S. ROTÆ ROM.

DECISIONVM

CENTVRIÆ DVÆ,

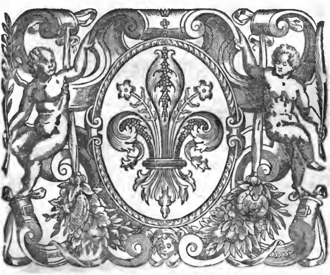
QVARVM PRIOR IAMPRIDEM EDITA EST;

POSTERIOR

Ex Recentiſſimis ſelecta nunc primùm prodit.

VTRAQVE

Materiam Labyrinthi Creditorum illuſtrat.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

S. ROTÆ ROM. DECISIONVM CENTVRIÆ DVÆ.

Materiam Labyrinthi Creditorum Concernentium.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARDINALI OTHOBONO.

Bononien. Pecuniaria.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Administratio bonorum ex quibus probetur: statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem administrationis.

SVMMARIVM.

1 *Administratio probatur per Instrumentum locationis.*
2 *Et per testes.*
3 *Dicta testium coadiuuantur, ex adminiculis Instrumentorum.*
4 *Statutum Bononie de probationibus vers.* possit etiam probari per testes, *declaratur non habere locum in ratione administrationis.*
5 *Et in vers.* possint tamen Testes: *nec minus comprehendere ea, que probantur partim ex testibus, partim ex Instrumentis.*
6 *Præterita arguunt continuationem in futurum, concurente aliqua coniectura.*
7 *Administrationis continuatio præsumitur cessante causa occasionali.*
8 *Redditio rationum non excludit continuationem administrationis.*
9 *Causa de præterito nõ excusat ab administratione. Secus verò, causa de nouo superueniente, ibid.*
10 *Podagra non est legitima causa excusandi aliquem ab administratione.*
11 *Testes examinati criminaliter, nõ probãt in ciuili.*
12 *Testium maior numerus attenditur.*
13 *Testes adminiculati ab Instrumentis præualent.*
14 *Administrationis præsumptio bonorum extradotalium, est contra Viros.*
15 *Instrumentis potiùs standum est, quàm Testibus.*
17 *Administratio concipit tacitum pactum de ratione reddenda.*
17 *Vir tenetur restituere fructus perceptos bonorum extradotalium, Vxore dissentiente.*
18 *Administratione admissa, ac perceptione fructuũ in genere, respectu quãtitatis sufficiunt cõiectura.*
19 *Fructuum quantitas probatur à consuetis percipi in præcedentibus Annis.*

DECISIO I.

SOLVTIS à Carolo Beccadello hærede Laur. Bonsignorij *lib.* 32400. in causam administrationis bonorum extradotalium Gesiæ Baldæ ab eo perceptis ab anno 1602. vsque ad annum 1621. iuxta formam Instrumenti à Laurentio tunc viuente confecti, vt patet ex sententia conformatoria mandati A. C. & decreto super executione rei iudicatæ RR.PP.DD. meorũ Rojas, & Bichij præuiis Decisionibus coram iisdem emanatis, scilicet coram D. Rojas sub die 27. April. 1644. & coram D. meo Bichio sub diebus 26. Maij 1545. & 19. Ianuarij 1646. subinde quia Laurentius continuauit administrare eadem bona extradotalia Gesiæ vxoris non solum vsque ad annum 1621. vt apparebat ex dicto instrumento ab ipso confecto, sed etiam vsque ad annum 1637. quo ipse decessit; ideo fuit hodie disputatum, An, & quæ summa sit restituenda per Beccadellum Laurentij hæredem, & DD. dixerunt esse restituendas libras. 30. mil,

Siquidem administratio bonorum extradotaliũ Gesiæ facta à Laurentio Bonsignorio marito, & continuata vsque ad annum 1637. ac diem 23. Decemb. quo ipse obiit, probatur ex duobus Instrumentis, quorum alterum celebratum de anno 1622. continet locationem ad nouennium bonorum extradotalium Gesiæ factam à Bonsignorio viro; Alterum verò emanauit de anno 1626. supra eadem locatione, quo mediante fuit Conductori permissum, quod pensio quæ vigore dicti Instrumenti solui debeat vnica vice anticipatè solueretur in futurum in duobus terminis, *vt in Summ.* 1
Gesiæ n. 3. Verum locare bona, & cum Conductore pacisci est actus indebitatæ administrationis, *l. Codicillis* 91. *§. Instituto filio, ibi DD. ff. de legat.* 2. & probant plures relati à Modern. Tudert. *de locat. & conduct. tit. quibus locar. lic. vel non quæst.* 6. *num.* 1. *fol.* 68. Rot. *in Romana Domus* 17. *Martij præteriti coram R.P.C. meo Bichio.*

Eadem verò administratio probatur per sex Te- 2
stes pro Gesia examinatos disertissimè deponentes de administratione Bonsignorij viri vsque ad obitum, qui etiam coarctant negatiuam exclusiuam administrationis Gesiæ excepto tantum quodam Horto nuncupato di Calamosco, & cum prædicti Testes sint numero plures, & deponant de certa scientia, proinde ex eis resultat euidentissima probatio, Rota *dec.* 243 *n.* 12. *p.* 6. *& dec.* 270. *n.* 1. 2. *& dec.* 283 *n.* 2. *p* 7. *recent.* præsertim quia Testium 3
dicta corroborantur; & si opus esset supplerentur

etiam defectus qui tamen non adsunt ex eorum
numero, & ex adminiculis Instrumentorum, *Alex.
cons.149.n.6.lib.5.* Rota *coram Cæsar de Grass.dec.5.
num.8.& 9.de sponsal.in recent. decis.147.n.3.p.1.&
coram S.M.Greg.decis.340.n.6.*

4 Nec eorundem Testium dicta debilitat Sta-
tutum Bononiæ sub Rubr. de prob. dum vetat de-
bitum vltra summam centum librarum probari
per Testes, quia huiusmodi Statutum in corpore
excipit debitum ratione administrationis, vt ibi
*Possit etiã probari per Testes vbi petatur reddi ratio
administrationis alicuius super quibuscũq; ipsam ad-
ministrationem tangentibus ab vtraq; parte vel ab al-*
5 *tera tantũ*, & certè statuti dispositio non extendi-
tur ad casum probationis mixtæ resultantis par-
tim ex Testibus, & partim ex instrumentis, vt in
eodem Statuto disponitur in *vers.possint tamen Te-
stes vltra dictas Summas, &c.* & tradit Ias. *in l.certi
condictio 6.§.quoniam igitur, n.9.ff. si cert.pet.* Surd.
dec.174.n 14. Rota *coram RR.Vergell. decis.36.n.6.*

Insuper administratio Laurentij probatur ex
ipsiusmet confessione emissa in publico Instru-
mento de Anno 1621. optimè vindicato à simu-
latione à Beccadella obiecta in decisione R. P. D.
mei Royas quo fatetur statim mortuo Socero
suscepisse bonorum administrationem cum pa-
cto reddendi rationem, & fructus restituendi
6 Gesiæ Vxori, ab administratione etiam gesta in
præteritum ducitur validum argumentum conti-
nuationis in futurum, quando, prout in præsenti
casu, eiusdem continuationis aliqua coniectura
cõcurrit ad *leg. eum qui 22. ff. de probat.* Honded.
cons.20.n.12.lib. Rot. *dec.237.n.2. & dec.321.num.4.
p.1.rec.*

Neque dici potest mandatũ ad administrandum
in præfato Instrumento 1621. à Bonsignorio con-
fessatum expirasse, vel quia cessauerat tenera ætas
Gesiæ, ob quam susceptum videbatur, vel ex eius-
dem tacita voluntate elicita eo, quod in dicto
Instrumento narratur velle illam statum suum re-
cognoscere, & in posterum de eo deliberare, vel
tandem, quia ab Anno 1621. Bonsignorius magno
ære alieno, ac podagra cœpit grauari.

Nam quod ætatem animaduertebant Domini,
quod Gesia longè ante annum 1621. erat maturæ
ætatis. Siquidẽ in dicto Instrumẽto asseritur, quod
tempore mortis illius Patris sequutæ de anno
1603. illa agebat decimum quartum annum, ad-
eoque de Anno 1620. agebat annum trigesimum
secundum, cum itaque etiam lapsa tenera ætate
vxoris Bonsignorius bona administrauerit, patet
7 quod tenera ætas Gesiæ non fuit causa finalis, aut
conseruatiua administrationis, sed occasionalis,
& proinde ea cessante non expirauit mandatum
Bald. *in l.1.§.1.in fin.ff. de off.ciui.* Ripa *in l.ex facto
43.n.17.de vulgar.& pupil.* Dec. *consil.24 num.1.&
per tot.* Tiraquell. *in tract. cessante causa limit. 35.*
Rot. *dec.733 n.8.p.2.recent.*

Nec tacita voluntas Gesiæ reuocandi manda-
tum administrationis resultat pernecesse ex eo
quod in Instrumento enuncietur se velle de suo
statu deliberare, imò verba Instrumenti, ibi, *Si non
ad reddendum rationem totalem saltem ad declaran-
dam summam*, potius innuunt continuationem,
8 quia ex non redditione rationum totali, & perfe-
cta administrationis, præsumitur ea continuata
potius quam finita Corn. *consil.61.lib.1. Paris. 82.
n.37.ante fin.lib.1.* Soccin. *sen.cons.87. n.13.lib.1.*

Æs alienũ Bonsignorius contraxerat ante annũ
1621. vt deponunt Testes Beccadelli *Sum. nu. 3.*
prout etiam ante dictum annum cœpisse illius in-
firmitatem, & podagram deponunt tres Testes
dati in eodem *Summ. n. 4.* ideò sicuti neutra ex 9
his causis induxit reuocationem mandati admi-
nistrationis vsque ad annum 1621. ita nec po-
stea cum ad huiusmodi effectum requiratur, quod
causa de nouo superueniat Gabr. *cons.51. num. 30.
vers.Tamen id non obstant lib.1.* Mant. *de tac.& am-
big.lib.7.tit.22.n.46.& seqq.* Rot. *coram Put.decis.* 10
*287.num.4.lib.3.& inter diuers.dec.200.num.22. &
seqq. p.1.* & quod Padagra non impediat admi-
nistrationem probatur *ex text.in l.podagra 3.C.qui
morb. se excus. lib. 10.* hic enim morbus impedit
munia corporalia non autem patrimonialia. vt
dicunt relati per Paris. *de resignat.lib.5. q.3. n.42.*

Neque obstant Testes pro Beccadello inducti, 11
nam illos octo examinatos in iudicio criminali
iam nihil releuare resoluit Rota coram R.P.D.
meo Bichio 19.Ianuarij. 1646. sub §. *minus vrgent,* 12
quæ decisio de stylo Tribunalis est supponenda;
Alij vero Testes cedere debent probationi Gesiæ
cum sint numero pauciores *cap. in nostra de testi-
bus*, præsertim quia non solum Testes actricis 13
sunt adminiculati ab Instrumentis supra pon-
deratis Aym. *cons.73.num.41.* Ruin. *cons.35. num.19.
lib.4.* Rot. *dec.245. num.3.& dec.315. num.8. p.1. re-
cent.* ac à solito quod Viri administrant bona ex-
tradotalia Crauet. *cons.91. num.7.* Rot. *decis. 343.* 14
num.3 part.4.recent. & ponderauit *dec.R. P. D. mei
Bichy 26.May 1645. sub §.& vxori,* sed etiam quia
Testibus Beccadelli repugnant confessio Bonsi-
gnorij de administratione ab ipso gesta vsque ad
annum 1621. cum illi contrarium deponant,
nempè quod Gesia cœpit administrare ante an-
num 1620. vt in *Sommar. Becadelli n. 5.* magisque 15
standum est Instrumentis quam Testibus. *l. census
10.ff.de prob.gloss. in c.tertio loco verb. Testium eod.
tit.* Rota *dec.91.n.9.& dec.582.n 6.p.1. recent. & in
Romana Successionis 9 May 1644.in §.secundo testes
cor.R.P.D.meo Bichio; & in Placentina Beneficij 29.
May 1648. in §.maior enim coram R. P. D. meo
Cels.*

Prædicta autem nedum probant continuatam 16
administrationem Bonsignorij Viri vsque ad eius
obitum, sed etiam pactum reddendi rationẽ Vxori
de omnibus fructibus perceptis, quod vsque ab
initio susceptæ administrationis stipulatum fuisse
fassus fuit Maritus in sæpe memorato Instrumen-
to Anno 1621. cum non appareat restrictum ad
certum tempus, complectitur omnem administra-
tionem formando sequentem euentum à primor-
dio titul. vt debet *leg. vnic. & ibi* Gloss. *in verb.
promordium & Cod.de imponend.lucratiua describ.
l.10.* Ancharan. *cons.4.n.3.* Socin. sen. *cons.87.n.14.
l.1.* Rota *decis.376.0.3.p.1.recent.*

Atque ideo probata administratione vsque ad 17
obitum Bonsignorij is tenetur omnes fructus
perceptos restituere, cum vxore dissentiente per-
ceperit, *l.de ijs 17.C.de donat.inter vir.& vxor.l.fin.
C.de.pact.conuent.* Bart. *in l.filio, & filio,& filie 93.
§.maritus num.3. ff.ad d.l.falcid.* Dec. *cons.521.n.4.*
Socin. *sen.cons.82.num.9. vers. aliquando lib4.* Cra-
uett. *consil.193 num.15.* Surd. *cons.290.num.42.* Hon-
ded. *consil.91.num.61.lib.1.* & sicuti maritus teneba-
tur de eis rationem reddere ita tenetur Beccadel-
lus eius hæres Bero. *consil.44.n.17.lib.1. & firmat.
dicta prima decisio Dom.mei Bichij,* vbi etiam osten-
ditur statutum Bononiæ allegatũ idem approbare

Admissa

Admissa vero ex prædictis administratione Bonsignorij, ac perceptione fructuũ in genere respectu quantitatis sufficiunt coniecturæ vt in *secunda decisione R. P. D. mei Bichij in §. tandem.* Quantitas igitur benè desumitur ex prænarrato Instrumento anni 1621. quo inter cætera idem Laurentius
19 fassus fuit fructus perceptos spatio plurium annorum, quibus bona coluerat ascendisse ad libras 2. mille annuas, vnde fructus postea percepti præsumuntur ascendere ad solitam quantitatem librarum duarum millium Rot. *coram Reuerendiss. Vrgellen. dec. 307. n. 5. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij 1642. coram bo. mem. Merlino. extensa per R. P. D. meum Cerrum, in Bononien. pecuniaria, seu dotis* 18. *Iun. preteriti coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana domorum in Burgo* 12. *Nouẽbris preteriti in §. ex quibus coram Me.* Quantitas enim fructuum probatur à consuetis percipi in præcedentib. annis Achil. *dec. 22. de rest. spol.* Seraph. *dec. 1397. n. 3.* Burat. *dec. 173. n. 6. & dec. 722. n. 4.*

Fuit itaque resolutum esse restituendas libras 30. mill. vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Royas.
Aucnionen. Pecuniaria.
Veneris 25. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Danda est remissoria in prophanis, data aliquali Articulorum releuantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remissoriam quo ad alios.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria conceditur in prophanis, data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo.*

2 *Releuãtia articulorũ optimè resultat, vbi probatũ, quod articulatur, cõferret ad victoriã causa.*

3 *Solutio facta in moneta reprobata & tonsa, non suffragatur, nec liberat soluentem, cum debeat de pecunia currenti & vsuali.*

4 *Imò facta in pecunia: qua licet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proximo probanda esset sciente debitore, non valet.*

5 *Articulus vnus in plurium numero, continens materiam obiectiuã, sine fumo admittendus non est. Secus si alij sint releuantes.*

6 *Articuli vnius obiectum non valet impedire remissoriam quo ad alios.*

7 *Releuantia vnius dũtaxat articuli, sine fumo, sufficit vt super omnibus sit cõcedenda remissoria.*

8 *In testibus cessat timor subornationis, vbi examen aliorum Testium in eadem causa examinatorũ non est publicatum.*

9 *Et eo maximè quando petitur examinari Testes super diuersis articulis.*

10 *Calumniosa protelatio Causæ non præsumitur in credito petente remissoriam, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem.*

11 *Remissoria in Sac. Tribunali Rota, per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia, non solet denegari.*

DECISIO II.

1 Dandam esse remissoriam resolutum fuit; quia in prophanis data aliquali articulorum releuantia absque vllo fumo conceditur Caputaq. *dec. 68. p. 3.* Put. *dec. 212. n. 3. lib. 1. in correct.* Coccin. *dec. 149. n. 1. cum alijs relatis in Anconitana pecuniaria 13. Maij 1647. coram R. P. D. meo Arguelles, & coram me in Neapolitana pecuniaria 3. Iu. 1645.*

Releuantia enim illorum optimè resultat, ex
eo quia articulatur, quod pecuniæ solutæ per Oli-
uerium de Blanchis Laurenrio filio Henrici Credi-
toris erant defectiuæ, & tonsæ, ac quod de tem-
pore d. solutionis Oliuarius bene sciebat, ipsas
de proximo per edictum reprobandas esse provt
successiue euenit ob promulgationem huiusmodi
Edicti; Vnde hoc probatum valde releuaret, & 2
conferret ad victoriam causæ, vt admittit *dec. Re-*
uerendiss. D. mei Decani emanata 15. *Ianuar.* 1648. 3
in §. non obstat, nam solutio facta in moneta repro-
bata, & tonsa non suffragatur, nec liberat soluen-
tem, cũ fieri debeat de pecunia currenti, & vsuali
ad *text. expressum in l. eleganter. §. Qui reprobos ff. de* 4
pig. act. Purp. *cons. 169. n. 7. vers. & maxime*, Dec. *cons.*
668. *per tot.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. gl. 20. n. 14.*
& 15. Imò neque valet solutio in pecunia, quæ li-
cet adhuc non sit reprobata, illa tamen de proxi-
mo reprobanda esset, sciente ipso debitore Bald. *in*
l. accepiam q. 17. in fin. n. 28. C. de vsur. Calcan. *cons.*
14. n. 8. vers. quantũ ad tertiam. Neuiz *cons. 49 n. 16.*
Brun. *in tr. de augm. monet in 3. p. col. 1. vers. est verũ,*
quod Bald. Gabr. *de solut. concl. 2. n. 24.* Menoch. *de*
arbitr. cas. 232. n. 25. & 26. Grat. *discept. 260. n 19.*

Nec refert, quod septimus articulus contineat 5
materiam obiectiuam, tanquam tendens ad pro- 6
bandam antidatam quietantiæ; quo casu sine fu-
mo admittendus non est; Quia sat est, quod cæte- 7
ri alij sint releuantes, obiectu enim respectu vnius
non valet impedire remissoriam quoad alios, præ-
sertim quia in prophanis sufficit releuantia vnius
dumtaxat articuli etiam sine fumo, vt super omni-
bus illa sit concedenda Rota *dec. 667. n. 1. part. 1. &* 8
dec. 661. n. 4. p. 2. recent. Greg. *dec. 124. n. 3. ac dictum*
fuit coram me in d. Neapolitana Pecuniaria in pr.

Non obstat, quod in partibus fuerint alij Testes 9
examinati tum quia non constat illorum examen
fuisse solemniter publicatum, quo casu cessat ti-
mor subornationis, vt firmauit Rota *in Auenion.*
dilapidationis 7. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cer-
ro; Tum etiam quia non petitur examinari testes
super eisdem articulis, sed super nouis Burat. *dec.*
163. n. 3. & 6. Gregor. dec. 497. n. 2. cum alijs allegatis
in d. Anconitana Pecuniaria 13. Maij 1647. coram
R. P. D. meo Arguelles.

Demum suspicio calumniæ adducta attendi non 10
debet cum illa prorsus corruat ex eo quia petens
remissoriam est actor, & creditor, in quo non 11
præsumitur protelatio causæ ad effugiendam so-
lutionem Burat. *dec. 816. n. 5.* Duran. *dec. 462. n. 13.*
Vltra quod dum versamur in tertia instantia per
solius calumniæ præsumptionem remissoria in
hoc Sac. Tribunali non soleat denegari, vt consi-
derauit *dec. 177. n. 3. p. 6. recent.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.
Romana Dotis.
Mercurij 31. Ianuarij 1652.

ARGVMENTVM.

Confessio dotis de recepto, à Viro post decoctionẽ emissa, vbi clara est obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium tertij, concurrentibus coniecturis; & quæ coniecturæ suffragentur. Remissio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem re-

præsentat personam, quando potest actus ex vno capite, absque ea sustineri.

SVMMARIVM.

1 *Confessio dotis de recepto, à Viro, post ipsum decoctionem emissa, in præiudicium creditorum fidẽ non facit, quamuis promissio præcesserit.*

2 *Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu actionis super pretio competentis.*

3 *Nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi.*

4 *Hypotheca remissio facta debitori, ab anteriori in concursu creditorum præiudicat remittenti, quo ad potioritatẽ, ita vt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra crediteres hypotecarios.*

5 *Confessio dotis de recepto, à Viro etiam post decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis.*

6 *Quæ maximè resultant ex præcedenti promissione: diuturna alimentorum præstatione. & iuramento confessionibus adiecto.*

7 *Et ex successiuis solutionibus residui ipsius dotis.*

8 *Et demum ex sententia absolutoria ad fauorem promissoris, non obstante allegata ex aduerso huiusmodi exceptione.*

9 *Sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in iudicatum lapsa, vel os claudit alijs, vel saltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum.*

10 *Coniectura simulationis eliditur ex contrariorum probatione.*

11 *Defectus inuestimenti doti promissi, licet releuet ipsam malè solutam Viro, non tamen ipsum recipientem liberat à restitutione.*

12 *Facultas impugnandi actum ex aliquo defectu cõpetit illis solum, ad quorũ cõmodũ fuerat gestus.*

13 *Stipulatio pro omnibus quorum interest, contenta in obligatione camerali, non suffragatur nisi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus.*

14 *Inducta in alicuius commodum, non debent in ipsius odium retorqueri.*

15 *Nemo propria culpa iuuari debet.*

16 *Culpa, vel negligentia Viri, vel non inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præiudicare non potest, maximè quando fuit ab alio, quam ab ea, promissa. Et Vir quomodocunque semper dotem restituere tenetur.*

17 *Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in qua minus læditur.*

18 *Iura dotalia per transactionem factam à Viro alio nomine, nec ex voluntate, sed ex mera necessitate, non censentur sublata.*

19 *Litis merita in transactione expressa, causam ipsius demonstrant: & à narratiua præmissa tota regulatur, ac restringitur transactio.*

20 *Causa in transactione dignoscitur ex tenore litis expresso, etiã si in ea legantur clausulæ vniuersales, pro omni & toto eo; & ex quacumq; causa.*

21 *Verba in executionem præmissorum in instrumento apposita, subsequentes clausulas, quantumuis vltas vniuersales, ad præmissum titulũ coarctat.*

22 *Dictio, prædicta, est repetitiua.*

23 *Modus loquendi discretiuus magni est momenti ad eliciendam voluntatem agentis.*

24 *Consensus alienationi bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis.*

25 *Nec operatur remissionem crediti, cuius dies nondum cesserat.*

26 *Priuilegium mulieri competens, Viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimentis suis, & familia, personalissimum est, & nec ad filios transit.*

27 *Ius creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi.*

28 *Contractus initus à Pupillo, licet cum solemnitatibus statuti, quando nihil ex eo lucratur, sed potius ius suum remittit, resoluitur in meram donationem, & est prorsus nullus.*

29 *Remissio iuris, quæ importat donationem, facta à filio ad fauorem Patris, est prohibita, & maximè in terminis hypothecæ.*

30 *Conductor agnonis possessionem ex parte locatoris.*

31 *Clausulæ vniuersales in fine contractus posita restringuntur ad causam superius expressam, ita vt nihil amplius comprehendant: Et maximè quando sunt in executiuis Instrum.*

32. *Clausula solita apponi de stylo Notariorum contractum non extendunt.*

DECISIO III.

CReditores Gasparis Martholi, qui pecunias eis debitas receperunt ex pretio Casalis nuncupati Centocelle data cautione de restituendo prioribus, & potioribus, & contra quos Franciſc. Gasparis filius tanquam creditor anterior occasione dotis Cleriæ matris petiit in vim dictæ cautionis relaxari mandatum executiuum duo obiecerunt. Primo, quod pro rata scut. bis mille, siue 1333. de quibus hodie agitur, Gaspar eóque defuncto illius hæreditas dotis debitrix non sit, cum
non probetur à Gaspare recepta, nisi ex confessio- 1
nibus de recepto emissis, postquam decoxerat,
quæ propterea in præiudicium creditorum fidem non faciunt, quamuis dotis promissio præcessisset Menoch. *præsumpt. 13. num. 24. vers. est hic distinguendum, lib. 3.* Grat. *discept. 489. n. 22.* Rot. *dec. 239. n. 9. & n. 15 p. 4. tom. 2. recent. decis. 306. n. 42. p. 7. decis. 23 n. 5. & seqq. inter impress. apud. Modern. Forolivienses de pign.*

Secundò, quod Franciſc. in concordia de anno 1611. inita cum Gaspare patre consentiendo, quod nedum præfatum Casale pater venderet, quo casu salua sibi actio foret super pretio ex traditis ad fa-
uorem fideicommissarij à Lader *cons. 73 sub n. 11.* 2
Fusar. *de substitut. q. 560. n. 31.* Cyriac. *contr. 15. n. 1. &
per tot. contr. 495. n. 28.* Rot. *dec. 788. n. 11. p. 1. diuers.* 3
sed etiam quod pretium exinde redigendum creditoribus patris solueretur super eodem pretio, remiserit hypothecam dotalem fauore creditorum *ac text. in l. sicut, §. sed si permiserit, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solu. l. 2. Cod. remiss. pign.* Caual.
dec. 528. num. 3. & propterea pecunias ipsis solutas 4
vindicare non possit, quia etsi adhuc remaneat creditor anterior patris, tamen ob præiudicium remissionis hypothecæ concreditoribus hypothecariis potior non est, vt ad hunc effectum requiritur *Caual. dec. 402. n. 1.*

His non obstantibus contra illos relaxandum 5
esse mandatum pro scutis 1333. Rota censuit, quia clara est obligatio Gasparis patris de restituendo dotem Cleriæ vxoris, & respectiuè matris Francisci, quodque illam etiam pro hac rata receperit:

supra

supra memoratæ confessionis, esto post decoctio-
nem emanassent, probant quoque in præiudicium
creditorum concurrentibus coniecturis Surdus
cons.498.n.4 Matescot.var.resol.lib.1.cap.8.n.9. &
to.Coccin.dec.499.n.3. Rot.inter recent. decis 335.
n.2.p.6. dec.24. n.19.p.7. resultantibus in casu no-
stro tum ex præcedenti promissione dotis Sera-
phin.dec.795.n.1.Greg.XV .62.n 6. Rot.inter recẽt.
decis.533.n 1.part.4.tom.3.decis.335.n.5.part. 6. & in
Romana dotis 14.Februarij 1642.coram Reuerendiss.
D.meo Decano,in Arimin. dotis 4. Maij & 27.Iun.
1649. coram R.P.D. meo Verospio, in Romana Sal-
uiani 17.Mart.1649.coram R.P.D.meo Rojas.
6 Tum ex diuturna alimentorum præstatione, &
iuramẽto confessionibus adiecto Surd. d.cons.489.
sub n.16.versic.quinto concurrit.Ioseph. Ludou.dec.
Perusina 66.n.11.Rota dec.24. n 8.p.7. recent. & in
Anconitana bonorum 1. Iul. 1643. coram me,in An-
7 conitana dotis 17.Iun.1647.cor.bon.mem. Arguelles,
tum ex successiuis solutionibus residui dotis, quas
pars aduersa non negat, & ad hunc effectum pon-
derauit Rot.decis.593. num.7.& 8.part.4.tom.3. re-
cent.dec.62.n.7.coram san.mem.Greg.XV .& in alias
relatis in dicta Anconitana dotis, §.2.coniectura co-
8 ram bo. me. Arguelles. Tum tandem ex sententia
absolutoria anno 1635. lata ab A. C. ad fauorem
promissoris de non obstante quòd Francisc. etiam
tunc actor allegasset confessiones de recepto à pa-
tre decocto factas fidem non mereri, vt nouo
9 Summ. Francisci n. 1. hæc enim sententia in iudi-
catum lapsa, vel os claudit creditoribus patris, vt
easdem confessiones hodie impugnare non va-
leant, quatenus illorum procuratori in illo iudicio ci-
tatus fuisset, & comparuisset, l.sæpè, vbi Castr.n.1. &
& seqq. Alex.n.16.& in ff.de re iudic. cap.quamuis,
& ibi gl.verb.res inter alios, eodem tit. Rimin. sen.
cons.344.n 10.Rot.decis.230.n.4.p.1. recent. vel sal-
tem præbet veritatis adminiculum Surdus dec.325.
n.11.Rota dec.334 n.6 part.1.recent.

Non obstat, quod Gaspar pecunias dotales à
socero soluendas non inuestiuerit pro rata, de qua
agitur in locis montiũ, vel stabilibus, vt ex forma
instrumenti dotalis tenebatur, vtque de reliqua
10 dote fecit. Quia vel exinde educitur coniectura
simulationis confessionum, & ea elicitur ex tot
contrariis supra ponderatis, vt respondit Rot.dict.
dec.62.n.11.coram Greg.XV .d.dec.24. n.20 p.7. re-
cent.vel exinde infertur, quod dos fuerit malè so-
luta viro ob non factum inuestimentum promis-
sum, & hoc non liberat virum, qui verè recepit, à
11 restitutione. Cúmque inuestimentum in capitulis
12 matrimonialibus conuentum non fuerit fauore
ipsius viri, sed ob securitatem soceri, soluentis,
ac sponsæ, eiusque filiorum Rot.dec.49 n.6.part.4.
tom. 2. recent. illis solum competit facultas dandi
de nullitate solutionis ex capite non facti inuesti-
menti, non autem creditoribus viri, quibus non
suffragatur stipulatio pro omnibus, quorum inter-
13 est contenta in obligatione Camerali, cum non
habeat causam ab illis, quorum commodo inuesti-
mentum promissum fuit, vt oportere declarauit
Rota dec.27.n.13.coram bon.mem.Vrgellen.dec.267.
num.13.apud Zach.de obligat.Camer. & in Ciuitatis
Plebis Saluiani 9.Iunij 1647.coram me.
14 Alioquin si vxor, eiusque filij repellerentur ex
15 hoc capite à receptione dotis contra virum, qui
recepit, retorqueretur in eorum odium, quod pro
ipsis conuentum fuit, & viro propria culpa in non
inuestiendo suffragaretur, quod ferendum non es-
se; dixit Rota dec.210. n.15.dec.312. n.41.p.6. recent.
& in terminis in Romana fructuum dotis 21.Aprilis
1651.§.Quoniam in fin.coram R.P.D.meo Cerro, quin 16
potius quia dos non fuit promissa à muliere, sed
à patre, culpa, & negligentia viri, vel in non
inuestiendo, vel etiam in non exigendo dotem
mulieri præiudicare non potest, & vir siue non in-
uestiuerit, siue etiam non exegerit, restituere do-
tem tenetur leg.si extraneus 33. cum ibi notat.ff. iur.
dot.l.ob res,ff.pact.dot. Fontanell.pact.nupt.claus.6.
gl.1.p.2.n.77.Cyriac.controu.110.n.5. Rota dec.203.
n.6.apud Zach.de oblig.Camer. & in Ciuitatis Ve-
tulæ dotis 27.Februarij 1643.§.1.vers.vel in omnem,
coram R.P.D.meo Cerro. Eo magis, quia ex eius fa-
cto, hoc est confessione de recepto Francisc. Cle-
riæ filius, & hæres per sententiam A.C.reiectus vt
supra fuit ab exactione dotis contra auum mater-
num illius promissorem.

Alterum obiectum cessat, quia Francisc. dupli- 17
cem personam repræsentabat, vnam debitoris tá-
quam fideicommissarius Scipionis aui obligatus
hoc nomine restituere Gaspari hæredi grauato le-
gitimam illi debitam in bonis fideicommittentis,
alteram creditoris eiusdem Gaspatis, vti filius, & 18
hæres suæ matris cuius iura dotalia per transactio-
nem fideicommissario tantum nomine, nec ex vo-
luntate, sed ex mera necessitate, vt infra dicam fa-
ctam sublata non censentur Ang. Aretin. cons. 71.
sub n.10. Rimin.sen.cons.71.n.26.li.1. Buratt.cons.32.
n.38.Surd.cons.365. n.21.in fin. & n seqq. Rota dec.
235.n.6.& seqq.part.6.recent.facit Tiraq.de retract.
lig.§.1.Gloss.9.n.141. Gabr.de rer.alienat.conclus.2.
n.1.& seqq.idem Surd.dec.153.n.17.

Factam verò fuisse transactionem ex necessitate, 19
& fideicommissario nomine tantum constat ex to-
to tenore transactionis ponderando, primo quod
sola lis occasione legitimæ Gaspari debitæ super
bonis fideicommissi pendens inter illius credito-
res ex vna, & Francisc.fideicommissarium ex altera
causá dedit transactioni, vt narratur in eius prœ-
mio, à quo tota transactio regulatur, ac restringi-
tur Batt.in l.fin n.2.de hered.instit.Decian.cons.72.
n.49.lib.2 Buratt.dec.543.n.11.Greg.XV . in his ter-
minis dec.158.n.2.necnon à controuersia, quæ cau-
sam dedit transactioni l.si de certa, C.trans.Menoc.
cons.319.n.20.Surd.cons.418 n.14. Rota dec.29.n.4.
p.1.recent & in Recanaten. Pradij 14.Aprilis 1614.
coram Sanctiss.D.N.vbi quod hoc procedit, etiam-
si in transactione adsint clausulæ vniuersales pro
omni, & toto eo, & ex quacumq; causa Mant.dec.
233.n.3.Add.ad san.mem.Gregor.XV .dec.158 n.8.

Secundo, quòd nusquam in transactione fit ver- 20
bum de dote materna Francisci, nisi ad effectum
calculandi integrum valorẽ fideicommissi, & per
consequens tertiam partem pro legitima filij, non
obstante prohitione fideicommittentis detrahen-
hendam, cúmque præuia narratiua, quod Gaspar
in vim Cõmissionis Sãctissimi obtinuerat ab A.C.
sententiam super detractione legitimæ, ac eius se-
paratione à bonis fideicommissi ad effectum ali-
qua corpora vendendi, & ex pretio soluendi cre-
ditoribus suis, ac pariter obtinuerat à Sãctissimo,
quod facto deposito scutorum 4. mill. & assigna-
tis creditoribus suis aliis annuis scutis 300. à cre-
ditoribus amplius non molestaretur, nec dictum
depositum se facere posse, nisi per vẽditionem ali-
cuius membri fideicommissi: ideoque cum Frácisco
filio ad fideicommissum vocato intẽdere conueni-
re; cũ inquam præuia narratiua huiusmodi Frácìscus

ad faciendam rem gratiã patri, & in executionem
præmissorum consenserit venditioni prædij nun-
cupati Centocellæ, euidens exinde fit eius volun-
21 tas restricta dumtaxat ad titulum fideicommissi,
quod solum narratum fuerat obstare alienationi,
attentis præsertim tum verbis *in executionem præ-
missorum*, quæ subsequentes transactionis clausulas
quantumuis alias vniuersales coarctant ad præmis-
sum titulum fideicommissi, & legitimæ Rota *dec.
114.n.4.p.1.recent.& in Romana legati de Marescot-
tis 22. May 1627. coram bon.mem. Merlino*, & in
terminis transactionis Franc. Aret. *consil*.161.*n*.4.
Surd.*consil*.418.*sub.n*.14.Cyriac.*contr*.213.*n*.7.Rota
dec.428.*sub n.6.p.5.recent*. Tum subsequentib. ibi,
*hanc autem assignationem, & omnia alia in præsenti
instrumento contenta idẽ Franc.facere declarauit in
fauorem Gasparis eius patris pro residuo legitimæ di-
ctum Gasparem tangen.& pro omni,& in toto eo quod
quomodolibet prætẽdere posse,&c. super hæreditate &
bonis & iuribus prædictis*; & sic super bonis fideicõ-
missi superius nominati, & per dictionem illã *præ-
22 dictis* reperiri Aym. *cons*.929.*n*.8. Barbos.*dict*.276.
n.20.& hic aduertendum est, quod licet Francisc.
assignationem facere declarauit pro omni,& toto
eo,quod Gaspar prætendere posset,non tamen di-
23 xit se eam facere pro omni, & toto eo quod ipse-
met Francisc.posset prætendere;magnique est mo-
mẽti ad eliciendam voluntatẽ agentis discretiuus
modus loquendi ex alleg.*in Romana fideicomm. seu
Saluiani 28. Apri..1615. coram R.P.D.meo Celso*.

Tertiò,quòd stante statuto Vrbis deferente ma-
rito vxore mortua lucrum totius dotis,quã tamen
liberis communis matrimonij reseruare teneatur,
non habebat Franciscus de tempore transactionis
quo viuebat Gaspar actionem aliquam contra
24 ipsum exercibilem pro restitutione dotis; con-
sensus autem alienationis bonorum communis
debitoris præstitus ad fauorem aliorum credito-
rum operatur quidem remissionem proprij iuris
competentis tempore præstiti consensus, non au-
tem iuris, quod tunc temporis non competebat,
& exercibile non erat Castr. *consil*. 375. *n*.5. *vol*.1..
Gabr.*cons*.72.*n*.5.*lib*.1. Ladetch. *cons*.73.*n*.7.*ver*.2.
respondeo,Surd.*cons*.70.*n*.4. *& seqq*. Dec. *cons*.105.
n. 14. *lib*.3. & in puncto quod non operetur remis-
sionem crediti, cuius dies nondum cesserat. Gom.
25 *var.resol.tom*.1.*c*.12.*n*.82. *vers. idem adde il* 3.Vinc.
de Franch.*dec*.80.*n*.24.post Bald.*in l.si ita scripsis-
set in 2.notab ff.l.2*.

26 Et gratis dicitur actionem dotis fuisse tũc exer-
cibilem propter decoctionem patris quia priuile-
gium mulieri cõpetens viro vergente ad inopiam
agendi, vt ponatur in tuto pro alimoniis suis, &
familiæ personalissimum est,& nec ad filios transit
Curt.sen.*cons*.57.*n*.2.Anch.Regien.*p*.1. *q.familiar.
q*.22.*n*.4.*& seqq*.Grat. *discept*.427.*n*.15. & 16. *aly-
que relati* à moderno Panorm.*var. resol.tom*.2. *res*.
86.*n*.9.Rota *dec*.607.*n*.53 & 54.*par*.4.*tom* 3.*recent.
& in ciuitatis Cast.Bon.7.Iun.1651.coram R.D.meo
27 Decano*;Quod vero ius cuicumque creditori com-
petit agendi ante diem, si debitor conditionem
deteriorauerit exercibile non est ad effectum exi-
gendi Ias.*in l.pecuniam n*.10.*ff. si cer. pet*. Strac.*de-
coct.p.3.num*.56.& 57.Ioseph.Ludou.*concl.vnica de
solut.lim*.3. Caual.*dec*.653.*n*.5. & 6. Rot.*in Romana
Spoly domus 29.Ian.1629.coram bo.m.Merlino*.

Quartò,quod contrahentes adeò enixè curarũt,
vt contractus esset vt validus ob id adhibuerint
solemnitates ex parte Francisci tunc pupilli à Sta-
tuto Vrbis 15.lib.1.requisitas: nullatenus ergò ve-
risimile est voluisse cõprehendi iura dotalia, quo-
rum comprehensione contractus esset prorsus nul- 28
lus,eo quod cum nihil ex eo Franciscus lucraretur,
sed ius suum remitteret, resolueretur cõtractus in
meram donationem ad fauorem patris prohibitam
ex dispositione *text.in l.sicut §. an paciscı,ff.quibus
mod. pign. vel hypoth. solu*.vt in terminis remissio- 29
nis hypothecæ notat Neguſ. *de pign.p*.6.*membr*.3.
n.29.relatus à Modern. Foroliuiensi *de pign. lib*.4.
tit.3. *q*.109. *n*.92. necnon absque subscriptione do-
nationis(quæ hic non adest) à Stat.Vrb.li.1.c.149.
quod habere locum etiam in remissionibus dona-
tionem importantibus, ac inter patrem & filium
dixit Rota *in decisionib.allegatis* à moder.Bersigel-
lensi *in annot.addictum Statutum n*.10.*& seqq*.

Suppositum namque partis aduersæ quod Fran-
ciscus mediante hoc contractu acquisiuerit bona
fideicommissi quæ illi ex tunc pater cessit, cum ta-
men cedere non teneretur, nisi post mortem erro-
neum detegitur, quia cessio huiusmodi operata
solum fuit extinctionem iurium competentium
Gaspari cedenti ad diminutionem fideicommissi
puta occasione legitimæ,dotis Hieronymæ vxoris
fideicommittentis, melioramentorum à Gaspare
factorum,de quibus supra facta fuerat mentio, &
similium, non autem translationem bonorum fi-
deicommissi ex tunc in Franciscum vt ipsa obser-
uantia successiua demonstrauit; nam etiam post
hunc contractum creditores Gasparis remanserũt,
vt prius in possessione bonorum fideicommissi ad
effectum sibi ex eius fructibus donec Gaspar viue-
ret satisfaciendi, & desuper manutentionem ob-
tinuerunt ab A. C. quin & ea bona locarunt ipsi 30
Francisco qui sic, non se, sed creditores possidere
agnouit Bart. *in l. quædam mulier n*.1.*ff. rei vend*.
Gabr. *de locat.concl*.4.*n*.14. Caual.*dec*.446.*n* 1. Et
hæc locatio, ac manutentio referri non potest ad
effectum exigendi annua scuta 300. quæ in eodem
contractu Gaspar assignauerit creditoribus, quia
manutentio respicit possessionem omnium bono-
rum,ac fructuum indefinitè à creditoribus captam
ante contractum, & ipsa locatio non est restricta
ad ratam annuorum scut. 300. sed facta fuit pro
pensione scut. 370. & quod plus est ex hac annua
pensione fuerunt assignata ipsi Francisco annua
sc.200.pro eius alimentis,quæ sanè si aliorum bo-
norum fideicommissi cessionem trãslatiuam à pa-
tre reportasset,eáque vt ex aduerso asseritur in gra-
tis esset redditus illi debita non fuissent *l. si quis è
liberis,§.1.vers.sed si filius,ff.li.agnosc*.Molin.*de pri-
mog. lib*.2. *c*.15.*n*.6. Peregr. *de iur. fisc. lib* 3. *tit*. 18.
n.74.*aliique relati* à moder.Forol.*de leg.lib*.2 *tit*.2,
q.30.*n*.15.Ioseph.Sesse *dec. Arag*.45.*n*.10.Rota *corã
bo.m.Vrgell.dec*.76.*n*.37.*dec*.274.*n*.5. *in fin.p*.2.*rec*.

Quibus positis non obstant clausulæ vniuersa- 31
les in fine contractus positæ ibi, *quam donationem
&c.Franciscus promisit seruare, &c.contra eam non
facere*, &c.*quouis prætextu, titulo,ingenio,vel causa
etiam enormis, vel enormissimæ læsionis*, &c.*nec alio
quouis prætextu hic non expresso, & de necessitate ex-
primendo*. Quia quicquid sit in aliis casibus, de
quibus agunt ex aduerso allegati, & alij cumulati
in *Romana recensionis contractus 15. Iun.1648.coram
R. P. D. me Corrado*, restringuntur ad causam in
transactione expressam concurrentibus superius
adductis; ita vt ius dotis, quæ tunc exigi non po-
terat,nullatenus comprehendãt:Surdus *consil*. 418.
n.22. *& seqq*. Cancer. *var.resol.tom*.3.*cap*.15.*n*.271.
&

& seqq. præsertim quia appositæ sunt in fine instrumenti, & sic in executiuis vt bene ad propositum Rota *dec.624.n.8.* vbi vltro ponderatur, quod sunt clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum, ideoque contractum non extendunt *p.2.recen.*

Tandem non obstat, quod Franciscus præsumatur satisfactus de dote ex fructibus bonorum fideicommissi viuente Gaspare decursis, vel ex quo habuit ratam bonorum, quæ ad Gasparem occasione legitimæ spectasset, si in calculanda legitima fuisset in debitum fideicommittentis relata dos Cleriæ solum in scutis 4000. non autem in scutis 6000. vt factum fuit. Quia iam fuit supra demonstratum non adfuisse fructus, quibus Franciscus posset satisfieri, & ad euitandum secundum obiectum non relaxatur mandatum pro tota summa scut. 2000. quæ hæreditas Gasparis ex causa dotis Cleriæ debet, sed solum pro scutis 1333.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. Meltio.
Romana Pecuniaria.
Veneris 1. Iulij 1650.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur vti damna & interesse, ex capite non adimplementi, ab eo, qui mandatum ad cambiandum suscepit, quando nō docuit se fecisse debitas diligentias, & ad rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti possunt; de quibus statur attestationi mercatorum. Quo modo probetur dominium: Et quando mutetur causa possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus, legitimatione Personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic ser. ser. illud fuisse relaxatum.*
2 *Validitas actus semper in dubio præsumitur.*
3 *Administratio alicuius negotij cum annua responsione, seu prouisione, est omninò separata à dominio directo, & vtili, cæterisque iuribus realibus particularium dominorum, ita vt Administrator prorsus excludatur.*
4 *Cambia, vti damna & interesse, possunt prætendi ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro recipiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent.*
5 *Damna interesse passa per decisionem cambiorum ne defectu implementi cambiare debētis, optimè iustificantur ex attestationibus mercatorum nō deceiße occasiones cābiādi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorū singulariū feriarū.*
6 *Decisio in eadem causa facta, de stylo Rotæ non potest oppugnari in alia disputatione, sed præsupponi debet.*
7 *Venditio probat dominium in Venditore: & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio.*
8 *Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus, Creditoris, extenditur etiam ad non expressè nominates.*
9 *Exceptio de Iure tertij reijcitur.*
10 *Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedente citatione.*
11 *Obligatio magis attenditur in causis executiuis, & summariè commissis, quam ipsa petitio: vnde non quid actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit, consideratur.*
12 *Cessionarius succedit in locum cedentis, eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedēs.*
13 *Ius dominij superueniens Administratori, illico mutat causam possessionis ex iure administrationis, in ius proprij dominij, & possessionis.*
14 *Dominium non potest in dubium reuocari, vbi apparet de confessione, & recognitione facta per Aduersarium.*
15 *Confessio adeo plenè probat contra confitentem, vt illa impugnanda non veniat.*
16 *Exceptiones dominij, ad executionem mandati impediendam, in continenti, clarè, & concludenter sunt probandæ.*
17 *Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes, non valent retardare executionem obligationis cameralis.*
18 *Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias, pro illis postea cōsignandis onus de Iure, cōsulit vtriq; parti, & omnibus interesse habentibus.*
19 *Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem.*
20 *Sententia absque Actis non probat.*
21 *Notoria iniustitia semper probata dicitur, quando ex Actis sententia non remanet iustificata, cum Acta ipsa faciant notorium.*

DECISIO IV.

Per binas decisiones corā me emanatas sub die 14. Maij 1646. & 25. Mart. 1648 fuit resolutum non esse exequendum mandatum de consignando pro scut. 1500. relaxatum ab A. C. ad fauorem DD. de Collettis contra D. Laurētium Carolium debitorem Gulielmi Roncalli obligati in cambio contracto pro maiori summa ad fauorem dictorum de Collettis, sed concessa postmodum noua audientia ad instantiam eorundem de Collettis, & disputato dubio sub die 15. Martij 1649. An esset recedendum à decisis, mandarunt Domini quod prius disputaretur aliud dubium, An mandatum relaxatum contra D Roncallum, ac alios principales debitores esset exequendum, quo proposito & affirmatiuè resoluto sub die 28. Iun. eiusdem anni 1649. fuit sub hac die, reassumpta prima disputatio, An sit recedendum à duabus primis decisionibus super denegatis executionis mādanti de consignando contra d. Laurentium Carolium debitorem debitoris, & ex nouiter deductis ex parte illorum de Collettis fuit affirmatiuè resolutum stante validitate, & Iustitia d. mandati.

Validitas non controuertitur cum ex reuolutione actorum constet de solitis citationibus, legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic ser. ser. illud fuisset relaxatum, *iuxta decisionem Vetalli 160. p. 2.* Rota *decis. 678. n. 1. & 708. num. 1. p. 2. & decis. 318. part. 6. in recent.* & nihilominus illa præsumi deberet, cum in dubio semper validitas præsumatur secundum doctrinam Gloss. *in l. si post. C. de iur. & fact. ignor.* Menoch. *consil. 110. n. 6. lib. 2. & de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 67. n. 1. & seq.* 1 2

Visa fuit etiam satis probata iustitia, Nam licet in decisionibus quæ reuidentur fuerit firmatum non esse exequendum mandatum de consignando relaxatum contra Carolum emptorem rationis fundacalis cantantis, sub nomine Secundini & Roncalli pro credito illorum de Collettis creditorum Venturæ Mazzantis, & eiusdem Roncalli, tum quia creditum prædictum in sc. 1500. visum fuit

fuit satisfactum ex pecuniix ab ipsis receptis in causam cambiorum, quæ verè non debebantor, &
3 ideo illæ cesserunt in satisfactionem crediti. Tum quia dicta retio fundacalis nullomodo spectabar ad eundem Roncallum, cum fuerit tantum deputatus administrator negotij cum annua responsione scutorum 300. quæ administratio est omnino separata à domioio directo, & vtili cæterisque Iuribus xealibus particularium dominorum ad tradita per Bart. *in l. 1. propè fin. ff. de iurisd. omn. Iud.* Natt. *consil.* 3131. *colũ.* 1. *versic. aliud est euim* Rota *dec.* 64. *n.* 22. *part.* 4. *to.* 2. *recent. cũ aliis relatis in* 2. *dec. qua renidetur emanata sub die* 23. *Mart.* 1648. §. *postremo cassat.* Quod primum fundamemtum illud remanet prorsus destructũ ex allegata *vltim. decisione in causa facta sub die* 28. *Iun.* 1649. *sub* §.
4 *verum quia, & seq.* vbi firmatur quod Colletti prætendunt cambia, vti damna, & interesse, eo quia Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum susceperat sub fideiussione Roncalli, illud non adimpleuerat, nec docuerat, fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperiisse. Vnde ex tali non adimplemento tam Mazzantes quam Roncallus eius fideiussor tenentur ad omnia damna, & interesse, quæ passi fuerunt ipsi Collet-
5 ti, & optimè per eos fueruot iustificata talia damna, & interesse, cum ex fide nonnullorum Vrbis mercatorum constare fecerint non defecisse occasiones plures cambiandi, atque ea partitis, ac giratis cambiorum singularium feriarum cambia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sea pro quolibet centenario ad quam summam inter partes illa conuenta fuerunt, & sic in eadem decisione firmatur dubitari non posse de reali existentia crediti dictorum de Collettis, quæ quidem decisio tanquam facta in causa in ista disputatione de
6 stylo Rotæ non potest oppugnari, sed præsupponi debet Rota *dec.* 354 *n.* 3. *&* 8. *part.* 4. *& dec.* 604. *n.* 4. *p.* 6. *recent. tom.* 2. *& alibi passim.*

Tota igitur difficultas reducebatur ad secundum caput respiciens pertinentiam bonorum fundacalium quæ pro rata sc. 6250. ad Roncallum spectasse clarè demonastratum fuit dum illa fuerunt vendita sub die 27. Maij 1641. Laurentino Carolio pretio sc. 13. m. tam à filiis, & hæredibus q. Antonij Secundini, quàm à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli vt in summ. illorum de Collettis num. 1. Vnde negari non potest illius dominium pro dicta summa ad *Text. in l. si quis condictionis. C.*
7 *locat.* quæ procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, Crauett. *cons.* 157. *n.* 2. Mastrill. *dec.* 287. *n.* 29. Caual. *dec.* 171. *n.* 2. & inde sequitur quod ipsi Colletti vti Creditores Roncalli possunt pretium exigere à Carolio tanquam debitore debitoris, stante illius obligatione in forma Cameræ de soluendo infra quadriennium præfatis hæredibus, & pro eis Creditoribus dictæ hæreditatis q. Antonij Secundini, & Gulielmi Roncalli vt in eodem Summario
8 sub num. 1. nec releuat, quod dicta obligario Carolij fuerit facta solum ad fauorem Creditorum in lista descriptorum; quia nihilominus prodest tam descriptis, quàm non descriptis, vt bene declarauit Rota *decis.* 48. *n.* 3. *& sequent. par.* 2. *recent.* Dum igitur Carolius verè, & realiter est debitor pretij dictorum bonorum fundacalium & Iudex mandauit illud pro rata credit. dictorum de Col-
9 lettis consignari ad effectum deponendi non est quod ipse conqueratut, nec potest exipere de Iure Tertij, vt in terminis similis mãdati respõdit Rot. *dec.* 312. *n.* 3. *vers. minus obstat, & n.* 4. *coram Ceual.*

Nihilque refert, quod Colletti sequestrauerint pecuniam tanquam debitam Mazzanti, quia ad hunc effectum sufficit, quod mandatum de consignando fuerit relaxatum contra Carolium citatis hæredibus tam Roncalli, quam Secundini ad videndum relaxari mandatum vt
illud sustineatur contra debitores ipsius Roncal- 10
li, ritè enim, ac rectè ad mandati relaxationem contra aliquem deuenitur, quotiescumque præcedit illius citatio Clem. *sæpè vbi Glossa in verbo ad id de verbo signific. l. de vnoquoque, ff. de re iud.* Rota
decis. 363. *num.* 5. *part.* 4. *recent. tom.* 2. & dum Col- 12
leti actores obtinere voluerunt ex obligatione per Carolium facta, vt apparet ex prosecutis, ista in Iudiciis executiuis magis attenduntur, quam ipsa petitio, quare non habetur in consideratione sequestrum factum fuisse pro credito aduersus dictum Maxzantem, Alex. *consil.* 114. *num.* 6. *lib.* 6. Surd. *cons.* 12. *n.* 74. *& decis.* 284. *num.* 14. Rota *decis.* 611. *num.* 5. *versic. vltra quod part.* 1. *recentior. Gregor. XV. decis.* 176. *n.* 2. *vbi Add. n.* 12. *refert concord.* qui omnes concludunt in causis summariè commissis non attendi quid actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit.

Non obstat quòd Gulielmus Roncallus dicatur tantũmodò electus Administrator fundaci ab Antonio Secundino cum reseruatione annuæ prouisionis scutorum 300. vt apparet ex tenore testamenti ipsius Antonij dati in summario DD. de Secundinis, & Roncallis *num.* 1. & ex Inuentario per dictum Roncallum facto, ex qua administratione excludatur prorsus illius dominium in dicto fundaco, adeo vt illud in totum spectet ad hæredes Secundini; vt firmatur in decisione emanata in causa sub die 23. Martij 1648. §. *postremo cessat*, quia respondetur, quod licet ea testamento Antonij Secundini ipse fuerit relictus Administrator, tamen postea illi superuenit ius dominij pro rata dictorum scutorum 6250. solotorum Hippolytæ filiæ dicti secundini ad effectum, vt facilius nubere posset, cum ab ea de Anno 1632. cessionem reportauerit omnium iurium sibi quomodolibet competentium in hæreditate paterna
vt in Summario illorum de Collettis *num.* 2. ex 13
qua quidem cessione ipse successit in locum dictæ Hippolytæ cedentis pro rata ei soluta in hæreditate Secundini, & in illius ratione fundacali, eodémque iure vti potuit, ac facere potuisset ipsa cedens *l. emptor,* vbi Bald. *in* 1. *notab. C. de hæred. vel action. vend.* Surd. *dec.* 308. *n.* 1. *cum aliis per Cæ-*
sar. de Graff. de except. in prælud. n. 182. *& sequent.* & 14
illico mutata fuit causa possessionis iure administrationis in ius proprij dominij & possessionis Achill. *dec.* 4. *de caus. possess. & proprietat.* Mantic. *dec.* 245. *n.* 4 Coccin. *dec.* 130. *num.* 6. Rota *decis.* 143. *n.* 4. *part.* 2. *diuers.* & fuit resolutum in Bonon. Bonorum 17. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Certo. Vnde stante tali dominio bene potuit Roncallux de Anno 1643. deuenire ad venditionem fundaci pro illa rata, quæ ad eum spectabat.

Tale autem domioium magis comprobatum remanet nedum ea prædicto instrumento venditionis factæ à filiis, & hæredibus ipsius Roncalli bonorum fundacalium pro eorum contigenti rata, verum etiam ex inuentario facto mortuo Roncalli nomine illius filiorum, ac hæredũ bonorum, & iurium fundaci tanquam ad ipsos hæredes, & hæredes Secundini spectantis dicto Summario eorundem

rundem de Collettis *num.* 3. necnon ex obliga-
tione Cæciliæ Secuncinæ hæredis Antonij Se-
cundi facta vna cum curatore hæredum Roncal-
li de stando iuri ad fauorem Creditorum rationis
14 fundacariæ Secundini, & Roncalli eodem Sum-
15 mario *num.* 4. ex qua patet de geminata con-
fessione, & recognitione dominij itavt eo mi-
nus possit in dubium reuocari, cum confessio
contra confitentem adeò plenè probet *Alex.
cons.* 71. *num.* 4. *lib.*3. *Gabr. de confes. conclus.*1.
*num.*12. *Honded. cons.*52. *num.*30. *lib.*1. *Greg. XV.
decis.*385. *n.*3. *& dec.*408. *n.*1. vt illa impugnan-
da non veniant *Gregor. XV. dec.* 452. *num.* 2. *vbi*
Add. *n.*22. qui plures alias cumulat Rotæ deci-
16 siones. Et ex his cum sublatæ remaneant exce-
ptiones dominij; quæ ad executionem mandati
impediendam incontinenti probandæ fuissent
clarè, & concludenter, ideò dicti mandati non
17 est retardanda executio: maxime accedente obli-
gatione Camerali Carolij de soluendo debitum,
de quo agitur, à qua reiiciendæ etiam essent hu-
iusmodi exceptiones, tanquam requirentes altio-
rem indaginem, si dominium non remaneret con-
cludenter probatum. Rota *dec.* 200. *n.*6. *dec.*212.
*n.*1. *& decis.*255. *n.*5. *& seq. post. Modern. de oblig.
Camer.*

Minus releuat ad impediendam executionem
dicti mandati, quod non fuerit aliqua reddita ra-
tio administrationis factæ de dicto fundaco per
Roccallum. Quia huiusmodi expressio minimè
competit Carolio obligato in forma Cameræ ad
soluendum dictũ debitũ, maxime cum hodie non
possit controuertere dominium eiusdem Ron-
calli pro dicta rata scutorum 6250. & per conse-
quens pertinentiam pretij ad illius hæredes, qui-
bus soluere promisit, & ex quo exceptio huius-
modi extrinseca est, ac requirit altiorem indagi-
nẽ, præsertim quia ex bilanciis, & ex aliis actibus
prædictis potius apparet Roncallum esse credi-
torem, minus ea est apta ad retardandum execu-
tionem obligationis Cameralis ex supra allega-
tis, tantoque magis quia respicit alium articolum
nempe redditionis rationis faciendæ hærédes
dicti Roncalli ad fauorem hæredum secundini,
qui valdè differt ab illo de quo nunc agitur re-
spiciens solum consecutionem pretij promissi
cum obligatione in forna Cameræ à Crollio em-
ptore fundaci communis hæredibus Roncalli, ac
18 hæredibus Secundini, & in omnem casum cessat
omnis difficultas; quia mandatum fuit relaxatum
non simpliciter ad effectum soluendi pecunias
Collettis, sed vt deponerẽtur pro illis postea cõ-
signandis cui de iure, atque ita consultum reman-
sit tam dictis Collettis, quàm Secundinis, &
Roncallis, vt benè in similibus terminis declarat
Caualer. *decis.*312. *n.*3. *&* 4.

Demum non obstat sententia bon. mem. Cit-
tadini per quam fuit declaratum Colettos non
esse creditores rationis fundacariæ, sed tantum
Roncalli, & propterea mandatum relaxatum cõ-
tra bona hæreditaria Roncalli non esse exequen-
dum contra personas, ac bona Cæciliæ Secundi-
næ, & Carolij. Quia respondetur, vt cum ex
supradictis dicta sententia sit notoriè iniusta
ea non vulneret viam executiuam maximè
19 quia percutit tantummodo mandatum rela-
xatum non autem ipsam obligationem Came-
ralem, & quotiescumque mandatum executi-
uum vigore obligationi Cameralis relaxatum
est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam
ipsam obligationem Cameralem vt firmauit *Rota
coram Penia dec.*700. *num.*4. *cum duobus sequen-
tibus.* Addito etiam, quòd dicta sententia tan- 20
quam sine actis non probat Rota *diuers. dec.*196.
*num.*5. *part.*2. *Seraph. decis.*615. *num.*5. *&* 6. Cassa-
dor. *dec.*3. *de Procur.* Mohed. *dec.*3. *num.*1. *&* 2. *de
testibus*, & ex hoc resultat notoria iniustitia, quæ
semper probata dicitur, quando exactis sententia 21
non remanet iustificata, cum acta ipsa faciant
notorium Innoc. *in c. ex insinuatione in fi. de ap-
pell.* Soc. *cons.*38. *n.*15. *vol.*1. Paris. *cons.*111. *n.*7. *vol.*
4. Decian. *cons.*10. *n.*19. *vol.*1. Cepli. *cons.*57. *n* 33.

Et ita fuit resolutum vtraque parte infor-
mante, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Mandato de consignando quando sit locus. Quomodo ex partita pecuniarum descripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio, in quam causam cedat. Et quando in Apoca habeat locum præsumptio *l. scripturas, C. qui potior. in pig. hab.*

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati insurgit ex reuolutione Actorum, in quibus apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus* ex vulg. decis. Caputaq. 260. p. 2.

2 *Mandatũ de consignãdo denegari nõ potest, quotiescunq; cõstat pecunias spectare ad debitorẽ.*

3 *Pecunia in Banco, dicuntur esse in dominio illius, sub nomine cuius sunt descripta.*

4 *Descriptio pecuniæ in Banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim solutionis.*

5 *Descriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui nõ habet titulũ, vel causam habilẽ ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem dominium, sed resoluitur in simplicem traditionẽ.*

6 *Solutio pecuniæ absq; expressione causæ, præsumitur facta ex causa, quæ de proximo procedit.*

7 *Solutio pecuniarum facta Agenti, seu Procuratori, non est ex causa habili ad transferendum in eam pecuniarum solutarum dominium.*

8 *Pecuniæ etiam pignori dari possunt.*

9 *Præsũptio* l. scripturas, C. qui pot. in pig. hab. *ex pluribus colligitur ad infirmandã Apocã.*

DECISIO V.

MAndatum de consignando ab A.C. relaxatum ad instantiam hæreditatis bon. mem. Cardinalis Spinulæ contra Hieronymum Viualdum in vrbe Mercatorem, citato etiam pro suo iure, & interesse Paulo Iordano, tanquã validum, & iustum exequendum esse DD. responderunt.

Quoniã validitas patet ex reuolutione Acto- 5
rum, in quibus apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus *ex vulg. decis. Caputaq.* 260. *p.* 2.

Iustitia verò desumebatur ex eo, quod cum dictus Cardinalis viuens esset creditor D. Episcopi Mazzarræ in notabili pecuniarũ summa ex causa cuiusdã pensionis reseruatæ super Archimandritatu Ecclesiæ Messano per eundem Episcopũ

alias

alias possesso, ac pro dicta summa sibi debita obtinuisset mandatũ executiuum, cuius vigore fuerunt subinde sequestrata scuta 3000. spectãtia ad
7 dictum Episcopum debitorem in Banco dicti viualdi existentia, iustum erat quod successiuè ad dictam instantiam hæreditatis iacentis dicti Cardinalis interim vita functi, relaxaretur mandatum de coosignando, quòd deoegari noo potest quoties cumque provt hic, constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem ad *text. in l. & quæ nondum* 15. §. *quod dicitur in fin.* vbi gloss. *in verb. oblig. ff. de pign.* Cartocc. *de sequest. p.* 3. *n.* 1.

Quòd autem in præsenti pecuoiæ sequestratę spectent ad D. Episcopum coouincitur ex eo quia, illæ fuerunt ipsi transmissæ à quibusdam Mercatoribus Panormi per litteras Cambij directas d. Viualdo, qui prædictas litteras recipiendo creauit in suis libris creditorem d. D. Episcopum qui propterea statim euasit illarum Dominus, cum pecuniæ dicantur esse in Dominio illius sub nomine cuius sunt descriptæ, vt tradunt Anchar. *cons.* 32. *n.* 2. Socin. sen. *cons.* 6. *n.* 3. *l.* 4. *Maria cons.* 183. *n.* 16. Rota *post tr. de Cens. dec.* 547. *n.* 13. *& seq.*

Non obstat, quòd tempore sequestri pecuniæ prædictæ reperireotur descriptæ sub nomine d. Pauli Iordani; Quia licet descriptio fuerit facta de ordine Domini Episcopi, & habeat vim solutionis ex Theor Bald. *in l. fin. num.* 3. *C. de nouat.* quem sequitur Socin. sen. *cons.* 64. *num* 7. *per tot. lib.* 3. *Mant. de tac. lib.* 17. *tit.* 6. *num.* 7. *per tot.* Gait. *de cred. cap.* 2 *n.* 2414. *& seq.* Scac. *de Camb.* §. 2. *gloss.* 5. *n.* 45. non tamen in hoc casu valuit transferre dominium pecuniarum in Paulum ex quo in eo deficit titulus, vel causa habilis illud acquirendi, vnde dicta descriptio resoluitur in
8 simplicem traditionem per quam non censetur translatum in recipientem dominium pecuniarum nisi simul concurrant causæ habiles, vel legitimus titulus acquirendi *l. nunquam nuda* 13. *ff. de acq. rerum domin.* Gloss *in l. traditionibus* 20. *C. de pact.* Ruin. *cons.* 148. *n.* 9. *lib.* 1. optimè Surdus *cons.* 4. *n.* 41. & beoè comprobatum fuit in *Rom. legati sent.* 50. *n.* 1. 1. *April.* §. *vnde sequitur, vers. & facit coram R. P. D. meo Cerro.*

Deficere autem in Paulo titulũ, seu causam habilẽ, acquirendi has pecunias colligitur non solum ex ordine soluendi ab Episcopo simpliciter concepto absque vlla expressione causæ propter quã debuisset fieri talis solutio, cũ non sit verisimile quòd Dominus Episcopus mãdauerit solui Paulo adeò cõsiderabilẽ pecuniarũ summã absq; eo, quòd in ordine exprimeretur causa solutionis, quæ tamen solet communiter ab omnibus exprimi, sed etiam, quia tam ex causis præcedentibus, quàm proximis dictæ descriptiooi, penitus excludi videtur earundem pecuniarum acqui-
9 sitio; Regulare quippè est huiusmodi actus præsumi gestos ex causa quæ de proximo præcedit *Bart. in l. triticum* 94. *n.* 2. *ff. de verb. oblig. à Titio* 108. *n.* 2. *versic. secundo limita, ff. eodem* Corn. *consil.* 205. *n.* 4. *in fin. versic. nec obstant lib.* 1. *cum concordantibus relatis in eadem Romana legati scutorũ* 50. *n.* 26. *Iun.* 1641. §. 1. *versic. non solum, &* 1. *Aprilis* 1644. *allegato* §. *vnde sequitur, versic. & quod is, coram R. P. D. meo Cerro*, & fuit dictum io *Romana locorum Montium coram bon. memor. Remboldo* §. *non obstat quòd Zalus.*

Ponderantes igitur DD. causas præcedentes dicebãt in Paulo nõ concurrere nisi causam Agentiæ seu muneris Procuratoris, cum non controuertatur ipsum quandoq; se pro tali gessisse in negotiis D. Episcopi, & signanter taoquam Procuratorem pluries soluisse bon. mem. Cardinali Spinulæ supradictam pensionem ab eodem Domino Episcopo debitam, vnde hæc solutio præsumitur facta Paulo tanquam Agenti, seu Procuratori, quæ causa non est habilis ad transferendum in eum pecuniarum solutarum dominium *Rot. dec.* 520. *n.* 4. *p.* 3. *recent.* & in terminis Surdus *cons.* 4. *n.* 40. *in. fin. hic sed pecunia, & n.* 41.

Causa veró proxima visa fuit resultare ex quadam cedula bancaria vnciarum 1114. quam fecerat Viualdus ad fauorem eiosdem Episcopi soluendarum in tabula Panormi, & ratione huius cedulæ Paulus eundem Viualdum indemnem conseruare promiserat, vnde cum pro Domino Episcopo Viualdus reperiretur obligatus erga tabulam Panormi, Paulus verò erga Viualdum, præsumendum est, quod quilibet ipsorum propriæ iodemnitati eo meliori modo quo potuit præcauere curauerit hac occasiooe iàm opportuna dum debitor communis habebat has pecunias in eodem banco Viualdi; Et ideò Paulus obtinuit ab Episcopo ordinem illas describendi in sui faciem, Viualdus verò post descriptionem easdem ad sui fauorem vinculauit addendo in fine partitæ hæc verba, *Si doueranno tenere per sicurezza di quello potesse patire per la mia cedola bancharia di onze* 1114. *di moneta &c.* Et sic clarè dignoscitur prædictam descriptionem non fuisse ordinatam titulo, causa, aut animo transferendi statim pecuniarum dominium in ipsum Paulum, seu Viualdum, sed vt illas haberent loco pignoris, & tali pacto redderentur vndique securo casu quo foret necessaria solutio vnciarum per Viualdum promissarum sub fideiussione Pauli, nam etiam pecuoias pignori dari posse clarè infertur *ex textu in leg. idemque* 7. §. *si sibi in fin. ff. qui pot. in pign. habean.* & tradi Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 26 *def.* 25. *n.* 2. ac proinde sub prætextu huiusmodi descriptionis impediri non potest exequutio super illis prosequeoda ad instantiam dictæ hæreditatis creditricis anterioris ex congestis *in dicta Romana locorum Montium* 9. *Februarij* 1614. *coram bon. memor. Remboldo*, cum præsertim occasiooe dictæ cædulæ, nec Viualdus, nec Paulus se aliquod detrimentum passum fuisse doceant.

Nec quicquã releuat Apoca solidationis computorũ confecta inter D. Episcopum, & Paulũ 20. Martij 1648. in qua Paulus constituendo se debitorem Domini Episcopi in scutis 485. 95. monetæ pro residuo pecuniarum ad eius manus peruentarum fuit quietatus, & absolutus de omnibus, & singulis partis vsque tunc per eum exactis cum ordinibus eiusdem Episeppi, vnde prætenditur partitam controuersiam comprehendi sub hac solidatione, & sic constare de titulo, vel causa habili eiusdem Pauli ad acquirendum, quia contra prædictam apocam visa fuit non leuiter vrgere præsumptio *leg. scripturas, Cod qui pot. in pign. habean.* non solum quia Paulus citatus in iudicio consignationis pro suo iure, & interesse, illam non exhibuit statim post tot dies, quibus illa sibi transmitti potuit à Domino Episcopo tunc apud suam Ecclesiam residentem, sed etiam quia maximè inuerisimile redditur, quod Paolus in generali solidatione computorum constituerit se debitorem scutorum 485. illaque

persol

persoluerit œconomo Episcopi sui creditoris priusquam ingens partita scutorum 5000. in bancho Viualdi vinculata pro eodem Domino Episcopo discuteretur, ac exitus illius negotij expectaretur, & absque eo quòd in soldatione de tali partita fuerit facta aliqua mentio, cum tamen esset speciali nota digna, tum propter magnitudinem summæ, tum propter vicinitatem temporis effluxi à die descriptionis, ad diem solidationis computorum, tum denique propter complicationem negotij in qua inuoluta erat dicta partita, & attento quòd res agebatur inter personas accuratas, & iuris peritos. Signum euidens, quòd illa non comprehendebatur in dicta apoca, quia non fuit descriptio ordinata animo transferendi dominium in Paulum, sed vt illud remaneret penès eundem D. Episcopum; prout semper apud eum remansisse ex supradictis arbitrati sunt DD. qui propterea concluserunt mandatum A. C. esse exequendum.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.

Bononien. Pecuniaria, seu Dotis.

Veneris 18. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus debentur, à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotalis debentur pro tempore, quo lis per mulierem instituta pro assecuratione, & successiuè restitutione sua dotis, contra Virum, seu eius Creditores durauit.*

2 *A die videlicet, quo contradictum fuit in Iudicio, habita per Aduersarium intimatione libelli, & sic à die litis contestata.*

3 *Fructuum liquidatio fit, habita ratione annuo pensionis, siù Affictuum in locatione semel facta; quæ tam ex dispositione Iuris communis, quàm statuti Bononien. præsumitur renouata, & continuata.*

4 *Fructus præsumuntur, à detentoribus bonorum, percepti in illa quantitate, ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuata.*

5 *Per locationem, & litis substentationem sicuti probatur possessio, ita etiam remanet iustificata perceptio fructuum, qui præsumuntur ab ipso locatore percepti, & in quantitate solita.*

DECISIO VI.

INterie̊cta appellatione pro parte creditorum q. Alexandri Scrpæ à mãdato de immittendo relaxato ad fauorẽ DD. de Calderinis pro scutis 7045. auri ad bona prædicti Alexandri per eosdem Creditores possessa pro restitutione dotis Thadeæ Calderinæ vxoris dicti Alexandri scutorum 5500. auri, necnon pro alimentis, & fructibus dotalibus constante, ac soluto matrimonio vsque ad obitum eiusdem Thadeæ decursis, ad quæ dicti creditores, necnon ad restitutionem fructuum à die motæ litis, eaque pendente perceptorum condemnati fuerunt; Signatura Iustitiæ rescripsit quod ad scuta 5500. auri, parito iudicato, in reliqois vero alteri, qui ad vlteriorem exequutionem, &c. iuxta formam huiusmodi rescripti DD. Calderini subhastari curarunt quædam bona pro satisfactione dd. scut. 5500.

Verum quia bona subhastata non ascendunt nisi ad scuta 3355. auri, dicti de Calderinis pro complemento dictæ summæ scut. 5500. auri conuerterunt se contra dd. creditores pro restitutione dd. fructuum ad quos, vt supra dictum est, fuerunt condemnati. Vnde proposui dubium. An, & ad quam summam dicti fructus essent liquidandi, &
Domini responderunt illos esse liquidandos pro 1
tempore, quo lis per Thadæam instituta pro assecuratione, & successiuè restitutione suæ dotis contra dictos creditores Alexandri eius viri durauit, sequendo tenorem sententiarum, in quibus prædicti creditores fuerunt condemnati ad restitutionem dd. fructuum, quæ fecerunt transitum in iudicatum, vt firmatum fuit coram Me sub 26. Maij 1645. & coram R. P. D. meo Bichio sub die 27. Aprilis 1646.

Itaque quoad illos de Lignanis liquidandi vi-
dentur à die 11. Augusti 1606. quo Procurator il- 2
lorum, & aliorum creditorum habita intimatione libelli pro parte Thadeæ producti contraxit, *iuxta dispositionem text. in l. rem non nouam. §. Patronus in princ. C. de iudic.* Rot. *penes fa. mem. Greg. XV. decis. 27. n. 2. vsque ad diem* 8. *Augusti* 1647. quo DD. de Calderinis prædictæ Thadeæ hæredes realem possessionem adepti fuerunt bonorum per dictos de Lignanis occupatorum; & quidem ad rationem libratum 650. monetæ Bonon. singulis annis vsque ad diem 25. Septembris 1627. abinde vero vsque ad dictam diem 8. Augusti 1647. ad rationem librarum 800. similium, quia constat de locatione 3
facta per eos anno præcedenti 1605. sub 10. Maij prædij nuncupati *la Chiusa*, & alterius nuncupati *la Pianta* cuidam Francisco de Casaliis ad annos septem pro annua pensione dd. librarum 650. quæ sanè tam ex dispositione iuris communis, quam Statuti Bononien. præsumitur renouata, & continuata, vt firmauit Rot. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maij 1642. coram bon. mem Merlino extensa per R. P. D. meum Cerrum, in §. *idemque fuit*, vsque ad diem 25. Septembris 1627. quo incepit alia locatio ad septennium pariter facta Martino de Campagnolis sub annua pensione dd. librarum 800. quæ continuata probatur vsque ad diem 12. Decembris 1642. quo idem Martinus in ea perseuerans recognouit in Dominos dictos de Calderinis tunc immissos, vt constat ex publicis instrumentis, ex quibus benè ostenditur continuatio eiusdem locationis licet postea possessioni tunc captæ, tanquam nullæ fuerit renunciatum per dictos de Calderinis; abindè verò vsque ad dictam diem 8. August. 1647. quo Calderini habuerunt immissionem in vim mandati Rotalis, attenta continuatione locationum per tanti emptoris spatium
sub eadem annua pensione librarum 800. fructus 4
præsumuntur in simili quantitate percepti à dictis de Lignanis eorundem bonorum possessoribus.

Quæ vero ad illos de Ninis, & Botellos eorum successores videntur liquidandi à die 16. Septembris 1622. quo fuit per eos oppositum petitioni Thadeæ vsque ad eundem diem 8. Augusti 1647. quo dicti de Calderinis actualem possessionem nacti fuerunt, ad rationem librarum 180. singulis annis; quoniam tanti constat fuisse ab Vrsina eorum hærede, & respectiuè Gaspare de Borellis eius viro locata bona per eos detenta, vt patet ex publicis Instrumentis locationum ad septennium, & quinquennium respectiuè factarum Petro de Russis sub diebus

23.& 24.Februarij 1618.& 12.Februarij 1633. quæ similiter renouatæ, & continuatæ censentur ex supra deductis; Imò probatur ex eo, quod tempore apprehensæ per dd. de Calderinis possessionis in eadem conductione perseuerabat idem Petrus de Russis, vt legitur in instrumento adeptæ possessionis.

Demum quoad Antonium Greppium arbitrati sunt DD. fructus esse liquidandos à die 7. Iunij 1622. quo lis fuit cum eo pariter contestata vsque ad diem 23. Aprilis Anni 1644. ad rationem librarum 220. singulis annis, cum constet ex publicis documentis pro eadem pensione bona fuisse locata per hæredes dicti Græppij, & causam ab eis habentes, primum sub die 1. Aprilis 1625. Ludouico de Gardis ad septennium, & deinde 54. Decembris 1631. Ioanni de Tartaglijs ad aliud septennium; quæ locationes pariter continuatæ censentur sicuti firmatum est supra de aliis vsque ad dictam die 23. Aprilis 1644. quo Rocchus Lucatellus vir Antoniæ hæredis Camillæ Bombasariæ hæredis dicti Græpij eadem bona locauit ad quatuor annos Martino de Campagnolis pro annuis libris 180. in quibus DD. dixerunt liquidandos esse fructus perceptos ab eodem Lucatello à dicta die 23. Aprilis 1644. vsque ad d. diem 8. Augustini 1647. de quo tempore dicti de Calderinis possessionem eorundem bonorum apprehenderunt.

5 Ex quibus equidem locationibus, ac litis sustentatione ab eo tempore citra per prædictos creditores respectiuè factis sicuti probatur illorum possessio: ita etiam temaoet iustificata perceptio fructuum, qui præsumuntur ab ipsis locatoribus exacti, Rot. *penes RR Vrgellen. decis. 307. sub n. 4 & 5. versic. ex quibus locationibus. & sub n. 8. versic. & ideo præsumitur, & n. 12. versic. & licet, ac in aliis relatis in Romana reintegrationis 23. Ianij 1642. coram Ren. Patauino in §. idcirco in debitam Monasterij, & 22. Iunij 1643. coram RR. Salamantino in primis etiam dixerunt, & in Maceraten. redditionis rationis 27. Martij 1645. coram R.P.D. meo Meltio in § quo vero ad Palatium.* Et successiuè percepti in quantitate solita, Rot. *penes* Acchill. de Grass. *decis. 2. de restit. spol. & bon. men.* Card. Seraph. *decis. 1545. sub num 6. vers. quantum vero ad quantitatem* & Caual. *decis. 17. sub n. 1. vers. a solito enim & decis. 86. vers. vnde etiam, ac in recent. dec. 263. sub n. 4. vers. qua locationes cum seqq p. 7.*

Noo obstat, quod clausula, Parito indicato, in rescripto Signaturæ apposita, respiciat solum scuta 5500. auri Thadeæ debita pro restitutione dotis, noo autem fructus, & alia in sententiis comprehensa; quia fructus à prædictis possessoribus percepti modo petuntur in quantitate concurrenti pro congrua satisfactione residui dd. scutorum 5500. auri pro quibus exequenda est res iudicata eorundem fructuum restitutionem comprehendens, vt legitur in eisdem sententiis.

Fructus igitur, quoad illos de Lignanis à prædicto anno 1606. vsque ad 1647. ascenduot ad libras 29650. Et quoad illos de Ninis, & Borellos eorum successores ad libras 4500. Quo vero ad Antonium Greppium, & ab eo causam habentes ad libras 5380. & in summis respectiuè illos esse liquidandos Domini responderuur.

Et ita dictis de Calderinis, ac illis de Lignanis & Lucatellis informantibus, &c.

REVERENDISSIMO D. DVNOZET DECANO.
Romana Pecuniaria.

Luna 14. Ianij 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia iniustè percepta, extenuant sortem. Debentur ab eo, per quem stetit non cambiari, quando suscepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum & interesse: & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non ponit conditionem in ipsa obligatione, & suffragatur creditori, licèt non declarauerit se vti velle.

SVMMARIVM.

5 *Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem.*
1 *Cambia iniustè soluta, sortem extenuant.*
3 *Obligatio præcisa & coactiua, non suspenditur, nec minuitur, per facultatem, commodum creditoris respicientem, licèt absque illa, se velle vti, declaratione.*
4 *Continuatio, non est primus actus, sed successiuus.*
5 *In cambiorum materia mercatorum attestationibus est deferendum.*
6 *Testes ad aliquid deponendum requisiti, si vlterius super negotium iudicium ferant, tanquam affectati, reyci debent.*
7 *Obseruantia in quacunque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando, vt etiam propria verborum significationi preferri debeat.*
8 *Secus si sit æquiuoca, quia tunc non releuat.*
9 *Solutiones, ad causam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram, referenda sunt.*
10 *Testis vnicus non probat.*
11 *Nec de inverisimili deponens.*
12 *Confessio, ac declaratio partis, quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur, in materia probationis, Testis depositioni præualet.*
53 *Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata, effectiua, quæ super cambiis negotiari possit.*
14 *Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus, quando non exigit illas penes eundem debitorem, concurrente aliqua consensus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere censetur.*
15 *Eoque maximè si debitor in Nundinis, ære, vel credito, eam summam reperire, ac paratam habere potest.*

DECISIO VII.

MAndatum Rotale ad instantiam Hieronymi Rosolini relaxatum contra Ioannem Antonium Pagninum exequendum esse DD. responderunt; Illius enim validitas non controuertitur, & iustitia manifestè patet ex apoca per dictum Pagninum subscripta die 30. Decembris 1631. in qua ipse soluere Rosolino scuta bis mille se obligauit in forma Cameræ Apostolicæ, quæ paratam habet executionem Rot. *penes san. mem. Greg XV. decis. 234. n. 1.* Buratt. *decis. 383. n. 1. ac in aliis congestis in prima decisione huius causa edita sub die 58. Iun. 1646. coram R.P.D. meo Corrado in princip.* 1

Neque

2 Neque obstat exceprio compensationis cambio-
rum iniustè, vt prætenditur, solutorum, quæ proin-
de sortem extenuant, vt dixit Rot. *in Romana cam-
biorum 17. Februar. 1642. coram R. P. D. meo Bichio,*
quia illa non subsistit, nam cum Pagninus se obli-
gauerit dictas pecunias Resolino debitas continua-
re in cambiis nundinalibus, ita quod nunquam ob
eius defectum cessarent, provt legitur in eadem
apoca, idque non præstiterit, iure merito teneba-
tur Rosolino ad damna, & interesse, quæ fuerunt
ab ipso Pagnino iustè soluta ad rationem octo pro
centenario, ad quam eo toto tempore ascendisse
iustificatur, vt latè probatum fuit in decisionibus
huius causæ *coram R. P. D. Corrado emanatis de
anno 1648. sub 5. Iunij §. neque obstat quod cambia,
& sub 31. Iul. § præterea non obstat.*

Minus subsistit repetita interpretatio prædictæ
apocæ, cuius vigore prætenditur Pagnino fuisse in-
iunctum onus continuandi tantummodo dictas pe-
cunias super cambiis, postquam Rosolinus illas ab
aliis eo titulo recepisset iuxta facultatem ipsi in ea-
dem apoca prius concessam; Quoniam obligatio
Pagnini præcisa fuit, & coactiua, ideoque suspendi
3 non potuit per meram facultatem in præcedenti,
atque distincta periodo, Rosolino pro maiori eius
fauore concessam, licèt Rosolinus ea vti velle non
declarauerit Dec. *cons. 652. visu puncto sub n. 7. in
fi. vers. alterius consideratum est tum seq.* quem se-
quitur Rot. *in Plac. Cambior. 19. Iun. 1634. coram
bo. me. Merlino in § tertio opponebatur.*

Neque repugnat ponderatio illorum verborum
apocæ *Prometto, &c. di continuar lui medesimo
questa girata di detti cambij, &c.* quæ præceden-
4 tem receptionem pecuniarum super eis videntur
supponere, cum continuatio non sit primus actus,
sed successiuus, vt inquit Rip. *in rubr. ff. si cert. pet.
n. 16.* Cagnol. *in rub. ff. de orig. iur. num. 1. ad med.*
Menoch. *cons. 848. num. 4.*

5 Tum quia obiectum procedit, quando talia ver-
ba referuntur ad creditorem, qui pecunias exbur-
sauit, nam si ipse velit huiusmodi facere continua-
tionem, necesse vtique habet illas prius ab alio su-
per cambiis recipere, vt subinde continuare va-
leat, cum illis enim pecuniis, quas alteri soluit &
amplius non habet, continuare non potest, vt ex-
plicat Moder. Ianuen. *in eius tr. de camb. disp. 3. q. 1.
sub num. 9. versic. illa namque facultas.* Non autem
quando referuntur ad debitorem, qui pecunias sibi
creditas habet, quas per se, vel per alium ad nun-
dinas transmittere, ac in illis cambium exercere
potest, nam hoc casu verba illa verè includunt, at-
que præseferunt non solum progressum, sed etiam
principium actus, ac totum ipsum negotium perin-
de, ac si dictum fuisset, *di tenere, ò girare luy mede-
simò questa summa supra detti Cambij.* in quo sensu
congruè verificantur eadem verba etiam in debitu-
re *iux. trad. per d. Moder. loc. prac. sub n. 10. vers.
retinere in fin.* Ac in terminis super apoca de qua
agitur speciabter attestantur mercatores supra tri-
ginta tam Vrbis, quam aliarum insignium Italiæ
Ciuitatum, vt legitur in Summar. Rosolini sub
num. 6. & seq. quibus est deferendum, vt latè fir-
matum fuit in prædicta *dec. edita sub 5. Iun. 1648.
coram R. P. D. meo Corrado, §. secundo quia illa,
&c.* Non attentis contrariis attestationibus exhi-
bitis pro parte Pagnini, quia Mercatores, qui illas
confecerunt non attestantur simpliciter de signifi-
catione dd. verborum inter Mercatores recepta;
quales erant illorum partes, sed incautè iudicium
proferunt, quod non debeantur cambia neque ra-
tione damnorum, & interesse, atque ita si casus
contingeret seruaretur, quod spectat ad Iudices; 6
ideoque reiici debent, vt fuit dictum in *Romana
iustificationis creditorum 13. Iun. 1635. coram bon.
me. Pironano in rec. decis. 52. n. 11. vers in præsenti
autem, & sequ. part. 7.*

Tum etiam quia subsequuta statim obseruan-
tia, & continuata per annos circiter tredecim qui-
bus Pagninus absque vlla contradictione soluit
Rosolino interesse cambiorum, manifestè declarat,
atque interpretatur, quod sub verbis illis dictæ par-
tes voluerunt onus cambiandi d. pecunias ad Pa-
gninum alio non expectato simpliciter pertinere
quovsque Rosolinus non declararet illas ab aliis 7
pro maiori sua commoditate, vel indigentia iuxta
facultatem sibi concessam, velle recipere; hic enim
proprius effectus est obseruantiæ, vt re ipsa præ-
seferat præcedentis conuentionem, ac declaratio-
nem adeò in quacunque materia efficacem, vt etiam
propriæ verborum significationi præferri debeat;
ex fusè *alleg. in dd. decisionibus coram P. P. D.
meo Corrado de anno 1648. emanatis sub die 5. Iun.
in §. tum etiam ex obseruantia. & sub die 31. Iulij
in §. fin.*

Nec dicatur quod dicta obseruantia sit æquiuo-
ca, ex quo solutiones æquè benè referri possint
tàm ad cambia realia, quàm ad neglecta per Pagni- 8
num, idcirco non releuet Rota *decis. 120. n. 2. p. 2.
recent.* Quia verba ipsarum partitarum in libris
Pagnini descriptarum remouent obiectum, cum
referantur expresè ad damna, & interesse, quæ
magis propriè conueniunt omissis per Pagninum
contra tenorem suæ obligationis, ideoque dictæ 9
solutiones ad hanc causam enunciatam, & veram,
non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram
referendæ sunt, vt fuit dictum in *Casenaten. cen-
sus 3. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Corrado in
§. Non etiam obstat.*

Ex quibus manifestè patet non aduersari votum
morale à pluribus Theologis subscriptum sentien-
tibus Pagninum non teneri ad vllum interesse Ro-
solino, Quia fuit redditum cum supposito, quod
Pagninus non obligatus dictas pecunias in nundi-
nis exercere antequam illæ fuissent per Rosolinum
ab aliis receptæ, cambia soluerit credens illas fuisse
verè receptas; Quæ prorsus aliena sunt à veritate,
cùm & ille simpliciter obligatus esset, & soluerit
ratione interesse Rosolini; eo quia ipse pecunias
non exercebat, provt tenebatur, vt dictum est.

Minus etiam attendi debet depositio vnius Te-
stis pro Pagnino examinati, deponentis Pagninum
se obligasse continuare exercitium dictarum pecu-
niarum super cambiis, quando Rosolinus illas ad
cambium ab aliis recepisset, ibi, *dico che il Pagni-
no diede facoltà al Sig. Rosolino di poterli pigliare
à cambio, e quando l'hauesse presi il Sig. Rosolini,
il Sig. Pagnini promise lui di continuare le girata di
detti cambij*; Quia vltra quod est vnicus, & non
concludit, vt demonstrant sequentia verba, ibi, 10
*& promise conforme restorno d'accordo, & non so
poi come restassero d'accordo, ma mi rimetto al sal-
do como hò detto, &c.* nec verisimiliter potest re- 11
minisci verborum inter alios per decem; & octo
annos antea prolatorũ in facto minus notabili, nec
ad ipsum pertinente *iux. trad* per Crau. *cons. 54. sub
n. 15. vers. quinimo,* Rota *penes fa. me. Greg XV. de-
cis. 194. n. 7. vers. præsertim, & fuit dictum in Seno-
gall. salniani 3. Iun. 1647. coram R. P. D. meo Corrado*

12 *in §. altera pariter*; Eius depositio eliditur, ex dicta obseruautia subsecuta, quæ contrariam præfefert partium confessionem, ac declarationem omnino præferendam *Roman. consil.* 391. *sub n.* 8. *vers. tertio probatur.* Rota *penes sa. me. Gregor. XV. decis.* 357. *num.* 3. *vers. sed voluit, & decis.* 434. *n.* 14. *vers. & clarum est.*

13 Postremo non obstat quod creditum Rosolioi præcesserit ex pretio mercium, non autem ex pecunia numerata & effectiua, quæ super cambiis negotiari posset, & propterea cambia non debeantur Rota in Romana cambiorum 18. Aprilis 1644. coram R.P.D. meo Peutingerio; Quia eum Pagninus illas biduo ante, vt asserit, accepisset in solutum à Bonettis, & Bonettallis nomine Rosolini creditoris illorum pro summa scutorum 2225. 74. cuius creditorem in proptiis libris Rosolinum descripsit, nihil impediebat quominus Rosolinus, qui pecunias
14 sibi debitas exigere poterat, illas pœnas eundem Pagninum debitorem in nundinis cambiorum exercendas dimitteret, vt fuit dictum in prædictis *decisionibus huius causæ de anno* 1648. *coram R.P.D. meo Corrado emanatis sub die* 5. *Iun. in §. præterea, & sub die* 31. *Iul. in §. minus releuat.*

15 Eoque magis cum Pagninus esset publicus mercator in nundinis cambia exercere solitus, vt notum est, qui vel ære, vel credito proprio benè complere poterat quod promittebat, eamque summam in nundinis reperire, ac paratam habere Riminald *iun. cons.* 152. *n.* 3. *vers. accedit.* Lopez *de contract. lib.* 2. *c.* 10. *sub princ. vers. tertium autem genus.* Molfes. *de contract. c.* 7. *sub n.* 44. Filliuc. *tr.* 35. *p.* 2. *sub n.* 344. *& sub n.* 432. *vers. tertia ratio, & sub n.* 344. *Eminent. Cardin. de Lugo disp.* 28. *sub n.* 8. de quibus circumstantiis non constabat in illa Romana Cambiorum pro Pagnino in contrarium allegata.

Et ità vtraque, &c.

Emin. & Reu. D. C. OTTHOBONO.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Apoca mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licet sit obligatione Camerali munita. Ad conuincendam simulationem, sufficit causa simulandi, & concursus saltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali causa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio est licita de Persona ad Personam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.

SVMMARIVM.

1 *Apoca mutui simulata, nullam meretur exequutionem, licet sit obligatione Camerali munita.*
2 *Simulatio contractus conuincitur ex causa simulandi, & concursu saltem duarum coniecturarũ.*
3 *Causa simulandi satis deducitur quando Apocam mutui processit contractus nullus, & inefficax.*
4 *Ad simulationis causam arguendam, sufficit ipsam simulandi causam fuisse à partibus opinatam, & verisimilem.*
5 *Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate.*
6 *Et ex inuerisimilitudine.*
7 *Et ex pactis insolitis appositis in Instrumento.*
8 *Depositio Testis, licet nulliter examinati, cum sit pluribus adminiculis fulcita, & sit verisimilis, plurimum inseruit ad inducendam simulationis probationem.*
9 *Simulatio, quid licita sit, & permissa de persona ad personam, vel de contractu ad contractũ, declaratur procedere, data validitate primi contractus; secus autem quando contractus est nullus, quia tunc deficit prima obligationis substantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur.*
10 *Contractus nullus, non conualidatur per subsequentem ratificationem contrahentis, nisi probetur prius in ipso plena scientia nullitatis, nedum facti, sed etiam Iuris.*
11 *Actus ratificatio, semper continet in se conditionem, si aliàs firmus sit & validus.*
12 *Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuisse validam.*

DECISIO VIII.

FVit resolutum mandatum A. C. relaxatum ad fauorem Hieronymi Viualdi pro summa scutorum 1890. ba. 40. esse infirmandum ob Iustitiæ 1
defectum, nam apocha mutui cuius vigore egit Viualdus tanquam simulata nullam meretur exequutionem licet sit obligatione Camerali munita Galles. *de obligat. Camer. q.* 18. *num.* 5. Farinac. *de simulat. q.* 162. *num.* 64. Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 206. *n.* 1. *&* 207. *num.* 6. *& in recent. decis.* 61. *n.* 9. *part.* 5. *& decis.* 259 *num.* 8. *part.* 6. *& in Romana Cambij* 30. *Ianuar.* 1643. *in §. Inspecto pariter credito coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Ad conuincendam verò simulationem contra- 2
ctus sufficit causa simulandi, & concursus saltem duarum coniecturarum, Bart. *in leg. post contractum* 14. *numer.* 2. *cum sequentibus ff. de donation.* Rota *in recentior. decis.* 283. *num.* 13. *part.* 5. *& in decis.* 11. *num.* 3. *part.* 7. *& in Firmana Prædij* 14. *May* 1640. *in §. & quod attinet ad caput coram R. P. D. meo Peutingero.*

In hoc verò casu clara adest causa simulandi, 3
nec desunt plures coniecturæ quæ eidem causæ famulantur, causa itaque satis deducitur, quia apocham mutui inter Benedictum & Asdentem præcedebat alius contractus cambij nulliter gestus inter Bonannum, & Benedictum tunc filiumfamilias sine Patris consensu contra formam statuti Vrbis, *lib.* 1. *cap.* 152. prout bis pro nullitate similis obligationis Benedicti resolnit Rota *in Romana Societatis officij* 10. *Ianuar.* 1643. *&* 27. *Ianuar.* 1644. *coram R. P. D. meo Peutingero*, Vnde cum creditum stante nullitate prædicta non posset Viualdo suffragari, is induxit Benedictum ad simulandum mutuum.

Quæ causa simulandi ex eo etiam corroboratur, quia Viualdus creditor eiusdem Bonanni consequutus est creditum Cambij, iam initi cum Benedicto in summa scutorum 2620. pro scutis 1310. dumtaxat, & sic obstate Viualdo poterat læsio enormissima, & poterant etiam superuenire alij Creditores anteriores Bonanni, & vindicare cambium subhastatum, quæ omnia demonstrant Viualdum voluisse Cambium de medio tollere, mutuumque contraxisse simulando, cum Benedicto iam sui iuris effecto; sufficit enim causam simulandi 4
fuisse à partibus opinatam & verisimilem, Hond. *cons.* 46.

conf.46.n.28. lib.1. Farinac. *d.quaest.162. num.158.* Rota *coram Burätt.decis.901.num.7. & in recen.decis.11. n.4. & 5.part.7. post* Zacch.*de oblig.Camer. decis.181. n.9. & in Lauretana pradij 21. Aprilis 1641. in §.neque oportet probare coram R.P.D.meo Bichio.*

Pro coniectura vero plurium est consideranda proximitas contractuum, nam sub die 24. Ianuarij Cambium præfatum fuit deliberatum Viualdo, & die 25. subsequenti fuit contractum mutuum, quod
5 intra mensem fuit eidem Viualdo cessum, vnde oritur simulationis coniectura ex tot actuum proximitate, Decian. *consil.62. num.83. lib.3.* Farin. *d. quaest.162. n.146.* Rota *in Romana Cambij 27. Aprilis 1640. §. Alia autem coram bon. mem. Merlino* Cyriac. *controu.219. n.68.*

6 Vrgens etiam est coniectura quia in mutuo ingentis summæ scutorum 1890. nulla fuit adhibita cautela aut reportata securitas, vnde oritur inuerisimilitudo quæ plurimum attenditur ad detegendam simulationem, Rota *dec.61.n.10. & dec.283. n.11.par.5. recent.post* Zacch. *de oblig.Camer.decis. 181.n.19. & in Romana Cambij 30.Ianu.1643.§ Secunda quia coram Reu.D.meo Decano,* & hæc coniectura fortius stringit, quia Viualdus est diligens, & accuratus, & Benedictus fuit à Patre exhæredatus, & prohibitus administrare aut vsumfructum percipere ex bonis filij hæredis Instituti, vt in Summ. Benedicti n.7.

Præterea Asdens creditor mutui illud cessit pro eodem pretio Viualdo tale quale erat absque aliqua obligatione de faciendo bonum, ac exigibile creditum cessum, vt fieri solet. Imò cum promissione euictionis ex dato, & facto ipsius cedentis tantum, & non alias, vt in Summ. Benedicti num. 3.
7 Vnde cum instrumentum prædictum contineat pacta insolita, bene arguit simulationem, Paris. *consil.55.n.51. & 57.* Ioseph. Ludou. *concl.51. versic. 32. coniectura est* Decian. *cons.2. n.37. lib.1.* Menoch. *de praesumpt. praesumpt.122.n.67.lib.3.* Farin. *qui plures congerie d.q.162.n.164.* Rota *dec.24.n.6. part.3. recent. & in d. Romana cambij 30. Ianuarij 1643. in §. quarta quia coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

8 Demum ponderanda est depositio Testis in apocha mutui subscripti qui rem palam detegit, & licet sit nulliter examinatus, tamen cùm eius attestatio sit pluribus adminiculis fulcita, & sit verisimilis plurium inseruit ad inducendam simulationis probationem, Mant. *dec.324. n.2.* Rota *in recent. dec.122 n.7.p.1. & coram Buratt. dec.306. n.6. & post* Zacch. *de oblig. Camer.d.dec.181.n.16.*

Non obstat quod simulatio sit permissa, & licita de persona ad personam, vel de contractu ad contractum,
9 vt per Gratian. *discep.311.n.9. & seqq.* quia hoc procedere potest data validitate primi contractus: secus autem quando contractus est nullus prout hic cum celebratus fuerit cum filiofamilias, hoc enim casu deficit primæ obligationis substantia quæ omnino ad hunc effectum requiritur, vt declarat Bald. *in l.si ex pretio 6. n.2. vers. quadam est simulatio Cod. si cer. pet.* Surdus *cons.150.n.78.* Farinac. *de simulat. q.162. n.43.*

Neque euitari potest huiusmodi nullitas ex eo
10 quod Benedictus sui iuris factus ratificauerit Cambium mediante mutuo celebrato, vt illud extingueretur, quia non potest dici inducta conualidatio seu ratificatio præcedentis contractus nulli non probata prius in Benedicto approbante scientia plena nullitatis nedum facti, sed etiam Iuris, Gab. *cons.36.n.60.li.1. & cons.62.n.26. & 27.lib.2.* Rot. *dec.406.n.25.p.4.to.2. & dec.260.n.12. p.6.recen. coram Caual. dec.612. n.28. coram Buratto dec.410. n.10. & seq. & in Rauennaten.dotis 11.April.1644. in §.quia fuit responsum cor.R.P.D.meo Corrado,* & 11
in ratificatione semper subintelligitur conditio si actus alias firmus sit, & validus, Valenzuel.*cons.177.* 12
num.53.lib.2. ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuisse validam, *Rota post Cenc. de censibus decis.278.n.23. & seq & in Romana pecuniaria 23. Martij 1648. §. Nec dictum praetensum creditum coram R.P.Dom. meo Melito.*

Et ita fuit resolutum, vtraque parte informante, &c.

Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Otthobono.

Romana pecuniaria.

Lunæ 5. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Fideiussor Administratoris, pro reliquatu fideiussisse censetur, & maximè vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor Administratoris, pro reliquatu fideiussisse censetur.*

2 *Et eo magis, vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem; clarè conuincunt promissionem quod Administrator reliquatum restituet.*

3 *Fideiussor reliquatus, tenetur ad residuum quousque creditori fuit integrè satisfactum intra summam in fideiussione praestitam.*

4 *Solutionis causa colligi debet à verisimili mente soluentis, & recipientis.*

5 *Solutio in Administratione, debet in dubio referri ad obligationem soluendi pecunias exactas, non autem ad obligationem soluendi reliquatum.*

DECISIO IX.

Postquam resolutum fuit coram me sub die 15. Martij præteriti relaxan. esse mandatum pro summa sc. 3.mill. ad fauorem D.Matthæi Sacchetti contra R.P.D. Honoratum tamquam fideiussorem Alexij, qui remanserat debitor D. Matthæi vltra prædictam summam, dum Rotam consulerem, vt moris est pro expeditione causæ ad Decisionis præscriptum Agentes, & Procuratores Domini Honorati institerunt, vt denuò super iisdem audirentur & cum Domini eorum petitionibus annuerint fuerunt sæpissimè citati, moniti, & vsque ad hanc vltimam Rotam expectati, sed ipsis informare recusantibus Domini perstiterunt in decisis.

Visa enim sunt subsistere Decisionis iam editæ fundamenta, quæ cum non fuerint impugnata, alio ea robore fulciri non oportuit, ideo fuit restricta ad obiectum in decisione non examinatum, & ab Agentibus D. Honorati vociferatum in eo consistens, quod tres partitæ positæ ab Alexio in Banco eorum de Valentibus in creditum Dom. Matthæi sub die 23. Martij 1644. Summ. num. 1. Constituentes summam scutor. 1000. cesserint in extinctionem obligationis, & fideiussionis D.Ho-

notati, & pro prædicta sint deducen. ex summa
scut.3. mill. cum administratin Alexij esset finita
per renunciationem ab ipso Alexio factam sub die
21. dicti mensis Martij, vt in Sumario D.Matthæi
n.2. Pro huiusmodi obiecti solutione fuit consi-
deratum, quod fideiussio R. P. D. Honorati non
est concepta simpliciter pro certa summa, sed pro
reliquatu vsque ad summam scutorum 3.mill. quod
apertè colligitur, tum ex natura negotij, quia scili-
cet fideiussor Administratoris pro reliquatu fide-
iussisse censetur Rota *dec.301.n.6.p.4 tom.2.recent.*
1 tum quia D.Honoratus promisit, quod Alexius Ad-
ministrator *Darà buono, e fedel conto della sua essat-
tione, e di tutto quello, che gl' entrarà in mano del
detto Signor Matteo, a fauore del quale prometto, e
facciela sicurta per detto Salnati si no alla somma
di scudi 3. mila, e voglio esser tenuto à pagarli a Sua
Signoria Illustrissima qui in Roma liberamente senza
eccetione alcuna sempre che restasse debitor per la
sudetta causa*, quæ verba vt continentia expres-
2 sam obligationem reddendi rationem clarè con-
uincunt promissionem, quod Administrator reli-
quatum restituet *l. cum foranu 81.ff.de cond. & de-
monstr.* Socin.sen. *cons.149. n.3. lib.1.* Afflict. *dec.
157.n.2.* Rota *dec.370.n.4. p.2.& dec.301.n.2.p.4.
tom.2.recent.& coram fa.mem.Greg.554.n.2.*

Ideoque cum prædictæ tres partitæ insimul con-
stituentes summam scutorum mille ab Alexio so-
lutæ fuerint die 23.Martij 1644. Antequam ab ipso
computa solidarentur, quod factum non fuit nisi
sub die 21. Nouembris 1644. cedere prædictæ so-
lutiones non possunt in causam fideiussionis, quam-
uis alias grauiorem; nam fideiussor reliquatus te-
netur ad residuum quousque Creditori fuerit inte-
3 grè satisfactum intra summam fideiussione præscri-
ptam, *vt est textus ad litteram in L. in fraudem 45.
§. si principalis*, ibi, *nisi forte minus idonei sint, &
in reliquum non ex solata quantitatis accesserint, ff.
de iure fisci ibique* Cuiac. & Gothofr. §.11.& pon-
derauit Rota *in Romana fideiussionis coram Cardi-
nali Lancelloto seniori in fine impress. apud Mar-
ches. de Commiss. part.1.folio 770. sub n.3. & n.8.
coram Caual. decis.139.n.1.& decis.155.n.1.& in
fi. quarum prima Caual. est repetita inter impress.
post.2. vol. cons.* Farin. *dec.304.*

Et certè remouetur omnis difficultas ex eo,
quod Alexius huiusmodi tres partitas summam sc.
m. constituentes adscripsit in computis administra-
tionis eiusdem, & multo post constituit se debito-
rem reliquatus in summa sc.3656. b.90. *per saldo
di quanto resta debitore per maneggio de entrata &
vscita*; quapropter nec Alexius met principalis de-
bitor voluit dictorum scutorum mille soluere in
causam reliquatus, nec in eam Dominus Matthæus
4 recipere, quia nondum constabat Alexium fore de-
bitorem, causa verò in quam sit facta solutio col-
ligi debet à verisimili mente soluentis, & recipien-
tis Corn. *consil. 295. num.2. lib.3.* Gratian. *disce-
5 ptat.224. num.95.* & assertæ solutiones referri de-
bent ad obligationem soluendi pecunias exactas
prout eas retulit Alexius, non autem ad obliga-
tionem soluendi reliquatum, vt benè ad propo-
situm Rota *in d. decis.554. num.4. & 5. coram san.
mem. Greg.*

Et ita fuit resolutum informante tantum Domi-
no Matthæo.

R. P. D. Meltio.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Cambia, quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non constat ex literis expeditionis. Et reditus Nundinarum iuxta stylum Mercatorum; debentur saltem vti damna & interesse, quando illi, qui mandatum ad cambiandum susceperat non docuit se fecisse debitas diligentias de inueniendo Personas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo sit facienda talis liquidatio.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum obligatione camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum.*

2 *Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolatione Actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro validitate Iudicij: iuxta* decis. Caputaqu.260. part.1.

3 *Cambia non debentur vti cambia, nisi quando de eorum realitate constat ex literis, quæ vocantur expeditionis, siue* dell'andata, *ad nundinas transmissis, & ex aliis literis quæ nuncupantur redditus de Nundinis, ex quibus illorum iustitia sufficienter probatur.*

4 *Cambia quando non constat de istis substantialibus cambiorum non debentur, & exacta cedunt in extinctionem sortis.*

5 *Cambia debentur vti damna & interesse, ab eo, qui, cum mandatũ ad cambiandum susceperit, non adimpleuit quod debuit pro inueniẽdis personis, quæ pecunias ad cambium reciperent.*

6 *Cambia vti damna & interesse, debentur ad illam rationem, ad quam demonstratur ascendisse giratas cambiorum singularum feriarum temporis, quo cambia petuntur.*

7 *Compensationis exceptio non potest admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum.*

8 *Probationes non admittuntur in illa instantia, vbi causa commissa fuit cum clausula* si quid exequendum.

Limitatur n.10.

9 *Debitor condemnatus, quotiescumque facit nouas probationes, non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat, ad elidendam probationem iam factam.*

10 *Probationes nona passim sunt admittendæ ad elidendas nouas probationes ex aduerso factas, etiam in terminis clausulæ* si quid exequendum.

11 *Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium, omninò requiritur.*

12 *Iura producta, absque citatione, non dicuntur de Actis.*

13 *Ampliatur quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Testibus.*

14 *Iura producta absque citatione, tanquam de Actis non existentes, nullam probationem faciunt.*

15 *Exceptio ad effectũ vt pro reclamanti sit admittenda, opponẽda est specifice, non autem in genere.*

DECI

DECISIO X.

IN duabus decisionibus coram me in hac causa
emanatis sub die 14. Maij 1646. & 23. Martij
1648. resolutum fuit mandatum de consignando
non esse exequendum stante quod aliud manda-
tum contra Venturam Mazxantem, & Gulielmom
Roncallum, siue eius hæredes principales Debi-
tores relaxatum ab Auditore Cameræ pro scut.
1500. ad fauorem Dominorum de Collettis pro
rata sortis, non sustinetur, quia cambia soluta non
debentur, & sic ex illis sors extincta remansit, vn-
de disputato dubio sub die 15. Martij præteriti. An
esset recedendum à decisis, dilata fuit resolutio, &
Domini ordinarunt quod disputaretur dubium, An
mandatum relaxatum sit exequendum contra prin-
cipales debitores, quo hudie proposito, affirma-
tiuè fuit responsum. Dubitatum enim non fuit de
credito dictorum de Collettis aduersus Venturam
Mazzantem debitorem, cum illud probatum re-
maneat ex publico Instrumento obligatione Ca-
merali vallato, vt in Summ. præteritæ positionis
n. 1. cui obligationi tanquam fideiussor accessit Gu-
lielmus Roncallus qui vti principalis principali-
ter, & insolidum se obligauit de omnibus, & sin-
1 gulis in d. Instrumento contentis eodem Summ.
num. 2. quod vt habeat exequutionem paratam tra-
dit Ang. *in l. 4 §. condemnandum n. 4. ff. de re iudic.*
Gabr. *consil. 67. n. 7. lib.* 1. Galles. *ad formam obligat.*
Cam. *p. 1. q. 1. n. 11. &* 18. *& q. 2. n. 9. & seq.* Rota
dec. 273. n. 4. p. 1. recen. & alibi passim.

2 Quod verò ad mandatum illius validitas contro-
uerti non potest quia ex reuolutione actorum ap-
paret interueniße omnia necessaria requisita pro
validitate iudicij iuxta *dec. Coputaq.* 260. *p. 2.* Ro-
ta *dec. 173. n. 2. p. 5. rec.* Iustitia etiam benè depre-
henditur ex dicto Instrumento cambij stipulato sub
die 25. Martij 1635. in quo Ventura Mazxantes se
obligauit in forma Cameræ restituere eisdem Col-
lettis sc. 2016. nempè quolibet anno ratam par-
tem consistentem in sc. 250. vnà cum cambiis, &
interesse, cui obligationi, vt dicebatur, quia ac-
cessit Gulielmus Roncallus principaliter, & insoli-
dum, eo defuncto iustè obtinuerunt Colletti man-
datum contra eius bona hæreditaria pro paghis de-
cursis in summa scutorum 1500. ad computum &
in extinctionem dictæ sortis.

Non obstat quòd in dictis duabus decisionibus
in hac causa factis firmatum fuerit assertum man-
datum relaxatum non esse exequendum, eo quia
sors extincta remansit ex fructibus à Collettis, vt
asseritur perceptis in summa sc. 2798. quia cambia
non debentur, Nam vltra quod Colletti docent
partem dictarum pecuniarum cessisse in aliam cau-
sam particularem, cessat obiectum, quia tunc Rota
censuit, quod cambia vti cambia peterentur, quæ
certum est non deberi nisi quando de eorum reali-
tate constat ex litteris, quæ vocantur expeditionis,
3 siue *de l'andata* ad nundinas transmissis, prout
etiam ex aliis litteris, quæ nuncupantur redditus
de nundinis, ex quibus illorum iustitia sufficienter
probatur, vt per Nauarr. *in suo manuali tit. de se-
ptimo præcepto non furtum facies num.* 289. Lau-
ren. de Rodulph. *de vsur. part. 3. q. 1. num.* 1. Rota
Ianuen. decis. 37. *n.* 11. Seraphin. *dec.* 946. *num.* 1. At
quia tunc non fuit doctum de istis requisitis neces-
sariis, & sic de substantialibus eorumdem, merito
4 dictum fuit fructus à Collettis exactos cedere in
extinctionem sortis, cum cambia nullo pacto ab
illis prætendi potuerint, vt vltra allegata in prædi-
ctis decisionibus declarauit etiam Rota *in Medio-
lan. pecuniaria 27. May 1602. coram Lina, & de-
cis. 721. n. 6. versic. cum illa nullo iure debeantur p. 3.
& dec. 304. n. 2. p 4. recentior.* & fuit etiam dictum
*in Licien. Pecuniaria 29. Maij 1643. coram R. P. Do-
mino meo Bichio.*

Vtrum quia postea Colletti sese melius declara-
runt, quod cambia prætendunt vt damna, & in-
teresse ex quo Mazzantes, qui mandatum ad cam-
biandum susceperat cum fideiussione Roncalli, il- 5
lud non adimpleuerat, nec docuerat fecisse debitas
diligentias ad effectum reperiendi personas, quæ
pecunias ad cambium acciperent, nec illas repe-
riisse ex tali non adimplemento tam eum, quam
eius fideiussorem teneri ad omnia damna, & in-
teresse, quod prouenit ipsis Collettis declarat *text.
in l. si quis alicui 27. §. qui suscepit. ff. mand.* Rota
dec. 479. n. 9. & 10. *apud Cenc. de cens. Romana, seu
Ianuen. pecuniaria 1. Iul. 1644. §. aut petit coram
R. P. D. meo Bichio, Romana pecuniaria 5. Iun. 1648.
§ quia cum Pagninus, & 1. Iul. eiusdem anni §. quid
certum est, & seq. coram. R. P. D. meo Corrado.*

Damna autem, & interesse ex parte illorum de
Collettis concludenter probantur ex fide, quæ da-
ta fuit in eorum Summario præteritæ positionis
num. 13. subscripta ab octo ex principalibus Vrbis
Mercatoribus, ex qua optimè demonstratur ad-
fuisse plures occasiones cambiandi, & ex partitis,
& giratis cambiorum singularum feriarum cam-
bia nedum ascendisse, sed excessisse scuta sex pro
quolibet centenario toto illo tempore, quo à Col-
lettis cambia petuntur cum illa fuerint inter par-
tes conuenta ad dictam rationem scutorum sex, vt
in eodem Summario num. 1. & vt illa sufficiant ad 6
iustificationem prætensorum damnorum, & inter-
esse admittit Rota *in d. Romana pecuniaria 1. Iul.*
1648. *§. quia certum est ibi iustificatur ex iuratis
Mercatorum attestationibus coram R. P. D. meo* 7
Corrado, stante hac igitur probatione damnorum,
& interesse cessat compensatio in sortem, quia
compensationis exceptio non potest admitti in
præiudicium illorum de Collettis, dum non pro-
batur aliquod eorum debitum, vt declarauit Rota
decis 224. n. 3. p. 5. rec.

Minus refragatur replicatio in d. decisionibus
data quod damna, & interesse non fuerint iustifi-
cata in prima instantia coram A. C. à quo fuit re- 8
laxatum mandatum, quæ hodie ex nouiter dedu-
ctis probari nequeant, stante quod causa commissa
fuit in Rota cum clausula si quid exequendum,
Rota *dec. 64. n. 1. & 5. dec. 162. n. 1. & dec. 260. n. 5.
inter impressas penes Pacif. de Soluian. iuxta nouam
impressionem, & alias sæpè.* Quia cum à Roncallis,
& sociis reis conuentis non fuerint exhibitæ an-
te relaxationem mandati solutiones, quæ præten-
duntur in sortem imputandæ, sed post quod benè
probatum remanet, nam d. solutiones fuerunt
productæ sub die 4. Decembr. 1645. Summario de
Collettis num. 14. mandati verò relaxatio præcessit,
cum decretum fuerit factum sub die 9. Iulij 1644.
& 2. Decembris 1245. vt in eodem Summ. num. 6.
& 7. sicut exceptio dictorum de Roncallis impu-
gnatiua mandati iustificatur ex nouis probationi-
bus, ita potest ea nouis iustificari replicatio eorun-
dem de Collettis pro obtinenda eiusdem mandati
executione, nam quotiescumque debitor con-
demnatus facit nouas probationes, non impeditur
creditor quin nouis iuribus, & probationibus vti

valeat ad elidendam probationem iam factam be-
nè Rota *dec.168. n.10. inter impressas pariter apud*
eundem Pacific. de Saluian. Anconitana bonorum
10 *22. Maij 1603. coram bo. me. Iusto, & in Papien. pen-*
sionis 19. Nouemb. 1608. coram Ortemberge, & paſ-
ſim ſunt admittendæ nouæ probationes ad eliden-
das nouas probationes ex aduerſo factas, & hoc
optima ratione, ne aperta remaneat via Reo de no-
uo deducendi totum, & omne illud quod ſibi ma-
gis proficuum exiſtimauerit ſibi ſpe quod Actor
exhiberi non poſſit noua iura ad excluſionem eo-
rum quæ ab ipſo reo fuerunt producta, & ſic exe-
cutiuam viam eludendi, vt in terminis clauſulæ ſi
quid exequendum, explicat Add. *ad Greg. XV. de-*
cis. 272. ſub num. 9. verſ. ſicut etiam quis admittitur
Rota *in Eugubina dotis 12. Februarij 1642. coram*
Salamantino.

11 Eoque magis dicebant Domini non eſſe atten-
dendam d. ſolutionum exhibitionem, quia ema-
nauit abſque citatione ad dicendum contra, quæ
omninò requirebatur ſecundum Bald. *in l. 1. in fi.*
12 *C. de ſent. ex breui recitand.* Caſſador. *dec. 1. n. 5. de*
exception. Caputaq. *dec. 99. p. 2.* quæ quidem ſolu-
tiones, nec poſſunt dici de actis ex ſolo defectu di-
13 ctæ citationis, Honded. *conſ. 75. n. 54. lib. 2.* Cæſ. de
Graſſ. *dec. 3. n. 7. de reſtit. ſpoliat.* quamuis illarum
exhibitio facta fuerit coram Notario, ac teſtibus
Barboſ. *in c. contingat num. 2. de fid. inſtrum. Roman.*
conſ. 519. num. 13. & ſeq. cum aliis relatis in dec. 361.
ſub n. 3. coram Penia.

14 Nec releuat quod dum facta fuit exhibitio ſo-
lutionum repetita appareant alia iura & ſolutiones
exhibitæ de anno 1643. quia per huiuſmodi repe-
titionem non ſupplentur defectus d. citationis ad di-
cendum contra, qui ſolus operatur, vt tales ſolu-
tiones licet productæ nullam probationem faciant
tanquam de actis non exiſtentes, vt vltra iam alle-
gata explicat etiam Felin. *in c. quoniam contra n. 40.*
de prob. Rot. *dec. 1. n. 3. de fid. inſtr. in non.* Caputaq.
dec. 117. n. 6. p. 3. Cæſ. de Craſſ. *dec. 16. n. 4. de prob.*

Omitti neque debet, quod dum rei conuenti
nunquam exceperunt ſpecifice de imputatione in
ſorte ſolutionum alias ab ipſis factarum pro inter-
eſſe, necnon huiuſmodi intereſſe ex iam deductis
15 verè, & realiter Colletris ſit debitum ex cauſa non
adimpleti mandati ſuſcepti à Mazzante pecunias
ei traditas ab ipſis Colletris Cambiandi attenden-
da hodie non ſit generalis ſolutionum exhibitio fa-
cta, quia exceptio ad effectum vt pro releuanti ſit
admittenda opponenda eſt ſpecificè, non autem in
genere iuxta *text. in l. ſcire, §. ſcire autem oportet,*
ff. de excuſat. tutor. cap. vt circa de elect. in 6. Clem.
Conſtit. eodem tit. Felin. *in c. Paſtoralis n. 13. de ex-*
cept. Bald. *in l. 1. n. 44. C. unde vi*, Manen. *decis. 15.*
n. 45. & fuit dictum in Beneuentana Canonicatus 8.
Februar. 1647. §. ac ſemota corā R. P. D. meo Bichio.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolu-
tum, &c.

R. P. D. Meltio.

Brunduſina Bonorum.

Sabbathi 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

**Poſſeſſio probatur tum ex ceſſione quali-
ficata partis, tum ex præcepto de exhi-
bendo & dimittendo. Et plura de poſ-
ſeſſione, & ſequeſtro.**

SVMMARIVM.

1 *Poſſidere dicitur ad effectum manutentionis, qui*
detinent rem controuerſam.

2 *Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſo-*
rio Iudicio fauore poſſidentis abſque vlla quali-
tate vitij.

3 *Poſſidere dicitur qui exhibere, vel dimittere rem,*
mandatur.

4 *Præceptum de diſcedendo è domo, ſupponit poſ-*
ſeſſionem in præceptum.

5 *Probationes leuiores ſufficiunt in poſſeſſorio Iudi-*
cio, ad conſequendum mādatum manutentionis.

6 *Poſſeſſio titulata, non titulatæ præfertur in Iudi-*
cio poſſeſſorio.

7 *Sequeſtrum Iudicis, ritè & rectè procedentis, tur-*
bat poſſeſſionem naturalem, & ciuilem.

8 *Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum.*

9 *Sequeſtrum vt odioſum, regulariter eſt prohibitū,*
nec conceditur, niſi iure expreſſo permittente.

10 *Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in*
cauſa, non tamen in Iudicio poſſeſſorio.

11 *Poſſeſſor, lite pendente, non eſt remouendus à*
ſua poſſeſſione.

DECISIO XI.

Domini dixerunt Ioan. Mariæ Mouctæ dan- 1
dum eſſe mandatum de manutenendo in poſ-
ſeſſione bonorum hæreditariorum q. Franciſci eius
fratris, quia de illius poſſeſſione ſatis conſtat ex 2
confeſſione Theodori, & litis Conſortium ex li-
bello per eos porrecto Reuerendiſſ. Archiepiſc.
Brunduſino Summ. Ioan. Mariæ n. 2. in quo dictus
Ioannes Maria enunciatur habitator Domus, ac
detentor bonorum mobilium hæreditariorum dicti
q. Franciſci, ex tali enim aſſertione probari poſſeſ-
ſionem ad effectum manutentionis reſpondit Aym.
conſ. 150. num. 3. & ſæpius firmauit Rota, ac ſignan-
ter *decis. 802. part. 1. diuerſ. & coram ſan. memor.*
Gregor. XV. dec. 200. n. 2. ibique Adden. n. 5. littera
A. etiamſi pars aſſerat aliquem occupatorem, quia
tunc quamuis confeſſio videatur qualificata, ex
quo non fatetur poſſeſſorem ſimpliciter, ſed cum
qualitate vitij, nihilominus recipitur confeſſio re-
ſpectu poſſeſſionis, reiecta qualitate vitij, quæ habet
præſumptionem iuris contra ſe, Bart. *in l.* Aurelius
§. idem quæſiit ff. de liber. legat. Rota *coram ſan. me-*
mor. Greg. XV. dec. 358. n. 1. vſque ad 6. & coram
bo. me. Buratto *dec. 100. n. 18.*

Idque facilius in propoſito caſu, in quo cum aſ-
ſertione partis enunciantis Ioan. Mariam habita-
torem, & detentorem; concurrit etiam decretum
Archiepiſcopi Brunduſini mandantis eidem Ioan-
ni Mariæ quod bona hæreditaria Franciſci eius fra-
tris exhiberet, domumque vacuam, & liberam re-
linqueret, vt in eodem ſummario n. 3. Exhibitio 3
enim, ac dimiſſio in neceſſarium antecedens ſup-
ponit poſſeſſionem penes debentem illam exhibe-
re, ac dimittere non ſecus ac priuatio habitum, per
ea, quæ in ſimilibus terminis dixit Rota *in recent.*
dec. 347. n. 1. p. 2. & coram bon. mem. Buratto dec. 160.
ſub n. 5. verſic. quæ clarior redditur, & dec. 491. n. 2.
verſic. comprobatur eadem poſſeſſio. Et clarum eſt
quod petens, vt alius dimittat, fatetur non ſe, ſed
alium poſſidere, Rota *coram Card. Caualcario dec.*
106. n. 1. verſ. anterioritas autem poſſeſſionis, & decis.
619. n. 4. verſic. reſpondebatur, ac coram Buratto d.
decis. 260. n. 4. nouiſſimè in Alexandrina Canonica-
tus 9. Decembris præteriti coram R. P. D. meo Cerro 4
in

4 *in §.etenim probat, &c.* & interminis præcepti obtenti de discedendo ex domo, eamque dimittendo, vt illud probet possessionem præceptati Modern. Perus. *tr. de manuten obseru.* 19.n.30. *versic. vel obtinuerit praceptum.* Rota *in Ferrarien. bonorum* 1. *Martij* 1616. *coram bo. mem. Buratto.*

Ex his cum possessio remaneat sufficienter probata ad effectum manutentionis, illa negari non debet Ioan. Mariæ Monetæ *vulg. §.retinendæ instit. de interd. l.prædia*, vbi Bart. *de acquir. possess.* Rota *coram bon mem. Coccino dec.*486.*n.*1. *coram Durana dec* 330.*n.*1. *coram R.P.D. meo Reyas, in Spoletano bonorum* 7. *Febr.* 1648 *in princ.* præsertim dum dicta possessio recipit etiam non modicum adminiculum ex præcedenti titulo aditionis hæreditatis cum beneficio l. & inuentarij factæ per eundem

5 Ioann. Mariam vti hæredem proximiorem dicti q. Francisci eius fratris Summar. num. 3. in iudicio enim summarissimo manutentionis quamuis sufficiant leuiores probationes, Menoch. *de retin. rem. vlt. n.* 14 Rota *coram sanct. mem. Greg dec.*324 *n.* 5. *coram Cardin. Canal. dec.*75.*num.*4. etiam sine iustificatione alicuius tituli *l.* 1. *§.sicut interdicti ff. vti possidetis*, Rota *coram Greg. dec.*275. *num.* 12. & *dec.*9.*num.*9. nihilominus possessio titulata est magis manutenebilis, & semper præfertur possessio-

6 ni non titulatæ, Menoch. *de retin. remed.* 3.*n.*733. Grat. *discept. for. cap.*402. *num.* 1. & 2. *Adden. ad Greger. XV. dec* 323.*n.*4.

Neque releuat quod dictus Archiepiscopus

7 Brundusinus mandauerit apponi sub sequestro bona hæreditatis dicti q. Francisci, & ita prætendatur ex facto Iudicis Ioann. Mariam perdidisse omnem possessionem tam naturalem, quàm ciuilem, Ang. *in l clam possidere §.qui ad nundinas n.*2.*in fin.* vbi etiam Ias. *num.* 2. *ff. de acquir. possess.* Rota *penes Mohedan. decis* 4. *n.*4. *versic. quinta auctoritas Iudicis de rest. spol.* & *dec.*801. *part.* 1. quia obiectum procedit in Iudice ritè, & rectà procedente, secus si nulliter & iniustè, tunc enim non priuat possessione, ex quo videtur procedere tanquam priuatus, Corn. *consi.*293.*n.*4.*lib.*3. Rota *penes Buratt. dec.*158.*n* 5. & latius probauit *in Romana de Bombellis* 31. *May* 1613.*coram bo.me.Sacrato apud Modern.de manut. dec.*9.*n.*10. *vers proinde sicut*, & *penes Martin. Andream decis.*29.*n.*7.& *in Comen. iurispatronatus* 15. *Iun.*1646. *coram R. P. D. meo Corrado in § non obstat vltimo*, & post alios comprobat Grat. *discep. forens.c.*950. *n.*30.

8 Nullitas autem sequestri visa fuit patens tum ex defectu citationis d.Ioan.Mariæ, qui citari debebat prout in terminis sequestri firmauit Rota *bon.mem. Buratto decis.*186. *num* 8. tum etiam quia factum fuit pendente tempore ad appellandum à sententia graduatoria lata per dictum Archiepiscopum ad fauorem præfati Theodori, vt colligitur eodem *summar.n.*2. & 3. *cap. non solum de appe. in* 6. imò post appellationem ab eo interpositam *summar. d. n.*2 Rota *dec.*168.*n.*1.*part.*4. *n.*2. *recent. cum aliis allegatis in Calaguritana beneficij* 23. *Iun.*1645. *coram R.P D.meo Arguelles*, & *alibi passim.*

9 Constat etiam de iniustitia ex Regula iuris vulgata, quod sequestrum tanquam odiosum regulariter est prohibitum *l. vn. Codic. de probib. sequest. per tot.* & *ibi gloss. in verb. sequestrari*, & *ibidem Abb. n.*7. & *seqq. de sequestr.possess.* & *fruct.* Rota *decis.*464 *num.*2. *part.* 1. *recen.decis.*324.*num.* 1. *coram Card. Caualerio nouissime in Mediolanen.Canonicatus, seu prabenda* 8. *Iuny prateriti coram R.P.D. meo Bichio in princ.* & vt concedatur debet dari casus exceptuatus in quo iura illud permittant Rota *decis.*168.*num.*2. *p.recent.tom.*2. *coram san.mem. Gregor.XV.dec.*118.*num.*1.& 2. casus autem exceptus probandus venit ab eo, qui petit sequestrum, Paris. *cons* 41. *num.*22. *versic.vt igitur part.*1. & *coram Card. Canal. d.decis.*324.*num.*1.

Neque alicuius releuantiæ visum fuit quod post latam sententiam sequestratio permittatur contra cum, qui in causa succubuit, licet à d. sententia appellauerit *ad text.in l, Imperatores §.vlt. ff. de appell. l.si fideiuss. §.vltimo, ff. qui satisd.cogan.* Natt. *cons.*584.*n.* 1. & 2. Paris. *cons.*41. *num.*45. & *seqq. lib.* 1. Put. *dec.* 161. *lib.*2. Quia dictæ doctrinæ loquentes de sequestratione fructuum, quæ fieri solet post latam sententiam quando adest timor dilapidationis non sunt applicabiles in sequestratione possessionis, de qua nunc agitur, possessor enim lite pendente non est remouendus à sua possessione, vt declarat Bald. *in l.quidam existimauerunt*, & ibi Ias. *num.*4. *versic. istud vltimum ff. si certum petat.* Bald. *in d.l.vnic. sub n.*3.*versic.* & *alia est, C. de prohib. sequest.* Dec. *in l.vltima n.*7. *C.de edict. D.Adr. tollen* Paris. *d.cons.*41.*n.*17.*cum seqq.* Rota *coram Card.Caual.dec.*324.*n.*3.& 4. 10 11

Et ita informante tantum Ioann. Maria Moneta fuit resolutum, &c.

R.P.D. Cerro.

Romana de Luraghis.

Veneris 14. *Iunij* 1647.

ARGVMENTVM.

Assignatio, & receptio in solutum pro credito in posterum declarando, nullum habet respectum ad hoc, vel illud creditum.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura id continere videtur quod continet illa, ad quam refertur.*
2 *Decretum, vigore cuius fit Instrumentum explicatur ab ipso instrumento.*
3 *Assignatio crediti declarandi, se habet indeterminatè ad hunc, vel illam declarationem.*
4 *Declaratio facienda mutat titulum ipso iure, si sequatur in possidente.*
5 *Assignatio rei, cum declaratione facienda, transfert dominium temperaneum & reuocabile.*
6 *Breue Pontificium habet vim legis.*
7 *Voluntas quandoque metitur à potestate.*
8 *Mandatum generale sufficit ad electionem, in quam causam cedat solutio, quando creditum est determinandum.*
9 *Molestia iudiciales ab vna parte cessantes, iudicant ratificationem partis; & quod amplius acta impugnari nequeant.*
10 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt speciale in actu requiratur.*
11 *Sorte extincta, cessant fructus debiti.*

DECISIO XII.

Domum de qua agitur, traditam Ven. Congregationi Lateranen. cessisse in computum primi partiti Anni 1585. non autem secundi Anni 1588. & sic sententiam A. C. esse infirmandam, resolutum fuit die 4. Iunij 1646. & in hac resolu-

resolutione etiam hodie Domini permanserunt causa quoquies proposita, & acertime discussa: Dum enim dicta domus assignata, & recepta fuit pro scutis 13. mil. compensandis io summa, & quantitate pecuniarum, in qua eadem Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptistæ, & hæredum q. Pompilij, satisfit euidens assignationem non fuisse factam determinatè pro vno credito magis, quam pro alio, sed indeterminatè pro credito in futurum declarando, & proinde dum postea per subsequutam sententiam bon. memor. Iusti Congregatio de Anno 1602. fuit declarata creditrix vigore primi partiti, consequens est, vt io hanc causam cesserit assignatio vsque ab initio, perinde ac si ab eo instanti facta fuisset declaratio, cum per relatio-
1 nem ad declarationem faciendam, eadem declaratio videatur à principio inesse ipsi assignationi, vt sequendo dispositionem *Text. in leg. asse toto ff. de hæred. instit. firmatum fuit in præcedenti decisione §. hinc autem.*

Nec obstat, quod in Decreto Congregationis Deputatorum sub die 25. Iun. 1596. in cuius executionem celebratum fuit instrumentum assignationis, & dationis in solutum Deputati decreuerint domum præfatam Congregationis, & Canonic. Lateran. in solutum tradere *a conto del lor credito* nulla adiecta qualitate faciendæ declarationis.

Quia dum in eodem Decreto reseruata fuit Instrumenti confectio ad dictamen sapientis, ibi, *si dia in solutum a conto del lor credito alli Padri della Pace, &c. & con el clausule, & cautele da stenderst nella stipulatione dell' Instrumento ad dictamen Sapientis, & iuxta stylum, &c. summ. impress. Primicery n.8.* Licitum fuit in ipso Instrumento explicare, & addere per verba explicita, quæ fuerunt de mente, & voluntate contrahentium tempore decreti, vt aliis omissis responsum fuit in *Romana quarti dotalis 27. Aprilis 1646. coram me §. animaduerterum.* Et sicut decretum antea factum inseruit
2 pro declaratione Instrumenti subsequentis, ita etiam subsequens Instrumentum præcedens Decretum declarat ex congestis ad propositum per Alexand. *cons. 52. n. 24. & 25. lib. 4.*

Provt nec subsistit quod tempore decreti, & assignationis creditum primi partiti non esset in substantia certum, sed à Deputatis, aliisque creditoribus acriter controuersum. Nam contrarium conuincitur ex sequenti facti serie, Decretum enim factum fuit die 25. Ianuarij, ac assignatio die 9. Aprilis 1596. d. Summar. n.8. & 9. Et tamen Congregatio sub die 14. & 24. Februarij 1595. obtinuit extrahi omoes, & singulas partitas descriptas in libris Lutaghi, provt in illius executionem extractæ fuerunt incipieodo ab Anno 1585. quo primum partitum initum fuit eodem Summ. num. 3. & 4. ac super illis electi fuere Periti, & Calculatores Summ. Congregationis num. 5. Et denique die 2. Martij eiusdem anni 1595. contra Deputatos, & alios creditores ipsa Congregatio produxit Instrumentum census scutorum 9000. venditi Caffarello, quem Luraghi in primo partito extinguere promiserant, & die 3. eiusdem illos citauit ad docen. Luraghos præfatum censum extinxisse, ac 3. Octobr. sequentis ipsimet Deputati confessi sunt, vt Caffarellus redderet ad primæua iura census non extincti d. Summ. Primicerij n. 6. 7. & 19. Ex his enim clarè patet creditum vtriusque partiti eodem tempore fuisse in iudicium deductum, & pro vtriusque satisfactione pariformiter instatum, adeo vt sicuti creditum secundi partiti erat in substantia certum, ita pariformiter erat certum creditum primi: Quod autem dicitur fuisse controuersum à Deputatis, aliisque creditoribus tollitur ex decisione in Romana erroris calculi 16. Nouemb. 1601. coram bo. me. Iusto, vbi apparet quæstionem, & controuersiam pependisse dumtaxat super certis erroribus nonnullarum partitarum in calculo illius commissis. Hinc enim fortius conuincitur assignationem nec decretam, nec factam fuisse determinatè pro vno magis, quam pro alio, sed indeterminatè pro credito in futurum declarando, cum vtrumque eodem modo in substantia certum futurum tamen declarationem, & liquidationem expectasset.

Et nihil releuat, quod prius declaratum fuerit creditum secundi partiti in sententia scilicet lata Anno 1600. quam primi per aliam sententiam anni 1602. quia cum assignatio, vt dictum est, fuerit indeterminatè concepta non respicit magis tempus
primæ, quam secundæ declarationis ex *Theoric. Socc. in l. solemnus n. 6 ff. de cond. & demonstr.* quam sequuti fuerunt *Casaoat. cons. 4. n. 105. & 106.* aliique *relati in altera decisione §. similiter.* Non obstante quod sequuta ex prima sententia declaratione crediti secundi partiti, impleta fuerit conditio, & contractus remanserit perfectus ad *text. in l. bonis, §. hoc sermone ff. de verb. signif.* Quia cum dicta prima sententia non fuerit simpliciter prolata, sed cum expressa reseruatione declarandi aliud creditum eiusdem Congregationis proueniens ex causa primi partiti, ibi, *Item Ven Congregatione Lateran. vigore primi partiti, & Instrumenti anni 1585. & alias quomodolibet, quarum causarum cognitionem, & declarationem, ac finalem ac executionem nobis etiam reseruamus, &c. Sum. Primicerij veteres positione n.8.* Dum idem Iudex inhærendo d. reseruationi subinde illud declarauit graduando Congregationem super omnes in antecedenti sententia nominatos tempore posteriores, perinde est ac si in eadem prima sententia illud quoque creditum declaratum, & graduatum fuisset, vt præter deductos in *d. dec.* firmauit Rota *dec. 1. in fi vs lit. penden. in nou.* 3
Et statim emanata secunda declaratione mutatus fuit ipso iure titulus primæ, & conuersus in hanc secundam habentem causam anteriorem, ineptusque remansit contractus, qui ex prima declaratione reuocabilem perfectionem habuerat ipsaque Congregatio ex anteriori credito primi partiti cœpit domum possidere per *text. in l 3. §. qui fideicommissum. ff. de hæred. instit. & in l. fundo ff. ad l. falcid. Bald. in l. 2. sub n. 63. v. sed pone. C. de seru. & aqu. Castr. cons. 345. sub n. 5. v. per quod patet. & cons. 390 sub n. 1 1. v. quinimo l. 1.* aliisque te latis firmauit Rot. *dec. 97. n. 7. & dec. 108. n. 2. cum seqq. par. 5. recent.* 4

Attenta præsertim expressa protestatione specialiter amissa in dicto Instrumento assignationis, ibi, 5 *sine tamen præiudicio quorumcumque iurium aliis creditoribus si qui sint prioribus, & potioribus competen. in euentum, in quem de tali prioritate, & potioritate vllo vnquam tempore legitimè constet, & non alias. &c.* Hinc enim statim, ac declaratum fuit creditum anterius euanuit, titulus posterioris crediti, qui dominium in Congregationem transtulerat temporaliter solum, & reuocabiliter, donec scilicet, & quousque constaret de credito anteriori, vt respondit Rota *decis. 161. num. 6. part. 4. diuers. in Romana pecuniaria 30. Aprilis 1619. coram bon. mem. Merlino, & in Lucana successionis 21. Iuny*

25. Iunij 1630. coram R. P. D. meo Ghislerio, in rec. decis. 270. n. 19. & dec. 394. sub n. 27. vers. praeterea part. 5.

Sed vlterius hodie Domini existimarunt assignationem vsque ab initio factam fuisse in causam primi partiti, cum ex forma Breuis sanct. mem. Clementis VIII. Motu proprio emanati, satisfieri deberet creditoribus illorum de Luraghis iuxta ipsorum prioritatem, & potioritatem, ibi, *& mandamus Dilecto filio nostro Cam. Apostol. Auditor. siue, &c. quod statim, &c. possessionem, seu quasi omnium, & singulorum bonorum iurium, actionum, &c. ad dictum Ioann. Baptistam &c. spectan. &c. ad se auocet, illaque vnicuique ex creditoribus iuxta tamen prioritatem, & potioritatem ipsorum, & iuxta aestimationem, &c. in extinctionem suorum creditorum assignet recepta ab illis cautione sub obligatione de restituendo prioribus, & potioribus, &c. dicto Summ. impress. Primicerij n. 11.* Dum ergo Deputati in illius executionem Domum de qua agitur Congregationi assignarunt, assignatio praesumitur facta in causam primi partiti, vt
6 cautum fuerat in Breue; quod vim legis habet *leg. fin. Codic. de legib.* Gabr. *consil. 151. in princ. lib. 2.*
7 Potius quam in causam secundi contra formam Breuis, & intentionem Pontificis metiendo voluntatem à potestate, *ad Text. in leg. Lucius §. Imperatores. ff. ad municip. & in l. si quaesita. ff. de condition. & demonstrat.* Rota *in recentior. decis. 682. num. 31. part. 8.*

Et hoc etiam clariùs conuincitur ex ipsa assignatione. Praemisso enim pro constanti, quod in primo partito simul, & insolidum se obligauerint, tam Ioann. Baptista, quam Pompilius de Luraghis, in secundò vero partito Ioann. Baptista dumtaxat, Dum assignatio facta fuit pro scutis 13. mil. compensandis in summa, & quantitate, in qua Congregatio fuerit declarata creditrix Ioan. Baptistae, & haeredum Pompilij, ac eodem modo ipsamet Congregatio illam acceptauit, & compensare promisit, ibi, *qua scuta 13. mil. idem Reuerendiss. P. D. Don Vrbanus Procurator praedicto nomine, &c. bona facere, & compensare promisit, prout ex nunc compensauit, & bona fecit eisdem DD. creditoribus absentibus &c. in summa, & quantitate pecuniarum, in qua d. Ven. Congregatio. fuerit declarata Creditrix d. Ioann. Baptistae Luraghi, & seu heredum q. Pompilij Luraghi &c.* Consequens est necessarium, quod facta fuit in extinctionem crediti primi partiti, in quo Pompilius, vt dictum est obligatus reperiebatur, non autem in extinctionem secundi, in quo ipse nec interuenit, nec obligatus fuit.

Comprobantur praedicta. Primo ex subsequutis declarationibus, Congregatio enim mediante ipsius Procuratore iteratis vicibus in iudicio declarauit se retinere domum, de qua agitur, ex causa eius crediti prouenientis ex dicto primo partito, & vigore istarum Declarationum se defendit in eius possessione aduersus alios creditores anteriores secundo partito *d. Summ. Primicerij num. 20.* Nec huiusmodi declarationes impugnari possunt
8 ex defectu mandati procurae, Tum quia ad effectum eligendi in quam causam cedat solutio suffi-
9 cit generale mandatum, ea deductis in *dicta decisione §. ex subsequentis*; Tum quia dum Congregatio aduersus dictos creditores secundò partito anteriores retentionem obtinuit, & cessarunt molestiae ab ipsa tacitè ratificatae censentur, itavt amplius impugnari non valeant Rot. *decis. 39 num. 1. de procurat. in nou. & decis. 208. num. 4. part. 4. diuers.* Tum denique quia superuenit expressa ratificatio Abbatis Monasterij Sanctae Mariae de Pace Procuratoris generalis ipsius Congregationis, qui ratificando omnia, & quaecnoque gesta per dictum Procuratorem, eundem specialiter substituit in omnibus causis motis, & mouendis, actiuis, & passiuis *dicto num. 20.* quae ratificatio idem operatur, ac mandatum etiamsi illud speciale requireretur, *l. quod si de speciali 27.* vbi Batt. *Digest. de minor. lib. 3. §. si Procurator*, vbi Dec. *num. 2. in 1. notab.*
Digestis quod quisque iur. san. me. Gregor. dec 525. 10
num. 5. & bon. mem. Baratt. decis. 301. num. 8. ibique Adden. n. 19. & seqq.

Secundò principaliter ex sententia prolata à bon. mem. Merlino *7. Iulij 1627.* in qua Congregatio Lateranen. declarata fuit creditrix Ioann. Baptistae Luraghi in scutis 13935. & bon. 32. ac damnorum, & interesse occasione secundi partiti, & pro illorum satisfactione illi adiudicata fuerunt rubra 149. Casalis Capicottae ad rationem scut. 90. monetae pro quolibet rubro, ibi, *Dicimus &c. constare de credito ipsius Ven. Congregationis Lateranen. cum Ioann. Baptista Luragho in summa, & quantitate scutorum 13935. & bon. 32. pro quibus in sententia gradnatoria per bon. mem. Reuerend. P. D. Iustum lata in duodecimo loco occasione conuentionis, seu secundi partiti, &c. graduata reperitur, & pro eadem summa &c. fuisse, & esse debita, & eidem Congregationi deberi damna, & interesse ad rationem fructuum censuum non extinctorum, &c. Item Dicimus &c. ad computum summa &c. ac damnorum, & interesse fuisse, & esse eidem Congregationi pro concurrenti quantitate adiudicanda rubra dicta 149. scor. 14. & quart. 9. partis, & de parte dicti Casalis Capicetta pro indiuiso ad rationem scutorum 90. monetae pro quolibet rubro iuxta aestimationem &c. prout illa adiudicamus, & adiudicari, & pro adiudicatis haberi mandamus &c.* Hinc igitur ampliùs controuerti non potest assignationem factam anno 1596. cessisse in extinctionem crediti primi partiti, alias enim si domus tunc temporis assignata fuisset in causam secundi vtique illud pro concurrenti rata scut. 13. mill. extinctum remansisset, adeo vt pro illius satisfactione nullatenus adiudicari valuissent dicta rubra 149. quorum aestimatio praefatam summam excedit, multoque minus declarati potuisset deberi damna, & interesse, cum ea statim extincta, & restituta sorte tanquam illi accessoria cessassent *l. debitor. Digest. de vsur. leg. si creditrici, & leg. si per te. Codice eod. leg. fin. ibique notant gloss. & DD. Digestis de eo quod cert. loc.* Rota *Ianuen. decis. 61. num. 1. vers.*
nec per se, Rot. *in recent. decis 660. sub numer. 2.* 11
vers. & ideo part. 3. aliisque ad propositum egregiè relatis dictum fuit in Romana pecuniar. 18. Iunij 1646. coram Reuerendiss. R. P. D. meo Corrado §. praeterea.

Ex his itaque steterunt Domini indecisis omisso alio fundamento compensationis, de quo in hac disputatione non fuit opus iterum disserere, cum rationes supra deductae sufficiant ad resolutionem causae, vtraque &c.

R. P. D.

R. P. D. Verospio.

Bononien. Literarum Cambij.

Mercurij 19. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Breui numeratione recensentur requisita habilia ad cessionem crediti, vt solutionem in emptione importet.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, vt solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem.*

2 *Delegatio, ad hoc, vt vim solutionis habeat, requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium.*

3 *Alia vsque ad finem, circa materiam ponderantur.*

DECISIO XIII.

Reproposito per me dubio super valida litterarum cessione in venditione prædij Potterio facta per Christophorum, An inde potuerit cedentis liberatio contingere: Et ex eodem præteritæ decisionis fundamento fuit iterùm hodie negatiuè responsum, Quia scilicet tunc nulla fuit facta venditio, nec expressa datio in solutum; nec demum delegatio intercessit, sine quibus, nec cessio nouationem inducere potuit, neque idcirco vim solutionis obtinere, ac consequenter, nec cedentis liberationem operari, iuxta dispositionem *text. in*
1 *l.3. Cod. de nouat.* vt præter relatos in dicta præterita tradit Dec. *cons.99.n.4.* Beot. *cons.105. num.35.* Surd. *cons.145 n.28. & 29. idem* Dec. *in cons.421. num.15 & 16.* Soccin. sen. *cons.37. num.20. & 21. lib 4.* Rota *coram Reuerend. Vrgell. decis.266. n.17. & 20 cum seqq.*

Nulla enim potest in hac cessione ponderari delegatio, dum eius requisita non interfuerunt, formalis scilicet stipulatio inter Debitorem cessum, &
2 cessionarium, nec cedentis mandatum directum Debitoribus cessis, vt cessionario persoluerent, iuxta dispositionem *text. in l.1. C. de nouat. & in l.3 §. quod si ff. eod. tit.* vt aduertit Alexand. *in cons.173. n.3. & 4. lib.7.* Gabr. *cons.155. num.14. & de nouat. concl. n.21. & 26.* Nec vlla legitur facta venditio,
3 nec datio insolutum verbis expressis, qualia requiruntur ante cessionem, vt illa dicatur intercessisse, provt aduertit Surd. *cons.145. num.19.* Paris. *cons.69. num.10. lib.1.* Cattar. *dec.19. n.2.* quos sequuta fuit Rot. *coram Reuerendissimo Vrgellen. in adducta decis.266. num 23.*

Neque dici poterit, in solutum litteras acceptasse Potterium in exactione Cambiorum per eundem facta post subsequutam cessionem, præterquam enim prædicta exactio fieri potuit mandatario nomine, provt factam fuisse demonstrat comparatio Christophori in foro Mercatorum contra Debitores cessos, vt debitum cessum consequi posset, & in omnem casum cambia prædicta poterit Potterius retinere loco damnorum, & interesse, ad rationem fructuum eiusdem prædij, iuxta dispositionem *text. in leg. curabit Codice de act. empt.*

Non obstant duæ exceptiones oppositæ à Christophoro, quod scilicet processus causæ penes Potterium existat; Et Testium depositiones, quibus innititur præterita decisio, non fuerint in actis productæ. Quia DD. visæ fuerunt irreleuantes, & ad retardandam causæ resolutionem emendicatæ, dum eundem processum in actis existere, ac Testium Summarium constat ex fide Notarij, præterquam, Testium depositiones ab informantibus pro Christophoro fuisse visas, & ponderatas, iustificant exceptiones contra eosdem adductæ in decisione præterita.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. D. Terracinen.

Romana lucri dotis.

Veneris 5. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale, iuxta statuta detrahendam, quando detrahi debeat; & an detrahi possit, præmortua iustè, nondum soluta dote.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio committitur; purificata conditione, quæ causam suspendebat.*

2 *Dote promissa post mortem matris, si filia pradecedat, an extinguatur promissio.*

3 *Conditio, quando censeatur apposita executioni, non obligationi.*

4 *Statutum loquens de dote simpliciter, tam promissam, quàm datam comprehendit.*

5 *Dos, ad effectum lucri, pro soluta habetur, licet peti non possit antequam dies solutionis cedat.*

6 *Lucrum dotale non debetur, ante tempus solutione dotis præstitutum.*

7 *Solutio dotis ad tempus dilata, non operatur, quod purè non sit promissa.*

8 *Promissio distinguitur formaliter à re promissa.*

9 *Conditio omnino extitura, non habetur pro conditione.*

10 *Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo distinguatur à particula sine.*

11 *Dictio* aliàs *facit dispositionem contrariam dispositioni pracedenti.*

12 *Promittens factum alienum, de Iure pontifico, censetur promittere operam, & diligentiam suam.*

13 *Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi satisfiat, & n.15.*

14 *Auocatio bonorum, nulla excussione hæreditatis facta, fauore dotis valet.*

15 *Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore, ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas.*

DECISIO XIV.

Bonæ mem. Card. Lenus in executionem capitulorum mattimonialium in Instrumento dotis promissæ D. Semideæ eius Nepti vxori destinatæ R. D. Bentiuolo tunc temporis laico in summa scutorum quindecim millium in contanti mediante ordine directo Banco illorum, de Palagis soluit scuta decem millia, alia verò scut. quinque millia pro residuo d. dotis promisit, quod Cleria mater Semideæ tempore sui obitus relinquet d. Semideæ, seu futuro Viro, aliàs ipse Card. ad illorum solutionem de suo proprio, vti princi

principalis, principaliter, & solidum teneri vo-
luit cum pacto lucrandi hinc inde quartum do-
tale loco donationis propter nuptias iuxta for-
mam Statutorum Vrbis. Cum mortua Semideâ
sine filiis ante obitum Cardinalis, & Cleriæ fuerit
factus locus restitutioni dotis retento quarto do-
tali, fuerunt restituta scut. 10000. vt supra in do-
tem soluta; deinde fuit actum Iudicio subsidiario
pro quarto scut. 5000. residui dotis non relicto-
rum per d. Cleriam contra loca 48. montis Fidei
empta ex bonis hæreditariis d. Cardinalis, quo-
rum vsumfructum reliquerat Lucretiæ, & Anto-
ninæ eius sororibus monialibus Monasterio SS:
Dominici, & Sixti, proprietatem verò cum cæte-
ris suis bonis Ecclesiæ S. Caroli ad Cathinarios
cum oneribus, de quibus in Testamento, & A. C,
Sententiam tulit fauorabilem, à qua interposita
appellatione, causa commissa fuit in Rota, vbi
examinata illius iustitia, cum de validitate non
dubitaretur, fuit dictum illam esse confirmandam.

Ratio resolutionis fuit, quia cum Cardinalis
promiserit sub forma Cameræ, quod Cleria tem-
pore sui obitus relinquet scuta 5000. pro residuo
dotis scut. 15000. per ipsum promissorum, & alias
teneri voluerit ad illorum solutionem de pro-
prio, vti principalis, principaliter, & insolidum, &
1 ad omnia damna; dum Cleria aliquam summam
non reliquit, commissa fuit stipulatio contra Pro-
missorem, eiusque hæreditatem ad solutionem
pro quarta parte scut 5000. pro quarto dotali ob
prædecessum Vxoris sine filiis acquisito iuxta di-
spositionem statut. Vrbis *lib. 1. c. 13t. vers.* liberis
non extantibus, fuerunt promissa pro comple-
mento dotis iuxta obligationem eiusdem Card.
in capitulis matrimonialibus, & in Instrumen-
to desuper celebrato *l. huiusmodi, l. si quis stipu-
letur, & leg. à Titio Digestis de verb. obligat.* Rota
*in Romana Palatij 5. Iulij 1624. coram bon. memor.
Coccino.*

2 Non obstat, quod cum Semidea prædecesserit
Cleriæ matri, euanuerit promissio Cardinalis,
quod alia scut. 5000. pro residuo dotis Cleria illi
tempore sui obitus relinquet, & ex deficientia
personæ cui erat relinquendum, defecerit extre-
mum habile relinquendi *l. vnica §. 1. C. de caduc.
toll.* ideoque soluto matrimonio, antequam Cleria
decederet, cum euanuerit conditio promissionis,
lucrum non potuerit prætendi, vt in puncto tra-
dit Rimin Iun. *cons. 600. num. 1. & pluribus seqq. &
n. 22.* & ferè per totum, & signanter *n. 31. 39. & 52.*
Hartm. Pistor *q. iur. lib. 3. q. 8. num. 47. vers. nam si
quis verba, & num. 48. & seqq.* quia cum tota dos à
Cardinali fuerit constituta, & promissa purè, &
simpliciter in capitulis matrimonialibus, & in
instrumento super eis confecto in summa scuto-
rum 15000. ibi, *con dote, e nome di dote di scudi*
3 15000. deindeque fuerit inter partes conuentum,
quod scuta 10000. soluerentur in actu despon-
satiunis, & alia scut. 5000. relinquerentur à Cle-
ria tempore sui obitus cum promissione de pro-
prio facta ab eodem Cardinali de illis soluendis,
quatenus per Cleriam relicta minimè forent di-
ctæ D. Semideæ, vel D. Bentiuolo viro pro resi-
duo dictæ dotis, vt supra; Conditio inest execu-
tioni, non obligationi, & ex tali promissione sta-
tim ab ipso instanti, quo fuerunt in esse deducta
capitula matrimonialia fuit orta actio ad fauo-
rem D. Bentiuoli, licèt delata executio, & exactio
4 ad tempus mortis Cleriæ, quæ omninò expectari
debebat pro consecutione dicti residui, cum etiam
si lucrum iuxta dictum statutum Vrbis debeatur
de dote promissa non soluta, eo quia non loqui-
tur de dote data, sed simpliciter de dote, ibi, *dotem
lucretur*, sicque comprehendat etiam dotem pro-
missam, quæ ad effectum lucri habetur pro soluta
l. ex morte in fin. de pact. comment. §. doses vers. si vero
vbi Angel. *aut. de nupt.* Mant. *lib. 12. tit. 5. num 12.*
Rota *coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 5. num. 11. in
Clusina dotis 12. Ianuarij 1598. coram peregr. &
in Senogallien. dotis 23. Ianuarij 1606. coram Sanct.
D. N.* quia ratio, quæ locum habet in dote solu- 5
ta, deseruit etiam in dote promissa, attamen peti
non potest, ante quam dies solutionis cedat, sed
superest tenetur expectare tempus præfixum ad
soluendum dotem; quo finito, & non priùs de-
bebitur lucrum, vt latè Rota *coram Mantic. de-
cis. 337. per tot. qui idem firmat in tractat. de tacit.
lib. 20. tit. 5. n. 24. & 25.* Adden. *ad decis. bon. mem.
Buratt. 432. num. 11. cum notat. per Fenzon add.* 6
statutum cap. 131. Nam pendente dilatione in
promissione dotis apposita ex conuentione par-
tium lucrum, dotis peti minimè potest *l. eum qui
Kalendis §. fin ff. de verb oblig.* Guido pap. *dec. 470.
numero 3.* Etenim absurdum esset eo casu lucrum 7
dotis deberi, quo dos peti non poterat. Bald.
cons. 467. num. 1. vers. item istud lucrum lib. 4. Ias. *in
l. si donaturus § 1. ff de condit. ob. caus.* sed ante diem
dos peti non potest, ergo nec lucrum dotis ante
tempus solutioni præstitutum peti potest. Ita
Rota *coram Mant. d. decis. 357. n. 1. & 12.* ita quod,
cum dies solutionis dd. scutorum 5000. minimè
venerit, quando dissolutum fuit matrimonium
per obitum Semideæ, non potest ex illius dilata
solutione in dubium reuocari, quin tota dos
scutorum 15000. fuerit pure promissa, quamuis
factum promissum debeat sortiri effectum post
mortem Oldrad. *cons. 114. versic. sic dico sub n. 3.* 8
Cyn. *in l. extraneum sub num. 2. vers. in contractibus
Codice de hæred. inst.* cum ipsa promissio distin-
guatur formaliter à re promissa; vnde dicimus,
quod aliud est promissio, aliud factum promis-
sum *leg. si quis stipulatus sit Sticum §. fin. ff. de verb.
oblig.* Tiraq. *de retract. conuen. in fin. num. 4. & seq.*
Surdus *cons. 52. num. 13.* Roland. *cons 69. num. 17.
l. b. 3.* Rota *coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 28.
num. 2.* vbi Adden. *num. 4. & seq.* Eoque magis
dicendum est pura promissio Cardinalis; quia in
euentum, in quem Cretica non legaret, voluit
Cardinalis teneri ad eandem summam de pro-
prio, Et sic esto, quod incertum esset, an Clerica
esset legatura, & quando moritura, certissima ta-
men erat obligatio Cardinalis, vel de faciendo
lagatum à Cleria, vel de soluendo de proprio, pro-
vt certissimum erat, quo D. Bentiuolo d. summa 9
solueretur, vel à Cleria, vel à Cardinali, quia cer-
titudine stante, nedum dies incerta, sed nec ipsa
conditio facit actum conditionalem, quia con-
ditio omnino extitura non habetur pro condi-
tione *leg. si pupillus §. 1.* ibi, *qui sub conditione sti-
puletur, quæ omnino extitura est, purè videtur stipu-
lari ff. de nouat. & in leg. ea conditio ff. de conditio.
indeb. leg. in illa stipulatione in fin. ff. de verb. oblig.*
tradit Piccard. *in § sub condit. num. 7. instit. de verb.
oblig.* Ant. Fab. *de coniect. lib. 15. cap. 8. num. 17. in fin.
& lib. 18. cap. 5. sub n 4. vers. cuiusmodi.*

Nec prædictis obstant tradita per Rimin Iun.
d. cons. 600. cum procedat in terminis longè di-
uersis; ibi enim agebatur de promissione facta

copulatiuè Hieronymo, & Catharinæ Notario pro ea stipulante, quæ ad hoc, vt verificaretur, opportebat vt Hyeronimus, & Catharina simul tunc viuerent de tempore mortis Ioan. Antonij quia copulæ natura est inter duo opposita, quod requirat concursum vtriusque copulati, sed in hoc casu id. scuta 5000. per Cardinalem fuerunt promissa Semideæ, siue D. Bentiuolo eius Viro, & si alternatiuè; ita vt sufficiat pro illius
10 consecutione præexistentia solius D. Bentiuoli, cum promissio non fuerit facta per verba coniunctiua, sed disiunctiua *iuxta textum in lege* 1. §. *sublata ff. ad Trebellianum* quin imò Rimin. Iun. *d. cons.* 600. distinguendo firmat, in promissione facta per verba coniunctiua oportere vtrumque superuiuere tempore obitus illius de cuius bonis erat dos præstanda, *vt sub num.* 8. *sub num.* 25. *&* 27. in promissione vero facta per verba disiunctiua contrarium omnino procedere, *vt sub num* 28. *ad fin.* ibi *quid defecit conditio, sub qua personaliter, & copulatiuè simul, & non disiunctim vocati fuerunt.* Vnde cum non fuerit facta promissio simpliciter D. Semideæ, & D. Bentiuolo, & sic copulatiuè, vel coniunctiuè, sed per verba disiunctiua, hoc est eidem D, Semideæ, vel D. Bentiuolo, satis est, quod alter eorum superuiuat de tempore purificatæ conditionis, quo adueniente, & non antea poterunt peti à Cleria, vel in illius defectum à Cardinali dd. scut. 5000. pro residuo totius dotis promissis purè, licet quoad solutionem dd. scutorum 5000. Cardinalis promiserit, quod Cleria illa relinquet tempore suæ mortis, cum semper verum sit dicere promissionem Cardinalis esse puram, quamuis factum promissum debeat sortiri effectum post mortem Cleriæ animaduertendo, quod capitula matrimonialia duo continent, nempe promissionem Cardinalis dotantis, & legatum scut. 5000 à Cleria faciendum; dies autem mortis adiecta solum ei legato, ibi *che la Sig. Cleria li lascierà al tempo della sua morte*, cæterum promissio Cardinalis nullam habet idem ibi, *promette detto Illustriss. Sig. Card. Leni, de detta Sig. Semidea &c. sposar a detto Sig. Annibale &c. con dote en nome di dote, discudi* 15000. *di moneta di Roma &c.* & ideo cum pateat dotem fuisse promissam purè in supradicta quantitate scut. 15000. non autem sub aliqua conditione, & solum dilatam solutionem pro scutis 5000, vsque ad tempus mortis Cleriæ, & sic suspensum solum exercitium actionis ad petenda dd. scuta 5000. vsque ad obitum Cleriæ, eo sequuto factus fuit locus quarto dotali super illis fauore D. Bentiuoli, qui satis est, quod superuixerit Cleriæ ad hoc, vt contra Cardinalem, & eius hæreditatem pro solutione lucri dd. scut. 5000. commissa fuerit stipulatio fauore sui ipsius.

Neque vlla actio competit pro consequutione d. quarti contra bona Cleriæ, cum illa nunquam se obligauerit, seu promiserit relinquere scut. 5000. sed tantum Cardinalis, quod ipsa tempore sui obitus relinquet Semideæ, alias ad illorum solutionem de suo proprio vti principalis, principaliter, & in solidum teneri voluit, quatenus per Cleriam relicta minimè forent; quo fit, vt cum Cleria nihil relinquerit, intret obligatio Cardinalis, & dicatur commissa stipulatio dictæ promissioni adiecta; illa enim dictio *alias*, facit dispositionem contrariam dispositioni præcedenti,
11 sicuti dictio, alioquin, & resoluitur in si non relinquerit Bart. *in l.* 1. *n.* 12. *ff. de condit. & demonstr.* Corn. *cons.* 253. *num.* 5. *vers. & maximè vol.* 1. *& cons.* 313. *num.* 2. *vers. nam huius vol.* 4. Socin. sen. *cons.* 51. *n.* 9. *lib.* 1.

Non obstat, quod supradicta promissio Card. Leni respectu dictorum sc. quinque mill. intelligatur, & interpretetur perinde, ac si promisisset se facturum, & curaturum, quod Cleria tempore sui obitus relinquet scut. quinque mill. & cum de Iure Pontificio, quod in Terris Ecclesiæ est obser- 12
uandum, ille, qui promittit factum alienum, censeatur promittere se facturum, & curaturum; quod ille faciet, adeo vt promissor liberetur, si adhibuerit omnem diligentiam, Gabr. *cons.* 131. *n.* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *numero* 43. *& seq.* supradicta clausula, *alias de proprio*, non significet, quòd Cardinalis voluerit simpliciter, & absolutè teneri de proprio, quatenus Cleria non relinqueret, sed solùm operetur, quod Cardinalis teneatur de proprio eo casu, quo non adhibuerit omnem diligentiam in curando, quod Cleria relinqueret; Quia non probatur Cardinalem aliquas fecisse diligentias apud Cleriam, vt dictam summam legaret, prout facere tenebatur, sed quatenus etiam illas fecisset, adhuc non releuaret; quia cùm Cardinalis alia voluerit teneri de proprio, verisimiliter contrahentes voluerunt, quod factum alienum omnimodo adimpleretur saltem per præstationem interesse ipsius Cardinalis promissoris, aliàs dicta verba essent omninò superflua, vt fuit decisum *in Anconitata fructuum dotis* 14. *Iunij* 1624. *coram Manzanedo, & coram sanct. mem. Gregor. X V. dec.* 241. *n.* 1. *& seq.* & ibi latè Adden. distinguunt hanc materiam promissionis facti alieni sub *num.* 8. quod interesse ex ipsa promissione scut. quinque mill. non eget alia liquidatione.

Minus facit, quod stante Motu proprio fel. record. Vrbani VIII. super locis Montium non possit constitui hypotheca sine licentia Papæ, vel Protectorum, aut Officialium in litteris patentibus exprimenda, cum D. Bentiuolus non egerit in Saluiano super locis Montium, de quibus agitur, sed pro consequutione pecuniarum in satisfactionem crediti retrahendarum ex pretio locorum Montium emptorum ex pecuniis hæreditariis Cardinalis debitoris, & & in sententia ad eius fauorem latâ fuit, pronunciatum, eidem D. Bentiuolo esse satisfaciendum de scutis mille ducentis quinquaginta monetæ pro lucro dotali debite ex pecuniis retrahendis ex pretio locorum 48. montis Fidei, & quatenus differrent, & negligerent illum satisfacere in eadem sententia pronunciatur esse danda in solutum libera tot ex dictis locis Montium, quot iuxta concurrentem illorum valorem de tempore dationis in solutum satis fuerit ad omnimodam satisfactionem dictorum scutorum 1250. ad effectum ad sui libitum disponendi; Vnde patet non fuisse actum in Saluiano, & sic non applicari, quæ dicuntur de defectu hypothecæ non cadentis super locis Montium, ex quo sententia non est lata in hypothecaria, sed in iudicio subsidiario, quo creditor ex causa onerosa, qualis est D. Bentiuolus, potest deficientibus aliis bonis debitoris auocare à creditoribus posterioribus ex causa lucratiua, & consequenter à supradictis Lucretia, & Antonina, ad quas fructus dictorum locorum Montium earum 13
vita durante spectant ex legato per dictum Card.

Leonum

Lenum facto, pecunias, quas receperunt, siue bona, siue mala fide consumpserint ex allegatis per Rotam *decis.* 595.*n.*2. *& seqq. & decis.* 760. *num.*3.
14 *par.*2. *recent.* latè Cost. *de remed. subsid. remed.* 55. *n.*1.*& seq.* & cum agatur de lucro doris, speciale est, vt fiat auocatio nulla facta excussione, an aliud extaret in hæreditate, quàm loca montium, de quibus agitur, quando, vt in hoc casu, res debitoris peruenit in tertium ex causa lucratiua, vt distinguendo post alios tradunt Coluer. *de aquit. lib.*1.*cap.*34.*num.*15.*& seqq.* Cost. *vbi supra remed.* 37.*illat.*2.*n.*30. Gutier. *pract. quæst. l.*5. *q.*100. *n.*1.2. *& per tot.* Anton. de Marin. *quotid. resol. cap.*71. *n.*3.
15 & in istis terminis Rota *in supradictis decisionibus* 595.*&* 760. admisit creditores ad aduocandas pecunias etiam bona fide consumptas, quando titulo lucrariuo habitæ fuerunt.

Ex quibus fuit resolutum vtraque parte audita, D. Bentiuolo deberi luctum etiam pro rata dictorum scutorum quinque mill. & proinde sententiam ad eius fauorē latam esse confirmandam.

R.P.D. Meltio.

Romana affictus Ferreriæ.

Veneris 25. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, seu renouationis locationis; præcipuè ad releuandum partium consensum: & maximè in pupillo, & hæreditate iacente; vbi etiā agitur de importantia solemnitatum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, & decreta, quò ad telam iudiciariam & ordinem processus, iustificatur ex legitimatione Personarū, & ex citationibus ad omnes actus substantiales, concurrente Iudicis iurisdictione.*

2 *Clausulæ* summariè; simpliciter, sine strepitu, & figura Iudicij, *& huiusmodi, in commissionibus appositæ, important facultatem procedendi executiuè.*

3 *Instrumentum facit probationem probatam.*

4 *Et habet pro se omnem iuris præsumptionem.*

5 *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionem ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem.*

6 *Et dicta reconductio intelligitur facta cum eadem pensione, & sub eisdem pactis, & obligationibus positis primo contractu.*

7 *Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter.*

8 *Consensus, & voluntas defuncti antequam, hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat.*

9 *Obligatio pupilli oriens ex contractu, quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus.*

10 *Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate: imo agit pro obseruantia contractus.*

11 *Minor, quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter gesto; volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruātiam: ex quo solēnitas statutaria fuit illius fauore inducta.*

13 *Receptio solutionis ab alio, quàm à debitore, regulariter non inducit liberatione ipsius debitoris, deficientibus requisitis necessariis ad delegationem inducendam.*

Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis deficientibus requisitis necessariis ad nouationem inducendam; ex quo tunc censetur potius facta cumulatiuè.

13 *Clausula* sine præiudicio *est præseruatiua iurium prius competentium.*

14 *Primus conductor, quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis, factam à secundo conductore, continuat retinere rem locatam, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum.*

15 *Actus dispositiuus ad aliū, ab aliquo intentatus quando i. e postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non inducit aliquam præsumptionem contra ipsum, quæ illi præiudicare possit quo ad alia inde obuenientia.*

16 *Et eò magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clausula præseruatiua, ne sibi quò ad alia præiudicaret.*

DECISIO XV.

FRanciscus Lenius titulo locationis duratæ ad triennium tradidit Sancto Officio, & pro eo Patri Comissario Casale Campi Leonis cum Ferreria, & arboreto pro annuo affictu scutorum 200. & cum pacto, quod finito dicto triennio restitueretur *tutij suoi ordegni, andame, & lauorante*, vt constat ex publico Instrumento locationis rogato sub die 29. Octobri 1636. *Summ. Francisca Antoniæ Lenæ num.*1. dictum Casale fuit deinde à S. Officio sublocatum; Maij 1638. Alexandro Laureto, vt habetur ex responsionibus ad positiones datas pro parte dictæ Franciscæ Lenæ eodem *Sum. n.* 3. qui vice dictæ subconductionis cessit sub die 15. eiusdem mensis Octauio Bagaratto, & Bagarottus Ioanni Baptistæ, ac Alexandri fratribus de Siris, vt ex declarationibus, de quibus in *Summ. eorundem de Siris n.* 3. *&* 4. Finito dicto triennio in locationem conuēnto, cum dictum Casale non fuerit restitutum, sed longo tempore in eodem affictu postea semper continuatum, Francisca Antonia de Lenis filia, & hæres dicti Francisci primi locatoris egit contra S. Officium pro affictibus decursis etiam post conuentum triennium, & pro illis obtinuit à R.P.D. assessore dicti S. Officij relaxari mandatum, similéque mandatum fuit executiuè expeditum pro S. Officio contra Lauretum, & pro Laureto contra illos de Siris pro liberatione à dictis molestiis, quæ mādata in secunda instantia fuerunt reuocata per sententiam R.P.D. Paulutij Consultoris, & iudicis istarum causarum deputati. Prætendente autem d. Francisca Antonia de Lenis huiusmodi sententiam laborare vitio tam nullitatis ex defectu Iurisdictionis, & citationis, quam notoriæ iniustitiæ, porrexit preces Sanctiss. in quibus petiit hanc causam committi in Rota omni appellatione remota, & Sanctissimus annuit, vndè fuit expedita Commissio, ad cuius formam dubitaui, An decretum R.P.D. Assessoris sit exequendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

Nam validitas mandatis satis probatur; ex quo

quo de Iurisdictione d. Assessoris nou dubitatur,
& constat de legitimatione persouarum ex man-
1 datis procuræ, ac de citatiunibus ad omnes actus
substautiales, ex quibus sententias, & decreta quo-
ad telam iudicariam, & ordinem processus iustifi-
cari, firmat vulg. decisio Caputaq. 260. *par.* 2.

Neque illa valet impugnari sub prætextu quod
actum fuerit via executiua, quæ prætenditur non
potuisse competere, ex quo obligatio Cameralis
apposita in locatione, ooo censetur repetita in
renouatione, seu relocatiooe tacita post lapsum
triennij, ex traditis per Felic. *de societ. cap.* 41 *n.* 42.
Barz. *decis.* 60. *n.* 8. quia circumscripta etiam obli-
gatione Camerali potuit executiuè procedi tam
ex dispositione iuris iuxtà *text. in l. Præses C. locat.
& conduct.* vbi disponitur, ea quæ ex locatione
debentur exsului debere sine mora, quam vigore
Statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 88. mandantis in causis
pensionem prædiorum, & Casalium procedi sum-
mariè, simpliciter, sine strepitu, & figura iudicij, &
2 sola facti veritate inspecta, quas clausulas im-
portare facultatem procedendi executiuè tenent
Bart. *in extrauag. ad reprimendum in verb. figura in
fine* Natt. *in clement. sæpe* §. 4. *in sic tamen vers. visis
supra scriptis n.* 95. Maraot. *in specul. de ord. in iudic.
par.* 4 *dist.* 9. *n.* 8. & firmauit aliàs Rota post Zac-
chium *de oblig. camer. decis.* 170. *n.* 3. *in vltima impr.
& in recent. decis.* 446. *n.* 1. *par.* 2. *& in Romana pecu-
niaria* 29. *May* 1641. *coram R. P. D. meo Roias* §.
Nec obstat.

Iustitia pariter dicti mandati euidenter de-
ducitur ex dicto Instrumento lucationis Fer-
reriæ Campi Leonis per Franciscum Lenium
S. Officio factæ pro annua responsiooe scu-
3 torum 400. quod Instrumentum facit probatio-
4 nem probatam, iuxta doctrinam Bart. *in l. Impe-
rator num.* 3. *ff. de stat. homin. & in interest. in vltimo
notab. C. de solut.* & habet pro se omnem iuris præ-
sumptionem, ex latè adductis in *Cremen. seu In-
nuen. pecuniaria prima Iulij* 1648. *coram R. P. D.
meo Roias,* §. *hac sunt.*

Opponi neque potest quod locatio expirauc-
rit per lapsum triennij in dicta locatione conueo-
ti. Nam dum S. Officium finito triennio non re-
5 stituit Casale ad formam suæ obligatiunis, sed
perstitit in re conducta, & vlterius locator petiit
pensiones decursas post lapsum dicti triennij; ex
his resultat sufficientes vtriusque partis consen-
sus pro continuatiooe, seu reuocatione locatio-
nis, ad text. expressum in *l. Item quæritur* 14. §. *quo
impleto ff. locat. & in l. legem C. eod.* Angel. *in l. cum
satis* §. *caueant C. de Agricol. & cens. lib.* 11. Alex.
cons. 28. *in fin. lib.* 4. Soccin. iun. *cons.* 63. *n.* 20. *lib.* 2.
Peregr. *cons.* 74 *sub num.* 19. *lib.* 1. Mar. Aoguise *cons.*
6 213 *n.* 13. *vol.* 1. Bim. *cons.* 51. *num.* 5. *& volum.* 5.
Inttigol. *cons.* 25. *numero* 29. & dicta reconductio
intelligitur facta cum eadem pensione, & sub
eisdem pactis, & obligationibus positis in pri-
mo contractu, Maluas. *consi.* 87, *numero* 39. *volum.
primo* Cancer. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 14. *n* 65.

Nec releuat, quod ex quo decessit Franciscus
Lenius relicta Fancisca Antonia posthuma, non
potuerit eo tempore dari ista continuatio, vel
renouatio tacita ex defectu simultanei consen-
sus omnino requisiti ad dictam renouationem io-
ducendam, Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 5. *tit.* 15.
7 *num.* 10. Trantacinq *var. resolu. vol.* 1. *libr.* 3. *reso.* 2.
sub numero 12. Quia ad effectum cootinuationis
consensus in locatore sufficit existentia hæredis
habitualiter ad tradita per Alciat. *in tract. de præ-
sumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 17. *n.* 3. *vers. relictis heredibus.*
Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 46. *num.* 21. *vers. Item est
aduertendum,* Menoc. *de præsumpt. l.* 3. *præsumpt.* 85.
numero 27. *vers. Extenditur septimo.* Cancer. *vbi* 8
supra num. 64. Et antequam hæreditas adeatur,
voluntas, & consensus defuncti conseruatur in
hæreditate iacente, quæ personam defuncti re-
præsentat, Mantic. *loco superius citato num.* 21.
Osasch. *decis.* 34. *n.* 20. Rota *decis.* 520. *n* 80. *par.* 1.
*diuers. & in Romana hereditatis de Crocelis coram
bon. mem. Card. Millino, relata post Posth. de manu-
ten. decis.* 375. *n* 3.

Mioorem releuantiam habet quod tacita con-
tinuatio, vel reuocatio non possit præsumi in
proposito casu io quo cum ageretur de contractu
populi imo infaotis, vltra patieotiam requireba-
tur solemnitas decreti Iudicis, & consensus pro-
pinquorum, quia contrarium, vt nempe tacita
hæc reconductio potuerit fieri absque solemnita-
tibus visum fuit verius, tum ex eo, quia quando
obligatio oriens ex contractu oon est noua, sed 9
prouenit ex causa præcedentis obligatioois nul-
lis indiget solemoitatibus, vt docent Castr. *cons.*
183. *num.* 2. *lib.* 1. *vers. nec obstet statutum.* Tiraq.
ad l. connubialem glo. 8. *num.* 8. 196. Pic. *ad statut.
vrb. glos.* 7. *num.* 218. *vers. & quod statutum.* Tum 10
quia defectus solemnitatum oon habetur in coo-
sideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse
non dat de nullitate, imo agit pro obseruantia
contractus, vt post alius probat Pignatell. *contr.* 22.
numero 12. Surdus *decis.* 179. *num.* 17. *&* 18. Hodiern.
ad eundem Surdum *decis.* 70. *numero.* 10. Capic. 11
Latro *decis.* 19. *n.* 6. 7. *&* 8. regulariter enim quam-
uis minor non teneatur ex contractu oulliter ge-
sto, volens tamen potest compellere contrahen-
tem ad illius obseruantiam, ex quo solemni-
tas statutaria fuit illius fauore inducta, Abb.
in cap. 1. *ne sed. vacant.* Ruin. *cons.* 11. *num.* 6, *lib.* 4.
Gratian. *discept. forens. cap.* 27. *num.* 41. *vers. in
electione.*

Neque prætendi potest quod hæres Francisci
exigeodo pecunias depositatas à Laureto pro
dictis pensionibus videatur agnouisse illum io
Conductorem, & consequenter liberasse Sanctum
Officium à futura præstatione. Nam vltra quod 12
receptio solutionis ab alio, imo etiam receptio
nouæ obligationis regulariter noo inducit libe-
rationem debitoris deficientibus requisitis oe-
cessariis ad delectatiooem, & nouationem indu-
cendam, ex qoo tuoc censetur potius facta cumu-
latiuè, quàm animo debitorem liernabdi, Gait. *de
credit cap.* 2. *titul.* 3. *num.* 2381. *vsque ad num.* 2388.
Muta *decis.* 2. *num.* 20. *cum duobus seqq.* Rota *diuers.
decis.* 445. *num.* 1. *part.* 4. *& penes Gregor. XV.
decis.* 217. *num.* 1. Cessare videtur omnis difficul-
tas in proposito casu, in quo dictæ pecuniæ ex-
actæ fuerunt sine præiudicio residui, & quorum-
cumque iurium, & præcipuè competentium
contra Sanctum Officium *Summario Franciscæ* 13
Antonia de Lenis, n. 8. ex qua quidem præseruati-
ua manifestè constat locatorem per receptionem
partis solutionis à secundo cooductore noluisse
amittere ius, & actionem sibi competentem aduer-
sus primum conductorem, Anton. Fab. *in suo Cod.
lib,* 4. *tit.* 42. *effect.* 28.

Quidquam ooo facit quod ab Alexandro Lau-
reto depositata fuerint in Sacro Monte Pietatis
de anno 1642. scuta 400. pro tempore, quo ab eo
fuerat

fuerat retenta ferreria, & pro toto eo, quod con-
tra eius personam prætendere potuisset hæres di-
cti Francisci Leni: Quia de facili hoc tollitur,
dum partita non cantat pro residuo pensionum
debitarum à Sancto Officio, nec pro tempore quo
retinuit ferreriam Sanctum Officium, sed dumta-
xat pro residuo debiti, & temporis quo eam re-
tinuit ipse Alexander Lauretus. Quod melius
comprobatum remanet ex eo, quia ad instantiam
Franciscæ Antoniæ de Lenis non fuit simpliciter
petita consignatio dictarum pecuniarum, sed ad
bonum computum, & sine præiudicio residui, &
14 quorumcumque iurium competentiam. Vndè
cum etiam post exactionem dictarum pecunia-
rum Sanctum Officium continuauerit retinere
ferreriam, iure quidem merito illud coodemnari
potuit ad solutionem peosionum postea decursa-
rum secundum Bald. *in l.2.§.in pro tutela iudicio ff. de eo, qui pro tut.* Ias. *in l. si ex legati causa sub n.14. in 6. limitat. de verb. oblig.*

Minusque aduersatur quod per Tutorem dictæ
Franciscæ Aotoniæ aditus fuerit Iudex ad effe-
ctum obtinendi licentiam pro faciendis necessa-
riis laboreriis in dicta ferreria, & sic ille videatur
recedere voluisse a continuatione locationis, nec
15 aliquam tacitam, & præsumptam relocationẽ fe-
cisse. Quia tali licentia minimè fuit vsus Tutor, &
propterea non videtur habuisse animum rece-
dendi à locatione, Alex. *cons.1.n.13. vers. non obstat l.2.* Menoch. *præs.85 n.42. vers. cæterum.* Tum etiã
quia obtenta fuit huiusmodi licentia sine præiu-
16 dicio iurium suorum, ex qua etiam præseruatioa
optimè arguitur, cum animom non habuisse sibi
præiudicandi in dicta locatione, sed tantummodo
vtendi licentia pro reparandis damnis ædificij fer-
teriæ; cuius ruina imminebat, ne in totum corrue-
ret, ex adductis per Mastr. *decis.48.n.6.part.1.* Ca-
still. *decis.5.n.40.part.1.*

Et ità vtraq; parte in formãte fuit resolutũ, &c.

R. P. D. B I C H I O.

Romana Census.

Mercurij 26. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Alienatio, seu distractio Bonorum fidei-
cemmisso subiectorum, quando sit fa-
cienda in defectum liberorum ad do-
tandam mulierem subsidiariè vigore
Authent. Res quæ. C communia de legatis
Agitur de vigore clausulæ constituti, &
de aliis contractibus apponi solitis.

SVMMARIVM.

1 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur: ad obtinendam associationem.*

Declaratur procedere, non quia in censuarium transtulerit dominium, aut possessionem fundi censualis, cum hoc respectu non respiciat rem censitam, sed censum.

2 *Clausula constituti opposita in Instrumẽto Census, videtur inepta, quia venditor census non vendit rem censuariam, nec minus eam possidet, tam post venditum censum, quàm antea; & censum, quem vendidit, nullo modo possidet ipse, sed emptor.*

3 *Clausula constituti ad fauorem censuarij, prabet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ, ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census.*

4 *Et illius vigore facultatis, censuario competit associatio contra tertiũ possessorẽ fundi censualis.*

5 *Clausula cæterata in Instrumentum apposita, recipiunt extensionem iuxta formulariam Instrumentor. sivè clausularum loci, vbi Instrumenta stipulantur.*

6 *Clausula*, Daos, & concedens, &c. *apposita in Instrumento census in Vrbe, seu eius districtu stipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propriã auctoritate.*

7 *Et hæc sola facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione.*

8 *Clausula constituti amittit virtutẽ, vbi Hæres cõstituentis occupat possessionẽ fundi, super quo cadit constitutum, non reclamante constitutario.*

9 *Quod ampliatur etiam procedere quo ad possessionem naturalem occupatam per modicum tempus, sciente constitutario.*

10 *Limitatur nõ procedere, vbi constitutarius vtitur facultati capiendi possessionẽ propria auctoritate*

11 *Possessio constitutarij, compatibilis est cum possessione alterius; imo aliam possidere supponit.*

12 *Nec amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed ex præscriptione triginta Annorum.*

13 *Immissio ex vtili Saluiano Interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in Reo conuento; nec non credito cum hypotheca.*

14 *immissio hæc conceditur: etiã super fundo censuali, nõ obstãte cõstituto in instrumẽto cẽsus apposito.*

15 *Constitutum non excludit, quin super eodem fũdo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Saluianum interdictũ.*

16 *Saluianum interdictum hodie potest intentari etiam super locis montium in locum fundi subrogatis, quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census.*

17 *Census, vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; vel per mortem impositoris expirat cum ipsa hypotheca.*

18 *Limitatur quando census imponitur pro solutione dotis subsidiaria alicui fœminæ fideicommittentis descendenti, vigore* Auth. Res quæ C. communia de legatis.

19 *Regula quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari vel ab illis capi, ita vt dicenti se esse in casu limitationis, fundamentum, suæ exceptionis probare incumbat: non habet locum in creditore ex causa dotis, negante adesse bona libera, cum imò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de Iure non præsumitur.*

20 *Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, allegãdo potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis: illorũ existentiã, in qua se fundat, probare debet.*

21 *Et eò magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & similia.*

22 *Impositio census, est species alienationis.*

23 *Dos non debet constitui in creditis ex societatibus officijs & similibus, cum vt plurimum sint difficilis exactionis; & ideo in his terminis habentur, ac si non existerent.*

24 *Excessus in dote, est probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur.*

Et firmatur in terminis contra fideicommissarium.

25 *Versio pecuniarum censualium in solutione dotis,*

Ad hoc vt sustineatur census contra fideicommissum, probanda est à creditore census.

26 *Expressio causa in Instrumento census, prabet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam.*

27 *Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de praterito tempore.*

Et in terminis dotis, quando pracedit conuentio quod pecunia soluerentur in actu celebrationis matrimonij, prasumptio est quod tunc fuerint soluta incontinenti.

28 *Probatio versionis pecuniarum in causam in Instrumento census expressam, resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus, de quo fuit causa expressa.*

Quam sufficit esse verisimilem, & coniecturis probari.

29 *Diuersitas summa non excludit versionem ex aliis coniecturis probatam.*

30 *Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solùm pro concurrenti quantitate aris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi.*

31 *Immissio creditoris in bonis, qua pratenduntur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicomissi non est omninò clara.*

DECISIO VI.

ASsociandi pro fructibus Census decursis ad
loca montium subrogata loco domus Cen-
sualis & possessa à Io. Francisco Atauante siue in-
earum possessionem immittendi an sint R. P. D.
Amadeus & felix frater dubitauit, & quoad asso-
ciationem ponderatum fuit, instumento Cen-
sus adest clausula constituti ad fauorem Censua-
1 rij, quæ suffragatur ad obtineodam associationem:
non quia in Censuarium transtulerit dominiom
aut possessionem fundi censualis, cum hoc respe-
ctu non recipiat rem censitam; sed censum vt di-
xit Rot. *in Interamnen. manutentionis 3. Aprilis
1620. coram Vbalde Seniori, & in Romana Domo-
rum de Scandeleres 4. Aprilis 1636. coram Emmen-
tissimo Domino Card. Panzirolo impr. part. 7. recent.*
2 *dec. 114. num* 20. & videatur inepta, quia venditor
census non veodit rem censuariam, nec minus
eam possidet post venditum censum quam antea,
& censum quem vendidit nullo modo possidet
ipse, sed emptor vt bene aduertit Nauar. *in Com-
mentar. de vsur. num.* 137. quem sequitur Gratt. *dis-
cep.* 420. *n.* 7. Cinc. *de Censib. quæst.* 98. *n.* 24. Mauson.
de caus. execut. l. 1. *ampl.* 6. *n.* 82. idem Grat. *decis.* 20.
num. 8. Rota Marchiæ *inter decis. impress. post Cinc.
decis.* 499. *n.* 13.

3 Sed quia Censuario præbet facultatem capien-
di propria auctoritate fructus rei censuatæ ad
effectum sibi satis faciendi de fructibus census vt
notat Cenc. *de censib. qu.* 194. *num.* 13. Mauson. *d. am-
pliat.* 6. *num.* 86. vbi ponderat quod dicta clausu-
la non est inepta respectu fructuum, ac dictæ fa-
4 cultatis cuius vigore censuario competit associa-
tio contra tertium possessorem fundi censualis vt
in his terminis dixit Rota *decis.* 338. *numer.* 1. *vers
constat etiam par.* 1. *recent. & inter impress. apud.
Moder. Manicalciatenum post comment. in extra-
uag. Pij V. de censib. dec.* 146. *num.* 2. *&* 3. *decis.* 150.
num. 1. quas licet loquuntur ad fauorem fideius-
soris, æque prodesse emptori Census aduertit
Cenc. *d. quæst.* 94 *num.* 13. *& seqq.* & in puncto pro
emptore census fuit decisum *in Romana* Census 5.
Iulij 1627. *coram bo. me. Merlino qua est inter im-
press. post Cenc. de Censib. dec.* 542. *num.* 2. *&* 3. *in alia
Romana Census* 5. *Martij* 1636. *coram R. P. D. Ca-
rillo & in Reatina Census* 23. *Iunij* 1642. *coram Il-
lustrissimo De Episcopo Panino.*

Quo magis io casu uostro quo vltra clausulam
constituti & alias translatiuas omnium iurium, ac
procuræ irreuocabilis io rem propriam adest 5
clausula *dans & concedens &c.* quæ iuxta formula-
rium instrumeototum Vrbis à quo clausulæ ce-
teræ in instrumentis ibidem stipularis apposi-
tæ recipiunt extensionem. Menoch. *cons.* 844. *n.* 18.
Corn. *cons.* 225. *in fin. lib.* 3. Rota *apud Pacif. de sa-
lu. decis.* 137. *n.* 2. continet in ventre expliciram ca- 6
piendi possessionem fundi Censualis propria au-
ctoritate vt in puncto instrumenti Censualis tra-
dit Salust Tiber *in formular. Instr. lib.* 3. *fol.* 296. *in* 7
princ. & prius lib. 2. *cap.* 2 *num.* 14. nec dubitari po-
test quin hæc sola facultas in omni contractu
sufficiat pro obtinenda associatione Alex. *cons.* 131.
n. 3. *&* 6. *l.* 4. Menoch. *de adip. remed.* 6. *n.* 6. *& seqq.*
Afflict. *dec.* 326 *n.* 1. Nagon *dec. Lucen.* 87. *n.* 13. Rot.
dec. 129 *n.* 6. *part.* 5. *recent. decis.* 247. *n.* 20. *vers. cum
praterea* apud Moder. Perusin. *de Manuten.*

Nec obstat quod post mortem impositoris
Census aduersarius ceperit possessionem fundi
Censualis, nec Censuarij reclamauerint, quod 8
sufficere solet vt virtus Constituri dicatur amissa
Tiraqoell. *de Iur. Const par.* 3. *limit.* 21. *n.* 9. *vbi post.*
Batt. *in l. si de eo* §. 1. *ff. neque possess.* subdit ad hunc 9
effectum sufficere quod Constitutarius sciat ab
hærede Constituentis occupatam possessionem
naturalem per modicum tempus Pacif. de Salu.
Inspect. 3. *cap.* 2. *num.* 1026. *&* 1027. Rota *dec.* 694.
sub. n. 8. *qua. loquitur in term. ad effectum denegandi
associationem par.* 1. *recen. & in Camerinen. Donatio-
nis de Calcaris* 7. *Aprilis* 1631. *coram bon. mem.*
Coccino. Nam præter quod ex facto tollitur ne-
gligentia Censuarij; illa noceret quidem si asso-
ciatio peteretur ratione ciuilis possessionis alias
in petitorem per Constitutum translatæ, quo
casu intrat ratio pooderata io *d. decis.* 694. &
in aliis quod Constitutarius associari non potest
quia patiendo ab alio rem naturaliter possideri
amisit ciuilem possessionem ex quo videtur sus-
picatus se posse repelli & in his terminis loquun- 10
tur quotquot ex aduerso allegari possent. Secus
vero quando vt io casu nostro petens assaciatio-
nem nititur facultati capiendi possessionem pro- 11
pria auctoritate, quia hæc compatibilis est cum
possessione alterius, imo alium possidere supponit 12
Rot. *dec.* 96. *n.* 4. *apud.* Moder. *de Manut.* nec amit-
titur ex sola patientia, & negligentia modici
temporis, sed præscriptione triginta annorum
Rota *dec.* 398. *n.* 3. *& sequentibus apud* Cenc. *de cen-
sibus secundum vltimam impress. dec.* 5. *num.* 5. *coram
Cardinali Caualer. dec.* 300. *n.* 10. apud pacif. *de Sal-
uian. & & in puncto fuit dictum in Bonon. Census* 4.
Maij 1643. *coram R. P. D. m. Ghisilerio.*

Quo vero ad immissionem ex vtili Saluiano
interdicto non negantur extrema possessionis ex
parte impositoris Census & rei conuenti quibus 13
probatis nec non credito cum hypotheca solet
concedi immissio vt pluribus relatis tradit Me-
noch. *de adipisc. remed.* 3. *n.* 61. *& seqq.* & dixit Rot. 14
dec. 407. *n.* 1. *par.* 5. *recentior.* etiam super fundo cen-
suali non obstante constituto in Instrumento cen-
sus opposito quia cum non transferat in Censua-
rium possessionem fundi censiti, vt sup. probabam 15
non excludit quin super eodem fundo oriatur
hypotheca ad fauorem Emptoris census vt bene
declarat

declarat Cenc. *de censib. quæst.98 num.34.& seqq.*
16 vbi concludit emptori Saluianum interdictum,
quod hodie intentari potest super locis Montium
in locum fundi subrogatis quia perinde est, ac si
super ipsis locis Moutium fuisset ab initio impo-
situs census, Grat. *discept. 43. n. 24. & seqq.* Rot.
*coram S. M. Gregor. XV. decis.*60.*n.*1.

Solùm excitata fuit difficultas circa hypothe-
cam, quia domus censualis, seu loca Montium sub-
17 rogata arctissimo fideicommisso subiacent, ita vt,
vel ab initio reiecerint omnem hypothecam, &
census sit nullus, Felician. *de censibus tom 2.l.2.c.4.
n* 4.Grat. *discept.175. n. 14. & seqq.* Seraph. *decis.*
257.*n.*5.*decis.*785.*n.*1. vel per obitum Dominici im-
positoris hypotheca, & census expirauerit *l. lex
vectigal.ff.pignoribus* & in his terminis Rota apud
Cenc.*decis.*15 *n.*10.*decis.*41.*n.*4.*&* 5.

18 Sed fuit responsum quod census fuit impositus
pro soluenda filię impositoris, & respectiuè neptis
fideicommittentis parte dotis pro qua validè po-
tuit imponi super bonis fideicommisso subiectis
in subsidium vigore *Auth. res qua C. commun. de
legat.* vt in terminis census Grat. *discept. 43. n.*31.
*& seq discept.*420.*sub num* 14.*vers.putarem* Cinc.
de censib. quæst. 19. *num.* 31. *& seqq.* Cancer. *var.
resol.part cap* 9 *num.*185.*& seqq.* Coccin.*decis.*244.
num 3. Neque emptor census probare debet non
adfuisse alia bona libera idonea solutioni dotis,
namquicquid an sit an Creditori agenti pro con-
secutione sui crediti super bonis fideicommissi sub
prætextu quod pecuniæ creditæ fuerint versæ in
causam necessariam dotis, vel aliàs sibi ex bonis
fideicommissi creditum exigere liceat, incumbat
onus probandi quod tempore contractus non ad-
essent bona libera, in quo articulo affirmatiuam
sententiam sequitur Natt. *cons.* 199. *num.* 8. *&
seqq. & cons.* 248 *n* 6. *& seq.* quia fideicommis-
sarius habet regulam pro se quod bona fideicom-
missi non possit creditoribus hypothecari, vel ab
illis capi, & qui excipiendo dicit se esse in casu
limitationis, eo quod bona libera, non adsunt,
hanc negatiuam tanquam suæ exceptionis funda-
mentum probare tenetur, Molin. *de primogenit.
lib.4.cap.7.num.*34. *&* 35. quem refert. Fontanell.
*de pact.nupt.claus.5.glos.1.par.2. num.*18. Io. Franc.
à Ponte *cons.*45. *num.*4. aliosque allegat. Quæsad.
19 *in addit. ad Molin d.c.7. num. 32. vers. primus ca-
sus*, Caualer. *decis.*246.*n.*3. Contrariam verò sen-
tentiam quod imo creditori sufficiat allegare non
adesse bona libera; quia pluralitas de iure non præ-
sumitur, tuetur in puncto creditoris ex causa do-
tis Cancer.*var.resolut.lib.1. cap.9 n.174.vers. cen-
seo tamen: per gloss. in l. cum de lege, vers. hæredis
probatio ff. probat.* Hieron. Leo *decis. Valent.* 171.
num.7. & 2. seqq. vbi allegat plures concord. &
dicit iuxta hanc opinionem fuisse iudicatum in eo
Senatu *lib.* 2. Rota *Mantic. decis. 152. sub num. 5.
decis.66. num.4. part.2. recent. & in Auximana Do-
tis 6. February 1623. coram bo. me. Remboldo in
Romana dotis de Monteriis 31. Martij eiusdem an-
ni coram eodem.*

Conueniunt ferè omnes scribentes in hanc vlti-
mam sententiam quando iam fuit deuentum ad
20 dotationem ex bonis fideicommissi siuè eorum
alienationem, quia tunc non agitur de dote con-
stituta & fideicommissarius qui vult dotationem,
sed alienationem infringere allegando potuisse
dotem constitui, aut solui in bonis liberis illo-
rum existentiam, in qua se fundat, probare, debet,
vt post Socin.Cur.sen. & alios tradit Petra *de fi-
deicom.q.83.num.460.in fin vers. non omitto* Peregr.
*eod.tract.art.42.num.*73. Molin.*ex aduerso allegat.
de primogenit.lib.4.c.7.n.*36.Garbr. *cons.* 138. *n* 40.
& seqq.lib.2. Cyriac*. controu.5.num.* 49. *& seqq. &
num.*110. *& seqq.* Raudensis *decis Pisan.* 29 *n* 177.
Milanen. *decis. Siciliæ 5. n. 56. lib.* 1. Hieron Leo
decis. Valentia 171. *num.*10. *&* 11.*lib.*2 Rot. *coram
bo.me. Buratt. decis.* 910.*num.*7. *& in Bononien fi-
deicommissi de Rubeis 25. Ianuarij* 1620. *coram bo.
me. Vbaldo Seniori in Romana fideicommissi de Vi-
ctorius 2. Iunij* 1627. *coram bo. me. Merlino impress.
apud Cenc. de censib. dec.* 494 *n.* 1. *in Romana Ca-
salis Auzzani 27. Iunij* 1640. *coram R. P. D. meo
Rotas §. detractio in Romana hæreditatis 14. Decem-* 21
bris 1646. *coram R. P. D. meo Arguelles §. & licet,*
Quo magis quando pro negatiua concurrit aliqua
præsumptio Canal. *in ex aduerso allegat.decis.*246.
*n.*3. Cyriac. *d.contr.5.n.115.& seqq.*

Qui est casus noster, quia ex testibus examina-
tis constat Patrem Puellæ dotatæ fuisse paupe-
rem, & mulier iam dotata fuit, & dotem habuit
ex bonis fideicommissi mediante impositione cen-
sus, quæ est species alienationis, Buratt. *d.* 410. 22
num. 3. Rot. *inter recent.decis.* 677. *num.2.part.* 1.
d. 456.*num.5.in fin part 2.decis.*309.*n.*3. apud Cenc.
de censib. Nec allegari potest existentia quarum-
dam societatum officij aut excessus dotationis,
quia vel Societates officij erant difficilis exactio- 23
nis & habentur, ac si non extitissent, cum dos non
debeat constitui in huiusmodi creditis Castr.
cons. 219. *ad fin. lib.* 1. Mantic. *decis.* 152. *n.*5. Re-
uerendissimus Vegellen. *decis.*145. *num.* 42. *& fuit
dictum in Bononien. fideicommiss. de Maluetiis* 10.
Martij 1642. *coram R. P. D. meo Peutingero in Ro-
mana dotis 23. Iunij* 1645. *coram R.P.D. meo Ottho-
bono*, vel fuerunt exigibiles, cumque Aduersarius
illas penes se retineat, & forsan exegerit, dolere
non potest, quod ex illis non fuerit dos constitu- 24
ta. Excessus verò dotis non probatur, vt debet ab
Aduersario, quia congrua præsumitur, Fontanell.
dec. 560. *num.* 22. & in terminis contra fideicom-
missarium respondit Seraph. *decis.* 666. *sub n.* 4.
Rot. *in impress.apud Modern. Forolivien. de legit.
decis.10.sub num.5.vers. & demum, & in d. Romana
Casalis coram D. meo Rotas §. minus obstat.*

Versio autem pecuniarum censualium in solu- 25
tionem dotis, quæ probanda est à Creditore,
Cenc.*de censib.quæst.*19. *sub num.*33. Fusar. *de subst.
quæst.*531. *num.* 175. Rot. *Bononien. fideicommisso de
Formagliaris impress. apud Gionagn. resp.* 22. *n.* 21.
& 22. satis probatur attenta serie facti; nam cen-
sus fuit impositus die 22. Augusti cum expressio- 26
ne quod imponebatur pro soluenda parte dotis,
quæ expressio præbet coniecturam versionis in
eam causam quia satis est consonum veritati,
quod cum pater pecunias ceperit ad censum cum
expressione, quod accipiebat ad effectum soluendi
partem dotis, quam postea soluit, soluerit de istis
pecuniis, & emptor census curauerit de illis solui
pro maiori sua cautela vt bene ratiocinatur Grat.
discept. 897. *num.* 10. post Alex. *cons* 84.*n.*4.*lib.*7.
Seraphin.*decis.*1093. *num.* 1. Buratt. *decis.*920.*n.*4.
ibi duo post fuit celebratum matrimonium, de
quo tempore iuxta capitula matrimonialia debe-
bant solui sponso scut. 500. in pecuniaria nume-
rata, quot sunt, quæ ex censu retracta fuerunt,
& soluta tunc præsumantur licet post mensem
sponsus fecerit confessionem de recepto, quia
talis

talis confessio non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore celebrati matrimonij, & stante præcedenti conuentione, quod pecuniæ soluerentur quando matrimonium celebrabatur præsumptio est quod tunc fuerint solutæ, perindeque est ac si confessio explicaret quod pecuniæ fuerunt solutæ incontinenti in actu celebrationis matrimonij ad *text. in l. Modestinus, ff. solut.* Ancharan. *cons. 7. sub num. 2. teste decis. Aragon.* 252. *n.* 7. *&* 8. præsertim quia sub eadem confessione de recepta Sponsus confessus fuit recepisse pretiom perlarum pro ornatu vxoris promissum quod sane quis negauerit fuisse traditum in actu matrimonij, vnde attenta vicinitate contractus censualis, & matrimonij resultat plena probatio versionis Menoch. *de arbitr. cas.* 432. *n.* 38. *& præs.* 53. *n.* 8. *lib.* 3. Grat. *d. discept.* 897. *n.* 11. Rota *decis.* 335. *n.* 2. *par.* 4. *recent. decis.* 114 *n.* 6. *&* 7. *par.* 5. *decis.* 31 *n* 3. *coram S.m Greg. XV. quam sufficit esse verisimilem, & coniecturis probari ex allegat. per Grat. d. discept* 897. *num.* 14. Add. *ad Gregor. d. decis.* 31. *n* 11. Buratt *dec.* 546. *n* 4. Reuerendissimus Vrgellen. *dec.* 256. *n.* 6. Quo magis, quia vt supra dicebam, per testes probatur dutantem fuisse pauperem vt per gloss. Bald. & alios *alleg. ab Add. ad Buratt. decis.* 546. *num* 9.

Nec obstat quod summa confessata sit scut. 450. census vero scutorum 500. quia diuersitas summæ non excludit versionem ex aliis coniecturis probatam Alex. *cons.* 84. *n.* 4. *lib.* 7. Grat. *d. disc.* 897. *n.* 15. & aduertendum est quod accidit solui pro dote solum scuta 450. non quia à principio non fuisset conuentum de soluendo dd. scuta 500. in contanti, sed quia bonorum stabilium, quæ in solutum reliquæ dotis tradéda erant pretium præter contrahentium opinionem creuit de tempore traditionis. Vnde minus dici potest quod census, vt impositus super bonis fideicommissi alienari prohibitis vltra summam versam in dotem sit nullus in totum, vt per Cenc. *in add. ad tract. de cens p.* 1. *c.* 2. *q.* 1. *art.* 6. *n.* 15. *& secundum vlt. impress. q.* 19. *sub n.* 33. *vers. ad hoc autem*, quia vt dicebam ab initio nullus aderat excessus, sed contingit postmodum ex causa mox adducta, sentiebat tamen vnus ex DD. censum sustineri solum pro rata scut. 450. versa in solutionem partis dotis quia alienatio bonorum fideicommissi tenet solùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi Gabr. *cons.* 118. *n.* 5. *vers.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 493. *n.* 18. Bellon. *dec. Gen.* 4. *n. vlt.* Hieron. Leo *in respons. Iur. impress. post decis. Valent.* 173. *n.* 179. *lib.* 2.

Ex quibus resolutum fuit vtraque parte informante dandam esse immissionem maximè quia ad hunc effectum sufficit exceptionem fideicommissi non esse omnino claram, Seraph. *decis.* 1200. *n.* 6. Buratt. *dec.* 853. *n.* 4. Fontanell. *decis.* 165. *n.* 7. Rota *inter recentior. decis.* 704. *num.* 1. *ad med. part.* 3.

* * *

EMINENTISS. ET R. P. D.

CARDINALI CORRADO.

Biuntina Census.

Veneris 24. *Maij* 1647.

ARGVMENTVM.

Intendens gaudere beneficio scripturæ amissæ debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset, deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis scripturæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres absque Beneficio Inuentarij, tenetur satisfacere cum de proprio creditoribus hæreditarijs.*
Licèt aliud sit quo ad fideicõmissarios vniuersales.

2 *Inuentarium allegatum non releuat Hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non potest suffragari.*

3 *Inuentarium non confectum congruo tempore; & cum omnibus solemnitatibus, iuxtà formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est non prodest Hæredi, perinde ac si nunquam factum fuisset.*

4 *Beneficio scripturæ amissæ ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; deinde vero casu omissam fuisse.*

5 *Testes deponentes Instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum: aliàs non facerent fidem.*

6 *Testes huiusmodi, necessarium est, quod sint valdè periti, qui defectum Instrumentorum & literas Notarij rogati cognoscant, & n.* 15.

7 *Testis affectatus non est integræ fidei.*

8 *Testes rem ipsam dumtaxat provt gesta fuit, distinctè exponere debent: aliàs enim quando depositionibus interserunt talia, quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem spectat, & sic videntur potius aliquod iudicium ferre, confusa eiusmodi depositio nihil concludit.*

9 *Præsumptio pro solemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius substantia.*

10 *Solemnitates extrinsecæ ad scripturam requisitæ, non præsumuntur nisi lapsu temporis triginta annorum.*
Et præsertim cum agatur de graui præiudicio tertij.

11 *Amissum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari potest.*

12 *Damnum sentienti competit actio aduersus eum, cuius facto, & culpa, damnum euenerit, pro releuatione damni.*

13 *Originale Instrumenti publici, verisimile est, penes Notarium de illo rogatũ vt par erat remansisse.*

14 *Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quẽ nulla apparent factæ diligentiæ, nullusque cõtigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ; & ideo sic allegata, non potest dici iustificata.*

15 *Amissio Instrumenti non probatur, si simpliciter testes*

testes deponant se illud vidisse ; sed necesse est probare amissionem originalis, & quod illi testes sint valdè periti, qui litteras illius Notarij cognoscant.

16 *Testi deponenti de re ab ipso acta, deferendum est.*

17 *Copia Instrumenti in forma probanti extracta, deficiente originali, potest, aliis concurrentibus, suffragari.*

18 *Damnum sentienti ex propria culpa, siue inexcusabili negligentia, quod facilè poterat euitare, non est subueniendum.*

19 *Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum Hæredem simpliciter gesto, qui citra Ius & nomen hæredis fieri non possit; plenè probatur, tum re ipsa, tum expressis verbis.*

DECISIO XVII.

Resolutio in hac causa facta die 27. Nouembr. 1645. coram me, hodiè denuò discussa, fuit per Dominos confirmata. Quia concurrunt omnia requisita pro associatione petita ab Administratoribus Montis familiæ de Labinis ad bona obnoxia Censibus impositis, ac venditis eidem Monti per q. Scipionem Bouium anno 1597. & Franciscum eius filium anno 1619. ad effectum illis satisfaciendi de fructibus decursi, & non solutis, vt latè probatur in præcedenti Decisione.

Neque visa fuit obstare repetita pro parte Octauij, & fratrum de Bouiis retentionis exceptio ratione crediti anterioris dotis & antephati q. Virgiliæ eorum matris, cuius sunt hæredes.

Quia cum pariter sint hæredes Scipionis, & Francisci debitorum absque beneficio Inuentarij non possunt eiusmodi exceptione tueri aduersus
1 Creditores hæreditarios, vel quia hæreditates præsumuntur soluendo, vel quia ipsi in omnem casum tenentur etiá de proprio illis satisfacere *iuxt. text. in l. fin. §. sin verò postquam adierint, C. de iur. delib. & in §. Hinc nobis vers. Si verò non fecerit, in Auth. de hæred. & falcid.* licet aliud sit quoad fideicómissarios vniuersales, in quib⁹ terminis procedút notata per Bald. *in l. debitori tuo sub n.5. v. extra oppono.* vbi Dec. *sub n.4. vers. dicit tamē* Bald. ac seqq. & Soccin. *n.9. vers. quid Iuris, C. de pactis* (*relati per Franch. dec.39. n.3. v. nō enim & seq.*) vt benè declarat Castr. *in cons.77. Visa facti narratione sub n.1. v. conclus. est ergo p.2.* Soccin. iun. *cons.170. n.4. vers & cum in casu isto ac seqq. li.2.* Paris. *cons.48. n.8. v. non obstabit dec. Bald. lib.3.* Crau. *cons.506. n.13. vers. non obstat altera Peregr. de fideicomm. art.36. n.141. vers. Igitur, & cōs.72. sub n.1. vers. cum hæreditatem adiuerint lib.4. cum aliis in præcedenti decisione relatis in §. Non obstat denique vers. Domini dixerunt & nuper in Rauenn. bonorum 1. Febr. huius anni coram me in §. postremò vers. in hoc autem casu.*

2 Nec releuat allegatum Inuentarium hæreditatis præfati Scipionis. Quia cum non fuerit exhibitum illis suffragari non potest. Bald. *in d. l. fin. §. & si præfatam sub n.3. vers. tamen si producat C. de iur. delib. & cons.219. Statuto Ciuitatis Papiæ n.4. v. Additur in puncto lib.1.* Rota *dec.751. n.1. v. dictum fuit p.3. lib.3. diuers. & in Cesenat. bonor.13. Iun.1608. corā S.D.N.* & ex aliis probat Moder. Roman. *disc.981. n.24. v. non obstat prætensa indicatio Inuentarij seqq.*

Minus releuat, quod Instrumentum d. Inuentarij ablatum, atque amissum fuisse dicatur.

3 Primò quia non constat illud fuisse confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus iuxta formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est, aliàs hæredi non prodest, perinde ac si nunquam factum fuisset per textus *in d. l. fin. §. & si præfatam* ibique glossa in verbo *censuerunt*, ac DD. *C. de iur. deliber. & in d. §. Hinc nobis vers. si verò non fecerit in Auth. de hæred. & falcid.* Rol. *cons.73. n.28. vers. cum non confecerit & seqq. lib.2.* Alb. *cons.764. sub num. 47. vers. nec obstat si dicatur & seqq.* Natt. *cons. 574. n.6. vers. ex prædictis concluditur & seqq.* Bertazzol. *consil. ciui. 107. n. 32. versic. sed hæc difficultas cessat, & seqq.* Surdus *decis.222. a. vers. quia paria sunt*, Rota *penes Verall. decis. 119. n.4. versic. nam quando part.2,* & sanct. mem. Gregor. *decis. 496. n. 2. vers. quia alias &c.* Quando enim quis intendit gaudere benefi- 4
cio scripturæ amissæ, debet antè omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omninò profutura esset, deindè verò casu amissam iuxt. text. *l. testium §. fin verò facta Codic. de testib. & in cap. cum olim il primo,* vbi DD. *extr. de* 5
priuil. Bart. *in auth. si quis in aliquo sub num.6. vers. quæro quid si sint plures testes &c.* dicens non sufficere, quod testes deponant Instrumentum fuisse factum, sed exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, aliàs non facerent fidem, interque ideò necessarium esse, quod illi sint valdè periti, qui defectum Instrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoscant Iason *sub num. 2. Vers.* 6
subdit tamen Bart. *Cod. de edend.* Alb. *cons.101. n.7. vers. Et quatenus* Crau. *cons. 411. n. 12. vers. tertiò principaliter respondeo,* Anguil. *cons.14 n 104. vers. Et oportet probare,* Decian. *cons.18. n.13. vers. quod etiam comprobo lib. 2.* & latè explicat Surdus *cons. 109. num.8. vers. ad hæc omnia respondetur & seqq. vsque ad fin.* Honded. *cons. 39. n. 60. vers. aliud de probatione & seq. lib.2.* Franc. Viu. *decis. 165. per totum.* Rota *penes Card. Caualer. decis.532. n. 4. vers. præterea,* & Buratt. *decis.505. n. 10. vers. Tum quia acta iudicialia, &c.*

Nec obstat quod duo ex testibus pro Bouiis examinatis nempè Io. Donatus Florellus, & Io. Iacobus Henricus deponant d. Inuentarium fuisse solemniter confectum.

Quia (præter quàm quod alter ex eis asserit se 7
fuisse Procuratorē hæredum ad illum actum, in cuius ideò validitate propriam verisimiliter affectat, atque tuetur peritiam, & laudem, ac proinde non est integræ fidei *cap. si. de testibus in 6. leg. si. ff. de testibus* Bart. *in l. deferre sub num. 2. vers. si verò ad eum non pertinet, ff. de iur. fisc.* Felin. *in c. cum à nobis num.13. vers. ex prædictis & num. 14. vers. & in effectu extr. de testibus* Crau. *cons. 281. sub num. 4. vers. sed ratione affectionis,* Rim. iun. *cons.26. n.42. vers. quinimò,* Ceph. *cons. 65. num.24. vers. accedat,* Olasc. *decis. 79. num.40. vers. nam ipsi* Mascard. *de prob. concl. 1317. sub num.1. & seq.* & alij relati per Farinac. *de testib. q.60. n.17. vers. sic in simili & seq. ac sub n. 21. & 29.*) Fuit responsum non sufficere ad hunc effectum, quod testes genericis illis, atque confusis verbis deponant Inuentarium fuisse solemne, nisi facti seriem enarrent, ac solemnita-
tes in eo adhibitas specialiter enumerent, vt deindè iudicari possit, an omnes ritè, recteque fuerint 8
seruatæ. Nam huius rei cognitio, ac definitio ad Iudicē spectat, non ad testes, qui rem ipsam duntaxat provt gesta fuit distinctè exponere debet, aliàs enim confusa eiusmodi depositio nihil concludit

ud

*ad l.ætate §.nihil ff.de interrog. act. l.ita fidei ff. de
iur.fisc.* Alber.*in l.sciendum n.6.vers. Vnum est ta-
tamen, circa hoc valdè notandum,* & ibi Iason. *sub
n.14. vers. Limita istam doctrinam ff.de verb. oblig.*
Io.Fab. *in §.fin sub n.4. vers.quid ergo & seq.instit.
de fideiussor.*Socin. *cons.24.sub n.31 vers.quia paria
sunt lib.1.*Afflict. *dec.274.sub num.4. vers.primò de-
bet probari ac seqq.*

9 Nec iuuat adducta præsumptio pro solemnita-
te actus; Tum quia controuertitur adhuc senten-
tia,Declan.*cons.45.n.46.vers.tertio respondeo lib. 5.*
Tum quia ab anno 1613. de quo Testes deponunt
vsque ad tempus inchoati iudicij primùm contra
Camillum alterũ ex dictis fratribus de ann. 1640.
10 & successiuè de anno 642. contra Octauium, non
sunt lapsi triginta anni, quod tempus requiritur
in præsumendis solemnitatibus extrinsecis scri-
pturam requirentibus ex sententia Rotæ, vt penes
Cassador.*dec.3.n.1.vers.nam,licet,& seq. de procur.*
Put.*dec.152.l.2.in correct.* ac penes Burat. *dec. 120.
n.37.vers.nec præsumi potest ac seq. & in recent.dec.
18.n. 26. vers. minus obstat p. 7.* Et præsertim cum
agatur de graui præiudicio tertij, Menoc. *præs. 4.
n 55.ver.declaratur oct.lib. 6.*

Secundò non probatur allegata Instrumenti
amissio ex eo quod testes deponant Antonium
Gentilem dd.fratrum Contutorem illud abstulis-
se,ac penes se retinuisse, Tum quia dum repeti ac
recuperari potest, amissum dici non debet *l. labeo
la 1.§.amisisse* ibique glossa *in verbo actionem*, &
11 exornat Rebuff. *l.id apud se l.bonorum appellatio la
1.§.fi.ff. de verb. signif. l. rem in bonis ff.de aqu.rer.
dom.l.q. actionem ff.de reg. iur.* Bertazz.*cons.crim.56.
n.52.vers.cum ille*; Tum quia in omnem casum eis-
dem fratribus competit actio aduersus d.tutorem,
12 ac eius hæredes, vt conseruentur indẽnes à quo-
cumque damno ex eiusmodi eius facto, & culpa
in eos prouenientе *l.1.in princ.& l.2.in princ. ff.de
tutel. & rat.distr.l.1.C.si tut.vel cur. interuen. & in
d. Auth.de hæred.& falc.§.illud quoque & §.pupillus
anteĉ* Rot.*dec.67.n.5.v.& certum est ac seq.p.5.rec.*

13 Tertiò quia præsupponitur d.Inuentarium vnà
cum processu(vt inquiunt) præambulo fuisse con-
fectum per acta publici Notarij, nec satis constat
illud à præfato Gentile receptum fuisse ipsum ori-
ginale, quod verisimilius est penes Notarium de
illo rogatum remansisse (vt par erat *c. quoniam
contra v.& omnia exer.de prob.* Rim.iun. *cons.821.
n.8.v.cum originale*) apud quem nullæ prorsus ap-
parent factæ diligentiæ, nullusque contigisse pro-
batur casus,quo perierint eius scripturæ; Ideoque
14 meritò dici non potest asserta amissio iustificata,vt
notat *ind. c. cum olim in primo de priuileg. & in d.
15 l.testium C.de testibus* Ruin. *consil.179.n.5.versic. &
quia non sufficit, &c.* dicens non sufficere, quod
testes deponant vidisse instrumentum, sed necesse
est probare amissionem originalis, & quod illi te-
stes sint valdè periti, qui litteras illius Notarij
cognoscant: *iux. theor. Bart.supra cit.* Seraph. *de
priuil.iuram.priuil.37.n.9.vers. & est aduertendum,*
Rota penes Burat. *d.dec.505.n.12.vers.atque ita,&
in recent.d.dec.18.n.22.vers.nec præsumptio p. 7.*

Quartò comprobantur præmissa; Quia præfa-
tus Ioan. Donatus Florellus testis pro ipsis Bouiis
examinatus,& reproductus deponit, *che ha visto li
atti del perambulo del l'heredità del q. Scipione Bo-
uio, li quali sono stati in suo potere portategli dal q.
Gio: Francesco Vacca che ne hauesse fatto copia, &
estratto come già la fece,e l'autenticò di sua mano co-
me Notaro Regio, ch'era all'hora, e li consegnò, e re-
stitui al medesimo. E questo fu nell' Anno 1613. se
mal non si ricorda del mese d'Agosto, e detto pream-
bulo era con le solennità,& inuentario fatto &c.*Hinc
enim apparet duplicem asserti inuentarij confe-
ctam fuisse scripturam, alteram scilicet origina-
lem, alteram verò ex ea in forma authentica ex-
tractam ab eodem teste, cui circa hoc ab ipsomet
actum deferendum est præsertim contra partem
illum inducentem, ac eius depositione vtentem 16
Crauet. *consil.112.n. 17. versic. nec potest excusare.*
Rota penes Cardinal.Seraphin. *dec.1163.n. 6. ver-
sic. & licet,*sanct.memor.Gregor.XV.*nec.531.n.10.
versic. nam quoad Sebastianum & seq. & in recent.
dec.622. num.3.versic.non obstat, & dec.726.num.3.
versic.primò quia & seq. part. 3. & decis. 554. n. 3.
versic. quibus ac decis.594. n.17.versic.cum,& vni-
co testi ac seq. part. 5.* Cum autem vna tantum ex
eis ad manus d. Gentilis peruenisse probetur, siuè
illa fuerit originalis, siuè copia extracta, (quod
magis consonat veritati) tamen superat altera,
quæ perquirenda, & exhibenda erat. Nam etiam 17
copia sic extracta, deficiente originali,posset(aliis
concurrentibus)suffragari iuxt. Gloss. *in leg. sicut
iniquum in verb. facilè in fin. Cod.de fid.instrument.*
& ibi Iason. alij DD. Bero *consil. 92.num.24. ver-
sic.& posito etiam lib. 3.* Alb. *dicto consil. 101. n. 5.
versic. sed pro sustinendo exemplo, & seqq.* Bertaz-
zol. *consil.crimin.147.num.11. versic. & quod etiam
exemplum,* Mascard. *de probat. conclus. 711. n. 87.
vers. decimo quarto limita*, & in specie respondit
Honded.*d. cons. 39. sub n. 62. versic. clare apparet
prætensos testes lib.2.*

Accedit prædictis, quod postmodùm iidem-
met fratres anno 1626. & 1627. personaliter com-
parentes coram M.C.V. petierunt etiam remedia
restitutionis in integrum, & obtinuerunt admit-
ti ad confectionem Inuentarij hæreditatis pater- 18
næ, ac aliorum consanguineorum, vt apparet ex
publicis actis exhibitis pro parte Administrato-
rum Montis; Et tamen nullum deinde etiam ma-
iores effecti confecerunt Inuentarium, quare ipsis
imputandum est quodconque damnum ex propria
geminata,& inexcusabili negligentia proueniens,
quod facilè poterant euitare, vt respondit Rota
penes Coccin. *dict. decis. 59.num. 6. versicul. nec
excusari potest, & in Romana fideicomm. de Capi-
te ferreo 19.Februarij 1646. coram Me in §.nec de-
mum releuat excusatio ac seq. & in §. sed cessant om-
nes obiectiones.*

Prætereà non obstat, quod respectu Francisci
eorum fratris nullum quidem allegetur inuenta-
rium, sed absolutè negentur hæredes.

Quia contrarium plenè probatur ex Decreto
Regiæ Curiæ Bituntinæ die 15. Decemb. 1422,
quo fuerunt declarati hæredes simpliciter d.
Francisci eorum fratris ex testamento vnà cum
Virgilia communi matre, ac pro eius quota co-
hærede; Et ex publico instrumento recepto per
Bartholomæum Maiolanum publicum Nota-
rium Bituntinum Anno 1627.1. Semptembris in
quo ipsi personaliter tanquam tales expressis ver-
bis agentes promiserunt soluere debitum eius-
dem hæreditatis summæ duc. 1380. circiter pro
residuo dotis, antephati, & alimentorum Lauræ
prædicti Francisci q. Vxori; Ex quibus sanè cer- 19
tum est aditionem hæreditatis plenè probari
tum re ipsa, tum verbis expressis *leg.2.Codice de
iur. deliber.* Bartol. *in l.si. gerit sub numero 14.
versic.*

versic. aut illa verba, & sub n.21. versic. si verò non poterat facere, D. de aqu. hered. Crauet. *consil.* 148. *num.* 10. *versic. modò cùm rei declarauerint se heredes & seq.* Surdus *consil.* 576. *num.* 34. *versic. quod autem & sequent.* Rota *decis.* 393. *part.* 4. *diuers.* & penes Reuerendissim. Vrgellen. *decis.* 189. *sub n* 5. *vers. quod verò*, Palma, & Coccin. *decis.* 168. *ac in recent. decis* 360. *num.* 29. *vers. ex illa enim cessione, & seq. decis.* 474. *num.* 1. *vers. quæ verba & seq. p.* 5. & in aliis relatis in præcedenti *decis. in* §. *Quod autem fuerint heredes, &c.*

Postremo non obstat, quod etiam cessante inuentarij beneficio dicti fratres non teneantur de proprio secundùm ius canonicum.

10 Quia contrarium verius, atque receptius est in foro iudiciali, cum in hac parte sacri Canones non solum legibus ciuilibus non aduersentur *iuxta regulam cap.* 1. *de non. oper. nunc.* Sed bene conueniant, vt habetur in *cap. Raynaldus in fine* ibi, *Saluo nihilominus ei ex iure institutionis beneficio legis falcidiæ in restitutione præfati legati, si infra tempus legitimum voluntati paruerint Testatoris, cum inuentarium fecerint, & contra voluntatem testatoris lex falcidia inducatur* ibique glossa *in verbo inuentarium extr. de testament.* Hostiens. *in summa de testament. sub numero* 23. *versic. Ad quid heres,* ibi, *quid si non sufficit hereditas ad debita persoluenda? Distingue secundum lege. Verum fecerit inuentarium, & tunc non tenetur vltra vires hereditatis, vel non fecerit, & tunc tenetur. Cod. de iur. deliber. leg. scimus. Et idem videtur secundum ius Canonicum infrà eodem capite, Raynaldus* §. *penult. in fin. & cap.* Baldus *in dicta lege final. sub numero* 12. *in versiculo secundo casu, versic. aut loquimur in obligationibus descendentibus in heredes, & in* §. *sin verò postquam num.* 1. *Codice eodem*, Cardinalis *in capite* 1. *sub numero* 4. *versic. sed hoc & cap.* vbi etiam alij Doctores *extr. de solut.* Abbas *in repetitione cap. Ecclesia sanctissima Mariæ numero* 18. *versic. Et ex his infero de constitutione*, & latiùs probat *in consilio* 73. *Circa primum dubium sub num.* 9. *versic. Nec obstat si dicatur, & sequent. lib.* 2. Barbat. *in capite* 1. *in fine, versic. Tertio probo de testament.* ibique Didac. *in relect. sub numero* 14. *vers. Nisi dixerimus & sequenti*, Rolandus *in tractatu de inuentar. diuers. quæstione* 30. & 215. Monticul. *in eodem tractatu, quæstione* 226. *numero* 8. *versicul. secunda succedat dubitatio, & sequentibus, & quæstione* 228 *num.* 12. *versic. Alioquin & sub numero* 39. *in versic. duodecimò excipitur versic. quod falsum est*, Phanuc. *in eodem tractatu, quæst.* 245. *num.* 1. *versic. contrarium de iure:* Crass. *in* §. *inuentarium quæst.* 22. *num.* 2. *versic. Sed an heres*, Vasquez *de success. creat. lib.* 1. §. 1. *num* 27. *versic. illud autem*, Rob. Marant. *in disputatione* 8. *num.* 21. *versic. quarto adducitur*, & latè probat Menoch. *consil.* 89. *à numero* 156. *versic. Non obstat vltimum ac seqq.* Rota *decisione* 72. *à numero* 49. *versic. contraria tamen & sequentibus vsque ad finem*, vbi concluditur hanc sententiam esse de iure verissimam, & magis communiter receptam *part.* 2. *diuers.* & sequitur Fachin. *contr. lib.* 6. *cap.* 23. *vers. sed valde ac alij.*

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. ALBERGATO.

Romana lucri dotis.

Veneris 24. *Aprilis* 1650.

ARGVMENTVM.

Quartum dotale statutarium, debetur etiam ex portione dotis non soluta actioni subsidiariæ quando sit locus. Quando possit auocari pecunia soluta, posteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excursione debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum verbis* c.131. lib. 1. *simpliciter loquens quorum dotale deberi intelligitur de dote, tam data, quàm promissa. Et non soluta.*

2 *Dos promissa, & non soluta, ad effectum lucri habetur perinde ac si soluta fuisset.*

3 *Loca montium, ex constitutione Vrbana, non cadunt sub hypotheca.*

4 *Anterior creditor, solam personalem habens, regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas.*

5 *Lucrum dotale, sicut ipsa dos, est priuilegiatum.*

6 *Creditor anterior; etiam cum sola personali, potest auocare pecunias posteriori solutas, ex causa dotis, & lucri.*

7 *Pecunia soluta posteriori creditori ex causa onerosa, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus.*

8 *Causæ lucratiuæ, & onerosæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori quando agitur de locis montium adhuc extantibus.*

9 *Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato, absque vllo onere.*

10 *Idem est in proprietario quantitatis ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit.*

11 *Insignia benefactoris, seu alterius, exculpta in fabrica Ecclesiæ à Regularibus, vel aliis Ecclesiasticis constructa non faciunt; quin ad ipsos amplius adhuc pertineat.*

12 *Bonorum alicuius existentia non præsumitur vbi, facta discussione, fuit relatum ab exequutore deputato, & per diligentias, non fuisse adinuenta.*

13 *In excussione facienda contra pecunias depositas in Banco notoriæ decoctionis, non est necessaria vlterior executio.*

14 *In excussione bonorum hereditariorum necessaria est citatio heredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excussionem esse legitime factam declarantis.*

15 *Hereditas non dicitur adita à muliere, ex solo mandato per eam ad adeundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis.*

16 *In excussione, sufficiunt etiam diligentia per vnum executorem facta.*

17 *Tutiùs tamen est duos executores deputare.*

18 *In Tribunali A.C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideò in excussione, si vnus tantum ibi deputetur executor, non tamen præuertitur excussionis forma.*

DECI

DECISIO XVIII.

COram Reuerendissimu Terracinen. die 5. Aprilis 1647. & 30. Martij 1648. fuit resolutum, quod quemadmodum R.P.D. Bentiuolo ob prædecessum Semideæ eius vxoris licuit retinere quartum dotale ex scutis 10. m. in limine matrimonij solutis, ita & modo illud petere liceat ex aliis scutis 5000. quæ bon. memor. Cardinalis Lenus in capitulis matrimonialibus, Cleriam eiusdem Semideæ matrem esse relicturam post mortem sponderat, pro istoque consequendo, ex quo Cleria promissis per Cardinalem defecit, potuisse agi subsidiario iudicio contra loca 48. Montis Fidei hæreditaria præfati Cardinalis quorum vsusfructus Lucretiæ & Antoninæ eius sororibus professis in monasterio sanctorum Dominici, & Sixti, proprietas verò Ecclesiæ sancti Caroli ad Cathinarios iuxta ipsius dispositionem spectabat.

Quibus cùm Patres sancti Caroli non acquiescerent, obtinuerunt coram me in locum eiusdem reuerendissimi Terracinen. suffecto iterum auditi, causaque bis proposita, & prima vice dilata, eaque repropositia, Domini steterunt in decisis.

1 Siquidem non fuit per informantes controuersum huiusmodi quartum dotale deberi etiam ex dote promissa vigore statuti vrbis cap. 131. lib. 1. simpliciter loquentis, quod propterea compre-
2 hendit dotem tam datam, quàm promissam, & non solutam, quæ ad effectum lucri habetur, perinde ac si soluta fuisset, vt sæpius respondit Rota penes Achill. *decis.* 13. *n.* 1. & 4. *de const. coram sa. me. Gregor. decis.* 5. *num.* 1. & ibi. Addit. *num.* 11. *decis.* 21. *num.* 1. cum aliis in vtraque decisione huius causæ congestis.

Et Domini habuerunt pro indubitato licuisse Domino Bentiuolo pro tali lucro assequendo dirigere actionem in subsidium ad loca Montium
3 prædicta, licet enim illa ex Constitutione Vrbana non cadant sub hypotheca, & anterior creditor solam personalem habens regulariter non possit
4 auocare pecunias posteriori solutas, vt *ex textu in lege pupillus, D. quæ in fraud. credit.* tradit Modern. Mediolanen. *de æquit. lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 2. *versic. si vero, & num.* 70. hoc tamen non procedit, quando agitur de aliqua causa priuilegiata, qualis est nedum dos ipsa, sed etiam dotale lucrum *lege*
5 *etiam, Cod. de iur. dot. leg. si constante. Cod. de donat. ante nupt.* Menochius *consil.* 155. *num.* 5. Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 226. *Cod. de reuocat. donat.* Franciscus Molina *de ritu nupt. lib.* 3. *quæst.* 33. *n.* 26. Rota *in Romana census* 8. *Nouembris* 1616. *coram bon. mem. Cardinali Sacrato*, nam isto in casu posse anteriorem creditorem pecunias posteriori solutas auocare, firmant Barbosa *in lege* 1. *part.* 6. *num* 21. *versic. & retenta, D. solut. matrim.* quem sequitur Thesaur. *quæstionibus forens. lib.* 2. *quæst.* 16. *sub num.* 6. Marescott. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 36, *num.* 5. Cost. *remed. subsid.* 37. *illat.* 2. *num.* 3. Gait. *de credito cap.* 4. *n.* 1303. Peregrinus *de iur. fisc. lib.* 6. *tit.* 6. cum congest. per modern. Foroliu. *de pignor. lib.* 4. *tit.* 2. *quæstione* 29. *num.* 25.

6 Neque Patres sancti Caroli, & litis consortes tueri se possunt ex prætensa causa onerosa, quia
7 quidquid sit de illa quæstione, an soluta posteriori creditori ex causa onerosa, possint retrahi per anteriorem, quod affirmat, communemque asserit opinionem Barbos. *dict. leg.* 1. *num.* 24. post Couarr. *pract. qq. cap.* 29. *num.* 2. Guttierrez *ad legem Tauri* 32. *Glossa* 1. *n.* 7. *in fin.* Capic. *decis.* 78. *sub num.* 5. & *sequentib.* cum per aliis per modernum Foroliuien. *de pignor. dicta quæst.* 29. *num.* 23. & 24. cessare vi-
deatur in præsenti difficultas, ex quo loca Mon- 8
tium, de quibus agitur, adhuc extant, ac proinde distinctio causæ lucratiuæ, & onerosæ nullatenus applicari potest, Menoch. *consil.* 25. *num.* 17. & *seq.* Trentacinq. *variar. lib.* 3. *resol.* 23. *num.* 7. & 17. Fontanell. *de pact. nupt. clausul.* 5. Glossa 8. *part.* 6. *num.* 32. & 37. cum cæteris cumulatis per Anton. de Amat. *part.* 2. *resol.* 51. *num.* 21. Rota *in Romana pecuniaria* 2. *Iun.* 1631. §. *neque applicatur, coram Reuerendiss. Pampilonen.*

Sed ex abundanti fuit etiam consideratum, nec 9
huiusmodi causam onerosam hic concurrere. Nam respectu Monialium res dubio caret, quod ipsam meram causam lucratiuam habeant in vsufructu eis absque vllo onere legato *ad* 1. *legatum* 37. *D.*
de legat. 2. §. *legatum, si res aliena institut. eo.* Quod 10
& idem esse, quod Patres sancti Caroli proprietarios visum est, quia valor legati ipsis relicti iniunctum onus excedit *leg. in ratione*, §. *vendere D. ad legem falcid.* Alex. *consil.* 135. *num.* 4. *in fin.* & *n.* 5. *lib.* 5. Marescott. *variar. resolutionum, lib.* 1. *cap.* 74. *sub num* 5. *versic. secus*, Ludouic. à Peguer. *dec.* 271. *num.* 28. *in fin.*

Quod autem valor legati iniunctum onus excedat, patet manifestè, quoniam legatum ascendit ad scuta 37. mill vel saltem ad 27. mill. quatenus detrahantur scuta 10. mill. à creditoribus Cardinalis euicta, onus autem versatur tantum circa demolitionem domorum ad Patres spectantium, quam ipsi pro ornamento fabricæ ex præcepto eiusdem Cardinalis pari debuerunt, ascenditque ad scuta 22. mill. Summario Patrum num. 3. neque enim alia scuta 8000. quæ per ipsos fuerunt erogata pro confirmandis lateribus Ecclesiæ ad euitandam ruinam ob nimium Cupolæ pondus suspicatam, in computum oneris sunt referenda, cum huiusmodi expensa non respiciat fabricam à testatore demandatam, sed Ecclesiam iam prius à
Patribus constructam, & quæ ad ipsos pertinet, 11
quamuis in ea insignia Cardinalis fuerint insculpta, vt probatur in *lege fin.* ibi manentibus priorum titulis, qui ea opera fecissent *D. de oper. publ.*

Neque prædictis obstat potissimum obiectum, cui ex aduerso præcipue insistebantur, nempe actioni subsidiariæ non esse locum nisi prius excussis bonis Cardinalis Leni dotis promissioris, quàm Cleriæ matris Semideæ.

Quia vt animaduertit vltima decisio in §. *tandem non obstat*; bonorum Cardinalis excussio bis iudicialiter facta fuit; primo scilicet ab excellentissimo Principe Burgesio, vt in extract. A. C. fol. 33. & 35. Secundò à D. Bentiuolo, qui, citato curatore hæreditatis iacentis, necnon prædictis Patribus, & aliis omnibus interesse habentibus ad indicandum dicta bona hæreditaria, ex quo nihil releuans deduxerunt, obtinuit deputari executorem, qui retulit nulla alia bona interuenisse præter loca Montium præfata, vt in eodem extractu fol. 291. & sequent. quare illorum non exi-
stentia præsumitur, Bart. *in lege in illa num.* 5. & *sub* 12
num. 11. *D. de verborum obligat.* Baldus *in lege* 2. *num.* 9. *Cod. quando Fiscus, vel priuat.* Pacian. *de probation. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 10. & *cap.* 46. *num.* 17. *in fin.* & *num.* 18. *Cyriacus contr.* 5. *num.* 142. Rota *in*

Bono

Bononien. Pecuniaria 17. *Iunij* 1641. *coram reuerendissimo Salamantino.*

Nec releuat, quod fuerit indicatum depositum
scutorum 1000. factum in Banco illorum de Pela-
13 giis. Quia stante ipsorum notoria decoctione non
est necessaria vlterior executio, Glossa *in lege nisi
hoc actum, D de pactis*, Ias. *in lege decem n.* 27. *D. de
verb obligat.* Roland. *cons* 9 *n.* 20 *lib.* Pacific. de Sal-
uiano *inspect.* 2. *c* 2. *n.* 20. Negusant. *de pign. part.* 8.
membr. 1. *n.* 14. cum aliis congestis per modern. Foto-
liuien. *eodem tract. lib* 5. *tit.* 2. *q* 68. *n.* 7 & per Ro-
tam *in dict. Bononien pecuniaria coram Reuerendissi-
mo Salamantino.*

14 Minus officit, quod in dicta excussione citatus non fuerit Marchio Martinenghus Cardinalis hæres mediatus, & vnicus tantum fuerit deputatus executor, cum duo essent necessarij vna cum Iudicis decreto excussionem esse legitime factam declarantis, iuxta deducta in Romana de Capis 4. Februarij 1608. coram bonæ memoriæ Lancellotto.

Quoniam præfati Marchionis necessaria non
erat citatio, ex quo non constat hæreditatem fuis-
15 se aditam per Liciniato ipsius matrem ex solo man-
dato per eam dato ad adeundum sine solemnitati-
bus ad obligandum mulieres, & minores necessa-
riis Castr. *in leg mutuum in fine* 8. *D. de acquir ha-
red.* Pic *ad statut. Vrb glossa* 7. *n.* 108. & alias respon-
dit Rota *decis.* 73 *num.* 17. *part.* 5. *recentior & in Lu-
teram. bonorum* 1. *Februarij* 1641. *coram R P. D. meo
Cerro.* Gratis verò obiicitur, quod diligentiæ non
fuerint factæ duobus executoribus, cum contra-
rium constet ex datis coram reuerendissimo Terra-
cinen. Summario Domini Bentiuoli num. 11. licet
per vnum etiam factæ sufficerent, prout aliàs ad-
16 misit Rota *decis* 14. *num* 2 *in fin. part.* 2. *recentior.*
licet enim tutius sit duos executores deputare, ni-
17 hilominus si tantùm vnus deputetur, non ideo
18 prætermittitur excussionis forma, maxime in Tribu-
nali A. C. in quo rigor non attenditur, vt in pun-
cto considerat Ludouic. à Peguer. *decis.* 271. *n.* 43.
part. 1. quem sequitur Fontanell. *decis.* 198. *n.* 15.
Rota *dicta decis* 14 *num.* 2. *part.* 2. *recentior.* Et sa-
tis esse ad hunc effectum sententiam & declationem
tacitam resultantem ex processu iudicis ad vlterio-
ra visum est ex allegatis per modern. Tudert. *in
tract. de excuss part* 2. *q.* 33. *n.* 12. 13. *&* 14 modern.
Fotoliu. *dicta q.* 69 *n* 5.

Quod autem bonorum Cleriæ excussio sit facienda per Dominum Bentiuolum, caret omni subsistentia, quia cum ipse non habeant neque obligationem dictæ Cleriæ, neque eius hæredis, non tenetur contra tertios non obligatos suas actiones dirigere *leg vel à debitoribus, D. de relig. & sumptibus funer.* Rota *in Imolen. bonorum* 4. *Iulij* 1639. *coram bon mem. Coccino*, nec bona litibus inuoluta (qualia fuisse ista Cleriæ constat ex fidibus exhibitis) excurere, Marin. Mut. *dec. Sicil.* 24. *n.* 38. *&* 39. *coram reuerendiss. Vegellen. dec.* 212. *n.* 16. *in recent. dec.* 167. *n.* 51. *& seqq. p.* 5. *& in Foroliuien. census* 29. *Maij* 1626. *coram bon. mem. Patriarcha Hierosolymitano.*

Et omnis tollitur amaritudo, quia onos dotandi Semideam non spectabat ad Cleriam, sed ad Cardinalem, qui cum fuerit hæres Hieronymi patris, & aui paterni respectiuè, vt constat ex solutione hoc nomine facta voius census hæreditarij Hieronymi *ad leg. parentibus, §. qui autem agnouit, Cod. de inoff testament.* Mantica *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 12. *n.* 13. Vtique tenebatur etiam Semideam neptem dotare, cuio hoc onus, quod prius incumbebat patri, vel auo paterno *leg qui liberos, ff. de iur nupt. leg fin. Cod. de dot. prom.* eis defunctis non transierit ad Cleriam matrem, quæ tantum tenebatur in subsidium ad *leg. neque mater, Cod. de iur. dot.* sed ad Cardinalem ipsius aui hæredem *leg. si quis à liberis, §. iterum rescriptum, D de liber. agnoscend.* Mantic *de tac. & amb lib.* 12. *tit.* 18. *num.* 7. Fontanell. *decis.* 560. *num.* 11. cum aliis *in Bononien. Legati de Marescotis* 25. *Aprilis* 1617. *coram bon. memor. Merlino, in Camerinen. datis* 10. *Decembris* 1838. *coram reuerendissimo Terracinen & in Vrbe-netana legati* 4. *May* 1648. *coram R. P. D. meo Bichio, & in Romana Saluiam* 23. *Mart. proxime præteriti, §. cum non ageretur, coram R. P. D. meo Verospio*, quique cum hæreditatem absque beneficio legis, & inuentarij adierit, debet etiam de proprio hoc, & alia debita persoluere, *leg. fin §. fin. autem, Cod de iur. deliber. §. hinc nobis. §. si vero non fecerit, Auth. de hered. & falcid.* Vincent de Franch. *dec.* 80. *n.* 7. Rota *coram Buratto dec* 521. *n.* 6. *in recentiores dec.* 19. *n.* 8 *part* 6 *& in Bitumina census* 10. *Decembris* 1649 *§ minus attente quod Boni. coram R. P. D. meo Arguelles.*

Non obstant testes dati in summario responsionis ad probandum, quod Cleria promisit filiæ in testamento relinquere scuta 5000. quæ Cardinalis ipsam esse relicturam pollicitus fuerat.

Quia de hoc deponit vnicus tantum testis in diuersa causa examinatus, & de auditu à Cleria, qui propterea non probat, *cap. licet, cap. veniens de testibus leg. vbi numerus, D eodem*, & in omnem casum, cum talis promissio Cleriæ, de qua testis deponit, facta fuerit Cardinale, & Semidea absentibus, & nemine pro ipsis acceptante, non pepetisset aliquam obligationem, quæ saltem reuocabilis non esset iuxta naturam testamenti in quo adimpleri debuisset, vt ad propositum aduertit Ioann. *Fabr. in §.* 1. *sub num.* 2. *institut. de legat. Natt consil.* 73. *num.* 3 *& seqq* Surdus *decis.* 127. *n.* 6. & *n.* 7. Rota *in Romana hæreditatis de Scarfellis* 17. *Nouembris* 1645. *prout neque, coram reuerendissimo D. meo Decano, & eadem* 27. *Iun.* 1646. *§. prout nec releuat, coram R P. D meo Celso.*

Et ita vtraque, &c.

Emin. & Reuered. D. Card. CORRADO

Romana Saluiani.

Veneris 18. *Februarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam peruenit ad manus creditoris iure dominij, etiam si postea eadem res denuo redeat ad debitorem, siue eius hæredem vigore redemptionis. Et multa de resolutione hypothecæ.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia sententia, impendit constitutionis Ægidiana effectum, ac in ea specialiter excepta legitur.*

2 *Saluianum interdictum, non datur absque hypotheca.*

3 *Saluianum, licet sit interdictum adipiscenda*

possessionis, est tamen de pignoribus, i. de possessione rerum obligatarum.

4 *Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecata in creditorem.*

5 *Ampliatur etiam si renocetur dominium à creditore, mediante retrouentione, quia tunc, non solum non reconualescit, sed efficacius extinguitur, n. 6. 10. & 12.*

7 *Textus* in leg. fin. Cod. de rem. pignor. & ibi glossa in verbo indignum, & textus in leg. voluntate creditoris, D. quibus modis pig. vel hypoth. solu. declarantur.

8 *Actus idem non potest contrarios producere effectus.*

9 *Creditor, recepto pretio rei hypothecatæ, eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est, perinde ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit.*

10 *Hypotheca, resoluto contractu, tunc solum reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus resoluitur, æquè viget pro conseruatione, ac reintegratione hypotheca, secus si non vigeat.*

11 *Et hoc fortius si ratio resolutionis contractus præseferat extinctionem hypotheca.*

12 *Hypotheca semel extincta, non possunt causam habentes a debitore in re iam hypothecata, ex lucri causis amplius molestari.*

13 *Nisi expresso partium consensu fuerit renocata.*

14 *Cessio iurium operatur illorum translationem integrè in cessionarium.*

15 *Cedens iura, non potest eis amplius vti super re cessa, in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo.*

16 *Clausula*, ita quod non retorqueatur, &c. & *alia similes apposita in cessione, non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestia super eadem re, cum pretium illi solutum fuit.*

DECISIO XIX.

PRæuia sententia Rotali bon. memb. Pirouano obtinuerunt DD. de Taurinis, & Montagutis mandata contra bona hæreditaria q. Francisci Zeccadori pro summa scutorum 3076. & baioc. 80. præter damna, & interesse vsque ad integram satisfactionem in eadem sententia comprehensa. Quæ fuerunt successiuè executa super domo nunc controuersa, illis demum adiudicata pro pretio scut. 2300. reseruato iure Michaëli Angelo fratri, ac hæredi dicti Francisci cum beneficio legis ac inuentarij eam recuperandi infra terminum sex mensium, prout ab illo recuperata fuit soluto dicto pretio præfatis DD. de Taurinis, & subinde dotis titulo translata in D. Catharinam eius filiam, ac eius virum. Contra quos instituto nuper coram A.C. iudicio pro eisdem DD. de Taurinis prolata fuit sententia immissionis in possessionem eiusdem domus ex remedio vtilis saluiani interdicti pro satisfactione residui prædicti eorum crediti. Verùm commissum mihi causa appellationis pro parte dd. coniugum interpositæ cum clausula,
1 *Constito quod sit locus Ægidiana*, &c. Hodie proposui dubium iuxta formam rescripti. Cui Domini negatiuè responderunt stante iniustitia sententiæ, quæ impedit illius constitutionis effectum, ac in ea specialiter excepta legitur *lib. 6. cap. 2. iuxta gl. communiter receptam in cap. ex conquestione in verba post appellationem, &c. de rest. spoliat.* Gabr. *cons.* 36. *num. 1. lib. 2.* Rota penes Card. Seraphin. *dec. 603. in princ.* Card. Mantic. *dec. 33. sub n. 2. vers. neque ad rem pertinere, &c. & n. 11. vers. quod autem, &* san. mem. Greg. *dec. 491. n. 5. vers. quoniam autem, &c.* Burat. *decis. 152. n. 10. vers. ex quibus, &c. & in recent. decis. 88. num. 2. vers. ad effectum autem, &c. part. 6. ac in aliis relatis in Bonon. fideicommiss. de Rubeis 23. Maij 1644. coram me, in §. hincque pariter euitatur, &c.*

Iniustitia verò Dominis visa fuit manifesta ob de- 2
fectum hypothecæ dd. DD. de Taurinis, qua ces- 3
sante certum est propositum saluiani remedium eis non competere, quod licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, idest de possessione rerum obligatarum *l. 2. §. Saluianum*, vbi hoc explicat Gl. *in verb. pignoribus, D. de interd* & probatur *ex l. 1. ac 2. D. de salu. interd.* & plene Rota *decis. 34. sub num 26. vers. quo circa stante remissione pignoris, &c. cum seq. part. 2. diuers.* & penes Burat. *dec. 257. num. 14. vers. & consequenter, &c. & decis. 774 n. 7. vers. verum dixerunt, &c.* Coccin. *decis. 50. num. 2. vers. nihilominus, &c. ac in recent. dec. 385 n. 3. vers. data autem nullitate census, &c. p. 1. ac sæpè in aliis.*

Cum enim domus hæc fuerit illis in causam eorum crediti adiudicata die 16. Martij 1633. vt ap- 4
paret ex publico instrumento, certum est quod ex ea die, qua illius dominium in ipsos translatum fuit extincta remansit quæuis hypotheca eis prius acquisita *leg. si quis ædes, D. de seru. vrb. præd. leg. eleganter, in princip. D. de pign. act. l. Titius, D. quibus modis pign. vel hypoth. solu. l. neque pignus, D. de reg. iur. leg. si prædium, Cod. de euict.* Surdus *decis. 51. n. 3. vers. hinc est cum seq. & dec. 266 sub n. 3. vers. credidit tamen senatus, & seqq. per totum*, Rota penes Card. Seraph. *dec. 1333. n. 2. vers. vnde cum casale, &c. ac seq. & in recent. dec. 347. num. 6. vers. & in re propria, &c. part. 5.* cum aliis relatis per Statil. *de salu. interd. inspect. 3. c. 2. sub n. 368. vers. & sic non potest dici, &c. cum seq.*

Nec obstat, quod translatio dominij non fuerit ex eo contractus irreuocabiliter facta in creditores ob facultatem redimendi dicto Michaëli Angelo concessam, & re ipsa completam.

Quia cum domij reuocatio in proposito casu fieri deberet, prout facta fuit iuxta formam etiam præscriptam à Statut. vrbis *lib. 1. capit. 194. versic. possit tamen illa bona, &c.* mediante retrouenditione, ac solutione pretij ab eisdem Doctoribus de Taurinis recepti, vt apparet ex publicis instrumentis sub die octaua Iulij 1636. & sub die decima quinta Martij 1638. Ex hoc sane non solùm inua- 5
lescere, ac reintegrari non potuit hypotheca dictorum Dominorum, sed efficaciùs extinctæ fuerunt omnes eius reliquiæ *lege si debitor, §. si in venditione*, vbi Fulgosius *sub numero 2. versiculo nota creditorem, &c. lege item liberatur, in princip. lege si consensit in principio legis sicut, § si voluntate, & lege penultima, D. quibus modis pignor. vel hypoth. solu. lege 2. lege cum te à debitore, Codice de remiss. pignor.* Crau. *consil. 198. sub numero 10. versiculo ratio igitur, &c.* Gabr. *consilio 155. sub numero 11. versiculo secundò quia, &c. libro 1.* Rota penes Durandum, *decisione 445. numero 57. versic. tamen quia creditor, &c. & decis. 449. num. 3. vers. imò Sforzia eo ipso, &c. cum seq.*

Minus obstat, quod resoluta per huiusmodi retrouenditionem vigore reseruationis in ipso instrumento factæ adiudicatione, domus in pristinam

causam

causam ad hæredem Francisci redierit, ac proinde
eisdem hypothecis præcedentibus obnoxia, vt re-
spondit I.C. *in leg voluntate creditoris, D. quibus
mod pign vel hypot. solu.* Gloss. *in l. fin in verb. indi-
gnum esse vers vel refert an ex eadem, vel simili cau-
sa, &c & Cod. de rem. pig. & iuxta theor* Batt. *in l. in
diem, sub num. 2. vers tota die contingit, &c. D. de
aqua pluu. arcend.*

Quoniam esto (illæsa veritate) quod domus per
Michaelem Angelum hæredem Francisci dictæ fa-
cultatis vigore recuperata penes eum subinde fue-
rit eodem hæreditario titulo, quo ad ipsum antea
peruenerat; non tamen in eandem hypothecam
Dominis de Taurinis prius competentem reinci-
disse censeri potest, quæ in ipso recuperationis
actu mediante illorum consensu retrouenditioni
præstito, & facto receptionis pretij remansit pror-
sus extincta (prout dictum est) ita vt amplius re-
uiuiscere non potuerit, licet futura quoque bona
comprehenderet *iuxta text. in dict. l. fin* vbi DD.
omnes, *Cod. de remiss. pign.* Negus. *de pignor. in 3.
membr. 6 part. sub num. 21. vers nono amplia* &c Di-
dacus *resolut. 12. sub num. 1. vers. nam res ipsa, &c.
lib. 3.* Asin. *de execut § 6 cap. 102. sub num. 2 vers.
nec minus predicta procedunt*, &c. Surdus *decis. 163.
sub num. 1. vers extat enim textus*, &c. Mantic. *de
tacit. lib. 11. tit. 31 sub num. 60. vers. sed hoc loco ad-
uertendum est, &c. & decis. 146. sub n. 8. vers. neque
etiam obligatio, &c*

7 Neque repugnant leges pro limitatione addu-
ctæ, cum glossa *in dict leg fin*, quam DD. commu-
niter sequuntur.

Siue quia procedunt in casu quo contractus
cum creditore, vel alio, ipso consentiente super
bonis hypothecatis celebratus, aut non fuit re ipsa
completus, aut ita facto partium, seu iudicis reso-
lutus, vt nullum habuerit effectum. Tunc enim
iustum, & æquum est, quod sicut debitori, ita &
creditori ius pristinum restituatur, vt respondit
I.C. *in d l. voluntate, D. quibus mod. pign. vel hypoth.
solu.* & comprobatur in præcedenti *leg. sicut §. si
voluntate, cum § si quem. D. eodem tit.* in quibus
terminis loquitur Gloss. *in d. l. final.* ac ibidem Pla-
centin. Iacobus de Aren. Cyn. Bart. Bald. & Angel.
& post alios explicat Hugon. Donell. *sub n. 7. vers.
remissionis pignoris hac vis est*, &c. Franc Conan. *in
commentar. iur. lib. 4. cap. 19. sub num. 3. vers. quid
autem si voluntate creditoris venditum est pignus,
&c. cum sequent.* Non autem quando verè, & bonâ
fide initus, atque perfectus fuit, licet deinde debi-
tor bona ipsa soluto pretio ex eadem, vel alia cau-
sa redemerit, vt ex generalibus verbis, ac ratione
text. in dicto lege finali, Cod. de remiss. pignor. sen-
tiunt ibid. post Franc. Accurs. Alberic *sub n. 1. vers.
& licet gloss.* &c. Hug. Donel. *in fin vers. sic autem
rem carere suspicione* &c. Franc. Conan. *dict cap. 19.
sub num 4. vers. aliud est dicendum, &c.* & sequitur
Asin. *de execut. §. 6. c. 102. sub num. 2. vers. Id autem
intellexit. &c.*

Siue quia certe intelligi debent prout loquun-
tur, quando res per debitorem creditoris consensu
in tertium alienata ab eodem ex pacto à principio
conuento recuperatur. Sicque ad pristinam cau-
sam redit, à qua temporaliter non perpetuo fue-
rat extracta & separata; non autem quando ab
ipsomet creditore soluto illi pretio redimitur, quia
8 non potest idem actus contrarios producere effe-
ctus extinctionis nempe, ac præseruationis hypo-
thecæ *contra legem, qui hominem, § fin.* vbi Glossa
in verbo liberatur, adducit concord. *D. de solut.*
Alexand. *consil. 66. in causa, & lite sub num. 17.
vers quinimo. &c. lib. 3.* Nec creditor iure conqueri 9
valet, qui recepto pretio eiusdem rei commodum
substantialiter consequutus est perinde ac si illam
penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis
effectum realiter obtinuit *ad textus in lege labeo, §.
item si Dominus, D. de verb signif.* vbi Glossa *in
verb. pretium abest*, & Doctores Surdus *decis. 306.
n. 12. vers secundo respondeo*, &c Caualer. *decis. 579.
num. 4. vers. vtique tale pretium*, &c. Pen. *dec. 603.
num. 14 vers. secundo respondebatur, &c.* Ideoque 10
meritò non potest hoc casu reuiuiscere hypotheca
per solutionem extincta, vt dictum est, & proba-
tur ex *textu in dicta leg elegantur in princip. D. de
pignor. act. & in leg. si prædium, Cod de euict.* Gloss.
*in leg. libera. in verbo non prohiberis in fine Cod. de
sent & interloc. omn iud.* & bene explicat Mantica
*de tacit. lib. 11. tit 31 sub num 48. vers. & quidem,
&c cum seq.* dicens quod tunc demum resoluto
contractu reintegratur hypotheca quando eadem
ratio, ob quam contractus resoluitur æque viget
pro conseruatione, ac reintegratione hypothecæ.
Secus autem si non vigeat. Vnde fortius si ratio re-
solutionis contractus præseferat extinctionem hy-
pothecæ, vt in hoc casu.

Postremò non obstat, quod saltem comprehensa 11
fuerit sub hypotheca futurorum bonorum dicti
Michaëlis Angeli ad fauorem dictorum Doctorum
de Taurinis, vel dicti Ioannis alterius ex eis pro sa-
tisfactione eiusdem debiti contracta in instrumen-
to sub die 29. Martij 1630. celebrato.

Quia per adiudicationem, retrouenditionem, 12
ac solutionem pretij (vt dictum est) subsecutas ex-
tincta fuit quæcunque præcedens hypotheca su-
per d. domo ex quauis causa competens DD. de
Taurinis, ita vt Michaël Angelus, & causam ha-
bentes ab illo non possint amplius ex huiusmodi
causis molestari *ad leg & si is, D de distr. pignor.* &
specialiter deducitur *in dicta leg final. Cod. de remiss.
pignor.* vbi Cyn. *in fine, vers. postremo, &c* & Baldus
sub n. 1. vers. nota quod obligatio habens duo capita,
&c. Salyc. *sub num. 4 vers. quæro cur in casu nostræ
legis*, &c. & Albericus *sub num. 1 vers alia ratio est*,
&c. Negusant. *de pignor. in membr. 6. part. sub n. 41.
versicul. aduerte tamen, &c.* Nisi expresso partium
consensu fuerit reuocata (in quibus terminis DD. 13
in contrarium adducti loquuntur, & intelligi de-
bent) *iuxta textum in dicta leg. cum te à debitore Cod.
de remission. pignor.* & probatur *ex textu in dict leg.
si quis ædes, vers & si rursus, D. de seru vrb. præd.* ac
explicant *in dict. leg. final.* Iacob Cuiac. *in fine vers.
semel remissa hypotheca, &c.* & Hugon. Donell. *sub
dicto numero 7. versiculo remissionis pignoris hac vis
est, &c.*

Præterea Domini considerârunt domum hanc
retrouenditam fuisse Michaëli Angelo hæredi
beneficiato Francisci, soluto ipsis Doctores de
Taurinis integro pretio, quo fuerat illis adiudica-
ta, cum cessione iurium, vt legitur in prædictis in-
strumentis, cuius vigore, si quæ adhuc super dicta 14
domo iura creditoribus competebant non extin-
cta, transierunt integrè in dictum emptorem, ac
cessionarium *iuxta textus in lege soluitur, si conue-
nerit, vers. aliud est*, &c. *ibique glossa in verbo inte-
grè, D. quibus modis pignor. vel hypoth solu.* Decius
*consilio 104. & diligenter sub numero 2. versiculo,
sed prædictis non obstantibus, &c. cum sequentibus*
Rota penes Durandum, *dec. 310. sub num. 2. vers.*

cum in eum vigore d. cessionis & decis. 401. n. 4. vers. quia cessionario, &c. ac in recent. decis. 208. sub n. 3. vers. cum enim, &c. & decis. 248. num. 1. vers. quia fuit responsum, &c. part. 4. ac proinde non possunt modò cedentes eis vti super eadem re in præiudicium illius, & causam habentium ab eo leg. quaritur, §. si venditor, D. de ædilit. edict. Surdus consil. 5 15 sub n. 5. vers. secundò repellenda videtur, &c. & sequentibus, Rota decis. 336. sub n. 1. vers. non potest denuò redire, &c. ac decis. 382. sub n. 1. vers. quantum etiam, &c. part. 1 & decis. 373. sub n. 22. vers. atque hoc præsertim, &c. part. 4. recentior, & in specie bene probat Crauett. in dicto consil. 298. n. 10. vers. ratio igitur, &c. cum sequent. dicens, quod vel hypotheca per adiudicationem, ac venditionem successiuè factam communi iure venditoris soluta, & extincta fuit, vel si supersit eo quia res vendita fuerit iure creditoris transiit in emptorem, ita quod nullo casu potest ampliùs creditor ad eandem rem experiri.

16 Nec eiusdem cessionis efficaciam ad hunc effectum offendunt clausulæ, *ita quod non retorqueatur*, &c. & aliæ similes.

Quia non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re cuius pretium illi solutum fuit. Hoc enim ab omni iustitiæ, ac æquitatis ratione prorsus abhorret *l. bona fides, D. de reg. iur. c. bona fides eod. tit. in 6.* Decius *d. cons. 104. sub n. 4. vers. tertio hoc probatur, &c. cum seq.* & respondit Rota in Romana officij notariatus *26. Iunij 1641. coram bon. mem. Merlino in §. neque obstat quod Paradisus cum seq. & rursus in eadem coram R. P. D. meo Pemingero 20. Nouembris 1655. in §. nec refert, quod hæc cessio, &c. confirmata 27. Iunij 1646 & 20. Februarij 1647. coram eodem.*

Atque ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

Emin. & Reuerend. D. Card. CORRADO

Romana legati.

Mercurij 22. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Legatum satis probatur ad effectum executionis, ex testamento hæredis legantis, & eo maximè vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de fauore piæ causæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, etsi oretenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium depositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à successoribus debeatur & executioni mandetur.*

2 *Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solùm suffragium animæ legantis, qui legauit ea lege vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius hæredis, qui diutiùs defecit, atque distulit adimplere.*

3 *Confessio alicuius, non potest impugnari à suis successoribus, & causam ab eo habentibus.*

4 *Confessio extraiudicialis ad fauorem absentis, pro quo nemo fuit stipulatus, legitimam non inducit probationem.*

5 *Declaratur non procedere secundum æquitatem canonicam & n. 7.*

6 *Æquitas canonica in causis piis seruari debet in vtroque foro.*

7 *Æquitate canonica attenta, confessio etiam extraindicialis ad fauorem absentis, pro quo nemo est stipulatus, plenam facit probationem; & Rota semper sequuta fuit hanc opinionem.*

8 *Confessio in testamento facta, regulariter non sufficit ad probationem debiti, quando non concurrit etiam confitentis dispositio.*

9 *Limitatur non procedere in confessione facta ob exonerationem conscientiæ, qua attenta æquitate canonica bene probat.*

10 *Et sic facta, reuocare non potest, nisi erronea probetur, perinde ac si fuisset iurata, vel ex tunc ab ipsis, quorum interest, acceptata.*

11 *Animæ salutis fauore, actus etiam alias de rigore iuris imperfectus, sustineri debet, omni meliori, & efficaciori modo.*

12 *Quod conceditur fauore religionis insita iuramento, pariter concedi debet fauore animæ, pro cuius salute, conscientiæque exoneratione, iuramentum ipsum relaxari, & moderari solet.*

13 *Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptionem præsefert.*

14 *Verisimilitudo operatur vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus, in quibus alias non probaret.*

15 *Opinio, per quam consulitur saluti animæ, tanquam tutior, semper est amplectenda, reiectis iuris apicibus.*

16 *Declaratio testatoris de solutione legati facienda ex certis redditibus, non respicit substantiam legati priùs facti, sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis, vel taxationis.*

17 *Hæres non potest ex aliquo suo actu præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quam etiam ipsius hæredis.*

DECISIO XX.

Immissionem pro parte Ecclesiæ, ac Hospitalis Immaculatæ Virginis de Horto nuncupatæ petitam pro satisfactione legati scutorum ducentorum à q. Leonello de Leonellis eidem facti cum onere perpetuo celebrari faciendi diuina sacrificia. Censuerunt Domini concedendam.

Nam illud probatur ex testamento Antonij eiusdem Leonelli filij ac hæredis condito die 7. Februarij 1627. in quo id oretenus à parte dispositum fuisse fatetur atque ipse confirmat, quod sufficit ad illius probationem, & executionem, non aliter ac si testium depositiones, vel scriptura exhiberetur *l. cum te, C. de transf.* & specialiter deciditur *in leg. fin. C. de fidicomm.* vbi Bart. *n. 3. vers. nota multum istam legem, &c.* Bald. *n. 26. vers. adde huic legi, &c.* Castr. *sub num. 5. vers. & secundum hanc lecturam, &c.* Alberic. *sub n. 3. in fi. vers. alij moderni, &c. & num. 4.* Ias. *n. 14. vers. secundo nota, &c. & in cap. indicante*, ibique Glossa & Doctores *in verb. nudis verbis, &c. de testament.* Ripa *in leg. nemo potest num. 30. vers. nota hanc solutionem, D. de l. 1.* Surdus *decis. 10. num. 12. vers. secundo respondetur, &c. cum sequent.* Rota penes Mantic. *decis. 57. sub num. 9. versiculo, & ita vim habet scriptura, &c.* ac fa. mem. Gregor. *dec. 434. num. 14. vers. & clarum est, &c. & in rec. dec. 157. sub n. 4. vers. ac omnem denique suppleat, &c. part. 4.* 1

Eoque

2 Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, quia præsefert non solùm suffragium animæ Leonelli, qui legauit Ecclesiæ, ac loco pio, ea etiam addita lege vt sacrificia diuina perpetuò celebrentur *iuxta textum in cap. anima defunctorum* 13 *quæst* 1. Abbas *cons.*99. *Videtur primo sub num.*2.*vers. nam animabus defunctorum, &c. & sequentibus per tit. lib.*2. Alexand *consil.*38.*viso themate sub num.*9.*vers. potest tamen ad hoc respondere lib.*1. Nauarr *in tractat. de reddit. Ecclesiast. quæst.*1. *monit.*26. *sub num.*2. *vers. verum consideratis omnibus, & sequentibus.* Verum etiam exonerationem conscientiæ ipsius Antonij, qui diutiùs defecerat, atque distulerat illud soluere, ac adimplere vt tenebatur *leg. nulli, Cod. de Episc. & Cler. leg.*2. ibi, *cum non ex sola scriptura, sed ex conscientia relicti fideicommissi defuncti voluntati satisfactum esse videatur, &c. ac dicta lege fin. in fin. Cod. de fideic. & in auth. de hered & falc. in* §. *his igitur a nobis præordinatis, & in dict. cap. indicamus. &c. nos quidem, &c. si hæredes, de testament.* Baldus *in dicta lege fin. sub n.*26 dicens quod plus peccat ille, de quo plus confidit testator, *Cod. de fideicomm.* Franc. Arc. *cons* 93. *viso legato, sub n* 1.*vers. ita quando aliquis scit se ex lege conscientia, &c.* & comprobatur ex traditis per Modern. Rom. *disc.*8;1.*n.*1.*vers ideo talis recognitio est facienda, &c.*

Neque in alterius præiudicium tendit, quàm eiusdem Antonij ac eius successorum, & causam habentium ab illo, qui huiusmodi confessionem
3 impugnare non possunt Bec. *cons.*21.*sub.n.*19 *vers. nam respondetur lib.*2. Rota penes Butatt. *decis.*243. *n.*3. *vers. confessio autem, &c.* Coccin. *decis.*152. *n.*1. *versic. & hæ confessiones, ac decis.*184. *num.*1. *versic. quo assertiones, &c. & in rec. decis.* 119. *sub n.*1.*vers. sed etiam part.*2. *& dec.*578. *sub n.*2. *vers. quod autem, &c. p* 4.

4 Nec obstat, quod confessio extraiudicialis ad fauorem absentis, pro quo nemo fuit stipulatus, legitimam non inducat probationem.

5 Quoniam hoc non procedit secundùm æqui-
6 tatem canonicam, quæ in causis piis seruari debet in vtroque foro Bartol. *repet. l.*1. *in fin n* 83. *vers ex quibus concludo. C. de sacr. san. Eccl.* & alij DD. relati per Tiraq. *de priu piæ caus. priu.*163 Bec. *cons* 130. *sub num.*28.*vers. & æquitas, &c.* Alexand. Mon. de commut. vlt. volunt. *cap.*20. *sub num.*150.*versic. in quibus, &c.* Nam illa attenta, huiusmodi etiam
7 confessio plenam facit probationem Gabr. *cons.*71. *n.*18 *vers. hæc etiam confessio lib.*1. *& cons.*40.*n.*57. *vers. verum in terris Ecclesiæ, &c. lib.*2. Put. *dec.*12. *dicens, sub num.*2. quod Rota semper secuta fuit hanc opinionem, 9.*decis.*53.*n.*1.*vers. quia confessio &c. lib.*1.*in correct.* & sa. me. Greg. *decis.*408.*num.*2. *vers. quæ etiam si emanasset, &c. ac in rec. decis.*158. *sub num.*11.*vers. quod saltem procedit, &c. p.*1. *& decis.*404.*n.*2. *vers. quæ innauitur, &c. p.*2. *& dec.*113. *n.*9.*vers. vnde licet ista cõfessio, &c. dec.*136.*n.*4.*vers. satis est, &c. ac dec.*256.*num.*2 *vers. quo confessio, &c. p.*5. & in terminis nostris probant Bald. *in auth similiter sub n.*1.*vers. responde, &c. C. ad falc.* Felyn. *in c si cautio, sub n.*27.*vers. fallit secundo, de fid. instr.* Corn. *cons.*215. *sub num.*5.*vers. quintimo, &c. lib* 2. Marsil. *sing* 202. *tuscis regulam, &c. sub num.*2. *post med. vers. est & alius casus, &c.* Afflict. *dec.*164. *sub n.*5. *vers. & inter specialitates, &c.* Tiraq. *in d tract. priuil.*116. Gabr. *com. concl. lib.*1. *tit. de conf. concl.*1. *num.*68.*vers. decimo octauo limita.* Mascard. *de prob. concl.*347.*num* 99.*vers. decimo tertio limita, &c. & concl.*1171. *num.*62. *vers. decimo fauore piæ causæ, cum seq.* Franc. Viu. *dec.*486.*n.*1.*ac seqq.* & Caccnc. *decis* 90.*num.*4.*vers. contrarium videtur verius, &c. cum sequent.*

Minus obstat quod confessio in testamento facta 8
regulariter non sufficiat ad probationem debiti, sed magis conferat ad petitionem legati, quando confitentis dispositio concurrit *iuxta textum in leg. Lucius Titius*, §. *quisquis, ff. de leg.*2. *l. Lucius* §. *Sempronia mulieri meo. D. de l.*3. *Aurelius* § *fin. D de lib legat.* Bart. *in leg. cum quis decedens.* § *codicillis. sub n.*3. *vers. hæc faciunt, cum seqq. D. de l.*3. Ac proinde reuocari possit; vt factum fuit in alio posteriori testamento ab eodem Antonio condito die 29. Iunij eiusdem anni.

Quia non procedit obiectio in confessione fa- 9
cta ob exonerationem conscientiæ, quæ attento
eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque 10
reuocari non potest (nisi erronea probetur) perinde
ac si fuisset iurata, vel ex tunc ab ipsis quorum in- 11
terest acceptata, sic namque magis consulitur sa-
luti animæ, cuius fauore facta censetur, & sustineri 12
debet omni meliori: ac efficaciori modo. Hoc enim quod Bar. *in d.* §. *Codicillis sub n.*5 *vers. prodicta vera, &c. n.*8. *vers. fallit si interueniat iuramentum, &c* concedit fauori religionis iustiæ iuramenti, ac præsentiæ, & acceptationi partis, vel alterius pro ea; pariter concedi debet fauori animæ, pro cuius salute, conscientiæque exoneratione iuramentum ipsum relaxari & moderari solet *cap.*1.
& cap. debitores, in vlt resp. de iur. iurand. Ac piæ 13
dispositioni, quæ finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptionem præsefert, vt inquit Baldus *in dict. auth similiter, sub dict. num.*1. *Cod. ad leg falcid.* Atque in specie probant idem Baldus *in leg generaliter num.*31. *vers. tamen de æquitate canonica &c. Cod. de non num. pecun.* Angelus *in dict. leg. cum quis decedens*, § *Codicillis, D. de l.*3. quem sequitur Barbat. *in repet. l. cum acutissimi, n.*283. *vers. & ideo singulariter dixit Angel. &c. Cod. de fideicommiss.* Felyn. *in dict. cap si cautio, sua nom* 27. *in* 2. *fallent. ad fin. vers. & indubitanter. &c de fid instrum* Socinus *cons.*90. *sub num.*4. *vers. cui confessioni, &c lib.*2. Paris. *consil.* 10. *sub num.*134. *vers. & verè sine aliquo dubio, &c. lib.*2. Guglielm Benedict. *in cap. Raynutius, in verbo si absque liberis, il primo sub n.*26. *vers. ad hoc facit, &c. cum seq. & sub num.*28. *vers. ad prædicta facit, &c. & seq de testam.* Cauel. Cotta *in memorab. in verb. absenti potest acquiri, &c. vers. confirmo etiam &c & in verb. apices iuris, vers. ex his inferebat, &c.* Franc. Marc. *dec. Delphin.*461. *sub num.*2. *vers. tamen istud fallit, &c. part.*1. Hercull. *de prob. negat. sub num.*197. *vers. & vbi fit pro exoneratione conscientia, &c.* Afflict. *dict. decis.*164. *sub num.*5. *vers. item dicta confessio, &c.* Sebast. Med. *in suo Opuscul* 4. *sub num.*10. *vers. tertio confessio facta, &c.* Durant. *de art. testand tit. de legat. cautel.*6. *sub num.*4. *vers & ignorandum non est, &c* Tiraquellus *de priuileg. piæ causa priuileg.*117. vbi idem comprobant Modern. *in addit.* Mascardus *de probat. dict. conclus.*347. *sub num.*101. *vers. & ratio potest esse, cum sequentibus, ac numero* 25. *vers. quarto limitare poteris, &c. cum sequenti, & dicta conclus.* 1171. *num.* 68. *vers. ad hæc, &c.* Marant. *in prax. part.* 6. *art.* 5. *de confessione sub num.* 26. *vers. quarto limita, &c.* Antonius Faber. *in suo C. lib.*4. *tit* 24. *de vsur. definit.*36. *vers. nec voluntatis secunda, &c.* dicens nihil esse indecentius, quam propriis auribus audire hæredes, qui ne defuncti

conscientiam exonerent propriam onerare non timent, & sequuntur plures ex DD. Recentioribus scribentibus.

Leges autem, & auctoritate pro contraria opinione relatæ, vel non loquuntur in his terminis, vel procedunt quando testator confessus fuit debitum quod verè non erat tale, vt in *d.leg. Lucius Titius §. quisquis D. de leg.2.& in leg. Lucius Titius§. Sempronia*, ac ibi explicat Cuiac. *D. de leg.3. ac in d.l. Aurelius §.fin. in fine D.de liber. legat.* vel in aliis casibus, in quibus siue incidenter, ac inconsulto absque vlla causæ expressione siue in fraudem legis, aut hominis emissa præsumi potest, aut re ipsa redundat vt in *leg. qui testamentum, ff. de probat.l.cum quis decedens § penult.D.de l.3.leg. rationes cum Auh.quodobtinet, Cod.de probat. & in Auth.de iu.iurand.à morient.præstit. vbi gl.* & considerat Bartolus *in dicto §. codicillus num.4. versic. præterea &c.* & ibidem Albericus *sub num.9. vers. Adducunt etiam cum sequent.* & comprobat Ioan. Crot. *consil.194. lib.2.* Quæ omnia cessant in hac facti specie, in qua de solo ipsius confitentis, ac eius successorum agebatur præiudicio, & ex proposito ac matura deliberatione emanauit cum expressione causæ, & qualitatis facti, ac oneris iniuncti, & cum specifica declaratione summæ, quam ipsemet Antonius legare voluit, vltra legatam à patre. Ex quibus omnibus redditur adeo verissimilis huiusmodi confessionis veritas, vt non videatur in dubium reuocanda, esto quod in instrumento, vel testamento nullo seu reuocato emanauerit.

14 Id enim operatur verisimilitudo, vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus, in quibus aliàs non probaret, Surdus *decis.325.à n.5.vers.quia verisimilitudo,&c.cum seq.* Rota penes Buratt.*dec.*100. *sub n.17.vers.tanto magis,ac in recent.decis.*109.*n.7. vers.quæ omnia,&c.part.6.* & fuit in specie consideratum *in Romana fideicommiss. de Capite ferreo 19. Februarij 1646. coram me, in §. hac autem visa fuerunt Dominis, vers.cum præsertim,&c.*

15 Et hæc quidem sententia tanquam tutior, atque animæ fauorabilior visa fuit Dominis in proposito casu amplectenda reiectis iuris apicibus *ad leg. sunt persona in fine, D.de Religios. & sumpt. funer.* Achidiacon.*in cap.scriptum num.1.versic. secundum alios 6. quæst.3.* & plures adducti per Tiraquell. *de priuileg.piæ causæ priuileg.164.*& Cott.*in memorab. dicto verbo apices iuris,* Viu.*dicta decis.486.num.9. cum seqq.* & alij supra relati *in versic. quoniam hoc non procedit, &c.*

Postremo non obstat quod in prædicto testamento Antonius iusserit dictum legatum solui ex pretio, seu pensionis cuiusdam domus, vt in eo legitur, versic. *li quali scudi seicento lascio che si pagbino, &c*

16 Quoniam verba illa non respiciunt substantiam legati prius simpliciter facti, sed illius executionem per viam demonstrationis non autem conditionis, vel taxationis *leg. quidam testamento*, vbi explicat Bartolus *sub princip. versic. aliud enim est dicere,&c. D.de leg.1.leg Licius Titius, D. de alim. & cib.legat.*& Castr.*consil.*338. *quia exceptiones sub num.3.vers.pro intellectu huius dubij,&c.lib.1.*Bero. *consil.17.num.23. vers.& ad sic concludendum lib.1,* Laderch. *consil.159. per totum,* Mantica *de coniect. lib.9.tit.3.sub num.20.versic.sciendum est etiam,&c.* Menoch. *consil.1161.sub num.15. vers. respondetur, &c. cum sequent.* & cum aliis relatis per modern. Roman. *disceptat.256. sub num.1. & sub num.59. versic. decimoquinto, &c.* & in specie legati ad pias causas facti proba Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ priuileg.63. vers. & hoc expressè, &c.* & sequuta fuit Rota *decis.*56*1.sub n.2.vers his accedit, &c.* & prius *à n.1.cum seq.part.1. diuers.* Quòd certiùs firmandum est quoad summam à Leonello legatam 17
Hospitali, cum non posset Antonius præiudicare iuribus illi competentibus tam in bonis legatis *iuxta legem 1.Cod.commun.de legat.*Rota penes *Cardinal. Seraphin. decis.1394.n.3. vers.vnde cum pro huiusmodi legato, &c.* Duran. *dec.185.n.4.vers. hypothecariam autem,&c. cum seqq.* Buratt.*decis.286. n.14.vers.cum ipsa, &c. & in recentiores decis.559. n.1.cum seqq. parte prima.* Quàm etiam ipsius hæredis iuxta terminos,*leg.Is cui,§.si heres,vers.Imperator Antonius, D.vt in poss.legat.& fideicommiss. & leg.certa ex forma, Cod.eodem, glossa in dict. l. 1. in verbo ipsius heredis,* & Bart. *sub.n.4.vers. oppone vltimo,&c.Cod.communi.de legat.*& alij.

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

Emin.& Reuerend. D. Card. OTTHOBONO.

Romana, seu Spoletana redditionis rationis.

Lunæ 31. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Relatio Periti non debet excedere fines sui officij. Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vti talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus, non valet.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum executiuum corruit, corruente eius fundamento.*
2 *Obligatio, & alij actus præiudiciales, facti per carceratum, nullius sunt roboris.*
3 *Administrator, ante dispunctas rationes, non potest adhuc dici debitor occasione administrationis per eum gestæ.*
4 *Carcerari non potest debitor, vti de fuga suspectus, liquido non existente debito.*
5 *Carcerari multo minus potest existente fideiussore, quo sufficienter sit cautum creditori, absque debitoris carceratione.*
6 *Obligatio non valet, neque subscriptio, neque recognitio, neque actus consimilis factus à debitore in carceribus existente.*
7 *Peritus ad certam peritiam electus, excedendo fine officij sui, nullam reddit suam peritiam.*
8 *Peritus non potest assumere sibi partes Iudicis, cognoscendo, & declarando.*
9 *Inuerisimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis summis, indigente.*
10 *Inuerisimilitudo magna, & euidens, facit oriri præsumptionem contra veritatem.*
11 *Præsumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum iudicis.*
12 *Mandatum etiam executum, vbi deprehenditur iniustum, in nulla sui parte potest sustineri.*

DECISIO

DECISIO XXI.

RElaxato per A. C. mandato contra Pantaleonem Lucalbertum tanquam benedicti debitorem ratione administrationis per eum gestæ in scutis 3072. 32. & confirmato per R. P. D. meum Peutingerum præuiis duabus decisionibus emanatis 5. Martij, & 30. Maij 1646. eoque executo pro scutis 2. mill. sine præiudicio residui, dùm Benedictus instabat pro subhastatione pignorum, signatura mihi rescripsit, vt procedentem ab vlteriorem legitimam executionem. Itaque ad formam commissionis dato dubio DD. hodie vtraque parte in formante responderunt non esse procedendum ad vlteriorem executionem.

Visum enim fuit constare de iniustitia manda-
1 ti A. C. vtpote fundati super relatione tertij Periti, vt in extractu fol. 579. qua quidem ruente corruit etiam ipsum mandatum, Butr. *in cap. cum causa num. 6. de sent. & re iudic.* Felin. *in cap. inter cæteras num. 2. eodem tit.* Afflict. *decis. 47. num.* 3. cum aliis per Vant. *de nullit. ex defect. process. num.* 129. Rota *coram Cardin. Seraph. decis.* 251. *num.* 1. *coram Pena dec.* 549. *n.* 1. *& in Melenic. domus* 15. *Ianuarij anni præteriti in §. iniustitia coram me.*

Periti autem relatio iniusta euidenter probatur, quia innititur libro computorum per Panthaleonem subscripto eo tempore, quo adhuc reperiebatur in posse curiæ carceratus ad instantiam Be-
2 nedicti, vnde subscriptio, recognitio, & obligatio quæcumque per eum facta pro dicto Benedicto nullius erant roboris, vel momenti *leg. qui in carcerem* 22. *D. de eo quod met. caus.* Roland. *consil.* 2. *num.* 51. *cum seq. lib.* 1. Rota *decis* 295. *num.* 2. *post* 2. *volum. cons. Farinacij in recentior. decis.* 490. *num.* 1. *& num* 2. *part.* 1. *in Neapolitana domorum* 13. *Maij* 1641. *in princip. coram Eminentissimo D. meo Card. Verospio, in Buren. seu nullius pecuniaria* 1. *Iulij* 1644. *&* 26. *Maij* 1645. *coram reuerendo Præside Domino meo Cerro, & in Rom. Salniani* 12. *Ianuarij* 1646. *coram R. P. D. meo Arguelles Præside Gruntensi.*

Quæ Pantaleonis carceratio tanquam de fuga
3 suspecti nulla, & iniusta fuit tum quia incertum adhuc erat an ipse remaneret debitor occasione administrationis per eum gestæ ante dispunctas rationes Alexand. *consil.* 192. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 7. Cephal. *consil.* 768 *num.* 14. Facchin. *contr. iur. lib.* 8. *c.* 58. *versic. sed hoc fundamentum*, Fontan. *dec.* 234. *num.* 10. Rota *coram Buratt. decis.* 880. *num.* 4.
4 & tamen liquidum omnino creditum esse debuisset ad hunc effectum tam de iure communi Baldus *in lege apertissimi* 14. *num.* 11. *Cod. de Iudic. & in leg. consentaneum* 5. *num.* 25. *Cod. quomodo, & quando iudex*, Ioseph. Ludou. *dec. Perusina* 41. *n.* 3. Fontanell. *dicta decis.* 134. *n.* 12. *Thesaur. decis.* 220. *num.* 2. Rota *coram Buratt. decis.* 531. *num.* 1. *& decis* 595. *num.* 3. *& decis.* 653. *num.* 5. quam ex dispositione reformationis fa. me. Pauli V. *sub. rubr. de iudic. in caus. ciuil. in §. mandata suspicionis*
5 *fugæ.* Tum quia aderat fideiussor, adeo vt Benedicto prætenso creditori esset cautum sufficienter absque Pantaleonis carceratione, Roman. *consil.* 320. *num.* 2. Carthar. *decis.* 117. *num.* 1. *in fine*, Rota *in recentior. decis.* 654. *num.* 5. *&* 6. *& decisione* 727. *num.* 4. *part.* 2. *& coram Buratt. decis.* 908. *sub num.* 8.

Neque obstat, quod Pantaleo tempore subscriptionis non reperiretur intra septa carcerum, sed ductus fuisset ad domum Hieronymi Florauantis Patrui Benedicti, quia etiam tunc reperiebatur in manibus Birruariorum, ideò perinde est, ac si in ipsis carceribus subscripsisset, cum ad hunc 6
effectum non sit curandum de loco, sed videndum, an ibi obligans se, haberet plenam libertatem discedendi ad libitum, Nart. *consil.* 451. *num.* 16. Bursatt. *consil.* 72. *num.* 34. Rota *decis.* 26. *num.* 41. *part.* 6. *recentior.* & fuit decisum *in dicta Buren. seu Nullius Pecuniaria* 1. *Iulij* 1644. *§ final. coram R. P. Domino meo Cerro. & in dicta Romana Salniani* 26. *Februarij anni præteriti coram Reu. P. Domino meo Arguelles.*

Insuper peritus declarauit Pantaleonem debitorem notabilis summæ ex causa augmenti grani ob differentiam mensuratum in eo colligendo, & 7
vendendo adhibitarum, & ex aliis causis, vt ipse Peritus asserit, ideo in hac parte excessit fines officij sui, quod versabatur circa dispungendas, & calculandas partitas administrationis, nec poterat alias addere, aut minuere *iuxta not. in cap. cum dilecta de rescript.* Alexand. *consil.* 21. *num.* 4. *lib.* 7. Gabr. *consil* 43. *num.* 18. *cum sequentibus, lib.* 1. Rota *in recent. decis.* 759. *num.* 2. *part.* 3. *quæ est penes Buratt. decis.* 165. *num.* 5.

Nec minus obstat, quod partitæ à Perito calculatæ videantur iustificari ex testibus examinatis pro parte Benedicti, quia cum pro parte Pantaleonis contronertantur, ex depositione aliorum testium ad eius fauorem examinatorum necessaria omnino erat iudicis cognitio, ac declaratio, ad quem spectat iudicare, & cuius partes non potuit 8
peritus assumere. Cephal *consil.* 104 *num.* 26. Rimin. Iun. *cons.* 810. *num.* 31. Rota *coram bon. mem. Coccin. decis* 422. *num.* 7. *& in recent. decis.* 526 *num.* 2. *part* 4. *& in Meleuitana redditionis rationis* 14. *Maij præteriti in fine coram reuerendissimo D. meo Decano.*

Corroborantur prædicta ex eo, quia omnino inverisimile est Pantaleonem modicæ administrationi præfectum remansisse debitorem ingentis summæ scutorum 4072. 32. proue retulit peritus, præsertim spatio decennij ab anno videlicet 1631. vsque ad annum 1641. & absque vlla vnquam solutionis, vel rationum instantia fuisse toleratum à Benedicto, quem constat eodem tempore exiguis etiam pecuniarum summis indiguisse, ac de illis sollicitum vehementer fuisse, ipsumque Pantaleonem pluries enixè rogasse, vt illas ab aliis quoquo modo inueniret, & consequenter non est credendum tandiu sui crediti exactionem distulisse, Alexand *consil.* 183. *num.* 17. *post medium vers. & hanc partem* 9
lib. 6. Menoch. *consil.* 457. *num.* 1. *&* 6. *& num.* 12. *& de præsumpt.* 131 *n.* 19 *lib.* 3. Pedroch. *cons.* 3. *n.* 71. Simon de Præt. *consil.* 68 *n.* 1. Sutdus *dec.* 101. *n.* 3. Rota *in Romana pecuniaria* 10. *Iunij* 1624. *coram bon. mem. Merlino impress. post Fenzon. ad statut. vrb. dec.* 152. *§. in proposito verò.*

Et ex hac quidem inuerisimilitudine tam ma- 10
gna, & euidenti resultat præsumptio contra veritatem prætensi crediti *iuxta tradita per Baldum in lege* 1. *num.* 16. *Cod. de seru fugit.* Cyriac. *contr.* 318. *num* 10. Sutdus *decis.* 23 *num.* 15. Rota *decis.* 140. 11
num. 14. *part.* 4. *tom.* 2. *recent* & hanc plurimum operati ad mouendum animum iudicis dixit Rota *penes rec. mem. Coccinum, decis.* 423. *num.* 2.

Stante itaque mandati iniustitia, & executione 12
eiusdem facta in nulla sui parte mandatum potest sustineri, Bart. *in l. si non sortem* 26. *§. si centum in*

princip. & num. 6. ff. de condition. indeb. Parif. *conf.* 81. *n.* 36. *lib.* 2. Rota *coram sanct. memor. Greger. XV. dec.* 198. *n.* 1. *& decif.* 485. *n.* 4. *coram Burate. decif.* 91. *n.* 2. *coram Canaller. dec.* 84. *n.* 1. *&* 2. *& in Benonien. Legat.* 29. *May* 1648. *coram R.P.D. meo Royat.*

Et ita fuit resolutum non esse procedendum ad vlteriorem executionem vtraque parte ter acerrime informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Veneris 21. *Februarij* 1650.

ARGVMENTVM.

Confessio Viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, sed in tutum collocanda. Donatio inter Virum, & Vxorem, & de Iure prohibita, & etiam ex dispositione Statuti Vrbis, quod vlterius, implicito: ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi iustificatur ex legitimis coniecturis, ex factis circunstantiis, Iudicis arbitrio pensandis. Plures coniecturæ simulationis enumerantur.

SVMMARIVM.

1 *Confessio simplex facta à Viro, aliunde non iustificata, non probat dotis numerationem.*

2 *Simulatio præsumitur sub colore quæsito, ac apparentis solutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum disparitatem, non rarò iactari solitam, nullam habendi veritatis substantiam. Vel vt donandi animus occultetur.*

3 *Donatio inter Virum, & Vxorem, prohibita est de Iure communi.*

4 *Donatio inter Virum, & Vxorem prohibita est per Statutum Vrbis, lib. 1. cap. 135. cuius dispositio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu vestitas, vbi procedit irritando.*

5 *Donandi voluntas, quæ est facti circumstantiis, apparet legitimis coniecturis, Iudicis arbitrio pensandis, satis iustificatur.*

6 *Confessio dotis facta à Viro, præsumitur simulata, quando non iustificatur aliundè, concurrenti maximè pro coiectura, inuerisimilitudine summa, respectu inopiæ, & exigui status mulieris.*

7 *Paupertas satis dicitur probari, cum Iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit: ac proinde ad persuadendum Iudicis animum, sufficienter iustificatur.*

8 *Paupertas mulieris præsefert magnum inuerisimile, quod notabilem summam suum statum excedentem, in dotem soluerit. Vnde arguitur simulatio promissionis.*

9 *Pacta insolida apposita, & cautionum solitarium omissio in contractu, dat causam magnæ inuerisimilitudinis, quæ plurimum obtinet vt ipse contractus claudicet.*

10 *Quæ fortiùs vrgent ad coniecturandam simulationem, vbi partes, siue ipsarum altera, fuit aliter studiosa, ac sollicita in se præcauendo.*

11 *Animus contrahentium, etiam ex actu nullo, deprehenditur, ac probatur.*

12 *Instrumentum secundum super eadem re diuersum à primo, voluntatem partium circa primum declarat; quod s. vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expressum, sed ex causis tunc eis benè visis simulare; vel saltem voluerunt ab illo postea recedere, ac illud reformare.*

13 *Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re, auget præcedentem simulationis præsumptionem.*

14 *Malitia propria cuique suffragari non debet.*

15 *Interpretatio qualibet benignior est facienda, vt malitia occurratur.*

16 *Promissio præcedens dotis, sequentis veritatis confessionem comprobare solet.*

17 *Declaratur procedere, quando præcedens promissio legitur, vel in antecedenti separato instrumento, vel Apocha matrimoniali, seu aliis aliundè legitimis iustificetur probationibus, alias enim facile nimium legum dispositio illuderetur, cum eadem proclivitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio.*

18 *Simulatio oriens ex confessione dotis de recepto facta à Viro, non eliditur per iustificationem exiguæ illius partis solutionis: & maximè vbi fiat à diuersa Persona quam ab ea, ad cuius fauorem facta est promissio, aliter suspecta.*

19 *Donatio inter sponsos, ante contractum matrimonium, non est prohibita.*

20 *Donatio inter sponsos quæ simulatæ receptæ dotis prætextu intenditur fieri, à lege maximè improbatur, ac specialiter irritatur, licèt matrimonij contractum præcesserit, & n. 28.*

21 *Donatio inter Sponsos, cuius effectus confertur in tempus sequentis matrimonij, specialiter est interdicta.*

22 *Statutum Vrbis lib. 2. cap. 135. ex particulari dispositione, prohibet expresiè donationes, non solùm inter Virum, & Vxorem, verùm etiam inter sponsum, & sponsam, præterquam in casibus à Iure permissis.*

23 *Augmentum dotis Iure permissum est, etiam constante matrimonio.*

24 *Procedit, quando dotis augmentum est explicitè factum ex iusta causa, iuxta formam in legibus de hac disponentibus constitutam.*

25 *Non autem quando simulata dotis receptione, donandi animo facta fuit.*

26 *Donatio propter Nuptias, etiam matrimonio constante, est à lege permissa.*

27 *Donare licet socrui.*

29 *Dos, quæ apparet non data, non potest repeti.*

30 *Instrumentum, quod insta veritatis essentiam, ac substantiam, obligationis in partium consensu positam, non habet, non est executioni demandandum.*

31 *Instrumentum simulatum, licèt superficialiter appareat Instrumentum, tamen substantialiter, & intellectualiter non est tale.*

32 *Instrumentum, simulatum, non potest cursu temporis conualidari, quia simulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua est.*

33 *Neque iuramento potest confirmari, quando partes nihil, vel aliquid prohibitum agere voluerunt, quia tunc, vel deest consensus, vel potestas agentium.*

34 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 135. præsumit huiusmodi*

modi iuramentum, dolo ac metu extortum quo casu nisi operatur.

35 *Statuta Vrbis fuerunt auctoritate Apostolica, in hu etiam casibus, in quibus iuramenti validitatem restringunt, specialiter confirmata.*

DECISIO XXII.

PRæcedente Instrumento sponsalium inter Ceciliam de Comitibus, & Ioannem Iaccium die 9. Ianuarij 1629. celebrato cum Dotis constitutione seu. mille septingentorum, quorum mille quadringentos quadraginta quinque tunc confessus fuit recepisse à Lucretia eius socru, quæ alios ducentos quinquaginta quinque soluevere promisit modo ibidem conuento. Contractum fuit matrimonium die 30. eiusdem mensis; Et cum plures post annos exactos maritus ad inopiam vergeret obtinuit Cecilia seruatis seruandis ab A. C. mandatum pro assecuratione dd. scutorum 1445. sine præiudicio residui, ac subindè illius executionem super nonnullis bonis possessis per DD. Iacobum Zoncham, & Laurentium Laurentinum singulares ipsius Ioannis successores titulo emptionis constante matrimonio. Verùm his appellantibus causaque Rotæ commissa Dubitaui. An d. mandatum sit exequendum. Et Domini negatiuè responderunt ratione Iniustitiæ illius.

2 Quoniam simplex illa Ioannis confessio aliundè non iustificata non probat Dotis numerationem *leg.2 vbi glossa in verbo Instrumenti C. de Dot. caut. non numerat glossa in leg.1. verbo auxerit C. de*
2 *donat. ante nupt.* sed præsumitur sub eo quæsito, ac simulato solutionis prætextu. Vel apparens quædam honorificentia, ad coæquandam Coniugum disparitatem (qualis in proposito casu inter sponsum honestæ conditionis virum: ac sponsam humilioris gradus mulierem, vt ex processu apparet, vigebat) non rarò iactari solita nullam habens veritatis substantiam ad *leg.3.§ fin. cum leg seq vbi DD ff commodat*, Angelus *in leg.1. sub princ. Vers. in textu C de donat. ante nupt.* Roman. *cons.445. sub num.8 vers. quare dicta confessio, &c.* & latè probat Paris. *cons. 86. à num. 20 vers. Verum istis non obstantibus cum seq. lib.3.* Constant. Rugger. *de Dot. §.V, num.1. versic. primo casu, &c.* Gab. *cons. 163. num.40. vers. nam omnes in hoc conueniunt &c. lib.2.* Aluar. Valasc. *consult.5. sub num 21. versic quintus casus &c.* P. Molin. *de iustitia, & iure tom.2 disp.459. sub num 8. Versic. & quid tenendum &c.* Sanchez, *de matrimon. lib.6 disp.9. sub num 2. vers. prima conclusio fit, &c.* Rota *penes Burat. decis.775. sub princ. vers. Veritas autem &c. n. 1.* Duran. *decis.98. n.14. vers & non est nouum &c. & in Maceraten. Census 15. February 1641. coram R.P.D. meo Royas in §. Præcipuum Resolutionis fundamentum &c.*

3 Vel donationis animus occultari, quod legibus aduersatur tam communibus, *totum tit. ff. de don. inter Vir. & Vxor. leg si non verum & l. creditor Cod eodem leg.2. Cod. de donat. antè nupt.* Gabriel. *consil.163. sub num.30. vers. præterea lib.2.* Menoch. *præsumpt.12. sub num.5. Versic primus est, &c. lib.3.*
4 Quam municipalibus Vrbis lib. 1. cap. 235. Cuius dispositio non solum donationes expresso titulo, verum etiam sub huiusmodi concessionibus, ac aliis prætextibus implicito factas æquè comprehendit, ac irritat, ne alias facilè illudatur eius dispositio Put. *decis. 55. num. 2. versic. & statutum &c. lib.3. in Correct.* Gabriel. *consil. 142. num.22. versic. nec obstat, lib 2.* & in specie firmauit Rota *in Romana Domus de Regardis 13. Ianuarij 1649. coram Reuerendissimo Domino meo Decano in §. Præterquam quod. Versic. quod habere locum, &c.*

Nec obstat quod confessiones huiusmodi ante matrimonium contractum ex receptiori DD sententia regulariter factæ censeantur non quidem animo donandi affectionis ardore, ac blandimentis allecto, sed verius sub spe futuræ solutionis, cuius non secutæ exceptio ex pluribus adductis per informantes pro Cecilia cessare in hoc casu prætenditur.

Quia non procedit obiecta conclusio, quando 5
ex facti circumstantiis donandi voluntas apparet quę legitimis coniecturis Iudicis arbitrio pensandis satis iustificatur, Castr. *consil.58. viso his, sub n. 3. versic. restat respondere, &c. lib.2.* Anchar. *consil.90. in fine versic. quia igitur summa in materia &c* Paris. *consil.55. num.26. vers. nam simulatio, &c. cum seq. lib.1.* Becc. *consil 52. num 47 vers. vltima est conclusio &c. lib.1.* Gabriel. *cons.74. num.5. versic. standum igitur est arbitrio Iudicis &c. lib.1.* Mantica *de tacit. lib.11. tit.20. sub num. 16. in fine vers. licet ideo &c.* Cæsar Vrsil. *de affict. decis.402 sub num. 7 in fine vers. tandem, &c.* Valasc. *dicta consultat. 5. sub n. 21. versic & probatur*, Rota *penes Cardinal. Seraph. decis.660. sub num. 5. versic. & excusationis, &c ac eundem Mantica decis. 325. num. 3. versic & ad probandam simulationem, &c.* Buratt. *decis.108 num.6. vers. prædicta autem &c decis.802 num.1. vers. nam vulgare est &c. p.4. diuers. ac in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon me Merlino* apud Modern *de Cameral. obligat. decis.181. sub num. 23. in fine & seq. vers. Cumque vim & pondus coniecturarum, & decis 283. num. 13. vers. cum propter probationis difficultatem &c. parte 5. recent.* & in aliis relatis *in Anconitana Donationis 27. Ianuarij 1648. coram Me in §. Coniectura vero, &c.*

Plures autem Dominis visæ fuerunt in hac facti specie concurrere, id omninò conuincentes, ac apertè demonstrantes.

Primo scilicet ex qualitate personæ Cæciliæ, ac 6
Lucretiæ illius matris, à qua summam prædictam recepisse Ioannes confessus fuit. Nam pauperea erant ambæ, ac humilioribus exercitiis (honestis quidem) tenuem sibi victum quærebant, vt Testes examinati deponunt, itavt Lucretiam per Vrbem quæstuantem interdum vidisse se quidam affirmet, Quorum depositiones corroborantur ex eo, quod pro ipsa Cecilia dotanda ad piorum largitiones, & Confraternitatum subsidia pauperibus virginibus præstari solita, confugisse constat tam ex prædicto, quàm ex alio sequenti Instrumento die 1. Februarij eiusdem anni celebrato. Vnde magis detegitur earum inopia, vt considerauit Rota *in Romana Dotis, seu Restitutionis in Integrum 27. Iunij 1629. coram bon. mem. Merlino* apud Modern. Fotolioien *post tractat. de pignorat. decis.23. in §. minus obstat Instrumentum, &c sub num.15. vers. ex quo arguitur potius simulatam fuisse promissionem, &c.* Quæ visa fuit Dominis ex 7
prædictis etiam secundum dotationis tempus satis probari cum iuris communis præsumptioni conueniat, & verisimilis admodum sit, ac proindè ad persuadendum Iudicis animum sufficienter iustificetur *cap. sicut 47. dist.* Rota *dec. 240. num.3. versic. ex quorum dictis, ac seq. par.4. diuers. & in Fanen. dotis 20 Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro §. paupertas visa fuit sufficienter probata &c.*

Ideoque

8 Ideoque inuerisimile omnino est, quod notabi-
lem illam scutorum mille quadringentorum sum-
mam haberent, ac soluerint, vt benè probant Sa-
lic. *in l. 2 sub n. 3. vers. & Ideò &c. C. de Do. caut.
non numerat.* Gabriel *dicto cons. 42. sub. n. 15. vers.
imo ex qualitate mulieres lib. 2.* Menochius *de præ-
sumpt. 12. n. 16. vers. Hac tamen opinio, &c. lib. 3.*
Rota *penes Buratt. dicta decis.* 108. *sub n. 7. versic.
secundo considerabant &c.* Duran. *decis.* 98. *num. 13.
vers. quia d. dotis constitutio, &c.* & in his terminis
*in dicta Romana dotis seu Restitutionis in integrum
27. Iuny 1629. coram bon. mem. Merlino sub dicto
num. 5. dicto vers. ex quo arguitur potius simulatam
fuisse promissionem &c. ac seq. & in Macerat. cen-
sus 15. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Royas
in §. tertia elicitur fuit ex paupertate, &c.*

9 Secundò ex qualitate facti insolito, ac inueri-
simili modo gesti. Si quidem asseritur in eo In-
strumento, quod prædictæ quantitatis numeratio
præcessit illos celebrationem, ac ipsum sponsa-
liorum contractum tunc initum, nullaque peni-
tus exhibetur, cautio, seu publica, seu priuata, qua
nedum illius assecuratio, sed nec quidem numera-
tio iustificari valeat, quod sanè nullius prudentis
iudicio admitti potest, pauperes nempè mulieres
natura timidas, suspiciosas, atque tenaces notabi-
lem huiusmodi pecuniarum summam tot labo-
ribus, ac ærumnis (vt asserunt) longo tempore
conquisitam, viro iuueni, extero, ac nondum pro-
batæ fidei, qui facilè poterat illarum receptionem
negare, vel à proposito ipsam ducendi in vxorem
diuertere, & in alienas partes secedere, ac demum
illas restituendi, vel assecurandi facultate carere,
vltro crediderint, vt fuit consideratum in *dicta
Romana dotis seu Restitutionis in integrum coram
bon. mem. Merlino* apud dict. Modern. *de Pignor di-
cta dec. 23. n. 10 vers qua videntur, &c. & in Roma-
na nullitatis contractus 18. Iuny 2631. coram Re-
uerendissimo Terracinen. in recentiores dec 55. n. 22.
vers sed magna insurgit inuerisimilitudo, &c. ac seq.
part. 6. & prius decis 239. num. 11. vers. tertio non
videtur verisimile, &c. ac seq. parte 4. tomo 2. & de-
cis. 61. sub num. 9. vers. prima enim coniectura ac di-
cta decis 183 sub. n. 8 vers. & ex pactis etiam insoli-*
10 *tis cum sequentibus parte quinta.* Quæ fortius vr-
gent in proposito casu in quo tanta fuisse digno-
scitur in subiecta materia Lucretiæ sollicitudo, vt
longe leuiores summas, ac exigui valoris mobi-
lia non anteà illi credere voluerit, quam matri-
monium cum filia contraxisset, prout legitur in
vtroque instrumento. Vnde magis redditur inue-
risimile quod aliter exegerit, vbi maior vigebat
præcauendi ratio Rota *dicta dec. 239. n. 13. vers. ma-
ximè quia &c. part. 4 tom. 2. inter recentiores.*

Tertio quia expressè renuntiauit d. Ioannes in
ipso actu exceptioni non solutæ, ac numeratæ
quantitatis prædictæ, vt apparet ex eodem Instru-
11 mento in quo etiam legitur iuramentum, Quo
casu non censetur confessio facta sub spe futuræ
numerationis cui specialiter fuit renuntiatum,
sed verius animo donandi, qui ex actu etiam nul-
lo probatur *l. fin ff. de rebus eorum.* Succin. *in leg. 1.
num. 100. vers. quarta conclusio sol. ff. solut. matrimo-
nio,* Gabriel. *dicto consil. 163. num. 42. versic. Prima
coniectura est, &c. cum sequent. lib. 1.* Mantica *de ta-
citis lib. 11. tit. 20. sub num. 20. versic. & hac confes-
sio, &c.* Rota *penes Buratt. decis. 825. num. 2. vers.
qua opinio &c. absque difficultate procedit, &c.* &
in aliis.

Quarto ex postea gestis. Nam celebrato (vt
præmissum est) dicto Instrumento die 9. Ianuarij
1619. Aliud subsecutum fuit die 1. Februarij eius-
dem anni, in quo denuo fuerunt contracta spon-
salia, & dos constituta d. Ioanni in summa scuto-
rum ducentorum quinquaginta monetæ modo
ibidem conuento soluenda, pro cuius restitutio-
ne (quando casus contigisset) ac lucri dotalis so-
lutione iuxta formam statut. Vrbis se obligarunt
sub hypotheca bonorum, forma Camerali, & iu- 12
ramento, vt in eo legitur, quod maximè attendi
debet, nam ex eo declaratur partium voluntas,
quæ vel non intenderunt id vere agere, quod in
præcedenti fuerat expressum, sed ex causis tunc
eis benè visis simulare, vel saltem ab illo volue-
runt posteà recedere, ac reformare iuxta leg. *pacta
nouissima C de pact.* Baldus *in leg. ab Anastasio sub
num. 10. vers item hac lex, &c.* & ibi Salyc. *sub. n. 4.
vers item præstat aliud argumentum &c Cod mãdat.*
Castr *in lege penult. § si vir vxori sub n. 2. vers ego
nescio* ibi. *quia probat numerationem non fuisse fa-
ctam, &c ff. solut. matrimon.* Roman. *consil 445. sub
num. 4. versic secundo quod aliquando, &c* Dec.
*cons 421. Plenè, & subtiliter, &c. sub numero 13.
vers. & specialiter facit &c. cum seq.* Curt. senior
*cons. 54. sub num. 11. vers. fortius ad prædicta com-
probanda &c.* Soc. sen. *consil. 27. sub num. 24. vers.
Tamen in terminis nostris, &c. & Vers. & probatur
ista conclusio &c. cum seq. lib. 4.* Vrsil. ad Afflict.
dicta dec 402. n 8 Vers. verum in prædictis, Mantica
*de tacitis lib. 11. dicto tit. 20. n. 7. Vers. item hac exce-
ptio n. 24. Vers. caeterum &c.*

Nec obstat quod posterius hoc instrumentum
fuerit iuxtà assertum quendam abusum confi-
ctum ad extorquenda huiusmodi subsidia dotalia
à Ministris Confraternitatum Virginibus tantùm
pauperibus, & aliam congruam dotem non haben-
tibus elargiri habentibus.

Quia præterquam quod nec id iustificatur, nec
est verisimile in hoc præsertim casu; in quo si
vera fuisset præcedens dotis constitutio in quan-
titate prædicta; Detestabilis atque illicita omninò
esset huiusmodi simulatio, qua mediante bona
in opum necessitatibus destinata surripiuntur, ac
piæ Testatorum dispositiones fraudantur, & exa-
cta (qualis exposcitur) ac illibata executorum fi-
des, solertia integritas, & vigilantia, seu decipitur
seu redarguitur)

Non ideò eliditur quinimo augetur præcedens 13
simulationis præsumptio ad *l. non omnes §. A Bar-
baris ff. de re militar. cap. illo vos in fine* vbi glossa *in
verbo consueuerunt,* & DD. *de Pigner. cap. semel ma-
lus de regul. iuris in* C. Menoch. *præsump. 122. n 100.
vers vigesima secũda præsumptio, &c. lib. 3.* Mascard.
*de probat. conclus. 445. à n. 5. versicul. Probari etiam
poterit simulatus contractus cum seq.* Rota *dec. 179.
d. n. 21 vers sexta coniectura est* &c. *p. 4. tom. 2. & de-
cis. 594 n. 12, vers. in hac autem materia p. 5. recent.*
& *in Romana pecuniar. 9. Iuny 1636. corã bon. mem.
Merlino in §. secunda insurgit coniectura* &c *in dicta
Anconicana donationis coram Me in §. Decima quia.*
Nam illa præsumptio, quæ ex solito simulandi de-
duci solet in hac materia vrget sanè validius con-
tra eos, qui in tantam propriæ conscientiæ pernı-
ciem, ac proximi detrimentum id agere consue- 14
uerunt, & in eos acrius detorqueri debet, ne pro-
pria illis suffragetur malitia contra *text. in cap. ex
terrore, §. non igitur de rescrip.* & *in c. 2. vers. verum
quoniam de dol. & contum.* Vt igitur hæc omnia 15
cessent

cessent potius censeri debet dictum secundum Instrumentum ad veritatis declarationem, ac praecedentis reformationem, celebratum fuisse, prout iustitiae, ac aequitati congruebat *leg. merito ff. pro soc. leg. quoties la 2. ff. de rebus dub.* Rota penes *sanct. mem. Gregor. dec. 495. n. 5. versic. & est regula generalis:* Burat. *dec. 316. n. 5. versic. tamen praesatus debet, & c. cum seqq. ac in recent. dec. 254. n. 8. Vers. unde si aliquid percepit, &c. part. 5. & saepe in aliis.*

16 Neque releuat asserta praecedens dotis promissio, quae sequentis confessionis veritatem comprobare solet. Quia in eodem ipso Instrumento, ac verborum periodo facta legitur, quo illius receptio in summa praedicta fuit confessata, ibi, (Lucretia &c. dedit in legitimam sponsam Caeciliam, &c. quae consensit, & promisit matrimonio cum eo contrahere cum dote, & dotis nomine scut. 1700. monetae modo infrascripto, videlicet scut. 1445. d. Ioannes confessus fuit habuisse, & recepisse à dicta Lucretia, &c. de quibus &c. per pactum exceptioni renunciauit &c. Reliqua vero scut. 255. dicta Lucretia promisit soluere, &c.)

17 Ideoque effectum operari non potest, nisi aliunde ex antecedenti separato Instrumento, vel apocha matrimoniali, seu aliis legitimis probationibus iustificetur; aliàs enim facilè nimium legum dispositio illuderetur cum eadem procliuitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio, *ad leg. qui testamentum ff. de probation.* Gratian. *consil. 36. sub. n. 11. versic. quia in casu nostro, & c. cum sequentibus lib. 1.* & fuit dictum *in Romana Casalis 13. Iun. 1635. coram Reuerendissimo Salamantino, in §. final.* & iudicatum refert Antonius Fabr. *in suo Cod. lib. 5. titul. 10. definit. 9.* & alij recentiores.

18 Nec pariter releuat, quod iustificetur in ea parte, in qua subsidia dotalia per Confraternitates soluenda promissa fuerunt. Quia nec illa in omnibus congruit posteriori instrumento, vt patet ex vtriusque lectura, nec sufficit pro iustificatione alterius partis, tum quia exilem continet summam respectu confessatae, tum quia à diuersis personis solutam, non autem ab ea cuius fauore facta fuit confessio aliis suspecta, vt in his terminis respondit Rota *in d. Romana Dotis, seu restitutionis in integram 27. Iuny 1629. co. bo. m. Merlino in d. §. minus obstat Instrumentum solutionis sub n. 13. & seq.*

19 Praeterea non obstat, quod licet dicta confessio praeferat donationem, illa tamen inter sponsos ante contractum matrimonium non sit prohibita *iux. text in l. 1. l. cum in te, leg. si ante matrimonium, l. de rebus, cum seq. C. de don. ante nupt.*

Tum quia conclusio procedit in donatione palam, ac bona fide facta, non autem in ea, quae simulato receptae dotis praetextu intenditur fieri,

20 Hanc enim lex maximè abhorret, ac specialiter irrita, licèt matrimonij contractum praeesserit *d. l. 1. in vers. an vero donandi animo, &c.* vbi glossa *in verbo auxerit, & in verbo nihil actum est, &c.* di-

21 cit rationem, quia in tempus sequentis matrimonij confertur eius effectus, quo specialiter est interdicta *l. quod sponsa, C. eod. tit.* & concordes notant *in d. l. 1.* Cyn. *in princ. vers. secundo casu, & sub n. 1. vers. modo quaeritur &c.* Angel. *in principio, versic. secundo,* Fulg. *sub n. 2. vers. aliquando confitetur animi donandi, &c.* Alber. *sub n. 1. vers. si vero &c.* Sicard. *sub n. 2. vers. quicquid autem &c. & alij, Cod. de don. ant. nupt.* Ias. *in leg. si diuertio sub nam. 8. vers. subdit Bart. & 6. D. de verb. oblig.* Menoch. *praes. 12. sub n. 1. vers. & hac quidem opinio, &c. lib. 3.* Trentac. *resol. 7. sub n. 3. vers. in primo casu &c. sub tit. de iur. dot. lib. 3.* Valasc. *consult. 5. n. 4. vers. & primus casus est, &c.* Surd *cons. 196. sub n. 27. in fin. vers. tamen dicant &c. cum seqq.* P. Molin. *d. disept. 439. sub n. 8. vers. quando autem de confessione dotis receptae, &c.* Sanchez *de matrim. lib. 6. disp. 9. sub n. 3. vers. secunda conclusio &c.*

Tum quia ex particulari dispositione Stat. Vrbis d. lib. 1. c. 135. prohibentur expressè donationes non solùm inter virum, & vxorem, verum etiam inter sponsum, & sponsam praeterquam in casibus à iure permissis, qualis non est praedictus, imò expressè prohibitus, vt dictum est. 22

Nec potest ex eo sustineri, quod cum facta fuerit in ipso Instrumento dotali vim habeat augmenti dotis, quod iure permissum est etiam constante matrimonio *iux. l. si constante & l. cum multa, C. de donat. ante nupt.* & alias fuit dictum *in Alban. dona ioait 27. Noa. 163 coram bon. mem. Merlin. impress. post tr. Modern. de Camer. oblig. dec. 245.* 23

Quoniam id procederet quando dotis augmentum fuisset explicitè factum ex iusta causa iuxtà formam in praefatis legibus constitutam, & *in l. fin. C. de donat. propter nupt. in Auth. de aequalit. dot. collat. 7. quae est Nouell. 7. c. 1. & specialiter in d. l. cum multa in §. simplices etenim donationes,* ibi, *& hoc ipsum significauerit* &c. prout expressum fuerat in d. Alban. coram bon. mem. Merl. vt in ea legitur in *§ neque obstat quod donatio praedicta &c. vers. sed imo potius,* &c. Non autem quando simulata dotis receptione donandi animo facta fuit, vt probatur *ex text. in l. creditor,* ibi, *cum tam ea quae simulatè aguntur, quàm quae in vxorem à marito donationis causa tempore matrimonij procedunt propter iuris ciuilis interdictam pro infecti habeantur &c. Cod. de donat. inter vir. & vxor.* Imo hoc etiam titulo specialiter prohibetur *in d. l. 1.* ibi, *An vero donandi animo dotem auxerit, vt videatur accepisse quod non accepit* &c. ibique glossa *in verb. auxerit &c. C. de donat. ante nupt.* Cyn. Alber & alij prae DD. Atque ideo in *d. Alban. coram bon. mem. Merlino* fuit declarata valida illa donatio, quia tanquam expressè facta in Instrumento dotali pro augmento, ac iusta dotis recompensatione importabat in effectu donationem propter nuptias etiam matrimonio constante à lege permissam vt in ea legitur in *§. neque obstat quod donatio praedicta, &c. ac per tot.* 24 25

Postremò non obstat quod in omnem casum nihil praefatus Ioannes donauerit Caeciliae ipsius sponsae, sed Lucretiae sororis à qua dictam summam recepisse confessus est, quod licuisse videtur *l. 3. §. socrui ff. de donat. inter vir. & vxor. & leg. si te in vacuam, C. eodem tit.* 26

Quia constat ex ipso Instrumento donationem principaliter factam fuisse Caeciliae cuius nomine tanquam mater, & legitima administratrix Lucretia interuenit, cuique nominatim restitutio in casibus contingentibus tàm constante, quàm soluto matrimonio promissa fuit, vt ibi legitur. Vnde remouetur obiectum. Quod etiam praemissis simulationis praesumptionibus elicitur, *leg. Sulpitius, §. si color ff. de don. inter Vir. & Vxor. l. filia mea, ff. solut. matrim. l. data, Cod. de don.* Bald. *Nouel. de dot. p. 10. sub n. 14. Vers. nam tunc, &c.* Menoch. *de arb. iud. cas. 459. sub n. 28. vers. ita etiam non potest,* Rota *dec. 683. sub n. 2. vers. quod etiam DD. dixerunt, &c. part. 2. recent. & penes Burat. decis. 612. n. 2. & in aliis.* 27 28

Quare

29 Quare cum ex prædictis appareat nullo pacto
iustificari prætensæ dotis solutionem, non est con-
cedenda illius repetitio *l. pen § mulier ff sol matr.* &
concluditur *in d. l. 1. in fin* ibi, *& quod in dotem da-
tum non est repeti non potest, C. de don. ante nupt. &
in d. l. 1.* ibi, *ita demum te ad petitionem dotis admit-
ti posse, si dotem a te re ipsa datam probatura es, &c.
C. de dot. caut. non n. l. si quis post hac, in princ. versic.
dos etiam,* ibique glossa *in verbo dotalium, C. de bon.*
30 *prascr.* Nec exhibiti Instrumenti executio, quod
iustæ veritatis essentiam, ac substantiam obliga-
tionis in partium consensu positam non habet,
Bald. *in l. si § in computatione sub n. 17. in fin. vers de*
31 *illo non est dubitandum, &c. cum seq.* dicens quod In-
strumentum simulatum licet superficialiter appa-
reat instrumentum, tamen substantialiter, & intel-
lectualiter non est tale, *C. de iur. delib.* & in his ter-
minis probat Socc. *d. cons. 27. sub n. 24 vers & quia
iniquum esset, & c. n. 15. vers. ex quibus sequitur, &
plur seqq. lib. 4.* Paris *cons. 54. sub n. 19. vers. istis tamē
non obstantib. cum seqq. lib 1.* Becc. *cons. 51 sub. n. 35.
vers. tertia conclus. cum seqq. lib. 1* Rota *dec. 741. n 3.
vers hoc tamen non obstante, &c. p. 3 rec.* & fuit reso-
lutū *in d. Rom. pecun co. RR. D. mio Decano dec. 61.
n 8. vers. qua adminicula, &c. cum seqq p. 5. dec. 259.
sub n. 7. vers neque obstat &c. cum seqq. p. 6. dec. 11.
n. 20 vers nam contractus simulatus, p. 7. earundem.*
32 Neque potuit eo cursu temporis conualidari,
quia simulationis exceptionem non tollit, quæ
perpetua est vt notant Bart. Bald & alij DD. *in l. si
sub specie, C. de postuland* Soccin. *in d. l. 1. sub n. 102.
in secunda limitatione, Vers sed contraria opinio &c.
ff. sol. matr* Paris. *d. cons. 86 n. 35. vers. & magis ista
suadentur, &c. lib 3.* Ceph. *cons. 163. sub n. 21. vers.
qua conclusio, &c cum seq* Mant *de tac. lib. 11. tit. 20.
n. 29. vers secundò extēditur, &c.* Rota *penes Buratt.
d. dec. 108 n 17. Vers. & ex prædictis.* cum aliis rela-
tis per Modern. Rom *disc. 693. n. 12. vers minus ob-*
33 *stat lapsus temporis, &c* Neque iuramento confir-
mari, quando partes nihil vel aliquid prohibitum
agere voluerunt, quia tunc vel deest consensus,
vel potestas agentium, vt per Paris. *d. cons. 14. n. 41.
vers. hinc. postremò. cum seqq lib. 1. ac d. cons. 86. n 49.
vers. prout & secundò, &c. cum seq. lib. 3.* & latè pro-
bat Gabr. *cons. 142. sub n. 6. vers verum hoc casu &c.
cum seqq. vsque ad fi. lib. 2.* Valasc. *d. consult. 5. sub
n. 21. v quintus casus principalis etiam est, &c.* Rota
*penes Buratt dec. 873 sub n. 3. vers. nec obstat, ac seq.
dec. 925. n. 6. versic. non obstat præcipuum, & vnicum
fundamentū &c. cum seq. ac in rec. dec. 55. n. 13. vers.
nec quidquam facit, &c. cum seqq & d. dec. 259. n 9.
vers. & operatur, p 6.* Et hæc quidem conclusio ma-
34 gis procedit in hoc casu stante dispositione d. Sta-
tuti lib. 1. c. 135. præsumentis huiusmodi iura-
mentum dolo, ac metu extortum, quo casu nihil
operantur Bart *in l. omnes populi sub n. 25. vers sed si
statutum, &c. ff. de iust. &,* Bald. *in auth sacramenta
puberum, sub n. 5. vers. & ideo in multis locis &c.* ac
ibidem Castr. *n. 61. versic. sed si quæritur. C. si aduers.
vend.* Honded *cons 5. sub n. 40. Vers ultimum de iu-
ramento, cū seqq. lib. 2.* Rota *penes Buratt. d dec. 612.
sub n 6. Vers. tum quia quidquid sit, &c. cum seqq. ac
in Romana donationis de Cupis 5. Iun. 1602. coram
rec mem. Card. Pamphilio in § nec huic conclusioni
obstat. & penes Duran dec. 18. sub n. 2. versic quod &
sine dicto statuto, &c. ac seq ac in recent. d. dec. 11. sub
n. 17. versic. nec releuat. &c cum seqq. par. 7.* Eoque
tertius cum Statuta Vrbis fuerint auctoritate Apo-
stolica in his etiam casibus, in quibus iuramenti
validitatē restringunt specialiter confirmata, vt pa-
tet ex litteris fa. me. Gregorij XIII. Dat. Kal. Iunij
1588. in princ. eiusdem Voluminis registratis, ac
notat Galganet. *ad d. c. 135. in fi. vers. nam & si sta-
tuta disponentia circa iuramentum. &c.* & compro-
bant Paris. *d. cons. 86. sub n. 53. versic. & eo magis ista
procedunt, &c. lib. 3.* Gabr. *d. consil. 142. sub num. 10.
vers veram statutum, &c. cum seqq. lib. 2.*

Et ità fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVERENDISS.
D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Sabbatib. 26. *Nouembris* 1650.

ARGVMENTVM.

Plura de simulatione resultante ex confessione dotis de recepto facta, à Viro, absque quod aliunde appareat eius solutio, & de causis ipsius simulationis. Et de Iuramento contractu simulato apposito.

SVMMARIVM.

1 *Confessio simulata dotis solet esse, vel ad cohonestandam, speciosa dotis prætextu, inæqualem sponsa conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat.*

2 *Vel ad celandam sub eo titulo donationem, etiam inter sponsos prohibitam ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 135.*

3 *Confessio dotis simulata non habet executionem.*

4 *Confessio dotis, etiamsi facta ante contractum matrimonium, non probat veram numerationem, nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus coniecturis iustificetur.*

5 *Coniectura simulationis, cum ex variis causarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter resultent, non possunt certa omninò lege determinari, sed prudentis arbitrio, in singulis speciebus æstimari debēt, ponderatis circūstantiis facti, qualitate personarum, & totius rei gesta seriis: ac præcipuè verisimilitudine.*

6 *Paupertas, ad effectum arguendæ collusionis in Instrumentis dotalibus, satis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiā multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni concaemant, & maximè verisimiles sint.*

7 *Paupertatis iustificatio à communiter ac regulariter contingentibus benè deducta, non eliditur ex contrariis assertionibus de iis quæ rarò, & in quibusdam specialibus casibus, & non promiscuè accidunt.*

8 *Paupertas mulieris, & non Viri, facit super inuerisimili præsumere, cōfessionē dotis esse simulatā.*

9 *Alimenta præstita à Viro Vxori, non solùm ad maritalē affectionem, sed etiam ad conuenta, & solutæ dotis quantitatem referri possunt: & debēt.*

10 *Causa simulandi, sufficit quod sit probabilis, & ex coniecturis iustificetur.*

11 *Regis sententiam offendens, nihil validè gerit.*

12 *Causa simulationis, quæ sub honorifica dotis velamine, coniugy celat disparitatem, vel donationis animum, legibus cōmunibus, seu municipalibus aduersantem obducit, non eliditur, si Confessio dotis recepta facta per Virum, emanauerit tem-*
pore

non suspecto, quo non erat alieno ære grauatus; cum talis animaduersio excludat solum simulationem, quæ fraudem, ac præiudicium creditorum præseferret: quoniam ex diuersis causis proueniunt, diuersasque præseferunt qualitates.

13 *Lapsus temporis ad opponendum non numeratæ dotis exceptionem, non reiicit simulationem ex coniecturis validis resultantem.*

14 *Simulationis præsumptio validè resultans in actu, non eliditur per interuentum personæ diuersæ; illi tamen cum quo simulatur coniunctissimæ.*

15 *Commodum cuius respiciat promissio dotis, licèt sit facta diuersæ personæ, ad hoc vt cognoscatur collusio, potissimum attendi debet.*

16 *Iuramentum pro obseruantia, appositum contractui simulato, non potest actum simulatum confirmare, cum deficiat totalis partium consensus, ac veritatis essentia, ex quo partes non intendunt, quidquam verè efficere, sed ostentare.*

17 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. tollit omnem Iuramenti vigorem, vbi detegitur simulatio in contractu; præsumens illud dolo, ac metu extortum, & nihil, vult omninò operari.*

18 *Cuius statuti dispositio comprehendit vtique tam donationes expressas, quàm etiam tacitas, ac palliatas confessionum prætextu, quæ legibus aduersantur etiam inter sponsos.*

DECISIO XXIII.

RESolutionem in hac causa factam die 21. Februarij præteriti coram Me hodie denuo exactè discussam Domini confirmarunt.

Quia confessio dotis in summa scutorum 1445. receptæ à Ioanne Iaccio, facta in instrumento
1 sponsalium inter ipsum, & Ceciliam de Comitibus celebrato sub die 9. Ianuarij 1629. non solum non iustificatur, sed potius simulata dignoscitur vel ad cohonestandam speciosæ dotis
2 prætextu inæqualem sponsæ conditionem vt matrimonium cum illa honorificentius appareret *iuxt. leg. si quis post hac. ver Dos etiam, C. de bon. præscrip.* & gloss. *in l. si voluntate in verbo petendis. C. de dot. promiss.* vel ad celandam sub eo titulo donationem etiam inter sponsos prohibitam ex
3 dispositione Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 135. iux. l. 1. C. de donat. ante nupt.* Ac proinde petita pro ea summa exequutio contra bona possessa per Zoncam, & Laurentinum singulares eiusdem Iaccij possessores titulo emptionis concedi non debet *leg. penultim. §. mulier, ff. soluto matrimon. l. 1. C. de dot. caut. non n. l. 1. C. de donat. ante nupt.* & fuit latius probatum *in præcedenti decis. sub die 21. Febr.* emanata, cuius fundamenta visa fuerunt in concussa vigere.

4 Si quidem certum est quod huiusmodi confessio etiam si facta ante contractum matrimonium non probat veram numerationem, nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus coniecturis iustificetur *leg. 1. ibique gloss.* final. *in fin. ibi etiam si ante matrimonium, &c. C. de dote caut. non numeranda d. l. si quis post hac C. de bon. præscript.* Bart. *in l. si diuortio sub n. 3. in fine, Vers. quaro quid si ante matrimonium, &c. ff. de Verb. oblig.* Io. Andreas *in addit. ad speculat. part. 4. sub rubr. de donat. inter Virum & vxor. ad finem vers. secundo casu, &c.* Port. *in §. 1. n. 14. vers. & idem esset, Instit. de litterarum obligat.* Gabr. *con. 163. n. 11. ver. Et in Dubio, &c. cum seq. n. 15. ver. in dubio autem, &c. cum seq. lib. 2.* P. Molin. *de iust. & iure tom. 2. disp. 439. num.* 8. *vers. his ita constitutis &c. cum seqq.*

Neque sub ea spe facta censetur quando contrariæ vrgent coniecturæ simulationem præseferentes, quibus illa bene probatur, & satis constare censetur, quæ cum ex variis causarum figuris, & occultis partium machinationibus multipliciter resultent, non possunt certa omnino lege determinari; sed prudentis arbitrio in singulis speciebus æstimari debent ponderatis circumstantiis facti, qualitate personarum, & totius rei gestæ serie, ac præcipuè verisimilitudine (prout in hoc casu) censuerunt Domini validas, & sufficientes ad demonstrandam inuerisimilitudinem, atque simulationem dictæ confessionis relatas in eadem præcedenti decisione Dec. *con.* 644. *viso, & perlecto eleganti consilio sub n. 4. ver. circa primum, cum seqq.* Didacus *pract. quæst. lib. 3. cap. 7. sub n. 3. in fine ver. modo,* Valasc. *consult. 5. sub n. 21. vers. & probatur*, Menoch. *de Arbitr. Iudic. casu* 247. Becc. *con. 52. ex. n. 41. ver. ad probandam simulationem,* & aliis relatis respondit Rota *in Auen. Simulat. 29. Ianuarij 1635. coram. Eminentissimo D. meo Card. Panzirolo in rec. decis. 11. sub n. 13. vers. & saltem ex omnibus, &c. cum seqq. p. 7. ac. in Romana pecuniaria 9. Iunij 1636. coram bon. mem. Merlino* apud Moder. Rom. *de obligat. Camer. decis.* 181. *sub num. 23. in fin. vers. cumque vim ei pondus coniecturarum, cum seqq.* & aliis relatis in præcedenti decisione in §. *nec obstat quod confessiones huiusmodi, &c.* 5

Neque obstat quod paupertas præfatæ Ceciliæ, ac Lucretiæ eius Matris, ex qua potissimùm redditur inuerisimilis dicta confessio, & veritas illius excluditur, non fuerit sufficienter probata; Quia non solum ex depositionibus testium pro parte D. Zonchæ, & Laurentini examinatorum illarum conditionis notitiam tempore matrimonij contracti, & longè antea tanquam vicini habentium: verum etiam ex instrumento producto iustificatur, in quo residuum dictæ dotis pro summa scutorum 255. & confraternitatum subsidiis pauperibus virginibus præstari solitis, & ex piorum largitionibus redigendum promittitur, prout ex alio Instrumento sub die prima sequentis Mensis Februarij, factum apparet.

Quæ omnia cum Iuris communis præsumptioni conueniant, & maximè verisimilia sint neque contrariis assertionibus genericis, ac informibus, nullaq; concludenti ratione fulcitis, vllatenus elidantur, satis vtique probant ad hunc effectum paupertatem iux. gloss. *in Auth. præterea; in verbo locuples, vers. vel verius, C. vnde Vir, & Vxor,* Bart. *in l. si constante sub n. 14. vers. in casibus vero. ff. soluto matrimonio,* Didacus *resol. 6. sub numero* 8. *vers. qualiter paupertas probetur lib. 2.* Benincas. *in tract. de paupert. q. 6. sub. num. 14. cum seqq. versic. & ibi perfecta & plena probatio haberi non potest, cum seqq.* Io. Lup. *in repet. c. per vestras §. 18. sub num. 37. vers. Bonus ergo Iudex ex diuersitate casuum hoc poterit cognoscere, f. mihi 211.* Rota *decis. 233. sub n. 6. vers. & ita arbitrati sunt DD. in hac materia paupertatis*, ac proinde elidunt præfatæ confessionis vigorem Salycet. *in l. 2. sub n. 3. ver. & ideo solum mihi videtur considerandum, C. de dot. caut. non n.* Io. Campeg. *de dote p. 1. q. 52. su num. 6. ver. limità tamen*, Rot. *dec. 683. sub. n. 6. ver. & respectu Iulij p. 2. recent. ac in aliis.* 6

Et licèt admitteretur quod honestioris etiam gradus puellæ dotem ex proprio patrimonio, vel aliunde

aliunde habentes , huiusmodi tamen subsidia
interdum à confraternitatibus consequantur ; id
tamen passim ac promiscuè fieri non solet , sed
rarò,& in casibus specialiter adeò qualificatis, vt
eandem , ac forte maiorem attenta personarum
conditione paupertatis rationem præseferant,
nec illæ ab aliis priuatis personas, quæ puellarum
statum,& inopiam exactius inquirunt , eleemosy-
nas quæritant ; Ideoque ex his , quæ rarò , ac in
7 quibusdam specialibus casibus , & non promis-
cuè accidunt , non eliditur paupertatis iustifica-
tio à communiter, ac regulariter contingentibus
benè deducta *c. 1.* & ibi notant , DD. *de Cler. non
resid. l. nam ad ea , & l. ideo quia antiquiores ff. de
legibus l. quadam §. nummularios, ff. de edend. l. ea quæ
rarò, ff. de reg. iur.* Gloss. *in l. neque natales , vers. &
notat. hic argumentum &c. C. de prob.* cum concord.
penes Nicol. Euerard. *in loco à communiter acci-
dentibus,* Rota *dec. 484 n. 11. vers. nam respondebant,
&c. dec. 485. n. 7. vers. quia à communiter accidenti-
bus &c. p. 3. lib. 3. diuers.*

8 Hincq. apparet non releuare diuitias & quali-
tatem sponsi eam dotis quantitatem promeren-
tis , cum ad hunc effectum considerari debeant
facultates, & possibilitas mulieris ad *l. quaro & l.
cum post §. gener. ff. de iure dotium* , nec alimenta
9 longo tempore præstita vxori , quæ non solum ad
maritalem affectionem , sed etiam ad veram con-
uentæ , ac solutæ dotis quantitatem in summa
scutorum 255. referri possunt , & debent. Soccin.
in l. 1. n. 94. vers. 7. limita &c. ff. soluto matr. Did.
*resol. 1. sub n. 6. §. sic ex confessione recepta dotis &c.
vers. addit. tamen Baldus &c. lib. 1* Menoch. *præs. 12.
sub n. 23. Vers. & hæc posterior opinio &c. sub n. 73.
vers. extendit secundo &c.* & ita vtrique obiecto
respondit Rota *d. dec. 683. n. 6. vers. ex quibus , &c.
sub n. 13. vers. minus præsumi potest &c. p. 2. ac in Ro-
mana dotis seu restit. in integrum 27. Iunij 1629. co-
ram b. m. Mellino* apud Modern Foroliulen. *de
pignoribus decis. 23. n. 18. vers. quoniam responsum fuit
&c. cum seq. & sæpè in aliis.*

Minus subsistit obiectus defectus causæ simu-
landi , cum ante matrimonium contractum licue-
rit sponso palam sponsæ donare ac : proinde dotis
receptæ color necessarius non fuerit.

Nam illa honorificentiæ ratione humilioris
conditionis vxorem redarguerunt à notis , &
10 consanguineis cum tenuissima Dote duxisse, &
etiam iuris municipalis prohibitio *d. lib. 1. c. 135.*
verisimilem præbuerunt simulandi causam quam
sufficit fuisse probabilem , & coniecturis iustifi-
cari vt in specie tradit Valasc. *de consult. 5. sub n. 21
in 5. casu vers. & probatur d. causa simulationis* So-
cin. *in d. l. 1. sub n. 101. vers. reperio etiam , &c. & in
vers. quia datur modicum , &c. ff. sol. matr.* Hond.
cons. 46. n. 28. vers. & quia causa illa &c. lib. 1. P.
Mol. *de iust. & iure d. disp. 439. sub num 8. vers. vt
quid tenendum sit* , Rota *in Romana residui pretij
Appalt. 25. Iun. & 4. Iul. 1584. coram Robusterio
inter Criminal. Ferin. & in d. Mutinen. simulat. 29.
Ian. 1635. coram Eminent. D. Card. Panzirolo in
rec. dec. 11. n. 4. vers. quæ quidem sufficiens causa fuit
simulandi &c. cum seq. p. 7. recent. & in d. Romana
pecun 9. Iunij 1636. coram bo. me. Merlino decis. 181.
n. 8. vers. quod propriè cum seqq.* apud Modern. *de
Camer. oblig.*

Nihil enim tunc sponsus tradidit , donauitque
sponsæ , sed quæsito Dotis colore (vt præmissum
est) verè realiter si quid agere intendit illud sa-
nè, eo titulo contulit (pro vt ipsi vtilius erat ra-
tione commodi , ac etiam lucri dotalis munici-
pali iure constituti *eodem lib. 1. c. 132.* (in tem-
pus matrimonij , quo traditionem sub prætextu
restitutionis promisit *iux. l. cum hic status §. ora-
tio, vers. si sponsus sponsa donauerit &c.* vbi gloss.
in verbo pertinere, & l. si quis vxori , ibiq; Gloss. *in
verbo in dotem ff. de donat. inter Vir. & vxor.* ac 11
proinde legis sententiam offendens , nihil valide
gessit ; nam si quod potuit, noluit , & quod vo-
luit facere nequiuit *d. l. 1.* & ibi Gloss. *in verbo ni-
hil. aliud est &c.* Cyn. Angel. Fulgos. Albert. Si-
card. & alij , *& quod sponsa in verbo sine effectu C.
de donat. ant. nup. l. creditor* , ibi, *cum tam ea, quæ si-
mulatè aguntur quam quæ in vxorem à marito , &c.
pro infectis habeantur, &c. C. de donat. inter Vir. &
Vxor.* Surdus *cons. 169. sub n. 28. vers. & procedit
etiam si fiat ante matrimonium cum sequ.* Menoch.
*de præs. 12. sub n. 1. vers. & hæc quidem opinio , &c.
lib. 3* Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 1. sub. n. 6. vers.
secunda conclusio cum seq. & disp. 9. sub n. 2. Vers.
prima conclusio sit sit, & seq.* cum aliis relatis *in præ-
cedenti decisione in §. præterea non obstat, versic. tum
quia conclusio.*

Deinde non obstat quod huiusmodi confes-
sio emanauerit tempore non suspecto , quo præ-
fatus Ioannes alieno ære oppressus non erat.

Quoniam hæc quidem animaduersio causam 12
illam simulationis excludit, quæ creditorum frau-
dem , ac præiudicium præsefert de qua in *l. ait
prætor § si cum mulier ff. quæ in fraud. cred. & in l. 2.
de reuocand. his , quæ in fraud. cred. & in Auth. sed
iam necesse*, ibiq; Gloss. *in verbo suspicio C. de don.
ante nup.* & de hac modo non agitur ; non autem
illam in præsentia vigentem , quæ sub honorificæ
dotis velamine coniugij cœlat disparitatem , de
qua in *d. l si quis post hæc, vers. dos etiam,* & Gloss.
*in d. l. si. voluntate in verbis petendæ C. de dotis prom.
vel donandi animũ legibus, communibus, seu munici-
palibus aduersantẽ obducit vt in l. si non verum, & d.
l cred. C. de don. inter Vir. & Vxor.* quoniã ex diuer-
sis causis proueniunt diuersasque præseferũt qua-
litates, vt habetur in DD. ll. & explicant Bart. *in
vulg. cons. 65 factum tale est.* Petr. Nic. *sub n. 3. Vers.
circa secundũ cũ seq.* Bald. *cons. 249. super libris The-
saurariæ sub n. 2. vers. etiã ad euidẽtiã præmitto lib. 1*
Socin. sen. *cons. 264. sub n. 3. vers. circa secundã Quæ-
stionẽ, cum seq. lib. 2.* & in specie declarauit Salyc. *in
d. l. 2. sub n 3. vers. & ideo solũ mihi videtur conside-
radũ C. de dot. caut. nõ numerãda* Bald. *Nouel de dot.
p. priu. 10. vlt. n. 12. vers. si autem dicerent, & alleg.* P.
Mol. *d. 439. sub d. n. 8. vers. vt quid tenendũ cum seqq.*

Qua ratione ob lapsum tẽporis ad opponendũ 13
non numeratæ dotis exceptionẽ , hæc non reiici-
tur, Soc. *in leg. 1. n. 102. vers. sed contraria opinio in-
dubitanter est vera, ff. soluto matrim.* Didac. *d. resol.
7. sub n. 4. vers. quarto itidem constat lib. 1.* Sanchez
*de matrimon. lib. 6. dicta disp. 9 n. 9. vers. quando au-
tẽ hæc confessio habet vim donat,* Rota *penes fan. me.
Greg. dec. 67. n. 6. vers. non obstat lapsus biennij & d.
dec. 683. sub n. 11. vers. & ex prædictis p. 2. recent.*

Præterea non obstat quod confessio facta fue-
rit ad fauorem Lucretiæ matris Ceciliæ , à qua
Ioannes summam supradictam asseruit dotis no-
mine recepisse ; non autem ab ipsa vxore ; ideo-
que cesset suspicio. Tum quia interuentus perso-
næ adeo coniunctæ non elidit, sed magis , confo- 14
uet alia concurrentes præsumptiones simula-
tionis , quæ facilius hoc modo molliri potuit *l. si
sponsus*

sponsus §. generaliter tenendum est, l. Sulpitius §. si color ff. de donat. inter vir. & vxor. leg. filiæ meæ ff. soluto matrimon. l. data, ibi, si quidem clandestinis ac domesticis fraudibus facile quid vis pro negotij opportunitate confingi potest, vel id quod verè gestum est, aboleri, *C. de donat.* & declarat Bald. *Nouel de dot. p. 10. de priuileg. vlt. sub n. 14. versic. nam tunc ratione sanguinis subest suspicio fraudis*, Parif. *cons. 143. sub n. 22. vers. præterea lib. 4.* Alua. Valasc. *d. consult. 5. sub. n. 14. vers. quinto quidam limitant, &c.* Sanchez. *de matrim. d. lib. 6. disp. 1. sub n. 8. vers. tertia conclusio*, Rota *penes Comitul. decis. 86. n. 15. vers. idque persuadetur*, cum aliis adductis *in præcedenti decisione in §. Postremo non obstat, cum sequ. & in dicta Romana pecuniaria coram bon. mem. Mellino n. 12. vers. ponderando etiam qualitatem consanguinitatis.*

Tum quia Lucretia in dicto Instrumento tanquam mater, & legitima administratrix Ceciliæ, cui etiam nominatim promissa fuit dictæ summæ restitutio, vt in eo legitur & consequenter illa confessio in commodum, ac beneplacitum
15 eiusdem Cæciliæ principaliter emanauit, quod maximè attendi debet, vt probatur ex *tex. in dicta leg. Sulpitius in princip. vers. sic color, ff. de donat. inter. vir. & vxor.* Claud. Scyssel, *in l. 1. sub n. 35. vers. sexto limitat*, Bald. & ibi declarat Barbos. *p. 6. sub n. 49. vers. sed cauendum est, &c. cum seqq. ff. soluto matrim.* & comprobat Lup. *in Rubric. de donat. inter Vir. & Vxor. §. 30. sub. n. 12. in fine vers. sed in casu dubij, cum sequentibus*, quem sequitur Menoc. *de præsumpt. lib. 3. præsumptione 12. n. 85. vers. quod est coniectura.*

Non obstat denique iuramentum promissorium io fine dicti instrumenti adscriptum pro
16 obseruantia omnium in eo contentorum. Tum quia certum est quod confirmare non potest actum simulatum, per quem non intenderunt partes quidquam verè efficere, sed ostentare, quia tunc deficit totalis earum consensus, ac veritatis essentia *iuxt. text. in cap. animaduertendum 22. quæst. 2. leg. emptione*, ibiq. gloss. *in fin. versic. quid autem &c.* Bald. Salyc. & alij *in leg. final. Cod. plus valet quod agitur.* Ruin. *cons. 130 n. 4. vers. & dato, lib. 1. & consil. 132. sub n. 4 vers. primo casu, & infra lib. 4.* Parif. *cons. 54. sub n. 41. vers. hinc postremo dicimus, &c. cum sequentibus lib. 1. & cons. 86. sub n. 49. vers. prout & secundò, cum sequentibus lib. 3.* Gabr. *cons. 142. n. 15. vers. nec obstat quod in hoc instrumento lib. 2.* Valasc. *dicta consultat. 5. sub. n. 21. vers. quintus casus principalis etiam est.* Laderch. *cons. 189. n 8. in fine vers. sanè tamen in hac specie, cum sequentibus*, & Mantic. *de tacit. & ambigu. lib. 21. titul. 8. n. 55. vers. præterea contractus simulatus, &c.* Seraphin. *de priuileg. Iurament. 71. sub. n. 36. vers. vel potest dici, & priuileg. dici, & priuileg. 73. vers. secundò limita, &c.* Rota *penes Buratt. decis. 612. sub n. 6. vers. tum quia quidquid sit, cum sequentibus decis. 873. sub n. 3. vers. nec obstat cum seq. & decis. 925. sub n. 6. vers. non obstat præcipuum, & vnicum fundamentum cum seq.* Marescott. *res. 61. n. 4. vers. quia aliàs, lib. 1.*

17 Tum quia eliditur omnis Instrumenti vigor ex prædicto Statuto auctoritate Apostolica specialiter confirmato *lib. 1. cap. 131.* præsumente illud dolo, ac metu extortum, & nihil omnino operati. Parif. *dicto consil. 86. sub numer. 53. versic. & eò magis ista procedunt lib. 3.* Gabr. *consil. 142. sub n. 19. versic. verum Statutum Vrbis cum sequentibus lib. 2.* & notat ibidem Galganett. *in Comment. ad finem vers. nam etsi statuta disponentia circa iuramentum.* cuius quidem Statuti dispositio comprehendit vtique tam donationes expressas 18
quam etiam tacitas, ac palliatas huiusmodi confessionum prætextu, quæ legibus aduersantur, etiam inter sponsos, *dicta leg. prima versic. an verbo donandi animo, &c.* vbi glossa *in verbo anxerit, & in verbo nihil actum est. Cod. de donation. ante nupt. num concord. supra relatis in § nihil enim tunc sponsus tradidit*, ne alias huiusmodi machinationibus facile nimis iusta, prudensque statuentium illudatur intentio, vt latè probat Soccin. *consil. 66. sub n. 10. versic. postremò prædicta conclusio cum sequentibus lib. 1.* Gabriel. *dicto consil. 142. num. 22. versic. nec obstat, lib. 2.* Mantica *de tacitis lib. 21. titul. 1. sub. num. 18. & versic. Porrò non solùm donationes expressa*, & respondit Rota *penes Crescent. decis. 2. de confession.* Puteus *decis. 7. & decis. 55. sub n. 2. versic. & Statutum, lib. 3. in correctis, & in his terminis in Romana Domus de Beguardis, XIII. Ianuary M. DC. XLIX. coram Reuerendissimo Domino meo Decano in § præter quam quod vers. quod habere locum.*

Cæteris (quæ sunt leuiora) bene respondent Informantes pro reis conuentis.

Quare fuit resolutum persistendum esse in decisis vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Rescisionis Transactionis.

Veneris 29. Maij 1648.

ARGVMENTVM.

Transactio inita à filio cum matre ratione Administrationis bonorum, ex causa læsionis enormissimæ rescinditur, Læsio enormissima, quæ de Iure communi, est vltra dimidiam, ex dispositione Statuti Vrbis designatur vltra tertiam partem. Multa capita læsionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ constituendæ.

SVMMARIVM.

Bilancium, seu calculus informe, confusum, non integrum, nec iustificatum, & continens partitas, quæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneas nullius est releuantia pro redditione rationum.

2 *Tutor, cui à testatore Patre pupilli, est simpliciter remissa confectio Inuentarij, & redditio rationum, non potest excusari à descriptione bonorũ.*

3 *Nec ab omnimoda rationum redditione, ac reliquorum restitutione, sed tantum ab exactissima, & scrupulosa, vt aiunt, inquisitione: nam aliàs facillimimum præberetur occasio delinquendi ac pupillos fraudandi.*

4 *Administrator, qui sit crediter, & ad cuius manus magna pecuniarum summa ex opulenti patrimonij administratione peruenerunt: præsumitur. facta etiam legitimarum, ac verisimiliũ expensarum detractione, sibi satisfecisse de suo credito in bonis administrationis, donec, redditis rationibus, aliter constet.*

Et hac expressius in terminis mulieris administratricis, legitimam rationem non reddentis, Rota multis decisionibus comprobat.

5 Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiã cũ testamẽto, vel illo prædefuncto, eius filiis.

6 Legitima, quæ debetur filiis, est tertia pars bonorum defuncti.

7 Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 145.

8 Legitima debet esse libera ab omni grauamine, & fideicommisso.

9 Aestimatio bonorum minuitur, onere fideicommissi adiecto.

10 Valor. bonorũ ratione iniuncti fideicõmissi, minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declarãda, quãdo nõ est speciali constitutione determinata.

11 Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis, quò ad vsumfructum tantum, ex dispositione statuti Vrbis lib. 1. c. 131.

12 Et licèt filij postea deficiant, non tam proprietatem acquirit mater superstes, quam solùm consequi vsumfructum, voluerunt statuentes.

13 Euentus congruo ordini naturæ repugnans, ac inuerissimilis, non est magni faciendus.

14 Vsufructu per mortem vsufructuarij finito, reuertitur ipso iure proprietas ad proprietarium, seu eius Hæredem.

15 Proprietas aliquãdo assignatur vsufructuario, quasi loco pretij iuris vsusfructus, s. proprietatis portio.

16 Proprietas subiecta fideicommisso cum expressa prohibitione alienationis, non potest assignari, neque ipsi vsufructuario.

17 Mater tutrix, quæ in dotandis filiabus, excesserit modum à Testatore præscriptum, ipsiq; benè notum, & dispositioni statutariæ loci consonum, tenetur de proprio satisfacere, vel quia ratione, naturalis coniunctionis, pietatis, & affectionis censeatur ergà illas liberalis esse voluisse. Vel quia non erat profectò à filio releuanda.

18 Læsio enormissima, iuxta dispositionem Statuti Vrbis lib 1. cap. 54. designatur vltra tertiam partem veræ importantiæ.

Ex dispositione auth. Iuris communis in l. 2. Cod. de resc. vend. vltrà dimidiam veri valoris.

19 Læsio enormissima in transactione etiam iuramento firmata, attendi debet, quando læditur altera pars in magno excessu vltra dimidiam, nam illa præfert dolum re ipsa, qui semper censetur exceptus.

Et hanc sententiam sequitur Rota.

20 Læsionis modus, quando in transactione non est clarus, Iudicis arbitrio, consideratis considerandis, est remissus.

21 Vtilitas, quæ prouenit ex transactione parti aliter læsa, non impedit rescisionem ipsius transactionis ex capite læsionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere.

Nec ideo inde recepta tenetur restituere, donec altera pars iustificet, legitimo iure ad se rẽ assignatã spectare, ex qua vtilitas fuit alteri præcepta,

22 Verba, saluis prædictis. in Testamento apposita vbi filius est prius Hæres vniuersalis institutus, modificant vsumfructum matri licet primà facie plenis verbis relictum in bonis hæreditariis, vt non plenum sed potius alimenta ipsius matris præseferant, iuxta consuetudinem Bulgari vbique fere receptam.

23 Ampliatur etiam si mater, relicta insimul Tutrix, Curatrix, & pro tempore Administratrix fuerit à Testatore liberata à confectione Inuentarij, & redditione rationum: quoniam hæc liberatio congruiùs refertur, ac respicit administrationem bonorum, & magis excludit institutionẽ in vsufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius.

24 Dos dicitur cõgrua, quãdo cõstituitur in legitima

25 Testator, qui reliquit filiabus dotes competentes, censetur se voluisse conformare quantitatem taxatam per constitutiones loci: & eò maximè si sint à Summ. Pontif. confirmatæ.

26 Dos excessiua, ad iustam quantitatem, iuxtà vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit.

27 Dos promissa in excessu per minorẽ, potest pro sũma excedẽti, non soluta retineri, & soluta repeti.

28 Fideicommissum, in congruitate dotis potissimum debet considerari.

29 Dos congrua, aliquando maior, quàm sit præscripta legitima quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumstantiis, prudentis arbitrio, potest constitui.

Declaratur tam vt moderate fieri debeat, quousque patitur ratio.

30 Dos non potest constitui in immoderato excessu, ad præiudicium minoris, ac euersionẽ fideicommissi, habita etiam ratione dignitatis, & meritorũ viri quãdo mulier potest alteri nubere æqualis sibi conditionis viro, licèt minus qualificato.

31 Mulier magis expetit habere dotes suas inuestitas in Censibus, vel locis montium. seu similibus bonis, quam in domibus, licèt pluris æstimatis periculis tamen, ac impensis continuis, expositis.

32 Pactũ de retrouendẽdo, tanquam onus ac seruitutẽ. quandoq; præseferens, minuit verum rei valorẽ.

33 Contractus, vbi sunt plures, licèt super eadem re debent singuli cum eorum effectibus, & conuentionibus, distinctè considerari.

34 Pactum de retrouendendo, vbi non est absolutum, ac indefinitè, conuentum, sed ad certum tempus restrictum, non solet ipsius rei æstimationem minuere vltra sextam partem, ex sententia Rotæ.

35 Probatio oriens ex Instrumento adminiculis, & Iuris præsumptione pro actus veritate munito, præualet testi, ipsum esse simulatum deponenti.

36 Status hæreditatis firmatus à partibus in simul conuenientibus ex decreto Iudicis. & cum ipsius præsentia, vbi apparens facta omnimoda diligẽtia de omnibus bonis ibi discribendis, ita vt arbitrio Iudicis, si quid aliud superfuisset, verisimiliter etiam deduxissent; omninò attenditur.

Et protestatio facta ab altera ex partibus, quod non ideò intendit approbare, alia bona præter ibi relata non extare suffragatur solùm protestanti ad effectum vt possit adhuc aliorum bonorum existentiam probare, non autem vt elidatur status sic firmatus,

37 Probationes, in arduis censentur sufficientes, quæ haberi possunt, ac Iudicis animum inducere ad credendum talem esse veritatem. Procedit conclusio, etiam si agatur de probatione negatiua.

DECISIO XXIV.

DEfuncto Balthassare Bonadies instituto Hærede vniuersali Domino Bartholomæo eius filio, eiusque filiis legitimis, & naturalibus ex vero, ac legitimo matrimonio nascituris cum prohibitione alienationis, bonorum stabilium, censuum, & locorum Montium amplis verbis concepta, relictisque competentibus dotibus Lucretiæ, Catharinæ, & Orinthiæ filiabus fœminis;

Et

Et Domina Laura vxore Tutrice, & Curatrice, bonorumque omnium administratrice, ac vsufructuaria, donec viduitatem seruaret, & cum filiis cohabitaret. Hæc filiorum nomine hæreditatem adiuit, susceptumque tutelæ munus quatuordecim circiter annos exercuit, & bona administrauit, nullo prorsus confecto Inuentario, & Lucretiam alteram ex prædictis filiabus constituta dote scutorum viginti quatuor millium in non nullis Domibus, ac locis Montium Hæreditariis Domino Hippolyto Vitellesco nuptui tradidit, duabus aliis vitam Monasticam profitentibus. Alia verò plura loca similia eiusdem hæreditatis sibimetipsi pro satisfactione dotis, & lucri, ac interusuriorum dotalium à die matrimonij soluti, ac nuptialis donationis, & legati à marito facti assignari curauit insolutum. Deinde verò à præfato Bartholomæo super prædictis, ac redditione rationum conuenta fuit vna cum Genero pro eius interesse, ratione prætensæ nullitatis, & excessus dictæ Constitutionis Dotis Anno M. DC. XXV. vigore commissionis sanct. memor. Vrban. VIII. coram Rota pluribusque emanatis pro actore Decisionibus coram bonæ memoriæ Coccino sub diebus XXV. Maij, X. Iunij, & X. Decembris M. DC. XXVI. in recentiores *decis.* 14. & *decis.* 25. *part.* 5. & penes Fenzon. ad Statuti Vrbis *decis.* 138. inita fuit inter eos Transactio Anno M. DC. XXIX. XIII. Augusti. Cuius rescissionis instantia ex speciali Rescripto Sanctiss. Domin. N. Rotæ. nuper commissa, & hodie plenè discussa. Visa fuit Dominis admittenda.

Quia constat de læsione enormissima dicti Bartholomæi tam in ea parte, quæ respicit Dominam Lauram matrem, quam in ea quæ Lucretiam sororem, & Dominum Hippolytum eius Cognatum concernit. Nam matrem absoluit, & liberauit (nulla reddita ratione) ab administratione per eam gesta ab Anno 1611. vsque ad Annum 1625. bonorum hæreditatis paternæ, cuius redditus, aliasque pecunias eo tempore ad illam delatas summam scutorum quinquaginta septem millium octingentorum circiter constituisse apparet ex calculo, seu bilancio pro eius parte tunc composito, & in processu producto, licet informi, confuso, non integro, nec iustificato præsertim in partitis ad debitum filij descriptis, quarum nonnullæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneæ, ita vt nullius esset releuantiæ pro redditio-
1 ne rationum, *leg. si cui libertas, leg. cum seruus, versic. sed illud, ff. de condition. & demonstrat*, Corn. *consil.* 196. *sub numero* 9. *versic. facit quia lib.* 3. Rimin. iunior *consil.* 338. *num.* 32. *versic. item reperitur.* Menoch. *de Arbitr. Iudic. casu* 209. *num.* 20. *versic. secundo obseruandum est*, Rota *penes Burattum decis.* 14. *num.* 22. *versic. exhibita verò bilantia, cum sequent. & decis.* 29. *sub num.* 14. *versic. erant etiam, &c.* & Coccin. *decis.* 382. *sub n.* 4. *versic. & cum redditio rationis &c.* & aliis relati per Modern. Roman. *disceptat* 529. *à num.* 29. *vers. neque in bilanciis, ac seq.*

Nec enim ex eo quod fuisset illi à marito in eius testamento simpliciter remissa confectio in-
2 uentarij, & redditio rationum poterat excusari à descriptione bonorum, vt ex æquiori Doctorum sententia probauit Rota *in Romana fideicommissi*
3 *de Capite ferreo* 19. *February* 1646. *coram me, in §. ideo merito, versic. & proinde*, nec ab omnimoda redditione ac reliquorum restitutione, sed tantùm ab exactissima, & scrupulosa (vt aiunt) inquisitione, nam alias facilis nimium præberetur occasio delinquendi, ac pupillo fraudandi, *leg. quidam decedens, in princip.* & ibi Bald *l. qui plures, versic. quoniam*, ibique glossa *in verbo non est relicta & in fine ff. de administrat. tutor leg. si seruus vetitus* ibique gloss. & DD. *ff. de leg.* 1. *l. non solum, la* 2. *§. pen. l. si quis rationes, in princ. l. Aurelio, §. Caius ff. de liberat. legat.* glossa *in l. cum necessitatem, in verbo rationis*, ibique late Salyc. *sub num.* 1. *vers. sed. caue*, & Iason *sub num.* 1. *vers. nota tamen quod in tutoribus, C. de fideicomm.* & bene explicat Angel. *in cons.* 144. *reuocatur in dubium per tot* Castr. *cons.* 445. *circa primum, sub num.* 3. *vers. super secundo quæsito, lib.* 2. Iason *cons.* 153. *à num.* 5. *vers. sed præmissis non obstantibus, cum seq. per tot. lib.* 3. Signor. *cons.* 110. *Testator. in testamento dedit tutores.* Natt. *cons.* 115 *sub n* 9 *vers alias ista permissio.* Did. *resol.* 14. *num.* 3. *vers. secunda conclusio, lib.* 2. Menoch. *præs.* 164. *numero* 1. *vers. primus est, cum seq. lib.* 4. Galgan. *de tut. & curat. lib.* 3. *q.* 58. *num.* 22. *vers. sed potius, cum seq.* Io. Gutierrez *in simil. tract. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 32. *vers. Adeo est necessaria rationis redditio* Rot. *in Romana redditionis rationis* 12. *Maij* 1603. *coram litta in §. imo quod etiam si eis fuerit legata liberatio &c & in Romana tutela Boncompagn.* 13. *Nouembris* 1615. *coram bon. mem. Vbaldo in recent. decis.* 762. *n.* 8. *vers. non obstat liberatio, p.* 2. *& in aliis.*

Præterea eidem dimisit, assignauit, ac relaxauit census, & loca Montium non vacabilium hæreditatis pro summa sc. sexdecim millium, & vltrà nempè pro restitutione dotis patri solutæ scutorum octo millium, pro lucro dotali duorum millium septingentorum quinquaginta, pro donatione nuptiali, siuè sponsalitia largitate scutorum mille sexcentorum, pro legato scutorum duorum millium, & loca duo de viginti pro vsufructu à marito illi relictis, vt legitur in dicto Instrumento in *vers. Et ex capite & causa huiusmodi Transactionis. &c.* Quorum tamen respectiuè satisfactionem ex opulenti patrimonij admi- 4
nistratione, magnaque pecuniarum summa (vt præmissum est) inde redacta, facta etiam legitimarum, ac verisimilium expensarum detractione facilè antea consequi potuit, atque præsumitur donec redditis rationibus aliter constet *l. peculium autem, §.* 1. *vers. sane cum ex cæteris causis, ff. de pecul.* Afflict. *decis.* 13. *an.* 16. *vers. imò præsumitur, & seq.* Surd. *cons.* 299. *numero* 33. *vers. nam creditor* & in his terminis quando apparet notabiles pecuniarum summas ex bonis debitoris ad manus mulieris, vel alterius administratoris peruenisse, nec alia redditur de illis legitima ratio firmauit Rota *in Romana administrationis tutel.* 2. *Aprilis* 1590. *coram Pena, penes Marchesan. de commiss. tom.* 1. *fol.* 828. *n.* 1. *vers. nam Domini firmarunt &c. & decis.* 407. *in princ. vers. cum enim constet p.* 4. *diuers. & penes Card. Cauallor. decis.* 171. *num.* 7. *vers. & ideo, decis.* 452. *num.* 3. *vers. insuper, & in recent. dec.* 391. *sub. numer.* 7. *vers. semper obstabit, cum seq. decis.* 547. *num.* 1. 7 *vers. sed saltem, par.* 5. *& penes Reuerendiss. Vrgellen. decis.* 258. *n.* 14. *vers. tertia de Trebellianica, & dote Rètig, & in hac ipsa causa sub dict. die.* 25. *May* 1626. *coram Coccino in rec. d. decis.* 14. *num.* 8. *vers. nam & si quando agitur &c. cum seq ead. p.* 5.

Demùm eam releuare, atque indemnem seruare

promisit à quauis obligatione per ipsam contra-
cta ad fauorem d. Dum. Viteleschi, & cuiuscun-
que alterius pro manutentione, defensione, ac
euictione, dotis prædictæ illi constitæ, & aliis pro-
ut legitur in versic. prædictam D. Lauram suam
matrem &c.

Illa verò è contra assensit, atque conuenit,
quod census, & loca montium ipsi assignata pro
satisfactione eius dotis scutorum octo millium,
& legati scutorum duorum, duorum millium (de-
tractis scutis quatuor millibus, de quibus liberè
disponere posset) post eius mortem reuertantur
& spectent ad d. Bartholomæum eius filium do-
nec naturaliter vixerit, eoq. defuncto ad filios
masculos primùm legitimos, & naturales & dein-
de fœminas eisq; omnibus deficientibus vel non
extantibus liberè perueniant pro duabus ex tri-
bus partibus ad Lucretiam vxorem præfati D.
Hippolyti, eiusque filios masculos, & fœminas,
5 vt legitur in vers. conuertunt inuicem paucto expres-
so &c. Hic autem est obseruandum, quod mortua
Laura cum testamento debita erat ex legis dispo-
sitione saltem legitima Bartholomæo eius filio
§. 1. in auth. de trien. de semiss. §. aliud quoque capitu-
lum in auth. vt cum de appellat. cognos. Vel illo præ-
defuncto eius filiis §. neque illo in auth. de trient.
& semiss. & §. 1. in auth. de hered. ab intest. Gloss. in
l. omnimodo in verbo aliis personis, C. de inoff. testam.
Rota dec. 543. sub num. 1. vers. est enim certum p. 4.
rec. Eaque erat tertia pars dd. scutor decemmil-
6 lium, constituens summam scut. 3333. $\frac{1}{3}$ iux. tex.
in d. §. 1. in auth. de trien. & sem. vnde sumpta est
7 auth nouiss. C. de inoff. test. (sororibus iam dotatis
exclusis ex dispositione Stat. Vrb. lib. 1. cap. 145.
in fi. vers. quæ filia, Rota penes Card. Seraph.
decis 963. num. 2. vers. non enim debetur legitima,
dec. 415 p. 4 diu. Butar. dec. 922. n. 5. vers. clarissima
namque est conclusio, in rec. dec. 572. n. 4. vers. neque
8 poterit petere legitimam p. 5. ac alibi.) Et quidem li-
beta ab omni grauamine, & fideicommisso l. quo-
niam in prioribus l. scimus, in princ. §. cum autem, C.
eod. tit. Dec. cons. 17. n. 14. vers. quæ quidem dos, &c.
lib. 2. Ita vt quicquid super est vsque ad quantita-
9 tem scut. 6000. ferè absorbetur ex adiecto onere
fideicommissi, quod minuit æstimationem iux.
l. 1. §. si heres, vbi Bart. n. 2. vers. secundò nota, & seq.
Ias. n. 9. vers. tertiò nota. Rip. n. 25. vers. secundo nota
& seqq. ff. ad S.C. Treb. Alex. in l. pretia rerum, sub
n. 3. vers. in glos. 2. ff. ad l. Falc. Cagn. in l. 2. num. 243.
vers & in hac materia, C. de resc. vend. & ib. Ari.
Pin. n. 3. c. 4. n. 18 vers. pretium aliquando augetur, ali
quando minuitur, &c. Crau. cons. 435. num 17. vers.
cuius oneris ratione Dec. cons. 7. n. 96. vers. ista num.
10 pacta lib. 1. pro quantitate Iudicis arbitrio decla-
randa quando non est speciali Constitutione de-
terminata, vt respondit I. C. in l. si seruus furtiuus
in fi. pr. ibi, quod si pendente conditione iudicaretur
Iudex æstimare debebit quanti emptorē inuenerit, &c.
ibique gl. in verb. inuenerit, DD. C. de cond. furt. Ideo-
que census, & loca prædicta valoris s. 6000. hu-
iusmodi fideicommisso grauata vix pluris æsti-
mãda videntur, quam libera valoris dd. sc. 3333. $\frac{1}{3}$

Deinde conuenit quod loca montium eidem
assignata pro lucro dotali, sponsalitia largitate,
& vsufructu à marito relicto quoad proprietatem
spectent ad eundem Bartholomæum, eiusque hæ-
redes, ac successores, quibus ea defuncta pleno
iure restitui debeant in vers. quorum quidem om-
nium, & singulorum locorum montium, &c. Hic pariter
obseruandum, quod cum Balthassar maritus Lau-
ræ decesserit superstitibus liberis, lucrum dotale 11
spectabat ad eam quoad vsumfructum tantum ex
dispositione Stat. Vrbis lib. 1. c. 131. ita quod licet 12
filij postea deficiant, non tamen proprietatem ac-
quirit mater superstes, quàm solum consequi vsũ-
fructum voluerunt statuentes, vt fuit dictũ in Ro-
mana donationis propter nupt. 14. Iunij 1540. coram
Put. inter impr. dec. 17. de const. & in Rom. quart. do-
tal. 16. Mart. 1618. co. bo. me. Remboldo penes Fenzon
ad Stat. Vrb. dec. 74. in §. nec refert. quod dicti Ioan-
nes, & Marius prædecesserunt Virginiæ matri, &c. &
comprobatur in Romana de Canaler. 22. Mar. 1632.
coram bon. me. Coccino ibid. decis. 79. in §. ratio deci-
sionis fuit, &c. Donatio autem illa sponsalitia
(præterquod non erat liquida, nec satis iustifica-
ta) fuerat etiam sub eadem expressa conditione
concepta, quod filiis extantibus solus vsusfru-
ctus ad eam spectaret, vt in ea legitur. Et licet in
euentum eorum prædecedentiæ mater eiusdem
donationis vigore proprietatem quoque lucrari
deberet; Huiusmodi tamen euentus non fuit vi- 13
sus Dominis in proposito casu magni faciendus,
quippe qui congruo ordini naturæ repugnat, ac
inuerisimilis est l. nam & si parentibus, ibiq. Gloss. in
verb. tamen, ff. de inoff. test. l. qui duos, §. cum in bello,
ibiq. Gloss. in verb. patris, ff. de reb. dub. Bart. in l. in-
ter stipulantem, §. sacrã sub n. 7. vers. aut respicit fu-
turum, ff. de verb. oblig. Rot. dec. 365. n. 2. vers & futu-
rus euentus p. 4. diuers. Mand. ad reg. de infirm. q. 6. à
n. 6. ver. redeundo igitur, ac seq. vsus fructus etiam
eius morte finiebatur, ob quam ideo loca montium 14
eo titulo assignata ad hæredem ipso iure (circun-
scripta d. conuentione) reuertebantur l. 3. §. fi.
ff. quib. mod. vsuf. amit. l. vsumfructum cum moriar. ff.
de vsufr. l. corruptionem, de vsufr. & habit. §. fini-
tur, instit. eod. tit. Rot. dec. 653. sub n. 1. in fi. vers. cu-
ius natura est p. 2. & decis. 340. n. 10. vers. vnde sta- 15
tim p. 5. rec. Nec enim quoad proprietatem assigna-
ta suisse probantur, quasi loco pretij iuris vsus-
fructus iuxta terminos l. hæreditatem, ff. ad l. falc.
Nec assignari potuerunt obstante fideicommisso 16
cum expressa probatione alienationis aliisque
conditionibus in testamento Balthassaris appo-
sitis l. fi. C. com. de leg. & in auth. de restit. & ea quæ
parit. in §. quamobrem in princ. ibique gl. in verb.
alta, etc.

Vlteriùs in vers. item pacti fuerunt, &c. assumpsit
in se onus soluendi debita contracta cum Merca-
toribus, Artificibus, & familiaribus tempore eius
administrationis ad quod iam tenebatur, cum fru-
ctus omnes, ac effectus hæreditarios recepisset,
Necnon annuos scutos sexaginta singulis filia-
bus Religionem professis promissos vltra sum-
mam scutorum ter mille ob causam professionis
cuiuslibet earum impensam, vt apparet ex calculo
prædicto. Hinc etiam obseruandum, quod Balthas-
sar earum pater in d. eius testamento disposuit il-
lis eo casu persolui dotes, ac eleemosynas solitas
in versic. item iure, ac titulo institutionis, &c. Ideoq; 17
cum in omnibus præmissis D. Laura scienter ex-
cesserit modum à testatore præscriptum, ipsique
benè notum, atque omninò seruandum, etiam ex
dispositione Stat. Vrb. lib. 1. c. 141. iuri satis con-
sonum erat, quod de proprio satisfaceret, vel quia
ratione naturalis coniunctionis, pietatis, & affe-
ctionis censeatur erga illas liberalis esse voluisse.
Vel quia non erat profectò à filio releuanda l. cum
post mortem § præterea ff. de adm. tut. Lup in rub. d.
den.

den.§.66.sub n.14. verſ. in conſtituenda tamen dote;
*ac ſequ.*Bald. *Nouel. de dot.p 6.prin.45.ſub num.2.*
verſic.& hoc niſi talis mater &c. Barboſ. *in l.1 p.4.*
ſub num. 149. verſ. quinimo ſi mater tutrix filiæ, ff.
ſolut.matrim. Ant. Gomez. *ad leg. 50. Tauri ſub*
n.24. verſ.ſi verò mater, Galganet.*de tut. & curat.*
lib.3.q.50. num.5.verſ. in matre vero. Gutiertez *in*
ſimil. tract. part. 2. cap. 11. ſub num. 6. verſ. ſi verò
mater.

Inſuper eidem Bartholomæo pro decentiori ſu-
ſtentatione promiſit menſtruos ſcutos duodecim
ſoluere donec ipſa viueret in *verſ. & vlterius ſal-*
uis præmiſſis, &c. Quæ ſanè habita etiam aliorum
præmiſſorum ratione, viſa fuit Dominis longè
minus ſufficiens retributio, quam huiuſmodi
18 tranſactionis poſtularet validitas vt ceſſet læſio
enormiſſima, vel vltra tertiam partem importan-
tiæ eius quod fuit ab eo remiſſum atque promiſ-
ſum iuxta diſpoſitionem Stat. Vrbis d.l.1.cap.154.
Vel vltra dimidiam iuxta diſpoſitionem iuris
19 communis in *l.2. C. de reſcind. vend.* quæ in tran-
ſactione etiam in iuramento firmata ſeruari de-
bet, quando continet læſionem alterius partis in
magno exceſſu ſupra dimidiam, nam illa præ ſeferr
dolum re ipſa, qui cenſetur ſemper exceptus, vt
benè probat Corn.*conſil.27.a num.5.verſ.his tamen*
non obſtantibus, cum ſeqq. per tot. lib. 4. Cephal.
conſ 496.n.9.verſ.& nedum venditio,cum ſequ. Sur-
dus *conſ 480.num.13.verſic.certum eſt enim,* Molin.
de primog.lib.2.c.3.ſub n.18.verſ.quod temperandum
eſt, ac ſeq. & hanc ſententiam ſequitur Rota *vt*
per Chiſan.dec.192. incip. tranſactio reſcinditur, &
deciſ.102.vbi num.3. verſ. & dixerunt Domini, &c.
dicitur læſionis modum in hoc caſu Iudicis arbi-
20 trio remiſſum eſſe, conſideratis conſiderandis *p.1.*
diuerſ. & in Romana reſciſſ. inſtrum. 26. Nouem-
bris 1612.coram bo.mem.Vbaldo penes Cenc. de cenſ.
dec 275. cum relatis per Reuerendiſſimum Vrgell.
dec.121.ſub n.16. verſic. ea tamen, ac ſeq. & verſic.
prædicta autem læſione probata, &c. cum plur. ſeqq.
& in rec.deciſ. 189. ſub n. 4. verſ.n. 4. verſ.ex quo
iſta tranſactio p.4. deciſ. 315.ſub num 9. verſ. vnde
reſultat, ac ſeq.p.5.& in aliis.

Nec obſtat quod illæ teneantur ante omnia re-
ſtituere pecunias ex ea cauſa exactas *iuxta l. ſi di-*
uerſa, C. de tranſact.

Quia cum D. Laura priùs conſequuta fuerit ex
bonis hæreditariis mariti loca montium quadra-
ginta ſeptem & alia comprehenſa in Inſtrumento
celebrato ſub die 23. Septembris 1617. ob aſſer-
tam ſatisfactionem d.eius dotis, & lucri, ac in-
terusuriorum dotalium poſt ſolutum matrimo-
nium, vt in eo legitur quod deinde concordi Do-
minorum ſententia fuit declaratum nullum in di-
ctis Deciſionibus co. b. me. Coccino 25. Maij, &
10.Dec.1626.in *rec.d. deciſ. 14. & 25. p. 5.* Ac præ-
terea non reddiderit rationes adminiſtrationis
ſuæ, cuius occaſione iam conſtat longe maiores
pecuniarum ſummas ad eius manus perueniſſe,
Sentiantque Domini liberationem prædictam à
21 filio elicitam ipſi non ſuffragari, non videtur iu-
ſtum, neque æquum eſſe illum adſtringere ad re-
ſtitutionem huiuſmodi pecuniarum, quas in effe-
ctu tanquam exactas de fructibus, eorundem lo-
corum montium hæreditatis paternæ matri ex
cauſis prædictis nulliter aſſignatorum poteſt eo
titulo retinere donec congruè redditis per eam
rationibus eius credita melius iuſtificentur, vt
reſpondit Rot.*d.dec.102.ſub num.3.verſ. non obſtat*
quod teneatur recepta, ac ſeq.p. 1. diuerſ. & penes
Card. Seraph. dec. 922. num. 8. verſ. hic autem, &
benè comprobatur *ex trad.in d.dec.391. ſub n.7.v.*
ſemper obſtabit.cum ſeq.d.dec.547.n.17.ver. ſed ſal-
tem p.5.rec.

Minus obſtat, quod eadem Nomina tanquam
hæres vſuſructuaria à marito inſtituta liberè poſ-
ſet de fructibus bonorum hæreditaris diſponere,
detractis alimentis filiorum, annuiſque neceſſariis
expenſis. Quia Bartholomæus fuit inſtitutus hæ-
res vniuerſalis, ipſa verò relicta *ſaluis prædictis*
(ſunt verba teſtatoris) Tutrix, Curatrix, & pro
tempore adminiſtratrix,& vſufructuaria filiorum, 22
ac bonorum omnium reſpectiuè, quæ ſanè verba
filio ſic inſtituto non plenum vſumfructum ſed
alimenta præſeferunt, iuxta conſuetudinem Bul- 23
gari vbique ferè receptam de qua Gloſ. *in auth.*
Hoc locum in verb. derogari, C.ſi ſecund. nup. mul.
Rom. conſ. 118. Quoad primum num.1. ac ſeqq. Soc.
iun. *conſ.74. ſub n 12 verſic. Demum non diſplicet,*
cum ſeq.lib.4. Mant.*de coniect. lib.9. tit.7.n.1.verſ.*
*nam ex generali conſuetudine,& plur ſeqq.*Menoch.
praſ.139.n 4.verſ. ſecundus eſt caſus, & ſeqq. lib. 4.
Suid.*de alim.tit.2.q.15.in princ.n. 1. ac ſeq.* Peregr.
d fideic.art.12.n.28. verſ. ſed contra prædicta, Rota
dec.748 per tot p.4.diu. & penes RR. Vrgell.d.dec.
258 n 4.verſ. quæ matris inſiſtentio, & ſeq. cum aliis
relatis per Mareſc. reſol. 29. n 1. verſ. primus caſus
eſt,&c.& ſeqq.lib.1. Caſtill. *de vſuſ.c.45 n.6. verſ.*
*ſecundo conſtituendum eſt,ac ſeq.*Licèt fuerit (vt di-
ctum eſt) liberata à confectione inuentarij, &
redditione rationum,quoniam hæc liberatio con-
gruiùs refertur, ac reſpicit adminiſtrationem bo-
norum, prout tamen ſupra fuit declaratum in §.
Nec enim ex eo, &c. Et magis excludit inſtitutio-
nem in vſufructu, quàm ampliet, & alteret lega-
tum illius, Ang *d.conſ.144. ſub n.1.verſ. in contra-*
*rium eſt veritas,*Ruin.*conſ.17. n.13. verſ. & in caſu*
noſtro lib.2. Soc. iuo. *d. conſ. 74. n.12.verſ.demum*
non diſplicet ac ſeq.lib.4. Pariſ. *conſ. 21.n. 16. verſ.*
prout etiam lib.2. Rim.ſen.*conſ.116 ſub n.31.verſ.&*
ſimiliter reſpectu eius, &c. ac ſeq. quos ſequitur
Mant.*de coniect.d.tit.7.ſub num.26.verſ.ſed ſi teſta-*
tor non expreſſit, &c.

Quo verò ad aliam partem eiuſdem tranſactio-
nis ſpectantem ad DD. Lucretiam, & Hippoly-
tum; Viſa fuit euidentior læſionis probatio, quo-
niam Bartholomæus approbauit, & confirmauit
in verſ.Nec ad potiorem cautelam,&c.prædictam
conſtitutionem, & aſſignationem dotis pro ſum-
ma ſcut. 24000. in Domibus, & locis montium
non vacabilium anteà factam per publicum in-
ſtrumentum ſub die 24. Nou. 1623. nulliter qui-
dem,& maximè exceſſiuam habita ratione valoris
hæreditatis paternæ,vt fuerat priùs reſolutum *co.*
b.me. Coccin. ſub die 10. Iun. 1626. apud Fearon.d.
deci. 138. in §.Nec dicatur contractum non fuiſſe læ-
ſiuum, in verſ.Prout nec etiam poteſt euitari,& in §.
ſi. Nam eſto etiam quod aſcenderet (vt aſſerunt
Informantes pro eis) ad ſc.74000.legitima tamen
debita Lucretiæ alteri ex quatuor filiis Balthaſſa-
ris non excedebat quartam partem trientis *iux-*
tex.in d.auth.nouiſſim. C.de inoff. teſt. ſumpta ex c.1.
in auth. de trient. & ſemiſſ. & ſic duodecimam to-
tius Aſſis conſtituentem ſummam ſc. 6. 66. circi- 24
ter ad quam præcipuè referri debet quantitas
congruæ dotis, quam Pater ipſe reſpexit, dum fi-
liabus in ſeculo nubentibus dotes competentes
reliquit, vt legitur in prædicto *Verſ. Item iure, ac*

titulo institutionis &c. Alex. *cons.* 83. *n.*2. *Vers. Et
hoc tanto magis procedit &c per tot. lib.*4 Dec *cons.*
275. *Proponitur quod D. Iacobus, sub n.* 1. *vers. se-
cundo etiam respondere potest, vers. & à fortiori &c.*
Cran. *cons.* 236. *versic. Congrua autem dos*, Ceph.
*cons.*668 *n.*23. *vers. non obstant, cum seqq.* Dec. *d.
cons.*17. *sub num.*18 *vers. secundò quando etiam, &c.
cum seqq. lib.*2. Gabr. *cons.*116. *n.*8. *vers. quia sicut
statutum, & seq. lib.*1. Surdus *de alim. tit.*3. *q.*1. *n.*60.
vers. Rursus, Mant. *de tac. lib.* 12. *tit.*22. *n.*31. *vers.
ego vero*, Rota *penes Buratt. dec.* 844. *n.* 11. *versic.
prædicta dos, & fuit dictum in Rom. Dot.* 18. *Iunij*
1618. *co. bo. me. Card. Sacr. in rec. dec.*41. *num.*4. *ver.
quia longè excedit legitimam p.*4. *tom.*2. Maresc. *re-
sol.*19. *a n.* 26. *vers. quintò limita, cum seqq. lib.* 2.
25 Vel ad quantitatem taxatam per Constitutiones
Vrbis confirmatas per S.M. Sixt. V. in eius Bulla
incip. Cum in vnaquaque, sub rubr. Moderation.
delle Dot. in ordine 32. cui censetur voluisse se
conformare testator iux. theor. Bart. *in l. heredes
mei, §. cum ità n* 4. *vers. Et pro hoc dico*, & ibi Alex.
*sub n.*9 *versic. Et eadem ratione cum seqq.* & cæte-
ri DD. *ff. ad S.C.T. Terb.* Socc. *cons.* 51. *sub n.* 21.
*vers. secundò principaliter ista opinio confirmatur, &
plur. seqq. lib.*4. Mior. *de coniect. lib.*11. *tit.*14. *sub n.*
15. *vers. nam testator præsumitur*, & alij adducti à
Menoch. *præs.* 202 *sub n.* 10. *vers. extenditur primò*
26 *&c. lib.*4. Ac proindè ad iustam quantitatem mo-
deranda, & reducenda erat ad *l. si ex causa, §. in
dotis quoquomodo*, vbi glos. *in verb. Vltrà vires in
fi. vers. Vnde maiori, ff. de min. & l. V.* vbi glos. *in
verb. pertinuit in fi.* DD. *C. si aduers.* Rot. Rum. *cons.*
27 314. *n.*3. *ver. postremò, cum seq.* Licebatque summam
promissam in excessu retinere, & quatenus fuisset
soluta repetere Cast. *cons.* 468. *Ad primum quo
quaritur sub n.* 3. *vers. præterea, vers. ex quo quaritur,
p.*1. Siluan. *cons.*13. *n.*7. *vers. his sic præsuppositis, ac
seq.* Natt. *cons.* 658. *per tot.* Gabr. *cons.*20. *n.*56. *vers.
fateri oportet, cum seqq. lib.* 2. Menoch. cons. 813.
*n.*7. *vers. attamen si frater promisit, &c.* Odd. *de
rest. in integ. q.* 59. *art.* 5. *per tot.* quibus cum aliis
relatis idem comprobat, & iudicatum refert mo-
der. Mantu *contr.* 507. 508. 509.

Et licet D. Hippolytus ob eius nobilitatem,
insignesque animi dotes, & facultates, ampliores
promeruerit fortunas, eas tamen validè assequi
28 non potuit ex patrimonio minoris paterno fidei-
commisso grauato, quod principaliter in hac ma-
teria considerandum est *l. cum post §.* 1. *ff. de iur. do.
l. si filia pater ff. de l.* 3. Nam licet consideranda
29 etiam sit dignitas viri & ob eiusmodi circunstan-
tias dos aliquando maior, quam præscripta legi-
timæ quantitas prudentis arbitrio constitui pos-
sit, id tamen moderatè fieri debet, quovsque pati-
tur ratio, vt respondit I. C. *in l. quaro. ff. de iur.*
30 *dot.* nulloque pacto permitti potest in tanto ex-
cessu ad præiudicium minoris, ac exertionem fi-
deicommissi, dùm mulier alteri nubere valet
æqualis sibi conditionis viro licèt minus qualifi-
cato Bald. *in Auth. res quæ, sub num.* 18. *vers. vlti-
mò nota. C. comm. de legat.* Dec. *cons.* 26. *diligenti
pro tenui nostra facultate, sub n.*4. *versic. si vero mu-
lier cum minori dote*, Corn. *cons.*3. *sub num.* 3. *vers.
nam primò, & principaliter lib.*3. Decian. *d. cons.*17.
sub n. 24. *vers. neque est in facultate mulieris &c.*
Rota *penes Comitul. decis.* 45. *num.* 22. *vers. cum
non sit in facultate mulieris*, Cardin. Mantica *de-
cis.* 329. *sub n.*5. *vers. nam dos congrua, & latè de ta-
cit. lib.*12. *tit.*21. *sub n.* 26. *vers. neque enim debet esse
in potestate mulieris, & in d. decis.* 41. *sub num.* 2.
*vers. & signanter, ac seq. p.*4. *tom.* 2. *recent.* Peregr.
de fideicomm. art. 42. *sub num.* 78. *vers. non tamen
conceditur &c.*

Porrò D. Hyppolytus pro remissione huiusmo-
di excessus ac dotis approbatione nihil aliud in ea
transactione retribuit D. Bartholomæo, quàm
facultatem recuperandi infra decennium duas
Domos prædictas ad computum eiusdem Dotis
iam assignatas pretio scutorum vigintimillium,
pro scut. sexdecim millibus in totum. Quæ sanè
facultas, vel inutilis illi erat qui eam pecuniatum
summam, nec habebat nec verisimiliter habitu-
rus, vel ab aliis recepturus erat ad dictum effe-
ctum. Vel eisdem coniugibus magis proficua, quo- 31
rum fortè plus interest eam pecuniatum quanti-
tatem in censibus, locis montium, vel aliis bonis
maioris æstimationis, ac redditus inuestiendam.
quàm Domos illas licet pluris æstimatas periculis
tamen, ac impensis continuis expositas habere, vt
fuit dictum in *Romana dotis de Iacobellis* 19. *Iunij*
1626. *coram Reuerendissim. Vrgellen. dec.* 41 *sub
n.*14. *vers. tum quia magis expedit mulieri, cum seq.*
Et in omnem casum sub incerto futuro reputatio-
nis euentu dotem prædictam pro sola quantitate
scutorum quatuor millium minuebat, quæ non
æquiualet tanto excessui, adeo vt cessare faciat
læsionem prædictam ad effectum, de quo agitur
sufficientem.

Hincque patet non aduersari, quod pactum de 32
retrouendendo tanquam onus, ac seruitutem
quandam præseferens minuat verum rei valorem.
Ideoque dictæ dotis constitutio eo minoris quan-
titatis censeri debeat.

Quoniam obiectio procedit quando in vno, eo-
demque contractu bona cum eo pacto, ac serui-
tute traduntur. Non autem quando in vno liberè
tradita, in alio verò deinde celebrato ex noua
partium conuentione pactum appositum fuit, vt
factum apparet in proposito casu post plures an-
nos, tunc enim singuli contractus, ac eorum 33
effectus, & conuentiones distinctè consideran-
tur, vt fuit dictum in *Romanà domorum* 19. *Iun.*
1611. *penes san. me. Gregor. dec.* 492. *sub num.*9. *vers.
videbatur etiam Dominus, cum seqq. & in Romana
fideicommissi de Columna* 26. *Iunij* 1623. *coram bo.
m. Vbaldo in recent. dec.* 492. *num.* 20. *vers. præ-
terea, &c. par.* 4. *tom.* 2. & ex aliis comprobat
modern. Roman. *discep.* 786. *sub num.* 16. *versic.
præterea, cum seqq.*

Præter quod pactum illud vbi non est absolu- 34
tum, ac indefinitè conuentum, sed ad certum
tempus restrictum non solet ipsius rei æstimatio-
nem minuere vltra sextam partem ex sententia
Rotæ penes Card. Seraph. *dec.* 1063. *sub num.* 5.
*vers. quod in Rota solet æstimari &c. & in Romana
domus de Montegat.* 29. *Nouembris* 1591. *coram
Orano, §.* 1. *versic. merito in pacto temporali, post
controu. Cyriac.* 261. *& in Romana Domus* 14. *De-
cembris* 1618. *coram bon. mem. Card. Sacrato in re-
cent. dec.* 64 *n.*13. *vers. quod solet æstimari*, vbi aliæ
referuntur concord. *ac dec.* 344. *n.*13. *vers. quando
autem est temporale, par.* 4. *tom.* 2. *ac sæpe aliis.*
Quæ si detrahatur ex pretio scutorum viginti-
millium, quo duæ domus fuerunt in causam dotis
assignatæ remanet summa scut. sexdecium millium
sexcentorum sexaginta sex circiter, qui cum aliis
scutis quatuor mille in locis montium assigna-
tis constituunt summam scut. vigintimillium
sexcento

sexcentorum, & vltrà longè adhuc excessiuam, vt dictum est.

Minus obstat quod prædicta dotis constitutio in ea summa scutorum viginti quatuor millium fuerit simulatè, ac apparenter pro ampliori honorificentia conuenta, cum tamen realiter non excederet scutos viginti mille.

Tùm quia assertio hæc non probatur ex depositione quinti testis, qui frater germanus est D. Lauræ, & agit de sustinendo contractu eius opera, & auctoritate gesto, vt apparet ex dicto Instrumento dotali, repugnantque pacta in eo apposita; quibus earundem domorum perpetua manutentio, & conseruatio pro ea summa vigintimillium specialiter promissa fuit earumque defensio pariter, & euictio, ac demùm lucrum dotale iuxta formam Statut. Vrbis ex parte vtriusque coniugis super tota summa scutorum vigintiquatuor millium conuentum fuit, quæ profectò substantiam veritatis conuincunt, cuius probatio validior ex ipso Instrumento prædictis adminiculato, &
35 iuris præsumptione pro actus veritate vigente munito, quam ex illius testis depositione resultat ad *l. census ff. de probat. l. optimam, C. de contr. & commit. end. stipulat.* ibique gloss. & DD gloss. *in cap. 1. in §. postquam autem in verbo inscriptis, in fin. vers. sit tamen probatio, de cens. in 6.* Bart. *in l. si duo patroni sub n. 3. vers. nota ergo, ff. de iur. iur.* Innocent. *in cap. cum Ioannes, sub n. 6. vers. si vero testes contradicant Instrumento, cum seq. de fid. instrum.* Crau. *cons. 54. sub n. 15. vers. quinimo.* Surd. *decis. 105. num. 13. vers. ita quod Iudex, & fuit dictum in Vrbeuetana dotis 3. Aprilis 1609. coram sanct. mem. Greg. decis. 409. & penes Card. Caualcr. decis. 206. sub n. 1. vers. & propterea, cum seq. ac dec. 294. sub n. 1. vers. quibus non obstabant dicta testium & in rec. dec. 91. sub n. 9. versic. non obstant testes, & decis. 582. sub n. 6. vers. ex quibus part. 1. & decis. 146. n. 14. vers. quibus probationibus p. 5. & decis. 185. n. 10. vers. huiusmodi autem probationes p. 6.* Tum quia licèt ea constitutio dotis ad summam scutorum vigintimille redigeretur, adhuc tamen magnus superesset excessus iuxta prædicta.

Denique non obstat quod Bartholomæus non iustificauerit concludenter statum hæreditatis paternæ probando tot, & talia bona, & non alia in ea remansisse, vt necessarium videbatur pro fundamento intentionis suæ ad conuincendum excessum, ac subinde læsionem prætensam.

Quia cum Rota mandauerit sub die 14. Ianuarij 1647. firmari statum dictæ hæreditatis, & partes ipsæ in executione dicti rescripti ad hunc effectum pluries conuenerint coram Me, ac quæcunque exquisitis diligentiis ad illum spectantia reperire potuerunt deduxerint, & si quid superfuisset verisimiliter deduxissent. Eaque in calculo in actis exhibito, & earum subscriptione munita descripta
36 fuerunt. Hinc Domini censuerunt satis probari statum ab eis ordinatum, & tot laboribus constitutum, non obstante protestatione in eo apposita pro parte D. Hippolyti, quod non intendit ideo approbare alia bona præter ibi relata in eadem hæreditate non remansisse, quæ illi quidem suffragatur ad effectum, vt possit adhuc aliorum bonorum existentiam probare, non autem, vt elidatur status iuxta eorum mentem atque Decretum firmatus iux. notata per Soccin. *in l. pecuniam, sub n. 6. vers. vltimò nota cum seq. ff. si cert. pet. & in l. quibus diebus §. quidã Titio, n. 10. vers. & ex præmissa, ac seq. ff. de cond. & demonstr.* Bertazzol. *clausul. 38. gloss. 2.* Rota *penes Buratt. decis. 546. num. 6. vers. non obstat clausula in dicta subscriptione apposita*; Eoque magis, quia comprobatur etiam ex alio supradicto calculo, siue bilancio per Dom. Lauram aliàs producto, & ex culpa illius (quæ inuentarium, vel saltèm descriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere omninò neglexit) non autem filij, procedit exactiorum probationum difficultas. Ideoque merito illæ sufficientes censeri debent quæ haberi possunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem esse veritatem iux. tex. 37
in l. 3. §. ideoque Dinus, ff. de Testib. & theor. Bart. *in l. admonendi n. 15. vers. pro cuius declaratione, ff. de iur. iur.* Soccin. sen. *consil. 11. num. 6. vers. illa autem &c. lib. 3.* Soccin. iunior. *cons. 32. n. 10. vers. & ad hoc demonstrandum ac seq. & consil. 167. n. 18. vers. sicut etiam de probatione, lib. 2.* Gabr. *cons. 138. sub n. 20. vers. nam sicut præsumptio quæ oritur ex inuentario, cum seqq. lib. 2.* Rota *penes san. mem. Gregor. decis. 245. n. 3. vers. & vltimo, cum sequ. & in recent. decis. 198. sub n. 2. vers. & licet par. 1.* Etiam si agatur de probatione negatiuæ, vt benè comprobat Franc. Herculan. *de negat. proband. sub n. 314. vers. quinquagesimus tertius modus, cum seqq. & sub n. 317. vers. quinquagesimus quartus modus &c.* Et ita fuit cóclusum vtraq; parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Rescissionis Concordiæ.

Lunæ 15. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renuntiationem præseferentibus pollens: non potest rescindi, seu postponi sub prætextu Instrumenti, seu Iuris non memorati. Plura de Personarum legitimatione circa natalium restitutionem, ac de firmitate, & obseruantia transactionis.

SVMMARIVM.

1 *Concordia, litibus, controuersiis, ac prætensionibus finem imponit.*
Et tàm pendentibus, quàm futuris, prout partes conueniunt.
Prohibetque illas instaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, ac proinde impedit litis ingressum, vlteriorem processum, non secus ac rei iudicata.
2 *Concordia præfefert virtutem rei iudicatæ.*
3 *Transactio, atque concordia, semper potest iniri; vbi adsit quæuis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam euidentem excludat actoris.*
4 *Legitimatio omnem prorsùs illegitimitatis, maculam abolet.*
5 *Legitimatio facta Principis auctoritate, legitimatũ ad primæuum naturæ Ius, quo omnes liberi, ac legitimi nascebãtur, remotis iuris positiui obseruationibus atque impedimentis validè restituit.*
6 *Clausula,* sine præiudicio venientiũ ab intestato, &c *in Instrumento legitimationis apposita, plenam legitimationem personæ non impedit, sed effectum successionis dumtaxat moderatur.*

7 *Legi*

7 *Legitimitas personæ dimetitur à tempore conceptionis, ac natiuitatis.*

8 *Verba* eundem & prædictum. *sunt personalia.*

9 *Prohibitio restricta ad certam personam, non porrigitur ad alias, vbi etiã concurrit eadem ratio.*

10 *Fideicommissum constitutum in transactione, validum est illis pactis, & conuentionibus, quibus initum est inter partes.*

11 *Verba in Transactione concepta adeo ampla, atque prægnantia, vt comprehendant quascunque causas, prætensiones, & iura non expressa & in iudicium non deducta; elidunt exceptionem non producti in iudicio, seu non memorati alterius Instrumenti.*

12 *Verba amplissima & maximè complectentia, in Instrumento transactionis apposita, declarant partium ipsarum voluntatem fuisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere.*

13 *Verba ampla apposita in transactione, per quæ remissa fuit omnis Causa, & omne Ius, quod competere posset cõprehendunt etiam iura ignorata.*

14 *Verba generalia in Transactione apposita, non patiuntur restrictionem, salua ratione recti sermonis, quando conuentum fuit, quod liberatio esset generalis, & plena.*

15 *Pactum comprehendens etiam incognita, plenam parat securitatem.*

16 *Generalitas prolata per verba, vel signa vniuersalia,* omnia, &c. quæcunque, &c. *& similia; non potest restringi (alia non apparente partium voluntate) sed generaliter ac vniuersaliter intelligenda est, ac operari debet.*

17 *Dictio* occasionis, *apposita in instrumento, ampliat verba, aliter ampla: vt comprehendant; non solum causas immediatas, & proximas; sed etiam remotissimas.*

Et sub verborum vniuersalitate facit cõprehendere etiam illam dispositionem, ex qua resultaret idem effectus, si verè casum comprehenderet.

18 *Consensus defectus non potest opponi, vbi ex ipsis verbis amplissimis manifestè apparet.*

19 *Cogitata censentur omnia, quando constat ex verbis, quod voluerunt partes, conuentionem, ac transactionem extendi etiam ad incognita; & imputandum est illi, qui non cogitat, sub eiusmodi verbis generalibus, omnia comprehendi.*

Et hoc fortiùs procedit, stante iuramento quod magis deliberatam demonstrat partium voluntatẽ.

20 *Iuramento potest renunciari formæ rei præscriptæ.*

21 *Pactum resolutiuum, cui apposita est aliqua limitatio, modificatur ab ea.*

22 *Pactum resolutiuum non operatur, deficiente, conditione, sub qua conceptum fuit.*

23 *Concordia non potest impugnari, re non amplius integra, postquam partes, siuè partium altera, ex ea commodum percepit.*

DECISIO XXV.

PEndente iudicio in Rota coram bon. mem. Coccino inter DD. Marcellum, & Horatium filios Io. Baptistæ actores, & DD. Tiberium, ac Iacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæsaris de Albertinis reos conuentos super fideicommisso primogeniali ordinato per d. Cæsarem ad fauorem lineæ masculinæ legitimæ, ac naturalis præfati Io. Baptistæ inita fuit inter eos Concordia, cuius vigore reseruato dicto fideicommisso super Casali nuncupato Campo di Merlo, & Palatio in via Vallis, & quatenus opus sit ex tunc communi consensu specialiter constituto in casu quo descendentes omnes masculi legitimi & naturales ex eodem Tiberio, & Iacobo deficerent, cætera omnia hæreditatis bona fuerunt eorum liberæ dispositioni dimissa, his additis verbis.

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus, & singulis in Instrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere inuiolabiliterque, obseruare, & attendere promiserunt, & nunquã sub quouis prætextu etiam Instrumentorum, scripturarum, probationum ac iurium de nouo repertorum, seu reperiendorum, & ex quauis alia causa & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, & incogitatis, etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocunque capite etiam enormissimæ læsionis, & si qua mihi iusta causa &c. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio &c. & dispositioni, l. de his, & l. cum his ff. de transact. & similibus legibus &c. & omni iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio &c. & cuicunque dispositioni &c. atque rescripto &c. siue ad petitionem partis &c. siue motu proprio, & ex officio tam per viam gratiæ, quam iustitiæ, & cum quibusuis clausulis derogatoriis etiam amplissimis contra præmissa quomodolibet concedendo &c. reperito iuramento, &c.

Cum autem D. Iacobus Tiberio fratri superstes prætendens substitutionem lineæ prædicti Io. Baptistæ eo casu à Cæsare Testatore ordinatam, quo Paulus primus hæres sine filiis masculis legitimis & naturalibus decederet proculdubio expirasse per superexistentiam ipsius, ac Tiberij fratris. Ac insuper d. Casale, ac Palatium non potuisse comprehendere vti hæreditaria q. Rutilij eiusdem Cæsaris patris, qui testamento expressè illi prohibuit disponere ad fauorem personæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut matre illegitimis, cuius dispositionis nullam asserit in ea Concordia habitam fuisse rationem siue notitiam, & propterea illam sustineri non posse. Obtinuerit super eius nullitate, ac rescissione commissionem, Articulisque successiuè produxerit ad probandam assertam illegitimitatem matris, & Aui paterni dd. DD. Marcelli, & Horatij qui non solum prædicta constanter negarunt, verum ad euitandam litem expensa, atque molestias dictam Concordiam principaliter opposuerunt. Ideò re maturè discussa hodie DD. responderunt illam obstare.

Hæc enim litibus, controuersias, ac prætensio- 1
nibus finem imponit, *l. actione, l. fratris tui, l. sub prætextu Instrumenti leg. sub prætextu specierum l. transactione, C. de transactione.* Tam pendentibus, quàm futuris prout partes conueniunt, *leg. 2. C. eodem* Alex. *cons. 40. super præmisso themate n. 17. vers. non obstat lib. 1.* Rota penes *Card. Seraph. dec. 737. n. 7. vers. præterea, ac sanct. mem. Gregor. decis. 286. n. 6. vers. & tam à lite futura,* Coccin. *decis. 337. n. 8. vers. quia concordia & transactiones, & in rec. decis. 715. sub n. 5. vers. tamen satis est, p. 2. & decis. 466. num 1. vers. ista transactio part. 4. tom. 2.* Prohibetque illas instaurari, & ad trutinam iudicialem reduci, *l. cum mota, l. causas, l. si maiores. l. transactione, l. quamuis, Cod. eodem* sanct. memor. Gregor. *decis. 354. n. 2. vers. quia transactio, cum seq.* Card. Caualer. *550. n. 2. vers. quia obstabit.* Ac proinde impedit litis ingressum, vlterioremque 2
processum non secus ac res iudicata, cuius virtutem præsefert. *d. l. fratres tui,* vbi hoc notant Bart. Salzc. Alex. & alij *l. non minorem, C. eodem,*

C. eodem Roland. *conf.28. n. 17. verf. quarto acce-
dit, lib.4.* Surdus *conf. 451. n. 16. verf. quia tranfa-
ctionis exceptio, cum feq.* Rota *penes Verall. decif.
51. par. 3.* Seraph. *decif. 1157. n. 1.* Mantica *decif.
241. n. 7. verf. vnde cum tranfactio cum fequ. & de
tacit. tit. 26. tit.7.num. 6.verf. quarto deducitur,*&
fanct.memor.Greg. *decif.184 n.2. verf.quia obftant
fententia,& dict. decif.286.fub n.4. verf. quibus non
obftantibus cum fequ.* & Card. Caualer. *decif. 276.
n.1.verfic. tranfactio autem, ac in recent. decif. 539.
fub n.1.verf. qua propterea,part. 1. decif.414. per to-
tum decif. 447. per tot part.2.& decif 402. num 4.
verf. & impedit litis ingreffum, par. 5. & decif. 86.
n.1. verf. quia cum tranfactio, par. 6. & decif. 161.
n 1.verf.& ex qua tranfactione,& decif.218.n.1.ver-
fic. quia illa cum feq p.7.*

Nec obftat, quod fubftitutio à Cæfare ordinata
ad fauorem primogenituræ ex linea Io. Baptiftæ
iam expiraffet per exiftentiam filiorum Pauli pri-
mi eius hæredis.

Quia contrarium conuincitur non folum ex
pluribus coniecturis ab ipfo Teftamenti, & Co-
dicillorum contextu per informantes benè dedu-
ctis; fed ex depofitione bon. mem. Cardinalis
Crefcentij Teftatoris confanguinei, ac vltimæ il-
lius voluntatis executoris tunc folemniter exa-
minati affirmantis lineam præfati Ioann. Baptiftæ
fuiffe lineæ Pauli quandocumque deficienti in dd.
Codicillis ipfo, ac Marchione Ioann. Baptifta eius
fratre præfentibus ordinatis fubftitutam. Quæ fa-
nè exuberabant ad reddendam rem dubiam, itave
validè iniri poffet inter partes tranfactio, atque
concordia, cum ad hunc effectum fufficiat quæ-
uis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam
3 euidentem excludat actoris, *leg. in fumma in princ.
verf. & quidem,* ibique gloff. *in verbo nulla, cum
feq. ff. de condit. indeb. & d.l.2.* vbi gloffa *in verbo
nulla, C. de tranfact.* Parif. *conf. 32. fub numer. 17.
verf. ad ide dicendum, cum feq. lib.1.* Decian. *conf.
56.num.29.verfic nam fufficit, cum fequ. lib. 4.* latè
Becc. *confil. 109. fub num. 8. verf. nam eo ipfo, &c.*
Rota *decif. 104. fub num.2.verf.& propterea par. 2.
decif.263 num.2.verf. attamen,cum feq.par.3. & de-
cif.348 fub num. 4. verf. & ideo non mutat. p. 4. &
dicta decif. 161. num. 5. verfic. ad effectum enim. &c.
p.7. recent. ac in bonorum. Tranfactionis 25. Februa-
rij 1639. coram bon. mem. Merlino in § illudque plu-
rimi faciebat Rota, & fæpè in alijs.*

Minus obftat adducta prohibitio Rutilij his
verbis concepta, *Prohibens exprefsè eundem D.
Cæfarem hæredem prædictum, quod in euentum, in
quem voluerit condere aliquod Teftamentum, feu de-
uenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis
prædictis in totum, vel in partem, quod non poffit in-
ftituere, & nominare, nec aliquam donationem facere
ad fauorem perfona illegitima, & naturalis, & pro-
creata ex patre illegitimo, & naturali, aut ex matre
illegitima & naturali &c.*

Quia (prætermiffis nunc aliis) non applicatur
DD. Marcello & Horatio, quos conftar fuiffe
progenitos ex vero; & legitimo matrimonio à
Dom. Ioann. Baptifta eorum patre contracto
cum Cinthia filia Francifci de Caluis Patritij
Romani, eundemque Ioann. Baptiftam fufce-
ptum ex vero, legitimoque matrimonio à Mar-
cello eius patre contracto cum Laura de Maxi-
mis. Obiecta verò eiufdem Marcelli eorum Aui
illegitimitas præter quod impertinens eft in
propofito cafu, in quo Rutilius Teftator illegiti-
mitatem perfonæ inftituendæ propriam, atque pa-
ternam non Auitam reprobauit, excluditur etiam
ex Teftamento Ioan. Baptiftæ fenioris illius con-
dito de Anno 1527. die 1. Augufti à quo fuit hæres
vniuerfalis inftitutus tanquam filius legitimus &
naturalis, & ex aliis iuribus per eofdem fratres
exhibitis. Illa pariter dictæ Cinthiæ eorum ma-
tris omninò refellitur ex publico Inftrumento in
quo legitur ipfam patre inftante fuiffe à Collegio
Archiuij Apoftolica auctoritate plenè legitima-
tam & ad omnia iura legitimorum, ac fi de legiti-
mo Thoro genita fuiffet, reftitutam Anno 1576.
die 3. Aprilis. Ac proinde quando matrimonium 4
contraxit cum d. D. Ioan. Baptifta die 31. Augu-
fti 1577. non erat illegitima, cum eiufmodi ma-
cula iam fuiffet per legitimationem præcedentem
penitus abolita, *§. fi quis igitur in primo in Au-
then. quibus mod. nat. effic. fui.* ibi, *legitimus mox
fiet naturalium iure omnino liberatus.* Alciat. *conf.
14. num. 6. verf. fecundum fundamentum lib. 9.* Pe-
regr. *conf. 7. num. 22. verf. conftat autem, cum feq.
lib.2.* Lup. *de illegitim. com.3. §. 1. n.41. verfic. vi-
cumque fit,* Rota *decif. 505. fub numer.5. verf. nam
refpondetur, par.1. diuerf.* & penes Reuerendiffim.
Vigellen. *decif 95. fub num.8.verf. vnde ceffat etiam
in eo omnis macula &c.* Ipfaque ex tunc verè effe-
cta legitima Principis auctoritate, qua ad pri- 5
mæuum naturæ ius quo omnes liberi, ac legitimi
nafcebantur remotis iuris pofitiui obferuationi-
bus, atque impedimentis validè potuit reftitui,
l.2. ibi, *illis enim vtique natalibus reftituitur in qui-
bus initio omnes homines fuerunt, &c.* & ibi gloff. *in
verbo initio, ff. de natal. reftituend.* & in Auth.
*quibus mod. nat. fil. effic. legitim. in §. fi quis fanè.
verfic. liceat igitur, & in §. fit igitur licentia,* ibi,
nihil à legitimis filiis differentes, & in Auth. *qui-
bus mod. nat. effic. fui. in §. & quoniam variè* ibi, *ni-
hil diffimiles à legitimis &c.* gloff. *in cap. per vene-
rabilem in verbo adulterius,* ibique Doctores *extr.
qui fil. fint legit.* Bart. *in l. fi quis pro emptore fub
numer. 29. verfic. pone ergo, ff. de vfucap.* Decian.
*confil. 365. fub numer. 7. verfic. ad quorum, & fe-
quenti,* latè Decian. *confil. 9. à numer. 46. verfic.
quarto cum fequenti lib. 4.* Beccian. *confil. 139. fub
numero 13. verfic. qua conclufio cum fequenti & con-
fil. 179. numero 8. verfic. nam legitimati, cum fe-
quenti* Gabriel. *confil. 21. numero 36. verfic. ficut
in fimili, cum fequent. lib. 1. & confil. 97. nu-
mer. 11. verfic. fequitur cum fequent. lib. 2.* & ex-
plicat doctè Laderech. *in confil. 23. numero 10. ver-
fic. ego planius, cum fequent.* Surdus *confil. 75. nu-
mero 1. verfic. legitimatus enim,* Lup. *de illegitim.
in d. com. 3. §. 1. à numero 36. verfic. ratio autem,
cum fequent.* Rota *penes Achill. decif. 5. qui fil.
fint legitim.* & Comitul. *decif. 37. numero 47. verf.
hoc enim, &c. & decif. 662. numero 4. verfic. &
quamuis part.1. diuerf. & in recent. decif. 5. per tot.
& 600. fub numer. 1. verf. & ratio effe poteft, p. 3.*
Non obftante claufula, *fine præiudicio venientium
ab inteftato &c.* in Inftrumento appofita. Quo- 6
niam hæc plenam legitimationem perfonæ non
impedit fed effectum fucceffionis dumtaxat mo-
deratur, vt latè poft alios explicat Lup. *d. com. 3.
§. 1. à num. 48. verfic. fed vbi illegitimas,* Eugen.
*conf. 32. fub num. 47. verf. primo quoad claufulam,
lib.1.* Rota *penes Achill. decif. 6. qui filij fint legi-
tim.* & Seraph. *decif. 880. num. 5. verf. quantum ad
alteram obiectionem,* & fan. mem. Gregor. *decif.
201. n. 5. verf. vnus tamen ex Dominis;* vbi de ve-
riori,

riori, & receptiori opinione, & in Rota recepta,
& alius relatus dec.200.n.3.versic. qui omnes.part.7.
recentior. Ideoque verissimum est quod præfati
Marcellus & Horatius ex ea postea nati, fuerunt
legitimi, & naturales, & ex vtroque parente legi-
timo & naturali progeniti inspecto eorum con-
7 ceptionis ac natiuitatis tempore iux. l. emancipa-
tum in fin. princip. & in §.1. ibique gloss. in verbo
antequam, & in verbo tempus conceptionis, ff. de Se-
nator. leg. si iusta in fin. versic. & is quem, Cod. si
mancip. ita fuerit alienat. vt manumitt. l. commu-
nium, §.1. vers. illo videlicet obseruando, Cod. de na-
tural. liber. §.1. versic. sufficit autem, Instit. de ingen.
cap.2. ibique gloss. in verbo concepti fuerant, & in
verbo ante latam sententiam, Extr. qui filij sint le-
gitim. & comprobatur ex regula leg. in delictis, §. si
exeraneus, ff. de noxal. act. Rota dec. 100.n.51.versic.
vt clarè probatur, part.5.recent.

Præterea dicta prohibitio restricta fuit ad per-
sonam Cæsaris filij, ac hæredis ipsius Rutilij, vt
patet ex illis verbis, Prohibens expressè eundem D.
8 Cæsarem hereden prædictum, &c. quæ sunt perso-
nalia, vt de verbo (eundem) Bursattus consil. 64. à
n.20. ver. secundo, cum seq. & in specie Surd. dec.125.
n.1. versic. dictio enim (eidem) Rota dec.316. sub n.6.
versic. cum sit facta eidem, part. 1. & dec. 707. sub
num. 2. ver. quod autem testator. par. 2. recent. &
de verbo (prædictum) Alex. in cons. 140. viso dicto
testamento sub num. 3. ver. item etiam, lib. 6. Ripa
in leg. filiusfamilias, §. Diui, sub num. 111. ver. vt si
testator dixerit, ff. de leg. item Surdus consil. 123.
num.13. ver. illa enim dictio (prædicta,) & cons.394.
num.4. ver. illa enim dictio, ac seq & de aliment. tit.8.
priuil.31. num.4. ver. nam & verba Rota dec.47. sub
num. 2. ver. ponderando maximè par, 3. recentiores.
Atque ideò non afficiebat Tiberium & Iacobum
9 §. nos igitur ibi gloss. in verbo voluisse, in Auth. de
restitut. fideicomm. Bart. in d. l. filiusfamilias, §.
Diui. num. 20. Vers. quæris, Dyn. cum seq. ac vbi
Ias. num.150. versic. limita istam communem conclu-
sionem, & Ripa sub d.n.111. versic. secundo restrin-
ge ff. de leg.1. Bald. cons.304. nobilis vir num.1. Vers.
& breuiter lib. 5. Alex. d. cons. 140. per tot. lib. 6.
Alb. cons. 501.n. 11. Vers. sed re diligenter conside-
rata, cum seq. Menoch. cons. 85.n.116. vers. cum hac
prohibitio, & seq. Surdus d. decis.125. per tot. Pere-
grin. cons 109.n.15. versic. prohibitio autem, &c. lib.3.
Rota d. dec.316. n.6 versic. non obstat prohibitio p.1.
& dec.397.n.17. vers. quia d. prohibitio p.5. & dec.15.
num.11. Ver. quæ omnia verba p. 7. rec. Ac proinde
d. Concordia cum illis inita, & fideicommissum
super bonis prædictis particularibus, pacto, &
conuentione speciali ex integro quatenus opus
esset in ea constitutum, vt ibi legitur in vers. item
conueniunt quod deficientibus dd. DD. Tiberio, &
Iacobo, ibi, & quatenus opus sit ex nunc, & vt su-
pra dictum est, constituerint ad fauorem d. lineæ per-
inde ac si illa fuisset simpliciter, & sine dubio voca-
ta in defectum lineæ prædicti bon. mem. Pauli quia
sic actum &c. validum vtique fuit ad l. quoties, C.
10 de donat. quæ sub mod. Castr. consil.347 quia circa
donationem factam, sub n. 1. Ver. videlicet vt Por-
tius l.b.1. Dec. consil.63. pro tenus facultate n.4. Ver.
& primo videtur dubitandum, Bero consil. 84. sub
num.4. Ver. sed præmissis non refragantibus, cum seq.
lib.2. Crauet. consil.19.n.8. Versic. in quo dubio bre-
uiter respondeo, Alb. consil.361. sub n.1. Ver. nam facta
fuerunt, cum seq. Menoch. consil.325.n.1. Ver. quæ sa-
ne substitutio, cum seq. & consil. 1154. num. 12. Ver.
& fideicommissum, Surdus con. 247. num.3. ver. cæ-
terum, cum seq. Odd. con. 39. num.13. Ver. & pro fun-
damento huius conclusionis, & firmauit Rota penes
Cardin. Seraph. dec.258. num.7. Ver. non obstat quod
agatur de successione, ac seq. & decis. 828. sub num.1.
ver. receptissimum autem est &c. cum seq. & in re-
cent. dec.580. sub num.1. Vers. cum enim fideicommis-
sum, p.4. & in aliis.

Ex quibus infertur nihil officere, quod Testa-
mentum prædictum non fuerit productum, nec
de illo actum in eo iudicio, nullaque eius habita
mentio in Instrumento Concordiæ.

Tum quia nullum (vt dictum est) facessit ne- 11
gotium; Tum quia verba instrumenti supra rela-
ta sunt adeo ampla, atque prægnantia, vt compre-
hendant quascunque causas, prætensiones, & iu-
ra etiam nun expressa, & in iudicium non dedu-
cta, Bart. in l. si de certa sub n. 2. ver. verius puto,
cum seq. & num.5. ver. si vero loquimur, C. de tran-
sact. latè Alex. consil. 42. super themate, à num.8. ver.
tertio quia generalis fuit, & per tot. lib.1. & consil.11.
Viso, ac vt oportet considerato themate sub n.6. ver.
sed præmissis non obstantibus, cum seq. per tot. lib.2.
Castr. consil.333. Dubium videtur facere, sub num.3.
versic. sic etiam occasione vnius litis lib.2. Crau. con.
290. sub num.3. ver. octauo considero, cum sequ. & con.
638. num.14. ver. sexto, Natt. con.410.n 6. versic. fuit
etiam liberatio facta, cum seq. Decian. consil. 39. à
n.51. ver. quarto & seq. lib.2. & consil.11.n 11. ver. &
cum in casu præsenti, ac seq. lib. 3. Becc. consil. 108.
n.13. ver. nam obiectum facile diluitur & seq. Surdus
con.267. sub n.5. ver. cæterum & seq. per tot. & dec.
176. n.1. versic. quia generalis transactio & seq. per
tot. Hond. con. 49. n 8. versic. primò quia, & n.34.
ver. quartum minus resistit, cum seq. vsque in fin. li.1.
Mantica de tacit. lib. 26. tit.6. sub n.16. ver. sed est
aduertendum, ac sequ. Rota penes Card. Seraphin.
dec. 520. num.4. ver. & adeo verba sunt prægnantia,
& sanct. memor. Gregor. dec.354 n.12. ver. maximè
attentis verbis generalibus, & in recent. dec. 447.
sub num. 1. ver. cum ex vi generalis renunciationis,
& decis. 724. num.3. ver. quibus concurrentibus, &
seq. p.2.

Ac proinde restringi non possunt ad causas in
eodem Instrumento expressas, scilicet ex testa-
mento, & codicillis Cæsaris, super quibus lis pen-
debat, prouenientes.

Quia id congruè non patitur amplitudo dd.
verborum, quascunque alias causas, titulos, ac iu-
ra, etiam de nouo reperta & reperienda, cogitata,
& non cogitata expressè complectentium, vt le-
gitur in d. versic. quam concordiam, &c. Hoc
enim casu non admittitur eiusmodi restrictio,
sed ipsa verba secundum proprium, ac latissi-
mum eorum significatum intelliguntur. Quia ex 12
illis clarè constat partes voluisse augere præce-
dentia, & alia etiam omnia comprehendere, vt
explicat Cyn. post Petr. in d. l. sub prætextu spe-
cierum sub numero 3. ver. tamen, vbi est generalis
transact. C. de transact. Bart. in l. Aurelio, §. Ca-
ius, sub numero 10. versic. si vero, dicens sub nu-
mero 11. versic. prædicta vero &c. quod compre-
henduntur etiam iura ignorata quando remissa 13
fuit omnis causa, siuè omne ius quod compe-
tere posset, ff. de liber. l. & in l. si de certa sub
numero primo, vers. quandoque verba generalia &
sequent. Cod. de transactione & ibi etiam Salicetus
sub numero secundo, versic. sed in transactione, & in
l. age cum Gemmiano, sub numero quarto, vers. ante
ratio

ratio, &c. In d. l. sub pretextu specierum sub num. 2.
ad fin. vers. aut alterum tantum est generale, Cod.
eod. tit. Angel. in l. tres fratres, sub n. 3. vers. sequitur
in gloss. verb. hoc limita, &c. dicens quod verba ge-
14 neralia non patiuntur restrictionem salua ratione
recti sermonis quando conuentum fuit quod libe-
ratio esset generalis & plena, ff. de pact. & in leg. qui
15 iure militari in princip. Vers. & ignorans ius suum,
&c. vbi ponderat pactum comprehendens etiam
incognita, &c. ex quo plenam inquit parari secu-
ritatem, ff. de testam. militar. Alex. d. cons. 42. sub d.
n. 8. vers. quarto quin, & v. quinto pondero, & sub
n. 16 v. secundo respondeo, leg. 1. & rursus idem latè
comprobat d. cons. 11. sub n. 10. vers. confirmo; &c.
ponderans verba illa, & alia quacumque ratione,
vel causa, &c. & illa, cognita & incognita, &c. quæ
salua ratione recti sermonis restringi non possunt
ad præmissa, & sub n. 14. v. secundò non obstat d.
leg. si de certa. &c. lib. 2. ac plenè Castr. d. cons. 333.
sub n. 2. vers. si verò, &c. dicens generalitatem pro-
latam per verba, vel signa vniuersalia omnia, &c.
16 quocumque, &c. & similia non posse restringi (alia
non apparente partium voluntate) sed generaliter,
ac vniuersaliter intelligendam esse, ac operari de-
bere, p. 2. & latius Soccin. cons. 103. sub n. 4. vers.
sed tamen his non obstantibus, ac seq. lib. 3. Guid.
Panciroll. cons. 62. sub n. 5. v. secundò respondetur, &
plenè sequitur Surdus d. cons. 267. sub n. 12. vers.
non obstat itaque cum seq. & sub num. 13. vers. nec
mouet, ac seq. & cons. 313 sub n. 45 Vers. & in specie,
cum seq. vbi ponderat dictionem (alia) & admittit
etiam in consil. 418. sub n. 26. in fin. vers. tum etiam
quia, Menoch. consil. 335. à num. 18. vers. secundo per-
pendo, & pluribus seq. & cons. 401. à num. 75. vers.
septimo confirmatur præmissa, cum seq. Honded. d.
cons. 49 sub num. 10 vers. secundò quia, &c. cum
seq. & sub n. 24. versic. secus si promiserit, ac n. 28.
versic. nec obstant ea, & per tot. lib. 1. & respondit
Rota in dec. 149. sub num. 2. v. primo tamen sublimi-
tatur, p. 1. diuers. & penes Seraph. dec. 317. num. 2.
versic tamen sublimitatur, cum sequent. à sanct. me-
mor. Gregor XV. dec. 286. num. 7. Versic. Vlterius
quando, &c. & dec. 754 num. 4. versic. neque visum
fuit, ac sequent. part. 2. & dec. 141. num. 3. Versicul.
secundo ac seq. & n. 6. versic. maximè part. 5. recen.
cum aliis deductis per Modern. Roman. disceptat.
568 sub num. 33. versic. neque aliqua restrictio ac
sequent.

Nec repugnant verba illa in fine narratiuæ d.
Concordiæ, super quibus differentiis litibus, & aliis
prætensionibus, quæ inter dd. partes ortæ sunt, & quo-
modolibet oriri possunt prædicta occasione, &c. & in-
fra in Versic. Hinc est, &c. ibi, & ratione huiusmodi
perpetua concordia, transactionis, & compositionis,
& alias omni meliori modo, &c. partes ipsæ cesserunt,
& cedunt, &c. omnibus & singulis litibus, & cau-
sis, quæstionibus, & prætensionibus quibuscumque,
&c. vel alias quomodolibet ortis, & introductis, &c.
& quæ introduci, & nasci possent causa, & occasione
supranarrata, & infradicenda, &c.

Quia comprehendunt non solum causas imme-
diatas, & proximas, sed etiam remotissimas sub il-
la (occasionis) dictione, leg. qui occidit. §. 1. versic.
nam si die, Digest. ad l. Aquil. leg. fori, Cod. de ad-
uoc. diuers. iud. leg. final. §. sed cum in secundum,
Codic. de furt. & seru. corrupt. Decian. consil. 47.
n. 51. versic. quod nomen lib. 5. Menoch. consil. 335.
num. 55. versic. hoc dictio, Barz. decis. 27. num. 17.
versic. neque refert, Cæs. Manent. consil. 128. num. 22.
versic. quia occasio, &c. Rota decis. 744. num. 17
versic. quod verbum occasio part. 4. tom. 3. recentiores.
Quibus prædicta Cæsaris dispositio ad fauorem li-
neæ Ioan. Baptistæ, ac eiusdem confirmatio, ac no-
ua constitutio super bonis conuentus quomodoli-
bet impugnari posset, etiam extraneas, & diuersas
ab expressis, ac prorsus incognitas, vt inferiùs d.
versic. quam concordiam, &c. latiùs explicatur;
Quare cum idem resultaret effectus ex dispositione
Rutilij si verè casum hunc comprehendisset, ideo
illa quoque sub verborum vniuersalitate vtique
comprehensa fuit, vt benè concludit Castr. d. cons.
333 sub d. num. 2. vers. sed omnia, & vers. nam oc-
casio significat. p. 2.

Deinde non obsistit dispositio leg. de his Dig.
de transact. Quia præter quod nulla vrgebat neces-
sitas legendi d. testamentum Rutilij personas
transigentes non afficiens, sufficit enixa, & delibe-
rata partium voluntas ex verbis præmissis apparens
comprehendi quodcunque ius, causam, & titulum
etiam incogitatum, & ex iuribus, quæ de nouo re-
petiti possent resultantem, cum expressa renuncia-
tione doli, restitutionis in integrum, læsionis
etiam enormissimæ, ac eiusdem legis de testamen-
tis explicitè disponentis, iureiurando firmata. Nam 18
hoc casu opponi non potest defectus consensus,
cum ex ipsis verbis amplissimis manifestè appa-
reat. Bart. in d. leg. si de certo sub numero 4 vers.
hic aduerte, & d. numero 5. versic si verò loqui- 19
mur, &c. dicens quod censentur partes de omni-
bus cogitasse quando constat ex verbis, quod vo-
luerunt conuentionem, ac transactionem extendi
etiam ad incognita. Bald. in d. leg. sub prætextu
specierum numero 2. in verbo solutio. dicens impu-
tandum esse illi qui non cogitauit sub eiusmodi
verbis generalibus omnia comprehendi, & ibidem
Salyc. sub numero 2. vers. sol. quod licet, &c. Codic.
de transact. Alexander d. consil 42. sub d. numero 8.
vers. quinto pondero, dicens sub numero 17 vers.
nam propter iuramentum, &c. hoc fortius proce-
dere stante iuramento in transactione præstito,
quod magis deliberatam demonstrat partium vo-
luntatem, lib. 1. & dict. cons. 11. sub numero 15. ver-
sic. nec obstat, & in fin. versic præterea posito lib. 2.
Ruin. consil 156 sub numero 7. vers quinimò lib. 3.
Idémque in specie comprobat Soccin. d. cons. 103.
sub dicto numero 3. in fin. versic. præterea, & secun-
do, ac numero 6. lib 3. Natt. cons. 145. sub nume-
ro 4. vers & iuramentum appositum, &c. & dicto
cons. 410. sub numero 8. versic. quia respondetur,
&c. Becc. cons 198. numero 11. vers. & cum vni-
uersalibus, & tam amplis verbis, cum sequens. De-
cianus dicto cons. 39. numero 56. vers. nam per ver-
ba generalia lib. 2. Honded. dicto cons. 49. a nume-
ro 30. vers. quod tertio loco dicebatur, cum sequent.
lib. 1. Mantica de tacit. lib. 26. dicto titulo 6. sub
numero 17. versic. admonendi sumus, & vers. quod
si actio sit particularis, &c. Mastril. dec. 65. sub nu-
mero 10. vers. in tantum, Rota dicta decis. 714.
sub dicto numero 7. vers. stante etiam dicta genera-
litate verborum part. 2. & decis. 498. sub nume-
ro 3. vers. generalis verò, part. 3. recent. & per
Modern. Roman. dicta discept. 568. numero 41.
vers. & stantibus verbis vniuersalibus, &c. Neque 20
defectus formæ in ea lege præscriptæ, cui potuit
validè renunciari cum iuramento, vt specialiter
factum fuit. Ioann de Imol. in cap. cum contin-
gat sub numero 96. versic. circa sextam & vlti-
mam extr. de iureiur. Alexander in leg qui Romæ,

§. duo fratres, sub num. 55. post medium versic. videtur uno saltem casu ff. de verb. oblig. & d. cons. 11. sub n. 15. in fine. vers. potest & tertiò respondere, ac seq. lib. 2. Ias. *in d. l. de his sub n. 11. vers. concludo ergo,* Ruin. *dicto cons. 156. sub d. num. 7. vers. nec etiam obstat præmissis lib. 3.* Soccin. *d. cons. 103 sub d. n. 5. & 6. vers. præterea & secundò, &c. lib. 3* Natt. *de consil. 145. num. 5. vers. clarum est autem, cum seq.* Becc. *d. cons 198. n. 13 versic. & ideò per iuramentum,* &c. Surdus *d. cons. 167. sub n. 10 versic. sed ex alio quoque, ac seq.* & latè probat Mantic. *de tacit. lib. 26. tit. 2. sub n. 15. versic. nam iuramento, ac vers neque videtur ac n. 31. vers Verum cum seqq.* & hanc sententiam probauit Rota *in Viterbien transactionis 3. Martij 1572. coram Gopper. in manuscript. dec. 374. in §. prima videtur difficultas, & dec. 714 sub n. 7. ver. vlterius p. 2. & d. dec. 598. sub n. 3. vers. nam cum in casu nostro, p. 3. recent.* & prosequitur Moder. Romā. *d. discept 568. n. 3. vers. amplius non obstabit, ac seq.*

Postremo non obstat pactum resolutiuum ad fauorem dd Tiberij. & Iacobi in casu cuiuscunque impedimenti, ac molestiæ super libera dispositione aliorum bonorum hæreditatis Cæsaris à quauis persona inferendæ vt legitur in *v. hinc est*, &c. ibi, *Cum hac tamen declaratione*, &c.

Quia non fuit simpliciter conuentum, sed cum limitatione, *Dummodo tamen impedimentum non proueniat ex dato & facto dd. D D. Tiberij, & Iacobi eorumque hæredum, & successorū quorumcunque*, &c.

21 Quæ illud modificat, *l. cum ab eo ff. de contrah. empt.* Menoch. *de arbitr. Iud. lib 1. q. 86 n. 28. vers. attamen.* Quare cum molestiæ per D. Ersiliam de Albertinis, ac eius hæredes illatæ D. Iacobo processerint ex contractu cum eo celebrato, ac speciali etiam obligatione per ipsum facta inuestiendi annuos scutos quingentos in Montibus Cameralibus pro reintegratione d. fideicommissi vsque ad summam scutorum 3500. pretij Census venditi d. D Ersiliæ vt apparet ex publicis Instrumentis celebratis altero sub die 29. Nouembris 1635. per acta Columnæ Not. A. C. & altero sub die 15 Iulij 1641 per acta

22 Constantini Not. Capitol. &c Non potest equidem inde Concordiæ resolutio deduci vigore dicti pacti, quod hoc casu illi non suffragatur cum damnum ex facto, & culpa eius propria prouenerit, & propterea defecerit conditio sub qua illud conceptum fuit, Ioan. Andr *in cap. ex tuarum n. 7. in verbo dummodo extr. de auctor. & vsu pal.* Ruin. *cons. 102. sub n. 4. vers. & ex illa dictione (dummodo) lib. 1.* Rota *penes Cardin Serap. dec. 1017. n 4. vers. nam dictio (dummodo)* & Buratt. *dec. 110. n. 11. vers. secundo quia*, &c.

Prædicta verò fortius procedunt stante longa obseruantia d. Concordiæ per sexdecim circiter annos, pluribus interea factis per dd. DD. Tiberium, & Iacobum alienationibus, ac Censuum impositionibus super aliis dict. hæreditatis bonis etiam cum consensu dd. Marcelli, & Horatij in exe-

23 cutione, & pro adimplemento illius præstito, itavt res non sit amplius integra, & propterea absurdum videtur postquam pars altera commodū ex ea percepit mediante libera dispositione bonorum etiam ipsius Cæsaris, modo conuentum super his de quibus agitur onus subire recuset, Decian. *cons. 28. n. 11. v. præterea cum seq. lib. 3.* Rota *penes Card. Canaler. dec. 407. n. 9. v. accedebat præmissis, & in recen. dec. 86. n. 7. vers. maximè in præsenti casu, &c. p. 6.* & fuit dictum in Firmana prædij coram R. P. D. meo Peutingero 30. *Iann.* 1640. *§ penult. Vers. Hic vero resolutio, & 14. Maij eiusdem Anni in §. ad hoc fuit responsum in fin. vers. quod conditiones litis*, &c. Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

EMINENT. ET REVEREND. D. CARD. CORRADO.

Romana Rescissionis Concordiæ.

Lunæ 14. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Articuli irreuelantes, vel suspecti, non admittuntur contra Instrumentum; & nonnullorum irreleuantia in hac hypothesi trutinatur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa Testatoris voluntas magis elicitur ex verbis Testamenti, quàm ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vsus loquendi, an habeat locum in Instrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum, seu bastardorum attento communi vsu loquendi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli regulariter in Curia admitti solent, etiam parte opponente, cum clausulis præseruatiuis, quoquomodo ad causam conferant.*

2 *Limitatur, non procedere quando sunt omnino irreuelantes, vel aliter suspecti; tunc enim præmissa cognitione, parte præsertim instante, sunt omninò reijciendi.*

3 *Litigantes, expensis, ac dilationibus inutilibus fatigari, sicque eorum iura periclitari, non decet.*

4 *Et hoc est à Iudice, etiam parte non aduertente, apprimè considerandum, & ex officio prouidendum.*

5 *Verba generalia, & Vniuersalia in Transactione apposita; cum sint adeo ampla, atque prægnantia, vt quascumque Causas, Prætensiones, & Iura, etiam in eo Instrumento non expressa, ac in illo Iudicio non deducta, complectantur, considerata propria cuiuslibet natura: valeat finem imponere cuicunque inde occurrenti obiectioni; in vim pacti, & conuentionis.*

6 *Verba restrictiua,* causa & occasione narrata, & infra dicenda, &c. *posita in Instrumento Transactionis; comprehendunt quicquid ordinatur per se, vel per accidens, siue ordinatur ab aliquo per se, vel per accidens.*

7 *Præcognitio, & animaduersio generalis, ac intellectualis, explicata verbis amplissimis, & generalibus, omnium, quæ possunt turbare concordiam; sufficit ad hoc vt habeantur, ipsius fauore, pro expressis; ne ipsa cōcordia vllo casu periclitetur.*

Et stantibus generalibus huiusmodi verbis in Instrumento appositis, comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta: & hæc opinio dicitur communis.

7 *Ignorantiæ prætextus non suffragatur vbi varia pro notitia, ac scientia concurrunt argumenta.*

Et vt elidatur ignorantia, sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiā ex renunciatione iurata cuiuscumque iuris, contingentis, incogitati, ac superuenientis, ac instrumenti de nouo reperti.

9 *Instru*

9 *Instrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quàm Testes, qui, vel oblinione, vel alio defectu, facilè labi possunt. Ideoque illis est praeferendum.*

10 *Articulus Instrumento publico aduersatiuus, suspectus admodum redditur; ac proinde iure merito est reiiciendus.*

11 *Iactatio Testatoris circa suam voluntatem, ante conditum testamentum, nihil operatur, dum ipse mutato consilio, alias postmodum in ipso condendo, disposuerit.*

12 *Testator, qui literas, ac Rethorum artes non callet, id tantum censetur voluisse, quod in Testamento verbaliter exprimitur: itavt qualibet verborum circumscriptio non sit apta inducere, ipsum non palam, sed in figuris locutum fuisse.*

13 *Consensus, & approbatio contractus praesumitur ex praesentia, interuentu, ac fideiussione illius, de quo agitur.*

14 *Filius censetur habere certiorem notitiã intentionis ac voluntatis Patris, quàm alij. Et ideò verisimile est, cum in Testamento mentem ipsius insecutum esse, ac procepto eius obtemperasse.*

15 *Memoria in homine decrepitae aetatis adeò labefactatur ac ruit, vt eius Testimonium de auditu ab alio in iuuentate, de re ad ipsum non pertinenti, magna veritatis suspicione laberet: ac quo plus exactè deponit, eo magis ab omni verisimilitudine, & prudentis iudicio alienum suum dictam reddit.*

16 *Communis vsus loquendi non probatur, nisi pluribus concurrentibus.*

17 *Legitimati, cum sint verè legitimi, & naturales, secundum Iuris interpretationem, appellatione legitimorum ac naturalium comprehenduntur.*

18 *Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati, sunt atq; censeri debent verè legitimi, sublata penitus omni genitura macula: ita vt communis loquendi vsus de illegitimis, ad ipsos non possit referri.*

19 *Concordia longo tempore seruata, & executa cum ad tollenda partium dissidia sit inita, ne sopita litium flamma vllatenus excitentur, ac reuiuiscant: aequum est in posterum summoperè seruari.*

DECISIO XXVI.

Litem iam diu vertentem coram bon. mem. Coccin. inter DD. Marcellum & Horatium filios Ioann. Baptistae Actores, & DD. Tiberium, & Iacobum filios Pauli primi haeredis q. Caesaris de Alberinis reos conuentos super fideicommisso per dictum Caesarem ordinato ad fauorem lineae masculinae legitimae, & naturalis praefati Ioan. Baptistae mediante concordia perpetua inter easdem partes pro communi quiete, & conseruatione, atque augmento status, ac dignitatis eorum familiae de Alberinis inita die 29. Iun. 1632. terminatam, atque sopitam censuerunt Domini me proponente sub die 15. Iunij 1648. non esse instaurandam sub praetextu nullitatis, seu rescisionis per dictum D. Iacobum modo deductae ob praetensam incapacitatem dd. DD. Horatij, & Marcelli succedendi in bonis controuersis nempè Casali nuncupato Campo di Merlo & Domo in Vrbe sita, stante praecepto, ac prohibitione praedicto Caesari iniuncta à q. Rutilio eius patre (ex cuius haereditate prouenint) in testamento condito die 10. Aprilis 1590. quod negat sub ea transactione fuisse comprehensum. Verum quia postea exhibitis pro parte eiusdem Dom. Iacobi nonnullis articulis instabatur pro illorum admissione ad effectum examinandi Testes in Curia, quam altera pars impugnabat. Hodie consulti Domini responderunt non esse admittendos.

Quia licet articuli regulariter admitti soleant in 1
Curia etiam parte opponente cum clausulis praeser-
uatiuis quoquomodo ad causam conferant *iuxt. dec.*
Verall. 47. praxi 1. & refert Vestr. *in prax. lib 5.*
cap. 14. sub num. 6. versic. ideo eadem ferme ratione,
&c. Id tamen fieri non debet, neque procedit 2
quando sunt omnino irreuelantes, vel aliter suspe-
cti, tunc enim praemissa cognitione parte praeser-
tim instante sunt omnino reiiciendi, cum expensis,
ac dilationibus inutilibus litigantes fatigari, eo-
rumque iura periclitari non deceat *leg. si duo patro-* 3
ni. §. item Iulianus, in fin. vbi Bart. *Digest. de iur.*
leg. ad probationem, vbi gloss. fin. & Bart. *n. 1. vers.*
nota ex fine, &c. Codic. de probat. gloss. *in cap. cum*
contingat, in verbo nihilominus, versic. cum propo-
nerentur, ibique Bald. *sub num. 6. versic. vel. nisi posi-*
tio, &c. *de offic. delegat. specul. part. 2. sub titul. de*
positionibus §. 10. sub num. 1. vers. sed quid si pars,
&c. dicens hoc esse ab ipso Iudice etiam parte
non aduertente apprimè considerandum, & ex of-
ficio prouidendum Neuiz. *cons. 30. num. 15. vers.*
item quia, &c. *ac seq* Paris. *cons. 97. n. 131. versic.*
& consequenter, cum seq. lib. 1. Roland. *consil. 34.*
sub numero 12. versic. sed praemissis non obstantibus,
cum seqq. lib. 3. Bellamer. *decis. 725. in princ. &*
numero 1. late Gram. *dec. 45. a numero 4. vers. &*
quod grauauerit Commissarius, &c. *cum seqq. per*
totam, Nicol. Anton. Grauat. *ad Vestr. actis cap. 6.*
sub numero 14. in verbo sed cum protestatione, vers.
qua quidem clausula, & in fin. versic. & si periti
Iudices, vbi declarat praxim Curiae, Rota *penes*
sanct. mem. Gregor. XV. decis. 147. num. 7. versic.
cum etiam, &c. *& in recent. decis. 662. numero 1.*
versic. vera est enim conclusio, &c. *part. 4. & de-*
cis. 34. num. 23. versic. vnde merito, eadem part. 4.
tom. 2. & decis. 176. sub numero 2. Versic. & arti-
culos, &c. *ac sequent. part. 7.* idemque seruat Ro-
ta etiam in Curia, vt patet *ex dec. 216. numero 3.*
Versic. ideoque, &c. *ac sequent. & latius in decis. 521.*
à num. 10. Versic. neque dixerunt Domini, &c. *cum*
seqq. vbi stylus obiectus declaratur, *part. 5. recent.*
& in Forosempronien. bonorum 28. Ianuarij 1641.
coram Reuerend. Patr. Dom. meo Royas in §. 1. &
in Romana census 1. Iulij eiusdem Anni coram R.
P. D. meo Bichio in §. cumque intrarent, ac in Va-
lentina parochialis coram R. P. D. meo Cerro 23. Ia-
nuarij 1647. in §. ratio resolutionis fuit, &c. in qui-
bus aliae referuntur, & comprobat modern. Ro-
man. *discept. 803. num. 14. vers. quamuis enim*, &c.
cum seq.

Irrelenantia verò visa fuit Dominis manifesta. Nam primus articulus continens partes ipsas in celebratione dicti Instrumenti transactionis, ac antea, & postea saepiùs propriam exposuisse intentionem illam ineundi super declaratione tantum voluntatis praefati Caesaris, an scilicet in casu solius obitus Pauli eius primi haeredis sine filiis, vel absolutè deficiente illius linea, alteram Ioann. Baptistae substituerit, nec caetera iura ipsis aliunde competentia sub ea comprehendisse, ibi, *hanno dichiarato, & espresso, che intendeuano di fare detta transattione, & che la faceuano, & respettiuamente, che l'haueuano fatta solamente sopra la interpretatione della volontà, senso, &*

intentione, che detto q. Cesare Alberini haueua hauuto in fare detto fideicommisso, e dispositione. E di non volere in detta Transattione comprehendere altre raggioni, che potessero per altra strada hauere essi Transigenti, &c.

Repugnat expressè ipsius Instrumenti tenori, ac verbis tàm in parte narratiua, vbi in versic. inter quas, &c. asseritur iudicium inter partes generaliter fuisse institutum dc, & super hæreditate dicti Cæsaris, in quo licet DD. Tiberius, & Iacobus prætenderent fideicommissum Cæsaris ob mortem Pauli eorum patris ipsis superstitibus expirasse. Tamen DD. Horatius & Marcellus intendebant sibi ipsis, ac descendentibus respectiuè suffragari. Ac proinde super prædictis litibus, & aliis prætensionibus, quæ inter partes exortæ erant ac quomodolibet exoriri possent prædicta, & infrascripta occasione plenissimè concordarunt, & transegerunt; Quàm etiam in dispositiua, vt legitur ibi, , & è conuerso ex parte dd. DD. Horatij, & fratris prætenderetur in euentum mortis dd. DD. Tiberij, & Iacobi absque filiis legitimis, & naturalibus succedere debere in dicta hæreditate vti vocatos cum eiusdem Horatij primogenitis in d. fideicommisso ex forma præcitati testamenti, & Codicillorum, &c.

& ibi, ,

super quibus differentiis, litibus, & aliis prætensionibus, quæ inter dd. partes ortæ sunt, & quomodolibet oriri possent prædicta occasione, dùm pro parte D. Horatij instruebatur processus, tractata perpetua concordia, & compositione tandem vniuerso statu rerum, & aliis prudenter, & maturè consideratis mediante interpositione, &c. Pro amoris inter eos, & familiæ de Albedinis status & dignitatis conseruatione conclusa, & stabilita fuerit modo, & forma infradicendis, &c. Hinc est, &c. pro se ipsis, ipsorumque hæredibus, & successoribus quibuscunque, &c. sub pactis, & conditionibus infradicendis, &c. diligenter, & maturè toto statu rerum, & prætensionum inter ipsas partes vertentium considerato, ad hanc Transactionem, & perpetuam concordiam tractatam, & conclusam pro communi quiete, modo & forma infradicendis deuenerunt, & ratione huiusmodi perpetuæ concordiæ, transactionis, & compositionis & aliàs omni meliori modo, &c. partes prædictæ cesserunt, & renunciarunt dd. omnibus, & singulis causis, litibus, & quæstionibus, ac prætensionibus quibuscunque; vel aliàs quomodolibet ortis, introductis, & indecisis pendentibus, *& quæ introduci, & moueri possent causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, illaque cum omnibus suis incidentibus annexis, & connexis, totoque negotio principali perpetuò extinxerunt, &c. eisque perpetuum silentium, & finem, &c.

& infr.

Et insuper per viam transactionis, compositionis, & concordiæ, *& aliàs omni meliori modo deuenerunt ad infrascriptas conuentiones*, &c. videlicet, quod liceat dd. DD. Tiberio, & Iacobo non obstantibus quibuscunque vinculis, & prohibitionibus in dictis testamento, & codicillis respectiuè appositis libere disponere de omnibus bonis hæreditariis, &c. excepto Casali nuncupato Campo di Merlo rubr. 270. circiter, & domo posita ad Vallem, &c. Casale autem, & domus supradicta reseruata conuenerunt, quod subiaceant, & subiacere debeant fideicommisso per dictum Cæsarem facto, &c. & omnibus vinculis in eo contentis.

Volentes partes ipsæ fideicommissum in dicto Testamento ordinatum deficiente linea masculina dicti Pauli comprehendere debere lineam dicti Ioannis Baptistæ, illamque intelligi debere substitutam lineæ dicti Pauli, &c.

& infr.

Item conuenerunt, quod deficientibus dd. DD. Tiberio, & Iacobo, absque filiis masculis legitimis, & naturalibus, vel eorum descendentibus pariter sine filiis masculis legitimis, & naturalibus succedere debeat in dict. Casali, & Domo supra reseruata absque vlla detractione legitimæ, ac Trebellianicæ, cum reseruationibus antedictis d. Horat. Alberinus, eiusque primogeniti in infinitum, ac si d. Paulus decessisset absque filiis legitimis, & naturalibus, & esset factus locus fideicommisso. d. Cæsaris, &c.

Quod fideicommissum dd. Tiberius, & Iacobus declararunt, & voluerunt comprehendere lineam dict. Ioann. Baptistæ modo, & forma quibus supra, *& quatenus opus sit ex nunc, & vt supra* dictum est constituerunt ad fauorem d. lineæ perinde ac si illa fuisset simpliciter, & sine dubio vocata in defectum lineæ prædicti bon. mem. Pauli, &c. *quia sic actum, &c.*

Quam concordiam, transactionem, compositionem cum omnibus & singulis in Instrumento contentis, prædicti DD. Tiberius, & Iacobus, & Horatius, ac Marcellus semper, & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere, inuiolabiliterque obseruare; & attendere promiserunt, *& nunquam* sub quouis *prætextu*, etiam instrumentorum, & scripturarum, probationum, ac iurium *de nouo repertorum*, seu reperiendorum, & ex *quauis alia causa*, & ratione, iure, titulo, & modo cogitatis, *& incogitatis* etiam sub prætextu doli, restitutionis in integrum ex quocunque capite etiam enormissimæ læsionis, & si qua mihi iusta causa, &c. directè, vel indirectè in iudicio, vel extra contrafacere, dicere, opponere, vel venire, nec vnquam excipere, vel in contrarium experiri. Renunciantes cum iuramento, &c. dicto beneficio, &c. dispositioni *l. de his, & leg. cum hi, ff. de transact. & simil. legibus, &c.* & omni Iuris, Legum, Statutorum, & Constitutionum auxilio, &c. & cuicumque dispositioni, &c. atque rescripto, &c. siue ad petitionem partis, &c. siue motu proprio, & ex officio, tam per viam gratiæ, quàm iustitiæ, & cum quibusuis clausulis derogatoriis etiam amplissimis contra præmissa quomodolibet concedendis &c. repetito iuramento, &c.

Quibus sanè verbis tam generalibus, quam vniuersalibus comprehenditur vtique proposita modo pro parte d. Dom. Iacobi contra prædictos DD. Horatium, ac Marcellum incapacitatis obiectio ad effectum illos excludendi à fideicomm. in dd. Codicillis, ac Testamento ordinato, & in eadem transactione pacto speciali denuo constituto ad fauorem Horatij, ac eius primogenitorum in infinitum; sunt enim adeò ampla, atque prægnantia, vt quascunque causas, prætensionis, & iura, etiam in d. Instrumento non expressa, ac in illo iudicio non deducta, quibus conuenta inter partes quouis modo impugnari, & controuerti valeant, complectantur in vim pacti, & conuentionis Bartol. *in leg. si certa sub num. 2. vers. verius puto*, &c. *cum seq. & sub numero 5. vers. si vero*

vero loquimur, &c. C. de transact. Castr. *cons. 333. dubium videtur facere, sub num. 2. v. si verò. cum seq. lib. 2.* Alexand. *cons. 42. super themate à num. 8 vers. tertio quia generalis fuit, &c. cum seqq. per totum lib. 1. & cons. 11. viso ac vt oportet considerato themate, sub n. 10. vers. confirmo, &c. & prius à n. 6. vers. sed præmissis non obstantibus, &c. cum seqq. per totum lib. 2.* Surdus *cons. 257. sub num. 5. vers. cæterum, cum seqq. per totum & consil 303. à num. 33. vers. & dum dixit, &c. cum seqq.* latè ponderans dictionem (aliàs) *& dec. 176. sub num. 1. cum seqq. ac sub num. 7. vers. Senatus persistendo, &c.* dicens ita iudicatum ab illo Senatu, Honded. *cons. 49. à num. 8. cum sequentib. per totum lib. 1. vbi sup. numero 10. versic secundò quia, &c. cum sequentib.* bene ponderat verba illa: *& alia quacunque causa, &c.* Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib. 26. titul. 6. sub num. 16. vers. sed est aduertendum, &c. cum seq.* Rota penes Cardin. Seraphin. *dec 317. sub num. 2. versic. tamen sublimitatur, &c. cum sequentibus* vbi ponderantur verba illa, *& alia quacunque causa, &c.* & sanct. mem. Gregor. XV. *decis. 286. n. 7. vers. vlterius, &c. & in recent. decis. 447. sub num. 5 vers. vnde enim partes, &c. part 2. & decis. 231. sub num. 3 vers. & in omnem euentum, &c. part. 4.* cum aliis latè adductis in præcedenti decisione *in §. ex quibus infertur.*

Neque possunt (vt prætendit D. Iacobus) congruè restringi ad solam controuersiam super defectu, vel duratione conditionis, qua Paulus fuit à Cæsare testatore grauatus in iudicio tunc deductam ob ea verba præcedentia in principio apposita, ibi, quæ inter dictas partes ortæ sunt, &c. &
„ quomodolibet oriri possent prædicta occasione,
„ &c. & inf. in *versic. hinc est, &c.* ibi, „ quæ intro-
„ duci, & nasci possent causa, & occasione supra nar-
„ rata, &c. & infra dicenda.
„ Quoniam est aduertendum litem inter partes tunc vertentem non fuisse vnicam illius concordiæ, & omnium in ea conuentorum causam finalem, sed aliam quoque, & quidem præcipuam concurrisse, scilicet conseruationis, & augmenti dignitatis, ac honorificentiæ familiæ de Albertinis. Ideoque illam non fuisse restrictam ad ipsam litem, imò nec ad eas, quæ in posterum eius occasione introduci, ac suscitari valerent; Sed cæteras quoque ex pacto, comprehendere, quæ ex alio quocunque titulo iure, & causa etiam incogitata quomodolibet excitari, ac promoueri possent occasione infra dicenda cum explicita renunciatione *l. de his, ff de transact. & alib*, vt patet ex ipso instrumenti contextu supra relato in parte dispositiua in *vers. hinc est*, ibi, *causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, &c. Inferius autem noua, ac peculiari dispositione in *versic. & insuper*, &c. non solùm per viam transactionis sed concordiæ, & aliàs omni meliori modo, &c. inter alia plura declarationem voluntatis Cæsaris non concernentia specialiter fuit conuentum, quod fideicommissum ab illo ordinatum comprehendat lineam masculinam d. Ioann. Baptistæ patris Horatij, ac Marcelli, quodque ipsi, ac primogeniti prædicti, deficientibus dd. Tiberio, & Iacobo eorumque descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, succedere debeant in d. Casali, & Domo tanquam comprehensi, & vocat in d. fideicommisso, quod ex nunc quatenus opus sit pacto speciali fuit in eorum fauorem constitutum, vt legitur in *versic. volentes partes*, &c. *& in vers. quod fideicommissum*, &c. Et propterea cum omnia modo deducta pro parte D. Iacobi ad probandum Cæsarem noluisse substituere lineam Ioann. Baptistæ eo modo, quo prætenditur. Neque id facere potuisse ob assertam incapacitatem, quam negat fuisse in dicto Instrumento comprehensam, eo tendant, vt excludantur à fideicommisso ibidem expressè constituta ac repetita conuentione firmato, vt legitur expressè in Commissione in Processu producta. Negari sanè non potest hæc ipsa verbis dicti Instrumenti fuisse comprehensa non solùm inspecta propria natura; & significatione illorum, quæ adducuntur pro restrictione, *causa, & occasione supra narrata, & infra dicenda*, &c. quæ latissimè patent, vt inquit Bald. *in consi. 119. stante cauetur. num. 7. vers. sed contra hoc*, &c. *lib. 2.* 6
dicens sub eis comprehendi quicquid ordinatur ad aliquid per se, vel per accidens, siue ordinatur ab aliquo per se, vel per accidens, & in hac materia probat Castr. *d. cons. 333. dubium videtur facere, sub num. 2. versic. sed omnia de quibus dixi, & supra, ac infra per totum lib. 2.* Verum etiam attentis pactis, *in vers. & insuper*, &c. & aliis amplissimis sequentibus (ad quæ referuntur) quibus constat partes voluisse augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, quæ præcipuam illius concordiæ causam, scilicet quietem, ac pacem inter eas, & familiæ, ac bonorum conseruationem apprimè contemplatam turbare possent, quorum omnium generalis, ac intellectualis animaduersio, & præcognitio ad hunc effectum sufficiens est iuxt. theor. Bart. *in d. l. si de certa sub d.* 7
num. 5. vers. si vero loquimur in fin. Cod. de transf. dicentis, quod stantibus generalibus huiusmodi verbis in instrumento appositis comprehenduntur etiam incogitata, & in iudicium non deducta, eiusque opinionem dicit esse communem Surdus *cons. 267. sub num. 19. versic. verba igitur*, &c. *& prius à num. 6. & seq. per tot.* Honded. *d. cons. 49. sub n 35. versic. quartum minus resistit lib. 1.* Mantica *de tac d. lib. 16 tit. 6. sub num. 17. vers. vnde Tabelliones*, &c. Seraph. *d. dec. 317. num. 3. vers nec salua ratione recti sermonis*, &c. ponderantes verba illa: *causa, & occasione*, &c. ac cætera generalia supra relata Menoch. *cons. 335. sub n. 14. vers. sexto renunciauit, & seqq. per tot* Barz. *dec. Bonon. 27. n. 17. vers. neque referi*, & alij in præcedenti decisione relati *in §. Ac proinde restringi non possunt*, &c.

Minus excludi potest prætextu ignorantiæ dispositionis Rutilij, vel qualitatis personarum. 8
Quoniam hæc ex sanguinis coniunctione, ac promiscua domesticarum rerum notitia, scripturisque, & adnotationibus penes ipsum D. Iacobum existentibus, ac per eum exhibitis; Illa vero ex repetita dicti testamenti Rutilij mentione in Codicillis Cæsaris eius filij, super quibus specialiter transactum fuit pluries seriò habita, eiusdemque retentione, atque exhibitione pariter facta prorsus eliditur *ad leg. qui cum alio ff. de reg. iur.* Dec. *cons. 266. non excedit a memoria, sub n. 1. vers. nam talis notitia, cum seq.* Surdus *cons. 82. num. 34. vers. & ex quo*, &c. Peregr. *de fideicomm. art. 52. sub num. 104. vers. octauus*, &c. Rota *decis 281. sub numer. 2. vers nempe ex mentione facta cum seq & decis. 341. sub n 4. vers. ex mentione enim*, &c. *p. 2. recent.* Et ob specialem, atque iuratam renunciationem *d. l. de his, ff. de transact.* ac cuiuscumque iuris etiam contingentis, incogniti, & superuenientis; ac instrumenti de nouo reperti (vt præmissum

est) suffragari non potest, cum sufficiat (vt dictum est) generalis ad hunc effectum notitia, & cogitatio Batt. *in l. Aurelius, §. Canis. sub n. 11. v. prædicta vero. ff. de liber. legat. & in d. l. si de certa sub. num. 4. versic. hic aduerte, & n. 5. v. si verò loquimur, C. de transf.* Rota *penes sanct. mem. Greg. dec. 192. nec facit,* &c. *& dec. 714. sub n. 7. v. vlterius, p. 2. & dec. 598. sub num. 3. versic. quibus non obstant* &c. *p. 3. recent.* cum aliis præcedenti decisione adductis, *& in Romana fideicommissi de Cosciaris 16. Martij 1648. coram me, in §. ac proinde non aduersatur.*

Quare ex prædictis non solùm conuincitur irreuelantia dicti primi articuli expresè aduersantis verbis, & pactis conuentis in dicto instrumento.
9 Quod clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem quàm testes, qui vel obliuione, vel alio
10 defectu facilè labi possunt, ideoque illis est præferendum. Imò suspectus admodum redditur, Ac proinde iure merito est reiiciendus, vt respondit Rot. *in dec. 582. sub num. 6. vers. ex quibus, part. 1. & decis. 589. sub numero 1. vers. & eo minus, part. 2. ac dec. 772 sub num. 5. vers. sextus articulus, part. 3. & dec. 305. num. 2. vers. secundus verò, & sub num. 4. vers. sextus articulus, part. 4. & d. dec. 521. sub num. 5. vers. cum enim, ac seq. part. 5. & dec. 252. n. 2. vers cum enim part. 7. recent. & in dicta Valentina Parochialis 23. Ianuarij 1647. coram R. P. D. meo Cerro, in § nihil ergo refert, ac in Barchinonen. Parochialis, seu Vicariæ 13. Iunij 1644. in §. primus enim articulus, vers. vnde meritò,* &c. *cor. me, & sæpè in aliis.*

Secundus verò Articulus in quo deducitur præfatum Rutilium paulò ante conditum ab eo testamentum propriam declarasse voluntatem instituendi Cæsarem eius filium hæredem vniuersalem, ea tamen lege, vt bona eius hæreditatis præfato Ioanni Baptistæ, siue dd. Horatio & Marcello illius filiis relinquere minimè posset. Idemque post conditum testamentum, & mortem ipsius publica voce, ac fama confirmatum fuisse. Nullius pariter est releuantiæ.

Tùm quia illud attendi debet, ac obseruari, quod in testamento disposuit, non autem, quod antea se dispositurum iactauit, nam plura sæpè iactantur, quæ deinde mutato consilio ad disposi-
11 tionis, seu executionis actum non deducuntur. Ac proinde cum in testamento deinde condito hoc non expresserit, neque prædictos excluserit, vt facilè poterat, id vtique in ipso actu noluisse censetur *ad leg. quidam cum filiumfamilias, vers. respondi,* vbi Bald. *in 3. not.* ac cæteri DD. *ff. de hæred. instit.* Gabr. *cons. 103. sub num. 31. versic. nec obstat, cum seq. lib. 2.* Surd. *cons. 129. sub n. 18. versi etiam si aliquando testator, cum seq. & decis. 283. num 4. vers. & per aliam, & sub num. 14. vers. quartò, cum seq.* Peregrio. *de fideicommiss. art. 11. sub n. 35. vers. idcirco,* &c. & respondit Rot. *penes Card. Seraph. dec. 1358. num. 11. vers. Tertiò quintus testis de voluntate testatoris deponens,* &c. *ac in recent. dec. 264. num. 6. vers. non obstant testes adducti,* &c. *part. 4. & dec. 550. sub num. 13. vers. quartus deponit,* &c. *& seq. eadem p 4. tom. 3.*

Neque consistit, quod per quandam verborum circumscriptionem hoc indicauerit in testamento dum eidem Cæsari filio, ac hæredi instituto prohibuit de bonis hæreditariis disponere ad fauorem personæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut ex matre illegitima. Quia nec huiusmodi circumscriptio Ioann. Baptistæ, vel Horatio, ac Marcello eius filiis conueniebat, qui legitimi, & naturales, & ex parentibus legitimis, & naturalibus progeniti sunt ex latè deductis in præcedenti decisione subd. die 15. Iunij 1648. in §. *minus obstat adducta prohibitio cum seqq.* Nec illa vsus fuisset testator, qui miles erat, nec Rhetorum artes callebat, sed palàm non in figuris illud idem expressisset, quod paulò antea (si verum fuisset) publicæ declarasse proponitur in hoc Articulo, quare id tantùm voluisse censetur, quod verba sonant *leg. labeo, vers. cæterum, ff. de suppellect. legat. leg. vnic. § sin autem ad deficientis in fin. C. de caduc. tollend.* Gabr. *d. cons. 103. num. 33. versic. quod* 12
cum non fecerit, &c. *lib. 2.* Peregrio. *de fideicommiss. cit. art. 11. sub d. num. 35. vers. & cum facilè fuerit Testatori.*

Tùm quia in omnem casum præceptum illud prohibitiuum ipsi Cæsari iniunctum fuit, & ad eius personam specialiter relatum, vt in dicto testamento legitur, ibi, *Prohibens expresè eundem D. Cæsarem hæredem prædictum, quod in euentum in quem voluerit condere aliquod testamentum, seu deuenire ad aliquam donationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in parte, quod non posset instituere, nec nominare,* &c. Ideoque non afficiebat DD. Tiberium, & Iacobum cum quibus inita fuit d. conuentio cuius vigore pro communi quiete, ac conseruatione, & augmento status, & dignitatis familiæ de Alberinis, fuit ex pacto speciali renouatum, ac constitutum fideicommissum super dictis bonis particularibus ad fauorem dicti D. Horatij, ac eius descendentium secundum ordinem primogenituræ, vt constat ex verbis supra relatis, *iuxt. text. in §. his igitur,* vbi glossa, *in verb. voluisse, in auth. de restitut. fideicommiss.* Batt. *in leg. filiusfamilias, §. diui sub num 20. vers. quæris. Dyn. cum seq. ac ibid.* alij DD. *Digest. de legat. 2.* Decian. *consil. 26. num. 22. versic. tertiò non potest, lib 2* Riminald. iun. *consil. 536. num. 53. vers. sed vlterius cum seq.* Surdus *decis. 125. per tot.* Peregrin. *de fideicommiss. artic. 32. sub num. 69. vers. & idem generaliter est,* &c. Rota *penes Cardin. Seraph. decis. 482. num. 2. vers. quia huiusmodi prohibitio,* &c. *decis. 24. versic. ac propterea part 4. tom. 2. & decis. 397. sub numero 16. ad fin. vers. quia dicta prohibitio, cum sequentibus part. 5. recent.* cum aliis adductis in præcedenti decisione in §. *propterea dicta prohibitio restricta fuit.*

Præterea neque hic articulus suspicione caret. Nam repugnat non solùm testamento Ioan. Baptistæ senioris condito die prima Augusti 1527. in quo hæredem vniuersalem instituit Marcellum patrem dicti Ioann. Baptistæ Iunioris eius filium legitimum, & naturalem, ex quo certior, ac efficacior videtur resultare veritatis probatio, quam ex altero illo asserto condito die 13. Martij anno 1521. in quo instituti leguntur Horatius, & Marcellus filij legitimati relicta dote nonnullis filiabus pariter legitimatis, quorum omnium nulla penitus facta fuit mentio in d. posteriori condito de anno 1527. sed tantùm ipsius Marcelli legitimi, ac naturalis Præter quod istud conuincitur prorsus erroneum etiam in denominatione Æmiliæ vxoris Testatoris, cum qua matrimonium contraxisse constat Anno sequenti 1524. mense Martio ex publico Instrumento super eo celebrato. Verum etiam repugnat Instrumento sponsalium, ac dotali celebrato die prima Augusti 1577.

inter

inter dictum Marcellum nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum administratorem præfati Ioannis Baptistæ ex vna, & Franciscum Caluium nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum administratorem Cynthiæ vxoris eiusdem Ioannis Baptistæ, ac matris dictorum Horatij, & Marcelli cum præsentia, interuentu, ac fideiuſ-
13 ſione ipſiuſmet pro cautione, ac reſtitutione paris doctis Cynthiæ. Vnde infertur eiuſdem conſenſus, & approbatio dicti contractus, vt reſpondit I. C. *in leg. Pomponius alias ſi gratuitam, §. ſi quis fideiubeat, D. in quibus cauſ. pig vel hyp. tacit. contr, leg. exceptione, Cod. de euict.* Soc. *conſ.* 200. *n.* 2. *verſ. quod autem ex caſu noſtro, &c. lib.* 2. cum aliis relatis per Tiraquellum *de retract. lign.* § 1 *gl* 9. *ſub n.* 268. *verſ. poſtremo*, &c. *& ad l. connubial.* 15. *gloſſ.* 7. *n.* 23. *verſ. nec ab his diſſemit.* Atque inde reſultat præſumptio amoris, & affectionis erga dictum Marcellum, ac Ioannem Baptiſtam, eiuſque deſcendentes ex eodem matrimonio, cui ipſe propria etiam obligatione conſenſerat; eliditúrque omnis odij, & commerentiæ ſuſpicio, quam articulatæ declarationes præſeferunt. Repugnat quoque teſtamento Cæſaris, qui paternæ voluntatis exactiſſimus fuit executor, vt ex eo conſtat in verſ. *Item voglio & ordine*, &c. vbi Palatij in Platea Columnæ ſiti recuperationem ſeriò iniunxit eius hæredibus, vt patris intentioni ipſi ore tenus inſinuatæ obtemperaret. Et tamen nobilis eius familiæ conſeruationem, & propagationem extincta propria deſcendentia in hac linea Ioannis Baptiſtæ conſtituit, cum qua etiam proprias deſcendentes fœminas legitimas, & naturales matrimonio iungi
14 diſpoſuit. Quæ ſanè veriſimiliter non ordinaſſet contra mentem, expreſſumque patris præceptum, ſi (prout aſſeritur) verè præceſſiſſet, cum illius certiorem notitiam habuiſſe cenſeatur *l. ſi quis à filio, §.* 1. *D. de l.* 1. Bart. *in l. gerit, ſub n.* 17. *verſ. & ſi ipſe mortuus eſſet, D. de acquir. hæred.* cum aliis in ſpecie relatis penes Menoch. *d. conſ.* 459. *ſub num.* 17. *verſ. tertia affertur coniectura*, &c. *cum ſequentibus.*

Augetur demum ſuſpicio ea atteſtatione exhibita pro aliquali iuſtificatione, ſeu fumo (vt aiunt) veritatis dicti articuli, perſonæ ſeptuagenariæ referentis verba præciſa dictæ declarationis, quæ ipſe impubes adhuc ab eodem Rutilio cum alio ipſius teſtis conſanguineo colloquente in Eccleſia imma-
15 culatæ Virginis ſupra Mineruam anno 1588. ſeu 1589. aſſerit audiuiſſe. Hæc enim ita exactè, ac tenaciter poſt ſexaginta circiter annos in negotio ad ipſum nullatenus ſpectante eius memoriæ hæſiſſe, illaque adeo pollere hominem decrepitæ iam ætatis, in qua maximè labefactatur, & ruit, vt habetur Eccleſiaſtes *cap. vlt.* quod explicat Diu. Ant. *in eius ſum. part.* 1. *tit* 5. *cap.* 1. §. 6. *ver. circa primum*, &c. ab omni veriſimilitudine, & prudentis iudicio alienum eſt. Corn. *conſ.* 63. *ſub num.* 3. *verſ. ex maximè quia elapſis pluribus annis lib.* 1. Rol. *conſ.* 33. *ſub n.* 15. *verſ. & maximè*, &c. *cum ſeqq. lib.* 1. & latiùs Bettazz. *conſ.* 398. *ſub n.* 6. *verſ. tertio iſti teſtes, cum ſeqq. lib.* 2. *crimin* Hieronym. Laurent. *deciſ. Auenion.* 91. *ſub n.* 6. *verſ. quod non videtur veriſimile, &c.* & alij relati per Farinac. *conſ.* 110. *ſub num* 2. *verſ. & quoad inſtrumentum*, &c. *& conſ.* 172. *ſub n.* 7. *verſ. adhuc dicitur*, &c. *cum ſeqq.*

Tertius denique articulus in quo deducitur vſus loquendi in vrbe tempore conditi per dictum Rutilium teſtamenti anno 1590. & antea, quo filij illegitimè nati licet ex Principis reſcripto, vel alterius facultatem habentis decreto legitimati, adhuc illegitimi, naturales, & baſtardi communiter appellabantur, & adhuc (vt aſſeritur) appellantur. Irreleuans omnino eſt.

Quia (præter animaduerſiones facti ſupra rela- 16
tas in §. præterea, nec hic articulus) huiuſmodi aſſertus communis loquendi vſus non fuit articulatus cum requiſitis neceſſariis, tam reſpectu temporis præcedentis teſtamenti, quàm ſpeciei, ſeu qualitatis negotij, ac perſonarum, de quibus agitur, ſcilicet teſtamentorum, ac teſtantium iuxta doctrinam Bart. communiter receptam *in d. l. labeo ſub n.* 6. *verſ. ad declarandum autem communem vſum loquendi, & n.* 9. *verſ. articulus formaliter ſic*, &c. *D. de ſupellect. legat.* & tradita per Rim. iun. *cõſ.* 540. *num.* 28. *verſ quinimo*, &c. Becc. *conſ.* 1. *ſub num.* 31. *verſ. vel ſaltem*, &c. Menoch. *conſ.* 266. *ſub num.* 63. *verſ. reſpondetur primò*, &c. *& conſ.* 459. *ſub num.* 15. *verſ. reſpondetur primo*, &c. *ac præſ.* 79 *ſub num* 39. *verſ. cæterum*, &c. *lib.* 4. Ioſeph. Maſcard. *de prob. concl.* 329. *n* 5. *verſ. quod verò*, &c. *cum ſeq. per tot.* cum aliis relatis per Alderan. Maſcard. *de ſtat. interpret. concl.* 3. *ſub num.* 30. *verſ. primo amplia*, Rota *deciſ.* 174. *ſub num.* 12. *verſ. maximè cum opus fuiſſet, &c. part.* 4 *recent.*

Secundò quia non attenditur in teſtamentis latino ſermone exaratis, quæ ſecundum iuris interpretationem intelligi debent, ac proinde ſub excluſione illegitimorum comprehendi non poſſunt
legitimati, qui verè ſunt legitimi, & naturales & 17
appellatione legitimorum, ac naturalium comprehenduntur, vt in Auth. *quib mod. nat. effic. legitim. §. ſit igitur licentia*, vbi Gl. *in verbo toli ſolatio.* & in auth. *quib. mod. nat. effic. ſui in §. illud tamen, verſ. ſit igitur licentia, & in fin. verſ. nam ſicut in cæteris ab initio legitimus*, &c. Bald. *in l. Imperialis ſub n.* 4. *verſ. & ex hoc quod dicitur*, &c. *Cod. de nupt.* & ita obiecto bene reſpondit Alex. *in conſ.* 2. *viſis codicillis, legitimatione, & aliis, ſub n.* 17. *verſ. ſecundo quia quotieſcunque verba*, &c. *cum ſeqq. lib.* 1. & latè comprobat Dec. *conſ.* 257. *in cauſa D. Franciſci de Cuſano, ſub n.* 3. *verſ. ſed tamen prædictis non obſtantibus, cum ſeqq.* qui *ſub n.* 6. *verſ. ſecundo non obſtat, & ſeq.* reſpondit huic obiecto Rol. *conſ.* 83. *ſub n.* 21. *verſ. ſecundo reſpondetur, cum ſeq. & prius à n.* 15. *cum ſeqq. per totum lib.* 3. Rim. iun. *d. conſ.* 540. *n.* 29. *verſ. tertiò reſponderi quoque poteſt*, &c. *& prius à n.* 57. *cum ſeqq. per tot.* plenè Laderch. *conſ.* 23. *ſub n.* 13. *verſ. verba itaque, & ſupra, ac infra per tot.* Menoch *d conſ.* 266. *ſub n.* 63. *verſ. reſpondetur ſecundò, ac ſeqq per tot. & d conſ.* 459 *ſub n.* 15. *verſ. reſpondetur ſecundò, cum ſeqq. per tot. & præſ* 79. *ſub n.* 39. *verſ. & ibidem, cum ſed. lib.* 4. & generaliter probant Palet. *de not. & ſpur. c.* 62. *dec. conſ.* 365. *viſo conſilio, ſub n.* 4 *verſ. in contrarium autem, cum ſeqq. per tot.* Cephal 194. *ſub n* 30. *verſ. circa vltimum*, &c. *cum ſeqq.* Becc. *d. conſ.* 1. *ſub n* 32. *verſ ſecundo*, Gabr. *conſ.* 21. *n.* 30. *verſ. ſicut in ſimili lib.* 1. *& conſ.* 97. *n.* 11. *verſ. ſequitur, ac ſeq. lib.* 2. & Peregr. *de fideic. art.* 23 *ſub n.* 26. *verſ. in terminis autem iuris communis*, Rot. *penes Card Seraph.* 323. *n.* 19. *verſ. ſeptimus & vltimus, ac ſeq. & in ciuitat. Caſtel. ſupplem. legitim.* 1. *Februarij* 1609. & 19. *Martij* 1610. *coram bo. me. Card. Lancell* apud modern. Forolin. *poſt tr. de legitim. dec.* 77. *ſub n.* 4. *verſ. & propterea*, &c. *cum ſeqq. & latius in Romana legitim.* 27. *Iunij* 1614. *coram bo. me. Card. Veroſpio in recent. dec.* 653. *ſub n.* 12 *verſ. cum enim Robertus part.* 1 *rec. & in Romana de*

Iauellis 10. Iunij 1614. coram bo. mem. Vbaldo dec. 600. per tot. p. 3. comprobatam in dec. 667. sub num. 1. vers. certi enim iuris est p. 1. & dec. 578. sub n. 4. vers. non obstant p. 4. & dec. 100. sub n. 4. vers. circa secundum inspectionem, &c. cum seqq. p. 5. & alios refert modern. Rom. *discept. 247. n. 72. vers. cum tales legitimati, &c. & discept. 496. n. 10. vers. vnde legitimatus, &c.*

18 Tertiò, quia assertus loquendi vsus non refertur ad eos, qui fuerunt adeo amplè legitimati, & ad omnia legitimitatis iura plenè restituti, ac reintegrati, ita vt sint, atque censeri debeant legitimi sublata penitus omni geniturae macula non obstantibus quibuscumque statutis, constitutionibus & consuetudinibus contrariis, vt in proposito casu factum legitur in instrumento legitimationis Cynthiæ vxoris dicti Ioannis Baptistæ sub die 5. Aprilis 1576. provt respondit Gozad. *cons. 6. n. 73. vers. non obstat quod communis vsus loquendi, &c. & vers. vel & secundò, &c.* & comprobatur ex traditis per Surd. *cons. 1. sub n. 97. vers. & quamuis regulariter, ac seq.* & per Card. Seraph. *d. dec. 325. sub num. 16. vers. qua clausula, &c.* & modern. Rom. *discept. 496. n. 14. vers. maximè quia, &c. cum seqq.*

Et denique quia prohibitio disponendi in illegitimos (quicunque illi intelliguntur) à Rutilio facta fuit soli Cæsari ipsius hæredi, non autem præfatis DD. Iacobo, & Tiberio, à quibus ex pacto & conuentione speciali admissa fuit linea Io. Baptistæ, ac nominatim D. Horatius cum eius descendentibus ad dictum fideicōmissum particulare pro conseruatione, & augmento status, quietis, & dignitatis
19 huius familiæ (vt dictum est) constitutum; quibus equidem iustis, ac maximè commendandis rationibus, sicut concordia, & conuentio prædicta iam diu inita, & longo sexdecim annorum, & vltra spatio seruata, & executa fuit; eisdem pariter illam inposterum seruari, ac custodiri, grauioraque inter coniunctos dissidia, ac sopitas litium flammas altius non excitari, sed prorsus extingui iustum, ac æquū esse Domini censuerunt iuxta text. *in cap. 1. de transact. l. causas l. sub pretextu la prima, C. eod. tit.* Bald. *in d. c. cum contingat sub d. n. 6. vers. vel sit posito de eo, quod sopitum est, & de offic. de leg.* Rota *penes san. mem. Greg. d. dec. 286. sub n. 9. vers. accedit, &c. cum seqq. & dec. 354. sub n. 1. cum seq. & in recent. dec. 715. sub n. 6. vers. accedit etiam, &c. part. 2. & d. dec. 231. sub. n. 4. in fin. vers. qua tamen, &c. par. 4. ac dec. 86. sub n. 3. vers. ideo cum seq. p. 6. ac sæpe in aliis.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Rescissionis Transactionis.

Veneris 16. Iunij 1651.

ARGVMENTVM.

Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tenetur reddere rationem administrationis & conficere inuentarium, etiam si testator hac omnia ei remiserit.*

2 *Calculus probat contra ipsum confitentem, n. 53. Et ab eo causam habentem, n. 54.*

3 *Debet ritè & rectè confici, ponendo in eo partitas distinctas, iustificandas per iuramentum confitentis, si modica sint; si verò magna, arbitrio iudicis.*

4 *Etiam si omnia in eo posita, connexa dici possint, tanquam sub eadem administratione comprehensa.*

5 *Nec debet genericas, & confusas, inuerisimiles, & erroneas continere partitas; aliàs rationes dicuntur in folle.*

6 *Quod exemplificatur.*

7 *Partita solutionum debitorum simul iuncta, notabilem summam continentes, debent habere specificatam causam, ac quietantias debitorum.*

8 *Soluto matrimonio, mulieri non debentur fructus dotis, nisi interpellatis hæredibus.*

9 *Tutor debet expendere secundum qualitatem, & conditionem pupilli.*

10 *Nec formam à testatore præfixam transgredi.*

11 *Aliàs calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli, & læsionis pupilli præsumptio resultat.*

12 *Et remissio, seu transactio super tali calculo facta, non attenditur.*

13 *Nulliusque est momenti.*

14 *Remissio iurium præsupponit eorum præcedentem acquisitionem, & scientiam.*

15 *Mater tutrix præsumitur satisfacta de suis dotibus, lucris dotalibus, & sponsalitiis largitatibus quando administrauit pingue patrimonium, ex cuius fructibus potuit sibi satisfieri.*

16 *Et satisfacta præsumitur etiam admissa detractione legitimarum, ac verisimilium expensarum.*

17 *Quod procedit in excipiendo contra mulierem, vel eius heredes dotem petentes, n. 18.*

19 *Item ad probandum interuenisse læsionem in transactione super hac facta cum muliere.*

20 *Filius non tenetur approbare constitutionem dotis per matrem factam filiæ vltra summam per patrem in testamento ordinatam, imo debet ab hoc onere releuari per matrem, n. 24.*

21 *Vsusfructus morte vsufructuarij finitur.*

22 *De ordine naturæ filius præsumitur supraviuere matri.*

23 *Debita soluere tenetur administrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit; nec sufficientem de illis assignat rationem.*

25 *Tempus transactionis attendendum in iustificanda transactionis iustitia, vel iniustitia.*

26 *Vita hominis constituenda atque æstimanda est secundum disposita* in leg. hæreditatum ff. ad l. falcidiam.

27 *Legitima debetur filio, & eo defuncto, eius filiis, num. 28.*

29 *Dilatio solutionis, ac detractio fructuum reseruatorum, donec conditio euenerit, minuit legatum.*

30 *Item & onus fideicommissi, quantum prudens iudex arbitrabitur.*

31 *Dispositio* legis 2. Cod. de rescind. vendit. *attenditur in transactione, stante magna læsione.*

32 *Læsionis modus iudicis arbitrio remittitur.*

33 *Donatio existens in transactionibus, non transfundit transactionem in aliam speciem, nec alterat eius naturam, sed ab ea dependet.*

34 *Maxi*

34 *Maximè attenta magna læsione, quæ dolum præsefert.*

35 *Petens rescisionem transactionis, tenetur restituere quod habuit.*

36 *Quod non procedit, attenta magna læsione, cum detur retentio, donec appareat quid verò debeatur.*

37 *Patris mandatum de filiabus dotandis, intelligitur de dote congrua constituenda, iuxta earum conditionem, statum, & loci consuetudinem, numero 41.*

38 *Quod dignoscitur in ordinatione perpetui fideicommissi, cum prohibitione alienationis bonorum stabilium ob quamcunque causam priuilegiatam, & vrgentissimam, & ex aliis adductis.* 39. 40.

42 *Et minus quàm fieri possit, detrahi debet de fideicommisso pro dotibus constituendis.*

43 *Etiamsi mulier nobiliori nubat.*

44 *Cum pari sit nubendum.*

45 *Publicum instrumentum, quod in se habet repetitas, ac qualificatas partium confessiones iuramento formatas, præfertur depositioni vnius testis.*

46 *Æstimatio de communi partium consensu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æstimationis consueta, & iuramento firmata.*

47 *Contractus factus post aliquem contractum, debet diuerso iure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari.*

48 *Actio ad rem, non tanti æstimari debet, quanti ipsa res.*

49 *Imo inutilis reputatur, si eam habeat persona pauper, vel qui nisi cum magna impensa aliquid consecuturus sit.*

50 *Læsio, quando clara apparet, non est opus alia discussione.*

51 *Status hæreditatis probatur ex calculo superinde communi partium consensu, præuia exactissima bonorum inquisitione facto.*

52 *Bona alia non fuisse in hæreditate, quam ea, quæ in inuentario descripta sunt, præsumitur.*

55 *Vel saltem contrarium asserenti incumbit onus probandi.*

56 *Ampliatio* l. cum d. l. in verb. hæredis probatio, ff. de probat.

57 *Præsumptio probabilis resultans ex verisimilitudine, bene prob.*

58 *Impeditus aliquid facere, est excusandus.*

DECISIO XXVII.

TRansactionem inter D. Lauram, & D. Hippolytum Vitellescum ex vna, ac D. Bartholomæum Bonadies ex altera parte initam an. 1629. 13. August. censuerunt DD. rescindendam ob enormissimam eiusdem Bartholomæi læsionem die 29. Maij 1648. Verum quia illa resolutio multipliciter impugnabatur. Ideo causa denuò proposita, & maturè discussa. Hodie fuit conclusum esse in decisis.

20 Nam læsio visa fuit patens, & ineuitabilis tam in ea parte, quæ D. Lauræ, quàm in eo, quæ D. Hippolyti interesse concernit. Illa siquidem primo loco dictæ transactionis vigore fuit absoluta ab administratione tutelæ, ac curæ præfati Bartholomæi eius filij, & vniuersæ hæreditatis patris ipsius, quam quindecim circiter annos scilicet à mense Iulij 1611. per totum annum 1625. gesserat nullo confecto inuentario, nullaque reddita ratione provt tenebatur non obstante remissione mariti 1
leg. quidam decedens, D. de administr. tut. l. si seruus vetitur, vbi gloss. fin. & DD. *D. de l. 1.* Rot. *dec. 762. n. 8. vers. non obstat, liberatio*, &c. *part. 2. rec. cum aliis relatis in præcedenti dec. sub die 29. Maij 1648. in §. nec enim ex eo, & prius in Romana fideicomm. de Capiteferr. 19. Febr. 1646. coram me in §. ideo meritò, vers. vt proinde, &c.*

Nec enim releuat calculus, seu bilancium per eam productum in iudicio redditionis rationum. Tum quia non iustificatur, vt necessarium erat, cum contineat erogationem, seu magis profusionem scutorum quinquaginta septem millium octingentorum circiter, quos ad eius manus huiusmodi administratione durante ex redditibus, ac aliis effectibus hæreditatis peruenisse constat. Licet enim 2
in hac parte plenè probet contra ipsam, quæ propria confessione conuincitur. In ea tamen, qua referuntur impensæ non aliter attendi debet, quam si fuerit ritè, & rectè confectum, & explicitas, atque distinctas indicet causas, & partitas, quæ proprio etiam iuramento (si modicæ, ac verisimiles,) vel aliis legitimis probationibus (si magnæ fiot) iu- 3
dicibus arbitrio iustificentur *l. Publia, §. fin. D. depos. l. qui sub conditione rationum reddendarum*, vbi explicat Bart. *n. 1. vers. tunc credo quod non sufficeret, D. de adm. tut. l. sumptus*, vbi Glossa *in verb. probabuntur, Cod. eod. tit.* rursus idem Bart. *in l. 1. §. officio sub n. 1. ver. quadam vero sunt, D. de tutel. & rat. detrah.* Bald. *in rub. Cod. de fid. instrum sub num. 61. ver sequitur videre*, &c. *cum seqq.* Bertr. *cons. 236. lib. 1. part. 2.* P. Benint. *dec. 43. n. 12. ver. non obstat libercuius*, &c. Iodoc. Damonder. *de patroc. pupill. tit. de tut. & curat. ration. iustificat. cap. 5. sub n. 37. vers. ex superioribus autem habitis*, Mascard. *de prob. concl. 973. n. 60. vers. quinimò amplia*, &c. *cum seqq.* & latè comprobat Garz. *de expens. cap. 20. n. 23. ver. hic autem expensarum codex*, &c. *vsque in fin.* Rota *dec. 743. part. 4. diu. & in Signina Saluiani 16. Aprilis 1639. in §. quia cum iustificetur, coram R. P. D. meo Cerro.* Esto quod omnia tanquam sob eadem admi- 4
nistratione comprehensa generaliter connexa dici possint, vt probat *textus in leg. etiam, §. ex causa, D. de min,* glossa *in lege, sed & cum aliquis, in verb. contractu, D. de neg gest.* Rom. *cons. 546. n. 1. per tot. n. 5.* Pacian. *de prob. lib. 1. cap. 28. à n. 29. vers. sextò quæro*, &c. *per tot. n. 23.*

Tum quia dictus calculus non fuit ea, quæ decebat legalitate compositus, atque descriptus, quippe grauiores impensarum partitas non claras neque distinctas (vt dictum est) sed genericas, atque confusas, pluresque inuerisimiles, ac erroneas præsefert, neque redditus, ac effectus hæreditatis integrè refert itavt congruè dici possint rationes in folle oblatæ, vt inquit I. C. *in l. cum seruus, vers.* 5
nam non vtique, vbi Glossa *in verbo in folle, D de cond & dem.* rectéque exponit inter alios Alciat. *de verb. sign. lib. 4. col. mihi 8. vers. in folle offerre*, &c. Namque deficit inuentarium, vel saltem descriptio bonorum dictæ hæreditatis tam mobilium, quam immobilium, & creditorum ac aliorum effectuum, vnde illorum quantitas, qualitas, & valor respectiuè dignosci possit. Deficiunt etiam in d. calculo bona sita in territorio Ariminen. quorum nulla in eo facta fuit mentio, neque redditruum ex eis perceptorum nisi confusè in quadam partita his verbis descripta sub anno 1625. *Da Monte Fiore per tutti li anni à dietro* (scilicet ab anno 1611. per totum dictum annum 1625.) *in diverse*

volte

volte scudi 300. *in circa.* Prætetea describuntur ad
creditum hæreditatis singulis annis pariformiter
redditus vinearum in territorio Albani in summa
scutorum. quingentarum absque vlla prorsus al-
teratione. Ad debitum verò eiusdem hæreditatis
in creditum ipsius tutricis singulis annis ab anno
1612. per totum annum 1622. pro expensis, ac
gubernio (vt dicitur) domus scut.2000. pro anno
1623. scut.1700. pro anno 1624. scut. 1200. pro
anno 1625. scut. 1200. quæ paritær coostituunt
summam scut.26800. nulla facta causarum speci-
ficatione, vnde illatum veritas facilius iustificari
valeat. Et tamen maxima nedum repugnat verisi-
militodo, quod pro sustentatione, atque gubernio
domus, ac familiæ huius conditionis tanta summa
singulis annis erogaretur, eoque minus cum filij
patri superstites impuberes essent, & matri viduæ,
ac tutrici parsimonia summopere deceret. Verum
etiam aduersantur depositiones testium domesti-
corum, ac eiusdem expenditoris de quotidianis
attestantis. Deinde pariter refertur ad debitum hæ-
reditatis singulis annis ab anno 1612. per totum
annum 1616. vnica partita scut. 11297. pro an-
nuis debitis solutis, & singulis sequentibus annis
vsque in finem administrationis simili modo vnica
partita minoris respectiuè summè describitur, quæ
7 omnes cumulatæ constituunt scut.11161. circiter,
nulla facta causarum, ac debitorum specificatione,
nullisque relatis quietantiis, vt illarum veritas,
quantitas, & cautio apparete valeat Rota *dict. de-
cis.*743. *sub numero* 5. *vers. & tantò magis*, &c.
cum seqq. part.4. diuers. Amplius inter eadem an-
nua debita calculantur fructus, seu interusuria
donationis propter nuptias, lucri dotalis, ac etiam
pretij cuiusdam lineæ margaritarum, quæ fuit per
Lauram tradita in dotem dicti Balthassari eius viro
æstimata scut. 1500. quorum sane fructuum ra-
tione à viri hæreditate exegit, extraxitque supra
summam scut. 2000. monetæ, vt apparet ex publi-
co instrumento sub die 23. Decemb. 1617. cele-
brato, & ex eodem calculo respectiuè, quæ nullo
pacto ei debebatur, neque ad debitum hæreditatis
referenda erat, cum deficeret legitima hæredum
interpellatio, & ipsa D.Laura ex eadem hæreditate
alimenta pleno iure perceperit vltra peculiares pro-
priæ dotis redditus, quibus honestissimè viuere po-
terat, vt in hac ipsa causa bis Rota respondit *co-
8 ram bon.mem.Coec. sub die* 25. *May, & 10. Decem-
bris* 1626. *in rec. decis.*14. *n.*11. *vers. præterea fuit
consideratam cum seqq. & decis.*25. *in fin. vers. &
ita conclusum part* 5. *rec.* Rursus de anno 1613.
describitur ad debitum hæreditatis hæc partita *Per
finire la fabrica delli appartamenti, che si è appi-
gionata al Sig. Conte di Carpegna scudi* 1500. Et
alia de anno 1614. huius tenoris, *Per la fabrica di
Albano scudi* 5000. &c. nulla facta specificatione
rerum, materiarum, mercedum, nec personarum
quibus pecuniæ fuerint solutæ, nullaque enuncia-
ta iustificatione, vel quietantia. Quinimo ea rela-
tionibus peritorum, quorum opera dictæ fabricæ
constructæ fuerunt apparet impensam illius in vr-
be ascendisse ad scut.650.77.circiter. Et alterius in
loco Albani ad scut. 3000. circiter, vt in eis legi-
tur in summa præcedentium positionum Bartholo-
mæi sub num.8.& 9.& in registro Rotalià fol.449.
cum sequentibus ad fol. 480. Deinde referuntur
ad debitum dictæ hæreditatis de anno 1623. scut.
3000. & de anno 1624. alij scut.3000. in totum
scut. 6000. qui asserunt impensi pro collocandis in
Monasterium duabus eiusdem Balthassaris filiabus
vltra annuos vsus scut. 60. singulis assignatos. Et
tamen pater disposuit in testamento illis eo casu
solitas dotes, ac eleemosynas solui, & ex publicis
instrumentis subinde celebratis sub diebus 14. Iu-
nij 1621. & 15.Martij 1622. apparet dotes,& elee-
mosynas singulis constitutas fuisse de scutis mille, 9
quibus additis etiam moderatis impensis accon-
cij, ac aliis solitis personarum qualitati decenti-
bus, adhuc constat nimium excessisse tutricem
contra *textum in leg. cum plures, §.cum tutor. vers.
nam si honestè*, &c. *ac in seq. §.fin. D.de adm. tut.
& l. si curatores*, vbi Glossa *in verb. moderatum,
Cod.eodem tit.* in grauem pupilli hæredis iacturam
tam in quantitate impensa, (si vera fuit) quàm in
modo, cum ob eam causam non suppetentibus, (vt
ipsa asseruit) hæreditariis pecuniis distraxerit me-
liores effectus, nempe loca montium, vt paret ex
dicto eius calculo, seu bilancio. Quod si præce-
ptum testatoris seruasset, ac rem pupilli accuratè,
vt tenebatur, gessisset prudenter agendo modicis
impensis filiarum conditioni bene congruentibus
contenta, poterat vnque ex redditibus bonorum
hæreditatis, absque vlla proprietatis læsione eius-
modi oneri commodissimè satisfieri, & tam grauis
pupilli iactura euitari, cuius patrimonium ex solu-
tione, ac restitutione dotium, aliorumque præten-
sorum iurium matris, ac sororum, profusaque tutri- 10
cis administratione (neglecta testatoris dispositio-
ne) videtur absumptum contra textum in *l. tute-
lam, Cod.de adm. tut.* Ac proinde non tantum nul-
lum super eo calculo, seu bilancio fundamentum
pro tutrice constitui potest, sed magna inde resul-
tat iuris præsumptio doli, atque læsionis pupilli,
ad leg. qui sua conditione, vbi Glossa & Doctores, 11
D.de cond.& dem. Bart.*cons.*150.*cum prædicta exa-
minarem sub n* 9.*vers.quæro qualiter debeat esse com-
positum*, &c. *lib.*1.Socc.*cons.*46.*sub n.*4 *vers.tenet* P.
de Anchar.*&c. lib.*1.*& cons.*159.*sub n.*3.*vers.primò
quia*,&c. *& infra lib.* 2. Rol. *cons.*49.*sub n.*22.*vers.
& in quo*,&c. *lib.*1. Gabr.*cons.*148.*sub n.*5.*vers.ergo
fuit in dolo*,&c.*cum seqq.lib.*1.Rota *dicta decis.*743.
*n.*4.*vers.hæc tamen non procedunt*,&c. *part.*4.*diuers.*
Dur. *dec.*380 *sub n.*27. *vers.quia etiam*, &c. *& in
Macerat. redditio. ratio.* 13. *May* 1642. *coram b.
m. Merl. in* §.1. *vers. quia ex illorum omissione*,&c.
Quæ pariter influit in sequentem remissionem, ac 12
transactionem, vt bene probat Crau. *& cons.*142.
n 13.*vers.rursus ista quietatio*,*&c.*,& in specie Rim.
iun.*cons.*338. *sub n.*65. *vers.tertiò considerandum est*
&c. *& sub n.*70.*vers.tertio dici potest*, &c. *cum seq.*
Ac proinde nullius est momenti *l.actione*, *Cod. de
transact.* & in hac materia, *gloss in l.*3. *verb.libera- 13
tionem, D.contr.& vtil.actio.tutel.* & plene probat
Socc. sen. *cons.*159. *sub n.*10. *vers. quibus præmissis*,
&c. *cum seqq.cons.*190. *per tot.lib.*2. Rol.*d.cons.*49.
*per tot.lib.*1.Ruta *dec.*843.*n.*2.*& infra vers. non ob-
stat*, &c. *part.*4.*diu.*

Neque subsistit quod Bartholomæus in maiori
ætate constitutus dictum calculum, ac partitas in
eo descriptas approbauerit in præfato instrumen-
to transactionis. Quinimo illum ac illas expresè
impugnauit, opposuit, & contradixit, vt apparet
in registro fol.249.& seqq. Postea vero per viam
transactionis remisit iura ipsi contra matrem com-
petentia pro legitima redditione rationum asse-
quenda, vt legitur in dicto instrumento in vers. &
è contra prædictus Ill. D. Bartholomæus, &c.
Quod sanè approbationem dd. partitarum iuris 14
sui

sui exclusiuam præsferre non potest, dum contrarium supponit quod transactionis titulo matri relaxat *l. si quis*, ibi, *quoniam remittere exceptionem videtur*, &c. *D. de nouat. l. si mulier dotem in princip. D. de l. 3.* Socc. *cons. 103. sub n. 1. vers. sed tamen præmissis non obstantibus*, &c. *lib. 2.* Surdus *dec. 14. n. 3. vers. præsupponitur enim*, &c. Rota *dec. 428. sub n. 10 vers. alter vero oppositus excessus*, &c. *part. 5. & dec. 12. sub n. 1. ver. quia finis, & dec. 213. n. 1. ver. si verò agitur de renunciatione part. 6. recent.*

Præterea secundo loco eidem Lauræ assignati, & relaxati fuerunt prædictæ transactionis vigore census, & loca montium respectiuè ex melioribus bonis hæreditariis pro scutis sexdecim mille ducentis, & vltra in causam satisfactionis prætensi residui eius dotis, lucri dotalis, sponsalitiæ largitatis legati, & vsusfructus vt legitur in dicto instrumento pag. 7. in princ. vers. vt eadem illust. D. Laura, donec tamen, &c. & quousque naturaliter vixerit, &c. cum sequentibus, licet de his omnibus ex fructibus, & effectibus eiusdem hæreditatis ad eius manus durante administratione delatis in summa prædicta scut. 57000. & vltra, vt apparet ex dicto eius calculo, seu bilancio, quorum legitimam ac sufficientem rationem non reddiderat vt iam fuerat contra eam resolutum coram bo. mem. Cocci-
15 no sub dicto die 21. Maij 1626. *in rec. dec. 14. part. 5.* satisfieri potuerit *iuxta leg. debitor meus, D. de ne-*
16 *got. gest. l. quoties, §. sicut, D. de adm. tut.* ac satisfacta præsumeretur admissa eius legitimarum, & verisimilium expensarum detractione *l. peculium la 2. § præterea, vers. nam vt eleganter*, vbi not. Angel. referens illam *sub leg. sed si damnum n. 3. ver. in textu, D. de pecul.* Afflict. *dec. 13. n. 6. ver. imo præsumitur, &c.* & respondit Rota *penes Cardinalem Seraph. dec. 145.* Cardinalis Caualer. *dec. 171. n. 7. ver. & ideo*, & plenius in Romana administrationis tutelæ 2. *Aprilis 1590. coram bo. me. Penia dec. 78. per tot* & in hac eadem causa *dicta dec. 14 n. 8. vers. nam & si quando agitur*, &c. *cum seqq. ead. p. 5. rec. & sæpè in aliis.*

Nec obstat quod huiusmodi præsumpta satisfactio prodesse quidem possit excipienti aduersus mulierem, vel eius hæredes dotis restitutionem
17 petentes, non autem agenti contra eam, vel eos ad repetitionem iam restitutæ.

Quia non illam in præsentia deducit Bartholomæus per viam principalis actionis condicendo summas prædictas tanquam indebitè solutas, in qui-
18 bus terminis teneretur per certas, ac concludentes probationes indebitum iustificare *iuxta l. cum de indebito D. de probat. cap. is qui conqueritur de solut.* Rota *dec. 145. n. 2. ver. primò, quia*, &c. *part. 3. rec.* & respondit eadem Rota *in allegat. Rom. pecun. 14. Ianuarij 1619. coram bo. mem. Pirouano dec. 130. sub num. 14. ver. secundò principaliter opponebatur*, &c. *part. 5. earundem*, sed ad probandum se fuisse in hoc etiam grauiter læsum, quod legitimam exceptionem sibi competentem aduersus dictum D. Lauram, qua poterat illam excludere à consecutione dictorum eius prætensorum creditorum donec saltem sufficientem reddidisset eius admini-
19 strationis rationem remisit, ac renunciauit absque vlla congrua retributione, vt infra dicetur *dict. leg. si quis ibi, quoniam remittere exceptionem videtur*, &c. vbi Bart. *sub n. 1. ver. nota textum D. de Nouation. l. sicut, §. an pacisci*, vbi glossa *in verbo pro actione D. quibus modis pignor. vel hyp. solu.* Soccin. *cons. 20. n. 8. ver. sed etiam alio, & secundo fundamento*, &c. *lib. 3.* Gabr. *cons. 62. sub n. 21. ver. clarissimum est, ac seq. lib. 2.* Ioan. Vinc. de Anna *alleg. 9. sub num. 1. vers. tertio*, &c. Cæs. Man. *cons. 142. sub n. 20. ver. quia ex omnibus*, &c. *& seq.*

Postremò eiusdem transactionis causa Bartholomæus conuenit, atque promisit matrem releuare, ac perpetuo indemnem conseruare ab obligatione per eam facta ad fauorem d. D. Hippolyti Vitelleschi pro manutentione, defensione, ac euictione dotis Lucretiæ alterius filiæ in summa sc. viginti quatuor millium constitutæ, vt legitur in dicto instrumento fol. 17. pag. 1. in versic. Prædictamque D. Lauram suam matrem ibidem præsentem, &c. Licet ad id nullo pacto teneretur ob magnum 20
excessum, & incongruitatem dictæ dotis etiam contra Balthassaris eius patris dispositionem constitutæ per *text. in leg. qui aliena §. libertos*, vbi glossa *in verbo erogatum D. de negot. gest. & in l. siue generalis D. de iur. dot. cum concord.* & fuerat iam antea per Rotam resolutum sub die 10. Iunij 1626. coram bon. memor. Coccino vt patet ex *decisione impress. penes Fenz. in fin. Comentar. ad Statuti vrbis dec. 138.*

Pro congrua verò prædictorum omnium retributione Laura consensit. Primò quod loca montium quinquaginta quinque ipsi ad vitam assignata pro sponsalitia largitate, lucro dotali, & vsufructu à marito relicto post eius mortem ad filium reuertantur, vt legitur in instrumento d. p. 7. vers. vt eadem illust. D. Laura, &c. & in vers. quorum quidem omnium, & singulorum locorum montium, &c. Quod sanè nullius prorsus momenti est; nam hæc omnia quoad proprietatem spectant ad hæreditatem mariti, ac proinde ad filium hæredem, ad quem ideo illa defuncta ipso iure redire debent
l. 3. §. fin. D. quibus modis vsufruct. amittat l. vsumfructum cum moriar, D. de vsufruct. legat. l. corruptionem Cod. de vsufruct. Nec præcedentia filij in instrumento d. sponsalitiæ largitatis scut. 1600. reseruata, visa fuit dominis in præsentia considerabilis, cum repugnet congruo naturæ ordini, ac in- 21
uerisimilis sit *leg. qui duos §. cum in bello, & §. fin. ac vtrobique glossa D. de reb. dub. l. nam, & si parentibus in princip.* ibique glossa *in verbo tamen D. de inoff. testam. leg. scripto in fin. D. vnde liber.* Bart. *in l. inter stipulantem §. sacram. sub n. 7. ver. aut respicit futurum D. de verb. oblig.* Mandosa *ad reg. de infirm. quæst. 6. à n. 6. ver. redeunda igitur*, &c. *cum sequentibus* Ofasc. *dec. 108. n. 4. ver. secunda ratio*, &c. *sub n. 15. ver. nos autem sumus*, &c. Menoch. *præs. 46. n. 30. ver. Hinc etiam dicimus*, &c. *cum sequentibus lib. 6.* Rota *dec. 365. n. 2. ver. & futurus euentus part. 4. diuers.* & latius probatum fuit in præcedenti *dec. coram me in §. deinde conuenit quod loca montium*, &c. 22

Secundò promisit d. D. Laura ibidem pag. 8. vers. item pacti fuerunt, &c. soluere debita eius administrationis tempore cum mercatoribus, artificibus, & familiaribus contracta. Quod nihil releuat ad effectum, de quo agitur, tum quia non constat quæ, & qualia superessent soluenda & ad Bartholomæum spectantia. Tum quia ipsa ad id tenebatur, quæ fructus, ac effectus hæreditatis perceperat, neque sufficientem de illis rationem reddiderat, vt fuit dictum in præcedenti decisione in vers. vlterius, &c. 23

Tertiò conuenit eadem pag. 8. in vers. atque etiam in se ipsam suscipere, vt ex nunc suscepit onus, &c. soluere eius vita durante annua scuta sexaginta singulis duabus filiabus monialibus

vltra

vltra d. dotem scutorum mille cuilibet earum promissam. Quod quidem de iure facere tenebatur cum profuse nimium excesserit congruum expensarum modum tam attenta conditione filiarum, quàm voluntate, ac dispositione d. Balthassaris earum patris, prodigendo notabilem pecuniarum summam vt dictum est occasione ingressus, seu professionis earum ex alienatione locorum montium hæreditatis redactam, cuius fructus ad solutionem
24 d. annuæ summæ satis superque fuissent. Ideo iure merito onus hoc ipsi adscribendum erat, non autem pupillo hæredi, qui ad ea releuari debebat *d. l. qui alienam §. libertos*, vbi Gloss. *in verbo erogatum D. de neg. gest. l. si creditor §. si seruo tuo D. de pecul. l. cum post mortem § præterea D. de adm. tut. l. siue generalis D. de iur. dot.* Bald. Nouel. *de dot. p. 6. priuil. 45. sub n. 2. vers. Et hoc nisi talis mater.* Barbosa *in l. 1. part. 4. n. 149. vers. quinimo si mater tutrix filij*, &c. *D. sol. matrim.* Galg. *de Tut. & Curat. lib. 3. quæst. 50. sub n. 5. vers. in matre vero*, &c. Gutierrez *in simil. tract. part. 2. cap. 11. sub num. 6. vers. si ut mater*, &c. cum aliis relatis *in precedenti decisione in §. vlterius*. Et in omnem casum huiusmodi annua solutio scut. centum viginti in totum illi ad tempus eius vitæ accolata non excedit pro nouem annis summam scut. mille octingentorum, nam cum de tempore d. transactionis, quod in iudicanda illius iustitia vel læsione attendi debet *l. si voluntate in fin.* vbi Glossa pen. *Cod. de rescind. vend.*
25 *& ne.* DD. communiter *in l. 2. Cod. eodem tit.* Crau. *consil. 1. n. 17. vers. ego autem*, &c. *cum seqq. & cons. 114. n. 16. vers. quærio respondeo*, &c. *& cons. 161. num. 7. vers. secundò prosupposito.* &c. Rimin. Iun. *cons. 97. sub n. 14. vers. nam in læsione*, &c. Rot. *penes fa. me. Greg. dec. 406. n. 15. vers. hic autem*, &c. *& in rec. dec. 87. n. 4. vers. non obstat quod modo*, &c. *part. 1. dec. 199. sub n. 4. vers. cum quia per transactionem*, &c. *part. 4.* D. Laura in quinquagesimo tertio eius ætatis anno esset constituta prædicta obligatio ad vitam ipsius facta ad dictum nouennium referenda, ac æstimanda erat *iuxta legem hæreditatum d. ad legem falcidiam* quæ in quacunque huius
26 generis materia seruatur, Glossa *in lege cum hic, §. vult igitur oratio vers. modus autem*, &c. vbi gloss. *in verbo cum iuuene*, ac Doctores *D. de transact. & in l. omnium bonorum in verb. omnium vers. item nota D. de vsufruct.* & latè ad rem nostram explicat Gabr. *in cons. 168. a n. 97. vers. erat autem Cardinalis*, &c. *cum sequentibus lib. 1.* Rim. Iun. *cons. 170. num. 24. vers. Hancque sententiam*, &c. Peregrinus *cons. 94. n. 24. vers. nam ex illa lib. 1.* & aliis relatis bene comprobat Surdus *de aliment. tit. 9. q. 11. à n. 26. vers. & aduerte quod in calculanda iustitia contractus*, &c. *cum seqq.*

Quartò consensit pag. 10. in *vers. quo verò ad dotem propriam*, &c. & infra quod ex scutis decem millibus illi assignatis pro restitutione partis dotis scut. 8000. & solutione legati scut. 2000. à præfato Balthassare marito ei facti post eius mortem sex mille restituantur Bartholomæo cum onere fideicommissi ad fauorem eius filiorum, eisque deficientibus præfatæ Lucretiæ vxoris D. Vitelleschi, & fi-
27 liorum illius, reseruata sibi facultate disponendi de residuo. Ex ea verò summa scut. 6000. detrahenda est primùm tertia pars dd. scut decem millium, quæ est scut. 3333. pro legitima eo tempore debita eidem Bartholomæo *iuxt. text. in §. 1. in auth. de trient. & semiss. & in §. aliud quoque capitulum*, in
28 Auth. *vt cum de appellat. cognosc.* Vel ipso tunc prædefuncto eius filiis, *§. vtque illo*, in eadem auth. *de trient. & semiss. §. 1.* in Auth. *de hæred. ab intest.* Glossa *in l. omni modo. in verbo aliis personis, C. de inoff. testam.* absque vllo onere, *l. quoniam in prioribus*, vbi Glossa *in verb. tollatur, vers. item nota hic, & in l. scimus, in princ. & §. cum autem, C. eod. tit.* Qua detracta remanet de scut. 2666. Hæc autem rectè tanti æstimari, & in præsenti calculo accepto ferri non debet habita relatione (vt dictum est) ad tempus dictæ transactionis cum nulla facta fuerit dictæ quantitatis solutio, sed quanti minoris eam reddunt æstimationis. Tum dilatio post mortem Lauræ, ac proinde detractio fructuum illi donec vixerit reseruatorum, qui calculati habita ratione ætatis prædictæ in qua tunc erat constituta ad nouem annos, vt supra dictum est ad rationem censuum, seu locorum Montium respectiuè, in quibus fuerant assignati dd. scut. decem mille, vt patet ex dicto instrumento, & ex alio præcedenti sub die
23. Septembris 1613. constituunt summam scut. 29
1197. circiter *iuxt. text. in l. circa legem* ibi, *si decem sub conditione alicui fuerint relicta, eaque conditio post decennium fortè exstiterit, non videntur decem huic legata, sed minus decem, quia interuallum temporis, & interusurium huius spatij minorem facit quantitatem decem*, &c. ibique gl. *in verbo quantitatem, & in l. quantitate. §. magna, v. in diem relicta*, ibi: *In diem relicta legata alterius esse iuris palam est, cum ea omnimodo tam ipsi legatario, quàm heredibus eius deberi certum sit. Sed tanto minus erogari ex bonis intelligendum est quantum interea donec dies obtigerit hæres lucraturus est ex fructibus, vel vsuris*, &c. *ac in lege qui in quadringenta §. fin. ad fin.* ibi: *quare statuendum erit tanto minus in tuo legato esse, quantum ex fructibus eius hæres perceperit, D. ad legem falcidiam* At. Pinel. *in lege 2. part. 3. cap. 4. sub num. 34. vers. in prædictis*, &c. Tum 30
etiam onus fideicommissi super impositi quod minuit æstimationem, quantum prudens iudex arbitratur, *iuxt. text. in l. si quis vxori, in fin.* ibi: *pendente autem conditione tanti æstimandus est, quanti emptorem potest inuenire, D. de furt. & in lege si seruus furtiuus in fin. princip.* ibi: *quod si pendente conditione iudicetur, iudex æstimare debebit, quanti emptorem inuenerit*, &c. ibique glossa *in verb. inuenerit*. & Doctores *D. cond. furt.* & comprobatur *in lege fundi partem, ad finem vers. nam hoc ipsum, D. contrah. empt.* Caualcan. *dec. 36. n. 5. vers. nam bona fideicommissa, part. 1.* Lup. *de vsur. com. 2. §. 5. sub n. 127. vers. & aduertendum est, cum plur. sequentibus.* Rota *penes Buratt. dec. 668. n. 5. vers. & quæ habent*, &c. *& in Romana fideicomm. seu Saluian. 15. Iunij 1650. coram reuerendissimo D. meo Decano, in §. conuincitur vlterius*, &c. Quibus omnibus detractis ad exiguam redigeretur quantitatem.

Quintò denique obligauit se donec pariter vitam ageret pag. 10. in princ. *vers. & vlterius saluis præmissis*, &c. soluturam dicto Bartholomæo eius filio menstruos scutos duodecim. Quæ quidem summa, & longè maior illi debita erat tam ratione dictorum locorum Montium à matre, ac tutrice perperam distractorum, quam ex aliis prædictis, & in omnem casum calculata per dictum tempus nouennij iuxta præmissa constituit scut. 1296.

Quare facta collatione, & supputatione eorum, quæ Bartholomæus Lauræ remisit, atque promisit cum his, quæ illa retribuit, habitaque etiam ratione litis, manifestè probatur læsio; siue attendatur dispositio iuris communis *in lege 2. Codice de rescind.*

rescind.vend quæ pariter in transactione stante ma-
31 gna læsione locum habet, vt ibi notat Bartol. *n.7. vers. quaro vtrum hac lex*, & prius *in lege si quis cum aliter, vers. quaro quid si in contractu transactionis, D. de verb. oblig.* Rota *dec.102.n.2. vers. neque obstat, & dec.732.n.1. vers. nam licet, cum sequenti, part.1. diuers.* vbi *sub n.3. vers. & dixerunt Domini,*
32 *&c.* læsionis modus in huiusmodi causis Iudicis arbitrio remittitur, *& in Romana rescission. instrum. 26. Nou.1612. coram bon. mem. Vbald. apud. Cenc. post tr. de Censibus, dec.276. sub n.1. & sequenti* cum aliis relatis penes Durandum *decis.121.n.12. vers. prædicta autem, &c. in præcedenti decisione in §. insuper eidem Bartholomæo, &c. siue statuti vrb. lib.1. c.154. sub rubr. de læsione.*

Non obstat, quod læsio quæcumque in præfato instrumento transactionis remissa fuerit etiam titulo donationis inter viuos.

Nam verba illa non important puram, & absolutam donationem ex mera liberalitate prouenientem, sed sunt accessoria, & consecutiua principalis contractus transactionis, & contemplatione illius apposita, vt in eo legitur part.15. ibi: (Et è contra prædictus illustrissimus dominus Bartholomæus contemplatione præsentis contractus, & attentis, ac saluis semper præmissis, & infra dicendis, illisque semper firmis, & inuiolabiliter manentibus, & non aliàs, aliter, nec alio modo, de quo expressè protestatur, &c. cessit, & renuncia-
33 uit, &c.) Ideoque non transfundunt illum in aliam speciem, nec alterant eius naturam, sed ab ea moderantur, ac dependent, vt probat Decius *cōs.2. pro tenui facultate mea, sub n.10. vers. nam ista clausula, &c.* Rota penes san. mem. Greg. *decis.311.n.5. vers. non obstant clausula, &c.* & plenius declaratur penes Durandum *dicta dec.121. sub n.20. vers. nec obstat contraria, &c. cum sequentibus in recent. dec.318. n.23. vers. neque releuare videbantur verba illa, &c. cum seq. part.4. tom.2. & in Baren. seu Neapolit pecun.12. Dec.1642. coram RR.P.D. meo Roias, in §. nec obstat quod in eodem instrumento dicatur, &c.*
34 Præsertim stante magna læsione, quæ dolum re ipsa præsefert Gabr. *d.consil.62. sub n.20. vers. ex his concludo, &c. lib.2.* Cæs. Man. *d.consil.142.n.19. vers. secundò certa erat victoria, &c.* Rota penes Durand. *dicta decis.121.n.29 vers. & ratio est.*
35 Minus obstat quod Bartholomæus transactionis rescissionem petens teneatur ante omnia restituere dictas menstruas pecunias ipsi illius vigore solutas *iuxt. l. si diuersa, C. de transact.*

Quia stante læsione prædicta iam per Rotam cognita, & bis firmata, non videtur Dominis teneri illas restituere, sed iustè posse eas retinere tanquam
36 ex bonis hæreditatis paternæ ad ipsum spectantis perceptas, donec legitimè redditis per Lauram administrationis rationibus appareat, an, & quæ summa illi pro prætensis eius creditis verè debeatur, vt respondit Rota *decis.102. sub n.3. vers. non obstat quod teneatur restituere recepta, &c. cum seq. part.1. diuers.* & penes Cardinalem Seraph. *dec.922.n.8. vers. hic autem subest causa, &c. ac in recent. dec.315. n.17. vers. tum etiam quia cum bona recepta, &c. p.5.* & in aliis in præcedenti decisione adductis in §. *non obstat quod ille teneatur.*

Altera verò transactionis pars concernens interesse D. Hippolyti eodem prorsus defectu euidenter laborat. Nam illi constituta fuit summa scutorum viginti quatuor millium pro dote Lucretiæ filiæ præfati Balthassaris viri curialis causas & negotia in vrbe agentis, qui dictam Lucretiam, ac Orinthiam, & Catharinam eius filias competenter dotari iussit, hæredem verò vniuersalem dictum Bartholomæum filium masculum instituit cum onere fideicommissi, atque ampla prohibitione alienationis bonorum, immobilium, Censuum, & locorum Montium in hæreditate remansorum vt legitur in testamento. Ac proinde huiusmodi dotis amplitudo longè excedebat iustam quantitatem, tam attenta patris dispositione, qui dum iussit filias competenter dotari procul dubio intendit de dote congrua earum conditioni iuxta statuta, & consuetudinem vrbis, vt bene declarat Paris. *consil.16.n.77. vers. ostenditur clarè, &c. cum se-* 37
quentibus lib.2. Rol. *cons.85. sub n.15. vers. & congruam, &c. cum sequenti lib.1.* Menoch. *cons.251. n.10. vers. quartò, & vltimò, &c. de arb. iudic. lib.2. cas.149. sub num.38 vers. considerabit etiam iudex,* Mantica *de coniect. lib.11. tit.23. n.38 vers. quartò, &c.* Rota penes eundem, *decis.329. sub n.8. vers. nec dubium est, &c.* san. mem. Gregor. *decis.63. n.11. vers. facit etiam, &c. cum sequenti* Rota Bonon. apud Barz. *decis.127. sub n.6 vers. dos congrua ea est, &c. sub n.10. vers. potissimum vero, &c.* Quæ sanè illius intentio inde etiam clarè conuincitur, quod filio masculo hærede vniuersali instituto perpetuum ordinauit fideicommissum cum amplissima (vt dictum est) alienationis bonorum stabilium, censuum, & locorum Montium prohibitione ob quam- 38
cumque causam, & occasionem quantumuis priuilegiatam, vrgentem, vrgentissimam, & necessariam, vt bene aduertunt Decianus *consil.17. sub n.47. vers. octauò, & vltimò, &c. cum sequenti lib.2.* Menoch. *vers.737. sub n.19 vers. est dubitatio. &c. cons.852. sub n.5. vers. quartò, & vltimò* Rota penes Cardinalem Seraphin. *decis.440. sub n.4 vers. hanc sententiam*, &c. fuit dictum in Romana dotis de Paluzzis 13. *Iunij* 1631 *coram bon. mem. Motman. dec.49. sub n.9. vers quia imo, &c. cum sequenti p.6. recent.* Quam etiam attenta conditione eius per- 39
sonæ, ac familiæ. Ac demum patrimonij quantitate. Habitaque ratione, quod aliæ duæ extabant filiæ fœminæ, quæ amplissimam iam fecerant renunciationem ad fauorem fratris, vt apparet ex prædictis publicis instrumentis per acta Gargarij sub diebus 14. Iunij 1621. & 15. Martij 1623. Et dictus Bartholomæus filius masculus in minori ætate constitutus hæres vniuersalis huiusmodi fideicommisso grauatus. Quæ omnia pro iusta do- 40
tis constitutione omninò consideranda erant iuxt. textum *in lege si filia pater.* ibi: *Labeo quærit quemadmodum appareat quantam dotem cuique filiæ viri boni arbitratu constitui oporteat, & ait id non esse difficilè ex dignitate, ex facultatibus, & ex numero liberorū testamentum facientis æstimare, &c. D. de l.3. glossa in lege si curatores, in verbo moderatum, Cod. de admin. tut.* & bene explicat Paris. *consil.63. sub n.49. in fin. vers. nec obstat si diceretur, &c. cum pluri-*
mis sequentibus lib.2. dicens congruam esse dotem, 41
quæ correspondet legitimæ, moribus regionis, & qualitati partis, ac filiæ arbitrio boni viri, quodque hæc præualent soli qualitati viri, Rol. *dicto cons.85. à n.15. vers. & ideo sequitur, cum sequenti lib.1.* Becc. *consil.112.n.6. vers. & in hoc, &c.* Menoch. *de arb. iudic. dict. cas.149. n.34. vers. tertia eorum fuit opinio, &c. cum sequentibus* & Peregrinus *de fideicomm. art.42. sub n.78. vers. cum autem ex causa dotis, &c.* Barz. *dicta decisione Bonon.127. sub n.10. vers. cum non ex facultatib. mariti tantum, &c.* cum aliis

aliis relatis per Fusar. *consil.* 38 *n* 11.*vers. concludo igitur, &c. cum seq.* Rota penes Cardinalem Manticam *dict. dec.* 329. *sub n.* 5. *vers. ex quibus, &c. cum sequenti.* Durandus *dec.* 26. *num.* 15. *vers quo vero ad secundam partem, &c.* Non autem ad distractionem bonorum stabilium, ac locorum Montium facilè adeo, ac improuidè deuenire poterat contra ex-
42 pressum testatoris præceptum, quod licet legis dispositioni ob vniuesale Reipublicę bonum inductæ cedat, ac necessariam filiarum, & descendentium dotationem non excludat, efficit tamen, vt parcius agendum sit, itavt (illæsa quo magis fieri potest testatoris voluntate seruata) id tantum ex bonis fideicommisso subiectis in eam causam erogetur, quod præfatis circumstantiis iudicio prudentis bene pensatis honestum ac necessarium esse dignoscitur, vt probatur *ex textu* in dict. Auth. *res qua*, ibi: *permittitur res prædictas in eam causam alienare, & obligare pro modo honestati personarum congruo, &c.* vbi Baldus *n.* 18. *vers. vltimò nota, &c. Codice commiss. de legat.* & in Auth. (*vnde sumitur*) *de restitut & ea quæ parit in* § *quamobrem*, ibi: *si non sufficerit legitima pars ad dotis, aut antenuptialis donationis oblationem, honeste, & secundùm personarum qualitatem, & merita, &c. ex reliqua substantiæ parte excipere, &c.* & ibi glossa *in verbo si non sufficerit, &c ac in verb. merita, &c* & concludit Franciscus Aret. *consil.* 17. *Consideratis diligentissimè, sub num.* 10. *in fine, vers. fateor tamen, &c.* dicens, quod iudex bonus debet omninò arbitrari minorem dotem esse constituendam, vt quanto minus fieri possit filio, ac fideicommisso præiudicetur, idemque probat Præd. *de fideicomm. quæstione* 8. *sub n.* 465. *vers. secundò qualitatem personæ, & familiæ, &c.* Decian. *dict. consil.* 17. *sub n.* 21. *vers. tertiò præsupposito, &c. cum plurimis sequentibus lib.* 2. & Peregr. *de fideicomm. art.* 42. *sub dicto n.* 78. *versic. cum autem ex causa dotis*, Rota penes Cardinalem Mantic. *dicta decis.* 329. *sub n.* 1. *vers. nec enim bona subiecta fideicommisso, & sub n.* 6. *vers. vnde si dos, &c. ac sub n.* 7. *vers. sed ex deductis, &c.* & in aliis mox allegandis, &c.

Nec alius suadere valet præstantior D. Hippoliti qualitas, & præclarum virtutis meritum. Quo-
43 niam hæc quoque considerari quidem debent, sed cum moderamine rationis, quantum scilicet testatoris dispositio, mulieris conditio, patrimonij quantitas, liberorum numerus, aliæque facti circumstantiæ, discreti viri iudicio patiuntur, *lege quæro*, ibi, *modus facultatibus, & dignitate mulieris, maritique statuendus est, quousque ratio patitur, &c. D. de iur. dot. & in dicta lege Curatores*, ibi, *vt quod moderatum est honestæ personæ præstare cogantur, &c.* vbi glossa *in verbo moderatum, &c. Codice de administratione tutor.* Non enim licuit, vt mulier nobiliori, ditiori, ac magis accepto nuberet viro paternum euertere fideicommissum, tantamque hæreditatis partem, eamque meliorem absumere, neque ille iuste conqueritur, quod inæqualis fortè conditionis mulierem, seu aliquo corporis defectu affectam, qui formæ venustati detraheret, acceperit in vxorem, sed vtique imputandum
44 est mulieri scilicet, quod maioris conditionis virum potius, quàm sibi æqualem elegerit. Viro autem quod speciosam magis dotem, quam formosam mulierem concupiuerit, dum ambo poterant, & debebant nubere pari iuxta illud Ouidianum, &c. vt bene respondit Baldus, *in dict. auth. res quæ n.* 18. *vers. vltimò nota, &c. Codice commun. de legat.* Paris. *dict. consil.* 63 *n.* 55. *vers. nec considerandum est, &c. cum sequenti, lib* 2. Rol. *dicto cons.* 63 *n* 55. *vers. & similiter, &c. lib.* 1. Cephal. *consil.* 668. *sub n.* 23. *vers. non obstant, quæ videbantur opposita, &c. cum sequenti* Decian. *dicto consil.* 17. *num.* 24. *vers. neque est in facultate mulieris, &c. lib.* 2. Peregr. *de fideicommiss. dicto art.* 42. *sub n.* 78. *vers. non tamen conceditur, &c.* Fusar. *consil.* 117. *n.* 6 *vers & quamuis, &c* & probauit Rota *in decisionibus præallegatis, & ...ius in Romana hæreditatis* 14. *Decembris* 1646. *...am bon. mem. Arguelles in* § *& supradicta communis doctrina, &c. cum sequenti & in Romana Casalis Agazzini* 26. *Nouembris* 1649. *coram Reuerendissimo Domino meo Decano in* §. *Præterea subdebant Domini, &c cum seq.*

Neque obstat, quod dos verè, ac substantialiter fuerit de scut. viginti millibus aucto apparenter pretio domorum hæreditatis pro solutione partis illius assignatarum ad alios scutos quatuor mille ob solam honorificentiam.

Quia huiusmodi assertio non probatur ex depositione vnici testis fratris germani D. Lauræ contra publicum instrumentum dotale, in quo partes iureiurando asseruerunt illam vere esse quantitatis prædictæ scut. 24. mil. & dicti Doctores Laura, & Bartholomæus specialiter conuenerunt manutenere dictas domos, atque illarum euictionem præstare pro dicto pretio scutor. viginti mi lium, è contra vero D. Hippolitus expressè promisit quartum dotale totius summæ prædictæ in casu soluti matrimonij iuxta dispositionem statuti vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. vt in eo legitur sub die 24. Nouembris 1623. cebrato. Quod cum tot præ- 45
seferat repetitas, & qualificatas partium confessiones, etiam iureiurando roboratas, & corroboretur vlterius ex eadem repetita dotis quantitate, & confessione in alio sequenti instrumento transactionis, de qua agitur, præferendum omnino esse præfati testis depositioni Domini existimarunt *iuxta legem.* 3. *in princip. &* §. 1. *D. de testibus, lege optimam*, §. *& si inter præsentes, Codice de contrab. & committend. stipulat. lege generaliter, Cod. de non num pecun.* Innoc. *in capite cum Ioannes sub n.* 6. 46
vers. si verò testes contradicant instrumento, &c. de fid. instrument. Rota penes sanct. mem. Gregor. *decis.* 459 *n.* 5. *vers & tamen testes, &c.* Card. Caual. *decis.* 206. *sub num.* 1 *vers & propterea, &c. cum sequenti dec.* 294. *sub num.* 1. *vers. quibus non obstant &c. & dec.* 375. *num.* 6. *vers. sed esto, &c.* Buratt. *decis.* 567. *n.* 5: *vers & tanto magis, &c. in recent. decis.* 91. *n.* 9 *vers. non obstant testes, &c. ac decis.* 736. *num.* 6. *vers. sed esto, &c. part.* 3. *& decis.* 146. *n.* 14. *versic. quibus probationibus, &c. part.* 5 *ac dec.* 185. *num.* 10. *versicul. huiusmodi autem probationes, &c. part* 6. Præter quod etiam in asserta summa visa fuit Dominis attentis prædictis exorbitans, & excessiua, vt fuit consideratum in præcedenti decisione § *minus obstat quod prædicta dotis constitutio, &c in fine.*

Nec obstat appretiatio facta in calculo coram me initio alterius ex dictis domibus de scutis sex millibus, quæ fuerat in dicto instrumento dotali assignata pro scut. septem millibus. Nec hæc fuit communi paritium consensu in ea summa concordata ad rescindendas controuersias, quæ nimium protrahebant conclusionem status hæreditatis dicti Balthassaris; ideoque non excludit veritatem præcedentis æstimationis in dicto instrumento dotali conuentæ, ac iureiurando firmatæ, Rota

dec. 228.

*decisione 228. sub numero 1. versu primo quia, sub
numero 7. vers. sed contrarium*, &c. *decisione 724 nu-
mero 5. versu quia confessio*, &c. *parte 4. diuers.* Car-
dinalis Seraph. *decisione 733. sub numero 4. versu
quo enim fit*, &c. & apud Pen. *decisione 668 sub nu-
mero 13. versu cum confessio, & in recent. dec. 481.
numero 15. versu confessio enim, & declaratio*, &c.
part. 5.

Vlteriùs non subsistit detractio, quæ multipli-
citer fienda prætenditur ex pretio dictarum do-
morum ob facultatem illas recuperandi infra de-
cennium pro scutis sexdecim millibus in pecunia
numerata concessam Bartholomæo in transactio-
ne prædicta.

Quia cum illæ fuerint in instrumento dotali
liberè assignatæ pretio conuento scut. viginti
millium absque vllo onere, seu pacto reluendi.
Licet post sexennium circiter facultas huiusmodi
ex noua causa, in alio separato, ac diuerso instru-
47 mento concessa fuerit, nullo pacto mouere po-
test æstimationem in præcedenti iam diu firma-
tam, sed vterque contractus tanquam diuersus, ac
separatus distinctè considerari, ac iudicari debet ad
legem iurisgentium, §. vt puta post diuortium. ibi. *Ea
enim pacta insunt, quæ legem contractui dant, id est
quæ in ingressu contractus facta sunt*, &c. *item re-
sponsum esse à Papiniano, & si post emptionem ex in-
teruallo aliquid extra naturam contractus conueniat
ob hanc causam agi exempto non posse*, &c. *D. de
pact. & lege fundi partem in fine*, ibi, *nam hoc ipsum
pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerit,
eoque iure vtimur*, &c. ibique Glossa fin. & Docto-
res *de contrahenda emptione* Cephal. *cons. 370. nu-
mer. 95. vers. vbicumque enim eadem tempore*, &c. *&
fuit dictum in Romana domorum 19. Iunij 1611.* pe-
nes sanct. mem. Gregor. *decisione 492. sub num 9.
versiculo videbatur etiam Dominis*, &c. Gratian. *dis-
ceptatione 786 sub numero 16. versic præterea*, &c. *cũ
sequentibus*, cum aliis relatis in præcedenti decisio-
ne *in § quoniam obiectio*, &c. Ac proinde facultas
huiuscemodi tantummodo est consideranda tan-
quam retributio quædam ex parte Vitelleschi data
Bartholomæo pro remissione excessus dotis ab eo
facta mediante dicta transactione. Atque ideo in-
quirendum, an æquiualens, vel saltem talis fuerit,
quæ læsionem ab ipso actu excludat, qualis pro-
48 fectò visa fuit Dominis censeri non posse. Non
solum quia tanti æstimari non debet quanti si
Bartholomæus eas cum effectu recuperasset, ac
scutos quatuor mille superlocatus fuisset *ad leg.
minus est, D. de reg. iur.* Curti. *consil 263. sub num. 7.
vers. item licet actio competat*, &c. *libro 3.* Nauarr.
*in manual. capite 13. sub numero 232. vers. nobis ta-
men videtur verum*, &c. Cum præsertim domus vt
plurimum ad rigorosam æstimationem non ven-
dantur, ac ideò pretium scut. sexdecim millium
in pecunia numerata benè congruum communi-
ter esse possit illius rei, quæ viginti millibus in
causam dotis iuste fuit æstimata. Præterquod nota
erat ipsius Bartholomæi conditio, qui facultatem
non habebat, nec verisimiliter habiturus erat, seu
saltem non nisi sub grauibus vsuris, damno, atque
dispendio eam pecuniarium summam soluendi,
49 vt recuperationis commodo frueretur, atque ideò
illi erat planè inutilis, & apparentem potius
contractus honestatem, quàm realem, ac substan-
tialem præseferebat eius vtilitatem Castr. *cons. 393.
pro euidentia dicendorum sub numero 2. ad finem
vers. sed etiam sine*, &c. *part. 2.* Loffred. *consil. 52.*

sub num. 29. ad fin. versic. & quia hæc differentia,
&c. Verum etiam, quia si tanti æstimaretur, & dos
ipsa ad scutos viginti mille reduceretur, non ideò
cessaret læsio, vt fuit consideratum etiam in dicta
præcedenti decisione in § *porrò D. Hippolytus*, &c.
cum seqq.

Non obstat demum quod pro parte D. Bartho-
lomæi non fuerit plenè iustificatus hæreditatis pa-
ternæ status cum negatiua existentiæ aliorum bo-
norum pro concludenti probatione læsionis.

Quia præterquod læsio etiam ex conditione
mulieris, ac patris dispositione, & aliis facti cir-
cumstantiis supra deductis bene resultat, itavt il-
lam, absque vlla patrimonij discussione tanquam
certam, ac ineuitabilem firmauerit Rota *coram* 50
*bon. mem. Coccino sub dicto die 10. Iunij 1626.
in §. nec dicatur, vers. quia hoc est verum*, &c. *& in
fin. § & eo magis*, &c. apud Fenzon *ad stat vrb. dict.
decis. 138.* Satis etiam visus fuit Dominis in hoc
casu probari hæreditatis prædictæ status ex calcu-
lo superinde communi partium consensu præuia
exactissima bonorum omnium per anni spatium,
& vltra inquisitione coram me eorum iussu firma- 51
to, atque subscripto, & in actis producto non ob-
stante protestatione in subscriptione D. Hippoly-
ti adiecta, vt respondit Rota *coram R. P. Domino
meo Bichio in Montis falisci suplementi legitimæ
18. Iunij 1642 in § valor autem hæreditatis paternæ*,
&c. *& in Romana, seu Veliterna*, Afflict. *24. Iunij
1647. in §. nec obstat quod Marcellus*, &c. Quem
non elidunt, sed magis confirmant probationes
nuper factæ per D. Hippolitum super existentia, 52
& valore bonorum eiusdem hæreditatis in terri-
torio Ariminen. Nam bona omnia in illa Flami-
niæ prouincia existentia relata fuerunt in dicto
calculo coram me firmato, cum expressione pretij
scut. 475. quo fuerunt à dicto Bartholomæo ven-
dita, vt ex publico instrument apparet, quod li-
cet a Domino Hyppolyto tunc controuersum mo-
do vere probaretur ascendere ad scut. 1106. (vt
ille prætendit) non tamen excessum, ac læsionem
excluderet; sed hæc quidem exacta prædictorum
indagatio magis corroborat, atque confirmat præ-
sumptionem, quod si alia superfuissent bona ipse
D Hypolytus illa verisimiliter non prætermisis-
set, iuxta theor. Innoc. *in cap. audiuis sub num. 3.
versic. sed præsumptio est contra eum*, &c. *de in integr.
restit.* Bellamer. *dec. 38. sub num. 1. vers & quia præ-
sumitur*, &c. Crau. *consil. 134. sub num. 3. vers. præte-
rea verisimile est*, &c. Rota penes san. mem. Greg.
dec 414. sub num. 1. vers credendum est enim. &c. &
in specie considerauit Ias. *dict. consil. sub num 34.
versic. quia si alij fuissent*, &c. *lib. 1.* & comprobauit
Alciat. *dict. præs. 20. sub num. 3. vers. vnde intellige*,
&c. *reg. 3.* Gabr. *dict. cons. 138. sub num. 20. vers. nam
sicut præsumptio*, &c. *cum seqq. lib. 2.* Barbosa *in loco
supra cit.* Præterea concurrunt duo calculi, seu 53
bilancia pro eadem D. Laura in iudicio redditionis
rationum *coram bon. mem. Coccino producta sub die
26. Februarij, & 17. Maij 1626. in registr. fol.
& fol. 203. cum seqq.* quæ non solum probant
contra illam *ad l. fin. in princ. vers. sin autem*, ibique
gloss. & DD. *C. arb. tut.* sed etiam contra D. Hippo-
lytum ab ea quoque in præfata dotis constitutio-
ne causam habentem *d. l. Publia §. fin. D. deposit.*
Crau. *cons. 29. sub n. 1. vers. ex quib. verbis*, &c. Rota
dec. 594. num. 5. versic. quæ confessio, &c. *p. 1. diuers.
& in recent. decis. 349. sub num. 3. versic. quæ confessio*,
&c. *part. 2. & dec. 131. num. 4. vers. quæ confessio*, &

dec.261.n.7.verſ.quam confeſſionem,&c. *part.7.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 4.*Iulij* 1614. *coram bon.mem.Manzanedo,in recent.dec.612.n.5. verſic. vlterius*,&c.*p.3.* Ex quibus omnibus ſimul iunctis probabilis reſultat, efficaxque præſumptio
55 non exiſtentiæ aliorum bonorum, vt ſaltem contrariæ probationis onus transferatur in ipſum D. Hypolytum iuxta gloſſam *in lege cum de lege in verbo hæredis probatio eſt*,&c.*D.de probat.*quæ procedit non ſolùm quando pro negatiua viget præſumptio reſultans ex inuentario per hæredem le-
56 gitimè confecto, verum etiam ſi alia concurrat iudicis arbitrio conſideratis ſingulorum caſuum, circumſtantiis ſufficiens, Alexan.*conſil.54.conſideratis verbis ſub n.6.verſic.& ſatis erit*,&c.*lib.1.*Iaſ.*d.conſ.34.ad motiua data ſub n.11.verſ.ego denuò dico*,&c. *& infra verſic.& puto ſine ſcrupulo aliquo* &c.*lib.1.* Gabr.*comm.concl.lib.1.de probat.concl.7.n.7.verſic. amplia vt idem ſit*,&c.Didac.*var.reſ. lib.2. c.6.ſub n.3.verſic.ego ſanè*,&c.*lib.2.* Maſc.*de prob.cõcl.205. ſub n.21. verſic. idem eſt ſi alia præſumptio*,&c. Pacian.*in ſimil.tr.lib.1.c.46.ſub n.49. verſic.ex quibus ſuccedit*,&c.*cum ſeq & infra ſub n.54.verſic.ex quo poſſumus concludere*, &c. *ac ſeq.* Gabr.*d.conſil.138. ſub n.20. verſic. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex*
57 *inuentario*, &c.*cum ſeqq.* vbi bene probat ſufficere præſumptionem probabilem reſultantem ex veriſimilitudine *lib.2.*& idem ſentit Alciat.*de præſumpt. 20.ſub n.3. verſ. vnde intellige*, &c. & Barboſ.*in l. maritum 12.ſub n.25.verſ.ego autem*,&c.*cum ſeq.D. ſolut.matrim.* Qualis profectò ea eſt,quæ ex prædictis omnibus in propoſito reſultat pro D.Bartholomæo,cui ob culpam matris,quæ durè nimis inuentarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere renuit, & noluit præerepta fuit
58 exactioris probationis facultas, ideo iure meritò ſuccurri debet *iux.l.non exigimus* §.1. *D ſi quis caut. l.ſi cum ipſe, D.de excuſ.tut.& l.vlt.in fin.Cod. ad l. Iul.de Adulter.*& in propoſito bene probat Peregr. *conſ.64.ſub n 20.verſ.in ſpecie autem noſtra negatiua hæc lib.3.* &c. Rota 308.*n.22. verſ.vel eſt excuſandus*,&c.*p.5.recent.*

Et ita fuit concluſum vtraque parte informante,*&c.*

R.P.D. Meltio.

Callien. Bonorum.

Lunæ 8. Aprilis 1647.

ARGVMENTVM.

Stante Bulla fælic. recordat. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iuriſdictionalium abſque beneplacito Apoſtolico;ſi Eccleſia,defunctis omnibus illis, quibus facta erat inueſtitura, promittat fœminæ deſcendenti ex inueſtitis facere inueſtituram, quatenus beneplacitum Apoſtolicum obtineatur,poſſit,eo obtento,alterum inueſtire & fœminæ detur reſtitutio in integrum aduerſus inueſtientes.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non denegatur aduerſus ſententiam nullam,& iniuſtam.*
2 *Nullitas ſententiæ probatur,quando lat eſt contra minorem,nulla præuia citatione, neque deputatione curatoris.*
3 *Et minor reſtituitur vt inueſtituram conſequi poſſit.*
4 *Et nunquam ſententia tranſit in iudicatum.*
5 *Inueſtitura non poteſt denegari, quando cum iuramento eſt promiſſa,& legitimè fuit petita.*
6 *Et ſufficit inueſtituram eſſe petitam, vt dicatur facta,& n.21.*
7 *Proceſſus factus cum procuratore pupilli à tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam, ſine iudicis decreto non valet.*
8 *Inueſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti.*
9 *Quam ex conſuetudine Eccleſiaſtica,quæ attendi debet.*
Maximè quando Eccleſia, non vult pro ſe retinere emphyteuſim,& n.12.
10 *Aliàs ſit iniuria quatenus denegatur.*
11 *Magis attenditur conſuetudo contrahentium, quàm regionis.*
13 *Fœminæ dicuntur excluſæ,quando emphyteuſis eſt conceſſa pro maſculis.*
14 *Quod procedit,ipſis tantum exiſtentibus, ſed eis deficientibus,fœmina proximior admittitur ad petendam renouationem, quæ ex æquitate petitur,non vigore inueſtituræ.*
15 *Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere, fœmina, tam ex ordine charitatis, quàm affectionis debet præferri.*
16 *Signatura gratiæ ſemper attendi, ac ſeruari debet.*
17 *Et in reſcriptis Papæ merè gratioſis nunquam attenditur ſignatura regentis.*
18 *Reſcriptum Papæ intelligitur ſecundum poſtulata,ita vt correſpondeat omnibus in commiſſione petitis.*
19 *Facultas à Sanctiſſimo conceſſa Eccleſiæ renouandi,non dicitur data contemplatione perſonarum etiamſi ſolum attendatur vtilitas Eccleſiæ.*
20 *Annus conceditur ad petendam inueſtituram.*
21 *Inſtantia facta de renouando, eſt ſufficiens ad conſeruandum ius competens inſtanti, cùm dicatur tunc renouatio conceſſa quatenus de iure concedenda ſit, maximè contra extraneum poſtea inueſtitum.*
22 *Annus inueſtituræ petendæ non currit, niſi à die recuperationis bonorum, & adepta poſſeſſionis per dominum directum.*
23 *Imo quando inueſtitus eſt extraneus,facultas petendi renouationem durat 30. annis.*
24 *Gratia Papæ ſubreptitia nihil operatur, cum non cenſeatur velle ius alteri tollere, & maximè quando iuris alieni notitiam non habuit.*

DECISIO XXVIII.

CAſtra Rocchæ Leonellæ Guertini,& alia bona illis annexa fuerunt à Capitulo, & Canonicis Eccleſiæ Callien. ab immemorabili in emphyteuſim conceſſa maioribus Philomenæ Brancaleonæ, prout de anno 1450. renouata fuerunt Octauiano Brancaleono pro Canone vnius arietis pinguis pro ſe,cuiuſque filiis, & nepotibus maſculis,vſque in eius tertiam generationem, quæ cum fuerit finita ex cauſa obitus q. Ioannis Franciſci Brancaleoni, fuit ab eodem Capitulo, & Canonicis Callien. facta renouatio quoad bona allodialia tantum ad fauorem Philomenæ eiuſdem Ioannis Franciſci vltimi inueſtiti ex filio prædefuncto neptis

neptis, & hæredis pro se, eius filiis, & nepotibus
masculis, quæ vlterius mediante obligatione Ca-
merali, & iuramento promiserunt renouationem
quoque dd. Castrorum facere non obstante con-
stitutione sanct. mem. Vrbani VIII. in nouo Bul-
lario in ordine 51. sub §.2. quæ prohibet aliena-
tionem bonorum iurisdictionalium absque bene-
placito Apostolico, cuius naturæ sunt dicta castra,
quàm tamen obligationem, atque promissionem
locum habere voluerunt statim ac à Sede Aposto-
lica licentia renouandi eadem castra fuisset ob-
tenta, vt ex inuestitura, & instrumento concessio-
nis datis in summario Philomenæ n.1.& 2. Verùm
qui fuerunt postea dd. castra per Cameram Apo-
stolicam occupata sub prætextu quod vna cum
statu Vrbani post obitum Ducis Francisci Mariæ
fuissent ad eandem Cameram deuoluta, vano
postmodum reperto huiusmodi prætextu, fuerunt
illa eisdem Canonicis restituta, qui vigore licen-
tiæ obtentæ ab eodem Vrbano dicta castra con-
cesserunt qui Hieronymo Martinotio, pro se ipso,
eiusque filiis, & nepotibus masculis pro eodem
Canone vnius arietis pinguis dicto summario nu-
mer.4. & ab eo fuit illorum adepta possessio; cum
autem ad ipsius instantiam, vigore commissionis
iactationis iactationum, fuerit in Camera causa
commissa, & contra eandem Philomenam mino-
rem sententiam obtinuerit, sequuto deinde obitu
dicti Hieronymi sine filiis masculis, prædicti Ca-
nonici renouarunt inuestituram de dictis Castris
Petro, & Iosepho de Martinotiis, eiusdem Hiero-
nymi Agnatis, adhuc eadem Philomena in mino-
ri ætate constituta, quæ adita signatura sanctissi-
mi, obtinuit causam restitutionis in integrum
Eminentiss. Dom. Cardin. Procamerario de voto
Rotæ committi aduersus dictam sententiam, &
immissionis in possessionem; proposito igitur sub
hac die dubio, an constaret de causis restitutionis
in integrum, fuit per dominos responsum ad fa-
uorem eiusdem Philomenæ, scilicet ipsi eam com-
petere, cum non denegetur aduersus sententiam
nullam, & iniustam *cap.1.* vbi Abbas *de restitutio-*
1 *ne in integrum.* Rota *dec.1 cod. titulo in nouis*, Ri-
minaldus iunior *cons.747.n.121.* Gratianus *discept.
forens.c.233.n.7.*

Nullitas enim ex eo resultat, quia sententia
fuit lata contra Philomenam minorem nulla præ-
uia citatione, neque deputatione curatoris in hac
causa, quæ propterea non sustinetur vti lata con-
2 tra minorem indefensum, *lege & minores, Cod. si
aduersus rem iudicatam*, vbi Bartolus *in Summ n.3.*
Baldus *n.1.* Angelus *n.2* Salic *in lege si Præses, Cod.
quomod. & quand. iudic* vbi glossa *in versic. Audito-
re* Becc. *cons.12. num.35.& 36.* Ruin. *cons.36.n.4.
lib.5* Menoch *cons.100 num.122.* Cæsar de Grassis
dec.9. de sent. & re iud. Gregorius *decis.43.num.11.
decis 485.n.5.* Canal. *decis.585.n.1.& in recent. de-
cis.406.n.4. in princ. part.4.* Burattus *dec.627 n.7.*
3 Vnde aduersus talem sententiam danda est restitu-
tio ad effectum, vt minor possit inuestituram con-
sequi Clar. *in §. feudum quæst.49. vers sed quæro,*
Odd *de restitut. in integr. quæstione 77.n.5.28 & 29.*
Menoch. *cons.757. num.13.* Becc. *cons.12.num.61.*
Decian *cons 4 n.13. cum sequentibus lib 4* Peregri-
nus *cons 94.n.53. cum sequent. lib.2.* Rota *dec.459.
num.2. coram Papa Gregorio & in rec. decis.492.
n.1. part.1. 307. part.1. part.2. 516. eodem n.1. part 5.*
quo casu nunquam transit in iudicatum Mantic.
4 *de tacit. & amb. lib.7. tit.11.n.6.* Menoch. *de arbitr.*

cas.484.n.8. Cæsar de Grassis *decis.2. n.6. cum. se-
quentibus de solut.* Caualer. *decis.270 n.5.& in rec.
dicta decis.507.n.1. in fine, & decis.516 n.2. part.5.*
Quæ quidem inuestitura non poterat à Canonicis 5
denegari, dum fuit legitimè petita, necnon etiam iu-
ramento eidem Philomenæ promissa, Bald. *in lege ne
cui in 1. lectura Cod de locat. & conduct.* Castr. *con-
sil.338. circa finem*, ibi, sed petiit se inuestiri *lib 2.*
Berou. *cons 77.n.34. vers. quoad Sigismundum, &c.* 6
& paulo inferiùs declarat sufficere ad hoc, vt dica-
tur, & censeatur inuestitura facta, quod quis à Do-
mino illam petierit, &c. vsque ad finem vol.1. Rota
in Mutinen. emphyteusis 7. Maij 1632. coram Re-
uerend. D. meo Decano.

Non obstat, quod in causa fuerit citatus Anto-
nius Amatorius, qui habebat à tutoribus Philome-
næ mandatum generale procuræ in Curia; quia
cum iste Procurator fuerit ab illis constitutus ante
litem contestatam absque iudicis decreto, pro illius
validitate requisito ex forma statuti iuxta, *text in l.
neque tutores. Cod. de procurator.* & nullas fecerit de- 7
fensiones, dicta constitutio non attendenda, & pro-
cessus cum eo factus corruit ad tradita per Bald.
*in lege 1. sub n.3 vers. & est ratio. Cod. de bon. ma-
tern* Mysinger *obseruat.38. cent.2.* Simoncel. *de de-
cret in præfat. n.81. in fine*, Baldus *cons.417. num.5.
lib 2* Honded. *cons 45.n.15.35. lib.1.* Rota *dec.473.
num.1. coram Papa Gregorio Perusina expensarum
coram Penia per Pic. ad statuti vrbis dec.3. n 40.*
Grat. *dec. Marchia 15. per totum, in rec. dec.406.n.4.
vers vltra quod, p 4.*

Iniustitia dictæ sententiæ etiam patet, quia dum
de descendentia ipsius Philomenæ non dubitatur
mediante persona Ioann. Francisci eius patris, qui
fuit filius Octauiani inuestiti de anno 1530. de di- 8
ctis castris, ac illi tanquam proximiori superstiti
concessa fuit à Capitulo renouatio inuestituræ alio-
rum bonorum, vt apparet ex dicto instrumento,
erat pariter eidem concedenda etiam quoad dicta
castra tam ex æquitate legis, Bartolus *in lege per-
mittitur sub num.1. vers & hoc nota pro emphyteusi,
D de aqu quot. æstiu. in lege 1. num.1. priuileg cred.*
Cald. *de emphyteusi conclus 9 num 5.* relati per Ful-
gineum *de iur. emphyt in tit. de re nou quæst.1.n.24.
& in tit de successi. in bon emphyt. q.2. num.10* Papon.
consil 25.n.54. Decius *consil.131. num.1. versic & in
Ecclesia maior.* Roman. *cons 22.n.3. vers quoad vl-
timum Brixien. feudi 16. Maij 1583. coram Bubalo*
penes Feuzon. *dec.67. Ferrarien. de Schiunches 20.
Aprilis 1617. coram S.D.N & in rec dec.176 n 28.
part.5 dec.74 num.12. part.6 decis 198.n.1. part.2.
diuers Rauennaten. emphyteusis 6. Martij 1637. § pro
cuius affirmatiua coram reuerendissime Domino meo
Decano Eugubina renouationis emphyteusis 7. Iunij
1641. coram reuerendissimo Patre Domino meo bi-
chio*, quam ex consuetudine ipsius Ecclesiæ in
principio eiusdem instrumenti enunciata, quæ in 9
hac materia attendi debet, vt per Baldum *in auth.
si quas ruinas sub n.6. vers. secundo, C. de Sacr Eccl.*
Ias. *in l. fin. sub n.33. vers. tertiò fuit renouatio, Cod. de
iur. emphyt.* Fulgineus *d. tit. de renou. d.q 1.n.30 &
61.94 n.5.* Mant. *de tac. & amb. lib.22. tit.30.n.19.
vers. quod intelligitur.* Berou. *consil.116.n.4. vers. ta-
men stante loci consuetudine lib.1.* Cephal. *cons.725.
n.15. lib 5.* Corn. *cons 250. num.3* ibi tamen stante
consuetudine *lib.3.* Curt. sen. *cons.49.n.91.* Gozad.
cons 75. num.18. Alias enim fieret iniuria quatenus 10
denegaretur talis reformatio emphyteusis, Bart. *in
d.§ permittitur*, Bald. *in l. ne vni. C. de loc. in c. an præ-*

 sentia

stimia in 9. col. de prob. Ias. *cons. 227. n. 26. lib. 2.* Atque ita consuetudo in contrarium allegata per illos de Martinotiis scilicet, quod d. Ecclesia non soleat renouare fœminas eliditur, dum capitulum de bonis allodialibus Philomenam renouauit, vnde magis est attendenda consuetudo contrahen-
11 tium, quàm regionis *text. in l. cum vniuersorum, D. de pign act. l. hæredes palam, § si quid post in fine*, ibi ex consuetudine patrisfamilias, vel regionis, *D. de*
12 *testament.* Mantica *de tac. & ambig. lib. 3. in 13. n. 27.* maximè cum Ecclesia in præsenti casu noluerit hanc emphyteusim pro se retinere, dum eandem illis de Martinotiis extraneos concessit, Ripa *in d. lege 1. D. de priuileg. credit.* Alciat. *in lege si mihi, & Titio n. 31. D. de verborum obligatione*, Marescotus *variarum resolutionum, lib 1. cap. 3. num. 11. vers. nec est verum circa fin.* Gozadin. *consil. 39. n. 21.* Mantic. *decis. 10 n. 9.*

13 Nec obstat, quod talis emphyteusis fuerit renouata Octauiano pro se, & eius filiis, & nepotibus masculis, & sic fœminæ dicantur exclusæ, Baldus *in c. 1 n. 2. de his, qui feud. dar. poss.*

Quia hoc procedit quatenus extent masculi ex primo inuestito descendentes, sed his deficientibus, admittitur etiam fœmina proximior illius descenden ad petendam renouationem, licet inuestitura sit per solos masculos, cum renouatio pe-
14 tatur ex æquitate, non autem vigore inuestituræ, Bartolus *in dicta lege 1. §. permittitur, D. de aqua quot. & æstiu.* Angelus *in eodem §. permittitur ad med.* Marescotus *variarum resolutionum, lib. 1. c. 3. num. 6.* Fulginat. *dicto titulo de renouat. quæstione 1. num. 14 per totum*, Berou. *cons. 98. num. 6. lib. 1.* Giouagius *consil. 44. n. 115. cum sequentibus 121. lib. 2.* Paris. *consil. 22. n. 46 lib. 1.* Seraph. *decis. 610. n. 6. decis. 141. n. 13. versic. non obstat dicto tamen part. 1. diuers. dicta decis. 67.* apud Fenzon. Durandus *decis. 334 n. 2 vers. non obstat, cum sequentibus, & in rec. dec. 176. n. 30. part. 5. Mutinen. emphyteusis 26. Iunij 1630. coram reuerendissimo Domino meo Decano, d. Ferrarien de Schianchis 28. Aprilis 1617.* cum æquitas suadeat, vt dummodo Ecclesia nolit pro se
15 retinere, fœmina proximior, vt est Philomena, præferatur tam ex ordine charitatis, quam affectionis, Bartolus *in dicto § permittitur*, Anchat. *cons. 171. n. 5. 6. cons. 134. n 2. ad med.* Rom. *cons. 22. n. 5. vers. contrarium tamen*, Clarus *in §. emphyteusis q. 43. in princip.* Gabriel. *de iur. emphyt. concl. 1. n. 1. Imolen. bonorum 18 Iunij 1618. coram bon. mem. Coccino in ordine 66. versicul. quo verò ad secundum* apud Fenzon. *ad statutum vrbis.*

Minùs obstat constitutio Vrbani Octaua, quæ est in Bullario 51. incip. Humanæ salutis auctor in §. 2. Quia hæc bulla nullibi tollit ius competens Agnatis proximioribus vltimi inuestiti petendi renouationes ab Ecclesia, sed tantum prohibet illas fieri nisi obtento prius beneplacito Apostolico, quod quidem in præsenti casu fuit à Philomena obtentum, stante sanctissimi rescripto Eminen. D. Cardinali Procamerario directo, cuius vigore concessa illi fuit specialis facultas renouandi, cuius sufficientia reuocari non potest in dubium,
16 cum tale rescriptum emanauerit in signatur. Gratiæ, ac fuerit simplex, & absolutum, & respiciat merè gratiosa; vnde absque vlla restitutione contentorum in commissione intelligi, ac seruari debet, Seraph. *decis. 928. n. 4. versic. & semper* Adden. ad Buratt. *dec. 621. n 26 in fine.* quia in rescriptis Papæ merè gratiosis nunquam attendi solet signa-
tura Regentis, Rota *dec. 339. n. 7. fin. 4. recent. tom 3.* 17
& illius extensio attenditur solùm in rescriptis signaturæ iustitiæ, Cresc. *dec. 1. de rescript.* Seraph. *decis. 123. n. 4. & in recentior. decis. 330. n. 15. & 16. part 5.* atque ita rescriptum Sanctissimi intelligendum venit secundum postulata, itavt correspondeat omnibus in commissione petitis, Corn. *consil. 233. num. 2. lib. 4.* Bisign. *decis. 2. num. 5. in fine*, Rota *decis. 162. num. 2. part. 3. recentior.* Et in om- 18
nem casum posset etiam suffragari facultas concessa illis de Martinotiis, cuius vigore ad illorum fauorem fuit à Capitulo facta renouatio, tum talis facultas data non fuerit respectu personarum, sed contemplatione actus, scilicet renouationis huius emphyteusis; nam in concessione beneplaciti pro alienatione rerum Ecclesiæ Papa considerat vtilitatem Ecclesiæ non autem personas, quibus conceditur, tali casu huiusmodi beneplacitum atten-
ditur etiam de persona ad personam, Camer. *in cap.* 19
Imperialem fol. 44. conclus 2. littera S. de prohibitione feud. alien. Lupanel. *ad Iserniam eodem titulo, columna 6. versic. Sempronio, ante med. versic. quod tamen eleganter, Bonon transactionis 8. Iunij 1637. coram eminentissimo D. Card. Veros. in ordine 228. n. 31. p. 7. rec. confirmata sub 26. Febr. 1639. coram bon mem. Merlino.*

Cessat pariter aliud obiectum, scilicet, quod Philomena non petierit inuestituram infra annum, qui ad hunc effectum datur, Cald. *de renouat. emphyt. quæst. 2. num. 34. lib. 1.* Fulgin. *dicto tractatu in titulo de renouation. quæst. 1. num. 20. cum sequenti*, Gozzadin. *cons. 7. num. 3.* Rota *decis. 756. n. 3. part. 4. diuers.*

Quia non solum contrarium probatur ex lectura 20
publici instrumenti inuestituræ bonorum allodialium, ex qua apparet de instantia, & petitione per eam facta ad effectum illam obtinendi etiam in istis Castris statim mortuo eius patre ob deficientiam masculorum, quæ sufficiens fuit pro conseruatione iuris illi competentis, cum ab eo tempore censeatur concessa quatenus de iure concedenda foret, maximè contra extraneum, deinde inuestitum,
Cald. *de renou. emphyt. quæst. 10. n. 17. vers. ex quibus* 21
lib. 1. Castr. *consil 338. in fine, vers. & prædicta duo lib. 2.* Berou. *consil. 77. n. 34 & consil. 98. n. 4. cum sequenti lib. 1.* Riminaldus iun. *consil. 444. n. 50.* Rote *dec. 198. n. 5. part. 2. diuersorum*, Seraph. *decis. 610. n. 8. decis. 630. n. 1. ac in rec. decis. 791. in fine part. 4. dec. 73. n. 31. part. 5. Imolen. bonorum 18. Iunij 1618. § non obstat, quod res non sit integra coram bon. mem. Coccino, & in Mutinen. emphyteusis 26. Iunij 1630. § nec obstat quod res, 7. May 1632. coram R. P. D. meo Decano.*

Imo quia eidem Philomenæ fuit concessa inuestitura tantum in bonis allodialibus, & Castra su-
prædicta fuerunt per Cameram Apostolicam oc- 22
cupata sub prætextu deuolutionis ob mortem Ducis Vrbani, ex hoc annus non cœpit currere nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per Dominum directum, Tiraquellus *de retract. consanguin. §. 1. glossa 10. n 36. cum sequenti*, Caldas *dicta quæst. 7. num. 13.* Roscot. *de feud. cap. 6. conclus. 52. num. 3.* Grat. *discept. forens cap. 707. num. 20. & 21.* Abbas *consil. 67. ad fin. lib. 2.* Anchar. *consil. 174. sub num. 6.* Felin. *consil. 32. num. 17. & 18.* Menoch. *consil. 759. num. 12.* Surdus *decisione 189.*
num. 16. Imo cum fuerit inuestitus extraneus, fa- 23
cultas petendi talem renouationem durabat spatio 30. annorum, Marescottus *variarum resolut.*

lib. 1.

lib.1.c.3.n.12. Tiraq. *de retract. lignag §.1. gloss.10. n.9.* Fulgin. *dict. tit. de renouat. part.1.n.10.* Gratian. *discept. forens. c.758 n.6.* Garbr. *de iur. emph. concl.2. n.12.* Iason. *cons.7. in fine lib.3.* Dec. *cons.495 pariter. in fine*, Seraph. *dec.610.n 8 & dec.630 n.1. d. Ferrarien de Schianchis coram Sanctissim. D.N.*

Tandem nihil referr, quòd illi de Martinotiis fuerint inuestiti ex speciali licentia eiusdē Vrbani VIII. cum derogatione prædictæ Bullæ; Quia cum Pontifici nulla fuerit facta mentio de iure Philomenæ, non censetur illud tollere voluisse, cuius notitiam Pontifex non habuit, nec in illius præiudicium
24 Martinotiis talem emphyteusim concedere, & per consequens talis gratia tanquam non carens vitio subreptionis nihil operatur, Lanar. *cons.15.n.23. cum seqq.* Dec. *cons.142.n.5. vers. non obstat*, quod cum auctoritate Papæ, Ruin. *cons.157.n.4.11. lib.1. vers. nec dici potest*, Rota *decis.65.n.2. p.2. diuers.* Buratt. *dec.576.n.4 vers. presertim quia.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Melzio.

Collien. Bonorum.

Veneris 24. Ianuarij 1648.

ARGVMENTVM.

Habetur supra in decisione in hac causa facta 8. Aprilis 1647.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti.*

2 *Quod procedit, quatenus vellet Ecclesia pro se retinere, quo casu non tenetur ad fauorem proximiorum renouare.*

3 *Secus, quando non vult retinere, quia tunc tenetur proximiores inuestire.*

4 *Et licitum est proximiori appellare, & petere vt extraneus inuestitus remoueatur.*

5 *Etiamsi proximior esset fœmina.*

6 *Licet prima Inuestitura de ea non loquatur, cum sufficiat vt pacta primæ Inuestitura, in renouatione non alterentur, neque immutentur.*

7 *Inuestitura concessa proximioribus, ob lineam finitam non censetur noua concessio, nec nouus titulus, sed renouatio prioris tituli iam concessi.*

8 *Cum iterùm concedi dicatur.*

9 *Emphyteusis deuoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ecclesia acceptata, ampliùs non debet concedi proximioribus.*

10 *Sed hoc intelligitur quando deuolutio est clara, & patens, & nullo modo potest controuerti, & n. seq.*

11 *Secùs quando etiam probabiliter potest de ea dubitari.*

12 *Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur ac si inuestitura facta fuisset.*

13 *Et importat stipulationem.*

14 *Caducitas quæ prætenditur incursa per inuestitum, si eo viuente non declaratur, non potest declarari post illius mortem per successorem.*

15 *Tutor tenetur conficere Inuentarium.*

16 *Alias omnia gesta ante confectionem, siue cum procuratoribus pupilli, in eius præiudicium, nulla sunt.*

17 *Sententia lata contra pupillum indefensum, est ipso iure nulla.*

18 *Fœminæ superstiti ex inuestito descendenti de agnitione concedenda renouatio, imo etiam de consuetudine, n.19.*

21 *Stante pacto inito de fœmina proximiore inuestienda, si alius inuestiatur, inuestitura redditur inefficax.*

22 *Intra annum inuestitura petenda, & concedi potest proximiori emphyteutica inuestiti, etiam emphyteutico viuente, sub conditione quod locum habeat secuta morte vltimi emphyteutæ inuestiti, dum bona ob illius mortem ad Ecclesiam reuertebatur.*

23 *Pupillus tamen si eam non petat, & tempus labatur habet restitutionem in integrum.*

24 *Constitutio Vrbani Octaui mandat inuestituras non fieri de iurisdictionibus, nisi obtento beneplacito Apostolico.*

25 *Signatura Papæ potius attendenda, quam extensio Regentis Cancellariæ, siue agatur de materiis mere gratiosis, siue Iustitiæ, cum sufficiat, ipsum Pontificem rescripsisse, & signasse.*

26 *Inuestitura concessa pro masculis tantùm intelligitur, ipsis extantibus, sed ipsis deficientibus, & fœminis concedi potest.*

DECISIO XXIX.

IN hac caosa sub 8. Aprilis præteriti coram Me fuit per Dominos resolutum bona de quibus agitur esse renouanda Philomenæ Brancaleonæ nepti,
& hæredi Ioannis Francisci Brancaleoni vltimi In- 1
uestiti, quia nulli extant masculi ab illo descendentes, cui resolutioni non acquiescentibus Dominis
de Martinotiis fuit sub hac die dubitatum, An 2
esset à decisione emanata recedendum, quam non obstantibus in contrarium deductis Domini confirmarunt.

Primùm enim contra fundamenta dictæ decisionis obiiciebatur quod bona, de quibus agitur, fuerint deuoluta ob mortem Ioann. Francisci Brancaleoni vltimi inuestiti ad Capitulum, istud potuerit illa alteri ad sui beneplacitum concedere; nec teneretur Philomenam proximiorem inuestire *iuxta text. in leg. ne cui, Cod. loc.* *Petra consil. 112. in princip.* cum pluribus cumulatis per Honded. *cons.32. num.13. lib.1.* Sed hoc procedere posset, quatenus voluisset Ecclesia pro se retinere, quo casu cogi non posset ad proximiorem renouandum, Abb. *in cap. bene il 2 num.18. versic.* in gloss. *fin de postul. Prel.* Insol. *in l. si mihi & Titio 100.n.1. vers. sed ad aduerte, ff. de verb. oblig* Rota *in Forosempron. bonorum 4. Mart. 1641. coram R.P.D. meo Royas*, & alibi passim quod transit sine controuersia. Se-
cùs verò, dum noluit pro se retinere quia Marti- 3
notios inuestituit, quod facere non potuit excludendo dictam Philomenam proximiorem dicti Ioann. Francisci, quam tenebatur Inuestire, Bart. *in leg.1.§. permittitur D. de acq. poss. quotid. & ost. & in l.1.n.1. ff. de priuil. credit.* Cald. *de emphyt. concl.8. n.5.* Fulg. *eodem tractat. tit. de renouat. quæst.1 n.69.* Rota *in Mutin. emphyt. 26. Iunij 1620. & 28. Maij 1638. coram R.P.D. meo Dec. Eugubina renouationis* 7. Iunij 1641. coram R.P.D. meo Bichio & in *recēt. dec.101.n.17.p.5.§. tom.1.* qua renouatione denegata, benè potuit Philomena appellare; & petere, vt extraneus inuestitus remoueretur. Iuxtà doctrin. Bart. *in dicta l.1.§. permittitur*, Castr. *consil.412.n.1. lib.1.* Paris. *consil.22. num.36. lib.1.*

 Honded.

Honded.*consil.51.num.6.lib.1.*Tob.Non.*cons.3,per totum* Seraph. *decis.610.n.1.cum seqq.& decis.176.*
5 *num.31.part.5.recentiores.* Quod procedit etiam si proximior non sit masculus, sed fœmina; Quia si Ecclesia nolit pro se retinere, iniuriam faceret proximioribus etiam fœminis si non renouaret vt inquit idem Fulgos. *loco supracitato num.69.versic. attamen, &c.* Roman. *cons.22.num.5.* Alexander *consil* 80.*n.*10 *& n.*20 *lib.*1. Dec. *consil.*131. Patis. *cons.*19.*n.*1. *lib.*1. Seraphin. *decis.*610. *n.*1.*& dicta decis.*176 *num.*29. nihilque facit, quod prima Inuestitura non loquatur de fœmina eum pro illius comprehensione sufficiat, vt pacta dictæ Inuestituræ primæ non remaneant alterata, siue immuta-
6 ta in renouatione, Bero.*consil.98.n 99.lib.1.* Marescott.*var resol.lib.1.cap.3.n.5.* Fulgin. *loco citato diction.69.vers. etiam si non sint comprehensa in Inuestitura,* Rota *dec.176.n.30.p 5.recentior.* Imolen. bonorum, seu emphyteusis 18. Iunij 1618. coram Coccino, quia Inuestitura concessa proximioribus ob lineam finitam non causetur noua concessio, nec titulus nouus, sed prioris tituli iam concessi
7 renouatio, Bart. *in leg. si mihi & Titio num.*7. & ibi Alexander, *ff.de verb.obligat* Valasc.*de iur.emphyt quæst* 11.*n.*16. *ad finem* Cald. *de renouat.emphyt quæst* 3.*n.*1.*&* 2. qui post infinitos, quos allegat dicit, vt renouatio emphyteusis regulanda sit, iuxta terminos Inuestituræ antiquæ non noua, sed antiqua emphyteusis dicatur, Fulgin. *in.tit. de renouat d.q.1.n 72.cum seqq.* Curt.sent *cons* 48.*n.*46. Crott.*cons.*18.*n.*2.& licet Aret.*in suo cons.*41.*n.*13. his non obstantibus vocet nouam Inuestituram; tamen in puncto quod non solum concessio, seu locatio renouata dicatur semper vna eum prima, etiam si illa iam fuerit finita, atque extincta, cum iterum concedi dicatur, vel ipsi inuestito, vel con-
8 sorti, vel filiis, est textus, & ibi gloss. *in c.2.de feud.* Imol.& alij per per gloss. *in cap.non satis 34.q 2. & c.1.de donat. & in c.cum venerabiles de cens.* Bero. *cons.*116.*n.*1. *col.*1. Cald. *de renou. emph.q.2.n.*16. Rota *d.dec* 176.*n.*33.34.*&* 35.

Alia obiectio deducebatur ex eo, quod talis emphyteusis fuisset ad Capitulum deuoluta, ex quo non fuerint pacta prioris Inuestituræ seruata, & ob
9 alienationes factas ab antecessoribus Philomenæ sine consensu Capituli, & ob Canones non solutos, ex quibus cum Capitulum deuolutionem acceptauerit, nunc non ampliùs licet Philomenæ petere hanc renouationem, vt inquit Honded. *consil.*32.*n.*10.*cum sequent. vol.*2 Rimin.iun.*cons.*257. *n.*101.*& n.*110.

10 Verùm ad effectum, vt deuolutio sit inducta debet illa esse adeo clara, & patens, vt nullo modo possit conuerti, Franchin. *contron. iur.lib.1.capit.95. in fin.* Gratian. *disceptat. forens. cap.736. num* 8. Modern. Perus. *de manut. obseruat.16.n.47.* Rota *decis.359. num 4. p.5.207 & 409. part.7.recent.& decis.105.num.15.coram Papa Gregor. XV.* Hoc tamen dici nequit quando etiam probabiliter
11 potest de ea dubitari, vt in præsenti casu. Imò pro priuando emphyteuta, siue eius successore debet concludenter constare illos destitutos esse omni auxilio, ac emphyteusim fuisse finitam, Caual *decis.326. num.7.vers.quia hoc procedit dec.16.num.2. & decis.26 num.8.p.3.recens.* Fanen. seu Senogallien. bonorum super Immissione 14. Mart. 1646. coram Me §. *quia cum Magna Ducissa.* Hic autem nulla potest considerari deuolutio, cum illa non iustificetur, & quatenus etiam iustificatur obesse neque posset Philomenæ cum ei de Anno 1626. sub 12. Decembris per Capitulum, & Canonicos ex causa obitus dicti Ioannis Francisci de Brancaleonibuss fuerit facta renouatio respectu bonorum allodialium, & Insuper in eodem Instrumento fuit quoque facta promissio renouationis respectu Castri, & bonorum Iurisdictionalium, obtenta tamen licentia Apostolica cum obstaret Constitutio Vrbani VIII. in nou. Bullar. in Ordine 51. §.2. vt narratur in proœmio primæ decisionis huius causæ. Vnde obtento posteà Beneplacito Apostolico dd. Canonici vigore dictæ pro- 12
missionis tenebantur ad concessionem dictæ renouationis, & eum per ipsos steterit, quo minus illa fuerit facta, in qua sola voluntas contrahentium sufficiebat huiusmodi promissio parit exceptionem aduersus eosdem Canonicos pari modo, ac si renouatio fuisset facta, cum inducat contractum Buratt. & Angel. *in l si intra.ff.de pact.* Aret.*in l.1.n.1. ff de pignor.act.* Mantic. *de tac. & amb. lib.3. tit.16. n.27.& tit.3.n.14.lib.4.* Valasc. *de iur.emphyt.q.14. n.11.§.quid item.* Rosentall. *de feud.c.3.concl.1.n.1. vers sed inuestitura,* Caroc. *de excuss bonorum p.2. q.541.*ibi, & importat stipulationem, Fulgin.*de emphyt.tit.de alien.q.1.n.227.cum seqq.* Burl.*cons* 100. 13
*n.11.vers.confirmatur,&c.lib.1.*Corn.*cons.25.n.25. vol.2.& cons.146.vol.2.* maximè eum asserta caducitas prætendatur incursa per dictum Ioann. Franciscum contra quem quia non fuit declarata ipso viuente, minus declarari potuit post illius mortem contra illius successorem ad *text.in leg fin.*vbi Bald. Salic.& alij *C.reuoc.donat.* gloss.& DD.*in cap.fin.de* 14
don. Mantic.*de tac.lib.11.tit.27.n.34* Marc.Anton. *var.resol lib.1.res 98.n.10.* Fulgin.*in d.tract.de emphyt.tit.de var.caduc.q.8.num.1.* Honded. *cons.55. n.20.lib.1.* Bero. *cons.98.n.27.lib.1.* Rim.iun. *consil.752.n.23.* Cassad.*dec.2.n.2.de locat.* Matt. Andr. *dec.63.n.3* Rota *dec.529 n.27. coram Papa Greg.* Romana prætensæ deuolutionis 18. Februarij 1636. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in Mantuana feudi 17. Iunij 1641. coram R.P.Domino meo Royas.

Nullitas verò sententiæ latæ in Camera contra Philomenam citato Amatorio Procuratore constituto per illius Tutores Testamentarios patet non solum quia per eosdem Tutores de tempore Constitutionis dicti Procuratoris confectum non fuerat aliquod Inuentarium, vt necessarium erat, dum talis confectio illis non erat à Testatore remissa, vt colligitur ex Testamento relato in 15
Summario illorum de Martinotiis *num.9. ad text. in leg.vltim.§.fin. ibique not.* Bart. *Cod.arbitr.tit.* & declarat Afflict.*decis.262 n.6.versic.& benè potuit,* & sic ante talem confectionem quicquid in præiudicium Pupillæ gestum fuit siue cum eisdem Tutoribus, siue cum Procuratore ab illis constituto nullum prorsus fuit *leg. fin.C.arbitr.tut.* Gutiet. *de* 16
tutel.p.2.cap.1.n.1.cum seq. Mont. *de tutel. c.52.& reg.51.n.1.&* 2.Castr.*cons.463.post n.1.vers.At isto actu lib.2.*Rota *dec.530.n.1.coram Papa Greg.XV. & in recent.decis.104.n.1.& 6.p.4. tom.2. dec.178. n.11.p.7.* Verùm etiam quia dicta Philomena in dicto Iudicio. Imò fuit defensa ab ass. Procuratore, à quo non fuerunt oppositæ exceptiones renouationis ex legis æquitate, & ex promissione Capituli iurata delatæ ac propterea dicta sententia con. d. Pupillam lata non defensam est ipso Iure nulla *l contra Pupillum,ff.de re iud.* Bresc.*dec 9 de re ind.* 17
Gregor. *decis.45.numero 9.& 10.& decis.487 n.5.*

Cuall.

Canall. *decis. 385. num. 1.* Ruin. *consil. 36. num. 4. lib. 1.*

Iniustitia pariter dictæ sententiæ patet, quia
cum Philomena descendat mediante persona Ioan-
nis Francisci eius Patris à Co. Octauio Inuestito
de Anno 1530. de hoc Castro illi soli superstiti erat
concedenda renouatio non solum ex æquitate le-
18 gis approbata per Bart. *in leg. 1. §. permittitur n. 1.
vers. & hoc nota pro emphyteusi. ff. de aqu. quot. æst.*
Rom. *cons. 22. n. 5. vers. quoad vltimum*, quæ procedit
etiam in bonis feudalibus Ecclesiasticis licet fuerint
concessa *tit emph.* vt fuit resolutum in Brixien. feu-
19 di 16. Maij 1583. co. Bubalo penes Fenzon. *ad Stat.
dec. 67.* & in Ferrar. de Schianchis 10. Aprilis 1617.
coram S. D. N. *ac in rec. decis. 176. n. 3. cum seq. p. 5.*
quam ex consuetudine illarum partium admissa in
20 Breue S. D. N. Vrbani VIII. Datum sub die 10.
Sept. 1642. relato in primo Sum. n. 3. quæ consue-
tudo in simili materia, vt valde sit attendenda, Te-
stat. Bald. *in auth. si quas ruinas n. 5 vers. secundò, C.
de Sacr. Eccl.* Ias. *in l. fi. n. 33 vers. tertio, si renouatio,
C. de iur. emphyt.* Bero. *cons. 116. n. 4. vers. tenens stan-
21 te loci consuetudine lib. 1.* Verùm etiam ex pacto, &
promissione suprascript. cuius vigore, concessio sub-
inde facta illis de Martinozziis nulla, & inefficax
reddita fuit. Bald. *in l. ne cui in prin. ip. vers. & est
valde notabile & n. 1. vers. bene valde. C. de locat.*
& post alios probat Franc. Cald. *de iur. emphyt. lib. 1.
q. 5 n. 89 vers. cæterum.*

Neque obstat quod talis renouatio non fuerit
per Philomenam petita infra annum post mor-
tem Ioann. Francisci vltimi Inuestiti, iuxta *text. in
22 cap. Titius filius si de feud. cdiff. cont. sit. In dom.
& Vassal. in Vsib. feud.* quia contrarium euidenter
apparet ex iam deductis cum talis renouatio fuit
petita imminente periculo mortis Ioann. Francisci
tam quoad Castrum, quam quoad alia bona allo-
dialia, & pro parte dd. bonorum fuit ab eisdem
Canonicis d. Philomenæ facta renouatio, quo ve-
rò ad Castra fuit facta promissio renouationis ob-
tento tamen prius beneplacito Apostolico, vt ex
Instrumento supra relato demonstratur, & decla-
ratur in decisione, quæ reuidetur sub §. quia non
solum, & in §. Imò quia quæ sanè petitio, seu
concessio non potest impugnari, ex quo fuerit
facta, dum Ioann. Franciscus in extremis labora-
bat cum adhuc in ipso duraret præcedens Inue-
stitura, nec bona emphyteutica essent tunc deuo-
23 luta. Quia Canonici viuente etiam Ioanne Fran-
cisco emphyteuta eiusdem dict. Emphyteusis pos-
sessore potuerunt Philomenæ, quæ ei erat succes-
sura nouam Inuestituram concedere sub conditione
quod locum haberet secuta morte vltimi inuesti-
ti, dum d. bona ob mortem illius ad Ecclesiam re-
uertebantur, iuxta *text. in cap. 1. versic. sed si ille,
qui successor feud dat. teneantur, & cap. 1. § omnibus
d. tit. de feud. cont. sit inter Domin. & Vassal. in Vsib.
feud* Isern. *de feud. tit. de feud. dato inuicem cap. si
quis instituitur vers. sed Mediol. & Cremonen. n. 1.
fol. mihi 75.* Marescot. *variar. resolut lib. 1 resol. 39.
num. 10. vers. quarto amplia*, &c. Bald. *consil. 431.
ad euidentiam præmitten. num. 6. vers. vbi est impres-
sum lib. 2.* Sed esto etiam citra veri præiudicium
quod elapsum fuisset tempus petendi renouatio-
nem. Attamen præiudicio Philomenæ consultum
optimè fuit beneficio restitutionis in integrum
cum de illo tempore in pupillari ætate ipsa reperi-
retur, vt per Clar. *in §. feudum quæst. 49. vers. sed
quæro pone*, Cald. *de iur. emphyt. quæst. 5. n. 21. vers.
diximus supra cum seq. lib. 1.* Menoch. *consil. 737.
n. 13. vers. præterea*, Peregrin. *consil. 94. n. 53. vers. de-
cimo, & vltimo lib. 2.*

In contrarium neque facit dispositio Constitu-
tionis S. M. Vrbani VIII. editum de Ann. 1625. Kal.
Nouembris incip. Humanæ salutis auctor in ordi-
ne 51. Bullat. p. 4.

Quia non tollit Ius renouationis competens
Agnatis proximioribus vltimi inuestiti, sed tan-
tum prohibet illas fieri non obtento beneplacito
Apostolico, vt in eo legitur in § 2. in fine. Vnde 24
illo obtento censetur quoque permissa renouatio
*Text. in leg. quibus diebus § quidam Titio. ff. de con-
ditio. & demonstrat.* Decian. *cons. 10. n 14 vers 2. cum
seqq. num. 19. vers. non obstat, & lib. 4.* Burat. *de-
cis. 359. n. 6. vers. ad primam namque ac seqq.* cum
aliis adductis in Sarsinaten. feudi coram Reueren-
dissimo Domino, meo Decano 21. Iunij 1645. § 4.
coniectura & 18. Decembris eiusdem anni §. *si ex-
cessiuè ponderabatur prohibitio alienationis*, nec du-
bitare contingit in proposito casu datum fuisse ta-
le beneplacitum cum illud probetur ex Commis-
sione directa Eminentissimo Domino Cardinali
Procamerario S. D. N. manu signata cuius Tenor
potius attendi debet, quam extensio quibusl bet
clausulis facta per Regentem Cancellariæ, siuè 25
agatur de materiis merè gratiosis, siue Iustitiæ cum
sufficiat ipsum Summum Pontificem rescripsisse ac
signasse, vt benè declarat Seraph. *dec. 912 n. 4 vers.
& semper Romana Demus ad* Peregr. 17 *Febr.* 1620.
*coram bo. me. Coccino in Ordine 181. n. 13. p. 4 tom. 2.
recent.*

Quæ autem denuò replicantur scilicet quod talis
emphyteusis non possit concedi Philomenæ tan-
quam fœminæ dum Octauianus fuit inuestitus pro
se, ac eius filia, & nepotibus masculis tantum tol-
luntur ex eadem decisione, quæ reuidetur sub §.
quia procedit, &c. & vltra DD. ibi congestos, idem 26
quoque firmat Marescot. *variarum resol lib. 1. c. 3. n. 4.*
Gratian. *discept. forens. c. 88. n. 52* Castr. *cons 159. in
fin. vers. non obstat quod debuit lib 1.* Giouag. *cons. 44.
n. 115. n. 121. lib. 1.* Rota *decis. 98. n. 2. p. 2. diuers. &
in recent. decis. 60. n. 1. & dec. 176. n* 40. *p. 5.* & fuit
etiam resolutum in Farfen. bonorum 9. Decembris
1644. coram R. P. D. meo Cotrado.

Atque ita fuit resolutum vtraque parte infor-
mante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Societatis de Rotignis.

Lunæ 10. Februarij 1648.

ARGVMENTVM.

Socius tenetur ad debita societatis, etiam
inita post dissolutionem societatis,
quando contrahentibus cum sociis non
est notificata dissolutio.

SVMMARIVM.

1 *Socius complimentarius potest obligare societa-
tem, & omnes socij ex eius facto in solidum te-
nentur, & n. 2.*

2 *Etiam dissoluta societate, quando mercatoribus,
cum quibus negotiatio, non est denunciata solu-
tio societatis.*

*Inter mercatores bona fides seruanda, & fauor pu-
blici commercij non patitur, vt inter se decipiãt.*

3 Etiam

3 *Etiam si tacita renouatio contingat per mortem alterius ex sociis, quando complimentarius palam negotiatur.*
4 *Limitatur si mors sit notoria. Sed fallit, n.21.*
5 *Vel lapsum tempus, quo duratura est societas.*
6 *Cum denuntiatio solum requiratur, quando dissolutio euenit durante societate secus ea finita, vel per lapsum temporis.*
7 *Cum tempore finito, debeant creditores inuestigare, cum quo negotiantur.*
8 *Prouisetiam pacta, vigore quorum inita est societas, & pro quanto tempore duret aliàs sibi imputandum.*
9 *Institor vsque ad certum tempus præpositus, eo finito, non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum esse officium.*
10 *Contrahentes cum aliquibus sociis, non debent attendere capitula, & conuentiones initas inter socios, sed litteras oblatorias ipsis contrahentibus transmissas.*
11 Consil. Castr. 104. p. 1. declaratur.
12 *Societate contracta inter duos mercatores simpliciter etiamsi postea dissoluatur, alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, nisi faciat proclamare, & omnibus notificari dissolutionem societatis.*
13 *Mandati fines sunt diligenter custodiendi.*
14 *Dissolutio societatis non præsumitur, sed continuare creditum quando contrarium non demonstratur stantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis, & n.17.*
15 *Societas contracta cum hæredibus, verificatur in vno tantùm superstite; & per vnius mortem non finitur.*
16 *Actus sociales, an probent societatem, quæ nunquam apparet contracta remissiue.*
17 *Sed, & præexistente, probant continuationem, vel illius præsumptionem.*
18 *Et dicitur continuata, si omittantur computa, rationes, & solidationes.*
19 *Probatur, & inducitur, quando conceditur facultas exercendi illos actus, qui citrà nomen societatis fieri nequeunt.*
20 *Res inter alias acta, si ei, cuius interest, non denuntietur, non præiudicat.*
Maximè quando instam habet causam aliter credendi.
22 *Plus est facto, quàm verbis aliquid facere.*
23 *Omne solui debet eo vinculo, quo ligatum est.*

DECISIO XXX.

Causa per duas vices vtraque parte informante proposita, Domini, vt in decisionibus sub diebus 19. Iunij 1645. & Martij 1646. iterum dixerunt, Ioannem Mariam teneri ad debita Societatis ab ipso initæ, cum Hæredibus q. Ioannis Andreæ Rotigni etiam contracta post mortem Ioannis alterius ex dictis Hæredibus.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cum in litteris oblatoriis in apertione Rationis Banchariæ, in Vrbe, de Anno 1638. sub nomine dict. Ioann. Mariæ, & Hæredum q. Ioann. Andreæ Rotigni iuxta stylum, qui seruatur à Mercatoribus transmissis in diuersis partibus fuerit expresse cautum, quod præstari deberet fides litteris sociorum, quousque contrarium non esset notificatum, ibi, *a quali prestarete solamente fede, sin che in contrario visara detto*, notificatione non sequuta, remansit obligatus Ioann. Maria, ac si duraret societas, debebat enim, vt se eximeret ab omni præiudicio, & obligatione erga Creditores, qui vigore complimenti Francisco fratri Ioannis, & cohæredi Ioann. Andreæ concessi, adstrictus erat 1
erga Creditores, eum potuerit obligare societatem, & omnes socij, qui eum proposuerunt ex eius facto insolidum tenentur ad tradita per Bart. *in l. eandem in princip. & si ff. de duobus reis*, vt per Rot. Genuen. *diuers. dec. 13. num. 29. & 30. dec. 135. in princ. vers. in primis enim, ac decis. 185. sub 1. versic. secundum dubium*, illis pariter notificare solutionem eiusdem societatatis, ac negotiationis, ne alias sub fide eius nominis, cui maximè crediderunt deciperentur, quod repugnat bonæ fidei inter Mercatores præcipuè seruandæ, ac publici commercij fauori ad *leg. 1. §. Magistrum autem, ff. de* 2
exercit. act. leg. quicumq. § fin. ff. de fid. instr. l. sed etsi pupillus §. de quo palam, l. si quis mancipiis §. si impubes ad fin. vers. non enim imputandum ei est, leg. in eam §. si Dominus ff. de instit. act. tradit. Cin. *in leg. mandatum sub n. 6. vers. an aduersarius erat contemplatione Domini gesturus, D. infra C. mand.* Bald. *in d. l. sed etsi pupillus d. §. de quo palam n. 3. vers. nota quando* ibiq. Castr. *n. 2. vers. nota primo, ff. de instit. act.* quorum sententia procedit etiam in tacita reuocatione contingente per mortem, quando complimentarius palam negotiationem prosequitur, vt habent in *d. leg. si quis mancipiis d. §. si impubes*, ibi, 3
non enim imputandum ei est, qui sciens Dominum decessisse cum Institut. exercente mercem, contrahit. ff. de institut. actio. vel mors ignoratur, leg. inter causas in princip. ff. mandat. & leg. actione §. morte, vers. Item si alicuius, ff. pro soc. Cin. *in d. l. mandatum sub num. 4. vers. Item in secunda, Cod. mandati*, quas obligatorias fuisse scriptas de consensu Ioannis Mariæ constat non solum, quia fuerunt subscriptæ à Complimentario Rationis, sed etiam ex epistola, quam scripsit Ioannes Maria nepotibus sub die 18. Nouembris 1638. ex qua probatur illius scientia prædictarum litterarum oblatoriarum, ibi, *è ben vero, che habbiamo inuitate tutti gli amici per negotiar con quella realta, o termini mercantili con loro, che si deue, &c.*

Non obstat, quod ex quo societas prætenditur totaliter dissoluta ob mortem Ioannis vnius ex sociis sequutam de mense Octobris 1641. noto- 4
riam propter facinus eius, qui mortem violentam intulit, *§. soluitur inst. de societ. leg. societas coiro, § dissociamur, leg. actione, §. morte, ff. pro* 5
societ. necnon per lapsum temporis cum de anno 1638. fuerit inita societas duratura ad triennium, vt in capitulis socialibus initis sub die 26. Iunij 1638. ibi, *che detta Compagnia deua principiare dal prossimo mese di Luglio come sopra, & habbia da durare per anni tre*, quam terminata de consensu partium Anno 1640. Namque alias inspectis capitulis societas fuisset duratura etiam post tempus, quo facta fuerunt noua capitula, fuit de nouo alia incœpta die 30. Decembris eiusdem anni duratura ad annum proximum, vt pariter in subsequentibus capitulis socialibus, ibi, *che il detto negotio deua principiare sotto li 30. Decembre 1640. & seguitare per vn'anno solamente da finir si per tutto Decembre 1641.* excludatur necessitas denunciationis dissolutionis societatis finitæ, & per mortem alterius ex consociis, & per tempus finitum, quæ requiritur quidem quando dissolutio intercedit durante societate, secus vero post societatem finitam vel per mortem, vel per lapsum temporis, Castr.

in

in l. 1. §. non autem n. 3. ff. de exercit. act. idem Castr. *cons. 104 num. 2. vers. posito ergo quod cessarent*, *&* *cons. 415. num. 2. vers. constat parte.* quem sequitur Stracc. *de mercat. tit. de contract. n. 13, & seq.* siquidem respectu temporis debebant creditores inuestigare de qualitate, & conditione Francisci,
7 cum quo contrahebant, ex allegatis per Castr. *d. cons. 104. n. 1.* & consequentes pacta, cum quibus inita fuerat societas, & pro quanto tempore duraret, alias sibi imputare debent, vt io puncto be-
8 nè distinguendo declarat Gomes. *var. resol. tom. 2. cap. 5. de societ. sub n. 6. col. penult. vers. tertio modo, vsque ad finem*, vbi loquitur in terminis ad effectum, vt vnus ex sociis non teneatur ad debita postea contracta, Menoch. *cons. 121. n. 67.* vbi allegat concordantes, Decian. *cons. 60. n. 31. in princ. & 32. lib. 2.* & signanter quod non excusentur contrahentes, si ignorent sub forma, & sub qua lege fuerit institor præpositus, & quod si fuit præpositus vsque ad tempus, finito illo tempore non obliget præponentem, licet tunc contrahentes
9 ignorent officium finitum, notat Castr. *in l. sed, & si pupillus, §. conditio autem præpositionis in 1. notab. n. 2. ff. de inst. act.* Paris. *cons. 94. num. 24. in fin. lib. 1. & cons. 93. n. 52. lib. 5.* Surdus *cons. 32. n. 13 vers. nec fistis cum seq.* Felic. *de soc. c. 30. num 7. 8. & 9.* Franc. Anc. Cost. *cons. 55. n. 6. lib 1.* respectu verò mortis; cum esset notissima, nulla alia requirebatur intimatio. Quia cum non sint attendenda supradicta capitula, & conuentiones inter socios priuatim factæ tam de anno 1638. quam de anno 1640. nuper in actis pro parte Ioannis Mariæ producta, sed sint attendendæ litteræ oblatoriæ in aperitione rationis bancariæ *d. l. & si pupillus, §. de*
10 *quo palam ff. de inst. action.* Castr. *d. cons. 104. num. 1. ad med. vers. quod ergo dicitur p. 1.* vt in punct. dixit Rota in Ianuen. seu Romana cambij 12. Decembris 1644. coram RR. D. meo Decano io §. quemadmodum ad eundem effectum absque vlla temporis limitatione, & cum qualitate quod contrahentes credere debebant *alla mano del nostro S. Gio. Maria, &c. & aquella del S. Gio. e Francesco Rotigni suoi nepoti, &c. a quali prestarete solamente fede, sin che in contrario vi sarà detto* nulla habita relatione ad supradicta capitula, & conuentiones; & nulla eorum facta mentione non poterant contrahentes diuinare limitationem temporis in capitulis, quæ nunquam prodierunt in lucem contentam, sed credere debuerunt litteris oblatoriis, quod societas sine præfixione temporis inita fuisset.

Neque obstat Castr. *d. cons. 104. part. 1.* cum in illo casu ageretur de mandato à principio limitato vsque ad certum tempus, vt sub *num. 1. vers.* mandatum tamen istud: in hoc autem casu non solum ab initio non fuit mercatoribus notificata limitatio, sed potius datum mandatum liberum, & generale, quod tutò, & bona fide poterant contrahere cum vnoquoque ex nominatis *fin che in contrario vi sarà dato*, & propterea Castr. in suo casu firmat, quod ex quo limitatio fuit apposita ab ipso principio, debet imputari contrahentibus si vltra tempus præfixum crediderunt, & in pluribus locis in eodem consilio declarat suam conclusionem procedere quando limitatio temporis fuit apposita ab ipso principio, vt sub *num. 1. in vers.* prima ratio est, ibi, quia tempore contractæ societatis prædictæ fuit appositum tempus trium annorum, & sex mensium, inferiùs sub eodem *num. 1. vers.* respondeo, ibi, ex quo fuit appposita ab ipso principio debuit esse nota, & ibi, sicut in qualibet lege, vel conditione apposita ab ipso principio in mandato, & clariùs *n. 2.* ibi; non ergo pertinet ad præponentem manifestare formam, vel limitationem appositam à principio, sicut quando apponitur ex post facto, & ante *n. 3.* ibi, sed quando viuente mandante finiretur mandatum ex causa, vel reuocatione subsequuta ex post facto, tunc notificanda esset reuocatio. Alias admittit, quod debeat fieri notificatio quotiescumque mandatum fuit factum à principio simpliciter, & sine temporis præfinitione, tunc enim cum contrahentes sciant, vel scire præsumantur quod simpliciter, & quandocumque potetant contrahere secundum formam mandati, remanerent sub bona fide decepti, nisi eis notificaretur dissolutio, vt tradit Castr. *eod. cons. 104 num. 1. ps med. vers. quod ergo dicitur in leg. sed & si pupillus.* Hac distinctionem inter societatem ab initio con-
tractam limitatè, liberè sequitur idem Castr. *in d. leg. 1. § non autem num. 3. vers. secus si fuisset, ff. de exerc. act.* vbi, quod contracta societate inter 11
duos mercatores simpliciter, non autem ad certum tempus, alter ipsorum tenetur ex contractibus celebratis cum altero, licet postea esset dissoluta, nisi fecisset proclamare, & notificare omnibus, quod erat dissoluta, idem repetit in *d. l. sed & si pupillus §. conditio n. 2. vers. quod ergo dicitur*, dicens continuo meoti tenendum reuocationem publicè, & palam debere notificari quando institutor fuit constitutus simpliciter sine præfinitione temporis, alias secus Gomes. *var. resol. d. tom. 2. c. 5. de societ. supradicto vers. tertio modo*, firmat necessariam esse notificationem quando societas ab initio simpliciter fuit contracta, Menoch. *cons. 121. allegatus in contrarium n. 66. vers.* vetè eum Petro de Vbaldis distinguit, quòd aut est contracta societas ad tempus incertum, & tunc si vnus sociorum vult recedere, id facere debet mediante renunciatione, aut contracta est ad tempus certum, & tunc non est necessaria denunciatio, Decian. *verò cons. 60. n. 31. & num. 32. lib. 2.* refert eandem doctrinam Petri de Vbald. Paris. *cons. 94. n. 25. in fin.* retorquetur, dum iuxta consil. Petri de Ancarano 331. dicit, inspiciendum esse tenorem societatis contractæ, & quid sit inuicem à consociis damandatum, quapropter habuerunt creditores iustam causam credendi societatem duraturam vsquequo contrarium fuisset eis notificatum, vt in supra relatis verbis litterarum oblatoriarum.

13 Stante autem hac infinita oblatione, seu mandato ad contrahendum donec contrarium notificaretur, non debuerunt creditores inquirere capitula particularia societatis inter socios inita, sed necessaria fuit ex forma ipsius mandati, cuius finea obseruandi sunt *leg. diligenter, ff. mand.* denunciatio dissolutionis societatis etiam si secuta fuerit mors vnius ex sociis eamque creditores non ignorauerint, cum stante dicto mandato existimare potuerint quòd socij, quia non denunciarunt, dissolutam esse societatem, voluerint eam post mortem inter se continuere vt potuerunt Me-
noch. *dict. cons. 121. n. 73. vers. primus itaque est casus, & præs. 57. n. 4. lib. 3.* Rim. iun. *cons 711. num. 17.* 14
Mantic. *de tac. lib. 6. tit. 24. n. 28.* Giurb. *ad consuet. Messan. c. 1. gloss. 6. n. 40. & cap. 9. gloss. 12. num. 80.* Ratio est, quia cum societas non fuisset contracta cum Francisco & Ioanne, sed cum hæredibus Ioann.

Ioann. Mariæ, etiamsi obierit Ioannes, cum nomen hæredum Ioannis Andreæ vti collectiuum, satis verificetur in Francisco superstite, non inde sequutus fuit effectus dissolutionis societatis, pro-
15 vt indiuidualiter tenet Paris. *consil.* 82. *num.* 15. & *num.* 32. *lib.* 1. quem sequitur Felin. *societ. cap.* 32. *num.* 14. *in fin. versic. sed hoc non procedit*, & Blas. Machalor. *de fratr. p.* 2. *cap.* 40. *n.* 4. eoque magis,
16 quia etiam post mortem Ioannis dantur plures actus sociales, qui quicquid sit an sufficerent ad probandam societatem, quæ nusquam contracta appareret, in quibus terminis procedunt decis. in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638. coram Eminentiss. Card. Panzirolo, & in Roman. prætensæ societatis 12. Iunij 1645. & 10. Decembris 1647.
17 coram R.P.D. meo Otthobono, sanè præexistente vera societate, sufficiunt ad probam illius continuationem, vel præbuerunt saltem iustam causam creditoribus opinandi illius continuationem post mortem, dum ipsis non fuit contrarium notificantum, prout promissum fuerat in dictis litteris oblationis, & in casibus prædictarum decisionum, omnes actus, qui prætendebantur citra ius, & nomen societatis fieri poterant, tanquam æquiuoci societatem non inducebant, differuntque plurimum ab hoc casu quia post obitum Ioannis remansit indiuisum lucrum, & nullæ fuerunt factæ rationes, computa, aut solidationes, quarum omissio, iunctis aliis supra deductis citra ius, & nomen societatis nullo modo fieri potest, Soccin. *sen. cons.* 87. *n.* 12. & 13. *lib.* 1. Menoch. *præsumpt.* 57. *n.* 1 *lib.* 3.

18 Nec releuat quod Ioann. Maria dissenserit, ac reuocauerit facultatem in apoca cum Francisco celebrata post mortem Ioannis sub die 12. Nouembris 1641. tribus testibus munita, in qua Franciscus promisit in posterum nolle vllo pacto vti nomine Ioann. Mariæ in scripturis, & negotiis, ac successiuè die 21. eiusdem mensis, & anni registrata in Archiuio Vrbano, ac demum obtinuerit sub die 10. Martij 1643. inhibitionem ab A. C. contra Franciscum, ne amplius illius nomen expenderet in negotio: Quoniam hæc acta cum Francisco pariter erant notificanda Mercatoribus, eodem modo quo à principio institutæ rationis fuerunt inuitati ad effectum, vt cauere possent à fraudibus, ne deciperentur, dum his non attentis idem Franciscus publicè continuauit negotia sub eodem nomine vsque ad decoctionem, sciente, & patiente eodem Ioann. Maria, vt firmat vtraque decisio, & euidentissimè probat apocha in qua sub die 29. Nouembris 1641. Ioan. Maria dat facultatem Francisco vendendi, hypothecandi, &c. *qualsiuoglia effetti di mercantia, & crediti d'ogni sorte spettanti alla ragione di Gio. Maria & heredi di Gio. Andrea Rotigni per la somma, & quantita di sc. 4. m. d'oro stampe*, continens confessionem ipsius Io. Mariæ, quod tunc temporis extabat societas, de qua ex supradictis capitulis in actis productis amplius nequit dubitari, ita quod cum talis licentia sit vnus ex illis actibus, qui citra nomen societatis fieri non possunt, non solum probat societatem, sed etiam illam inducit Corn.
19 *cons.* 54. *v. tacitus etiam lib.* 1. Sim. de Præt. *cons.* 24. *n.* 7. *lib.* 1. Palm. *cons.* 100. *n.* 9. Rota *decis.* 214. *n.* 15. *p.* 6. *rec.* Aliàs gesta inter ipsos non poterant præiudicare Mercatoribus, qui ex publica eiusdem nominis continuatione iustam habuerunt causam credendi eiusdem quoque societatis continuationem iux. text. d. l. *si quis mancipiis*, §. *si impubes*, *in fi vers.* *non enim imput. ei est, ff. de inst. act.* & post Cin. sen- 20
sit Bald. *d.* §. *de quo palam*, & ibid. explicat Castr. *d. n.* 2. *vers. nota primo, & seq.* Ant. Gomes. *variar. resol. tom.* 2. *tit. de societ. c.* 4. *sub n.* 6. *vers. verum tamen est*, ac ibi Add. & comprobatur *ex leg. sed & socius*, §. 1. vbi gloss. *in verb. scierit ff pro soc.*

Neque loco denunciationis d. solutionis societatis deseruire possunt litteræ scriptæ responsalibus super morte Ioannis, quia præter illas scriptas Mercatoribus Fulginei sub die 23. & 30. Nouembris 1641. in quibus se excusant, si ipsis non crediderint, tanquam occupati nel fardello stralcio, reliquæ continent solum suspensionem, seu verius excusationem, si tunc litteris Cambij non satisfaciebant, eò quod sequuta fuerat mors Ioannis, & aberat Franciscus consocius, vt patet, ibi
stante la morte del nostro Sig. Giouianni, & per esser 21
assente il Sig. Francesco si sono sospesi li scudi 1163. *che ne hà tratto Giouanni Petrichi di Venetia*, & in alia, ibi, *stante la morte del nostro S. Giouanni, che li giorni adietro restò assassinato, e morto, compatirete il trattenimento delli nostri interessi*, & demum in alia, ibi. *stante la morte del nostro S. Gio. non trouandosi qui il nostro S. Francesc. non habbiamo potuto seruirui*, quasi quod si adfuisset Franciscus litteræ suum habuissent complementum. Ex prædictis itaque litteris solum resultat, quod mercatores habuerint scientiam mortis Ioannis, sed non sufficit talis scientia stantibus supradictis litteris oblatoriis, & actibus continuatiuis; Attento etiam quod ex dictis litteris dum solum occasione obitus Ioannis, & absentiæ Francisci excusant suspensionem negotiorum elicitur animus continuandi non dissoluendi.

Minus releuant particulares declarationes conquestiones, & protestationes factæ à Ioann. Maria cum diuersis personis, de quibus deponunt testes examinati tam in Vrbe, quam Anconæ, cum semper deficiat denunciatio promissa in d. litteris oblatoriis, & tanquam actus gesti, vel intra priuatos parietes, vel particulariter non afficiunt mercatores qui magis credere debuerunt actibus socialibus gestis post mortem Ioannis, de quibus deponunt testes creditorum, quam ipsius Ioann. Mariæ verbis; dum eis non obstant. videbant nomen Ioann. Mariæ publicè expendi, ac eandem ipsam rationem bancariam per Franciscum publicè continuari, quæ facta verbis ipsius sunt præferenda, plus enim est facto, quam verbis aliquid facere *leg. Paulus respondit*, *ff. rem ratam haberi c. delicti* 2. ibiq. gloss. *in verb. facto prouocare de opp.* Rota *cor. Caual. dec.* 100. *n.* 7. & *coram bo. mem. Bur.*
dec. 113. *n.* 20. Et quemadmodum in scriptis mer- 22
catores fuerant inuitati ad contrahendum, donec contrarium denunciaretur par erat, quod ita in scriptis mandatum in litteris oblatoriis contentum reuocaretur, cum æquum sit vnumquodque eo vinculo dissolui, quo ligatum fuit *leg. nihil tam naturale*, *ff. de reg. iur. cum vulgaribus* vltra quod testes examinati Anconæ non concludunt & is, qui fuit examinatus Romæ tanquam varius, & men-
dax in substantialibus non desinit esse de falso su- 23
spectus.

Et ita cum ex d. litteris oblatoriis in partibus transmissis appareat, nedum societatem fuisse initam inter eundem Ioann. Mariam Rotignum, ac Franciscum, & Ioannem hæredes Io. Andreæ, sed ampliùs illâ eò fuisse duraturâ, quo mercatoribus, quibus

quibus litteræ fuerant admissæ, in contrarium scriberetur, Domini non sequuta notificatione solutionis eiusdem societatis censuerunt fundamenta supradictarum decisionum sustineri, & Io. Mariam teneri ad omnia debita societatis.

EMINENTISS. ET REVERENDIS.
D. CARD. CORRADO.
Romana Successionis.
Lunæ 24. Ianuarij 1650

ARGVMENTVM.

Statutum Vrb.lib.c.131.quo cauetur, vxori superstiti deberi lucrum dotale prædefuncto Viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiusdem matrimonij. Impensa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris consensu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit restitutionem dotis.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotale quid per St.Vrb.lib.1.131. defertur vxori superstiti, viro prædefuncto, intelligitur quo ad vsumfructum tantum.*
Ideo ad suos heredes non transmittit Vxor.
2 *Impensa funeris vxoris detrahitur de ipsius dote, quando nulla alia extant bona.*
3 *illius quantitas arbitrio Iudicis moderatur.*
4 *Attenta qualitate personæ, & quantitate dotis.*
5 *Debitum, quod habet heres cum defuncto, computatur in Hæreditate defuncti.*
6 *Ex Statuto Vrbis lib.1.cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis.*
7 *Patris consensus validum reddit contractum filij familias.*
8 *Exceptio firmat regulam in casu excepto.*
9 *Dilatio concessa debitori ad soluendum, cessat, si debitor succedat creditori.*
10 *Contra declarationem solemniter factam in Instrumento, non admittitur probatio vnius testis, nec testium de auditu.*
11 *Legatum non probatur ex depositione legatariorum nec aliorum singularium testiū de auditu.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non potest impedire restitutionem in bonis matris faciendam, multis decisionibus declaratam.*
13 *Quæ restitutio comprehenditur, quando maritus stipulatus est in Instrumento dotis, eam restituere illis, quorum interest.*
14 *Quo casu, nullo modo retardanda.*

DECISIO XXXI.

POstquam Rota pluries resoluit Lelio Barisciano de Periotiis legitimam in bonis Imperiæ matri, ac dimidiam vsusfructus per eam relicti D. Com. Fabio Carandino secundo viro, necnon tertiam partem proprietatis æqualiter cum Camillo, & Anna Maria filiis ex ipso Com. Fabio progenitis hæredibus vniuersalibus ab illa institutis, vt apparet ex decisionibus sub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647. & 17. Maij 1649. emanatis coram Mc. Plura fuerunt pro parte d. D. Comitis, ac filiorum respectiuè deducta ex eisdem bonis (vt prætendebatur) priùs detrahenda, quibus hodie discussis censuerunt Domini detrahendam esse dumtaxat summam sc. mille præfatæ Imperiæ ob causam lucri dotalis iuxta dispositionem Stat. Vrbis *lib. 1. cap.131.* solutam de bonis Iulij Perintij primi viri & in constitutione Doris Com. Fabio assignatam, ac post eius mortem eidem Lelio patris hæredi restitutam. Et aliam scut.156. b. 55. in Funus illius impensam.

Nam lucrum dotale quod ex dispositione Stat. Vrb.*lib.1 d. cap.*131. debetur vxori viro prædefuncto superstiti quando extant eiusdem matrimonij liberi, acquiritur ipsi quoad vsumfructum tantum, vt ibi legitur in versic. si vero maritus &c. Ideoque ex iollanti mortis mulieris consolidatur cum proprietate apud hæredes viri existente, nec remanet in bonis illius, nec ad hæredes transmittitur, vt fuit dictum in Romana quarti dotalis 16. Martij 1618. coram bon. mem. Remboldo apud Fenzon.ad Statur.Vrbis *decis.74. §.1. vers. fundamentum autem dictæ resolutionis* &c.& in Rom. de Canaler.22. Martij. 1632. coram bon. mem. Coccino ibi *decis.79.§.2. vers. ratio decisionis fuit* &c. & infra ac in Romana hæreditatis 26. Aprilis 1632. coram boo.mem.Cardinal. Vbaldo, ibid. *decis.80.sub princ.vers.si igitur, ac infra quæ est decis.117.p.6. recent.*& io aliis relatis in Romana reintegrationis 31 Maij 1649. Coram R.P.D. meo Otthobooo, in *§.neque obstat quod Paulus*, &c quare cum fuerit à Com Fabio iam restitutum in summa dd.scut.mille præfato Lelio tanquam patris hæredi vigore mandati A.C.per Rotam confirmati præuiis Decisiooibus coram R. P. D. meo Cerro sub diebus 27. Aprilis 1646.& 11. Martij 1648. iure merito detrahi debet. 1

Impensa vero funeris detrahenda est integrè ex ipsa dote cum nulla extent alia imperiæ bona *leg. in eum*, vbi gloss. *in verb. conferre, l. seq. ac in l. Celsus, cum l. seq. ff. de Relig. & sump. fun. l. si vir, ff. ad l.falc.l. quod in vxorem.§.in fraus, C. de negot. gest.* Io. de Camp. *de dot. p.2. q.* 61. *n.* 1. *vers. cuius autem expensi, Rol. de luc. dot. q.* 90. Matth. Brun. *cons.* 139. *n.*44. *vers. de quibus omnibus* &c. *& seq.* Franc.Viu. *dec.*307. *per tot.* Garz. *de exp. c.*8. *n.*15. *vers. itaq. funeris sumptus, ac n.*41. *vers. hactenus diximus* &c. *& seqq.* Rot. penes Greg. *dec.*573. *n.*9. *vers. expensa funerum &c.* Imol. *leg.* 1. *Iulij* 1644. *co. RR. D. meo in fin.* At quantitas illius arbitrio Iudicis moderanda *l. si quis sepulchrum, §. sumptus* vbi gl.& DD. *de rel.sump. fun.* Surd *dec.*255. *n.* 28. *vers. quæ autem, & quanta impensa* &c. *cum seq.* Masti. *dec.*203. *n.*23. *vers. & sic in casu prædicto,* &c. Visa fuit DD. satis congrua vsque ad d. summ. sc. 156. *p.* 55. quam idem Co. Fabius in eam causam erogauit, attenta qualitate personæ, & quantitate dotis *iux. tex. in d.§. sumpt. in l. & si quis, in §. æquum ff. eod. tit.* Garz. *de exp. d. c.*8. *n.* 16. *vers. quæ quidem admittenda sunt* &c. Ioseph. Lud. *dec. per* 79. *n.* 15. *vers. dixi quod impensa*, &c. *& seqq. p.*2. Rot. *dec.* 399. *n.*17. *V. cum in illarum* &c. *p.*5. *rec*. 2 3 4

Verùm alia partita scut. mille, Com. Fabius constare matrimonio restituit vxori vna cum scutis trecentis, seu alia veriori summa pro interusuriis recompensatiuis damni emergentis inter partes conuentis, non est detrahenda ad diminuendam portionem debitam Lelio in bonis & hæreditate matris. Quia cum fuerint ea lege restituti, vt cederent in extinctionem æris alieni quo dictus Camillus filius communis ipsorum coniugū opprimebatur, attento quod ipse conoenit, ac se obligauit illos matri restituere vna cum interusuriis, ipsamq; omnino indemnem conseruare, vt legitur in Instrumeoto solemniter celebrato 5

Salgado Labyrinth.Credit.Tom.II. H sub

ſub die 6. Maij 1641. recenſeri debent in hæreditate Imperiæ *l. maritus in princ. ff. ad l. falc.* Ac imputari in partem eiuſdem Camilli penes ipſum Comitem Fabium eius patrem, & legitimum adminiſtratorem remanentem *l.1. §. id quod natura, verſ. ſi debiter crediteri hæres* ibiq; gl. *in verb. computetur, & DD. ff. ad l. falc. l. Neſen. verſ. quid enim &c.* vbi gl. & DD. *ff. de neg. geſt. l. alimenta, verſ. ſi quid autem,* vbi gl. *in verb. materna pietate &c. in fin. verſ. aliis autem expenſis, & in verb. oſtenderis &c.* alia gl. *in l.1. verb. non admittit &c. in fin. C. eod. tit.* Cuch. *in tract. de legit. ſub rub. dat. inter. viu. non imputar. in legit n.20. verſ primo limitatur, &c. & n.55. in fin. verſ. ſed tamen &c.* Surd. *de alim. tit.6. q.8. num. 64. verſ. limitatur ſecundo, & ſeq.* Peregr. *de fideic. art.36. n.138. verſ. aut voluntarie ſoluit &c.* cum aliis relatis per mod. Piſaur. *de imput. q.40. n.33. verſ. aut filius erat inops,* Rot. penes Seraph. *dec.568. n.3. verſ. huic argumento,* & ſ. m. Greg. *dec.368. n.3. verſ. minus etiam, &c. & in aliis.*

Neque ſubſiſtit obiecta nullitas obligationis Camilli, ſeu quia in minori ætate, ſeu qoia in patria poteſtate conſtitutus eſſet ex Stat. Vrbis lib.1. c.151. & 152.

6 Quoniam vterque defectus ex facto eliditur. Conſtat enim, quod ille ſacro fonte lauatus die 12. Iulij Anno 1618. tempore celebrationis dicti Inſtrumenti vigeſimum ſecundum exceſſerat, quæ (peracto vigeſimo) legitima erat Ciuis Romani ætas, vt ſpecialiter cauetur Stat. Vrb. *lib.1. c. 47.* Rota penes Card. Seraph. *dec.746. n.2. verſ. & ex forma Stat. Vrb. &c dec.751. n.2. verſ. ſed difficultas tollitur &c. in rec. deciſ.431. ſub n. 3. verſ. quia fuit reſponſum &c. p.1.* ac ſæpè in aliis.

Prætetea cum in eodem Inſtrumento Pater ipſe interuenerit dd. pecunias in extinctionem æris alieni per filium contracti erogandas reſtituens vxori illas ſub ea lege recipienti attenta
7 reſtitutionis obligatione per filium vnico contextu facta, vt ibi legitur. Hinc ſanè reſultat patris conſenſus pro validitate huiuſmodi actus ſufficiens, *l. ſed Iulian §. quanquam in fin. verſ. ſed ſi ſcis &c. l. ſi tamen ff. ad S.C. Mac. l.4. C. eod* Soc. *conſ.200. n.1. V. & hoc etiam &c. lib.2.* Mant. *de tac. lib.10. n.43. verſ. ſi verò pater, &c.* Barb. *in l.2. §. fin. n.19. verſ. nam qui præſes eſt &c. ff. ſol. mat.* Rot. *dec.811. n.23. verſ. & quamuis, ac ſeq. p.1. diu.* & in his terminis fuit d. in *Rom. null. cont. 20. Nou. 1613. cob. m. Seleuc. in rec.527. n.4. verſ. idque tanto magis p.1.*

Quod euidenter demonſtrat declaratio ab eodem Com. Fabio facta in principio dicti inſtrumenti, ibi, (quod per eius aſſenſum, ſeu præſentiam infradicendo contractui adhibendum &c. non cenſeatur dictus Camillus liberatus à patria
8 poteſtate &c. nec illi iuuet quoad alios contractus per ipſum forſan fiendos &c.) Quæ ſanè verba tam explicitè, quàm etiam implicitè dum excludunt patris conſenſum ab aliis contractibus per filium ineundis illum vtique in ipſo tunc celebrato Præſeferunt *l. cum prætor. ff. de iud. c. nonne,* vbi gl. *in verb. tacendo, verſ. item argumentum &c. de præſ.* Cran. *conſ.214. n.13. verſ. rurſus reſeruatio. &c. cum ſeq.* Rot. penes ſa. m. Greg. *dec.257. n.4. verſ. hac. n. exceptio, dec.579. n. 2. verſ. item cum D. &c.*

9 Minùs obſtat pendentia decennalis dilationis ad reſtituendam dictam ſummam Camillo conceſſæ. Quia per ſubſequentem obitum matris, ac ſucceſſionem in bonis illius ceſſauit cauſa dilationis, ac proinde ipſa dilatio *ad leg. aliquando §. fin. ad S.C. Velleia & l. A filia, §. alumno, ff. ad. S. C. Trebell. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligat.* Bald. *conſil.212. eundo ad veritatem iuris, lib.4.* Alex. *conſil.34. viſo Inſtrumento ſub n. 5. verſ. non obſtat ſi dicatur, &c. cum ſeqq. lib.2.*

Altera ſumma ſcutorum centum per d. Com. Fabium ſoluta Io. Baptiſtæ Capannæ aſſerto Imperiæ creditori non eſt detrahenda. Quia in fine Inſtrumenti ſuper eo credito celebrati rogato per acta Paciuchelli Not. Cap. ſub die 27. Sept. 1642. legitur illius ſatisfactio, & caſſatio rogat. eodem Not. die 6. Martij 1643. enunciata etiam in alio per Com. Fabium exhibito. Neque adducta d. moliaris confeſſio pro exoneratione conſcientiæ ipſi Com. Fabio oretenus facta probatur eius aſſertione, ſeu famulæ extraiudicialem Imperiæ enunciationem referentis, ſeu aliorum de 10
auditu ab eadem famula, & à creditore, vel aliis deponentium dum agitur de præiudicio dicti Lelij, quo caſu plenè iuſtificari debet præſertim contra prædictam eiuſdem creditoris declarationem antea ſolemniter in d. Inſtrumento factam, quo caſu efficacior requiritur probatio *c. cum Ioãnes §. porrò* ibique gloſſ. in *verbo quodlibet Inſtrumentum, de fid. inſtr.* Soccin. ſen. *conſ. 189. n.62. verſ. nam licet aliàs, &c. l.2.* Rota penes ſa. me. Greg. *deciſ.375. n.3. v. & aduerſus inſtr. &c. & deciſ.409. n.3. v. & probationes &c. ac in Maceratẽ pecuniaria 27. Ian. 1645. coram R.P.D. meo Ottbobonio in §. & ea, quæ fuerunt pro parte Monaſterij deducta &c. in fin.*

Eademque ratione non ſunt detrahènda nonnulla legata, quæ à prædicta Imperia facta dicuntur. Quia non iuſtificantur ex depoſitione dictæ Famulæ, vel alterius legatariæ, nec aliorum ſingularium teſtium de auditu de deponentium *iuxt.* 11
reg. l. nullus; ff. de teſtibus l. omnibus vbi fulgoſ. *ſub n.3. verſ. de legatario dic,* &c. *C. eodem titul. cap. licet cauſam,* vbi gloſſ. *in verbo ſingulares, de probat.* Maſcard. *de prob. concl.970. n.4. verſ. primo limita* &c. *& concl.1357. n.7. verſ. atque adeo* &c. Rota penes ſan. mem. Greg. *deciſ.310. n.6. verſ. tamen in hoc* &c.

Poſtremo demum adducta pro parte dd. Camillæ, & Annæ Mariæ valoris partis domus in conſtitutione dotis Imperiæ comprehenſæ, quæ poſt eius mortem ex alio particulari titulo fideicommiſſi per. Marſilium Bariſcianum ad eos ſpectare prætenditur. In præſentia non poteſt admitti. Quia teſtatoris diſpoſitio, Inſtrumenti dotalis contextus, & obiectarum detractionum releuantia ſuper quibus Lelius dum vixit, & nunc eius hæredes vehementer inſiſtunt, altiorem in competenti iudicio diſcuſſionem expoſcunt, ac dubiam reddunt huiuſmodi prætenſionem donec fuerit legitime definita *l. 1.* & ibi gloſſ. ac Iaſ. *ſub n.19. & ſeqq. & l. poſt rem iudicatam, ff. de tranſact.* Caſtr. *conſil. 464. viſolando ſub n. 1. verſ. præterea etiam, &c. ac verſ. præterea illa dicuntur, l. 1.* Oſaſch. *deciſ. pedem. 129. ſub n. 7. verſ. & licet* &c. Rota penes Card. Seraph. *deciſ.275. ſub. n.5.* 12
verſic. non obſtat &c. & *ſub n.6. verſ. ex his* &c. Ac proinde portionis debitæ Lelio in bonis, & hæreditatem matris tot deciſionis iam declaratæ reſtitutionem impedire non valet *l. fin. C. de compenſ.* Afflict. *deciſ.381. n.5. verſic. ad ſecundum dubium* &c. *cum ſeq.* Rota penes Seraph. *deciſ. 1455. n.3. verſ. ſecundò quia,* &c. *cum ſeq.* Mantic. *deciſ. 349. n.6. verſ. quæ autem* &c. ſanct. mem. Gregor. *deciſ.220. numer. 5. verſ. interim non eſt differenda*

executio

excussio &c. Buratt. *decis.803. n.9. vers. & prædicta &c.*Duran.*decis.113.n.7. vers. quia quicquid sit &c.decis.197.sub n.1.vers.quia ad hoc &c.ac in recent:decis.679.sub num.5. vers. & denique &c. cum seq. p.1. decis.743.num.11. vers.non. obstat. denique exceptio,&c.retentionis &c.p.3.decis.254.sub num.1. vers.nam quoad primum, &c.ac decis. 411. num. 24. vers. neque creditum&c. p. 5. & in Interam. Census 14. Maij 1628.coram bon.me. Priuato apud. Moder. Perusin. de manut.decis.487.n.9. vers. tamen in hoc omnes conueniunt &c.cum seq.* Quæ sub obligatjone Camerali per Com.Fabium in instrumento dotali contracta pro omnibus quorum interest benè comprehenditur, vt fuit dictum coram R. P. D.meo Cerro sub die 27. Aprilis 1646. & 1. Maij 1648.Ideoque minùs est retardanda, vt aliàs simili exceptioni Respondit Rota *in decis. 641. n.16. vers.quo verò fideicommissum cum seqq. vsque in fin. p.1.diuersor.dec.536.sub n.9.ad fin.vers.maximè cum agatur &c.ac.decis.947.n.8.vers.non.obstat quod dicta bona &c.p 4.recent.ac in Romana Census coram R.P.D.meo Meltio* 10. *Febr.* 1645. *in §. exceptiones vero &c.& 14.Iunij eiusdem anni,in §.neque ad compendium &c.*

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante,&c.

R. P. D. Cerro.
Eugubina Prædij.
Lunæ 14. Iunij 1649.

ARGVMETVM.

Statutum fori, vnde emanauit prima sententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promisit rem liberam & immunem, potest cogi in casu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio sequatur Pacta inter emptorem,& venditorem, circa modum solutionis pretij, non possunt præindicare creditoribus nec graduationem turbare.

SVMMARIVM.

1 *Causa appellationis per biennium non prosequuta, efficitur deserta, nisi prorogata sint fatalia:& sententia in rem iudicatam transit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Sententia dua, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima,& dicuntur conformes.*

4 *Et subsequenter intrat dispositio statuti de duabus conformibus,ad effectum rei iudicatæ, vt secunda executioni demandetur:*

5 *Et sic plories decidit Rota in terminis similis statuti.*

6 *Secunda sententia confirmatoria primæ, etiam si sit lata, in Curia tamen comprehenditur sub dispositione statuti fori primæ quod proinde statutum seruari debet etiam in Curia, & n.9.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ,cuius est sententia,a qua interponitur.*

8 *Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia,prout etiam in prima.*

9 *Ita vt proinde semper subiaceat statutis illius fori,in quo prima sententia prolata fuit.*

10 *Appellationis delatio simplex, efficit vt Iudex,à quo,non possit amplius in ea causa se ingerere.*

11 *Non autem vt causam inapellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis.*

12 *Responsio de Apostolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios,quatenus causa non competat appellatio.*

13 *Venditor asserens rem liberam, ipsamque talem seruare promittens, potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris donec liberatio sequatur.*

14 *Imo emptor iustam habet causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi venditorem, cæterosque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio sequuta non fuerit.*

15 *Relatio Periti, & calculatoris de consensu partium electi,facit probationem probatam, & omnino debet attendi, donec de errore, plenè & concludenter doceatur,& n.17.*

16 *Exceptio tertij apposita,non relouat, nisi concludenter probetur.*

17 *Modus solutionis inter emptorem, & venditorem variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre,neque illorum gradum,& participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO XXXII.

VEndiderunt Anno 1635. Aloysius, & Ioan. Carolus de Maggis quasdam Terras sitas in territorio Eugubij, Petro,& Septimio de Beccheris pretio scutorum 2786. sub expressa assertione illas esse liberas, & expeditas ab omnibus iuribus,& actionibus,& aliis non esse datas, cessas,nec quouis modo alienatas;cui venditioni, & assertioni accesserunt vti principales, principaliter,& in solidũ Sebastianus, & Ioãnes Baptista de Sebastianis,Summ.de Becchettis *n.3.* Verùm habita notitia per emptores, quòd dictæ Terræ reperiebantur grauatæ nonnullis censibus sortis principalis scutor. 1865. Ideò instituerunt coram Prætore Eugubij pro relaxatione mandati contradictos Venditores, aliosque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correspondentem, donec dictas Terras liberas præstiterint, & sententiam fauorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis confirmata fuit ab A. C. sed causa mihi commissa cum clausula constito de re iudicata, exequatur. Proposui dubium; An constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de causis restitutionis in integrum; & Domini affirmatiuè quo ad primam partem, negatiuè verò quo ad secundam responderunt. Cum enim appellatio inter- 1
posita fuerit 19. Decembr. 1646. & toto sequenti biennio nihil actum in causa, nec prorogata fatalia,ipsa remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiuit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum. Auth.*ei qui, C.de temper. appell. cap.Cum sit Romana extr. de appellat.* Clem. *si appellationem eodem titul.* Scac. *de appellat. quæst.15. art.8.num.119.cum seqq.*Vestr. *in prax. lib.3. cap.5. n.2.*cum aliis plenè adductis in Caurien: iurispatronatus 13.Martij 1645. coram R. P. D. meo Royas,in Aquilana iurispatronatus 4. Iunij 1646.coram R.P.D. meo Corrado §. *quia cum ab eo tempore,*in Caietana bonorum 3. Decembris eiusdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis, 8. Februarij 1647.coram Me.

Et insuper ineuitabilis visa fuit res iudicata
òb dispositiooem Statuti Eugubini prohibentis
appellationem à secunda sententia, quæ concor-
det cum prima, dicto Summ. *num.* 6. Vnde cum
3 io casu nostro vna confirmet alteram eodem Sum-
mar. *n.* 4. & 5. Vtique secunda tam in substantia,
quàm in qualitate concordare videtur cum pri-
ma, & dicuntur conformes Gloss. & DD. *in clem.*
1. de re iudicat. Rota *in recent. decis.* 491. *n.* 1. *part.* 5.
cum concordantibus adductis in Senogallien.
4 suplementi legitimæ 17. Maij. 1645. §. *conformi-*
tas & in Romana domorum de Regardis 15.
Ianuarij præteriti §. *si quidem conformitas*, coram
Reuerendissimo Domino meo Decano Et con-
sequenter iotrat dispositio dicti Statuti, quod
prohibendo vlteriorem appellationem, opera-
tur, vt præfatæ sententiæ habeant vim trium, &
5 coostituerint rem iudicatam exequtioni de-
mandandam vt terminis similis Statuti respon-
dit Rota *coram sa. me.* Greg. *decis.* 492. *n.* 1. *coram*
Card. Caualer. decis. 387. *num.* 1. ac dictum fuit in
Romana Saluiani 13. Aprilis 1646. coram R. P. D.
meo Otthobono.

6 Idque etiam si hæc posterior prolata fuerit in
Curia per Authorem Cameræ. Quia cum ema-
nauerit in gradu appellationis interpositæ à
Priore lata in patribus, vtriq; comprehenditur sub
dispositione præfati statuti, quod proinde seruari
debet etiam in curia, vt in proximis terminis te-
nuit Rota in Bononien. successionis 22. Maij
7 1609. coram bon. mem. Sacrato penes Pacific. *de*
Saluian. decis. 54. *n.* 10. *vers. quod quidem statutum*,
& in Bononien. admiuistrationis de Linis 1. Iu-
lij 1620. coram recol. me. Coccino. Appellatio
enim dicitur de Appendicis illius instantiæ, cu-
ius est sententia, à qua interpouitur, *leg. in iu-*
diciis, vbi DD. *C. de procurat.* Castr. *in leg. ab exe-*
quutore, §. si procurator n. 2. *ff. de apell. & in l. inui-*
8 *tus n.* 4. *ff. an per alium dari appell. agi poss.* Scacc.
de appellat. quæst. 5. *n.* 12. *vers. ratio est, & quæst.* 18.
num. 2. *vers. primo quia*, Achill. de Grass. *decis.* 4. *n.* 1.
de appell. Rota *diuers. decis.* 330. *num.* 1. *p.* 2. repe-
tita penes eundem Pacific. *decis.* 148. *num.* 2. & di-
ctum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645. co-
ram me §. *prout etiam, versic. hac auctoritate*; Illius-
que causa censetur eadem in secundà instantia,
prout etiam in prima gloss. *in l. si ita demum, verbo*
9 *agitur* ibiq; Salycet *in fin. & in d. l. inuitus num.* 15.
C. de procurat. Ioan. Petr. Ferrar. *in practic. Pa-*
pien. de form. apponen. contr. test. gloss. *suntque pu-*
blica. sub num. 3. *versic. aut enim*, hæc noua Rota
Bononien. diuers. decis. 138. *num.* 116. *& coram recol.*
mem. Coccin. decis. 42. *num.* 6. *vers. nam causa.* Itavt
proindè semper subiaceat statutis illius fori, in
quo prima sententia prolata fuit, vt probat Scacc.
dicta quæst. 18. *per tot.* & ad propositum respon-
dit Rota *diuers. dicta decis.* 330. *num.* 2. *p.* 2. & penes
Pacific. *de Saluian. dicta decis.* 154. *sub n.* 10. *vers. &*
fuit ponderatum, & dicta decis. 248. *d. n.* 2. *vers. &*
ideò subiacet.

Nec refert, quòd A. C. detulerit appellationi,
dùm pro responsione de Apostolis, dedit *Reue-*
rentiales.

10 Quia, preterquod simplex appellationis dela-
tio afficit quidem vt Iudex, à quo, non possit am-
plius in ea causa, se intromittere *cap. cum appella-*
tionibus friuolis, de appellat. non autem vt causam
11 inappellabilem reddat appellabilem in præiudiciú
partis, vt late probat Gabr. *cons.* 35. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1.
Rota *in Romana damnorum & interesse* 10. *Iunij* 1591.
coram bo. me. Penia inter eius impress. dec 179. *n.* 4. *vers.*
sed Domini, cum seq. Add. *ad bo. me. Burat. decis.*
556. *num.* 17. dùm A. C. non dedit Apostolos re-
uerentiales simpliciter, sed in forma, dicto Sum-
matio *n.* 7. ex indè non censetur detulisse appella- 12
tionis nisi ipsa competenti, cum sub huiusmodi
responsione, quando causa (prout hic) non est
amplius appellabilis cootineantur etiam refuta-
torij, ad tradita per Vestr. *in proæm lib.* 7. *cap. vlti-*
mò n 2. Cassad. *decis.* 7. *n.* 5. *de appell.* Rota *in Anco-*
nitana de Cdzzis 1. *Iulij* 1592. *coram clar. memor.*
Cardinali Hieronymo Pamphilio relata per Adden.
ad bon. mem. Burattum dicta decis. 556. *n.* 16. idem-
que his adductis, firmatum fuit in Volaterrana
Prioratus 15. *Decembris* 1645. *coram R. P. D. meo*
Bichio §. final.

Et prædicta indubitanter procedunt, concur-
rentibus validitate, & iustitia sententiarum, qua-
rum prima resultat ex reuolutione processuum;
secunda verò probatur ex publico Instrumento
supradictæ venditionis in quo, post emissam asser-
tionem, quòd terræ venditæ, erant expeditæ ab
omnibus iuribus, & actionibus nullisque datæ,
cessæ, nec quouis modo alienatæ; Venditores,
illorumque fideiussores in solidum se se obliga-
runt illas conseruare liberas, & vacuas ab omni-
bus oneribus, & ipsos emptores indemnes peni-
tus manutenere ad quamlibet eorum simplicem
requisitionem, vt in Extract. *fol.* 42. & dicto Sum- 13
mario *n.* 3. Vnde cum deinde detectum fuerit,
venditores super illis anteà imposuisse plures
census sortis principalis scutorum 1865. Iure
meritò condemnati fuerunt ad deponendam di-
ctam summam in Monte Pietatis pro cautione,
& indemnitate ipsorum emptorum, donec dictæ
terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt 14
eleganter probat *text. in leg. ex iis prædiis. Cod. de*
euict. quem sequuntur Surdus *consil.* 13. *n.* 15. *&* 16.
Mangil. *de euict. quæst.* 122. *num.* 20. *cum pluribus*
seqq. Cacher. *decis. pedemon.* 24. *num.* 4. & firma-
tum fuit coram Card. Ceraph. *decis.* 321. *num.* 19.
& 20. Quinimò emptores iustam habebant cau-
sam agendi pro rescisione contractus, & com-
pellendi Venditores, cæterasq; obligatas ad re-
stitutionem pretij, quamuis euictio actualiter
sequuta non fuerit, vt tenuit Rota *diuers. decis.*
304 *n.* 1. *&* 2. *part.* 4. repetita penes Cencium
de Censibus decis. 46. *num.* 1. *cum pluribus seqq. in*
Bonenin prædij 27. *Iun.* 1639. *coram RR. D. meo*
Terracien. §. quæ dicuntur, & in Vrbeuetana bono-
rum 4. *Febr.* 1643. 23. *Maij* 1644. *& Iun.* 1645. *co-*
ram R. P. D. meo Royas.

Nec obstaret, quòd Becchetti assignauerint
venditoribus pro parte pretij conuenti, censum,
quem habebant cum illis de Brunis sortis princi-
palis scutorum 1350. & sub ea expressa lege quod
in euentum in quem ipsi non intrarent in concur-
su, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem
omnium creditorum præfatorum de Brunis, tene-
rentur ad solutionem dictutum scutorum 1350. at-
que ideo cum ipsi noo intrauerint in præfato con-
cursu conueniri possint ad dictam solutionem &
consequenter præfatam summam imputare de-
beaot in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim visa fuit penitus remoueri,
tum ex sententia graduatoria in qua ipsi de Bec-
chettis positi, & graduati fuerunt in loco deci-
monono, dicto Summario *num.* 2. Tum etiam

cx

ex relatione Periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi ex qua apparet, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutor. 16307. eodem Summ. *num.* 8. & ideò cum valor bonorum ad ipsos spectantium, & per eosdem maggios emptorum, ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter do-
15 ceatur, iuxt. gloss. *in l. item si vnus §. principaliter, verbo authoritati in fin. ff. de recept. arbitr.* Bart. *in l. instari n. 6. Cod. de iur. fisci* Angel. *in leg. aduersus, C. de vsur. & fruct. legat.* Neuiz. *consil.* 94. *n.* 18. Parif. *consil.* 96. *num.* 3. *lib.* 1. Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 35. *sub n.* 1. sanct. mem. Greg. *dec.* 220. *n.* 4. Rota *in recent. dec.* 354. *n.* 1. *p.* 1. *decis.* 533. *num.* 1. *versic. & propterea part.* 3. *decis.* 129. *num.* 6. *part.* 5. *decis.* 47. *num.* 7. *part.* 7. & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. *Iulij* 1646. *coram Me §. nec dubitari.*

Et hinc etiam cessaret prætensio quod creditores anteriores ratione fructuum censuum eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum. 18000.

16 Quia, præterquod huiusmodi exceptio opponi non poterit à maggis, qui sunt tertij, nisi concludenter per ipsos probetur ad notata per Ioan. Andr. *in cap. super his* 16. *n.* 7. *versic. quia si obiiciatur, de accusation.* Lapp. *allegat.* 94. *n.* 4. *propè finem versic. nam si accuso Titium* Cephal. *consil.* 47. *num.* 5. Amat. *decis. March.* 61. *num.* 13. & 14. Tollitur omnis scrupulus ex dicta relatione, cum ex ipsa appareat, integrum debitum dictorum de Brunis non excedere supradictam summam scut. 16307. cui proinde omninò standum esse videtur,
17 vt præter superiùs allegatos dixit Rota *dec.* 10. *n.* 12. *part.* 6. *rec.*

Prout nec subsisteret, quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia numerata persolutis, non autem de aliis scutis sex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipsorum bona, & signanter præfata vendita dictis de maggis, atque ideò in iudicio concursus pariformiter deducta, & in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum fauo-
18 rem comprehensa fuissent; modus solutionis inter emptores venditores variatus, nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *tex. apert. in leg. debitorum pactionibus Cod. de pact.* Surdus *decis.* 132. *num.* 8. *vers. & pactum.* Ac per consequens siuè dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate, siuè in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio. Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dùm Instrumento dictæ venditionis cōuenerunt, quòd si creditores describendi in sententia graduatoria excederent scuta 18000. venditio haberetur pro non facta signum euidens quòd ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill.

Et ita vnica tantùm, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTOBONO

Beneuentana Domus.

Lunæ 10. *Maij* 1649

ARGVMENTVM.

Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur multa de præscriptione, & scientia, quæ ibi requiritur. Minor potest agere contra Tutorem, ex cuius scientis negligentia passus est præscriptionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis. Et possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio quibus concurrentibus, immissio est concedenda.*
2 *Hæredum omissa mentio in contractu, vbi agitur de re sui natura ad Hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi; cum omnia pacta tam actiua, quàm passiua, transeant in Hæredes.*
3 *Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipsos indubitanter comprehendit.*
4 *Pacti de retrouendendo natura est, quod transeat ad Hæredes.*
5 *Obligatio Cameralis continet hypothecam, absque nulla dubitatione.*
6 *Præscriptio statutaria non habet locum in actione reali.*
7 *Restitutio in integrum aduersus præscriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ.*
8 *Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum.*
9 *Quo casu datur actio minori contra tutorem.*
10 *Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur, & à Iudice confirmetur.*
11 *Scientia tutoris in vlla re cuius implementi durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori, aliquod præiudicium; & maximè in terminis præscriptionis.*
Et num. seq.
12 *Minores nullam habent actionem contra tutorem non negligentem, pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum post tutelam adhuc tempus ad agendum superest.*
13 *Remedium subsidiarium restitutionis in integrum eatenus competit minori, quatenus habere non potest recursum contra tutorem scientem, & negligentem, occasione passæ præscriptionis.*
14 *Scientia tutoris post finitam tutelam, vti persona priuata non nocet minori.*
15 *Cohabitatio inducit. præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & patet ex occulari inspectione. secus est in actibus momentaneis, & his, qui continentur in instrumentis & contractibus.*
16 *Tutor relictus filiis masculis nominatim, non extenditur ad fœminas.*
17 *Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum. Et maximè in terminis restitutionis aduersus præscriptionem.*
18 *Scientia Litis consortium non nocet ad effectum præscriptionis.*

19 *Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos.*
20 *Exclusio statutaria fœminarum propter masculos, habet tacitam conditionem, quatenùs soli masculi velint succedere, & fœminas dotare.*

DECISIO XXXIII.

DOmini perstiterunt in decisis coram Me
sub die 13. Nouembris proaimè præteriti,
qua die firmatum fuit Catharinæ, & aliis de Ca-
rissimis agentibus, ac hæredibus Bartholomæi, &
Antonij concedendam esse immissiooem ex reme-
dio vtilis Saluiani interdicti in domo, de qua agi-
tur in vim pacti de restituendo eandem domum
sub obligatione camerali apposita in apocha con-
fecta per Lurium Mustum authore Claudiæ.
1 Ratio resolutionis fuit eadem, quæ aliàs fuit
deducta, nempè quia concurrunt omnia extrema,
quæ in Saluiano requiruntur. Creditum cum hy-
potheca possessio Lurij debitoris de tempore obli-
gationis, & possessio Claudiæ contra quam hodie
dirigitur actio, his vero concurrentibus immissio
ex Saluiano est concedenda Menoch. *de adipis-
cend. remed. 3. n. 161. cum seq.* Rota *decis. 491. num. 6.*
penes sa. me. Gregor. X V. *& in rec. decis. 407. n. 1.
part. 5. & alibi sæpissime.*
Neque dici potest, quod creditum deficiat, ex
quo pactum de restituendo domum vti conce-
ptum ad fauorem qq. Bartholomæi, & Antonij
absque vlla mentione hæredum non egrediatur
personam eorum ad quorum fauorem fuit conce-
ptum; Ideoque non transeat ad eorum hæredes *l.
si tibi 18. §. si quis, ff. de pact.*
Quia in proposito licet nulla sit facta mentio
2 Hæredum; tamen cum expressè actum non fue-
rit, vt contractus non transeat ad hæredes, nec
agatur de re de sui natura ad illos non transito-
ria, hæredes in dubio censentur comprehensi;
Nimis enim certum est, quod omnia pacta tàm
actiua, quam passiua transeunt ad hæredes *l. si
pactum 9. ff. de prob. l. si necessarius 8. §. de vendendo
ff. de pigner. act.* Surdus *cons. 540. n. 31. cum seqq.* Rota
decis. 659. n. 4. part 4. tom. 3. rec. maxime dum agi-
tur de vigore obligationis Cameralis; quæ ipsos
3 indubitanter comprehendit Rota apud Zacch.
de oblig. Camer. decis. 93. n. 23. & decis. 253. num. 2. &
est de natura pacti de retrouendendo, quod tran-
4 seat ad Hæredes, Gloss. *in l. si fundum 2. in verbo
sine heredes, C. de pact. interemptor. & vend.* Man-
tic. *de tac. lib. 4. tit. 32. n. 17, & 18.* Couarr. *pract.
quæst. cap. 39. sub. n. 2. vers. 4. aduersus communem,*
Dec. *cons. 614. n. 11. cum seq.* Surdus *dicto consil. 540.
num. 32.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 23. num. 39.* Fon-
tanell. *decis. 86. n. 6.* Rota *in recensiores decis. 502
n. 2. p. 2. & decis. 525. num. 2. part. 4. tom. 3. & coram
Buratto decis. 957. n. 1.*
Hypotheca omninò clara resultat ex obliga-
5 tione camerali, quæ ipsam continet absque vlla
dubitatione Grat. *disc. 391. n. 48.* Rota *decis. 141.
n. 5. decis. 187. n. 3.* penes Zacch. *& coram Buratt.
decis. 687. num. 4. & in Auenion. Sauiani 8. Iunij
proximè præteriti in §. creditum autem coram R. P.
D. meo Bichio.*
Neque obstat præscriptionis exceptio, super
6 qua informantes pro Claudia acriter institerunt,
quia statutaria tàm Vrbis, quàm Beneuenti, non
habet locum in actione reali, Gabr. *concl. 4. num.
57. de præscr.* Rota *decis. 727. num. 5. p. 1. diu. &
decis. 9. numero. 5.* post Pacific. *de Salu.* cum aliis
relatis in decisione huius causæ *in § neque releuat.*
Alia verò legalis etiamsi completa censeri
posset adhuc tamen non obstaret Carissimis
agentibus, quia ipsis vti hæredibus qq. Bartholo-
mæi, & Antonij, quibus fuit facta promissio, com- 7
petit restitutio io integrum in actis iam petita
saltem ex capite probabilis ignorantiæ, quàm in
his terminis competere firmàt Maresc. *variar.
resol. cap. 98. n. 7. lib. 2.* Nart. *cons. 492. n. 4. & sequen.*
Raud. *decis. Pisa. 12. n. 52. & seq. part. 1.*
Huiusmodi verò restitutio in integrum exclu-
di non potest ex eo, quia Spicio tutor. eorum de 8
Carissimis, pacti, de quo agitur, scientiam habue-
rit, hanc verò esse sufficientem ad præscriben-
dum, contra pupillum est text. in *leg. 3. §. fi. ff. de
tribus. act. leg. si tutoris 23. Cod. de adm. tutor.* Nart. 9
dict. cons. 492. n. 6. & seqq. vbi quod eo casu mi-
nor debet agere contra tutorem, idemque dicit
Bero. *cons. 121. n. 19. & seq. lib. 3.* Rota *in Bonon.
prady 27. Ianuary 1642. §. fi. coram R. P. D. meo
Cerro.*
Quia obiectum ex facto corruit animaduer-
tendo, quòd tutela incipere non potuit nisi ab
Anno 1631. quo Bartholomæus instantium pa-
ter decessit. vt in Summario primæ positionis *n.*
4. & completa fuit ad summum de Anno 1634.
quo nedum Octauius natus Anno 1606. & Io-
seph. natus Anno 1613. filij masculi dicti Bar-
tholomæi, sed etiam filiæ fœminæ, nempè Ioanna
Anno 1617. Leonora Anno 1620. & Catharina
Anno 1622. orta pubertatem excesserant, vt ex
fidibus Baptismatis hodierno Summario *num. 2.*
& 3. Ideò tutela verificari non potest saltem res-
pectu Octauij, Iosephi, & Ioannæ cohæredum,
qui de tempore obitus Bartholomæi erant mi- 10
nores, non verò pupilli, quibus tutor non datur,
nec minus curator, cum hic detur petenti, vt in
terminis curatoris in Testamento relicti, quod
non attendatur, nisi à minore petatur & à iudice
confirmetur, Gabr. *cons. 25. n. 9. cum plurib. seqq. lib.
2.* Rota *decis. 470. num. 2. p. 1. recent. & in Romana
Saluiani 17. Martij præteriti sub §. subsistere
etiam visum fuit. & seq. coram Me.*
Sed, & eo magis restitutio in integrum Caris- 11
simis venit concedenda, quia præscriptio obiecta
non habuit suum complementum de tempore
tutelæ, sed longè post, quapropter quatenus tu-
tor legitimus extitisset, & pactum sciuisset, atta-
men ex hoc negligens reputari non posset, cum
in præsenti adhuc tempus post tutelam super-
esset ad redimendam domum, idemque duraret
per decem annos *l. sicut. 8. §. non videtur ff. quibus
mod pign. &c.* Surdus *cons. 45. n. 46. & in decis. 62.
n. 13. & decis. 302. n. 13.*
Ideo sicoti minores nullam habent actionem 12
contra tutorem non negligentem pro releuatio-
ne damni ex præscriptione passi, cum præscriptio
non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum
post tutelam tot anni ad agendum supererant, 13
ita cessante negligentia eiusdem tutoris subin-
trat remedium subsidiarium restitutionis in in-
tegrum, quod eatenus priuantur minores, quate-
nus habere possunt recursum contra eorum tu-
torem scicotem, & negligentem Bart. *in l. qui duos
10. n. 6. ff. re rebus dub* Nart. *dicto consil. 492. num. 6.
cum seq.* Bero. *dicto consil. 121. num. 20. lib. 3.* Odd. *de
restitut. in integr. quæst. 86. n. 37. & 44. Surd. cons. 226.
n. 15. cum seq.*
Nec post tutelam scienti à tutore personæ 14
priuatæ

15 priuatæ Cariſſimis noceret, Gratian. *diſcept.957.*
n.4. Rota *deciſ.508.n.2.p.1.recent.*

Itaque nullo modo ſcientia Scipionis tutoris potuit præiudicare Cariſſimis, quorum ſcientitiã, nec minus æquum eſt inducere, eo quia cum Scipione ſimul cohabitauerint, nam ex cohabitatione præſumitur quidem ſcientia actuum ſucceſſiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus verò dicendum eſt in actibus momẽtaneis, & his continentur in inſtrumentis, & contractibus, Burdus, *d. conſ. 45. n.51.* Rota *deciſ.541. n.42. & ſeq. p.5. deciſ. 262. n.3. p.6. recent.*

16 Et in omnem euentum viſa fuit ceſſare omnis
amaritudo reſpectu Ioannæ, Eleonoræ, & Catharinæ filiarum fœminarum Bartholomæi, quæ nunquam fuerunt ſub tutela Scipionis relicti tutoris filiis maſculis nominatim *l. ſi quis ita 16. §.1. ff. de*
17 *teſtam. tutor.* Ioan. Harprecht. *in §. ſi quis filiab. ſub*
n.5. verſ. aliud verò inſtit. qui teſtam. tutor. dar. poſſ. & penes quas ex retentione ſcripturarum nõ præſumitur ſcientia earundem vt in puncto reſtitutionis aduerſus præſcriptionem, Maſcard. *de prob.*
18 *conſ.1080. n.19.* Barz. *dec.101. ſub n. 16.* nec ſcientia
aliorum litis conſortium illis nocet Couar. *pract. quæſt. cap.13. n.7.* Rota *dec.426. n.15. coram Vrgellen.*

Non obſtat, quod in Teſtamento Bartholomæi patris, non fœminæ, ſed ſoli maſculi fuerint Hæredes inſtitutij, quia quicquid ſit de hæreditate pa-
19 terna, dictæ mulieres agunt etiam vti Hæredes q.
Antonij eorum patrui ab inteſtato defuncti, cui pariter competebat pactum prædictum, & licet vigore Statuti Beneuentani eſſent propter maſculos excluſæ, cum tamen maſculi illas admiſerint
20 ſecum ad adeundam hæreditatem illius; eamque
vna cum ipſis adiuerint, ceſſat excluſio, quippe quæ vti inducta maſculorum fauore habet tacitã conditionem, quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœmina dotare Tort. *ad ſtat. Papiæ rubr.95. in ciuil. num.153. fol. 547.* Honded. *conſ.1 n.85. lib.2.* Gabriel. *conſil.139. n.32. lib.2.* Rota *deciſ. 375. n. 14. par.4. tom.2. recent. & in Interamn. dotis 27. Ianuarij 1648. in §. non obſtat alterum ſtatutum coram Reuerend. Terracinen.*

Quæ facilius procedunt, quia huiuſmodi admiſſio fœminarum non eſt doloſa pro obtinenda reſtitutione in integrum, cum de tempore aditionis de Anno M. DC. XL. non eſſet completa præſcriptio, ideoque cohæredes maſculi non indigebant eorum auxilio pro reſtitutione in integrum obtinenda.

Perſtiterunt itaque DD. in iam deciſis vtraque parte, &c.

R. P. D. Cerro.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto iam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per Epiſtolam duobus Teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarati diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur Creditoribus non habentibus hypothecam, quando Hæreditas eſt ſoluenda.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator per Epiſtolã, vel alium ſimplicem actũ voluntatis declarationem, diuerſimodè diſponẽdo, non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamẽto facta, & perfecta, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis.*

2 *Textus* in leg. Epiſtola 75. ff. ad Trebell. *diſponens quod liceat Teſtatori voluntatem ſuam per Epiſtolam declarare, vbi duo tantum Teſtes ſufficiunt; declaratur procedere vbi diſpoſitio eſt dubia, ſecus vbi omnino eſt clara, & perfecta; non. n. recipit declarationem.*

3 *Non poteſt fieri declaratio continens nouã diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in Teſtamento requiſitis.*

4 *Oblatio, & exhibitio, niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe.*

5 *Teſtator, qui nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur: Epiſtola ſuperindè ab ipſo ſcripta, reſoluitur in ſimplex ratiocinium: ita vt haberi debeat perinde ac ſi ſcripta non fuiſſet.*

6 *Bona hereditaria, ſtatim poſt hæreditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad fauorem creditorum heredis.*

7 *Legatum non debetur legatario, niſi priùs deducto ære alieno grauantis.*

9 *Et creditoribus competit aduerſùs eum retentio.*

9 *Legatarius in re legata præfertur cæteris Creditoribus Teſtatoris, quando Hæreditas eſt ſoluenda: ſecùs autem ea reperta non ſoluendo declaratur. n. 12.*

10 *Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis.*

11 *Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodùm intricatas, & litibus inuolutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præiudicium legatarij.*

12 *Legatarius præfertur in re legata creditori chirographario non habenti hypothecam.*

13 *Secus verò habenti hypothecam ex obligatione Camerali: quod procedit etiam ſi Hæreditas ſit ſoluenda.*

14 *Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere vnum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti.*

15 *Et Teſtator non poteſt hoc Ius creditoribus impedire.*

16 *Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo, quod remanet, ſatisfactis creditoribus.*

17 *Debita Teſtatoris de iure ſunt ſoluenda ab Hærede abſque mandato Teſtatoris.*

DECISIO XXXIV.

POſtquam his reſolutum fuerat Inſtrumentum dotale, de quo agitur non eſſe exequendum, Repropoſito iterum eodem Articulo idem pariter deciſum fuit pro tertia vice, non obſtante quod etiam hodie Informantes pro Anna acriter contenderent, repetendo ipſam non fuiſſe hæredẽ Creſcentij, ſed Lauræ, cum hoc abundè ſublatum fuerit ex reſponſionibus latè deductis in deciſionibus ſub diebus 15. Iunij 1643. & 2. Decembris 1644. cum quibus etiam hodie Domini tranſierunt.

Nec releuat Epistola nouiter producta post
conditum Testamentum transmissa Crescentio;
in qua Laura declarauit suæ voluntatis esse, quod
Creditores non possent consequi satisfactionem
super bonis à se illis relictis, sed quod Crescen-
tius posset ex illis extinguere aliquod debitum
magis sibi bene visum, ibi, *e questo è contro la*
mia volontà, che e stata, & è, che della robba mia
V.S. se ne possa seruire per pagare qualche suo debito
proprio che à lei più parer à, ò per altro suo bisogno,
ma che non possi mai esser forzato da nessuno sopra la
mia heredità, nè, V.S. ne chi hauer à da lei, ò in vi-
1 *ta, ò in morte.*
Quia omissa exceptione non factæ recognitio-
nis, de qua valde poterat dubitari, & hæc sola
interim sufficeret fuit animaduersum huiusmodi
Epistolam aduersarij testamentariæ dispositioni,
vbi Laura concessit eidem Crescentio hæredi in-
stituto amplissimam facultatem disponendi de
bonis sibi relictis tàm in vita, quam in morte, ibi.
In tuti, è singuli miei beni, &c. *Instituisco mio*
vniuersale herede il Sig. Crescentio Crescentij mio
fratello, al quale lascio l. vniuersa mia heredità
&c. *li concedo facoltà amplissima di poter disporre*
del restante di suo arbitrio in vita, & in tempo di
morte, &c. Dum enim voluit posse Crescentium
ad libitum suæ voluntatis disponere etiam in vi-
ta, censetur etiam voluisse quod posset illa hypo-
thecare, vel vendere pro satisfacien. Creditori-
1 bus, & sic non potuit Laura dispositioni in Testa-
mento factæ, & perfectæ derogare per simplicem
Epistolam aliter disponendo non adhibitis septem
Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis
l. heredes palam §. si quid post factum, vbi Gloss.
& Bart. *num.* 4. aliique communiter *ff. de testam.*
idem Bart. *in l. 2. in quæst. 5. princ. versic. quæro ergo,*
& reuoco ff. de vulg. & pupill. Bero. *consil.* 127. *n.* 1.
lib. 2. Hond. *cons.* 51. *n.* 76. *lib.* 2. Surdus *consil.* 129.
n. 29. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 10.
& 11. Rota *in rec. decis.* 604. *n.* 21. *p.* 5.
2 Nec facit quod liceat Testatori voluntatem
suam per Epistolam declarare *l. Epistola* 75. *ff. ad*
Trebell. & duo tantum Testes sufficiant ad notata
per gloss. *in d. l. heredes palam d. §. si quid post fa-*
ctum de testam. quam sequuta fuit Rota *in Roma-*
na successionis 21. *Iunij* 1641. *coram RR. D. Præside*
Vallisoletano §. Quoniam obiectum. Procedit enim
vbi dispositio est dubia, secus vbi est omnino cla-
ra, & perfecta, hæc enim non recipit declaratio-
3 nem, nec potest fieri declaratio continens nouam
dispositionem, nisi adhibitis septem Testibus,
aliisque solemnitatibus in Testamento requisitis,
vt præter allegatos tradunt ad propositum Io. de
Anan. *consil.* 84. *n.* 1. *versic. Præterea licèt communi-*
ter, & Surd. *consil.* 380. *n.* 51.
Præterea dicta Epistola continet potiùs quan-
dam oblationem, & exhibitionem aliter dispo-
nendi; si Crescentius voluerit, quam nouam
actualem dispositionem, vt clarè indicant verba
illa, *hò mandato preciò a V. S. la copia del mio Te-*
stamento, che vedesse se era di suo gusto, perche altri-
mente ne farò vn'altro, & ibi, *se poi vuol che specifi-*
4 *chi più chiaro me l'auisi, che ne farò vn'altro.* Obla-
tio autem, & exhibitio nisi ad actum producatur
nihil ponit in esse, *Arg. text. in l. qui decem §. Idem-*
que responsum est, ibique Bart. *ff. de solut. & in l.*
seruus si haredi in fin. ff. de testat. liber. Ideò dum
Laura nouam dispositionem non fecit, in eadem
5 permansisse censetur, & Epistola resoluitur in
simplex ratiocinium, itavt haberi debeat perinde
ac si scripta non fuisset, ad *tex. in l. si quis sub con-*
ditione 8. *ff. si quis omiss. caus. testam. l. pecuniam* 36. *in*
fi. ff. si cert. pet. Menoch. *cons.* 660. *n.* 3. *cum aliis in*
Arboren. Canonicatus 24. *Ianuar.* 1633. *Merlino in*
rec. dec. 173. *n.* 2. *p.* 6.
Provt etiam nihil releuat quod Anna fuerit tan-
tummodo instituta hæres particularis, proindéque
non intret exceptio *l. vindicantem, ff. de euict.*
Quia dum omnia bona, actiones, & Iura dotalia
Lauræ sequuta acceptatione hæreditatis affecta
fuerunt proprium matrimonium Crescentij hære-
des instituti, illicò ceciderunt sub hypotheca ad
fauorem suorum Creditorum: vnde licet Anna
fuerit tantummodo hæres particularis, quæ habe-
tur loco legatarij, adhuc tamen vindicare non po-
test hæreditatem Lauræ à Creditoribus Crescen-
tij, cum legatum non debeatur legatario nisi prius 6
deducto ære alieno legantis *l. vniuersa Cod. de*
leg. Bald. *consil.* 222. *num.* 1. *lib.* 4. Alex. *consil.* 5.
sub num. 2. *lib.* 6. Et Creditoribus competit aduer-
sus eum retentio *leg. si non sortem* 26. §. *si centum,* 7
vbi Bart. & alij, *ff. de condit. & demonstrat.* Rota
in Fauentina bonorum 27. *Iunij* 1586. *cor. Platto*
apud Marchesan. *commiss. par.* 1. *fol.* 976. *num.* 2. &
coram sanct. mem. Greg. *dec.* 254. *num.* 13. ibique 8
Add. *num.* 7. *& in rec. dec.* 612. *numero* 5. *par.* 3. *&*
in Maceraten. Saluiani, seu spolij 12. *Maij* 1608.
coram Manzanedo post Zacch. *de oblig. Cam. de-*
cis. 130. *n.* 6.
Nec obstat quod legatarius in re legata præ- 9
feratur cæteris Creditoribus Testatoris, quando
hæreditas est soluendo, licet secus ea reperta non
soluendo, vt tradit Cin. *in l.* 2. *circa medium,* ibi-
que Alberic. *num.* 2. *Cod. qui pot. in pig. hab.* quem
sequitur Bart. *in l. is cui,* §. *postquam circa fin. ff. vt*
in poss. legat. Nart. *consil.* 199. *n.* 8. Surdas *decis.* 316. 10
num. 12. eisdemque Creditoribus incumbat onus
probandi inopiam hæreditatis, ex alleg. per Surd.
decis. 316. *num.* 14. *cum concordan.*
Quia præter quod (si verum provt dicebant
Informantes pro Crebitoribus) ex Inuentario ab
hæredibus vniuersalibus confecto apparet in hæ-
reditate Crescentij nulla alia bona adesse præter
iura dotalia Lauræ, & mobilia Vrbis ipsi Annæ
relicta. Prætensiones verò, Palatium, Domus ad
vsum salsamentariæ ad Rotundam, de quibus me- 11
minit Rota in Romana Saluiani 7. Maij 1646. co-
ram R.P.D. meo Peutingero, cum sint admodum
intricatæ, & inuolutæ litibus discuti non debent
à Creditoribus, vt probat *tex. in l. vel à debitori-*
bus ff. de relig. & sumpt. funer. & firmauit Rota *co-*
ram RR. Vrgellen. decis. 212. *n.* 12.
Conclusio procedit in Creditore Chirogra- 12
phario non habente hypothecam, in quibus ter-
minis loquitur Gloss. huius opinionis magistra *in*
d. leg. is cui §. Postquam in verbo non habebitur ff. vt
in possess. leg. Secus vero vbi, provt hic, Creditor
ex obligatione Camerali habet hypothecam.
Tunc enim præfertur legatario in re legata, 13
etiamsi hæreditas sit soluendo, & in his termi-
nis egregiè firmauit Rota in Asculana Domus 3.
Iunij 1602. coram bon. mem. Coccino, inter eius
impress. 67. *n.* 7. *cum pluribus seqq.* & in Venusina,
Legati 28. Iunij 1623. coram eodem in *rec. decis.*
493. *n.* 26. *&* 27. *part* 8. Creditor enim sub obli-
gatione Camerali potest eligere vnum ex pigno- 14
ribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione
Crediti *leg. qui generaliter ff. qui pot. in pig. hab. &*
leg.

leg. Creditoris ff. de distract. pig. Surdus *dec.* 44. *n.* 6. Rota *dec* 741. *n.* 1. *par.* 3. *recentiores, & coram bon. me. Coccino dicta dec.* 67. *n.* 9. ponderans pro ratione
15 quod Testator non potest hoc ius Creditoribus
16 impedire, legatarius verò exercere non valet tacitam hypothecam sibi pro legato competentem nisi in eo quod remanet satisfactis Creditoribus, vt monuit Bart. *in leg. Creditoribus n.* 3. *ff. de separat.*

Quod dicitur facultatem disponendi fuisse conditionaliter datam Crescentio, sub conditione scilicet quod infra biennium à die obitus Testatricis tenetur extinguere omnia debita quibus eadem Testatrix reperiebatur obnoxia, ibi, *Con obligo però, e peso preciso di sodisfare in termine di due anni doppo la mia morte tutti li mie debiti, nelli quali mi trouo obligata,* Domini non habuerunt in considerationem aduertentes institutionem fuisse puram, & verba superiùs relata non fuisse apposita ad suspendendam dispositionem sed solum pro maiori
17 declaratione, & ad inducendum in Hærede obligationem, & onus soluendi debita Testatoris quæ de iure inerat, ex deductis in Viterbien fideicommissi 17. Februarij 1617. coram Manzanédo *in recent. decis.* 401. *n* 1. *p.* 4.

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana Domus.

Luna 20. Maij 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur latissimè de alienatione emphyteusis ex pacto & prouidentia.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis concessa pro se, filiis, ac nepotibus, est ex pacto, & prouidentia.*
2 *Et proinde talia Bona emphyteutica sunt inalienabilia.*
3 *Clausula.* Ad habendum. *in Inuestitura apposita, facit emphyteusim hereditariam.*
4 *Limitatur quando clausula,* Ad habendum *aliquo modo per aliqua verba restringitur, quia tunc non reddit emphyteusim ex pacto, & prouidentia, hereditariã in præiudiciũ vocatorum.*
5 *Concessio pro filiis, & Nepotibus,* &c. *facit emphyteusim pactionatam.*
6 *Verba,* prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest: *apposita in contractu emphyteutico immediatè post clausulam.* Ad habendum, *vires ipsius clausulæ eneruant.*
7 *Bona emphyteutica etiam ex pacto & prouidentia, possunt alienari à primo acquirente.*
8 *Declaratur, si primus acquirens habeat descendentes vocatos in potestate, aliàs ipsis præiudicare non potest.*
9 *Primus acquirens dicitur solus ille, qui inuestituram stipulatus est, eo verò mortuo, eius filius non habetur tanquam primus acquirens.*
10 *Primus acquirens, quod possit alienare emphyteusim, intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua.*
11 *Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa à primo acquirẽte; sed in causa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium.*
12 *Et hoc secundo casu, bona filius aliundè habet, quàm à Patre.*
13 *Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest, ita neque pariter ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet.*
Præsertim sine consensu domini directi.
14 *Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam domino directo, pro habenda Inuestitura dederit.*
15 *Causa onerosa non resultat in emphyteusi, ex quo acquirens promisit bona meliorare: Bona. n. Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum.*
16 *Et dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili. adeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa.*
17 *Alienatio bonorum emphyteuticorũ valet, quando de præiudicio solius domini directi agitur.*
18 *Domini concedentis emphyteusim non interest quòd bona citius ad remotionem transeant, ad quem aliàs quandocunque sunt transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem succedit.*
19 *Alienatio nullo modo tenet, etiam si fiat inter cõprehensos in inuestitura quando per eam fit præiudiciũ aliis anterioribus in gradu cõprehensis.*
20 *Et intra defectus potestatis in alienante, qui neque cum consensu domini ex comprehensis, in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex lege inuestituræ priùs succedere debuissent, disponendo gratificare potuit.*
21 *Dotis priuilegio Bona emphyteutica alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere, transferuntur ad heredes.*
22 *Procedit quando solum consideratur præiudicium domini directi, quia si dominus prætendit caducitatem, vel laudemium: quia dos est causa necessaria, præsertim quando aliundè mulier dotari non potest.*
23 *Quando autem agitur de præiudicio Inuestitorum in gradu proximiorum alienatio ex causa dotis non tenet, quia in hac in iure dos non reperitur, specialiter priuilegiata.*
24 *Et tali casu alienatio durat solùm ad vitam emphyteutæ dotantis, eo vero mortuo, bona reuertuntur ad comprehensos in Inuestitura.*
25 *Nisi forte quando dotans ex ipsa lege Inuestituræ facultatem habuisset, comprehensis in inuestitura præiudicare.*
26 *Statutum Vrbis cap. 22. lib. 1. disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, alia bona non comprehendit.*
27 *Et talia statuta, quamuis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata.*
28 *Filiæ plures matri pro virili succedunt.*
29 *Emphyteusis vnius lineam ingressa, in eius descendentia permanere debet, exclusis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea supersit.*
30 *Pignora, pecunia soluta, ipso iure, ad dominum reuertuntur.*
31 *Heredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, immissio danda est, donec*

de

de eorum iure cognoscatur.
32 *Melioramenta de re emphyteutica non debentur,*
donec plenissimè probatum fuerit, quid impensum vt melioratum fuerit.

DECISIO XXXV.

MArgarita Constantina vti filia,& hæres Fulniæ ab A.C. sententiam fauorabilem super
Immissione in possessionem Domus, de qua agitur contra Margaritam Grappolinam eam possidentem obtinuerat, quam Rota sub die 4. De-
1 cembris 1443. coram Me dixerat esse confirmandam, sed hodie ad instantiam eiusdem Grappolinæ causa reproposita, Domini recesserunt à decisis, quia compertum fuit hanc Domum concessam fuisse Alexandro Ianotto de anno 1549. pro se, & suis, ac nepotibus, & si ex pacto, & prouidentia ad tradita per Clar. *in §. feudum q.9.n.5.* in his ter-
2 minis Rota *decis.483.n.1.par.4. recent.tom.2.& decis. 74.n 1.par.6. recent.* Reuerendissim. Vrgellen. *decis.410.n.5.& 431.n.5.* Capic. Latro *decis.70.n.41.* Vndè huiusmodi bona emphyteutica sunt inalienabilia, Bart. *in l. patroni n.3.ff. ad Trebell.* Honded. *cons.55. n.21.lib.1.* Surd. *decis.324. num.2.* cum pluribus allegatis per Modern. Fulgin. *in tract. de iur. emph. tit. de alien.q.1.n.1.& seq.* Rota *dec.403. n.1. p.1. & decis. 211. n.2.p. 6. rec.* Et ideò resultat non subsistere alienationem primo factam in Martiam filiam primi acquirentis, deindè in Fuluiam eiusdem acquirentis neptem ex causa dotis, in qua ratione se fundabat decisio, quæ reuidetur.

3 Neque obstat prima responsio adiecta in decisione §. quia dato nimirum, quod vigore clausulæ ad habendum in Inuestitura appositæ, emphyteusis effecta sit hæreditaria, Curtiun. *cons.4.n.1.* Crau. *cons.256.n.4.* Caualet. *dec.293. n.2.* Quia quicquid
4 sit quando hæc clausula apposita est in Inuestitura non pactionata, nec aliquo modo est restricta, in quibus terminis loquuntur Doctores ex aduerso allegati, sed certum est apud omnes, quod quando emphyteusis est ex pacto, & prouidentia, & clausula ad habendum aliquo modo per aliqua verba restringitur, tunc ipsam clausulam non reddere emphyteusim hæreditariam in præiudicium vocatorum, Menoch *cons.61.n.20.& consil.545.n.5.cum seq.* Gratian. *discept.344.n.11.* Rota *dec.11 n.1. cum seq.par.1.diuers. decis.415.n.21.p.4. recent.tom.3. &*
5 *decis.74.n.8.cum pluribus seqq. part.6.recent.* Attamen in hæc inuestitura non solum præcedit concessio pro filiis & nepotibus, quæ facit emphyteusim pactionatam, sed & mox immediatè post clausulam ad habendum iuxta extensionem in contractibus emphyteuticis fieri solitam, de qua
6 per Salust. *de contract. rei emph. lib.1.cap.19 n 9.* Sequuntur verba restrictiua. *Prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta facere, & disponere potest*, quæ verba vires clausulæ ad habendū eneruant, cum similes emphyteutæ scilicet ex pacto, & prouidentia bona emphyteutica alienare non possint, vt in puncto Seraph. *dec.794.n.8.& dec.1290. n.12.* Rota *decis.310.n.18.19. par.5.recent.*

7 Nec releuat secunda responsio in eadem decisione allata, quod videlicet primus acquirens potuerit alienare bona emphyteutica etiam ex pacto, & prouidentia, Rota *dec. 435. n. 13. p.1. recent.* RR. Vrgell. *decis.295.n.2.* Quia alienatio non fuit facta ab Alexandro primo acquirente, sed ab
8 ipsius vxore, ipso iam defuncto, quæ tamen descendentibus in Inuestitura vocatis, quos in potestate non habebat nullo modo Domum alienando præiudicare potuit, vt distinguendo inter alienantem habentem comprehensos in potestate, nec ne tradit Bald. *in l.1. ante fi. C.per quas personas nobis acq.* & in Auth. *si quas ruinas sub n. 10. vers.sed tu dic. vt dixi C. de Sacros. Eccles.* Natta *consil. 475. sub n.4.& 5.* Grat. *discept. 405.n.2.cum seq.* & primus acquirens dicitur solum ille, qui 9
Inuestituram stipulatus est, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, Rouit. *decis.94.n.22.* Modern. Fulginat. *tit. de renon.q.1.n.67.* Cyriac. *contron.23.n. 30.* Imò vlterius animaduertendum est, quod Doctores admitten- 10
tes primum acquirentem posse alienare emphyteusim, loquuntur de primo acquirente ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua ex optima diuersitatis ratione, quia in causa onerosa filij, & 11
alij inuestiti dicuntur habere bona illa à primo acquirente, sed in causa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, vt benè 12
distinxit Bald. *in d.auth. si quas ruinas num.5.vers.* 13
secunda ratio, & n. 6. quem sequitur Aret. Crot. & alij plurimi relati à Maresc. *variar. resol. lib.1. cap.74. num.2. cum seq.* Gabr. *de iure emphyt. quæstion.2.num.45.* Rota *dec. 366. num.2.part.4.& decis.50.num.1.& 2.par.6.recent.* & Adden. ad Burat. *decis. 822. num. 6.* & vltra hos tradit Surdus *consil.351.n.28.* vbi addit, quod hoc secundo casu bona filius aliundè habet quam à Patre, vndè sicuti Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest, ita pariter neque ad eius præiudicium de huiusmodi emphyteusi disponere valet, Rota *decis.741.n.3 [illegible] part. 4.tom.3.recent.* præsertim sine consensu Domini directi, Capicc. *decis.70.n.42.*

Emphyteusis verò huius Domus est ex causa lu- 14
cratiua, cum annuus Canon sit tantùm scutorum septem, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo, pro habenda Inuestitura dederit iuxta theoricam, quam tradit Mantica *de tacit.lib.22.tit.6.n.23. & tit.24.n.18.* Marescott. *d. cap.74.n 1. & n.5.* Add. ad Gregor. XV. *dec.529. sub n.23. versic. Quæ opinio*, cum aliis allegatis per Fulginat. *de iur. emphyt. in preludio quæst. 16.n.2. in tit de contract.emphyt. quæst. 1. sub n. 24.* Nec ad effectum, vt concessio huius Domus censeatur esse facta ex causa onerosa sufficit acquirentem promisisse bona meliorare, Bona enim Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum, Modern. Ful- 16
ginaten. *sub tit. de var. caducit. quæst. 1. num. 11.* & dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet tantò magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa vt per Socc. Baldus Rolandus alleg. à Marescott. *d.cap. 74.sub n.5. vers. secus si gratia.*

Nec contrarium suadet, quod alienatio priùs fuerit facta in Martiam & deinde in Fuluiam, quæ
ambæ in Inuestitura comprehensæ sunt, nam ex 17
hoc capite non irà indistinctè alienatio sustinetur, sed duo casus distinguendi sunt, vnus est
quando de præiudicio solius domini directi agi- 18
tur, & tunc valet alienatio facta in comprehensos in Inuestitura quamuis remotiores quia videtur potius restitutio, quàm alienatio, Domini enim interest, quod bona citius ad remotiorem transeant, ad quem alias quandocunque sunt
transi

transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac
secundum eius voluntatem succedit, *vt ex text. in*
19 *c.t. si & si Clientulus, de feud. alien.* Surdus *consil.*
505.*n.*33. vbi alleg. Concord. Mast. *decis.* 81 *n.*38.
Rota *decis.*741. *sub num.* 16. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.*
Alter casus est quando per alienationem aliis an-
terioribus in gradu comprehensis fit præiudicium;
tunc enim alienatio nullo modo tenet, quia ratio
20 refutationis supra consideratæ in proximè succes-
suro cessat, vt distinguendo vtrunque casum be-
nè aduertit Camillus de Medices *consil.* 104. *n.*20.
& intrat defectus potestatis in alienante, qui ne-
que cum consensu Domini vni ex comprehensis
in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex
lege Inuestituræ prius succedere debuissent dispo-
nendo gratificare potuit. Paris. *consil.*10.*n* 5. Bero.
*consil.*70.*n.*36. *lib.*1. Menoch. *consil.* 975.*n.*19. *cum
seq.* Cephal. *cons.*23.*n* 47. *cum seq.* Rota *in Bonon.
bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram
clar. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, & in Bonon.
fideicommissi de Lucio* 9. *Decembris* 1619. *coram
Card. Sacrato.*

Similiter nec tertia responsio decisionis appli-
catur, quod videlicet alienatio facta sit ex causa
21 dotis, cuius priuilegio bona emphyteutica alie-
nari potuerunt, talique modo alienata mortua
muliere transferuntur ad eius hæredes ex allegatis
per Grat. *discept.* 511. *n.* 9. & 10. Rota *in Romana*
22 *Domorum* 9. *Decembris* 1641. *coram R. P. D. meo
Royas §. minus obstare.* Quia videlicet eadem su-
pradicta distinctio locum habet, quod aut Do-
minus directus ob alienationem factam ex causa
Dotis sine suo consensu ipsemet prætendit cadu-
citatem, vel laudemium, & huiusmodi casu alie-
natio in præiudicium Domini valet absque solu-
tione laudemij, quia dos est causa necessaria, præ-
sertim quando aliundè mulier dotari non potest,
& in his terminis loquitur Cald. *de emph. lib.* 4.
*cap.*10.*n.*24. *cum seq.* Rota *in Romana Domorum* 9.
Decembris 1641. *coram R. P. D. meo Royas §. pe-
nultimo, & in eadem* 18. *Aprilis* 1644. *coram R.P.D.
meo Ghisilerio, §. secundum, quod & in Romana
Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Cer-
rado §. altera verò.*

23 Aut verò vt in casu præseruati concurrunt In-
uestiri in gradu proximiores, & tunc in istorum
præiudicium alienatio ex causa Dotis non tenet,
24 quia in hoc dos in iure non reperitur specialiter
priuilegiata vt benè aduertit Ruin. *cons.* 165. *n.* 3.
lib. 1. vbi quod alienatio durat solum ad vitam
emphyteuræ dotantis, eo vero mortuo bona re-
25 uertuntur ad comprehensos in inuestitura Castr.
*in l. vsufructu. n.*6. *ff. solut. matrim.* Corbul. *de caus.
priuat. ob alien. lib.*1. *Limit.*20. *n.*4. aliique relati à
Modern. Fulginaten. *de iur. emph. tit. de alienat.
quæst.* 1. *n.* 262. Nisi fortè quando dotans ex ipsa
lege Inuestituræ facultatem habuisset, compre-
hensis in inuestitura præiudicare, vt benè idem
Corbul. *declarat. d. limit.* 20. *sub n.*4. ibi si dotans
sit talis, & allegati per Fulgin. *dict. quæst.* 1. *n.*263.
in fin. in quibus etiam terminis loquitur Corn.
*consil.*51. *n.*16. *lib.*3. quem sequitur Mantica *de ta-
cit. lib.* 22. *tit.* 28. *n* 41. Grat. *discept.* 511. *n.* 10. ibi
quando iis potuit præiudicari per primum acqui-
rentem, vel nisi alij comprehensi sint hæredes do-
tantis, isque etiam in comprehensorum præiu-
dicium voluerit bona pro dote alienari.

26 Neque Constantinæ suffragatur Statutum Vrbis
cap. 22. *lib.* 1. disponens bona emphyteutica dari
posse in dotem, quia cum non habeat verba vni-
uersalia apta etiam comprehendere bona Eccle-
siæ talia bona non comprehendit, prout in termi-
nis similis statuti loquentis de bonis emphyteuti-
cis fuit dictum in Romana relationis Domus 13.
Martij 1595. coram Giptio, & in Romana reloca-
tionis Casalis 16. Maij 1615. coram Cardinali Sa-
crato. Et generaliter de Statutis Vrbis, quamuis
auctoritate Apostolica conditis, quod non com- 27
prehendant bona emphyteutica Ecclesiæ, nisi fue-
rint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate
verborum specificata fuit dictum nouissimè *decis.*
58. *num.* 28. *cum seq. part.* 9. *recent.* vbi contraria
conciliantur, & in aliis citatis per Adden. ad Bu-
ratt. *decis.* 880. *sub num.* 6. nec in contrarium po-
test allegari Romana Dotis 20. Aprilis 1643. co-
ram Reuerendiss. D. Cirillo nunc Præside Valliso-
letano, quia ibi loquitur de emphyteusi hæredita-
ria, vt patet in §. *Ideoque procedit.* Prout neque
facit decisio in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646.
coram R. P. D. meo Corrado §. *altera*, quia ibi
incidenter tantum fit mentio de Statuto Vrbis
dict. cap. 122. illaque decisio intelligenda est iuxta
alias ibi allegatas in supradicta Romana Domo-
rum coram R P Dom. meis Ghisilerio, & Royas,
quæ loquuntur in terminis iuris communis in præ-
iudicium comprehensorum in Inuestitura. 28

Sed dato denique etiam, & non concesso, quod
alienatio huius Domus valeat pro dote Martiæ,
quia tamen ipsi non solum Fuluia auctrix Con-
stantinæ, sed etiam Grappolina, & Septima soro-
res hæredes extiterant, vtique per hoc sententia
dans Constantinæ immissionem in totam Domum
remanet eo ipso excessiua, cum plures filiæ matri
pro virili succedant ex allegatis per Cancer. *var.
resolut. lib.* 3. *cap.*2. *n.*197.

Similiter nihil refert eandem Domum Fuluiæ
quoque fuisse datam in dotem, quia ex ipso In-
strumento dato in Summario Grappolinæ num.4. 29
apparet fuisse datam in pignus, & ad vsufructuan-
dum, donec ipsi residuum Dotis scutorum 100.
soluerentur, nec non alia scuta 200. ipsi ex aliis
causis debita, quæ postmodum cum fuerint soluta
saltem in scutis 266. excessus sententiæ euitari non
potest; cum ac si nihil restitutum fuisset condem-
natio facta fuit, & immissio in totam Domum
Constantinæ concessa, sic satis patet huiusmodi
casui malè applicari conclusionem, quod emphy-
teusis in lineam Fuluiæ ingressa, in eius descen-
dentia permanere debeat exclusis illis alterius li-
neæ, donec aliquis de linea Fuluiæ supersit, vt ex 30
pluribus dixit Rota in Romana Domus 25. Iunij
1615. coram Cardinali Sacrato, & in Cesenaten.
emphyteusis 14. Decembris 1635. coram bon. mem.
Merlino quia rectè procederet quando titulo em-
phyteusis in lineam Fuluiæ ingressa fuisset. Cæte-
rum quia ingressa est dumtaxat iure pignoris, vel
antichresis per dict. solutionem pecuniarum, pro
quibus ad manus Fuluiæ peruenerat resolutum
fuit, pecunia enim soluta, pignora ipso iure ad
Dominum reuertuntur, *l. debitor §. fin. ff. pignor.
actio.* Negus. *de pign. part.*7. *in princ. membr.* 2. *n.*4.
Pariter denique nec Constantinæ seruit assertio,
quod hæredibus vltimi inuestiti Immissio danda
sit etiam non comprehensis in Inuestitura, donec
de eorum iure cognoscatur, vt latissimè dixit Ro-
ta in Fanen. seu Senogallien. bonorum 14. Martij
1646. §. *exhibuit* coram R. P. Dom. meo Meltio.
Quia in præsenti causa Constantinæ Fuluiæ hæres
non

non negat bona esse emphyteutica, sed allegat titulum maternum, qui ex d. solutione debiti incontinenti probatur resolutus, & sic etiam de bono iure apparet; Quæ vlterius Domus huius possessionem de consensu Constantini dictæ Constantinæ fratris tunc viuentis Summario Grappolinæ n. 10. & n. 20. cum seq. ingressa fuit prius quam successio Fuluiæ ad fauorem Constantiæ aperiretur, adeo quod cum sine vitio, & cum titulo hanc Domum possideat, vtique est legitima Contradictrix: ad impediendam ipsi Immissionem.

Melioramenta tandem à Constantina prætensa non obstare Domini dixerunt, eo quia Domus huius status anterior, non fuit probatus, neque quid impensum, aut melioratum fuerit, vt opus esset ex plenissimè, & eleganter allegatis in Romana fideicommissi de Spiritibus 12. Decemb. 1644. coram R.P.D. meo Bichio §. *ex quibus resolutum cum seq.* Quare pro recessu à decisis resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 7. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio latè tractat de emphyteusi Ecclesiastica; eius clausularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, associatione domini directi: illius iudicio, & causis: spolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix desiderari queat, provt magis distinctè per Summarium.

SVMMARIVM.

1 *Identitas fundi, variata quantitate, & qualitate confinium, quibus prius inuenitur descriptus, sufficienter non probatur generalibus demonstrationibus, quæ aliis æquè poterant congruere.*

2 *Et in terminis bonorum, emphyteuticorum, latè probauit, Rota.*

3 *Quod maximè procedit, vbi nullo pacto constat possessores bonorum à primis inuestitis causam habuisse.*

4 *Caducitas censetur remissa ex petitione mandati, expeditione ac illius executione pro Canone per biennium non soluto; vbi hæc gesta fuerint antè declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamque ex ea causa immissionem.*

5 *Et ex his omnibus diligentiis resultat efficax præsũptio actualis solutionis, ac satisfactionis: quæ etiam ex aliis corroborata, & adminiculata inducit iustam causam excusandi à caducitate.*

6 *Caducitas in emphyteuta Ecclesiæ, non potest declarari nisi per defectum solutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum super ea iudicium.*

7 *Nec proinde absque eo potest prætensa iustificari.*

8 *Fundus emphyteuticus potest dari in dotem à fœmina sub nomine filiæ, & hæredis in Inuestitura comprehensa, sine alio domini directi consensu.*

9 *Dominus directus, recipiendo annuos Canones à tertio fundi emphyteutici possessore, absque vlla potestatione, vel contradictione: dicitur contractum cum eo per emphyteutam gestum, approbasse, & in eum consensisse.*

10 *Locatio ad septennium potest validè fieri ab emphyteuta absque domini directi consensu.*

11 *Alienatio facta per emphyteutam, non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto, seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à directo domino; ad nullam dirigitur caducitatem, ipso non interueniente; sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur.*

12 *Clausula* omni meliori modo, *in contractu apposita talis efficaciæ expenditur, vt æquipolleat alij clausulæ magis præcisæ, quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis.*

13 *Clausula*, aliàs, &c. *præfert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestationis in casu contrario suprà expresso, perinde ac si dictum fuisset: & aliter habeatur pro non facto.*

14 *In iudicio possessorio associationis ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incursæ: quæ probari requirantur.*

15 *Contumacia possessoris, siue detentoris bonorũ satis excusatur ob quamlibet causam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi.*

16 *Mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis, conquirentis se fuisse illius vigore iniustè spoliatam, non iustificatur ex probationibus, quæ in prima deficiebant; in secunda instantia adductis: sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari.*

17 *Decisiones plures S. Rotæ, quæ videtur obstare huic conclusioni, declarantur iuxtà particulares rationes, ac circumstantias in illis casibus vigẽtes.*

18 *Sententia ex nouis probationibus potest iustificari, quando agitur de illius confirmatione, non autem si agatur de manutentione eius, qui de tempore instituti iudicij possidebat.*

19 *Eâdemque ratione idipsum dicitur quando agitur de reintegratione illius, qui iniustè fuit spoliatus.*

20 *Nec aliud constitui debet in iudicio associationis.*

21 *Mandatum de associando in bonis emphyteuticis, quod à Iudice petitur extrà iudicium ad euitandas rixas, & scandala, nec citationem partis, nec causæ cognitionem requirit.*

22 *Quæ citatio & cognitio causæ, ac proinde iustificatio, necessario debent præcedere Iudicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij, & quando possessor se opponit, & prætensam caducitatem impugnat.*

23 *Sententia, & decreta iustificari debent ex eisdem actis.*

24 *Admitti tamen solent probationes & adiuuatiuæ antecedentium.*

25 *Conclusio hæc quomodo intelligenda sit.*

26 *Probationes posteà, ex culpa vel tarditate vnius partis suo tempore omissæ, factæ in alio indicio, ad iustificandam sententiam, seu decretum, non debent parti officere.*
Et quæ sit ratio.

27 *Possessio ad effectum reintegrationis expoliati, satis probatur ex ipso Iudicio, contra cũ per expoliantes instituto, mandatoq; petito, ac relaxato.*

28 *Spolia*

28 *Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat possessio, ac proinde redintegrari debet.*
29 *Ius prætensi spoliantis, ad effectum impediendi reintegrationem iniustè spoliati, debet euidenter constare per confessionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitatam probationem: alias enim dici non potest constare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet.*

DECISIO XXXXVI.

CVm informantes pro RR. Monialibus non
acquiescerent resolutioni in hac causa factæ
27. Aprilis 1646. coram Me: prætendentes adhuc
mandatum de associando illis concessum contra
D.Alphonsum Ferrum,& q. Portiam eius vxorem
ex eodem processu, vel saltem ex nouis probatio-
nibus coram Rota productis iustificari, atque
ideo sententiam Rotalem pro reintegratione
eiusdem ferri prolatam non esse confirmandam;
Volui consulere Iterum Dominos qui causa de-
nuò, quia solent maturitate discussa, steterunt in
decisis.

1 Quia certum est, quod coram Iudice à quo
non fuit probatum (vt necessarium erat) Vineam
de qua agitur esse eandem, quæ inuestituris, tunc
exhibitis pro parte Monialium fuerat de an. 1567.
1568. vel q. Antonio de Libertarijs, vel q. Nico-
lao Calderario respectiuè concessa, quinimò dif-
ferebat ab vtraque in quantitate, qualitate, &
confinibus, vt apparet ex lectura dd. Inuestitura-
rum, & monitorij, ac articulorum in illo iudicio
productorum; Neque generales demonstrationes,
quæ aliis æquè poterant congruere sufficiebant,
vt explicat Bart. *in leg. demonstratio sub numero* 15.
vers. vel quod alius est, & ibi Castrens. *sub num.6.*
vers. vel nisi esset, alia res Dig. de cond. & demonstr.
2 & in his terminis latè probauit Rota penes bon.
mem. Buratt. *decis.* 132. *numero* 8. *vers. nec ad pro-*
bandam identitatem,&c. *ac per tot. & in recent. de-*
cis. 295. *sub num.* 8. *vers. & tamen ad probandam*
3 *identitatem, ac per tot. p.*1. Nec vllo pacto consta-
bat reos conuentos à præfatis inuestitis causam
habuisse, vt fuit consideratum in Romana Deuo-
lution. 17. *Martij* 1621. *coram bon mem. Card. Vero-*
spio in rec. dec. 281. *n.* 4. *vers. prout nec similiter*, &c.
& per tot. p. 4. *tom.* 2.

Minusque fuerunt iustificatæ causæ prætensæ
caducitatis; Nam illa deducta ex non solutione
canonum per biennium eliditur prorsus ex parti-
4 tis exhibitis librorum ipsius Monasterij, ex qui-
bus constat illos fuisse solutos vsque ad annum
1615. & ex petitione facta pro non solutis de an-
no 1616. pro quibus non solum fuit relaxatum
mandatum, sed executum, ac consummatum per
captionem pignorum, subhastationem, ac delibe-
rationem, deputatusque præterea ad instantiam
Monialium Custos Vineæ ad percipiendos illius
fructus vsque ad integram satisfactionem, vt ap-
paret ex eodem processu per acta Lucarelli sub
diebus 30. Augusti 13. Septembris, & 8. Octobris
dicti anni 1616. transportato ad Rotam, ex qui-
bus sanè ante declaratam, vel agnitam caducita-
tem, petitámque ex ea causa immissionem, vel as-
sociationem gestis censetur remissa caducitas, si
quæ ideo fuisset incursa. Surd. *dec.* 317. *sub num.* 1.
& num. 14. *vers. tota ergo difficultas*, & in his ter-
minis respondit Rot. *in Romana Domus* 17. *Iunij*
1619. *coram bon. mem. Mazan. in recent. decis.* 708.
num. 5. *vers. vltra quod & seq. part.* 4. *tom.* 3. com-
probat modern. Rom. *discept.* 633. *num.* 39. *vers. Ita*
vt ac seq. Eoque magis quia ex prædictis omni- 5
bus diligentiis resultat efficax præsumptio actua-
lis solutionis, ac satisfactionis, quæ etiam corro-
boratur, & adminiculatur ex aliis publicis actis, &
attestationibus respectiuè sub diebus 7. Octobris
1616. & 21. Maij 1617. & 8. Nouembr. 1641. pari-
ter productis, ex quibus apparet notabilem viui
quantitatem ex eadem vinea ad Moniales eo an-
no peruenisse, ac proindè, vel satis inde iustifica-
tur illarum satisfactio, vel saltem inducitur iusta
causa excusandi dd. Coniuges à caducitate, vt
fuit dictum in Florentina prætens. deuolut. 18.
Maij 1622. penes Burat. *decis.* 624. *num.* 7. *vers.*
quæ probabilis credulitas, & seq. & post alios idem
Roman. *d. discept.* 633. *sub num.* 4. *vers. cum etiam,*
& seqq. Atque ideo quando facta fuit declaratio 6
caducitatis, ac institutum super ea iudicium de
anno 1617. die 22. Iunij non vigebat defectus
solutionis canonum per biennium continuum,
qualis requirebatur ad d. effectum in emphyteuta
Ecclesiæ *iuxt. text. in c. potuit*, §. *emphyteuta quoque*
extr. de locat. & Auth. *Hoc ius porrectum in* §. *qui*
rem. C. de Sacr. Sanct. Eccles. & in Auth. *De non alie-*
nand. § *scire autem*, nec proinde ex eo poterat iu-
stificari prætensa caducitas, vt fuit conclusum, 7
in dicta decis. 708. *part.* 4. *tom.* 3. *recent. & sæpè in*
aliis.

Alia verò deducta ex alienationibus factis à
Portia, quæ iure dotis Vineam hanc transtulit pri-
mùm in Ioan. Baptistam Guidum, & deinde in d.
Alphonsum Ferrum eius secundum virum nul- 8
lius erat considerationis, cum non fuerint proba-
ta, atque exhibita instrumenta dotalia, ex quibus
constaret, quod illius dominium fuisset in eos-
dem viros simpliciter translatum, An potius tra-
dita in fundum dotalem quod (præsupposita
etiam identitatis probatione) Portiæ licuisset abs-
que alio Domini directi consensu, tanquam filiæ,
ac Hæredi Alexandri Caputi, & consequenter
comprehensæ in concessione illi facta ab eisdem
Monialibus ex Instrumento sub die 27. Februarij
1595. celebrato, ac per ipsa in eo iudicio produ-
cto, Specul. *in tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua*, *n.*133.
vers. centesimo nono quæritur, Ias. *in l. fin sub n.*107.
vers. primo ergo, Cod. de iur. emphyt. Crau. *consil.*
215. *numero* 3. *vers. in contrarium est veritas, cum*
seq. Corbul. *de cans. priu. ob alien. limit.* 20. *sub*
num. 1. *vers. ampliatur*, Pasch. *consil.* 53. *sub num.* 1.
vers. & de donatione in dotem, & fuit dictum in Ro-
mana Domorum coram R. P. D. meo Royas 9. *De-*
cembris 1641. *in* §. *minus obstare dicebant Domini,*
& 16. *Ian.* 1643. *in fin.* §. *& coram R. P. D. meo Ghi-*
silerio 18. *Aprilis* 1644. *in* §. *sciendum vers. Et li-*
cet etiam deducantur; Idémque admiserunt Mo-
niales recipiendo annuos Canones à præfatis 9
Guido, & Ferro eorum, ac Portiæ nominibus, abs-
que vlla protestatione; vel contradictione, vt ap-
paret ex dictis partitis, quo pacto dicuntur con-
tractus cum eis gestos approbasse, & in eos con-
sensisse ad *l. Paulus, ff. rem ratihab.* Rom. *cons.*103.
sub num. 5. *vers. His tamen non refragantibus, ac seqq.*
Rim. *sen. cons.* 16. *sub num.* 23. *versic. quæ idem opera-*
tur, & Rimin. iun. *cons.* 22. *à num.* 8. *vers. istis tamen*
non obstantibus ac seq.

Quatenus autem adducebantur venditiones
successiuè factæ per dd. Coniuges Carolo Anto-
nio Braschæ die 18. Augusti 1617. & Io. Fancisco

Rochæ 24. Maij 1618. neque ex eis iustificatur caducitas; Nam (præter quod posterior non fuit in iudicio probata) in vtraque fuit reseruatus in primis, & ante omnia consensus Monialium, & non alias, &c. Ac vlterius conuentum, quod dominium, ac possessio Vineæ remaneret penes venditores, nec esset in emptores translata donec pretium integrè fuisset solutum infra septennium quo pendente illis concessa fuit titulo locationis sub annua pensione conuenta, vt legitur in Instrumentis pro parte Monialium exhibitis, & neutra habuit effectum, nam prima post sex circiter menses fuit reuocata ob non implementum Braschæ, altera verò resoluta ob mandatum de associando ad fauorem Monialium de mense Septembri eiusdem anni relaxatum, & executum, & nouam concessionem ab eis factam prædicto Rochæ die 4. Februar. 1619. In quod nulla ex huiusmodi contractibus deduci potuit caducitas
10 contra dd. Coniuges, non quidem ratione locationis, quæ absque Domini directi consensu pro eo tempore validè fieri potuit, Specul. *in titul. de Emphyteus. d. §. nunc aliqua n.149. quæst.*113. Clar. *in §. Emphyteusis, quæst.*19. Franc.Cald. *de iur. emph. lib.4.c.1 num.14.vers.quo argumento, & seqq.* neque
11 ratione alienationis, quæ non fuit pura, sed conditionalis, & ex vi, ac amplitudine d. reseruationis suspensa in tempus præstandi per Dominum directum consensus, ita vt antea haberentur pro non factis, ob idque nulla ex eis fuit incursa caducitas, secundum receptiorem, & æquiorem DD. sententiam, quàm sæpiùs Rota probauit in decisionibus relatis in antecedenti sub die 27. April. 1646. coram Me in §. *Præterea, cum seq.* vbi in §. *nec demum obstat*, fuit plenè responsum pacto in eisdem Inuestituris apposito.

Nec releuat, quod in primo Instrumento celebrato cum Brascha non legantur postea verba, reseruato in primis, & ante omnia consensu prædictarum Monialium, &c. Clausula, & non alias, &c.

Quia loco illius leguntur aliæ æquipollentes scilicet, de quo protestatus fuit, &c. omni, &c. aliàs, &c. quæ sanè manifestè declarant animum contrahentium, eorumque enixam demonstrant voluntatem reseruandi consensum, ac iura Domini directi, eo meliori modo, quo expediebat pro validitate contractus, ponderando clausulam il-
12 lam (omni meliori modo) Crau. *consil.*141. *num.*3. *vers. & istud sine dubio procedit*, Rota penes Veral. *dec.91.num.5.vers. præsertim p.1.ac dec.366. num* 11. *vers. præsertim, part.1. diuers.* & penes Sanct. Mem. Gregor. *dec.*204. *num.*19. *vers. Sed etiam addit, & in recent. decis.* 643. *sub num.* 4 *versic. licèt autem part. 4. & decis.* 692. *num.* 6. *vers. cum in contractu*
13 *eadem part.* 4. *tom.* 2. Ac etiam excludunt eorum voluntatem, & consensum aliter contrahendi, ponderandi sequentem Clausulam aliàs, &c. quæ præsefert conditionem aduersatiuam antecedenti protestationi, atque dissensum protestantis in casu contrario supra expresso, perinde ac si dictum fuisset, & aliter habeatur pro non facto *leg. Alias* ibique gl.1. *ff. de iur. iur.* gloss. *in l. diuortio in verb. alias, ff. de negot. gest.* Bart. *in l.1. num.12. vers. quintò quæro*, &c. *ff. de cond. & dem.* Ias. *in §. in personam sub num.*8. *vers. in textu & sub num.23. vers. non obstat etiam textus noster, Instit. de Action.* & post alios probat Tiraq. *de retract. lignag.* §.8. gloss.6. *sub n.*1. Rota *dec.*192 *sub num.7. vers. fuit responsum & seq. pars.5. rec.*

Quare ex prædictis infertur nō obstare, quod in iudicio possessorio leuiores sufficiāt probationes.

Quia (præter quod ex processu ipso satis appatet iudicium per Moniales intentatum, ac prosecutum non fuisse purum, ac simplex possessorium.) Esto quod fuisset eiusmodi, attamen neces- 14
sarium omninò erat probare tria illa requisita in antecedenti *decis. deducta in §. fuit responsum, quod etiam in possessorio*, & in Decisionibus repetitis per Infirmantes pro Monialibus *in rec. dec. 290. n. 9. vers. in quo sufficit part.1. & dec.325. sub num.5. vers. Et nihilominus, part.3. & dec.79. num.8. vers. præsertim part.5. decis.163. num.1. & 3. vers. Dubitatum solum fuit de extinctione ipsius emphyteusis, part. 7. & latius in Portuen. stagn. 27. Aprilis* 1640. *coram Eminent. D. meo Card. Panzirolo ad fin. princip. vers. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio*, &c. nempe concessionem emphyteuticam, quæ in hoc casu non fuit iustificata ob defectum legitimæ probationis identitatis, vt supra dictum fuit. Illiusque extinctionem, ad finem, vel ob deficientiam comprehensorum in ea, vel ob aliam legitimam causam. Et demum contumaciam possessoris, vel detentoris bonorum in eorum restitutione, quæ neque fuerunt probata, nam extinctio emphyteusis non fuit deducta ob lineam finitam, cum viueret adhuc Portia filia, & hæres Alexandri inuestiri, (cuius etiam supersunt filij) sed ob cano- 15
nes non solutos, & alienationes factas, quæ quidem non consistebant, vt ex præmissis apparet. Ideoque cessabat etiam contumacia possessorum, cum iustam haberent contradicendi causam licet probabilis, & colorata sufficiens esset pro illorum excusatione ad *leg. igitur, & generaliter*, vbi DD. *ff. de libert. caus.* & firmauit Rota penes Card. Seraph. *dec.794. num.20. vers. & causa dubitabilis*, & sa. mem. Gregor. *decis.*388. *num.4. vers. ex quibus*, ac Burat. *d. decis.624. num.8. vers. prout etiam, & in recent. dec.261. num.5. vers. cum adhuc qualibet causa part.1. & decis.232. num.2. vers. Accedit, p.2. & d. decis.281. n.5. vers. Et proinde p.4. tom.2. & dec.293. n.23. vers. Tum quia agebatur, p.6.*

Deinde non obstat, quod probationes deficientes in eo iudicio suppleantur ex productis coram Rota, quibus mandatum D. Iudicis à quo benè possit iustificari.

Quia neque ex productis coram Rota iustificantur adductæ caducitatis causæ, vt hactenus 16
fuit probatum: Neque etiam ex his posset iustificari mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis se fuisse illius vigore iniustè spoliatum, sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari *iuxt. decis. Chisanen.*172. quam Rota sequitur, vt apparet ex Decisionibus relatis in antecedenti in §. *Nam equidem attendere*, &c. & in Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis 18. Maij 1590. coram bon. me. Penia *in §. Caterum Domini & seq.* & penes Comitol. *dec.87. num.8. vers. quamquam*, & Coccin. *decis.73. n.2. versic. & cum agatur*, ac Burat. *dec.*848. *sub num.6. vers. quia sententia*, &c. & latè comprobat aliis relatis Modern. Rom. *discept.* 734. *à n.5. vers. præterea*, & *num.22. vers. & quicquid alij teneant*, refert Decisiones concordantes.

Neque ab hāc conclusione Rota recessit in De- 17
cisionibus allegatis pro Monialibus, sed iuxta particulares rationes, ac circumstantias in illis casibus vigentes responsum fuit; Nam in casu *dec.356. p.3. lib 3. diuers.* fuerat apprehensa possessio nomine

Cameræ

Cameræ vigore Breuis remoueotis vitium spolij,
vt ibi legitur *n.1. vers. præterea & n.5. vers. & om-*
nium votis, ac seq. & comprobatur penes Verall.
*dec.*180.*part.*3. In casu dec. eiusdem Verall. 114 &
115. *p.*5. non agebatur de iustificatione sententiæ
exequutæ, sed exequendæ, & de illius confirma-
tione, vt ex eis appatet, & fuit animaduersum pe-
18 nes Cocc. *dec.*417.*n.*8.*vers. quia fuit responsum*, &
RR. Vgell. *dec.*133.*n.*6.*vers. præterea & seq.* In ca-
su *dec.*353.*part.*2.*rec.* præcesserant tot probationes
19 coram primo iudice, quæ sufficere poterant etiam
pro iustificatione illius sententiæ, vt in ea legi-
tur *sub n.*3.*vers. accedit*, &c. Et mensuratio posteà
producta non tantum reddebat magis perspi-
cuam eius iustitiam, verum & iniustitiam poste-
rioris sententiæ reintegratoriæ A.C. conuincebat,
quòd, etiam ex nouis probationibus ad effectum
impediendi illius executionem fieri poterat, vt
ibi *sub num.*4.*Vers. nam cum hodie agatur*, & penes
Verall. *d. decis.*114.*n.*2.*vers. & sicut sententia, part.*3.
& Cocc. *dec.*56.*sub n.*3.*Vers. Et licet hæc instrumen-*
ta. In illa verò coram eod. Coccin. 417. *sub d. n.* 8.
Vers. neque relenat, &c. dicitur sententiam ex nouis
probationibus posse iustificari, quando agitur de
illius confirmatione, non autem si agatur de ma-
nutentione eius, qui de tempore instituti iudicij
possidebat, vt in ea legitur, eademque ratione id-
ipsum dicitur, quando agitur de reintegratione
illius, qui iniustè fuit spoliatus, vt respoodit Ro-
ta in d. Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis co-
ram Penia, & penes Card. Seraph. *dec.*279 *n.*5.*Vers.*
Nam si ad effectum exequutionis, &c: in aliis præal-
legatis.

20 Nec aliud constitui debet in iudicio associa-
tionis ex traditis in Romana Domus ad Imag.
Pontis coram bon. mem. Cardin. Lancell. relata
per Theod. *de Rub. in eius sing. part.*1. *fol. mihi* 347.
*in §. limitatur ista concl. num.*9.*Versic. Tametsi talis*
expulsio ac seq.

21 Quia conclusio ibi firmata procedit in man-
dato de associando, quod à Iudice petitur extra
iudicium ad euitandas rixas & scandala, in quo
nec citatio, nec causæ coginitio requiritur de quo
loquitur dicta decis. & alia in Velitern. Casalis
11. Decembris 1579. coram eodem quæ est *de-*
cis. 806. *n.*3. *Vers. non obstat Decretum Iudicis cum*
*seq. part.*4. *diuers.* & declarat Alex. *cons.*131. *In causa*
*inter Vniuersitatem, n.*4.*Vers. Tamen scem est lib.*4.
Ias. *in l.*2. *sub num.* 113. *vers. Si autem proprietarius*
C. de iur. emphyt. Neguš. *de Pign. part.*4.*sub num.*23.
vers. Tertia decima conclusio, & seq. & versic. se-
cundo modo, Vrsill. ad Afflict. *decis.*326. *sub num.*1.
& seq. in eis allegati, & distinguendo explicat
Rota in Regien. bonorum 20. Decembris 1613. co-
ram bon. mem. Seleucien. *in §. non obstat*, quod
vbi petitur per Iudicem associatio, & nuper in
Romana seu Velitern. restit. in integr. 17. Decem-
bris 1646. coram R. P. D. meo Bichio *in §. Hæc*
verò nullitas euitari non potest, & latè Cald. *de iur.*
*emphyt. lib.*4.*cap.*17.*n.*42.*Vers. Verum & sub n.*59.
22 *Vers. quorum ego sententiam ac seq.* Non autem in
eo quod petitur in forma iudicij, vt factum fuit
in hoc casu, & fieri debet quando possessor se op-
ponit, & prætensam caducitatem impugnat, tunc
enim citatio, & causæ cognitio, ac proinde iusti-
ficatio necessaria præcedere debet Iudicis Decre-
tum iuxtà sententiam Spec. *in titul. de emphyt. §.*
Nunc aliqua sub n. 62. *vers. Tu dic, ac seq.* & Bart.
*in leg.*2.*num.*3.*vers. mihi videtur & seq. Cod. de iur.*
*emphyt. & in l.*3.*num.*14. *vers. Si enim non præcessit*;
*& num.*26.*vers. mihi autem videtur, & infr. Cod. de*
pign. Corn. *cons.*163.*sub num.*3. *vers. Aut emphyteu-*
*ta recognoscit Dominum, lib.*3. Afflict. *decis.*97.*n.*2.
vers. & pro decisione ac seq. Gabr. *cons.* 67. *à n.*17.
*vers. Illa etiam ratione lib.*2. Corbul. *de caus. priu. ob*
*non solut. canon. quæst.*12. *sub num.*3. *vers. tertia fuit*
opinio. Rota penes Mantic. *dec.*194.*sub num.*2.*vers.*
quia Domini censuerunt, & seq. & in Bonon. de Car-
nalib. 11. *Ian.*1602. *coram bon. mem. Card. Pamphil.*
penes Marches. *de commiss. part.*2.*fol. mihi* 545. *sub*
*num.*1.*vers. neque obstare, quod dicebatur, & in Ari-*
minen. Deuolut. bonorum coram bo. mem. Card. Sacra-
to 27. *Iunij* 1608. penes modern. Perusin. *de Manu-*
*ten. dec.*111. *à num.*7. *vers. non obstat, ac seq. &* 16.
Februarij 1609. apud eundem Marches. *part.*1. *fol.*
566. *sub num.* 1. *vers. quibus non obstare visum fuit*,
& bon. mem. And. *decis.*36.*num.*6.*versic. Hinc cessat*
*aliud obiectum, & seq. ac decis.*61. *num.*7. *versic. nec*
relenat, & in d. Regien. bonorum coram Seleucien.
in §. Prætereà considerabant Domini, & in recent. di-
*cta decis.*409.*sub n.*7. *vers. quia Respondebatur p. t.*
& ex aliis probat Modern. Roman. *dicta discept.*
633. *sub numero* 1. *vers. tamen istud pactum & plur.*
seqq.

Prætereà non obstat, quod etiam post senten- 23
tias, & Decreta, quæ specialiter iustificari debent 24
ex eisdem actis admitti soleant probationes coad-
iuuatiuæ antecedentium.

Quia conclusio hæc intelligenda est sano mo- 25
do, quando scilicet seotentiæ, seu Decreta huius-
modi impugnantur ex nouis; Vel præcessit sub-
stantia probationum ad instruendum animum Iu-
dicis necessaria, licet pro formalitate iudicij, vel
pro maiori illarum elucidatione aliquid deside-
tur, vt declarauit Rota in Cæsaraugustana Portio-
nis 16. Nouembr. 1605. coram bo. me. Iusto penes
Marches. *de Commiss. p.*1.*fol.*340. *sub n.*4 *vers. quo-*
niam præmissa, idemque sensit *in dec.*479. *num.*2.*§.*
*non obstat vers. secus autem vbi ageretur p.*4 *diuers.*
& per Add. ad S. M. Gregr. *dec.*272.*num.*9.*versic. sed*
tamen, &c. Non enim decet ex culpa, vel tardirate 26
vnius partis, tam graue alteri præiudicium infer-
ri, quæ vbi præcedentes probationes sufficere co-
gnouisset, poterat à lite desistere, ac celeri satisfa-
ctione Iudicis sententiam, & mandatum præueni-
re, possessionisque & fructuum ac maioris di-
spendij, vel alias grauiores fortè euitare iacturas;
quas illis non præcedentibus iniustè passa fuit, vt
sensit etiam Rota in hac eadem causa coram Re-
uerendissimo Domino Carrillo 27. Nouembris
1641. *in §. nec ad tollendum primum fundamentum,*
& in §. fin. versic. & ideo. Quare non applicatur
casui nostro in quo probationes factæ coram Iu-
dice à quo non erant proculdubio sufficientes,
aliæ vero exhibitæ coram Rota ex parte quidem
sunt cointegrales, non autem simpliciter admini-
culatiuæ, & ex parte omninò nouæ.

Non obstat demum quod reintegratio non
competat Alphonso, vel quia possessio huius Vi-
neæ non esset penes illum eo tempore quo fuit
per Moniales apprehensa sed in dictos Braschem,
vel Rochum prius translata; vel quia in præsen-
tia constet de bono Iure Monialium, quod longo
etiam eius silentio fuit comprobatum.

Quia possessio illius non solum satis probatur 27
ex ipso iudicio per Moniales contra eum prin-
cipaliter instituto mandatoque petito, ac relaxa-
to, vt fuit dictum penes *S. M. Greg. dec.*458.*num.*2.

verſ. de qua conſtat, & in Romana Domus 16. Februarij 1632. coram bon. me. Pirouano penes Modern. *de Manut. dec. 336. n. 2. v. qua petitio*; Verum etiam ex d. Inſtrumento cum Bratcha celebrato per eas tunc, & ex alio cum Rocha modò exhibito, in quibus dominium, & poſſeſſionem ſibi ſpecialiter reſeruauit, ac prædictis Vineam locauit pro tempore ſolutioni pretij ſtatuto; Ideoque cum penes eum eſſet verè poſſeſſio, ipſe principaliter dicitur fuiſſe ſpoliatus, ac proinde reintegrari debet ad *l. 5. §. quod ſi ſeruus leg. ſi colonus, & l. ſeq. §. ſi conditio, ff. de acquir. poſſ. & l. fin. ff. de vi & vi armat.* Soc. *conſ. 49. n. 3. v. ex quibus omnibus, lib 3.* Gabriel. *comm. concl. lib. 5. de reſtitut. ſpoliat. concl. 5. n. 2. verſ. Decim. quarto amplia*, Menoch. *de recup. rem. 1. n. 62. verſ. quaro quarto, & ſeq. ac remed. 15. num. 49. verſ. quaro octauo, & ſeq.*

Ius autem RR. Monialium non eſt clarum, ſed controuerſum, & quoad prætenſam caducitatem ex hactenus deductis eliſum, cum tamen ad hunc effectum impediendi reintegrationem iniuſtè ſpoliati neceſſarium eſſet, quod de eo euidenter conſtaret per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æquè indubitataio probationem aliàs enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quandiu contrarium probari valet. Gabr. *conſ. 51. n. 17. v. quia hac exceptio & ſeq. lib. 1.* Rota penes Ægid. *dec. 103.* Non videtur conſtare Vetall. *dec. 175. n. 4 verſic. & quia conſtat notoriè p. 3.* & Coc. *dec. 389. ſub num. 1. verſ. & in omnem euentum, ac in recent. d. dec. 409. n. 5. v. Tertiò opponebatur, & dec. 537. ſub n. 5. verſ. Sicuti licet dicatur p. 1. & dec. 229. n. 4. v. & propterea, ac dec. 741. num. 5. v. & propterea non dicitur, p. 2.* & fuit etiam conſideratum *in d. Regien. bonor. 20. Decembr. 1613. coram Selencien. in §. nec releuat. exceptio*, & aliis relatis probat modern. Rom. *d. diſcept. 734. à n. 23. verſ. non obſtat pratenſa retentio, & plur. ſeqq.* Neque obiectus temporis curſus legitimam præſcriptionem non attingens illi poteſt præiudicare, vt fuit reſponſum in *d. dec. 409. n. 8. verſ. non obſtat taciturnitas, part. 1. rec & in aliis*, &c.

Et ita fuit coocluſum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. DVNOZET DECANO.
Verulana Bonorum.

Luna 5. Iulij 1649.

ARGVMENTVM.

Attentatorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos Iudicij enucleatur.

SVMMARIVM.

1 *Attētata purgātur mediante manutētione ſpoliati.*
2 *Depoſitum ritè & rectè factum, vel à parte approbatum, paris effectum liberationis.*
3 *Attentata petuntur reuocari via priuilegiata.*
4 *Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio.*
5 *Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna & cætera, quæ ſunt purganda, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito tunc Iulij, cum oblatione ſoluendi reſiduum, facta liquidatione.*

DECISIO XXXXVII.

ATtentata commiſſa per Communitatem Verulanam Domini dixerunt eſſe purgata, nam poſſeſſio capta intra terminum ad appellandum in vim mandati de redintegrando relaxati à Iudice commiſſario ſuſpecto allegaro cum appellatione ab vlteriori proceſſu fuit dimiſſa, ac plenariè reſtituta Antonio, & aliis de Spanis mediante manutentione eis à Rota in gradu appellationis conceſſa, vnde reſpectu huiuſmodi attentati nil aliud remanet purgandum, cum manutentio be-
nè deſeruiat pro illius reuocatione ad trad. per 1
Cancer. *variar. reſol. c. 14. num. 74. p. 3.* Ioan. Petr. Fontanell. *de pact. nup. clauſ. 7.* gloſſ. 3. *part. 10. n. 10. tom. vltim.* Rota *dec. 15 n. 5.* poſt Pacific. *de Saluian. dec. 1176. n. 6. coram Seraphin. & dec. 380. n. 3.* penes bon. mem. Coccin.

Reſpectu fructuum nulla afferebatur probatio illos fuiſſe perceptos à Communitate, imo tantum abeſt quod hoc probetur quin potius conſtat de contrario, quandoquidem ſimul ac illa ingreſſa fuit poſſeſſionem bonorum controuerſorum, Spani obtinuerunt à bon. mem. Cardinali Virili tunc Signaturæ Iuſtitiæ Vicepræfecto nonnullas litteras prouiſionales directas Ordinario Verulano, quarum vigore ipſe mandauit deponi, prout in effectu fuerunt depoſiti omnes fructus penes idoneam perſonam, quemadmodum benè probant inſtantiæ Iudiciales poſtmodum factæ ab eiſdem de Spanis contra depoſitarium pro recuperandis dictis fructibus; Quare cum depoſitum tanquam factum ad inſtantiam dictorum de Spanis, fuerit ab eis approbatum Communitas remanſit totaliter liberata ex vulgata regula, quod depoſitum ritè, & rectè factum, vel à parte appro-
batum parit effectum liberationis; Surd. *conſ. 86.*
n. 32. Ctau. *conſil. 106. n 2.* Rota *dec. 291. num..* poſt 2
Cen. *de cenſib. dec. 339. n. 19. p. 4. tom. 2. rec.* Add. ad ſanct. mem. Greg. XV. *dec. 480. n. 7.*

Quod verò ad expenſas iudiciales videlicet tranſportationis actorum, regiſtri, ac mandati de manutenendo, animaduertentes DD. quod illæ fuerunt factæ pro iudicio manutentionis petitæ ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ, vt patet ex deciſiooe edita coram Reuerendiſſ. Tarracinen. 21. Februarij 1628. dixerunt nil eſſe purgandum; Nam priuilegium recuperandi expenſas in cauſa attentatorum factas antequam proſequatur negotium principale, competit petenti reuocationem attentatorum per viam extraordinariam Iuſtitiæ, implorando ſcilicet officium Iudicis mercenarium principaliter, quoniam hæc vocatur
via priuilegiata, vt docet Lancell. *de attent. part. 3.* 3
c. 21. quibus & quot mod. attent. reuoc. num. 15. in fin. verſ. & iſta eſt via, & in fin. c. 30. de priu. attent. n. 2. Alex. *conſ. 89. lib. 1. in fin.*

Non autem ſuffragatur ei qui penitus negle- 4
cta via attentatorum reuocationem obtinet per viam alicuius actionis beneficio nullitatis, vel iniuſtitiæ, cum huiuſmodi via non proueniat ex priuilegio attentatorum, vt trad. Lancell. *dict. tr. de attent. d. p. 3. c. 21. quib. & quot. mod. attent. reuoc. n 38. verſ. quamuis enim*, nec ſit priuilegiata, vt via attentatorum, idem Lancell. *d. titul. de priu. attent.* cum aliis ibi relatis.

Aliæ autem expenſæ extraiudiciales, damna, & 5
intereſſe quæ prætenduntur à dictis de Spanis, nullo modo probantur, propterea ſub prætextu

purga-

purgationis attentatorũ non potest retardari processus in negotio principali, cum huiusmodi exceptio solummodo illum retardet, quando con-
14 stat saltem in genere de eo quod venit purgandum, quo casu attentans, quia est aliquu modo certus, si vult procedere ad vlteriora tenetur liquidare, siue saltem impetrare Commissionem, in
15 qua præfigatur terminus aduersario ad liquidandum expensas, damna & cætera quæ sunt purgan-
16 da; sed quando provt hic de prædictis non constat saltem in genere attentans potest supplere, provt suppleuit Communitas mediante deposito vnius Iulij, cum oblatione soluendi residuum facta liquidatione, vt bene explicat Add. ad fa. mem. Greg. XV. *dec.* 403. *sub num.* 6. & fuit nouissimè di-
17 ctum in Ciuitatis Castellanæ attentorum 5. Maij 1649. co. Me.
18 Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. Meltio.
Cesenat. Emphyt.
Veneris 15. Martij 1652.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis ex pacto & prouidentia, per suos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris sit de comprehensis in Inuestitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipsius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *In emphyteusi hereditaria, instantia cœpta per defunctum, transit in Hæredem.*

2 *Quod secùs est in emphyteusi concessa ex pacto, & prouidẽtia, vbi, vt suffragetur instãtia defuncti, debet heres esse de comprehensis in Inuestitura.*

3 *Repræsentatio nõ admittitur in emphyteusi Ecclesiastica sub hac forma, pro se filiis, & Nepotib.*

4 *In tali enim casu non defertur iure hereditario, sed iure contractus, & ita filius non assumit locum Patris.*

5 *Et hac de causa, quia in emphyteusi sub tali forma concessa, vnusquisque ex propria persona, censetur vocatus.*

6 *Et ea ratione, quod in tali casu succedatur, non Iure hereditario, sed Iure sanguinis.*

7 *Emphyteusis vt duret, non solum requiritur quod extent vocati, sed vlterius quòd ipsi etiam sint intra tempus in Inuestitura limitatum, aliàs semper dicitur emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo.*

8 *In emphyteusi, prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu, non est admittenda.*

9 *Sententia, quæ dat immissionem non habenti requisita copulatiuè necessaria, tam temporis, quam vocationis, ad bona emphyteutica, vti iniusta, est reuocanda.*

10 *Pactum de reuocanda appositum in Inuestitura, operatur vt proximiori debeat inuestiri emphyteusi extincta ex quadam æquitate desumpta ex doctrina Bart. tam de Iure, quàm ex Indulto Pontificio.*

11 *Ex quibus oritur quidem actio personalis competens contra Ecclesiam pro consequenda renouatione emphyteusis, sed non inde acquiritur ius reale, quo agi possit contra tertios, in quos bona cum consensu domini fuerunt alienata.*

12 *Decisiones Sacræ Rotæ, quæ prima facie videntur aduersari huic conclusioni, non obstare declarantur: ex quo in diuersis terminis loquuntur.*

13 *Remissio iuris futuri inducitur per promissionem factam inter contrahentes de habendo perpetuò rato contractu, iuncta promissione de euictione, & aliis clausulis amplissimis respicientibus, non solùm ius præsens, sed etiam ius futurum.*

Et probatur de magis communi.

14 *Reseruatio iuris tacita, in cõtractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu est facta renunciatio expressa: quia id pariter, si voluissent, partes expressissent.*

15 *Obseruantia subsecutiua contractus, declarat contrahentium intentionem.*

16 *Emphyteusis, translatione semel facta valida in alios, nõ attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniente casu renouationis, illabetur proximioribus eius, in quem facta fuit alienatio.*

17 *Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta annorum cum obseruantia interuenisse.*

18 *Agnati acquirentes, & primi inuestiti, qui, lapso tempore, renouationem ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re, sed tantum in spe, quod ad effectum inficiendi alienationẽ emphyteusis alias validè factam, non censetur considerabilem.*

19 *Renouationi emphyteusis vt sit locus, res debet ad dominum directum esse reuersa.*

20 *Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit validè facta alienatio, accedente noua inuestitura à domino directo: ad præiudicium eam proximiorum primi acquirentis. Ampliatur n. 24. & 25.*

21 *Emphyteutica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem.*

22 *Et in hac, dicta in feudo, habent etiam locum in emphyteusi.*

23 *Et in emphyteusi Ecclesiastica.*

24 *Emphyteutica res vni ex heredibus inuestiti in partem obuenta, donec superest aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea, etiam si fuit in inuestitura comprehensi, non admittantur.*

25 *Et ita si emphyteusis peruenit ad aliquem, durat in eo eiusque descendentibu, non solùm masculis, sed etiam fœminis.*

DECISIO XXXVIII.

EPiscopus Cesenaten. ann. 1569. titulo emphyteusis inuestiuit pro sexaginta futuris annis ad renouandum, de quadam domo in dicta Ciuitate existen. Gasparem Argentinum seniorem pro se, eiusque filiis, & nepotibus masculis ex recta linea masculina tantum descendentibus, provt ex instrumento dictæ concessionis Summ. Argentinæ *num.* 1. Dicta domus ex diuisione deinde secuta anno 1599. post obitum dicti Gasparis primi acacquirentis inter Ioannem Franciscum, & Gasparem iuniorem eius filios peruenit ad Ioannem Franciscum qui anno 1600. de consensu Episcopi eam vendidit Dominis de Bandis, qui nouam inuestituram obtinuerunt, Defuncto postmodum dicto Ioanne Francisco, & ex eo superstite

tantum Hippolyta vnica eius filia, Gaspar iunior
1 tanquam in inuestitura comprehensus instituit
de anno 1628. iudicium immissionis coram Vica-
rio Cæsenæ contra illos de bandis, sed post non-
nullos actos, cum tempus sexaginta annorum in
inuestitura præfixum expirasset, non fuit causam
vlterius prosecutus, & dictum iudicium semper
siluit vsque ad annum 1650. quo tempore reno-
uata instantia ac prosecuto immissionis iudicio
per Siluiam Gasparis iunioris ex Argentino filio
neptem, emanauit sententia absolutoria ad fauo-
uorem dictorum de Bandis, quæ in secunda instan-
tia fuit ab A.C. reuocata, concedendo Siluiæ pe-
titam immissionem, ac remouendo illos de Ban-
dis ab inuestitura, Ab hac sententia commissi mi-
hi causa appellationis, Dubitaui an dicta senten-
tia A.C. esse confirmanda vel infirmanda, & Do-
mini pro infirmatione responderunt ex vtroque
vitio tam nullitatis quam iniustitiæ.

Nullitas visa fuit resultare ex eo, quod Siluia
prosequuta fuit iudicium immissionis introdu-
ctum de anno 1628. à Gaspare iuniore tanquam
in inuestitura comprehenso, quod facere non po-
tuit, nam ipsa est tantum proneptis Gasparis se-
nioris primi acquirentis, & sic non est de com-
prehensis in inuestitura, quæ gradum nepotum
non egreditur.

Neque instantia, & iis cœpta per dictum Ga-
sparem potuit Siluiæ, esto quod ipsa fuisset dicti
Gasparis hæres, ad hunc effectum suffragari, quia
cum versemur in emphyteusi non hæreditaria
quo casu instantia cœpta per defunctum transit
in hæredem *l.si petitor 31. in figuratione casus, ff.de
iud.* Bart. *in l.Lucius 78. §.rogatus ad fin.ff.ad Tre-
bell.* Mohed.*decis.1.de iudic.* sed in emphyteusi con-
2 cessa pro filiis, & nepotibus, & ita ex pacto, &
prouidentia, instantia vt in tali casu transeat in
hæredem debet is esse de comprehensis in inuesti-
tura, & in his terminis loquitur Peregr.*de fideic.
art.53.n.26.vers.limita, &c.*

3 Neque comprehensionem pretendere valet
Siluia ex eo quod prætendat subingredi locum
Argentini eius patris, siquidem repræsentatio non
admittitur in emphyteusi Ecclesiastica facta sub
hac forma pro se, filiis, & nepotibus, ex commu-
niori sententia, quam sequitur Bart.*in auth. post
fratres, C.de legit.hæred. Cuman.in leg.cum ita, §.in
fideicommisso,ff.de legat.2.* Socc.iun.*consil.73. n. 17.
& 31. lib.1.* Menoch. *consil. 498. num.19. & 20. &
cons.999.num.12.*, Mantic.*de tacit. & ambig. lib.22.
tit. 18. n. 9. cum seq.* vbi quod in tali casu non de-
fertur iure hæreditariu, sed iure contractus, & ita
filius non assumit locum patris hoc idem defen-
4 dit Cap.Latt. *decis.124. per totam lib.2.* vbi in ter-
minis similis concessionis factæ pro se filiis &
nepotibus, tenet non dari representationem, eo
5 quia vnusquisque censetur ex propria persona vo-
catus, & hanc opinionem vti veriorem approba-
uit etiam Rota *dec.219.n.4.vers.tamen in emphyteu-
6 si p.4.diuers.* ex ea ratione, quod in tali casu succe-
datur non iure hæreditatis, sed iure sanguinis.

Non etiam visum fuit posse vim aliquam fieri
in prætensa cessione facta à filiabus Gasparis iu-
nioris adhuc viuentibus, & quæ sunt neptes pri-
mi acquirentis, ac fauorem Siluiæ, quia cum em-
7 phyteusis, de qua nunc agitur, iam diù expiraue-
rit per lapsum sexaginta annorum in inuestitura
præfixorum, vtique nullum ius in eis remansit
censibile esto quod essent de linea in inuestitura
comprehensa, quia vt emphyteusis duret non so-
lum requiritur, quòd exteut vocati, sed vlterius
quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura
limitatum, aliàs semper dicitur emphyteusim ex-
pirare, & dominium vtile consolidari cum dire-
cto, Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. *in tit. de
locat.§.nunc aliqua n.172.quæst.145.* Ruin.*cons.167.
num.12.vol.1.vers.secunda ratione,* Bero.*cons.119. in
præsenti causa, n.1.& 2. vol.1.* vbi loquitur de con-
cessione facta ad certum tempus cum pacto de
renouando, Gorb.*de iur.emphyt.tit.de caus.prin.* ob
tempus finitum *num. 9. cum tribus seqq.* & firma-
uit Rota in Cesen. bonorum 20. Maij 9. Decemb.
1588. co. Bubalo, multo minus cessio fieri pote-
rat ad fauorem Siluiæ, quæ cum ea non esset de
vocatis non poterat dicta cessio suum operari ef- 8
fectum sine consensu Domini, alias ipso incon-
sulto daretur prorogatio gradus concessionis in
personas non approbatas, quod non est admitten-
dum *iuxta text. in l.fi. C. de iur.emph.* cum aliis co-
piosè relatis per Mod.Fulgin.*tract.de iur.emph.tit.
de alien q.1.n.1.& seq.*

Ex capite etiam iniustitiæ DD. censuerunt d.
sententiam esse reuocandam, quia in ea concedi-
tur immissio Siluiæ, quæ non est de comprehen-
sis in inuestitura, cum ea se extendat tantum ad
nepotes, & vlterius illa finita fuit per lapsum
temporis limitati in inuestitura 60. annorum,
proptereaque deficiente in dicta Siluia, vtroque 9
requisito, tam temporis, quàm vocationis ad con-
sequendam immissionem copulatiuè necessario
Corbul. *de iur.emphyt.titul.de caus prin.ob tempus
finitum, num.9.* nullo iure dicta sententia sustineri
potest, prout in his terminis firmauit Rota in Ce-
sen. emphyteusis 23. Ianuarij 1651. coram R. P. D.
meo Albergato.

Neque talis iniustitia euitari potest prætextu 10
quod, & quatenus extincta fuisset dicta emphy-
teusis, nihilominus illius renouatio Siluiæ vti
proximiori deberetur, tum ex æquitate desumpta
ex doctrina Bart. *in leg.1. §.permittitur, ff.de aqua
quot.& æstiua.* quam ex Indulto fa.me.Innoc.VIII.
emanato super bonis emphyteuticis Cæsenæ, ac 11
etiam ex pacto de renouando in inuestitura posi-
to, quia ex his oritur quidem actio personalis
competens contra Ecclesiam pro consequenda
renouatione emphyteusis, sed non inde acquiri-
tur ius reale, quo agi possit contra tertios, prout
sunt Domini de Bandis in quos bona cum con-
sensu Domini fuerunt alienata iuxta veriorem
opinionem, quam tuentur Gab. *cons.68.n.12. & 13.
vers. quia res non est integra lib.2.* Angel. *cons.184.
num.3.vers. & illa verba ad renouandum,* Alexander
cons.65.num.3.vers. nec prædictus vol. 2. Mantic. *de
tac.lib.22.tit.23.n.5.vers.tertio deducitur*, Rota.*co.
Greg.dec.348.num.3.vers. & per istud pactum,* & ibi
Add.*litt.B.dec.567. num.2.* & nuper in puncto fir-
matum fuit in Cæsen.emphyteusis 23.Ian.1651.co.
R.P.D.meo Alberg.

Neque contrarium decisum fuit coram Durano 12
decis.431. quia ibi non fuit discussus articulus,
An proximiori liceret agere iudicio immissionis
contra tertium inuestitum ante obtentam reno-
uationem, sed tantum an ius ei competeret peten-
di renouationem postquam Dominus directus
alterum inuestierat, sic etiam non contradicunt
decisiones in Call. bonorum 8. Aprilis 1647. &
24. Ianuarij 1648. coram Me. Quia in eo casu
Dominus directus sub iuramento, & obligatione
Camerali

Camerali promiserat inuestire proximiorem vlti-
mi inuestiti, statim atque obtinuisset beneplaci-
tum Apostolicum, vnde cum illud deinde obten-
tum fuisset, iure merito resolutum fuit pro im-
missione ad fauorem proximioris, cum haberet ius
in re quæsitum ex præcedenti promissione cum
iuramento, & hypotheca quæ hic prorsus deficit.

Præterea peritæ, & à Siluia obtentæ immissioni
valde obstare etiam Domini dixerunt diuisionem
factam de anno 1599. inter Ioannem Franciscum
& Gasparem iuniorem, à quo Siluia prætendit ha-
bere causam; etenim cum dicta diuisio concepta
13 legatur verbis, & clausulis amplissimis respicien-
tibus non solum ius præsens, sed etiam futurum,
provt colligitur, tum ex pacto apposito, nullo vn-
quam tempore litem, & quæstionem inferendi
super bonis in parte obuentis, quod omne tem-
pus includit, tum ex promissione per diuidentes
facta habendi dictam diuisionem perpetuo ratam,
iuxta etiam promissionẽ euictionis ex quibus in-
duci remissionem iuris futuri firmant communi-
ter Doctores in *l. qui Romæ, §. duo fratres, D. de verb.
oblig.* Curt. sen. *consil. 64. col. 17. vers. quartò princi-
paliter lis,* Curt. iun. *consil. 49. columna penultima,
versic. omissa.* Paris. *consil. 71. numero 8. & 9. vers. eo
magis lib. 3.* Hondedeus *consil. 33. num. 15. lib. 1.*
Gabr. *de fideicomm. conclus. 1. num. 23.* vbi de magis
communi, aliique plures, quos refert, & sequitur
14 *Gionagnon. consil. 100. num. 72. lib. 1.* Tum ex sola
reseruatione iurium paterni fideicommissi, quæ
indicat, vt si diuidentes voluisset reseruare iura
emphyteusis, id pariter expressissent *lege vnica, §.
sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollend.* Rota
*in recent. dec. 669. num. 2. part. 1. vers. & confirma-
tur,* & bene Giouagn. *dict. consil. 100. num. 72. lib. 1.*
15 Gabr. *de fideicomm. conclus. 1. num. 40.* Tum demum
ex subsecuta obseruantia ex eo deducta, quod
vterque ex diuidentibus bona emphyteutica sibi
in diuisione obuenta liberè alienauit, signum eui-
dens est, quod intellexerunt per dictam diuisionem
iura emphyteusis remittere, ac quemlibet eorum
effici suæ portionis dominum irreuocabilem ad
tradita per Ruin. *consil. 119. num. 21. versic. quinimo
videtur lib. 2.* Rota *in Romana fideicommissi de Spi-
ritibus 17. February 1645. §. tum partis, versic. acce-
dit pactum coram R.P.D. meo Bichio;* inde sequitur,
vt Ioannes Franciscus alter ex diuidentibus po-
tuerit controuersam domum de consensu Domi-
ni directi alienare, provt alienauit in illos de Ban-
dis, qui nouam inuestituram reportarunt, atque ita
male contra eos concessa fuerit immissio ad fauo-
rem Siluiæ, quæ nullo modo ei competere pote-
rat, neque iure comprehensionis, quia ipsa non est
16 de vocatis, neque iure renouationis, quia semel
facta valida translatione emphyteusis in alios, non
attenditur amplius linea primi acquirentis, nec il-
lius proximitas, sed eueniente casu renouationis
illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit
alienatio, ad tradita per Corn. *consil. 250. num. 3.
lib. 3. v. & ideo censeatur concessa emphyteusis.* Gabr.
cons. 68. n. 13. lib. 2. Mantica *de tac. lib. 2 2. tit. 23.
n. 5.* Rota *coram san. mem. Gregor. XV. dec. 348. n. 2.
& seqq.* vbi Adden. *sub littera D.* allegat plures
concordantes, Benint. *dec. 87. per totam.*

Neque pro releuanti habita fuit obiecta nulli-
tas diuisionis deducta ex defectu insinuationis in
contractu minorum, quales erant diuidentes de
tempore contractus diuisionis requisitæ à consti-
tutione Ægidiana, quia illa præsumitur ex cursu
triginta annorum cum obseruantia, Ruin. *consil.* 17
23. num. 1. lib. 5. Felin. *consil. 2. num. 22.* Rota *dec.
122 numero 5. & 6. dec. 447. numero 2. part. 1. re-
centiores.* Et licet Gaspar litem de anno 1628. mo-
uetit, de quo tempore à die diuisionis elapsi tan-
tum fuerant 29. anni, non exinde excluditur alle-
gata præsumptio solemnitatis, quia lis à dicto
Gaspare introducta non fuit super nullitate diui-
sionis ex defectu solemnitatum, sed ex eo, quia
prætendebat per obitum Ioannis Francisci sine
liberis masculis bona emphyteutica ad se reuerti
debere.

Nec etiam obstat, dictam alienationem, provt
etiam nouam inuestituram non potuisse valide
fieri in præiudicium nepotum ex propriis eorum
personis vocatorum, quia quidquid dici posset
respectu comprehensorum, tamen respectu Ag- 18
natorum; qui lapso tempore renouationem ex
æquitate prætendunt, alienatio sustineri videtur,
quia nullum ius quisitum habent in re, sed tan-
tum in spe, quod ad hunc effectum non censetur
considerabile & vlterius, quia vt sit locus renoua-
tioni, res debet ad Dominum directum esse reuer- 19
sa, quod hic dici non potest. Non stante alienatio- 20
ne, & noua inuestitura concessa ab Episcopo ad
fauorem illorum de Bandis, domus hodie penes
ipsos reperitur, vt in his terminis firmat Ruin.
consil. 45 numero 20. versic. nec prædictus, vol. 1 Gabr.
de iur. emphyt. conclus. 1. num. 26. Caldas *de renouat.
emphyteut. lib. 1. quæst. 9. in princip.* Gabriel. *con-
sil. 30. numero 21. libro 1. & consil. 78. numero 12.
lib. 2.*

Demum tollere quamcumque difficultatem
hoc vnum posse videtur, quia admissa etiam nul-
litate alienationis, & nouæ inuestituræ cum con-
trouersa domus titulo diuisionis peruenerit in Ioã- 21
nem Franciscum, atque ita ingressa fuerit eius li-
neam, in ea continuare debet vsque ad totalem il-
lius extinctionem *ad textum expressum, in cap. 1.
in fine de natura success. feud.* vbi Baldus *numero 1.*
Afflict. *num. 77.* qui licet loquatur de feudo, habet 22
locum etiam in emphyteusi, vt voluit Ruin. *con-
sil. 166. num. 10. & cons. 9. num. 5. lib. 1. versic. quinimo
videtur.* Corn. *consil. 263. num. 10. lib 1.* Honde-
deus *consil. 36. num. 35. lib. 1.* loquens de emphy- 23
teusi Ecclesiastica, Natt. *consil. 22. num. 1. lib. 1.* cum
aliis latè cumulatis in *Cæsenaten. emphyteusis 14.
Decembris 1635. §. secundo quia coram bon. memor.
Merlino,* & per modernum Fulginaten. *de emphyt.
sub titulo de successore in bon. emphyt. quæst. 2. n. 28.*
vbi conciliando decisiones Rotales firmat, quod 24
quando res emphyteutica vni ex hæredibus inue-
stiri in partem obuenit, provt in terminis casus
nostri donec superest aliquis ex dicta linea, alij de
diuersa linea etiamsi sint inuestitura comprehensi,
non admittuntur, & ita si emphyteusis peruenit
ad aliquem durat in eo, eiusque descendentibus
non solum masculis, sed etiam fœminis vt præter 25
supra allegatos consuluerunt Bero. *consil. 91. n. 26.
lib. 1.* Decian. *consil. 98. num. 13. lib. 3.* Mantica
de tac. lib. 23. tit. 27. num. 18. & in specie eodem *lib.
23. tit. 33. num. 17.* Cum itaque ex Ioanne Francisco
superstes adhuc sit Hippolyta filia nullo modo
controuersa domus emphyteutica redire potuit
ad lineam Gasparis Ioannis Francisci fratris à quo
descendit Siluia, quæ immissionem reportauit, sed
illa in omnem casum, quo prædicta cessarent;
provt bene subsistunt, remanere deberet in dicta
Hippolyta.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante,&c.

R. P. D. Rovas.
Meleuitana Hæreditatis.
Luna 17. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potissimum ad illam concurrant. Item aliqua, ex quibus arguatur donatio causa mortis. Item, & de materia Spolij respectu bonorum Ecclesiasticorum. Item, & de constituto donationi apposito.

SVMMARIVM.

1 *Donatio vniuersali omnium bonorum competit immissio post mortem donantis contra tertium, tam ex remedio,* lege fin. Cod. de Edict. Diu. Adrian. tollend. *quam ex Saluiano.*

2 *Donatio acceptari potest etiam post mortem donantis, si modò donator medio tempore bona in alium non transtulerit titulo singulari.*

3 *Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, & ideò cadunt sub spolio, num.* 14.

4 *Donatio inter viuos reputatur, si quis id claris verbis, & ijsdem id expresserit.*

5 *Spolium non intrat in his, quæ transferuntur etiam in infirmitate, si ex ea infirmitate disponens non decedat, etiam quod effectus translationis collatus sit in tempus mortis.*

6 *Donans inter viuos tenetur sibi reseruare certam quantitatem causa testandi.*

7 *Clausula constitut: clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio rati, conueniunt naturæ donationis inter viuos, n.*8 *&* 9.

10 *Reseruatio facultatis reuocandi donationem, tam in vita, quàm in morte, est vehemens coniectura donationis causa mortis, nisi vrgeant potentiores coniecturæ in contrarium.*

11 *Per reseruationem facultatis reuocandi donationem, adhuc donatio dicitur irreuocabilis inter viuos, resolubilis, tam quatenus donans disposuit, n.*12.

13 *Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio. In quibus terminis intelligatur, n.*14.

15 *Testes, licet deponant de proprio iudicio, tamen si reddant optimam rationem scientiæ, probant.*

16 *Ecclesiasticus siue Clericus, quidquid impendit in victu, & vestitu, præsumitur impendere de rebus Ecclesiæ.*

17 *Clericus, de quæsitis aliunde, quàm ex redditibus Ecclesiæ, potest testari.*

18 *Fructus bonorum patrimonialium, ac laicalium non cadunt sub spolio.*

19 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, non impedit immissionem.*

20 *Donatarius vniuersalis reputatur loco hæredis.*

21 *Constitutum cessat si sit stipulatum pro absente, & constitutarius in vita constituentis non acceptauerit, nec ad effectum possessionis sufficit stipulatio Notarij, n.*23.

*Aut iuramentum, n.*24.

22 *Animus requiritur ad acquirendam possessionem.*

24 *Iuramentum respicit personam donantis, non supplet consensum donatarij absentis.*

25 *In donatione mere lucratiua acceptatio non est necessaria, secus in aliqualiter onerosa.*

26 *Medium impedimentum impedit retrotractionem.*

DECISIO XXXIX.

Dictum fuit coram me sub die 19. Februarij præteriti esse concedendam manutentionem, necnon immissionem Andreæ Vassallo tunc solum informanti in bonisque Bartholomæi Vassalli Decani Ecclesiæ Meliten. eius Germani fratris vigore donationis inter viuos ei factæ per dictum Bartholomæum, subsequuta hæredis institutione; qua decisione hodie reuisa (informante etiam Camera magistrali eminentissimi magni Magistri, quæ spolij prætextu possessionem bonorum, de quibus agitur, dicto Bartholomæo vita functo apprehendit) Domini steterunt in decisis quoad immissionem; quo verò ad manutentionem à decisis recesserunt.

Nam quoad immissionem bene subsistunt illius fundamenta, cum verum sit dicere, præfatum Andream Vassallum esse donatarium vniuersalem bonorum dicti Bartholomæi fratris, quam dona- 1
tionem remansisse confirmatam dicebant Domini per successionem ei delatam ex testamento, quibus omnibus in casibus immissio fuit meritò concessa ex remedio, *l. final. Cod. de edict.* Diui Adrian. tollen. vel ex Saluia. dum bona extant penes tertium ob hypothecam in donatione appositam pro obseruantia donationis, Menoch. *de adipiscend. remed.* 3 *num.* 55. Rota *decis.* 44 *num.* 4. *part.* 1. *diuers. & decis.* 539. *num.* 1. *part.* 4. *rec. & part.* 5. *dec.* 578. *in princip.* & post Pacif. *de Salu. dec.* 98. *n.* 4. Ad quem effectum exuberat acceptatio donationis etiam post mortem Bartholomæi donatoris, quando medio tempore donator dominium in alium non transtulit titulo singulari, vt in casu nostro, & ratio est in promptu, quia per stipulationem Notarij 2
donatio remansit ab initio perfecta ex parte donatoris, & irreuocabiliter translata in Donatarium actio pro obseruantia donationis; Dydac. Couar. *de testam. part.* 3. *num.* 13. Molin. *de Primog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 77. Iacob. Cancer. *var. resol. tom.* 1. *c.* 8. *de donat. num* 43. Castill. *contron. iur. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 45. *& sequentibus.* vbi latè exornat, & adducit concordantes Marcabrun. *cons.* 10. *num.* 15. *& seqq.* Surdus *decis.* 111. *num.* 5. 10. *&* 11. Modern. *Assisten. dec. form. Eccles.* 81. *num.* 25. *vers. quia respondetur,* Rota *dec.* 683. *n.* 5. *part.* 1. *diuers.* quidquid in contrarium dixerit, Cephal. *consil.* 440. *numero* 44. dum communis opinio stat contra eum ex supradictis Doctoribus, ac decisionibus supremorum Tribunalium.

Nil obstat, quod bona controuersa vti priùs spectantia ad Bartholomæum Decanum Ecclesiæ Meliten. cadant sub spolio ad fauorem Cameræ 3
magistralis, cum ea præsumantur acquisita ex redditibus Ecclesiæ, vt per Didac. *in cap.* 1. *num.* 6. *cum seqq. de testam.* Surdus *consil.* 333. *num.* 41. quia sat est dicere quod agatur de bonis donatis à Clerico beneficiato mediante donatione inter viuos, dum Bartholomæus præfatus dixit, se donare irreuocabiliter inter viuos, vnde talis reputatur, *lege non aliter de leg.* 3. *leg. Labeo de suppellect. legat.* Barthol. 4
Imol. Castrens. Alexand. & Iason. *in l. ege quæ dotis, D. solut. matrimon.* Menoch. *præsump.* 35. *numero* 2. *lib.* 3. Iason. *consil.* 5. *column. penult. lib.* 3. *& consil.* 169. *colum. vltim. lib.* 4. Decian. *consil.* 305. *per tot.*

& 470. num.1. & 6. nec inde intrat spolium, licet
donatio facta legatur ab infirmo, dum ea illa in-
5 firmitate non decesserit Iason. *in l. quæ dotis, n. 28.*
D. solut. matrim. Io. Francisc. à Ponte *cons. 83. num. 5.*
lib. 1. etiamsi effectus donationis fuerit collatus
post mortem, Baldus *in l. 2. C. de iur. dot.* Io. Franc. à
Ponte *d. consil. 83. n. 61. & sequentibus, lib. 1.* Rota
dec. 9. n. 24. & sequentibus, part. 7. recent. præsertim
dum idem Bartholomæus sibi reseruauit certam
quantitatem causa testandi, quæ reseruatio fuisset
6 superflua, nisi donasset inter viuos; cum tunc de
omnibus bonis potuisset disponere, Ruin. *consil.*
182. n. 7. lib. 1. Baldus *cons. 107. num. 2. lib. 2.* Socc.
sen. *cons. 53. n. 3 & seqq. lib.* Panzir. *consil. 59. num. 93.*
& 94. Menoch. *præsumpt. 33. lib. 3.* Mastr. *decis. 211.*
n. 23. Rota *dec. 9. n. 2. p. 7. rec.*
7 Quibus accedit quod donator apposuit clausu-
lam, constituti, & clausulam, ad habendum, quæ
alioquin essent ineptæ vt per Rol. *consil. 61. n. 45.*
& 48. lib. 2. Surdus *cons. 45 num. 26.* Cyriac. *controu.*
514. num. 15. Rota *decis. 9. num. 21. part. 7. rec.* & in
8 Lauretana donationis 20. Februarij 1641. coram
Eminentissimo Cardinale Verospio; voluitque
donationem insinuari infra tres dies, alias haberi
pro insinuata, quæ insinuatio congruit donationi
inter viuos, Mantic. *de coniect. lib. 1. num. 16.* promi-
sitque omnia in donatione contenta, rata, & grata
habere, quæ verba operantur pariter, vt donatio
censeatur inter viuos Alea *cons. 14. num. 1. volum. 1.*
9 *& consil. 78. num. 4. vol. 4. cons. 7. n. 14. vol. 6.* Natt.
consil. 104. num. 6. Roi. *cons. 8. num. 26. vol. 1. consil. 61.*
n. 43. vol. 2. Bell. iun. *cons. 8. n. 6. & 7.* Gabr. *concl. 9.*
n. 7. tit. de iur. iur.
Minus obstat, quod donator voluerit sibi licere,
donationem reuocare tam in vita, quàm in morte,
10 quem esse vehementem coniecturam pro reputan-
da præfatata donatione causa mortis inculcabant
informantes pro Camera magistrali; cum tale pa-
ctum repugnet illius substantiæ Doct. *in l. Seia §.*
vltimo, D. de don. caus. mort. latè Bell. iun. *dicto*
consil. 8. numero 22. & sequentibus, Menoch. *consil.*
1092. num. 27. Mart. *vot. 77. num. 1.* Molin. *de prim.*
lib. 4. cap. 2. num. 40. & 52. Rota *decis. 9. num. 13. p. 7.*
recent.
Sed fuit per Dominos responsum, præfatam
coniecturam non sufficere, quando, vt in casu no-
stro vrgent potentiores coniecturæ in contrariũ,
vt in præsenti, quibus concurrentibus dicta do-
natio sic concepta reputatur inter viuos, resolubi-
lis tamen quatenus donator alienet, siue aliter di-
11 sponat de bonis donatis, Mantica *coniect. vltim.*
vol. lib. 1. tit. 13. num. 20. Natta *consil. 270. num. 4.*
Seraph. *decisione 559. num. 21.* Rota *decisione 456.*
num. 26. part. 4. tom. 3. recent. Quæ coniecturæ non
12 concurrebant in casu Doctorum adductorum in
contrarium.
Nec pariter obstat, quod bona donata reuoca-
biliter cadant sub spolio. Port. Imol. *consil. 114.*
13 Molin. *de primog. lib. 2. cap. 10. num. 31.* quia fuit
animaduertendum, Port. Imol. non loqui in ter-
minis reuocabilitatis, prouenientis ex dispositio-
ne magis accedente vltimæ voluntati, quam con-
14 tractui inter viuos, & quando constat bona fuisse
acquisita ex redditibus Ecclesiæ, vt in specie Grat.
disc. 381. n. 6.
Sed cessat omnis difficultas, ex quo bona, de
quibus agitur nullo modo possunt cadere sub
spolio, quatenus etiam spolium dictæ Cameræ
magistrali competeret, quia cum redditus Decana-
tus non excederent scuta 200. vel 300. vt testes
comprobant, & ex testibus constet, quod Decanus,
defunctus pro sui seruitio detinebat tres famulos,
duas Asellas, & mulam, ciuiles vestes induebat, & 15
cibis melioribus vescebatur, qui testes huc bene
comprobant, licet deponant de proprio iudicio,
dum reddunt optimam rationem scientiæ Farin.
de testibus, quæst. 68. num. 111. Buratt. *decis. 430.*
num. 2. Rota *part. 1. diuers. decis. 73. num. 2.* quæ om-
nia minori impendio, quàm scutorum 300. quin-
imo 300. fieri valuisse non est hæsitandum, inde
satis dicitur probatum, quod quidquid acquisiuit
dictus Bartholomæus Vassallus decanus, non ac- 16
quisiuit ex bonis Ecclesiæ, sed ex propria industria
licita, & permissa, cum esset Iurisconsultus, quid-
quid verò fuit impensum in victu, certè præsumi-
tur impensum ex redditibus Ecclesiæ. Innoc. *in*
capite cum in offic. num. 4. de testament. Menoch. *de*
arbitr. cap. 195. num. 5. 7. & 8. cum sequentibus, Ca-
putaq. *dec. 303. lib. 1. in manuscript.* vnde sequitur,
quod redditus Decanatus fuerunt consumpti in
victu, & vestitu dicti Bartholomæi Decani; de ac-
quisitis verò aliundè, quam ea dictis redditibus 17
Ecclesiæ, valuit certè idem Decanus testari etiam
ex dispositione iuris communis, Auth. licentiam
Cod. de Episcop. Cler. cap. zelatum il 2. §. Cæterum,
cap. quia nos de testam. Couarr. *in cap. 1. num. 11. ver-*
sic. & Presbyteris eodem titulo. Rota *in Foroliuien.*
de Monsignanis 26. Februarij 1603. coram Penia.
Accedit omnibus, quod hodie est in causa di-
cta Camera magistralis, quæ solùm prætendit ac-
quisita ex fructibus dicti Dacanatus, cuius præten-
sio remanet elisa, nedum ex impensis supra pon-
deratis, verum etiam quia dictus Bartholomæus,
defunctus plura bona patrimonialia ac merè lai-
calia habuit, & antequam Decanatum assequere-
tur possidebat Archipresbyteratum eiusdem Ec-
clesiæ annui redditus scutorum 250. cuius fru- 18
ctus nullo pacto cadunt sub spolio ob constitu-
tiones felic. record. Pij Quarti, & Pij Quinti, quo-
circa remansit clarum, acquisitiones factas non es-
se ex redditibus Decanatus, merito dictum fuit,
Andreæ Vassallo dandam esse immissionem vti hæ-
redi, siue ex testamento remedio *leg. fin.* siue ab
intestato remedio quorum bonorum, siue donata-
rio defuncti; ad quem effectum sufficit posse du-
bitari, an dictæ Cameræ magistrali competat ius
spolij, & an tali iuri fuerit derogatum in dictis in-
dultis Pianis concessis Clero Meliten. dum exce-
ptio defectus proprietatis non valet retardare im-
missionem si non est clara, & requirit altiorem in- 19
daginem, vt in hoc casu, Roland. *consil. 2. num. 38. &*
sequentibus, lib. 3. Rota *decisione 186. num. 4. post 2.*
vol. cons. Farinac. & Foroliu. *de Monsignanis 26.*
Februarij 1603. coram Penia; & latè comprobat
moder. Bonon. *de acquir. poss. quæst. 3. num. 1023.*
Rota *p. 7. rec. dec. 110. n. 12.*
Demum non obstat, quod aliqua corpora fue-
runt donata aliis personis quia dum alij Donata-
rij non comparent, omnia debentur eidem An- 20
dreæ, quia est hæres, ac Donatarius vniuersalis,
qui reputatur loco hæredis, Rota *dec. 207. num. 9.*
part. 6. recent. & dec. 377. num. 7. & 8. p. 4. tom. 3. rec.
legatarij etiam particulares debent capere de ma-
nu hæredis, Duran. *dec. 62. n. 8.*
Quò verò ad manutentionem concessam An-
dreæ donatario in vim clausulæ constituti in *dec.*
19. Februarij præteriti, hodie reuisa, fuit à decisis
merito recessum, ex quo effectus constituti, à quo 21
sumi

sumitur possessio dicti Andreæ Donatarij cessat in casu nostro, quia constitutum, & ipsa donatio legitur concepta ad fauorem absentis, neque constat de acceptatione constitutarij in vita donantis, eo autem defuncto, dum Camera magistralis possessionem bonorum dicti Bartholomæi accepit non competit manutentio aduersus eam dicto Andreæ hæredi, qui priùs possessionem non apprehendit, *retinenda instit. de interdict.* Redoan. *de spoliis, quæst.15.num.24.vers.& Ecclesiam, vel Cameram*, quin imo nec constat de animo eiusdem Andreæ acquirendi, & tamen ad hunc effectum
22 requiritur animus acquirentis, & tradit Tiraq. *de iur.const.limit.30. num.1.& sequentibus, per textum in l.3.in princip.& leg. quemadmodum l.quod meo,§. si furioso l.si seruum communem, primo, D. de acquir. possess.l.si ego,D.de negot.gest.*

Nil releuat, quod pro Donatario absenti Notarius fuerit stipulatus, quia licet ob dictam stipulationem donatio ex parte donantis fiat irreuocabilis, & donatario absenti acquiritur ab initio actio
23 personalis ad rem donatam consequendam, non tamen acquiritur rei donatæ possessio ante acceptationem donationis ea ratione, quia possessio non nisi animo acquiritur Tiraquell. *de iure const.d.limit.30.num.7.& seqq.& n.58.59.*Ruin. *cons.119.num.8.vers.antequam cons.126.num.10.vers.rati ergo habitio, cons.172. n 16.lib.1.* Laderch. *consil.76. n.1.*Mant. *de tacit.lib.13.tit.7.num.25.* Cyriac. *contr. 322.num.8.& seqq. contron.425. num.22. cum seqq.* Olasch. *dec.33. n.12.* Ant.de Amat. *resol.30. num.6.* Rota *dec.683.n.4.part.1 rec.& dec.70.n.10.part.4. tom.3.rec.* non obstante quocunque iuramento apposito in d.donatione, dum illud dicitur respicere personam donatoris, non autem valet supplere consensum donatarij. Abb. *in cap.sicut il.3 n.5. de iure iur.*Gutier. *in cap quamuis,num.55.de pact.in 6.* Rota *dec.27.n 11.& seqq.part.7. rec. & in Romana census 25.Iunij 1641. coram reuerendissimo P. D.meo Bichio.*

Animaduersum etiam fuit, quod in præsenti, viuente dicto Bartholomæo donatore, donatio nullo modo legitur acceptata, præsertim cum in ea diuersa legantur onera; nec sufficit, quod deuenerit ad notitiam donatarij ad effectum præsumendi acceptationem licet secus esset si donatio mere lucratiua extaret, Rota *dec.274 n.4.p.6.rec. dec.27 n.21.& seqq.* vbi in terminis donationis iusatæ *part.7.rec.* acceptatio verò dictæ donationis post mortem dicti donatoris in præiudicium Cameræ eiusdem magistralis, quæ statim defuncto dicto Bartholomæo possessionem bonorum illius
26 apprehendit, nil prodest ad effectum raportandi manutentionem, quia de tempore acceptationis possessio non reperiebatur penes Bartholomæum constituentem, sed penes dictam Cameram magistralem, & medium impertiens impedit retrotractionem, Mantic. *de tac.lib.13.titulo 7.numero 9.* Rota *decisione 627. num. 1. part. 4. diuers. relat. per moder.* Peruf. *de manut. obseru.55. numero 150.* & in terminis Anton. de Amat. *resolut. 16.num. 6.* Tiraq. *de iur.constit.limit.30.numero 2.& 8.* Castill. *controuers. iur. libro 4. capite 37. sub numero 39.columna vltima, versiculo vsque adeo*, Rota *dec.683. n.4.p.1.diuers.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. Carro.
Bononien. de Testinis.
Lunæ 31. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla; debet tamen per tres sententias conformes declarari. Sustinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommissarius, quando possit impedire immissionem hærede scripto.

SVMMARIVM.

1 *Transactio omnibus controuersiis, & prætensionibus finem imponit, & agentem à limine iudicij repellit: ex quo obstat exceptio litis finitæ.*
2 *Iura cessa adeo irreuocabiliter acquiruntur cessionario, & eius hæredibus, ac successoribus, vt cedens ad illa amplius regressum habere non valeat.*
3 *Transactio emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla, nec aliquem opera potest iuris effectum. Declaratur procedere solum in causa finali numero 5.*
4 *Dictio forte, quando respicit factum, dubitatio nem præfefert.*
6 *Minori non solum licitum est denuò cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare.*
7 *Transactio, qua prætenditur nulla, seu inualida ex falsitate causæ, remanet in statu validitatis, donec, & quousque per tres sententias conformes rescindatur.*
8 *Ad transactionem sustinendam, quæuis probabilis dubitandi ratio sufficit, dummodo calumniam euidentem excludat.*
9 *Reseruatio iurium*, prout de iure, &c. & non aliter, &c.
10 *Fideicommissarius non potest impedire immissionem hæredi scripto, nisi tribus copulatiuè concurrentibus. Quod doceat incontinenti de iure suo. Quod nihil sit detrahendum, & quod possideat sine vitio.*
11 *Contradictor legitimus quis dici non potest, nisi docto incontinenti de iure suo.*

DECISIO XL.

Per sententiam Rotalem pronunciatum fuit dudum esse immissionem Alexandro Vitali hæredi scripto per Guidonem de Tostinis super omnibus bonis in eius hæreditate repertis, quam hodie coram me in gradu appellationis confirmandam esse responsum fuit, quia illius validitas non reuocatur in iudicium, iustitia verò probatur ex decisionibus emanatis coram reuerendissimo P.D.meo Peutingerio 2. Decembris 1647. & 5.Iunij 1648.

Nec obstat exceptio fideicommissi pro parte sororum de Tostinis iterum deducta ex testamento Philippi.

Quia cum ipsæ in instrumento transactionis celebratæ 4. Februarij 1604. amplissimè cesserint, & renunciauerint eidem Guidoni omnia, & quæcunque iura eis quomodolibet competentia, ac competitura, & signanter vigore institutionis & substitutionis ad earum fauorem factarum per eundem Philippum ipsarum sum. num. 6. vtrique eis

1 cis obstat exceptio litis finitæ, cum transactio omnibus controuersiis, & prætensionibus finem imponat, & agentem repellat à limine iudicij, *cap.1. de lit. contest. in 6. l.causas, & l.fratris, Codice de transactione*, & præter auctoritates deductas in præcedentibus decisionibus responsum fuit in
2 Romana successionis de comitibus 26. Iunij 1647. coram Reuerendissimo dicto Terracinen. §. *Ratio quæ mouit*, & in Romana rescisionis concordiæ 15. Iunij 1648. coram Reuerendissimo Patre Domino Corrado §. *Hac enim*. Dictaque iura irreuocabiliter acquisita fuerunt ipsi Guidoni cessionario, eiusque hæredibus, & successoribus, itavt dictæ sorores amplius ad illa regressum habere non valeant, vt plenè probant reiectis contrariis Peregrinus *consil. 54. num. 16. lib. 5.* Franch. *decis. 375. num. 1.* Rota *in rec. decis. 587. num. 9. part. 1. dec. 109. n. 1. cum sequentibus, & dec. 141. num. 12. p. 5. coram bon. mem.* Buratt. *dec. 310. n. 5. vers. quo vero ad Margaritam ac n. 6. & 7.* in Romana fideicomm. de incoronatis 5. Nouembris 1639. coram bon. mem. Pirouano, aliisque pluribus relatis dictum fuit in Romana fideicommissi de Cosciaris 16. Martij 1648. coram R.P.D. meo Corrado §. *firmata igitur*.

Nec subsistit quod transactio emanauerit ex falsa causa ex eo scilicet quod Guido non approbauerit testamentum paternum cuius tamen contrarium appareat ex instrumento ipsius approba-
3 tionis confecto 23. Iulij 1602. dicto Sum. *num. 2.* & ideo sit ipso iure nulla nec aliquem operari possit iuris effectum, *l.si ex fallis Codice de transactione*.

Dupliciter enim responsum fuit, & primo quod huiusmodi defectus approbatione fuerit quidem in dicto instrumento narratus, sed sub dubiis, non autem certis, & determinatis verbis, ibi, provt sic non fuit fortè per solemne instru-
4 mentum approbatum Dictio enim illa fortè quàdo, provt hic respicit factum, dubitationem præsefert, Ruin. *consil. 170. num. 5. lib. 2.* Paris. *consil. 29. num. 18. lib. 2.* Menoch. *cons. 759. n. 4.* Et nihil certum inesse ponit, vt post alios dixit Rota *coram bon. mem.* Buratt. *dec. 530. n. 2.* Ideoque huiusmodi defectus dici non potest causa finalis ipsius trans-
5 actionis, dum, nec narratus, nec habitus fuit pro constanti, vt ponderauit Rota *dec. 104. n. 1. part. 2. rec.* & consequenter non suffragatur pro illius inualiditate quia ad istum effectum sola causa finalis attenditur ad *not. in leg. domus, Cod. de condit. & demonstrat.* Rota *dicta dec. 104. num. 1. in fin. vers. quæ vt causa*.

Secundo quod ibidem non fuit simpliciter narratum Guidonem non approbasse testamentum paternum, sed quod illud non approbauerat saltem, vt voluerat Philippus eius pater ex quo illius hæreditatem adiuerat cum beneficio legis, & inuentarij ibi, ob non factam per eundem Guidonem approbationem expressam dicti testamenti saltem provt dispositum à dicto testatore fuerat, &c. & ibi provt sic non fuit fortè per solemne instrumentum approbatum per dictum Dominum Guidonem, vt voluerat d. D. Philippus eius pater, sed tantum adeundo hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, &c. vt in registr. fol. 176. à tergo cum sequentibus. Quæ quidem narratiua tantum abest quod sit falsa, quinimo est verissima, qui. Guido vltra dictam approbationem simpliciter factam 23. Iulij 1602. Summario dicto *n. 2.* eadem die vel vt respondendo in contrarium adductis firmatur in vtraque decisione R. P. D. mei Peutingerij, vel vt altera pars prætendit 27. eiusdem præuia curatoris deputatione hæreditatem paternam iterum adiuit cum dicto beneficio leg. 6
& inuentarij, ac cum protestatione quod si quid ab eo factum fuerit nomine vel iure hæreditario id semper fore, & esse factum saluo, ac reseruato sibi dicto beneficio, & non alias aliter, nec alio modo eodem summario *num. 3.* Huiusmodi enim aditio & noua approbatio omnino est attendenda cum facta fuerit legitimo tempore, & versamur in minore cui licitum est non solum denuo cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare, vt per *textus in l.sicut maior, Codice de repud. & abstin. hæred.* dictum fuit in Romana fideicommissi de maximis 11. Ianuarij præteriti coram me, §. *penultimo, vers. quam minoribus* cum aliis deductis in prima decis. huius causæ §. *Præterea quamuis.* Ac 7
per consequens prætensa falsitas causæ penitus excluditur, & transactio remanet in statu validitatis saltem quousque per tres sententias conformes rescindatur ex probatis in vtraque præcedenti decisione, & signanter in prima §. *fin.*

Et vlterius Domini ponderabat quod transigentes principaliter deuenerunt ad huiusmodi transactionem ob varias prætensiones hinc inde extraiudicialiter deductas; nam dictæ sorores prætendebant à Guidone libras 8. mill. & apparatum Leonæ promissum à prædicto Philippo, necnon legatum annuorum scutorum centum ab eodem ipsis relictum; pro parte vero Guidonis replicabatur ad nihilum teneri, quia se vocatum dicebat ad antiquius fideicommissum q. Hieronymi Patrui eiusdem Philippi, quodque illius vigore omnia bona ab eius patre relicta possidebat, vt proinde, nec dicta promissio sibi obstaret, nec Philippus in eius præiudicium præfatum legatum illi relinquere valuisset, & quatenus aliquid adesset proprium dicti Philippi illud sibi deberi prætendebat pro restitutione dotis Angelæ eius matris, vt clarè habetur in eodem instrumento dictæ transactionis sub illis verbis, hincque ideo orta cum sequentibus, vnde cum ex his appareat causam finalem dictæ transactionis fuisse controuersias super præmissis extraiudicialiter deductas, & litium occasiones, quibus partes cautè occurrere voluerūt, vtique hoc superabundat, vt de illius nullitate, & falsa causa apponi non valeat, cum pro sustinenda transactione quæuis probabilis dubitandi ratio sufficiat dummodo calumniam euidentem 8
excludat, *leg. in summa*, ibique glossa, *& verbo nulla D. de condition. indebit.* Parisius *consil. 32. num. 17. lib. 1.* Decian. *consil. 56. num. 29. & lib. 4.* Becc. *consil. 109. n. 8. vers. nam eo, ipso*, Rota *in recentior. decis. 263. n. 2. part. 3. & decis. 348. n. 4. vers. etiam si modica part. 4.* ac dictum fuit in Bononien. transactionis 25. Februarij 1639. coram bon. mem. Merlino §. *illudque*, plurimi faciebat cum aliis latè congestis in dicta Romana rescisionis concordiæ coram Reuerendissimo Patre D. meo Corrado, §. *quia contrarium*.

Denique minus releuat reseruatio iurium super bonis ex hæreditate eiusdem Hieronymi.

Quia non fuit facta simpliciter, sed sub his verbis, ibi, reseruatis iuribus suis in bonis hæreditatis dicti Hieronymi, &c. post mortem dicti Guidonis sine filiis, &c. si tamen, &c. & provt de iure, &c. & non aliter, &c. Et ideo cum adhuc concludentet 9

denter doctum non fuerit, ipsis aliquod ius competere, vtique vigore istius reseruationis petitam immissionem hæredi scripto nequeunt impedire ex *notat in lege filium fratribus*, ibique Glossa *verbo metu placuis*, & Doctores, *Codice ad Senat. Consult. Trebell. & ex lego 2. Codice de Edict. Diu. Adrian. Toll*. Bartolus *in lege finali, num.* 22. *versic. quero vbi fideicommissarius, D. eodem*, & comprobat Angelus *de legitim. contrad. quæst.* 10. *art.* 15. *n.* 215. *cum sequentibus*. Et licèt reperiantur in possessione authore Prætore nihilominus quia ad istum effectum tria copulatiuè requiruntur, nempe quod fideicommissarius doceat incontinenti de iure suo, quod nihil sit de trahendum, & quod possideat sine vitio ex plene deductis in Bononien. bonorum 31. Ianuarij M. DC. XLVI. coram reuerendissimo Domino meo Decano §. *nec ad impediendam*. Non docto incontinenti de ipsarum iure non dicuntur legitimæ contradictrices, quamuis possessio non videretur vitiosa, vt respondit Rota coram bonæ memoriæ Buratto *dec.* 544. *num.* 1. *& num.* 2. *& melius decisione* 589. *num.* 2. ac in aliis latè relatis in eadem Bononien. bonorum §. *nam primo*. Vltra quod ex persona eiusdem Guidonis competūt detractiones legitimæ, & dotis maternæ ponderatæ in secunda decisione coram Reuerendiss. P. Dom. meo Peutingerio in fine.

Atque ita vtraque, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARO. CORRADO.

Perusina Bonorum.

Veneris 29. *Maij* 1648.

ARGVMENTVM.

Fatalia appellationis, spatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in sac. Tribun. Rotæ, stante iniustitia sententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorum indaginem non valet impedire immissionem iudicati. Plura de præscriptione, ac temporis lapsu; & de stylo Rotæ circa executionem.

SVMMARIVM.

1 *Tempus triginta annorum facit interire omnia fatalia causæ appellationis.*

Et ideo sententia transitum fecit in iudicatum, n. 3.

Limitatur in sacr. Tribunali Rota, stante iniustitia sententia, quia tunc lapsus fatalium attendi non debet, n. 7.

Ac proinde exequi debet, n. 4.

Etiam instante herede illius, pro quo lata fuit, n. 5.

Eoque facilius quando ex decisionibus Rotalibus plene iustificatur, n. 8.

2 *Causa restitutionis in integrum, infrà quadriennium est terminanda.*

8 *Res inter alias, acta, vel iudicata, alteri nocere non debet.*

9 *Alienationis probatio non deducitur ex instrumento non effectuato, cum nullius sit ad hunc effectum considerationis perinde ac si celebratum non fuisset.*

10 *Legitima ex legis dispositione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta, primum locum obtinentibus tempore mortis auia.*

11 *Et est tertia pars bonorum.*

12 *Et debet esse libera prorsus ab omni grauamine, ac fideicommisso.*

13 *Dos filia censetur constituta ex bonis paternis, prout fieri debet.*

14 *Dos materna non imputatur in legitimam ex bonis auia, matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria persona, cum illam ipse consequatur vigore stipulationis adhibita in instrumento dotali, vti hæres matris.*

15 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, apposita per detentorem rei, non valet impedire immissionem, quæ venit in executionem iudicati.*

16 *Eoque minus concurrente perceptione fructuum à die litis contestata regulariter constituendorum vnde augetur illiquiditas, magis excluditur obiecta retentio.*

18 *Per lapsum annorum triginta, actio, tam in factum, quàm iudicis officium competens pro executione iudicati, regulariter præscribitur.*

18 *Præscriptio contra hæredem, non inchoatur, nisi ab aditione hæreditatis.*

19 *Proscriptionem opponens, tenetur principium, ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare.*

20 *Hæredi substituto non potest præiudicare negligētia primi instituti, cum antea non posset agere, quam purificaretur eius vocationis conditio.*

21 *Præscriptio interrumpitur ex actis, & instantiis iudicialiter factis, & similibus.*

22 *Præscriptioni detrahendum est tempus pupillaris ætatis illius, contra quem prætenditur.*

23 *Rota obseruat, relaxari litteras executoriales pro executione sententia loco mandati executiui, post sententiam.*

24 *Et executio sic cœpta, impedita cursum præscriptionis, secundum opinionē, quam sequitur Rota.*

DECISIO XLI.

INnstituto alias iudicio coram gubernatore ciuitatis Perusiæ nomine Monasterij, ac RR. Monachorum S. Petri Ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinen. contra D. Andream à Cornea, prolata fuit die 6. Maij anni 1568. sententia decernens illos vti hæredes Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij manutenendos esse in possessione bonorum d. hæreditatis excepto prædio nuncupato, *il Palazzo di Madonna Pantha*, & duodecim seminis alterius prædij nuncupati *del Tenerone*, in quorum possessionem præfatum Andream, siue illius prædefuncti Procuratorem dominum litis effectum immittendum declarauit. Hæc autem in ea parte quæ respiciebat manutentionem Monachorum suum obtinuit effectum, alterius verò partis concernentis immissionem Andreæ, ac eius hæredum cum peteretur executio coram gubernatore eiusdem ciuitatis anno 1580. die 16. Aprilis nominibus Guidonis à Cornea hæredis instituti, ac Hieronymi Martinelli substituti à præfato Andrea, fuit impedita mediante inhibitione Rotali per Monachos exhibita; quare habito mox recursu ad signaturam causa fuit à S. mem. Greg. XIII. ad eundem gubernatorem remissa per Breue expeditum die 5. Iulij 1580. & deinde à S. mem. Clemente VIII. ad Card. Legatum per aliud Breue expeditum sub die 26. Nouembris 1601. Et demum post plura acta fuit Rotæ commissa, vt apparet ex ipsis Breuibus productis in processu coram bon. mem.

Orrem

Ottembergo fol.56. & seq. à quo præuiis pluribus decisionibus sub diebus 24. Nouembris 1608. 14. Ianuarij 18. Martij, & 6.Iunij 1611. confirmata fuit sub die 4. Iulij eiusdem anni sententia dicti Gubernatoris, ac denuò decreta immissio in possessionem eorundem bonorum ad fauorem dicti Hieronymi Martinelli hæredis substituti à præfato Andreâ (præmortuo tunc Guidone primo instituto) & relaxatum mandatum de immittendo. Verùm exhibita die 6. Septembris eiusdem anni 1611. commissione causæ restitutionis in integrum instantibus Monachis bo.mem. Lugdunen. ac deinde die 5. Nouembris sequentis bon. mem. Coccino subrogato, coram quo fuerunt reiectæ nullitates quædam pro eorum parte oppositæ, vt apparet ex decisionibus sub diebus 24. Februarij, & 3.Maij 1612. Obiit die 24. Octobris eiusdem anni dictus Hieronymus, cuius filius, ac hæres Constantius cum modo instaret pro executione d.mandati vigore specialis commissionis executorialis a signatura obtentæ. Dubitaui an constet de re iudicata quæ sit exequenda. Et Domini affirmatiue responderunt.

1 Quia cum ab eo tempore citra (elapsis iam triginta annis, & vltra) interierint omnia fatalia, ne-
2 dum causæ appellationis, verum etiam restitutionis in integrum infra quadriennium terminandæ iuxt. l. final. C. de tempor. in integrum restit. & ibi Gl. in verbo finiendamque litem, c. 1. de rest. integr. in 6. Clem. vnica, eodem tit. Rota penes Card. Seraph. dec. 945. sub n. 4. vers. hac autem instantia, & in rec. dec. 13. sub n. 2. vers. vltra quod, & dec. 592. sub n. 6. vers. & quatenus, p. 2. & dec. 233. sub n. 4. vers. imo quod fuerit lapsum omne tempus, p. 7. & in Tiburtina hæreditatis 22. Iunij 1637. coram reuerendissimo Salamantino in §. tum etiam quia, versic. imo quod
3 fuerit lapsum omne tempus. Certum est; quod sententia Rotalis transitum fecit in iudicatum iuxta cap. cum sit Romana, de appellat. lege final. §. illud etiam, ac sequenti, & Auth. ei qui Codice de tempor. & repar. appellat. Rota penes Buratt. decisione 741. per tot. & dicta decisione 592. numero 6. parte 2. re-
4 centior. & in aliis. Ac proinde exequi debet lege post rem iudicatam, D. de re iud. lege 1. C. eodem leg. 2. l. final. Codice de execut. rei iudic. Rota decisione 601. numero 2. versiculo & consequenter, parte 4. tomo 3. & decisione 176 numero 3. versic. & ideo, & dec. 229. numero 16. versiculo ideoque, parte 5. & decisione 68. numero 3. versiculo venit exequenda, parte 6. & dec. 168. numero 9. versiculo quia cum mandatum A. C. p. 7. recentior. & in dicta Tiburtina hæreditatis in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda, &c.
5 Etiam instante hærede dicti Hieronymi pro quo lata fuit leg. si à te, §. Iulianus scribit. leg. si mater, §. idem Iulianus, leg. exceptio rei iudicata, D. de except. rei iudic. Glossa in lege & an eadem, in verbo personarum, quod large eodem titulo Innoc. in cap. quamuis, sub num 2. versic. aliàs autem res iudicata, ibi etiam Imol. sub num. 1. versic. & aduerte, de sent. & re iudic. Alexand. in lege sæpe, num. 69. vers. vna est, D. eodem, Panciro l. consil. 13. sub num. 9. versiculo & licet amplius non viuant. & sequenti, Surdus consil.
6 312. num. 12. versic. & ratio est, &c. Eoque facilius quia ex prædictis decisionibus Rotalibus plenè iustificatur Rota decis. 84. num. 1. versic. nam licet, Rota, part. 1. diuers. & penes san. mem. Gregor dec. 524 numero 4. versic. & pro bono iure, &c. ac in recent. de. 647. sub num. 2. vers. iustitia vero, parte 1. & dec. 628. sub n. 1. vers. iustitia pariter, p. 2. & dec. 223. n. 12. vers & ex decisionibus, parte 5.

Neque visa fuerunt releuantia quæ obiiciebantur pro RR. Monachis ad probandam iniustitiam 7
eiusdem sententiæ, qua stante lapsus fatalium in hoc S. Tribunali attendi non solet.

Nam quod primo loco deducitur ex sententiis ho. mem. Groppetij, & Orani prolatis de anno 1570. & 1590. pro ipsis Monachis in causis tunc vertentibus inter eos, & quosdam de Signorellis super eisdem bonis, obesse non potest præfato Andreæ à Cornea, & Mertinello eius hæredi, quibus sententiæ prædictæ nullum potuerunt præiudicium inferre, cum a diuersis personis, diuersisque 8
prorsus causis, ac titulis ius suum deducant, de quibus in illis iudiciis non fuit actum, nec cognitum, minusque ipsi citati, licet emanasset de anno 1568. d. sententia Gubernatoris Perusiæ ad fauorem præfati Andreæ, ac eius hæredum, l. sæpe, re iudic. l. 1. cum quæritur, & l. si cum vno hærede, ff. de except. rei iud. l. 1. & tot. tit. Cod. quibus res iudic. non noc. l. 1. Cod. res inter alios act. cap. dilecto filio, in vlt. verbis, ibique Glossa in verbo non obsistat, vers. sed secus est hic, &c. de prab. Alexand. in dicta l. sæpe n. 6. vers. ex quibus habes, & n. 23. vers. vltimò nota, & n. 77. vers. circa primam, D. de rei iud. Did. PP. quæst. cap. 13. sub n. 5. vers. nec enim dubium esse potest, & vers. quod si lis, ac infr. vers. cuius rei ea est potissima ratio, & vers. hæc sane ratio, Surdus decis. 256 a n. 4. vers. in contrarium tamen, & sequentibus vsque in fin. Rota penes Manticam, decis. 66. num. 2. vers. neque obstat, cum seq. & in Reatin. cons. 6. Febr. 1626. coram bo. me. Reimboldo apud modern. Peruslin. de manut. dec. 504. vers. & inter alios, ac seq. & sæpe in aliis.

Minus obstat quod deducitur ex assertis alienationibus bonorum hæreditatis dictæ Panthasileæ factis per Sebastianum Vibium ab illa institutum pro dimidia atque grauatum fideicommisso ad fauorem Monachorum cum prohibitione cuiuscunque detractionis; & per dictum Andream à Cornea, eius hæredem, pro quorum reintegratione prætenditur ipsis Monachis competere retentionem eorum, de quibus agitur, contra Martinellum ab illis causam habentem.

Quia (prætermissis aliis) non satis iustificantur; nam instrumentum celebratum anno 1556. die 9. Aprilis inter dictos Sebastianum ex vna & Andream ex altera parte, non continet realem diuisionem bonorum dictæ hæreditatis sed verbalem, puramque enuntiationem quod pro dimidia parte ad singulos eorum spectaret, cum cessione iurium, quæ Sebastianus habebat, & habere sperabat super dimidia parte cuiusdam horti olim dictæ Panthasileæ, vt in eo legitur. Nullibi autem constat ad actum fuisse deuentum, nec quicquam eius conuentionis vigore traditum vnquam Andreæ, vel ab eo possessum quinimo manifestè repugnat præcedens instrumentum de anno 1550. 4. April. ex quo apparet possessionem eorundem bonorum præuio decreto iudicis fuisse apprehensam communi nomine dictorum Monachorum, ac eiusdem Sebastiani in executione testamenti Panthasileæ, in quo specialiter fuerat dispositum quod ab eis communiter pro indiuiso possiderentur; ideòque ipsis Monachis insciis, ac dissentientibus in alios transferri, neque diuidi peterant; quare nulla reduci valet concludens alienationis probatio ex eo instrumento quod non fuit effe- 9
ctuatum, cum nullius sit ad hunc effectum con-

derationis perinde ac si celebratum non fuisset
. Baldus in l. cum precibus, sub n.1. vers. nota quod il-
lud, C. de probat. Cephal. cons. 441. n. 106. vers. nec
constat, cum seqq. Bocc. cons. 6. n. 3. vers. & non refert,
& respondet Rota penes Verall. dec. 11. n. 4. vers. &
cum reus, ac seqq. p. 1. & in rec. dec. 723. sub n. 5. vers.
& consequenter, ac seq. p. 4 & dec. 460. n. 15. versic.
quia d. diuisio non habuit effectum, ead p. 4. tom. 2. dec.
460. n. 6. vers. & sequenter. p. 5.

Alterum verò celebratum anno 1551. 7. No-
uembris, quo Bernardus, & d. Andreas filij Pro-
speri à Cornea vendiderunt Orlandino de monte
Vibiano tertiam partem omnium bonorum mo-
bilium, se mouentium & immobilium, quæ pos-
sidebantur per dict. Panthasileam, ac in eius hæ-
reditate remanserant in locis ibi enunciatis; & al-
terum de anno 1560. quo idem Orlandinus, præ-
uia narratione dict. emptionis vendidit Aurelio
de Monte Vibiano duas ex tribus partibus bono-
rum ab eo vt supra emptorum existentium in Ca-
stro Cibotulæ, ac eius pertinentiis, &c. Præter
quod eisdem responsionibus eliduntur, alia etiam
ratione non vrgent, quia scilicet præfatis Bernar-
10 do, & Andrea tanquam nepotibus Panthasileæ ex
Marguarita filia prædefuncta primum locum ob-
tinentibus tempore mortis Auiæ debita erat ex
legis dispositione legitima §. neque, illo, in auth. de
trien. & semiss. & §. 1. in auth. de hered. ab intest. Gl.
in l. omnimodo in verb. aliis personis, Cod. de inoff. test.
Rota decis. 543. sub num. 1. versic. est enim certum,
11 part. 4. rec. Quæ eandem tertiam bonorum par-
tem comprehendebat iuxta textum in §. 1. in dict.
auth. de trient. & sem. vnde sumpta est auth. nouissi-
12 ma, Cod. de inoff. testam Liberam prorsus ab omni
grauamine, ac fideicommisso, l. quoniam in priori-
bus, & l. scimus in princip. & in §. cum autem, C. eod.
tit. Nec minui poterat ob dotem Margaritæ eo-
rum matri assignatam per Balleonum, & Raphae-
lem eius fratre, ac hæredes Hieronymi communis
patris; tum quia ex bonis paternis (prout fieri de-
13 bebat) constituta censetur iuxta Theor. Bald. in l.
fin. sub n. 17. vers. sed hic posse quod frater dotauit so-
rorem. & seq. Cod. de dot. promiss. Ruin. cons. 200. à
n. 4. vers. sed præmissis non obstantibus, & seq. lib. 1.
Menoch. de arbitr. iud. cas. 88. sub num. 46. ac 47.
versic. sic in fratre, & fuit dictum in Romana pecu-
niaria 4. Iulij 1618. coram bon. mem. Cardin. Ve-
rospio in rec. decis. 44. num. 7. versic. quod eo fortius
14 & seq. part. 4. tom. 2. Tum quia in legitimam ipsis
nepotibus ex propria persona debitam (matre præ-
mortua) non imputatur, cum eam consecuti fue-
rint vigore stipulationis adhibitæ in instrumento
dotali tanquam hæredes matris iuxta legem scimus
sub pisec vers. repetitionem autem, Codice de inoffic.
testament. Bartolus in lege post dotem, sub num. 32.
versiculo nam si vera esset, D. solut. matrim. quem se-
quitur Castr. in lege, illam, sub numero 10. versiculo
nam etiam ipse, Bartol. & ibi Alexand. sub num. 11.
vers. nisi anno, Codice de collat. Surdus consil. 206. sub
numero 16. versic. sed quia difficile, ac seqq. vsque in
fin. Thesaur. dec. 237. sub num. 11. vers. fallit primo,
cum seqq. & alij relati per Moder. Pilaut. in tract.
de imput. & detract. quæst. 18. num. 3. versic. quoniam
præter id, &c. Ideoque non probantur hinc con-
cludenter prætensæ alienationes bonorum subie-
ctorum fideicommisso Panthasileæ pro quibus
Monachi testaturi debeant.

Quare cum huiusmodi Monachorum præten-
sio certa, & liquida dici non valeat, sed pleniores
probationes, exactioremque cognitionem, ac iu-
dicis declarationem exposcat, non potest ea ratio-
ne illis concedi retentio ad impediendam iudica- 15
ti executionem ad legem fin. Cod. de compens. Ro-
ta penes Card. Mantic. dec. 349. n. 6. vers. quæ au-
tem &c. san. mem. Gregor. dec. 220. n. 5. vers. interim
non est differenda executio dec. 254. n. 3. vers. sed ta-
men non procedit, & Burat. dec. 803. n. 9. versic. &
prædicta, in recent. dec. 679. sub num. 5. vers. & deni-
que, &c. part. 1. & decis. 411. num. 24. vers. neque
creditum; cum seq. Eoque minus concurrente per- 16
ceptione fructuum à die litis contestatæ regula-
riter restituendorum, vnde augetur illiquiditas, &
magis excluditur obiecta retentio, vt fuit dictum
in Bononien. census 24. Nouembris 1627. coram
reuerendiss. Vrgell. dec. 113. num. 7. vers. quia quic-
quid sit, & in rec. dicta dec. 433. sub num. 4. versic.
præterea, part. 2. & decisione 391. num. 6. versic. sed
præterea, p. 5. & dec 249. sub n. 20. vers. reliquæ vero
detractiones, ac seq. part. 6. ac in aliis relatis in Ro-
mana fideicommissi de Palatiis 28. Iunij 1647.
coram Reuerendiss. P. Domino meo Arguelles in
§. pen. & fin.

Postremò non obstat lapsus annorum triginta, 17
& vltra, quibus tam actio in factum, quàm iudicis
officium competens pro executione iudicati regu-
lariter præscribitur per l. sicut, vbi gl. in verb. perse-
cutione, C. de præscr. 30. vel 40. an.

Quia, si opponitur aduersus sententiam Gu-
bernatoris Perusiæ anno 1568. prolatam nullius
est releuantiæ; tum quia cum eo tempore obiisset 18
Andreas à Cornea, vt in ea legitur, non potuit in-
choari præscriptio contra eius hæredes, nisi ab
aditione hæreditatis l. si seruus hereditarius, D. de
stipul. seruor. l. fin. §. fin. D. de vsuc. cap. l. ea qua, §. fi-
nal. ibique gl. in verbo cum fuerit adita hereditas, C.
de tempor. in integr. rest. pet. Bald. in l. licet n. 13. vers.
quinto quæro, C. de iur. deliber. Nat. cons. 488. n. 7.
vers. & contra hereditatem, ac seq. & n. 19. vers. nam
istud procedit, &c. Rota dec. 372. num. 8. vers. vnde
part. 4. tom. 2. recent. Quæ non probatur vt par es- 19
set; nam præscriptionem, opponens tenetur prin-
cipium, ac finem temporis necessarij pro eius
complemento probare, Bart. in leg. si post acceptam,
num. 1. vers. & propter hanc legem. D. de rei vend.
Bald. in rep. leg. Celsus à num. 153. vers. sexta elicitur
conclusio. ac seqq. & num. 164. vers. sed concesso, D. de
vsucap. Hond. cons. 82. sub num. 45. vers. allegans
enim præscriptionem lib. 1. Rota dec. 610. sub. num. 1.
versic. & præscriptionem probare debent. cum seq. p. 1.
rec. Eoque minus in præiudicium Hieronymi, cui 20
tanquam substituto per fideicommissum condi-
tionale præiudicare non potuit negligentia Gui-
donis primi instituti, cum antea non posset agere,
quam purificaretur eius vocationis conditio iuxt.
leg. cum notissimi, §. illud C. de præscriptione 30. vel
40. ann. leg. 1. §. final. Cod. de annal. except. & auth.
nisi triennale, Cod. de bon. mater. Alciat. in l. filiusfa-
milias, §. Diui, sub num. 54. vers. sed, & cum proximio-
res, &c. vbi & alij DD D. de leg. 1. Alexand. consil.
101. super primo dubio, sub num. 27. vers. quia regula
& seq. lib. 7. Natt. 437. sub num. 5. vers. sin autem
loquimur. Rim. iun. consil. 514. sub num. 43. versic.
tertio tamen minus, Menoch. consi. 904. numero 60.
versic. & certum est, ac seq. Molin. de primog. lib. 4.
cap. 10. sub num. 3. vers. tertia conclusio, & pluribus
relatis probat Peregr. de fideicom. art. 41. n. 16. vers.
quinta conclusio. Tum quia in omnem casum fuit
interrupta exactis, & instantiis iudicialiter factis 21
nomi

nominibus eorundem Guidonis, & Hieronymi an. 1580. 16. Aprilis pro executione eiusdem sententiæ, ac releuatione mandati de immittendo intimatis die 18. RR. Monachis, ac per eorum Procuratorem die 20. eiusdem mensis contradictis, & ex aliis successiuè gestis tam coram Gubernatore, quàm coram Legato, & V. Legato d. Ciuitatis, (quæ omnia iustificantur tam ex illo processu, quàm etiam ex supradictis commissionibus obtentis per marrinellum an. 1580. & 1601. & aliis etiam productis pro parte Monachorum cor. bo. me. Gipsio an. 1584. in d. processu f. 1. & seqq. ac deinde repetitis cor. eod. Ortemb. f. 34. ac seqq.) *d. l. cum notissimi in princ.* ibique gl. *in verbo solam, C. de præscr. 30. vel 50. ann.* Rot. *dec. 86. n. 1. vers. nam quoad præscr. iuris communis, p. 1. diuer.* & penes Burat. *dec. 8. n. 1. vers. ex quo sequitur ac seqq. & decis. 457. n. 3. vers. & nihilominus*, ac R R. Vrgell. 426. *n. 22. vers. quinimo, & seqq. ac in recent. dec. 245. sub n. 3. vers. accedat, p. 3. dec. 191. num. 18. vers. tum etiam quia apparet, ac dec. 216. n. 47. vers. sed etiam per litem motam, ac seqq. p. 7.*

Si verò opponitur aduersus sententiam Rotalem latam die 4. Iulij. 1611. nec pariter releuat,
22 quia præter quod detrahendum esset tempus pupillaris ætatis Constantij *iux. d. l. sicut, §. quæ ergo antea vers. sed pupillari ætate duntaxat, &c. C. de præscr. 30. vel 40. an & l. fin. in fin.* ibique glossa *in verb. in suo statu, C. in quib. causis in integr. rest necess. non est, &c.* Rot. *d. dec. 610. n. 2. vers. quia detra-*
23 *cto tempore, p. 1. rec. dec. 372. n. 9. vers. ab anno verò, p. 4. t. 2.*) fuit cœpta executio per relaxationem litterarum executorialium loco mandati executiui post sententiam iuxta obseruantiam Rotæ, de qua penes Mant. *dec. 219. n. 3. vers. & maxime, & in Perusina bonor. de Seraph. 10. Maij. 1600. cor. Corduba* apud March. *de comm. tom. 1. f. 431. n. 3. vers. & dicitur. cœpta executio, & in Pampil. benefic. 13. Martij 1617. co. bo. me. Seleuc.* apud moder. Pisaur. *de sabbast. dec. 58. n. 2. vers. quod autem executio tam sit cœpta, & in Lunen. Sarzan. iur. p. 26. Febr. 1625. cor. eod. in princ. vers. quod maxime procedit in hoc casu*, & penes Burat. *d. dec. 268. sub n. 4. vers. & quia post relaxationem*, vbi Add. alias referunt, & Andr. *dec. 85. n. 3. vers. cepta autem, ac in rec. dec. 545. n. 5. vers.*
24 *nec facit, p. 1. dec. 138. sub. n. 2. vers. vnde p. 2.* Quo casu non procedit obiecta præscriptio secundum opinionem quam sequitur Rota, vt per Verall. *dec. 365. n. 3. vers. quia sumus in casu, & seqq. part. 2.* Achil. *dec. 5. de præscr.* Burat. *d. dec. 268. n. 3. vers. nec obstat, cum seqq.* & comprobat modern. Rom. *disc. 403. n. 8. vers. quæ magis procedunt, ac seqq. & discept. 994. n. 13. vers. præsertim cum seqq.*

Quare fuit ita conclusum, vtraque parte in formante, &c.

R.P.D. BICHIO.

Forosempronien. Bonorum.

Lunæ 14. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti limitatur in binuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textu, in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. secund. nub. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in proposito agitur de pœnæ matris secundò nubentis. Item, & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad speciem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur matri ex bonis filij prædefuncti.*
2 *Cui debito non officit mors matris ante illud agnitum.*
3 *Quia cum ipso iure à lege deferatur, transmittitur ad quoscunque heredes, etiam extraneos, licet non agnitum.*
4 *Et firmatur in puncto matris.*
5 *Neque præscribitur minori spatio triginta annorum.*
6 *Textus in leg. fœmina §. illud Cod. de secund. nupt. restringit matris binuba successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum, donec vixerit reseruata propietate aliis filiis prioris matrimonij.*
7 *Quæ matre mortua, etiam vsumfructum ad se trahit.*
8 *Quod procedit etiam in legitima alioquin matri debita.*
9 *Mater, quæ transiens ad secundas nuptias, tutorem filio impuberi à iudice dari non petierit, excluditur ab illius successione, etiam quoad vsumfructum.*
10 *Et in terminis legitimæ firmatum.*
11 *Textus In leg. fœmina § illud Codice de secund. nupt. declaratur non loqui de bonis aliunde quam ex paterna substantia, filio defuncto quæsitis, & n. 16.*
12 *Quo casu binubatus non obstat matri quoad successionem pleno iure, & per consequens quoad legitimam, ac si secundo non nupsisset.*
13 *Textus dispositio in dicta lege fœmina corrigitur per textum in §. cum igitur Auth. de non elig. secund. nub.*
14 *Legitimæ supplementum debetur matri in bonis filij prædefuncti, siue cum testamento, siue ab intestato.*
15 *Distinguitur ex mente Menochij consil. 327. n. 12. inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio.*
16 *Pœnæ secundò nubentium quoad successionem in bonis filij, non habent locum, nisi in prouenientibus ex paterna substantia, & n. 19.*
17 *Legitimæ supplementum filius non potest prohibere matri, quæ secundò non nupsit.*
18 *Neque si secundò nupsit, ex bonis aliunde, quam ex paterna substantia sibi quæsitis.*
20 *In proposito legitimæ, non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij mater veniat, sed tantum spectandum est, an matri sit debita legitima.*
21 *Legitima debita matri, etiā mariis filiis, debetur*
22 *Textus in §. hinc vos, Authent. de nuptiis, Declaratur, n. 30.*
23 *Legitimæ supplementum est contra testamentum.*
24 *Legitima extraneo, aut eius supplementum non debetur.*
25 *Legitima relinqui debet titulo institutionis.*
26 *Textus in §. cum igitur Auth. de nō elig. sec. nupt. corrigitur per textum in §. hinc nos Auth. de secund. nupt. contrarium n. 37. 38. & 41.*
27 *Transitus mulieris ad secunda vota, infert iniu-*

riam, tam marito, quàm filio prædictis.

28 *Quam iniuriam filius potest remittere quò ad sui successionem.*

29 *Sed remissio operatur taxatiuè in eo, quòd matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat, declarauerit quod in reliquo noluit remittere.*

31 *Mater binuba non succedit filio ab intestato in bonis paternis nisi quo ad vsumfructum.*

92 *filius moriens non prohibetur testamento relinquere pleno iure bona sua, siue paterna, siue aduentitia matri superstiti sicuti ea relinquere & potest extraneo.*

33 *Filij morientis voluntas est seruanda quatenus fauet matri, & iura legitime eius, siue ex paterna substantia, siue aliunde prouenientia non minuit.*

34 *Legitima ascendentibus, etiam titulo Legati potest relinqui.*

35 *Legitima petenda ius, nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum, vbi in lege, vel statuto non legatur dictio aliqua taxatiua, aut nominatim exclusiua.*

36 *Mater consequendo partem relictam per testamentum in bonis filij, non prohibetur quia possit etiam, si quid legitime desit obtinere authoritate legis, condictione ex lege.*

37 *Textus in §. hinc nos Auth. de secund. nupt. reseruauit expresse leges fauorabiles matri in bonis aliunde; quàm a patre filio obuentis.*

38 *Et per hunc textum præseruatur potius quàm corrigatur dispositio textus in §. cum igitur Auth. de non eligen. secun. dub.*

39 *Textus correctio nunquam censetur inducta, nisi expressim.*

40 *Aut necessaria legis posterioris incompatibilitate id suadente.*

41 *Textus in § hinc nos Auth. de secund. nupt. non corrigit, §. cum igitur Auth. de non eligen. secun. nub. sed cum ipso concordat.*

42 *Mater binuba, non capit ex bonis profectitiis filij morientis, nisi quod ei filius relinquit, quia censetur agnita seu instituta, vel quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena successione intestati.*

43 *Quæ iniuria ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis, in quibus potest pleno iure ab intestato succedere.*

44 *Pœna secundo nubentium fauore filiorum inducta non militant in bonis aliunde quam ex patre quæsitis.*

45 *verbum, rogo. aptum est quandoque impertare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntibus.*

46 *Resoluitur tamen in simplices preces, sic suadente testatoris voluntate ex aliis testamenti partibus elicita.*

47 *Verba quatenus de iure debeatur .in testamento filij apposita, nō important prohibitionem legitime per matrem prætensæ sed tantum seruari dispositionem legis: ac proinde imputationē legati eius fauore, in illam pro concurrenti quantitate.*

48 *Legitime detractio facta per matrem ex hereditate filij, dicitur secundum tacitam eius voluntatem vbi non adest expressa illius prohibitio.*

49 *Tutor non datur pupillo existenti in potestate aui paterni, & proinde superflua est eius petitio.*

50 *Mater, quæ transiens ad secunda vota, non petiit à iudice tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius successionem, si filius maior factus, dum viueret, matri huiusmodi exceptionem non posuit.*

51 *Ad legitima supplementum agi non potest ante firmatum statum hæreditatis*

52 *Intelligitur quando dubitari contingit illam deberi.*

53 *Legitima iure debita in successione statuitur in eriente bonorum ex quibus debetur.*

DECISIO XLII.

PEti à comitissa Camilla Paciorra hęrede Asca- 1
nij filij, & hæredis Dianę supplementum legiti-
mæ in bonis Antonij alterius filij prædefuncti ei-
dem Dianæ debitum, §. *primum itaque* Auth. *de hæ-
red. & falc.* Peregr. *de fideicom. art. 49. in fin.* Seraph.
dec. 1331. *n.* 15. nec mors Dianæ ante illud agni-
tum, nec lapsus temporis vetat; siquidem quia ipso 2
iure à lege defertur, transmittitur ad quoscuoque 3
hæredes etiam extraneos, licet non agnitum, Aym.
cons. 142. *num.* 2. Mant. *de conect. lib. 7. tit.* 8. *num.* 10.
Grat. *dec. March.* 4. *n.* 2. & 3. & in puncto matris
Mart. *cons.* 151. *n.* 2. Neque præscribitur minori spa- 4
tio 30. annorum, vt reprobato Bartol. declarat 5
Bald. *in l. si quis filium n.* 6. *in fin. C. de inoff. testam.*
Galuan. *cons.* 13. *n.* 108. Negus. *q.* 535. *n.* 6. Rota *dec.*
489. *n.* 1. & *seqq. coram sa. mem. Greg. XV. dec.* 256.
n. 5. *coram bon. mem. Card. Caualer.*

Vtique tamen vetare videbatur eiusdem Dianæ
transitus ad secunda vota Antonio filio adhuc vi-
uente, ob claram dispositionem *text. in l. fœmina, §.
illud, Cod. de secund. nupt.* restringentis matris bi- 6
nubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad
solum vsumfructum donec vixerit, reseruata pro-
prietate aliis filiis prioris matrimonij, quæ matre
mortua etiam vsumfructum ad se traxit *leg. si quis
prioris, §. illud, C. sec. nupt. §. finitur instit. de vsufruct.* 7
Rota *dec.* 209. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* Idque procedere 8
etiam in legitima alioquin matri debita tradit
Bald. *in Auth. ex testam. ante n.* 1. *vers. pone ergo, Cod.
secund. nupt.* Peregr. *cons.* 78. *n.* 5. *lib.* 1. & *cons.* 17.
n. 4. *li.* 3. Menoch. *cons.* 237. *n.* 7. *cum seqq.* Sanchez
de matr. disp. 89. *n.* 19. *lib.* 7. Rota *dec.* 80. *n.* 7. & 9.
part. 6. *recent.*

Imo cum Diana Antonio tempore dicti tran- 9
situs impuberi tutorem à iudice dari non petierit,
ei nec quoad vsumfructum succedere ab initio
potuit *l. omnem, C. ad Sen Consult. Tertull.* Gutier.
de tutel. part. 1. *cap.* 16. *n.* 32. & *sequentibus*, & magis 10
in terminis quod priuetur penitus legitima tradit
Bald. *cons.* 140. *sub n.* 1. *vers. ista igitur mater lib.* 1.
post Bart. *in l.* 2. *n.* 13. *D. qui per tutor.* Gabr. *de tutel.
concl.* 1. *n.* 15. Negus. *q.* 627. *n.* 5.

Verum quia supplementum legitimæ hodie
petitur in bonis aliunde quam ex paterna sub-
stantia Antonio quæsitis, de quibus exaduerso al-
legatus *text. in l. fœmina* non loquitur, binubatus 11
non obstat, debeturque in illis matri successio, & 12
per consequens legitima pleno iure, ac si secundo
non nupsisset, vt probat *text. in l. mater ibi, extrin-
secus quidem quæsita filio filiæve, simili firmitate pos-
sideat, Cod ad Tertul. §. cum igitur.* Auth. *de non elig.
sec. nub.* per quem corrigi dispositionem *de l. fœmi-
na* aduertit Alba *cons.* 349. *n.* 1. Castr. Bald. Ioann. 13
de Garronib. Crass. & alij, plures quos refert, & se-
quitur Rotam *fauentina bonorum* 5. *Iulij.* 1649. §.
alia verò. & §. *seqq. coram R. P. D. meo Celso*, quibus
additur Sichard *in auth. ex test. n.* 3. *C. sec. nup.* Aug.
Barb. *ib. n.* 4 & 5. Gom. *in l.* 14. *Tauri sub n.* 2. Mat-
thieu. *recop. lib.* 5. *tit.* 1. *l.* 3. *gl.* 2. *sub n.* 15. Azeued.

rec op.

*recop.lib.5.tit.1.lib.4.n.43.*Facch.*cons.*81. *n.2. lib.1.* Bellon.iun.*cons.59.n.54.& seqq.*Negus *q.367. n.51.* Fontanell.*dec.52.n.19.*

14 Siue filius decesserit intestatus, siue cum testamento, itavt si in eo minus legitima matris reliquerit, agere matri liceat ad legitimæ supplementum, Baldus *in dict. auth. ex testament. ante numer. 1. versic. pone ergo & num.2.& consil.314.num.3. lib.4.* Castr.*consil.416.in princip. & num.2. lib.1.* Soccin.
15 sen.*cons.penult.numero 4.lib.4.* Menoch.*consil.237. num.12.*vbi distinguendo inter bona paterna, & alia; ait, in illis si filij primi matrimonij supersunt, & defunctus cum testamento decessit matri non deberi legitimam; in illis vero deberi, prout debetetur successio, si intestatus decessisset, quia ius petendi legitimam metimur à successione ab intestato, Rim. iun *cons.305. n.17. & sequentibus,* Peregrinus *cons.80.n.22.lib.1.cons.417.num.3. lib.3.* Facchin.*contr.iur.lib.3. cap.63. vers. quibus non obstantibus* Matt.*de success.legal.part.2. quæst.4.art.1. n.28.*cum aliis quoa refert, & sequitur, Modern. Pisaur.*de imput.q.6 n.6.cum sequentibus,*& Moder. Vrbinaten.*in tract.de fratr.part.3.cap.13. n.51. cum sequentibus.*

16 Etiamsi in testamento prohibuisset matri, ne plus peteret, quia cum in bonis aliunde quæsitis locum non habeant pœnæ secuodo nubentium
17 ex supra allegatis, sicuti filius prohibere supplementum legitimæ non potest matri, quæ secundo non nupsit, Suar.*in l.quoniam in prioribus ampliat. 16.num.3.Cod.inoffic.testam.* Gomes. *variar. resolut. tom.1.cap.11.sub n.24.* Axeued. *recopil. lib. 5. tit. 8. leg.1.sub.num.493.*Ita nec potest matri binubæ, vt
18 probat *text.in §.cum igitur,*ibi, sed etiam contra testamentum ei datis allegationibos, si fortè filius eam prætermiserit, aot irrarionabiliter exhæredatam fecerit, Auth.*de non eligen.sec.nub.*confirmatur in *§.hinc nos infra med.*ibi, in residuis verò omnibus rebus quæ aliunde erant filio præter paternam successionem, veniant secundom vocationem nostram, & in fine ibi, aliis omnibus, quæ de successionibus dicta sunt parentum in filiis intactis remanentibus, Auth. *de nupt.* & tradit Ioannes de Garronibus in dict. Auth.*ex testament. num. 29. in fine,* vbi signanter dicit rationem, quia ad hæc bona non extenditur pœna secundarum nuptiarum,
19 *Cod. eodem tit.* & reprobata contraria sententia Soccin. & Bero. quos sequutus est Laderch.*cons.33. numero 5.cum sequentibus,* Modern. Foroliuien. *de legitim.lib.4.titulo 2. quæstione 2. numero 6. cum sequentibus* tradit remissiuè Rimin.iunior, *dicto consilio 305. n. 17. cum sequentibus per tot.* vbi respon-
20 det omnibus contrariis Peregrinus *dicto consil.80. num.26.* vbi ait quod in proposito legitimæ non est considerabilis differentia, an contra voluntatem, vel secundum voluntatem filij mater veniat,
21 sed id tantum spectandum est, an matri sit debita legitima, & si debita sit, inuitis filiis debetur *lib.1.* Castr.*consil.416.in princip.vers.nec excluditur lib.1.* Ancharan.*consil.421.num.3.vers.secundo casu.* Modern. Vrbinaten. *decisione forens.Eccles.33. sub.n.1. vers.contrarium,& num.seqq. per totum,* qui omnes Modern. sequendo Rim. iun.*loco alleg.* respondet conctis aduersantium obiectis.

22 Quorum duo præcipua sunt, nempe *text.in d.§. Hinc nos,* Auth. *de nupt.*ibi, *si igitur legitimè filius testatus fuerit, & reliquit matri substantiam, siue partem eius aliquam, hanc illa accipiat per scripturam; quia vbique custodiri morientium volumus voluntates, & habeat quod dimissum est; aut datum, & secundum proprietatem, & secundum vsum, sicut enim licebat relinquere alicui extraneorum, ita & matri relinquens siue institutionem, siue legatum, recte relinquat dominium, & vsum, siue ex rebus quæ extrinsecus aduenerunt, fuerit facultas, siue ex paternis, nihil ex hoc fratribus condicere valentibus,* ponderando tum verbum, *per scripturam,* hoc est testamentum & sic non contra testamentum, prout esse supple- 23
mentum legitimæ voluit Dec. *in leg. precibus, numero 24. Codice de impub.*& aliis subsistit, Socc. Curt.iunior Ruin. & alij relati à Peregrino, *dicto consilio 80.numero 24.* Tum præceptum quod seruetur voluntas morientis, tum æquiparentem 24
matri cum extraneo, cui sane legitima, aut eius supplementum non debetur, Rota Bononien. *in consil.vnic.impress.post decisionem Barz. numero 74.* Tum tandem verba illa, *siue institutionem, siue legatum,* per quæ datur intelligi, quod Imperator voluit testamentum filij seruari, quamuis legitimam non reliquerit, sed aliam suæ substantiæ partem titulo legati; quod in legitima non verificatur, quia illa relinqui debet titulo institutionis, 25
vt in terminis legitimæ ascendentium Baldus *in l.omni modo, Codice de inofficios.testament.* cum alis allegati à Matthien. *recopillat. libro 5. titulo 8. l. 1. Glossa 7.numero 2.* vbi quod licet Bartolus contrarium senserit, nemo eum sequutus fuit, Purpur. *consilio 164. num. 16.* ex quibus corollariè concludunt contrariæ opinionis Asseclæ, quod per 26
hunc textum loquentem in specie etiam de bonis aliunde quæsitis, corrigitur alter in §. *cum igitur* Auth.*de non eligen.secund.nuben.*

Secundo in id expendunt rationem, propter 27
iniuriam videlicet illatam, & marito, & filio mortuo per transitum ad secunda vota §. *prospeximus,* Auth.*de non eligen.secund.nuben.§.soluto,§.quæ vero,*vbi glossa, *verbo & defuncto,*Auth. *de nupt. Rota* 28
*decisione 171. numero 3. parte 3.recent.*quam potuit filius remittere, sed remissio operatur taxatiuè in 29
eo quod matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat declarauerit quod in reliquo noluit remittere, vt in proximis terminis contra matrem ratiocinatur, Marcabrun.*consil.79 n.182.*

Cæterum ad educta ex textu in §. *Hinc nos* re- 30
spondetur, quod imperator ibi non intellexit iura matri competentia restringere, sed ampliare, mandando quod eius fauore seruetur filij voluntas, plenumque ius, id est proprietatem, vsumfructum mater acquitat, totius, vel partis substantiæ, quam quouis titulo ei filius reliquerit, tam de aliunde quæsitis, quam de paternis quamuis, in 31
his ab intestato non nisi quoad vsumfructum successisset, vt bene aduertit Facchin. *controuers. dicto lib 3.cap.63.vers. ad primum,* & exemplo extranei vtitur imperator, non vt illi matrem penitus æquiparet, sed ne illo mater si deterioris conditionis, redarguendo in hoc constitutiones anteriores, nempe, ne prohibitum sit filio morienti relinque- 32
re matri in testamento bona sua paterna, aut aduentitia pleno iure, cùm ea relinquere non prohiberetur extraneo, vt ponderat Rimin. iunior. *dicto cons.305.n 97.cum seqq.* Peregr.*in cons.80. num 22. vers.nec.text.lib.1.*

Itaque seruanda est voluntas filij, sed vt ait Pe- 33
regrin.*dicto consil.80. num.26. in fine,* quatenus fauet matri, & iura legitimæ ei ex aliis iuribus prouenientia non minuit, & sic quatenus legitimam 34
(quam ascendentibus, quidquid sit in descen-

dentribus titulo legati posse relinqui voluit Barto-
lus *in Authent. nouissima n.4. Codice de inofficios. te-
stament.* Ioannes Franciscus à Punte *consil. 66. n 3.
l.1.q.1.* Rouit. *decisione 22. sub. n.12.*) pars illi à filio
relicta adæquet, vt supposuisse Imperatorem col-
ligitur: tum quia loquutus fuit de filio qui legi-
timè testatus fuerit ibi; *si igitur filius legitimè testa-
tus fuerit*, qualis non est qui matri legitiman non
reliquit, Sesse *decisione Aragon. decisione 270. nu-
mero 6.* Hieronymus Leo *in respons. post. decisionem*
210. Valent. *numero 78. & numero 79.* in puncto
Faccin. *dicto capite 63. versiculo ad primum in fine*
Rim. iunior *dicto consilio 105. numero 51. & num. 53.*
35 Tum etiam quia vsus non fuit dictione aliqua ta-
xatiua, aut nominatim exclusiua, sine qua ius pe-
tendi legitimam nunquam censetur à lege, vel sta-
tuto prohibitum Ruin. *consilio 97. numero 2. li-
bro 1.* Franciscus Molina *de rit. nupt. lib. 3. quæ-
stione 37. numero 8,* Thesaur. *decisione 184. numero 3.*
36 Barz. *decisione 97. numero 46.* & stant simul quod
mater per scripturam, hoc est testamentum conse-
quatur partem relictam, si quid vero legitimæ
deest obtineat authoritate legis condictione ex
lege Soccin. *in lege si ex toto num. 3. in. 2. notab. D. d.
legat. 1.* Ripa *in lege in quartam numero 115. D. ad
legem falcidiam*, Ruin. *consilio 55. numero 7. lib. 2.*
Peregrinus *dicto consilio 80. numero 25.* Negusant.
37 *quæstione 424. numero 6.* Tum tertio quia, in bonis
aliunde quam à patre filio obuentis, reseruauit ex-
pressè leges fauorabiles matri; atque hinc gratis
dicitur fuisse ex hoc textu correctam dispositio-
38 nem *text. in §. cum igitur.* Auth. *de non eligen.* cum
39 imo præseruetur, Negusant. *quæstione 450. sub nu-
40 mero 36.* & correctio nunquam censeatur inducta
41 nisi expressim Cephal. *consil. 535. numero 19.* Ne-
gusant. *quæstione 265. sub numero 18.* aut necessaria
legis posterioris incumparibilitate id suadente
leg. sed & posterioris, D. legibus, Glossa *in lege
sciendum in princip. D. satisd. cogant.* Cancer.
variarum resolutionum, tom. 3. c. 14. num. 7. n. 8. &
in puncto quod *textus in §. hinc nos non corrigat,
sed cum §. cum igitur* concordet, obseruat Bellon.
iunior. *consi. 59. n. 21.*

Ad rationem limitatæ remissionis iniuriæ, re-
spondetur applicari quidem in bonis profectitiis
filij, in quibus lex punit iniuriam filio illatam, &
propterea mater exclusa à plena successione inte-
stati, licet agnita in testamento filij non capit nisi
42 quod ei filius reliquit quia censetur agnita, seu
instituta vt quilibet extraneus, Baldus *consilio 49.
numero 1. in fine lib. 5.* Barbat. *consil. 50. columna 6.
versic. capio nunc volum. 2.* Alexand. *consil. 3. num. 10.
& sequentibus libro 7.* Azeued. *recopilat. lib. 5. tit. 1.
43 lege 4. numero 39.* Rota Bononien. *diuers. decisione
11. numero 5.* Secus verò in bonis aliunde quæsitis,
nam quoad hæc non est opus remissione iniuriæ,
cum nec iniuriæ ratio habeatur, vt egregiè ponde-
rat Bellon. iunior *dicto consilio 59. sub numero 21.
versiculo ad secundum, & numero 22.* vbi id probat
ex quo lex eorum etiam proprietatem matri binu-
bæ defert, Marchabrun. *consil. 79. n. 62. & n. 63.* post
Salycet. *in auth. sed & si quis colum. 2. in princip. Cod.
secund. nupt.* aliosque ibi allegatos, vnde etiam di-
cimus, quod in huiusmodi bonis, pœnæ secundo-
44 nubentium fauore filiorum inductæ, non militant,
vt supra probatum fuit.

Sed præterea in casu nostro filius non prohi-
buit matri ne plus peteret, sed rogauit, ibi *La pre-
go contentarsi per tutto quello, che potesse pretendere
della mia heredità*, & verbum rogo, aptum quando- 45
que importare præceptum, ac prohibitionem in
vltimis voluntatibus *lege 2. Codice de legat.* Fusar.
de substitut. quæstione 243. numero 2. resoluitur in
simplices preces, sic suadente testatoris voluntate 46
ex aliis testamenti partibus elicita Castr. *in lege pe-
to 71. numero 2. D. lege 2.* quæ hic euidens colligi
videtur ex superiori parte testamenti, vbi filius
quatenus mater legitimam prætenderet, & ei de
iure deberetur, quod non credit grauauit hæredem
certo onere fauore cuiusdam Monasterij erigendi,
id enim demonstrat, quod filius noluit ad-
dere prohibitionem, sed tantum seruari disposi- 47
tionem legis, & in puncto, quod verba illa qua-
tenus de iure debeatur, non importent prohibi-
tionem legitimæ, sed solum imputationem legati
in illa pro concurrenti quantitate, Corn. *consilio
200. sub numero 5. versiculo & illa habet & 3. cum
sequentibus libro 3.* quem refert, & sequitur Ripa
*in lege in quartam, numero 154. in fine, D. ad legem
falcidiam*, Rota *in Romana hæreditatis de Fabiis
IV. Aprilis M. DC. XLII. §. antepenultimo in fine
coram me*, quodque vbi non adest expressa prohi- 48
bitio filij, legitimæ detractio fieri dicatur secun-
dum tacitam eius voluntatem, Ioannes de Garro-
nibus *in dicta Auth. ex testamento sub n. 29. vers. sed
in casu, Cod. secund. nupt.*

Negligentia vero matris in petendo tutorem
filio impuberi, euitatur, quia tunc viuebat auus pa-
ternus, in cuius potestate cum filius esset, superflua
erat tutoris petitio Alexander *consilio 185. num. 12.
libro 6.* facit Soccin. senior. *consilio 153. numero 38.* 49
versiculo sed clarum est, lib. 2. Fulgosius *consilio 137.
sub numero 3. versiculo in quaro*, Robertus Ma- 50
rant. *consilio 51. numero 4.* Gabriel. *de tutel. conclu-
sione 1. numero 66.* Guttierez *eodem tractatu, parte 1.
capite 16. numero 99.* & in omnem euentum quia
filius non decessit in pupillari ætate, sed maior fa-
ctus; nec viuus huiusmodi exceptionem matri
opposuisse probatur, re integratà diceretur ma-
ter ad legitimam filij successionem, vt ad litteram
disponit textus in *lege matris, Codice Tertullia-
num* & notant Glossa, & Doctores *in lege sciant,
Codice hered. legat.* Castrensis *consilia 416. sub nu-
mero 1. libro 1.* Corn. *consilio 234. numero 2. versiculo
si autem decesserint puberes, libro 4.* Nicolaus de
Vbald. *de successione ab intestat. parte 2. in tertia limi-
tatione*, Gabriel. *dictâ conclusione 51. numero 45.*
Guttierez *dicto capite 16. numero 77. versiculo secus
si factus pubes*, Gomesius *in lege decimâ quarta
Tauri, sub numero decimo octauo, versiculo secus
verò si moriantur puberes*, Cyriacus *controuersia
367. numero trigesimo, & numero trigesimo primo,*
Rot. *decisione 479. numero nono, versiculo vltra quod
part. 1. recent.*

Non obstat, quod ante firmatum statum hære- 5
ditatis agi non possit ad supplementum legitimæ
iuxta theoricam Barthol. *consil. 17. libro primo* quia
ex datis in Summario Comitissæ numero deci-
moseptimo cum sequentibus, satis constat quod
legatum scutorum viginti quinque Dianæ ma-
tri ab Antonio relictum minus est legitima,
cumque propterea dubitari non contingat. An 52
supplementum debeatur, in quibus terminis
loquitur Bartolus, sed de eius quantitate; fir-
mari poterit status hæreditatis, quando decer-
nenda erit certa quantitas supplementi, sta-
tuendo interim legitimam in triente medietatis
bonorum aliunde quàm à patre acquisitorum, 53
quia

quia alia medietas spectat ad Ludouicum Antonij fratrem vtrinque coniunctum iuxta textum in Auth. *defuncto, C. ad Tertullian.* ac tradita à Neguſ. *q.* 512. *n.* 36. Gabriel. *consil.* 94. *num.* 20. *lib.* 1. Thesaur. *dec.* 172. *n.* 6. *in fine* Rota *dec.* 39. *a.* 18. *inter impress.* post Modern. Forolinien. *de legitim.* cum aliis allegatis ab eodem Modern. *lib.* 1, *tit* 4. *quaest.* 7. *n.* 12. *&* 14. Hector Felic. *allegat. iur. part.* 3. *allegat,* 22. *n.* 1. *& n.* 3. *in fin.* Rouit. *dec.* 22. *num.* 13. Rota in Imolen. *legitime* 20. *Nouembris* 1645. *coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Et ita decisum vtraque parte, &c.

R. P. D. Ghisilerio.

Romana Census.

Veneris 22. *Maij* 1648.

ARGVMETVM.

Virtus Clausulæ constituti latè inspicitur: vbi facultas capiendi possessionem propria auctoritate, inde resultans, non modicum expenditur: Et quid singularius in censu operetur. Hinc sumpta occasione. Associationis materia dilucidatur: & termini possessionis ciuilis, ac naturalis in propositum suaptè veniunt.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, constiuti, continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*
2 *In contractu census apposita, prabet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate fructus rei censita ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census.*
3 *Clausula dans, & concedens in censu apposita, secundum formularium Instrumentorum Vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*
4 *Que sola de per se suffragatur pro obtinenda associatione.*
5 *Virtus dictarum clausularum non expirat per mortem constituentis.*
6 *Minusque ex negligentia constitarij in apprehensione naturalis possessionis.*
7 *Limitatur, clausulam constituti non procedere, quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab eius harede apprehensa, & postmodum constitutarius neglexerit apprehendere possessionem naturalem.*
8 *Associatio petita ratione ciuilis possessionis, non datur constitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter possidere, amisit ciuilem possessione.*
9 *Petita verò vigore facultatis capiendi possessionem propria auctoritate datur, quia hec est possibilis cum possessione alterius, & n.* 12.
10 *Quinimò alium possidere supponit.*
11 *Ciuilis possessio, qua resultat ex pacto constituti, semper amittitur vbi constitutarius patitur alium possidere, & negligit capere naturalem possessionem.*
12 *Associatio, qua fundatur in facultate capiendi possessionem propria auctoritate, non amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed prascriptione triginta Annorum.*
13 *Et non perit, nisi quo ad effectum retinenda tantùm, secùs quo ad alios.*
14 *Constituti virtus, quòd expiret per decennium, procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem immissionẽ ex alio Iudicio possessorio.*
15 *Constitutarius, qui agit contrà tertiam, debet, docere de dominio constituentis de tempore pacti constituti.*
16 *Possessio probatur ex testibus.*
17 *Et ex locationibus effectuatis cum perceptione pensionum.*
18 *Mandatum de immittendo supponit possessionem in Aduersario.*
19 *Possessio probatur per sustentationem litis illius, qui vti possessor conuenitur.*
20 *Filius exercendo actionem hereditariam in bonis paternis, censetur ipsius Patris heres, vbi agitur de eius commodo.*
21 *Tutor, vbi pupillus sit maior infante. & fari possit, habeatque aliquod animi indicium, non potest solus contrahere, sed requiritur vt pupillus prasens cum auctoritate Tutoris contrahat.*
22 *Contrarium probatur, & n.* 23.
23 *Huius ratio duplex assignatur.*
24 *Associatio petita, per exceptionem nullitatis super articulo Iuris controuerso, vt per opinionum discrepantiam, non potest retardari.*
26 *Exceptio Iuris dubij, in quo hinc inde adsunt opiniones, equiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & n.* 28.
27 *Exceptio requirens altiorem indaginem facti, debet ad merita reseruari.*
28 *Exceptio requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias DD. opiniones, reiicitur ad merita causa.*
29 *Fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 138. *ad rationem septem cum dimidio.*
30 *Fructus census laxantur ad rationem sex cum dimidio.*
31 *Exceptio fideicommissi, admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij possessorij.*
32 *Census ad effectum soluende dotis mulieri à fideicommittente descendenti, validè potest imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum liberorum ex disppositione Auth. Resque C. communia de legatis, cuius remedium est subsidiarium.*
33 *Existentia bonorum liberorum pro satisfactione dotis sufficientium, ad effectum excludendi remedium Auth. Resque C. communia de legatis, debet ab allegante, tanquam fundamentum sua intentionis probari.*
34 *Et quòd talia essent bona de tempore restitutionis dotis, vt ex illis sine lite, & controuersia, dos debita cum effectu posset restitui.*
35 *Verba. coram Me Notario &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. prasenti danti, &c. in tot Iulus, & Testonibus, & duplis aureis, &c. in contractu apposita; siue similia verba verba in Instrumento apposita, numerationem probant.*

DECISIO XLIII.

Placuit DD. concedere filiis, & hæredibus q. Renati Materij associationem ad Casale Aguzzani pro fructibus decursis, & non solutis, ac in futurum decurren. census annui redditus scutorum 65. in sorte principali scutorom 1000. super eo impositi de anno 1625. per Carolum Franciscum Rebibam ad fauorem dicti Renati cum clausula constituti, tam ad fauorem ipsius Renati, quàm hæredum, pacto adiecto inter partes,

K 4 quod

quod dicta scuta mille soluerentur Camillæ Ric-
ciæ matri ipsius Caroli Francisci ad computum
restitutionis suæ dotis, dictaque Camilla tenere-
tur cedere Renato omnia, & singula iura, omnes-
que actiones, & priuilegia etiam prioritatis, &
potioritatis, & dotalia sibi quomodolibet compe-
tentia contra quoscunque translatiuè, & non ex-
tinctiuè pro dicta summa scutorum mille, prout
effectiuè in instrumento sub die 11. Aprilis dicti
anni 1623. tam solutio, quam cessio ad formam
dicti pacti factæ fuerunt.

Ratio resolutionis fuit, quia cum successiuis
temporibus hæredes dicti Caroli Francisci defe-
cissent in solutione fructuum dicti census, inten-
tato iudicio per dictos de Materiis super associa-
tione ad fundum censuatum dubitari nequit, quin
clausula constituti in contractu census, de quo
1 agitur, apposita, quæ continet facultatem capien-
di possessionem propria auctoritate, suffragetur,
& præbeat facultatem capiendi propria auctori-
2 tate fructus rei censitæ ad effectum sibi satisfa-
ciendi de fructibus census, vt in terminis discusso
articulo plenè firmauit Rota in Romana Census
26. Iunij superioris Anni coram R. P. D. meo Bi-
chio, vbi aliæ concordantes decisiones referuntur,
ex cuius sola lectura decisa penitus remanet præ-
sens controuersia. Et vlterius in ea firmatur clau-
sulam (necnon dans, & concedens) appositam in
3 censu secundum formularium instrumentorum
Vrbis habere in ventre explicitam facultatem ca-
piendi possessionem propria auctoritate quæ sola
4 de per se suffragaretur pro obtinen. associatione,
vt bene per Rotam in dicta Romana census, §. *quo
magis in casu nostro, &c.* dictæ clausulæ sicuti præ-
bent facultatem capiendi propria auctoritate fru-
ctus rei censitæ ad effectum sibi satisfaciendi de
fructibus census, ita censuario, ac illius hæredi-
bus plenè suffragantur ad obtinen. associationem,
vt haberetur in *leg. 3.* ibique glossa *in verbo non vi-
dentur, Cod. de pignorat.* Menoch. *de adipiscend.
remed. 5. num.* 107. Rota *decis.* 887. *num. 5. coram
bon. memor. Buratto in Bitontina census* 27. *No-
uembris* 1645. *coram Reuerend. P. Domino meo Cor-
rado, & in dicta Romana Census coram Reu. P. Do-
5 mino meo Bichio*, quarum virtus non expirauit per
6 mortem dicti Caroli constituentis, minusque ex
eo, quod Materij neglexerint apprehendere natu-
ralem possessionem à Maximis, vti tertiis occu-
patam, Rota *in Romana Domus 4. Decembris* 1615.
coram Francisco Vbaldo, apud Cencium *de censi-
bus decis.* 253. *num.* 10. *& num.* 12. *cum sequent.* vbi
7 limitatur, clausulam constituti non procedere;
quando post mortem constituentis ipsa res fuit ab
eius hærede apprehensa, & postmodum constitu-
tarius neglexerit apprehendere possessionem natu-
ralem, quia vt fuit dictum supra decisione R.P.D.
8 mei Bichi in supra allegata Romana Census in §.
non obstat. plenè tollitur vtrumque obiectum di-
stinguendo, quod aut petitur associatio ratione
ciuilis possessionis, & illa non datur, ex quo con-
9 stitutarius patiendo ab alio rem naturaliter pos-
sideri, amisit ciuilem possessionem, aut petitur, vt
in hoc casu, vigore facultatis capiendi possessio-
10 nem propria auctoritate, & tunc datur associatio,
quia hæc est compatibilis, cum possessione alte-
rius: quin imò alium possidere supponit ex qua
11 distinctione cessant deducta per Rotam in supra-
dicta *decis.* 253. *post Cenc.* cum procedat, quando
censuarius peteret associationem innixus in sola
ciuili possessione, quæ semper amittitur, vbi pati-
tur alium possidere, & negligitur accipere natu-
ralem possessionem; secus vero quando, vt dictum 12
est, associatio fundatur in facultate capiendi pos-
sessionem propria auctoritate, quæ non amittitur
ex sola patientia, & negligentia modici temporis,
sed præscriptione triginta annorum, vt in pun-
cto distinguit Cyriacus *controuers.* 258. *num.* 39. *&
num.* 40. vbi quod non petit, nisi; quoad effectum 13
retinendæ tantùm, secus quoad alios. Grat. *decis.
March.* 15. *num.* 3. Pacific. *de Saluian. inspect.* 3. *c.* 2.
num. 1029. Rota *in Romana Saluiani* 29. *Ianuarij*
1618. *coram Remboldo, & in Bononien. Census* 4.
May 1643. *coram Me, in §. nihil enim facit, in fine*,
cum quod virtus constituti expirauerit per de- 14
cennium procedat ad effectum obtinendi manu-
tentionem non autem immissionem ex alio iudi-
cio possessorio, vt in d. Bonon. census coram Me.

Nec dubitari potest, quin doceatur de domi-
nio, & possessione Caroli Francisci impositoris 15
census de tempore impositionis, vt requiritur,
quando non agitur, contra constituentem, vel ha-
bentem ab eo causam, sed contra tertium, Soccin.
senior *consil.* 106. *n.* 2. *versic. concurrit, lib.* 3. Tiraq.
de iur. constit. limitat. 1. *num.* 23. Rota *decis. num.* 11.
part. 1. *diuers.* quales sunt DD. de Maximis hære-
des fideicommissarij Francisci, qui non veniunt
ex Iure dicti Caroli Francisci, qui censum impo-
suit, sed possident ex fideicommisso, quia illa non
solum probatur ex eodem instrumento imposi-
tionis census: sed ex testibus examinatis, ac lo-
cationibus effectuatis cum perceptione pensio-
num, vt agnouit, & firmauit aliàs super hoc Ca-
sale Aguzzani, Rota coram Reuerend. Vrgellen. 16
dec. 269. *n.* 1. illamque negare non possunt, dum 17
post mortem dicti Caroli Francisci citato illius
hærede intentarunt iudicium adipiscendæ, & in
idem, vti ab eo possessum fuerunt immissi, quod
nullatenus obtinuissent, nisi reuera Carolus Fran- 18
ciscus Casale huiusmodi in vita possedisset, aliàs
non fuisset concessum mandatum de immitten.
cum per illud supponatur possessio Caroli Fran-
cisci *leg. vnica Cod. de alien. mut. iud. caus. fact.* Rot.
coram Seraph. dec. 2074. *in princ. in recent. dec.* 618.
num. 14. *part.* 4. *tom.* 3. Possessio vero illorum de
Maximis, qui fuerunt in hoc iudicio conuenti
non controuertitur, & probatur ex eo, quod ipsi
sustinent litem tanquam possessores iunctis aliis
adminiculis deductis per informantes.

Quod autem Materij tunc agentes sint hære- 19
des Renati emptores census, probatur ex eo, quod
iustificatur, eos esse Renati filios; Nam hoc casu
cum ipsi agant, & agatur de eorum commodo, 20
censentur etiam eiusdem Renati hæredes Rota
decis. 302. *part.* 3. *recent. & in Bononien. Spolij* 16.
Martij præteriti coram R.P.D. meo Otthobono.

Neque hanc associationem impedire potest op-
posita nullitas census impositi à curatore dato à
Iudice loco matris tutricis, & suæ dotis creditri-
cis eidem Carolo Francisco pupillo, annorum
scilicet decem vt asseritur in eodem instrumento,
qui nec fuit præsens instrumento, etiamsi esset
maior infanti, quia cum in hoc Doctores non
conueniant, absque eo quod in præsenti firma-
tur; quæ ex opinionibus verior sit, an affirmatiua,
quod vbi pupillus sit maior infante, & fari possit,
habeatque aliquod animi iudicium, non possit 21
solus tutor contrahere, sed requiratur, vt pupillus
præsens cum auctoritate tutoris contrahat vt no-
tat

tat Castr. *in l. neque tutores, num. 5. Cod. de procurat.* Socc. 24. *num. 45. lib. 1.* Peregrin. *consf. 74. sub num. 4. lib. 3.* Gomes. *variar. resolut. tom. 2. cap. 14. num. 1.* & dixit Rota *in Beneuen. de Berois 28. Iunij 1641. coram R. P. Domino meo Carillo, §. nullitas*, seu potius negatiua contraria sententia, nempe, quod non requiratur præsentia pupilli etiamsi maior sit in-
22 fante, quam tuetur Arr. Pinel. *in leg. 1. par. 2. Cod. de bon. patern num. 66. vers. ego autem, & infra, vers. vi-*
23 *detur que ridiculum*, Iacob. Mandel. de Alb. *con-*
24 *sil. 205. n. 38. cum seq.* vbi quod solus tutor sine præsentia pupilli potest alienare cum decreto, etiamsi pupillus sit maior infante, quia prætetquam quod iura dirigunt verba in tutores adest ratio omnino concludens, videlicet, quod durante rutela tutor censetur habere administrationem cum libera, ergo potest alienare, dummodo non dilapidet, hanc opinionem multis comprobat, & respondet omnibus contrariis, eandem amplexa fuit Rota *in*
25 *recentior. decis. 296. num. 8. cum seq. p. 4. tom. 2. recen.* ipsa controuersia, & opinionum discrepantia in hoc iuris articulo sufficit, vt huiusmodi exce-
26 ptio nullitatis peritam associationem retardare non possit, quia exceptio iuris dubij, in quo hinc
27 inde adsunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & sicut exce-
28 ptio requiren. altiorem indaginem, facti debet ad merita reseruari *leg. 3. §. ibidem, ff. ad exhib. leg. alle à quo, §. 1. ff. ad Trebell.* ita & requirens longam, & dubiam iuris altercationem ob varias Doctorum opiniones, Capicc. *dec. 10. n. 19. & 20.* Rota *coram Seraph. n. decis. 271. sub num. 6. decis. 64. num. 6. inter impressas* apud Pacif. de Saluian. *in Beneuien. bonorum, seu fideicommissi de Sanctis 17. Maij 1647. §. final. coram R. P. Domino meo Bichio.* Eoque facilius est reiicienda hæc exceptio, dum census fuit necessarius pro restitutione dotis & vrilis pupillo,
29 quia fructus dotis liquidantur à Statuto Vrbis
30 lib. 1. cap. 138. ad rationem septem cum dimidio, fructus vero census taxantur ad rationem sex cum dimidio.

31. Tandem non obstat altera exceptio deducta ex antiquissimo fideicommisso, cui dictum Casale subiectum prætenditur, quia vltra quod redditur turbida, cum pro non existentia fideicommissi adsit sententia Rotalis, & adhuc lis pendeat indecisa coram me, admitti non debet ad retardandam exequutionem iudicij possessorij vt benè per Rotam in dicta Romana census coram R. P. D. meo Bichio, in fin. & antea coram bon. memor. Buratt. *decis. 853. n. 4.* & in aliis relatis *dec. 704. n. 1. part. 5. recentior.* cum census, de quo agitur fuerit imposi-
32 tus pro soluenda dote dictæ Camillæ Ricciæ matris Caroli Francisci impositoris, ac descendentis Francisci de Salomonibus fideicommittentis validè potuit imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum bonorum liberorum ex dispositione Auth. *res que, C. comm. de legat.* Cencius *de censibus q. 19. n. 32. cum seq.* Duard. *eodem tract. §. 1. q. 7. n. 33.* Rota *coram bo. mem. Cocc. decis. 244. n. 3.* & ita passim, cuius remedium, licet sit subsidiarium, suffragatur Marcriis, donec ex aduerso probetur, quod existerent bona libera restitutioni dotis sufficientia, cum non agatur de dote constituenda, sed de restituta, & de alienatione iam facta mediante census impositione, quam cum ex capite existentiæ aliorum bonorum liberorum sufficientium pro satisfactione dictæ dotis infringere prætendant, illam probare debent concludenter, tanquam fundamentum propriæ intentionis, vt pro- 33
bant relati per R. P. Dominum meum Bchium in sæpe allegata Romana census, in *§. conueniunt ferè omnes*, cum quibus transierunt DD. quamuis alias Rota, dum agebatur de dote Victoriæ, dixerit, adfuisse bona libera, hoc tamen ad effectum, de quo agatur, non sufficit, quia probanda esset huiusmodi bonorum existentia de tempore impositionis census pro restitutione dotis Camillæ, & 34
quod talia esset, vt ex illis sine lire, & controuersia dicta dos cum effectu posset restitui vt dixit Rota in Romana Dotis 23. Ianuarij 1645. coram R. P. Dom. meo Otthobono.

Obiectum denique in alia propositione sub die 27. Iunij 1646. deductum, quod ageretur de dote confessata cessat ex facto, quia ex instrumento dotali pro rata scutorum 1558. pro integro complemento scutorum 3000. monetæ dotis prædictæ, quæ rata maior est censu, apparet dotem fuisse solutam in contanti, ibi coram Me Notario, &c. manualiter &c. habuit, & recepit ab eisdem DD. Alexandra & Camilla præsentibus, dantibus 35
&c. in tot Iuliis, & Testonibus, ac scutis, & duplis aureis &c. quæ verba veram numerationem probant, Bart. *in l. ex cautione num. 1. versic. si verò Notarius, Cod. de non num. pecun.* Roman. *in leg. prædia sub n. 4. Digest. de acqu. possess.* Bertaz *clausul. 34. gloss. 8. num. 1.* Rota *decis. 310. & decis. 382. n. 4. part. 4. recent.* & consequenter, dotem prædictam fuisse verè, & realiter solutam in longè maiori summa, quam importar census, de quo agitur.

Ex quibus fuit resolutum filiis, hæredibusque Renati Marerij esse dan. associationem ad possessionem Casalis Aguzzani pro fructibus decursis, & non solutis, ac in futurum decurren. denegata perita dilatione, cum interesse habentes pluribus lacessiti citationibus neglexerint informare.

EMINENTISS. ET REVERENDISSI D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.

Lunæ 31. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Immissio in Saluiano cessat ex satisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem spolij. Calculus probat contra scribentem. Variæ illius inspectiones circa legitimum creditum in hac specie perpenduntur vbi ea magis, de lucro, & Interusuriis dotalis aperitur.

SVMMARIVM.

1 *Immissionis causa cessante in Saluiano ex satisfactione crediti, qui passus est immissionem, reintegrandus est ad pristinam possessionem.*
2 *Et cōtra denegantē restitutionē datur actio spolij.*
3 *Calculus probat contra producentem.*
4 *Nec valet amplius, impugnari.*
5 *Quartum dotale, quod super lucratur, Coniux superstes ex dispositione Statuti Vrbis lib. 1. c. 131. superextantibus filiis communis matrimonij, debetur mulieri quo ad vsumfructum tantum & acquiritur*

acquiritur filiis vti hæredibus Patris; non autem ex propria persona.

6 *Interusuria dotalia non debentur mulieri, pendente mora restitutionis dotis, viro prædefunctio facta per ipsam interpellatione, ex dispositione Statuti Vrbis lib.1. c.137. non debetur, nisi interpellatio sit iudicialis.*

7 *Et interpellatio non prodest, si fiat alij, quod propriis hæridibus illius de cuius bonis agitur.*

8 *Retentio pro interusuriis dotalibus, etiam reseruatis in sententia, non competit, nisi facta ipsorum liquidata, ratione incertitudinis.*

DECISIO XLIV.

FVit per DD. resolutum dandam esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Quertus filius, & hæres Septimiæ, quæ vigore Saluiani ioterdicti per A. C. immissa fuit in possessionem dictæ Domus, quovsque ex illius pensiooibus satisfieret in summa scutorum 900. pro residuo suæ dotis est satisfactus, vt constar ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet fassus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum subitus domum scuta 1431. 64. cessaute itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de Sancto Petro sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spo-
1 lij, Pacific. *ae Saluian.inspect.4.c.1.n.216. & n.220.* Rota *coram Buratt.dec.160.n.10.coram Sanct.Me-*
2 *mor.Gregor. decis.* 254. *num.1.* vbi Adden. *num.6.in Romana spolij 9. Iunij 1627. coram bon. memor. Merlino. & in Tiburtina Castri S. Angeli 27. Iunii 1642. coram R. P. Dom. meo Peutingero, & in Bononien. spolij 16. Martij 1648. in §. quod spolium coram Me.*

3 Calculus aotem prædictus cum fuerit exhibitus per Paulum contra ipsum producentem, beoè probat Baldus *in leg. scriptura 14. num.2. Cod. de fid. instrum.* Alex. *cons.30.num.1.lib.1.* Rota *coram san. mem.Gregor. decis. 238.num.5.* & ibi Addeo. *n.15. & in recent.dec. 29. num. 46. part. 7.* nec valet hodie amplius impugnari *cap.cum venerabilis, vbi omnes de except.* Felyn. *in c.imputari num.7. de fid.instrum.*
4 Add.san.mem.Gregor. *d.decis.238.num.15.* cum aliis relatis per Rotam *in Mileuitana canonicatuum 15. Nouembr.1647. in princ. coram Me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat retinere dictam domum quovsque ex illius pensionibus satisfiat de quatto dotali debito Septi-
5 miæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis lib.1. c.131. quia huius statuti vigore quartum dotale fuit superlucratum à Septimia quoad vsumfructum tãtum cum superessent filij cõmunes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, noo autem ex propria persona, vt dixit Rota *in decis.117.n.3. & seq. p.6.recent.in Romana de Caualeriis post Fenz. dec.79.per tot.* in Ro-
6 mana fideicom.de Cæsareis 24. Nou. 1638. coram Reuereodissim. Terracinen. & in Romana Saloiani 1.Iulij 1643. coram R.P.D. meo Peutingero.

7 Nec minus Paulo potest competere retentio ob interusuria dotalia eidem Septimiæ debita occasione prætensæ motæ à die interpellationis incursæ ob non restitutionem dicti residui dotis iuxta dispositionem Statuti lib. 1. c. 137. quia in hoc casu non fuit facta iudicialis interpellatio provt Statutum requirit ad hoc, vt interusuria debeantur, Rota *in recent. dec. 106. n.5. part.3. in Romana fructuum dotis 13. Nouembris 1624. coram Remboldo impress. post Gilian. ad Statut. Perus. decis. 72.n.9. coram san.memor. Gregor. decis.269. n.1.* & ibi Adden. *n. 7. & in Romana dotis 18. Februarij 1647. in §. nam cum à prædicta die coram Me.*

Neque suffragari potest interpellatio facta Paulo: quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potoerunt ex ea in mora constitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *l. mora 32. §. in bonæ fidei, ff. de vsur. leg. in condemnatione 134. §. vnicuique,* ibique gloss. *ff. de regul. iur.* Roland. *cons.58.n.10. ad fin.lib. 2.* Honded. *cons. 50.n.34.lib.1.* Rota *decis. 182.n.6. & n.7. part.4.tom.2. rec. & in Romana dotis 81.Febr.1647. sub §. & hinc profecto coram Me.*

Et in omnem casum cum huiusmodi credita 8
ratione interusuriorum non essent adhuc liquida, sed tantum reseruata in sententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non potest competere retentio, Rota penes Buratt. *dec. 160. n.13.* & ibi Add. *n. 20.* post Zacch. *de oblig. Camer. decis.130.num.8. in Recanaten. manutentionis 28. Iun. 1642. in fin. coram R. P.D. meo Cerro, in Tusculana Saluiani 17. Iunij 1647. in § non tamen visa fuit coram R.P.D. meo Verospio, & in Romana domus 4. Maij anni præteriti in fin.cor.R.P.D.meo Bichio.*

Fuit itaque resolutum reintegrationem esse concedendam Ioann. Baptistæ, & aliis de S.Petro, vtraque parte informante, &c.

D. R. P. Meltio.

Romana supplementi Legitimæ.

Lunæ 21. Iuny 1649.

ARGVMENTVM.

Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eo eius Hæredibus in bonis Patris, Status hæreditatis concordatus à partibus coram Iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipsius deterioratio, quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem status de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit est post. Diminutio, pendente mora soluendi supplementum, sequitur hæredem possessorem.

SVMMARIVM.

1 *Supplementum legitimæ debetur filio, & ex eius persona, illius hæredibus, in bonis Patris prædefuncti.*

2 *Status Hæreditatis coram Iudice à partibus concordatus, est attendendus, donec de errore concludenter probetur.*

3 *Status hæreditatis deterioratio, causata ex bello, peste, & aliis accidentibus, quomodo probetur remissiuè.*

4 *Legitima debetur filiis de omnibus bonis, iuxtà eorum valorem, & statum, de tempore obitus Patris.*

5 *Diminui an valeat, diminutione rerum, & bonorũ contingenter post mortem Patris: remissiuè.*

9 Dimi

1 *Diminutio pretij hæreditatis, quæ contingit, pendente mora contumaciali Hæredis ad soluendum supplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipsius possidentis.*

DECISIO XLV.

STeterunt Domini in decisis coram Me sub die 2.
1 Decembr. 1647. sub qua fuit resolutum sententiam Rotalem esse confirmandam Supplementum autem legitimæ deberi Mariæ, & ex eius Persona illis de Cherubinis eius hæredibus in bonis Riccardi Rotigni eius Patris, probat expressè *text. in l. omni modo Cod. de inoff. test.* & fuit abundè firmatum tam in d. decis. quæ reuidetur, quàm in aliis emanatis cor. R.P. Domino meo Cerro. Vnde super hoc non esse amplius insistendum ordinarunt Domini, & restricta fuit tota difficultas ad solam quantitatem huius supplementi, quæ vt sit sc. 8215. ba. 88. iuxta liquidationem factam in d. sententia, & comprobata in eadem decis. cor. Me emanata sub d. die 2. Dec. 1647. visum fuit non posse amplius in dubium reuocari.

Nam ex statu hæreditatis d. Riccardi concordato cor. me de ordine Rotæ, præsentibus partibus ac earum Procuratoribus & Calculatoribus constat, quod factis bonis omnibus erroribus, & om-
2 nibus creditis prætensis inexigibilibus ab Anna Rotigna, nihilominus d. summa remaneat liquida, & indubitata, cui statui sic firmato, vt standum sit donec de errore concludenter probetur, tradit Soc. *in l. qui pecuniam n. 10. ff. si cer. pet. & in l. quibus diebus §. quedam Titio num. 10. ff. de cond. & dem.* Vrsil. ad Affl. qui in compuris socialibus *decis. 105. n. 7.* Bertaz. *claus. 38. gloss. 2. num. 1,* Rot. *cor. Burat. decis. 546. n. 6. vers. non obstat clausula, & in Romana Rescissionis Transactionis 29. Maij 1648. coram R. P. D. meo Corrado, §. vlt. vers. hinc DD. censuerunt.*

Dici neque potest quod supplementum sit diminuendum attenta diminutione pretij bonorum
3 stabilium in hæreditate repertorum causata ex bello, & peste, quia vltra quod talis deterioratio non probatur prout requirur secundum Gloss. & DD. *in l. 2. Cod. de resc. vend. c. 3. de emp. & vend.* Natt. *cons. 650. n. 8.* Mod. Perus. *de subb. insp. 60. n. 1. & 2.* Rota penes Buratt. *dec. 538. n. 1. vers. nam dictæ mulieres,* quatenus etiam probaretur illam non
4 releuaret. Nam quidquid sit (ex quo legitima debetur filiis de omnibus bonis iuxta eorum valorem & statum de tempore obitus Patris ad *text. in*
5 *l. omni modo in fi. Cod. de inoff. test.* Rot. post Merl. *dec. 113. n. 1. dec. 62. n. 73. p. 5. rec.*) an rerum, ac bonorum diminutiones, quæ contingunt post mortem Patris valeant diminuere legitimam filij, de quo latè dixerit Peregr. *de fideic. artic. 36. n. 16. vsque ad n. 35.* Merl. *de legit. lib. 5. titul. 3. q. 7. n. 12. cum seq.* Quia in proposito casu concurrit mora Annæ hæredis, quæ sæpius requisita, & interpellata fuit ad soluendum dictum supplementum, ac semper recusauit, prout hodie etiam pertinaciter recusat, diminutio pretij si quæ contingit pendente tali mora contumaciali, certum est quod cedere debeat in damnum hæredis possidentis, vt de-
6 clarat Rim. iun. *cons. 227. n. 73.* Capyc. Latr. *consult. 78. num. 22.* & fuit dictum in Romana fideicommissi de Episcopis 29. *Nouembris 1634. coram Eminent. D. Card. Hieronymo Verospio,* & in eadem confirmata 22. *Iunij 1643. coram R.P. Domino meo Verospio.*

Et ita informantibus tantùm Dominis de Cherubinis, altera tamen parte sæpius monita, & expectata, ac semper informare recusante, fuit resolutum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Romana successionis.

Lunæ 17. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Dispositio leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij sedulò perpenditur & coniecturæ contemplationis habitæ secundi Viri à muliere binuba testante, luculenti ratiocinio recensentur, & latè de materia.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio testamentaria mulieris binubæ intuitus & contemplatione secundi mariti, extantibus filiis primi matrimonij, fieri prohibetur ex leg. hac Edictali C. de secund. nupt.*

2 *Probationes in materia difficilis probationis, fiunt coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis.*

3 *Præsumptio, quod dispositio testamentaria sit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipsius referatur in alterum, concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur, demonstrationibus.*

4 *Et in terminis filij instituti hæredes ad commodum Patris, textus expressus.*

5 *Datum illis videtur, cuius consensu, contemplatione, ac opera, alteri quid conceditur.*

6 *Legislator in l. hac Edictali Cod. de secund. nupt. apprimè intendit occurrere industriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipsius legis, ac in præiudicium filiorum præcedentis matrimonij, moliri solent, vbi referuntur verba legis.*

7 *Participatio commodi proprietatis in Hæreditate filiis relictâ, satis resultat, & euidenter probatur in Patre, ex institutione ipsius in vsufructu, cum plena bonorum administratione, ac ab omni redditionis rationum, ac confectione Inuentarij plena liberatione.*

8 *Distinctio Institutionis filiorum in proprietate, & Patris in vsufructu, apertè conuincit, Testatoris vxorem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluisse.*

9 *Vsusfructus hæreditatis relicta filiis, ex legis dispositione acquiritur Patri, siue fuit absolutè instituti, siue in proprietate, non alio addito. Nullum autem Ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur.*

10 *Testator instituens filios alterius, potest prohibere vsumfructum Hæreditatis Patri.*

11 *Contemplatio mariti, resultat ex institutione filiorum facta per Vxorem, quæ non prohibuit ipsi vsumfructum.*

12 *Vsusfructus semper in proposita specie censetur ex tacita disponetis voluntate prohibitus, ad sustinendā dispositionē, quæ aliter redderetur inualida.*

13 *Clausula, quò magis adhibetur in rebus suspectis,*

eo magis præsumitur fraus, ac dolus.

14 *Decius acriter & iure merito inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes cautelas in fraudem leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. ac praeiudicium filiorum primi matrimonij.*

15 *Et dicit illas esse verbales, & reijciendas.*

16 *Commodum, quod ex amplitudine verborum institutionis, ac tota testamenti serie, intenditur Testatricem voluisse, conferre marito, qualecunque sit, sufficit ad hunc effectum.*

17 *Vsusfructus debetur Patri ex Hæreditate filij à matre obuenta ex dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.131. sub rub. ad lucr dot.*

18 *Declaratur hoc Statutum procedere, & disponere, quando extant soli filij communis matrimonij, non autem quando concurrunt alij ex præcedentibus nuptiis suscepti.*

19 *Statuto cessante, attenditur dispositio Iuris communis.*

20 *Leg. hac Edictali fauet filiis primi matrimonij.*

21 *Repudiatio seu renunciatio commodi Hæreditatis Vxoris, facta à Vitrico, non potest tollere Ius filiis primi matrimonij ex leg. hac Edictali prouenienss, quibus, expectata alia ipsius acceptatione, statim illud defertur.*

22 *Repudiatio huiusmodi præsumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato.*

23 *Substitutio facta in testamento, licet in futurum, ac incertum euentum collata, est considerabilis ad effectum, vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria, & descendentium personis vocatur.*

24 *Et facultas specialis à testatore cōcessa hæredibus instituti disponendi ad fauorem certæ personæ descendentis illius, de cuius contemplatione dubitatur & illius descendentium ad solam eius contemplationem referri potest.*

25 *Contemplatio secundi Viri præsumitur habita fuisse à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contradictionis ipsorum suæ odiosæ dispositioni, imposuit caducitatem alieni portioni, & illis reliquit executorem primum secundum virum, deinde suos filios hæredes institutos, cum plenissima liberatione à redditione rationum.*

26 *Pariterque ad onus portionis, tunc iis adiudicandæ, detractionem caducatam, & legata etiam annua referri voluit.*

27 *Exoneratio grauaminum in Hæreditate, non solius proprietarij, sed vsufructuarij etiam commodum, & contemplationem præsefert.*

28 *Iudicium idē prorsus resultat institutionis vnius, vbi ex antecedentibus, & sequentibus institutionis de eius filiis partibus apparet testantē præ oculis habuisse, & contemplatum fuisse illum.*

29 *Ad formandum huiusmodi iudicium totius Testamenti contextus, non autem singulæ illius partes disiunctim, omnesque simul præsumptiones vndique resultantes considerari debent, cum vicissim adminiculentur.*

30 *Contemplationis prædictæ nulla maior certitudo deduci posse videtur, & quæ ipsius testatoris ore prolata fuit.*

31 *Legatum annuli pretiosi ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis, ex eodem testamento coniugis morientis insurgentibus, adminiculis, est præstantior probatio amoris, quàm sit qualibet contraria ex testibus elicita, odij, ac discordiæ, quæ essent inter Coniuges.*

32 *Ratio prima in periodo testantis, licèt addita sit secunda ad eiùs corroborationem, præsefert contemplationem testatoris, ac dispositionis finalem, & præcipuam causam.*

33 *Licèt ad hunc effectum sufficeret, quòd esset æquè principalis, & coniunctim adiecta.*

34 *Imò & secundaria.*

35 *Eoque maximè vbi sunt commemorata merita filiorum, meritorum ob ætatis tenuitatem non comput. nisi Patris contemplatio suppleuisset.*

36 *Dispositio mulieris secundò nuptæ, ex qua filij ex primis nuptiis suscepti neque legitimam consequantur tanquam iniqua, ac iniustis artibus extorta, penitus reprobatur.*

37 *Tempus testamenti attendi debet, quando inquiritur testatoris intentio circa disposita in eo.*

38 *Causæ odij filiorum debent esse graues, quæ inducant matrem ad disponendum in illorum præiudicium: aliàs sic disponens, præsumitur extraneis artibus, ac suasionibus circumuenta.*

39 *Rationes expressæ, & cumulatæ in testamento facto à muliere, censentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent coniecturæ, ac verba, quæ non solùm suadent, sed demonstrant, principium, medium, & finem, ac totius dispositionis substantiam, fuisse in præscripta contemplatione constitutam.*

40 *Et propterea, licèt aliàs vera forent, cum tamen sic adiecta censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reijcienda.*

41 *Forma relicti non est consideranda, sed effectus rei.*

DECISIO XLVI.

VOluerunt Domini tertia vice audire D. Com. Fabium. Verum causa denuò exacto studio discussa, nulla demum visa fuit pro eius parte deduci releuans ratio, ob quam sit recedendum à resolutionibus coram Me factis sub diebus 18. Maij 1646. & 14. Iunij 1647.

Nam ponderato, vt fieri debet, toto contextu
testamenti Imperiæ illius vxoris clarè dignoscitur
tur quod eius intuitu, & contemplatione condi- 1
tum fuit contra dispositionem *l. hac edictali, C. de* 2
secund. nupt. Hoc enim in subiecta materia difficilis probationis benè probatur coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis, *ad leg. licet Imperator.* cum ibi not. per DD. *ff. de l. 1. l. dolum. C. de dol. c. 2. de renunciat. in 6.* Bart. *in l. si filiofamilias, n. 1. vers. si apparet, ff. de donat. caus. mort.* Ang. *in l. fi. sub n. 2. vers. & ideo, C. de vsufruct.* cum aliis latè adductis per Mascard. *de probat. conclus.* 815. *sub num. 1. vers. qua in re, &c.* & in specie tradunt Soccin. iun. *cons. 16. n. 4. vers. & ante omnia præsupponendum est, &c. ac seqq. lib. 4.* Rim. iun. *consil. 243. n. 34. vers. & cum in fraudibus, & seqq.* Lancellott. Gall. *consil. 18. à n. 25. versic. & hac quoad iuris præsumptionem, cum seqq. & sub n. 53. vers. nec obstat, ac seq.* Card. Bardellon. *cons. 4. sub n. 66. versic. standum igitur est coniecturis, ac seq.* Fachin. *controu. lib. 3. cap. 66. in fin. versic. ex variis porrò causarum figuris, &c.* & confert Lup. *de illegitim. com. 1. §. 5. sub num. 158. versic. vnde secus est, &c.* Quæ in præcedentibus Decisionibus fuerunt plenè deductæ, & comprobatæ.

Nec obstat, quod ex institutione communium filiorum secundi matrimonij, quam fecit Imperia in proprietate bonorum eius hæreditatis, nullum resultet

resolret commodum dicto Com. Fabio cotum
patri, quo circumscripto, cessare videtur in ea
parte (super qua insistebant informantes) eius
contemplationis præsumptio.

Quia prætet quod illa quidem efficax est con-
templationis huiusmodi demoostratio, sed non
vnica, nec exclusiua aliarum præsumptionum
quibus eadem rectè percipitur, licèt dispositio-
4 nis commodum referatur in alterum, vt probat
littera text. & explicat ibi Goffred. & Fulgos. in
leg. fideicommissa, §. pen. ibi, plerumque autem intelli-
gendam est priuati causa hoc fecisse, licet emolumen-
tum publicano quaratur, &c. ff. de leg. 3. & melius ad
5 rem oostram in leg. pen. in fin. princip. ibi facilior q.
suspicio per filium scriptum heredem quamuis eman-
cipatum adeuntem, liberi hereditatem ipsum patro-
num habere. cum omnia qua nostra sunt, liberis no-
stris ex voto paremus &c. ibique gloss. in verb. pa-
6 tronum habere, ff. de bon. libertor. Nam illi datum
videtur cuius consensu, contemplatiooe, ac ope-
ra alteri quid conceditur leg. solutum, ff. de pignor.
act. leg. si sponsus, §. generaliter, ff. de donat. cum simul.
Rip. consil. 1. sub num. 9. vers. ad fundamentum Baldi
&c. de secund. nupt. Quæ sanè conclusio facilius
procedit in hac materia, in qua Legislator appri-
mè intendit occurrere industriis, ac machinatio-
oibus, quæ in fraudem ipsius legis ac præiudi-
cium filiorum præcedentis matrimonij moliri
solent, vt legitur in d. l. hac edictali. in princip.
vers. sin verò ibi, omni circumscriptione, si qua per
interpositam personam, vel alio quacunque modo fue-
rit excogitata cessante, &c. & in §. optimè, ibi, nulla
machinatione neque per suppositas personas, neque per
aliquam aliam causam interpcni valente, &c. in
Auth. de nupt. Præsertim inter domesticos quibus
sunt faciliores, ac frequentiores, leg. data, Cod.
de donat. & in specie probant Castr. in consil. 150.
viso puncto sub n. 2. ad fin. vers. nec obstat, quod sal-
tem proprietatem, lib. 2. & prius Ioann. de lignan.
Franc. Aret. & Riccard. de Salyc. inter coosil. eius-
dem Castr. consil. 261. ac 263. & post cons. 264.
lib. 1. Ruin. in cons. 112. sub n. 8. vers. & isto casu, lib. 1.
Menoch. cons. 511. sub numero 11. versiculo & qua qui-
dem cautela, &c. Rimi. iun. cons. 241. sub numero 46.
vers. mouentur etiam, cum seqq. & dicto cons. 243. n.
27. vers. subiungens, & seqq. Thesaur. decis. 170. sub
num. 33. vers. ideo cautelam, Eugen. cons. 1. sub n. 27.
versic. contrarium tamen cum seqq. lib. 2. Hooded.
cons. 14. sub num. 32. vers. quintum. lib. 1. Lancellott.
Gall. consil. 18. sub num. 42. vers. sed quando pater,
Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 33. sub num. 10. vers. aliud
autem dici potest, & vers. neque est omittendum, &c.
Rouit. decis. 12. sub n. 4. vers. rationem assignans, &c.
cum seqq. & sub numero 9. versiculo ex quibus pa-
tet, &c.

Ex facto etiam remouetur obiectum, cum ip-
se com. Fabius fuerit in vsufructu eiusdem pro-
prietatis hæres pariter institutus, cum plena bo-
norum administratione, ab omni redditione ra-
tionum, ac inuentarij confectione expressè libe-
ratus, ex quo euidenter probatur commodi illius
7 in eadem proprietatis filiis relicta participatio,
Castr. dicto cons. 150. sub. num. 2. vers. nos loquimur,
&c. & vers. sed hic vltra processit, &c. lib. 2. Rim.
iun. dicto cons. 241. sub. num. 49. versic. & certè. &c.
Thesaur. d. dec. 170. numero 28. versiculo ampliatur
tertio, &c. dicens hoc esse indubitatum, La-
derch. cons. 147. sub numero 1. versiculo secunda est
suspicio, Matt. Vor. 39. sub numero 15. versiculo ex his
sequitur, & seq. Mastrill. decisione 175 num. 21. versic.
item quia patri, & seq. Rouit. d. decisione 12. num.
3. versic. prout si in eadem dispositione, & fatetur Bel-
lon. iun. in obiecto consil. 82. sub n. 26. versic. ad secun-
dum verò, &c. senteotiam prædictam in his ter-
minis veram esse.

Nec releuat contraria illatio ex eo deducta, 8
quod distincta huiusmodi dispositio, qua filiis
proprietas, viro autem, ac patri eorum vsusfructus
separatim fuit relictus, apertè conuincat Testatri-
cem nullum proprietatis commodum marito
tribuere voluisse, vt sensit Dec. in cons. 462. visa
legitimatione sua numere 20. versic. ad remouendum
ista, &c.

Quinimmò contemplationem illius euideo- 9
tiùs demonstrat. Nam si hæredibus simpliciter,
vel etiam in proprietate alio non addito filiis
posterioris matrimonij institutis decessisset Im-
peria, quo casu ex legis dispositione idem vsus-
fructus, nullum autem ius proprietatis regulari-
ter acquiritur patri leg. cum oportet, Cod. de bon. qua 10
liber. Attamen id censeretur mariti contempla-
tione fecisse, ea sola ratione, quia cum illum ex-
presse, vt poterat Auth. excipitur eodem tit) non
prohibuerit, dicitur ideo filios instituisse, vt per 11
eos patri acquireretur ab l. cum filiofamilias, in
princip. vbi gloss. in verb. patri, & seq. ac DD. ff. de
leg. 1. & l. si ita quis, la 2. §. ea lege, ff. de verbor. obli-
gat. & probauit Bald. in consil. 161. quadam Nobilis
Domina, lib. 1. recedens à contraria opinione;
quam prius tenuerat in cons. 22. quadam Domina
Nicolina, per tot. lib. 5. & inter cons. Castr. consilio
226. visis punctis, & consilio 264. ego Baldus, libro 1.
idem Castr. dicto consilio 150. sub numero 2. versiculo
sed hic vltra processit, libro 2. Surdus consilio 250.
sub numero 33. versiculo praterea. Laderch. d. consil.
147. sub numero 1. versiculo prima est quia mater,
&c. Mantic. de tacit libro 13. titulo 37. sub numero 29.
versiculo illud etiam, latè Mastrill. dicta dec. 175.
sub numero 14. versiculo contrariam tamen, &c.
cum seqq. Eugen. dicto consilio 1. numero. 30. versiculo
secundo principaliter, &c. libro 2. & alij. Quorum 12
sententiam non aliter euitant sectatores contra-
tiæ, ac ipsa Rota penes sanct. mem. Gregor. deci-
sione 173. & 443. nisi quia vsusfructus eo casu cen-
seri debeat patri ex tacita disponentis voluntate
prohibitus ad sustinendam dispositionis validita-
tem per leg. quod seruus, ff. de acquir. possess. vbi
notat Bart. & in dicta lege si filio familias, sub nu-
mero 2. versiculo si verò potest quari ipsi filio, &c. ff.
de donat. caus. mort. Dec. dicta consilio 462. sub n. 20.
in fine versiculo non obstat quod in casu, &c. Paleot.
de noth. & spur. capite 53. sub numero 8. versiculo do-
cuitque Bartolus, &c. & legitur in dicta decisione
173. numero 6. vers. nec facit, & d. decis. 443. sub
numero 4. versic. nec est inferendum, ac seq. sanct.
mem. Gregorius Bellon. iun. dicto consilio 82. sub
numero 19. cum sequ. Multo magis idem est iudi-
candum, vbi eandem eius voluntatem ad
fauorem mariti expressis verbis declarauit,
quibus dum legis scopulos præmeditata il-
la distinctione solertiùs euitare satagit,
eo magis illis se inuoluit, quippè non
tantùm legem circumuenire, sed etiam il-
lius interpretationem detorquere curauit,
vt respondit I. C. in lege ita fidei here-
dis commisit, versiculo imo in priori specie,
Digestis de iure fiscali, Baldus consilio 487.
aparet quoddam instrumentum, sub numero 1.

versic. quanto plus, lib. 1. dicens, quo maior caute-
la in rebus suspectis adhibetur, eo magis præsu-
13 mitur fraus, ac dolus, Con. consil. 217. n. 2. vers. in
istis autem terminis, cum seq. &c. n. 7. vers. itaque ra-
tione, lib. 3. Beto consil. 58. sub num. 14. vers. ex aliis
14 etiam, lib. 3. Thesaur. dicta decis. 170. sub n. 17. vers.
ad Decium, &c. vbi acriter, & iure quidem merito
inuehit contra DD. excogitantes, & approbantes
huiusmodi cautelas in fraudem dictæ, legis ac
præiudicium filiorum primi matrimonij, & sub
15 dicto n. 28. ac 33. vers. sed vt supra dicebam, &c. di-
cit illas esse verbales, reiiciendas, Rim. iun.
dicto consil. 241. sub n. 49. vers. & certè, ac sub n. 57.
vers. sed ille casus, &c. Bardellon. dicto consil. 4 sub
16 n. 74. vers. nec vim facit, &c. vbi respondet argu-
mento Decij. Quod certius est in proposito casu
in quod ex amplitudine verborum institutionis
mariti, ac tota testamenti serie constat Testatri-
cem verè intendisse commodum etiam proprie-
tatis illi viuenti conferre, quod qualecumque sit,
sufficit ad hunc, effectum iux. leg. Sulpitius ibi, si
hoc egit vxor, vt aliquid ex ea re interim commodi
sentiret maritus, &c. ff. de donation. inter vir. & vxor.
Rimin. iun. dicto consil. 243. sub n. 43. vers. & in ca-
su nostro, &c. cum seqq. & comprobat Facchin, dicto
cap. 66. vers. sic, & ipse statuo, &c. ibi: & id actum ta-
citè, vel expressè, vt Vitricus emolumenti aliquid
sentiret &c.

17 Minùs releuat, quod vsusfructus prædictus
pariter deberetur Com. Fabio ex dispositione
Statut. Vrbis lib. 1. cap. 131. sub Rubr. de lucr. Dot.
qui proptetea eum repudiauit, ac declarauit nolle
consequi ex testamento vxoris.

18 Quia statutum illud disponit, atque proce-
dit, quando extant soli filij communis matrimo-
nij, non autem quando concurrunt alij ex præce-
19 dentibus nuptiis susceptì. Atque ideo casus iste
remanet sub dispositione iuris communis, ac pro-
indè dicta lege hâc edictali comprehensus, vt alias
fuit resolutum in Romana prætens. dotis 25. De-
cembris 1594. coram Corduba p. 4. diuers. decisio-
ne 255. & latiùs probatum in prædictis coram
Me, sub die 18. Maij 1646. in § prædictus verò non
aduersatur, cum seq. & sub die 14. Iunij 1647, in
§. 1. & seqq.

Repudiatio autem, Declaratio, & Protestatio
facta per com. Fabium die 30. Decembris 1648.
post dictas resolutiones Rotales. Visa fuit Domi-
20 nis non suffragari. Quia (præter ea quæ ex præ-
21 statione legatorum, ac aliis in facto deductis, pro
illius præcedenti acceptatione resultant) ius fi-
liorum primi matrimonij procedit ex ipsa dispo-
sitione, leg. hac dictali, &c. quæ ex instanti obi-
tus matris cum eiusmodi testamento defunctæ
operata fuit effectum suum deferendo statim ius
eiusdem filiis non expectata acceptatione Vitri-
cis, cuius ideo subsequens renunciatio, seu repu-
diatio illud tollere non potuit ad text. in leg. fin. ff.
de pact. leg. si post mortem, §. fin. ff. de bonorum possess.
contr. tab. & in his terminis bene probat Steph.
Bertrand. in repet. dict. legis, in verb. si vero plus, sub
n. 19. vers. sed pro clariori intellectu, &c. Rip. in leg.
22 1. sub n. 88. vers. & per illum textum, & ff. de vulg.
& pupillar. substit. dicens, quod huiusmodi repudia-
tio præsumitur facta in fraudem filiorum primi
matrimonij ad priuandum illos lucro à lege de-
lato &c. Boët. decis. 201. sub num. 6. colum penult.
in princip. vers. quod si Vitricus, Surdus dicto cons.
250. sub n. 22. versic. quinto eo ipso, cum seqq. Hun-
ded. dicto consil 14. sub num. 30. vers. nec resistit
quartum cum, seq. lib. 1. Rouit. d. decis. 12. sub n. 26.
vers. nec poterat esse in consideratione, &c. & fuit di-
ctum in Romana quarti Dotal. 15. Maij. 1635.
coram eminentissimo Domino meo Card. Verospio, in
§. neque visum fuit vers præsertim ad effectum, de quo
agitur.

Prætera plura concurrunt alia commoda ex
eo testamento Com. Fabio resultantia, quibus
eius contemplatio in vniuersa illa dispositione
conuincitur; tum ex eo, quia ipse, ac alij eius 23
descendentes fuerunt immediatè substituti præ-
dictis eius filiis hæredibus institutis, eorumque
descendentibus, quod licèt in futurum, ac incer-
tum euentum deficientis illorum lineæ colla-
tum tamen est considerabile, vt in specie tradit
Castr. dicto consil. 150. sub numero 2. d. vers. sed hic
vltra processit, lib. 2. & latè probat Landerch. cons. 24
27. num. 9. vers. nunc. aliqua de spe substitutionis,
cum seq. & latius consil. 18. sub n. 10. vers. nunc
aliqua de spe, &c. & plur. seqq. & sensit Eugen. dicto
cons. 1. sub num. 30. vers. tertiò. fertius, cum aliis ad-
ductis in præcedenti Decisione sub die 14. Iunij
1647. in §. quia contraria, vers. vlterius, &c. Tum
ex eo, quia tam ipsi, ac hæredibus institutis, quam
descendentibus præfatis concessa fuit specialis
facultas disponendi de bonis hæreditatis Testa-
tricis ad fauorem Franciscæ ipsius Comitis Ne-
ptis, ac descendentium ex ea, quod ad solam eius
contemplationem referri potest iuxtà text. in leg. 25
sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pup. subst.
Thesaur. dicta decis. 170. n. 5. vers. tertio facit, Rim.
iun. de cons. 243. n. 27. vers. subiungens, &c. Trenta-
cinq. var. resol. lib. 3. tit. de matrimon. resolut. 5. co-
lum. antepenul. sub num. 35. vers. hinc infertur, &c
Menoch. de arbitr. Iud. cas. 459. sub n. 28. vers. ista
etiam &c. Honded. d. consil. 14. n. 17. vers. & prop-
terea, cum seqq. lib. 1. & alij in dicta decisione alle-
gati in loco mox citato. Deindè quia dispositionis
decimæ partis eius dotis in casu contradictionis
D. Lilij ex præcedenti matrimonio filij ad opera
pia ordinatæ, executorem primum reliquit Com.
Fabium à quacumque rationum redditione ple- 26
nissimè liberatum, ac successiuè eius filios hære-
des institutos; Pariterque ad onus portionis
tunc eidem Lelio adiudicandæ detractionem 27
dictæ decimæ partis, & legata etiam annua referri
voluit, quod non solius proprietarij, sed vsufru-
ctuarij etiam commodum, & contemplationem
præsefert l. Aurelius, §. Litius, ff. de liberat. le-
gat. Corn. dicto cons. 217. sub numero 2. vers. libera-
tio à redditione rationis, &c. lib. 3. & ponderauit
Lancellot. Gall. dicto cons. 18. sub numero 65. vers.
quia etiam hæc verba, &c. cum seq. Mastrill.
dicta decisione 175. numero 22. versiculo item quia
fuerat relictus, &c. & comprobat Marr. d.
Vot. 39. sub numero decimosexto, versiculo tamen
vbi &c.

Et licet hæc non videantur immediatè ex 28
ipsa filiorum institutione procedere, demon-
strant tamen Testatricem præ oculis semper
habuisse, & contemplatam fuisse Com. Fabium
eius virum, tam in partibus præcedentibus, in-
stitutionem filiorum, quàm in sequentibus, vn-
de idem prorsus resultat ipsius institutionis iu-
dicium iuxta glossam in lege apud Celsum,
in verbo causa, ff. de dol. exceptione & in lege ille à
quo, §. 1. in verbo verba versiculo item ex præce-
dentibus, & sequentibus ff. ad S. C. Trebel.

Crauet

Cratet. conf. 143. sub. n. 9. versic. fraus enim arguitur, &c. Mascard. de probat. dicta conclus. 815. n. 16. vers. sexta coniectura &c. Rot. decis. 11. n. 41. versic. cum talia &c. & seqq. part. 5. recent. Nam ad formandum huiusmodi iudicium totius testamenti contextus (provt dictum est) non autem singulæ illius partes disiunctim, omnesque simul præsumptiones vndique resultantes considerati debent, cum vicissim adminiculentur, vt in his terminis concludit Castr. d. cons. 150. sub n. 2. versic. sed hic vltra processit, vsque ad fin lib. 2. Soccin. iun. consil. 59 numero 33. vers. ex his tribus, lib. 3. & dicto cons. 16. sub n 9. versic. præterea &c. lib. 4. Lancell. Gall. d. cons. 18. sub. n. 128. versic. sexta huic proximè insurgit coniectura, & sub n. 131. vers. vnde in causa, cum seqq. Laderch. dicto cons. 14. sub n. 1. versic. quarta est, Mastrill. d. decis. 175. sub numero 19. vers. eoque magis in casu isto, cum seqq. cum aliis relatis in Romana fideicommissi de Cosciaris 16. Martij 1648. coram Me, in §. hac autem Testatricis voluntas, &c. & in præcedenti decisione huius causæ sub die 24. Iunij 1647. in §. quia contraria, vers. ac demum totus testamenti contextus, & cum sequent.

Demum hanc veritatem Testatrix ipsa his verbis exhæredationem D. Lelij immediatè sequentibus patefecit, *Dichiarando di volere, che la mia roba resti nelli infrascritti miei heredi, non solo per l'amore, che li porto, ma per gratitudine delli seruigi, e beneficij fatti dal Sign. Conte Fabio mio marito à me, & à mia Madre, & in ricompensa delle souuentioni dateli, & seruigi rileuanti da lui fatti al Sign. M. Antonio Incasati mio Zio, per rispetto*
30 *mio anche al medesimo Signor. Lelio mio, figliuolo, del primo matrimonio &c.* Inferius autem hæredes scripsit primum Com. Fabium in vsufructu, deinde filios in proprietate, ac illis eorumque descendentibus eundem Com. Fabium, ac alios descendentes ex eo substituit; quare nulla maior certitudo dictæ contemplationis adduci posse videtur, ea quæ ipsius Testatricis ore prolata fuit ad l. filius familias, § Diui Seuerus, & Antoninus, l. 2. vers. quod si liberis, ff. de l. 1. l. labeo, §. id Tubero, vers. & quidem non arbitr. ff. de supp. leg. c. per tuas, de probat. gloss. in l. non aliter in verb. Testatorem, ff. de l. 3. Menoch. cons. 497. n. 16. vers. nam vbi dubitamus de mentione &c. & in his terminis probat Carol. Bardell. d. cons. 4 n. 66. ad fin. vers. provt certò statetur &c.

31 Hincque prorsus eliditur obiectio discordiæ, ac odij inter præfatos Coniuges; Quia (præter exceptiones adductas tam contra personas, quam contra dicta Testium super eo deponentium) certum est, quod non iustificatur (vt necessarium erat) de tempore conditi testamenti prædicti, quinimò ex eius lectura omninò refellitur, & contrarium apparet, cum vltra institutionem viri in vsufructu, & alia plura in eius commodum ac contemplationem ordinata, legauerit etiam illi annulum pretiosum ob eius memoriæ conseruationem, quod eximij amoris est argumentum; Vnde resultat probatio longè præstantior huiusmodi testium depositione leg. si instituta, §. fin. ff. de inoffic. testam. l. fin. vbi Bart. sub n. 3. vers. & sic habes Imol. sub n. 4. vers. item nota quod præfationes, & infr. ff. de hæred. inst. Rota penes Buratt. dec 616. sub num. 16. vers. nec enim sufficit &c. & plenè, ac doctè probatum in Romana success. 9. Maij 1644. cor. R.P.D. Bichio. in §. secundò Testes non probant, & seqq.

Postremo non obstant aliæ rationes adductæ siue amoris, ac benemerentiæ filiorum posterioris matrimonij, siue odij, & commerentiæ alterius ex præcedenti suscepti, siue amplioris huius fortunæ.

Nam (prætermissis exceptionibus contra testes 32
super eis examinatos, eorumque depositiones, & præcipuè Octaui plenius deponentis de anno 1637. & sic postquam conditum fuerat testamentum anno 1630. 5. Octobris) Prima ratio ex amore filiorum secundi matrimonij addita fuit in eadem Periolo ad corroborandam alteram contemplationis, & gratificationis viri efficacioribus 33
verbis expressam, quibus vtique apparet hanc fuisse dispositionis illius præcipuam, atque finalem, Alciat. de præs. reg. 1. præs. 30. sub n. 4. vers. vnde putarem. & infr. Menoch. præs. 29. sub. n. 64. vers. verum respondetur, lib. 3. Licet ad hunc effectum 34
sufficeret, quod esset æquè principalis, atque coniunctim adiecta ex theor. Bart. in l. ambitiosa, sub n. 19 vers. hoc præmisso, ff. de decr. ab ordin. faciend. Rot. Penes Pur. dec. 246. n. 1. vers. quia aut omnes, lib. 1. in correct. & decis. 589. sub n. 5. vers. tum & secundo, p. 1. diuers. & Pen. decis. 162. n. 17. vers. nec refert. cum seqq. imò, & secundaria Eugen. d. cons. 1. sub n. 33. vers. quia respondetur, & seqq. lib. 2. Bardell. d. cons 4. num. 78. vers. si quidem ad hoc, vt quid dicatur &c.

Eoque certius, quia tempore conditi testamen- 35
ti præfati filij hæredes instituti masculus nempe in ætate duodecim, fœmina verò ex annorum circiter erant constituti. Ac proinde nondum compotes meritorum, nisi patris contemplatio suppleuisset, Bald. in d. l. cum oportet, sub n. 4. vers. quod præsumitur, C. de bon. quæ liber. Menoch. præs. 28. sub n. 9. vers. hinc colligitur, lib. 3. Peregr. de iure fisc. lib. 3. tit. 18. n. 48. vers. coniectura autem notabilis est, &c. Io. Bapt. Lup. de illeg. com. 1. §. 5. sub n. 158. 36
§. vnde secus est, vers. & hanc notabilem, &c. præter quod nec eo casu licet tantum inæqualitatem inter filios inducere, vt ex primis nuptiis suscepti neque legitimam consequantur; aliàs enim huiusmodi dispositio tanquam iniqua, ac iniustis artibus extorta penitus reprobatur. Rim. iun. cons. 241. n. 52. vers. si tamen habent vnum, ac seq. & consil. 428. n. 7 vers. si tamen, &c. cum seqq. & comprobat Cancer. var. res. lib. 3. cap. 15. sub n. 339. vers. sed vbi apparet &c.

Illa verò odij alterius filij ex prioribus nuptiis, 37
non fuit iustificata tempore testamenti, quod attendi debet, quando inquiritur testatoris intentio circa disposita in eo l. si ita, & l. si. in princ. ff. de aur. & argent. legat. cum concord. penes Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 11. sub n. 11. vers. decimò, lib. 5. tit. 15. n. 21. vers. sed adhuc. &c. Bardell d. cons 4. n. 70. vers. quinimo &c. Rota decis. 111. n. 39. vers. & in simili &c. p. 5. recent. ac in d. Romana success. 9. Maij 1644. coram R.P.D. meo Bichio, in §. & quatenus attendi debeant, vers. quæ omnia &c. cum testes 38
de posteriori deponant. Præterea nec causas referunt graues, quæ præualeant pietati maternæ, vt necessarium esset, nam aliàs præsumitur extraneis artibus, ac suasionibus circumuenta, vt inquit I. C. in leg. 4. vbi gloss. in verb. in linimentis. ff. de inoffic. test. & comprobatur ex l. lex quæ tutores, §. lex enim non solum, C. de adm. tut. Cagnol. in d. l. 4 quã cõmẽtatur cũ l. 2. n. 7. v. sextò nota &c ff. de inoff. test. Rim. Iun. d. cons. 241. n. 48, v. quinimo, &c. & aliis relatis Lãcell. Gall d. cons. 18. an. 19. vers. vbi infert, ac seqq.

*sub n.130.vers.quare ad hac &c.*Eng.*d.cons.1. n.28. vers.quod autem,& seqq.lib.*1.Masti.*d.dec.*174.*n.19. vers.item quia lex præsumit,&c. & sub n.24. vers.in tantum* Rot. *in Romana domus* 12. *Nouembris* 1638. *coram.RR.Salamant.in §.minus releuat.&c.*

39 Tertia denique ratio nec plenè subsistens visa
fuit,nec iuncta etiam cum aliis prædictis suffra-
gari. Quoniam omnes censentut expressæ , & cu-
mulatæ colorandam , & obtegendam mariti
contemplationem , quando aliæ fortiores vrgent
coniecturæ,ac verba supra relata , quæ non solum
suadent , sed demonstrant principium , medium,
40 finem,ac totius præfatæ dispositionis substantiam
fuisse in ea constitutam. Et propterea licèt veræ
forent , cum tamen in proposito casu adiectæ cen-
seantur in fraudem , ac circumscriptionem legis
attendi oon debent, sed sunt reiiciendæ , *l. si quis*
41 *sub conditione*,ibique gloss. Bald. & alij *ff. de cond.*
instit.l.si libertus minorem,ff.de iur.patron.d.l.ita fi-
des haredis, vers. imo in priere specie ,ff. de iur. fisc.
& deciditur *in d.§.optimè*,in Auth.*de nupt.& in d.*
l.hac edictal.sub princ.in d.vers.si in verò,vbi Bald.
sub n.19. vers. iuxta hoc &c. dicit , quod non est
consideranda forma relicti,sed effectus rei , & cæ-
teri DD. sequuntur *C.de secund. nupt.* Rip. *cons.1.*
n.4.vers.præmissis,& similibus non obstantibus &c.ac
seq.de sec.nupt.& comprobat Thesaur. *d. dec.* 170.
n.17.vers.ad Decium &c.cum seqq.& sub n.33. vers.
*sed vt supra dicebam.&c.*Menoch. *cons.* 314. *sub n.*
31.vers hac itaque causa,Rim. iun. *d. cons.* 241. *sub*
n.49.vers.& certè cum seq.ac sub n.57. vers.sed ille
casus,Lancell.Gall. *d.cons.18.sub n.64. respondeo,&*
*plur.seqq.*Mant.*de tac.lib.12.tit.33. sub n. 10. in fin.*
vers.neque est omittendum,Hond.*d.cons.14.sub.n.21.*
*vers.cum in fraudem legis fiat,& seq. lib.*1. Bardell.
d.cons.4.sub.n.59.vers.qui modus testandi , ac seq. &
sub n.79.vers nec obstat expressio &c. &latius fuit
probatum in præcedenti Decisione 18. Maij 1646.
in §.*altera vero ex eo deducta.*

Quare fuit conclusum vtraque parte informãte standum esse in decisis. Reseruata cognitione super aliis detractionibus à Fabio prætensis &c.

R.P.D. ROYAS.

Auenionen. Hæreditatis.

Mercury 9. Iuny 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana constitutio, quando habeat locum, effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam interpositam à sententia in Iudicio possessorio lata. Agitur de mixtura Iudicij : & quando ex Iuribus post sententiam deductis, exequutio illius sit retardanda. Et quando competat retentio creditori,

SVMMARIVM.

1 *Immissio in bonis hareditariis debetur Haredi scripto,iuxta dispositionem* leg. final. Cod. de Edict. Diu. Andrian. tollend.

2 *Ægidiana constitutio reiiciens appellationem suspensiuam,locum sibi vindicat quotiescunque sententia lata in iudicio possessorio , est valida.*

3 *Verba in sententiæ prolata , qua nullam habent clausulam taxatiuam , non sunt taxatiua , sed simpliciter demonstratiua.*

4 *Et respicientes quantitatem , sunt solummodò enunciatiua quantitatis , hactenus in eo iudicio probata*

5 *Liquidatio summe ad effectum possessorij in ipso iudicio possessorio,non facit sententiam continere mixturam.*

6 *Exquutio sententia retardanda est , quando ex iuribus post eam deductis, appareat de eius iniustitia.*

7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*

8 *Retentio in tantum denegatur,in quantum præsumitur creditor satisfactus.*

9 *Excipitur in dote,in qua , vti priuilegia , nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis, nisi constet,ad manus creditoris tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit.*

10 *Eoque magis vbi non intercessit tempus adeò considerabile,vt tot fructus percipere potuisset , ex quibus integram satisfactionẽ consequutus fuisset.*

DECISIO XLVII.

DVæ emanarunt in hac causa decisiones , Altera sub die 10.Iunij 1648. vbi dictum fuit esse locum Ægidianæ Constitutioni ad effectum reiiciendi appellationem saltem suspensiuam interpositam à Sententia per A. C. in Iudicio possessorio lata ad fauorem Honorati Iaques , ex quo illa detegebatur valida , & iusta ; Altera 17. Martij præteriti in qua licet noo reuocaretur in dubium iustitia, & validitas prædictæ sententiæ , attamen DD. opinantes,illam continere mixturam, & complicationem petitorij cum possessorio , ex eo quia in ea liquidatur dos Ioannæ Sauinæ in scutis 600.dum A. C. mandauit quod soluantur per dictum Honoratum scuta 300. pro restitutione medietatis dictæ dotis ; ex hoc solum capite dictam decisionem reuocarunt ; vt ex fundamentis in vtraque decisione deductis prætermisso tamen semper articulo , ad quem aliàs restricta fuerat disputatio ; An dictæ Ioannæ competeret retentio bonorum , super quibus concessa fuit prædictu Hunorato immissio ; pro creditis ab eo de nouo productis,ac iustificatis, & reproposita hodie causa , resolutum fuit, competere retentionem Ioannæ in bonis hæreditariis Iosephi Viri pro creditis dotalibus , firmis tamen remanentibus fundamentis primæ decisionis ; cum mixtura in 2. decisione considerata videtur euanescere.

Etenim iustitia & validitas A. C. nullam patitur controuersiam ; dum in ea conceditur im-
missio eidem Honorato ; non solum super bonis,
quæ proueniebant ex fideicommisso q. Bartholo-
mæi ad illius fauorem purificato , sed etiam super
medietate bonorom hæreditariorum prædicti 1
Iosephi in qua fuit hæres scriptus iuxta dispositio-
nem *l.fin. C.de Edict. D. Adr. tollen.* vt firmatus in
prima decisione sub §.*iustitia pariter,& seq.*

Quapropter ambigendum non est, dictam
Ægidianam Constitutionem in præsenti locum
sibi vendicare , quotiescumque enim sententia 2
lata in Iudicio possessorio est valida , & iusta in-
trat dispositio dictæ Constitutionis reiicientia
appellationem suppensiuam,Rota *decis.*445. *in fin.*
*part.diuers & decis.*80.*n.*15. *cum seq. part.*4. *tom.*1.
recent. cum aliis congestis in principio primæ decisionis.

Mixtura vero in secunda decisionem considerata;quæ efficit causam appellabilem ad vtrumque effectum

effectum non obstante prædicta constitutione prorsus corruere visa fuit; Quia quamuis in sententia concedatur prædicta immissio solutis ta-
3 men dictæ Ioannæ scutis 300. pro medietate suæ dotis; hæc, tamen verba non inducunt mixturam seu complicationem petitorij cum possessorio; quoniam cum ex parte Ioannæ iustificatum non fuerit coram A. C. eius creditum dotale excedere summam scutorum 600. Iudex mandauit, vt soluerentur solum scuta 300. pro medietate; Exinde enim non infertur fuisse dictam dotem in præ-
4 dicta summa taxatam; quia dd. verba non sunt
5 taxatiua dotis: sed solum demonstratiua illius; dum nullam habent clausulam taxatiuam, vt post Iason. *in l. si quidem n. 4. C. de transact.* & alios bene aduertit Altograd. *cons. 34. n. 42. & 43.* eoque magis quia in eadem sententia præcipitur præstari cautionem in forma depositi de soluenda medietate aliorum Creditorum, quorum adducta non fuerat sufficiens iustificatio; Vndè resultat, non fuisse in prædicta summa liquidatam, & taxatam huiusmodi dotem; cum illa verba sint solum enunciatiua quantitatis hactenus in eo Iudicio probatæ, quæ obstare poterat immissioni; Vlterius prorsus excluditur prætensa mixtura ex eo, quia principaliter agebatur super possessorio, ad cuius effectum, dum sequuta fuit liquidatio in prædicta summa, dicendum non est, huiusmodi sententia continere mixturam, vt notat Dec. *cons. 28.* quem Rota sæpe sequuta est, coram Seraph. *decis. 452. n. 4. & 5.* Burart. *decis. 625. num. 10.* Greg. *dec. 232. n. 6. in addit. & in Romana melioramentorum 24. Nouembris. 617. coram Vrili, ac in Interamen. prædij de Tomassonis 31. Ianuarij. 1642. coram Me §. nec pariter obstat.*

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis vti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianæ constitutionis; nihilominus ad exequutionem prædictæ sententiæ procedi non debet, respectu tamen bonorum dumtaxat Iose-
6 phi; cum Ioannæ super illis competat retentio pro eius Creditis dotalibus de nouo productis, quamuis sententia in hoc casu iustificari debeat
7 ex eisdem actis, per regulam, quod quando ex Iuribus post sententiam deductis appareat de illius iustitia retardanda est eius exequutio ad relata per Caputaque *dec. 114 n. 12. p. 2.* cum aliis adductis *in prima dec. sub §. alia verò Credita in fine.*

Nec dicatur, huiusmodi Credita illiquida remansisse ex fructibus dd. bonorum per Ioannam perceptis; sicq; nulla competere potest retentio ex firmatis per Rotam *dec. 679. n. 5. p. 1. dec. 433. n. 2. p. 2. dec. 743. n. 11. p. 3. & p. 5. rec. dec. 411. n. 27.* Burart. *dec. 160. n. 14.* vbi Add. *n. 20. & 21*

8 Quoniam in tantum denegatur retentio, in
9 quantum præsumitur ex fructibus Creditor satisfactus; sed cum huiusmodi Credita proueniant ex causa dotis in illis vti priuilegiatis nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis; nisi constet, ad manus Ioannæ tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit iuxta veriorem, & communem opinionem, quam firmat Negus. *de pign. p. 1. mem. 5. n. 36.* Gutier. *de Tutor. p. 2. c. 9. n. 52.* Viu. *dec. 317. n. 1. & seq. lib. 2.* Gramm. *cons. ciuil. 114. n. 11.* Ricc. *collect. dec. p. 3. collect. 1317. ad fin. vers. quartò Auretentio*, & reiecta contraria opinione firmauit Rota *in Sancti Seuerini dotis 16. Decembris 1619. coram Vbaldo, & in Romana seu Viterbien. restitutionis dotis 8. Februar. 1627. coram Virili, & in Fan. dotis 17. Martij 1642. coram R. P. D. meo Cerro. ac coram R. P. D. meo Verospio in Arimmen dotis 22. Iunij* 1646. eoque magis quia non intercessit tempus adeo considerabile, vt tot fructus Ioanna percipere potuisset, ex quibus integram satisfactionem consequuta esset;
vt consideratum fuit in dicta Rota seu Viterbien. 10
restitutionis dotis sub §. *in casu de quo agitur.* Idcirco super bonis solum Iosephi Viri eidem concedenda est retentio; non autem super bonis fideicommissariis quorum respectu retardari non potest exequutio prædictæ sententiæ ex fundamentis adductis in decis. 11. Martij præteriti.

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTOBONO.

Meleuitana Territorij.

Veneris 3. Decembris 1649.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius quando debeat possessionem bonorum fideicommisso subiectorum obtinere. Agitur de possessione defuncti continuatiua in hæredem. Termini donationis nonnulli inspiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersùs spolium, retardare non potest.

SVMMARIVM.

1 *fideicommissarius non potest possessionem bonorum de facto apprehendere, sed tenetur citare Hæredem, de cuius manu erat capienda possessio vel eo citato, ser. ser. ex decreto Iudicis.*

2 *Possessio continuat in Hæredem defuncti, vigore constitutionis Regis Ferdinandi.*

3 *Et proinde spoliato, & eius Hæredi debita est reintegratio, prout expressè in eadem constitutione disponitur.*

4 *Statutum, seu constitutio de capienda possessione non intrat in bonis fideicommisso subiectis, quæ non sunt transitoria ad Hæredes.*

5 *Intelligitur quando fideicommissum est omninò clarum, & apertum, & in nulla sui parte controuersum; quia tunc intrat constitutio, seu statutum, & hæredi competunt remedia possessoria.*

66 *Verba. totum: integrum: & indiminutum, & similia, apposita in donatione, totalitatem significant, & voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum comprehendatur adeò vt veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non spectabat, & quam ad se non spectare donator sciebat.*

7 *Et probatur in terminis verborum sine aliqua diminutione.*

8 *Donatio facta coniunctæ personæ, & contemplatione matrimonij, latè est interpretanda.*

9 *Donans verba donationis, quatenus essent dubia, declarare etiam ex interuallo potest.*

10 *Donatio in dubio censetur comprehendere solùm ius donatori competens.*

11 *Verba posteriora limitant, & coarctant amplitudinem, & prægnantiam antecedentium.*

12 *Donans eo modo, quo ipse possidet, non censetur voluisse includere, nisi partem, quæ sua erat.*

13 *Exceptio respiciens merita causæ, & requirens*

altiorem indaginem, reintegrationem aduersus spolium retardare non potest.

DECISIO XLVIII.

PRoposui causam super resolutis Coram Me
die 17. Maij præteriti, & DD. cum informantes
hinc inde acquiescerint primo decisionis funda-
mento, sed contra secudum luculenter scripsissent,
adhuc ex secundo perstiterunt in decisis Certum
est enim, quod cum Catharina Manduca, & alij li-
tis Consortes prætenderent Territorium Diaraz-
zanum, de quo agitur vigore substitutionis, ac fi-
1 deicommissi ordinati per olim Franciscum Xerri
non poterant possessionem de facto apprehendere
vigore d. fideicommissi vt fecerunt, absque vitio
spolij, sed tenebantur citare Imperiam hæredem
Gregorij iunioris, de cuius manu erat capiēda pos-
2 sessio, vel ex citata seruatis seruandis ex decreto
Iudicis *l. 1. ff. quorum legatorum*, Rot. coram Seraph.
dec. 271. *n.* 2. *dec.* 1065. *n.* 3. coram sa. me. Greg. *decis.*
206. *n.* & in aliis relatis in secunda decisione huius
3 causæ *in §. verum his emissis*. Atq; ideo eidem Im-
periæ, in cuius personam vigore Constitutionis
Regis Ferdinandi continuauit possessio tanquam
hæredem Gregorij Iunioris, debita erat reintegra-
tio, provt expresse in eadem Constitutione dispo-
nitur, ac idem profecto competebat, & comperit
Cumulo eiusdem Imperiæ hæredi Pontan. *de
spol. lib.* 1. *n.* 130. *cum seqq.* Rot. cor. Cresc. *decis.* 1.
de rest. spoliat. coram sa. me. Greg. *decis.* 542. *n.* 2. *&
in Rom. Domorum in Burgio* 18. *Maij* 1648. *in fin.
coram Me.*

Nec releuat, quod agatur de bonis fideicom-
misso subiectis, quæ non sunt transitoria ad hæ-
4 redes, quo casu non intrat Constitutio, seu statu-
tum de continuanda Possessione, Menoch. *cons.*
159. *n.* 18. Maresc. *var. resol. lib*, 2. *c.* 116. *num.* 7. Rot.
5 *dec.* 716. *n.* 2. *p.* 4. *div.* quia huiusmodi obiectum
procedere posset quando fideicommissum esset
omnino clarum, & apertum, & in nulla sui parte
controuersum, secus, verò est dicendum, quoties-
cumque fideicommissum non est omnino clarum,
quia tunc intrat continuatio possessionis in hære-
dem per constitutionem, seu Statutum indu-
cta, ac ipsi hæredi competunt remedia possessoria
Rot. pen. Andr. *dec.* 36. *n.* 3. *in Terrac. fideic.* 14. Dec.
1643. *in §. nec statutum coram me.*

Quod verò nos versemur in fideicommisso
non omnino claro colligitur, quia instrumen-
tum fideicommissi, & donationis acriter à Cu-
mulo impugnatur, dum prætendit non esse com-
prehensam medietatem Territorij Diarazzani, de
qua agitur tanquam acquisitam per Gregorium
filium Francisci donatoris nomine proprio, vt
patet ex Instrumento celebrato sub die 23. Mar-
tij 1585. dato in præcedenti positione Summ. Cu-
muli *n.* 6.

Et licet pro comprehensione totius, & integri
Territorij ponderentur verba Prægnantia dona-
tionis ibi, in toto, & integro Territorio & in-
fra ibi, quod totum, & integrum Territorium ap-
6 pellatum Diarazzanum integrum, & indiminu-
tum, quæ verba cum totalitatem significent, &
voluntatem donandi totum efficiunt, vt totum
comprehendatur, adeovt veniat etiam ea pars,
quæ ad donantem non spectabat, & quam ad se
non spectare Donator sciebat, vt ex *l. Iulianus*
7 66. *ff. de leg.* 3. tradit Ceph. *cons.* 773. *n.* 25. *&* 28.
Menoch. *cons.* 1145. *n.* 15. *&* 16. qui loquitur in
terminis verborum sine aliqua diminutione. Sa-
lon. de Pace *cons.* 25. *n.* 22. Rot. *dec.* 118. *n.* 23. *&* 26,
in fin. p. 6. *rec.*

Et insuper suadeat comprehensionem totius 8
Territorij tum donatio facta coniunctæ personæ,
& contemplatione Matrimonij, quam late esse
interpretandam dixit Rot. *dec.* 282. *num.* 7. *p.* 1. *rec.*
Tum etiam quia Imperia, quæ vna cum Francisco
donauit asseruit postmodum in suo testamento 9
totum, & integrum Territorium fuisse donatum,
vt in Summ. Testaferratæ *n.* 5. littera D. & benè
potuit donans verba donationis quatenus essent
dubia declarare etiam ex interuallo. Decian. *cons.*
7. *n.* 99. *lib.* 1. Rot. *coram Seraph. decis.* 837. *n.* 14. *in
recent. decis.* 238. *n.* 5. *part.* 3. *in Bononien. successionis*
4. *Maij* 1646. *§. qua opinio coram R. P. D. meo Bi-
chio, & in Pisauren. donationis* 26. *Iulij* 1647. *in §.
releuantia autem coram me.* 10

Tamen in contrarium pro non comprehensio-
ne totius Territorij adducitur regula, quod in
dubio censetur solum comprehensium ius dona-
tori competens, *l. si domus* 74. *§. fin. ff. de leg.* 1. *c. Pa-
storalis de don.* Surd. *dec.* 172. *num.* 7. & verborum
prægnantia sæpius ponderata plurimum releua-
ret, nisi in parte dispositiua donationis limitare-
tur à verbis, adiectis, ibi, & sint donata cum om-
nibus, & singulis eorum oneribus, & grauitiis, & 11
provt illa d. Franciscus tenet, & possidet, ac tene-
bat, & possidebat, & non alias, nec alio modo,
quæ sanè verba posteriora limitant, & coarctant
amplitudinem, & prægnantiam antecedentium
Bart. *in l. generali* 32. *§. vxori num.* 4. *ff. de vsufr. leg.* 12
Rot. *cor. Burat. dec*, 621. *n.* 7. *& in rec. dec.* 194. *n.* 94.
& seqq. dec. 560. *num.* 12. *p.* 5. *in Lauden. pensionis* 14.
Martij 1646. *in §. quia Domini, & in Tirasin. vxo-
ris* 26. *Febr. præteriti in §. ex quibus coram me.* Et
quod donans eo modo quo ipse possidet, non
censeatur voluisse includere nisi partem, quæ sua
erat dixerunt Rim. sen. *cons.* 124. *n.* 10. Rot. *dec.* 143.
n. 16 *p.* 5. *dec.* 118. *n.* 21. *& seqq. p.* 6. *rec. & facit decis.
in Romana Casalis Aguzzani* 7. *April.* 1644. *in §.
præterea coram RR. Terracin.*

Ideo parum releuat, quod agatur de donatio-
ne facta coniuncto, & contemplatione matrimo-
nij, quia cum voluntas donatoris sit restricta ad
ius sibi competens, inhærendum est illius volun-
tati, sed quatenus etiam ambiguum esset an in
prædicta donatione comprehendatur medietas
Territorij de qua est quæstio, & sic an illa subia-
ceat fideicommisso nec ne, pendente hac dubie-
tate interim iudicandum est de medietate Terri-
torij tanquam de re libera, & nulli fideicommis-
so subiecta ad effectum vt dicatur continuata
possessio defuncti in Imperiam, nam quod con-
tinuationi possessionis in hæredem locus non sit
in bonis fideicommissi id intelligendum venit,
si fideicommissum sit vndequaque clarum, secus
vero si adsit dubium an bona cadant sub fideicom-
misso, vt supra visum est.

Quibus sic se habentibus non poterat, nec
potest denegari Cumulo vti hæredi Imperiæ
reintegratio non obstante exceptione euictionis,
quam donator, & imperia omnibus donatariis
promiserant, quia hæc promissio amplectitur dum-
taxat bona donata, cumque ex prædictis medie-
tas Territorij de qua agitur sub donatione, aut
fideicommisso non comprehendatur, vel dubita-
bile hoc sit, remanet pari modo illiquidum, & 13
incertum, ast intret promissio euictionis respectu
eiusdem

eiusdem medietatis, & per consequens huiusmodi exceptio tanquam respiciens merita causæ, & requirens altiorem indaginem reintegrationem retardare non potest *cap. in litteris de rest. spoliat.* Rota coram Scraph. *decis.* 804. *n.* 1. *in rec. dec.* 307. *n.* 14. *dec.* 408. *n.* 5. *p.* 1. & coram san. mem. Gregor. *dec.* 500. *n.* 9.

Perstiterunt itaque Domini in decisis vtraque parte acerrimè informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana, seu Albanen. diuisionis.

Lunæ 1. Februarij 1649.

ARGVMENTVM.

Diuisionis stabilium, facultas desuper peritorum in imponenda seruitute, & illius verba in scriptura qualitas duorum Instrumentorum coram eodem Notario, Testibus, & incontinenti celebratorum, attenta correspectiuitate, seu dependentia, vel non, contractuum: ipsorum successiuitas, & continuatio, seu diuersio, & alia his cognata suaprè ponderantur.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio, quæ pro iusta, & valida à partibus accepta fuerit, non potest postea ab altera earum ex parte impugnari.*

2 *Imò in omnibus eius partibus, secundum illius validitatem, & sequutam acceptationem, debet sustineri.*

3 *Et omnia, quæ continentur in eodem Instrumento, & coram eisdem Notario, & Testibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuersisque partibus compositus.*

4 *Et in fortioribus terminis, si duo Instrumenta eodem die, & loco, & coram eisdem Notario, & testibus confecta videntur vnum alteri inesse, & perinde habentur, ac si vnico Instrumento peracta fuissent.*

5 *Clausula. Actum. in Instrumento apposita, regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem.*

6 *Conclusio huiusmodi procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & instrumenti.*

7 *Secus autem vbi apposita legitur in principio, vel in medio; n. casu, quia post eam deuentum fuisse apparet ad vlterius negotium, & terminationem actus iam incepti, nullatenus importare potest perfectionem contractus.*

8 *Subscriptio partium denotat actus perfectionem, & complementum contractus.*

9 *Successiuitas, & continuatio sine aliqua diuersione, in contractu, denotat contrahentes non habere contractum pro perfecto.*

10 *Periti in diuisione, post adiudicatas vnicuique suas portiones, non possunt imponere seruitutem.*

11 *Procedit quando seruitus imponitur ex interuallo.*

12 *Secus autem vbi apposita fuit in continenti; tunc n. seruitus imponi potest.*

13 *Verba in diuisione apposita. mandatum esse liberam, diuisam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione à consertio dominorum, non autem de libertate seruitutis, si etiam postea reseruarunt.*

14 *Regulare est, eiusmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expressi, ne incontinenti inducatur correctio.*

15 *Correspectiui dicuntur illi contractus, quorum vnum sine alio partes non fuissent.*

16 *Proindeque non applicatur quod in eodem Instrumento contineri possint plures contractus distincti, & separati, ac inter se non correspectiui.*

17 *Contractus in eodem Instrumento contenti, sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui quando vnus non venit ad determinationem alterius, secus autem è conuerso.*

18 *Contractus plures in eodem Instrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando aliàs ad alterum illorum contrahentes non deuenissent.*

DECISIO XLIX.

Sequuta Diuisione anno 1645. Casalium, de quibus agitur (iuxta votum traditum per bo. mem. Pirouannum) à Consulibus Artis Agrariæ, & Peritis desuper electis, illaque à Partibus acceptata, quia tamen D. Dux Cæsarinus prætendens se grauatum in ea parte, qua reseruatur legitur Dominis 1 de Caffarellis antiquus transitus per medium Tenutæ nuncupatæ Piancimino, ab ipsa appellationem interposuit, ideo delata Mihi causa per Signaturam Sāctissimi dubitaui, Diuisio sustineatur, 2 & sustineri, etiam quo ad reseruationem transitus Domini existimarunt; Cum enim eius validitas à neutra partium controuertatur, sed ab omnibus pro iusta, & valida acceptata fuerit, non potest hodie D. Dux Cæsarinus illam pro parte (quo ad dictam scilicet reseruationem) impugnare, sed in totum acceptare tenetur *l. nam absurdum, ff. de bon. liber. l. si ita stipulatio in fin. ff. de oper. lib.* Ac proinde secundum illius validitatem, & prædictam acceptationem Diuisio in omnibus debet sustineri ad *tex. in l. Pomponius scribit, ff. de neg. gest.*

Dictam autem reseruationem esse partem huius Diuisionis appatet ex lectura, & toto contextu ipsius Instrumenti, cum apposita fuerit immediatè post mensurationem, & positos confines, ac post assignatam vnicuique metā suæ portionis in vnaquaque Tenuta contingentem, ibi, (Et quia in Tenuta Piancimino adest via, seu stradellum per quam, seu quod itur ad Tenutam Castagnolæ reseruarunt dictis D. de Caffarellis transitum, seu ius 3 transeundi per illam, seu illud &c. & versa vice D. de Caffarellis teneantur præstare patientiam, & dare transitum belluis affidatis in portionibus Cognæ d. D. Ducis Cæsarin. ad effectum abbeuerādi in piscinā magna &c.) Hinc enim dum ea omnia in eodem Instrumento, coram eisdem Notario, & Testibus facta fuerunt, huiusmodi mutua hinc inde reseruatio dicitur pars ipsius Diuisionis, & ex omnibus vnicus contractus dumtaxat reputatur tot, diuersisque partibus compositus *l. iuris 4 gentium, §. quinimo, ff. de pact. l. lecta, ff. si cert. pet.* Bald. *in l. Sempronius* 48. *ff. de leg.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam ver. donatione largietur n.* 117. *C. de reuoc. don.* Nat. *cons.* 115. *n.* 2. inquiens in fortioribus terminis, quod si duo Instrumenta eodem die, & loco, & coram eisdem Notario, & Testibus fuerint confecta, videantur vnum alteri inesse, & perinde habeatur ac si vnico Instrumento peracta fuissent, sequitur Surd. *conf.* 551. *n.* 10. idemque firmatum

L 4 fuit

fuit in Romana pecuniaria, 17. Martij 1645. coram
R.P.D. meo Cottado, §. *quia cum vtraque.*
5 Nec obstat, quod post diuisam, & vnicuique
assignatam suam portionem in Tenuta della Go-
gnà, & ante prædictam reseruationem apposita
fuerit clausula Actum, quæ regulariter indicat
consummationem actus, & contractus perfectio-
nem, ex theoric. Bald. in auth. *quod sine n. 1. vers. &
ideo tabelliones, C. de testam.* Rota *dec.* 714. *n.* 1. *p.* 1.
decis. 628. *n.* 3. *p.* 2. *rec.*
6 Quia conclusio procedit, quando apposita fuit
in fine ipsius contractus, & instrumenti, vt de-
clarat Natt. in add. ad Alexand. *cons.* 14. *litt. S.
lib.* 6. Purpur. *cons.* 581. *num.* 6. Surd. *cons.* 187. *nu-
mer.* 22. Simon de Præt. *de interpr. vlt. volunt.*
7 *lib.* 2. *interpetr.* 1. *dub.* 2. *sol.* 2. *n.* 34. Mart. *de
clausf.* 3. *num.* 3. Secus autem vbi, prout hic, appo-
sita legitur in principio, vel in medio. Hoc enim
casu, quia post eam deuentum fuisse apparet ad
vlteriorem diuisionem, & terminationem actus
iam incæp. nullatenus importare potest perfectio-
nem contractus, vt benè ad propositum respon-
dent Paris. *cons.* 27. *num.* 17. *lib.* 2. Roland. à Vall.
cons. 32. *num.* 33. *vers. ratio est vol.* 2. Mar. *d. clausf.* 4.
d. n. 3. *vers secus si in principio,* Rota *d. decis.* 628.
n. 5. *p.* 2. *rec.* Sed potius videtur posita ad designan-
dum, dumtaxat locum vbi fiebant singulæ assigna-
tiones, & confinium appositiones, quia cum ob
Casalium diuersitatem, & distantias in quinque
corporibus consistentium diuisio vnica sessione,
& vnica die expleri non potuerit, ideo ad osten-
den. distinctè loca diuersa, distinctè pariter di-
ctam clausulam appositam fuisse dicendum est,
vt commodè dignosci posset locorum diuersi-
tas, & Tenutarum ibidem comprehensarum
situatio.

Eoque fortiùs, quia post huiusmodi clausulam
Consules, & Periti diuidentes in recompensam bo-
nitatis portionis obuentæ D. Duci Cæsarino as-
signarunt DD. de Caffarellis rubra 23. in Tenuta
nuncupata la Castagnola, & subsequenter deuene-
runt ad dictam reseruationem; Vnde multò ma-
gis excluditur, quod Diuisio antea fuisset perfecta,
& sicuti non attenta dicta præcedenti clausula à
Partibus non controuertitur huiusmodi recom-
pensationem esse comprehensam in d. Diuisione,
tanquam partem illius, ita pariter controuerti
non potest, præfatam reseruationem inde subse-
quentem esse eiusdem naturæ, & qualitatis, ac
ibidem omnino comprehendi.

Comprobantur prædicta ex noua clausula
Actum, apposita post dictam reseruationem cum
subsequuta subscriptione eorundem Consulum,
Peritorum, & Assessoris, licet enim diuidentes
incipiendo à Prædio Cognæ singula prædia diui-
8 serint, Diuisionem tamen non subscripserunt, nisi
post omnium corporum partitionem, & dictam
reseruationem; Hinc igitur huiusmodi subscri-
ptio verè denotat actus perfectionem, & comple-
mentum contractus, atque exinde arguitur, tunc
solum, & non anteà perfectam fuisse Diuisionem
ad notata per DD. *in leg. contractus, Cod. de fid.
instrument.*

Idque clariùs conuincit successiua continua-
tio negotij, absque alia diuersione ad actus ex-
trinsecos: A principio enim cœptæ Diuisionis,
vsque ad vltimam subscriptionem semper conti-
nuatum fuit idem negotium per verba successiua,
ibi, & prosequendo terminationem, ibi, & prose-
quendo Diuisionem, ibi, successiuè, & inconti-
nenti, & ibi successiuè prosequendo Diuisionem,
& similia; Hinc enim successiuitas, & continua-
tio sine aliqua diuersione, vsque ad prædictam re- 9
seruationem manifestè indicat, nec diuidentes,
nec Consules habuisse prius contractum pro per-
fecto, sed omnia incontinenti facta fuisse, vt ad-
uertit Alex. *in l. in bonæ fidei* 13. *sub n.* 12. *vers. sed
in dubio, C. de pact.* Gabr. *cons.* 65. *n.* 3. *lib.* 1. Card.
Mant. *de tac. lib.* 3. *tit.* 15 *n.* 47.

Nec obstat, quod Periti post adiudicatas vni- 10
cuique suas portiones non potuerint imponere
seruitutem per *text. in l. item Labeo* 23. *ff. famil.
hercifcund.* Procedit enim quando seruitus impo- 11
nitur ex interuallo, vt explicat gloss. *ibidem, verb.
adiudicando, vers. & dic.* Secus autem vbi, prout
hic, apposita fuit incontinenti, & in ipsa reparti- 12
tione, tunc enim seruitutem imponi posse probat
idem text. ibi, sed etiam cum adiudicauerit, po-
terit imponere aliquam seruitutem vt alij alium
seruum faciat, &c. idemque tradit Alberic. *ibi-
dem n.* 1. *vers. dic secundum.*

Nihilque refert, quod diuidentes declarauer-
rint portiones assignatas debere esse liberas, & 13
exemptas; Quia præter quod intellexerunt de li-
bertate, & exemptione à consortio condomino-
rum, vt litteraliter patet, ibi, Mandarunt esse li-
beram, diuisam, & exemptam, & pro diuisa habe-
ri, & teneri voluerunt à portionibus, & ratis spe-
ctantibus ad dictum D. Ducem Cæsarinum, &c. 14
Non autem de libertate seruitutis, quam statim
reseruarunt: Regulare est huiusmodi declaratio-
nes intelligi de libertate alterius oneris, quam
expressi, ne in incontinenti inducatur correctio
vulg. iurib.

Et in hanc sententiam eo libentiùs inclinarunt
Domini, quia ex tota facti serie apparet huius-
modi mutuam reseruationem fuisse correspecti-
uam omnibus aliis in Diuisione appositis, vt præ
cæteris indicat protestatio facta à Dominis de 15
Caffarellis, quod absque dicta reseruatione no-
lebant Diuisionem acceptare vt deponit primus
testis eorum Summar. num. 3. Correspectiui enim 16
dicuntur illi contractus, quorum vnum, siue alio
partes non fecissent, vt pluribus relatis probant
Giurb. *decis.* 85. *sub n.* 20. *vers. imo correspectiui.*
Proindeque non applicatur, quod in eodem in-
strumento contineri possint plures contractus di-
stincti, & separati, ac inter se non correspectiui 17
ex deductis in Romana cambij, seu pecuniaria 22.
Iunij 1639. coram Reuerendissimo D. meo Deca-
no, & in Romana, seu Veliterna restitutionis in
integrum 17. Decembris 1646. coram R.P.D. meo
Bichio. Quia vt eædem decisiones optimè decla-
rant, tunc contractus in eodem instrumento con-
tenti sunt ad inuicem independentes, & non cor-
respectiui, quando vnus non venit ad determina-
tionem alterius, secus autem è conuerso: In casu
autem nostro reseruatio transitus venit ad deter-
minationem ipsius Diuisionis, dum Domini de
Caffarellis alias ad illam non deuenissent, ac pro-
pterea necessario dicitur correspectiua cum diui- 18
sio ab ipsa penitùs dependeret ex iuribus supra al-
legatis.

Et ita resolutum vtraque &c.

R.P.D.

D. R. P. Cerro.

Interamnen. Vsusfructus.

Veneris 18. Iuny 1649.

ARGVMETVM.

Agitur de statuto, fœminarum propter masculos, à successione exclusiuo. De cautione ab Vsufructuario præstanda, beneficio Legis & Inuentarij De Iure accrescendi circa legara. Et de melioramentis, quando habentur in consideratione.

SVMMARIVM.

1 *Statum Ciuitatis Interamna lib. 2. sub fol. 40. Rubr. quòd mul. dotat. nunc succed. est fœminarum exclusiuum.*

2 *Ac proindè filius defuncta ab intestato succedit, exclusis fororibus.*

3 *Vsufructus, in quo vniuersaliter Vxor à Viro instituitur, in totum ei acquiritur in eius Hæreditate, sicut in totum ipsa bona relicta, vt proprium eius patrimonium, ad eum spectabant.*

4 *Statutum Interamnen. ob solam masculorum existentiam, excludit fœminas etiam indotatas, iuncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij.*

5 *Statutum, quando excludit fœminas, si fuerint dotata, requirit expressam & formalem dotationem; quæ censetur causa finalis statuentium.*

6 *Quando tamen illas excludit propter masculos, & mandat ipsas dotari, nisi fuerint dotata non est necessaria pro ipsarum exclusione, cum fauor masculorum & agnationis conseruatio, causa finalis, & principalis in statuentibus reputetur.*

7 *Dotatio actualis in fœminis, non est necessaria de tempore successionis, ad effectum statuaria ipsarum exclusionis.*

8 *Dos non debetur, nisi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur.*

9 *Virilis portio hæreditatis paterna videtur condecens dos pro muliere.*

10 *Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis, dum, numerando personas, à quarum successione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas.*

11 *Procederet si dictum statutum, tàm in parte dotationis, quàm in parte exclusionis, vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis.*

12 *Secùs vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte dotationis, in parte verò exclusionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis.*

13 *Tunc n. non censetur exclusisse fœminas ab Hæreditate solius dotantis, sed vnica dotatio sufficit, vt ab omnibus hæreditatibus personarum. ibidem specificatarum illæ dicantur exclusa.*

14 *Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, non eos excludit perpetuò, sed temporaliter, quousque s. adsint masculi de Agnatione; ipsis verò defunctis, fœminæ ad successionem reintegrentur.*

15 *Non procedit in Statuto Interamnen., quod fœminas expressè excludit, non solùm ad fauorem fratrum, sed etiam eorum Hæredum, aliorumque ab eis causam habentium: & recensentur ibi eiusdem Statuti verba.*

16 *Statutum, cum à longissimo tempore citrà appareat obseruatum, etiam in Iudiciis contentiosis, & signanter in Sac. Trib. Rota, etiam si non probetur Apostolica auctoritate confirmatum; tamen confirmatio Apostolica interuenisse præsumetur.*

17 *Aditio hæreditatis in masculo requiritur ad effectum huiusmodi exclusionis in fœmina.*

18 *Pater retinendo bona dotalia vxoris vsque ad eius obitum, censetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiuisse.*

19 *Hæc conclusio procedere videtur in solis filiis infantibus, secus verò in maioribus infante.*

20 *Limitatur quando filius post mortem Patris eademmet bona possedit, & sua vita durante, de illis disposuit, vtique faciendo se illorum dominum, & possessorem, censetur enim paternam aditionem ratificasse, vel dictam hæreditatem iterùm sufficienter adiuisse.*

21 *Assertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, nisi aliunde iustificetur, non concludet.*

22 *Aditio, quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelliguntur ad fauorem solius masculi, licèt adsint & fœminæ, statuto fœminarum exclusiuo.*

23 *Admissio sororis ad hæreditatem, & renunciatio statuti ex ea resultans: requirit per necesse specificam expressionem, cum non possit ex alio inferri.*

24 *Cautio Mutiana non est præstanda, nisi in institutione, non autem in legato vsusfructus temporaliter duraturo.*

25 *Cautio de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, sufficit quòd præstetur ab vsufructuario in actu pacifica consequutionis vsusfructus.*

26 *Vxor relicta vsufructuaria, quamuis teneatur ad debita mariti prædefuncti: Attamen deduci non potest vsusfructus sibi relictus, nisi priùs ex substantia totius hæreditatis æs alienum illius integrè persoluatur.*

27 *Solutionem æris alieni deducenti contrà bona hæreditaria debueris, sufficit vera & actualis solutio, vt proindè absque alia cessione super illis satisfieri debeat de concurrenti quantitate summæ persoluta.*

28 *Hæredi cum beneficio Legis, & Inuentarij impediri non potest integra satisfactio eius crediti, in bonis hæreditariis.*

29 *Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij præseruat actiones separatas, ne confundantur.*

30 *Imaginaria solutio, & confusio actionum, quæ resultant ex aditione hæreditatis absque beneficio Legis, & Inuentarij, procedunt tantummodò respectu crediti penes hæredem existentis tempore aditionis, secùs autem respectu crediti, quod ipse deinde acquisiuit, adita iam hæredite, præuia solutione debitorum defuncti, propriis pecuniis peracta.*

31 *Voluntas testatoris legantis, ad vnguem seruari debet, aliàs legatarius legatum amitteret.*

32 *Legatum in parte vacante accrescit collegatario.*

33 *Quomodo in proposito procedat.*

34 *Et redditur ratio.*

35 *Melioramenta, quæ non iustificantur neque in specie, neque in genere, non habentur in consideratione.*

DECI

DECISIO L.

DEfuncto Ioann. Alexandro Paciono, institutis hæredibus proprietariis Lucia, & Doralice sororibus vsufructuaria Catharina Campia vxore, inter istas mulieres variæ ortæ fuerunt controuersiæ tam super hæreditate dicti Io. Alexandri fratris, & mariti respectiuè, quàm super hæreditatibus Fuluij, & Alcidæ illius Parentum. Ideoque coram Reuerendissimo Dom. Ghisilerio tunc S.Rotæ Auditore, nunc vero Episcopo Terracinen. suscepta disputatione super hæreditatibus Fuluij, & Io. Alexandri tantum resolutum fuit Doralici, & Luciæ dandam esse manutentionem in duabus partibus bonorum Fuluij, Catharinæ in alia tertia parte eorundem bonorum, & in omnibus bonis Io. Alexandri eius viri, titulo tamen solius vsusfructus, & cum oneribus contentis in decis. 27. Ianuarij 1648.

Acquieuerunt præfatæ mulieres huic resolutioni, sed prosequentibus coram Me in locum dict. Reuerendissim. Terracinen. particulariter subrogato disputationem super hæreditate Alcidæ ibidem non comprehensa, sub die 31. Maij præteriti proposui dubium, An in bonis Alcidæ sit danda manutentio Catharinæ in totum, sed Domini ordinarunt, quod videretur de bono iure,quo dubio hodie proposito constare existimarunt de bono iure vtriusque partis.

Catharinæ scilicet,& quidem in omnibus præfatis bonis quoad vsumfructum sibi relictum à d.
1 Ioan. Alexando eius viro, Cum enim ex dispositione Ciuitatis Interamnæ *lib. 2. sub fol. 40. rubr. quod mul. dotat. non succed.* relati in eius Summa-
2 rio n. 2. fœminarum exclusiui, ipse solus tanquam masculus successerit d. Alcidæ ab intestato defunctæ exclusis penitus Lucia, & Doralice sororibus, provt etiam resolutum fuit in Interamnen. hæreditatis de Paradisis 12. Decembris 1605. coram S.D.N. *in recentior. decis.* 104 *p.*1. confirmata coram eodem 6. Martij 1606. & admirritur in d. de-
3 cisione edita coram Reuerendiss. Dom. Terracinen. §.*non obstat alterum.* Sicut hæreditas d. Alcidæ in totum spectauit, & effecta fuit proprium patrimonium ipsius Io.Alexandri,etiam eius vsusfructus in totum spectare debet ad Catharinam ab ipso vniuersalem vsufructuariam in testamento scriptam ad *text. in l. vxori meæ.* 37. *ff. de vsufruct. legat.*

Idque etiam si d. sorores expressæ dotatæ non
4 fuerint. Cum enim præfatum statutum in verbis specificè excludat non solum dotatas, sed etiam indotatas iuncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonij, sola existentia masculorum sufficit pro ipsarum exclusione vt responsum fuit in dict. Interamnen. hæreditatis de Paradisis 6.Martij 1606. §.*non obstat dum dicebatur*,& in similibus terminis dixit Rota *decis.* 540. *per tot. & signanter sub n.*1. *versic. non enim propter dotem part.*1.*diuers. in recentior. decis.*405.*n.*22.*cum seqq.part.*5. & ple-
5 nius in Romana supplementi legitimæ 18. Maij 1640. 15. Aprilis 1644. & 26. Ianuarij 1646. coram Me. Licet enim, quando statutum excludit fœminas, si fuerint dotatæ expressa, & formalis requiratur dotatio, quæ censetur causa finalis sta-
6 tuentium. Quando tamen, provt hic,illas excludit propter masculos, & mandat ipsas dotari, nisi fuerint dotatæ, dotatio non est necessaria pro ipsarum exclusione, cum fauor masculorum, & agnationis conseruatio causa finalis, & principalis in statuentibus reputetur iuxta distinctionem Castr. *communiter approbatam in leg. Titio centum,§.Titio genero n.*8.*vers. ego pluries,ff. de condit. & demonstr. & in consil.*276.*n.*2.*lib.*1.quem sequuntur Soccin. sen. *cons.*75.*n.*8. *vsque in fin. lib.*3. aliique relati per Rotam *d.dec.*540.*n.*1. *& seqq.part.*1. 7
diuers.in Perusina fideicommissi de Alfanis 17.*Maij* 1621. *coram clar. mem. Coccino* penes Merlin. *de legitim.decis.*106.*num.*7.*in Tiburtina hæreditatis* 13. 8
*Febr.*1634.*coram Eminentissim. D.Card. Hieronymo Verospio* penes Benzon. *ad Statut. Vrb. decis.* 113. *sub versic.& licet.*Præsertim quia d.sorores nunquam nuptæ fuerunt, & ideo obiicere non possunt defectum dotationis, cum ad istum effectum non sit necessaria actualis dotatio de tempore successionis Card. Seraph. *decis.* 112.*n.*1.*& per totam.* Et dos non debeatur, nisi matrimonium, & 9
nuptiæ actualiter contrahantur, vt probat Castr. *d.cons.*276.*n.*2.*vers.vnde.& tunc relictum lib.*1.Rota *d. decis.* 540. *n.*1. *vers.distinctio autem part.*1. *diuers.& d. decis.* 405. *n.*16. *vers. neque eius obligatio part.*5.*rec.*Tum etiam,quia satis condecentem dotem habuisse videntur, dum ipsemet Ioan. Alexander illas admisit vna secum pro æquali portione ad paternam hæreditatem, & eas vniuersales hæredes proprietarias in omnibus suis bonis instituit.

Nec obstat, quod d. statutum videatur exclu- 10
dere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis dum enumerando personas à quarum successione illas excludit, procedit per dictiones alternatiuas, vt dixit Rota in Narnien. successionis 7. Februarij & 29. Nouembris 1629.coram bon. memor. Merlino *recentior. decis.* 247. *n.*19.*versic. verum quando part.* 5. *& decis.*329.*n.*16. *cum sequentibus parte* 6.

Obiectum enim procederet, si d. statutum tàm 11
in parte dotationis, quàm in parte exclusionis vteretur verbis, & dictionibus alternatiuis, in quibus terminis loquuntur præfatæ decisiones Narnien. successionis.Secus autem vbi, provt hic, 12
procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte dotationis, in parte verò exclusionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis,ibi, Nec actionem habeant, nec petere possint contra patrem patruum, nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis causam habentes, &c. Tunc enim non censetur exclusisse fœminas ab hæreditate solius dotantis, sed vnica dotatio suf- 13
ficit, vt ab omnibus hæreditatibus personarum ibidem specificatarum illæ dicantur exclusæ, vt declarant Baldus *consil.* 73. *circa medium vers. & est considerandum lib.*4. Becc.*consil.*53. *num.*3. *vers.* 14
nam respondetur, Alciat. *consil.* 5. *sub num.*11. *vers. item quando statutum loquitur lib.* 2. Menochius *cons.*873. *sub num.* 12. *Vers. quintus est casus,* Surdus *consil.* 100. *n.*9. Bello.iun.*consil.*74.*n.*48. Thesaur. *decis. Pedemont.* 62.*n.*7. *vers. imò si statutum, idemque admisit* Rota *in dd.Narnien.successionis,vt in decis.*247.*n.*18.*& n.*19.*part.*5. *& dec.*329.*num.*15. *& num.* 16. *part.* 6. ac responsum fuit coram Cardin. Seraphin. *decis.* 1291. *num.* 1. *in Balneoregien. bonorum* 16. *Maij* 1594. *coram recol. memor. Cardin.Hieronymo Pamphilio,& in Romana hæreditatis de Stellis* 16. *Ianuarij* 1608. *coram bon. memor. Oitembergho* penes Benzon.*ad Stat. Vrb.decis.*115. *& decis.* 116. *per tot.*

Minusvè obstat, quod huiusmodi fœminarum 15
exclusio

exclusio non sit perpetua sed temporalis, quovsque scilicet adsint masculi de agnatione, ipsis verò defectis fœmininæ ad successionem reintegrentur ad tradit. per Brun. *in tract. quod stant. mascul. art.* 10. *n.* 12. *& n.* 23. cum aliis relatis *in d. decis. Reuerendissim. Terracinen. §. non obstat alterum versic. tum quia.* Quoniam in casu nostro tollitur ex facto hæc difficultas, cum statutum fœminas expressè excludat non solum ad fauorem fratrum, sed etiam eorum hæredum aliorumque ab eis causam habentium ibi, nec actionem habeant, &c. nec fratres carnales, vel eorum hæredes, nec ab eis causam habentes, &c.

16 Nec facit, quod d. Statutum non probetur Apostolica auctoritate confirmatum: Quia cum à longissimo tempore citra appareat obseruatum etiam in iudiciis contentiosis, & signanter in hoc Sacro Tribunali confirmatio Apostolica interuenisse præsumitur ad notat. per DD. *in cap. illud de præsumpt. & in cap. sicut. de re iudic.* Card. Seraphin. *decis.* 507. *n.* 3. *& decis.* 536. *n.* 5. cum aliis in Barchinonen. Statuti III. Martij M. DC. XXXVI. coram Eminentissim. Dom. Cardin. Hieronym. Verospio in *recent. decis.* 107. *num.* 24. *part.* 7.

17 Prout nec subsistit, quod non doceatur Ioan. Alexandrum adiuisse maternam hæreditatem, prout ad effectum requiritur.

18 Cum enim huiusmodi hæreditas consistat potissimùm in bonis dotalibus, quæ Fuluius maritus per quatuordecim annos vsque ad eius obitum penes se retinuit, ex præfata retentione adiuisse censetur dictam hereditatem nomine Ioann. Alexandri communis filij, cui ipsa delata fuerat, vt probat. *textus in leg. qui in aliena, §. sed, & si non adiuerit, ff. de acquir. hæredit.* Bartol. *consil.* 129. *n.* 2. *sub* 1. Natt. *cons.* 74. *num.* 11. Surdus *cons.* 253. *n.* 32. Paschal. *de viribus patr. potest. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 35. *vesic. imò etiam,* Rota *decis.* 259. *num.* 3. *& decis.* 723. *num.* 14. *vers. & in proposito part.* 2. *& decis.* 527.

19 *num.* 4. *part.* 8. *recent.* Et licèt hæc conclusio procedere videatur in solis filiis infantibus ad tradita per Alexand. *consil.* 20. *n.* 1. *lib.* 7. Surd. *cons.* 244. *num.* 2. *secus verò in maioribus infante,* idem Surdus

20 *decis.* 140. *num.* 11. Nihilominus quia ipsemet Ioannes Alexander post mortem Fuluij patris eademmet bona possedit, & suà vita durante de illis disposuit, vt probatur ex inuentario confecto à dictis sororibus eodem Summario n. 5. vtique faciendo se illorum dominum, & possessorem, censetur paternam aditionem ratificasse, vel dictam hæreditatem iterum sufficienter adiuisse *leg. pro hærede, & leg. gerit Cod. de acquir. hæredit. leg. si filiusfamilias, Cod. de petit. hæredit. leg. C. ad S. C. orfician. §. penultim. institut. de hæred. & qualit. & differen.* Castr. *in leg. potuit n.* 4. *C. de iur. deliber.* Baldus *consil.* 272. *sub n.* 2. *vers. tertia ratio est lib.* 5. Aymon. *consil.* 33. *n.* 14. Honded. *cons.* 61. *n.* 58. *lib.* 2. Surdus *cons.* 253. *n.* 31. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 12. *n.* 8. *& dec.* 245. *n.* 11. sanct. mem. Gregor. *decis.* 7. *n.* 2. *decis.* 98. *n.* 1. *& decis.* 136. *n.* 2.

Nihil obstante, quod in dicto Inuentario præfatæ sorores asseruerint bona ibidem descripta possessa fuisse per Ioannem Alexandrum pro indiuiso, & in communi cum ipsis.

21 Quia præter quod huiusmodi assertio eis suffragari non potest, nisi concludentibus probationibus assertam communionem iustificent ad *textus in leg.* 1. *Cod. de probat.*

Cum præfata hæreditas deberetur soli Ioanni Alexandro masculo ob prædictam statuti dispositionem ex dicta possessione ad eius dumtaxat fauorem, non autem sororum, quibus illa delata non fuerat; desumi potest aditio, vt declarant Surdus *dicto consil.* 253. *d. n.* 31. Card. Mantic. *d. tit.* 12. *dicto n.* 8. *versic. quod scilicet probatio,* Boër. *decis.* 33. *num.* 25. *versic. aliàs si esset*; cum cæteris supra allegatis. Minusvè præsumi potest, quod dictus Ioann. Alexander voluerit ipsas admittere vna secum ad maternam hæreditatem, ex quo eas admiserat ad hæreditatem paternam, ideoque renuntiasse videatur dictæ statutariæ dispositioni, 23 vt firmatum fuit in dicta præcedenti decisione. Quia cum præfata admissio expressè facta, & restricta fuerit ad bona paterna, exindè inferri non potest, quod voluerit eas pariter admittere ad materna, cum admissio, & renunciatio ex ipsa resultans eandem specificam expressionem pernecesse desiderent ex probatis ferè in terminis per Gabriel. *consil.* 60. *num.* 2. *&* 3. *& num.* 6. *per tot. lib.* 1. Surd. *cons.* 445. *num.* 58. *&* 59. Motot. *consil.* 3. *num.* 19. *cum seqq.* 22

Denique non obstat, quod Catharina nullam præstiterit cautionem, siue Mutianam, siue de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri.

Respectu enim Mutianæ responsum fuit eam non esse præstandam, dum non versamur in institutione, sed in legato vsusfructus temporaliter duraturo, donec scilicet legataria viduitatem seruauerit, vt distinguendo firmant Natt. *consil.* 459. *n.* 17. *vers. tamen secus est,* Gratian. *discept. forens. cap.* 696. *n.* 11. Thomat. *decis. Maceraten.* 105. *n.* 7. *&* 8. Batt. *decis. Bonon.* 73. *n.* 29. *cum seqq.* Respectu verò cautionis de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, ob litem postea moram, acriter agitatam visum fuit Dominis sufficere, quod præstaretur in actu pacificæ consequutionis prædicti vsusfructus iuxt. Theoric. Bald. *in l.* 2. *sub n.* 11. *& circa fin. Cod. comm. de legat.* quam pluribus adductis sequuta fuit Rota *in Auenionen. vsusfructus* 4. *Februarij* 1637. *coram Reuerendissi. Dom. meo Decano, &* 1. *Ilij eiusdem Anni, coram Eminentissimo Dom. Card. Panzirolo in recent. decis.* 195. *num.* 19 *& num.* 20. *& decis.* 238. *num.* 11. *part.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641. *coram Reuerendiss. Dom. Terracinen. §. final. & nouissimè in Firmana codicillorum* 1. *Martij præteriti coram Me §. quia sub eademmet die.* 24 25

Quo verò ad præfatas sorores existimarunt Domini constare de ipsarum bono iure, tum pro summa scut. 850. Tum etiam pro tota vsusfructus, quam Catharina tenetur illis communicare.

Pro summa scilicet dictorum scutorum 850. quæ ab eis persoluta fuerunt eidem Catharinæ pro restitutione dotis sibi debitæ à dicto Ioann. Alexandro Testatore eius viro, vt apparet ex publico Instrumento ipsarum, Summario numer. 1. 26
Quamuis enim vxor relicta vsufructuaria non teneatur ad debita mariti prædefuncti; Attamen deduci non potest vsusfructus sibi relictus, nisi prius ex substantia totius hæreditatis æs alienum illius integrè persoluatur per *textus in leg. sical. ff. de vsufruct. legat. & in leg. vsufructu bonorum. ff. ad leg. Falcid.* Gabriel. *consil.* 114. *n.* 8. *lib.* 1. Gall. *pract. obser. lib.* 2. *obseru.* 146. *n.* 7. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4 *præsumpt.* 143. *sub n.* 13. *vers. altera fuit opinio,* Cardinal. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 6. *num.* 12. plenè Mastrill *decis.* 3. *sub n.* 4. *cum pluribus seqq.*

seqq. part.1. & dictum fuit in dicta præcedenti decisione Reuerendiss. Domin. Terracinen. *§. neque potest vers. & iuxta.*

Nec refert, quod Catharina in actu exactionis dictæ dotis cesserit iura talia qualia, dummodo
27 contra ipsam retorqueri non possint: Quia dictæ sorores non vtuntur huiusmodi cessione, nec agunt contra cedentem pro repetitione soluti, sed deducunt huiusmodi solutionem æris alieni contra bona hæreditaria debitoris, ad quem effectum ipsis sufficit vera, & actualis solutio, vt proinde absque alia cessione super illis satisfieri debeant de concurrenti quantitate summæ persolutæ *l. qui à debitore, ff. qui pot. in pignor. hab. l. si potiores*, ibique gloss. *C. de his, qui in prior. cred. loc. succe.* Card. Mant. *decis. 69. num. 3. vers. diuersum est autem.*

Et parum releuat, quod sint hæredes dicti Io. Alexandri debitoris.

28 Quia præter quod illius hæreditatem adiuerunt cum beneficio legis, & inuentarij, proindeque eis impediri non potest integra satisfactio ipsarum crediti ad tradita per Bald. *in l. fi. §. in computatione n. 3.* Ibique Ias. *n. 5. C. de iur. deliber.* Paris. *cons. 69. n. 161. lib. 1.* Rota *in rec. decis. 528.*
29 *n. 1. p. 2. decis. 127 n. 10. p. 7. decis. 46. n. 6. & decis. 513. num. 12. p. 8.* Ea ratione, quia per aditionem cum dicto beneficio actiones non confunduntur, sed separatæ præseruantur *d. l. fin. d. §. in computatione, vers. si vero ipse, C. de iur. delib.* Bald. *in l. si vxor n. 2 C. de bon. auth. iud. poss.* Castr. *cons. 186. in princ. vers. siue dicamus, quod facto inuentario l. 2.* Surdus *cons. 7. n. 31.* Rota *dec. 63. n. 2. in fin. p. 3. decis. 114. num. 12 p. 7. decis. 145. num. 7. p. 8 rec.* Cum tempore aditionis dictæ sorores non essent creditrices, sed tales effectæ fuerint post aditam hæ-
30 reditatem persoluendo de proprio huiusmodi debitum dotis Catharinæ, vtique etiam si non essent hæredes beneficiatæ, adhuc ipsis prædicta satisfactio denegari non poterit; Imaginaria enim solutio, & confusio actionum, quæ resultant ex aditione absque dicto benficio, procedunt tantummodo respectu crediti penès hæredem existentis tempore aditionis, secus autem respectu crediti, quod ipse prout hic, deinde acquisiuit adita iam hæreditate præuia solutione debitorum defuncti propriis pecuniis peracta, vt in puncto distinguendo firmauit Rota *coram Card. Canal. decis. 367. n. 1. 2. & 3. & in Bonon fideicommissi de Cattaneis* 10. *Martij* 1617. *coram bon. mem. Pirouano in rec. decis. 432. num. 10. vers. quia creditum p. 4.*

Pro rata verò vsusfructus, quia testator eidem
31 Catharinæ legatariæ expressè mandauit, quod illud communicaret cum præfatis suis sororibus; Voluntas enim testatoris in proposito ad vnguem seruari debet, aliàs legataria legatum amitteret, vt firmatum fuit in Spoletana alimentorum 24. Maij 1593. coram Card. Gyptio in Florentina alimentorum 20. Nouemb. 1630. coram Eminent. D Card. Hieronymo Verospio, & in Romana legati cibi, & potus 23. Iul. 1635. co. RR. D. meo Decano relatis in *d. dec. d. §. neque potest.*

Nec obstat, quòd cum ipsæ sorores institutæ
32 fuerint hæredes proprietariæ, huiusmodi legatum ad ipsarum fauorem non sustineatur, sed accrescat Collegatariæ ex dispositione *text. in l. planè 34. §. si duobus, ff. de leg. 1.* approbata in Recanat. manut. 27. Iunij 1642. coram Me §. *& huic intellectui, vers. tum prælegatum.*

Conclusio enim procedit quando hæres à semetipso legatam consequi debet, vt clarè legitur in d. text. ibi, *A semetipso ei legatum inutiliter videtur, &c.* secus autem vbi, prout hic, illud capere debet è manibus Collegatariæ propter onus communicandi illi iniunctum, tunc enim legatum tanquam validum sustinetur, nec ipsi Collegatariæ accrescit, vt declarat gloss. *in d. verb. inutiliter, vers. item à legatario,* quam sequuntur Alex. *in d. §. si duobus, n. 2. vers. quia sicut quando,* aliique relati per Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. q. 29. n. 14. & 15.*
& 16. vbi reddit optimam rationem, quia scilicet 34
huiusmodi legatum nullam continet obligationem ipsius hæredis, sed illius tantummodo, qui fuit grauatus & n. 90.

Cæterum prætensa meliotamenta, vt asseritur 35
facta per Fuluium in bonis controuersis, Domini non habuerunt in consideratione, quia non iustificantur, neque in specie, neque in genere.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 27. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationem factam ab emphyteuta, ipso irrequisito, & quando habeat locum, & ob defectum solutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi dominus teneatur probare suum dominium: & de pactis in Inuestitura appositis: de alienatione conditionatij & aliis consimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententia probatur ex reuolutione Processus, in quo fuerunt seruata seruanda.*

2 *Mandatum de associando, quod non iustificatur ex actis inius tum est.*

3 *Ac proinde resultat iusta causa restitutionis in integrum aduersùs illud, ac cætera omnia in eius exequutione gesta.*

4 *Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequisito domino factas, Canones non solutos, dominium directum plene ac concludenter probare debet.*

5 *Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in Inuestitura comprehenditur, per probationes concludentes, & non æquiuocas, iustificanda est, ita quod de illa dubitari non possit.*

6 *Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directò iustificanda secundùm ius gentium, vel ciuile.*

7 *Confessionem fictam Rota non attenditur.*

8 Eoque

8 Eoque minus, quando non fuit seruata forma.

9 In iudicio possessorio, leniores probationes sufficiunt pro iustificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter sed incidenter.

10 iudicium non videtur simplex, ac purum possessorium, quod principaliter fundatum est in deuolutione, tanquam præseferens dominium directam penes actorem

11 Actor probare debet fundamentum suæ intentionis.

12 In Iudicio possessorio per dominum directum instituto, tria sunt necessariò probanda. Primo scilicet, quod constet de Inuestitura, seu concessione ipsius rei, de qua agitur identificè, Secundo quod illa sit finita. Tertio, quod adsit contumacia non restituentis.

13 Iura in secunda instantia producta ad iustificandum mandatum primæ instantiæ, non attendi solent ex sententia Rotæ, post exequutionem mandati: sed pars, quæ facto iudicis, ex processu non iustificato nulliter, ac iniustè procedentis, spoliata fuit, ante omnia in pristinum statum restitui ac de causæ meritis cognosci debet.

14 Alias enim iustus iudiciorum ordo peruerteretur, si prius exequerentur sententia, deinde vero probationes fierent.

15 Canonum solutionis defectus per biennium continuum requiritur ad effectum vt emphyteuta Ecclesia, ex eo capite expelli possit.

16 Biennium huiusmodi suppleri non potest ex tempore decurso pendente lite.

18 Instrumenta in Iudicio debent exhibèri, ad hoc vt de eis habeatur ratio.

18 Dotes possunt constitui mulieribus ex bonis emphyteuticis, sine consensu domini directi, etiam aliter ex pacto conuento, ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib.1 c.122.

19 Contractus venditionis bonorum Emphyteuticorum, cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione, non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium.

20 Verba importantia reseruationem consensus directi domini, cum clausula, & nō aliàs, &c. apposita in contractu venditionis fundi emphyteutici, reddunt huiusmodi contractum conditionalem, eiusque conferunt perfectionem in tempus præstiti per dominum directum consensus, ita quod antea habeatur pro non facto; & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia cessat eiusdem domini contemptus, ex quo prouenit huiusmodi pœna.

21 Ampliatur hæc conclusio vt procedat esto quòd deuentum fuerit ad traditionem rei alienatæ ante petitum & obtententum domini consensum; quia stante huiusmodi clausula, eadem censetur inesse ipsi traditioni conditio.

22 Intelligenda est tamen conclusio cum temperamento æquitatis, vt scilicet eo pacto contrahentes teneantur, deinde absque mora contractum huiusmodi domino denunciare, ac eius consensum legitimè requirere, ne aliter in eorum sit facultate illum debito laudemio, ac iusta recognitione fraudare.

23 Emphyteuta, qui requisierit dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, alienatio non est impugnanda.

24 Pactum speciale conuentum in Inuestitura consensum domini directi interuenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, sub pœna deuolutionis, intelligendum videtur de alienationibus puris, & absolutis non autem de illis, quæ facta fuerunt sub expressa reseruatione dominij, & consensus domini directi, cum clausula & non alias, &c.

25 Alienatio facta cum huiusmodi clausula reseruationis, non est perfecta, sed conditionalis, & remanet in suspenso, vt habeatur pro non facta, donec huiusmodi consensus interuenerit.

26 Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum.

27 Pacta huiusmodi, in hac præsertim materia odiosa, & præiudicials, strictè intelligi debent, & in dubio, contra stipulantem.

28 Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in emphyteuta, certa, explicita, & indubitata, ita quòd nullo modo excusari possit.

29 Notitia Authoris primi inuestiti non probata de aliquo pacto inuestituræ, præsumitur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius.

DECISIO LI.

SEntentiam Rotalem in hac causa prolatam 1
hodie Domini confirmandam esse censuerunt; Nam illius validitas probatur ex reuolutione Processus in quo fuerunt seruata seruanda iuxta vulg. *Decisione Verall.262. part.2.* Iustitia vero ex Decisionibus emanatis coram RR. PP. DD. meis Carillo, & Otthobono, ex quibus constat mandatum de associando ad possessionem Vineæ de qua agitur Reuerendiss. Monialibus concessum à Reuerendiss. P.D. Locum tenente Eminentissimi Domini mei Cardinalis Vicarij, contra Dominum Alphonsum Ferrum, & quondam Portiam eius Vxorem non iustificari ex actis coram eo. Vnde resultat illius iniustitia,
vt fuit dictum in Burgen. *Quinden. XVI. Martij* 2
M. DC. XVII. coram bon. memor. Andrea decis. 23. & numero 20. Versicul. fuit responsum, & bon. memor. Buratt. *decis. 363. numero 2. versicul. nam prædictum mandatum, cum sequentibus*, ac Reuerendissim. Vgellen. *decis. 50. numero 12. versic. & quamuis, & decis. 81 numero 1. versicul. fuit responsum, cum sequentib. & in recentiores, decis. 659. sub numero 15. versic. demum part. 2.* Ac proinde
iusta causa restitutionis in integrum aduersus 3
illud, ac cætera omnia in eius executione gesta, Rota *decis. 1. de Restitution. in integrum in nouiss.* & penes Cæs. de Grass. *de decis. 10. num. 12. versic. nam ad hunc effectum, cum sequentibus de sentent & re Iudicata*, & Verall. *decis 94. part. 3.* & Cardin. Seraphin. *decis. 251. numero 12. versic. tamen in hoc conuenerunt cum sequent.* & Sanct. Memor. Greg. *decis. 209. ac in Recentior. decis. 492. sub num. 1. vers. sed hodie part. 1.*

Primo siquidem, quia non processit probatio directi dominij monasterij super hac ipsa Vinea, vt necessarium erat, cum fuerit deducta illius deuolutio ob alienationes irrequisito Domino factas, & Canones non solutos,
quo casu dominium prædictum plenè, ac con- 4
cludenter probari debet, *iuxta leg. officium, & leg. In rem, Digestis de rei vendit. leg. cum res*, vbi Glossa, & Doctores *Codic. de probat.* Specul. *lib. 4.*

titul. de Emphyteut. §. nunc aliqua sub numero 194. versic. centesimo sexagesimo octauo quæritur, Rota penes Verall. decis. 280. part. 1. & Card. Seraph. decis. 1453. sub numero 1. versic. Verum in casu isto, ac sec. & Andr. decis. 63. numero 1. cum sequentibus per tot. ac in Recentiores dec. 606. nura. 1. part. 1. & in aliis infra citandis.

Nec enim releuabant binæ Inuestituræ productæ, Altera scilicet facta de Anno M. D. LXVII. XVIII. Maij Antonio de libertariis de sex petiis terræ, & tribus quartis, & altera facta Nicolao Calderario de Anno M. D. LXVIII. XVII. Nouembris de aliis petiis nouem. Quia neutra conueniebat, nec in quantitate, nec in qualitate, nec in confinibus, cum Vinea petita petiarum quatuordecim cum Domo, & aliis Ædificiis, vt legitur in monitorio, & articu-
5 lis pro parte Monialium tunc exhibitis; Certum est autem quod identitas illius, cum iis quæ in dictis Inuestituris comprehendebantur omnino iustificanda erat per probationes concludentes, & non æquiuocas, ita quod de illa dubitari non posset, Specul. in loco mox citato sub numero 75. versic. Item Ecclesia qua concessit, cum sequent. Alban. consil. 244. sub numero 34. versic. quartò videtur, cum sequent. Rota penes Cardin. Seraphin. decis. 869. in princip. & in fine & Buratt. decis. 132. numero 4. versic. & sic quod doceretur, & decis. 393. numero 10. versic. secundò, ac decis. 424. numero 3. versic. & tamen, ac numero 5. versic. nec etiam, & in recentior. decis. 407. numero 1. versic. tum quia part. 4. & plenè in Perusin. Emphyteut. XIII. February M. DC. XL. & XXI. Iunij M. DC. XLI. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, ac in Romana Domorum IX. Decembris M. DC. XLI. coram Reuerendiss. P. Domino meo Royas.

6 Non etiam sufficiebat assertio Coniugum de Ferris in Instrumentis celebratis cum Carolo Antonio Brascha, quod Vinea dotalis Portiæ petiarum quatuordecim in eis descripta esset directi Dominij dd. Monialium, quia cum ageretur de illius probatione non ad effectum simplicis recognitionis, sed deuolutionis erat directo iustificanda illius acquisitio secundum Ius gentium, vel Ciuile, iuxt. dicta leg. in rem, Digestis de Rei vendit. & theoric. Bartol. in leg. penultim. numero 4. versic. primo casu, Digestis de condit. infert, Abb. in cap. cum ad sedem numero 2. versicul. sed sic extra de restit. spol. Rota penes Verall. dicta decis. 280. numero 5. & ita fuit tentum parte prima, & Card. Seraphin. decis. 1453. numero 1. versic. & confessio, ac in recentiores dicta decis. 606. numero 3. versic. tum quod dicta confessio, part. 1. penes Reuerendissimum. Vrgellen. decis. 431. à numero 8. versic. vlterius, cum sequentibus, cum aliis relatis in hac eadem Causa coram Reuerendiss. Domino meo Carillo X. Iunij M. DC. XXXIX. in §. nam se fundarunt, & XXVII. Nouembris M. DC. XLI. n. §. 1.

Neque vis fieri poterat super positionibus productis pro parte Monialium, quæ fuerunt habitæ pro confessis contra dd. Coniuges non respondentes nam huiusmodi fictam confes-
7 sionem Rota non attendit, vt fuit dictum in in Romana Vineæ 1. Februarij 1613. coram Sanctissimo Domino Nostro in §. final. apud Fenzon. ad Statut. Vrb. decis. 41. & penes Sanct. Memor. Gregor. XV. decis. 460. numero 14. versic. quia vltra alias responsiones, & Card. Caualer. decis. 562. numero 1. versiculo quamuis enim ac in recent. decisione numero 6. versic. in venditione capsarum, & decisione 556. num. 8. versic. Præterea part. 3 idemque fuit responsum in dicta decisione 10. Iunij. 1639.
in §. quod eo facilius coram præfato Domino meo 8
Carillo. Eoque minus quando non fuit seruata forma cap. 2. de confess. in 6. vt est necessarium iuxta not. ibi, per Franch. sub numero 9. versiculo nam dicit. Bald. & infr. Rota decisione 3. de Confess. in Antiq. & penes Card. Seraphin. decis. 408. numero 4. versiculo tum etiam quia, ac bon. memor. Coccin. decisione 470. numero 6. versic. neque est verum, cum sequentibus.

Nec obstat quod fuerit per Moniales insti- 9
tutum iudicium possessorium, in quo leuiores probationes sufficiunt pro iustificatione dominij, cum de illo tunc non agatur principaliter, sed incidenter.

Nam præter quod Iudicium illud non vi- 10
detur fuisse simplex, ac purum possessorium, quia fuit principaliter fundatum super deuolutione Vineæ ob Canones non solutos ac alienationes irrequisitis Dominis directis factas, vt apparet ex conclusione Monitorij & petitione, & positionibus prædictis, ac cæteris in eo Processu actis solum dominium Monialium, ac deuolutionem respicientibus, quo casu conclu-
denter probari debet, tanquam fundamentum 11
intentionis agentis. Innoc. in cap. ex parte, Abbatissa, sub numero 1. versic. Hoc tamen teneas, extr. de priuileg. Castrens. in leg. interpositas, sub numero 7. vers. sed Innocentius, ibique Iason. sub num. 6. versic. limita ex eo, Codice de Transact. Eoque magis vbi non fuit facta petitorij suspensio, vt distinguendo fuit dictum in Ortana Sanctiss. Trinitat. 15. Iunij 1577. coram bon. memor. Rubeo penes Statil. de Salu. Interdict. decis. 230. numero 2. versic. In euentum vero, quod petitorium non fuisset suspensum & in Terracinen. bonorum 6. Iunij 1623. coram bon. mem. Merlin. in recentiores part. 4. tom. 2. dec. 405. n. 16. vers. Vel denique.

Fuit responsum, quod etiam in Iudicio pos- 12
sessorio per Dominum directum instituto, tria sunt necessario probanda, primo scilicet, quod constet de inuestitura, seu concessione ipsius rei de qua agitur indentificè, secundo quod illa sit finita; Tertio, quod adsit contumacia non restituenti. Menochius de recup. remed. 11. numero 31. vers. quæro quartò cum sequent. Rota penes Seraphin. decis. 1458. numero 4. versic. & ita procedunt ac per tot. & fuit dictum in Ariminen. bonorum 4. Februarij 1611. coram bon. memor. Card. Marcomon. in recent. decisione 325. numero 5. versiculo & nihilominus parte 3. & in Portuen. stagni 27. Aprilis 1640. sub princip. in §. cum igitur ad obtinendum in hoc iudicio coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Panzirolo, quæ in proposito non fuerunt probata, vt dictum est.

Minus visa fuerunt Dominis obstare Iura in hoc iudicio producta, ex quibus prætendunt informantes pro monialibus prædicta omnia iustificari.

Nam equidem attenderentur si ageretur de confirmatione d. mandati antè factam illius exe-
cutionem. At postquam facta fuit attendi non 13
solent ex sententia Rotæ, sed pars quæ facto Iudicis ex processu non iustificato nulliter, ac iniustè

proce

procedentis, ſpoliata fuit antè omnia in priſti-
num ſtatum reſtitui, ac de cauſæ meritis deinde
cognoſci deber ad text. in cap. conquerente, extr. de
14 reſtitut. ſpoliat. aliàs enim iuſtus iudiciorum ordo
peruerteretur, ſi prius exequerentur ſententiæ,
deinde vero probationes fierent, atque ita fuit,
reſolutum penes chiſan. decif. 172. ſententia nul-
la, & in Romana de Pinellis 20. Februar. 1598. co-
ram bon memor. Oran. decif. 102. numero 9. verſiculo
num. executio, apud Zacch. de obligat. Camer. & pe-
nes Sanct. Memor. Gregor. XV. decif. 105. num. 10.
verſic. potuit iſta immiſſio: vbi aliæ referuntur, ac
decif. 209. & Card. Caualer. decif. 632. numero 6.
verſ. ſecus tamen eſt, & Buratt. decif. 584. numero 6.
verſic. & nihilominus, ac Reuerendiſſ. Vrgellen. dicta
decif. 81. numero 1. verſic. fuit reſponſum ac in recent.
decif. 346. ſub numero 1. verſic. & eſt receptum ac
per tot & part. 2. & in hac eadem cauſa coram eodem
Domino meo Carillo. dict. 27. Nouembris. 1641. in §.
nec ad tollendum primum fundamentum.

Secundo principaliter, quia non fuerunt pro-
batæ cauſæ deuolutionis eiuſdem Vineæ, Nam
illa deducta ob Canones non ſolutos concidit
ex partitis librorum monaſterij exhibitis ex qui-
bus conſtat de illorum ſolutione vſque ad an-
num 1615. & ex petitione, atque executione fa-
cta pro debitis de Anno 1616. per acta Luca-
telli, ita, quod de tempore declarationis factæ
per moniales, ac inſtituti earum nominibus iu-
15 dicij ſuper deuolutione ſub die 22. Iunij 1617.
non fuerat defectum in eorum ſolutione per
biennium continuum prout requiritur ad effe-
ctum, vt Emphyteuta Eccleſiæ ex eo capite ex-
pelli poſſit iuxt. text. in cap. potuit in §. Emphyteu-
ta quoque, extr. de locat. & in Authent. Hoc ius por-
rectum, §. qui rem Codice de Sacroſanct. Eccleſ. &
16 Auth. de non alienand. § ſcire autem relat. in cap. 2.
10. quæſtione 2. Neque ſuppleri potuit ex anno
decurſo lite pendente, quia (prætermiſſis aliis)
requirebatur ſuper hoc noua declaratio, ſiue pe-
titio pro parte Monialium, quæ facta non fuit,
Rota penes Achill. decif. 1. numero 9. verſic. Primo
quod dicta deciſio, &c. de locat. & bon. memor. Car-
dinal. de Mantic. decif. 336. numero 5. verſic. quod
autem & decif. 187. num. 4. verſic. Nec obſtat, part. 2.
diuerſ.

Altera vero deducta ex alienationibus irre-
quiſitis Monialibus factis non iuſtificatur ex al-
legatis Inſtrumentis dotalibus inter Porriam,
ac Ioannem Baptiſtam Guidum primum, & d.
Alphonſum Ferrum ſecundum eius maritum ce-
lebratis; quia non fuerunt exhibita, & propterea
non eſt de illis habenda ratio, vt fuit reſpon-
17 ſum coram præfato Domino meo Carillo dicta
deciſione 10. Iunij 1639. in §. Præterea, verſiculo
& de aliis, præter quod in huiuſmodi conſtitu-
18 tionibus dotis non requiritur conſenſus Domi-
ni directi, etiam alias ex pacto conuentus, vt
ſpecialiter cauetur Statut. Vrbis libro 1. cap. 122.
& in his ipſis de quibus agitur fuit dictum in
prædicta Romana Domorum coram Reuerendiſſ.
Patre Domino meo Royas dicta die 9. Decem-
bris 1641. in §. minus obſtare dicebant Domini, &
16. Ianuarij 1643. in §. fin. & coram Reuerendiſſ.
Patre Domino meo Ghiſilerio 18. Aprilis 1644.
in §. ſciendum quod, Verſiculo & licet etiam dedu-
cantur.

Minus probatur ex dd. Inſtrumentis celebra-
tis cum Braſcha, quia non continent perfectum,
ac abſolutum contractum venditionis Vineæ, 19
ſed cum expreſſa reſeruatione eius dominij, ac
poſſeſſionis vſque ad integram pretij ſolutio-
nem ad fauorem dd. coniugum, à quibus in-
terea illi locata fuit à ſeptennium ſub annua
penſione ſcutorum centum, vt in eo legitur;
quo caſu non requiritur Domini directi con-
ſenſus, alias neceſſarius in alienatione, iuxt. leg.
fin. vbi gloſſ. in verb. alius vendere, & Iaſ. ſub nu-
mero 112. verſiculo quartò quæro, Codice de iure Em-
phyteut. ſpecul. lib. 4. titul. de emphyteut. in §. nunc
aliqua ſub numero 149. quæſtione 123. Imol. in cap.
potuit ſub numero 22. verſ. item poteſt quæri, extr.
de locat. Surdus deciſione 305. numero 39. verſ. nam
pactum, cum ſequentibus, Corbul. de Emphyteut. de
cauſ. priuat. ob alienat. limitat. 24. Valaſc. in ſimil.
tractat. quæſtione 20. ſub numero 9. cum ſequent. Pa-
riterque Reſpondetur alteri Inſtrumento cele-
brato cum Ioanne Franciſco Rocha ſub die 24.
Martij 1618. quod in illo iudicio neque produ-
ctum fuit.

Præterea in præfatis omnibus Inſtrumentis
cum Braſcha, & Rocha celebratis reſeruatus fuit
in primis, & ante omnia conſenſus monialium, 20
& non alias, &c. quæ verba reddunt huiuſmodi
contractus conditionales, eorumque conferunt
perfectionem in tempus præſtiti per Domi-
num directi conſenſus, ita quod antea habean-
tur pro non factis, & propterea nulla ex eis in-
ducitur caducitas, quia ceſſat eiuſdem Domini
contemptus, ex quo prouenit eiuſmodi pœna
Bald. in cap. 1. §. denique ſub numero 5. verſic. ſed po-
ne Pater ita dicit, &c. quæ fuit prim. cauſ. beneſ.
amittend. Alberic. in leg. final. ſub num. 10. verſiculo
quæris, Alb. Papien. Codice de iur. Emphyt. Luc. de
Pen. in leg. nulli ſub numero 1. verſiculo poteſt quidem
alienari Cod. de fund. patrim. lib. 11. Felin. in capite
qua in Eccleſiarum ſub numero 85. verſic. ſaluatur
tamen & ſub num. 86. verſic. tertius caſus eſt extr. de
Conſtit. Afflict. in cap. Imperialem, in trigeſima octa-
ua quæſtione ſub numero 54. & ſequent. fol. mihi 165.
de prohibit feud. alien. per Feder. Roland. conſilio 51.
ſub numero 30 verſ. Verum lib. 2. & conſil. 63. à nu-
mero 16. verſic. verum maturius, plur. ſequenti-
bus lib. 4. Burſatt. conſil. 181. numero 14. verſiculo
Verum. vbi hanc dicit æquiorem, & receptio-
rem DD. ſententiam, Cephal. conſ. 118. à num. 9.
verſic. nam venditio, cum ſequentibus; Franc. de-
ciſione 267. ſub numero 2. verſic. Dicebatur pro con-
uento, cum ſequentibus, Franc. Cald. de Iur. Emphy-
teut. lib. 4. cap. 6. à numero 33. verſiculo Imo, & alia
iuſtificatur, Rota penes Andream decif. 63. ſub nu-
mero 3. & ſequent. verſiculo Aut verò caducitas præ-
tenditur: & coram Reuerendiſſimo Domino meo Ca-
rillo, d. 10. Iun. 1639. in §. Præterea. & 27. Nouem-
bris 1641. in §. alterum, & ſecundum, & in §. penul-
tim. & in dicta Romana Domorum 9. Decembris
1641. coram Reuerendiſſ. Petr. Domino meo Royas
in §. final. & latius in Romana Deuolutionis Do-
mus 17. Iunij. 1641 in §. ſecundo euitatur etiam,
& in §. ſed ceſſat difficultas, & rurſus, 20. No-
uembris eiuſdem anni in §. Tertiò. eſto etiam, ac ſe-
quentibus coram bon. memor. Merlino in quibus fir-
matum fuit hanc concluſionem procedere eſto, 21
quod deuentum fuerit ad traditionem rei alie-
natæ antè petitum, & obtentum Domini con-
ſenſum, quia ſtante huiuſmodi clauſula eadem
cenſetur ineſſe ipſi traditioni conditio, & coram
Reuer. P. Domino meo Ottobono 27. Iunij. 1644.

in §. Final. quod probant etiam DD. citati, & alij
relati per Modern. Roman. disceptat. 633. sub n. 27.
versic. neque etiam cum seq. hoc autem certius est
in proposito casu, in quo traditio facta fuit ex-
presso locationis titulo pro annua conuenta pen-
sione, vt dictum est.

22 Et licet prædicta conclusio videatur cum tem-
peramento æquitatis intelligenda, vt scilicet eo
pacto contrahentes teneantur deinde absque mo-
ra contractum huiusmodi Domino denuntiare,
ac eius consensum legitimè requirere, ne aliàs in
eorum sit facultate illum debito laudemio, ac iu-
sta recognitione fraudare ad tradita per Salycet.
in leg. final. sub num 5. versic. sed nihilominus, Codic.
de Iur. emphyteut. & in specie probat Bursat. dicto
consil. 181. num. 15. versic. dico secundò, cum sequent.
& sub num. 18. versic. propterea, ac sequent. Carol.
Bardellon. consil. 14 num. 75. versic. Respondetur se-
ptimò, & consil. 100. num. 22. versic. secus intra cer-
tum tempus, & comprobat Surdus consil. 372. sub
num. 4. versic. quarto addo cum sequentibus & con-
sil. 437. num. 35. responderi etiam potest. Et in dicta
Romana deuolutionis Domus coram bon. mem.
Merlino agebatur de mora vnius mensis, vt legi-
tur in dicta decisione 20. Nouembris 1641. in §.
nec obstat quod Ianuarius distulerit, & fuerat peti-
tus consensus, ac depositum laudemium ante ac-
ceptatam legitimè caducitatem, vt habetur in an-
tecedenti sub dicta die 17. Iunij eiusdem Anni in
§. nec obstat quod fuerit iam deuentum, versic. quia
non constat. Non tamen in hoc casu videtur lon-
gior mora considerari posse, quia Brascha, & Ro-
cha solius locationis titulo Vineam possederunt,
& ille quidem nouem circiter menses, & non vl-
tra; Iste vero post contractum cum eo initum de-
cem circiter menses fuit à Monialibus inuesti-
tus, vt apparet ex Instrumento Inuestituræ sub
die 4. Februarij 1619. Ferrus autem in actu auo-
cationis, & deliberationis illius earundem con-
sensum requisiuit, qui fuit illi negatus, vt appa-
23 ret ex publica attestatione eiusdem Notarij Lu-
catelli exhibita, ita quod nihil ipsi potest impu-
tari ad leg. qui Romæ §. cohæredes Digest. de verbo-
rum obligat. leg. final. in fin. Cod. de iur. Emphyteut.
Baldus in cap. 1. in §. Aut si libellario numero. 3. vers.
quod intelligo. Quibus mod. feud. amitt. Dec. in dicto
cap. quæ in Ecclesiarum sub num. 137. versic. & hoc
intelligendum videtur, extr. de Constitut. Menoch.
de Arbitr. Iud. cas. 182. num. 11. versic. quod si eam
licentiam is concedere recusat, cum seq lib 2. & fuit
dictum coram præfato D. meo Carillo sub d. die
27. Nouembris 1641. in §. si. vbi alia etiam adduci-
tur responsio.

Nec demum obstat quod ex pacto speciali
conuento in prædictis Inuestituris factis de an-
no 1567. Antonio de Libertariis, de anno
1568. Nicolao Calderatio consensus Monialium
requiri, atque interuenire deberet ante alienatio-
nem, vel in ipso actu alienationis sub pœna de-
uolutionis.

24 Tum quia pactum illud intelligendum vide-
tur de alienationibus puris, & absolutis, non au-
tem de illis, quæ factæ fuerunt sub expressa reser-
uatione dominij, & consensus Domini directi,
& non alias, &c. quæ tanquam conditionales non
25 sont perfectæ, sed remanent (vt dictum est) in sus-
penso, & habentur pro non factis donec huius-
modi consensus interuenerit per textus in leg. hæc
venditio, in principio ibi, conditionales autem vendi-
tiones tunc perficiuntur cum impleta fuerit condi-
tio, &c. Digest. de contrah. empt. per quem textum ibi-
dem Baldus in lect. nouiss. sub num. 3. versic. dico quod 26
si emphyteuta notat quod si emphyteuta vendit
irrequisito Domino pro pretio declarando per
tertium, illo non declarante non cadit à Iure suo,
quia negotium est imperfectum, in lege cum
manusfacta in fin. ibi, nemo potest videri eam rem ven-
didisse de cuius dominio id agitur ne ad emptorem
transeat, sed hoc aut locatio est, aut aliud genus con-
tractus Digestis de contrahend. emption. & in leg.
necessario in princip. versic. quod si sub conditione, &
infra versic. quod si pendente conditione res tradita
sit, Digestis de peric. & commod. rei vend. & compro-
batur ex leg prima §. Annus autem, Digestis de iur.
cot. & leg Bouem, §. final vers. si sub conditione, Dig.
de ædilict. Ædict. & leg. cum notissimi §. illud Codice
de præscription. triginta, vel quadraginta annorum,
Curt. sen. consil. 8 num. 6. vers. secundò moneo, cum
sequentibus. Nam huiusmodi pacta in hac præser- 27
tim materia odiosa, & præiudiciali strictè intelli-
gi debent; Et in dubio contra stipulantem leg. vete-
ribus Digestis de pact. leg. Labeo Digestis de contra-
hend. emption. leg. quicquid adstringendæ in princ. Di-
gest. de verborum obligation. Bart. in leg. si extraneus
n. 2. vers. & ista lex. digestis de cond. caus. dat. Alex.
consil. 140. Circa primum dubium, n. 4. vers. secundò
lib. 5. Ruin. cons 187. n. 7. versic. & ideo lib. 1. Socin.
iun. consil. 103. sub n. 3. vers. quia summus, & n. 4. versic.
& confirmatur lib. 3 Natt. 676. n. 31. in fin. vers. si igi-
tur & seq. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 4. sub n. 64. vers.
similiter, & alij..

Tum quia non fuit probata notitia huiusmo- 28
di pacti in præfatis Coniugibus, quæ ad hunc
effectum requiritur certa quidem explicata, & in- 29
dubitata, ita quod nullo modo excusari possit,
Alias enim præsumitur illius ignorantia in eo-
rum personis, quæ successerunt in aliorum,
quinimmo nec adhuc constabat habuisse cau-
sam à prædictis primis inuestitis, cum quibus ta-
le pactum initum fuit ad Reg. leg. qui in alterius lo-
cum, Digestis de Reg. iuris capite præsumitur eodem
titulo in 6. leg. verius Digestis de probat. leg. vltima in
fine digestis pro suo, Glossa final. in dicta leg. vltima
in verbo sed qui si ille qui solo iure debuit ignorauit,
ac ibi Doctores, Cod. de iur. emphyt. Rota penes
Cadinal. Caualer. decis. 94. num. 1. Versic. Visum
enim fuit, ac sequentibus, & reuerendissimo Vrgellen.
dec. 426. num. 9. versic prima exceptio fuit, & plu-
ribus sequentibus, & in recentiores dec. 95. numero 1.
versic. quo casu, cum seqq. part. 1. & decisione. 593. sub
num. 4. versic. secundum fundamentum part. 2. & de-
cisione 559. n. 5. versic. nec quod de ea part. 5. & in his
terminis fuit decisum in Romana Casalis X I X.
Martij M D. XC. coram bon. memor. Gypsio in
§. quod maximè, ac per tot. & in Romana deuolu-
tionis domus II. May M. DC. XVI. coram bon.
memor. Andrea dicta decis. 63. n. 4. versic. nec facit,
& seq.

Et ita fuit resolutum, vtraque parte Informan-
te, &c.

R.P.D.

R.P.D. Verospio.

Romana separationis bonorum.

Lunæ 25. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Dominium locorum montium, quomodo ostendatur. Confessio emanata in Iudicio, est quibusdam aliis efficacior. Plura de confessione, Negatiua, Errore Aditione Hæreditatis; ac de Statuto Veronen. circa exterorum successiones in stabilibus.

SVMMARIVM.

1 *Locorum montium dominium ostenditur ex literis patentibus, vbi descriptio vim habet traditionis fictæ, vera æquiparabilis.*

2 *Confessio emanata in Iudicio, præferri debet alteri extraiudicialiter emissæ in testamento.*

3 *descriptio nominis dominium concludere nō valet inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectāte.*

4 *Confessio erronea defuncti facta in testamento potest ab hærede reuocari, non secùs ac ab ipsomet defuncto, si adhuc degeret in humanis.*

5 *Confessio relatiua ad aliquid ex quo ipsius error dignoscatur, tanquam erronea, potest ab ipsomet confitente impugnari.*

6 *Clausula salutaris,* quòd habeatur pro non apposito quod describendum non foret *in scriptura valide operatur.*

7 *Possibilitas non erroris, non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore.*

8 *Ad conuincendum descriptionis errorem, admittuntur etiam coniectura moraliter certa.*

9 *Negatiua debet concludenter probari ab eo, qui se fundat in ea.*

10 *Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem iurium sibi competentium.*

11 *Declaratur intelligi de simplici cessione facta fauore extranei præsupponente præcedentem aditionem, sine qua locum sibi vendicare non posset eadem cessio, secùs verò si hæc fiat fauore proximioris in gradu, cum tunc repudiationem ostendat, vt subsequens gradu iure suo succedat.*

12 *Statutum* Veronen. *denegat in bonis stabilibus successionem exteris, qui onera ciuilia non soluerint.*

13 *Hæreditas semel repudiata ex cessione adiri denuò non potest.*

14 *Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit.*

15 *Et proinde actum in eo fundatum plus in opinione, Quam in veritate consistentem annullat.*

16 *Error debet probari ab eo, qui se fundat in illo.*

17 *Etiam quod alicuius actus causa extiterit.*

18 *Renunciatio hæreditatis facta ab eo, ad cuius proximiorem postea deferatur, censetur facta vt alteri quæreretur.*

DECISIO LII.

Decisum fuerat coram Me sub die 20. Aprilis proximè præteriti loca decem Montis Vrsini spectasse ad Fabritij hæreditatem, eamque Iulio Cæsari, non autem Horatio fuisse quæsitam, quam decisionem hodie Domini confirmarunt approbando illius fundamenta.

Respectu enim locorum montium hæc empta probantur de pecuniis hæreditariis Fabritij in persona Iulij Cæsaris illius hæredis ab intestato, prout patet ex ipsis patentibus litteris ab Horatio approbatis, ex quibus Iulij Cæsaris dominium ostenditur, cum descriptio vim habeat traditionis fictæ, veræ æquiparabilis, vt præter relatos in alia decisione notat Angel. *in leg. 2. num. 2. Cod. de dot. caut. non num.* Socc. sen. *consil. 6. num. 9. lib.* 4. Berous *consil.* 178. *num.* 8. *& 9. lib.* 2. Modern. Rom *discept for.* 252. *num.* 1. Rota *dec.* 262. *num.* 3. *part.* 1. *diuers.* Concurrit attestatio Burelli publici Mercatoris de facto proprio deponentis, ac reperita eiusdem Horatij confessio in exactione fructuum ad Iulium Cæsarem, vti hæredem ab intestato spectantium. Quæ dum etiam emanauit in iudicio, debet alteri præferri extraiudicialiter emissæ in testamento, vt notat Batt. *in leg. rura n.* 2. *Cod. de omn. agr. de sertis* § 11. Menoch. *consil.* 275. *num.* 12. *&* 13. Marant. *de ord. iud. part.* 9. *titul. de confess. num.* 20. *fol.* 394. & alij relati in *dec.* 337. *n.* 14. *coram Reuerendiss. Vrgell.* 1

2

Ex his verò tollitur obiectio repetita contra descriptionem, quod illa dominium concludere non valeat inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante, vt notat Anch. *consil.* 32. *n.* 4. Rom. *consil.* 291. *n.* 10. *in fin. vers. sin autem*, Rota *in Romana de Torniellis* 17. *Martij* 1617. *in §. visum enim fuit coram Remboldo* penes Post *dec.* 136. *n.* 1. cum prædicti Domini loquantur in terminis simplicis descriptionis nullis adminiculis fulcitæ. 3

Cessant etiam, quæ reperiuntur circa confessionem Horatij emanatam in vltima voluntate, & ipsius Iulij Cæsaris in inuentarij confectione emissam super hæreditate Horatij; Prima enim probatur erronea tam ex attestatione Burelli, quam ex ipsis patentibus litteris, vbi legitur nomen tantum Iulij Cæsaris, & pro eo, ac de pecuniis hæreditariis Fabritij loca prædicta empta fuisse, quamuis in testamento nomen Iulij Cæsaris, & proprium enuncietur. Ideóque prædicta confessio potest à Iulio Cæsare Horatij hærede reuocari, non secus ab ipsomet Horatio si adhuc degeret in humanis ex notat in *leg. post diuisionem Cod. de iur. & fact. ignor.* & in his terminis Menoch. *consil.* 89. *numero* 18. *versic. sexto adducebantur, & in consil.* 1094. *numero* 38. *&* 39. Altera verò Iulij Cæsaris ab eodemmet potest impugnari, dum relationem habet ad litteras patentes, ex quibus error ipse dignoscitur, vt notat Bald. *in leg.* 1. *Cod. de error. Aduoc. numero* 4. Bart. *in leg.* 1 *numero* 2. *Codice de error. calcul.* Alexand. *Concil.* 83. *numero* 1. *versic. modus autem lib.* 1. Curt. iun. *consil.* 192. *numero* 21. *lib.* 3. Dec. *resp.* 35. *numero* 25. *volum.* 3. Rota coram Buratt. *decision.* 282. *numero* 2. *& coram RR. Vrgell. decis.* 337. *num.* 34. & adest clausula salutaris, vt habeatur pro non opposito, quod describendum non foret *Rota dec.* 287. *n.* 3. *p.* 3. *rec.* 4 5 6

Non obstat ad excludendum descriptionis errorem adducta possibilitas præcedentis conuentionis inter Horatium, & Iulium Cæsarem, vt proprio nomine describerentur loca montium, licet ad ipsum non spectarent. Quia non admittitur hæc possibilitas contra eundem Iulium Cæsarem habentem fundatam intentionem in parte

parentibus litteris, etiam referentis testamenti errorem ostendentibus vt censuit Rota in Caualliccn feudi 16. Aprilis 1613. & in Aquitanien. Prioratus 11. aprilis 1622. coram bon. mem. Pirouanno inter impressas *part. 4. recent tom. 2. de-*
8 *cis.375.num.5. & coram RR. Vrgell. decis.337. n.* 36. vbi etiam admittuntur coniecturæ moraliter certæ ad conuincendum descriptionis errorem.

Non obstat nullam fuisse redditam Iulio Cæsari rationem de fructibus horum locorum montium exactis, & quod hinc consurgat verisimilitudo exclusiua dominij penes eum, qui fructus
9 non percepit; Quia talis negatiua vti propriæ fundamentum intentionis non iustificatur ex aduerso, prout concludi debuisse notant DD. communiter *in leg. penultim. §. docere ff. quis eum*, vbi Bart. & Bald. *n.2.* Ang. *in .1.notab.* Castr. *n.5.* aliique per Pacian. *de prob. lib.1.c.51.n.28.*

10 Quò verò ad alteram decisionis partem super hæreditate Fabritij, eam ad Iulium Cæsarem spectasse, iterum Domini responderunt ex pluribus actibus, in præterita decisione deductis in §. *quo verò*, ex quibus in Horatio elici, censuerunt voluntatem repudiandi Hæreditatem, vt Iulio Cæsari, licet gradu remotiori deferretur.

11 Neque eiusdem hæreditatis aditio inducitur ex cessione iurium sibi competentium facta per Horatium, ex qua eam concludunt Corn. *cons.* 52. *num.9. lib.2.* Paris. *cons.* 19. *num.* 118. *lib.* 2. Surdus *cons.249. num.* 18. Cum prædicti DD. loquantur de simplici cessione facta fauore extranei, præsup-
12 ponente præcedentem aditionem, sine qua locum sibi vindicare non posset eadem cessio; secus verò, si hæc fiat fauore proximioris in gradu cum tunc repudiationem ostendat, vt subsequens gradu iure suo succedat, cardinal. Mantic *de coniect. vlt. vol. lib.12. tit.12. n.17. vers. aut vero renunciatio*, aliique in præterita decis. adducti *sub §. vltim.* attenta præsertim dispositione Statuti Veronen. denegantis in bonis stabilibus successionem exteris, qui onera ciuilia non soluerint, & sententia Venetiis prolata deferente ab intestato Iulio Cæsari hæreditatem Fabritij, an vt Horatius in iudicio ad fauorem Iulij Cæsaris, tanquam hæredis ab intestato, pluribusque aliis actibus repudiationem necessariò importantibus, nam ex cessione adiri denuò non potest hæreditas semel
13 repudiata iuxta text. in *leg. Octau.* 9. *ff. vnde cogn. & in l. pro herede* 20 *ff. de acq. hered.* Fulg. *in l. vlt. n.5.* Ang. *n.3. Cod. de repud. hered.* Aymon. *cons.959. n.2.*

14 Nec repudiatio tollitur ab errore iuris præsumpto, quæ dum iustam errandi causam præbere potuit Horatio, vt notat Bald. *in l. si ex pecunia*
15 *n.28. Cod. de furt.* Dec. *consil.* 282. *num.* 9. Surdus *cons.* 149. *num.* 14. eiusdem etiam repudiationem annullat plus in opinione, quam in veritate consistentem, vt notat *gloss. in legis qui putaunt verb.*
16 *certus, ff. de acqu. hæred.* Imol. *in l. recusari num.* 2. *ff. eodem ciuil.* Tard. Mant. *de contract. vlt. vol. lib.12. tit.* 14. *num.* 27. Talis enim error non solum probari debuisset, vt notat Bart. *in l.2. num.2. in fin. &*
17 *num.12. ff. de confessis* Butr. *in cap. grauis n.* 10. *vers. debet tamen probari*, Imola *num.3. de restitut. spoliat.* Mascard. *de prob. conclus.*78. *n.7.* & alij relati per Lambertengum *de contract.* Gloss. 1. *num.* 131. sed etiam, quod repudiationis causa extitisset, vt notat Bart. *in l. inter omnes §. rectè num.3. circa fin ff. de furt.* Rim. iun. *cons.* 612. *num.* 58. Surdus *consil.* 149. *num.9. & cons.349. n.53.* Tiraq. *in tract. de pæn. temperandis caus.* 43. *num.9.* & tamen excluditur ex tenore sententiæ Iulium Cæsarem ab Intestato hæredem declarantis; & tot multiplicatis actibus in præterita decisione deductis, ex quibus excluditur error, & Horatij voluntas manifestè 18
conuincitur, quod noluerit sibi hæreditatem quærere, vt Iulio Cæsari nepoti suo deferretur, iuxt. notat in *leg. similiter la 2. Cod. ad Vellei.* Dec. *consil.185. n.13.* Rot. *dec.387. n.4. part. 5. rec.* cum aliis per Galler. *de renunc. lib.5. c.5. n.14.*

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. ARGVELLES.

Mediolanen. bonorum.

Mercurij 19. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus restituendi sunt à die motæ litis, & vlteriùs. Causa appellationis est eadem cum prima, licèt instantia sit diuersa. Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei litigiosæ restituendi, ab initio litis sunt computandi.*
Et exinde constituitur possessor in mala fide.
2 *Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota, sed de eius initio in partibus.*
3 *Causa per appellationem non mutatur, sed continuatur.*
4 *Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili.*
5 *Quia per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur.*
6 *Et appellans reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ.*
7 *Et sic nullum potest effectum producere.*
8 *Nec propter eam fructuum restitutio impeditur.*
9 *Et sententia non purgat malam fidem possessoris.*
10 *Nec interest quod lis fuerit contestata à possessore.*
11 *Fructus restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam motam inducitur.*
12 *Imo & post litis denunciationem debentur.*
13 *Mala fides, cum propter motam controuersiam inducatur, nihil interesse poterit, an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat.*
14 *Mala fides, & fructuum restitutio inducitur per solam denunciationem factam emptori, quòd venditor dominus non erat.*
15 *Ad fructuum restitutionem, non solùm à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione; sufficit declarari titulum fuisse iniustum, per quod, titulus reducitur ad non titulum.*
16 *Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens, regulare est, quod omnes restituere tenetur perceptos etiam ante litem.*
17 *Titulus, quando resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim percepti restituuntur.*
18 *Sententia, cuius causa quis possidebat, reuocata, res cum fructibus, est restituenda.*
19 *Instantia non transit in singularem successorem.*
20 Decisio 240. post Cenc. de censib. *declaratur loqui*

loqui de fructibus petitis accessoriè ad mandatum de manutenendo, vt omnes alia in hac allegata.

21 *Quæ loquitur in petitorio, & in possessore mala fidei.*

22 *Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore.*

23 *Et probatur iuris præsumptione perceptio fructuum vsque ad diem restitutionis.*

24 *Clausula.* Donec. *apposita in locatione, est repetitiua, itavt finita, locatio repetita censeatur.*

25 *Et extendit locationem ad beneplacitum partium, itavt duret, donec appareat renocata.*

26 *Imo ex ipsa contractus natura, ex quo perseueratum est in conductione, præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata.*

27 *Et præsumitur perseuerasse, nisi contrarium probetur.*

28 *Et sufficit ad effectum, de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari.*

29 *Valor in futurum probatur, ex valore præcedentis decennij.*

30 *Valor locationum non apparentium regulatur ex locationibus, quæ apparent.*

31 *Probationes exactissima non requiruntur in materia liquidationis, sed leniores sufficiunt.*

32 *Rota non onerat malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt.*

33 *Vel aliquo titulo colorato se defendunt.*

34 *Iudex nulliter & iniustè procedens, dicitur spoliare.*

35 *Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterant exigi, restitutionem, quando debitores minus idonei reperiantur.*

36 *Excomputantur tamen remissionis facta colonis causa tempestatum.*

37 *Testes loquentes ex suo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi.*

38 *Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota* in Romana hæreditatis 14. Decembris 1646. à § nec magis, vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles.

39 *Impensæ in melioramentis cepta lite mala fide inductis, à possessore in re facta, nullo modo possunt conseruari, nec per retentionem.*

40 *In melioramentorum æstimatione ineunda, multum iudicis arbitrium versatur & ideo Rota mediam viam eligit.*

41 *In melioramentis, quando res meliorata restitui debet à malæ fidei possessore, & impensa turbidæ, ac illiquidæ apparent, fieri debet restitutio, data cautione de restituendo facta liquidat.*

42 *Sumptus facti in plantatione arborum, & vitium, quia cedunt solo, non restituuntur possessori, nec pro illis habet retentionem, & multo magis malæ fidei.*

43 *Neque pro palis ad vitium sustentationem positis.*

44 *Collecta, & Tributa, quæ soluerentur ratione rei controuersæ à victore, si non soluta fuerint, ratione particularis exemptionis, seu priuilegij, à victo detentore, non debentur illi in restitutione fructuum condemnata excomputari.*

45 *Locupletari cum aliena iactura, est contra naturam.*

46. *Nec forte interesset si detentor sic immunis, spontè soluisset.*

DECISIO LIII.

FRuctus, quos Domini Vicecomites debent Dominis Bustiis restituere ex sententiis Rotalibus ab initio litis computandos, ipsæ decreuerunt sententiæ, prout iuris est *l. sed & si res §. si ante litem 7. ff. de petit. hæred. l. Iulian. 17. §. 1. in dicto principio D. de rei vind. facit l. 3. D. de interd. l. partum 10. D. de vsur. l. certum 22. Cod. de rei vind. l. 2. Cod. de fruct. & lit. expens. §. 2. Institut. de off. iud. Basilic. tom. 1. lib. 9. tit. 3. cap. 66. pag. mihi 515. ex impress. Parisien. an.* 1647. in quibus iuribus, Glossa & omnes communiter, Rota *coram sanct. memor. Gregor. XV. dec. 74. n. 1. & in Camerinen. spolij 4. Iulij 1646. in princ. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono, & in Seguntina beneficij 1643. §. cæterum coram R. D. meo Decano.* 1

Nec debet condemnatio restringi ad diem motæ litis in Rota, sed de eius initio in partibus Seraph. *dec.* 1245. *n.* 4. *&* 5. (vbi in fortioribus terminis, nempe, quia lata sententia, & in iudicatum transacta per multos annos siluerat causa, vt ibi *n.* 1. *&* 2.) Burat. *dec.* 568. *n.* 17. *&* 337. *n.* 16. *& in Romana domorum* 25. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio* (vbi etiam in fortioribus) *& in Romana fideicommissi de Marianis* 3. *Iunij* 1647. *coram R. P. D. meo Roias, & dec* 19. post Modernum, *de manutent. n.* 1. *&* 8. & iura supra allegata indistinctè loquuntur, nempe fructus deberi ab initio litis, & ex inde constitui possessorem in mala fide. 2

Nec obstat, quod Dominus Primicerius habuerit sententiam fauorabilem in prima instantia, quia per appellationem causa non mutatur, sed continuatur. Rota in d. Romana fideicommissi de 3 Marianis in princ. coram R. P. D. meo Roias.

Nec mala fides tollitur ex sententia in prima 4 instantia fauorabili, Burat. *d. dec.* 568. *n.* 16. *&* 17. quia per appellationem extinguitur iudicatum *l.* 5 2. *§. fin. D. ad Turpill. vel suspenditur l. furti 6. D. de his qui not. infam. intelligenda cum distinctione,* Bald. *in rubr. Cod. de appellat.* Scacc. *in eodem tr. q. 3. n. 82. vers. concordari,* qui eo non citato sequitur eius distinctionem, & appellans, reponitur in eo statu, 6 quo erat tempore litis contestatæ *ibi n.* 84. & sic 7 nullum potest effectum producere, vt bene *d. l. furti l. 2. Cod. de execut. rei iud.* Basylic. *tom. 1. lib. 9. tit 3. cap. 87. pag. mihi* 518. nec propter eam fru- 8 ctuum restitutio impeditur, vt in allegatis decisio- 9 nibus 1245. coram Seraph. 568. penes Buratt. & 19. post Modern. *de manut.* Et sententiam non purgare malam fidem possessoris, probat Roman *in l. si per errorem, C. de vsucap.* & notabiliter prosequitur Lambertengus *de contract sine solemnit. fact.* gl. 1. *à n.* 320. Barbos. *ad l. sicut. 3. Cod. de præscript. 30. vel 40. an. num. 125. cum seqq. vbi explicat. l. generaliter D. de noxalib.*

Nec interest quod lis fuerit intentata à dicto 10 Primicerio; nam etiam in simili casu loquuntur dec. Seraph. & dec. post Modern. *de manut. & dec.* 220 *n.* 7. *&* 8. *part.* 7. *rec.* intelligenda est, quando non inter victum, & victorem fuit lis agitata, sed 11 inter alios, fructus namque restituuntur ratione malæ fidei, quæ per controuersiam motam inducitur *d. l. sed & si 28. dict. §. si ante litem,* ibi, *Quamquam enim litis contestatæ mentio fiat in Senatus Consultos, tamen, & post motam controuersiam omnes possessores pares fiunt, & quasi prædones tenentur, C. de petit. hæred.* Imo, & post litis denunciationem 12 *l. item veniunt 22. §. præter 6. in fin. vers. petitam,* ibi,

Quo primum scieris quisque eam à se petiid est, cum primum aut denunciatum esset, aut litteris, aut edictis euocatus esset, ff. eod. tit. de petit. hered. Gotthofr. *d. §. si ante litem litt. P.* vbi alia iura adducit, Barbos. *ad*
13 *l. sicut. 3. Cod. de præscriptione, numero* 275. Nam si propter motam controuersiam mala fides inducitur, quid interesse poterit an victor pulset, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat & optimè facit *text. in l. fundum* 17. *C. de rei vind.*
14 vbi per solam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, inducitur mala fides, & fructuum restitutio,

15 Præterquam quod ad istam fructuum restitutionem, non solum à die motæ, aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione sufficit declarari titulum fuisse iniustum per quod, titulus reducitur ad non titulum elegans text. *in lege* 2. *Cod. de fide, & iur. hastæ fiscal. alias de fide & instrum. & iur. hastæ fiscal. lib. 10. tit.* 3. Tiraq plures referens *in leg. si vnquam Cod. de reuocand. donat.* Rom. *cons.* 454. *sub num.* 27. Natta *cons.* 535. *num.* 12. Gonzal. *regul.* 8. *gloss.* 15. *n.* 150. Osasch. *dec.* 160. *n.* 12. Surd. *dec.* 163. *n.* 16. *& cons.* 268. *n.* 29. *cum seqq.* Burat. *d. dec.* 568. *n.* 17. Rota *decis.* 693. *n.* 1. *p.* 1. *rec. & in Meleuitana fructuum* 8. *Februarij* 1649. *§. nec illos prætendere*
16 *coram RR. D meo Decano,* & regulare est quod percipiens fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi omnes restituere tenetur, perceptos etiam ante litem *cap. si quis presbyterorum* 6. *de rebus Eccl. non alien.* vbi Glossa & DD. *l. 1. Cod. de fid. & iur. hastæ fiscal.* Valenz. Valasc. *cons.* 196. *num.* 27. *vers. vnde,* Rom. *tom.* 2. Vnde quoquo se vertant Domini Vicecomites effugere non possunt fructuum restitutionem, & saltem negari non potest titulum illum per sententiam inductum manere resolubilem
17 propter appellationem; at quando titulus resolubilis est, facta resolutione fructus omnes interim percepti restituuntur *l. 4. in princ. cum alijs §§. l. ne quod* 6. *l. Imperator* 16. *ff. de in diem addit. l. is qui* 11. *§. si fundus* 10. *ff. quod vi aut clam. l. fin. D. de iure fisc. l. eum autem* 23. *§. cum redhibetur, D. de ædilit. edict. l. videamus* 38. *§. item si* 2. *D. de vsur. l. 1. C. de*
18 *his qui vt indign.* Et reuocata sententia cuius causa quis possidebat, rem cum fructibus esse restituendam, est *text. formalis in l. filio* 16. *§. fin. D. de inoff. test.* (vbi notandum est litem cum alio factam fuisse, & contra eum sententiam obtentam, & tamen per aliam sententiam condemnari ad fructus ab initio perceptos) quam omnes extollunt Abb. *in cap. cum causam vlt. notab. de off. deleg.* & aliis relatis, Garz. *de expens. c.* 23. *n.* 24. Raudēn. *de Analog. c.* 37. *n.* 209. Gutierr. *cons.* 15. *n.* 11. *&* 12. Rim. iun. *consil.* 333. *n.* 19. Surd. *cons.* 14. *n.* 16. *& cons.* 113. *n.* 11. *& consil.* 168. *n.* 20. *& cons.* 372. *n.* 21. Peregr. *cons.* 3. *n.* 71. *vol.* 1. Menoch. *de recup. remed.* 15. *n.* 638. iterum Surdus *dec.* 45. *n.* 10. *cum sequentibus dec.* 25. *à n.* 21. *& de alim. tit.* 1. *quæst.* 124. *n.* 8. Giurb. *dec.* 89. *per tot.* Mastr. *dec.* 29. *n.* 4. Gratianus *discept. forens. c.* 157. *num.* 27.

Parum iuuat, litem cœptam non esse cum ipsis
19 Bustiis, quia instantia non transit in singularem successorem ex allegatis à Burat. *dec.* 337. *n.* 1. *& num.* 2. quia ipse optime respondet *n.* 3. *& n.* 4. san. mem. Gregor. *dec.* 121. *n.* 2. Rota *dec.* 189. *n.* 4. *p.* 6. *recent.* vbi multi citantur, & à Grat. *discept. forens. c.* 459. *n.* 4. *tom.* 3.

20 Non obstat etiam *dec.* 240. post Cenc. *de cens.* quia loquitur de fructibus petitis accessoriè ad mandatum de manutenendo, vt omnes aliæ ex aduerso allegatæ, nos sumus in petitorio, & in possessore malæ fidei ex supra allegatis. 21

Fuit autem lis cœpta de mense Februarij 1618, & possessio capta die 8. Decembris eiusdem, & inde fructus restituendi ex supradictis.

Liquidatio autem facilis est, quia constat ex publicis instrumentis, quæ ne controuertunt Domini Vicecomites ab anno 1619. fuisse bona locata pro annuis libris 1275. vltra appendices ascendentes ad annuas libras 18. à quo die vsque ad XII. Iunij M.DC.XLI. quo videtur facta restitutio bonorum, calculo ducto, summa ascendit ad libras 29236. & 3.

Nec Domini Vicecomites negant per nouennium de quo locationes cantant, dictas libras percepisse, & satis per eas probatur, & constat de ap-
pendicibus Rota *dec.* 61. *in fin. part.* 2. *diuers. &* 481. 22
n. 5. *part.* 3. *recent.* & penes Vrgell. *dec.* 307. *n* 4 *& in Neapolitana liquidationis fructuum* 21. *Iunij* 1610. *coram Lancellot.* apud Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 104. *n.* 3. *& in d. Camerinen. spolij* 4. *Iuly* 1646. *& in Romana fideicommissi de Massimis* 20. *Nouembris* 1644. *coram R.P.D. meo Otthobono, & in Meleuitana optionis* 16. *Aprilis* 1649. *§. tertiò conclusum coram R.P.D. meo Peutingero,* in quibus multi Doctores, & decisiones adducuntur, & in *Bonon. Pecuniar. seu dotis* 14. *Iunij* 1649. *§. itaque in princip. coram R.D. meo Decano.*

Nec possunt etiam negare vsque ad dictum an-
num, quo restitutio facta apparet, fructus percepisse, quia hoc iuris præsumptione probatur. *l. Iu-* 23
lianus 13. *§. ex vendito, vers. possessionem alias est, §. possessionem* 21. *D. de action. empt.* Rota *dec.* 25. *de præb. in nou. & coram san. mem. Gregor. XV. dec.* 50. *n.* 2. & Caual. *dec.* 138. *n. etiam* 2. *& dec.* 586 *n.* 1. latè Rota *in d. Bononien. pecuniaria, seu dotis §. ex quibus coram R.D. meo Decano.*

Non etiam vsque ad summam locationum,
quia prima facta est ad nouennium cum clausula 24
Donec, quæ est repetitiua, itavt finita locatio repetita censeatur *arg. l. sicut* 3. *in princip. vers. inde tractum est D. quibus modis vsufruct. amitt.* Cened. *sin-*
gul. 46. *n.* 7. Et extendit locationem ad beneplaci- 25
tum partium itavt duret donec appareat reuocata Baldus *in cap.* 1. *n.* 9. *de feud. Guardia,* Surdus *consil.*
524 *n.* 3. *in fine.* Imo ex ipsa contractus natura, ex 26
quo perseueratum est in conductione, præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata *l. lege* 16. *Cod. de legat. l. item quæritur* 14. *§. qui impleto, & l qui ad certum* 15. *D. eodem,* vbi omnes, Gotthofr. *lit. C. F. E.* Mantic. *de tac. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 19. Carof. *de locat. p.* 3. *sub tit. de renouat. locat. q.* 30. *n* 1. Picchard. *instit. de locat. & eod. ad rubr. n.* 32. Rota in citata *Bonon. pecuniaria, seu dotis d. §. itaque ad medium co-*
ram R.D. meo Decano. Et præsumitur perseuerasse, 27
nisi contrarium probetur, Rota *in Romana integrationis* 23. *Iunij* 1642. *coram R. Patauino, §. cumque Antonius, confirmata* 22. *Iunij* 1643. *in princip. coram R. Salamatino. & in Maceraten. redditionis* 27.
Martij 1645. *§. quo verò coram R.P.D. meo Meltio,* 28
in quibus multi adducuntur, & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari, Surdus *cons.* 293. *n.* 31. Acchil. de Grass. *dec.* 22. *de restitut. spoliat.* Caual. *dec.* 17. *n.* 1. *&* 586. *n.* 2. Coccin. *dec.* 439. *n.* 3. Rota *dec.* 343. *n.* 3. *p.* 1. *recent. & in Bononien. bonorum* 26. *Februarij* 1649. *coram R.P.D. meo Otthobono, & in Bononien. manutentionis* 28. *Iunij eiusdem anni coram R.P.D. meo Peutingero, & in mox alleg. Bononien pecuniaria,*

seu

seu dotis dicto §. itaque in fine , & dicto §. ex quibus
ad finem coram Reuerendissimo Domino meo Decano,
29 facit optimè quod ex valore præcedentis decennij
probatur valor in futurum, Garz. *de benef. parte 5.*
cap.3.num. 228. *cum sequentibus,* Put. *dec.* 374. *n.3.*
lib.3. in correct. Rota *in Cæsaraugustana pensionis* 31.
Martij 1645. *coram Reuerendissimo Patre Domino*
Bichio, vbi exornatè. Et ex locationibus quæ appa-
30 rent, regulari valorem non apparentium, Escobar.
*de ratiocin.cap.16.num.*40. *ex text. singulari in lege*
si fundum 35. *cum lege seq. D. mandat.* Nec in mate-
31 ria liquidationis requiruntur exactissimæ proba-
tiones, sed leuiores sufficiunt, Rota apud Seraph.
*dicta dec.*1245. *num.7. & in dicta decis.* 19. *num.* 19.
post Modern. *de manutent. & in Romana de Cæsa-*
reis 50. *Maij* 1639. *coram Reuerendissimo Domino*
meo Terracinen.

Ex qua Summa supra calculata deducendas esse
annuas libras 125. pro canone in confesso est apud
partes, sed & libras 4292. quas Domini Vicecomi-
tes aiunt non exactas, sed adhuc à Colonis debe-
ri deducen. (dum tamen ipsi probent verè debe-
ri , & actiones cedant instrumentis consignatis)
dixerunt Domini , summa quidem benignitate.
32 Nam licet Rota non oneret malæ fidei possesso-
res in fructibus , qui percipi potuerunt , quando
violenti non sunt , vt *dec.*11. *de restitut. spoliat. in*
33 *antiq.* Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 11. vel
aliquo titulo colorato se defendunt , vt *dec.* 552.
n.1.cum sequentibus , part. 1. *diuers.* & penes Cres-
cent. *dec.*8. *de caus.possess. & propr. sic temperando*
text. in d.l. domum 5. *C. de rei vind.l.1.vers.post li-*
tem, C.de petit. hæred.l.2.C.de fruct. & lit.expens.d.
l.sed & si 28.*§.sed & fructus* 4. *de petit.hæred.* Quod
temperamentum amplexus est etiam Amaya *ad*
leg. 1.2. 4. *num.* 15. *Cod.de fide, & iure hastæ fiscal.*
*lib.*10. post alios congestos à Picchard.*§.2. instit.de*
off.iud. num. 66. *pro concordia l.*17.*C.de rei vind.sta-*
tim citanda, Basyl. *tom.1.lib.9. cap.66.fol. mihi* 513.
lege præterea 20. *lege si nauis* 63.*§.fin.D. de rei vind.*
lege apud Iulianum 40. *alias l. cum seruus, §. apud*
Iulianum,D.de lege 1. & alia multa iura, & DD *per*
Picchard.congesta in dicto §.2.num. 1. & multi alij
per Harpprecht. *in §. si quis à non Domino* 35. *n.*93.
cum sequentibus instit. de rer. diuis. qui ad legem si
fundum 17. *Cod. de rei vind.* sequitur interpretatio-
nem Piccard. *vbi suprà* eo non citato.

Tamen Dominis Vicecomitibus non solum de-
ficit titulus coloratus ; ille enim decreti , vt per
appellationem extincti , vel suspensi (vt supra di-
ctum est, & nulli & iniusti, & spoliatiui suffraga-
ri non potest , quia iudex nulliter, & iniustè pro-
34 cedens dicitur spoliare, Bartolus *in l.meminerint* 6.
num.2. in fine, Codice de rei vind. & alij multi per
Larream *dec. Grannat.*2. *num.* 15. Post. *de subhast.*
*inspect.*50. *num.* 12. & post eundem *in tr. de manut.*
Rota *dec.* 643.*num.*29.541.*num.1.part.5. tomo* 2. *re-*
cent. & passim. Nec coloratus fortè dici potest,
sed & apparet de eorum negligentia in exigendo,
35 cum debito locationis ab anno 1643. & antea, di-
cant non exactum anno 1650. & saltem condem-
nandos(dicebat vnus ex Dominis) si debitores mi-
nus idonei reperiantur ad *textum in lege finali, tu-*
*tor de constitution.*15.*l.si sine hærede* 32.*§.modestinus,*
admin.tut.l.fin.§. item rescripserunt nominum 9.*ff.de*
*administr.rer.ad ciuit.pert.l.*2. *Codice arbitr. tutel.*
per arg. à fortiori Escob. *de ratio.cap.16.num,1.cap.*
19. *num.* 21.
36 Iusserunt identidem excomputari libras 600.
pro remissionibus factis Colonis causa tempesta-
tum (quibus

Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longèque perit labor irritus anni

vt ait Ouid. *lib.*1. *Metamorph.* & latius Virgilius
Greg.1.versu 311.) *ad l.licet* 8.*Cod.de locat. & cap.*
propter sterilitatem extra eod. tit. & latè tradita
innumeris congestis Neothericis , & antiquiori-
bus, Amaya *lib.3.obseru.cap.3.num.12.per tot.* (qui-
bus adde Greueam,ad Gail. *lib.1.obseru.*23. *p. mihi*
67.) vbi multis etiam humanioris litteraturæ au-
thoribus. Non enim in ampliori summa factam
remissionem probatur, nam licet aliæ duæ videan-
tur factæ summatio Vicecomitum num.6. vna pro
anno 1620. cuius quantitas non explicatur, & alia
pro anno 1628. calculata anno 1630. tamen istæ
videntur comprehensæ in calculo anni 1632. vt in
liberculo cuius partita cantat *più per la pretensio-*
ne della tempesta, e ogn'altro di a questo giorno à die-
tro lire 600. *d n.6.*

Melioramenta verò, quæ prætenduntur facta in
domibus Coloni, licet dicantur necessaria à testi-
bus Dominorum Vicecomitum num. 1. non ta-
men probatur, quid fuerit impensum, & licet n.3.
deponant primus, & secundus testis fuisse impen-
sas lib. 6203. & quartus libr. 6000. & vltra , lo- 37
quuntur ex suo capite nulla reddita ratione, & sic
non debent attendi. Hondedeus *cons.* 7. *n.* 37. *&*
38. *lib.* 1. Rota apud Verall. *dec.* 278.*n.1.part.3.de-* 38
cis. 136. *n.1. part.1.recent.* Sunt enim probanda se-
cundum formam traditam à Rota *in Romana hæ-*
reditatis 14. *Decembris* 1646. *à §. nec magis vsque*
ad §. minus suffragatur coram me , vbi iura, & Do-
ctores possunt videri, & eas impensas confundunt
cum expensis factis in domo nobili , quas nullo
modo asserunt necessarias, nec vtiles, nec quid in 39
vnaquaque sit impensum, aut melioratum, cum ta-
men lite iam cœpta, & mala fide inducta ex supra
allegatis appareant factæ, quapropter vtiles nullo
modo possunt conseruari, nec per retentionem *d.*
lege domum 5.*Cod.de rei vind.* Garz. *de expens. c.2.*
à num. 2.cap.5.n.1. cum sequentibus, & n. 16. & alia
plura congerit Donell. *lib.*20.*comment.cap.7. vers.*
vtilium, mihi vtenti impress. Francofurtensi 1595.
pag. 432. & multos Doctores antiquos, & moder-
nos Osuald. *ibi littera E.* Harpprecht. *in §. ex di-*
*uers.*30.*à n.*30. *instit. rer.diuis.* Picchard.*d.§.2.n.*32.
instit. de offic. iud. Rota penes Seraph.*dec.*898.*n* 3.
dec. 695.*num.2. part.3.&* 130.*num.*18.*part.7 recent.*
Domini tamen mediam viam eligentes, vt in simi- 40
li casu Rota apud Seraph. *dict. dec.* 1245. *num.* 7.
& quia in æstimatione melioramentorum inemn-
da multum iudicis arbitrium versetur , vt ait *tex-*
tus in lege in fundo 39. *in princip. D. de rei vind.*
ibi *bonus iudex variè ex personis caussisque consti-*
tuet. Agias *lib.1.var. cap.* 49. *n.* 29. Statuerunt , vt
excomputarentur libræ 3000. vt facilius res expe-
diatur , aliàs cum impensæ turbidæ, & illiquidæ
appareant fieri deberet restitutio , data cautione
de restituendo facta liquidatione , Rota aliis con- 41
gestis *in dicta Romana hæreditatis §. præcipuè Ciam-*
pinus in fin. coram me.

Eodem modo responsum est ad prætensam de-
ductionem pro plantatione vitium , & arborum,
quia nec probantur necessariæ, nec vtiles , imo ex
ipsis testibus apparet plures vites , & arbores ad-
fuisse de tempore , quo Dominus Primicerius in-
trusus fuit in possessione bonorum , & in puncto
vitium est optimus text. *in Cod. Gregoriano lege* 1.
de

de rei vind. cuius hæc sunt verba. *Vineas in alieno agro institutas solo cedere, etsi à malæ fidei possessore id factum sit sumptus eo nomine erogatos per retentionem seruari non posse incognitum non est.*

43 Eadem responsio adaptatur ad prætensionem sumptuum pro palis ad vitium sustentationem positis vocabulo patrio dicti manegge Theophrastus *lib.* 2. Historiæ nominat palum, & sunt hæ fortè de quibus *Virgil. Georgic. lib. 2. vers.* 358.

Tum leues calamos, & rasæ hastilia virgæ
Fraxineasque aptare sudes, furcasque bicornes:
Viribus enixi quarum, & contemnere ventos
Assuescant.

44 Nec magis admissa fuit excomputatio pro collectis, & tributis, quæ Bustij soluerent, si possedissent, cum ipsi Domini Vicecomites clericatus priuilegio non soluerint, vt in terminis disputata quæstione resoluit Tiraquell. cum aliis inde petendis *de retract. lignag.* §. 29. *glossa num.* 20. & facit elegans text. *quem ipse non adducit in lege final. C. de fruct. & lit. expens. Quoniam non est ferendum eos, qui præfatas prærogatiuas (vt iam ante latum est) prætendunt aliquid plus ab aduersariis suis quærere concedi, quam ipsi ab aliis pulsati facere patiantur:* Basylic. *dicto tom.* 1. *lib.* 9. *tit.* 3. *pag. mihi* 515. *cap.* 70. *Non enim æquum est, ei, qui scit se in minores condemnandum, maiores ab aduersario refundi propter rationes à glossa adductas dicta lege finali verbo cum quidam* Bald. *n.* 4 *vers. item nota*, Gotthofred. *littera*

45 *B.* & esset contra naturam aliena iactura locupletari, quia Bustius cogetur à communitate soluere ex Tiraq. *vbi supra n.* 3. *in fine*, nec Domini Vicecomites dicent se soluisse, nec fortè interesset, si

46 sponte soluissent, Baldus *dicta lege fin. n.* 7. & 11.

Et sic vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. CORRADO.

Perusina bonorum.

Veneris 18. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Res iudicata in terminis luculenter demonstratur. Hæredi fideicommissario, aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractionis. Statutum Perusinum fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire exequutionem rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex ipso processu, in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium* iuxta dec. Verall. 262. part. 2.

2 *Fatalia appellationis intereunt spatio 30. annorum.*

3 *Et restitutionis in integrum.*

4 *Et propterea exequi debet sententia.*

5 *Sententia, quæ transiit in iudicatum, & suam habuit executionem, non potest per aliam sententiam reuocari.*

6 *Limitatur non procedere, quando sententia est in diuersa causa, etiam cum diuersis personis.*

7 *Contradictor legitimus ille dicitur ad quem causa ipsa, eiusque defensio principaliter spectat.*

8 *Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium.*

9 *Hæredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum.*

10 *Legitima, quæ debetur Nepotibus ex filia prædefuncta, est tertia pars hæreditatis auiæ.*

11 *Quæ fideicommissi onere grauari non potest.*

12 *Et quota hæreditatis alienata, censetur ab eis electa fuisse.*

13 Statutum Perusinum lib. 2. Rub. 45. *ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas, ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia.*

14 Statutum præscriptum in §. item si aliquis receperit, vers. & intelligatur dos, &c. *ponit casum, dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ.*

15 *Filia debet dotari de bonis paternis, & ex dispositione dicti* Statuti in §. item si aliquis Pater: *& ex dispositione iuris communis.*

16 Statutum prædictum *refertur expresse ac successionem, & hæreditatem dotantis.*

17 *In terminis eiusdem statuti firmatur quòd filia fœmina admitti debeat vnà cum fratre, ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotatam.*

18 *Pater per superiorum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione.*

19 *Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus, nec vllum ipsis inferri potest præiudicium.*

20 *Et illius specifica approbatione non probatam, illam integrè petere, ac consequi non prohibentur.*

21 *Fideicommissi iuribus non potest detrahi contra tenorem testamenti fideicommittentis, neque dominiorum bonorum sub eo comprehensum, in alios transferri.*

22 *Manutentio non tradit possessionem, sed illam prius traditam, siue habitam fuisse, declarat, atque confirmat, etiam absque alia executione facti, quam ipsa præsefert implicitam.*

23 *Clausula* constituti *operari non potest translationem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentē realiter extitisse.*

24 *Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ, patre prædefuncto, quæ firmiter asseruit, illum fuisse, ipsa instante, legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque disposuit.*

25 *Hæres grauatus potest commoditatem fructuum bonorum fideicommissi, validè cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ.*

26 *Compromissum non potest extendi ad aliam, quam in eo expressa.*

27 *Actus non potest impugnari per eum, qui approbauit vtendo.*

28 *Exceptio retentionis prætextu fideicommissi iure admitti non debet ad impediendam sententiæ, & rei iudicatæ exequutionem, si apparet, vel non subsistens.*

subsistens, vel saltem turbida, & illiquida.
29 *Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eisdem bonis à die litis à longo tempore contestatæ.*

DECISIO LIV.

COnstare de re iudicata sententiæ Rotalis à bonæ memoriæ Ottembergo prolatæ de ann. 1611. ad fauorem Hieronymi Martinelli hæredis Andreæ à Cornea contra Venerab. Monasterium, ac Monachos sancti Petri ciuitatis Perusiæ, eamque ideo exequendam instãte Constantio illius filio, ac hærede fuit resolutum die 29. Maij 1648. coram me. Verùm quia informantes pro Monachis insistebant adhuc vehementer super nullitate, ac iniustitia dictæ sententiæ. Ideo causa denuò proposita, exactéq; discussa Domini steterũt in decisis.

1 Quia validitas eiusdem sententiæ probatur ex ipso processu in quo constat de iurisdictione, mãdatis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialiũ *iux dec. Verall. 262. p. 2.* & ex decisionibus super ea emanatis coram bon. mem. Coccino diebus 24. Februarij, & 3. Maij 1612. iustitia vero ex aliis præcedentibus coram eodem Ottembergo diebus 24. Nouembris 1608. 14. Ianuarij, &
2 18. Martij ac 6. Iunij 1611. Ex tempore autem triginta annorum, & vltra decurso planè conuincitur interitus omnium fatalium tam appellationis *l. fin §. illud etiam, & Auth. ei qui, C. de tempor. & reparat. appellat. cap. cum sit Romana, de appellat.* Quàm restitutionis in integrum *l. fin.* ibique glossa *in ver. finiendamque litem,* &c. DD. *C. de tempor. in*
3 *integr. rest. cap. 1. de restit. in integr. in 6.* Clement. vnic. *eodem tit.* Rota penes Burat. *dec. 77. n. 8. vers. & quatenus,* &c. *& dec. 741. per tot.* Et propterea exequi debet *l. post rem iudicatam, D. de re iudicat.*
4 *l. 1. C. eodem l. 2. & l. fin. C. de execut. rei iudic.* Rota *in Tiburtina hereditatis 22. Iunij 1637. coram R. Salamantino in §. ex quibus res iudicata venit omnino exequenda,* &c. cum aliis relatis in præcedenti dec. §. 1.

Neque subsistit obiecta nullitas ex eo deducta, quod sententia fuerit prolata contra alias præce-
5 dentes bon. mem. Gropperij anno 1570. & bon. memor. Orani 1590. ad fauorem Monasterij, & Monachorum prædictorum super eisdem bonis tam in iudicio possessorio, quàm petitorio contra quosdam de Signorellis, quæ in iudicatum iamdiu trãsierant, plenamque obtinuerant executionem *controuers. lege 1. Cod. quand. prouoc. non est necess.*

Quoniam conclusio non procedit, quando sententiæ fuerunt inter diuersas personas, & ex diuersa causa prolatæ vt in proposito casu, in quo Monachi vel hæredes in effectu Panthasileæ vxoris q. Hieronymi Vibij egerunt primum contra illos de Signorellis iudicio possessorio manutenendæ, ac respectiuè reintegrandæ ob molestias, turbationes, ac spolia per eos illatas, & illata. Deinde vero petitorio pro canonizatione iuris proprij contra illorum iactationes ex prætensis antiquorum fideicommissis, vel aliis causis, Et in vtroque sententias contra illos obtinuerunt non interuenientibus neque citatis Andrea à Cornea, siue Guidone, & Hieronymo Martinello eius hæredibus pro quibus emanauerat sententia immissionis in possessionem Prædij nuncupati il Palazzo di Madonna Pantha, & terrarum de quibus agitur à Gubernatore Perusij in alio iudicio, & ex diuersis causis, nempè donationis eiusdem Prædij, & terrarum facta per dictam Panthasileam q. Rosato à quo fuit legatum Sebastiano Vibio, cui successit ex testamento d. Andreas, & Dationis in solutum terrarum per filios, ac hæredes dicti q. Hieronymi Vibij Marguaritæ eorum sorori, ac matri præfati Andreæ pro residuo dotis illi debitæ, vt apparet ex instrumentis processu, ac decisionibus Rotalibus prædictis. Ideoque nulla ratione prætendi po-
test, quod sententiæ, ac res iudicata super diuersa 6
causa cum Signorellis præiudicium inferre potuerint alteri cum his vertenti, ac nullitatem sententiæ in ea prolatæ potuerint inducere per *text. & in l. & an eadem, D. de except. rei iudic.* & bene declarat Bartolus *in dicta lege 1. vers. nam secundum quod intelligo, & sequenti.* Salycet. *sub num. 5. vers. tertio casu,* &c. ac alij. *Cod. quando prouoc. non est necess.* Innocent. *in cap. causam quæ il. 2. sub num. 7. vers. sed quæris,* & ibi Butr. *sub n. 14. vers. non obstat quod sententia contra sententiam,* &c. *qui fil. sint legitim.* Felyn. *in cap. inter Monasterium, sub n. 24. vers. limita nono,* &c. *de re iudic.* & respondit Rota *in Leodien. fruct. 30. Aprilis 1632. in recent. dec. 119. sub numero 1. versiculo quia vltra quod cum sequenti, part. 6.*

Minus subsistit quod iudicium, & sententiæ latæ cum Signorellis eorundem bonorum tunc possessoribus, ac proinde legitimis contradictoribus, alios etiam afficiant.

Quia nec in facto iustificatur obiectio, quandoquidem sententia bon. mem. Gropperij in iudicio possessorio prolata fuit ad fauorem Monachorum, qui medietatem bonorum tunc possidebant alterius verò medietatis possessione fuerant à dd. Signorellis iniustè spoliati, & executa anno 1570. Alia vero bon. mem. Orani in petitorio anno 1590. Monachis ipsis possidentibus, & ab eorum iactationibus se liberari satagentibus, vt patet ex processu, nec congruit casui proposito, nam ille dicitur ad hunc effectum legitimus contradictor, ad quem causa ipsa, eiusque defensio princi-
paliter spectat, Alexand. *in lege sæpe num. 77. versic.*
circa primum, D. de re iudic Rota penes Mohed. 7
dec. 8. de sent. & re iudicat. & Comitul. *dec. 133. n. 10. vers. legit. contradictor,* &c. Didac. *PP. quæst. c. 13. sub n. 2. vers. & legitimus contradictor.* Quare potuerunt quidem Signorelli legitimi appellari contradictores respectu causæ, ac interesse proprij, non autem respectu causæ, ac interesse Andreæ à Cornea, eiusque hæredum nullam cum eis connexionem, ac dependentiam habentis, sed omnino separati, & ex diuersis personis, & causis prouenientis de quibus cum in illo iudicio nec actum, nec ipsis citatis cognitum fuerit nulla sane inde deduci potest super eis res iudicata, nullum-
que eorum præiudicium *leg. de vnoquoque, D. de re* 8
iudicat. leg. cum quæritur. cum duabus sequentib. leg. si cum vno herede, D. de except. rei iudic. leg. 1. & seq. Cod. quibus res iudic. non noc. leg. 1. cum sequenti, Cod. res inter alios act. cum super de re iudic. c. dilecto filio, in finalibus verbis, ibique glossa *in verb. non obsistat, vers. sed secus est hic,* &c. *de prob.* Castr. *cons. 76. in facto isto, in fin vers. vlterius, lib. 2.* Didac. *PP. quæst. dict. cap. 13. sub num. 5. vers. nec enim dubium esse potest,* &c. *& infr.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 8. sub num 11. vers. non enim cum illo,* &c. Surdus *dec. 256. à numero 4. vers. in contrarium tamen,* &c. *cum sequentibus & cons. 418 num. 13. vers. at sententia,* &c. Rota penes Card. Seraphin. *dec. 1477. num. 2. vers. nam sententia,* &c. *& num. 6. vers. neque obstat,* &c.

&c. Card. Mantic. *dec. 66. n. sub n. 1. cum seq.* & Pen. *dec. 2. n. 11. vers. nec asserebant,* &c. *ac seq.* cum aliis relatis in præcedenti dec. *in §. nam quod primo loco deducitur,* &c.

9 Præterea non obstat exceptio iniustitiæ eo quia aduersus immissionem à præfato Andrea à Cornea, eiusque hæredibus petitam competeret Monachis vti hæredibus, ac fideicommissariis dictæ Panthasileæ retentio pro valore bonorum eidem fideicommisso subiectorum, quæ fuerunt à Sebastiano Vibio eorum cohærede grauato, ab ipsoque Andrea Cornea illius pariter hærede alienata, vt asseritur probari ex instrumentis celebratis anno 1551. die 7. Nouembris, & anno 1556. 9. Aprilis, anno 1560. die . . . . & anno 1562. die 20. Aprilis iuxta tradit. à Peregrin. *consilio 35. sub numero 11. versiculo itaque lib. 3. & in Romana legati XXV. Maij M.DC.XLVIII. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Ratas in §. in casu autem nostro,* &c. Quæ tamen illis non fuit concessa.

Quia primum instrumentum celebratum anno 1551. die 7. Nouembris continet quidem venditionem factam à dicto Andrea à Cornea, & Bernardo eius fratre, ac Orlandino de Monteuibio tertiæ partis omnium bonorum, quæ remanserunt in hæreditate Panthasileæ in locis ibidem nominatis, vt in eo legitur in Summario Monachorum sub numero 11. sed vel illa non habuit effectum, nam dicta bona possidebantur à Monachis, & à Sebastiano Vibio eius hæredibus, vt apparet ex præcedenti instrumento illorum apprehensionis auctoritate iudicis factæ die 4. Aprilis 1550. in eodem Summario sub numero 2. in qua quidem possessione iidem Monachi mortuo Sebastiano cohærede obtinuerunt manuteneri ex sententia Gubernatoris Perusij anno 1568. Ideoque non satis hinc probatur realis distractio fideicommissi super qua prætensa per Monachos reintegratio fundatur. Vel si habuit effectum, nihil tamen ex ea detractum fuit iuribus dicti fideicommissi,
10 cum eadem tertia pars debita esset ratione legitimæ in bonis Panthasileæ testatricis ipsis Andreæ, & Bernardo eius nepotibus ex Marguarita filia tunc prædefuncta §. *neque illo,* in Auth. *de Trinit. & semiss.* §. 2. in auth. *de hered. ab intest.*
11 gloss. *in lege omnimodo in verbo aliis personis, C. de inoffic. testament.* quæ fideicommissi onere grauari
12 non potuit, *lege quoniam in prioribus, lege scimus, in princip. & in §. cum autem, Cod. eodem titulo.* Atque ideo in ea quota alienata censetur ab illis electa fuisse *lege Marcellus §. res quæ,* & ibi Doctores *D. ad S.C. Trebell.* Cephal. *cons. 189. n. 19. vers. secundo, &c. cum seqq.* Hondedeus *cons. 72. n. 5. vers. verum prædictis non obstantibus,* &c. *lib. 1.* Rota *decis. 429. num. 1. vers. quemadmodum enim,* &c. *part. 4. diuers.* & penes san. mem. Gregor. *dec. 580. num. 2. vers. & clarum est,* &c. *cum seq.* Andr. *dec. 80. sub n. 1. vers. & cum dicta vinea,* &c. *& seq. & dec. 105. sub n. 8. vers. præterea, ac seq. & in recent. dec. 215. n. 1. vers. quibus præsuppositis part. 2.* & alij relati per Sfort. Odd. *de probibit. alienat. q. 34. sub n. 4. vers. ad primum,* &c. *cum seqq. & in Romana fideicommissi de Capiteferreo coram me sub die 11. Martij 1645. in §. neque subsistit,* &c. *& 19. Ianuarij 1646. in §. nam hoc precedit,* &c. *& alibi sæpe.*

Nec obstat quod legitima non deberetur dict. Marguaritæ, nec proinde filiis eius, quippe non poterat matri ab intestato succedere, tum quia fuerat dotata, tum quia supererat dictus Sebastianus testatricis nepos legitimatus ex Raphaële filio legitimo prædefuncto, quibus casibus exclu- 13
duntur fœminæ, ac descendentes ab eis ex dispositione *statut. Perusin. lib. 2. rub. 45.*

Quia fuit illa quidem dotata, sed à Raphaële, ac Balleono eius fratribus, vt constat ex instrumento anno 1529. die 2. Ianuarij celebrato. Ideoque 14
vel ex propriis bonis ipsius mulieris dos illa constituta fuisse censetur, vt in dicto statuto cauetur in §. *item si aliquis receperit, versic. & intelligatur dos fuisse de bonis mulieris dotata,* &c. Vel saltem ex bonis paternis, (vt tenebantur etiam vigore dicti 15
statuti in §. *item si aliquis pater.*) iuxta theoric. Baldi *in lege finali, sub num. 17. versiculo sed hic pone, quod frater dotauit sororem,* &c. *cum sequenti, Codice de dot. promiss.* Menoch. *de arbitr. iud. cas. 88. sub num. 46. versiculo sic in fratre,* &c. *ac sequenti, lib. 1.* Rota *decisione 44. sub num. 7. versiculo quod eo fortius.* &c. *cum sequent. parte 4. tomo 2. recent.* cum aliis allegatis *in præcedenti decisione in §. alterum verum,* &c. Ideoque hac ratione non erat exclusa ab hæreditate, & successione matris, cum statuti dispositio referatur expresse ad successionem, & hæreditatem dotantis, vt in eo legitur in prin- 16
cipio, & fuit responsum in Perusina *bonorum 27. Iunij 1597. coram Gypsio* apud Moder. Perusin. *ad statut. eiusdem ciuitatis decisione 14. num. 6. versiculo quoniam responsum fuit,* &c. *& sequenti,* vbi in terminis illius statuti firmatur, quod filia fœmi- 17
na admitti debet vna cum fratre ad successionem matris, nisi probetur ab ea fuisse dotata & comprobatur in *recent. decisione 180. n. 2. versiculo nec obstat dictum statutum,* &c. *ac sequentibus, & decisione 213. numero 3. versiculo quantum attinet ad primum,* &c. *cum sequenti, parte 4. tomo 2. & decisione 247. numero 6. versiculo aliud vero statutum,* &c. *& decisione 321. numero 13. versiculo & huiusmodi statuto,* &c. *& sequentibus, & numero 23. versiculo neque sat fuisse, & sequenti, parte 5.* Ob existentiam vero dicti Sebastiani (quatenus validè probaretur legitimatus, seu dispensatus) exclusa quidem fuisset ab hæreditate, sed non à legitima ex iuris dispositione debita, quam eiusdem statuti verba præseruant, dum masculos legitimatos, seu dispensatos admittunt ad succedendum secundum tenorem, & valorem legitimationis, seu dispensationis, ac voluntatem, & dispositionem Domini bonorum ad cuius instantiam fuerint le- 18
gitimati (iuri tamen non contrariam.) Nam iuris, ac æquitatis rationi aduersaretur si parentes legitimam sobolem debita portione per eiusmodi spuriorum legitimationes priuare possent contra legum dispositionem *lege omnimodo lege quæ nuper, lege quoniam in prioribus, lege scimus, §. cum autem, & §. sancimus, Codice de inoffic. testament. ac in §. aliud quoque capitulum,* in authen. *vt cum de appellation. cognosc.* & probatur ex textu *in §. quoniam variè,* in Authen. *quibus modis nat. effic. sui.* Menoch. *cons. 19. sub numero 25. versiculo quocirca si pater &c.* Rota penes sanct. memor. Gregor. *decisione 134.* cum aliis relatis per Modern. Pisauren. *de imput. quæstione 83. numero 5. versiculo quod ampliatur,* &c. *cum sequentibus,* & fuit dictum in Perusina bonorum de Vbaldo 5. *Maij 1586. coram bonæ memoriæ Orano,* apud dictum Modernum *ad statutum Perusiæ decisione 106. sub numero 4. versiculo neque repugnat statutum Perusiæ cum sequenti.*

Minus

Minus releuat legatum florenorum 2000. cum onere plus non petendi, & aliis in eo adſcriptis à Panthaſilea factum dd.eius nepotibus.

19 Quia nullum ex eo potuit inferri præiudicium, nec quicquam detrahi legitimæ ipſis competenti *dicta lege omnimodo*, ibique gloſſa *in verbo exigere, & dicta lege quoniam in prioribus, Codice de inoffic. teſtament.* Cephal. *conſ.* 95. *ſub numero* 8. *verſiculo ratio eſt*, &c. *ac ſequentibus*, Rota *Romana legitima* 29. *Iunij* 1618. *coram bonæ memoriæ Remboldo in* §. *nec obſtat prohibitio Brigidæ facta*, &c. *& ſæpe in*
20 *aliis.* Ideoque non probata illius ſpecifica approbatione illam integre petere, ac conſequi non prohibentur Crauett. *conſilio* 312. *ſub numero* 4. *in* §. *tertiò principaliter quæro, verſiculo tunc enim agendum eſſet*, &c. Anthonius Fab. *in eius Codice, ſub tit. de inoffic. teſtament. def.* 9. Rota penes ſanct. mem. Gregor. *dec.* 489. *n.* 21. *verſ. reſpondetur, cum ſequentibus, & in recent. dec.* 368. *n.* 3. *verſ. tertia reſponſio fuit*, &c. *& dec.* 543. *n.* 2. *verſ. non obſtant prohibitiones*, &c. *p.* 4. cum aliis relatis per Modern. Brixienſ. *de ſubſtit. q.* 296. *ſub n.* 496. *ſub. n.* 47. *verſ. ampliatur decimo quartò*, &c.

Aliud autem inſtrumentum celebratum anno 1556. 9. Aprilis continet ſimplicem conuentionem inter dictos Sebaſtianum, & Andream initam, quod hæreditas Panthaſileæ æquis portionibus ad vtrumque ſpectaret cum reciproca iurium ceſſione ſpecialiter per Andream facta ad fauorem Sebaſtiani ſuper dimidia parte bonorum dotaliũ Marguaritæ matris, & viciſſim per Sebaſtianum ad fauorem illius pro dimidia parte iurium ad ipſum ſpectantium ſuper quodam horto ibi deſcriptio, vt legitur in dicto ſummario num. 12. ſed nec inde probatur alienatio, atque diſtractio bonorum fideicommiſſi, quæ realiter habuerit effectum. Tum quia non conſtat bona tunc fuiſſe penes Andream, imo probatur dictam hæreditatem ex teſtamento delatam Monachis, ac Sebaſtiano, eoſque illam realiter adeptos fuiſſe ab anno 1550. citra, & ſpecialiter dictum hortum in inſtrumento eorum immiſſionis deſcriptum, cum expreſſa prohibitione cuiuſcunque alienationis amplis verbis concepta, ac etiam diuiſionis vſque quo idem Sebaſtianus filios maſculos ex legitimo
21 matrimonio ſuſcepiſſet, vt legitur in dicto teſtamento, contra cuius tenorem nihil detrahi potuit iuribus fideicommiſſi, neque dominium bonorum ſub eo comprehenſum in alios transferri *lege finali*, ibique Gloſſa, & Doctores, *Codice de rebus alien. non alienand.* Gloſſa *in lege cum pater*, §. *libertis, in verbo ne id alienarent, verſiculo item hic, D. de legat.* 2. *& ibi* Doctores *in lege filius familias*, §. *Diui D. de legat.* 2. Gratianus *conſ.* 17. *n.* 16. *verſ. imo impetitur*, &c. Rota penes Cardinalem Seraph. *deciſ.* 321. *num.* 13. *verſ. ſed etiam prohibitio alienationis, & dec.* 512. *numero* 1. *verſiculo quod multo magis, parte* 4. *diuerſorum*, Cardinalis Caualer. *dec.* 81. *num.* 6. *verſ quia ſtante expreſſa prohibitione alienandi*, &c. *& dec.* 108. *num.* 1. *verſ. quia cum teſtator, & ſequent.* Coccin. *dec.* 166. *num.* 1. *verſ. hæc prohibitio*, &c. *ac inf.* cum aliis relatis per dict. Modern. Brixienſ. *de ſubſtitut. quæſtione* 717. *à numero* 1. *cum ſequentibus, & numero* 18. *verſiculo infertur ex prædictis cum ſequentibus.* Tum quia Sebaſtiano ſine filiis defuncto Monachi eius cohæredes, ac pro indiuiſo cum eo omnia dictæ hæreditatis bona poſſidentes iuxta teſtatricis diſpoſitionem continuarunt eorundem poſſeſſionem in ſolidum, & in ea fuit illis contra dictum Andream conceſſa manutentio per dictam ſententiam Gubernatoris Peruſij, ex qua iuſtificatur illorum præcedens poſſeſſio,
cum manutentio non tradat poſſeſſionem, ſed il- 22
lam prius traditam, ſiue habitam fuiſſe declaret, atque confirmet etiam abſque alia executione facti, cum ipſa præſefert implicitam, Menuch. *de retinent. remed. vltim. numero* 57. *verſiculo præterea*, &c. & in ſpecie fuit reſponſum in Auximana Cenſus 23. *Iunij* 1636. *coram Reuerendiſſimo Terrae.* apud Modern. Peruſin. *de manutent. deciſ.* 647. *n.* 33. *verſ. & ſi non doceatur de executione*, &c. *cum ſequent.*

Alterum verò celebratum anno 1560. die nil plus releuat alio præcedenti ſub die 7. Nouembris 1551. de quo actum fuit ſupra in §. *quia primum inſtrumentum*, &c. Continet enim venditionem factam ab illo Orlandino de Monte Vibio cuidam Aurelio eiuſdem tertiæ partis bonorum ipſi prius venditæ mediante dicto inſtrumento præcedenti ab Andrea, & Bernardo Fratribus à Cornea; Ac alterius etiam tertiæ patris ad Cleopham, eius vxorem ſpectantis. Et licet in eo
legatur clauſula conſtitutionis, *&c.* Hæc tamen 23
operari non poteſt tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe, Gloſſa *in lege* 2. *in verbo tradita ſit, Codice de ſequeſtr. poſſeſſ.* Angel. *in lege quadam mulier ſub numero* 2. *verſiculo item attende.* &c. *D. de rei vendic.* Franciſcus Aret *in lege interdum in fin. princ. verſiculo & vide omnino*, &c. *D. de acquirend. poſſeſſ.* Alexander *conſilio* 10. *viſo proceſſu*, &c. *ſub n.* 2. *verſ nec obſtat conſtitutum*, &c. *lib.* 4. Rota penes Cardinalem Seraph. *dec* 302. *n.* 6. *verſ ſequitur quod quemadmodum*, &c. Burat. *deciſ.* 136. *n.* 11. *verſ. vnde nec conſtitutum*, &c. cum aliis Relatis per Modern. Roman. *diſceptatione* 954. *ſub numero* 3. *verſiculo ſecus autem reſpectu tertij.* &c. *cum ſequent.*

Poſtremum denique celebratum anno 1562. die 20. Aprilis in dicto ſummario numero 17. continet venditionem nonnullorum bonorum (quæ propria erant dicti Andreæ) factam per ipſum præfato Sebaſtiano, cui venditor accepto tulit ad computum pretij florenos octingentos quadraginta duos ab ipſo debitos emptori pro iuribus eidem competentibus ſuper bonis in hæreditate dictæ Pantaſileæ remanſis, ac prædicto Orlandino de Monte Vibio de eius conſenſu vt ſupra venditis. Verum nec ex eo probatur intentio Monachorum, quia non dicitur ibi, quod Sebaſtianus alienauerit, vel conſenſerit alienationi bonorum fideicommiſſi, ſed iurium ſibi competentium in dictis bonis, quæ duplicis erant ſpeciei fideicom-
miſſi oneri obnoxia. Scilicet ratione legitimæ 24
ipſi debitæ in bonis auiæ (Raphaele patre prædefuncto) quæ firmiter aſſeruit illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit Gloſſa *in authent. ſi qua mulier in verb. liberos, Codice de Sacroſanct. Eccleſ.* Alexander *conſilio* 139. *eleganter fuit concluſum, in princip. verſiculo, ſecundò concludo*, &c. *libro* 1. Rolan. *conſ.* 96. *numero* 51. *verſiculo quia concluſione præmiſſa, cum ſequentibus, libro tertio*, Rimin. iunior, *conſilio* 156. *numero trigeſimo ſexto, verſiculo, quoniam legitimato filio*, &c. *cum ſequentibus* Laderch. *conſil.* 170. *num.* 2. *verſ. hinc fit*, &c. *cum ſeq.* Rota penes Card. Seraph. *dec.* 801. *num.* 8. *verſ. tamen cum Simon.* &c. *dec.* 355. *ſub n.* 1. *verſ. & moti ſunt Domini part.* 1.

diuerſorum ac in recent. dec. 653. num. 3. verſ. prout etiam part. 1. confirmata deciſ. 368. part. 4. & ſæpe in
25 *aliis.* Et ratione fructuum eorundem bonorum, quorum commoditatem valide potuit cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ *lege ſi vſufructus, D. de iur. dot. leg. vſufructu* vbi Bartolus & alij *D. ſolut. matrimon.* Baldus *in lege codicillis*, §. *inſtitato ſub num. 1. verſ. & per hoc induco*, &c. *D. de legat. 2.* Iaſon. *in lege filiusfamilias*, §. *diui ſub numero 11. in vndecima limitatione*, *D. de legat 1.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 20. ſub num. 12. verſ. quo fit*, &c. *cap. 21. ſub numero 25. verſ. in tertia, & vltima ſpecie*, &c. Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 4. ſub num. 110. verſ. attamen poterit*, &c *num. 117. verſ. quamuis autem*, &c. Menoch. *conſ. 777. num. 8. verſ. & quod is*, &c. *cum ſequentibus*, Præd. *de fideicommiſſ. quæſt. 8. num. 102. verſ. ſextò limitatur*, &c. cum aliis relatis per dict. Modern. Brixienſ. *de ſubſtit quæſt. 525. num. 17. verſ. porro.* &c. *& quæſtione 527. num. 5. verſiculo ſed aduerte*, &c.

Non obſtat denique compromiſſum de anno 1558 à præfatis Andrea, Sebaſtiano, & Orlandino factam in M. Antonium Eugenium inſignem I.C. Nec laudum ſubſecutum.

Quia reſpicit tantum bona hæreditatis Hieronymi Vibij, autem dictæ Panthaſileæ. Quinimo referuntur in eodem laudo alienationes ab illa indebitè factæ, vt legitur in dicto Summario ſub
26 *num. 18.* & *19.* Ideoque ad effectum de quo agitur induci, neque extendi poteſt *lege penultima*, *D. de his qui ſui vel alien. iur. leg. paulus la 1. D. de re iudic.* Bartolus *in lege Iulianus*, *num. 5. verſ. probo etiam, D. de condit. indebit.* Alexander *conſ. 18. circa dubia, n 3. verſ. & ſententia arbitri*, &c. *lib. 7.* Ruin. *conſ. 116. num. 6. verſ. quia ſententia, vel laudum* &c. *lib. 4.* Pariſ. *conſil. 5. ſub num 19. verſ. & etiam quia verba*, &c. *lib. 2.* Rolandus *conſ 79. à num. 10. verſ. nam indubitati iuris eſt*, &c. *cum ſequentibus, lib. 3.* Surdus *conſ. 313. numero 14. verſ. nos autem ſumus*, &c. Rota penes Cardinalem Manticam *dict. dec. 66. ſub n 3. verſ. accedit etiam*, &c. *dec. 145.*
27 *n 5. verſ. & cum laudum*, &c. *part. 5. dec. 76. num. 13. verſ. Et laudum, ac ſequentibus, part. 7. rec.* Neque illud poteſt per Monachos impugnari, quando ipſo vſi fuerunt, ac vtuntur. *l. Publica*, §. *fin. D. depoſ.* Rota penes Burat. *dec. 602 n. 6. verſ. ex quo & in recent. dec. 360. n 3. verſ. & ideo cum ſequentibus, part. 5. & dec. 88 ſub n. 21. verſ. & quamuis productio cum ſeqq. part. 6.*
28 Quare cum ex prædictis obiecta retentionis exceptio appareat vel non ſubſiſtens, vel ſaltem turbida, & illiquida fore admitti non potuit coram bon. memor. Ottembergo. Minuſque poteſt in præſentia ad impediendam illius ſententiæ, ac rei iudicatæ executionem, *lege finali, Cod. de compenſ. leg. 2. & lege 4. Cod. de re iudic. leg. 2. leg. fin. Cod. de execut. rei iudic.* & fuit dictum in peruſina bonorum de Balleon. 26. *Iunij* 1591. *coram bon. memor. comitulo dec. 167. ſub n. 3. verſ. nullam habet*, &c. *cum ſeq.* & penes ſanct. memor. Gregor. *dec. 220. n. 5. verſ. interim*, &c. *ac dec. 254. n. 3. verſ. ſed tamen non procedit*, &c. Burat. *dec. 260. n. 14. verſ. quia cum à dicta ſententia*, &c. Reuerendiſſimus Vrgell. *dec. 113. num. 7. verſ. quia quidquid ſit.* &c. *& in recent. deciſione 433. ſub n. 4. verſ. prætereà*, &c. *part. 2. & dec. 743. n. 11. verſ. non obſtat denique exceptio retentionis*, &c. *parte 3. & deciſione 411. n. 4. verſiculo neque creditum, parte 5. ac ſæpe in aliis.* Eoque minus attenta percep-
29 tione fructuum ex eiſdem bonis,) de quibus agitur) per Monachos poſſeſſis à die litis tandiu conteſtatæ citra, vt reſpondit Rota *in Romana domus de Barbarel. 26. Aprilis 1591. coram eod. Comitulo dec. 145. n. 11. verſiculo quia nil moratur*, &c. ac penes Reuerendiſſimum Vrgell. *deciſione 360. ſub numero 6. verſiculo & in omnem caſum*, &c. *& in recentior. deciſione 249. ſub numero 20. verſiculo reliquæ verò detractiones*, &c. *ac ſequenti, parte 6.* atque in aliis relatis in Arimin. Saluiani 19. *Iunij* 1648. *coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Bichio in* §. *non obſtat retentio*, &c. & in præcedenti deciſione coram me, in § *quare cum huiuſmodi Monachorum prætenſio, &c.*

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, *&c.*

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO

D. CARD. CORRADO.

Mediolanen. bonorum.

Lunæ 31. May 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum. Clauſulæ apprehenſionis bonorum, & pacta exequutiua inſtrumentorum euictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Subſtitutio. Fideicommiſſum. Detractiones. Incapacitas ſucceſſionis: & conſimilia facti ſpeciem ſuapte contingentia, ſummo ſtudij calculo per ſuas inſpectiones digeruntur.

SVMMARIVM

1 *Validitas ſententiæ probatur ex reuolutione proceſſus, iuxta dec. Veral. 262. p. 2.*

2 *Iuſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus.*

3 *Extremum primum in iudicio Saluiani, eſt creditum cum Hypotheca.*

4 *Pacta exequutiua appoſita in inſtrumento venditionis, iuxta formularium, ac ſtylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continet facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſeruantia conuenta.*

5 *Clauſulæ promiſſionis, defenſionis, ac pacta executiua, ſeu ſimiles, apprehenſionem bonorum importantes, appoſita in inſtrumento contractus, & diſtincta & multò magis coniuncta, præſeferunt hypothecam bonorum partium pro plena obſeruantia illius contractus, & conuentorum in eo.*

6 *Obſeruantia contractus debetur ex voluntate contrahentium, quibuſcumque verbis, etiam generalibus, atque indefinitis apparente.*

7 *Quinimo ex veriſimili, atque probabili ratione deducta, etiamſi verba oporteat extendere, ac plenius interpretari.*

8 *Et ex iuramento præſtito ſuper obſeruantia promiſſorum in inſtrumento.*

9 *Quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat.*

10 *Et ex communi vſu, & obſeruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in ſimilibus negotiis.*

11 *Clauſula generales, quæ in fine inſtrumenti apponantur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur.*

12 *Eius*

12 *Euictionis remedium competens pro restitutione pretij solus, extenditur etiam ad damna, & interesse.*

13 *Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris, &c. comprehendit etiam litis susceptionem, refectionemque damnorum ac interesse, &c. Et plenam indemnitatis conseruationem.*

14 *Confraternitates, & alia Cogregationes Laicorum, non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur nisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate instituta fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant.*

15 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum, venditoribus in bonis debiterum*

16 *Prohibitio alienationis realis, & verbis ampliatiuis particulari oratione principaliter ordinata, continet absolutum, atque perpetuum fideicommissum inter illos, quorum fauore facta censetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur.*

17 *Dispositio subsequens certas personas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat.*

18 *Substitutio personarum ordine superiùs expresso facta, certiorem reddit testatoris intentionem pro illarum in casu, successiua vocatione in præcedenti parte testamenti.*

19 *Testamenti omnes partes coniungi debent, ac insimul considerari, ad conuincendam voluntatem testatoris.*

20 *Professionem solemnem emittens in aliqua religione prohibita in testamento succedere, perinde habetur ac si mortuus fuisset, ad effectum purificationis successiua substitutionis.*

21 *Bona fideicommissi, viuentibus naturaliter professis, regulariter remanent penes monasteria aliter capacia, & retinendi in communi, intereaque substituti non admittuntur.*

22 *Limitatur conclusio non procedere, quando repugnat testatoris voluntas, expressis verbis illa excludendis, quæ cessante religionis odio, maximè attendi, atque seruari debet;*

23 *Monasteria aliter bonorum capacia, ex disponentium tamen ipsorum voluntate à successione exclusiua, perinde afficiuntur, ac si ex propriis regulis, seu constitutionibus, talium bonorum essent omnino incapacia,*

24 *Declaratio facta à testatore in vna parte testamenti aliter inualida, & sine effectu, est tamen efficax ad eius intentionem demonstrandam, & certiorem voluntatem reddendam.*

25 *Vocatus in fideicommisso, non solum in casu mortis, verum etiam in casu alienationis, statim post alienationem sequutam, potest agere ad vindicanda bona alienata, non expectata morte alienantium.*

26 *Etiam si alij adhuc extarent prauocati capaces; qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum reuocatione.*

27 *Detractione, ex fideicommisso legitima, per alienationes sequutas censentur facta; & in suppellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditatis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito, censentur consumpta,*

28 *Horum valoris liquidatio probatur per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cum legitimis contradictoribus scientibus etiam, ac intimatis interesse habentibus, latas, donec aliud appareat.*

29 *Citatio non coactiua, nec vllius roboris contra tertium facta non inficit processum, ac sententias, contra alios pro eorum particulari, ac distincto interesse, legitimè latas.*

30 *Euictionis iudicium est maximè bonæ fidei*

DECISIO LV.

SEntentia Rotalis per Reuerendissimum Patrē
Dominum meum Bichium prolata in remedio
vtilis Saluiani interdicti ad fauorem DD. Priorum
ac deputatorum Confraternitatis, seu Scholæ immaculatæ
Virginis apud S. Satyrum contr RR.
Præpositum, & Clericos Regulares Collegij sancti
Barnabæ Ciuitatis Mediolani visa fuit Domi- 1
nis confirmanda. Nam ex processu probatur eius 2
validitas, iuxta vulgarem decisionem Vetall. 262.
parte 2. Iustitia verò ex duabus decisionibus pleno
doctoque calamo exaratis ab eodem Domino
meo sub die 26. Iunij 1647. & 18. Maij 1649.

Primum enim (vt aiunt) extremum in hoc iudi- 3
cio necessarium, scilicet creditum cum hypotheca
constat ex publico instrumento celebrato die 3.
Iulij anni 1601. quo mediante Nicolaus etiam
vti hæres Desiderij, & Octauianus fratres, filiiqoe
Ioannis Pauli de Besutiis iure proprio vendiderunt
præfatis Prioribus, & Deputatis dictæ Scholæ
nonnulla bona pretio libr. duodeuiginti millium
sexcentarum vigintitrium, & solid. quatuor,
ad denar. vnius Imperialium cum mutua, & solemni
stipulatione (sunt verba eiusdem instrumenti)
ac obligatione (non tamen bonorum dictorum
Priorum, sed ipsius Scholæ tantùm.) Atque
obligatione defendendi, &c. in forma communi,
& iuris, &c, Ac pactis executiuis, &c. (quæ
iuxta formularium, ac stilum Notariorum dictæ 4
Ciuitatis continent facultatem apprehendendi
bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi
pro defensione, ac obseruantia conuenta)
& cum promissione iurata non contraueniendi,
&c. etiam sub refectione, &c. Quæ sanè clausulæ,
& distinctæ, & multò magis coniunctæ præsefe- 5
runt hypothecam bonorum partium pro plena
obseruantia illius contractus, & conuentorum in
eo, cum ad hunc effectum sufficiat contrahentium 6
voluntas quibuscunque verbis etiam generalibus,
atqoe indefinitis apparens *iuxta textum in lege cōtrahitur*,
ibi, *nec ad rem pertinet, quibus fit verbis, sicuti
est in his obligationibus, quæ consensu contrahuntur,
&c. D. de pignor. lege finali, Codice quæ res pignor.
obligar. poss.* Negusantius *de pigor. parte 3. memb. 1.
sub numero 3. versiculo item contrahitur, &c.* Bursat.
*consilio trigesimo nono, numero trigesimo septimo,
versiculo primo, quia ex sola voluntate, &c.* Cephal.
*consilio quadragesimo primo, numero decimo nono,
versiculo præcipuè cum simplici voluntate*, &c. &
aliis relatis, Mantica *de tacit. libro vndecimo
titul. sub numero quinto, versiculo, tertio deducitur.*
Quinimo ex verisimili, atque probali ratione
deducta, etiam si verba oporteat extendere, ac ple- 8
niùs interpretari, *lege tertia, §. finali*, vbi glossa &
Doctores *D. qui pot. in pignor. hab. lege secunda, &
dicta lege finali* ibi, *cum iustum sit voluntatem contrahentium
magis, quàm verborum conceptionem inspicere*,
&c. *Codice quæ res pignor. obligat. poss.* ibique
Bart *sub num. 1. vers. secundo nota*, &c. Bald. *num. 1.
vers. nota quod verba instrumentorū*, &c. Angel. *sub
num. 2. ves. voluntates contrahentium*, &c. Salycet.

sub num. 1. versiculo item quod voluntas, &c. ac. alij & rursus idem Baldus in lege 3. vers. quia mutuaui Titio., &c. Codice de pignor. vbi loquitur de huiusmodi pactis, & clausulis apprehendendi bona, & simil. ac sequuntur Bastr. cons. 336. dubium facit, sub numero 2. versiculo hoc important illa verba, &c. parte 2. Fulgosius consicilo 83. Bonacurcius condidit testamentum, sub numero 2. versiculo & sic pro eâ etiam competat hypotheca, &c. Negusantius de pignor. dict. membr. 1. sub numero 4. versiculo item constituitur, ac seq. Rim. senior, cons. 299. sub n. 18. versiculo & istud ostenditur euidenter, ac sequentibus, Surdus cons. 243. sub numero 10. vers. septimò facit, &c. Mant. de tacit. dict. titul. 3. num. 15. vers. preterea cum seq. Rota penes Reuerendissimum Vrgell. dec. 40. sub n. 20. vers. sed vnum est, &c. cum seq. & latius in Rom. Saluiani de Casalibus 21. Iunij 1641. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in §. & in hanc sententiam, vers. quæ verisimilis mens ac seq. cum aliis relatis per Modern. Rom. discept. 683. à
9 n. 2. vers. accedit, ac seq. Et ex iuramento præstito
9 per obseruantia promissorum in instrumento, quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat, vt probant Cæphal. dicto cons. 41. sub n. 18. vers. quibus infertur, &c. cum seq. Seraphin. de priuileg. iuram priuil. 158. per totum Surdus dec. 225. sub n. 9. vers. ad se-
10 cundùm dicebant, ac sequentibus, & alij. Ac demum ex communi vsu, & obseruantia vbique fere recepta sub hac forma contrahendi in huiusmodi negotiis, vt bene aduertit Bursat. dicto cons. 39. num. 4. vers. idem ergo debet impertare, &c. & respondit Menoch. cons. 104. sub n. 70. vers. id quod pro more, &c. Surdus dec. 213. sub n. 4. vers. certum est autem, &c. Quibus equidem eliditur prorsus obiectio, quod clausula illa (pacta executiua, &c.) respiciat solâ conuentionē super fructibus correspectiuis, tum quia contrarium apparet ex lectura instrumenti, in cuius fine legitur inter clausulas generales Renunciantes, &c. pluri pretio, &c. & iurauerunt
11 habere ratum, & non contrauenire, &c. quæ ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, vt paret ex earum verbis, ac iuri consonum est l. talis scriptura, §. fin. D. de leg. 1. cap. secundò requiris, in princip. c. inquisitioni, de apell. Rota decisione 378. sub numero 1. versiculo vt patet ex illa clausula part. 4. diuers. & penes Cardinalem Manticam decisione 52. numero 2. versiculo quæ clausula. cum sequenti, Buratt. decisione 161. numero 12. versiculo & ideo dicta clausula, &c. Tum quia pro iustificatione hypothecæ cætera præmissa satis, superque sufficiunt.

Ideoque secuta dictorum bonorum euictione licuit emptoribus præfato remedio experiri contra dictos Clericos posteriores possessores aliorum, quæ tempore dicti contractus, seu postea venditorum fuisse, ex ipso processu probatur, pro
12 restitutione pretij soluti, vt ex publicis instrumentis apparet, ac pro damnis, & interesse passis iuxta iuris dispositionem leg. edicta re, D. de euict. leg. non dubitatur, l. si cum quæstio, Codice eodem, Mysinger. obseruatione 54. numero 1. centuria 1. & in specie respondit Rota decisione 9. numero 1. versiculo hypotheca enim, & per eot. decisionem 13. numero 2. vers. cum ex natura euictionis, &c. parte 4. diuers. & decisione 407. numero 8. versiculo & demum cum sequenti, parte 5. recent. Esto quod sola legatur obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & iuris,
13 &c. nam illa eque comprehendit liiis susceptionem, refectionemque damnorum, ac interesse, &c. & plenam indemnitatis conseruationem per text. in lege pater dotem, D. de dot. præ legat. Ruin. consil. 187. sub numero 1. versiculo sed promissis non obstantibus, cum sequentibus, lib. 1. Paris. consil. 16. num. 125. vers. ad quod etiam facit, lib. 2. cum aliis relatis à Modern. Pisauren. de euiction. q. 2. n. 13. vers. nam purificantur.

Nec obstant quæ repetuntur impugnando iustificationem credit Actorum, quos propriè negligentia, & culpa euictionem passos fuisse prætenditur; cum quia consenserunt in iudices laicos quorum iurisdictioni dicta Schola, seu Confraternitas non est subiecta; tum quia fuerunt ab eis prætermissæ exceptiones, quibus facile poterant euincentes excludi.

Siquidem obiectus iurisdictionis defectus ex hactenus deductis non probatur, vt necessarium esset, alias enim huiusmodi Congregationes Laicorum à quibus reguntur, & gubernantur, licet locum habeant in quo conueniunt, & Capellam siue Altare in Ecclesia Sancti Satyri, ac opera pietatis exerceant, eaque ratione sint permissæ, ac plurimum commendandæ, non tamen loca Ecclesiastica censeri possunt, vt fori exemptione,
ac priuilegio fruantur, nisi Episcopi, vel alterius 14
facultatem habentis auctoritate institutæ fuerint, & alia concurrant ad hunc effectum necessaria, iuxta textum in capite ad hæc, cum ibi not. per DD. de relig. domib. Bartolus in lege cum senatus, sub numero 4. versiculo quæro quid si relinquitur, &c. D. de rebus dubiis, & in lege finali, sub numero 6. versiculo quædam Collegia approbantur, D. de Colleg. illicit. Baldus in lege, si quis ad declinandum, §. in omnibus, sub numero 19. versiculo respondeo, &c. Codice de Episc. & Cler. & explicat Innocentius in cap. dilecta, sub num. 2. vers. societas est, & sub num. 4. vers. item videtur, cum sequenti de excess. Prælat. Imol. in cap. officij sub numero 20. vers. circa primum, &c. sub num. 21. vers. circa secundum, &c. vers. vnde aduerte pro ista parte, &c. vers. sed aduerte quia vt dicit Baldus &c. vers. aduerte quia pro opinione D. Card. &c. de testam. Felin. in c. de quarta, sub num. 11. versiculo secunda declaratio, &c. de præcr. Calder. consilio 4. de relig. domib. Card. Florent. consilio 11. pro enucleatione omnium, sub numero 2. versiculo oppositum de iure conseo, cum seq. & consil. 13. pro elucidatione dubiorum sub numero 2. vers. contrarium est verum, &c. ac sequenti per tot. Fed. de Sen. consilio 130. factum est tale, quædam domus, sub numero 2. versiculo sed contra videtur, Abbas consilio 31. ad claram decisionem, sub numero 1. versiculo sed his non obstantibus, &c. cum sequentibus per tot. parte 1. Castrensis consil. 301. prædicta dubia, sub numero 2. versiculo nec possunt dicere illi de Schola lib. 2. Alexand. cons. 120. super eo quod quæritur sub num. 3. vers. prout etiam respondet, lib. 1. Iason. consil. 118. quoniam vt inquit Philosophus, sub numero 1. versiculo vltra ergo, &c. cum sequentibus libro 2. Paris. consilio 34. à num. 9. vers. istis tamen non obstantibus, cum sequentibus, lib. 4. Antonius Gabr. commun. conclus. lib. 6. titulo de pia caus. conclus. 1. & numero 7. vers. tenende primam opinionem, & num. 13. versic. quartò infertur, ac sequentibus, Hieronymus Gabriel. consil. 162. num. 2. versic. primò quia, &c. cum sequentibus, lib. 1. Magdalen. de num. test. in testament. requisit. part. 1. cap. 13. num. 21. versic. prout in proposito, & parte 2. cap. 2. num. 24. vers. prout etiam, &c. cum pluribus sequentibus Ioseph. Ludou. decisione Perusin. 90. sub num. 9. vers. primò quia, &c. Magon. dec. Lucen. 19. num. 15.

vers.

versiculo ad secundam, cum sequenti Valasc. *consult.* 105. *numero* 5. *versiculo sed hoc est intelligendum, cum sequentibus, sub numero* 47. *versiculo si vero, cum sequenti per tot. numero* 54. Mastill. *decisione* 110. *sub numero* 16. *versiculo & controversia*, Monet. *de commiss. vltim. volunt Capite* 4. *sub numero* 26. *versiculo ex hoc facile erit*, &c. Rota penes Comitul. *decisione* 94. *numero* 3. *versiculo cum enim*. &c. *& latius dec.* 117. *numero* 13. *versic. Ecclesiastica tamen, cum sequentibus, num.* 37. *versic. & sane.* &c. *ac decis.* 574. *sub num.* 5. *versiculo ideo si debet attendi*, &c. *cum seq. part.* 1. *diuersor.* Coccin. *dec.* 210. *num.* 1. *vers. nam licet confraternitas cum sequentibus*, Castill. *decis.* 2. *num.* 12. *vers. nec poterat*, &c. *lib.* 1. & alij relati per Carolum de Grassis *de effect. Clericat. effect.* 1. *n.* 122. *vers. quia dixi, cum sequentibus* & Reuerendissimum Episcopum Vgentin. *de offic. Episcop. allegat.* 75. *num.* 24. *vers. verum hac resolutio*, &c. *& de iur. Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 11. *sub num.* 78. *vers. quare circa vtrumque, & sub n.* 80. *vers. si de ipsis confraternitatum corporibus, cum sequent.* Neque protestatio facta pro parte Fisci sæcularis coram Vicario Archiepiscopali iudice Remissoriali sub die 3. Decembris 1648. vllum conuincit impedimentum examini, ac prosecutioni processus dictorum Clericorum verè præstitum fuisse, sed verbalem nullitatis oppositionem in forma, qua non attenta procedi poterat ad vlteriora stante repetita instantia pro eisdem Clericis die 17. Martij 1649. & expresso consensu confraternitatis ipsamet die præstito vt patet ex actis exhibitis.

Exceptiones autem pro parte Clericorum adductæ, quibus prætenditur euictionem euitari potuisse ad duo præcipuè capita rediguntur; alterum scilicet quod fideicommissum per Ioannem Paulum seniorem de Busutiis ordinatum ad fauorem eius filiarum, & descendentium ab eis, in casu quo Nicolaus, & Desiderius filij masculi hæredes instituti decederent sine filiis masculis legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, cuius vigore bona per eius filios vendita confraternitati fuerunt euicta, defecerit per existentiam Ioannis Pauli, & Felicis filiorum
15 Nicolai superstitum tempore mortis patris. Alterum veró, quod alienatio illa saltem ratione legitimę, & aliarum detractionum venditoribus debitarum in bonis patris fideicommittentis sustineretur *per textum in lege Marcellus. §. res quæ D. ad. S.C. Trebell.* quorum neutrum subsistere Domini censuerunt.

Quoniam fideicommissum à Ioanne Paulo institutum est successiuum inter masculos primum ac subinde fœminas earumque descendentes in perpetuum, vt apparet tam ex prohibitione alienationis in eodem testamento, ibi,,, *Et vlterius etiam prohibeo bona mea vsque in perpetuum quouis modo alienari, obligari, hypothecari, & si fieret alienatio, vel obligatio, quod sit nulla, & inualida & pars alienata, vel obligata applicetur alteri non alienanti,*
16 *nec obliganti*, &c. quæ cum fuerit realis, & verbis ampliatiuis in particulari oratione principaliter ordinata, continet absolutum atque perpetuum fideicommissum inter prædictos, quorum fauore facta censetur, vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur, nam aliàs eiusmodi prohibitionis perpetuitas inanis esset, ac verificari non posset, *lege filiusfamilias. §. Diui il* 2. *D. lege* 1. Bartolus *in lege qui Romæ, §. coheredes, sub numero* 3. *versiculo quod puto verum*, &c. *D. de verb. obligat.* Decianus *cons.* 41. *sub num.* 36. *vers. quia conclusio indubitatè procedit*, &c. *lib.* 1. Rota *dec.* 112 *num.* 4. *vers. tum quia part.* 2. *diuers.* & penes Cardinalem Caual. *dec.* 167. *num.* 1. *vers. de fideicommisso autem* &c. *& in recent. dec* 14 *part.* 1. *& decis.* 357. *num.* 2. *versic. ex ista enim annullatione alienationis*, &c. *part.* 4. *tom.* 2. *decisione* 284. *sub numero* 7. *versiculo & in hoc casu cessat omnis difficultas*, &c. *cum sequentibus, parte* 6. cum aliis per Modern. Roman. *disceptat.* 828. *num.* 7. *vers aliud est quando*, &c. *ac sequentibus*, & latius probatur in vtraque decisione coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio. Quam
etiam ex subsequenti dispositione in casu delicti, 17
vel fideicommissi, ac obligationis bonorum, & fructuum, in quibus ipsos filius masculos institutos, eorumque pariter descendentes comprehendit, eosque grauauit, vnde præcedens Illorum vocatio comprobatur *lege ab eo Codice de fideicomm.* Soccin. iun. *cons.* 136. *sub n.* 24. *vers. ex quibus omnibus lib.* 3. Decian. *dict. cons.* 41. *sub. n.* 33. *vers. quinta coniectura, cum seq. lib.* 1. Ac demum proprias filias
fœminas, & descendentes ex eis eodem ordine su- 18
periùs expresso substituit, ex quo pariter certior redditur eius intentio pro illarum successiua vocatione post descendentes masculos filiorum suorum in præcedenti parte testamenti *ad legem qui filiabus, in princip. lege si seruus plurium, §. fin. D. de leg.* 1. Rota penes Sanct. memor. Gregor. *dec.* 315. *sub n.* 2. *vers. longè magis, cum seq. & in recent. dec.* 10. *n.* 9. *vers. minus facit*, &c. *& dec.* 14. *sub. num.* 5. *vers. quia vulgare est*, &c. *part.* 1. *& dec* 4. *n* 7. *vers. quod propterea*, &c. *part.* 4. *tom.* 2. cum aliis relatis per Fus. *cons.* 41. *sub n* 102. *vers. his accedat. & n* 122.
vers. & proinde, &c. Et ex aliis partibus eiusdem 19
testamenti optimè ponderatis in præcedenti decisione coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio sub die 18. Martij 1648. Quæ ad conuincendam testatoris voluntatem coniungi debent, ac insimul considerari, Rota penes san. mem. Gregor. *dict. dec.* 315. *n.* 9. *vers. qua coiectura, ac in recent. dec.* 266. *n.* 19. *vers. nam coniecturis*, &c. *p.* 1. *dec.* 21. *n.* 16. *vers. & coniectura singula, cum seqq p.* 5. & sæpe in aliis.

Quare cum præfati Felix, & Ioannes Paulus 20
perfectiorem vitam eligentes solemnem professionem emiserint; ille scilicet in congregatione Clericorum Regularium sancti Pauli, iste verò in religione Patrum minorum Conuentualium sancti Francisci, quas testator non quidem in religionis odio (quod ab intentione Christiani hominis prorsus alienum censeri debet) sed fauore descendentium ex proprio sanguine, inter quos voluit eius bona perpetuò conseruari, vt clare conuincit prædicta subsequens alienationis prohibitio, ab eius bonis exclusit, vt legitur ibi: *Et si omnes decesserint sine filiis legitimis. & vt suprà (scilicet de legitimo matrimonio natis, & procreatis) ita quod spurij etiam legitimati non succedant, vel aliquod Monasterium, quod tunc succedant filiæ meæ, & earum filij legitimi, & vt supra, in stirpes, & non in capita, sine detractione*, &c. Et tunc purificata fuit successiua substitutio, filiarum ac descendentium ex eis perinde ac si illi naturaliter præmortui fuissent, quales ad hunc effectum, stante expressa Monasterij exclusione reputantur, ad textum *in capite placuit il* 2. vbi glossa *in verb. mortuus* 16. *quæstione* 1. & theor. Bartol. *in lege Deo nobis, numero* 1. *versic. item ingressus, cum sequent.* ibique Baldus *sub numero* 10. *versiculo sol. dicit. Cyn.* &c. & Castrensis *sub*

num.5.versic vbicumque ergo apparet,&c.C.de Episcop.& Cler.& in Auth.*nisi rogati,sub num.3. vers. si ergo appareat de contraria intentione,Cod. ad S.C. Trebell.*& rursus idem Baldus *in capite in præsentia, sub numero 41.versiculo in contrarium,*&c.vbi Dec. *sub numero 229. versiculo sed mihi nullo modo consonat,*&c.*de probat.*& iterum Dec. *consilio 258 visis his quæ nouissimè scripta sunt,* &c. *sub numero 3.versiculo circa primum* , &c. *cum sequenti prope finem, versiculo & ideo cum bona de quibus agitur, consilio 426.in duobus dubiis,numero 2. versiculo circa primum arbitror.*&c.Decian.*consilio 41.sub numero 30. versiculo quarta coniectura , cum sequenti , libro 1. cons.61.sub numero 2. versic quia respondetur , cum sequenti,libro5.*Ofasch.*decisione 126. sub numero 19. vers.quare cum dicendum non sit, sub num. 24.vers. ex prædictis igitur ,* &c. *cum sequentibus,*Marzar.*de fideicommiss. quæstione 31.* Menoch. *præsumpt. 83. num.3.versic,& dicendum est,*&c.*lib.4.*Franch. *dec. 29.sub num.5.vers.nec obstat textus cum seqq.* Sfort. Odd.*de compend part.6.art.vltim.in secund.dub.seu quæst.n.22.vers.limita decimo,*&c.*cum seqq.* Didac. *resol.19.sub num. 11. versic. quartum verum esse censeo,lib.1.*Mantic.*de coniect.lib.8 tit.12. sub num.25. vers.sed ego puto,num.28 vers sed certè,*&c.*cum seq. lib.11.tit.7.sub num.18.vers. decimò debet restringi, cum sequent.* Ioannes Guttierrez *canon. quæst. c. 32. num. 26. vers. secundò.eadem recepta sententia, &c.* cum aliis relatis per Sanchez. *ad præcept.decal.lib. 7.cap.15.sub num.19.vers.& confirmatur,*&c.*cap.16. sub n.22.vers sed multo veriùs existimo,* &c.Maresc. *resol.21.num.65.vers. vndecima limitatio,* &c. *cum seqq.lib.3.*

21 Neque applicatur obiecta conclusio regulariter vera,communique DD.sententia recepta,quod saltem viuentibus naturaliter professis bona remaneant penes Monasteria alias capacia ea retinendi communi, intereaque substituti non admittantur.

22 Quia non procedit,quando repugnat testatoris voluntas expressis verbis illa excludentis. Hæc enim cessante (vt dictum est) regionis odio, maximè attendi,atque seruari debet §.*disponat.*in Auth.
23 *de nupt.cap.vltima voluntas 13 quæst.2.* Ac proinde statim patet aditus substitutis,non aliter, ac si ipsi Monasteria ex propriis regulis, seu constitutionibus essent omninò incapacia,prout in effectu in huiusmodi casibus ex voluntate disponentium efficiuntur,vt bene probat Didac. *dicta resolutione 19.sub numero 11. vers. quartum verum esse censeo, lib.1* & declarat Peregrinus *de fideicomm. art. 28. sub numero 82 versiculo intellige nisi testator.*Nicol. Intrigliol. *de substitut. centuria 3. quæstione 63. sub numero 42.versiculo & tunc exclusio,*&c.ac aliis relatis Marescott.*dicta resolutione 21. numero 81. versiculo rursus intelligi debent ,* &c. *cum sequentibus, libro 3.* & respondit Rota *Bononien. fideicomm.* 21. *Maij* 1636.*coram Reuerendissimo Domino meo Terracinen.in recentior. decisione 135. sub numero 15. versiculo nec facit quod cum Ioannes ,* &c. *cum seq.* vbi dictum fuit secundum hanc distinctionem intelligendos esse DD. pro Monasterio adductos part.7.Et hæc quidem testatoris voluntas certior redditur adhuc ex præcedenti parte eiusdem testamenti,in qua legauit Horatio alteri filio iam professo in Monasterio Montis Oliueti annuas tantùm liberas duodeuiginti donec naturaliter vixerit cum expressa declaratione, quod nullum super eis ius,vel actio dicto Monasterio acquiretur,quæ
declaratio(quicquid sit de illius validitate,& effe- 24
ctu) efficax tamen est ad demonstrandam eius intentionem excludendi Monasteria etiam durante vita filij ingressi,vt bene in specie aduertit,& probat Decian.*cons.61.sub num.4.vers.addo etiam,*&c. *cum seqq.lib.5.*

Præterea cessare videtur omnis difficultas;quia filiæ testatoris, & descendentes ex eis fuerunt vocatæ non solùm in casu mortis masculorum , verùm etiam cuiuscumque alienationis,obligationis & hypothecæ bonorum hæreditatis , vel eorum fructuum,vt legitur in dict. vers. *& vlterius etiam prohibet* &c. & inferiùs in vers. *prohibeoque etiam dictis filiis, & descendentibus , meis* &c. proculdubio euenit, tam ob alienationem dictorum bonorum per Nicolaum primum hæredem venditorum dictæ Confraternitati, quàm pe vniuersalem donationem , ac dispositionem respectiuè factas à dictis Felice,ac Ioanne Paulo in personas , & loca sub dicto fideicommisso non comprehensa , quinetiam prohibitas nempe Octauianum,& monaste-
ria prædicta;ideoque ex hoc quoque capite sta- 25
tim agere potuerunt ad ea vindicanda , non expectata morte alienantium *lege peto.§ fratres,leg.cum pater,§.si liberis,D.de legat.2.leg. cum fidei hæredis, lege quidam,& lege rogo , D. de fideicommiss. liberto* Molina *de primogen.libro 1.capite 16.numero 32. versiculo vnum tamen ,* &c. Rota *decisione 379. numero 2.versiculo nam testator parte 1. diuersor.* & in specie declarant Pett. *de fideicommiss. quæstione 8. sub numero 516.versiculo declaratur modo ,* &c. Didac Spin.*in specul. testament. glossa 27. princip. sub numero 27. versiculo quid autem erit in Monasterio capax.*&c.*cum sequenti* & Fusar.*de substitut.quæstione 430. numero 6. versiculo declaratur quartò ,* &c.
Etiam si alij adhuc extarent præuocari capaces, 26
qui tamen non agerent , nec velle agere declararent pro illorum reuocatione , Cephal. *consil. 318. numero 33. versiculo cum igitur omnes ,* &c. *cum sequentibus* Rota *decisione 73. pagina 1.recentior.* cum aliis relatis per Modern. Brixien. *de substitut. quæstione 318.numero 115. versiculo ampliatur tertiò,*&c. *cum sequentibus.*

Altera verò exceptio detractionis legitimæ,siue 27
aliarum competentium filiis testatoris , qui bona prædicta vendiderunt , non poterat impedire euictionem stantibus præcedentibus alienationibus per eos factis, ac supellectibus, & mercibus , cæterisque effectibus hæreditatiis ad eos delatis,quibus(alio non constito)censentur absumptæ, Peregrinus *de fideicommiss. articulo 39. sub numero 4. versiculo effectus autem est,*&c. Rota penes Cardinalem Seraphin.*decisionem 321.sub numero 17.versiculo ideo cum exceptio,ac sequenti,in recentiores, decisione 462. sub num. 6. versiculo & in omnem euentum,*&c.*cum sequent part.4.ac decis.542.sub num.8. vers.quia Dominus placuit responsio,*&c: *part.5.*& in aliis relatis *in Romana fidecommissi de Capite ferreo coram me sub die 10. Martij. 1645. in §. non obstat, quod hæc portio,cum sequenti sub die 19. Februarij 1646.in §.altera verò detractio,* &c. *versiculo pro ea vero parte* &c. Prout fuit etiam declaratum per sententias conformes iudicum eiusdem ciuitatis sub die 30. Iunij 1613. & 22. Martij 1627. in executione aliarum duarum conformium præcedentium super meritis prolatarum in iudicatum transactas , & euictioni mandantes ; quæ tanquam latæ cum legitimis contradictoribus, scilicet cum Priore , & Deputatis dictæ

Scholæ

Scholæ possessoribus, ac reis principaliter conuentis, scientibus etiam, ac intimatis Auctoribus, siue eorum hæredibus, ac successoribus sufficiunt ad probandam huiusmodi liquidationem donec aliud appareat *leg. auctore laudato*, vbi Bald. *in princip. & num. 1. Versicul. nota ergo quod sufficit, Cod. de euict.* Natt. *consil.* 300. *sub num. 1. Versicul. & ita cum dicto Teremo*, &c. Didac *PP. Quæst. cap. 13. sub num. 5. Versicul. nec enim dubium esse potest*, Rota *decis. 161. sub numero 4. versic. idem probatur ex sententia Magistratus Mediolani, part. 2. decis. 739. num. 19. Vers. maximè quia* &c. *cum seqq. part. 4. tom. 3. ac decis. 340. num. 8. Vers. attamen sententia*, &c. *part. 5. recent.*

Neque subsistit quod dd. sententiæ fuerint latæ contra dictos Clericos Sancti Barnabæ in illo iudicio citatos; Quia licet ab initio fuerit illis intimatus Actorum libellus cum citatione si sua putarent interesse, nihil tamen contra ipsos actum fuit neque fuerunt in dictis sententiis
29 nominari, vel comprehensi, Ideoque citatio illa non coactiua, nec vllius roboris aduersus eos non inficit processum, ac sententias contra laicos pro eorum particulari ac distincto interesse legitimè latas, iuxta theoric. Bartol. *in leg. iurisperito §. final. Versic. Et si est causa, Digestis de excusat. tut.* Felyn. *in cap. cum inter, sub num.* 10. *Versic. similiter*, &c. *& infr. de sentent. & re iudicat.* Marian. Soccin. *in cap. 1. sub numero 18. Vers. decimaquinta declaratio est*, &c. *de for. compet* Gabr. *consil. 56. num. 16. Versic. quia conclusio supradicta non procedit*, &c. *cum sequent. lib. 1* Rota *decis. 451. sub numero 7. Vers. Et è conuerso.* &c. *p. 2. recent.*

Cum itaque ex prædictis, & aliis pleniùs adductis inpræcedentibus Decisionibus coram præfato Reuerendiss. Patre Domino Bichio iustificetur euictio, quam passa fuit Schola, siue Confraternitas, iure meritò fuit illi concessa immissio pro restitutione pretij, ac refectione damnorum, & interesse, prout conuenit bonæ fidei, quæ ma-
30 ximè attenditur in his iudiciis, vt respondit I. C. *in leg. exempto, in princip. & leg. emptorem*, vbi Bartol. & DD. *Digestis de actio. empt. leg. Herennius Modestinus, vers. quæritur cum emptrix. Digestis de euiction* Alexander. *consil. 63. Diligenter inspectis, & consideratis his, sub num. 12. Versicul. fortius dico*, &c. *lib. 6.* Didac. *variarum resolut. lib. 3. cap. 17. sub num. 6. Versicul. sextò quamuis*, &c. Surdus *decis. 22. sub num. 7. Vers. nec dicatur, cum sequent.* Rota *in Tusculan. releuat. indemnitat. 20. Iunij 1614. coram Sanctissimo Domino Nostro in recentior. decis. 630. sub num. 4 Vers. minus refragari*, &c. *part. 1. & decis. 18. num. 36. Versic. & aliàs certum est, part. 4. tom. 2. & decis. 390. num. 1. versic. admittunt enim DD. ac sequent. part. 5.* & penes Coccin. *decis. 27. num. 3. Versic. Sed tollitur omnis scrupulus*, &c. & in aliis.

Et ita fuit resolutum vtraque parte Informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. CORRADO.

Bononien. Prædij.

Lunæ 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium euictionis, ad quæ extendatur quando illi sit locus: & quæ in eius Iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo probetur, & quomodo hæc procedant in permutatione, vbi *Statutum Bononiæ sub Rubr. Pactum constituti, & libelli in permutatione consideratur.*

SVMMARIVM.

1 *Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictum, n. 7.*

2 *Et hoc procedit etiam in Bonorum permutatione.*

3 *Et non tam de Iure communi, quam vigore* Statuti Bononien. sub Rubr. Pactum constituti, & libelli in permutatione, *quando in Instrumento ibi celebrato adest pactum speciale pro defensione*, &c. *& euictione*, &c. *& constituti*, &c. *ac alia executiua latius extensa in formulario dictæ Ciuitatis Instrumentorum, inter contrahentes vicissim conuenta leguntur.*

4 *Mandatum potest relaxari contra eum, qui suscepit in se Iudicium, ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta, ex eodem Processu, pro indemnitate succumbentis.*

5 *Valor rei probatur ex Instrumento venditionis, in quo legitur illius æstimatio.*

6 *Valere tanti censetur res, quanti fuit empta, nisi aliud probetur quia emptor non præsumitur stultus.*

7 *Interesse, quod passus est euictus ob euictionem, attendi debet, ac proinde præstari ab eo, qui est de euictione obligatus, vigore suæ obligationis.*

8 *Procedit etiam vigore pacti specialis refectionis damnorum, & interesse in Instrumento conuertitur, iuxtà extensionem formularij Instrumentorum Bononiæ.*

9 *Materia hæc claré explicatur per* Rot. in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. decis. 227. & in dec. 710. p. 4. to. 2. & 3. alibi.

10 *Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario & anno, quia ex præsumptione legali tanti regulariter huiusmodi fructus, æstimari solent.*

12 *Iactare voluisse suum, plus debito soluendo, non potest censeri diligens, ac prudens Pater familias, vt successu temporis litibus, atque dispendiis ab eius Auctoribus recuperaretur.*

13 *Liquidatio fructuum in materia euictionis, stante ipsius, ac temporis certitudine, leniores probationes requirit, arbitrio Iudicis.*

14 *Et ad hunc effectum, sufficit etiam æstimatio, seu calculus etiam inter alios factus*

14 *Et sola coniectura Iudicis animum persuadentes, sufficiunt.*

15 *Detractiones possunt eximere bona è fideicommissis.*

16 *Bona à fideicommisso possunt eximi, mediante aliorum liberorum subrogatione, concurrente Apostolica derogatione.*

17 *Actio pro liberatione à molestiis contrà Authorem, non competit priusquam ipsa molestia sint illata.*

18 *Eoque minus stante facultate emptori attributa pleniorem procurandi securitatem.*

19 *Obligatus inuestire certam summam pro euictione, excusatur à non implemento, quando ex defectu illius nullum damnum senserit alteri ex contrahentibus, ac illi nihil deperierit.*

20 *Et eo magis quando in contractu permutationis passus est imò ipse mea molestias pro euictione reciprocè ab altero promissa.*

DECISIO LVI.

FActa nonnullorum bonorum immobilium in Agro Booonico. existentium permutatione inter Co. Franciscum Mariam Boschettum ex vna, & Marchionem Ioannem Mariam Fontanam ex altera parte, alienauit Marchio Prædium ex ea receptum in loco nuncupato Bagnarolæ Ioseph, & Ludouico Fratribus de Ghellis pretio libr. triginta quatuor millium monetæ illarum partium; A quibus cum nonnullos post annos fuerit per Ludouicum filium Alphonsi de Sabatinis euictum vigore præcedentis Fideicommissi primogenitalis qu. Marci Antonij eius patrui magni, condemnatus fuit idem Marchio eorum author ad restitutionem pretij vnà cum fructibus, quos dd. Fratres ex bonis euictis percipere non potuerunt loco damnorum, & interesse, & satisfecit, vt apparet ex publico Instrumento inter eos celebrato die 5. Iunij 1642. in quo dd. fructus annorum octo, & dierum sexdecim, quibus præfati de Ghellis remanserunt ob eam causam ipsis bonis priuati, fuerunt concorditer liquidari ad summam libr. tresdecim millium sexcentarum septuaginta quinque, & solidum vndecim, inito calculo ad rationem quinque pro centenario d. pretij conuenti, vt legitur in d. Instrumento, Quare instante modo Marchione contra Co. Claudium filium, & hæredem d. Com. Francisci Mariæ Boscherti, ac de euictione obligatum ex d. contractu permutationis pro refectione, ac restitutione huiusmodi damnorum, & interesse Dubitaui. An, & pro qua summa Comes teneatur. & sit contra eum relaxandum mandatum. Et Domini pro Actore informante responderunt.

Quia cum ex processu constet Prædium à q. Com. Francisco Maria d. permutationis titulo traditum Marchioni Fontanæ iam diù realiter euictum, atque ablatum fuisse à dd. de Ghellis ab ipso Marchione causam habentibus, illumque subindè coactum præuiis decisionibus coram R. D. meo Terracinen. sub die 27. Iunij 1639. & 13. Febr. 1640. ac sententia Rotali interpellato, causæque assistente d. Com. Boschetto prolata ad restitutionem pretij, & fructuum prædictorum. Hinc pariter sequi-
1 tur Com. Claudium Patris hæredem teneri ad eorum omnium restitutionem ratione interesse Marchionis, tam ex dispositione Iuris communis per text. in *l. si venditione, & l. euictare la 2. Digest. de euict. l. si controuersia l. si cum quæstio l. cum succes-*
2 *sores, Cod. eod. tit.* quarum legum dispositio procedit etiam in permutatione *l. 1. Cod. de rer. permut. l. si permutationis Cod. de euict.* Menoch. *præs.* 118. *n. 18. vers. atque in permutatione,* &c. *lib. 3.* Cabal. *de euict. §. 4 n. 43. vers. quid in contractu permutationis,* &c. cum aliis relatis per Moder. Pisauten. *in simil. tract. de euict q. 140. sub num. 1. cum seq.* quàm ex pactis specialibus pro defensione, &c. & euictione, &c. bonorum permutatorum, &c. & Consti- 3
tuto, &c. ac aliis executiuis, &c. inter contrahentes vicissim conuentis; quæ leguntur in d. Instrumento in processu fol. 18. p. 2. & seq. latius extensis in Formular. Ciuitat. Bonon. vbi fuit celebratum, in fin. secund. Volum. statutorum fol. 18. ac seq. sub Rubr. Pactum Constituti, & Libelli in permutatione, &c. *l. sciendum ff. de euict.* Franch. *decis.* 34. *num. 2. vers. sed quia in Instrumento permutationis,* &c. *ac seq.* Rota penes Cardinal. Sciaph. *dec.* 787. *num. 1. vers. vnde cum habeamus expressum pactum,* &c. & sanct. mem. Gregor. *decis. 25. per tot. in rec. decis. 552. sub num. 10. vers. secundum part. 3. dec. 281. sub num. 1. vers. fundamentum decisione fuit,* &c. *cum seq. part.* 4. Et demùm ex peculiari obligatione ipsius Comitis Claudij ab eius Procuratore specialiter constituto per Instrumentum mandati celebratum die 3. Martij 1639. facta in actu susceptionis d. Iudicij, ac defensionis causæ per acta Francisci Poccobelli Notarij Rotalis sub die 14. eiusdem mensis, quo casu potest contra eum relaxari mandatum ex eodem Processu pro indemnitate Marchionis, iuxtà text. in *leg. minor. 25. an-* 4
nus in fin princip. vers. nam si ei fundus. Dig. de euict. Castr. *in leg. cum vendente sub num. 3. vers. Imò, & per viam executiuam C. vbi caus. Fiscal.* P. Barbos. *in leg. Venditer, sub num.* 188. *Versic. quinimo, ff. de Iudic.*

Pretium autem in ea summa librarum triginta quatuor millium comprobatur non solum ex Instrumento Donationis eiusdem Prædij per d. q. Marcum Antonium de Sabatinis factæ ann. 1591. die vltima Octobris Alphonso eius ex Patre Nepoti ac eius primogenitis, cum perpetuo inter eos fideicommisso in quo fuit particulariter assertum valoris scutorum circiter septem millium septingentorum d. summam propè attingentibus, qui successiuè probabiliter augeri potuit. Verùm etiam 5
ex instrumento alienationis per Marchionem factę in dd. de Ghellis anno 1628. 22. Octobris in quo tanti fuit æstimatum, Bald. *in leg. cum fundus, §. quanquam sub n. 1. in fin. vers. in gloss. si fundus,* &c. dicens quod emptor non præsumitur stoltus, & ideò res tanti valere censetur, quanti vendita fuit nisi aliud probetur *ff. de reb. eorum,* Cephal. *cons.* 26.
sub n. 15. Versic. Postremo, &c. ac seq. Menoch. *cons.* 6
358. *sub n. 22. vers. quinto confert,* &c. *cum seq.* Surd. *cons.* 181. *sub n. 21. vers. tamen fallit,* &c. Mastrill. *decis.* 280. *n.* 52. *vers. Et res tanti dicitur valere,* &c. *cum seq.* Et ex alio sub die 5. Iulij 1642. in quo eandem summam ipsis Emptoribus à Marchione restitutam fuisse apparet præcedentibus dictis Decisionibus, ac Sententia Rotali ita expressè declarantibus, ipsumque Marchionem condemnantibus.
Quæ ideo attendi, ac Marchioni restituenda est 7
ratione interesse, quod passus est ob d. euictionem, atque præstari debet tam ex natura contractus *leg. euicta la 1. & la 2.* vbi gloss. & DD. *l. si cum venditor, §. final. ff. de euict.* cum aliis supra citatis, quàm ex pacto speciali refectionis damnorum, & interesse in dicto Instrumento explicitè conuento, ac
plenius in præcitato formulario extenso, Castr. 8
in leg. Titius cum decederet n. 3. versic. ex decisione vero, &c. *ff. de Action empt.* Peregr. *de fideicommiss. art. 52. sub num. 55. vers. punctus,* &c. & respondit

Rota

Rota *in decis. 13. numero 1. versic. qui debet attendi*, &c. *cum seq. ac decis.* 378. *numero* 1. *vers. & quod huiusmodi tempus*, &c. *part.* 4. *diuers.* & latius in
9 Ferrarien. *Decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. decis.* 227. *à num.* 3. *vers. quia huic obiecto fuit responsum*, &c. *cum sequent. ac decis.* 710. *part.* 4. *tom.* 2. *&* 3. in quibus clarè explicatur hæc materia, & in aliis relatis per Maresc. *resolut.* 79. *sub n.* 5. *vers. & est sciendum*, &c. *cum seqq. lib.* 2. & per Modern. Pisauren. *in d. tract. de euict. quæst.* 179. *à n.* 20. *versic. At contra*, &c. *cum seqq.*

10 Liquidatio vero fructuum in d. summa librarum tredecim millium sexcentarum septuaginta quinque, & solidorum vndecim calculata super eodem valore ad rationem librarum quinque pro singulis centenariis, & annis ab euictione re ipsa secuta, & ablatione bonorum vigore executionis factæ anno 1639. Visa fuit Dominis proportionabilis, & satis iustificata tam ex præsumptione legali, secundum quam fructus bonorum huiusmodi immobilium tanti regulariter æstimari solent iuxtà gloss. in Auth. *perpetua in verb. iustæ Cod. de Sacrosanct. Eccles.* & in his terminis respondit Rota *in d. Ferrarien. Decimarum coram bon. mem. Vbald. in recent. decis.* 718. *numero* 1. *vers. qui valor. apparet taxatus*, &c. *part.* 4. *tom.* 3. Thesaur. Iun. *quæst. forens.* 3. *in fin. vers. item fructus, lib.* 3. Quam ex dicto Instrumento die 5. Iulij 1642. celebrato
11 inter dd. de Ghellis, & Marchionem qui sanè maximè prudens, ac diligens paterfamilias censeri non potest proprium iactare voluisse, vt successu temporis, litibus, atque dispendiis ab eius Auctoribus recuperaretur ad *leg. cum de indebito vers. qui enim soluit*, &c. *Digest. de probat.* In hac enim
12 materia stante certitudine euictionis, ac temporis, quo Prædium fuit à Ghellis ablatum, leniores probationes pro liquidatione fructuum arbitrio Iudicis admittuntur vt in specie respondit Rota *decis.* 317. *num.* 21. *vers. & in consueto ac sub numero* 24. *versicul. sed in casu nostro ac seq. part.* 4. *tom.* 2. *& decis.* 718. *num. vers. & supradicta cum seqq. eadem p.* 4. *tom* 3. *& in decis.* 521. *sub num.* 10. *vers. super quantitate*, &c. *cum seq. p.* 5. *recentior. vbi num.* 16. *versic. Id quod etiam*; &c. dicitur ad hunc effectum sufficere æstimationes, seù calcu-
13 los etiam inter alios factos, post Alciat. *consil.* 116. *à num.* 3. *versic. dico igitur*, &c. *cum sequent. lib.* 5. loquentem de huiusmodi liquidatione in transactione inter alias personas facta, quia solæ coniecturæ Iudicis animum persuadentes sufficiunt.

14 Nec obstat, quod bona quoque per Marchionem Fontanam cum Com. Boschetto permutata fideicommissis maiorum subiecta dicantur.

15 Tum quia nec id probatur attentis præcipuè detractionibus quæ in omnem casum illa potuerunt ab eis (si quæ apparerent) eximere *leg. Marcellus*, §. *Res quæ Digest. ad S.C. Trebell. leg. quoniam in prioribus, & leg. omnimodo, Codice de Inofficios. testament.* Osasc. *decis.* 148. *sub numero* 13. *versic. ratio pariter*, &c. Decian. *consil.* 85. *sub num.* 1. *cum sequent. lib.* 2. Peregrin. *de Fideicommiss. articulo* 36. *num.* 27. *vers. Præterea*, Rota *decis.* 342. *num.* 4. *vers. cessare visa fuit p.* 5. *recent.*

Tum quia hoc specialiter fuit narratum in dicto Instrumento ex parte Marchionis, quod non fecit Comes ex parte sua, imò idem Comes pro abundantiori cautela constitutus fuit Procurator ad petendam, & impetrandam Apostolicam derogationem, & aliorum Marchionis bonorum subrogationem, quo magis securus esset, vt in eo legitur in Processu. fol. 22. pag. 2. Versic. Conuenientes, &c. iuxta tradita per Rotam penes bon. 16
memor. Cardin. Millin. *decis.* 116. *num.* 2. *versic. de quo dicebant Domini*, &c. *cum seq. & in recentior. decis.* 402. *numero* 14. *Versic. Hodie tamen*, &c. *part.* 4. *tom.* 2. Quare cum nullæ adhuc fue- 17
rint ob hanc causam Comiti bene notam, ac specialiter insinuatam illatæ ipsi, vel eius successoribus molestiæ, non potest vtique Marchio ea ratione conueniri pro liberatione, vel aliis, siue in exercitio Iuris sui impediri *leg.* 1. §. *venditorum, in fine ff. de act. empt.* Surdus *decis.* 265. *sub numero* 27. *versic. Et quamuis, ac sequentibus*, & respondit Rota penes sanct. memor. Gregor. XV. *decis.* 90. *à numero* 8. *versic. præterea non procedit, cum sequent. ac in recentior. decis.* 753. *sub numero* 2. *versic. secundò*, &c. *part.* 3. *& dec.* 207. *num.* 13. *Versic. Ideoque cum iuuari non valeret*, &c. *cum sequent. part.* 5. Eoque minus stante facultate Comiti attributa pleniorem procurandi securitatem ad 18
leg. debitor meus Digest. de Negot. gest. leg. quoties §. *sicut autem, Digestis de administr. tutor.* Roman. *consil.* 187. *num.* 5. *versic. Aut non soluit*, &c. Alban. *consil.* 217. *num.* 23. *versic. Ad prædicta*, Surdus *consil.* 290. *sub num.* 33. *Versic. Verùm ego*, &c. cum aliis relatis per Hering. *de fideiussor. cap.* 27. *part.* 1. *sub numero* 264. *Versicul. Decimotertio quando bona debitoris*, &c. *cum seq.*

Minus obstat, quod Marchio non inuestiuerit libr. quatuor mille sibi solutas à Com. Boschetto pro adæquatione contractus, vt tenebatur ex pacto ibidem conuento in dict. Processu fol. 21. pagin. 1. versic. Conuenerunt partes prædictæ, &c.

Quia cum nullum ob id damnum senserit Co- 19
mes, neque eius Hæredes, ac successores, nihilque prorsus illis deperierit, excusatur Dominus Marchio, vt probat Surdus *dicta decis.* 265. *n.* 39. *versicul. & defectus implementi*, &c. & respondit Rota penes Cardinal. Seraphin. *decis.* 1243. *num.* 5. *versicul. non obstat quod emptor possit agere*, &c. *& in Romana Palatij seu Census VII. Maij M. D. X C. coram Bubalo apud Marchesan. de Commiss. part.* 1. *folio* 747. *sub numero* 5. *versicul. non obstat quod qui promisit*, &c. Pen. *decis.* 531. *n.* 2. *versicul. cum Bartholomæus emptor. & seqq.* ac sanct. memor. Gregor. XV. *decis.* 247. *numero* 11. *vers. Itavt propterea*, vbi Add. *numero* 20. *versicul. exceptio non implementi*, &c. referunt concordantes.
Et magis etiam stantibus prædictis molestiis, liti- 20
bus, ac euictionibus, quæ posteà superuenerunt; Satisque opportunè præfatæ conuentioni in effectu parebit eandem quantitatem inuestiendo ex summis illi, vt dictum est, per Dominum Com. Boschettum restituendis iuxta dicta decis. Card. Seraphin. 1243. *Versicul. sufficit enim*, &c. *cum similibus.*

Atque ita fuit conclusum informante tantum D. Marchione Fontana. Sed D. Com. Boschetto sæpè sæpiùs citato, & diu expectato, &c.

R.P.D.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana quatuor domorum.

Luna 21. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur Præscriptio, quando detur.

SVMMARIVM.

1 *Extrema requisita in Saluiano, sunt, possessio bonorum, de quibus agitur, in obligato de tempore obligationis, moderna possessio illius, cum quo Iudicium intentatur.*

2 *Obligatio Cameralis dat executionem paratam.*

3 *Obligatus ad inuestimentum pecuniarum in censibus, seu locis montium in casu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuissent, facto inuestimento.*

4 *Præscriptio non datur contra actionem non natã.*

5 *Neque currat in vita illius, qui est in mala fide.*

DECISIO LVII.

IVdex ab A. C. deputatur inter Sor. Fenitiam Crescentiam, & D Franciscum Serlupium, pronuntiauit Sor. Fenitiæ Crescentiæ Moniali dandam esse immissionem in quatuor domos, de quibus agitur in Saluiano pro scutis mille donec de earum pensionibus ipsi satisfiat in hac summa sibi solui promissa per bon. mem. Octauianum Crescentium eius Patrem, & pro scutis 367. † pro fructibus decursis ab ipsa prætensis; Causa appellationis ad Rotam delata Domini immissionem pro sorte scutorum mille approbarunt; sed de fructibus mandarunt separatim videri; Nam quoad sortem scutorum mille monetæ inuestien. in aliquo censu, seu locis montium infrà tres annos proximos, quorum dominium ipsa consequeretur, & de iis ad libitum disponere posset, vt ipsum Instrumentum ostendit, & interim quolibet anno soluere scuta 40. per Instrumentum obligationis factæ ab Eq. Octauiano die 5. Maij 1600. res caret difficultate, habetque executionem paratam, dum omnia in saluiano requisita extrema
1 obligatio nempè Octauiani omnium bonorum,
intra quæ tunc aderant hæ quatuor domus, earumque moderna possessio Francisci cum hypoteca ad fauorem Monialis satis fuerunt iustificata, vt in simili fuit dictum in Romana Saluiani de Casalibus 21. *Iunij* 1641. *coram R. P. D. meo Cerro & in eadem* 11. *Mart.* 1643. Rota post Cenc. *de cens. dec.* 48. *n.*1. & apud Moder. *tract. de manut.*
2 *decis.* 219. *n.* 4. Dur. *dec.* 401. *n.* 3. maximè stante
obligatione Camerali Seraph. *dec.* 935. *n.* 1.

Non obstat quod pecunia regulariter non pariat pecuniam, quia Octauianus non simpliciter promisit scuta mille, sed inuestienda ad fauorem monialis in censibus, seu locis montium, de quo inuestimento cum non doceatur intrat obligatio ad fructus, qui ex hoc capitali percipi potuissent ex pluribus allegatis per Pacific. de Salu. *dec.* 39. *per tot.* apud Cenc. *de cens. decis.* 479. *n.* 11. post modern. Fotoliuien. *tr. de legit. dec.* 29. Rota *dec.* 85. *n.* 14. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum aliis cumulatis in Bonon. de Lambert 3. *Iulij* 1647. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Nec Serlupius contra Moniales exceptione
præscriptionis se tueri potest non soluen. dictam 3
sortem scut. mil. seu Capitale. Quia præscriptio
ante triennium datum ad inuestiendum currere
non potuit vsque ad diem 5. Maij 1603. cum con- 4
tra actionem non natam non detur præscriptio
l. cum notissimi 7. *C. de prascr.* 30. *vel* 40. *ann.* §. *illud,*
neque in vita Octauiani propter eius malam fi- 5
dem dum iuramento inuestire promisit.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana retentionis domorum.

Sabbathi 23. Ianuarij 1649.

ARGVMENTVM.

Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an dè substantia, an de fructibus Hæreditatis: attento fideicommisso, & modo legandi Testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in Iudiciis omninò summariis, non habet locum, attenta iniustitia sententia.*

2 *Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebant.*

3 *Creditum inter socios super aliquo negotio, ex assignatione totius negotij cũ clausulis plenissimus translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis, & passiuis, facta ab altero ex ipsis, vel remanet extinctum.*

4 *Vel saltem præsumitur solutũ, quia in præcedentẽ satisfactionem crediti prius debuerat imputari.*

5 *Iniustitia sententia, ad effectum excludendi Ægidianam, ex eisdem Actis resultare debet.*

6 *Relatio secunda periti, & si post sententiam, conformis prima ante sententiam in Processu existenti, non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque prima dilucidatio reputatur.*

Adeoque pro coadiunanda probatione iniustitia sententia admitti debet, ac si tunc temporis, fuisset in Actis producta.

7 *Clausula.* Ad habendum. *in contractu apposita, in stipulantem transfert dominium, dum pro ipsius translatione habilis causa præcessit.*

8 *Fideicommissarij, & legatarij à Testatore, attenta Iuris exæquatione, censentur æq. delecti.*

9 *Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso supposuit, non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo patrimonio sperauerat.*

10 *Dilatio concessa heredi pro legatorum implemento, in solam ipsius vtilitatem, à testatore attributa censetur, quando ex temporis cursu, non decurrat tot ex redditibus hereditatis, quos pro ipsorum*

ipsorum implemento sufficiat: quo casu de fru-
ctibus, absque diminutione Hæreditatis, solui
deberent.

11 *Et eo magis, vbi illa, non annuali solutione, sed*
vnica erant vice præstanda, quæ proinde ex
substantia hæreditatis statim exsolui poterant,
& si fuerint de proprio patrimonio per hæredem
persoluta, super hæreditariis corporibus legiti-
mè retineri.

12 *Nec vllo modo debent compensari cum fructibus*
medio tempore retractis, quos hæres beneficia-
tus facit suos, vbi cum legatariis, seu fideicom-
missariis particularibus insurgit quæstio.

13 *Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum sunt*
computandi.

DECISIO LVIII.

IN sententia A. C. fuerat attributa facta reten-
tio Domorum, de quibus agitur, D. Neteo Scar-
latto possessori pro summa scutorum 8550 sibi de-
bita per Laurentium, & Iosephum de Carpianis
hæredes institutos in testamento Iacobi, ac in
controuersis corporibus particulari erga propriam
familiam fideicommisso grauatos, qui Hæredita-
tis prædictæ creditores extiterant in summa lon-
gè maiori diuersis Iacobi legatariis persoluta; Hęc
autem retentio cum postmodum per alteram sen-
tentiam fuisset denegata D. Scarlatto ad huius in-
stantiam delata mihi causa dubitaui, An Ægydia-
na Constitutio exclusiua appellationis in Iudiciis
omninò summariis interpositæ prouocationi resi-
stat, & Domini negatiuè responderunt ex iniusti-
1 tiæ fundamento ipsius vim Constitutionis eliden-
te, iuxta opinionem Corn. *in consil. 10. num. 2. lib. 4.*
& Conrad. *in leg. vnica Codice de mon. poss. lim. 9.*
num. 22. semper in hoc Tribunali receptam, & at-
testatur Rota *in Auenion. hæreditatis* 20. *Iunij* 1648.
coram R. P. D. meo Royas in principio, & antea in de-
cis. 324. num. 3. part. 2. recent. & coram Buratto de-
cis. 630. num. 1. & 850. *n.* 4.

2 Huius verò iniustitia sententiæ beneficiatis hæ-
redibus, ac eiusdem hereditatis creditoribus reten-
tionem denegantis in bonis stabilibus particulari
fideicommisso suppositis elucescit ex relatione Da-
miani Petiti in actis prioris instantiæ producta,
vna cum infrascripta assignatione, comprobata ex
altera Fusci relatione nouiter de communi par-
tium consensu à Rota deputati, ex qua constat
nihil in Patrimonio Iacobi de tempore obitus re-
mansisse, præter adducta stabilia particulari fidei-
commisso obnoxia, quorum contributio excludi
non poterat à Iudice prioris instantiæ, dum patri-
monij vires legatorum onera per fideicommitten-
tem relicta non sustinebant, ex notatis in *leg. Pa-*
ter filium Digestis de leg. 3. & ibi Bart. & Alberic.
n. 1. cæterisque communiter, Ias. *in l. commodis n. 4. ff.*
de re iud. Cuman. *in l. peto §. Prædium n. 3. ff. de l. 2.*

3 In sua enim relatione ostendit idem Fuscus
creditum Iacobi in scutis 13. m. cum Laurentio
hærede contractum occasione negotiationis se-
cum antea initæ prouenire ex causa vulgo *di vitali,*
4 *e disauanzi,* iuxtà mercatorum stylum inexigibili,
adeoque concludit in ipsius hæreditate imputa-
ri non posse, tanquam aëream, attenta præser-
tim assignatione totius negotij cum omnibus iu-
ribus actiuis, ac passiuis, singulisque effectibus,
debitis, ac creditis per eundemmet Laurentium
facta Iacobo vsque ab anno 1603. sub amplissi-
mis clausulis dominij translationem importanti-
bus, ex qua prædictum creditum, vel remansit ex-
tinctum ex dispositione Iuris relata in *leg. debitori*
Codice de pact. & leg. quod de bonis, §. quod Anus;
Digestis ad l. falcid. & notant vtrobique Docto-
res Rota *in Firmana legitimæ* 16. *Februarij, &*
22. *Iunij* 1618. *coram bon. memor. Vbaldo; & in*
Viterbien. Castrorum 9 *Iunij* 1626 *coram bon. mem.*
Coccino in §. quod autem, vel saltem præsumitur
solutum ex assignatione prædicta, quæ in præce-
denti satisfactione crediti priùs debuerat imputa-
ri, secundùm Gloss. *in leg. Marcellus, §. rei quæ,* à
DD. ibidem communiter approbatam, *Dig. ad*
Trebell. & ibi per Bart. *in princ.* Ang. *num.* 2. Ias.
num. 6. cæterosque relatos in *Romana fideicommissi*
de Capiteferreo 19. *Febr.* 1646. *in §. deinde conclusio*
coram R. P. D. meo Corrado.

Non obstat, quod ad excludendam Constitu- 5
tionem Ægidianam iniustitia sententiæ ex eisdem
debeat actis resultare, vt notat idem Corn. *in ad-*
ductio consil. 10. numero 2. vers. cum igitur lib. 4. Con-
rard. *in addicta leg. vnica limitat. 9. numero* 22. &
ponderauit Rota *coram Seraphino decis.* 772. *nu-*
mero 2. & coram Buratto 630. pariter *numero 2. &*
850. *numero* 4. adeoque coniici non valeat ex no-
ua relatione Petiti Rotalis in actis prioris in-
stantiæ non producta. Quia dum iniustitia sen-
tentiæ resultabat ex præcedenti relatione Damia- 6
ni in actis tunc existente, & ex infrascripta assi-
gnatione, hæc secunda relatio non vti noua pro-
batio, sed conualidatio primæ, eiusque dilucida-
tio reputatur, secundum Baldum *in cap. 1. de fide*
instrument. numero . ... Dec. in Auth. *si quis in ali-*
quo numero 3. Codice de Eden. Rota *coram Cæsar. de*
Grass. decis. 20. de probat. numero 11. Adeoque pro
coadiuuanda iniustitia probatione admitti de-
bet, ac si tunc temporis fuisset in actis producta,
vt respondit Rota in Cæsaraugustana portionis
16. Nouembris 1605. coram Iusto, post Marches.
de commiss. part. prima cap. 1. folio 340. sub num. 4. 7
& n. 5. Præsertim quia de tempore prioris instan-
tiæ, adhuc producta fuerat assignatio totius ne-
gotij per Laurentium facta Iacobo sub clausula,
ad habendum, adiecta facultate liberè disponendi,
ac pacto capiendi possessionem propria auctori-
tate nullo iure assignanti reseruato, quæ proindè
à Laurentio stipulata censetur, vt totius negotij
dominium, ac proprietatem in Iacobum credito-
rem in extinctionem proprij debiti transferret,
dum habilis causa pro translatione dominij præ-
cessit, vt notat Bart. *in leg. si constante n 98 ff solut.*
matrim. Gozad. *consil.* 38. *num.* 11. Becc. *consil.* 105.
n. 19. Rota *coram Buratto decis. 574. n. 4. & in Ro-*
mana subhastationis de Alexiis 12. *Decembris* 1644.
coram R. P. Domino Cerro, & in Regien. bonorum 23.
Februarij 1646. *coram R. P. Domino meo Corrado;*
Ac consequenter subsecutam sententiam osten-
dit iniustam, quæ denegauit contributionem par-
ticularis fideicommissi sub falso supposito crediti
adhuc in Hæreditate existentis, quod tamen ex
assignatione prædicta extinctum fuisse dignos-
citur.

Neque adducta contributio poterit euitari,
vel ex arctissima alienandi prohibitione eidem
fideicommisso per testatorem adiecta, quasi ipsius
inde voluntas arguatur deferendi integrum fidei-
commissum in specialiter grauatos. Cæteros verò
legatarios priuandi re legata, quatenùs legati
onus patrimonij vires non sufferrent; vel ex di-
latione quinquennali Hæredibus attributa pro

adim

ad implendis legatis, quasi inde præsumatur desti-
nara legatorum solutio per Testatorem in fructi-
bus, non autem in substantia hæreditatis.
8 Quia ex ea prohibitione argui non potest re-
sistentia voluntatis ex Testatore, qui æqualiter
fideicommissarios prædilexisse censetur, ac lega-
9 tarios ex iuris dispositione in omnibus exæqua-
tos, de qua in *l. prima ff. de leg. 1. & in l. 1. & 2. Cod
communia de lega.* sed ea potius prohibitio vide-
tur adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credu-
litate, quàm Testator in suo patrimonio sperauc-
rat, vt inquit textus in *§. in fraudem Institut. quibus
ex causis manum. non licet*, & ponderauit Franc. *in*
10 *decis.* 236. *n.* 11. Dilatio vero quinquennalis con-
cessa pro legatorum implemento in solius vtili-
tatem hæredis attributa censetur, dum legata præ-
dicta scuta 16. Mill. excedebant nec intra spatium
quinquennij persolui poterant ex fructibus hæ-
reditatis non excedentibus redditum scutorum
650. ex notatis per DD. *in leg. vltima § sin autem
legata C. de bonis, quæ lib.* Couarr. *var. lib. 2. cap. 2.
n. 7. §. tertiò considerandum.* Crass. *in §. legatum q. 35.
num. 2.* Fusat. *cons. 67. n. 3.* Peregr. *de fide instrument.*
11 *art. 5. n. 24. in fine.* Nec illa annuali solutione sed
vnica erant vice præstanda, quæ proinde ex sub-
stantia hæreditatis statim exsolui poterant, & si
fuerint de proprio patrimonio per heredem per-
soluta super hæreditariis corporibus legitimè re-
tineri iuxta textus in adducta *l. vltima §. sin autem
legata C. de bonis quæ liber.* & notat ibi Bart. *& in
l. vltim. ff. de vsufruct. legat. n. 6.* Alex. *in leg. vsufructu
ff. ad leg. falcid. n. 3.* Iason. *in leg. 1. n. 14. colum 2. ff.
ad Trebell.* Couarruu. *variarum lib. 2. cap. 2. n. 7. §.*
12 *cæterum*, Fusarius *de substitution. quæst. 665. n. 1.* Rota
decis. 399. num. 38. part 5. rec. nec vllo modo debent
compensari cum fructibus medio tempore retra-
ctis, quos hæres beneficiatus facit suos, vbi cum
legatariis, seu fideicommissariis particularibus,
provt hoc casu contingit, insurgat quæstio, iux-
ta textus in *leg. in ratione in principio, & leg. in
quantitate ff. ad l. falcid. & in §. quantitas Institut. eo-
dem titul.* Fusar. *de subst. q. 665. n. 7.* Rota post Merl.
de legat. decis. 20. *n.* 12. & latè comprobat Peregr.
de fideic. art. 48. *n.* 74. distinguendo inter legata-
rios, ac creditores, ad quorum tamen fauorem
fructus hæreditatis fauore computandos firmauit
Rota in Romana quarti dotalis 19. Iun. 1645. co-
ram R.P.D. meo Cerro.

Et ita vtraque, *&c.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. CORRADO.

Anconitana Saluiani.

Lunæ 19. Iunij 1651.

ARGVMENTVM.

Possessio ex decreto Iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris Aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex aditione hæreditatis, est merè ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione.

SVMMARIVM.

1 *Possessio Iudicis auctoritate adepta, iustam præbet manutentionis causam.*

2 *Atque Aduersarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis.*

3 *Sententia Iudicis præsumitur iusta.*

4 *Et probatur valida ex processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia Iudicij ordinem concernentia,* iuxtà dec. Verall. 262. pag. 2.

5 *In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum Actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum. Et quod de tempore instituti Iudicij possiderentur ab Aduersario quod probatur etiam per sustentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc Iudicio immissionem plenè sufficiunt.*

6 *Saluiani interdicti remedium, cum sit in rem scriptum, sequitur possessorem bonorum.*

7 *Exceptio apposita à Reo in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus Instrumentis locationum cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur.*

8 *Protestatio asserens aliquid cum careat asserti iustificatione, nullius est momenti ad effectum impediendi executionem sententiæ iam antea prolatæ.*

9 *Aditio hereditatis, non transfert in adeuntem, naturalem bonorum possessionem, antequam fuerit actualiter apprehensa.*

10 *Eoque minus quando alter ex heredibus possidet solus, ac de bonis ad libitum disponit.*

11 *Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca.*

12 *Exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius Iudicij summarij natura admittat solùm quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, & num. 13.*

14 *Fideicommissum, vbi heres grauatus sub conditione deficientia illius filiorum, ipsis de tempore eius mortis superextantibus, euanescit.*

15 *Interpretatio voluntatis Testatoris ex coniecturis adducta, subdubia est, ac plurimum controuersa, ita vt constans, ac certa dici non possit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata.*

16 *Ideoque admittenda non est in possessorio, summarioque Saluiani Iudicio.*

17 *Neque in summarissimo manutentionis attendi debet.*

18 *Eoque minus cum obiecta detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem exposcunt, quàm subiecta materia postulat ratio.*

16 *Manutentionis remedium contra Iudicis sententiam ac eius auctoritate immissum quibus casibus concedi soleat: & quomodo procedatur.*

DECISIO LIX.

FRatres de Lanfranchis creditores fructuum censuum q. Æneæ Ferretti in summa sc. 1280. immissi fuerunt vtilis Saluiani remedio ex sententia Locumtenentis Ciuitatis Anconæ in possessionem nonnullorum bonorum debitoris contra Anton. illius filium, & hæredem, qui prætendens nulliter, ac iniustè processum petebat manutentionem. Verum hæc (hodie causa discussa) visa fuit Dominis concedenda Lanfranchis.

Quoniam

1 Quoniam illi possessionem adepti fuerunt Iu-
dicis auctoritate, quæ iustam præbet manuten-
tionis causam *leg. iuste possidet, ff. de acq. possess. l. 1.
& 2. ff. ne vis fiant ei*, Rota penes san. mem Greg.
decis. 580. n. 2. vers. tanto magis, &c. Cardin. Caual.
decis 41 sub n. 1. Durand. *decis. 141. n. 1. ver. s. quia
cum ille, & in rec decis. 513. sub n. 2. vers. præsertim
accedente decre Iudicis*, &c. *par. 1. & decis. 148. n. 1.*
2 *vers. ideoque*, &c. *part. 4. tom. 2. & decis. 219. sub n. 1.
cum seq. part 5.* cum aliis relatis in Romana Sal-
uiani 18. *Februar. 1647. in princ. coram R. P. Dom.
meo Royas, ac in Lauretana Saluiani* 28. *Ianuarij*
1650. *coram Reuerendiss. D. meo Decano in § si qui-
dem constat*, &c. Atque aduersarij anteriotem
elidit, ac excludit, ita quod illa non est manute-
nibilis *l. qui vniuersas, §. item cum prætor*, vbi Odo-
fred. Cuman. Ang. Alex. & alij, *ff. de acq. possess.*
Rota *decis. 802. sub num 6. vers. idem enim operatur
immissio*, &c. *cum seqq. part. 1. diuers.* & penes sanct.
mem. Greg. *d decis 582 sub num. 3. vers. nec obstat*,
&c. *cum seq.* Card. Canal. *d. dec. 42. num. 2. vers. nec
obstat possessio*, &c. *& in rec. dec. 644. sub n. 5. versic.
secundo principaliter*, &c *n. 1. & d. dec. 148. sub n. 2.
vers. & non est habenda in consideratione*, &c.
part. 4. tom. 2. & sæpè in aliis.

Neque obstat quod Iudex præfatos nulliter, ac
3 iniustè processerit.

Quia contrarium probatur non solùm ex iuris
præsumptione, quæ pro illius sententia viget. *dict.
leg. iustè possidet, ff. de acqu. possess. l. 2.* vbi not. DD. *C.
de offic. ciuil. Iudic.* Rota penes Mantic. *decis. 272.
num. 3. vers. neq. obstat*, &c. san mem. Greg. *dec. 336.
num. 14. versic. cum possessio*, &c. Durand. *decis. 7.
num. 19. vers & ratio est*, &c. *ac dec. 65. num. 1. vers.
sententia enim*, &c. *& in recent. decis. 94. num. 1. vers.
sententia enim*, &c. *decis 654. sub n. 6. vers. tam ma-
ximè*, &c. *part. 1. ac dec 314. sub num. 2. versic. nam
cum census*, &c. *dec. 646 sub num 5. versic. cum alias
pro Iudice*, &c. *part. 2. & dec. 489 sub num. 2. versic.
etenim regulariter*, &c. *part. 3. dict. decis. 148. n. 4.
versic. attamen Iudex in dubio præsumitur*, &c. *p 4.
tom. 2* Sed ex ipso processu, in quo fuerunt re-
4 ctè seruati termini, & cætera omnia Iudicij ordi-
nem concernentia *iuxt. decis. Verall 262. p. 2.* Et
plenè iustificata quæcumque in hoc interdicto ne-
cessaria, scilicet creditum Actorum cum hypothe-
ca omnium bonorum debitores præsentium, &
futurorum ex duobus publicis Instrumentis cen-
suum, Altero sub die 23. Aprilis 1597. & altero
sub die 18. eiusdem mensis 1598. celebratis per
Æneam Ferretrum ad fauorem Curtij Lanfran-
chi, cuius sunt in effectu hærede Carolus, &
Franciscus fratres prædicti, vt Testes plures legi-
timè recepti deponunt. Quodque res de quibus
agitur, fuerint in bonis præfati Æneæ post con-
tractam huiusmodi hypothecam constat ex plu-
ribus Instrumentis actis, ac etiam confessioni-
bus iudicialibus ipsius Antonij in processu produ-
ctis. Et quod demùm tempore Iudicij huius in-
stituti ab ipso Antonio possiderentur apparet ex
eodem quoque processu, & specialiter ex publi-
cis Instrumentis locationum cum exactione pen-
sionem, ac censuum respectiuè, longáque litis
sustentatione; Quæ ad obtinendam in præsenti
Iudicio immissionem planè sufficiunt, Bart. *in l. 1.
sub num. 3. vers quæro quæ est differentia*, &c. *ff de
salu. interd & in l. 2. sub n. 1 vers. quæro quid differt*,
&c. *C. eod tit.* Rol. *consil. 14 num. 13. versic. primo re-
quiritur*. &c. *lib. 1.* Negus. *de pignor. part. 8. memb. 3.*
sub num. 10. vers septima conclusio est, &c. Menoch.
*de adipisc. rem. sub num. 160. versicul. quæro vi-
gesimo nono*, &c. *cum seqq.* Rota *decis. 186. in prin-
cip. & numero. 1. part. 4. diuers.* & penes sanct.
memor. Gregor. *decis. 318. decis. 491. num. 6. ver-
sic. iustitia sententiæ*, &c. apud Pen. *decis. 601. nu-
mer. 2. vers. cum enim*, &c. *decis. 623. per tot.* Bu-
ratt. *decis. 728. numero 14. versic. quibus concur-
rentibus, per tot.* Durand. *decis. 40. num. 1. versic.
quibus concurrentibus*, &c. *ac decis. 461. sub n. 1.
vers. iustitia verò*, &c. *ac in recent. decis. 194. sub
num. 1. vers. quia de credit.* &c. *cum pluribus seqq.
part. 1. decis. 775. sub num. 1. vers. quibus stantibus*,
&c. *part. 2. & decis. 560. sub num. 1. Vers. Domini
affirmatiuè respondendo*. &c *part. 3. ac decis. 512. &
dec. 513. eadem part. 4 tom. 3.*

Non enim subsistit obiecta nullitas ob defectum
citationis Domini Francisci Equitis Hierosolymi-
tani Fratris Antonij, atque cohæredis Æneæ com-
munis eorum Patris.

Quia non fuit actum personali actione, sed vti- 5
lis Saluiani remedio, quod cum sit in rem scri-
ptum sequitur possessorem bonorum qualis erat
Antonius, ac proinde ille solus iure merito fuit
conuentus, & condemnatus *leg. 1.* vbi glossa *in
verbo competit, ff. de Precar. & salu. interd. leg.
fin. Cod. si vnus ex plur. hæred.* Glossa *in leg. 1. in
verbo non prohiberis, Cod. de hered. action.* Menoch.
de adipisc. d. rem. 3. num. 55. versic. quæro septimò,
&c. *cum seq* Surdus *decis. 174. sub num 8 versic.
primum est*, &c. *cons 191. sub num. 9. vers. hoc au-
tem non habeo pro absoluto*, &c. Peregr. *de fideic.
art. 53. num. 53. vers. quæ optimè corroborantur*, &c.
& respondit Rota *decis. 179. sub num. 2. vers. quam-
uis enim*, &c. *cum seqq. ac decis. 186. num. 5. vers.
non obstat quod dicitur*, &c. *cum seq. p. 4. diuers.* &
sanct mem. Gregor. *decis. num. 4. vers. Et reme-
dium Saluiani*, &c. *ac decis. 252. sub num. 5. vers.
Et sic D. Carolus*, &c. *part. 4. rec.* & fuit dictum
*in Æsina Saluiani 18. Iuny 1627. coram RR. D.
meo Decano, in Feretran. Paroch. 18. Februarij*
1628 *cor. bon. mem. Card. Veril.* apud Moder. Perus.
*de manut. decis. 219. num. 3. versicul. nam responde-
tur*, &c. *decis. 518. num. 16. versic. defectus nulli-
tatis*, &c.

Nec releuat assertio eiusdem Antonij in eius 6
scriptura oppositiua libello actorum, ac respon-
dendo positionibus, quod possideret dicta bona
pro indiuiso cum eius fratribus, & specialiter cum
d. Eq. Francisco.

Quia cum ex prædictis, & ex publicis Instru- 7
mentis tam locutionem, eorundem bonorum
cum pensionem exactionibus, quàm dispositio-
nis, ac alienationis illorum mediante asserta do-
natione facta cæteris eius filiis constet quod ipse
solus ea possidebat, non est attendenda huiusmo-
di exceptio, nisi iustificetur *leg. 1. ff. de except. l. 2.
ff. de prob.* March. *part. 2. de comm. quod terr. ad
caus. admitt. folio mihi 260. num. 54. vers. vndè si
aliquis*, &c.

Minus releuat protestatio eiusdem Equitis Fran-
cisci ad impediendam executionem d. sententiæ
iam antea prolatæ facta cum Inhibitione A. C. 8
obtenta. Quia cum illa pariter careret iustifica-
tione assertæ illius possessionis nullius erat mo-
menti ad affectum impediendi executionem, ideo-
que iure merito præfata Inhibitio fuit moderata
ad *leg. 1.* vbi glossa *in verbo restituantur, C. de pri-
uil. Fisc.* gloss. *in l. ob maritorum, in verbo probauerit*,

C. ne uxor. pro marit Imol. *in l. à Diuo Pio, § si super rebus sub n. 15. vers. Et an incũbat ei onus probandi, &c. infr. vers. sed debebit probare, &c.* & benè declarat *ibid.* Alb. *n. 1. vers. Ex isto, §. colligitur quod nullus potest impedire executionem, &c. sub num. 2. vers. quia dato quod referens controuersiam &c. ff. de re iud.* Barr. *in d. l. ob maritorum sub n. 1. vers. secus si ipsa uxor, in lect. antiq. sub n. 2. vers. secundò quæro, &c.* Bald. *sub n. 2. vers. sufficit ergo protestanti, &c. C. ne uxor pro marit.* Specul. *part. 2. sub. rub. de prim.*
9 *& secundo Decreto, § restat 3 sub n 4 versic. quid si apud eum, &c. iuncto n. 5. vers. sed qualiter probabis, &c. infra,* Rota *decis. 100. sub n. .... vers praeterea non sufficit, &c. cum seq. p. 1. & d. decis. 197. sub num. 2. versic. quamuis enim, &c. p. 4. diu.* & penes Cardin. Seraph. *decis. 314. num. 2. vers. quo stante, &c. cum*
10 *seq. dec. 804. sub num. 1. vers. non ad hunc effectum, &c.* Caual. *dec. 419. num. 1. vers. non enim videbatur, &c.* Burãt. *dec. 206. num. 5. vers. sicut non retardatur, &c. in rec. dec. 335. p. 1.* Siquidem aditio hæreditaris paternæ à singulis fratribus pro eorum portionibus facta non æquè in eos transtulit naturalem bonorum possessionem antequam fuerit actaliter apprehensa *l. cum heredes l. qui vniuersus, § quod per colonum, ff. de acq. poss.* Baldus, *in leg. fin. num. 2. versic. item ex hoc, &c. C. de Edict. Diu. Adr. toll.* Crau. *cons. 102. num. 35. versic. nam dominum.* Eóque minus dum constat alterum ex eis solùm, nempè Antonium conuentum, & condemnatum possidere, ac de illis ad libitum disponere iuxt. theor. Cyn. *in d. l. ob maritorum sub n. 1. vers. aut res in quibus fit executio sunt penès conuentum, & condemnatum, &c. C. ne uxor pro marit.* Barr. *in d. §. si super rebus, sub num. 4. vers. aut istam rem possidebat ille, &c.* & ibi Cuman. *sub n. 3. vers. sed quando possidebatur ab ille, &c.* & cæteri scribent. Ofas. *dec. 38. per tot.* Rot. *d. decis. 100. num. 33. versiculo, praeterea non sufficit, &c. part. 1. diu.* & penès Buratt. *decis. 186. sub num. 14. vers. tandem visum fuit non obstare, &c.*

Prætetea minus subsistit iniustitia eiusdem sententiæ ex eo deducta, quod Actorum petitio eliderctur exceptione anterioris hypothecæ præfato Antonio, ac eius fratribus competentis ratione dotis maternæ, ac iurium censuum, seu creditorum anteriorum per eos respectiuè super Æneæ patris acquisitorum, pro quibus illis retentionem de iure competiisse prætenditur.

Nam dos materna pro ea parte, quæ consistebat in fundo dotali fuit restituta. Pro summa ve-
11 rò scut. 3500. expressa in Instrumento dotali sub die 27. Nouembris 1588. celebrato fuit satisfacta mediante illius prædio Montis Torti ex publico Instrumento sub die 2. Iulij 1615. quod post mortem d. Æneæ eius viri ab illa fuit alienatum pretio scut. 5000. ipsi realiter soluto, vt constat ex alio publico Instrumento sub die 16. Aprilis 1636. Ideoque extinctum fuit prædictum creditum, & quæuis hypotheca pro illo competens *leg. item libera, ff. quibus mod. pignor. vel hypothec. sol. & leg. Stichum aut Pamphilum, §. naturalis, & leg. pen. ff. de solut. & habetur in princ. tit. inst. quibus mod. toll. oblig.* Surd. *decis. 113. sub n. 1. versic. senatus autem, &c.* Rot. penes Card. Mantic. *decis. 146. sub num. 1. vers. nam solutione, &c.* Burat. *dec. 283. sub n. 1. vers. & sic solutione debiti, &c. in Romana Domorum de Regardis 12. Iunij 1651. coram RR. D. meo Decano, in §. post hanc postremam resolutionem, &c.*

Census autem, & debita hæreditatis paternæ à præfatis Doctores de Ferrettis soluta, & respectiuè acquisita pluribus exceptionibus probabiliter impugnantur, quibus illorum validitas, ac releuantia in dubium efficaciter reuocatur, ita vt maiorem discussionem requirant, quam admittit summarij huius iudicij natura, in quo ea tantum, quæ certa, & liquida sunt, nullamque probabilem recipiunt controuersiam impediunt immissionem,
leg. fin. Cod. quorum bonorum, Natt. *cons. 352. num. 4.* 12
vers. ex prædictis sequitur, &c. Menoch. *de adipiscend. possess. d remed. 3 sub num. 180. vers. & est huius sententiæ ratio, &c.* Rota *decis. 34. sub num. 11. & n. 13. & part. 2. diuers. & in Bononien. Dotis 3. Iunij 1065. coram Litta* apud Staril. *de Saluian interdict. decis. 61. per tot.* & penes fan memor. Gregor. *decis. 563. num. 15. vers. licet sufficeret dicere, & decis. 411. num. 24. vers neque credimus, &c. ac. seq. p. 5. recent.* & in aliis adductis per eundem Statil. *de Saluian. interd. inspect. 2. cap. 2. sub num. 71. versic. aliud autem seruatur in Saluiano, &c. & cap. 2. n. 42. versic. in iudicio Saluiani, &c. cum seqq. inspect. 5. cap. vnic. sub num. 9. vers. quod tamen intelligendum est, &c.* & fuit dictum in d. Lauretan. Saluian. 28. *Ian. 1650. coram Reuerendiss. D. meo Decano in §. sed omnis cessare visa fuit difficultas, &c.* cum aliis relatis in Perusina Bonorum 18. *Iuny 1649. coram Me in § fin.*

Accedit etiam quod cum Antonius sit hæres 13
Æneæ patris, eoque titulo plura bona hæreditaria ad ipsum peruenerint vt apparet ex Inuentario ab eo confecto, teneaturque ideo in prætensa eius credita computare quidquid ex hæreditate recepit. Hinc etiam exceptiones prædictæ magis redduntur illiquidæ, ac proinde non erant in d. iudicio admittendæ. Rota penes Card. Seraph. *decis. 1178.* Buratt. *decis 429. num. 4 vers. Et alterius, &c. decis. 852. num. 3. vers. Et hæc exceptio, &c. in recent. decis. 559. sub num. 3. vers. sed ad hoc fuit responsum, &c. cum seqq. sub. n. 6. vers. alia sunt credita, &c. part. 2. & decis. 61. numero 4. versiculo accedit, &c. ac decisione 377. numero 7. versiculo ex quibus, &c. part. 2. & decisione 704. part. 3. & decis. 581. sub numero 4. vers. ad quem effectum, &c. part. 4.*

Eadem ratione concedit exceptio Auiti fideicommissi per d. Antonium opposita.

Quia ex lectura testamenti non probatur, quin
potius excluditur. Cum dict. Æneas eiusdem Te- 14
statoris filius grauatus sub hac conditione, *quod si d. Æneas decederet, seu decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, siue in pupillari ætate, siue postea quandocumque portio illi obueniens hæreditatis ipsius Testatoris pleno iure, & sine aliqua diminutione deueniat ad supradictos Iulium, Alexandrum, & M. Antonium eius filios æquis portionibus, &c.* obierit pluribus superstitibus filiis legitimis, & naturalibus, *leg ex facto, §. ex facto, ff. ad S. C. Trebell. leg. iubemus, § pen Cod. eode* [illegible] *leg. 1.* & ibi gloss. *in verb. deficere, Cod. de cond. insert.* Oldrad. *in eius vulg. consil. 21. thema tale est num. 1. versic. Et mihi videtur cum seqq.* Crass. *in §. fideicommissum quest. 34.* Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. titul. 6. sub num 8. vers. hoc amplius, &c.* Peregrin. *de fideicomm. artic. 28 sub num 5. versic quod si secundum iura scripta, &c. cum seq.* Rustic. *ad leg. cum auus lib. 6. cap. 6 & cap. 7.* Fusar. *consil. 64. numero 6. versicul. secundo facit, &c.* Rota penes Buratt. *decisione 280. sub numero 1. vers.*

verſ. & ideo,&c. Interpretatio verò ex coniecturis adducta ſubdubia eſt,ac plurimum controuerſa. Ita
15 vt conſtans, ac certa dici non poſſit antequam fuerit per rem iudicatam approbata, Rota *deciſ.477. n.5 verſ quinto dicebatur,&c.p.2.rec.*

16 Ideoque admittenda non erat in poſſeſſorio, ſummarioque Saluiani iudicio, vt reſpondit Rot. penes Card.Seraph. *deciſ.1200.n 6.verſ. Et fideicommiſſum, &c. & in Romana Saluioni 3. Martij 1608.coram Pen.* apud Statil. *de ſaluian.interd. deciſ.59. n.1. verſ.tum etiam quia, &c. deciſ.107. ſub n.1.verſ.non obſtabat, &c. cum ſeqq.& in recentior. deciſ 387.n.3.verſ.quibus non obſtat receptio fideicommiſſi,&c.deciſ 559 ſub n.7.verſ exceptio autem,*
17 *&c. part.1. deciſ 456. n.6. verſ. Et in omnem euentum part.2.& deciſ.587.n.5.verſ.non obſtat exceptio fideicommiſſi, &c. part.3.ac in Romana Cenſus 26. Iun 1647.in fin.coram R.P.D.meo Bichio.* Neque in hoc ſummariiſſimo manutentionis debet Rota penes Buratt. *deciſ 623. n.9. verſ. quæ dicebantur de prætenſo fideicommiſſo,&c & in recentior.deciſ.396.*
18 *ſub n.5. verſ. cum aliud, &c. part.3. ac in Romana Domus 16.Februar.1629.coram Reuerendiſſ.Terracinen.* apud Modet.Petuſ. *de manut.deciſ.521.n.12. verſicul. nec obſtat, &c.* Eoque minus cum obiectæ detractiones; alienationes, ac alia ex vtraque parte deducta longiorem diſcuſſionem expoſcant, quam ſubiectæ materiæ poſtulat ratio. Rota penes Burat. *deciſ.853 ſub num.3. verſic. nam omiſſa reſponſione, &c. cum ſeqq. d. deciſ. 559. ſub num.8. verſ.Et licet conclusio,&c cum ſeq.part.2.rec.* cum aliis relatis in d. *Romana Domus coram Reuerendiſſ. Terracinen. & in Romana ſucceſſionis 24. Ianuar.coram me in § fin.*

Poſtremò eſt aduertendum propoſitum manutentionis remedium contra Iudicis ſententiam, ac eius auctoritate immiſſum facile nimium vſurpari; Nam in illis demum caſibus concedi ſolet, quibus conſtat Iudicem de facto potius inſtar priuati, quàm iudicialiter proceſſiſſe (quod ſanè dici non poteſt in propoſito caſu.) Non autem quando legaliter proceſſit eſto quod intellectus errore captus iniuſtè, vel nulliter iudicauerit, tunc enim ordinario appellationis, ſeu nullitatis, atque aliis competentibus iuris remediis, quidquid nulliter, vel iniuſtè actum fuit reuocatur, ac præiudicium parti illatum reparatur, nec congruus iudiciorum ordo confunditur, vt explicat Rota penes Buratt. *deciſ.185. ſub num.5. ad fin. verſic. ex hac tamen,&c. cum ſeq.* & latius in *Romana de Bombel. coram bon. mem. Card. Sacrato* apud Modern. Petuſ. *poſt tract. de manut. deciſ.9. à num.19. verſ. ſuper hoc conſiderarunt Domini, &c. cum pluribus ſeqq. & in Bononien.de Gozzadin.23.Iunij.1624.coram bon.mem. Cardinal. Veroſpio,* apud eundem Moder. *de manut.deciſ.465.num.4.verſ. ita multo minus. &c. cum ſeq.& in recent.deciſ.674. ſub num.3. verſ. inter ea ſtante turbiditate,&c. part.1.&.deciſ.646 n.2.verſ. talis autem iniuſtitia.&c.cum ſeq.part.2.& dec.503. n.17.v.* [illegible] *quia ad effectum notoria iniuſtitia, &c. ac ſequent.part.4.tom.2.*

Et ita fuit reſolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. PEVTINGERO.

Anconitanâ Cambiorum.

Lunæ 2. Auguſti 1649.

ARGVMENTVM.

Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: Et quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Facultas conceſſa cum hoc verbo;* biſognando: *non eſt ſimplex,& abſoluta,ſed conditionalis.*

2 *Dictio* parimente *repetit conditionem appoſitam in alio caſu immediatè præcedentem, eamque parificat, atque connectit cum ſequenti.*

3 *Iunctis præſertim aliis verbis relatiuis,* come di ſopra, *quæ item referunt omnia in præcedenti caſu expreſſa.*

4 *Eoque magis cum eadem conditio vtrique caſui bene conueniat,& æqualiter adaptetur.*

5 *Facultas conceſſa ſub conditione, non poteſt prius exerceri, quam purificata ſit huiuſmodi conditio, dum non aliter, nec prius ipſi cenſeretur conceſſa.*

6 *Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio conditionis,& facultatis executio debet concedenti intimari, tùm pro iuſtificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub leuioribus fortè vſuris, vel aliter prouidendo, grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare.*

7 *Nec ſcientia mandantis præſumpta ſufficiens eſt, ſed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad intereſſe cambiorum teneatur.*

8 *Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium, non ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum prius minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent.*

9 *Cognoſcere præten ſa poſt litem cum Aduerſario conteſtatam cambia, quando non debentur vti cambia; an, debeantur ſaltem ratione damnorum,& intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An, conſtet de credito liquido Actoris.*

10 *Et an Reus conuentus iuſtam habuerit contradicendi cauſam: & alia concurrant, quæ traduntur à Rota in deciſionibus hic allegatis.*

DECISIO LX.

AVditis denuò partibus, relatiſque in Congregatione memorialibus per eas exhibitis, 1
cenſuerunt Domini non eſſe differendam vlteriùs traditionem voti. Quia licèt Sturano conceſſa fuerit per Angelum de Grimaldis facultas recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum non ſolum pro ſoluendo pretio olei à Betio empti, verùm etiam alterius cuiuſcumque quantitatis neceſſariæ pro ſeruitio appaltus ab eodem Angelo comparandæ, vt legitur in inſtrumento inter eos celebrato ſub die vltima Decemb.1630. illa tamen non fuit ſimplex, & abſoluta, ſed conditionalis ſcilicet, (*biſognando*) Rot. penes Card. Seraph.

O 2 *dec.593.*

dec.595. n.1. verſ. & cum illa facultas; Nam verbum illud adiectum in primo caſu ſoluendi pretij
2 olei à Betto empti, fuit repetitum in ſequenti, in quo agitur de ſoluendo pretio ab aliis per Angelum comparandi mediantibus illis verbis (*con pigliare pariment▯ denari à cambio; in altro intereſſe, che ſi potra come ſopra*;) Quæ ſanè dictio (*parimente*) eandem repetit conditionem appoſitam in alio caſu immediate præcedenti, eumque pariſi-
3 cat, atque connectit cum ſequenti ad text. in *cap. venerabilem, § quod autem extr. de elect.* Rebuff. *in l. Paries 157. in fin princ verſ. de aduerbio, pariter ff.*
4 *de verborum ſignif.* Præſertim iunctis aliis verbis relatiuis (*come di ſopra*) quæ item referunt omnia in præcedenti caſu expreſſa, Rota *dec.168. ſub n.8. verſ. præcipuè p.2. rec.* Eoque magis cum eadem conditio vtrique caſui benè conueniat, & æqualiter adaptetur, cum non ſit veriſimile Angelum voluiſſe in alterutro caſu latiorem concedere facultatem, quatenùs pecuniæ ex reuenditione olei retrahendæ ſupereſſent, vel aliter prouideri poſſent, ſed vrgente tantùm neceſſitate vt in his terminis reſpondit Rot. *deciſ.711. ſub n.1. verſ. cum in eo tantum caſu, & ſub n.2. verſ. non obſtat, ac ſeq. p 3 rec.*

5 Atque ideò non poterat Sturanus illam antea exercere, quàm purificata eſſet huiuſmodi conditio, cum non aliter, nec priùs ipſi cenſeretur conceſſa *l. pecuniam. ff. ſi cer. pet. l. grege. §. ſi ſub conditione, ff. de pig. l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omnis cauſ. teſt.* Bald. *conſ.149 iſti executores lib.4.* Surdus *conſil.91. n.11. verſ. & conditio*, cum aliis adductis per Galgan. *de condit. & demonſtrat. part.1. cap.88. ſub n.1 cum ſeq.*

6 Quare iuſtum, & æquum erat, quod tam conditionis purificatio, quàm facultatis executio Angelo intimaretur, tùm pro iuſtificatione mandatarij, tùm pro indemnitate mandantis, vt ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub leuioribus forte vſuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demùm ſe eximere, ac liberare, vt benè probat Rota Genuen. *diuerſ. deciſ.14 ſub n.93. verſ. quartò conceſſis prædictis*, & fuit reſolutum in Mediolan. *pecuniaria 27 Marc 1602. coram Litta deciſ.775. ſub n.1. verſ ſecundum eſt*, vbi aliæ plures referuntur concordantes *p.4. diuerſ. & in Romana Cambiorum 4. Iul. 1618. coram bon. mem. Manzanedo in princ.* ac in aliis relatis in præcedentibus deciſionibus in hac cauſa emanatis. Et propterea cum in his omnibus Sturanus defecerit, non poſſunt illi cambia deberi, eſtò quod cætera requiſita, quæ deſiderantur, fuiſſent plenè probata.

Nec releuans viſa fuit præſumpta illius notitia ex eo deducta, quod ſciuerit pecunias in negotio collocatas non reperiri, ac libros Sturani viderit.

7 Quia nec ſcientia præſumpta ad hunc effectum ſufficiens erat, ſed certa, ac indubitata requirebatur, Rot. penes Card. Seraph. *deciſ.991. ſub n.2. verſic. cum enim ſimus*, & ſanct. memor. Greg XV. *deciſ.425. num.5. verſic. quæ tamen cum ſeq. & deciſ.525. num 8. verſ & requirebatur certa*, & in his terminis in *d. Romana cambiorum 4. Iul. 1614. coram Manzanedo in fine princ. verſ. de qua intimatione*, Eoquè magis quia cum pecuniæ ex reuenditione olei redigendæ ad manus Sturani peruenire deberent, vt ſpecialiter conuentum fuit in d. inſtrumento, ibi, (*che tutto il denaro, che giornalmente entrar à di detto olio che ſi venderà à minuto vadi in mano del detto Sig. Storano per ſua ſicurezza come ſopra, è à eſſo S. Storano ſtia tutto il maneggio del detto ratatio per pagare li ogli, che occorreranno*,) non poterat Angelus eſſe certus, quod pecuniæ ad negotium ſpectantes non reperirentur penes Sturanum adminiſtratorem, niſi ſpecialiter admoneretur.

Nec illa librorum inſpectio poſt finitum nego- 8
tium ſatis iuſtificatur, neque ſuffragari poteſt pro iuſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent, vt fuit reſponſum in *dicta deciſ.775. n.2. verſ. nec facit part 4. diuerſ. & in d. dec 711. ſub n.6. verſ obſtat part.3. rec. & in d. Romana Cambiorum coram Manzanedo in § quibus non obſtat.*

An autem cambia per Sturanum prætenſa de- 9
beantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe poſt litem cum Dario Scalamonte Angeli fideiuſſore conteſtatam, alia eſt inſpectio pro cuius reſolutione videndum eſſet; An conſtet de credito liquido Actoris, vt fuit dictum in Lauretana bo-
norum 31. *Februar. 1618. coram bon. mem. Card. Sa-* 10
crato in rec. dec. 12. p.4. tom.2. cum aliis relatis per Modet. Rom. *diſcept.42. n.23. verſ. quintò an debitum ſit liquidum, cum ſeq.* Et an Reus conuentus iuſtam habuerit contradicendi cauſam *l. lecta ad fin. verſ. nec enim in mora eſt, ff. ſi cer. pet. leg ſi quis ſolutionis, ff. de vſur. cap. non eſt de reg. iur. in 6* Card. Mat. *dec.68. n.5. verſ. nam ſicut, deciſ.23 n.3. verſ. quoniam mora cum ſeq.* inter conſilia Fatin. Et an alia concurrant tradita per Card. Seraph. *dec 946. n 5. verſ. ideoq. & ſeq.* Cocc. *dec.256 n.4. verſ. circa intereſſe, ac dec.362.* inter conſilia Farin. Scac. *de camb. §.1. q.7. p.2. amplia.8. n.100. verſ. accedo ad primum, cum ſeq.* quæ ex hactenùs deductis non videntur ſatis iuſtificari, ideò Domini voluerunt de iis particulariter videre.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana fructuum Cenſus.

Mercurij 24. Nouembris 1649.

ARGVMENTVM.

Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltrà expreſſa in venditione. Diſpoſitio *leg. curabit, Codic. de actio. empt.* exornatur; & declaratur. Euictionis periculum, ſi excuſat emptorem retinentem pretium à mora, non excuſat à fructibus compenſatiuis.

SVMMARIVM.

1 *Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam cauſam, præter ibi expreſſam, referri non poteſt.*

2 *Æquitas* leg. curabit. *ſemper admitti ſolet fauore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit.*

3 *Diſpoſitio* leg. curabit, *declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet*

4 *Euictionis periculum, ſolum excuſat emptorem retinentem*

nentem pretium, à mora, autem à fructibus compensatiuis.

5 *Emptor fundi, obligatus in aliquem casum, pretium inuestire pro subroganda euictione in locum rei vendita: eueniente illo casu, eiusdem obligationis vigore, iure poterit conueniri loco damnorum & interesse, pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent.*

DECISIO LXI.

Fuerat coram Me pro duabus vicibus resolutum indebitos esse fructus à Margarita, & Aurelia petitos ex capita sent. 500. olim pro dote Lucretiæ ipsarum auctricis assignato, ac cauto super vinea extra portam Angelicam consistente quam summam in eiusdem venditione vineæ conuentum fuit, vt Petrus Emptor teneretur in casu restitutionis dotis inuestire in locis Montium, censibus, seu stabilibus, interim vero pro ea persoluere eidem venditori annuum redditum scut. 37. cum dimidio ab eodem Emptore in eam causam accollatum, & à successiuis ipsius vineæ emptoribus promissum, eos proinde fructus exigi non posse responsum fuit, à iure dotali Lucretiæ, postquam per ipsius obitum fuerat matrimonium dissolutum, siuè ex re propria, seu fundo dotali, dum dos ipsa fuerat constituta in pecunia, & solum assecurata in eadem vinea, siue ex titulo censuali, cum ipsius creatio neque per instrumentum, neque per testes exaduerso iustificetur, siuè demum ex dispositione text. in *leg. curabit* Domino rei venditæ fructus attribuentes, donec integrè pretium consignetur, ex quo per accollationem integra pretij solutio præcesserat; quo dubio ad disputationis trutinam hodie reuocato, animaduerterunt Domini tria prima decisionum fundamenta in suo robore persistere, vltimum vero ex facto corruere, adeoque à decisis recesserunt.

1 Ex ipso enim venditionis instrumento continetur annuum redditum scut. 37. cum dimidio ab ipsomet Emptore fuisse tantum accollatum sub expressa declaratione, vt in quocumque casu restitutionis dotis illud teneretur restituere, quæ proinde accollatio ad aliam causam præter ibi expressam referri non poterit, siuè extinctionem capitalis operari iuxt. cons. Socc. 65 *n.* 5. *lib.* 4 Rota Ianuen. *dec.* 1. *n.* 8 Rota *coram Card. Cauat. decis.* 165. *n.* 2. *&* 520. *n.* 5. & in aliis relatis in *Romana pecuniaria* 18. *Iun.* 1646. *coram R. P. D. meo Cerrado in* §. 1. *partita*, *&* *in* §. 4. *demum* nec ipsis proinde mulieribus, hæredibus Ioannis Baptistæ Baccij primi venditoris, ac Domini eiusdem vineæ obesse quin beneficio *leg. curabit*, vti possint, cum ea legis æquitas semper admitti soleat fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, vt ex verbis eiusdem

2 textus manifeste colligitur, & in *leg. fructus, Cod. eadem tit.* notat gloss. *in leg. Iulianus* §. *ex venditio. ff de act. empt.* Bald. *in leg.* 1. *n.* 7. *C. de vsur* Castr. *n.* 1. Honded. *consil.* 30. *n.* 34. Rota *in Romana Casalecté* 20. *Iun.* 1616. *coram Sacrato, & cor. Merlino inter impress* 378. *n.* 3. *& in Romana pecuniaria* 17. *Iunij* 1641. *coram Eminentissimo D. Card. Verospio*, confirmata, deinde coram Me *de anno* 1646. *sub die* 8.

3 *Iunij* & pluribus comprobant moder. Rom. *disc ept. forens. c.* 939 *n.* 17. *&* 18 vbi prætereà declarant dispositionem eius legis obtinere locum in casu, quo pretium penes Emptorem pro securitate euictionis remansisset prout in proposito casu contingit, quia euictionis periculum solum excusat à mora; non autem à fructibus compensatiuis. Quos sanè 4 fructus eo facilius admittendos esse in casu proposito Domini responderunt, quo ipsemet Emptor eueniente casu restitutionis dotis prædicta scuta 500. erogare promiserat in census, stabilia, vel loca montium pro euictione subroganda in lo- 5 cum venditæ vineæ, cuius vigore obligationis idem iure poterit conueniri loco damnorum, & interesse pro fructibus, qui ex inuestimento percepti fuissent, iuxtà textus in *l. Tutor* § *si post. ff de adm. tutor. leg. si Procuratorum* §. *mandati octio ff mand.* Honded. *cons* 139. *n.* 3 *cum seqq. lib* 1. Rota *in Romana multiplici* 25. *February* 1619. *coram Vlaloo inter impress. decis.* 85. *part.* 4 *tomo* 2. *recent. n.* 14 vbi conclusionem ampliat etiamsi requisita, Castr. *in leg* 3 *ff de eo quod certo loco* ... & *in Bononien. de Lambertinis* 3. *Iuly* 647. *in* § *ratio prima partis cum seq coram R. P. D. meo Bichio, & in Romana quatuor domorum* 11. *Iun. præteriti coram R. P. D. meo Peutingerio.*

Et ita vtraque parte decisum, &c.

R. P. D. Argvelles.

Romana Cambij.

Mercurij 9. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione: concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum; in consequentiam Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest Non creditur procuratori, nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præsumptionibus, & quocumque legitimo modo probatum, validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur, vt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, est conditionalis.*
2 *Aduerbium*, quando, vel quandocumque, *est futuri temporis*
3 *Verbum.* quandoque *accipitur etiam pro* quandocumque *& importat conditionem.*
4 *Res iudicata valet declarare, quem verum alterius creditorem.*
5 *Obligatus sub conditione, potest cogi vigore obligationis, implicita conditione.*
6 *Puri, & purificati eadem est conditio.*
7 *Obligatio cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiuè.*
8 *Demonstratio conditionem non inducit.*
Et nihil interest, an vera sit, aut falsa, dummodò constet de demonstratio.

9 *Demon-*

9 *Demonstratio nihil aliud est, quàm signum adiectum pro maiori declaratione.*

10 *Demonstratio, & conditio inter se differunt, remissiuè.*

11 *Verba demonstrationem inducentia, in dubio potius demonstratiuè, quàm dispositiuè sunt accipienda.*

12 *Verba demonstratiuè prolata non disponunt.*

13 *Conditio est futurus euentus, in quem dispositio confertur.*

Et ideò ad casum præteritum referri non potest.

14 *Nec etiam conuentio.*

15 *Verba sunt intelligenda secundùm statum, & materiam, ad quem partes se præparant.*

16 *Verba in dubio, de futuro sunt intelligenda.*

17 *Et secundùm magis verisimile.*

18 *Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg.* Res inter alias acta, &c.

19 *Sententia lata cum legitimo contradictore ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non vt exequi possit contra eas) saltem in consequentiam.*

20 *Ad Iudicium, & litis extimationem tantùm vocandus est ille, quem negatium principaliter tangit, non autem quos in quandam consequentium litis defensio potest attingere.*

21 *Dies obligationis conditionalis, cessit, & venit, impleta conditione.*

22 *In conditionis implemento non requiritur præsentia, aut scientia disponentis.*

23 *Nec grauati.*

24 *Conditio in Testamento ea, à quo relictum est, etiam inuito, impleri potest.*

25 *Et absente.*

26 *Præsentia, vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria.*

27 *Damnum nullum infertur contrahentibus sub conditione, ex ipso conditionis implemento.*

28 *Actio, vel obligatio in contractu conditionali, non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione.*

29 *Pupillus sine Tutoris auctoritate, conditionem implere potest.*

30 *Pupillus obligari non potest sine Tutoris auctoritate.*

31 *Quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleta.*

32 *Protestatio:* neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato: *nullum reddit quidquid actum fuerit absque ea.*

33 *Nec tunc sufficit esse verum procuratorem, & adesse mandatum, nisi ostendatur & in actis producatur.*

34 *Neque etiam tunc sufficit probare mandatum per coniecturas.*

35 *Procurator in iudicio non creditur quisquam, nisi mandatum proferatur ita vt legi possit.*

36 *Nec etiam sufficit probari per Testes.*

Ratio penes Castr. in l. 1. n. 1. C. de procur.

37 *Mandatum, ex consuetudine, imò ex lege promulgata Cathalonia non admittitur in Iudicio, nisi fuerit subscriptum ab Aduocato, declarante esse sufficiens.*

38 *Quid seruetur in variis locis, & ex variis statutis.*

39 *Communis opinio subscribitur a multis, quod possit probari per Testes.*

40 *Mandatum in scriptis debet produci, & vix, posset obtineri, nisi produceretur cum multa substantialia requirantur, quæ non possunt probari per Testes.*

41 *Probatio mandati facta per Testes nihil operaretur, nisi ad excusandum Procuratorem à pœna falsi, & expensis.*

42 *Probatio mandati facta per Testes Reum iuuare non potest si quando is cœperit postea à domino conuenire.*

43 *Et sic eluderetur iudicium, & Reus parta victoria frui non posset.*

44 *Mandatum, quando est dubium, iubetur vt procurator caueat satisdatione de rato.* Pichar. inst. tit. de satisd. § 2. num. 9. cum sequentibus, *non modicam lucem huic conclusioni præfert.*

45 *Producens Instrumenta debet satisdare de rato: probatur in puncta.*

46 *Probatio Testium, circa existentiam mandati si sufficiens non est, vt securus maneant Reus, multominùs probatio præsumptiua.*

47 *Præsumptio mandati ex productione Instrumentorum, est præsumptio semiplena,*

Et non admittitur ex ea Procurator, nisi cum cautione de rata.

48 *Sed esto esset plena, nec sufficeret.*

49 *Ratificatio gestorum à Procuratore, facta protestatione nullius momenti est post sententiam.*

Etiam si protestatio non processerit n. 51.

50 *Et ante sententiam.*

52 *Rota æquiorem sententiam amplexa, voluit sufficere etiam stante protestatione, mandatum probari coniecturis, & præsumptionibus, & validum esse Iudicium.*

53 *Coniecturæ potentissimæ mandati sunt, productio Instrumentorum, & expensæ in litigando facta.*

54 *Et eis mandatum probari sentit Rota.*

55 *Mandatum quocumque legitimo modo probatum, validum reddit Iudicium.*

Imò & à cautione de ratione de rata excusatum procuratorem ac si per Instrumentum in actis productum, & per formam l. Procuratorem 65. ff. de Procurat. probatum esset.

56 *Legitimus modus probandi mandatum, est etiam per præsumptiones, secundùm Rotam.*

57 *Doctores, qui detestantur probationem mandati per Testes, declarantur: non dicunt, quod mandata sic probato, iudicium sit nullum, sed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato.*

58 *Quod atque negant alij.*

DECISIO LXII.

PRomiserat Hyppolitus Coccapanius scuta 2069. sibi debita, & soluta à Marchione Pallauicino restituere sacro Montis Pietatis, vel Ioanni Mancino, quandocumque d. Mancinus fuisset declaratus verus, legitimus creditor d. Marchionis, quam conditionem impletam fuisse per rem iudicatam coram R. P. D. meo Peutingerio contendens, Ioannes obtinuit mandatum ab A. C. executiuum contra Hyppolitum, ob cuius appellationem causa commissa, Mandatum esse exequendum Domini responderunt.

Certum est enim obligationem istam fuisse con- 1
ditionalem, vt potè conceptam per aduerbium fu-
turi temporis scilicet. *Ogni uolta che sara dichiarato,* 2
quod latinè reddit, quando, vel quandocumque de-
clarabitur, & sic intrat regula Bart. *in l. 1. n. 15. &
n. 22. ff. de cond. & dem.* ibi, *subjicio tamen hic regu-
lam, quod omne aduerbium quod dispositionem su-
spendit in aliquem futurum euentum facit conditio-
nem.* Galgan. *de cond. & demonstr. part. 1. c. 5. n. 1. &
part. 2.*

part. 2. c. 1. q. 2. n. 5. & melius d. part. 1. c. 89. n. 8. Et de
verbo quando, seu quandocumque Alberic. Spie-
3 gel. & *Calvin. in Lexicon. in verbo quando, & in*
verbo quandoque, vbi multis adductis iuribus pro-
bat verbum quandoque accipi pro quandocumque,
& importare conditionem, & de verbo quando,
Barb. *cum aliis iuribus, & Doctoribus dict. 307.*

4 Fuisse autem Ioannem declaratum verum credi-
torem Marchionis, constat ex re iudicata, Alberic.
in l. qui Romæ 122. §. Agerius n. 1. ff. de verb. obligat.
Iason. ex Iacob. de Aren. Raynet. Imol. Aret. *per leg.*
primam, ff. de re iud. leg. res iudicata 207. ff. de reg.
iur. & per eadem iura Alex. *ibi n. 3.* (quibus possunt
addi vulgaria iura per Velasc. *axiom. 87.*) Mantic. *de*
tacit. lib. 2. tit. 1. n. 45. faciunt tradita per Bolognett.
ad d. leg. 122. §. dico frates n. 21. 35. 37. 40. cum seqq.
Surd. *decis. 218 n. 8.*

5 Impleta vero conditione Hyppolitum cogi pos-
se ad restitutionem non minus clarum est *vulg.*
text. in leg. credere diem 213. ff. de verb. signif. l.
Bonem, 43. §. si sub conditione, ff. de cond & demonstr.
ibi expleta conditione *l. grege 13. ff. de pign. l. quo-*
ties la 1. in ordine 5. ff. de verb. oblig. & alus citatis
Rota *decis. 34. n. 1. part. 4. & dec. 109. n. 1. part. 7. re-*
cem. Seraph. *decis. 1396. num. 2. & num. 3.* Vetall. *de-*
cis. 272. n. 1. part. 2. & post Zacch. *de oblig. Camerali*
6 *dec. 160. num. 2.* Quia puri, & purificati eadem est
conditio *leg. final. § 1. ff. de vulg. leg. sed. & si de sua*
34. §. 1. ff. de acq. hared. cum aliis per Velasc. *littera*
P. axiom. si. Galgan. *cum pluribus de condit. & de-*
7 *monstr. p. 2. cap. 1. quæst. 66. n. 14.* & executiuè, cum
obligatio Cameralis sub qua se obligauit Hyppo-
litus paratam habeat executionem, vt est vulga-
tissimum, & mille testantur apud Zacch. *de oblig.*
Camer. q. 1. num. 5. & in posthumo decis. 52. num. 1. & 2.
p. 3. rec.

Non obstat exceptio, quod non appareat de-
claratum per Iudicem Criminalem, sed solum per
ciuilem, quia verba illa *super quo pendet controuer-*
8 *sia tam ciuilis, quam criminalis*, non stant condito-
naliter, vt vtriusque Iudicis quærenda sit decla-
ratio, sed demonstratiuè, vt ostenderetur de quo
cambio loquebantur contrahentes, sic enim sunt
verba concepta. *Sarà obligato restituirli, &c. ò al Si-*
gnor Giouanni Mancini ogni volta che sara dichia-
rato sia vero, & legitimo creditore di noi infrascritti
Pallauicini del cambio sopra il quale verte contro-
uersia, &c. tanto ciuile quanto criminale. Demon-
strationem autem conditionem non inducere satis
9 constat, ex eo quod nihil interest, an vera sit, aut
falsa, dummodo constet de demonstrato vulgaria
iura in *l. demonstratio 17. l. falsa 33. leg. quibus 40. §.*
dotalem leg. cum tale 72. §. falsam cum seqq. ff. de
10 *condit. & demonstr. l. nominatim 34. l. si sit legatum*
78. §. 1. ff. de leg. 1. l. Quintus 10. l. scribit. 34. §. item
scribit. ff. de aur. & arg. leg. §. huic proxima 80. Insti-
tut. de leg. & multis aliis, Gotthof. *d. l. 33. littera X.*
Gomez. *1. tom var. cap. 12. n. 74.* Cuiac. Petr. Greg.
& alij penes Pichard. *d. §. 30. num. 1. vbi Theoph.*
reddit rationem; quia demonstratio nihil aliud
est, quam signum adiectiuo pro maiori declara-
tione, & facit Vlpian. *in l. quoties. 9. §. si quis nomen,*
ff. de hared. instit. Petr Greg. *syntagm lib. 42 cap. 32.*
num. 53. vbi differentiam inter demonstrationem,
& conditionem scribit, & optimè Iurisc. Floren.
in dict leg nominatim 34. §. 1. & leg. si cum 6. & leg.
quidam testamento 96. ff de leg. 1. rectè Cuiac. *in re-*
11 *citation. ad eundem titulum d. l. 6. mihi, qui vtor. im-*
pressione Lugdunensi anno 1606. tom. 2. col. 798. sub
littera C. & faciunt benè tradita per Marram *con-*
sil. 106. n. 7. Galganet *vbi supra de condit & demon-*
strat. p. 1. c. 91. & quod notat iuribus, & Doctori- 12
bus *num. 11.* quod in dubio potiùs demonstratiuè,
quam dispositiuè sint accipienda, Marr. *vbi supra*
cum aliis num. 13. Durand. *decis. 341. num. 4. &*
409. n. 3. Et quod verba demonstratiuè prolata
non disponant præter relatos Galganet. *vbi proxi-*
mè cap. 90. n. 7. Rota *decis. 505. n. 3. part. 4 num. 3 &*
314 n. 14. part. 5. recent. qui multos congerunt, &
faciunt pro responsione huius obiecti, quæ dicen-
tur in §. sequenti.

Nec aduersatur fuisse cambium vsurarium de-
claratum per sententiam Locum tenentis Crimi-
nalis A. C. quia contractus fuit factus non solum 13
post eam, sed etiam post sententiam reuocatoriam
à Senatore secundæ instantiæ in causa criminali
Iudice prolatam, quæ transitum fecerat in iudica-
tum; Vnde apparet contrahentes sensisse de sen-
tentia Rotæ in qua pendebat per appellationem
causa ciuilis; quia ad casum præteritum referri 14
non posset conditio, cum sit futurus euentus in
quem dispositio confertur *leg. institutio talis 10.*
§. final. ff. de condit institut. leg. itaque 39. ff. de 15
reb. cred. d. l. nominatim. 34 §. fin. ff. de condit. & de-
monstrat. & præter Ordinarios *in dictis iuribus, &* 16
in leg. 1 ff. de condit. & demonstr. Galganet. *d. cap. 1.*
part. 1. num. 18. Pichard. *in Rubr. Institut. de vulg.*
num. 15. Faber. *d. l. 39.* Gotthof. *littera N. & O.* Nec 17
etiam conuentio, vt ex Bartol. Mant. benè ad pro-
positum Altogr. *cons. 95. numero 62.* Præterquam
quod verba sunt clarissimè concepta in tempus
futurum, vt *in §. proximè præterito*, imo verba
esse intelligenda secundum statum, & materiam
ad quem partes se præparant, ait Surd. ex Natt.
& aliis *consil. 395. numero 33.* Imo in dubio ver-
ba, de futuro esse intelligenda *leg solemus 9* & ibi
Bart. *leg si. vir. 61. de cond. & demonstr.* & secundum
magis verisimile Fontanell. *decis. 76. num. 11. ex*
l. nuptura 58. ff. de iur. dot. Et sic nec conditio, nec
conuentio potuit referri ad sententiam crimina-
lem iam transactam in iudicatum, nec interest
quid fuerit in ea dictum, cum partes verbis expres-
sis in futurum prolatis conuenerint de sententia
ferenda.

Non remoratur quod Hyppolitus non fuerit 18
citatus ad causam, per quam Ioannes fuit decla-
ratus legitimus creditor, *ex vulg. regulares inter*
alios acta. & c. 1. ot. titul. Cod. cum mille vulgatis per
Gotthofr. *ibi*, & Velasc. *littera R. axiom. 104.* Quia 19
præterquam quod sententia (vt respondebant in-
formantes pro Ioanne) lata cum legitimo contra-
dictore ad quem causæ defensio primo loco per-
tinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi
possit contra eos) saltem in consequentiam, Co-
uarruu. *pract. cap. 13. numero 2. versic. nec obe-*
runt, & numero 6. vers. hoc ipsum cum aliis penes
Coccin. *decis. 216. num. 4.* registrata apud Mar- 20
ches. *de commiss. part. 1. cap. 5. fol. 234. & in Romana*
Saluiani 15. Ianuarij 1644. §. cum enim coram R. P.
Dom. meo Verospio: Quia ad iudicium & litis exa-
minationem tantum vocandus est ille, quem ne-
gotium principaliter tangit, non autem quos in
quandam consequentiam litis defensio potest at-
tingere, insignis Gloss. communiter recepta se-
cundum Couarr. *vbi supra*, qui multos congerit,
& vltra eos, & alios à Rota supra congestos fa-
ciunt optimè verba Alex. *consil. 86. visis dubitatio-*
nibus numer. 13. lib. 2. ibi, *Licet sententia possit in*

consequentiam facere præiudicium alicui, tamen non debet citari nisi illud præiudicium de sui natura tenderet principaliter in damnum ipsius tertij, &c. & ponit exemplum in terminis fortioribus & alios citat, quos sequitur Hippolytus de Marsil. in repetit. l. de vnoquoque 47. ff. de re iud. numer. 116. & fere idem num 72. Hippolyto verò non nocet sententia, nec ex iure & viribus rei iudicatæ; imò nec in consequentiam, quia nihil ex his, quæ in illa lite, vel sententia continentur petitur contra eum, nec vlla actio, aut exceptio, vel ius,
21 quod ex illa oriatur, aut formetur, contra intentetur, aut vlla euictio ob quam ipse teneatur, sed
22 tantum obligatur ex sua stipulatione, scilicet conditionali, cuius dies cessit & venit impleta con-
23 ditione d. l. 113. ff. de verbor. signif. in cuius im-
24 plemento, nec requiritur præsentia, aut scientia disponentis l. si ita 45. alias 46. §. fin. ff. de leg. 2.
25 l. quidam relegatus 6 ff. de reb. dub. l. hac conditio 10.
26 §. fin. cum l. seq ff. de condit. & demonst. nec grauati l. mortuo 15. l. si peculium 20. §. 1. ff. de stat. lib. quia eo à quo relictum est, etiam inuito impleri con-
27 ditio potest l. statu liberos 3. ff. de stat. lib. & absente, l. cum hares 4 ff. eod. & generaliter præsentia, vel scientiam contrahentium necessariam non esse in implemento conditionis, tenuit Bart. in l. si quis
28 arbitratu 43. num. 7 vers. præterea. ff. de verb. oblig. & ibi Donell. num. 20. quia nullum damnum infertur ex ipso conditionis implemento opt. text. in l. conditio 5. ibi, Nam hoc iure potestatis fieri non conditionis expleta, & ibi Gotthofr. littera Z. l. si
29 pupillus 26. ff. de condit. instit. Non enim ex conditionis implemento oritur actio, vel obligatio, sed ex præambula conditionali dispositione, vt benè aduertit Bald. in l. ex placito 3. num. 7. C. de
30 rer. permut. Castr. in d. l. 5. ff. de condit. & demonstr. num. 2. Gotthof. littera E. & ibi etiam Bald. Natt. cons. 176. num. 1. Galganet. de condit. demonstrat. part. 2. cap. 1. q. 53. num. 4. & q. 98. num. 1. Alias pupillus sine tutoris auctoritate conditionem implere non posset, contra d. l. 5. & 26. Cum sine ea obligari non possit l. obligari 9. ff. de auct. tut. princ. instit. eod. vbi latè Pichard. & omnes & Bar. in d.
31 l. 3. num. 4. regulam constituit, quod quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleto ex l. si ita stipulatus 6. §. 1. cum l seq. ff. de nouat.

32 Magis vrgere videbatur defectus mandati, cum semper fuerit potestatem neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato, qua stante protestatione esse nullum quicquid actum fuerit, Buccafer. respons. 104. num. 11. & seqq. Rota penes san. mem. Greg. XV. decis. 264. num. 1. & multis iuribus, &
33 Doctoribus in Maceraten. censuum 22. Iunij 1646. §. quarta nullitas coram me, quæ est decis. 254. numer. 22. post Zacch. de oblig. iuxta nouiss. impress. Nec tunc sufficere esse verum procuratorem, & adesse mandatum, nisi ostendatur; & producatur in actis, firmarunt plurimi apud Posth. de manut. obseru. 86. num. 4. Barbos. in collect. ad l. licet 24. num. 7. C. de procur. Rota decis. 105. num. 2. part. 1. diuers. & decis. 3. num. 2. post Mangill. de subhast. & decis. 128. n. 1. post Zacch. de obligat. Camer. & san. mem. Greg XV. decis. 330. n. 1 Buratt. decis. 296. n. 1. & multas alias congerit Rubeus singul. part. 2.
34 verbo mandatum fol. 69. col. 1. num. 4. Nec tunc sufficere mandatum probare per coniecturas. Gratian. discept. foren. cap. 573. num. 51. Rota apud clar. mem. Cardin. Millin. & satis clare decis. 22. num. 10. ibi, Nam licet ex præsumptionibus (ait) deductis per informantes pro Collegio præsumatur mandatum, tamen cum esset oppositum à Procuratore D. Cæsaris neminem audiri nisi docto de legitimo mandato ad effectum, vt acta subsequuta substineantur 35
erat necessaria realis productio mandati in actis, Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 4. num. 10. ibi, Neque etiam quisquam debet credere aliquem esse procuratorem 36
nisi mandatum proferatur, itaut legi possit, & alios citat. Imò nec sufficere probari per testes dixit Castr. in l. 1. num. 1. C. de procur. non insubtili ratione ibi videnda, Ioan. Andr. in addit. ad specul. tit. de procur. §. ratione autem n. 2. super littera A, quam doctrinam sequuntur Hispani, & legibus 37
apud eos cautum inuenitur, vt refertur in dicta Maceraten. censuum. 22. Iunij 1646. coram me d. 38
§. quarta nullitas, & alij possunt dici apud Rodrig. ibi citatum Cancer. var. part. 2. tit. 14. de procur. num. 193. vbi benè distinguit, & seruari ex consuetudine omnium Tribunalium ex Castr. & ex consuetudine Cathaloniæ testatur, licet fallitur, quatenus dicit hoc esse de consuetudine Castellæ, quia non est consuetudo, sed lex expressa, scilicet l. 3. tit. 2. lib. 4. recopill. & ibi Azeued. n. 4. & l. 5. tit. 17. d. lib. 4 & l. 55. tit. 1. lib. 3. (Imò amplius iubetur l. 24. tit. 16. lib. 2. recopill. quod non admittatur mandatum, nisi fuerit subscriptum ab Aduocato declarante esse sufficiens, Paz. in prax. tom. 1. annot. 4 num. 7. cum seqq. alter. Paz. ad ll. styli l. 16. num. 4. & 6. fol. 107. qui num. 5. ait non vidisse in Cancellariis, nec inferioribus Tribunalibus ob- 39
seruare dictarum ll. tenorem, sed notandum, quod scripsit antequam fuisset factus auditor Regiæ Vallisoletanæ Cancellariæ, vbi hoc sine dubio vidit 40
obseruari, vt vidimus, & alij nam ibi ll. exactissimè obseruantur, maximè cum inter speciales ipsius Cancellariæ constitutiones radiat hæc etiam; Verùm est quidem quod in Tribunalibus inferioribus non ita exactè seruatur) dictas ll. exornat etiam Carleual. de iud. tom. 2. lib. 1. tit. 2. disput. 4. num. 27. pag. 49. & 50. & testatur idem cautum nouiori iure Neapolitano loco ibi citato, idem cau- 41
tum Statuto Bononiæ scribit Barz. decis. 46. n. 56. & de ordinatione Lusitaniæ fidem præstat Cardos. in prax. Aduocatorum verbo procurator num. 8. fol. 300. colum. 2. Qui tamen omnes cum Iason, & 42
aliis de iure communi fatentur posse probari per testes, & esse magis communem Osuald. aliis citatis ad Donell. lib. 18. comment. cap. 13. littera T. pag. 111. colum. 1. ad fin. sed benè occurrit Ioseph. Ludouic. comm. opin. de mandato concl. 2. vers. in practica verò (ait:) Vix posset obtineri, nisi produceretur mandatum in scriptis cum multa substantialia requirantur, quæ non possunt probari per testes, 43
& dicta probatio mandati facta per testes nihil operatur, nisi ad excusandum procuratorem à pœna falsi, & expensis: Non enim multum hæc probatio 44
reum iuuare potest, si quando is cœperit postea à Domino conueniri, Donell. ait d. lib. 18. comment. cap. 13. vers. altero modo in meis, impressionis Francofurten. anni 1595. pag. 208. sub num. 10. in fin. vbi latè disputat, & sic eluderetur iudicium, & reus parta victoria frui non posset, Castr. vbi sup. Pichard. de satisd. §. 2. n. 5. in fin. & num. 15. & ideò quando dubium est mandatum, iubetur, vt procurator caueat satisdatione de rato lib. 1. C. de procur. l. seruum 33. §. ait Pretor. 3. l. non solum 19. § qui alieno, ff. de procur. & ibi Gotthofr. littera M, Pichard. cum multis loco mox citato numero 9. cum seqq.

seqq. (viden. quia non modicam lucem huic conclusioni præfert) Faber. *d.* §. *qui alieno*, Donell. *d. lib.* 18, *comment. c.* 11. *vers. diuersa fol.* 190. *sub n.* 10. *cum seqq.* Vuesembec. *in Paratitla ad tit. de procur. ff. n.* 6. *vers. sin autem in impressione Basilica anni* 1598. *fol.* 131. *in princ.* Cuiac. *obseruat. lib.* 7. *c.* 26. *colum.* 1511. *sub littera E*, & est text. express. *in d.* §. *sin autem instit. de satis.* vbi additio Glossæ *littera L*,
45 *verbo confirmauerint*, & præter iura, & DD. ibi à Pichard. cōgestos *n.* 1. probat rotundus text. *in l. si is à quo* 3. *si procurat. ff. vt in possess. leg.* quod in præsenti factum non est, & in puncto de eo, qui instrumenta produxit debeat satisdare de rato, est clarus
46 *text. in cap. coram* 34. *de offic. & pot. iudic. deleg* & ibi Innoc. *n.* 1. Bart. *in l. vulgo* 24. *n* 4. *ff. de administr. tutor.* & alios iungit *littera C*, Ioseph. Ludou. *deci-*
47 *sione* Perus. *decis.* 110 *part.* 2. Vester. vel potius eius Add. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 19. si ergo probatio testium sufficiens non est, vt securus maneat reus, multò minus
48 probatio præsumptiua, maximè cum dicat Mantic. *d. lib.* 7. *tit* 9. *n.* 9. Præsumptionem ex productione instrumentorum esse præsumptionem semiplenam, & sic non admitti ex ea procuratorem nisi cum cautione de rato. Sed esto sit plena, nec ei sufficere dixit Donell. *vbi supra vers. quando p. mihi* 209. *in fin. vidend. per tot. & in fine ibi. Cum videamus probationem mandati non statui quamlibet, sed nominatim ad certas species instrumentorum referri, puta eorum, quorum & fides certa sit & potestas penes reum vti rem his cum volet* : & inferiùs *non aliam ob causam quam quod alia probatio non est in potestate rei vt se quandòque ea aduersus Dominum tueri possit, & efficere ne iterum iure ab eo conueniatur* Pichard. *vbi supra à n.* 13. & benè faciunt tradita per Buccafer. *dict. respons.* 104. *n.* 15.

Addebatur his non obstare responsionem, quod
49 Ioannes post sententiam ratificauerit gesta à Pro-
50 curatore, quia facta protestatione ratificatio nullius momenti est, nec ante sententiam Barbos. *in collect. C. de procurat. l. licet* 24. *n.* 2. Vant. *de nullit. ex defect. inhabilit. & mand. n.* 116. Cardos. *vbi supra n* 11. *in fin. vers. quarto decimo fol.* 301. *col.* 1 *in fi.* Bucaf. *d. respons.* 104. *d. n.* 11. *&* 12. *&* 17. *latè* Rota Bonon. *di-*
51 *uers. dec.* 85. *n* 20. *& seqq.* Gratian. *decis. Maceraten.* 105. *n.* 16. cum multis ibi citatis Rota *d. decis.* 105. *n.* 2. *part.* 1. *diuers. & d. decis.* 3 post Mangill. *n* 3. Post sententiam autem ratificationem nullius momenti esse, etiam si protestatio non præcesserit Crauett. *cons.* 108. *n.* 1. Christoph. de Paz. *d. l.* 16. *n.* 13.
52 His tamen omnibus facillimo negotio responsum, nempè iure optimo Rotam amplexam fuisse æquiorem sententiam videlicet sufficere etiam stante protestatione mandatum probari coniecturis, & præsumptionibus, & validum esse iudicium ita mille apud Posth. *d. obseru.* 86. *n.* 6. Seraph. *decis.* 933. *n.* 2. *& dec.* 725. *n.* 4. *part.* 3. *& dec.* 441. *n.* 2. *rec.* registrata penes Posth. *de manut. dec.* 309. Add. ad sanct. mem. Greg. XV. *decis.* 11. *n.* 17. *littera A*, *& decis* 330. *n.* 5. *littera etiam A*, Add. ad bon. mem. Buratt. *decis.* 296. *n.* 10. Rota *in d Maceraten. Censuum* 22. *Iunij* 1646 §. *sed tamen coram me.* Ioseph. Ludouic *decis. Perusin decis.* 110. *in fine parte* 2. qui omnes, & Mantica, & Rubeus supra citati millies testantur innumeris adductis productionem instru-
53 mentorum, & expensas litigando factas esset ad
54 hoc potentissimas coniecturas, eis mandatum probari, & ipsa Rota, & aliis citatis Osuald. *d. lib.* 18. *cap.* 13. *sub littera B*, *vers. ceterum in Lugdunens. impress. anni* 1619. *part* 112. *columna.* 1. *post princip.* Vuesembec. *vbi supra n.* 17. *in fine*, qui multos refert *littera L*, & quotidie in Rota.

Ad rationes, & Argumenta Donelli benè respondet Osuald. *in notis d. cap.* 13. *littera T*, ex Bart. *viden. d l.* 1. *& l. licet, C. de procur.* & multis citatis, explicando etiam *text. leg. si procuratoren* 65. *ff. de procur.* quam Donell. affert, & præter citatos ab 55
eo, & à Vasquez. Menchac. ibi relat. qui multos congessit. Bald. *ad leg prob bitum* 5. *num.* 10. *C. de* 56
iure fisci lib 10. & quocumque legitimo modo probatum sit mandatum, tam validum esse Iudicium, imò tam à cautione de rato excusatum procuratorem, ac si per instrumentum in actis produ- 57
ctum, & per formam *d. l. si procurator* 65. probatum esset Osuald. *supra pag.* 1111 *col.* 2. *post princ. vers. quia cum, &c.* Legitimum autem modum probandi mandatum per dictas præsumptiones esse ex 58
Rota ipso Osuald. *& multis aliis supra satis probatum est.* Præterquam quod Donell. & Cast non dicunt, quod probato mandato per testes iudicium sit nullum, sed quod tunc etiam debeat procurator cauere de rato, quod æquè negant Bart. & Osuald: *vbi supra qui multos congerit.*

Et ita vtraque parte audita, &c.

R. P. D. MELTIO.

Romana fructuum Census.

Lunæ 12. *Decembris* 1650.

ARGVMENTVM.

Census impositus à minore absque solemnitatibus est nullus, nec iuramentum conualidatur: præsumitur enim à Statuto Vrbis dolo, & metu exortum; Ratificatur tamen ab ipso facto maiore, & soluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris executionis, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat solam conscientiam. Promissio facta de soluendo debito intelligitur de debitis legitimis. Procurator excedendo fines mandati, principalem non obligat: Iudex in iudicando debet attendere factum cum circumstantiis.

SVMMARIVM.

1 *Census impositus à minori, non adhibitis solemnitatibus statutariis, est nullus ipso iure. Et proinde nulla oritur obligatio, neque ciuilis, neque naturalis ad fauorem creditoris.*

2 *Priuilegium minoris qui agit de damno vitando, praualet priuilegio mulieris, quæ agit de lucro captando.*

Probatur in puncto census venditi per minorem mulieri.

3 *Ratio damni, quando ex vtraque parte vigeat, melior causa reputatur eius, qui conuenitur, & partes Rei sustinet.*

4 *Census nulliter impositus à minore, non potest conualidari ex iuramento in venditione apposito, & redditur ratio.*

5 *Iura*

5 *Iuramentum à minore in censu nulliter imposito præstitum à Statuto Vrbis præsumitur dolo, & metu extortum, & nihil operatur, n.7.*

6 *Statutum Vrbis est auctoritate Apostolica confirmatum, prout constat ex litteris sanct. mem. Gregorij XIII. in principio appositis.*

8 *Ratificatio census à minore nulliter impositi, inducitur ex solutione fructuũ ab eo maiore facto.*

9 *Limitatur non procedere per solam acquiescentiam, imò neque ex alio actu positiuo, non probata prius in huiusmodi ratificante scientia plena nullitatis, & non solum facti, verùm etiam iuris.*

10 *Ratificatio actus nulli non inducitur ex scientia præsumpta, sed certa, atque explicita requiritur cum omnibus suis qualitatibus.*

Ratio autem est, quia alias in ratificatione semper intelligitur illa conditio, si actus firmus sit, & validus.

11 *Dolus in contractu minoris absque solemnitatibus, à statuto præsumptus, excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam*

Firmatur in puncto ratificationis inducta ex l.fin. c. si maior, &c. *& est cõmunis opinio a DD. attestata & magis in praxi recepta & cõseruata.*

12 *Testatur legans aliquam summam pro extinctione omnium eius debitorum, censetur per huiusmodi dispositionem intellexisse de quibuscumque debitis, & sic etiam de iis, quæ obligationem ciuilem non habent, sed solum naturalem.*

13 *Testator, qui in vltima voluntate mandat solutionem omnium debitorum intelligit principaliter saluti animæ prospicere, propriamque conscientiam exonerare.*

14 *Conscientia non minus obligatur ex debito naturali tantum, quàm ex naturali, & ciuili simul iuncto.*

15 *Contractus nullus, nullam producit obligationem, neque ciuilem, neque naturalem.*

16 *Solemnitates statutariæ inductæ fuerunt fauore publicæ vtilitatis, & proinde illarum defectus magis impediunt ortum obligationis naturalis.*

17 *Conscientia non obligat, quos natura non ligat.*

18 *Contractus gestus cum minore absque solemnitatibus, aptus est parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conscientiæ, declaratur in quibus terminis procedat.*

19 *Contractus cum minore gestus, cõtra formam statuti, vbi non concurrunt circumstantiæ, ex quibus tollatur suspicio præsumpta fraudis, & doli, nullum producit ortum obligationis, neque naturalis, neque ciuilis. testatur DD. de veriori & receptiori sententia.*

20 *Promissio hæredis facta de soluendo omnia debita, & legata testatoris, intelligenda venit respectu debitorum legitimorum.*

21 *Fideiussor obligatus remanet eodem modo, & forma, quibus obligatus erat eius principalis.*

22 *Obligatio fideiussoris accessoria est obligationi principalis; cuius proinde naturam induit.*

23 *Maximè attenta expressa relatio à fideiussore in sua obligatione facta ad obligationem ipsius principalis, operatur, vt omnia contenta in obligatione principalis, censeantur inserta atque repetita etiam in propria.*

24 *Mandatum factum à muliere ad vendendum censum debet, vt valeat insinuari ex constitutione* Ægidianæ lib. 5. c. 25.

25 *Nec etiam sufficit decretum Iudicis quòd habeatur Instrumentum pro insinuato.*

26 *Mandatum factum ad vnam rem, non potest à Procuratore, seu substituto extendi ad alium, maximè quando excessus tendit ad præiudicium principalis.*

27 *Procurator non potest in exequendo mandatum, recedere a forma, seu conditione ipsius.*

28 *Et ex hoc defectu principalem suum obligare non potest, dum eius consensus sic prorsus deficiat.*

29 *Et si actum fecit perinde est ac si nihil actum fuisset.*

30 *Declaratio facta ab aliquo, se in contractu non seruire, nisi de nudo nomine; substantiam verò totius commodi, & incommodi spectare ad alterum, operatur, quod nullam ex eo sibi quæsiuerit actionem, nullumque Ius, quod alteri solo fuit quæsitum.*

31 *Secus vero quando in eadem apocha declarationis sibi reseruauit facultatẽ agendi nomine proprio.*

32 *Declaratur tamen procedere diuersitas, quando actio primo loco fuisset dicto declaranti originaliter acquisita, ac in eius persona radicata: tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuit facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare.*

33 *Iudex in iudicando debet attendere propositas casuum species, atque circumstantias.*

DECISIO LXIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis
in hac causa emanatæ coram me sub die 24.
Iunij 1647. in qua ex capite iniustitiæ resolutum
fuit mandatum relaxatum ad instantiam Sacconarij
contra hæredes q. D. Tiberij Astalli Senioris
non esse exequendum. Iniustitia siquidem adhuc
visa fuit patens ex eo quod dictum mandatum fuit
relaxatum pro fructibus census impositi à Ioanne
Baptista Ponciallo in minori ætate constituto, nullis
adhibitis solemnitatibus à Statuto Vrbis *lib. 1.* 1
cap. 151 requisitis, quocirca dictus census nullus
fuit ipso iure, & propterea illius vigore nulla oriri
potuit actio ad fauorem creditoris resistente statuto
natiuitati vtriusque obligationis tam naturalis,
quam ciuilis, iuxta theoricam Bartol. *in leg. cum* 2
lex n.4. ff de fideiuss quem sequuntur Imola *in
capite cum contingat de iure iurand.* Couarru. *in
cap. quamuis pactum in 2. parte §. quarto num. 6.
de pactis in 6.* Gabr. *consil. 10. n 44. vers. & quod
cum sequent. lib. 1.* Carcer. *var. res part. 2. cap. 1. n. 59.*
Gratian. *discept. forens. cap. 122. num. 1.* Rot. *coram
Durano decis. 18 n. 13. & seqq. Anconitana nullitatis
concordia 16. Aprilis 1646. coram bona memoria
Arguelles, & in Anconitana census 9. May præteriti
coram R. P. D. Otthobono,* idque procedit non obstante
quod impositio, & venditio census facta
fuerit ad fauorem Cæciliæ Marchæsiæ mulieris;
Quia etiam in tali casu prævalet priuilegium minoris,
qui dicitur agere de damno vitando, quamuis
pecunias receperit, nisi simul probatur dd. 3
pecunias versas fuisse in euidentem minoris vtilitatem,
textus expressus *in leg. verum 12 §. item
quæritur leg. si minor. 35 ff de minor.* Lambertengh.
in terminis pecuniæ traditæ à muliere *de contract.
mulier. in fine n. 125.* Perug. *cons. 77 n. 39 lib. .* Rota
*coram fau. mem Greg XV d 473. n. 13. & in Romana
Saluiani 27. Ianuarij 1640. §. finali coram Reuerendiss
D. meo Decano*, & in puncto census vendiri
per minorem mulieri fuit dictum *in Romana seu
Perusina census 23. Iunij 1645. §. adeo quod, coram*

R. P.

R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana census primo
3 *Iunij 1649. coram R. P. D. meo Cerro §. quia cum*
probatum non fuerit, vbi etiam dictum fuit hoc
procedere, quamuis ex vtraque parte ratio damni
vigeret, nam adhuc melior causa reputatur eius,
qui conuenitur, & rei partes sustinet, Lamber-
thengh. *vbi supra n. 122. & 125.* Peregr. *d. cons. 77.*
num. 39. lib. 1. Rota *coram Greg. XV. dec. 473. n. 14.*
& in Romana pecuniaria 27. Aprilis 1637. coram
bon. mem. Merlino.
4 Nec potuit dictus census conualidari ex iura-
mento in eo apposito, quia cum statutum intro-
ductum fuerit ob publicam vtilitatem ad obuian-
5 dum, nempè fraudibus quibus de facili minores
decipi possunt, eaque ratione iuramentum in hu-
iusmodi contractibus præstitum dolo, & metu ex-
6 tortum præsumat, dictosque contractus, & obli-
gationes nullius roboris, ac momenti esse decla-
ret, ac dictum statutum auctoritate Apostolica
confirmatum etiam fuerit, prout constat ex litte-
7 ris sanct. memor. Gregor. XIII. in principio dd.
Statutotum appositis, vtique iuramentum super
eis interpositum, nihil operatur Bartol. *in leg. om-*
nes populi sub numero 25. versicul. sed si statutum,
ff. de instit. & iure, Bald. *in authent. Sacramenta*
Puberum sub num. 5. versicul. & ideo in multis lo-
cis, &c. vbi Castrens. *sub numero 11. versicul. sed*
si quæritur, &c. Cod. si aduersus venditionem. Hon-
ded. *consil. 5. num. 40. versicul. vltimum de iura-*
mento, & sequenti lib. 2. Rota *decis. 54. numero 2.*
part. 1. recent. & in Romana donationis de Cupis 5.
Iunij 1602. coram bon. memor. Cardinal. Pamphi-
lio, ac inter impressas apud Pich. *ad Seaent. Vrbis*
decis. 22. num 3. versicul. nec huic conclusioni ob-
stat cum sequentibus, & penes Vrgellen. *dict. de-*
cis. 18. sub num. 2. versic. quod & si in dicto statuto,
&c. cum sequentibus, & per totum, & in Rauenna-
ton. dotis coram me 11. Aprilis 1644 sub §. non etiam
obstat, &c. Mat. Anton. *var. resol. lib. 2. resol. 3. n. 8.*
vers. cæterum, &c.
8 Minus subsistere visa fuit præsupposita ratifi-
catio dicti census alias deducta ex eo quod Ioan-
nes Baptista maior factus soluerit spatio longi
temporis fructus, nec vnquam de nullitate dicti
census aliquid dixerit ad textum *in leg. final. C. si*
maior. fact. alienation. fact. sine decret. rat. habuer.
Quia solutio fructuum non fuit hactenus iustifi-
cata neque per simplicem acquiescentiam, imò ne-
9 que ex alio actu positiuo induci potuit ratificatio
census nulliter contracti non probata prius in Ioan-
ne Baptista ratificante scientia plena nullitatis non
solum facti ad textum expressum *in leg. final.* ibi
per ignorantiam facti, *ff. ad Senat. Consil. Mace-*
donian. Gloss. *in leg. Zenodorus var. nouatione. C.*
eodem titulo, sed etiam iuris, Bald. *in l. mater, C. de*
rei vendic. Surd. *cons. 49. à n. 32. vers. secundò re-*
spondeo, &c. & sequentibus, & sub. n 45. vers. dum
vero, &c. Gabr. *cons. 62. n. 27. & 28. lib. 2.* Gratian.
discept. foren c. 449. n. 32. Rota *decis. 282. n 6. vers.*
neque obstat, &c. part. 4. diuers. & recent decis. 293.
n 17. part. 1. Vrbeuetana census 7. May 1646. cor.
10 *bon. mem. Mormanno, quæ est decisio 260 part. 6. re-*
cent. n. 12. & sequ. & in Anconitana census 7. Maij
1646. coram R. P. D. meo Pentingerio confirmata 7.
Martij 1647. & 19. Iunij 1648. coram eodem. Ne-
que pro ratificatione actus nulli sufficit scientia
præsumpta, sed certa atque explicita requiritur.
cum omnibus suis qualitatibus ad tradita per Bu-
ratt. *decis. 410. num. 11.* vbi Add. *n. 15.* & fuit reso-
lutum in Romana pecuniaria 18. *Ianuarij præteri-*
ti coram R. P. D. meo Ottobono. Ratio autem est,
quia alias in ratificatione semper intelligitur illa
conditio si actus firmus sit, & validus Valens. *con-*
sil. 177. num. 13. lib. 2. Rota *in Romana pecuniaria* 11
23. Martij 1648. §. nec dictum prætensum creditum
coram me, quæ etiam facilius procedunt stante
dolo, qui a Statuto Vrbis interuenisse præsumi-
tur in contractu cum minore gesto absque solem-
nitatibus, qui dolus quamuis præsumptus secun-
dum veriorem, & receptiorem Doctorum senten-
tiam excludit omnem ratificatioem ex lapsu tem-
poris deductam, Natt. *consil. 162. num 34. versic.*
demum respondetur, Maluas. *consil. 86. sub num. 15.*
versic. sed vbi, &c. cum seqq. Sord. *cons. 49. num. 37.*
versic. tertiò respondetur cum seqq. Verall. *decis. 12.*
num. 1. part. 3. Buratt. *decis. 410. num 10.* & in pun-
cto ratificationis inductæ *ex lege fin. C. si maior,*
&c. consuluerunt Roman. cons. 54. in fine, Curt. iun.
cons. 50. n. 6. & 7. Ruin. *cons. 170. num. 29.* Gratian.
discept. forens. c. 824. n. 30. & firmauit etiam Rota
decis. 102. num. 12. part. 2. diuers. coram san. mem.
Greg. XV. dictu decis 473. num. 18 & in Romana
donationis de Cupis coram bon. mem. Cardinali Pam-
philio 5. Iulij 1602. sub n. 7. vers. non obstat, quod
Alexander, & ita etiam sensit Mat. Anton. *hanc*
quæstionem ad partes disputans dicta resolut. 3. sub
n. 20. vers. articul. igitur erit, qui in vers. in hac con-
trarietate, &c. hanc esse testatur communiorem
DD. opinionem, & magis in praxi receptam, &
obseruatam.
Nec etiam elici potest ratificatio ex eo, quod
cum Ponciallus in testamento per eum iam in ma-
iori ætate constitutum, atque proximum condi-
tio legauerit duas vineas Propertio Fontanellæ 12
cum onere soluendi pro earum pretio scuta bis-
mille ducentum in extinctionem omnium eius
debitorum, & legatorum censeatur per huius-
modi dispositionem intellexisse, de quibuscum-
que debitis, & sic etiam de iis quæ obligationem 13
ciuilem, non habent, sed solum naturalem ex ra-
tione assignata tam per Aretin *consil. 93. num. 3.*
quam per Dec. in Authent. *præterea numero 11.* 14
Cod. vnde vir, & vxor. quæ est quod vbi quis
in vltima voluntate mandat solutionem omnium
debitorum intelligat principaliter saluti animæ
prospicere propriamque conscientiam exonera-
re, quæ non minus obligatur ex debito naturali 15
tantùm quam ex naturali, & ciuili simul iuncto,
& ita etiam firmauit Rota *decis. 62. numero 2. de-*
cis. 81. numero 1. & decis. 119. numero 3. part. 7. re- 16
cent. Verum huic obiecto fuit sufficienter satis-
factum cum responsione iam data in præcedenti
decisione sub §. non obstat quod Ponciall. vt nempè
cum versemur in contractu nullo ex defectu so-
lemnitatum, cui statutum expressè resistit nulla
exinde oriri potuerit obligatio nec ciuilis, nec na- 17
turalis *leg. sancimus, Cod. de donat. leg. sed & si ser-*
ui, ff. de fideiuss. & leg. antiqua § fin. Cod. ad Vel-
leian. Bald. *in leg. non dubium col. fin. vers. secundo*
quæro numero 29. Cod. de legibus. Roman. *cons. 12.*
num. 4. & consil. 37. in primo dubio, eoque magis
quia dictæ solemnitates inductæ fuerunt fauore
publicæ vtilitatis, quo casu illarum defectus ma-
gis impediunt ortum obligationis naturalis, Rot.
coram Duran. dict. decisione 18. numero 17. & 18.
cum aliis allegatis, *in decisione coram me emanata*
sub dicto §. non obstat, quod Ponciallus ad med.
deficiente autem obligatione naturali certum est
quod

quod quis in foro conſcientiæ obligari non poteſt
eſt recepta Bartoli traditione quos natura non
obligat conſcientia non ligat, Nauarr. *conſil. 9.*
de empt. & vendit. num. 6. & 7. libr. 3. volum. 3.
Ioannes Valcſius *de differentia inter vtrumque fo-*
rum libr. 1. verb. ad præludia num. 25. Durand. *di-*
cta decis. 18. n. 14.

Quare non obſtant firmata per Rotam *in de-*
cis. 62. n. 2. & decis. 81 num. 1. part. 7. recent. quod
nempè contractus geſtus cum minore abſque ſo-
lemnitatibus, aptus ſit parere obligationem na-
turalem, quæ obliget contrahentem in foro con-
19 ſcientiæ, nam illa procedunt ſecundum diſtinctio-
nem à Rota approbatam in *dict. dec. 81. & dec. 119.*
num. 7. eadem parte 7. recent. quando ſcilicet con-
tractus initus fuit cum bona fide, & cum probabili
credulitate quod ſolemnitate ſtatutariæ non requi-
rentur, vel cum vtilitate, ac locupletatione mi-
noris, & ſic quando ceſſat fraudis, ac deceptionis
ſuſpicio, cuius correctio eſt cauſa finalis eiuſdem
Statuti. Secus autem quando non concurrunt cir-
cumſtantiæ, ex quibus tollatur ſuſpicio præſumptæ
fraudis, & doli in contractu cum minore geſto
contra formam Statuti. Nam tunc ex eo nullam
oriri obligationem naturalem, nec ciuilem com-
muniter tenent Doctores, qui hanc veriorem, &
receptiorem ſententiam dicunt, & vltra ſuperiùs
citatos tradit etiam Romanus *conſil. 437. num. 1.*
verſ. videndum igitur, Oſaſch. *decis. 165. num. 16.*
verſ. hinc ſequitur benè, Menoch. *de præſumpt. lib. 1.*
præſumpt. 80. ſub num. 16. verſ. diuerſum eſt, &c. &
num. 37. verſ. infertur ſeptimo, Mantic. *de tacit. &*
ambig. conuent. lib. 21. tit. 1. num. 4. verſ ſed hæc ratio,
&c. & ita declaratum etiam fuit in *decis. 373. n. 1.*
verſ. & in primus, &c. ac decis. 177. num. 12. verſic.
non obſtat denique parc. 1. recent. & ſequitur Moder.
de cenſ quæſt. 15. ſub num. 15. verſ quæ concluſio, &c.
Sanchez *de matrim. lib. 1. diſput. 7. ſub num. 16 verſ.*
tertiò, &c. Caneer *var. reſol. part. 2. cap. 1. de minor.*
25. annor num 209. verſic. neque allegata, & ſeqq.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap 691. num. 14. verſ. nam*
ex contractu geſto, & cap. 13. numero 66. verſ. ideò
videmus.

Firmata igitur ex prædictis nullitate impoſitio-
nis cenſus, ac obligationis Ioannis Baptiſtæ Pon-
cialli iuſtè conueniri non potuit Fontanella eiuſ-
dem Ioannis Baptiſtæ legatarius, nam promiſſio
per eum facta de ſoluendo omnia debita, & le-
gata intelligenda venit reſpectu debitorum legiti-
20 morum, *ad leg. ſi his cui, §. Flauius Iannarius, ff.*
de ſolut. & iuxta theoricam Bartol. *in leg. legaui*
numero 3. verſicul. vltimò nota. ff. de liber. legat.
ac ibi Caſtr. *ſub num. 2. verſic. ſi teſtator. ff. de con-*
dition. & demonſtration. Bald. *in lege ſi creditori*
ſub numero 1. verſiculo & ideo teſtator. Digeſtis
de legatis 1. Caſtrenſ. *conſilio 50. viſo Codicillo ſub*
numero 2. verſiculo conſtat autem, &c. lib. Cephal.
conſilio 14. numero 19. verſiculo & propterea ſi fiat
mandatum hæredi, Surd. *deciſion. 38. numero deci-*
moterio, verſiculo & facit deciſio 269. ſub nume-
ro duodecimo, verſiculo adeò quodq; voluit, Bartol.
21 *conſilio tertio, ſub numero 14. verſiculo & verba*
cum ſeqq. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 713. nume-*
ro 68. verſiculo cum etiam; & ita etiam ſe decla-
rauit idem Fontanella, dum ſuam obligationem
expreſſis verbis reſtrinxit ad debita de iure ſol-
uenda, ibi, *de valore ſeu pretio ſoluere omnia,*
& ſingula debita, & legata dicti Ioannis Baptiſtæ,
quæ de iure venirent ſoluenda, ex quo ſequitur

quod nec minus conueniri potuerit hæreditas
quondam Diu. Tiberij Aſtalli, nam dum fideiuſſit 22
pro Fontanella obligatus tantum remanſit eodem
modo, & forma quibus obligatus erat dictus Fon-
tanella eius principalis, *lege gregè, §. illud, &*
lege ſicut de fideiuſſione Surdus *deciſione 118. nu-*
mero 9. & ita concludit Iaſon. *in lege ſi non ſortem* 23
in principio numero ſecundo, verſiculo quarto no-
ta de condit. indebit. Soccin. *conſilio 273. in præ-*
ſenti conſultatione column. prima, libr. primo obliga-
tio enim fideiuſſoris acceſſoria eſt obligationi prin-
cipalis eius proinde naturam induit maximè at-
tenta expreſſa relatione factæ ad obligationem
ipſius Fontanellæ principalis, quæ operatur, vt
omnia contenta in obligatione principalis cen-
ſeantur inſerta atque repetita etiam in obligatione
fideiuſſoris, Authent. *ſi quis in aliquo. Codic. de*
edend. Pariſ. *conſilio 79. num. 10. lib. 3.* Ruin. *con-*
ſilio 84. numero 4. lib. 1. Caputaquen. *decis. 204 n. 4.*
part. 1.

Præterea addebant Doctores, quod admiſſa
etiam non tamen conceſſa pro valida impoſi-
tione dicti cenſus, adhuc nulla competere po-
terat actio Sacconario pro conſecutione dicto-
rum fructuum pro quibus obtinuit mandatum
ab A. C. nam venditio, ac ceſſio dicti cen-
ſus, cum fructibus viginti duorum annorum de-
curſis; & non ſolutis ad eius fauorem facta per
Franciſcum Berghignum Procuratorem conſtitu-
tum, & reſpectiue ſubſtitutum à Ioanne Bapti-
ſta Ridulphetto tam nomine proprio, quàm no- 24
mine Lucretiæ, Antoniæ, ac Cæciliæ filiarum,
ac cohæredum dictæ Cæciliæ de Marcheſiis vi-
ſa fuit nullius momenti, tum quia mandatum per
dd. mulieres factum in perſonam dicti Ridulphet-
ti ad vendendum cenſum, caret inſinuatione, quæ
omnino neceſſaria erat ex Conſtitutione Ægidia-
næ *libro quinto, capite vigeſimoquinto*, ad tradi-
ta per Boccat. *in commentar. ad eandem* gloſſ. 8.
numero decimoquinto, verſiculo tertio extenditur,
& fuit dictum in Auximana bonorum 15. *Apri-* 25
lis 1603. coram bonæ memoriæ Cardinali Melli- 26
no, quæ inter impreſſas eſt *deciſio 368.* vbi fir-
matur: vt nec etiam ſufficiat decretum Iudicis,
quod habebatur inſtrumentum, pro inſinuato.
Tum quia cum dictæ mulieres feciſſent manda-
tum in perſonam Ridulphetti ad vendendum cen-
ſum in ſorte ſcutorum 400. ac ad petendum fru-
ctus decurſos in ſumma ſcutorum 700. vtique
non potuit Berghignus Procurator à dicto Ridul-
phetto deinde ſubſtitutus excedendo fines dicti
primi mandati vendere cenſum, & cedere fru-
ctus decurſos vnico pretio ſcutorum octingento-
rum in graue præiudicium & damnum mulierum
conſtituentium, vt deciditur *in leg. non abſtulit,*
& ibi Bald. *ſub numero primo, verſiculo gloſſ. di-*
cit, &c. ac ſeqq. Codic. de nouat Roman. *con-*
ſilio 352. ſub numero ſecundo, verſiculo pro hac
concluſione, &c. cum ſeqq. Surd. *deciſione 229.*
ſub numero 27. verſiculo & addunt ſimile. Rota
penes ſanct. memor. Gregor. X V. *deciſione 311.*
numero quinto, verſiculo ex quibus conſtat, &c.
Buratt. *deciſio 374. numero octauo, verſiculo &*
ideo, &c. & ſequitur Moder. Perulin. *de cenſ.*
quæſtione 109. numero 47. verſiculo quia ſicut is,
& ſub numero 53. verſic. pro qua etiam concluſione
cum ſeqq.

Accidit defectus alterius formæ, ſiue conditio- 27
nis appoſitæ per Ridulphettum in ſubſtitutione,

per

per eum facta in personam Berghigni, vt nempe ex pretio à venditione dicti census redigendo per emptores soluerentur in manibus Gasparis Morelli scuta 700. ad effectum exequendi voluntatem ipsius Domini Ioannis Baptistæ, quæ tamen conditio, & forma præscripta, cum neglecta fuerit ex quo dictus Berghignus vendidit, ac cessit dictum censum, ac fructus Sacconario nulla per eum facta solutione præfato Gaspari, sed tantum promissione de soluendo infra annum quæ nunquam facta fuisse probatur, imò neque simpliciter, sed sub conditione ibi: *secuta, & facta tamen prius ratificatione à supradictis DD. Cæcilia, Lauinia, Antonia, & Ioanne Baptista, &c.* quod facere non potuit Bald. *in d. leg. non abstulit sub numero 2. versic. contrarium est verum, Cod. de nouat. & est textus in leg. qui Romæ, §. Callimachus*, vbi Iason *numero 9. versic. quintò nota, &c. Digestis de verbor. obligat.* Berou. *consil. 174. sub numero 7. versic. quibus tamen non obstantibus cum seqq. lib. 1.* hinc sequitur quod ex hac etiam ratione Berghignus nulliter egerit, nec suos principales obligare potuerit dum eorum consensus in præmissis prorsus deficiebat *l. diligenter, l. si quis pro eo, Digestis mandat.* Oldrad. *consil. 126. numero 9. versic. quarto,* &c. Paris. *consil. 47. num. 41. versicul. quibus stantibus,* &c. *& seqq. lib. primo,* Surdus *decis. 209. sub num. 5. versic. & propterea cum seqq.* Rota Genuen. *decis. 174. sub numero quinto, versicul. in contrarium consideratum fuit, cum seqq.* & perinde est ac si nihil actum fuisset, Rota *co-*
29 *ram Reuerendiss. P. Domino Durano decis. 146. n. 47. vers. vnde,* &c.

Subsistere etiam visum fuit illud fundamentum quod neque Sacconario vlla actio competeret ex quo ipsemet declarauit nudum nomen tantum in dicto contractu prestitisse, substantiam, verò totius commodi, & incommodi spectasse ad Thomam Berghignum provt legitur ex apocha confecta sub eadem die celebrati contractus nempe sub die 26. Aprilis 1644. qua stante declaratione nulla illi quæri potuit actio nullumque ius quod quæsitum fuit soli prædicto
30 Thomæ, de quo partes senserunt *l. 4. §. si ab ignota, ff. de manumiss. leg. si non verum, l. si filij tui, Codice de donat. inter virum, & vxorem, l. cum propria, & l. militum interest, Cod. si quis, alteri, vel sibi,* Rota penes Cardinalem Seraph. *dec. 660. n. 8. vers. sed acquiritur ius.*

Nec obstat, quod in eadem apoca reseruata fuerit præfata Fululo Sacconario facultas agendi
31 nomine proprio vsque ad consecutionem tam sortis principalis quam, fructuum decursorum vnde intret dispositio *text. in leg. apud Celsum, §. si quis pupillo, versic. quod si is, cui pecunia debe-*
32 *batur, Digest. de dol. mal. & met. excep.* quia posset sibi locum vindicare si actio primo loco fuisset d. Sacconario originaliter acquisita, ac in eius persona radicata, tunc enim in cessione postea alteri facta de dicta actione potuisset facultatem agendi nomine proprio sibi præseruare, at cum in hoc casu Sacconarius nudum tantum nomen in contractu habuerit, ac nullam actionem sibi acquisiuerit, sed tantum illi ad quem negotium spectabat frustra consensisse videtur, quod eius nomine ageretur *ad leg. traditio, Digestis de acquirend. rerum dominio. leg. Medestin. Digest. de solutionibus,* cum concordan. penes Buratt. *dec. 438. n. 2. vers. & hoc casu.*

Atque ex his apparet non aduersari, quæ de more plene, & luculenter deducta fuerunt in decisionibus extensis in hac causa coram Reuerendiss. Patre Domino meo Cerro. Nam illis suppositum fuit, quod Ponciallus maior factus per plures annos soluerit fructus census, sicque nouo consensu contractum legitimè ratificauerit provt legitur in decision. 11. *Decembr.* 1645. *sub § quo vero ad iustitiam.* Quodque Borghignus fines mandati seruauerit, vt in posteriori decisione emissa sub die 7. *May* 1646. *in § secundum.* Demum quod primæua actio fuisset acquisita Sacconario, quæ deinde valide, potuerit exerceri in iudicio proprio eius nomine, *vt in eadem decisione sub §. quia cum,* &c.

Quia hæc omnia in præsenti disputatione iustificata minimè fuerunt, ac respectiuè eliduntur ex facto ideoque nil mirum imò iustitiæ maximè est consonum, si secundum propositas casuum species, atque circunstantias prior sententia reformetur *leg. si ex plagis, § in clivo. vers. respondi, Digestis ad leg. Aquiliam. leg. quidam referunt. versic. in proposito igitur. Digestis de iur. codicil.* Bald. *cons. 304. non est nouum in princip. lib. 1. & consil. 52. obligatio prima facta sub numero secundo vers. pridie consulus*, cum aliis allegatis in Fesulana beneficij, seu Oratorij 14. *Martij præteritis coram Reuerendiss. P. Domino meo Corrado in sue principij.* Et ita informante D. Marchione Astallio altera tamen parte citata, & expectata.

R. P. D. Verospio.

Romana Subhastationis.

Veneris 10. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia. Et insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit consideranda. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa. Retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur elusorium.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas mandati, in subsequuta etiam subhastationis influit nullitatem.*

2 *Mandatum contra minorem curatore non deputato, relaxatum est nullum.*

3 *Minor, etiam nullo assignato curatore, validè conueniri potest.*

4 *Declaratur conclusio, vt scilicet adultus existens in loco Iudicij, citari quidem possit ad effectum, vt legitimè compareat, & Iudicium cum Curatoris interuentu sustineat.*

5 *Quem tantum si non habeat, Iudex eidem, licet inuito, decernat.*

6 *Cum alias quidquid in eius tanquam indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur: ac nullum.*

7 *Sin autem adultus absit à loco Iudicij, non nisi citato curatore, possit valide conueniri.*

8 *Actio pro certa summa experiri non potest ante-*

tequam ipsim liquidatio præcesserit.

9 *Hæres non potest condemnari nisi pro hæreditaria portione.*

10 *Limitatur in actione ad factum indiuiduā, cuius virtute tenentur hæres vnusquisque insolidum.*

11 *Interesse ob aliquod non adimplementum de sui natura diuiduum, ac proportionibus tantummodo hæreditariis proinde à cohæredibus præstandum.*

12 *Actio à principio intentata ad factum contra vnum ex hæredibus, distinguitur ab actione aquè principaliter contra eundem excitata ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur in solidum, secundo verò tantum pro virili.*

13 *Retentio pro summa debita in spolio præsertim iudiciali non admittitur à Sac. ritibus Rota, ne iustus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam.*

DECISIO LXIV.

DIssoluta inter Ioannem Paulum de Pisentibus, & Ludouicum Braceium Societate inter vtrosque fuit stipulata transactio, vt sociales libri, donec Ioannes Paulus ex scut 5. mill. sui capitulis 4. mill. reciperet, ac insuper quantitatem scutorum 1136. vti creditor societatis consequenter penes ipsum remanerent; quos tantum quoties requisitus, Ludouico teneretur exhibere, vt residuorum partem sibi tangentem post completam in prædicta quantitate consocij satisfactionem, posset exigere, hic vero triginta post annos, cum inter cæteros Ioannis Pauli mediatos hæredes Oliuam, Honestam pupillas ab Vrbe absentes pro exhibitione librorum citationis edicto vocasset, easque loco damnorum, & interesse, quæ ex præfata causa subierat, ad scuta 1000. pro nunc persoluenda ex reliquo capitalis obtinuisset condemnari, executione quoque peracta mediante subhastatione trium, ac decem locorum montium ad easdemmet pupillas spectantium. Ad quarum instantiam commissa mihi causa dubitari, An prædicta subhastatio possit sustineri, & ex vtroque nullitatis, ac iniustitiæ fundamento corruere fuit hodie responsum.

1 Siquidem nullitas mandati quæ in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem secundum Bartol. *in leg. si non sortem, §. si centum Digestis de condit. indebiti* ibique Iason *numero secundo.* Rota *in Assissien subhastationis 15. Nouembris 1596. coram Orano post Marches. de commiss. part. 3.*
2 *fol. 47.* in dubium reuocari non potest in casu proposito, quo mulieribus pupillis, curatore non deputato, ac ipsis proinde indefensis fuerat relaxatum contra *text. in leg. dicta. §. finali. Dig. de re iudic. & in leg. cum, & minores. Codice si aduersus rem indicatam.* notat Cald. *in l. si curatorem habens in princip. sub num. 8. Codice de in integrum restit. minorum,* Vantius *de nullitat. ex defectu mandati numero 28.* Roland. *consil. 85. numero 18. volum. 2.* Osasch. *decis. 36. numero 25. & 26.* Giurba, *decis. 109. numero 5.* Rota *coram Puteo decis. 306. numero 7. libr. 2. & in Maceraten hæreditatis 2. Decembris 1639. coram Reuerendiss. P. Domino meo Royas, & in Vrbeuetana legati 4. Iuly 1646. in §. sententia prima, & in §. hanc opinionem coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio, & in Romana Saluiani 2. Iuly 1648. & 17. Martij 1649. coram R. P. Dom. meo Otthobono.*

Et licet præfatæ mulieres excessissent ætatem 3
pupillarem, adeoque potuissent validè nullo etiam assignato Curatore conueniri per *text. in leg. 1. §. sufficit,* ibique Bartol. *numero primo, Digestis de administrat. tutorum* Gratianus *decisione Marchia 73. numero 1.* Rota *decis. 674. numero 6. part. 2. recem.*

Hæc tantum conclusio non debet simplici- 4
ter, sed cum sequenti declaratione admitti. Vt scilicet adultus existens in loco Iudicij citari quidem possit ad effectum, vt legitimè com- 5
pareat, & iudicium cum curatoris interuentu sustineat, vt declarat Iure Consult. *in dict. suffi-* 6
cit, quem tantum si non habeat Iudex eidem licet inuito decernat *iuxt. text. in §. Item inuitis instit. de curat.* Cum alias quidquid in eius tanquam indefensi præiudicium gestum fuerit, irritum ipso iure reddatur, ac nullum *per text. in dict. leg. acta §. vltim. Digestis de re iudicand. & leg. cum & minores,* vbi post gloss. notant communiter, *Codice si aduers. rem indicatam.* Baldus 7
in dict. § sufficit num. 7. & 8. Digestis de administr. tutor. Decius *consil. 509. numero 1.* Caldas *in addit. l. si curatorem habens numero 15. in fine.* Sin autem adultus absit à loco iudicij nonnisi citato Curatore possit validè conueniri, vt subdit idem Iure Consult. *in dict. leg. 1. §. sufficit, versic. in absentibus autem, Digest. de administr. tutor.* & notat ibi Bartol. *num. 3. & in leg. 2. Digest. de curat. bon. dand. num. 1. & in leg. 3. §. si quidem, Digestis qui pet. tutor. vel curator. num primo,* Angel. *consil. 103. numero primo,* Alexander *consil. 100. in fin. lib. 5.* Montan. *de auct. tutor cap. 30. num. 28.* vbi de communi testatur ac praxi. Adeoque præfatæ mulieres, nec in Vrbe præsentes, sed in patria longè remotà commorantes, nec aliter in iudicio defensæ nulliter ibidem condemnatæ censentur, vt respondit Rota *in adducta Vrbeuetana legati in §. & quidquid sit de prædictis coram Reuerendiss. P. Domino meo Bichio.*

Alterum iniustitiæ fundamentum quo manda- 8
tum ipsum, sobhastatio eiusdem consecutiua laborat, apertè conuincitur dum ex instrumento transactionis, cuius vigore tam ipse, quam Ioannes Paulus consocius conuenerant, quod satisfactio prius ipso Ioanne Paulo de quantitate ibidem expressa, residuum effectuum societatis inter eos deberet æqualiter diuidi. Quare non antea validè potuit idem Ludouicus actionem pro certa summa experiri, quam illius liquidatio præcessisset, *ad text. in l. tertia, Codice, de sententiis, quæ sine certa quantitate,* Bartol. *in leg. proinde, §. notandum, Digestis ad leg. Aquil* Bald. *in leg. 2. Codice de execut. rei iud.* Surdus *consil. 248. numero 12.* Rota *coram Seraph. decis. 1168. numero 5. & decis. 689. numero 3. part. 1. recent.* Tum etiam ex relaxata 9
condemnatione insolidum contra mulieres pro integra summa scutorum 1000. loco damnorum & interesse, contra quam tamen vti hæredes pro tertia parte Antonij Aui hæredis pro dimidia præfati Ioannis Pauli poterat pro hæreditariis tantum portionibus decerni, ad *text. in leg 2. Codice de hæredit. act.* vbi gloss. & Doctores, *& in leg pacto, Codice de pactis,* Surd. *consil. 415. num. 14.* Crass. *in §. hæreditas quæst. vltim. numero 12.* Rota *coram bon. mem. Vrgell decis. 68. num. 1. & in Tudertina*

redditionis

redditionis rationis 28. *Iuny* 1645. *in princip. coram R.P.D. meo Otthobono.*

10 Non obstat, quod actio ad factum exhibitionis librorum intentata per Ludouicum, existat indiuidua, cuius virtute teneatur hæres vnusquisque insolidum, secund. Alciat. *in leg.* 4. *§. Cato num.* 41. Soccin. iun. *num.* 84. *Digest. de verbor. obligat.* Crass. attestans de communi *in dict. §. hereditas, quæst.* 12. *n.* 17.

Ex mulierum enim summario constat ipsas æquè principaliter fuisse conuentas, & condemnatas ad solutionem interesse de sui natura
11 diuiduum, ac pro portionibus tantummodo hæreditatis proinde præstandum, *ad text. in l. in executione, §. insolidum, & l. cum ex causa, ff. de verb. obligat.* notat Batt. *in l.* 2. *§. ex his numero* 9. *&* 10. distinguendo inter actionem à principio intentatam ad factum contra vnum ex hæredibus & æquè principaliter contra eundem excitatam ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili, & ibi
12 etiam Alexander *num.* 6. Castr. *num.* 3. *vers. sed si æstimatio petatur iure actionis.* Imol. *num.* 22. *Digest. de verbor. obligat.* Gratian. *discept. forens. cap.* 323. *num.* 7.

Hinc cessat obiecta retentionis exceptio saltem pro summa debita; Tum quia creditum ex aduerso prætensum dignoscitur esse illiquidum; tum quia retentio ab hoc Tribunali non admittitur in spolio præsertim iudiciali, ne instus iudiciorum ordo peruertatur admittendo probationes post sententiam executioni demandatam, *iuxt. decis. Chisanen.* 172. *Gregorij* 105. *num.* 10. Buratt. 584. *num.* 6. & aliorum quos secuta fuit Rota *in Romana Vinea* 27. *Aprilis* 1646. *in §. namequidem attenditur, & §. quia neque ex productis coram R.P.D. meo Corrado.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PEVTINGERO.

Romana redditionis rationis.

Luna 14. *Iuny* 1649.

ARGVMENTVM.

Emergentia circa rationum redditionem in Administratore necessariam hic breuissimo contextu valdè perspicua cadunt, & notatu digna, provt in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Standum est peritis in arte.*

2 *Solidatio & redditio rationis inter partes habentes principale interesse in aliqua re absque interuentu creditorum fieri potest.*

3 *Redditio rationis prabendi non potest ab eo, ad cuius manus non apparet rem rationi obnoxiam peruenisse.*

4 *Redargutio partitarum tanquam insufficientia descriptarum non potest fieri, vbi non probatur ad manus describentis, rem in rationis quantitate peruenisse, ac descriptum inueniatur.*

5 *Frumenti nomine veniunt etiam segetes.*

6 *Liberatio à redditione rationis Administratori per Testatorem in Testamento legata operatur vt rigorosa redditio ab eo exigi non possit, nec circa dolum condemnari.*

DECISIO LXV.

DOmini sub die 10. Decembris anni 1646. coram me firmarunt Claudiam de Fortis Tutricem, & pro tempore Curatricem filiorum à Francisco Baratello viro deputatam non teneri pro quinque partitis, ad quas disputatio tunc fuit restricta rationem reddere sed esse legitimè redditam, & obtenta à Creditoribus noua Audienda, causaque sæpius proposita tandem Domini steterunt in decisis.

Quia quoad primam partitam herbarum ex Casali Vaccatecciæ à Claudia perceptarum à Creditoribus appositam, quod in rationibus ab ea redditis non legatur ad debitum ipsius, seu Felicis eius filij adnotata, res caret difficultate, nam easdem herbas pro nutrimento 53. equarum, & 33. bouum circiter, qui in hæreditate Francisci viri remanserant apparet fuisse consumptas, cum longè maiori quantitate indigerent quam ex dict. Casali rubr. 160. Circiter percipiebatur, quemadmodum affirmarunt plures Periti dati pro parte Claudiæ, & vt firmatum fuit in decisione, quæ hodie reuidetur *sub §. petita enim herbarum*, adeo quod in eadem pabuli dd. animalium causam vlterium scuta 375. circiter fuerint impensa, vt ex partitis inter partes concordatis resultat, & provt in eadem decisione deductum fuit.

Et sic non obstat assertio creditorum Baratelli, quod admissa etiam venditione herbarum facta per Felicem, adhuc superessent in Casali tot herbæ, quæ pro pascendis animalibus prædictis sufficerent; nam hoc ex ipsa quantitate rubr. eiusdem Casalis 297. vt constat ex Instrumento locationis, & ex Peritorum attestatione de quantitate pascuorum in similibus Casalibus assignari solita, omnino eliditur, cum in hoc standum sit relationi Peritorum, vt firmat dict. decisio 1
in hac causa facta, Rota *dec.* 526. *n.* 5. *in fin. p.* 4. *dec.* 151. *n.* 14. *p.* 6. *recent.*

Ita etiam corruit exceptio creditorum, quod dicta animalia toto tempore triennij administrationis Claudiæ in hæreditate Francisci non extiterint, dum contrarium probatur ex Instrumento venditionis eorundem animalium de anno 1622. factæ.

Sed quamuis etiam pretium herbarum venditarum peruenisset ad manus Claudiæ, cuius contrarium ex prædictis apparet, dum ipsa annis 1619. 1620. & 1621. emit herbas pro animalibus hæreditatis in tenuta Campi Mortui, Praticæ, & Porciliani pretio scutor. 375. vt fuit dictum, & iustificatur ex quietantiis, illud veret compensandum cum dd. scut. 375. vt deducitur *in decisione, qua reuidetur dict. §. partita enim herbarum.*

Quò verò ad salmas 108. fœni dicitur consumptas fuisse pro alendis animalibus hæreditatis, videlicet equo, quo vtebatur Felix, vt præesset culturæ Casalium, & conseruationi animalium, & aliis equis venientibus ad Vrbem ad effectum transportandi panem, & similia pro victu agricultorum, & pastorum, & asportandi caseum, lanam, & alios fructus Massariæ pecudum.

Quoad secundam partitam concernentem fructus Casalis Turris nouæ de anno 1618. Pariter censuerunt Domini firmam remanere decisionem

stante Instrumento solidationis rationum sub die 24. Nouembris eiusdem anni initæ inter Biazarum principalem ipsius Casalis Conductorum, & Felicem Baratellum filium Francisci, & Claudiæ, à quo fuerunt administrati, vt habetur in Summariis Claudiæ, & vt pondetatur in *decisione quæ reuidetur sub §. neque partita.*

Cui resolutioni non obstat quod fructus d. Casalis (detractis prius expensis, ac pensionibus debitis DD. de Aldobrandinis) vigore conuentionis initæ inter Biazarrum, & Franciscum de anno 1618. die 24. Nouembris per acta Octauij Capogalli Notarij, & dum de interesse creditorum Bizzari ageretur, pro quibus Franciscus Baratellus fideiusserat, in horum satisfactionem impendi debuissent. Ideoque d. solidatio absque creditorum interuentu fieri non potuerit.

Quia semper subsistit, quod principale interesse spectabat ad Biazarrum principalem Conductorem eiusdem Casalis, & verum Dominum eius fructuum ac Baratellum eius fideiussorem, pro cuius indemnitate dicta conuentio facta fuit,
2 & consequenter ex tali conuentione nullum tale ius creditoribus acquisitum fuit, quin inter partes ad solidationem, & redditionem rationis validè postea deueniri potuerit, vt ritè factum fuit, Rota *in Narnien. Societatis 19. February 1619. coram bon. memor. Pirouano impress. decis. 77. numero quarto, & seqq. p. 4. tom. 2. recent.*

Sed cesset insuper obiectum, considerando quod ex solutionibus scutor. 2300. dd. Aldobrandinis ab ipso Felice factis pro affictu d. Casalis Turris nouæ vsque per totam diem 24. Nouembris 1618. quo tempore per solidationem computorum factam cum Bizzarro expirauit illius mandatum, & ex aliis solutionibus factis diuersis Creditoribus eiusdem Bizzarri, de quibus in secundo Summ. Claudiæ, apparet ad eius manus maioris valoris fructus non peruenisse, & propterea d. redditio rationis prætendi non potest ad tradita per Bartol. *in l. 1. num. 9. & seqq. ff. de eden.* Crauett. *consil.* 231. *num.* 14. Rota apud Greg. XV. *dec.* 220. *n.* 3.

3 Nec refert quod in compendio rationum Claudiæ ad debitum hæreditatis Francisci sui viri descripta fuerit partita scutor. 820. soluta pistoribus die 4. Nouembris 1618. ante confectionem d. Instrumenti solidationis computorum. Ideoque pariter redditus ex d. Casali percepti essent describendi ad eius debitum.

Quia vltra quod semper creditoribus resistit d. solidatio facta cum Bizzarro Conductore Casalis, & vero Domino frumenti, vt in alia decisione firmatum fuit, respondetur nequaquam constare, quod ista Pistoribus facta solutio sit respectu Casalis Torris Nouæ, quod tamen esset pro parte creditorum concludenter probandum, maximè dum verba quietantiæ repugnant, & aliæ partitæ à die 23. Iulij vsque ad d. diem 3. Nouembris solutionum factarum nedum DD. Aldobrandinis, sed etiam aliis creditoribus Biazarri in vltimo compendio rationum Claudiæ non fuerunt descriptæ vt in hoc partes conueniunt, sed fuerunt adductæ pro maiori iustificatione solidationis rationum in d. Instrumento factæ.

4 Similiter placuit DD. eandem decisionem confirmare quoad tertiam partitam concernentem fructus Casalis Turris Nouæ de anno 1619. eo ipso quod à creditoribus non probatur concludenter maiorem quantitatem fructuum, quàm in rationibus Claudiæ descripta fuit, ad eius manus peruenisse, quæ tamen probatio necessaria erat ad condemnandum Claudiam, & ad conuincendam partitarum ab ipsa descriptarum insufficientiam, Alexander *in leg. numero 22. vers. in ea, Digestis de eden.* Soccin. sen. *consil. 24. num. 55. lib. 1.* Rota *in Nepesina Tutela 22. Aprilis 1622. coram bon. mem. Vbaldo impress. decis. 380. numero 3. vers. & in omnem euentum part. 4. tom. 2. recent.*

Non obstat quod ratio de herbis ex d. Casali eodem anno perceptis reddita non fuerit, quia sufficit pro huiusmodi anno ad creditum hæreditatis Baratelli appositam fuisse quantitatem scutorum 2830. quæ retracta fuerunt ex venditione lanæ, & agnorum, quæ lanæ, & agni non extitissent nisi ex herbis d. Casalis oues bis mille nutritæ fuissent, cum nulla alia pro alendis ouibus impensa facta in istis rationibus adnotata legatur, vt ex vltima Giribaldi Periti electi relatione in 6. partita reseruata apparet.

Pariter Domini dixerunt decisionem confirmandam quoad quartam partitam frumenti de anno 1620. in prætensa Rubric. 800. quantitate collecti. Nam vltra quod à Claudia tanta quantitas recollecta negatur, & talis negatio ex attestatione officialis Annonæ in eiusdem Claudiæ Summ. *numero* 5. aliàs relata adminiculatur, si ex dicta quantitate Rubrorum 800. Rubror. 80. pro seminibus necessaria deducantur, & iuxta Peritorum assertionem decem rubra à quolibet centenario ob rationem diuersitatis mensurarum demantur, atque hordeum, & blada, cum etiam segetes sub nomine frumenti compre- 5
hendantur, Gloss. *in leg. 1. §. de eo opere Digestis de aq. pluu. arc. & in leg. triticum 94. verbo. triticum, Digestis de verbor. obligat.* Rebuff. *in leg. frugem 77. vers. frumentum dicitur, Digestis de verbo. signif.* Forcatul. *in pæn. iur. ciuil. cap. 6. per tot.* vtique partita hæc in rationibus ad creditum hæreditatis in Rubr. 539. † eo anno venditis descripta sustinetur, vt ex Periti relatione in 31. partita reseruata dignoscitur, & vt in alia decisione deductum fuit *sub §. quamuis etiam.*

In eandem sententiam quoque Domini descenderunt quoad quintam partitam redditionis integræ rationis equarum 53. nam boues 12. fuerunt lanionibus venditi, & alij 23. Camillo Bonauenturæ vt in Summ. Claudiæ docetur, prout etiam de 20. equabus pro scutor. 15. pro qualibet Michaëli Angelo Riofredo venditis, vt ex relatione supradicti Periti in quinta partita reseruata demonstratur; Ita quod pro 33. equabus deficien. ad d. pretium valutatis valoris scutorum 495. poterit hoc debitum Claudiæ, quæ ex eisdem rationibus in longè maiori quantitate creditrix remanserat, cum hoc eius credito compensari, prout in decisione quæ reuidetur fuit ponderatum, *in §. fin.*

Quæ omnia eò facilius videbantur Dominis esse admittenda, cum hic agatur de muliere Francisco Baratello eius viro quoad fidem, 6
& integritatem optimè cognita, adeo vt, eam ab huiusmodi rationum redditionum onere, vt in eius testamento legitur, plenè liberauerit, & sic ab ea rigorosa redditio exigi non possit, nec citra

citra dolum condemnati *l. Aurelio* 21. §. *Caius, ff. de lib. leg. l. cum necessitatem* 18. vbi Gloss. fin. & Doct. *C. de fideicommiss.* Crauet. *consil.* 193. *num.* 9. Rota *decis.* 762. *num.* 8. *part.* 2. *decis.* 331. *num.* 1. *& seq. part.* 3. *& decis.* 409. *n.* 2. *&* 6. *part.* 4. *recent.*

Præsertim aduertendo quod ipsa de gestis per Felicem filium pariter à patre Francisco liberatum post rationem de vtraque administratione iam diu solemniter redditam, molestatur, postquam fuit per sententiam Iudicis liberata, & creditrix declarata, vt ex sententia, aliisque iuribus in Summ. eiusdem Claudiæ apparet; vnde merito ab omni sinistra suspicione immunis habenda est, vt decisio firmat quæ reuidetur, in qua propterea Domini permanserunt vtraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Ianuen. prætensæ separationis Thori.

22. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Nullitas excessus valdè inficit adiudicationem, & exequutionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præstationibus. Læsio vltra dimidiam datur in subhastatione; & proinde remedium, *l. fin. C. de rescind. vend.* contra eã habet locum. Fructus dotales veniunt in Iudicio dotis. Præsentia partis supplet defectum intimationis. Pignoris natura, & necessitas in executione examinatur. Stylus fori est attendendus: & quomodo probetur. Læsio, quomodo probetur. Res ciuili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur sine spoliato.

SVMMARIVM.

1 *Adiudicatio notoriè nulla non priuat quemquam sua anteriori possessione.*

2 *Excessus in adiudicatione sufficit vt detur in aliqua parte, effectum, vt executio adiudicationis in totum annullata remaneat.*

3 *Possessor est citandus in Iudicio immissionis.*

4 *Exequutio in annuis præstationibus fieri debet eodem modo, quo fit in immobilibus.*

5 *Exequutio pignoris prætorij, etiam in annuis præstationibus, debet præcedere adiudicationem.*

6 *Læsio vltra dimidium iusti pretij rescindit subhastationem, siue adiudicationem.*

7 *Remedium* l. 2. C. de rescind. vend. *habet etiam locum in subhastatione.*

8 *Confessione de recepto emissa de tempore, quo nulla aderat suspicio, valde attendi debet.*

9 *Crediti dotalis nomine venit creditum alimentorum dotalium.*

10 *Iudicium quodlibet factum pro repetitione dotis, comprehendit de sui natura fructus dotales, quamuis illi in libello expressè non fuerint.*

11 *Fructus dotis tanquam accessorij ad eandem dotem; illam adeo concomitantur vt comprehendantur sub iudicio vniuersali facto pro dotis restitutione, quamuis de illis de nulla facta fuerit expressio.*

12 *Excessus ex quo penditur iniustitia adiudicationis, debet esse adeò euidens, ac clarus, vt nullò modo possit de eo dubitari.*

13 *Probatio, quæ respectu temporis dubia redditur; attendenda non est.*

14 *Tempus, quotiescumque est de substantia eius, quod agitur, clarum est, quod præcisè probari debet, alias probatio non suffragatur.*

15 *Præsentia partis supplet defectum citationis.*

16 *Intimatio non necessaria, sed facta ex abundanti cautela, licet nulliter sit facta, non est apta ad destruendum processum, & ad inferendum præiudicium.*

17 *Executio mediante captione pignorum, non est necesse quod præcedat ex primo decreto adiudicationem, quotiescumque bona adiudicata reperiuntur iam supposita pignori, & hypothecæ ad fauorem creditoris.*

18 *Aliud dici potest respectu adiudicationis pignoris Prætoris.*

19 *Pignore conuentionali cessante, præcedere debet executio, ex qua formatur pignus prætorium.*

Quod necessarium non est, si præcedat pignoris conuentio.

20 *Stylus Ciuitatis Neapolis est, quod ad venditionem fiscalium, siue illorum adiudicationem procedatur, nulla præcedente executione, si illi sequestrati sint ad instantiam creditorum.*

21 *Stylus fori alicuius loci satis probatur per attestationes Curialium, ac Notariorum loci.*

22 *Stylus, & consuetudo contraria vbi vigent, inducunt tacitam derogationem solemnitatibus à iure in subhastationis iudicio requisitis.*

23 *Et talis stylus est omninò attendendus.*

24 *Læsio debet probari ab eo, qui se fundat in ea.*

25 *Et quidem plenè & concludenter.*

26 *Et percutere debet tempus secutæ adiudicationis circa probationem valoris rei adiudicatæ.*

27 *Læsio excluditur ab adiudicatione facta per Iudicis decretum, attenta vel sola præsentia Iudicis.*

28 *Testis deponens de facto proprio etiam si esset vnicus, plusquam semiplenam facit probationem:*

29 *Et eius dictum adminiculum aliis duabus depositionibus facit plenam probationem.*

30 *Pretium certum rei omninò requiritur ad effectum probandi læsionem.*

31 *Bona subhastata, minori pretio illorum veri valoris, vendi solent.*

32 *Præsertim quando illa sunt vocabilia per mortem debitoris.*

33 *Vincula imposita alicui rei, tendunt ad diminutionem valoris illius. Et redditum.*

34 *Incertitudo valoris rei, excludit læsionem.*

35 *Læsio & illius suspicio cessat per oblationem retinentis rem, super qua illa prætenditur ad illam retrocedendum.*

36 *Quando agitur de solutione pro rata, creditoribus facienda, consideranda est quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.*

37 *Manutentio non datur contra decretum adiudicationis executioni ad hominem demandatum.*

38 *Scientia adiudicationis, & acquiescentia facit censeri quem pro spoliato vnde non intrat præsumptio continuatæ possessionis, & ad hunc effectum, sufficiens etiam est spatio paucorum dierum.*

DECISIO LXVI.

POst resolutionem coram me emanatam sub
die 28. Iunij 1649. fauore Dom. Marchionis
ab Auria, in qua fuit dictum illi dandum esse
mandatum de manutenendo in redditibus Fisca-
libus, de quibus agitur, eo quia adiudicatio re-
portata dd. redditiuum Fiscalium per Dominam
Barbaram Spinolam vxorem d. Domin. Marchio-
nis à Regio consilio Neapolis pro restitutione
suæ dotis erat notoriè nulla quæ propterea D.
Marchionem sua anteriori possessione non priua-
uit, institit pro noua audientia d. D. Barbara, qua
illi concessa sub hac die fuit resolutum dandum
esse mandatum de manutenendo D. Barbaræ pro-
rata scut. 48. mill. tantum, & sic recedendum à
decisis

a Nullitates in decisione ponderatæ d. adiudica-
tionis fuerunt tres, quarum prima dicebatur ra-
tione excessus, cum dos Dominæ Barbaræ ascen-
dat in totum ad summam ducatorum 48. mill.
monetæ Neapolis, adiudicatio autem secuta fuit
pro ducatis 50. mill. vnde apparet de excessu in
ducatis 2000. qui sufficit vt detur in aliqua parte
ad effectum, vt executio adiudicationis in totum
annullata remaneat ad *text. in leg.* 1. §. *hac verba*
ff. nec vis fiat ei, Bartol. *in l. si non fortem, §. si centum*,
ex qua etiam omnes idem notant, *ff. de condit. in-*
deb. num. 7. Put. *decis.* 323. *num.* 2. *lib.* 1. Gregor. XV.
decis. 198 *n.* 1. cum aliis relatis *in decis.* 682. *num.* 1.
& 4. p. 4. recent. tom. 3.

3 Secunda nullitas deducebatur, ex quo in Iudi-
cio adiudicationis prætendebatur citatum non
fuisset D. Marchionem, nec aliquem eius legiti-
mum Procuratorem, & tamen ipse tanquam pos-
sessor dd. redditiuum fiscalium citandus erat, dum
per adiudicationem immittenda erat in illorum
possessionem D. Barbara, ad hoc vt priuatus re-
maneret sua possessione ad *text. in l. de vnoquoque*
ff. de re iudic. Rota *decis.* 802. *numero* 7. & 8. *part.* 1.
diuers. & decis. 267. *numero* 12. *part.* 4. *recent.*
tom. 2.

Tertiam nullitatem in eo consistere firmatum
fuit, nam ad adiudicationem fuit processum, non
captis prius pignoribus Prætoriis, mediante exe-
quutione, quæ in annuis præstationibus fieri de-
bet eodem modo quo fit in immobilibus ex iuri-
bus allegatis *in dict. decis. sub §. oritur etiam.* vbi
4 pariter firmatur talem executionem debere præ-
cedere adiudicationem.

5 Ex capite etiam læsionis dicta fuit nulla adiu-
dicatio, & læsio deducebatur, quia D. Barbara ad
effectũ sibi satisfaciendi de duc. 50. mil. adiudica-
tionem obtinuit, ac ad eius creditum in libris
Regiæ Cameræ Neapolis describi curauit omnes
redditus fiscales spect. ad D. Marchionem consti-
tuentes capitale ducator. 107. mill. ex quibus re-
trahebantur annui fructus ducator. 8000. quæ
quidem læsio tanquam vltra dimidium iusti pre-
6 rij rescindit subhastationem, siue adiudicationem
cum ex hoc constet de illius iniustitia iuxta ter-
minum *l.* 2. *Cod. de rescind. vend.* cuius remedium
vt habeat etiam locum in subhastatione declarat
Cornel. *consil.* 56. *num.* 2. *lib.* 3. Rebuff. *in comment.*
tom. 2. *de rescind. contract. art. vnic.* gloss. 15. *n* 38. *&*
in tit. de pracon. art. 7. gloss. vn. *in fin.* Cagnol. *in l.* 2.
num. 161. & ibi Pinell. *numero* 25. *Cod. de rescind.*
7 *vend.* Gabr. *de empt. & vend. conclus.* 1. *sub num.* 61.
versicul. contrarium. Seraphin. *decis.* 1478. *sub*
numero 1. *versic. neque illa deliberatio.*

Hæc autem fundamenta decisionis ex nouiter
deductis per Dominam Barbaram visa fuerunt
non subsistere, Nam allegatus excessus ducator.
2000. redditur valdè turbidus, ex quo adiudica-
tio pro dote d. D. Barbaræ cantat simpliciter pro
ducatis 48. mill. summa autem ducator 2000. li-
berata fuit in aliorum causa à Regio consilio
Neapolitano nempe in causam alimentorum, &
fructuum dotalium vt apparet ex pluribus actis
datis in vltimo summ. d. D Barbaræ *num.* 1. & hu-
iusmodi adiudicationem fuisse factam pro vtroque
credito comprobatur nedum ex sequestro, ac de-
creto facto pro alimenti fauore Dominæ Barba-
ræ, vt in d. eius summ. eodem *numero* 1. verum
etiam ex reiteratis attestationibus Notarij Actua-
rij factis de ordine Iudicis explicitè id affirman-
tibus primo sum. ipsiusmet Dominæ Barbaræ *nu-*
mero 8. & 11. quibus accedunt etiam confessio-
nem eiusdem Dominæ Barbaræ, quia adiudicatio
facta fuit pro dote ducatorum 48. mil. & pro aliis
ducatis 2000. in causam alimentor. vt in dicto
eius primo Summario *num.* 9. & 10. quæ cum
fuerint emissæ post adiudicationem, & de tem-
pore quo nulla aderat suspicio, vt ex hoc capite
excessus adiudicatio impugnaretur ac iudiciali-
ter appareant factæ, valdè attendi debent *l. gene-*
raliter. Cod. de non num. pecun. cap. ac si clerici, vbi
Abb. & Dec. *in* 4. *notab. de Iudic. l. cum te, Cod. de*
transact. Bald. *cons.* 142. *colum.* 2. *lib.* 2. cum aliis re- 8
latis per Surd. *consil.* 60. *numero* 1. *& decis.* 326.
num. 28.

Ponderatum etiam fuit quod post emana-
tum decretum adiudicationis ad fauorem D. Bar-
baræ procurator D. Marchionis longè post con-
tra illud opposuit quatuor nullitates, vt in pri-
mo Summario d. D. Barbaræ *numero* 14. nulla
de ista respectu excessus habita ratione, quæ
certè inter illos fuisset connumerata tanquam
valdè substantialis, nisi procurator agnouisset,
quod adiudicatio comprehendebat tam credi-
tum dotis, quam creditum ratione alimentorum,
ex quibus concludendum venit verba decreti ad-
iudicationis comprehendere, nedum creditum
dotis, sed etiam creditum alimentorum dota-
lium, maximè quia sub nomine crediti dotalis
venit creditum alimentorum dotalium, ad trad. per
Bart. *in leg. item veniunt, §. item non solum num.* 3. *Di-*
gestis de petit. haredit. vbi Bald. *num.* 1. qui con-
cludunt in quolibet iudicio facto pro repetitio- 9
ne dotis venire de sui natura fructus dotales
quamuis illi in libello expressi non fecerint, &
hoc ea ratione, quia fructus dotis tanquam ac-
cessorij ad eandem dotem *leg. marito, §. fin.* & ibi 10
Roman. *num.* 31. *Digest. solut. matrimon.* illam adeo
concomitantur, vt comprehendantur sub iudicio
vniuersali facto pro dotis restitutione quamuis de 11
illis nulla fuerit facta expressio, Mantic. *de tacit.*
& ambig. lib. 11. *titul.* 19. *num.* 15. Surdus *de ali-*
ment. lib. 8. *priuileg.* 49. *numero* 1. vbi allegat plu-
res concordantes, Rota inter impress. apud Fen-
zon. *ad Statut. Vrb. decis.* 85. §. *nihil etiam ob-*
stare. At in omnem casum sufficit, quod ex istis
saltem reddatur dubius prætensus, vt Domino
Marchioni competere nequeat manutentio. Cum
ad hunc effectum requiratur, vt excessus ex quo
penditur iniustitia adiudicationis sit adeò eui- 12
dens, ac clarus, vt nullo modo de eo possit dubi-
tari. Rota *dec.* 646. *n.* 2. *part.* 2. *recentior. & dec.* 182.
n. 8.

n.8.decis.236. num.2. inter impress. apud Moder.*de decis.manutent.cum vulg.*
Non obstat, quod per Dominum Marchionem
dentur nonnullæ solutiones in eius summario
responsionis *num.* 12. quæ factæ apparent Dom.
Barbaræ à Cornelio Spinola in summa ducatorum
10575. ex quibus præsupponitur dictam Dom.
Barbaram remanere satisfactam de prædictis du-
catis 2000. ei debitis ratione alimentorum, quia
dictæ solutiones factæ apparent vsque de anno
1633. alimenta autem in scutis 2000. fuerunt as-
signata de anno 1637. & sic valde post, vnde cum
probatio huiusmodi respectu temporis dubia ad-
datur, attendenda non est, Natta qui alios allegat.
13 *cons.* 170. *num.* 9. quotiescumque enim tempus est
de substantia eius, quod agitur, elarum est, quod
14 præcisè probari debet, alias probatio non suffra-
gatur, Gloss. fin. *in lege cum actum*, vbi Bartolus
num.6.D.de negot.gest. & post alios Surdus *decis.*75.
*num.*10. Rota *decisione* 73.*numero* 20.*part.4.recent.
tom.*2.
Secunda nullitas ex defectu citationis in ea-
dem decisione ponderata hodie cessat, stante quod
ex facto appareat decretum adiudicationis fuisse
factum sub die 24. Decembris 1637. præsente, &
contradicente Bartholomeo Criscolo procuratore
D.Marchionis, qui in illius personam fecit man-
datum sub die 31. Maij 1636. ac ab eo fuit acce-
ptatum, vt in summario *numero* 1. Dominæ Bar-
baræ *numero* 16. & sequenti, & sic perpetam de-
sideratur citatio, vbi habetur præsentia, quæ sup-
plet huiusmodi defectum, Iason *in lege neque-*
15 *quam, numero* 26. *vers.* 2. *limita, D. de offic. Proconsf.
& legat. & in lege* 1. *num.*1.*D.de in ius vocand. & in
rubric. num.*3. *vers. veritas est, Codice eodem titulo,*
Marant. *in prax. part.* 6. *membr.*1. *num.*12. Vant.
*de nullitat. quibus modis sentent. nullitat. defend.
possess. num.* 116. eum aliis copiosè satis relatis *in
decis.*274.*num.*7.*part.4.recentior.tom.*2. Nec pro-
curatoris mandantum dici potest, quod fuisset ex-
piratum de tempore dicti decreti super adiudica-
tione emanati, quia vt dicebatur dictum decretum
factum fuit sub die 24. Decembris 1637. & de il-
lo tempore adhuc durabat mandatum cum restri-
ctum fuerit ad totum, & integrum annum 1647.
Quare non obstat, quod postea de mense Ianuarij
1638. & sic de tempore quo Criscoli mandatum
iam fuerat expiratum ei decretum adiudicationis
fuerit intimatum; nam cum intimatio huiusmodi
non requireretur ex forma dicti decreti simplici-
ter, ac absolutè loquentis, nec ex dispositione iu-
ris, cum procurator habuisset notitiam illius, ex
quo factum fuerat ex præsente, vtique intimatio
factum fuerat eo præsente, vtique intimatio ista
dici debet facta ex abundanti cautela, quæ pro-
pterea licet nulliter facta apta non fuit ad de-
stituendum processum, & ad inferendum præiudi-
cium *lege testamentum, cum ibi not.Cod. de lege qui*
16 *mutuam, D. mand. cum concordand. congestis*, per
Roman. *consilio* 343. *numero* 7. Rota *decisione* 319.
*num.9.part.*1.*& decisione* 715.*num.* 6. *part.* 4.*recent.
tom.*1.
Postrema nullitas ex eo deducta, quod executio
17 non præcesserit ex primo decreto adiudicationem
mediante captione pignorum pro irreleuanti ha-
bita etiam fuit, nam ex iuris dispositione executio
ista non requiritur quotiescunque bona adiudica-
ta reperiuntur iam supposita pignori, & hypo-
thecæ ad fauorem creditoris, prout in præsenti
casu redditus fiscales, de quibus agitur suppositi
repetiebantur pignori, ac hypothecæ ad fauorem 18
Dominæ Barbaræ, quidquid aliud dici possit re-
respectu adiudicationis pignoris Prætoriis, in qui-
bus terminis intelligendæ sunt doctrinæ allegatæ
in decisione quæ reuidetur *sub §. oritur*, & tertia
nullitas, & cum hac distinctione in simili materia
procedendum esse declarat Fenzon. *ad statut. vrb.
cap.* 194. *num.* 13. cuius opinionem sequitur Mo-
dern. Perusin. *de subhastatione, inspect.* 13. *num.*75.
& latius *inspect.*11. *num.*1. *cum seq.* vbi dat formam
procedendi in vtroque casu sub ea distinctione, 19
vt cessante pignore conuentionali præcedere de-
beat executio ex qua formatur pignus Prætorium,
quod necessarium non ait si præcedat pignoris
conuentio, vt reassumendo firmat *sub n* 17.
At circa hoc tollit quamcunque difficultatem 20
stylus vigens in ciuitate Neapolis, qui per tres te-
stes firmiter examinatos esse probatur, vt ad ven-
ditionem Fiscalium, siue illorum adiudicationem
procedatur nulla præcedente executione si illi
sequestrati sint ad instantiam creditorum, & de-
ponunt, quod viderunt ita practicari, vt in vltimo
summario Dominæ Barbaræ *numero* 14. quod se- 21
questrum hic fuisse factum non controuertitur li-
cet ad probandum huiusmodi stylum satis essent
etiam attestationes plurimorum Curialium, ac
Notariorum datæ in primo summario Dominæ
Barbaræ *num.*19. vt declarauit Rota *decisione* 255.
num. 2. inter impress. ad Modern. *de manut.* &
apud eundem *de subhast. dec.*34.*num.*18. cum aliis
congestis per Mangil.*eodem tract.quæst.*59 *num.*12.
qui ait censeri derogatum solemnitatibus à iure
requisitis in iudicio subhastationis quotiescum- 22
que viget stylus, & consuetudo contraria, & quod
similis stylus omnino sit attendendus declarat 23
Guido Pap.*dec.*22.*num.*1.*in fin.vers. sed contrarium.*
Rota *dicta decis.*34.*num.*17. apud eundem Modern.
de subhastat.
Quo verò ad læsionem in qua D. Marchio val- 24
de se fundat clarum est, quod eam probare tene-
tur, Bart. & alij *in l.nam, & postea, §.si minor. D de
iurand.* Gozal.*cons.*44. *num.*8. & quidem plenè, & 25
concludenter, Abb. *in in cap.*1.*in* 2.*notab. de restit.
in integrum.* Dec. *consil.*474. *num.*11. & percurere 26
debet tempus secutæ adiudicationis circa proba-
tionem valoris prædictorum fiscalium, *iuxta text.
in lege voluntate in fin. Cod de rescind.vend.* Gloss.
& Doctores *in lege* 2. *eodem tit. & in lege pretia re-
rum. D. ad legem falcid.* Buratt. *dec.*578.*n.*9.*& dec.*
278.*num.*4 *part.*4.*recent.tom.*2. Ad effectum autem
illam probandi datæ fuerunt plures venditiones
horum reddituum fiscalium factæ de anno 1637.
& 1638. ad rationem septem pro quolibet cente-
natio absque vlla diminutione, vt in eius primo
summario *numero* 12. cum duobus sequent. quæ
cum percutiant tempus adiudicationis factæ de
dicto anno 1637. omnium fiscalium ad D.Marchio-
nem spectantium, quæ constituebant capitale du-
cat.107.mil. pro ducatis 50. mil. ad fauorem Do-
minæ Barbaræ propterea dicitur, vt illa saluari
non possit à manifesta læsione.
Hoc tamen minime obstante consideratum fuit, 27
vt cum huiusmodi adiudicatio fuerit facta per iu-
dicis decretum, sola iudicis præsentia sufficiat ad
excludendam læsionem Crauet. *consil.* 114 *num.* 2.
Dec. *in lege singularia sub n.*13. *D. si cert. petat.* Bu-
ratt. *decisione* 783. *n.* 14. vbi aliæ referuntur deci-
siones.

P 4 Præte

Prætcrea eo magis cessare videtur læsio dum ex
depositionibus trium testium inductorum per
Dominam Barbaram clarè apparet quod redditus
fiscales ad forenses spectantes, venditi fuerunt de
anno 1637. & 1638. etiam ad rationem 30. vel 40.
pro centenario, vt in vltimo summ. Dominæ
28 Barbaræ *num.* 15. Imo secundus testis deponit se
illos emisse pro tali pretio à particularibus, & à
Bartholomæo Aquino, qui nomine Regiæ Cameræ vendebat, ac instrumentum super tali emptio-
ne celebratum fuisse, stipulatum per Maximum
Passerum eiusdem Regiæ Cameræ Notarium; qui
tanquam deponens de facto proprio etiamsi esset
vnicus, plusquam semiplenam faceret probatio-
nem, Achil. *dec.* 31. *de prob.* Cæsar de Grassis, *de-
cis.* 2. *de empt. & vendit.* Caputaq. *decis.* 281. *part.* 3.
Seraph. *decis.* 889. *num.* 3. Rota *decis.* 252. *num.* 2.
part. 2. *in rec.* quare adminiculato illius dicto ex
29 depositionibus aliorum duorum testium, vt ille
faciat plenam probationem tradit Castrensis *in
l. quicunque in fin. Codice de seru. fug.* Crot. *in tract.
de test. numero* 209. Soccinus iunior *consil.* 61. *in
fin. lib.* 1. Cephal. *consil.* 432. *num.* 31. maximè iun-
cta fide Proxenetæ ante adiudicationem exhibita
ex qua apparet non semper hos redditus fuisse
venditos pretio contento in instrumentis vendi-
tionum per D. Marchionem productis, sed ali-
quando longè minori, & propterea ex his colligi-
tur non posse in illis constitui certum pretium
quod omnino requiritur ad effectum probandi læ-
30 sionem. Quibus additur etiam quod bona subha-
31 stata minori pretio illorum veri valoris, vendi so-
32 lent, præsertim quando illa sunt vocabilia per
mortem debitoris, vt accidit in hoc casu, ex quo
dd. redditus pro rata ducatorum 22. mill. circiter
empti fuerunt sub periculo vitæ eiusdem D. Mar-
chionis, & quod decreta adiudicationis facta fue-
rint sub duplici vinculo, vnum videlicet, quod ca-
pitalia non valeant redimi inconsulto regio con-
33 silio, alterum quod fructus dd. capitalium pro rata
ducatorum mille annuorum, non liceat Dominæ
Barbaræ exigere, sed remaneant sequestrati pro
alimentis, quæ à filiis petita fuerunt, quæ quidem
vincula dubitari non potest, quin tendant ad di-
minutionem valoris dictorum redditum, Pinell.
in lege 2. *part.* 3. *cap. vlt. num.* 22. *cum seqq. Codice de
34 rescind. vendit.* Rota *decisione* 44. *num.* 9. apud Mo-
dern. Perusin. *de subhast.* Gregor. XV. *decisione* 553.
num. 14. ex quibus cum saltem incertitudo valoris
fiscalium oriatur, læsio remanet exclusa, Baldus *in
lege finali, §. sed si quis, Codice commun. de legat.* Ro-
landus *consilio* 28. *numero* 24. *libro* 4. Gratianus
disceptatione forens. capite 861. *num.* 6. *&* 7. Rota *in
Gerunden. anniuersariorum* 14. *Nouembris* 1586. *co-
ram Orano.*

Sed videbatur etiam Dominis, quod Domina
Barbara magis excludat quamcunque suspicionem
læsionis, dum ea sese obtulit paratam prout de
præsenti quoque se offert ad retrocedendum om-
nes redditus fiscales ei restituta ei tamen à D. Mar-
chione sua dote ducatorum 48. m. vel retentis ex
dictis fiscalibus tot quorum valor ascendat ad
summam dd. ducator. 48. mil. ei debitorum, quam
retrocessionem facto acceptare Dominus Marchio
nunquam voluit, & per huiusmodi oblationem
35 cessare læsionem firmanit Rota *coram Merlino
decisione* 236. *numero* 2. quapropter resolutum fuit
dictæ Dominæ Barbaræ esse dandum mandatum
de manutenendo pro rata ducat. 48. mill. tantum
in dictis fiscalibus, quæ quidem dictio pro rata
intelligi debet, vt fiscalia penes Dominam Barba-
ram remansura esse debeant talis valoris, vt im-
portent illam quantitatem, in qua D. Barbaræ fuit
constituta dos, & quæ D. Marchioni fuit consi-
gnata dos, vt declarat Rom. *cons.* 89 *n.* 1. vbi quod 36
quando agitur de solutione pro rata creditoribus
facienda consideranda est quantitas, quæ à quoli-
bet fuit contributa.

Vltimo denique cum causa pendeat in gradu 37
restitutionis in integrum, ac decretum adiudica-
tionis factum fauore Dominæ Barbaræ longè an-
te petitam restitutionem in integrum à D. Mar-
chione fuerit executioni ab homine demanda-
tum, non potest dari aliqua manutentio Domino
Marchioni, vt distinguendo iuret executionem
factam ab homine, & à lege, bene declarauit Rota
penes Burat. *decis.* 604. *num.* 16. *&* 17. *& in Sipontina pensionis* 8. *Aprilis* 1647. §. *fin.* 1. *Iuly eiusdem
anni*, §. 1. *&* 8 *Iuny* 1648. §. *quia, coram Reuerendis-
mo Patre Domino meo Pentingero*, & ratio est quia
cum Dominus Marchio scientiam habuerit præ-
dictæ adiudicationis, ac per spatium plurium an-
norum distulerit hoc iudicium promouere cessat
quæcunque præsumptio continuatæ possessionis
in eo, qui propterea censeri debet, vt se habuerit
pro spoliato, & ad hunc effectum sufficiens etiam
fuisset spatio paucorum dierum vt explicat Cra-
uet. *consilio* 235. *numero* 1. *versiculo & dicitur negli-
gere*, & plures Rotæ decisiones cumulando tradit
etiam Modern. *de manutent obseruat.* 58 *sub n.* 1.

Et ita vtraque parte informante fuit resolu-
tum, &c.

R. D. P. CELSO.

Romana Domus.

Luna 25. *February* 1647.

ARGVMENTVM.

Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non solutos; vbi plura, secundum propositam facti speciem, congeruntur ad materiam; & in specie de facultate Domino directo competenti, capiendi possessionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteutæ excusatione ob non solutos Canones.

SVMMARIVM.

1 *Possessio emphyteuta probatur ex locutionibus rei emphyteutica continuatis, & effectum sortitis.*
2 *Confessio superat quamcunque probationem.*
3 *Mandatum de manutenendo conceditur existenti in possessione, ipsa probata.*
4 *Possessio apprehensa propria authoritate, & sine citatione, dicitur clandestina, & turbatiua.*
5 *Et nullum vero possessori infert praiudicium.*
6 *Domino directo non permittitur exercitium propriæ authoritatis in capienda possessione rei emphyteuta prætextu deuolutionis, & caducitatis ob non solutos Canones, dum non versatur in claris, & indubitatis.*
7 *Sed iudicio petitorio contra possessorem agendum est.*
8 *Qui interim debet sua possessione manuteneri.*

9 *Amplo*

9 *Ampliatur procedere, etiam attenta facultate capiendi possessionem propria authoritate.*

10 *Clausula* ad habendum & quicquid voluerit faciendum, &c. *adiecta inuestiture concesse, pro se heredibus, & successoribus quibuscunque in perpetuum, comprehendit heredes etiam extraneos.*

11 *Relationis ad instrumenta natura est, quod relatum habeatur in referente.*

12 *Haredes & successores extranei necessariò debeat intelligi in concessione inuestiture concepta pro heredibus, & successoribus quibuscunque in perpetuum comprehensi, quando primus inuestitus erat Clericus de tempore inuestitura, & talis enunciatus in ea.*

13 *Concessio emphyteutica non potest dici esse finita, ob lineam vacatorum finitam, dum dominus directus per spatium longi temporis tertios in emphyteutas recognouit, recipiendi ab eis laudemium, deinde Canones.*

14 *Deuolutio rei emphyteutica ob non solutos Canones aliquo tempore, non potest à domino directo praetendi contra mulierem minorem.*

15 *Et absentem.*

16 *Sequestrum à domino directo contra inquilinos fundi emphyteutici facit cessare deuolutionem contra emphyteutam ob non solutos de eo tempore Canones.*

17 *Sicut etiam assignatio talium pensionum, cum obligatione inquilini de illis soluendis, acceptata ab ipso domino directo.*

18 *Testi attestanti aliquam rem vti mediatori, tanquam de negotio ab ipsomet gesto, cum alias. sit nota integritatis, plurimum deferendum venit. Iuncta presertim alia attestatione.*

19 *Credulitas probabilis in emphyteuta, Canones fuisse solutos, sufficit ipsi ad euitandam caducitatem.*

20 *Causa quelibet, etiam fatua, & iniusta, excusat à deuolutione, & à pœna.*

21 *Manutentio non datur possessionis nulla, & attentata.*

22 *Manutentio, sicut cessat quando non constat de possessione, ita etiam quando possessio est nulla, improba, vel infecta.*

23 *Manutentio data proprietario vigore possessionis tituli per extinctionem linea inuestiti, & caducitatem: sustineri non valet, dum non fuit de eis doctum qua per allegantem probari debent.*

24 *Deuolutio, vbi non est clara, non potest procedi per viam manutentionis.*

25 *Et sic constat de iniustitia mandati de manutenendo.*

26 *Virtus prime sententia, & illius effectus remanet suspensus per appellationem.*

DECISIO LXVII.

PRætendens modernus rector Sanctorum Simonis, & Iudæ ob lineam finitam, & Canones non solutos, deuolutam esse ad eius Ecclesiam domum aliàs sub die 17. Octobris 1547. in emphyteusim concessam Vincentio de Ferrariis, & per Franciscam Felicem possessam; sub die 23. Ianuarij 1643. de facto illa non citata, possessionem præfatæ domus accepit.

Vnde introducta à principio causa coram reuerendissimo Vrbis Vicesgerente, qui Rectori mandatum de manutenendo concessit, & per definitiuam sententiam, nullum ius dictæ Franciscæ
Felici competere, pronunciauit; & deinde per
viam appellationis, mihi commissa, proposui dubium, cui esset dandum mandatum de manutenendo, & domini ad fauorem Franciscæ Felicis
responderunt, ex quo constat de anteriori posses- 1
sione illius, non solùm ex pluribus locationibus
eiusdem domus continuatis, & effectum sortitis,
iuxta Glossam *in lege qui vniuersas, §. qui per Colonum, in verb. Colonum,* ibique Aret. *num.* 6 *D. de acquirend. possess.* Bartolus *in lege ad probationem, vers. pone enim Cod. locat.* Gabr. *de locat. conclusione* 4 *numero* 2. *cum seqq.* Rota *coram Andrea decisione* 61 *num.* 3.

Sed etiam ex confessione propria ipsius Rectoris, qui in instrumento publico sub die 8. Decembris 1636. declarauit recepisse scutor. 28. b. 80 pro
canonibus decursis, & non solutis præfatæ domus
emphyteuticæ per dictam Felicem possessæ, quæ 2
confessio superat quamcunque probationem, Felio. *in cap. olim num.* 10. *vers. limita secundo, de rescr.* Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 596. *vers. rursus,* Rota *dec.* 708. *n.* 1. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Et propterea debet illi concedi mandatum de 3
manutenendo, vt in his terminis firmauit Rota *coram Andrea d. decis.* 61. *n.* 4. *in Benon de Carnalibus* 11. *Ianuarij* 1602. penes Marches. *de comm. tom.* 2. *fol.* 545. *per tot. & in recent. dec.* 420. *n.* 3. *&* 23. *p.* 4. *tom.* 3.

Nec obstat possessio posterior Rectoris capta 4
28. Februarij 1643. quia vti apprehensa propria
auctoritate, & sine citatione dicitur clandestina, 5
& turbatiua, nullúmque Franciscæ Felici præiudicium inferre potuit *cap. licet causam, de prob. cap. licet Episcopus de prabend. in* 6. Bartolus *in l. si duo num.* 4. *vers. si vero testes, D. vti possidetis,* Rota *decis.* 366. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* Burat. *dec.* 263. *n.* 3. & penes Posth. *de manut. dec.* 330. *n.* 21. *cum seqq. cum aliis in Imolen. beneficij* 23. *Iun.* 1645. *coram R. P. D. meo Conrado.*

Prætensio verò, quod ob lineam finitam, & Canones non solutos, licuerit de facto Rectori possessionem accipere, cessat ex eo, dum deuolutio & caducitas non erat clara, & indubitata, prout requiritur ad hunc effectum, sed plures patiebatur difficultates, & probabiliter controuerti poterat, quo casu non permittitur Domini directo exer-
citium propriæ authoritatis, sed iudicio petitorio 6
contra possessorem agendum est, qui interim de- 7
bet in sua possessione manuteneri, iuxta doctri- 8
nam Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua q.* 48. *num.* 62. *vers. tu dic.* Corn. *consil.* 193. *num* 3. *lib.* 3. Gabr. *consil.* 67. *num.* 17. *lib.* 2. Corbul. *de caus. priu. ob non solu. can. quæst.* 12. *num.* 3. *cum sequentibus,* Fachin. *controuers. Iur. lib.* 1. *cap.* 95. *in fin.* Gatianus *cap.* 736. *num.* 7. *&* 8. Thomat. *decis.* 16. *n.* 16. relati à Posth. *de manut. obseru.* 16. *num.* 46. *cum seqq.* Rota *post eundem, decis.* 111. *num.* 7. *cum seqq. dec.* 168. *eod. num. decis.* 283. *num.* 7. *dec.* 293. *n.* 3. & apud Pacific. *de Salu. decis.* 141. *n.* 9. *cum seqq.* & penes Marches. *de comm. part.* 1. *fol.* 566. *num.* 1. *& per tot.* Andr. *decis.* 36. *num.* 6. *decis.* 61. *num.* 7. *& in recent. dec.* 409. *num.* 7. *part.* 1. *decis.* 420. *num.* 21. *&* 23. *part.* 4. *tom.* 2. *decis.* 359. *num.* 4 *&* 5. *part.* 5. *& in Vladislauien. Villa d. Hoppembrueh.* 13. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Cerro.*

Quam opinionem procedere etiam attenta facultate capiendi possessionem propria auctoritate, probat Mant. *de tac. lib.* 22. *tit.* 22. *num.* 14. *versic. cum autem, & dec.* 194 *num.* 2. *cum seqq.* Add ad tandem.

mem.Greg. *decis.*105.*lit.A.* & penes Posth. *de ma-
nut. dec.* 336. *q.* 8. & latè firmatum fuit in Fanen.
seu Senogall. bonorum super immissione 14.
Martij 1646. *coram Reuendissimo Patre Domino
meo Meltio.*

Quatenus enim deuolutio deducitur, ob fini-
tam lineam Vincentij de Ferrariis, & illa non po-
10 terat dici clara, dum concessio fuit facta Vincen-
tio ac eius hæredibus, & successoribus quibuscun-
que in perpetuum, cum clausula ad habendum, &
quicquid voluerit faciendum, quo casu venire
hæredes, etiam extraneos, probat Cald. *de iur. em-
phyt. lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 52. *&* 53. Clar. § *emphyteu-
sis, quæst.* 28. *num.* 4. Caualer. *decis.* 290. *num.* 1. *& de-
cis.* 263. *per tot. Bonon. emphyt.* 16. *Iun.* 1597. *coram Pe-
nia, Romana V inea* 22. *Martij* 1602. *& in Papien.
bonorum* 10. *Maij eiusdem anni coram, clar. mem.
Cardinal Pamphilio, cum pluribus in Sarcinat. feudi*
22. *Iunij &* 18. *Decembris* 1645. *coram R.D. meo Du-
nozetto Decano.*

Et licet in supplicatione, & precibus sanctissi-
mo porrectis non legantur verba quibuscunque,
& similia nihilominus cum in eadem supplica-
tione habeatur relatio ad instrumentum prædi-
ctum, ibi, & prout plenius dicitur contineri in
11 ipso instrumento concessionis, potuit Francisca
Felix, vigore præfatæ relationis iustè prætendere,
quod omnia contenta in instrumento censerentur
repetita in supplicatione, Baldus *in lege* 2. *num.* 4.
Cod. de error. Aduoc. & in his terminis Rota *de-
cis.* 14. *num.* 42. *& seqq. part.* 6. *decis.* 549. *num.* 13. *p.* 4.
tom. 3.

12. Maximè cum idem Vincentius esset eo tempo-
re Clericus, & talis enunciatus, tam inuestitura,
quam in conformatione Apostolica, & paulo post
ad Episcopatum promotus, itavt dicta verba ad
eius filios, & descendentes nullo modo adaptari
possent, & propterea de hæredibus, & successori-
bus extraneis necessario deberent intelligi, vt no-
tat Curt. *de feud.* 2 *part.* 3. *part. n.* 40. *Clar.* §. *feudum
quæst.* 79. *num.* 4. Cald. *quæst.* 20. *num.* 23. *&* 37. *&
quæst.* 23. *num.* 69. Socin. *consilio* 13. *num.* 1. *lib.* 3.
cum aliis per Fusar. *de substitutione, quæst.* 339.
num. 42.

Quod comprobauit etiam obseruantia subse-
cuta, nam idem Rector præstitit consensum alie-
nationi prædictæ domus factæ de anno 1605. ad
fauorem Virginij Martini authoris Franciscæ Fe-
licis, recipiendo ab eo laudemium, & Canones,
prout etiam eosdem Canones recepit à prædicta
13 Francisca, adeo vt non possit dicere concessionem
esse finitam, dum præfatos de Martinis per spa-
tium quadraginta annorum in emphyteutas re-
cognouit, Corbul. *de caus. priuat. ex eo quod emphy-
teuta non ostendit Domino instrum. renouationis nu-
mero* 2. Rota *decis.* 261 *numero* 4. *part. prima recen-
tiores.*

Quatenus autem deuolutio prætenditur ob
Canones non solutos, ab anno 1639. vsque ad tem-
14 pus apprehensæ per Rectorem possessionis, & re-
15 sistit non solum minor ætas Franciscæ Felicis, il-
liusque absentia ab vrbe, prout de muliere, & mi-
nore, Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 42. Ruin.
consil. 110. *n.* 7. *lib.* 1. Speculat. *tit. de emphyt.* §. *nunc
aliqua q.* 14. *num.* 24. *& seqq.* Et de absente Corbull.
de caus. priu. ob non solut. can. limit. 10. *num.* 5. Dec.
cons. 338. *n.* 9. Rota *decis.* 509. *n.* 3. *& dec.* 719. *n.* 8. *&*
9. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Verum etiam sequestrum factum contra inqui-
linos super pensionibus eiusdem domus, Rota *d.
dec.* 719. *n.* 10. *&* 11. *p.* 4. *tom.* 3. *recent.* Et quod ma-
gis est assignario dictarum pensionum, cum obli- 17
gatione inquilini de illis soluendis acceptata ab
ipso Rectore, vt deponit Ioannes Palumbus Cu- 18
rialis notæ integritatis, cui tanquam mediatori, &
attestanti de negotio ab ipsomet gesto, plurimum
deferendum venit, iuncta præsertim attestatione
Bizozari, eius iuramento recognita, Bartolus *in l.* 1.
§. *idem Cornelio, n.* 2. *vers. vltimo vides, D. de quæst...*
Rota *coram san. mem. Gregor. dec.* 204 *n.* 3. *dec.* 247.
n. 6. *& seq dec.* 521. *num.* 2. *& dec.* 544. *num.* 18. *&* 19.
cum aliis per Add. ad Burat. *dec.* 116. *n.* 16.

Ex quibus apparet Franciscam Felicem, vel Ca-
nones persoluisse, vel saltem iustè potuisse crede-
re illos fuisse solutos, & Rectorem de eius satisfa- 19
ctum, quæ probabilis credulitas sufficit ad euitan-
dam caducitatem, Iason *in lege* 2. *num.* 53. *quæst.* 16.
vers. limita tamen, Cod. de iure emph. Caputaq. *de-
cis.* 180. *n.* 4. *part.* 1. san. mem. Greg. *decis.* 388. *n* 4. Bu-
rat. *dec.* 624. *n.* 7. *cum seqq. Romana prætensa deuolu-
tionis* 22. *Iun.* 1624. *coram Remboldo,* Grat. *cap.* 633.
n. 24. *cum seqq. &* 675. *n.* 33.

Cum quælibet causa etiam fatua, & iniusta ex- 20
cuset à deuolutione, & à pœna *l. igitur,* §. *potest. D.
de lib. caus.* Corbul. *de caus. priuat. ob non solut. can.
limit.* 17. *num.* 2. *Romana deuolutionis* 12. *Nouembris*
1610. *coram Coccino, & in alia Romana prætensa
deuolutionis* 22 *Iun.* 1624. *coram Remboldo, & in re-
centiores, dec.* 281. *n.* 15. *p.* 4. *tom.* 2.

Minus obstat alia possessio capta per eundem
Rectorem sub die 22. Ianuarij 1644. vigore man-
dati de manutenendo obtenti à R. Vicesgerente,
nam cum prior possessio fuerit nulla, & attentata 21
in vim illius manutentio dari non poterat, nam si- 22
cut illa cessat quando non constat de possessione.
§. *retinendæ institut. de interdict.* ita etiam quando
possessio est nulla, improba, vel infecta, Rota *in
Columbrien. præstimoniorum* 18. *Iun.* 1632. *coram R.
D. meo Decano,* apud Posth. *dec.* 330. *n.* 18.

Nec dicatur, quod saltem eadem manutentio
potuerit concedi vigore possessionis ciuilis, quæ
remanet pedes proprietarium, nam illa sustineri 23
non valet, dum non fuit doctum de extinctione
lineæ, & de caducitate, quæ per allegãtem probari
debet Speculat. *in tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua n.* 66.
Rota *coram Buratto decis. sub num.* 5. *vers. iniustitia
verò, & numeris seqq. & in recent. decis.* 25. *n.* 1. *cum
seqq. part.* 6.

Et ex his patet responsio ad decisionem in con-
trarium adductam in Romana de Bombellis 31.
Maij 1613. coram Sacrato, nam dum deuolutio 24
non erat clara, non poterat procedi per viam ma-
nutentionis, & sic constat de iniustitia mandati de 25
manutenendo, Rota *in Romana domus* 16. *Februar.*
1632. *coram Pirouano,* apud Posth. *decis.* 336. *num.* 5.
cum aliis supra allegatis.

Non obstat sententia lata in petitorio, in qua
dictum fuit nullum ius competere Franciscæ Fe-
ci, quia cum ab ea fuerit appellatum, & appellatio
simpliciter per signaturam admissa, interim possi-
dens, non poterat sua possessione priuari, sed in ea
debebat manuteneri, quia virtus primæ sententiæ,
& illius effectus remanebat suspensus per appel- 26
lationem, Abb. *cons.* 99. *numero* 2. *versiculo sed in
casu nostro lib.* 1. Alexander *consilio* 189. *num.* 6. *lib.* 2.
Add. ad Buratt. *decisione* 436. *numero* 12. & in ter-
minis, Rota *dicta decis.* 336. *num.* 9. *&* 10. penes
Posth. *de manut.*

Et

Et hæc dixerunt Domini ad effectum manutentionis tantummodo partibus hinc inde informantibus.

R. P. D. Peutingero.

Romana prætensæ restitutionis dotis.

Lunæ 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Actio spolij non competit aduersus sententiam simpliciter iniustam, quando iniustitia non est valde notoria. Competit spoliato ex mandato ex falsa causa relaxato pro omnibus, etiam inde sequutis. Læsio enormis datur etiam in subhastatione rei facta vilissimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniusta, potest reuocari à iudice, ad quem per viam attentatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio non competit spoliato ob sententiam iniustam, quando iudex, licet iniustè, non tamen notoriè iniustè processit: quo casu debet spoliatus ordinariis iuris remediis agere.*

2 *Mandatum ex falsa causa relaxatum est iniustum, cum omnibus in executionem illius gestis: & proinde suffragari non potest obtinenti, quin teneatur ad plenam habitorum vigore illius, restitutionem.*

3 *Procedit etiam in casu subhastationis, facta mandato iudicis.*

4 *Læsio enormis insurgit etiam ex re, vilissimo pretio citra omnem valoris proportionē subhastata.*

5 *Locupletari quis non debet cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum.*

6 *Executio iudicis, à quo, quando est iniusta potest optimè reuocari per iudicem, ad quem, etiam per viam attentatorum.*

DECISIO LXVIII.

Domini hodie iterum approbando resolutionem sub die 4. Februarij præteriti coram me datam ad duo capite dubij propositi in hac causa, videlicet an mandatum A. C. sit infirmandum ita vt sit danda reintegratio hæredi q. Antimi Vrsini ad bona subhastata contra D. Emilium Caualerium D. Cleriæ Sannesiæ maritum deliberatarium dictorum bonorum, de quibus agitur, responderunt iniustitiam in primis sententiæ subhastationis A.C. constare ex abundanter satis dictis in decisione in hac causa emanatis sub diebus 15. Ian. & 21. Iunij 1649. & dicto die 4. Febr. huius anni,
1 provt etiam non competere d. hæredi Antimi reintegrationem ad bona subhastata, sed ordinariis ei iuris remediis agendum esse, quia iudex licet iniustè, non tamen notoriè iniustè processit, vt in §. *quod verò locus non sit dicta decisione quæ reuidetur.*

Nihilominus tamen DD. censuerunt ex capite summæ læsionis d. Emilium teneri d. hæredi q. Antimi restituere quicquid ad instantiam eius vxoris pro summa nequaquam debita ad ipsum peruenit de bonis d. Antimi, qui vt omnes supradictæ de-
2 cis. iustissimè firmarunt, iniustum erat d. mandatum A. C. ex falsa causa relaxatum cum omnibus in executionem illius gestis ad text. *in l. si non fortem, §. si centum. D. de cond. indeb.* ideo suffragari non potest d. Emilio, sed tenetur ad restitutionem dd. bonorum *l. 2. l. pen. Cod. si vend. pig. agatur.* Fulg. *cons. 190. visis toto processu, num. 3. ad fin. vers. contra emptores verò,* Negus. *de pig. memb. 1. part. 6. num. 28. versiculo sed dubitatur,* & in his terminis fuit resolutum *in Romana spol. 21. Februarij 1600. coram Iusto decis. 36. co. Sac. in Ancon. spol. 9. Iun. eod. anno decis. 282. per tot. part. 3. recent.* ac etiam probatur in *decis. 506. n. 7. vers. nec obstare visum fuit, & seq. p. 5. rec. tom. 2.* latissimè prosequitur Giurb. *dec. 89. sub n. 1. vers. etiam contra tertium, & seq.* & concurrit stat. vrb. lib. 1. cap. 154. Mod. Perus. *in tract. de subhast. insp. 49. num. 69.* vbi in terminis dicit procedere etiam in casu subhastationis factæ mandato 3
iudicis.

Enormis autem læsio ex eo manifesta, & palpa- 4
bilis apparet quod dicta bona Antimi in sorte sc. 14800. ex d. mandato ex falsa causa relaxato subhastata vilissimo pretio sc. 4600. & cum maxima læsione, consideratis etiam oneribus, quibus subiecta reperiuntur, à d. Emilio empta fuerint, vnde resultat damnum hæredis d. Antimi *l. si vxor 3.* ibique Gloss. *in l. 1. in verbo mala fide, Cod. si vend. pign.* agatur, & aliis relatis probat Mod. Pisaur. *de subhast. quæst. 45. num. 14. vers. nec isto casu,* quare 5
iustum non est, vt hoc pacto cum alterius iactura, vel longa defatigatione iudiciorum locupletetur *d. l. 1. ad med. vers. quod si de bonis, & d. l. si vxor, C. vend. pignor. agatur,* & vtrobique notatur per Glossam, & Doctores.

Non obstat doctrina Baldi in Auth. *& qui iurat sub n. 47. in fin. vers. sed quid si fuit processum, C. de bon. auth. iud. poss.* Franch. *dec. 120. num. 8. vers. item quod est fortius, & dec. 660. per tot.* cum pluribus allegatis.

Quia ista iura non procedunt quando iudex à quo mandatum relaxauit, & executio facta est pro summa maiori quam sit debitum, & sic longè fortius pro summa nullo modo debita, vt hic Rota *d. dec. 282. n. 2. vers. non obstat. p. 3. rec. & in Senogall. bonorum 14. Aprilis 1617. coram bon. mem. Remb.* Etenim quando executio iudicis à quo est iniusta potest optimè per iudicem ad quem reuocari, etiam per viam attentatorum, vt pluribus allegatis firmant Add. ad Greg. *decis. 91. n. 13. & dec. 232. n. 4. in fin.* Burat. *decis. 185 n. 6. & prius dec. 171. num. 8.* & fuit dictum *in Meleuitana attentatorum 20. Iunij 1639. §. fin. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.*

Et ita vtraque, &c.

R. D. P. Verospio.

Romana supplementi legitimæ.

Lunæ 20. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Sententia probatur valida ex reuolutione Actorũ, & Rotalis, iusta ex decisionibus. Excessiua, est iniusta. Dos filię imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non iustificatæ, non valet retardare executionem sentẽtiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Distractiones, ac deductiones quales admittantur, & quo

modo

modo iustificentur, ad præiudicium legitimæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas resultat ex reuolutione Actorum.*
2 *Decisio* Verall. 260. p. 2. *huiusmodi decernens semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta.*
3 *Sententia Rotalis iustitia deducitur à Rota ex decisionibus in ea causa factis.*
4 *Sententia excessiua, est iniusta.*
5 *Dos filiæ imputatur in legitimam, de luce communi.*
6 *Et eò magis si ab ipsomet Patre demandata fuit imputatio, quæ ideo exequi debet.*
7 *Legitima de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam dotibus est detrahenda.*
8 *Legitima filiis debita, est tertia pars hereditatis.*
9 *Exceptio partitarum non iustificatarum non valet retardare scientiæ executionem.*
10 *Præiudicium prosernatum, resultare non potest ex partitis, de quarum veritate principaliter disputari contingat.*
11 *Patrimonium defuncti, ex legatis in testamento relictis, in præiudicium legitimæ non potest.*
12 *Etiam si legata per testatorem ad pios vsus essent destinata.*
13 *Neque distractio stabilium ex causa pestis, ac belli, ex longo post casus tempore facta.*
14 *Distractio causa pestis, ac belli solummodo approbatur in illis bonis, quæ tunc temporis, vel paulò post distrahuntur.*
15 *Instrumentum venditionis bonorum, quo ex causa in iure admissa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti; dato quod aliàs esset iustificata; non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur.*
16 *Et eò maximè si distractio est facta, pendente lite, & post moram incursam.*
17 *Nec expensa facta pro creditorum exactione, si non iustificentur.*

DECISIO LXIX.

POst editas super legitimæ supplemento ex bonis Riccardi Patris taxato fauore Mariæ, ac illorum de Cherubinis eiusdem hæredum in scutis 7215. & obulis 88. super earum executione conformium commissâ mihi causa dubitaui, an locus esse possit vrbis statuto de duabus conformibus exequendis; & ex ea ratione potissimum affirmatiuè Domini responderunt, quod requisita per statutum in casu proposito non possunt in dubium reuocari,
1 siue inspecta personarum qualitate vtrinque admissa, siue validitate sententiarum exaduerso non
2 impugnata, ac exactorum reuolutione resultante
3 iuxta decisionem Verall. 260. *part.* 2. semper in hoc Trib. receptam; siue demum earundem iustitia abunde iustificata ex decisionibus coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro in prima instantia, in altera vero coram reuerendissimo Patre Domino meo Melzio luculenter extensis, prout aliàs iustitiam sententiarum exinde Rota in pluribus decisionibus relatis in Rauennaten. seu Ferrarien. Decimarum 24. Ian. 1650. & in Anconit. dotis 30. Maij eiusdem anni coram me.

Non obstant repetita errorum obiecta ad excludendum legitimæ supplementum in præfata quantitate taxatum in præcedentibus instantiis ex quibus sententiæ tanquam excessiuæ iniustitiæ exad- 4
uerso supponuntur obnoxiæ, per textus in *leg. in hoc iudicio, D. fam. herc.* Rota *coram Put. dec.* 315. *n.* 1. *cum sequentibus, lib.* 1. *& coram Buratto* 216. *num.* 11 Quia prædictarum sententiarum excessum ex facto corruere apertè demonstrant tum diuisionis instrumentum, tum ipsius negotij libri, ex quibus valor hæreditatis, detractis debitorum partitis, deprehenditur in summâ scutorum 111946. & obulorum 37. supplementum verò legitimæ conuincitur æquare valorem scutorum 8657. & obulor. 72. cum dimidio, prout melius ex calculo inferius recensendo constabit.

Supputatis siquidem debitis atque detractis aliis detrahendis, hæreditaria Riccardi credita ad scuta 67764. & obulos 17. non solum ostendunt adducta iura, sed etiam ipsa Farsetti Periti relatio ab hoc Tribunali iudicialiter deputati.

Alia quoque credita in eadem relatione non calculata, vt par erat, ad debitum Capsæ constituere summam scut. 8942. & obulorum 27. cum dimidio; loca præterea montium, nec in Farsetti relatione comprehensa æquare valorem scutorum 41890. prædicta quoque iura conuincunt, ac horum fructus viuente Riccardo decursos, & non exactos ducentorum scutorum numerum explere, ac obulorum 77. Et demum tum Bergomensis territorij stabilia ab ipsamet Anna, pendente lite distracta conficere summam scutorum 17385. & obulorum 30. si ratio monetæ earum partium habeatur, secundum verò æstimationem monetæ Romanæ quantitatem scutorum 12169. & obulorum 50. (vt Anna prætendit) ex inuentario, ac diuisionis instrumento dignoscitur, tum solutas denique dotes in vita Patris summam scutorum 20000. conficere, dotalia instrumenta iustificant; 5
quam tamen summam doris occasione receptam in filiæ legitimam imputandam esse Domini censuerunt, vel quia imputatio iuris dispositioni conformis existit. *lege quoniam nouella, Cod. de inoff. test.* vbi inter cæteros Iason. *num.* 19. Bartolus *in leg. in quartam n.* 10. *D. ad legem falcid.* ibique Ripa *numero* 148. Soccinus iunior. *n.* 242. Pic. *num.* 381. & de communi testatur Crass. *in §. legitima, quæst.* 23. *num.* 1. *&* 15. Peregrinus *de fideicomm. articulo* 36. *numero* 131. Cyriac. *contron. in.* 385. *num.* 7. Rota *in ciuitatis Castelli supplementi legitimæ* 11. *Martij* 1526. *coram Maxanedo*, vel quia ab ipsamet Pa- 6
tre demandata fuit imputatio, adeoque exequi debet per textus in *lege si quando, §. generaliter, Cod. de inoff. testament.* Picus *in adducta, lege in quartam numero* 187. *Digestis ad legem falcididiam*, vbi de communi Ferdin. Vasquez *de successione creat.* §. 30. *n.* 258. Crass. *in adducto §. legitima, quæst.* 22. *num.* 2. Rota *coram Greg. dec.* 568. *num.* 2. *& in Romana legitima* 15. *Maij* 1600 *coram Iusto*, post Pacif. *de Salu. decis.* 153. *n.* 8. *& in hac eadem causa* 6. *Iunij* 1646. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Cerro.* Prout etiam eandem summam decreuerunt 7
esse computandam in calculanda legitima, de vniuerso Patrimonio, supputatis etiam dotibus, detrahenda, vt tradit Gabr. *consil.* 132. *num.* 3. *lib.* 2, Crauell. *decisione Dolan.* 97. *numero* 8. Petra *de fideicommissione, quæstione* 15. *numero* 148. in § *Tertio remouto eodem themate, & in §. Quod autem attinet.* 8
Fontanell. *de pact. nupt. clausura* 9. *glossa vnica p.* 2. *num.* 36.

Ex

Ex hoc autem Riccardi ære, æquante valorem ſcutorum 128948. & obulorum 71. cum dimidio, infraſcriptas ſolummodo partitas detraheodas eſſe Domini cenſuetunt ſcuta ſcilicet 9929. & obulos ſeptem cum dimidio, pro totidem aſſignandis errorum cauſa ad creditum Capſæ, alteram ſc. 98. & obulorum 53. pro errore in libris eiuſdem Capſæ deprehenſo; ſcuta 5434. & obulos 74. in diuerſatum vtilitatem perſonarum inſumpta; ad denique ſcuta 1540. pro totidem locis Montium, quæ duplicatis vicibus deſcripta probantur in iiſdem
8 libris. Quibus proinde detractis, Riccardi hæreditatem in ſcutis 111946. & obulis 37. reſponderunt eſſe taxandam, ac tertiam partem pro filiorum legitima debitam ex diſpoſitione Auth. *nouiſſima, C. de inoff. teſt.* calculandam in ſcutis 57315. & obulis 45. cum duobus tertiis, eiuſque ſupplementum ſummam ſcutorum 8657. conſtituere, & obulorum 72. cum dimidio.

Hinc verò ſententiarum iuſtitia reſultat exaduerſo perperam impugnata, quæ nec ex ſequentibus partitis ab Anna prætenſis poterit eliſa cenſeri. Altera enim ſc. 13168. & obulorum octo ex cauſa debitorum ſiue inexigibilium, ſiue præſcriptorum exaduerſo petita, corruit ex ſententiis in vtraque inſtantia hactenus editis, ex quarum tenore conuincitur legitimæ ſupplementum conſtitutum fuiſſe in bonis hæreditariis deductis in proceſſu iuxta eorum aſſignationem in executione faciendam.

Reliquas verò partitas, pro rata, videlicet ſcut. 2175. in cauſam alimentorum, ac dotis Paulæ de Giannellis inſumpta; ſiue ſcutorum 4134. pro totidemque Aſcornio aſſignatis; ſiue ſcutorum 1210. & & aliorum 440. in excomputationem locorum Montium, quæ ſupponuntur duplicata, & denique aliorum ſc. 1700. pro reductione valoris eorumque locorum Montium exaduerſo præten-
9 ſa, ob iuſtificationis defectum non eſſe accepto ferendas DD. reſponderunt ad longius retardandam ſententiarum executionem, prout alias ſimiles partitas non iuſtificatas reiecit Rota *in vna ciuitatis Caſtelli iuris pascendi* 1. Dec. 1623. *coram Vbaldo, inter impreſſas, part. 4. tom. 2. rec. dec.* 498. *n. 12. cum ſeqq.*

Neque poterit iuſtificatio deſumi ex calculo coram R.P.D. meo Meltio in præcedenti inſtantia extraiudicialiter acto, quo partitæ ſupra reiectæ ab hæredibus Mariæ exaduerſo dicuntur acceptatæ: etenim, vt calculi lectura demonſtrat, non per viam declarationis, ac diffinitiuè, earum partitarum tunc fuit habita ratio, ſed ſolùm ſuppoſitiuè, repetita ſæpius declaratione expreſſa, vt ex eo nullum parti poſſet præiudicium inferri, dum ſolum ad conuincendam iniuſtitiam contractionis Annæ, ipſius licet prætenſionibus non impugnatis
10 ab hæredibus Mariæ admittebatur, adeoque cum de illarum veritate partitarum nunc principaliter diſputari contingat, præſeruatum expreſsè à dictis hæredibus præiudicium exinde ipſis reſultare non debet, vt tradit Lotther. *de re benefic. lib. 1. quaeſt.* 40. *n.* 287. Rota *coram Puteo, dec. 32. lib. 2. & dec. 61. n. 2. lib. 3. cor. Greg. dec. 332. n. 4.* & ibi Addent. *n. 6.* referunt concordantes.

11 Non etiam poterunt Riccardi Patrimonium in adducta ſuperius quantitate taxatum, in præiudicium legitimæ minuere, ſiue legata diuerſis perſonis in teſtamento relicta, ex notatis in *leg. ſimus antea, C. de inoff. teſt.* ibique DD. communiter, & in Auth. *ſi qua mulier, C. de Sacroſ. Eccleſ. & in l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler.* Iaſ. *in l. Marcellus, §. res quæ n. 17. D. ad Treb.* Gabr. *conſ. 137. n. 6. & 14. lib. 2.* Ruin. *conſ. 52. n. 23. lib.* 1. & plures alij relati per Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 1. q. 10. n. 10.* Ro- 12
ta *co. Greg dec. 539. n.* 6. vbi concluſionem firmat 13
in caſu fortioris ſi legata per teſtatorem ad pios eſſent vſus deſtinata, ſiue diſtractio ſtabiliũ Bergomenſium, quæ ex cauſa peſtis, ac belli de proprio valore decreuerant; ac pro ſolis ſc. 9500. ex inſtrumento venditionis oſtenditur ſtipulata; non enim iuſtificatur quid, & quantum ob huiuſmodi caſus (breui temporis curſu Deo propitio extinctos) fuerit de communi bonorum ſtabilium valore, in illis partibus diminutum; quæ licet probata fuiſſent, nec releuarent. Tum quia præfata diminutio, vti temporali exiſtens, non autem perpetua in hac venditione, duodecim poſt annos à die, quo belli caſus, ac peſtis contigerant, ab hæredi-
bus Ricchardi peracta, non videtur admittenda, 14
cum in iis ſolummodo bonis, quæ tunc temporis, vel paulo poſt belli caſus, ac peſtis, diſtrahãtur, approbetur in iure relato in *l. pretia rerum, §. vil. D. ad l. falcid.* ibique poſt Gl. tradit Imol. & Alex. *in vltimo notabili,* Cremen. *numero* 233. Angel. *in §. ſi quis agens numero 1. & 4.* ibique Iaſ. *numero 6. inſt. de act.* Caſtr. *in conſil 109. numero 2. in §. nec obſtant teſtes, libro 2.* Cæſar Manent. *de contr. lineis quaeſtio 5. numero 66. verſiculo quia bellum, ac peſtis,* &c. Rota *deciſ. 65 numero 7. parte 2. diuerſ.* Tum quia inſtrumentum venditionis voluntariæ ab Anna peractũ, (præterquam nec videtur integram præſeferre Bergomenſium bonorum venditionem, dum vt ipſius lectura demonſtrat, ſolius prædij vulgò Palatij cõtinet diſtractionem, non autem aliorum corporum
deſcriptorum in inuentario, ibique conſiſtentium) 15
neque concludit verum eorundem valorem in Mariæ ſororis præiudicium, ac eius hæredum, vt notat Bart. *in l. cum emptor, §. 1. in fine, D. de damno infect.* Alex. *in l. falcid. §. corpora numero 2. D. ad l. fal-
cid.* Dec. *in l. quatenus, num. 6. D. de regul. iur. idem* 16
Alex. *conſ. 28. n. 5. libro 5.* Rota *co. Burat. dec. 850. n. 5.* Dum maximè pendente lite fuit facta diſtractio, & poſt moram ab ipſamet Anna incurſam, vt ponderauit Rota in hac eadem cauſa coram R.P.D. meo Meltio ſub die 21. Iunij 1649. in vltimo §.

Denique hæreditatis diminutionem in præiudicium legitimæ operari non poterunt expẽſæ pro creditorum exactione prætenſæ; earum enim reſpectu, quæ adhuc negantur exactæ, nulla videtur aſſignationis adeſſe neceſſitas; cum in iis quoque proportionabiliter iuxta tenorem ſententiæ, hæredes Mariæ aſſequi debeant ſupplementum; reſpectu vero iam exactorum, dum nec quantitas, nec impenſæ in eam cauſam factæ iuſtificantur, vt neceſſarium foret, accepto ferri non debent, ad textus in *l. in bello, §. facta, D. de capt. & poſtlim. reuerſis,* Peregr. *de fideicomm. art. 35. n. 9. in § adubium tamen eſt,* Rota *co. Caualer. dec. 476. n. 1. & 126. n. 23. p. rec.* Et omnem caſum cedere debuiſſent damno ipſius Annæ, quæ adhuc vſque recuſauit partẽ ſuã aſſignare Mariæ, eiuſque hæredibus, à quibus forſan nunc exacta fuiſſent; vel ſaltem prædictæ impenſæ; ſi quæ veræ extitiſſent, poterunt compenſari cum commodo ex creditorum exactione recepto, ſiue cum mobilibus, atque pecuniis hæreditariis Riccardi, de quibus nulla fuit reddita ratio.

Et ita vtraque parte, &c.

Q. R.P.D.

R. P. D. Meltio.
Romana hæreditatis de Gratianis.
Veneris 11. *Decembris* 1648.

ARGVMENTVM.

Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in succedente in re litigiosa. Interdictum *quorum bonorum*, est actio personalis. Res litigiosa, ex causa dotis, legati transactionis, & diuisionis, sine vitio alienari potest. Collusio, & si regulariter non præsumatur cum tamen secrete soleat committi, etiam ex coniecturis, & suspicionibus probatur, plures enumerantur in casu coniecturæ. Quinquennium non tollit collusionem, nisi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, vbi existant alia bona penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescisionem contractus.

SVMMARIVM.

1 *Via executiua contra tertium procedi non potest.*
2 *Translatiores Religiosa non sustinetur ad præiudicium collitigantis.*
3 *Et super ea potest executiuè procedi, non secus ac si dicta translatio sequuta non fuisset.*
4 *Res semel effecta litigiosa, transit cum suo onere, & cum eodem vitio litigiosi.*
5 *succedens in re litigiosa sustinet omnimodam personam eius, in cuius locum successit, adeo vt sententia lata contra principalem, si is possideret, pari modo sit exequenda contra illius successorem*
6 *Interdictum quorum bonorum est actio personalis.*
7 *Super actione personali non contrahitur vitium litigiosi.*
8 *Executio sententiæ contra principalem, vt intret contra intrusum, lite pendente, sufficit litem motam fuisse super possessorio.*
9 *Ex huiusmodi intrusione redditur litigiosa possessio quæ, validè acquiri ac in alium transferri non potest in præiudicium actoris,*
10 *Bona in litem deducta, possunt ex causa dotis, Legati, transactionis, & diuisionis, sine vitio litigiosi alienari.*
11 *Ex causa dotis, ampliatur, siue agatur de constitutione, siue de restitutione.*
12 *Ratio finalis est publica vtilitas, ne. s. mulieres innuptæ remaneant.*
13 *Causa legis cessante, cessat ipsa legis dispositio.*
14 *Dispositio legis, fin. Cod. de litigios. declaratur non procedere, in alienatione facta collusiuè, & non bona fide, & in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*
15 *Collusio regulariter non præsumitur.*
16 *Cum tamen soleat secrete committi, probatur etiam ea coniecturis, & suspicionibus.*
17 *Imo ex solis præsumptionibus, & coniecturis plenè illa probatur.*
18 *Collusionis huius coniectura, ac præsumptiones enumerantur vsque ad numerum.*
19 *Coniectura collusionis desumitur ex arctissima sanguinis coniunctione.*
20 *Sanguinis coniunctio, licet de per se non sufficiat, iuncta tamen cum aliis, vrgentissima considerari solet coniectura collusionis.*
21 *Collusionis adminiculum oritur ex sustentatione longæ litis illius, qui poterat ab ea se eximere.*
22 *Simulatio, ac collusio nascitur ex insolitis, & ex inuerisimilitudine.*
23 *Scientia non exigit exactam probationem, sed satis est quod illa colligatur ex indiciis, & præsumptionibus.*
24 *Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert.*
25 *Scientiam talem, Rota, & DD. deducere vt plurimum solent ex subhastationibus, quæ præcesserint alienationem rei litigiosæ.*
26 *Scientia hæc aliunde etiam probari potest, & sufficit quod de ea quomodo constet, licet, nulla appareant facta subhastationes.*
27 *Ad effectum præsumendi fraudem in hac materia, duo copulatiuè requiruntur, nempe scientia litis in tertio possessore de tempore alienationis, & quod alienans, non haberet alias res, præter alienatas, declaratur n. 29.*
28 *In alienatione facta in fraudem: data existentia aliorum bonorum penes alienantem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescisionem contractus.*
29 *Quod duo concurrerere debeant, vt supra ad præsumendam fraudem: declaratur procedere in creditore agente simpliciter actione personali solutionem æris alieni, tunc enim habet necesse probare vtrumque requisitum, nempe scientia, tam litis pendentis, quam inopia debitoris.*
30 *Secus autem est, quando agitur respectu certæ reis & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem.*
31 *Nam tunc, quamuis dicta res petatur actione personali, & vltra rem petitam existant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentia litis, dicitur facta in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis.*
32 *Alienatio rei facta, pendente lite, & cum scientia pendentia litis, & sic in fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, non impedit, quin absque nouo iudicio, & absq; vlla reuocatoria possit executiuè procedi contra tertium possessorem*
33 *Obtinens mandatum immissionis in bonis vnius, ad illa tantum, & non ad propria alterius agere potest.*
34 *De collusione, lapso quinquennio, amplius opponi non potest.*
35 *Declaratur procedere in collusione ingenuitatis, cuius speciali fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio collusionis non perpetuetur, sed limitate intra quinquennium tantum opponi possit.*
36 *Remedium* quorum bonorum *non competit, nisi in bonis possessis per defunctum de tempore ipsius obitus.*
37 *Sub vniuersali iudici hæreditatis contra aliquem intentato, ac sententia subinde prolata comprehenditur etiam res, prius alienata, & postmodum, ad hæreditatem reuersa.*
38 *Filiatio, & legitimitas alicuius regulariter probatur per communem reputationem.*
Et quod pro filio fuerit habitus, & tractatus; cum in hac materia sufficiant.

DECI-

DECISIO LXX.

COncesso per Rotam mandato de immittendo
Francisco Gratiano in possessionem medicta-
tis omnium bonorum q. Octauij eius patrui aduer-
sus Lælium alterum patruum eorum occupato-
rem ex fundamentis deductis in decisione coram
R P.D. meo Royas emanata sub die 7. Febr. 1642.
resolutum etiam postea fuit illud esse exequen-
dum super quadam domo sita in campo Martio
possessa à Io. Francisco Attauante, quam esse hære-
ditariam d. Octauij partes non controuertunt, &
probatur ex inuentario bonorum hæreditariorum
eiusdem Octauij Sum. Francisci Gratiani n. 1. Ad
cuius resolutionis formam facto decreto, ab eo ap-
pellauit d. Attauantes, & adita Signatura iustitiæ,
rescribi mihi obtinuit cum facultate procedendi
ad legitimam executionem. Vnde sub hac die su-
per hoc proposito dubio, DD. affirmatiuè respon-
derunt, moti ex eo quod licet contra tertium exe-
1 cutiua via procedi non possit, Felin. in c. cum super
n. 15 de sent. & re iud. Castr. in l. à Diuo Pio §. si su-
per rebus, n. 2. & ibi Bart. Ang n. 1. Alex. n. 28. vers.
& pro hoc bene facit, D. de re iud. Ruin cons. 87. n. 1.
cum seq. lib. 4. Rota co. sanct. mem. Greg. XV. dec. 22.
n. 1. & 2. & in Romana computorum 18. Mart. 1594.
co. bon. mem. Card. Millino, & in Romana Vineæ 20.
Octob. 1617. co. bon. me. Manzanedo Tamen ex quo
domus, de qua agitur translata fuit per Lælium
Gratianum in d. Io. Franciscum Attauantem lite
pendente, & postquam possessio d. domus vitio li-
tigiosi affecta fuerat per interdictum quorum bo-
norum intentatum ad instantiam præfati Francis-
2 ci Gratiani, talis translatio non sustinetur, toto tit.
D. C. & in Authen. de litigios. Abb. in cap. Ecclesi. il.
1. n. 9. vt lit. pend. l. 2. vbi Gl. DD. C. de litig. Bart.
in l. 1. D. eodem Alex. cons. 45. n. 5. lib. 3. vers. quia res
litigiosa, Rim cons. 89. n. 5. vol. 1. Bursat. cons. 100. n.
23. vers. quod nec pars contraria negat lib. 1. Afflict.
3 dec. 396. Guido pap. dec. 337. adeovt super dicta
domo posset executiue procedi non secus, ac si d.
translatio secuta non fuisset, vt præter relatos in
dec. R. P. D. mei Royas text. est in l. Chyrographis §.
final. D. de administrat. tut. & l. final. Cod. de litigios.
& ibi Bald. n. 1. Bart. in l. 1. D. eodem, Iason instit. de
act. § omnium, n. 84. Surdus cons. 355. n. 13. versiculo
accedat quod vbi alienatio, Bero cons. 155. n. 40. vol.
1 Ruin. cons. 34. n. 12. lib. 5. vers. quantum vero ad se-
cundum, Negus. tract. de pignor. in 1. membr. 8. parte
ped. n. 17. vers. 3. fallit Cancerius var. resolut. cap. 15.
4 num. 17. cum seq. Res enim semel effecta litigiosa
transit cum suo onere, & cum eodem vitio litigio-
5 si Grat. discept. forens. cap. 502. n. 36. qui ad hoc plu-
res alios cumulat; & succedens in re litigiosa,
quod sustineat omnimodam personam eius, in
cuius locum successit, adeovt quemadmodum
sententia immissionis lata contra Lælium princi-
palem, si is possideret, contra eum exequenda esset,
pari modo sit exequenda contra Attauantem illius
successorem tradit Menoch. cons. 319. num. 13. lib. 4.
& firmauit sæpius Rota signanter dec. 392. num. 39.
part. 5. recentiores.

6 Obstare neque visum fuit, quod interdictum
quorum bonorum intentatum per Francis. Gratia-
7 num sit actio personalis, super qua non contrahi-
tur vitium litigiosi, Soccin. iunior. cons. 13. n. 1. lib.
4. Rolandus cons. 5 n. 8. lib. 2. Hondedeus cons. 20.
n. 42. lib. 1. Menochius cons. 1187. n. 2. lib. 13. cum
aliis adductis à scribentibus pro parte Attauantis.

Quia placuit DD. responsio data in dicta decisio-
ne Reuerendissimi Patris Domini mei Royas sub
§. nec dicatur, quod nempe vt intret executio con- 8
tra intrusum lite pendente sufficit litem motam
fuisse super possessorio; nam ex hoc redditur liti- 9
giosa possessio, quæ valide acquiri, ac in alium
transferri non potest in præiudicium actoris, &
vltra adductos in dicto §. nec dicatur, declarat tex-
tus in lege Diuus, ibique Glossa D. de petit. heredi-
tate, leg. alienationes, D. familia hercisc. lib. 2. Codice
de litigios. Lancell. de attent. part. 2. cap 4. in præfa-
tione, numero 181. versiculo quamuis autem, Paris.
consilio 108 numero 4. versiculo & quia quæstio erat
super possessorio, libro 1. bene Ceph. consil. 19. numero
15. versiculo verum est, tomo 2. Afflict. decisione 396.
num. 8. in fine, & 9. Rota decisione 3. vt lit. pend. in
nouis, & in terminis litis super immissione, de-
cis. 557. num. 20. & 21. parte 5. tomo 2. rec. & coram
bon mem. Burat. dec. 917. num. 2. vers. cum quia, cum
sequentibus.

Neque vllius est releuantiæ, quod dicta domus
peruenerit in Attauantem ex causa dotis Cassan-
dræ filiæ Lælij Gratiani, ex qua provt etiam ex 10
causa Legati, Transactionis, & diuisionis bona in
litem deducta possunt sine vitio litigiosi alienari,
iuxta limitationem, de qua in lege finali, Codice de
litig. ibi exceptis, &c. Angel in Authent. de litig. n. 7. 11
vers. item ex causa, vbi ampliando declarat, dictam
limitationem procedere siue agatur de constitu-
tione siue de restitutione dotis refert, & sequitur
Natt. cons. 401. num. 1. Cran. cons. 481. num. 2. libro 3.
Decianus consil. 109 num. 10. lib. 3. Lancel. de attent.
parte 2. capite 4. numero 548. Cancer. variarum re-
solutionum, parte 2. capite 12. numero 51. & 52. Quia
vltra responsiones datas in dicta decisione Reue-
rendissimi patris Domini mei Royas adhuc obie-
ctum tollitur ex eo, quod ratio finalis dictæ limi- 12
tationis in casu dotis est publica vtilitas, ne scili-
cet mulieres innuptæ remaneant ad tradit. per
Cuiac. ad tit. Cod. de litigios. colum. 3. in fin. & per
Castill. decisione 110. numero. 4. versiculo ne rema-
neant indotatæ contra fauorem publicum, libro 2. In
proposito autem casu cum Cassandra filia dicti
Lælij de tempore motæ litis iam nupta, & dotata
reperietur deficit dicta causa finalis, qua cessante,
cessat dispositio legis, leg. adigere, §. quamuis de iure
patr. cap. cum cessante de appellat. Gloss. singulat. vbi
Bartolus in lege 1. in princip. verb. prouidentia, D. de
legit. tut. Decianus in cap. 1. concl. 5. vers. tertia con-
clusio de constit. Gratianus discept. forens. cap. 546.
n. 21. vers. qua cessante.

Vlterius neque dictæ domus alienatio DD. visa
fuit facta bona fide, sed potius collusiue, & in
fraudem executionis, & iudicialis auctoritatis, 14
quo casu dispositionem d. legis finalis, non proce-
dere tradit Innocen. in cap. Ecclesia il. 1. ad finem,
vers. sed opponens vt littera pend. Angelus in dicta
lege finali, num. 3. in fine, versiculo transactione facta
bona fide non in fraudem. Farinac in fragm. verb. liti-
giosa, numero 257. versiculo declara dummodo, Cast.
decisione 110. numero 4. libro 2. versiculo & illi qui
loquuntur, Giurb. decisione 62. numero 11. versiculo si
ex causa onerosa dotis.

Et quamuis collusio regulariter non præsuma- 15
tur, cum tamen soleat secretè committi, probatur 16
etiam eis coniecturis, & suspicionibus, lege quia
autem. §. non simpliciter ibi, si tamen nulla suspicio
collusionis religionem prætoris instruxerit, D. si
quis omiss. caus. testament. Baldus in lege 1 in fine, ff.

eodem Corn. *consil.* 29. *num.* 17. *vers. tamen dolus*
ipse vol. 3. Crau. *cons.* 997. *numero* 16. *lib.* 6. Bellam.
17 *decisione* 614. Gigas *de pensionibus, quæst* 42. *num.* 4.
& vt ex solis præsumptionibus, & coniecturis ple-
ne illa probetur firma Cast. *decisione* 89. *numero* 19.
Mut. *dec.* 75. *num.* 25. & dixit Rota apud Caputaq.
dec. 143. *part.* 1. *& dec.* 23. *n.* 3. *part.* 1. *rec. & coram*
Mant. dec. 246. *n.* 5.

18 Præsumptiones autem, & coniecturæ hic non
19 desunt, & prima desumitur ex arctissima sanguinis
20 coniunctione, quæ licet de per se non sufficiat,
iuncta tamen cum aliis vrgentissima considerari
solet coniectura collusionis, *text. in leg. data. Cod.*
de donat. & in leg. pen. §. in princip. de bon. liber. &
notat Bartol. *in leg non solum, D. de rit. nupt.* Iason.
in §. si quis in fraudem num. 55. *inst. de act.* Anchar.
consil. 251. Dec. *respons.* 11. *num.* 116. *libro* 1. Casan.
cons. 28. *n* 23. Papp. *cons.* 63. *num.* 11. *&* 25. Menoch.
de præsumptione, præs. 26. *num.* 11. *versiculo quinta*
est, Giurb. *dec.* 62. *num.* 5. Burat. *dec.* 365. *n.* 6. *vers.* 2.
autem ex eo.

Alia, eaque fortis coniectura elicitur ex eo
quod cum dos Cassandræ esset constituta, ac iam
soluta pro scut 2000 in domo sita ad viam Ba-
buini sub prætextu, quod dicta domus non ascen-
deret ad dictum valorem, sed deficerent scut. 500.
loco illius assignata fuit domus litigiosa, quæ
quidem assignatio apparet collusiuè facta ad elu-
dendum, nempe iudicium contra ipsum intenta-
tum, quandoquidem non fuit prius iustificatum
provt opus erat, dictam domum non fuisse valoris
conuenti, & cum neque etiam negetur alia bona
libera potuisse pro dicta dote assignari mala fide
videtur alienata domus litigiosa de qua agitur,
quam coniecturam valde ponderauit, ac admisit
Rota in hoc casu *dicta dec. coram R. P. D. Royas §.*
nihil obstat in fin.

Nec autem collusio euidentius concluditur
alia vrgentiori præsumptione ex eo deducta, quia
Attauantes quamuis potuerit expeditè, & execu-
tiuè ab huiusmodi molestiis se eximere stante
promissione sub obligatione Camerali ad ipsius
fauorem à Lælio facta de faciendo consentire
21 omnem, & quamcunque personam interesse haben-
tem, tamen magis voluit & vult longam litem
sustinere, quod præbet magnum adminiculum
collusionis, & manifestè demonstrat totum id
fieri in gratiam, & sumptibus Lælij eius socii ex
traditis per Mutam *dec.* 6. *num.* 20. *& dec.* 35. *n.* 17.
Surdus *dec.* 259. Viuian. *dec.* 530. *libro* 4. Simulatio
enim, ac collusio nascitur ex insolitis, & ex inue-
22 risimilitudine Castr. *cons.* 74. *in causa mota co-*
lum. 2. *libro* 2. Crau. *consilio* 156. *n.* 9. Decian. *cons.* 62.
num. 72.

Prædicta facilius procedunt stante scientia litis
in Attauante bene deducta ex coniecturis in deci-
sione Reuerendissimi Patris Domini mei Royas
ponderatis, scilicet ex diuturnitate litis, continua
cohabitatione, & sanguinis coniunctione inter
eundem Attauantem & Lælium, istæ enim simul
23 iunctæ sufficienter probant scientiam, siquidem in
ea probanda non exigitur tam exacta probatio,
sed satis est, quod illa colligatur ex indiciis, &
præsumptionibus, Crau. *cons.* 193. *num.* 7. *vers. quæ*
scientia, Rimin. iun. *cons.* 234. *n.* 326. Alb. *cons.* 281.
24 *num.* 4. Cost. *de scient. & ignor. insp.* 64. *num.* 2. Rota
Ianuen. *dec.* 72. *num.* 9. *versiculo siquidem in scientia.*
Maximè dum agitur de probanda scientia, quæ
dolum, & alienandi fraudem infert. Mar. An-
guisciol. *cons.* 16. *num.* 10. Et quamuis talem scien-
tiam, Rota, & Doctores deducere, vt plurimum so- 25
leant ex subhastationibus, quæ præcesserint alie-
nationem rei religiosæ, tamen non inde sequitur, 26
quod aliunde etiam probari non possit, & sufficit
quod de ea quomodolibet constet, licet nullæ ap-
pareant factæ subhastationes, Giurba *dicta dec.* 61.
n. 13. *vers. illud tamen.*

Nec refragatur, quod ad effectum præsumendi 27
fraudem in hac materia duo copulatiuè requiran-
tur, nempe scientia litis in tertio possessore de
tempore alienationis, & quod alienans non habe-
ret alias res præter alienatas alias data provt hic 28
existentia aliorum bonorum, nequaquam possit
agi recta via contra tertium possessorem, sed prius
agendum sit reuocatoria ad rescisionem contra-
ctus ad tradit. per Bat. *in l. crediteres n.* 23. *vers. vide-*
mus ergo, §. de pign. & in l. si quis missum, §. Iudex
n 3. *vers. quaro quid si ante ff. de dam. infect.* Couar. 29
pr. q. c. 15. *n.* 7. *vers. imo eis hac scientia,* Rota *coram*
Burat. dec. 231. *n.* 5. *vers. & ideo.* Quia opinio Bartoli
procedit in creditore agente simpliciter actione
personali ad solutionem æris alieni, tunc enim
habet necesse probare vtrumque requisitum, nem-
pe scientiam tam litis pendentis, quam inopiæ
debitoris, nam eo solo quod tertius possessor sciat
pendentiam litis, non inde resultat fraus, si credi-
tor potuit in aliis bonis satisfieri, provt nec suffi-
cit sola scientia inopiæ, quia ex illa deducitur
quidem fraus contra creditorem, sed non contra
iudicem. Secus autem est, quando, provt hic agi- 30
tur respectu certæ rei, & ad rem aliquam peten-
dam, atque ad illius traditionem, nam tunc, quam- 31
uis dicta res petatur actione personali, & vltra rem
petitam existant alia bona, nihilominus alienatio
dictæ rei facta pendente lite, & cum scientia pen- 32
dentiæ litis, dicitur facta in fraudem executionis,
& iudicialis auctoritatis, & ita non impedit, quin
absque nouo iudicio, & absque vlla reuocatoria
possit executiue procedi contra tertium possesso-
rem, Bald. *in l. ob maritorum, C. ne vxor pro marito, l.*
certa forma, C. vt in poss. leg. & in l. executionem, C. de
exec. rei iud. n. 26. Castr. & alij DD. *in la Duo Pro,*
super rebus, D. de re iudic. & in terminis Couar.
d. c. 15. *n.* 7. *vers. sed si actione personali,* Giurb. *d. dec.*
62. *n.* 11. Cancer. *var. resol. c.* 17. *de sentent. & execut.*
n. 467. Idque sine difficultate procedit, si conside-
retur, quod existentia aliorum bonorum penes Læ-
lium nullo modo suffragari potest Francisco Gra- 33
tiano, cum ipse obtinuerit mandatum immissio-
nis ad medietatem bonorum hæreditariorum q.
Octau. ad illa tantum, & non ad propria Lælij age-
re potest.

Non obstat pariter, quod à die alienationis d. 34
domus lapsum sit quinquennium, & ita de collu-
sione amplius opponi non possit, ad textus in *leg.*
collusione detegere, D. de collusionibus. Quia omissis
aliis responsionibus, & præsertim, quod d. lis lo- 35
quitur de collusionibus ingenuitatis, cuius speciali
fauore sancitum videtur, vt contra eam exceptio
collusionis non perpetuetur, sed limitate intra
quinquenium tantum opponi possit, iux. Gl. *in d.*
l. coll. detegere, v. aliter obiectum tollitur ex facto,
nam alienatio domus fact fuit de an. 1639. prima
autem decisio in hac causa coram R. P. D. meo
Royas emanata legitur sub die 29. Maij. 1643. &
sic ante quam effluxerit dictum quinquennium.

Non obstat postremo, quod actum fuerit ex re-
medio quorum bonorum, quod non competit ni-
si

36 si in bonis possessis per per defunctum de tempote ipsius obitus, & domus, de qua agitur, non fuerit possessa pet Octauium tempore mortis illius secutæ anno 1627. ex quo vendita iam fuerat Marco Antonio durante eius vita, qui obiir de anno 1633. Quia cum per obitum dicti Autonij reuersa fuerit ad hæreditatem, eoque titulo delata ad Lælium prætensum hæredem vniuersalem, à quo successiue possessa fuit, ac demum anno 1639.
37 translata in Ioannem Franciscum Attauantem; ideo iure meriro comptehensa fuit sub illo iudicio vniuersali contra eum intentato, ac senteutia subinde prolata summ. Francisci sub *numero* 2. vt bene Menoch. *de adipisc, possessione, rem* 1. *sub num.* 71. *versiculo verum opinor, & versiculo hic casus fortius procederet, per textum, in lege* 4. *D. pet. hered.* quem eriam in hoc remedio locum babere affirmat.

Quæ opponuntur per Attauantem legitimationi personæ Francisci fuerunt alias reiecta præuia approbatione decisionis super ea emanaræ 7. Febtuarij 1841. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Royas, cuius fundamenta visa fuerunt adhuc inconcussa vigere, cum præsettim ille reperiatur in quasi possessione filiationis, non solum quoad Hotatium eius patrem, sed eriam quoad Octauium, de cuius hætedítate agitur, & Lælium eius patruum, à quibus semper fuit habitus & tractatus pro rali tam in iudicio, quam extra. Regulariter enim filiatio alicuius, & legitimitas probarur per communem teputationem, & quod pro filio fuerit habirus, & tractatus, cum ista in hac materia sufficiant, iuxta rextus in *cap. per tuas de prob.* Menoch. *consilio* 490. *numero* 18. Cæsat de Grassis *decisione* 6. *numero* 2. *qui filij sint legit.* Rota *decisione* 406. *numero* 5. *& decisione* 434. *numero* 7. *parte* 1. *recent.* & cum plura alia ad istum effectum in dictis decisionibus Reuerendissimi Patris Domini mei Royas fuerint ponderara, quæ deficiunt in Farfen. bonorum 23. Ianuarij 1647. cotam Reuetendissimo Patte Domino meo Corrado, pro Attauante allegata, vtique illa Francisco Gratiano non aduersatur.

Et ita vtraque patte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Lune 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Vitium litigiosi, quando afficiat possessionem. Et quomodo in actione personali cõtrahatur. Alienatio dotis nomine, potest fieri. Non obstante vitio litigiosi; Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus simulatus redditur nullus, Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit cõtra tertium, attento vitio litigiosi, & fraude.

SVMMARIVM

1 *Vitium litigiosi non contrahitur per solam litis pendentiam in iudicio possessorio, vigore interdicti.* Quorum bonorum, *non enim afficitur dominium rei.*

2 *Possessio litigiosa non potest in alium, lite pendente transferri.*

3 *Ratio est, quia licet non agatur dominio rei, agitur tamen de dominio possessionis, quàm ideo non licet in alium transferre, lite pendente.*

4 *In actione etiam personali, si contenditur de ipsa re, efficitur litigiosa ipsa res, & actio.*

5 *Iudicio pendente in actione personali, si actum fuit ratione certa rei, potest processus exequutiuus completus contra principalem, consummari aduersus tertium possessorem, qui, lite pendente, acquisiuit.*

6 *Ratio assignatur, ne alioquin eueniat, vt Victoris durior conditio fiat per factam sine se in suo alienationem.*

7 *Alienatio dotis nomine potest fieri, non obstãte vitio litigiosi, ob priuilegium doti concessum ab Imperatore Iustiniano in* l. fin. Cod. de litigios.

8 *Ideoque non potest executiuè procedi contra tertium possessorem, ad quem ex causa dotis bona litigiosa transierunt.*

9 *Ignorantia quod res sit litigiosa, qua alienatur ob dotem reyeitur in dicta* l. fin. C. de litig.

10 *Alienatio ex causa dotis est necessaria.*

11 *Et est publica vtilitatis.*

12 *Reipublica interest dotibus fauere, quia propter dotes faciliùs nuptia contrahuntur, & insti liberi procreantur.*

13 *He rationes, necessitatis, & publica vtilitatis cessant in muliere iam nupta & dotata.*

14 *Priuilegium dotis, vt pro ea constituenda, vel restituenda alienari possint bona fideicommissi, non habet locum si post nuptias secutas, ac dotem solutam, aliquid amplius nomine dotis detur.*

15 *Facultas concessa Patri legandi filia spuria dotem, cessat, si spuria cum alia dote iam nupsit.*

16 *Priuilegium non suffragatur vbi priuilegij ratio non applicatur.*

17 *Valer res data in dotem, aliundè, quàm ex assertione partium emissa constante matrimonio, non instificata, non probat in praiudicium tertij*

18 *Priuilegia dotis non militant, quando probatio desumitur sola assertione emissa constante matrimonio.*

18 *Titulus dotis non sufficit ad euitandam executionem contra tertium possessorem, lite pendente possessionem nactum, vbi interuenit fructus suspicio.*

20 *Contractus simulatus est nullius momenti, & ipso iure nullus.*

21 *Fraus, & collusio coniecturis probantur.*

22 *Actus iudiciales etiam coniecturis suspecti redduntur.*

23 *Actus iudiciales non possunt nocere non citato.*

24 *Vita executiua competit contra tertium possessorem ex pratenso titulo oneroso; tam ratione vitij litigiosi, quam fraudis.*

25 *Quoad fraudem, requiritur ipse fraudis euentus, videlicet quod alia bona debitoris non adsint, quando alienatio fuit facta titulo oneroso.*

26 *Fraudis euentus dicitur adesse in alienatione reì facta pendente lite, nisi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat non super quantitate, qua ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed super ipsa re alienata consequenda.*

20 *Rota assignatur.*

DECISIO LXXI.

NE super Domo hæreditaria Octauij Gratiani pendenre lite intet Franciscum, & Lælium, à Lælio in Attauantem translara titulo dotis,

in l.2. numero 8. *Codic. ne vxor pro marie.* Parlador.
rerum quotid. libro secundo, cap. fin. part. 4 §. 5. *nume-*
ro 10. vbi dicit rationem, quia contractus simu-
latus est nullius momenti, & ipso iure nullus,
20 cum aliis allegatis in *decisione coram R. P. Domino*
Meltio §. *Vlterius.*

Simulatio autem, seu fraus, vt scilicet immi-
nentem exequutionem Lælius reus conuentus
in iudicio tunc pendente eluderet alienando
hanc domum in Attauentem, qui imminentiæ
exequutionis conscius erat, apparet ex pluribus
coniecturis in decis. bis editis in hac causa co-
ram *Reuerendiss. Patre Domino meo Royas* 29. *Mar-*
tij 1643. §. *Et nihil, & coram Reueredíss. Patre Do-*
21 *mino meo Meltio* 11. *Decembris* 1648 §. *præsumptio-*
nes, & §. *seq. adductis*, quibus fraudem & col-
22 lusionem probari vltra ibi allegatos dixit Rota
penes Buratt. *decis.* 724. *numero* 3. *decis.* 928. *nume-*
ro 2. Aduertendo quod eædem coniecturæ suspe-
ctos reddunt, etiam actus iudiciales, qui post li-
tem à Francisco motam facti asseruntur coram
A. C. super extimatione domus ad Babuinum in-
ter eosdem Lælium, & Attauantem, vt per Mant.
de tacit. lib. 8. *titul.* 25. *sub numero* 37. *versicul. Quam-*
obrem, Rota *in Romana domus ad Transtiberinum* 18.
Iunij 1638. §. *final. coram Eminentissimo Domino*
Cardinali PanZirolo, & in Rossanen. decimarum 28.
Iunij 1641. §. *probata in fine coram Me*, & nocere
23 non valent Francisco ibi non citato, *leg. si seruus*
plurium, §. 1. *Digestis leg.* 1. Menoch. *consil.* 311.
numero 25. cum aliis allegatis in *Romana fideicom-*
missi de spiritibus 12. *Ianuarij* 1643. §. *penul. in fine*
coram Me.

24 Adeo, quod tam ratione vitij litigiosi, quàm
fraudis, vt initio dicebam, quæ sola sufficeret
competit via executiua contra Attauantem licet
tertium possessorem ex prætenso titulo oneroso
ex allegatis à Papponio *consil.* 63. *numero* 18. *&*
seq. vbi signanter numero 19. ait, quod si acquirens
sciuit litem pendere, dicitur particeps fraudis,
Giurba *decis.* 62. *num.* 12. *&* 13. *num.* 15. *cum seq.* Co-
ler. *de process. exequutiuo part.* 2. *cap.* 3. *num.* 418. Ro-
ta *coram Reuerendissimo Vrgellen. decis.* 364 *num.* 58.
25 *& num.* 65. *cum seq.* vbi & si vlterius ad hunc effe-
ctum requiratur euentus fraudis, videlicet, quod
alia bona debitoris non adsint, quando alienatio
fuit facta titulo oneroso, quod necessarium esse
dixit etiam Couarruu. & alij relati ab Add. ad
Buratt. *decis.* 917. *num.* 10. vtique, & hoc requisi-
tum adest in caso nostro, in quo non fuit actum
pro quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit
recuperari, sed pro hac ipsa domo consequenda
tanquam hæreditaria Octauij, quæ nisi è mani-
bus tertij possessoris recuperari posset executiuè,
euentus fraudis, ac damnum actoris euidens esset,
quia Franciscus actor breuiorem rei ad se pleno
iure spectantis captum amitteret, neque illi æquè
vtile est ipsius rei pretium consequi actione, quæ
competeret contra alienantem, ex quo desierit do-
lo possidere iuxta tradita per Menoch. *de adipisc.*
remed. 1. *num.* 65. Peregr. *decis. Patauin* 120. *num.* 2.
& 4. aliosque plures, quos secuta est Rota *in Ciui-*
tatis Castelli supplementi Legitimæ 23. *Martij* 1640.
coram bon. mem. Merlino.

Et ita informante solum Francisco, præuiis ta-
men octo citationibus aduersario præsentatis,
&c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.
D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 12. *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Fructus etiam in Iudicio spolij debentur à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt. Spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præsumuntur in simplici possessione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione. Ex vltima locatione infertur ad alias respectus pensionum domus. In spolio Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus in omni iudicio liquidari solent à die mote litis.*
2 *Lis quo ad Reum mota intelligitur, à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium.*
3 *In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die mota litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum.*
4 *Spolium iudiciale non dicitur attentatũ, aut violentum, nisi fuerit commissum cum vi expulsiua.*
5 *In spolio non violento, nec attentato non debentur à die mota litis fructus, qui percipi potuerant, sed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo conuento percepti.*
6 *Contrarium aliqui DD. senserunt: tamen maior pars in hac sententia residet, quam deinde perpetuò seruauit Rota.*
7 *Fructuum perceptionis præsumptio non intrat ex possessione simplici subsequuta Rei, quotiescumque sumus in fructibus ciuilibus, quales sunt fructus domorum.*
8 *Domus vt sint fructifera, requiritur aliquod extrinsecum, vltrà possessionem, nempe locatio, vel simile.*
9 *Fructuum perceptio in domo, resultat ex habitatione, non secùs ac à locatione, ad effectum restitutionis ratione spolij.*
10 *Paria sunt ad hunc effectum, quòd quis inhabitauerit; vel quod locauerit.*
11 *Testis dictum à causa scientia regulatur.*
12 *Testis vnicus in Iudicio liquidationis non probat, quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, sed circa perceptionem.*
13 *Actus plenè probatur ex dispositione duorũ testiũ.*
14 *Ex vltima locatione domus infertur ad præcedentes, & subsequentes Annos, vt totidem fuerint pensiones perceptæ, & exactæ.*
Et multò magis infertur ad minorem summam.
15 *Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.*

DECISIO LXXII.

Obtenta per Franciscum de Alexandris sententia reintegratoria ad possessionem quarundam Domorum in Burgo præuia decisione coram

coram Me emanata die 18. Maij 1646. executa
ſententia ſubinde cœpit prætendere fructus per-
ceptos à Mauritio, & aliis de Fabiis ſpoliatori-
bus. Propoſito itaque per me dubio ad quam
ſummam eſſent liquidandi fructus DD. dixerunt
eſſe liquidandos in ſumma ſcutorum 1433. & 25.
exceptis canonibus, & reaprationibus Domorum
quatenus à Mauritio iuſtificentur quod adhuc fa-
ctum non fuit.

1 In liquidandis enim fructibus initium ſumi
debet à die motæ litis, prout in omni iudicio li-
quidari ſolent *leg. certum 22. Cod. de rei vendic. l. 2.
C. de fruct. & lit. expenſ. l. ſed & ſi lege 28. §. ſi ante*,
vbi gloſſ. & Bart. *ff. de petit. hæred.* Caputaq. *dec. 27.
num. 1. cum ſeqq. part. 2.* ſan. memor. Gregor. *dec. 74.
num. 1. in recent. deciſ. 740. num. 3. part. 4. tom. 3. & in
Camerinen. ſpolij 4. Iulij 1646. in princip. coram*
2 *Me.* lis verò quoad reum mota intelligitur à die,
qua fuit executum, ac reproductum monitorium,
vt dicta Rota *coram Buratt. deciſ. 652. num. 2. & in
Romana Fideicommiſſi de Maximis 20. Nouembris
1647. in §. vt vero coram Me.*

Neque obſtat quod verſemur in ſpolio, quia
etiam in tali iudicio veniunt fructus à die motæ
litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel vio-
3 lentum Rota *coram Caual. deciſ. 586. num. 4. coram
recol. mem. Coccino dec. 439. num. 1. in recent. dicta de-
ciſ. 740. num. 3. part. 4. tom. 3. & deciſ. 187. num. 17.
part. 7. & in Romana Domorum 25. Iunij 1646. co-
ram R. P. D. meo Bichio vbi in §. nos autem*, ſubdi-
tur ſpolium iudiciale non dici attentatum, aut vio-
4 lentum niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiua.

Inſuper ex quo verſamur in ſpolio non violen-
5 to, nec attentato non debentur à die motæ litis
fructus qui percipi potuerunt, ſed dumtaxat illi,
qui fuerunt à Reo conuento percepti, Bellamet.
*in cap. grauis num. 40. verſ. & iſto iuſtificatur de re-
ſtit. ſpol.* & ibidem gloſſa *in verbo fructus*, vbi etiam
Abb. *num.* 7. Biſignett. *eodem tit. dec.* 11. vbi licet
6 aliqui ex DD. contrarium ſenſerint, tamen ma-
ior pars in hac ſententia reſedit, quam deinde
fuiſſe perpetuo ſeruatam fuit dictum in *Romana
fructuum, ſeu ſpolij Domus, & hypotheca coram Litta
impreſſ.* apud Marcheſ. *de comm. p. 2 fol. 204. num. 1.*
vbi allegat concordantes, *& in deciſ.* 100. *n.* 20.
apud Modern. Peruſin. *de ſubhaſt.*

Tempus etiam à quo fructus reſtituendi ſunt
liquidandi non eſt ſimpliciter deſumendum ab
actu litis conteſtatæ, vel poſſeſſionis domorum
per Fabium ſpoliatorem apprehenſæ, quia cum
agatur de fructibus ciuilibus, quales ſunt fructus
7 Domorum non intrat præſumptio perceptionis
ex poſſeſſione ſubſecuta, de qua in *l. Iulianus 14.
§. ex vendito, ff. de Act. emptio.* Natta *conſ. 384. nu-
mero* 2. Sed requiritur aliquod extrinſecum, nem-
8 pè locatio, vel ſimile ad hoc vt Domus ſint fru-
ctiferæ, Rota *deciſ. 259. num. 32. & deciſ. 304. nume-
ro 15. part. 5. recent. in Romana laudi, ſeu Domus 1.
Iulij 1643. §. quia hoc, coram R. P. Domino meo Bi-
chio, & in Romana legitimæ del Nero 22. Iunij 1644.
ſub §. fructus autem Domus, & 29. Maij 1645. ſub §.
ex nouiter coram Me.*

Elicit igitur Franciſcus ſpoliatus perceptio-
nem fructuum Domus magnæ, ex quo ſpoliator
ipſam inhabitauit, perceptio enim reſultat ex ha-
bitatione non ſecus, ac inciperet à locatione,
9 cum ad hunc effectum paria ſint, quod quis inha-
10 bitauerit, vel quod locauerit, Baldus *in l. in ſum-
ma 65. §. in frumento, Dig. de cond. indeb.* Suadus *de
alim. tit. 6. quæſt. 8. num.* 22. Rota *in Auximana fi-
deicommiſſi 26. Maij 1642. §. quoad tertiam partem
coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & in Romana
de Archileis 27. Nouembris 1643. coram Reueren-
diſſimo Salamantino.*

Ad probandam vero habitationem Ioan. Lucæ
ſpoliatoris dantur duo teſtes quorum alter depo-
nit Ioann. Lucam cœpiſſe domum inhabitare poſt
menſem circiter à die captæ poſſeſſionis, ſecun-
dus verò dicit cœpiſſe Ioann. Lucam cognoſcere
ab anno 1620. quo ipſe teſtis domum vicinam in-
habitabat, vt in Summ. Actoris vltimæ poſitionis
num. 6. & ſic ſecundus teſtis concludit de habita-
tione ſpoliatoris ab anno 1620. cum de tempore
anteriori nihil deponat, & teſtis dictum à cauſa
ſcientiæ reguletur, Rota *dec. 7. n. 3. dec. 167. n. 8. &
dec. 324. n. 1. p. 13 rec.*

Quapropter neceſſe eſt exordiri liquidationem 11
fructuum Domus magnæ ab anno 1620. quia circa
tempus anterius vnicus adeſt teſtis, qui nec in iu-
dicio liquidationis probat quando probatio non
verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, 12
ſed circa perceptionem, vt declarando doctr.
Bald. *in l. 1. num. 21. C. de fruct. & lit. expenſ.* diſtin-
guit in puncto liquidationis fructuum ratione
ſpolij, Rota *deciſ. 439. num. 2. coram rec. me. Cocci-
no, & in dict. Romana laudi, ſeu domus 1. Iulij 1643.
§. quia hoc, § fin. coram R. P. D. meo Bichio*, & fa-
cit Acchill. *dec. 22. n. 3. de reſt. ſpol.*

Quod vero Ioann. Lucas cum Helena ſorore 13
vſque ad eorum mortem habitauerint domum
magnam concludunt duo teſtes dati in penultim.
Summ. Franciſci num. 3. & in vltim. Summ. eiuſ-
dem num. 6. & 7. & quod ſtatim defunctis Ioann.
Luca, & Helena domum conduxerit Eques Com-
pagnonus deponit primus teſtis iuxta 5. cuius d.
corrobotatur ex ſecundo teſte, qui iuxta 3. depo-
nit non vidiſſe poſt mortem Ioann. Lucæ, & He-
lenæ habitari ab alio, quam ab Equite Compa-
gnono, quem habitaſſe vſque ad annum 1646.
deponunt ambo teſtes ſuper primo, & coadiuua-
tur ex relatione executoris mandati de reinte-
grando à me relaxari, qui in fine reſtatur reperiiſ-
ſe in domo Equitem Compagnonum Inquili-
num, ab eoque fuiſſe Franciſcum in Dominum
recognitum, vt in penult. Summ. Franciſci n. 4.
Itaque prædicti actus remaneot plenè probati ex
depoſitione duorum teſtium *vulg. l. vbi numerus
12. ff. de teſtibus.*

Et quibus probatum remanet, quod ex domo
magna fuerunt percepti fructus à ſpoliatore ab
anno 1620. vſque ad diem 20. Auguſti 1646.
Quantitatem vero fructuum perceptorum ex do-
mo ſtatuerunt DD. in ſcutis 54 annuis concur-
rentibus in id, tum atteſtatione ipſius Equitis
Compagnoni, tum pariris extractis ex Monte
Pietatis ſolutionum ab Equite factarum de anno
1646. vt in vlt. Summ. Franciſci n. 5. tum etiam 14
vltima locatione facta Eminent. Card. Capponio
pro penſione ſcut. 75. annuatim, ex quo quaſi in-
fertur ad præcedentes, & ſubſequentes annos, vt
totidem fuerint penſiones perceptæ, & exactæ
Rota *coram RR. Vrgellen. dec. 307. n. 5.* multo ma-
gis inferri poteſt ad minorem ſummam ſcut. 54.
prout prætendit ſpoliatus, eandemque quantita-
tem ſtatuerunt DD. pro tempore quo ſpoliatores
habitarunt ex ſupradictis motiuis.

Quoad domunculam ex parritis datis in mo-
derno Summario Franciſci num. 9. conſtat ab
Inquillinis

Inquilinis fuisse soluta scut. 95. 25. quibus addendo scut. 1338. pro domo magna ad rationem sc. 54. annorum pro annis vigintiquinque, & mensibus octo vt visum est conflatur summa scut. 1433. 25. ad quam summam liquidandos esse fructus hodie fuit resolutum.

Quoad canones per spoliatores solutos cum nulla adsit iustificatio, nec minus quoad reaptationes Domus DD. non potuerunt figere pedem, cum alioquin canones soluti à spoliatore debeant refici per spoliatum iuxta deducta in d. Romana de Archileis 27. Nouembris 1643. coram Reuerendissimo Salamantino. Quo vero ad discussionem partitarum quarum compensationem spoliator prætendit nihil fuit firmarum, cum hoc sit alterius inspectionis.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Bituotina Census.

Luna 5. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Instrumenta habent viam executiuam. Pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honesta clausula guarentigia, siue obligatio Cameralis, non est necessaria vbi adest publicum Instrumentum obligationis. A Statuto ad pactum valet Argumentum. & è contra, saltem affirmatiuè. Hæres, & defunctus, vna & eadem persona censentur. In via executiua licita est variario. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in suo foro, & coram suo Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Rota decisiones semper supponuntur, nec licet eas in dubium reuocare.*
2 *Mandatum executiuum relaxatur vigore Instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licèt non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de Iure communi.*
3 *Obligari vnusquisque potest, vt voluerit.*
4 *Pacta, quæ contra Ius, & bonos mores non sunt, debent seruari.*
5 *Quid possit per pactum fieri vt creditor propria auctoritate valeat capere, & in carcerem detrudere debitorem non soluentem, disputatur remissiuè.*
6 *Clausula guarentigia non est necessaria, vbi adest publicum Instrumentum obligationis.*
7 *Ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur.*
8 *Lex, & contrahentium pacta, æquipollent.*
9 *Pacisci potest vt quis in carcerem pro debito detineatur, sed per hoc pactum executiuum paratur executio.*
10 *Statuto fieri potest, vt omnia Instrumenta publica habeant paratam executionem.*
11 *A statuto ad pactum valet argumentum, & è contrà saltem affirmatiuè.*
12 *In regno Neapolitano semper intelligitur apposita clausula per viam ritus.*
13 *Instrumentum Census executionem paratam habere, sæpissimè tenuit Rota.*
14 *In Regno Neapolitano hac lege speciali Regis Alphonsi cautum est.*
15 *In Hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatissimi est.*
16 *Quia est vna persona cum defuncto.*
17 *Et ad omnia iura passiuè, & actiuè succedit.*
18 *Si statutum disponat, quem posse in carcerem detrudi, etiam hæres detrudi potest.*
19 *Obligationis conditio non ex persona hæredum immutatur.*
20 *Citandus ille non est, quem constat nullam habere defensionem.*
21 *Executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, vbi non est creditor plenè satisfactus.*
22 *In vna executiua potest variari.*
23 *Creditorem, vsque quo probetur plenè satisfactum, etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura personæ.*
24 *Statuta concedentia publicis Instrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos.*
25 *Opinio Couarruuiæ tenentis, hoc non procedere Statutis conditis à Principe, habente Iura Imperij, cum sint licita, & honesta, reijcitur.*
26 *Clericus, quando succedit laico executiuè obligato, subijcitur dispositioni statuti laici in eo, in quo successit.*
27 *Obligatio defuncti, ex persona hæredis immutari non potest.*
28 *Hæredes, adeundo se obligant, & quasi contrahunt cum creditoribus defuncti.*
29 *Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram suo Iudice.*

DECISIO LXXIII.

EX latè, & luculentissimè deductis in Bituntina census 27. Nou. 1645. & 24. Maij 1647. coram R.P. Dom. meo Corrado, decisa penè remanet præsens controuersia. Firmatur enim ibi multis iuribus, & Doctoribus Bouius teneri insolidum, quia constat, quod sunt hæredes, nec vllibi apparet, quod confecerint inuentarium, optimè reiectis omnibus tunc ab eis latissimè deductis, & partim licèt breuius, nunc frustra inculcatis; Tum quia plenissimè satisfactum, Tum etiam Rotæ decisiones semper supponuntur, nec licet eas in dubium reuocare, Ruta apud Buratt. *decis.* 596. *num.* 2. *&* 857. *num.* 4. post Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 275. *num.* 1. *in Mediolanen. pensionis* 27. *Iunij* 1646. *§. fuisse, coram R.P.D. meo Bichio, in Bonon. fideicom. de Guidottis* 23. *Ianuarij præsentis anni in princ. coram Me.* Tum denique quia earum virtuti fuit data associatio, quam habuisse effectum contendunt, & ipsi de Bouiis, & eam seruare vouent.

Agitur nunc de executione ipsorum Instrumentorum, quorum validitas nec tunc controuertebatur, in quibus cum adsit pactum executiuum, non potest negari mandatum executiuum, (quod esse relaxandum contra bona, & personas dictorum Rota decreuit) licet non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, etiam de iure communi, cum vnusquisque potest obligari, vt voluerit cum pacta quæ contra ius, & bonos

bonos mores non sunt, debeant seruari *l.1.§. si conuenerit, ff. deposit.* 1. *extra de pact.* & aliis vulgaribus. Velasc. *litt. P. axiom.* 1. Azeu. *ad l.2.tit.16.l.4.*
5 *recop.* Vela *dissertat. Hispal.12.n.86.* Asin. *de exec. §.9.n.3.in fin.* & fieri vt creditor propria auctoritate possit capere & in carcerem detrudere debitorem non soluentem disputat idem Azeu. *contra Quest.l.2.tit.13.lib.8.recop.n.205.* & faciunt rationes
6 Azeued. *in l.2.tit.21.lib.4.recop. n.* 54. quibus probar, non esse necessariam clausulam guarentigiam, vbi adest publicum instrumentum obligationis,
7 faciunt tradita per Abb. *in c. de causis 4. de offic. & potestate iud. de leg.* quia ius exequendi Iudicis auctoritate, & partium conuentione æquiparatur
8 *l.pen.C.de pig.act.l.cum creditorem, Cod. de furt.* & quia lex, & contrahentium pacta æquipollent *l.fin. Cod.de reb.alien.non alien.leg.cum quasi §.si plures, ff.de fideic.libert.* vt istis iuribus probat Asin. *sup. c.15. n. 2. & 3.* & prosequitur aliis rationibus, & Doctoribus; Et licet hoc limitare velint nonnulli ad executionem realem, non vero personalem, vt per relatos à Zacch. *de obl.Cam.q.2.n.41.* & à Canc. ibi non citato *lib.2.var.c.3.n.4.* contrarium tenet Boër. *decis.295.n.10.* Asin. vbi proximè *n. fin.* Azeu. *d.l.2.tit.13.lib.8.recop.n.205.* dum aiunt posse pacisci, vt quis in carcerem pro debito detineatur, sed per hoc pactum executiuum, parari executionem,
9 tenuit Rota *dec.172.num.2.173.n.6. & 177. num.9.* post Zacch. *de oblig.Cam.in Baren.seu nullius pecuniaria 26. Maij 1645. coram R. P. D. meo Cerro,* quod nullo modo possunt negare, vel ipsi supra relati, cum teneant statuto fieri posse, vt omnia instrumenta publica habeant paratam executio-
10 nem relati à Zacch. *d.q.2.n.19.* & multò plures ab Asin. *d.§.1.c.26.* Parlad. *rerum quot. c. fin.1. p.§.11. num.* 8. cum à statuto ad pactum valeat argumentum, & è contra saltem affirmatiuè dicant citati à
11 Velasc. *litt. A. axiom.* 490. & quod in Regno Neapolitano semper intelligatur apposita clausula per
12 viam ritus, Franch. *dec. 366. in fin. iuncta num. 6.* Modernus Licien. *in semicenturia discept. for. c.15. n.57.58.& 60.*

Sed quicquid sit de omnibus extra dubium præsens resolutio est, cum fundetur in instrumento
13 census, quod executionem paratam habere sæpissimè tenuit Rota, & multi alij citati per Cenc.
14 quos sequitur *cens. q.95.* Præterquam quod in Regno Neapolitano hàc lege speciali Regis Alphonsi (emanata ad acceptationem, & corroborationem Bullæ Nicolai V. inserta in ipsa pragmatica, & vtraque relata à Duard. *de cens. in pr.*) cautum expresse legitur & ita testantur Petr. de Greg. *ad dict. Bullam q.6. num.* 4. & alij relati à Duard. *vbi sup.§.3.q.24.num. 9. in med.vers. in Regnis quoque,* Buratt. *decis.879.n 3.vers.vltra quod.*

15 Non obstat; quod Bouij sint hæredes, vulgatissimum enim est in hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ competebant contra defunctum; *cur enim recuset, quam recusare non potuit is cuius hereditatem suscepit S. C. Paulus ait in l. postulante 44. in princ. ff. ad S.C. Trebell.* Bald. *in leg. fin.§.in*
16 *computatione n. 3. Cod. de iure delib.* Quia est vna persona cum defuncto, Auth. *de iure iur. in fi. Principij Basylicon lib.41. n.6.* hoc autem, & ibi Scho-
17 liastes optima ratione, & aliis iuribus, & auctoribus, Velasc. *axiom.19.litt.H,* Carp. *de execut.lib.1. c.20.num.* 22. Et ad omnia iura passiuè, & actiuè succedit, & aliis vulgaritatibus per Salust. Tiber. *in pra. A.C.lib.1.c.45.* Paz *in prax.p.4.to.1.c.3.n.36.* Parlad. *dict.lib.2.rer.quotid.c.fin.part.4. §.1. à n.* 1. Asin. *vbi supra d.§.1.q. 29.n.10.* (vbi quod si statutum disponit, quem posse in carcerem detrudi, posse etiam hæredem detrudi) multis iuribus & Doctoribus Carleual. *de iud. lib. 1. tit.3.disp.9.n.1.*
Non enim ex persona hæredum conditio obliga- 18
rionis immutatur, ait Paulus *in l. 2.§.ex his 2.ff.de*
verb.obl. Ciarl. *contr.lib.1.c.34.num 51.* Grass. *de ef-* 19
fect. 1. num.287. Rota *dec.28 num.4.p.5. & dec.39. num.1.& 8.p.6.rec.& in Romana cambiorum 4.Dec. 1592. coram Mellino,* quæ est apud Marchesi. *de comm.p.2. fol.* 151. *num.* 6. quæ loquitur in puncto viæ executiuæ, facit san.mem. Greg. XV. *dec.* 539. *n.23.* & doctè tradita in Bonon. fideic. de Rubeis 11. *Martij coram R.P.D. meo Corrado,* & in pacto executionis census multis citatis Cenc. *de cens. q.73. num.17.q.95.num.12. & q.96. à num.2.* vbi latius Rota *dec.39.n.1.8.& 9.p.6.rec.& dec.269.n.12.* post Zacch. *de oblig. Camer.*

Non obstat, quod aiunt de inuentario; nam plenissimè fuit responsum in supra allegatis Biruntinis census, & ex eisdem rationibus ibi adductis respondetur ad id, quod dicitur, quod non fuerint citati ad ostendendum inuentarium, & ad bona inuentariata exhibenda, & reddendam rationem ex Salust. Tib. *dec.45.num.17.* nam hoc
procedit, quando dubitatur? An hæres sit cum 20
beneficio legis, & inuentarij, non quando iam decisum contrarium, vt in præsenti, citandus enim ille non est, quem constat nullam habere defensionem, Rom. *cons.499.* ibique Add. *lit.G,* Felin. *in c.cum olim n. 11. de re iud.* cam sexcentis per Mod. Pan. *de citat. q.19.n.41.*

Nec refragatur, quod alias fuerit motum iudicium super associatione, vt videtur sentire Surd.
alleg. cons.414. numero 18. quia si ipse Surdus bene 21
inspiciatur, concludit contrarium *num.19.* videli-
cet, quod vbi non est creditor plene satisfactus, 22
potest etiam post factam executionem in vna re ad alias transire, & quod in via executiua possit variari hac ipsa die, Rota decreuit in Romana census §. Verum, quod dicta sententia, coram me, & tenent Carleu. aliis antiquioribus adductis *l 1. de iud. tit.2. disputat. 2. numero 16.* Galles. *de oblig. Cam.quæst.11.num. 2.* & ibi multi citati per Zacch. *ante num.1.* Clarius Grat. *disc. 593. num. 6. vers.nec facit cum seqq.* Cenc. *de cens. dict.quæst.95. num.32. & 33.* Marta *de iurisd. cas.177. numero 1. cum seqq.* & rectè ad propositum explicat Rota *dec.163. n.3. & 161. à numero 4. per tot. & 140. numero 10. & 273.numero 11.* post Zacch. *de obl. Cam. & dec.161. numero 23. part. 6. rec. & in Romana dotis 4. Iunij*
1635. co. Pirou. qui omnes benè explicant, quod 23
vsquequò probetur plenè satisfactum creditorem etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam posse variari, & Iudicem, & iudicium, & remedium, & capturam personæ, alios refert, & sequitur Canc. *lib.1. var.c.17.n.49.*

Tandem non obstat, quod sint Clerici: nam li- 24
cet iam dubitari non possit, quòd statuta concedentia, publicis instrumentis executionem, nullo modo comprehendant clericos, vt benè probant multi laudati à Sperell, *dec. 10. n. 13.* Marta *de iurisd. p. 4. centu.1.cas.6.1.num.13.* Reiecta opinione Cou. *pract. q. 18. n. 5. ad med.vers. nihilominus.* (Qui tentauit; hoc non procedere in statutis
conditis à Principe habente iura Imperij; cum 25
sint licita & honesta, *ex c. 1. de nou.oper.nunc.*) & Asin.

Asin. multis relatis pro vtraque sententia *de exeq. ante §.1.cap.3. num.4.* Paz. *in prax. tom. 2. part.3.c. vnic.num.*1. Parlad. *d.c.fin.§.12 num.* 28. Vel a alios referenti *discept. Hispalen.23.num.fin.* Bart. relati ab Abb. & penè recepti *cons.33.lib.2.num.3. ex c. constitutus* 8. *de in integr. restit. & c.3.de eo qui mittitur*
26 *in poss.* &c. *cum causam* 8. *de re iud.* reiecta etiam consuetudine Regni Neapolitani relata per Genu. *in prax. Episc. Curia Neap.q.15.num.*2. Recc. *in decis. eiusdem Cur. part.1. dec.155. à num. 4. cum seqq.* Grass. *vbi sup. effect. 2. num.* 305. & constitutione Synodali ipsiusmet Archiepiscopalis Curiæ; quæ omnia reiicit optimè Rota *d.dec.*693. post Zacch. *n.*12. & quacumque consuetudine etiam mixta Clericorum & sæcularium, quam non esse attendendam, benè ait Ciarlin. *d.lib.*1. *c.* 31. *n.*16. cui fauet *d.dec.* 163. omnino videnda: quamuis contrarium asserat RR. Vngent. *d. c. constitutus num.* 5.

Attamen ad præsentem causam ista necessaria non sunt, cum hic agatur de Clericis qui successerunt Laico executiuè obligato; cuius obligatio ex
27 persona hæredum immutari non potuit ex supra allegatis, & Surdus *c.* 222. *n.* 10. Gom. *lib.2. var. c.11.n.11. & 24.* March. *vbi sup.n.3.& 6.* quia adeundo se obligant, & quasi contrahunt cum credito-
28 ribus *l.3.§.fin.ff.ex quibus caus. in possess. ea. §. hæres inst. de obl. quæ ex quasi contractu*, & latè ibi Pichard. Don. *ad l. stipulationes non diuiduntur* 71. *n.55.ff.de verb.oblig.* Salust. Tiber. *in prax. d.lib.*1. *c.45. n.* 13. Duaren. *ad tit. ff. de acqu. hæred. c.6.§.* 456. Sanchez *in decalog. lib. 6.c.11. n.12.* Mutatur quidem forus; nam iste Clericus hæres conuenietur coram suo Iudice, Carol. de Grass. *de effect.*
29 *Cler.* multis relatis *effect.* 1. *n.* 281. vbi vtrumque probat, nempè conuenien. executiuè, coram suo Iudice, Marta *de iurisd. p.4.cent.1. cas.33. n.7.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitatis Castelli Census.

Veneris 10. *Decembr.* 1649.

ARGVMENTVM.

Extinctio census potest fieri etiam consignatione speciei; in locum pecuniæ, concurrente consensu. Traditio rei quomodo possit fieri epistola probat contra scribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non potest. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante attestatione Guber. loci actus in tempus collatus potest de consensu partium vlteriùs prorogari.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non debentur censu extincto.*
2 *Extinctio census, ex consignatione alterius speciei, siue æstimata, siue in solutum data non reprobatur à iure, quoties domini consensus accedat.*
3 *Confessio aduersarij est quibuscumque probationibus præferenda.*
4 *Traditio rei existentis penes creditorem nascitur ex consensu debitoris, ei in solutionem ipsam rem dantis, ac deliberantis, iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione.*
5 *Epistola trāsmissa, cōtra scribentē plenè cōcludit.*
6 *Quietantia à Procuratore sub amplissimis clausulis ad exigendum, & quietandum constituto, peracta, eandem vim probationis obtinet, ac si ab eodemmet principali fuisset conscripta: ita vt tanquam minus legitima, ab eodem impugnari nequeat.*
7 *Consignatio rei conuincitur ex fide mediatoris, iuncta attestatione alterius.*
8 *Fides, defuncto teste, vires sumit, iunctis aliis adminiculis.*
9 *Et ex epistola conscripta à consignatorio, vbi deprehendatur sensus hoc importans.*
10 *Et ex publica voce, & fama comprobata etiam ex literis à Gubernatore loci conscriptis, ac de ea attestantibus.*
11 *Et ex taciturnitate eiusdemmet crediteris, qui licet alias diligens esse soleat in suis exactionibus, hanc tamen distulit post obitum debitoris, licet mandatum sufficiens habuisset expeditum.*
12 *Fides facta ab aliquo verisimilis, ac de facto proprio concludens, ex pluribus coniecturis fulcita, eiusque obitu adminiculata, plenè probat.*
13 *Actus, qui iuxta legem conuentionis non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriusque partis consensu post dictum tempus expleatur remissum quodcumque interesse inde resultans censetur, ac si intra tempus conuentum fuisset expeditus.*

DECISIO LXXIV.

RElaxatum fuerat mandatum ab A. C. contra Pirrum, pro fructibus Census super propriis bonis in Citernæ Territorio consistentibus impositi, ac venditi Domino Lutio Vitellio, pro scutis 1200. à quo appellationis causa sub clausula si quid exequendum, mihi commissa; Dubitaui An mandati prædicti exequutio, debeat ipsius Lutij fauore decerni, & Domini negatiuè responderunt, Quia post prædicti Census extinctionem, vsque ab anno 1621. subsequutam, mandatum iure relaxari non potuit pro fructibus, ex tunc eidem Lutio indebitis, vti tradit Cenc. *de Censib. part.3. cap.1. quæst.3. art.7. num.76. & cap.2. num. 2.* & respondit Rota *coram Buratt.* 645. *n.* 2. *in Romana fructuum dotis* 14. *Maij* 1612. *coram Manzanedo in Ariminen. Census* 26. *Iunij* 1610. *coram Rembaldo, & in Romana Census* 2. *Februarij* 1612. *& in Farsen. pecuniaria* 25. *Maij* 1618. *coram Sanctiss. D. N. rel.* in Add. ad eund. Cenc. *in vlt. cap. part.3. numero* 2. & in aliis manu congestis *in Cesenaten. Censuum* 3. *Iunij* 1644. *coram R.P.D. meo Corrado.* Ab eo vero tempore prædicti Census extinctionem contigisse conuincitur ex apoca à Pirro ac Lucio subscripta, qua inter vtrumque legitur inita transactio, seu conuentio, vt ille staria vltra sexcenta Frumenti consignaret, quorum quadringenta recollecta de anno antecedenti in ipsiusmet Lutij horreo sub Alberti Fancelli custodia reposita fuerant. Alia vero ducenta, & vltra tum de anno currenti, tum à diuersis debitoribus exigenda. Hic vero eiusdem frumenti partem in satisfactionem fructuum, hactenus decursorum reciperet, reliquam vero in extinctionem, Census teneretur concurrere. Ex hac enim consignatione frumenti integrè subsequuta ex tunc Census remansit extinctus, quamuis actus

retrosi

2 retrosimilis numeratæ pecuniæ non intercesserit
cum talis extinctio ex consignatione alterius spe-
ciei, siue æstimatæ, siue insolutum datæ, non re-
probetur à iure quoties prout his Domini con-
sensus accedat, prout *in l. satisfactio ff. de solutioni-
bus, & in leg. si rem §. omni, ff. de pignor. act.* & tradit
Nauarr. *in comm. de vsur. in 37. quæst. n.* 113. Cenc.
de cens. quæst. 108. *num.* 1. *cum sequent. & quæst.* 109.
num. 13. Rota *in Ariminen. Census* 26. *Iunij* 1620.
coram Remboldo, & in Romana Census 7. *Maij*
1629. *coram Reuerendiss. Terracinen. impressa post
eund. Cenc. decis.* 351. *n.* 2. *&* 530. *n.* 8.

Hanc quoque consignationem in stariis qua-
3 dringentis, iuxta legem conuentionis præcessisse
comprobat propria ipsius Lutij confessio quibus-
cumque probationibus præferenda ex dispositio-
ne *text. in l. cum te. C. de transact. & in l. generali-
ter. de non num. pecun.* Atque resultans, tam ex se-
quentibus eiusdem Apocæ verbis videlicet, *detto
Sig. Pitro da, & promette al medesimo Sig. Lutio pre-
sente, & accettante stara* 400. *d. grano quale di già si
ritrouano nel Granaro di detto Signor Lutio*, quæ
4 à Pitto debitore prolata præsente Lutio credito-
re, ac acceptatione importat frumenti traditionē
penes ipsum tunc temporis existentis cum consē-
sus ille debitoris, qui frumentum tradere teneba-
tur vim traditionis obtinet ex dispositione *text.
in leg.* 2. *Cod. de acquir. poss.* vbi post gloss. *in verb.
dominium* notat Cagnol. *num.* 137. Alexand. *cons* 33.
numero 6. *in fine lib.* 6. Decius *cons.* 179. *in fine*, Sur-
dus *cons.* 221. *numero* 247. *&* 248. tum ex pluribus
epistolis ab ipsmet Lutio subscriptis atque trā-
missis ad Pittum debitorem hanc frumenti exi-
stentiam in proprio Lutij horreo concludentibus,
ac subsequutam illius consignationem quæ sanè
5 epistolæ contra eundem Lutium plenè concludunt
iuxta *text. in l. publica, §. vltimo, ff. depositi*, & no-
tant ibi DD. *& in cap.* 2. *de fide instrum.* Ias. *in re-
cept. l. admonendi numero* 140. *&* 141. ibique Ripa
num. 133. *ff. de iur. iur.* Couar. *pract. quæst. c.* 22. *n.* 7.
Rota *coram Seraph. decis.* 996. *numero* 1. *coram Bu-
ratt. dec.* 266 *n.* 4 *&* 154. *n.* 1. *p.* 7. *rec.*

Respectu vero alterius quantitatis promissæ in
Apoca trāsactionis iustificatur quoque subsequuta
traditio, ac mensuratio in stariis 299. cum dimidio
6 ex quietantiis à Iacobo Fancello conscriptis cum
illæ vti peractæ à Procuratore sub amplissimis
clausulis ad exigendum, & quietandum constitu-
to eandem vim probationis obtineant, ac si eo-
demmet Lutio principali fuissent conscriptæ, ita
vt tanquam minus legitimæ ab eodem impugnari
nequeant iuxta *text. in l. vero Procuratori, & in l. si
hominem, §. si Titium, ff. de solut. & in l. si Procurator
ff. de cond. indebiti, & in l. Lucius, §. tutela, & §. vlti-
mo. ff. de administr. tut.* Matth. Brunus *cons.* 16. *n.* 19.
Rota *Cremonen. pension.* 2. *Maij* 1622. *coram Vbal-
do*; Et totius præterea quantitatis consignatio cō-
uincitur tum ex iurata fide atq; recognita Camil-
7 li Rampaccij mediatoris, tum ex altera fide Ma-
rioti de totius frumenti mensuratione attestantis,
8 quæ ex ipsius obitu vires sumit, ac iunctis aliis ad-
miniculis plenè concludit iuxta theoricam Bart.
in l. admon n. 27. *ff. de iure iurando, & in l. nuda ratio.
Digest. de donat.* Decius *cons.* 42. *n.* 6. Aymon. *con-
sil* 6. *n.* 52. Fulgos. 132. *n.* 2. Bero. *quæst.* 65. *n.* 7. tum ex
9 epistola eiusdem Lutij in hæc verba conscripta
*Mi contento d'accordarmi, come però V. S. faccia il
conto di quanto importa il grano, che in quanto al
vezzo V. S. sà che è notorio.* Tum ex publica voce,
& fama comprobata ex litteris à Gubernatore 10
Ciuitatis Castelli conscriptis, ac de ea attestanti-
bus, & demum ex taciturnitate eiusdemmet cre- 11
ditoris qui licet alias diligens esse soleat in suis
exactionibus, hanc tamen distulit post obitum
Pitti debitoris licet mandatum sufficiens habuis-
set expeditum. Hinc enim inferebatur subsequu-
tam fuisse frumenti traditionem, & consequenter
censum, tam respectu fructuum, quam sortis ex ea
extinctum remansisse.

Non obstat, quod in transactionis apoca par-
tes conuenerant, vt mensuratio frumenti, ac ipsius
æstimatio fieret à Mariotto ad hunc effectum à
partibus deputato ea siquidem mensuratio, ac
subsequuta æstimatio conuincitur ex præfacta
Mariotti fide, quæ vti verisimilis, ac de facto pro- 12
prio concludens ex pluribus coniecturis supra de-
ductis fulcita eiusque obitu adminiculata plenam
meretur fidem *cap. cum in Ecclesiis de maior. &
obed.* vbi notat Host. *n.* 4. *Imol. n.* 9. Butrius *n.* 15.
Rota *dec. vlt. p.* 1. *diuers. n.* 2. *cum seqq. & coram Bu-
ratt.* 306. *n.* 6. *& in Romana assecurationis nauis Fe-
bruar.* 1630. *coram Reuerend. Terracinen.* Et licet
mensuratio iuxta legem conuentionis facta non
probetur intra diem videlicet 22. Augusti anno
1621. Dum tantum de vtriusque partis consensu 13
postmodum subsequuta dignoscitur post tempus
prædictum, eam proinde mensurationem licet nō
sequutam intra tempus legitimum partes appro-
basse censentur, & quodcumque interesse inde re-
sultans remisisse *ad text. in l. de lege §. vltimo, & in
l. post diem, ff. de leg. commissione, Digest. de pactis in-
ter emptorem, & venditorem*, & aliis relatis iuribus
respondit Rota *in add. Casenaten. census* 3. *Iunij*
1644. *in §. verum coram R. P. D. meo Corrado.*

Et ita vtraque.

R. P. D. CERRO.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Statutum Eugubinum vult haberi duas sententias conformes pro re iudicata. Sententia in secunda instantia lata in Curia vtique comprehenditur sub dicto statuto, sicut sub omni alio loci primæ instantiæ. Appellationis simplex delatio non facit appellabilem causam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, potest cogi in casum oneris detecti deponere pretium ad defensionem rei donec liberetur; imò emptor potest contra eum agere pro rescissione contractus. Relatio periti de consensu partium facit probationem probatam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium, vbi non prorogata fuerint fatalia remanet deserta, sententia in rem iudicatam transeunte, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Senten*

3 *Sententiæ quando vna confirmat alteram vtique secunda, tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*

4 *Statutum quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem, operatur vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint rem indicatam executioni demandandam.*

5 *Idque etiamsi posterior prolata fuerit in Curia per A.C.*

6 *Sententia lata in Curia in gradu appellationis interposita à priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione statuti loci, quod proinde seruari debet etiam in Curia.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ: cuius est sententia, à qua interponitur.*

8 *Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia prout erat in prima.*

9 *Ita vt proinde semper subiaceat statutis illius fori, in quod prima sententia prolata fuit.*

10 *Appellationis simplex delatio, efficit quidem vt Iudex à quo, non possit amplius se in ea causa intermittere; non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem, in præiudicium iuris.*

11 *Apostoli reuerentiales dati pro responsione appellanti à Iudice appellatum, non simpliciter sed in forma, quando causa non est appellabilis, continent etiam refutatorios.*

12 *Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus sub clausulis obligationis executiuis: si postmodum detectum fuerit super illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur.*

13 *Quinimò Emptor iustam habet causam agendi pro rescisione contractus, & compellendi venditores, cæterosque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta no fuerit.*

14 *Relatio Periti, & calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam, & omninò debet attendi, donec de errore plenè & concludenter doceatur.*

15 *Exceptio opponi non potest à tertio, nisi concludenter per eum probetur.*

16 *Modus solutionis inter emptores, & debitores vnritus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum & participationem vllo pacto turbare.*

DECISIO LXXV.

VEndiderunt anno 1635. Aloysius, & Ioan. Carolus de Maggis quasdam terras sitas in Territorio Eugubij Petro, & Septimio de Becchettis pretio scutorum 2786. sub expressa assertione illas esse liberas, & expeditas ab omnibus iuribus, & actionibus, & aliis non esse datas, cessas, nec quouis modo alienatas, cui venditioni, & assertioni accesserunt vti principales, principaliter & insolidum Sebastianus, & Io. Baptista de Sebastianis, *sum. de Becchettis num.* 3. Verum habita notitia per emptores quod dictæ terræ reperiebantur grauatæ nonnullis censibus sorris principalis scutorum 1865. ideò institerunt coram prætore Eugubij pro relaxatione mandati contra dictos venditores, aliosque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correspondentem, donec dictas terras
liberas præstiterint, & sententiam fauorabilem
reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis
confirmata fuit ab A. C. sed causa mihi commissa
cum clausula constito de re iudicata exequatur;
proposui dubium, an constet de re iudicata, quæ
veniat exequendo, vel potius de causis restitutionis in integrum, & Domini affir- 1
matiuè quoad primam partem, negatiuè verò
quoad secundam responderunt. Cum enim appellatio interposita fuerit 19. *Decembris* 1646 & toto sequenti biennio nihil actum in causa nec prorogata fatalia, ipsa remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiuit perinde, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, Auth. *ei qui, C. de tempor. appell. cap. cum sit Romana extr. de appellat.* Clem. *si appellationem eod. tit.* Scacc. *de appell. quæst.* 15. *art.* 8. *num.* 119. *cum seqq.* Vestr. *in prax. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. cùm aliis plenè adductis *in Caurien. iurispatronatus* 13. *Martij* 1645. *coram R. P. D. meo Royas in Aquilana iurispatronatus* 4. *Iunij* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado* §. *quia cum ab eo tempore, in Caietana bonorum* 3. *Decembris eiusdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis* 8. *Februarij* 1646. *coram me.*

Et in super ineuitabilis visa fuit res indicata 2
ob dispositionem statuti Eugubini prohibentis
appellationem à secunda sententia, quæ concor-
det cum prima *dicto sum. numero* 6. Vnde cum in 3
casu nostro vna confirmet alteram *eodem summ. num.* 4. & 5. Vtique secunda tam in substantia, quam in qualitate concordare videtur prima, & dicuntur conformes, Gloss. & DD. *in clem.* 1. *de re*
iudicat. Rot. *in recent. decis.* 491. *num.* 1. *part.* 5. cum 4
concordantibus adductis *in Senogallien. supplementi legitimæ* 17. *Maij* 1645. §. *conformitas, & in Romana domorum de Regardis* 15. *Ianuarij præteriti* §. *si quidem confirmitas coram reuerendiss. D. meo Decano*: Et consequenter intrat dispositio dicti statuti, quod prohibendo vlteriorem appellationem, operatur, vt præfatæ sententiæ habeant vim trium, & constituerit rem iudicatam exequutioni demandandam, vt in terminis similis statuti respondit Rota *coram san. mem. Greg. decis.* 492. *n.* 1. *coram Cardinali Caualer. dec.* 387. *n.* 2. *coram bon. mem.* Buratt. *dec.* 130. *n* 3. & *dec.* 567. *n.* 1. ac dictum in Romana saluiani 13. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Otthobono.*

Idque etiam si hæc posterior prolata fuerit in 5
Curia per Auditorem Cameræ.

Quia cum emanauerit in gradu appellationis 6
interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione præfati statuti, quod proinde seruari debet etiam in Curia, vt in proximis terminis tenuit Rota *in Bononien. successionis* 22. *Maij* 1609. *coram bon. memor. Sacrato* penes Pacific. de saluian. *decis.* 54. *num.* 10. *vers. quod quidem statutum, & in Bononien administrationis de Lanis* 1. *Iulij* 1620. *coram recol. mem. Coccino.* Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius instantiæ; cuius est sententia, à qua interponitur *l. in iudiciis* vbi DD. *Cod. de procurat.*
Castr. *in l. ab exequutore*, §. *si procurator n.* 2. *ff. de* 7
appellat. & in l. multum 4. *C. de procurat.* Angel. Aret. *in l. fin.* §. *si procurat. num.* 4. *ff. an per alium cau. appell. quæst.* 5. *num.* 12. *vers. ratio est, & quæst.* 18. *num.* 2. *vers. primò quia*, Acchill. de grass. *decis.* 4. *num.* 1. *de appell.* Rot. *diuers. decis.* 330. *num.* 1. *part.* 2. *repetita* penes eundem Pacific. *decis.* 248. *numero* 2. &

dictum fuit in Bononien. legati 3. Iulij 1645. coram me §. provt etiam, vers. hic auctoritate, Illiusq;
8 causa censetur eadem secunda instantia, provt erat in prima, Gloss. in l. si ita demum verb. agitur ibique Salyc. in fin. & in dicta l. innitus num. 15. C. de procurat. Ioan. Petr. Ferrat. in pract. papien. de form. appcuen. contr. test. gloss. fintque publicatis sub num. 3 vers. ant enim hac nona Rota Bononien. diuers. decis. 138. num. 116. & coram recolen. memor. Coccino decis. 42. num. 6. vers. nam causa. Itavt proinde semper subiaceat statutis illius fori in quo
9 prima sententia prolata fuit, vt probat Scacc. dicta quæst. 18. per tot. & ad propositum respondit Rota diuers. dicta decis. 330. num. 2. part. 2. & penes Pacific. de saluian. dicta decis. 154. sub n. 10. versic. & fuit ponderatum, & dicta decis. 248. dicto numero 2. vers. & ideo subiacet.

Nec refert, quod A. C. detulerit appellationi, dum pro responsione de Apostolis dedit Reuerentiales.

10 Quia præter quod simplex appellationis delatio efficit quidem vt Iudex à quo non possit amplius se in ea causa intromittere capit. cum appellationibus frivolis de appellat. non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem in præiudicium partis vt latè probat Gabr. cons. 35. num. 4. & 5. l. 1. Rota in Romana domorum, & interesse 10. Iunij. 1591. coram bon. mem. Penia inter eius impress. decis. 179. n. 4. vers. sed Domini. & seq.
11 Add. ad bon. mem. Buratt. decis. 556. numero 17. Dum A. C. non dedit Apostolos Reuerentiales simpliciter, sed in forma dicti summ. num. 7. exinde non censetur detulisse appellationi nisi ipsa competeret, cum sub huiusmodi responsione; quando causa (provt hic) non est amplius appellabilis contineantur etiam refutatorij ad tradita per Vesti. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 2. Cassad. decis. 7. num. 5. appellat Rota in Anconitana de Gozzis 1. Iulij 1592. coram clar. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio ralata per Add. ad bon. memor. Buratt. dicta decisione 556. num. 16. idemque his adductis firmatum fuit in Volaterrana Prioratus 15. Dec. 1645. coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio §. final.

Et prædicta indubitanter Procedunt concurrentibus validitate, & iustitia sententiarum, quarum prima resultat ex reuolutione processuum; secunda vero probatur ex publico Instrumento supradictæ venditionis, inquo post emissam assertionem, quod terræ venditæ erant expeditæ sub omnibus iuribus, & actionibus, nullisque datæ, cessæ, nec quouis modo alienatæ venditores illorumque fideiussores in solidum sese obli-
12 garunt illas conseruare liberas, & vacuas ab omnibus oneribus, & ipsos emptores indemnes penitus manutenere ad quamlibet eorum simplicem requisitionem, vt in extract. fol. 42. & dicto summar. num. 3. Vnde cum deinde detectum fuerit venditores super illis antea imposuisse plures census sortis principalis scutorum 1865. Iure merito condemnati fuerunt ad deponendam dictam summam in Monte Pietatis pro causione, & indemnitate ipsorum emptorum, donec dictæ terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, vt
13 eleganter probat text. in l. ex iis prædiis. C. de euict. quem sequuntur Surd. consilio 13 numero 15. & 16. Mangil. de euict. quæst. 122. n. 20. cum pluribus seqq. Cacheran. decis. Pedem. 24. num 4. & firmatum fuit coram Card. Seraphin. decis. 321. numero 19. & 20.

Quinimo emptores iustam habebant causam agendi pro rescisione contractus, & compellendi venditores, cæterosque obligatos ad restitutionem pretij, quamuis euictio actualiter sequuta non fuerit, vt tenuit Rota diuers. decis. 304 n. 1. & 2. part. 4. repetita penes Cenc. de cens. decis. 46. numero 1. cum pluribus seqq. in Bononien. prædij 27. Iunij 1639. coram Reuerendiss. D. meo Terracinen. §. quæ dicuntur, & in Vrbeuetana bonorum 4. Februarij 1643. 13. Maij 1644. & 19. Iunij 1645. coram R. P. D. meo Royas.

Nec obstaret, quod Becchetti assignauerint venditoribus pro parte pretij conuenienti censum quẽ habebant cum illis de brunis sortis principalis scutorum 1350. sub ea expressa lege quod in euentum, in quem ipsi non intrarent in concursu, & sententia graduatoria ferenda ad fauorem omnium creditorum præfatorum de Brunis tenerentur ad solutionem dictorum scutorum 1350. atque ideo cum ipsi non intrauerint in præfato concursu conueniri possint ad dictam solutionem, & consequenter præfatam summam imputare debeant in quantitate per ipsos petita.

Difficultas enim visa fuit penitus remoueri, tum ex sententia graduatoria, in qua ipsi de Becchettis positi, & graduati fuerunt in loco decimo nono dict. summ. numero 2. Tum etiam ex relatione periti, & Calculatoris ab A. C. de consensu partium electi, ex qua apparet integrum debitum dictorum de Brunis non excedere summam scutorum 16307. eodem summ. numero 8. & ideò cum valor bonorum ad ipsos spectantium, & 14
per eosdem Maggios emptorum ascendat ad scuta 18000. vtique ipsi de Becchettis necessario intrant in concursu, & graduatione dictorum creditorum. Relatio enim Periti, & Calculatoris de consensu partium electi facit probationem probatam; & omnino debet attendi donec de errore plene, & concludenter doceatur iuxt. gloss. in l. item si vnus §. principaliter, verb. authoritati in fin ff. de recept. arbitr. Bart. in l. instar. numero 6. C. de iur. fisc. Angel. in l. aduersus. C. de vsur. & fruct. Legat. Neuiz cons. 94. num. 18. Paris. cons. 96. num. 3. lib. 1. Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. limit. 35. sub num. 1. sanct. mem. Greg. decis. 220. num. 4. Rota in recent. decis. 354. num. 1. part. 1. decis. 533. num. 1. vers. & propterea part. 3. decis. 129. numero 6. part. 5. decis. 47. numero 7. part. 7. & dictum fuit in Romana supplementi legitimæ 6. Iulij 1646. coram me §. nec dubitari.

Et hinc etiam cessaret prætensio, quod creditores anteriores ratione fructuum censum eis debitorum assumerent integram summam dictorum scutorum 18. mill.

Quia præter quod huiusmodi exceptio ap- 15
poni non poterit à Maggis, qui sunt tertij, nisi concludenter per ipsos probetur adnotata per Ioan. Andr. in cap. super his 16. n. 7. vers. quia obijciatur de accusation. Lap. allegat. 94 num. 4. prop. fin. vers. nam si accuso Titium Cæphal. cons. 47. num. 5. Amat. decis. March. 61. n. 13. & 14. Tollitur omnis scrupulus ex dicta relation, cum ex ipsa appareat integrum debitum dictarum de Brunis non excedere supra dictam summam scutorum 16307. cui proinde omninò standum esse videtur, vt præter superius allegat. dixit Rota decis. 10. n 12. part. 6. recent.

Prout nec subsisteret quod in dicto concursu sit habenda ratio de scutis dumtaxat 12. mill. in pecunia

pecunia numerata persolutis, non autem de aliis scutis sex mille assignatis in tot bonis.

Quia cum creditores dictorum de Brunis haberent obligata, & hypothecata omnia ipsorum bona, & signanter præfata vendita dictis de Maggis, atque ideo in iudicio concursus pariformiter deducta, & in sententia graduatoria pro dicta quantitate scutorum 18. mill. ad ipsorum fauorem
16 comprehensa fuissent; modus solutionis inter emptores, & debitores variatus nullum potuit ipsis creditoribus præiudicium inferre neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, vt probat *textus apert. in lege debitorum pactionibus, Codice de pactis,* Surdus *decis.* 132. *numero* 8. *versiculo & pactum.* Ac per consequens siue dictum pretium promissum, & persolutum fuerit in quantitate siue in bonis, de eo integraliter erit habenda ratio: Quod etiam ipsimet emptores, & debitores agnouisse videntur, dum instrumento dictæ venditionis conuenerunt, quod si creditores describendi in sententia graduatoria excederent scuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta, signum euidens, quod ipsi creditores participare debebant de integro bonorum pretio, non autem de solis scutis 12. mill. Et ita vnica tantum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CAR O. OTTHOBONO.

Romana Vineæ.

Mercurij 2. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. fin Codice de Edict. Diui Adr. toll.* competit hæredi scripto. Quæ sint illius extrema, Possessor cum titulo, est legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, &, de possessionem vitiosa. Hæres beneficiatus potest immitti iure proprio, & non hæreditario.

SVMMARIVM.

1 *Extrema interdicti adipiscenda ex remedio* lege finali, Codice de edit. Diui Adr. toll. *quod hæredi scripto competit, sunt: exhibitio testamenti non aboleti, aut cancellati, docere de obitu testatoris, & de identitate rei.*

2 *Et quando sumus in substitutione: docere etiam de morte illius, quo casu legitur facta substitutio:*

3 *Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis.*

4 *Legitimus contradictor in iudicio immissionis, non potest dici ille, qui vitiose possidet, ac titulum habet inualidum.*

Et proinde sublatum non est hæredi beneficium l. finali.

5 *Sententia lata in iudicio pendente in alio tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat possessio eius vigore capta: quæ proinde dicitur vitiosa.*

6 *Hæc introducta contra authorem, transit etiam in illius successorem, qui eadem persona reputatur ac eodem iure defensionis vtitur.*

7 *Modus census præscriptus à testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessam est omnino seruandus, alias venditio est nulla.*

8 *Hæres beneficiatus non confundit eius propria iura cum iuribus defuncti.*

9 *Et potest ex propria persona vendicare rem à defuncto alienatam, ex fideicommisso, & testamento anteriori sibi competentem.*

10 *Quinimo quando alienatio facta à defuncto est nulla, potest etiam circumscripto inuentary beneficio, illam impugnare, ac retractare.*

11 *Acquisita per filium degentem sub patria potestate due cum pecuniis à Patre Profectis, Patri sunt quæsita pleno iure.*

12 *Creditum illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum.*

DECISIO LXXVI.

SVb die 25. Maij anni præteriti coram Reuerendissimo Terracinen. vtraque parte informante fuit resolutum Ioannæ Baptistæ de Curtis vti vocatæ ad vniuersale fideicommissum institutum à Camillo de Curtis in defectum lineæ masculinæ Reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis hæredis dicti Camilli concedendam esse immissionem vigore *legis finalis, Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* in possessionem vineæ, de qua agitur, vt In decisione desuper emanata super qua concessa Fabio noua audientia, & reassumpta hodie disputatione coram me in hac causa subrogato DD. per- 1
stiterunt in decisis, nam Ioanna Baptista docet de testamento non abolito, aut cancellato, de obitu 2
testatoris, ac Reuerendissimi Patris Domini Francisci de Curtis sine filiis masculis, quo casu substituta legitur, ac de identitate vineæ, quæ sunt extrema interdicti adipiscendæ *ex remed. lege finali, quod hæredi scripto competit.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. numero* 199. Rota *decisione* 206 *num* 1. *coram sanct. mem. Greg. & in recent. decisione* 35. *numero* 20. *& seq. part.* 1.

Neque hanc immissionem impedire potest Fabius ex eo quia Reuerendissimus Pater Dominus de Curtis hæres dicti Camilli alienauerit hanc vineam in personam Nicolai Clarelli, & quod ipse Fabius obtinuerit illius possessionem in vim saluiani intentati coram A.C. aduersus dictum Clarellum pro satisfactione sui crediti anterioris credito pro quo in dictam vineam immitti obtinuit Camillus fideicommittens. Quia licet possessor 3
cum titulo sit legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis exalleg. per Argel. *de lege contrad. quæst. 7. art. 1. num. 30. & sequenti,* Rota *decisione* 127. *numero* 3. & 4. 4
parte 7. recent. Tamen cum Fabius vitiosè possideat, ac titulus tam alienationis quam crediti sit inualidus non potest is dici legitimus contradictor, nec per consequens sublatum est hæredi *benef. leg. finali,* vt de titulo inualido consuluit Rolandus *cons* 48. *num.* 12. *lib.* 1. Rota *coram Cardin. Seraphin. dec. 256. num. 1. in Benenien. fideicomm. de Rubeis* 20. *Maij* 1646. *coram R.P.D. meo Corrado in fin. & 16. Martij* 1648. *coram R.D meo Decano, & in aliis relatis in Romana domus 4 Maij eiusdem anni coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio,* & de possessione vitiosa Bartolus & Castr. *in l. filiam 56. D. ad Trebell.* Dec. *in l. fin num* 48. *Cod. de edict. Diu. Adr. toll.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. num.* 635. Rolandus *consilio* 78. *numero* 14. *& seqq. lib.* 3. Argel. *de lege contrad. quæst. 6. numero* 23. Rota *dec. 115. part. 1. recent. & coram sanct. mem. Greg. dec. 206 num. 6.*

5 Quod autem possessio Fabij sit vitiosa controuerti non potest, nam sententia A. C. cuius vigore apprehensa fuit excusari non potest à vitio attentatorum dum huiusmodi causa pendebat in Rota, vt constat ex commissione *summ. num.* 2. ac ex productione iurium per ipsum Fabium facta *n.* 3. adeovt tam dicta sententia, quam possessio eius vigore capta sit attentata, Rota *decis.* 10. *vt lit. pend. in non. coram Buratto dec.* 262. *num.* 3. *coram sanct. mem. Gregor. dec.* 465. *n.* 4. *in recent. decis.* 393. *per totam part.* 2. *recent.* & in aliis adductis *in Romana fideicommissi seu attentatorum* 11. *Februarij* 1647. *in §. si quidem coram R. Patre Domino meo Arguelles.*

Nec facit quod lis quæ in Rota pendebat esse inter Fabium, & Camillum, causa vero coram A. C. ageretur inter ipsum Fabium, & Nicolaum Clarellum, quia cum Clarellus esset successor Camilli ex persona Francisci hæredis illius d. litis pendentia respicit etiam personam Clarelli ex quo lis introducta contra authorem transit etiam in il-
6 lius successorem qui eadem persona reputatur, ac eodem iure defensionis vtitur, Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 20. *de attent. post inhib. limit.* 24. *num.* 17. *&* 18. & dixit Rota *dec.* 1. *vt lit. pendent in antiq. & facit dec.* 2. *num.* 3. *&* 4. *de indic.* apud Cæsarem de Grassis *in Vicen. Canonicatuum* 28. *Iunij* 1647. *sub §. ratio resolutionis fuit coram Reuerendissimo, Terracinen.*

Sed neque alienatio huius vineæ facta per Reuerendissimum Dominum Patrem Franciscum sustineri vllatenus potest, quia licet testator facul-
7 tatem alienandi hæredibus concesserit, tamen certum modum quoad hoc seruandum præscripsit vt legitur in summario hodie dato *num.* 5. quo non seruato certum est quod venditio est omnino nulla *l. si pupillorum* 7. *§ si prætor. D. de rebus eorum.* Rimin. senior. *cons.* 435. *num.* 17. Bero. *cons.* 182. *numero* 9. *&* 10. *lib.* 1. Rota *decisione* 83. *numero* 4. *& sequent. coram Reuerendissimo Vrgell.* & in aliis relatis *in Romana domus* 4. *May* 1648. *in §. secundo coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio.*

Neque releuat quod Ioanna Baptista sit hæres
8 Reuerendissimi Patris Domini Francisci alienantis, ac per consequens teneatur habere ratum factum illius, ac alienationem huiusmodi approbare, quia cum ipsa sit hæres cum *benef. leg. & inuentarij* eius propria iura non potuerunt con-
9 fundi, nec prohibetur ex propria persona vindicare hanc vineam ad se spectantem ex testamento, & fideicommisso Camilli, Baldus *in lege si vxor* 7. *num.* 1. *Cod. de bon. auct. iud. poss.* Surdus *cons.* 7. *num.* 31. Laderch. *cons.* 138. *num.* 4. Peregrinus *de fideicommissione, art.* 52. *num.* 97. Rota *in Romana domorum de Sciandeleriis* 4. *Aprilis* 1636. *coram Eminentissimo Domino Cardinali Panzirolo, & in Bonon. fideicommissi de Rubeis* 30. *May* 1646. *in §. nec obstat quod ille sit hæres coram Reuerendissimo Patre Domino meo Corrado.* Quinimo cum alienatio vti
10 facta contra expressam testatoris voluntatem, seu illa non seruata sit nulla, vt dictum est, posset Ioanna Baptista etiam circumscripto inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare, Laderch. *d. consil.* 238. *numero* 1. Fusar. *cons.* 149. *num.* 6. *& de substitut. quæst.* 557. *num.* 8. Rota *dec.* 110. *numero* 1. *& sequentibus, part.* 2. *diuers. in recent. dec.* 176. *numero* 48. *& sequentibus, part.* 5. *in Bonon. pradij* 27. *Iunij* 1639. *coram R. Terracinen.* & in aliis relatis *in d. Bonon. fideicommissi de Rubeis coram R. P. D. meo Corrado.*

Titulus pariter deductus ex credito anteriori credito Camilli fideicommittentis releuare non potest ad impediendam immissionem, tum quia huiusmodi creditum vti acquisitum à Fabio cum pecuniis à patre profectis dum ipse degebat sub patria potestate, patri fuit quæsitum pleno iure, Cordub. *in l. si quis à liberis, §. sed si filius num.* 136. *Cod. de liberis agnosc.* Petrus de Vbald. *de duobus fratribus part.* 5. *quæst.* 14. *num.* 17. cum aliis relatis *in Romana fideicommissi de Spiritibus* 12. *Decembris* 1644. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio,* tum etiam quia Rota alias coram Remboldo censuit illud creditum quoad fructus esse satisfactum, & quoad sortem cum esset census perpetuus non esse exigibile, vt in decisione edita 3. Iunij 1619. Neque vinea retineri potest pro fructibus postea decursis, quia compensari debeat cum fructibus perceptis ex domo debitorum censuum quam Fabius hodie possidet, & propterea cum assertum creditum sit illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum, Rota *in Romana retentionis domorum* 27 *Maij* 1642. *coram Reuerendissimo Domino Terracinen. & in Romana domus quarto Maij anni præteriti coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bichio in fine.*

Et ita fuit resolutum informante tantum Ioanna Baptista altera parte citata, &c. & moras inexcusabiles afferente.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Romana domorum.

Veneris 20. *Iunij* 1650.

ARGVMENTVM.

Excessus, ad hoc vt vitiet deliberationem, debet concludenter probari excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo solutionis demandatæ, quam vim habeat in termino satisfactionis. Sententiâ secunda lata, non potest validitas primæ controuerti.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio iudicialis præsumitur iusta & valida.*

2 *Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis, ex eisdem actis.*

3 *Excessus prætensus in deliberatione, debet concludenter probari.*

4 *Dictio* in circa *apposita in confessione, vbi adest verbum* pro residuo: *non concludit confessionem certam, & determinatam.*

5 *Lirarum pretium in* Statut. Vrb. lib. 1. cap. 197. *taxatur ad baioc.* 15. *pro qualibet.*

6 *Mandati verba intelligenda sunt eo modo, quo excessus euitatur.*

7 *Productio calculi, cum nihil exaduerso fuerit opositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam,*

Adeo

Adeo vt standum sit notula per creditorem tradita, donec contrarium concludenter probetur.

8 *Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte.*

9 *Solutio fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi, super quo fundatur: & ipsius deliberationis.*

Maxime quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

10 *Solutio, ad hoc vt possit dici facta coacte metu mandati, requirit praecedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam praecesserit.*

11 *In deliberationis actu praesens pecunia de iure requiritur.*

12 *Ordo solutionis faciendae, ad sacrum montem Pietatis directus, cum is, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrentem postmodum translatione, seu versione partita ad fauorem illius cui solutio est destinata; habet vim numerationis pecuniae ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet.*

13 *Declaratio procuratoris in iudicio se nolle esse procuratorem non inficit actum, postquam est iam dominus litis effectus, inuito Actore, qui propterea valide contra ipsum prosequutus fuit iudicium.*

14 *Ius vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis.*

15 *Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant, alteroue illis satisfacto, potest alter peragere bonorum venditionem.*

16 *Sententia secunda lata, non potest validitas primae controuerti, cum oppositio illius, debuisset fieri ante secundam sententiam.*

DECISIO LXXVII.

FVit post duas causæ propositiones, vtraque
parte informante, habitas, resolutum manda-
tum de manutenendo petitum à Paulo Orlando,
esse illi concedendum in domibus, de qoibus agi-
tur quia, cum non reuocetur in dubium possessio
in ipsum translata vigore desiderationis factæ
1 iuxta formam commissioni Sanctissimis, ipsi pro-
fectò est danda manutentio cum militet præsum-
ptio pro validitate, & iustitia deliberationis *lege
quoties*, 13. *D. de rebus dubiis*, *leg. quoties* 8. *D. de
verb. obligat.* Alexander *in lege qui Roma* 122. §. *duo
fratres, numero* 29. *D. eodem*, Crauet. *Consilio* 188.
2 *numero* 8. Abbas *cons.* 41. *num.* 2. *lib.* 1. Rota *decisione*
48. *numero* 1. apud Mangil. *de subhastat.* & eidem
Orlando deliberatario extraneo sufficit, quod non
constet clarè, & notoriè de nullitate, & instantia
talis deliberationis ex eisdem actis ex adduct. per
moder. Perus. *de manut. obseruat.* 12. n. 8. & per Ro-
tam *in Romana Censuum* 27. *Aprilis* 1644. *coram
R.P.D. meo Roias.*

In præsenti autem nullo modo constat de nul-
litate, vel iniustitia, sed potius de iustitia delibera-
tionis Orlando factæ, cum ad eam fuerit deuen-
tum, seruatis omnibus de iure seruandis, & vigore
commissionis Sanctissimi ob causam, quod credi-
tores olim Prosper Caffarelli ex Saluiano immissi
in possessionem domorum de quibus agitur,
non poterant de eorum crediris satisfieri spatio
decennij, quæ causa verificata fuit in calculo
tunc exhibito per DD. Martinengos creditores,
qui etiam comprobatur ab Orlando in eius sum-
matio primæ propositionis *numero* 6. & secundæ
propositionis *n.* 7.

Neque iustitia deliberationis turbatur ex præ-
tenso excessu in quantitate crediti, ex quo dedu-
citur etiam defectus legitimæ probationis, quod
intra decennium creditores & fructibus domo-
rum satisfieri non potuissent, quia prætensus ex-
cessus debet concludenter probari, Rota *coram Se-* 3
raphino, dec. 1189. *numero* 1. *&* 2. *in recent. decisione*
405. *numero* 2. *part.* 3. *& decisione* 306. *numero* 26.
part. 7. & ido non resultat ex solo mandato pro-
curæ facto à DD. de Martinenghis *per scodere scu-
di mille in circa de lire 7. l'vno.* Quia vltra quod,
stante illa dictione *in circa* verbum *pro residuo* non 4
concludit confessionem certam, & determinatam
ex traditis per Giurb. *ad consuetud. Messan. cap.* 2.
glossa 3. *numero* 14. non potest inde desumi con-
concludenter, quod senserint de moneta Brixien, &
non de moneta Romana, cum & in vrbe currant
liræ florentinæ, & etiam in Stat. Vrb. *lib.* 1. *cap.*
197. lirarum pretium taxetur ad baioc. 15. pro
qualibet, & sic septem ex eis constituunt aureum
papalem, vel Florentinum iuliorum decem cum 5
dimidio. Ideo hoc mandatum non concludit ex-
cessum, cum verba sint intelligenda eo modo, quo 9
excessus euitatnt, vt dixit Rota *coram bonæ memo-
ria Coccino decisione* 144. *numero* 12. *& sequentibus
in recent. decisione* 123. *num.* 3. *&* 4. *part.* 5. *& in Bo-
nonien. fideicommissi de Catancis* 1. *February* 1634.
coram Merlino.

Verum Dominis visum fuit tolli quemcunque
excessum ex calculo prædicto in actis exhibito
parte citata, stante enim præfati calculi productio-
ne cum nihil fuerit oppositum post lapsum ter-
minum ad dicendum contra iura producta, fuit ius 7
quæsitum parti producenti ex latè adductis per
Adden. ad sanctæ memoriæ Gregorium, *decisione*
292. *numer* 6. præsertim post latam sententiam.
Mantic. *decisione* 12. *numero* 2. Adeo, vt standum
sit notulæ per creditorem traditæ, donec contra-
rium concludenter probetur. Rota *decisione* 161. 8
numero 29. *parte* 6. *recens.* Et in terminis excluden-
dum esse excessum ex non impugnatione partita-
rum in actis productarum, citata parte, dixit Rota,
decisione 48. *numero* 6. *&* 7. post Mangl. *de subha-
statione*, *& in Benonien. fructuum* 14. *Nouembris*
1617. *in* §. *Accedebat etiam calculus, coram bo. mem.
Pirouano.*

Et vlterius excessus tollitur, etiam ex eo, quia
DD. de Caffarellis post deliberationem calculum 9
prædictum approbarunt, soluendo fructus post
deliberationem decursos, quos sane non soluis-
sent, si in dicto calculo fuisset excessum, maximè,
quia deliberationis notitiam habuerunt, vt con-
stat *ex secundo summario Orlandi num.* 10. inde
enim bene resultat approbatio deliberatioois, &
calculi prædicti, *l. si cus* 60. vbi Bart. *D. de l.* 2. *l.
siquidem* 24. *Codice de transact. lege ad solutionem* 5.
Codice de re iudic. Becc. *consilio* 106. *numero* 41.
Rota *coram Canaler. dec.* 100. *num.* 7. *& in Romana
Census* 18. *Maij* 1646. *sub* §. *fin. coram R. P. D. meo
Melito.*

Nec obstat, quod DD. Caffarelli soluerint coa-
ctè, vigore mandati, quia vltra quod adsunt etiam
aliquæ solutiones sponte factæ, verè non præces-
serat, nisi mandatum gratiosum, & DD. Caffa- 10
relli soluerunt absqoe vlla protestatione, quæ
necessaria erat ad hoc, vt coacte soluisse diceren-
tur quamuis mandatum etiam rigorosum præ-

cessisset. Rota *coram Seraphin. decisione* 1047. *numero* 11. cum alleg.ad Add. sanctæ memoriæ Gregorium *decisione* 365. *numero* 4 *& in Lauretana Pradij* 28. *Ianuarij proxime praeteriti coram R.P. D.meo Decano.*

Obiectum, quod in actu deliberationis non ad-
11 esset præsens pecunia, prout de iure requiritur, sed tantum ordo ad sanctum Montem Pietatis, tolli-
12 tur, quia, cum liquide constet, quod Orlandus licitator de eo tempore haberet pecunias in Monte pietatis, eaque die sequenti translatæ fuerint in creditum Cursoris iuxta formam mandati de subhastando hoc sufficit, cum his concurrentibus ordinem ad Montem habere vim numerationis in fortioribus terminis firmauerit Rota *in Romana Saluiani* 4. *Martij* 1644. *coram R. P. Domino meo Verosp.*

Nullitas vero subhastationis deducta ex eo, quod Procurator DD. de Caffarellis citatus fuerit postquam declarauit se nolle esse procuratorem, corruit, quia hoc procurator declarare non pote-
13 rat, cum iam esset effectus Dominus litis, inuito Actore, qui propterea validè contra ipsum consequutus fuit iudicium Abbas *in cap. audītis, n* 8 *& in cap non inuiste n* 4. *in fin. de procurat.* Felin. *in cap. ex part. il.* 3. *n.* 27. *de rescript.* Rota *in Romana census, seu depositi* 26. *Ianuarij* 1646. *coram Reuerendissimo Patre Domino meo Meltio, & in Melevitana tenutæ* 14 *Iunij* 1647 §.1. *coram R.P.D meo Bichio.*

Nec releuat, quod commissio deliberationis esset obtenta à Com. Paulo Æmilio, & Ricciarda ab ista verò tantum fuerit prosequutum iudicium ob præcedentem satisfactionem Com. Pauli Æmi-
14 lij, quia ius vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis, vt est *textus* ad litteram *in l. solutum* 11. § *si creditori, D. de pignor. act.*
15 Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant altero ex illis satisfacto, potest alter peragere bonorum venditionem, vt sunt verba *text. in l. cum vnus* 12. *vers. aliter atque, D. de bo. auth. ind. possid.*

Pluribus nullitatibus contra primam sententiam in Saluiano obtentam cumulatis pro parte DD. de Caffarellis, satisfaciebant informantes pro Orlando, & sufficiens visa fuit responsio, quod in secundo iudicio præfixo termino ad deducendum omnia, non fuerunt appositæ istæ nullitates; ideo lata sententia non potest validitas primæ controuerti, cum nullitas opponi debuisset in specie ante secundam sententiam. Rota *decisione* 572. *numero* 2. *&* 3. *parte* 2. *recent.* Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana bonorum.

Lunæ 3. *Decembris* 1646.

ARGVMENTVM.

Nonnulla recensentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandā validitatem sententiæ. Quamplura de Emphyteusi Ecclesiastica, vbi cadunt multa obseruatione digna circa clausulas in ea apponi solitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Ecclesiam, & alia Ecclesiastica signa, non potest dici mere laicalis, manus mortua, ad effectum incapacitatis, emphyteusis quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio per biennium non prorogatis fatalibus efficitur deserta, ac si nusquam interposita fuisset.*

2 *Appellatione deserta, sufficit pro re iudicata, causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri.*

3 *Sententia est valida quæ habet requisita* vulg. dec. Caputaq. 260. parte 2.

4 *Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum, & causidicorum loci, licet extraiudicialibus.*

5 *Citatio ad sententiam, non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula,* & deinde antea cum continuatione, *protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas.*

6 *Circumductio citationis non pendet à voluntate partium, sed iudicis.*

7 *Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos.*

8 *Hæredum, & successorum appellatione, in materia emphyteusis, veniunt soli heredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis.*

9 *Clausula.* Ad habendum, *apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici.*

10 *Nec illam immutat, sed restrictionem recipit ad limites ipsius contractus, cui apponitur.*

11 *Et ideo quando emphyteusis de sui natura, non est transitoria ad extraneos, non tribuit facultatem alienandi in extraneos in praeiuditium vocatorum, ne in vna, eademque inuestitura inducatur manifesta contrarietas, & repugnantia.*

12 *Solemnibus non adhibitis in Emphyteusi, clausula.* Ad habendum, *non potest extendere concessionem.*

13 *Prohibitio expressa alienationis in emphyteusi, exerceat vim praecedentis clausulæ.* Ad habendum, *adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos.*

14 *Prohibitiones alienationis maturo consilio in inuestituris apposita, plus attendi debent, quàm clausulæ generales, vt plurimum per* Notarios *apponi solita*

15 *prohibitio alienationis repugnat natura clausulæ.* Ad habendum.

16 *Clausula.* Ad habendum, *vbi nihil aliud resistat, tribuit facultatem alienandi.*

17 *Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta* non possit alienari, nisi cum consensu *in affirmatiuam resoluitur, & importat positiuam licentiam alienandi.*

18 *Concepta autem vna negatiua, puta* non possit, *prohibitio remanet absoluta, & praeceptum negatiuum importat.*

19 *Clausulæ generales inuestituræ, alias quæ comprehenderent extraneos, stante prohibitione alienationis per praeceptum negatiuum, restringuntur ad heredes sanguinis.*

20 *Clausula* in perpetuum, *apposita in concessione de sui natura non trāsitoria ad extraneos, perpetuat concessionem inter personas comprehensas, illā tamen non extendit ad extraneos non vocatos.*

21 *Clau*

21 *Clausulam* in perpetuum *tritum est regulari & intelligi iuxta subiectam materiam, in qua apponitur.*

22 *Clausula* in perpetuum *apposita in concessione ex pacto,non facit illam hereditariam.*

23 *Bona emphyteutica Ecclesiastica, in Ecclesiam, vti manus mortuas deuenire non possunt.*

24 *Nec minus per viam institutionis.*

25 *Relatio supponit relatum in referente,itavt pacta in antecedente inuestitura, ad quam præsens relationem habent censeantur in hac repetita: perinde ac si etiam in ista eadẽ fuissent apposita.*

26 *Pactum quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas, nec minus in illas potest transferri pro assequendâ æstimatione, quia pactum huiusmodi resistit æstimationi.*

27 *Confraternitas instituta ad pium opus habens Ecclesiam, aliaque Ecclesiastica signa, non potest dici mere laicalis.*

28 *Manus mortua,ad effectum incapacitatis emphytheusis alienari prohibita dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica, & laicalis, quæ nunquam moritur.*

DECISIO LXXVIII.

MOnasterium Cassinense D. Directus bonorum, de quibus agitur, concessit in emphyteusim cum pacto renouandi de 29. in 29. annis, & iuxta formam antiquarum concessionum nonnulla bona sua in territorio Traiettæ Flaminio Vellono, tam proprio nomine stipulanti, quam vice, & nomine Fabritij fratris, ac pro eius hæredibus, & successoribus pacto,adiecto, quod bona præfata, nec aliquam ipsorum partem posset vendere, nec alienare sine licentia, & assensu præfati Monasterij.

Defuncto prius Flaminio, obiit etiam Fabritius fratre scriptis sibi hæredibus Fratribus Ordinis S. Francisci de Obseruantia, & quatenus essent incapaces Ecclesia Sanctissimi Sacramenti dictæ Terræ, quæ ob incapacitatem prædictorum Fratrum anno 1629. hæreditatem Fabritij adiuit, & possessionem dd. bonorum emphyteuticorum apprehendit, sed habita de his notitia anno 1631. Monasterium Cassinense in Curia Episcopali Caietæ iudicium deuolutionis intentauit præcipuè ob mortem Flaminij, & Fabritij sine liberis, & quia bona deuenerunt in manus mortuas, & anno 1643. emananit sententia pro deuolutione ad fauorem Monasterij com condemnatione alterius partis ad restitutionem fructuum indebitè perceptorum, summario Monasterij numero 2. & 3.

Appellarunt Agentes pro Ecclesia à præfata sententia ad Aud.Cam.& transportatis actis prioris instantiæ, ac sententia in iudicatum transacta ob causæ non persecutionem intra biennium, idem moderatus fuit inhibitionem vigore supradictæ appellationis concessam à cuius moderatione cum fuerit iterum appellatum pro parte Ecclesiæ Signatura mihi rescripsit cum solita clausula constituto, ideo dubitaui, an constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, vel potius de causis restitutionis in integrum, & affirmatiuè, quoad primam partem, negatiuè vero quoad secundam DD. responderunt, cum enim appellatio
1 fuerit interposita die 1. Aprilis 1643. & toto sequenti biennio nihil actum in causa, nec prorogata fatalia, remansit deserta, & sententia in rem iudicatam transiuit perindè, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, Auth. *ei, qui, Cod. de tempor. appell. cum sit. Romana extr. de appell. Clem. si appellationem eod.tit.* Vestr.*in prax.lib.3.cap 5.num.2.* Scacc.*de Appell. quæst.15. art.8. num.119. cum seqq.* Rot. *in recent. decis. 476. num.1. & decis 548.n.2. part.8. in Tirasonen. Vnionis 26. Iunij 1645. coram R.P.D. meo Osthob. in Aquilana Iurispatr. 4. Iunij proximè præteritis coram R. P. D. meo Corrad.§. non obstat, quod fuerit ab ea appellatum.*

Non obstante, quod super desertione causæ 2
nulla emanauit expressa declaratio, cum sufficiat deserta appellatione causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri *ad text. in leg. si contra maiorem, Cod. de appell.* Card. Alexand. *in cap. ex ratione num. 44. vers. in contrarium est communis*, relat. per Scacc. *vbi supra lib.3. cap.2. quæst. 11. num. 154.& 145.* & decisum fuit in Pampilon. decimarum 19. *Iunij 1628. coram Eminentiss. D. meo Card. Verospio.*

De validitate sententiæ dubitari non potest cum omnia requisita concurrant vulg decis. Caputaquens. 260. *part.* 2. nec obesse potest, quod citatiu ad sententiam fuerit exequuta *die* 13. *Martij* reproducta *die* 16. sententia vero lata non fuerit, nisi *die* 23. quia com in Curia Episcopali Caietæ tribus tantum diebus singulis hebdomadis fiat audientia exceptis diebus Veneris men-
sis Martij, vt ex fidelibus, & attestationibus No- 4
tariorum, & Causidicorum illarum partium, quæ licet extraiudiciales bene probant stylum in ordinariis; Rot. *in recent. decis.393.num. 2. part.1. & decis. 101. numero 11.vers. & cum iste stylus part. 3.* cum aliis per bon. mem. Buratt. *decis. 124. n. 8.* vbi Addent. *littera B. decis. 148 n.8.& decis. 690. numero 16.* & citatio, de qua agitur non fuerit restricta ad primam diem, sed concepta fuerit cum clausula, *& deinde in antea cum continuatione* die autem 23. fuerit *tertia dies* iudicata, vt ex oculo sententia dicitur lata in termino habili, quia citatio cum simili clausula protrahitur ad duas,
& tres alias sequentes dies iuridicas Cæs.de Grass. 5
decis.9.n.6. de sentent. & re indic. Rot. *in recent. decis.307. numero 9. part.1. & coram bon.mem. Buratt. decis.317. num.3. & in Toletana hæreditatis 6. Iunij 1618. coram bon.mem. Andrea.*

Provt etiam nihil refert subsequnta iurium 6
productio, dum neutra pars citata fuit, nec Iudex interloquutus pro eorum admissione, circumductio enim non pendet à voluntate partium, sed Iudicis, Grat. *discept. for. cap.438. numero 11. in fin. vers. vbi etiam, quod ad effectum,* Rot. *in recent. decis. 277. numero 2. in fin. vers. nec facit p.1. & decis.69. numero 5.part.6.* coram sanct. memor. Gregor. *decis. 457. numero 7.* Addend. ad eundem *decis.140. numero 16. vers. sed ad istum effectum*, & coram bon. memor. Buratt. *dict. decis. 720. numero 2.*

Iustitia vero est euidens, quia emphyteusis Ec- 7
clesiastica finita generatione ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, §. *emphyteusim, Auth. non alien. Mantic. de tacit.lib 14.tit.19.n.6. Cald. de nominat. emphyt.lib. 2. quæst.33. à num.25. vers.in emphyteusi vero cum seqq.* Rot. *in recent.decis.381. numero 2.part.5. & decis.217.num.9.part.6.*
Quamuis concessa fuerit pro hæredibus, & suc- 8
cessoribus cum in hac materia illorum appellatione veniant soli hæredes sanguinis, & sic des-

cendentes ab ipsis inuestitis, vt docuerunt Imol.
in leg. quod dicitur. Digest. de verb obligat. Castrens.
in leg. etiam num. 4. Digest. solut. matrim. Bald. cons.
214. num. 2. vers. sed istud lib. 5. Alexander cons. 83.
numero 1. & 2. lib. 7. Roland. cons. 96. & seqq. lib. 1.
Rimin. sen. cons. 437. numero 2. Rimin. iun. consil.
165. num..... part. 9. lib. 2. Soccin. sen. cons. 121. numero 18. lib. 4. Soccin. iun. cons. 71. numero 3. lib. 1.
Dec. con. 171. num. 1. & 2. Ruin. in cons. 23. num. 34.
lib. 5. Honded. cons. 92. numero 19. & seqq. lib. 1.
Beron. cons. 102. numero 14. lib. 1. Cephal. consil. 400.
numero 56. & 57. Gabr. cons. 84. numero 51. lib 2.
Mantic. vbi supra lib. 22. tit. 19 numero 20. cum seqq.
Clar. plures referens in §. emphyteusis quæstione 28.
sub numero 5. §. tertius est casus, vers. fundamentum
autem, Grat. discept. forens. cap. 351. numero 17. &
firmauit Rota coram Card. Seraphin. decis. 868. numero 1. & 2. latius in decis. 211. numero 3. & 4. cum
seqq. part. 6. recent. & in Nouar. bon. 13. Ianuarij
1642. coram bon. memor. Merlino, §. peccat. demum,
& primum Iulij 1644. coram Reuerendissimo D. meo
Decano, §. p. t. quia Alexand. 6.

9 Non obstat clausula ad habendum apposita in
parte dispositiua cum hæc intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, vt dixit Rota
coram Card. Seraphin. decis. 794. numero 8 & coram
bon. memor. Coccino inter eius impress. decis. 75. numero 10. nec illam immutat, sed restrictionem recipit, ad limites ipsius contractus, cui apponitur
10 vt pluries dixit Rot. & signanter in recent. dec. 60.
numero 12. & 13. part. 5. decis. 74. numero 89. 10. & 11.
& decis. 211. numero 12. part. 6. & ideò quando,
provt hic emphyteusis de sui natura non est tran-
11 sitoria ad extraneos non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum ne
in vna eademque inuestitura inducatur manifesta
contrarietas, & repugnantia, vt ex his rationibus
consulendo tradunt Bald. numero 5. lib. 5. Dec. consil. 54. numero 6. Simon de Pret. cons. 20. numero 11.
lib. 11. Rub. cons. 110. numero 5. vers. & sic, Menoch.
cons. 61. numero 20. Bardellon. cons. 4. numero 2. & 3.
Grouagnon. cons. 44. numero 107. & 108. lib. 2. &
pluries firmatur Rota coram Card. Seraph. decis.
1290. numero 12. coram Card. Caualer. decis. 293.
numero 4. coram bon. memor. Coccino dict. decis. 75.
numero 9. coram Reuerendiss. Vrgellen. decis. 212.
numero 20. in recent. decis. 294. in fin. part. 2. decis.
265. numero 5. part. 4. decis. 60. numero 12. & decis.
86. numero 15. part. 5. & articulo maturè discusso
dict. decis. 74. numero 6. cum seqq. vsque in fine, &
dict. decis. 211. numero 7. cum seqq. part. 6. & aliis
relatis in decis. 415. n. 20. & 21. part. 8.

12 Quod sine difficultate recipiendum est in casu nostro, quo solemnia non fuerunt adhibita,
sine quibus hæc clausula non potest extendere
concessionem, vt aduertit Dec. in cap. in præsentia
numero 33. aliàs 153. vers. sic ergo conclusio de probat. Aldobrand. cons. 42. numero 3. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 17. numero 5. dicta decis. 74. num. 14.
13 & 15. part. 6. & quod plus est adsit expressa prohibitio alienationis, quæ infringit, & eneruat
vim præcedentis clausulæ ad habendum, adeo vt
tribuere solum possit facultatem alienandi inter
illos de linea comprehensos in inuestitura secus
in extraneos, Dec. cons. 171. sub numero 3. Gratian.
discept. for. cap. 344. numero 11. quos sequuta fuit
Rota in recent. decis. 294. numero 8. part. 2. & dicta
decis. 74. numero 13. 14. & 15. & decis. 211. numero
8. cum seqq. part. vbi respondetur omnibus contrariis, & subditur plus attendi debere prohibitionem alienationis maturo consilio appositam
quam huiusmodi clausulas generales vt pluri- 14
mum per Notarios apponi solitas, & in Cæsenaten. emphyteusi 4. Decembris 1635. coram bon. mem.
Merlino in recent. decis. 781. numero 17. part. 8. 15
Prohibitio enim repugnat naturæ clausulæ ad
habendum, quæ vbi nihil aliud resistit, tribuit facultatem alienandi, Dec. dict. cons. 171. dicto nume- 16
ro 3. versic. quarto, & vltimo, Curt. iun. consil. 130.
numero 6. versic. præterea & secundo, Corbul. priuil. emphyt. ob alienat. limit. 3. numero 2. & 3. Cacher. decis. 164. sub numero 4. cum aliis alleg. in supradictis decisionibus.

Pro quorum comprobatione ponderarunt Domini prohibitionem esse arctissimam cum vna solum negatiua, ibi, tali etiam pacto quod bona præfata, nec aliquam partem possit vendere, vel aliena- 17
re sine licentia, & assensu præfati Monasterij, quicquid enim sit quando concipitur cum duabus ne- 18
gatiuis puta non possit alienari, nisi cum consensu,
quas in affirmatiuam resolui, & importari potissimam licentiam alienandi dixit Rota Sarsinaten.
fendi 22. Iunij, & 18. Decembris 1645. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Quando provt hic 19
vna solum adest negatiua, ibi non possit prohibitio remanet absoluta, & præceptum negatiuum,
importat, quod clausulæ generales inuestituræ
alias aptæ comprehendere extraneos restingantur ad hæredes sanguinis, vt in fortioribus terminis tradit Afflict. in cap. 1. §. feudum ea lege numero 35. vers. videlicet quando contractus si de feudo
fuerunt contron. inter D. & agnat. Boss. de bon publ.
sub numero 34. Dec. dict. cons. 171. vers. 4. & vltimo,
Rosentall. de feud. cap. 2. cons 36. numero 5. vers. vbi
idem, Cald. de emphyt. lib. 2. quæstione 10. numero 16.
vers. cæterum ego, Cæsar. Manent. decis. 2. num. 38.
cum duob. seqq.

Hinc etiam nihil facit clausula in perpetuum, 20
quia, vbi provt hic apponitur in concessione de
sui natura non transitoria ad extraneos perpetuas
concessionem inter personas comprehensas, illam
tamen non extendit ad extraneos non vocatos
vt probat text. in dict. §. emphyteusim. vers. licentia,
Auth. de non alienand. Roland. 96. numero 7. 8. &
19. lib. 1. Alexander cons. 9. sub numero 9. in fin.
vers. sed solum dicens lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 27.
titul. 10. numero 21. Cald. vbi supra dict. lib. 2. quæst.
23. numer. 19. cum seqq. & aliis relatis, Rot. in recent.
decis. 381. numero 4. part. 5. & sæpius dict. decis. 211.
numero 7. part. 6. nitum enim est clausulam huiusmodi in perpetuum regulari, & intelligi iuxta subiectam materiam, in qua apponitur, Gloss. in leg. 21
& in perpetuum, Digestis de procurat. Alexander in
leg. 2. n. 2. Digestis solut. matrim. Cardin. Seraphin.
decis. 874. numero 5. Rot. decis...... num. 18. part. 7.
recent. & in Bononien. census 21. Febr. 1642. coram
Reuerendiss. Patre Domino meo Ghisilerio, & ideo
apposita in concessione ex pacto non facit illam
hæreditariam, vt de magis communi testatur Dec. 22
in cap. in præsentia numero 53. vers. sit ergo conclusio
de probat. Rol. cons. 96. & num. 6. & 18. & 19. lib. 1.
Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 19. n. 27.

Sed vlterius dixerunt Domini rem esse extra
difficultatem, & deuolutionem esse ineuitabilem,
ex quo bona fuerunt relicta Ecclesiæ, in quam vti 23
manus mortuas bona Ecclesiastica deuenire non
possunt adnotat. in c. 1. de alien feud. & ibi Afflict.
in princ. n. 4. & 5. Gloss. in cap. potuit verb. prohibeatur,

tur, & ibi Abb. *n*. 10. Imol. *num*. 25. *extr. locat*. Burs.
conf. 199. *n*. 42. *verf*. 3. Rot. *coram san. memor. Gregor.*
decis. 520. *n*. 11. ibique Addent. *n*. 14. *coram Ren.*
Vrgellen. decis. 334. *num*. 11. *in fin*. & dictum fuit in
Neapolitana laudemij 14. *Decemb*. 1640. *coram*
bon. mem. Coccino, nec minus per viam institutio-
nis, Rot. *d. dec*. 211. *n*. 20. *p*. 6. *recent*.

Imò cum in antiquis inuestituris iuxta quarum
formam facta fuit hæc, de qua agitur, adsit expli-
cata prohibitio, ne bona deueniant ad manus mor-
25 tuas, & vigore istius relationis pactum habeatur
perinde, ac si etiam in ista fuisset appositum, vt in
his terminis dixit Rot. *d. decis*. 211. *n*. 5. & 6. *part*. 6.
26 non potuerunt bona in Ecclesiasticam transferri,
nec minus pro assequenda æstimatione, quia pa-
ctum huiusmodi resistit acquisitioni, Aldobr. *con-
sil*. 40. *n*. 9. *lib* 1. Burs. *conf*. 299. *n*. 48. *verf*. Doctores
lib. 2. san. mem. Greg. *dec*. 529. *n*. 10. & latiùs *dict. de-
cis*. 211. *n*. 31. *part*. 6. *recent*.

27 Quod autem Confraternitas Ecclesiæ Terræ
Traiettæ sit merè licalis, nec iustificatur cum in-
stituta sit ad pium opus venerationis Sanctiss.
Sacramenti, habeatque Ecclesiam, aliaque Eccle-
siastica signa per ea, quæ dixit Rot. *in Romana bo-
norum* 19. *Ianuarij* 1643. *coram R. P. D. meo Ghisile-
rio, & in Romana saluiani, seu attentatorum* 23.
*Maij eiusdem anni coram R. D. meo Præside Valle-
soletano*, nec releuat cum ad hunc effectum idem
sit Vniuersitas Ecclesiastica, & Laicalis, quæ nun-
quam moritur, vt declarat Petr. Pecch. *de Amorti-
zat. bon. cap*. 2. *per tot. in tract. magnas tom*. 11. *part*. 1.
fol. 316. Cal. *de renouat. emphyteus. lib*. 1. *quæst*. 19.
28 Corbul. *de caus. propriet. ob alienat. irrequisinit.
Domin. fact. ampl*. 12 *n*. 6. Anchar. *conf. vlt. sub n*. 3.
verf. propter hoc videtur, & latè firmauit Rota *co-
ram Martin. And. decis*. 6. *n*. 2. & 3.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Caietana Bonorum.

Mercurij 10. *Iunij* 1648.

ARGVMENTVM.

Clausularum emphyteusis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apostolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteusi, recensentur: sententia recipit declarationem à libello.

SVMMARIVM.

1 *Verba pro heredibus & successoribus in concessione emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa, extenduntur solum ad heredes sanguinis, & descendentes ab eis inuestitos.*

2 *Clausula* Ad habendum, *ac in* perpetuum *intelliguntur iuxta naturam contractus, cui adijciuntur.*

Indeque in emphyteusi Ecclesiastica non tribuūt facultatē renunciandi, nec alienandi, in extraneos.

3 *Hæ clausulæ in emphyteusi Ecclesiastica, non impetrato Beneplacito Apostolico, non possunt extendere concessionem vltra personas expressas.*

4 *Beneplacitum Apostolicum, aliaque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur excursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia.*

5 *Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in concessione apposita, eneruat vires præcedentium clausularum.*

6 *Præsumptio, quod concessio emphyteusis concepta pro se, suisque heredibus, & successoribus sit facta etiam in extraneos, non efficaciter inducitur ex eo solo, quod vnus ex ibi nominatis sit Clericus, & proinde filiationis incapax, dum etiam in descendentes alterius nominati verificari potest ipsa concessio.*

7 *Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis, non potest dici finita per existentiam in Religiosis vltima ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium, declaratur num. seq.*

8 *Declaratur dispositio* S. Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de regul. *de hac loquentis, intelligi tantum de Capuccinis, non autem de Monialibus.*

9 *Procedit in emphyteusi priuatorum, vel in emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis.*

Secus verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisita, & Beneplacitum Apostolicum.

10 *Hoc enim casu etiam si monasterium esset capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea comprehensa ab ipso nec prætendi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate, durante vita monachi.*

11 *Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica, relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam, iuncta legali prohibitioni per relationem ad antiquas inuestituras, interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri.*

12 *Nec minus ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi cum huiusmodi pactum, & contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis.*

13 *Prohibitio alienationis in Emphyteusi Ecclesiastica, omnem casum comprehendit, etiam hæreditaria institutionis, alteriusque vltimæ voluntatis.*

14 *Bona emphyteutica Ecclesiæ, ad aliam Ecclesiam, vti ad manus mortuas deuenire non possunt.*

15 *Mors ciuilis monachi ob emissam professionem, æquiparatur naturali, ad effectum deuolutionis emphyteusis Ecclesiæ.*

16 *Sententia intelligitur & declaratur secundum libellum, & petitionem Agentis.*

17 *Libellus, & petitio, quando continet duo capita ad fundandam intentionē Actori, & Iudex in corpore sententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expresserit, censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret. Accedente præsertim clausula* : omni meliori modo: *ibidem apposita.*

18 *Clausula* omni meliori modo *apposita in sententia, comprehendit omnem modum meliorem, quo sententia sustineri potest, etiam non expressum.*

DECISIO LXXIX.

DEcisionem sub die 3. *Decembris* 1646. coram me emissam in præsenti disputatione DD. confir

confirmarunt. Quia omissa validitate sententiæ
non amplius ab altera parte in dubium, reuocata,
iustitia patet, reperito quod agitur de emphy-
teusi Ecclesiastica, quæ finita generatione ad Ec-
clesiam reuertitur, nec ad extraneos transit licet
concessa pro hæredibus, & successoribus, cum in
hac materia verba huiusmodi extendantur solum
1 ad hæredes sanguinis, & descendentes ab eisdem
inuestitis, ex latè deductis in 1. *decis. vers. Iustitia
vero est euidens*.

Nec contrarium suadent pactum renouandi de
29. in 29. annos, & clausulæ, ad habendum, ac in
perpetuum; Quia vt pariter responsum fuit in di-
2 cta decisione intelliguntur iuxta naturam contra-
ctus cui adiiciuntur, indeque in emphyteusi Ec-
clesiastica non tribuunt facultatem renouandi,
nec alienandi in extraneos, vbi latè deducitur in
Mediolanen. Bonorum 30. *Maij* 1633. *coram bon.
mem. Merlino qua est decis.* 211. *à num.* 7. *cum plu-
ribus seqq. part.* 6. *rec. cum aliis relatis in* 1. *dec.* vbi
vlterius fuit adnimaduersum præfata facilius ad-
mittenda, cum nec solemnia fuerat adhibita, nec
impetratum Beneplacitum Apostolicum sine qui-
bus huiusmodi clausulæ non possunt extendere
concessionem vltra personas expressas, *ex autho-
ritatibus ibidem cumulatis*.

Præsumptio autem Beneplaciti Apostolici non
oritur ex lapsu 30. annorum dum non proban-
4 tur factæ alienationes in extraneos, & præfato
tempore obseruatæ. Receptum enim & solum
cursum temporis non inducere præsumptionem
Beneplaciti aliarumque solemnitatum nisi simul
concurrat obseruantia concessionis, vt respondit
Rota apud Put. *decis.* 7. *de præsumpt. coram bon. me-
mor. Coccino decis.* 301. *num.* 2. *&* 3. cum aliis *in Pe-
rusina Reintegrationis* 13. *Iunij* 1644. *coram R.P.D.
meo Roias, & in Compostellana Parochialis* 10. *Febr.*
1645. *coram R.P.D. meo Verospio vers. quia cum ex
tit. circa fin.*

Et proinde non applicantur decisiones in con-
trarium adductæ. Decisio enim 294. *part.* 2. *rec.
repet. part.* 3. *in ord.* 286. Loquitur de concessione
habente explicitam facultatem alienandi in ex-
traneos quæ multum mouit Dominos *vt ibidem
num.* 6. in altera vero 548. *p.* 8. *rec.* aderat Bene-
placitum Apostolicum, & ostendebantur aliena-
tiones factæ extraneis, *vt num.* 11. 16. *&* 17. Deci-
sio verò Card. Caual. 293. loquitur in inuestitura
nullam habente prohibitionem, quæ concurrit
in casu nostro, & eneruat vires præcedentium
5 clausularum, vt respondit Rota *in Forosempronien.
emphyteusis coram bon. mem. Merlino, quæ est dec.* 74.
num. 8. *cum seqq. part.* 6. *recent. cum aliis in* 1. *decis.
vers. quod sine difficultate cum vers. seqq.*

Minus vrgent duæ coniecturæ ponderatæ in
contrarium. Prima enim, quod bona de quibus
agitur, deuenerint in Flaminium, & Fabritium
successione cuiusdam Marij Velloni cum permis-
sione, & consensu eiusdem Monasterij Cassinen-
sis directi Domini cessat ex facto, cum Monaste-
rium non approbauerit Marij successionem, sed
de nouo locauerit, & concesserit, ibi, *hodie præfa-
tus D. Germanus Procurator locauit, & de nouo con-
cessit præfato, &c. ac ibi, & titulo locationis, ac de no-
6 uo concessionis præfatæ*, &c. Secundò vero ex eo
quod concessio stipulata fuerit à Flaminio pro
se, suisque hæredibus, & successoribus, qui tamen
cum esset clericus descendentes habere non po-
terat sed solos hæredes extraneos nihil releuat
dum inuestitura fuit ab eodem Flaminio rece-
pta etiam pro Fabritio fratre qui vti Laicus ha-
bere potuit Descendentes. Adducta autem præ-
sumptio foret efficax si solum in extraneis con-
cessio verificari posset, vt tradunt Clar. *in §. feu-
dum quæst.* 74. *num.* 4. Card. *de nomin. emphyt. lib.* 2.
quæst. 20. *num.* 37. & plures alij relati per Fusar. *de
substit. q.* 339. *n.* 42. *&* 44.

Demum nihil obstat quod Fabritius decesse-
rit relicta vnica filia fœmina Moniali Capuccina,
qua existente declarari non potuit esse factum
locum deuolutioni ob lineam finitam cum sal-
tem eius vita durante commoditas bonorum, de
quibus agitur remaneret penes Monasterium, vt
trad. Bald. *in cap. post cessionem num.* 14 *de probat.*
Anchar. *cons.* 420. *num.* 1. *& seqq.* Bursatt. *cons* 60.
num. 43. Sanchez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7.
cap. 15. *n.* 34.

Quia omisso an sufficienter probetur existen- 8
tia dictæ filiæ, & non obstet dispositio S. Concil.
Trid. *sess.* 25. *cap.* 3. *de regul.* loquentis tantum de
Capuccinis, non autem, de Monialibus. Placuit
responsio quod obiectum procedit, vel in emphy-
teusi priuatorum, vt tradit Ias. *in leg.* 2 *num.* 400.
Codic. de iur. emph. vel emphyteusi Ecclesiastica 9
concessa etiam pro extraneis, & cum solemnita-
tibus requisitis, in quibus terminis loquuntur
supra allegati, & præter illos primus omnium tra-
dit Bald. *in auth. ingressi in* 2. *lect num.* 37. *vers. quæ-
ro ergo Codice de sacr. sanct. Eccl.* aliique relati per
Corbul. *de emphyteut. tit. de caus. priu. ob mert. ciuil.
numero* 6. *cum pluribus seqq.* Rota *in rec. dec.* 261 *nu-
mero* 7. *part.* 1. *& coram bon. mem. Burat. decis.* 294.
num. 5. Secus verò emphyteusi Ecclesiastica non
transitoria ad extraneos, & in qua, prout hic, de-
ficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum
Apostolicum, Hoc enim casu etiamsi Monaste- 10
rium esset capax bonorum in communi, nihilo-
minus bona in ea, comprehensa ab ipso nec præ-
tendi, nec minus retineri possunt pro sola fru-
ctuum commoditate durante vita Monachi, vt
secundum veriorem, & communiorem senten-
tiam firmant Odoffred. *in d. auth. ingressi sub nu-
mero* 10. *Cod. de sacr. sanct. Eccl.* ibique Alberic.
& Castr. *num.* 34. quos refert, & sequitur in pun-
ctualibus terminis pro veritate respondens Bur-
satt. *cons.* 199. *à num.* 8. *vsque in fin. lib.* 2. eundem-
que approbarunt Corbul. *vbi supra sub numero* 4.
vers. Bursattus tamen, & Fulgin. *de iure emph. tit.
de success. in bon. emph. quæst.* 14 *num.* 8. *vers. & li-
cet*, ac sic distinguendo responsum fuit in *Bonon.
bonorum* 7. *Iunij* 1647. *coram R.P.D. meo Melzio, §.
nec releuat quod saltem, &* 27. *Martij præteriti co-
ram R.P.D. meo Verospio*.

Quæ nullam in proposito recipiunt dubieta- 11
tem, quo vltra legalem per relationem ad anti-
quas inuestituras, adest etiam explicita contra-
hentium prohibitio, ne bona relinquantur, & de-
ueniant ad aliam Ecclesiam ex vi enim huiusmodi
duplicis prohibitionis fuit penitus interdicta
omnis, & quæcunque potentia alienandi dicta
bona vsque ab initio, itavt nullo vnquam tem-
pore, & ad nullum effectum illa Monasterio
possint acquiri, & apud ipsum retineri §. *Sanctissi-
mus*, Auth. *de alien. emph.* Imol. *in §. filiusfam. §. diui.
vers. extra glos.* & ibi Alexand. *num.* 2 *circa med. ff.
de legat.* 1. Simon de Præt. *cons.* 54. *num.* 4. 5. *&* 6.
Bursatt. *dict. cons.* 199. *num.* 11. *vers. nec puto, &
numero* 48. *vers.* 3. *Doctores, aliisque relatis firmatur*

in

in d. Bononien. Bonorum coram R. P. D. meo Mel-
tio verſ. quæ prohibitio , Nec minus ad effectum
12 vendendi perſonæ habili , & æſtimationem con-
ſequendi, cum huiuſmodi pactum , & contrahen-
tium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis,
vt diſtinguendo opinionem Specul.tit.de locat.§.nunc
aliqua num. 143. firmauit Rota apud ſan. memor.
Greg. *deciſ.* 529 *num.* 10. *in recent. dict. deciſ.* 211.
num.31.cum pluribus ſeqq.part.6.& in aliis in d. de-
ciſ.relatis §. Imo cum in antiquis. Nullatenus ſub-
ſiſtente, quod per huiuſmodi prohibitionem cen-
ſeatur duntaxat prohibita alienatio per contra-
ctum non autem per vltimam voluntatem , ſed
hæredis inſtitutionem, quia verior , & commu-
13 nior eſt opinio quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica
prohibitio omnem caſum alienationis compre-
hendat etiam hæreditariæ inſtitutionis , alteriuſ-
que vltimæ voluntatis, vt in terminis conſulendo
firmat Aldobrand. *d. conſ.* 40.*ſub n.* 9. *verſ. cum*
igitur lib 1.

Hinc igitur ſubſiſtit pariter alterum deciſio-
nis fundamentum quod ſcilicet deuolutio ſit om-
14 nino clara , & ineuitabilis , ex quo bona de qui-
bus agitur fuerunt relicta Eccleſiæ in quam vti
manus mortuas bona Eccleſiaſtica deueniri non
poſſunt, nedum attenta iuris diſpoſitione, ad not.
in cap. 1. *de alien. feud.* ſed etiam ob prædictam
contrahentium prohibitionem, *ex deductis ibidem*
§.ſed vlterius, cum ſeq.

Ideoque non retragatur quod ſententia de Par-
tibus declararet eſſe locum deuolutioni ob lineam
finitam. Quia dum Monaſterium non potuit hæc
bona retinere , nec minus durante vita Monialis
propter naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ ad ex-
15 traneos non tranſitoriæ ex ſuperius deductis. Vtri-
que linea dicitur finita,quia filia Fabritij habetur
pro naturaliter mortua , cum hoc caſu mors ci-
uilis ob emiſſam profeſſionem æquiparetur natu-
rali, ſecundum Barth. *in auth ſi qua mulier Cod. de*
ſacroſ.Eccleſ. DD.communiter *in cap.in præſentia*
de probat. Alex. *conſ.*13. *num.*1.*lib.*3. Pariſ. *conſ.*65.
*n.*7.*lib.*2.Corbul. *vbi ſupra d.tit. de cauſ.priuat.ob*
*mort. ciuil.n.*1.

Tamen ex duplici capite in prima inſtantia fuit
petita deuolutio bonorum, de quibus agitur, pri-
mo ſcilicet ob lineam finitam , Secundò ex quo
bona peruenerunt ad manus mortuas *Sum.Mona-*
ſterij præterita poſitionis n. 2. Vnde cum ſententia
intelligatur, & declaretur ſecundum libellum, &
petitionem Agentis, ad trad. per Aym. *conſ.* 188.
16 *n.*1.*Creſc.dec.*6.*n.*2 *de ſent.& re iudic.* Card. Sera-
phin. *deciſ.* 640. *n.*1. Licet iudex in corpore ipſius
ſententiæ expreſſerit dumtaxat cauſam lineæ fini-
tæ, nihilominus cenſeri debet declaraſſe deuolu-
tionem etiam ex ſecundo capite petitionis, vt illi
ſententiam conformaret , prout in dubio præſu-
mitur, per ea quæ tradunt Aym. & Card. Seraph.
17 *in locis ſupra allegatis.* Accedente præſertim clau-
ſula, *omni meliori modo*,ibidem appoſita,quæ com-
prehendit omnem modum meliorem quo ſenten-
tiæ ſuſtineri poteſt etiam non expreſſum. Ruin.
18 *conſ.*9 *n.*9. *lib.* 5. Acchil. *deciſ. vnic. de verbor. ſi-*
gnif. Rota *in rec. dec.*553. *n.* 20. *part.*1. *& in Seno-*
gallien. Pradij 28. *Iuny* 1645. *coram R. P. D. meo*
Meltio, verſ. Attendi etiam.

Et ita vtraque , &c.

R. P. D. ARGVELLES.

Piſauren. Iocalium.

Lunæ 28. *Iuny* 1649.

ARGVMENTVM.

Iocalia pretioſa,& veſtes feſtiuæ tranſmiſ-ſæ per Sponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituendæ, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Iocalia pretioſa , & veſtes feſtiuæ tranſmiſſa per Sponſum ſponſæ, non cenſentur donata,ſed ad vſum duntaxat accommodata , vt ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior , & ſpecioſior incederet.*

2 *Et ideo ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ.*

3 *Etiamſi ſponſus donare dixiſſet : quia iuxta ſubiectam materiam intelligendum eſſet de donatione ad vſum.*

4 *Et hoc procedit etiam in rebus ſponſæ tranſmiſſis à conſanguineis ſponſi , quas vti ad hunc ſpectantes , eius hæredi ſunt reſtituendæ.*

5 *Licet ſint res ad vſum ſolius mulieris aptata, & conuenientes.*

6 *Et magis quando propter culpam ſponſæ , matrimonium non eſt conſummatum.*

DECISIO LXXX.

PLacuit Dominis deciſio coram me edita 22.
Iunij præteriti, qua firmatum fuit iocalia pre-
tioſa, & veſtes feſtiuas tranſmiſſas per bon. mem.
Dom. Camillum Pamphilium ſponſum D. Comi-
tiſſæ Mariæ Lauræ Santinellæ ſponſæ diſſoluto
per ſponſi obitum matrimonio , illius hæredi fo- 1
re reſtituen. Ideoque eandem deciſionem hodie
confirmarunt eo præcipuè fundamento, quod res
prædictæ non cenſentur donatæ,ſed ad vſum dun-
taxat accommodatæ,vt ſponſa gratia ipſius ſpon- 2
ſi honorificentior , & ſpecioſior incederet , &
ſic ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ *l. hoc*
legatum 45. *ff. de leg.* 3. *l. mortis ſuæ* 54. *ff. de do-*
nat. int. vir. & vxor. quos bene inducit Sanchez
*de matrimon. lib.*6. *diſput.* 25. *numero* 10. *poſt prin-*
cipium, faciunt relati per Maſcard *de probat.con-*
cluſ. 564. *n.* 2. *&* 3. vbi quod hæc concluſio vna-
nimi Doctorum ſententia approbatur,Afflict *dec.*
315. *n.* 1. *&* 2. vbi ita plures iudicaſſe Conſilium
Neapolitanum ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.*474.
*n.*1.Rota *deciſ.* 113.*num.*3.*part.*2. *recent. Romana io-*
calium 12. *Decembris* 1641. *§. poſito autem*, &c. *co-*
ram Merlino , & aliis in dicta deciſione præterita
huius cauſæ *§. aut ſumus in dubio*, &c. *& ſeq. co-*
ram me cumulatis.

Etiam ſi ſpouſus donare dixiſſet ; Quia iuxta 3
ſubiectam materiam intelligendum eſſet de do-
natione ad vſum, Barr. *in lege* 1.*§.nec Caſtrenſe nu-*
mero 10. *verſ. & ideo puto* , &c. *ff. de collat.bon.*Pa-
lat. Rub. *de donat.int.vir.& vx. §.* 7. *numer.* 1. *&*
*ſeqq.& §.*11.*numer.eod.*Vrſill.ad Afflict.*d.deciſ.*315.
num. 1. *cum pluribus in præterito §. abſque eo* , &c.
verſ. tum etiam quia, &c.

Et hoc procedere etiam in rebus ſponſæ tranſ- 4
miſſis

missis à consanguineis sponsi, quas vti ad hunc spectantes, eius hæredi restituendas tradit Bart. *in l. sed & si plures 10. §. in arrogato numer. 4. vers. si quidem donatio est facta à consanguineis ex parte viri*, &c. ibique Adden. *littera H. versic. quam vxori. ff. de vulg. & pupill.* Ias. *in l. vt liberis num. 17. Cod. de collation. vbi de magis communi.* Clar. *libr. 4. sententiarum. §. donatio quæst. 10. num. 2. vers. sed nunquid ea*, &c. Io. Lup. *rubr. de donat. §. 11. num. 9.* Sanchez *de matrim. dicto lib. 6. disput. 25. num. 11. versic. eadem distinctio*, &c.

5 Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ, & conuenientes, vt reiecta opinione Angeli benè Imol. *in dict. l. sed & si plures 10. §. in arrogato. sub num. 11. vers. sed certe hæc opinio Angeli non placet*, &c. & melius ibi Alex. *sub num. 13.* vbi reiicit Angelum, ac etiam Baldum qui contra Bartolum limitauerat, subdens quod hæc non est limitatio, sed destructio doctrinæ Bartoli, *vt vers. hæc sua limitatio*, &c. *ff. de vulg. & pupill.*

6 Et magis ex quo propter culpam sponsæ, matrimonium non fuit consummatum, Gregor. Lopez, *in l. 3. tit. 11. partit. 4.* Gomes. *in l. 50. Tauri, num. 3.* Sanchez. *d. lib. 6. disput. 19. numer. 3. vers. hinc infertur*, &c. & fuit latè ostensum in præterita, *§. vnus tamen, & seq.*

Et hæc quo ad iocalia, aliaque descripta in præterita decisione §. *Et hac concordes Domini*, &c. Quo vero ad alias res minoris valoris, neque in hodierna disputatione Domini fuerunt concordes. Ideo, &c. Vnica, &c. altera tamen citata, & intimata, &c.

R. P. D. CERRO.

Pisauren. Administrationis Montis

Luna 27. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Possessio, quæ sufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando sit vacans, obseruantia circa solum in ordinatoriis Iudicij; quomodo consideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ad effectum manutentionis probatur ex confessione Aduersarij, petentis immitti.*

2 *Possessio capta, non citato Aduersario præsumitur clandestina, & turbatiua.*

3 *Secundogenitus per mortem primogeniti, primogenitus efficitur.*

4 *Possessio limitata ad durationem alicuius gradus, expirato gradu, statim expirat.*

5 *Et consequenter subintrans in illo gradu, potest ingredi ipsam possessionem etiam propria auctoritate, & eo non citato.*

6 *Expressio in dispositione quod per deficientiam vnius, alter in eius locum subrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem significare videtur.*

Et vbi alio modo contingat, requirit altiorem indaginem, & maiorem discussionem exposcit.

8 *Possessio non vacat, vbi non est clara dispositio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit, allegari non valet extincta, sed debet manuteneri.*

8 *Vnus actus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem.*

9 *Obseruantia omittendi citationem, vtpotè omnino contraria dispositioni iuris, nedum ciuilis, & Canonici, sed etiam diuini, quamuis interpretatiua, debet esse legitimè præscripta per spatium quadraginta Annorum.*

10 *Actus merè voluntarius obseruantiam inducere non valet.*

DECISIO LXXXI.

CEnsuerunt Domini dandam esse manutentionem Com. Francisco in quasi possessione administrationis montis Saotinelli, de quo agitur, quia probat eius anteriorem possessionem nedum 1
ex publico instrumento adeptionis, & illius cessionis sibi factæ 11. *Februarij 1631. eius summ. numero 2.* sed etiam ex propria confessione alterius partis, quæ contra ipsum petiit immissionem 13. *Ianuarij præteriti eodem summ. numero 3.* Huiusmodi enim confessionem optimè inseruire pro illius iustificatione ad effectum de quo agitur ex theor. Bart. *in leg. Aurelius paragrapho idem quæsiuit numero secundo, ff. de liber. legat. & in lege si duo sub numero quarto, ff. vti possid.* pluries respondit Rota in decisionibus relatis in Leodien. Dominij 10. *Ianuarij præteriti coram me §. Probatur si quidem.*

Non obstat possessio Com. Alexandri, quia 2
cum sit posterior, & capta eo non citato præsumitur clandestina, & turbatiua *cap. licet Episcopus de prabend. in 6. cap. licet causam de probation. lege item possidere §. qui ad nundinas Digestis de acquir. poss.* cum vulgar. adductis in Beneuentana Parochialis 29. *Nou. 1649. coram me.*

Nec subsistit, quod possessio Com. Francisci esset temporalis, & limitata, duratura scilicet tantummodo quo vsque ipse continuasset in gradu secundo geniti, & ideo cum per obitum Comitis Odoardi olim primogeniti ipse desierit esse secundo genitus, & ipso iure transiuerit in primogenitum Tiraquell. *de iur. primog. quæst. 3. nu-* 3
mero 6. & 7. vtique expirato gradu statim expira- 4
uit possessio, vt in similibus terminis dictum fuit in Celsonen. Parrochialis 17. *Nouembris 1642. coram R. P. Domino meo Peutingero §. tollebatur etiam, & in Leodien. Præpositura Tongren. 22. Martij 1647. coram me. §. Ideoque eo facilius*, & consequenter Comes Alexander effectus secundogenitus potuit ingredi possessionem etiam pro- 5
pria autoritate, & eo non citato ex doctrina Innoc. *in c. ex parte sub n. 3. vers. sed opponenti quod non potest de arbitr.*

Quia cum administratio montis, de quo agi- 6
tur legata, & demandata fuerit secundo genito absque vlla temporis limitatione, sed solum cum substitutione tertio geniti casu deficientiæ illius sibi, *E mancando lui il terzo di età habbia tal cura*, &c. Cuius sanè deficientiæ expressio ex propria eius natura vacationem per mortem significare videtur *iuxta text. in §. hinc nobis*, ibique gloss. *verb. deficientis*, Auth. *de hared. & falcid.* Paris. *cons. 93. n. 9. lib. 2.* Cephal. *cons. 150. num. 15.* Menoch. *cons. 166. num. 342.* Fusar. *cons. 68. numer. 4.* Rota *in Germana Fideicommissi de Corradoris 11.*

Nouembris

Nouembris 1630. *coram Reuerendiss. D.meo Decano in rec. dec.*341. *num.*6. *part.*6. Et propterea allegatæ resolutionis exceptio (non desumptæ ex morte secundo geniti adhuc viuentis, sed ex transitu ipsius ad gradum primogeniti ob deficientiam maioris natu) totaliter dependeat ab interpreta-
7 tione dispositionis Comitis Petri Antonij testatoris, ac proinde non sit adeò clara, & perspicua, vt non possit in dubium probabiliter reuocari sed requirat altiorem indaginem, & maiorem discussionem exposcat: Donec in iudicio ordinario, & petitorio cognita & terminata fuerit possessio Comitis Francisci allegari non valet terminata, & extincta, sed debet manuteneri, vt ad propositum respondit Rota *in Elberen. præstationis annua* 1.*Iulij*, *&* 2. *Decembris* 1616. *coram bon. memor.* Andrea inter *eius impress. dec.*75. *numero* 7. *&* 8. *& decis.* 81. *num.* 3. *in Romana sub collectoria* 17. *Martij* 1645. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Bichio*, §. *qua omnia ad impugnandum*, *& in Romana Parochialis* 23. *May proximi præteriti coram me*, Decisiones verò Celsonen. Parochialis, & Leodien. Præpositturæ *Tongren.* non applicantur, quia loquuntur in terminis Oeconomi, alteriusque temporalis administrationis, cuius possessionis, seu detentionis resolutio, & terminatio clara penitus, & in controuertibilis apparebat.

Minúsve suffragatur prætensio probandi obseruantiam capiendi huiusmodi possessionem sine citatione possessoris, prout continetur in positionibus ab altera parte exhibitis.

8 Quia etiamsi probaretur nullatenus tamen releuaret, aut enim desumitur ex possessione Comitis Alphonsi apprehensæ de anno 1622. & tanquam vnicus actus non potest inducere, obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, *vt responsum fuit in Assisien. emphyteusis* 18. *Martij* 1630. *coram bon. mem. Merlino in rec. de-*
9 *cis.*513.*n.*6.*p.*5. Eoque certius in proposito quo agitur de obseruantia omittendi citationem, quæ vtpote omnino contraria dispositioni iuris nedum ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium 40. annorum Anton. de Butr. *in c.cum dilectus n.*18. *vers. ita & in quantum de consuetud.* Soccin. Sen. *cons.*260.*n.*19.*l.*2. Put. *dec.*15.*n.*4. *l.*3. *in correct.* Aut verò deducitur ex possessione eiusdem Comitis Francisci, & cum ista apprehensa fuerit præuia cessione Odoardi tunc temporis illius possessoris tanquam actus mere voluntarius prætensam obseruantiam inducere non valet, vt tradunt
10 Bursat. *cons.*360.*n.*82.*l.*4. Marcabrun. *cons.*108.*n.*13. *&* 14. Cyriac. *controu. forens. c.*460.*n.*28.

Et ita resolutum vtraque, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Reintegrationis.
Luna 31. *Maij* 1649.

ARGVMENTVM.

In Saluiano, secunda creditoris satisfactione si denegetur reintegratio, datur actio spolij. Calculus probat contra producentem. Interusuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto nõn cõpetit retẽtio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.*

2 *Calculus exhibitus, contra producentem probatur.*

Nec valet amplius impugnari.

3 *Quartum dotale, quod debetur coniugi superstiti* ex Statuto Vrbis lib.1.cap.137. *existentibus filiis communis matrimonij superlucratur ab vxore quoad vsumfructum tantum & acquiritur tunc filiis, vti heredibus patris, non autem ex propria persona.*

4 Statutum Vrbis lib.1.cap.137. *requirit quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relicta, ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui, fuerit facta interpellatio iudicialis.*

5 *Interpellatio hac facta alteri, quam heredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora.*

6 *Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.*

DECISIO LXXXII.

FVit per DD. resolutum dandum esse reintegrationem ad possessionem Domus, de qua agitur Ioann. Baptistæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Quercus filius, & hæres Septimiæ quæ vigore saluiani interdicti per A.C. immissa fuit in possessionem dictæ domus, quovsque ex illius pensionibus satisfieret in summa scutorum 900. pro residuo suæ dotis satisfactus, vt constat ex calculo exhibito, quo mediante Paulusmet fassus fuit exegisse post immissionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum subitus domum scuta 1432. 64. cessante itaque immissionis causa ex satisfactione crediti illi de sancto Petro sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessio- 1
nem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, Pacif. *de Saluian. inspect.*4.*cap.*1. *num.*216. *&* 220. Rota *coram Burats. decis.* 160. *numero* 10. *coram san. mem. Gregor. dec.*254 *n* 1. vbi Add. *n.*6. *in Romana spolij* 9. *Iunij* 1627. *coram bon. mem. Merlino*, *in Tiburtina Castr. S. Angeli* 27. *Iunij* 1642. *coram R.P.D. meo Peutingero*, *& in Bononien spolij* 16. *Martij* 1648. *in* §. *quod spolium coram me.*

Calculus autem prædictus cum fuerit exhibi- 2
tus per Paulum contra ipsum producentem benè probat Bald. *in leg. scriptura* 14. *num.*2. *Codic. de fid. instrum.* Alexand. *cons.*30. *num.*1. *lib.* 1. Rota *coram san. mem. Greg. decis.*238. *num.*5. & ibi Add. *num.* 15. *& in recent. decis.*29. *num.*46. *parte* 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis*, vbi omnes *de exceps.* Felyn. *in cap. imputari num.* 7. *de fin. instrument.* Add. *ad san. memor. Gregor. dict. decis.* 238. *numero* 15. cum aliis relatis per Rot. *in Melenitana canonicatuum* 15. *Nouembris* 1647. *in princ. coram me.*

Neque obstat, quod Paulus adhuc prætendat 3
retinere dictam domum quovsque ex illius pensionibus satisfiat de quarto dotali debito Septimiæ eius matri ex dispositione Statuti Vrbis *lib.* 1.

cap. 131. quia huius ſtatuti vigore quartum dotale fuit ſuperlucratum à Septimia quoad vſumfructum tantum, cum ſupereſſent filij communes ex Thoma eius viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis vti hæredibus patris, non autem ex propria perſona, vt dixit Rota *in deciſ. 117. numero 3. & ſeqq. part. 6. recent. in Romana de Caualeriis* poſt Fenzon. *deciſ. 79. per tot. in Romana fideicommiſſ. de Caſareis 24. Nouembris 1638. coram Reuerendiſſ. Terracinen. & in Romana ſaluiani 1. Iulij 1643. coram Reuerendiſſ. Patre Domino meo Peutingero.*

Nec minus Paulo poteſt competere retentio ob interuſuria dotalia eidem Septimiæ debita occaſione prætenſæ moræ à die interpellationis incurſæ ob non reſtitutionem dicti reſidui dotis iuxta diſpoſitionem Statuti *libro 1. capite* 137. quia in hoc caſu non fuit facta iudicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, vt interuſuria debeantur, Rota *in recent. deciſ.* 106. *numero 5. parte 3. in Romana fructuum dotis 13. Nouembris 1624. coram Remboldo impreſſ. poſt Gilian. ad ſtatut. Peruſ deciſ. 72. numero 9. coram ſan. mem. Gregor. deciſ. 269 numero* 1. & ibi Add. *numero 7. & in Romana dotis* 18 *Febr. 1647. in §. nam cum à prædicta die coram me.*

5 Neque ſuffragari poteſt interpellatio facta Paulo quia cum idem conuentus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora conſtitui hæredes Stephani, de cuius bonis hodie agitur *leg. mora 32. § in bona fidei ff. de vſur. leg. in condemnatione* 134. *§. vnicuique*, ibique Gloſſ. *Digeſt. de regul. iur.* Roland. *conſ.* 38. *n.* 10. *ad fin. l.* 2. Honded. *conſ.* 50. *n.* 34. *l.* 1. Rota *dec.* 182. *n* 6. *& 7. p. 4. t. 2. rec. & in Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *ſub §. &*
6 *hinc profecto coram me.*

Et in omnem caſum dum huiuſmodi credita ratione interuſuriorum non eſſent adhuc liquida, ſed tantum reſeruata in ſententia A.C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiquiditatis Paulo non poteſt competere retentio, Rota penes Buratt. *dec.* 160. *n* 13. & ibi Add *n* 20. poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 130 *n* 8. *in Recanaten. manutentionis* 27. *Iunij* 1642. *in fin. coram R.P.D. meo Cerro, in Tuſculana ſaluiani* 17. *Iunij* 1647. *in §. non tamen viſa fuit, coram R.P.D. meo Veroſpio, & in Romana domus 4 Maij anni præteriti in § fin. coram R.P.D. meo Bichio.*

Fuit itaque reſolutum reintegrationem eſſe concedendam Ioann. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, vtraque parte informante, &c.

R.P.D. CERRO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 28. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Filiatio reſpectu Patris, cum ſit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recenſentur, & per teſtes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confeſſionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio filiationis reſpectu Progenitoris, cum ſit, vel impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones, & coniecturæ admittuntur cum iſtæ ſimul coacernata in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quaſcumque.*

2 *Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem.*

3 *Interuentus perſonalis Patris ad ſacrum Baptiſma filij, inſtando ipſum tanquam proprium filium baptizari, plurimum confert ad probationem filiationis.*

4 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, &c.*

Et quid non ſolum contra parentes ita tractantes, & dominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus.

5 *Formæ ſimilitudo corrobat filiationis probationem.*

6 *Filius concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in concubinam retinebat.*

7 *Teſtes, etiam inhabiles admittuntur ad probandam rem difficilis probationis, vbi non ita de facili poſſint reperiri omnes exceptione maiores, & veritas aliter haberi non poteſt.*

8 *Confeſſio filiationis facta a Patruo conſtituit nepotẽ in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem.*

9 *Confeſſio facta in diuerſo Iudicio, & ad diuerſum effectum, quando eſt adminiculata, probat contra confitentem in quocumque alio Iudicio, & ad quemcumque alium effectum.*

10 *Confeſſiones emanatæ circa ſtatum perſonæ, plures & geminatæ, variari non poſſunt.*

11 *Minuſque reuocari in præiudicium Iuris alteri quæſit.*

12 *Confeſſio emiſſa, quæ omninò dependet à voluntate confitentis, ipſi præiudicat.*

13 *Teſtes informati, veriſimilia deponentes, & concludentes de loco & tempore, in concurſu præferuntur aliis tales qualitates non habentibus.*

14 *Confeſſiones regulariter præualent mille teſtibus in contrarium examinatis.*

15 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè & propriè legitimus.*

16 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proinde ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos coniuges interceſſit.*

17 *Ius repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu cum aliis eiuſdem gradus repræſentatis.*

DECISIO LXXXIII.

LÆlius de Gratianis Franciſci patruus non reuocauit in dubium validitatem ſententiæ Rotalis latæ ad fauorem ipſius Franciſci, ſed illius iuſtitiam, & iterum repetebat, quod ille nunquam probauerit ſe eſſe filium Horatij, Quod tamen etiam hodie DD. reiecerunt, & pro confirmatione ſententiæ reſpõderunt, ea moti ratione, quia cum probatio filiationis reſpectu Progenitoris, vel ſit impoſſibilis, vel difficillima ſolæ præſumptiones, & coniecturæ admittuntur, cum iſtę ſimul coacerua

coacervatæ in hac materia faciant plenam, & concludentem probationem contra quoscunque *cap. per tuas, de probat. leg. si vicinis, Codic. de nup.* Alexander *cons* 88 *sub numero 9. versicul. tamen*
2 *istis non obstantibus lib. 7.* Natt. *cons. 235. num. 1. cum seqq.* Rota *decis 430. numero 13. & 54. part. 5. decis. 314. num. 19. vers quoniam quoad qualitatem, & num. 20. part. 6.* ac admissum fuit in Farfen. bonorum 23. *January* 1647. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Corrado §. quia licet*, & firmatur in Bononien. spolij 16. *Marty* 1648. *coram R. P. D. meo Otthobono §. quod verò.*

3 Coniecturæ enim, & præsumptiones, quæ pro Francisco deducuntur in decisione emissa 7. Februarij 1642. coram Reuerendiss. Patre Domino Rojas, efficaces omnino, & concludentes adhuc Dominis visæ fuerunt.

4 Prima namque ex eo desumpta, quod ille in lucem proditus anno 1613. ex Olympia de Mercadantibus sacro baptismatis fonte ablutus fuit tanquam filius eiusdem Horatij, & vti talis descriptus in libro Baptismali, vt ex partita exinde extracta, Summario Francisci numero 2. vehemens ostendit argumentum filiationis, vt præter deductos in dicta decisione considerauit Rota *in Romana filiationis* 10. *Iunij* 1611. *§. 2. subsequitur, coram bon. memor. Pirouano in Romana de Iauellis* 13. *Nouembris* 1613. *coram bon. memor. Vbaldo, & in Romana de Catalanis* 27. *Nouembris* 1630. *coram bon. memor. Merlino in recentior. decis.* 409. *numero 5. & 6 part. 5.* Eoque magis cum ex depositione secundi testis iuxta 8. *Interrogatorium* probetur in dicto actu personaliter interuenisse eundemmet Horatium Patrem, ipsumque institisse; vt Franciscus tanquam eius proprius filius baptizaretur dicto Summario numero 3. quod proinde plurimum confert ad probationem filiationis, vt in fortioribus terminis tradit Surdus *consil. 5. num. 45.* & dixit Rota *in recent. decis.* 199. *numero 2. versicul. Baptizatio part. 3. & in dicta Romana filiationis dicto §. secundo subsequitur circa finem* ac admisit in *Romana de Bonellis* 28. *Nouembris* 1614. *coram bon. mem. Vbaldo, §. 1. versic. Nam coniectura.*

Secunda ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, quod Franciscus esset filius Horatij, & tanquam talis ab eo educaretur, alimentaretur, ac denominaretur, vt deponunt Testes, Summario dicto numero 13. efficax pariter, & valida non solùm contra Parentes, ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus deducta fuit per Rotam *decis. 472. num. 8. versicul. verum etiam 1. part. dicta decis.* 409. *numero* 10. & pleniùs dicta *dec.* 430. *numero 67. & num. 68. parte quinta, & dictu decis. 314. num. 3. part 6. recentiores, ac in dicta Romana Filiationis, §. Tertio conuincitur.*

5 Tertia ex formæ similitudine probata per Testes, Summario numero quarto, licet vtplurimum fallax de se sola non releuet iuncta tamen, cum aliis illas corroborat, & adminiculatur, vt dixit Rota *dicta decis. 314. numero 10. part. 6. recentior.*

Quarta deprompta ex aliis pluribus Testibus concludentibus Olympiam è statu meretricio transitum fecisse ad concubinatum cum solo Horatio, quodque tempore conceptionis, & natiuitatis Francisci ad illam nemo habebat accessum præter ipsum Horatium, qui eam domi ab eodem conductæ, & sitæ è conspectu propriæ habitationis ad meliorem illius custodiam amore maritali retinebat, ibique alimenta, & alia necessaria dietim subministrabat sub spe illam ducendi in vxorem, prout tandem in articulo mortis eam duxit eodem Summario num. 9. & 10. Ex 6
quo propterea necessaria resultat iuris præsumptio, quod Franciscus verè sit Filius Horatij illam pro concubina retinentis secundum Gloss. magistr. *in cap. Michael de fil. presbyt.* quam sequitur Alex. *consil. 157. num. 2. versic. tamen non ita præsumitur, lib. 5.* aliique relati in dicta decis. R. P. D. mei Royas, *§. quinta elicita*, idemque tenuit Rot. *dictu decis. 314 num. 14. part. 6.* ac admissum fuit in dicta Farfen Bonorum, *§. nam testes.* Et licet nonnulli ex præfatis testibus patiantur aliquas exceptiones personales, quia tamen agitur de re, in qua non est, ita facile reperire testes omni exceptione maiores, & veritas aliter haberi non potest ad eam probandam admittuntur testes etiam inhabiles ad textus 7
in *cap. veniens il 2. in fine de Testibus*, & præter adductos in *dicta decisione, §. nec obstant exceptiones*, in puncto responsum fuit in supra allegata Romana filiationis coram bon. me. Pirouano, *§ final. & in d. dec. 314. n 27. p 6. rec.*

Quinta denique resultans ex propriis confessionibus eorundemmet Lælij, & Octauij Patruorum tam extraiudicialibus, ex quo post mortem Horatij ipsi solicite affectarunt Francisci curam, Summario numero 5. & passi fuerunt ipsum possidere hæreditatem paternam, quæ aliàs ad eos spectasset: quàm iudicialibus agendo contra eundem Franciscum vt filium, & hæredem Horatij, & contra ipsum obtinendo mandatum executiuum pro debito hæreditario illius, quod deinde exequi curarunt super quadam Domo pariter illius 8
hæreditaria, eiusque pretium consequuti fuerunt, eodem Summario numero 6. 7. & 8. tanquam omnibus aliis validior, & se sola sufficiens illum constituit in quasi possessione filiationis contra ipsos Lælium, & Octauium Patruos ita confitentes, & illum pro tali denominantes ad *textus in leg. cum precum, Codice de liberal. caus.* vt ad propositum tradunt Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. num. 23.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 653. numero 71. & cap. 754 numero 32.* cæterique adducti in *dicta decisione §. Quarta, & quæ omnes*, & præter ipsos faciunt deducta per Alex. *consil. 181. numero 8. lib. 7.* Paris. *consil. 10. num. 89. cum seqq. lib. 2.* Natt. *consil. 59. num. 15. lib. 1.* Petr. *de fideic. q. 11. n. 299.*

Nec releuat, quod huiusmodi confessiones factæ fuerint in alio iudicio ad alium finem, & effectum quodque fuerint reuocatæ, & non præiudicent in non dependentibus à voluntate confitentium:

Quia vltra aliàs responsiones datas in dicta de- 9
cisione Reuerendiss. Patris Dom. Royas, confessio facta in diuerso iudicio, & ad diuersum effectum, quando prout hic est adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio, & ad quemcumque alium effectum, vt respondit Rota in Romana Fideicommissi de Gui- 10
dis 28. Iunij 1630. coram Eminent. Domino Cardinali Hieronymo Verospio in *recentior. dec. 338. num. 7. part. 6.* Et cum confessiones de quibus agitur emanauerint circa actus filiationi proportionabiles, & proprios, ac circa statum personæ Fran-

cifei, sintque plures, & geminatæ variari non potuerunt *leg. ingenuum cum ibi notat, Digestis de stat. homin.* Alexander *consil. 35. num. 13. libr. 7.* cum aliis
11 per Gratian. *disceptat. forens. cap. 869. n. 1.* Minusvè reuocati in præiudicium iuris ipsi Francisco acquisiti, Gloss. *final. in dicto cap per tuas*, ibique Felin. *num. 14. versic. quia sicut, de probat.* Surdus *consil. 169. num. 8.* Gratian. *vbi supra cap. 116. num. 5.* cum euncordantibus congestis in *Auenionen. Alimentorum 28. Iunnary 1647. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Corrado, §. nam assertio, vers. Nec deinde, & §. quoniam assertiones*, provt nec reuocatæ
12 fuerunt, & præsertim ab Octauio, de cuius hæreditate agitur, imò ab vtroque effectuatæ per supradictam crediri exactionem; Nee dicuntur emissæ circa non dependentia à voluntate confitentium, quia exinde non prætenditur, quod Franciscus efficiatur filius Horatij, sed deducuntur ad effectum probaodi veritatem eius filiationis, quod omnino dependet à voluntate confitentis ipsique præiudicat, vt beoè respondetur in altera decisione *nec obstat quod confessio.*

Cæterum iterum DD. dixerunt non obstare depositiones testium pro Lælio examinatorum. Tum quia detecti fuerunt non informati, inuerisimilia deponunt, conuincuntur de mendacio, & non percutiunt tempus conceptionis, & natiuitatis Francisci; Tum etiam quia in concursu cum illis aliis pro
13 Francisco examinatis numero pluribus, melius informatis, verisimilia deponentibus, & coocludentibus de loco, & rempore, noo sunt attendendi cum magis sit credendum præfatis testibus Francisci tot meliores qualitates habentibus, vt singulas ponderando responsum fuit in dicta decisione §. *minus obstat, quod probatio cum quatuor seqq.* Ideoque præsertim iunctis supra pondetatis confessionibus, quæ regulariter præualent mille testibus in contrarium
14 examinatis, per ea quæ tradunt Aym. *cons. 61. n. 3. vers. Confessio enim*, Gabr. *de testibus concl. 4. n. 45.* bon. mem. Butart. *decis. 317. n. 8.*

Firmata igitur filiatione Francisci per subse-
15 quens matrimonium inter dictos Horatium, & Olympiam eius Progenitores contractum anno 1621. effectus fuit verè, & propriè legitimus, §. *primo Auth. quibus mod. natur. effic. legit.* Ias. *in leg. generaliter § cum autem n. 9. Codice de instit. & substitut.* Rip. *in leg. si vnquam num. 86. Codice de reuoc. donat.* Honded. *cons. 72. num. 26. lib. 2.* Lup. *de illegit. comment. 4. §. 3. n. 1. cum seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 1. tit. 12. sub num 4.* Gabriel. *de legitimat. concl. 1. num. 18 cum seqq.* aliique adducti in dicta decisione §. *quod verò.* Ac habilitatus ad succedeodum proinde ac si vsque ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset dum nulla causa impedimenti inter ipsos coniuges intercessit, *leg. nemo quis, vers. Neque enim, Codic. de nat. liber.* Hood. *dicto cons. 72. num. 27. lib. 2.* Ita vt proinde ipsi ritè, & rectè concessa fuerit immissio pro medietate hæreditatis dicti Octauij Patrui in concursu cum
16 Lælio altero Patruo succedendo in stirpes iure repræsentationis eiusdem Horatij Patris, & respecti-
17 uè germani fratris præfatorum Octauij, & Lælij iuxta claram dispositionem textus in §. *si igitur, Auth. de hered. ab intest.* vt probatur in eadem decisione §. *Tota difficultas.*

Ad ea vero, quæ longa serie in contrarium deducta fuerunt, vel plenissimè satisfactum fuit tam in prædicta decisione R.P.D. mei Royas, quam in aliis decisiooibus contra Atrauantem emanatis coram eodem 29. Maij 1643. & coram R.P.D. meo Meltio 11. Decembris 1648. vel non indigeote responsione.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Roias.
Æsculana Hæreditatis.

Luna 7. Iunij 1649.

ARGVMENTVM.

Immissus iustè à Iudice in possessionem debet manu teneri. Quis ordo in successione Fratrum seruetur. An fœminæ dotatæ, à successione per Statutum exclusæ, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni resoluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, licet infra legitimu temporu interposita, cum non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam.*

Attentu præsertim sententia validitate, & iustitia.

2 *Immissus in possessionem auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri.*

3 *In fratris successione, sorores vtrique coniuncta preferuntur fratri consanguineo.*

4 *Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna.*

Et est regula generalis.

5 *Statutum excludens fœminas dotatas, à dotantium successione attendi debet, & præualet Iuri communi, in territorio statuentium.*

6 *Ambigitur inter DD. an sub huiusmodi exclusione comprehendantur bona, quæ ex materna linea prouenium, & referuntur qui tenent negatiuam.*

7 *Referuntur qui stant pro affirmatiua.*

8 *Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex testamento, quam ab intestato ac alia quauis causa prætendere possint, &c. clausulis amplissimis, & generalibus concepta. Resoluitur in pactum de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate, nullum Ius, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat.*

9 *Stipulatio in actu facta pro hæredibus, illis etiam suffragari debet.*

10 *Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta. & nondum quæsita, super qua nullum Ius, nec in re, nec in spe, renuncianti competebat.*

11 *Odium conceptum contra virum, ob transitum ad secunda vota, non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos.*

12 *Renunciatio alicuius, quantumuis ampla, non excludit renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota.*

13 *Renunciatio materna non valet præiudicare filiis venientibus ex persona propria, ob precedentiam matris.*

14 *Declaratur non procedere, quando mater renunciauit, excepta dote, hoc enim casu renunciatio*

per

*per ipsam facta, nocet filiis, quamuis ex pro-
pria persona, & mater decesserit antequam sic
delata successio.*
15 *Eoque magis, dum renuntians promisit pro se, &
Heredibus.*

DECISIO LXXXIV.

QVamuis à mandato de manutenendo per
A. C. ad fauorem Fulchi de Fulchis decreto
fuerit infra legitima tempora interposita appella-
1 tio, cum tamen illa non fuerit infra biennium
prosequuta, ideo resolutum fuit constare de re
iudicata præfati decreti ad textus in *cap. personas,
& cap. cum sit Romana de appellat. clement. sicut
eodem tit.* Alexander *cons.164. num.2. lib.2.* Cassad.
decis.6. numero 18. de app. Crescent. *decis.8. eodem
titul.* Rota *decis.11. num.2. decis.69. num.8. part.6.
recep.* attenta præsertim illius validitate, & iusti-
tia, validitas enim non reuocatur in dubium, iu-
2 stitia vero oritur ex eo quod dum dictus Fulchus
in possessionem bonorum, de quibus agitur im-
missus fuerit auctoritate Iudicis ritè, & rectè pro-
cedentis eidem denegari non poterat manutentio,
leg. iustè possidet, vbi DD. *ac acquir. possess.* Rota
*decis.589. numero 7. part.2. recentior. & part.5. de-
cis.129. numero 1. & dec.27. post pacific. de Sal-
uian. interdict.* Caual. *decis.24. numer.1. & dictum
fuit in Romana Manutentionis de Cecchinis 8. Iunij
1646. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Ottho-
bono, & coram Me in Romana Saluiani 18. Februar.
1647. & 15. Iunij 1648.*
3 Nec prætendi potest quod huiusmodi immissio
Fulcho concessa fuerit iniusta dum agebatur de
successione fratris in qua præferendæ erant illius
sorores vtrinque coniunctæ excluso d. Fulcho fra-
tre consanguineo, vt expressè cauetur in Auth.
*defuncto, & ad Senat. consul. Tertull. auth. cessan-
te, Codic. de legit. hered.* & Auth. *itaque re com-
mun. de success.* Bart. *in leg. coniuncti num.61. Dig.
de legat.3.* Ias. *cons.143. numero 8. versicul.2. lib.4.*
& dixit Rota *coram Durand. decis.36. num.27. &
decis.111. numero 9. ac in Firmana fideicommissi 28.
4 Nouembris 1646. coram Reuerendiss. Patre Domi-
no meo Otthobono, & coram me in Rauennat. here-
ditat. 23. Ianuarij præteriti.* Eoque magis quia dd.
bona proueniunt ex hæreditate materna, & ideo
intrat regula generalis quod frater consanguineus
succedat fratri in bonis quæsitis à linea paterna,
vterinus verò à linea materna iuxta Gloss. *commu-
niter recept.* in Auth. *post fratres, in verbo filij, Co-
dice de legit. hered.* Bart. *in tract. de success. ab in-
testat. num.8. ad fin.* & Durand. *d. dec.36. num.27.*
idcirco in dd. bonis prouenientibus ex linea mater-
na prædictus Fulchus vti frater consanguineus nul-
lam prætendere poterat successionem, cum illa de-
ferenda esset ad sorores vtrinque coniunctas fra-
tris prædefuncti.

Quoniam stante dispositione statuti Asculani
lib.1. c.5. vbi fœminæ dotatæ, vel à patre, vel à fra-
tre siue ex illorum bonis excluduntur ab illorum
successione cuius vigore hæreditas Vincentij in-
5 testati defuncti defertur ad Fulchum fratrem con-
sanguineum exclusis sororibus illud attendi de-
bet, ac præualet iuri communi in territorio sta-
tuentium *leg. omnes populi, Digestis de iust. & iur.*
Cephal. *cons.191. num.9. versic. cum statutum, &
seq.* Rota *in Bononien. diuers. decis.1 num.2. versic.*

nam vbi adest statutum, & decis.14. num.46. ac di-
ctum fuit in *decis.36. num.43. part.5. recent. cum
vulgaribus.* Et licet inter Scribentes disceptetur 6
an sub huiusmodi exclusione comprehendantur
bona, quæ ex materna linea proueniunt, nam ne-
gatiuam opinionem tenuit Castr. *in auth. itaque
mortuo sub num.2. vers. in contrarium, C. commun.
de success. & cons.191. num.1. lib.2.* Gabr. *cons.6.
n.5.* circumscriptis prædictis cum seq. Cialin. *con-
trou. forens. lib.1. cap.80. n.2. versic. & quamuis* Pe-
regr. *decis. Petan.75. num.1. cum seqq.* Mart. *de suc-
cess. legal. p.3. quæst.4. art.4. num.5.* Donat. Anton. de
Martinis *quotid. resol. lib.1. cap.7. num.9. & n.10.* Blas.
Michelot. *tract. de fratr. part.3. cap.13. numero 33.*
Franc. *decis.99. n.1. & 2. & per tot.* & tenuit Rota
*coram Caual. decis.50. num.2. & decis.167. num.18.
& 19. part.6. rec.*
Contrariam verò sententiam latè tuetur Anton. 7
de Rossell. *de success. ab intest. numero 167. vers. ad
vnum,* Socc. sen. *consil.89. num.5. & per tot lib.4.*
Ruinald. sen. *consil.251. per tot.* Ruin. *consil.37.
numero 10. & numero 13. lib.3.* Menoch. *decis. 36.
numero 11.* Couarruu. *de success. ab intest. numer.8.
versicul. verum extante,* Capreol. *eodem tract. lib.3.
numero 131.* Batt. *eodem tractat. lib.18. titul. quo-
modo collateral. succed. numero quinto, versicul. certè
si per Statutum Fland.* Tort. *ad statut. Papiæ cap.96.
numero 15. cum seqq. vsque ad numerum 47.* Larat.
consil.8. num.18. versic. & licet. Peregrin. *decis.13.
numero 6. post medium versicul. qua ratione,* & ad-
misit Rota *decis.206. numero 27. versicul* & Castr.
part 6. recent. Nihilominus quicquid sit de veri-
tate vtriusque opinionis DD. existimarunt nullo
modo dd. sorores admittendas esse ad successio-
nem fratris prædefuncti attenta illarum amplis-
sima renunciatione, vbi expressè, & generaliter
renunciarunt omnibus bonis paternis, maternis,
& fraternis, quæ quomodocunque, & qualiter-
cunque tam ex testamento, quàm ab intestato,
ac alia quauis causa prætendere possint ad fauo-
rem Galeatij patris, & Vincentij fratris, ac illo-
rum hæredum quocirca dum agitur de successio-
ne Vincentij prædicti cui expressè renunciatum 8
fuit vtique ambigendum non est quin non sint
dictæ sorores ad illam admittendæ stante dicta re-
nunciatione amplissimis verbis concepta, quæ
cum fuerit facta ad fauorem patris, & fratris tunc
viuentium resoluitur in pactum de non succeden-
do eidem in quorum hæreditate nullum ius dictis
sororibus tunc competebat, nec competere po-
terat ob dotem receptam *leg. post emancipationem,
§. illud*, vbi Bart. *numero 2. & 3. Digestis de lib.
caus.* idem Bart. *in leg. fin. in vltima quæstione nu-
mero 18. Codice de pact.* Buratt. *decis.333. numero
primo*, quæ renunciatio cum stipulata fuerit etiam
pro hæredibus illis etiam suffragari debet. Rota
decis.393. numero 1. & num.2. parte prima diuers. & 9
part.1. recentior. decis.587. num.2. & num.3. Greg.
decis.85. num.1. cum seqq. Buratt. *decis.310. num.7.
ac dec.894. num.4.*
Nec dicatur huiusmodi renunciationes cor-
ruere ex defectu insinuationis, quia cum in ipsis
renunciatum non fuerit hæreditatibus certis, &
iam delatis, sed incertis, & nondum quæsitis su-
per quibus renunciantibus nullum ius compete- 10
bat, nec in re, nec in spe opus non erat aliqua
insinuatione, vt tradit Baldus *in leg. illud num 41.
versicul. quid ergo, C. Sacros. Eccl.* Gabr. *consil.6.
numero 3. cum seqq. volum.2.* Gratian. *disceptat.13.*

num.20. cum seq. & alij coogesti pet Bitratt. *decis.* 333 *num.3. & num.4. & decis.12.n.12. ac dec.310. pariter n.12 p.6. recentiores.*

Nec tefert quod matcr iuxta euius voluntatem renunciationes factæ foerint odio habuit secundas nuptias Galeatij viri, adeo vt hac de causa illum priuauit medietate vsus fructus bonorum eidem relicti: proindeque dicendum est dictas renunciationes suffragari non posse Fulcho ex dicto secundo matrimonio procreato, ac sub eodem odio comprehenso, quia odium conceptum contra vi-
11 rum ob transitum ad secunda vota noo extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos vt firmat Thesaut. *dec.170.num.16.& num.32. versic.& ex hoc videtur mulieri de legitim. lib.3. tit.1. q.21. num.24.* Gregor.*decis.173.num 4* & admisso etiam quod odium prædictum considerari possit in Fulcho ex dicto matrimonio suscepto, hoc tamen non efficit vt renunciationes illi non suffragentur dum stipulatæ fuerunt ad fauorem Vincentij, & eius hæredum prout est Fulchus qui ab intestato succedit ex supra adductis,

12 Minus obstat, quod renunciatio quantumuis ampla non excludat renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota, & benè declarat Faber. *in Codice lib.5. titul 5. de secund.nupt. diffinit.15. numero 6.* Fontanell. *de pactis nupt.clausul.5.* Gloss.8. *part.4. numero 40. cum seqq.* qui alios refert, quia lucrum prouenicns ex transitu ad secunda vota consistens in medietate vsusfructus noo spectabat ad sorores renunciantes, sed ad Vincentium fratrem, ideo effectum fuit dictum lucrum de hæreditate ipsius cui dum expresè renunciarunt remanserunt inhabiles ad succedendum, & animaduertit Fontanell. *loc.cit.n.44.in fine.* Merlin. *de legit. lib.3.tit.1.q.21.n.24.*

Demum non afficit quod hodie Cotinda filia
13 Virginiæ renunciantis ob præcedentiam matris veniat ex persona propria, ideo illi nullo modo
14 obstare deberet renunciatio materna ex adductis per Gratianum *disceptat.785. numero 21:* quia non procedit quando mater renunciauit excepta dote, hoc enim casu renunciatio per ipsam facta nocet filiis quamuis ex propria persona, & mater decesserit antequam sit delata successio, vt tradit Roman. *in l.qui superstitis vol.4. versicul. quod limita, Digest. de acquir. hæred.* Castrens. *cons.419. in fine versicul.4. principalis,* Ruin. *consil.181. n.7.* Surdus *consil.355. num.42. versic. tertio responde-*
15 *tur, & numero 43.* Michelot. *de fratribus part.3. cap.12. numero 38.* eoque magis dum renuncians promisit pro se, & hæredibus, vt firmat Surdus *dicto consil.355.num.40.& num.41.* Thesaur.iunior. *lib.2. quæst.90. num.5.* Noal *de transmiss. consil.73. numero 5.*

R.P.D. Celso.

Meleuitana Hæreditatis.

Veneris 28. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Saluianum, quando intret, & quibus concurrentibus. Clericus, quam dispositionem habeat in fructibus beneficij. Immissio ex remedio *l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll.* quando habeat locum.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum intrat, vbi est clausula constituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis.*
2 *Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem.*
3 *Et etiam pro consequendis bonis donatis.*
4 *Clericus, cessante fraude potest disponere de fructibus Beneficij per viam contractus, & donationis.*
5 *Beneficiatus habens administrationem in vita, æquiparatur vsufructuario.*
6 *Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus.*
7 *Altari qui seruit, de altari viuere debet.*
8 *Immissio* ex remed. l. fi. C.de ed.Diu. Adr. toll. *conceditur ad exhibitionem testamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres.*
9 *Exceptio de Iure tertij non admittitur in Iudicio possessorio.*
10 *Legatarij tenentur capere de manu Hæredis.*

DECISIO LXXXV.

SEntentiam Rotalem, per quam Andreæ Vassallo conceditur immissio in bonis Bartholomæi fratris, dixerunt Domini, esse confirmandam; Siquidem constat de donatione ad eius fauorem facta cum clausula Constitut. necnon hypotheca & obligatione omnium bon. mobilium, & stabilium pro illius obseruantia, cuius vigore, concurrentibus extremis intrare saluianum probat textus in *leg.1.* vbi Bart. *Digestis de salu. interd. leg. 1. Codice de precar.& salu.* Aretin. *in §. item Seruiana numero 9. instit. de actio.* & in his terminis dixit Rota *decis. 192. numero 2. post Pacif. de salu. & in recent. decis.539. num.1. part.4. decis.308. in princip. & decis.578. num.1. pars.5. & decis.205. per tot. part.*

Dari autem saluianum, etiam contra tertium titulo possidentem, notat gloss. *in leg. verbo vtile, Digestis de salu.* Rol. *consil.14. num.1. lib.1.* Menochius *de adipisc. rem.3. num.57.* Pacific. *de salui. insp.1.cap.7.n.14.* Rota *coram Seraph. dec.935.n.3.* & etiam pro consequendis bonis donatis *d. decis. 308. n.3.p.5 in rec.*

Quibus stantibus non intrat spolium, sub prætextu, quod eadem bona præsumantur acquisita ex fructibus beneficij, quod retinebat Bartholomæus in Ecclesia Cathedrali Meliten. cum possit Clericus, cessante fraude, de illis disponere per viam contractus, & donationis iuxta glossam communiter recept. *in cap. præsenti, verbo reseruari ff.ord in 6.* Abb. *in cap. ad hoc, num.4. vers. sed quando de testamentis, & in cap.cum constet num.5. de pig. & aliis cautel.* Redoan, *de rebus Eccles. non alien.q.1. cap.5. in princ. fol. mihi 282. & cap.14. num 2.cum seqq. & cap.16. à num.1.* Molin. qui affirmat, semper vidisse, ita pronunciari, *de primog. Hisp. lib.2. cap.19. num.33. & 34* alter Molin. *de iust. & iur. disp.148. vers. secunda conclusio,* Sarmient. *de redd. Eccles. part.4. cap.4. numero 5. in fin. & num. seq.* Azor. *institut. moral.2. part. lib.7. cap. 9. quæst.5.* Garz. *de benef. part.2. cap.1. num. 10.* Lotth. *de re benef.lib.2.quæst.36.num.45.* Corn.*cons.313.n.2. lib.3.* Petr.Nunez *resp.19.num.7.* Rota *coram fa.me. Gregor. dec.401. num.1.* Beneficiatus enim habens

admini

administrationem in vita æquiparatur vsufructuario, Clar. *lib. 3. sent. §. testamentum quæst. 28. n. 8.* Barbosa *in cap. præsenti eodem num. de off. ord. in 6.* Bellon. *cons. 1. n. 2 cum seqq.* Rota *dec 41. n. 2. cum seqq. de probat. in antiq.* & coram Seraphin. *dec. 594. n. 7.*

Vlterius ex testibus formiter examinatis constat Bartholomæum, non solum possedisse bona beneficij, sed etiam patrimonialia, & fuisse solitum lucrari ex industria licita; itavt præsumendum sit, consumpsisse fructus beneficij in alimenta, & alias impen. necessarias excedentes redditus eiusdem beneficij, provt deponunt iidem testes, & de bonis patrimonialibus, & industrialibus disposuisse, quod
6 vtique facere potuit iuxta notat per Abb. *quæst 4. num. 14.* Soccinus *cons. 91. col. 3. n. 3. vers. secundum quod præsupponitur, lib. 3.* Alex. *cons. 119. num. 3. cum seqq lib. 7* cum pluribus adductis per Surdum *de alim. quæst 12. num. 11. & seqq.*

7 Et ratio est quod, qui Altari seruit de Altari viuere debet *cap. cum secundum Apostolum de preb.* Innoc. *in cap. Episcop. n. 1. eodem tit.* Abb. *in c. 1. n. 3. de magistr.* Menoch. *de arbitr. cas. 195. n. 5.* Rot. *coram Verall. dec. 306. n 4. & in rec. dec. 50. n. 17 p. 7.*

Eoque faciliùs Domini pro confirmatione responderunt, quia idem Andreas vltra prædictam
8 donationem exhibet etiam testamentum præfato Bartholomæo conditum non vitiatum nec cancellatu, in quo ipse reperitur institutus hæres, itavt bene propterea illius vigore fuerit concessa immissio ex *rem. leg. finali, Codice de edict. Diu. Adr. toll.* Contard. *in l. vnica in ampliat. seu quasi, n. 98. Cod si de mom poss.* Salust. *in prax. lib. 2. cap. 5. n. 1.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. num. 16.* Rota *coram san. mem. Gregor. dec. 206. num. 1, in rec. decis. 140. eodem num. part. 6.*

Non obstat exceptio, quoad legata facta ab eo-
9 dem Bartholomæo, nam illa, vti de iure tertij, non admittitur in hoc iudicio, Alex. *in dicta lege finali, num. 23. circa medium. vers. secus si allegatur. Cod. de edict. D. Adr. toll.* Peregrinus *de fideicommissis art. 38. num 46.* Rota *in Foroliuien. de Monsignanis 3. Iunij 1602. coram Penia*, & tamen est certum quod legatarij tenentur capere de manu hæredis,
10 *cap. Raynaldus*, vbi Gl. & DD. *de test.* Rota *cor. Duran. dec. 62. num. 8. cum seq. & in recentiores, dec. 315. n. 5. part. 5.*

Ex quibus, & aliis latè deduct. in decisionibus reuerendissimi Patris Domini mei Royas responsum fuit pro confirmatione sententiæ Rotalis, altera tantum, &c.

R. P. D. MELTIO.

Romana locorum Montium.

Veneris 3. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa. Loca montium subrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quam aliã, quibus subrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Causa efficitur deserta si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res iudicata, ac si non fuisset interposita appellatio.*

2 *Appellans, si causam non prosequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare.*

Ac proinde illa exequi debet.

Etiam instantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit.

Eoque facilius attenta validitate, & iustitia sententia.

3 *Validitas sententia probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione, mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium.*

4 *Monitorij reproductio non requiritur de essentia, vbi pars citata comparet.*

5 *Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali executione monitorij.*

6 *Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis:* facto realiter ac tenoris, &c. *productionem realem denotantibus.*

7 *Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis.*

8 *Loca montiũ fideicommisso subiecta in extractione conuersa in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis, & oneribus, obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem.*

9 *Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam remissionem vigore* leg. fin. Cod de Ed. Diu. Adr. toll.

10 *Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem iuribus, & prærogatiuis, perinde habentur fideicommissaria, ac si onus, & vinculum dicti fideicommissi, illis à principio adiectum fuisset.*

11 *Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit.*

12 *Primogenitura vinculum diuturna obseruantia declaratur.*

13 *Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudem.*

14 *Donatarius vniuersalis, ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis.*

DECISIO LXXXVI.

TVlit A. C. de anno 1639. sub die 22. Augusti sententiam immissionis in possessionem vigintiquinque locorum Montium communitatis secundæ, & tertiæ erectionis ad fauorem D. Fabij Columnæ vti fideicommissarij q. Alphonsi eius patrui, contra Ecclesiam sanctorum Ambrosij, & Caroli de Vrbe dictorum locorum tertiam possessricem, quæ licet appellauerit, appellationem tamen prosequi, & fatalia iam elapsa prorogari nunquam curauit. Defuncto dicto Fabio DD. Marius & Dominicus Columna tanquam fideicommissarij prædicti Alphonsi, & eiusdem Fabij filij, & hæredes prætendentes dictam sententiam fecisse transitum in iudicatum, obtinuerunt illius executionem mihi committi à signatura iustitiæ, quæ

reſcripſit eum ſolita clauſula *conſtituto de re indi-
cata*, ad cuius reſcripti formam poſito hodie du-
bio, an conſtet de re indicata, fuit per Dominos
affirmatiuè reſponſum, ſiquidem à ſententia lata
ſub dicta die 22. Auguſti 1639. licet fuerit appel-
latio interpoſita die 7. Octobris eiuſdem anni, ta-
1 men quia commiſſio appellationis non fuit impe-
trata, & ſi impetrata dicatur, non docetur de ci-
tatione facta ad dicendum contra intra annum,
imo lapſum fuit integrum decennium abſque eo
quod in cauſa quidquam actum fuerit, ſiue aliqua
fatalium prorogatione, vtique appellatio effecta
fuit deſerta, & ſententia ipſa fecit tranſitum in
iudicatum perinde, ac ſi ab ea appellatum non fuiſ-
ſet *cap. cum ſit Romana extr. de appell. clem. ſi ap-
pell. clem. ſi appellationem eod. tit. lib. 1. & lege fin. &
Authent. ei, qui, Cod. de tempor. & repar. appell.*
Rota *coram* Put. *dec. 28. lib. 2. & in recent. dec. 4*4.
num. 3. part. 5. & ex ſimilibus circumſtantiis pro re
indicata reſpondit Rota coram reuerendiſſimo Do-
mino meo Decano in alia ſimili cauſa inter eoſ-
dem Doctores Columnenſes, & excellentiſſimum
D. Principem Burgheſium, *vt ex deciſione coram d.
reuerendiſſimo Domino meo Decano emanata ſub* 15.
Februarij 1641. & idem comprobatur *in Aquilana
Iuriſpatronatus 4. Iunij* 1646. *coram reuerendiſſimo
Patre Domino meo Corrado, §. quia cum ab eo tem-
2 pore citra*, vbi declaratur, quod appellans ſi cau-
ſam non proſequatur videatur ab appellatione re-
cedere, & facto proprio ſententiam confirmare, *&
in Peruſina bonorum* 18. *Iunij* 1649. *coram eodem,
§. 1. & in aliis*, ac proinde illa exequi debet *leg. poſt
rem iudicatam, D. de re iudicat. leg. 1. Cod. eodem, l.
finali, Cod. de execut rei indic.* Rota *in recent. de-
ciſ. 601. num. 2. verſ. & conſequenter, part. 4. tom. 3.*
etiam inſtantibus hæredibus Fabij, ad cuius fauo-
rem ea lata fuit, *leg. ſi à te, §. Iulianus ſcribit, l. ſi
mater, §. idem Iulianus, l. exceptio rei indic. D. de ex-
cept. rei iudic.* Gloſſa *in l. & an eadem in verb. per-
ſonarum eod. tit.* Alex. *in l. ſæpè n. 69. verſ. vna eſt,
D. de ſent. & re iud.* eoque facilius attenta validita-
te, & iuſtitia dictæ ſententiæ, Rota *in Aſculana
hæreditatis 7. Iunij* 1649. *coram reuerendiſſimo Pa-
tre Domino meo Roias in princip.*

Validitas probatur ex ipſo proceſſu, in quo con-
3 ſtat de iuriſdictione, mandatis, & citationibus ac
obſeruatione terminorum ſubſtantialium iuxta de-
ciſionem Verall. 262. *part. 1.* Obiecta autem nul-
litas ex prætenſo defectu monitorij, illiuſque re-
productionis viſa fuit irreleuans, nam reproductio,
vltra quod non requiritur de eſſentia vbi pars ci-
tata comparet, Caputaquen. *dec. 112 part. 1.* Rota
*dec. 16. de indit. in antiq. dec. 447. num. 3. part. 1. di-
uerſ.* Lancell. *de attent. 2. part. cap. 4. in præfat. à nu-
4 mero 128. vſque ad* 142. & comprobat Modern.
de cit. cap. 16. num. 64. Rota *coram ſanct. mem. Gre-
gor. XV. dec. 37. num. 2. & ibi adden. n. 9.* Ex com-
paritione enim citati reſultat ſufficiens probatio
5 monitorium fuiſſe ritè, ac rectè executum, quod
ſufficit, cum alia ratione reproductio non requira-
tur, quàm ad effectum reddendi certum iudicem
de vera, & actuali executione monitorij Caput-
aquen. *dicta dec. 142. n. 1.* & bene Gratianus *diſcept.
forenſ. cap. 639. num. 1. cum ſeqq.* Viſum etiam fuit
Dominis reproductionem realem adeſſe, cum illa
optimè deducatur ex productione facta à Curſore
ſub illis verbis facto realiter, ac tenoris denotanti-
bus productionem realem, Gratianus *diſcept. forenſ.
cap. 121. n. 33. add. ad Greg. XV. dec. 59. n. 13.* Rota
in Ferrarien. bonorum 9. Maij 1594. *coram Lancell.
& Vrbeuetana fideicommiſſi* 16. *Nouembris* 1619.
coram bon. mem. Coccino.

Iuſtitia dictæ ſententiæ ſatis etiam eſt euidens: 6
nam non controuertitur inter partes, quod Al-
phonſus Columna donauerit ſuam tertiam partem
Caſtri Rubiani Mario ſeniori eius germano fratri,
cum fideicommiſſo ad fauorem primogeniti, ſiu
minus ſecundogeniti, ſeruato perpetuo ordine pri-
mogenituræ, & quod eadem pars Caſtri fuerit de-
inde vendita D. Carlo Barberino bon. me. pretium-
que inde redactum ſubrogatum pro fideicommiſſo
ordinato in dicta dotatione in tot locis Mon-
tium, quibus ſic ſtantibus cum Marius, & Mutius
eius primogenitus prædeceſſerit Alphonſo dona-
tori, ſicque factus fuerit locus fideicommiſſo ad
fauorem Fabij ſecundogeniti, vtique immiſſio ei- 7
dem Fabio conceſſa vigore fideicommiſſi in d. do-
natione contenti fuit iuſta, & conſequenter venit
hodie exequenda ad inſtantiam Marij iunioris, &
Dominici eius filiorum, ac hæredum *leg. ſi à te,
§. Iulianus ſcribit, D. de except. rei iudic.* Innoc.
in cap. quamuis ſub num. 2. verſ. alias res iudicata,
vbi etiam Imol. *ſub n. 1. verſ. & aduerte de ſent. &
re indicat.* Pancyrolus *conſ. 13. ſub num. 9. verſ. &
licet amplius non viuant cum ſeqq.* Surdus *conſ. 312.
n. 12. verſ. & ratio eſt,* Modern. Neapol. ad Peregr.
art. 53. fol. 558. col. 1.

Quibus non aduerſatur, quod immiſſio con-
ceſſa fuerit contra loca Montium Communita-
tum ſecundæ, & tertiæ erectionis, quæ libera eſſe
prætenduntur ex quo loca prouenientia ex pretio
Caſtri ſint primæ erectionis. Quia ex datis in ſum-
mario DD. Columnenſium apparet dicta loca pri-
mæ erectionis extracta fuiſſe, illaque conuerſa in
emptione aliorum locorum ſecundæ, & tertiæ
erectionis cum eiſdem vinculis, & oneribus, quæ
important omnimodam, & plenariam ſubrogatio-
nem *l. impari, §. bi, qui* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg.* 8
iur. Crauet. *conſ. 163. num. 7* Soccin. *ſen. conſ. 30.
n. 3. lib. 1.* Rota *poſt 2. volum. conſ. Farinac. dec. 81.
num. 2. & 91. n. 2.* Vnde patet non deficere requi-
ſitum ſubſtantialem ad obtinen. immiſſionem vi-
gore *l. fin.* ſcilicet probationem identitatis, quan- 9
doquidem omnia iura, & prærogatiuæ tranſierunt
in loca ſubrogata *l. deternimus*, vbi Bartol *de aquæ-
duct. lib. 11. l. ſi cum §. qui iniuriarum, D. ſi quis caut.*
& habetur perinde, ac ſi onus, & vinculum d. fi-
deicommiſſi adiectum fuiſſet à principio locis ſe- 10
cundæ, & tertiæ erectionis, Gratianus *diſcept. fo-
renſ. cap. 114. n. 81. & cap. 454. n. 16. lib. 3.* Greg. XV.
dec. 60. ſub n. 1. & 2.

Minus releuat aliud prætenſæ iniuſtitiæ obie-
ctum ex eo deductum, quod cum Alphonſus in
donatione in qua dictum fideicommiſſum, ac pri-
mogenituram conſtituit ſibi expreſsè reſeruauerit
mobilia, & gemmas, necnon ratam ſcut. 2000. ex
hæreditate Lauræ eius auiæ, loca Montium, de
quibus hodie agitur cenſeri debeant alienata in di-
ctam cauſam, veniantque propterea imputanda
in partem detractionis competentis eidem Al-
phonſo vigore dictæ reſeruationis *ad textum in l.
Martellus, §. res quæ*, vbi communiter Doctores,
D. ad S. C. Trebell. Nam dicta loca Montium em-
pta fuerunt ex pretio Caſtri, reſeruatio autem ratæ
ſcutorum bis mille, & facultas de illis diſponen-
di cadit tantum ſuper hæreditate Lauræ Colum-
næ eius auiæ, ad quam cum certum ſit d. Caſtrum
non pertinuiſſe, nec minus eam habuiſſe ſuper d.
Caſtro

Castro, aliquam hypothecā quæ regulariter super
11 feudalibus non cadit, *cap. si de feudo. § licet vassallus, & vers. in generali si de feud. defunct. contr. fuer.* Speculat. *de pignor. n.* 30. Negusanttus *eodem tractatu 2. part. 2. memb. n.* 49. Gabr. *de reg. iur. concl.* 12.
12 *n.* 15 *&* 21. Mastrillus *decis.* 86. *n.* 2. vtique obiectum penitus euanescit, eoque magis attenta obseruantia subsecuta, dum Ecclesia dicta loca super possedit sub expressa subiectione primogenituræ, ex quo sequitur vt ipsamet agnouerit in dictis locis non intrare dictam facultatem disponendi, & sic in illis negari hodie non potest vinculum primogenituræ vt in his terminis respondit Rota *decis.* 68. *numero* 11. *decisione* 108. *numero* 33. apud Moder. Perus. *de subhast. & in Romana Saluiani de Cofolibus* 17. *Nouembris* 1637. *§. & demum, coram bonæ memoriæ Buccabella, Romana Saluiani* 14. *Martij* 1650. *§ non obstat, vers. sed tertij possessore, coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obstat denique, quod præfati Marius, & Dominicus prout nec alij successiuè vocati ad dictam primogenituram tanquam donatarij vniuersales, qui loco hæredes habentur, impugnare non valeant alienationem factam per Alphonsum donantem, sed imo teneantur illam defendere, ac manutenere Ecclesiam causam habentem ab Andrea Turrio dictorum locorum Montium emptore.

Quia primo respondetur, quod nec etiam ipse Alphonsus cogi posset ad aliquem manutentionem fauore Turri emptoris, ex quo in resignatione dictorum locorum Montium per ipsum facta procedendo bona fide expressit omnia vincula,
13 quibus dicta loca subiacebant, sicque cessat ratio fraudis cuius causa datur emptori actio ex empto contra venditorem, *ad text. expressum in lege* 1. *§. venditor si cum scilicet, & lege quarto, D. de act. empt. & vendit.* Manguil. *de euict. quæst.* 167. *n.* 23. *& sequentibus.*

Secundo prorsus remouetur obiectum ex eo, quod Marius nequaquam dici potest Donatarius vniuersalis, stante reseruatione plurium rerum facta per donantem, scilicet vsusfructus Castri donati, nec non ratæ scut. 2000. competent. super hæreditate Lauræ auiæ, atque alterius portionis ad effectum testandi prout de ea testatus fuit, scribendo respectu illius sibi hæredem. Vnde sequitur, quod nec dictus Marius, ad nec alij successiuè vocati ad primogenituram haberi possint loco hæredum, nec teneantur seruare factum defuncti, cum ad hunc effectum duo copulatiuè requirãtur, nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis Ranchin. ad Guidopap. *q.* 105. Celsus Vgo *cons.* 13. *n.* 21. Ger. Spin. *cons.* 75. *n.* 33. *&* 34. Carauit. *dec.* 25. *n.* 9. *vers. & præfata vera sunt.*

Et ita vtraque parte, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARO. OTTHOBONO.

Pisauren donationis.

Veneris 8. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Donatio facta, alicui contemplatione matrimonij, vbi interuenit stipulatio pro hæredibus, & successoribus quando ob generalitatem verborum extenditur etiam ad filios ex secundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiusmodi donationis causa finalis, & quæ impulsiua. In concursu capitulorum, & instrumenti, cuinam sit standum,

SVMMARIVM.

1 *Bona donata Nepoti ab Auo in causam matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiusdem, siue ex primis, siue ex secundis nuptiis, censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis, concurrente æquali actione ergo omnes, tam Aui donantis, quàm Patris donatarij.*

2 *Filij ex quocumque matrimonio suscepti, ad successionem parentum æqualiter sunt admittendi.*

3 *In donatione facta Patri, absque mentione filiorum familia, tam primi, quàm secundi matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ.*

Et hoc in terminis fuit semel, atque iterum iudicatum per Senatum Cathaloniæ.

4 *Donatio facta stipulanti pro se, ac hæredibus, & successoribus, extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex secundo matrimonio nascituros.*

5 *Clausula* ad habendum, &c. *in instrumento donationis apposita, conuincit personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio nascituros.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij, quando facta fuit viro, ac mulieri pro seipsis, ac eorum filiis stipulantibus, de filiis ex eorum matrimonio est intelligenda stipulatio.*

Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes.

7 *Donatio contemplatione matrimonio facta coniugibus, vel alteri ex eis stipulantibus pro se, ac pro filiis, ex ipsis, vel ex eo matrimonio nascituris, ad alios extendi non potest, quia stipulationis verba ad certas personas restricta sunt.*

8 *Causa finalis est omnium prima, ac potissima in intentione agentis, sũma verò, ac postrema in executione, in cuius contemplato animus quiescit.*

9 *Matrimonium in donatione facta contemplatione matrimonij, est magis causa efficiens, aut impulsiua quam finalis.*

10 *Causa finalis, & potissima in donatione facta contemplatione matrimonij, est commodum & honorificentia donatarij, atque ideo donans honestiores, ditioresque nuptias affectat, tanquam media ad consequutionem illius vltimi finis.*

11 *Causæ duæ possunt concurrere ad eandem finem.*

12 *Causa amoris, & affectionis oritur ex sanguinis coniunctione, & ex impulsu naturæ.*

13 *Causa amorem, coniunctionem, ac vinculum naturale respiciens, comprehendit in donatione facta contemplatione matrimonij, suo effectu, omnes filios tam ex primis, quàm ex secundis nuptiis genitos.*

14 *In donatione, licet contemplatio matrimonij fuisset causa finalis, non tamen ex ea sequitur quod filij donatarij veniant ex propria persona, nisi sint expressè, & dispositiuè vocati.*

15 *An dote, quæ datur contemplatione matrimonij, mulier potest disponere, & filij non possunt in ea ius aliquid prætendere, nisi vti hæredes.*

16 *Intellectus*

16 *Intellectus* textus in l. si inter virum & vxorem 24. ff. de pact. dotal.

17 *Liberorum appellatione inter coniuges, & maximè circa dotem, veniunt filij ex eis nati.*

Secus verò est quando verba non proferuntur à coniugibus, sed à tertio.

18 *Intellectus* text. in l. si quid eatum 45. §. interemptum, ff. de legat. 3. & l. Diui Constantioi S. C. de nat. lib.

19 *Filij legitimati per subsequens matrimonium aequaliter succedunt cum alijs fratribus ex eodem matrimonio legitimè postea natis in dote, ac donatione antenuptiale.*

20 *Filij omnes ex quocumque matrimonio suscepti, admittuntur in bonis paternis.*

21 *In concursu capitulorum matrimonialium, & instrumenti, magis est standum primis, quæ à partibus fiunt, quam secundo, quod fit à Notario.*

22 *Inter captura matrimonialia, & instrumentum, vbi non adest contrarietas substantialis, semper est facienda interpretatio vt non discordent.*

23 *Interpretatio & semper desumi debet, per quam aequalitas inter filios resultet.*

24 *Stipulatio pro filiis in donatione expressa foret necessaria, ad hoc vt aliquod ius filiis nascituris quæsitum dici posset.*

DECISIO LXXXVII.

IOannes Andreas Oliuerius donauit Petro Antonio ex filia Nepoti scut. 36000. in tot bonis stabilibus pro se, & eius hæredibus, ac successoribus cum clausula ad habendum, tenendum, vtendum, possidendum, vendendum quicquid deinceps perpetuò dicto Petro Antonio, suisque hæredibus, ac successoribus placuerit faciendum, quæ quidem donatio fuit facta ad effectum, vt sequeretur parentela, & successiuè matrimonium inter dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & Mariam filiam Hectoris de Muschis, & ob sinceram dilectionem, & perfectum amorem, quem, & quam habebat versus d. Petrum Antonium eius Nepotem erga ipsum semper obedientem. &c.

Ex dicto matrimonio procreatus fuit solus Ioannes Andreas iunior; sed defuncta Maria Petrus Antonius ad secundas nuptias conuolauit, & Dominicum, Annibales, aliosque filios suscepit. Demum mortuo Petro Antonio orta est controuersia inter Ioannem Andream ex primo, & alios ex secundo matrimonio genitos super antedicta donatione scut. 36000. causaque mihi commissa dedi Dub. An bona donata spectent in totum ad Ioannem Andream iuniorem, & Doctores causa ter proposita partibus acerrimè informantibus responderunt bona donata non spectare in totum ad Ioannem Andream, sed ad omnes filios Petri Antonij de Oliueriis tam ex primo, quam ex secundo matrimonio procreatos.

1 Mouit primum DD. ea ratio, quod cum hæc bona fuerunt per Ioannem Andream Auum maternum donari promissa, & deinde donata Petro Antonio eius Nepoti nulla facta mentione filiorum eiusdem siue ex primis, siue ex secundis nuptiis, censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione erga omnes tam Aui donantis, quàm Patris donatarij *lege 3. Codice de inoff. testament. §. fin. auth. de nupt.* Baldus *in authent. qui rem numero 7. Codice de Sacros. Eccles.* Dec. *cons. 236 num. 6.* Parisius *cons. 59. num. 7. lib 3* Decianus *consilio 16. numero 80. lib 1. consilio 143. num. 18. lib. 2.* Surdus *cons. 72. num. 10.* Tiraquellus *de tract. consang. §. 11.* Glossa 1. *num. 14.* Mantica *de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 7. sub num. 3.* Fontanella *de pact. nuptial. clausula 4 glossa 9. sub num. 3. parte 1.* Mart. *de successione legal parte 4 quæst. 10. art. 2. n. 3.* Gregorius Lopez *part. 2. tit. 15. lib. 2.* Glossa 10. *quæst. 7.*

Cuiquidam rationi leges adstipulantur, quibus sæpè cautum fuit filios ex quocumque matrimonio susceptos ad successionem parentum æqualiter fore admittendos, *vt in l. 1. Cod. de legit. hæred l cum aliis 4. §. ad maternas Cod. de secund. nupt §. nec illud quoque auth. de nupt.* 2

Et hinc Doctores testati sunt, quod quando donatio facta est Patri absque mentione filiorum, hoc casu tam filij primi, quàm filij secundi matrimonij possunt consequi cõtingentem sibi portionem rei dotatæ, Rouit. *consil. 94. sub num. 3.* Menoch. *consil. 40. num. 20. & 22.* Thesaur. *quæstione forens. lib. 4. quæst. 2. n. 4.* Cancer. *variarum resolutionum, part. 2. cap. 8. sub num. 70. versic. circa istas donationes, & part. 3. cap. 7. num. 100. & num. 112* vbi ait in terminis præsentis quæstionis ita semel atque iterum fuisse iudicatum per Senatum Cathaloniæ, Fontanell. *de pact. nupt. dicta clausula 4.* Glossa 9. *part. 1. num. 36.* Ioannes Maria Nouar. *quæst. forens. 83. num. 6. part. 1.* & fuit dictum in Interamnen. donationis coram Burat. inter eius impress. *dec 861. per tot.* 3

Et hæc quidem maximè locum sibi vendicant, quando donatio facta fuit viro stipulanti pro se, ac hæredibus, & successoribus, nam esto quod fiat in ipsis capitulis matrimonialibus contemplatione certi matrimonij, nihilominus receptissimum est, quod comprehenduntur quicumque filij, ac hæredes Donatarij, quia ex huiusmodi verborum generalitate constat partium intentionem non fuisse restrictam ad filios ex primo matrimonio nascituros. Camill. de Laratha *cons. 9. num. 14. & seq. & num. 24.* dicit hanc esse communem, & veriorem sententiam, Pereg. *cons. 77. num. 1. lib. 3.* Menoch. *cons. 378 num. 16. & 32.* Marescott. *variarum resolutionum 20. numero 7. libro 2.* Flores de Mena *in additione ad decisionem Gamma 233. in fine*, & dixit Rota *decisione 251. numero 6. part. 5 recent.* 4

Præsertim vero, quia in instrumento donationis factæ Petro Antonio fuit adiecta clausula ad habendum, & quicquid perpetuò dicto Petro Antonio, suisque hæredibus placuerit faciendum, nam hæc conuincit personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio nascituros, Ladcreh. *cons. 1. num. 8.* Molfes. *cons. 2. num. 33. & 34.* Menoch. *dicto consilio 40. numero 16.* Cutel. *de donat contempl. matrimon. tom. 2. tract. 1. discurs. 1. special. 36. num. 28. fol. mihi* 477. & firmauit Rota *d. dec. 861, n. 4. coram Burat.* 5

Et quamquam ab informantibus pro Ioanne Andrea allegaretur auctoritas plurium Doctorum fauentium filiis primi matrimonij, tamen si rectè eorum dicta perpendantur, clarè apparet, quod loquuntur in diuerso casu, nempe vel quando donatio contemplatione matrimonij facta fuit viro, ac mulieri pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus, & in his terminis de filiis ex eodem matrimonio esse intelligendam stipulationem censuerunt 6

fuerunt

fuerunt Rim. iunior *conf.* 295. *num.* 42. *& consilio* 569. *num.* 38. *& sequentibus* Feder. Scot. *conf.* 9. *n.* 7. *&* 8. *tom.* 2. *lib.* 2. Ioannes Franc. de Ponte *conf.* 25. *num.* 3. *&* 4. *& conf.* 8. *num.* 16. *lib.* 1. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæst.* 11. *per tot.* Stathan. iunior *resol.* 22. *num.* 21. *& seq. lib.* 1. Mar. Cutel. *de donat. contempl. matrim. tom.* 2. *tract.* 2. *discurs.* 1. *special.* 36. *numero* 8. *ac* 14. *per tot.* Cald. *de iur. emphyt. lib.* 2. *quæst.* 15. *num.* 8. *&* 28. Gamm. *dec.* 233. *num.* 2. & ibi Add. Viuius *dec.* 257. *num.* 2. Larea *dec. Granaten.* 33. *numero* 24. quicquid tamen sit de illa opinione, quæ recipit distinctiones, & declarationes certissimum vero est huic casui DD. prædictos applicari non posse.

7 Vel loquuntur quando donatio contemplatione matrimonij fuit facta coniugibus, vel alteri ex eis stipulantibus pro se, ac pro filiis ex ipsis, vel ex eo matrimonio nascituris, & tunc ad alios donatio extendi non potest, quia stipulationis verba ad certas personas restricta sunt, & is erat casus decis. Gammæ 233. relat. per Cald. *de iur. emphyt. dicta quæst.* 15. *& lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 12. & Lareæ *decis.* 33. *num.* 17. *& sub num.* 24. *&* 26. Federic. Scott. *dicto conf.* 9. *num.* 7. *&* 8. *tom.* 2. *lib* 2. Ronit. *dicto consil.* 94. *sub num.* 22. Hoguitol. *allegat.* 23. *sub num.* 162. *& seq.* ideo certum est, quod non applicantur casui, de quo agitur.

Neque obstat, quod donatio, de quo agitur facta fuerit contemplatione certi, ac determinati matrimonij inter Petrum Antonium, & Mariam.
8 contrahen. & vt illud sequeretur, ideoque contracto matrimonio ius fuerit acquisitum solis filiis ex eo progenitis, non aliis ex secundo matrimonio procreatis, quia contemplatio talis matrimonij non fuit causa finalis Ioan. Andreæ donantis, nam causa finalis est omnium prima, ac potissima in intentione agentis, summa verò, ac postrema in exequutione, in cuius complemento animus quiescit, vt declarat Bartolus *in lege ambitiosa num.* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* Rimin. iunior *consilio* 662. *n.* 31. Couar. *variarum resolutionum, lib.* 1. *resol.* 20. *numero* 2. matrimonium verò magis est causa efficiens, aut impulsiua, vt in specie not. Bertrand.
9 *conf.* 1. *numero* 4. *vol.* 1. *par.* 2. Decianus *conf.* 239. *numero* 2. Oldrad. *consilio* 5. Natta *consilio* 609. *num.* 10. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 22. Rota *coram Burat. dicta decisione* 861. *numero* 7. & ibi Add. *littera A, inter recent. decisione* 20. *numero* 5. *&* 10. *& decisione* 251. *numero* 1. *parte* 5. finalis au-
10 tem, atque potissima huius donationis fuit commodum & honorificentia Petri Antonij Nepotis ex filia ipsius Aui donantis, atque ideo honestiores, ditioresque nuptias affectabat tanquam media ad consequutionem illius vltimi finis, vt probatur ex tradit per Couarr. *sub dicto numero* 2. quem sequitur Rimin. iunior *dicto consilio* 662. *sub numero* 30. *ac sequenti;* Bec. *consilio* 20. *numero* 32. Surdus *consilio* 361. *sub numero* 14. *& seqq. & sub numero* 25. Bomb. *conf.* 61. *num.* 9. Tellus Fernandez *in leg.* 22. *Taurin.* 27.

Præterea certum est, quod contemplatio matrimonij non fuit sola causa donationis, cum fuerit etiam expressa alia nempe amoris, & affectionis Aui erga Nepotem, vt ibi, & ob sinceram dilectionem, & perfectum amorem, quem, & quam habet versus dictum Petrum Antonium eius Ne-
11 potem, & erga ipsum semper obedientiam, &c. donauit, &c. ideo siue hæ causæ donandi fuerint æquè principales, provt posse concurrere duas causas ad eundem finem tradit Bartolus *in dicta l. ambitiosa numero* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* siue fuerit potior, ac fortior causa amoris, & affectionis, quæ oritur ex sanguinis coniunctione, & ex impulsu naturæ *iuxta textum in lege Tutor* 31. *§. qua Tutoribus D. de excus. Tutor.* & probant Dec. 12
consilio 120. *numero* 4. Cephal. *conf.* 81. *numero* 12. *& conf.* 210. *numero* 21. Surdus *conf.* 361. *sub num* 14. *& sub numero* 23. *versiculo Demum*, non aduersatur Rota *dicta decisione* 20. *numero parte* 5. *recent.* hoc vnum certè, absolutè, ac ineuitabiliter resultat, quod licet vna ex prædictis causis desit in filiis secundi matrimonij, non tamen deficit altera amorem, coniunctionem, ac vinculum natura- 13
le respiciens, cuius effectus comprehendit omnes filios tam ex primis, quam ex secundis nuptiis progenitos, quod satis est §. *affinitatis instit. de nupt.* Cephal. *consilio* 81. *numero* 13. Surdus *conf.* 361. *num.* 14. *& consilio* 351. *num.* 7. Barz. *dec. Bonon.* 25. *num.* 86. & in his terminis Rota *coram Buratto d. dec.* 861. *num.* 9 *& dec.* 251. *num.* 12. *& seqq. part.* 5. *in recent.*

Sed etiam licet contemplatio matrimonij fuis- 14
set causa finalis donationis factæ Petro Antonio, non tamen ex ea sequitur, quod filij veniant ex propria persona, nisi sint expressè, & dispositiuè vocari, vt tradunt Decius *consilio* 216. *numero* 5. *vers. & illa verba in fauorem*, Alciat. *consilio* 7. *ad finem, lib.* 8. Scipio Theodor. *allegatione* 42 *numero* 15
2. Suarez *consilio* 9. *numero* 9. vbi dat exemplum dotis, quæ datur contemplatione matrimonij, tamen mulier potest de ea disponere, & filij non possunt ius aliquod prætendere, nisi vti hæredes, vt firmauit Rota *coram Buratto dicta decis.* 861. *num.* 8. & latius in Rom. fideicom. de Incoronatis 5. *Nouembris* 1639. *&* 5. *Martij* 1640. *coram bon. mem. Pirouano.*

Neque plures textus allegati ab informantibus pro Ioanne Andrea obstare visi sunt, quia *l. si habitatio* 10. *§. sed si D. de vsu, & habit.* quatenus dicit quod causa finalis arctat legatum ad eius terminos non est applicabilis huic casui, quia matrimonium Petri Antonij cum Maria, vel non fuit causa finalis, & præcipua, vel non sola donationis, vt vi- 16
sum est. *Textus verò in lege si inter virum, & vxorem* 24. *D. de pact. dotal.* loquitur de pacto inter virum, 17
& vxorem super dote retinenda initio ob liberos interuenientes, quorum appellatione inter ipsos coniuges, & maximè circa dotem veniunt filij ex eis nati *iuxta textum in lege cum vir vxoris* 25. *& in lege* 9. *vir vxori* 60. *cum lege sequenti, D. de condit. & demonstr.* secus verò est quando verba non proferuntur à Coniugibus, sed à tertio, vt in specie respondent Surd. *conf.* 72. *n.* 13. & Cancer. *d. p.* 3. *c.* 7. *n.* 105. & quo ad hoc cessat omnis difficultas in præsenti casu, cum nulla fuerit facta mentio filiorum in donatione.

Minus officiunt *textus in lege si quid earum* 45. 18
§. inter emptum D. de legat. 3. *& in l. Diui Constantini* 5. *Codice de nat. lib.* quia ibi primus textus loquitur de rebus emptis pro persona primæ vxoris, donatio autem de qua agitur non fuit facta vxori, 19
neque pro illius persona. *textus vero in dicta lege Diui Constantini decernit,* quod per subsequens matrimonium legitimati æqualiter succedant cum aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimè postea natis in dote, ac donatione antenuptiali, quod iuri, & æquitati consonum esse docet *textus in dicta lege cum aliis* 4. *Codice de secund nupt.* tamen contra

20 contrarium seruatur in bonis paternis, in quibus omnes filij ex quocunque matrimonio suscepti admittuntur *iuxta text. in l. 1. C. de legit. hæred. cum aliis supra citatis.*

Demum non obstat, quod in capitulis matrimonialibus inter partes initis nulla mentio facta fuerit de hæredibus, & successoribus, nec adsit clausula *ad habendum*, quæ reperitur inserta cum prædictis verbis in instrumento duntaxat postea
21 celebrato, adeovt in concursu capitulorum, & instrumenti magis sit standum primis, quæ à partibus fiunt, quàm secundo, quod fit à Notario, vt tradit Surdus *decisione 71. numero 4. & sequentibus*, Add. ad san. mem. Gregorium, *decisione* 168. *num.* 8. Rota *decis.* 59. *num.* 12. *part.* 4. *& decis.* 250. *num.* 16. *cum sequentibus, part. 6. recent. & in Romana Situs* 25. *Maij* 1644. *coram R.P.D. meo Royas.*

22 Quia certum est, quod quando inter capitula, & instrumentum non adest contrarietas substantialis semper est facienda interpretatio, vt non discordent, Dec. *consilio* 195. *sub numero* 3. Paul. de Montepico *consilio* 52. *numero* 18. Crauett. *cons.* 70. *numero* 5. Torniell. *cons.* 49. *numero* 35. Rota *decisione* 250. *numero* 15. *parte* 6. *recent.* ideoque cum in præsenti casu, vt visum est concurrant verba, & mens donantis, quæ nequaquam fuerunt restricta ad filios primi matrimonij, ex hoc apparet,
23 quod capitula bene ad concordiam reducuntur; & semper desumi debet ea interpretatio, per quam æqualitas inter filios resultet. Aldouin. *cons.* 1. *numero* 163. Honded. *cons.* 29. *n.* 95. *& sequent. cons.* 59. *n.* 60. *& seq. lib.* 1. Gratian. *discept.* 755. *n.* 8. Rota *in recent. decis.* 252. *n.* 22. *&* 23. *part.* 6. & maximè apparet substantialis concordia capitulorum, & instrumenti in eo, quod neutrobique fuit facta mentio filiorum donatarij, ad hoc verò, vt aliquod ius filiis nascituris quæsitum dici posset necessaria
24 fuisset expressa stipulatio pro filiis Dec. *dicto consilio* 216. *num.* 6. *versic. non obstat ad finem iunctis dictis in princip. num.* 1. & firmat sæpe citata decisio Buratti 851. *sub num.* 1. cum aliis supra allegatis.

Fuit itaque resolutum bona donata non spectare in totum ad Ionnem Andream vtraque parte informante, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS.

D. CARD. OTTHOBONO.

Pisanren donationis.

Veneris 31. *Ianuarij* 1648.

ARGVMENTVM.

Hic cadit thema præcedentis decisionis.

SVMMARIVM.

1 *Beneuolentia, & amor erga donatarium Nepotem ex sanguinis coniunctione proueniens, in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis, vel est æque finalis cum aliis expressis.*

2 *Causa amoris, cum in donatione antenuptiali, sit expressa, & naturalis, venit preferenda omnibus aliis, & præualet accidentalibus.*

3 *Conuentio certi, & determinati matrimonij in donatione ante naturali facta vero, reddit donationem irreuocabilem respectu vxoris interesse, vt vir scilicet sit diues, & sibi alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant.*

4 *Non tamen excludit precipuam ipsiusmet viri donatarij contemplationem, ac interesse, cum fuerit in ipsius solam personam concepta.*

5 *In successionem ad donationem factam intuitu certi, & determinati matrimonij, vbi filij non sint dispositiuè vocati, veniunt æqualiter admittendi filij donatarij ex quocunque matrimonio suscepti: nam sola illius matrimonij, & conuentionis ratio excludere nequit filios ex secundis nuptiis susceptos, nisi ex verbis ipsis, vel alias id actum appareat.*

6 *Et exclusio aliquorum ex his filiis à successione in bonis donatis, non inducitur nisi per expressa etiam propria, seu saltem æquipollentia verba: importandum est enim ei, qui cum id intenderet, qualitates donationis non inuestigauit, vel clarius non expressit.*

7 *Dos, & donatio propter nuptias, quæ constituuntur ex causa certi matrimonij, soluto matrimonio, spectant ad filios tam eiusdem, quam alterius, matrimonij.*

8 *Clausula:* ad habendum &c. *adiecta instrumento super capitulis matrimonialibus celebrato, supplet stipulationem in illis omissam partium intentionem in capitulis antecedentibus declarando.*

9 *Expressum facit cessare tacitum, & interpretatiuum.*

10 *Dispositio facta in testamento valet interpretari quid viuens testator senserit.*

11 *Æqualitas inter filios apprimè venit seruanda.*

DECISIO LXXXVIII.

APprobarunt Doctores fundamenta resolutionis coram me emanatæ die 8. Februarij superiori anni, & proinde steterunt in decisis; duo enim obiiciebant informantes pro Ioanne Andrea, alterum videlicet, quod donatio scut. 36. mil. per Ioannem Andream seniorem Petro Antonio eius nepoti facta fuerit contemplatione certi, & determinati Matrimonij cum Maria contrahendi, alterum vero quod dominatio non processerit ex mera voluntate, & liberalitate donantis, sed ex necessitate conuentionis præcedentis in capitulis matrimonialibus cum Patre Mariæ initis, à quo sine tali donatione non fuisset Petro Antonio data in vxorem, ideoque inferebant bona donata spectare in totum ad Ioannem Andream iuniorem ex q. D. Maria, & Petro Antonio filium non autem ad alios Petri Antonij filios ex secundis nuptiis ex D. Victoria Iordana susceptos.

Sed hæc visa fuerunt nihil releuare, nam licet Ioannes Andreas illam tunc fecerit donationem Petro Antonio, vt matrimonium cum Maria contraheretur, tamen hæc non fuit sola nec summa causa donationis, sed potius contemplatio commodi donatarij, ac honoficentiæ familiæ illius, quem summopere diligebat, vt videre est in instrumento celebrato in executionem capitulorum, ibi, *ad effectum vt dicta parentela, & matrimonium sequeretur, & ob sinceram dilectionem, & perfectum amorem, quam, & quem habet versus dictum Petrum Antonium eius Nepotem, & erga ipsum semper obedientem sponte,* &c. *donauit,* &c.

Patet ergo, quod beneuolentia, & amor erga Nepotem ex sanguinis coniunctione proueniens, vel est causa præcipua, & finalis totius dispositionis,

nis, vel est æquè finalis cum aliis expressis, vt
in his terminis bene ostendunt Surd. *consilio* 361.
n.14. *& seqq* Bec. *cons*. 20. *n*. 32. Cephal. *consilio* 81.
2 *n*.12. Marescott. *variar. resol. lib*. 2. *cap*. 20. *n*. 8. Rota
coram Buratto decis. 861. *n*. 9. *& in Romana Dona-
tionis de Incasatis in recent. decis*. 251. *n*. 12. *parte* 5.
& cum causa amoris sit expressa, & naturalis ve-
nit præferenda omnibus aliis, & præualet acci-
dentalibus *l. qui habet* 3. vbi Bartoll. *l. ff. de tutel.
l. Tutor*. 31. *§. qua Tutoribus ff. de excus. Tutor*. Alex.
in l. si donatione 13. *n*. 2. *C. de collation*. Tiraquel. *de
retrac. lignag* §. 30. Gloss. 1. *n*. 26. Ruta *dec*. 20. *n*. 7.
part. 5. *recent*.

Nec donans tali modo aliud vult Mulieri do-
natum, vt ratiocinatur Alciat. *cons*. 7. *sub num*. 22.
& seqq. lib. 8. Io. Franciscus à Ponte *cons*. 80. *n*. 11. *&
seqq*. sed vult tantum eum allicere ad matrimo-
nium per donationem sponso factam, quæ causa
3 magis demonstrat affectionem, & amorem erga
Donatarium, in quem confert, & conuentio red-
dit quidem donationem irreuocabilem respectu
interesse Vxoris, vt Vir, scilicet sit diues, & sibi
alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant, vt
probant plures relati per Add. ad Burat. *d. decis*.
861. & firmauit Rot. *dec*. 44. *per tot. parte* 6. *recent*.
sed non excludit præcipuam Petri Antonij con-
templationem, ac interesse, cum fuerit in ipsius
solam personam concepta, non autem Vxoris, ac
filiorum, vt ibi, *che faccia donatione al Sig. Pie-
4 tro Antonio inter viuos irreuocabile*, vt in indiui-
duo similis donationis fuit resolutum in *dict.
decis*. 861. *coram Buratto*, in cuius facti contingen-
tia similis huic omnino præcesserat conuentio
in apocha matrimoniali sequentibus verbis con-
cepta. *E detto Sig. Gabriele similmente promette di
pigliar per sua legitima sposa la sudetta Sig. Arpali-
ce con questo però, e non altrimente che prima, &c.
Item la Sig. Prudenza*, &c. *& il. Sig. Lodouico suo
figliuolo suo figliuolo* &c. *facciano libera donatione al
detto Sig. Gabriele intuitu matrimonij*, vt apparet
ex reuolutione processus illius causæ, & pariter
in Romana fideicommissi de Incoronatis 5. *Nouem-
bris* 1639. *&* 5. *Maij* 1640. *coram bon. mem. Piro-
uano*. Donatio facta fuerat Francisco contempla-
tione certi, & determinati matrimonij cum Emi-
lia de Caualeriis contrahendi, vt explicitè dici-
tur *in* 2. *decis. §. non obstant*, quæ replicantur, & in-
tuitu, causa, & fauore dicti matrimonij, & libero-
rum procreandorum, vt dicitur in principio pri-
mæ decisionis, & tamen Rota resoluit filios non
fuisse dispositiuè vocatos, sed donationem hæ-
reditariam censendam.

5 Ac proinde omnes filij Donatarij ex quocum-
que matrimonio suscepti ad eius successionem
æqualiter veniunt admittendi, nam sola illius
matrimonij, & conuentionis ratio excludere ne-
quint filios ex secundis nuptiis susceptos, nisi ex
verbis ipsis, vel alias legitimè id actum appareat
Menoch. *cons*. 4[illegible]. *num*. 39. *vers. non obstat septimum,
& cons*. 268. *n*. 30. Rouit. *cons*. 94. *num*. 3. Thesaur.
quæst. forens. lib. 4. *quæst*. 2. *num*. 4. Fontanell. *de pact.
nupt. claus* 4. *glos*. 8. *parte* 1. *sub num* 36. *vers. per hæc
ego* Cancer. *var. resol. part*. 3. *cap*. 7. *n*. 111. Cutel. *de
donat. tract*. 2. *discurs*. 1. *special*. 36. *numero* 12. *&* 13. &
dixit Rota *in dd. dec. Romana de Incoronatis coram
Pirouano*.

Ex lectura autem, & contextu capitulorum
liquido constat partem sponsæ intendisse, vt il-
la nuberet Viro diuiti, Auum verò sponsi illum
donatione prosequi voluisse, vt ditiorem vxo-
rem inueniret, vt maioribus vndique opibus
conquisitis familiæ statum decentius sustenta-
ret, sed ex neutra parte apparet voluntas consti-
tuendi vllum discrimen, aut differentiam inter
filios donatarij, vel aliquos ex eis à bonis dona-
tis repellendi, prout necesse erat saltem æqui-
pollentibus verbis exprimere alias imputandum
est ei, qui cum id intenderet qualitates donatio-
nis non inuestigauit, vel clarius non expressit *l.
labeo scribit* 21. *§. de contrah. empt*. Mantic. *de tacit.
& ambig. lib*. 4. *tit*. 27. *num*. 9. & in his terminis
Alciat. *d. cons*. 7. *n*. 29. *lib*. 8. Fontanell. *de pact. nupt.
claus*. 4. glos. 9. *parte* 5 *numero* 152. Cutell. *de Donat.
tract*. 2. *discurs*. 1. *special*. 36. *sub numero* 18. *vers. quod
sumus*.

Et quod ad hunc effectum non operetur sola 6
causa finalis certi matrimonij patet ex dote, &
donatione propter nuptias, quæ indubitanter
constituuntur ex causa certi matrimonij, vt eius
oneribus inseruiant, & constante matrimonio
alienari non possunt, nec alterari, sed ex hoc non
sequitur, quin soluto matrimonio spectent ad fi-
lios tam eiusdem, quam alterius matrimonij, vt
de vtraque est *text. clarus in l. si liberis* 18. *C. de Do-
nat. ante nupt*. & ibi Bald.

Quæ certiora redduntur ex verbis instrumen- 7
ti super iisdem capitulis matrimonialibus cele-
brati in quo donatio apparet facta, *sponte, purè,
liberè, ac simpliciter eidem Petro Antonio stipulanti
pro omnibus quorum interest, intererit, seu quomodo-
cumque interesse poterit, &c*. cum claus. ad haben-
dum alienandum, & quicquid perpetuo d. Petro
Antonio, eiusque hæredibus, & successoribus
placuerit faciendum, quæ sanè verba non solum
conuincunt personam donatarij fuisse principa-
liter contemplatam, nec donationem fuisse re-
strictam ad filios ex primo matrimonio nascitu-
ros, vt firmatur in alia *decisione huius causæ in §. &* 8
hæc quidem, & seq. verum etiam manifestant di-
ctam Partium intentionem in capitulis antece-
dentibus, & declaratur, ac suppletur stipulatio in
illis omissa *l. sed Iulianus* 9. *§. proinde, ibique gloss*.
& DD *ff. ad S.C. Maced*. Crauett. *cons*. 964. *n*. 24. 9
Surd. *cons*. 202. *n*. 24. Afflict. *dec*. 319. *n* 5. Rot. *decis*.
174. *n* 4. *p*. 4. *t*. 2. *rec*. Expressum verò facit cessare ta-
citum, & interpretatiuum *l. cum ex filio* 39. *§*. 1. *l. ex
facto* 43. *§. item quæro ff. de vulgar. leg. fin. C. de pact.
conuent*. Crau. *resp*. 1. *pro Genero n*. 282. Rota *coram
Buratto dec*. 949. *n*. 1.

Accedit Io. Andreæ Donatoris testamentum
in quo iussit ipsi Petro Antonio consignari tot
bona hæreditaria, quæ sufficerent pro satisfactio-
ne scutor. 36. mil. donatorum, in reliquis ex æquo 10
instituit hæredes vniuersales Io. Andream ex
præfata Maria susceptum, & omnes eius filios
masculos ex legitimo matrimonio nascituros,
ex hoc enim apparet Donantem principaliter
fuisse contemplatum personam Nepotis, ac illius
commodo bona donata maximè cedere voluisse,
non autem aliorum, cum etiam ex dispositis in
Testamento liceat interpretari quid viuens sen-
serit *l. vxori* 32. *§. cum seius ff. de legat*. 3. Suarez
cons. 1 *n*. 20. Roman. *cons*. 179. *num*. 21. Boer. *decis*.
172. *n*. 22.

Omitti poterat ab informantibus pro Io. An-
drea, quod ipsi obuenerint in diuisione scuta 27. 11
mill. tantum, fratribus verò scuta 81. mill. quia
cum fratres ex secundo matrimonio sint tres

debent habere æqualem portionem bonorum paternorum, & sic perfecta resultat æqualitas inter ipsos, quæ inter filios apprimè venit seruanda *l. 3. C. de inoff. testam. §. fin.* Auth. *de nupt. cum aliis in superiori dec. allegatis.*

Fuit itaque resolutum bona donata non spectare in totum ad Io. Andream confirmando decisionem emanatam die 8. Februarij superioris anni vtraque parte accertimè informante.

R. P. D. ROYAS.

Romana Cambij.

Mercurij 23. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando habens interesse admittatur, ad causam, & quale debeat interesse haberi. Transactio super sententia, non nisi per tres sententias conformes rescindi potest.

SVMMARIVM

1 *Damnum passurus ex condemnatione alterius in iudicio, dicitur habere interesse ad illam causam: & ideo venit admittendus.*

2 *Admittendus ad causam, cum non agitur de suo interesse principali, sed incidenter, sufficit quod apparenter doceat de Iure, & det fumum per leuiores, & semiplenas probationes.*

3 *post sententiam, à qua non appellauit, audiendus non est aliquis iterum super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit.*

4 *Lis per transactionem terminata, non debet denuò instaurari.*

5 *Decisio Sacra Rota non potest impugnari, vbi non agitur principaliter super illius reuisione, sed est supponenda, iuxta laudabilem, & inueteratum stylum huius S. Tribunalis.*

6 *Iustitia, & validitas sententia agnoscitur per transactionem super ea factam.*

7 *Vnde donec tam sententia, quam transactio, per tres conformes rescindantur ab ea recedi non potest.*

DECISIO LXXXIX.

VErtente lite inter Io. de Mancinis, & Hipolitum Coccapanium super restitutione sc. 2069. quam idem Coccapanius in actu receptionis illorum facere promisit, quotiescumque d. Mancinus fuisse declaratus verus, & legitimus Creditor Marchionis Pallauicini, à quo dd. sc. 2069. vti debita fuerunt Coccapanio soluta Insurrexit idem Marchio, & prætendens ad d. causam, dum agebatur de eius interesse admitti; fuit sub die 28. Iunij præteriti coram bon. mem. Arguelles disputatum dubium, ac responsum, constare de eius interesse ad effectum admissionis ad causam; super quo hodie reproposita causa DD. responderunt Marchionem esse admittendum reformando tamen interesse in altera decisione excessiue consideratum.

Siquidem d. interesse resultat ex eo, quia si Mancinus obtineret condemnari Coccapanium ad restituendum dd. scut. 2069. iuxta formam
obligationis eiusdem; Marchio teneretur vti
Debitor ipsius Coccapanij d. summam eisdem 1
reficere, ideò sua valde interest, illum defendere,
Coccin. *decis. 237. n. 4.* quod sat est ad hoc vt
ipse sit admittendus, cum quando non agitur de
interesse principali sed incidenter ad effectum
admissionis ad causam sufficiat apparenter docere
de iure, & dare fumum per leuiores, & semiple- 2
nas probationes, vt nottant Abbas *in capit. veniens il 2. num. 9.* vbi Felin *n. 13.* Bald. *num. 2. & seq. de Testibus* Cancet. *variar. resolut. lib. 3. tit. 16. n. 32.* & sæpe dixit Rot. *decisione 11. de rescript. in antiq. decis. 13. num. 7. coram Buratto, & decis. 325. num. 9. & 10. parte 6. recent. & parte 7. decis. 176. numero 10. & 11.* cum aliis latè relatis in præterita decis. *sub §. Certum est enim.*

Interesse verò huiusmodi considerari minimè
potest in scutis 3000. pro sorte principali Cambij
debiti Mancino; Quia dum dictum creditum
canonizatum fuit per sententiam Reuerendissimi
P. D. mei Peutingerij; à qua Marchio non
appellauit respectu dictæ summæ ad causam ad-
mittendus non est, non enim debet iterum aliquis 3
audiri super eo, quod in alio iudicio principa-
liter excipiendo ad eundem finem deduxit, vt
per multos citatos tradit Gabr. *de recept. concl. 2. n. 10. & in puncto.* Feder. de Sen. *consil. 242. circa med. vers. aut vult admitti* Gratian. *discept. 445. n. 10. & seqq.* Nuntz *in declarat. ad l. 4. & 5 Regni tit. de las excepciones num. 49. impress. post eius consil.*
Et vltra dictam sententiam, quæ transiuit in iudi-
catum concurrit pro existentia dicti crediti trans-
actio inter eundem Marchionem, & Manci-
num postea facta, in qua idem Marchio in il-
lius exequutionem soluit Mancino scuta 1900. 4
cum promissione soluendi residuum, ex qua transactione vti impediente litis ingressum non debet ad causam super dicta summa Marchio admitti, ne lis denuo instauraretur, dum fuit per transactionem terminata, ad *text. in capite primo ibique gloss. verb. transactio de lit. contest. in 6. l. quamuis ff. de transact.* Bald. *in l. terminato in 2. notab. Cod. de fruct. & lit. expens.* cum aliis adductis per Rotam *decis. 354. num. primo & 2. coram Greg. XV.* Vnde certum est quod Marchio d. summam soluere debet tam vigore sententiæ quam vigore transactionis, aut illam soluat Mancino Creditori, aut reficiat Coccapanio, nullum in hoc considerari potest interesse, pro quo veniat admittendus.

Nec subsistit, vt in præterita decis. firmatur,
sententiam prædictam esse nullam, & iniustam;
Tum quia illius iustitia plenè iustificatur ex de
cis. in eo Iudicio sub die 23. Ianuarij 1645. co-
ram eodem Reuerendiss. P. D. meo Peutingerio 5
emissa quæ cum hodie non agatur principaliter
super illius reuisione, nec in gradu appellationis aduersus d. sententiam, in hoc articulo impugnari non potest, sed supponenda est iuxta laudabilem, & inueteratum stylum huius S. Tribunalis, de quo Buratt. *decis. 596 n. primo, decis. 857. numero 4. ac decisione 354. numero 3. in fin. numero 8. part. 4. recent.* & fuit dictum in Mediolanen. Pensionis 27 *Iunij 1646. coram Bichio.* Quapropter non est insistendum super nullitatibus aduersus d. sententiam in prædicta decis. ponderatis; Ideo in hac parte illam DD. reformarunt, cum hæc inspectio non cadat super præsenti dispositione.

Tum

6 Tum etiam quia vltra d. sententiam adest transactio prædicta, per quam Marchio videtur agnouisse illius iustitiam, & validitatem ipsiusque debiti subsistentiam iuxta adducta per Burarr. *dec.* 783. *n.* 19. Vnde donec tam sententia quam transactio per tres conformes rescindatur ab ea recedi non potest, Decian *resp.* 28. *n.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 9 *n.* 47. Caual. *dec.* 407. *n.* 9. cum aliis latè relatis *in dec.* 86. *n.* 9. *p.* 6. *rec.*

Sed tamen interesse Marchionis ad effectum admissionis in hoc casu desumitur ex eo, quia Mancinus in contractu transactionis ad computum sui Crediti consistentis in prædictis scut. 3000. recepit ab eodem Marchione scut. 1900. itaque remansit solum creditor in scut. 1100. ad quorum solutionem prædictus Marchio dumtaxat tenetur ad formam sententiæ, & transactionis, non autem pro scutis 2069. pro quorum restitutione pulsatur Coccapanius, qui quatenus ad hoc condemnaretur, proculdubio resultaret interesse Marchionis in scutis 969. quæ excedunt d. Summam scut. 3000. dum vltra scuta 1900. soluta in actu transactionis; teneretur reficere Coccapanio succumbenti prædicta scuta 2069.

Et ita solum Mancino informante in d. summa scut. 969. DD resoluerunt constare de interesse Marchionis ad effectum admissionis coram bon. mem. Arguelles, quo morte præuento ante extensam huiusmodi decis. ego in eius locum subrogatus hoc munus expleui.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. OTTHOBONO.

Ceruien. Bonorum.

Lunæ 18. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura sint soluen. laudemia si plures erant facien. renouationes.

SVMMARIVM.

1 *Durantibus præcedentibus inuestituris non licet nouam facere inuestituram nec alterare formam antiquarum.*

2 *Cessante culpa Emphyteutæ melioramenta non deuoluuntur ad Ecclesiam, sed remanent in Dominio Emphyteutæ.*

3 *Et in renouatione Emphyteusis quoad illa non requiritur consensus Domini directi, & nullum soluitur laudemium.*

4 *Melioramenta sequuntur naturam rei emphyteuticæ, & ideo pro eis solui debet laudemium.*

5 *Quod procedit quando res cum melioramentis alienatur in tertium vel deuoluitur ob delictũ secus in simplici renouatione facta ipsi emphyteutæ.*

6 *Cessante mora non est locus alicui interesse.*

7 *In renouatione emphyteusis perpetuæ valor bonorum calculatur de tempore vltimæ venditionis.*

8 *Quia tunc renouatio nullam habet speciem noui contractus.*

9 *Pactum de renouando adijcitur ad faciliorem probationem dominij directi non pro substantia contractus.*

10 *Declaratur Feret. in cons.* 21.

11 *Solitum laudemium indicari non potest nisi ex præcedentibus solutionibus.*

12 *Suadente materia valor & pretium bonorum pro eodem accipi possunt.*

13 *Tot soluuntur laudemia quot renouationes fieri debebant iuxta pactum, quia omnia pacta emphyteutica sunt seruanda.*

14 *Laudemia non exacta transmittuntur ad successorem.*

15 *Vbi contractus est ab initio nullus, cessat exactio laudemij.*

DECISIO LXC.

FVit per Rotam resolutum coram Reuerendiss. D. Terracinen. sub die 23. Martij 1648. inuestituram factam a Cardinali Vicecomite Episcopo Ceruiæ de anno 1595. esse nullam, quia durantibus aliis præcedentibus inuestituris non licebat Prælato supplantando successores nouam 1
facere inuestituram *vt in c. 1. qui successores feudar. teneant.* nec minus circa substantialia alterare formam consuetam antiquarum inuestiturarum absque Beneplacito Apostolico, & sine vtilitate Ecclesiæ, vt latè fuit deductum in supradicta decis. sub §. non sustinetur & seqq.

Ideoque Reuerendiss. D Episcopo Ceruien. fuit dictum dandam esse associationem in bonis in quibus non fuit petita renouatio iuxta antiquas inuestituras, addito tamen (ex æquitate Canonica quam semper Rota seruat) nisi Fabius Lucatellus, qui habet inuestituram obseruata ab anno 1595. vsque ad diem moræ litis anni 1635. petat intra tres menses renouationem iuxta formam antiquarum inuestiturarum purgando moram, & reficiendo damna si quæ adsunt, vt in prædicta decis. sub §. verum vsque ad finem.

Vtraque pars acquieuit decisioni, sed cum Lucatellus in partibus petierit nouam inuestituram ad formam antiquarum ortæ sunt plures controuersiæ super quantitate laudemiorum soluendorum mensæ Episcopali, quæ in inuestituris sunt taxata ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum. Prima enim difficultas est an de melioramentis, quæ plurima, & magni valoris reperiuntur facta in dictis bonis à Lucatello debeatur laudemium, secunda an pro æstimando valore bonorum sit inspiciendum tempus quo fuerunt vendita bona vltimo loco, vel tempus præsens faciendæ renouationis, tertia an debeantur plura laudemia, prout plures sunt lapsi termini renouationis faciendæ ex forma antiquarum inuestiturarum, aut vero vnicum tantum debitum pro hac præsenti renouatione.

Et DD. quoad primam difficultatem responderunt Lucatellum emphyteutam non teneri in proposito casu ad solutionem laudemij pro melioramentis, ratio est, quia cum Rota admisesit Lucatellum ad purgationem moræ in petendo renouationen cessat ex hoc capite deuolutio ob culpam ipsius, nec per consequens melioramenta sunt deuoluta ad Ecclesiam, sed adhuc remanent in dominio emphyteutæ iuxt. trad. per Clar. *in* §. *emphyteusis q.* 45. Bero. *quæst.* 19. *numero* 3. 2
Modern. Roman. *discept.* 810. *numero* 7. Rot. *coram*

Cæsar. de Grass. *decis. 5. numero 2. de rebus. Eccles. non alienand. & in rec. decis. 294. numero 6. & seq.*
3 ideo quoad illa non requiretur in renouatione aliquis consensus Domini directi, & proinde nullum debet solui laudemium, Bart. *in l. & ideo 12. numero 4. Digestis de condict. furtiu.* 1. M. Alb. Brun. *consilio 44. numero 12. & seq.* Soccin. iun. *consilio 70. numero 2. libro 3.* Amad. à Ponte *de laudem. quæstion. 13. n. 1. & 2.* Antonius Faber *eod. tr. dec. ad 4. error 1. n. 12 & 13.*

4 Neque obstat, quod melioramenta sequantur naturam rei emphyteuticæ, & ideo etiam pro illis solui debeat laudemium *iuxt. text. in leg. fin. Codice de iur. emphyt.* & ibi Ias. *numero 44.* Maur. Burg. *de laudem. parte 2. inspect. 6. per tot.* quia prædictæ auctoritates, & quotquot ad idem allegari possent, procedunt quando res emphyteutica vna simul cum melioramentis alienatur in tertium, vel alias deuoluitur ob delictum, quo casu cum etiam quoad melioramenta requiratur nouus directi Domini consensus, merito quo-
5 que pro illis soluitur laudemium, non autem quando fit simplex renouatio ipsi emphyteutæ, vt sonant verba *Text. in dict. leg. fin. Cod. de iur. emphyt.* ibi *meliorationes suas aliis vendere, vel ius emphyteuticum transferre,* & de alienatione in tertium loquitur Burg. *de laudem. parte 2. inspect. 6. sub numero 15.* Corbul. *de emphyt. titulo de caus. priuationis ob alienationem ampliat. 39. n. 1.* cum pluribus relatis à Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q. 8. n. 23.*

Neque aduersatur pactum adiectum in antiquis inuestituris, quod si emphyteuta non petierit debito tempore renouationem inuestituræ, aliaque promissa, & conuenta non adimpleuerit cadat ab omni iure suo, & liceat Reuerendiss. Episcopo capere possessionem bonorum emphyteuticorum vna cum melioramentis, illaque pro se retinere, quia omissa importantia dicti pacti hodie certum est, quod cum Rota concesserit Lucatello terminum trium mensium ad purgandam moram in petendo renouationem, & pendente termino illam petierit stante purgatione moræ nulla pœna potest Lucatello emphyteutæ infligi cum mora cessante non sit locus alicui interesse *leg. lecta 40* vbi DD. *Digestis si cert.*
6 *petat.* Ruin. *consilio 48. numero primo libro, quinto,* Aym. *consilio 87. in fin. latè* Honded. *consilio 50. n. 21. libro 1. & consilio 38. n. 9. libro 2.* Rot. *dec. 622. n. 5. p. 2. recent.*

Quo vero ad secundam difficultatem DD. responderunt in proposita facti specie valorem bo-
7 norum emphyteuticorum in renouatione esse calculandum inspecto tempore, quo hæc bona emphyteutica fuerunt vltimo loco vendita seu respectiuè empta à Lucatellis, nam inuestituræ, de quibus agitur cum non sint limitatæ ad tempus, sed perpetuæ, & renouatio non fiat ob lineam finitam, sed fiat Lucatello in primis concessionibus comprehenso, & ad eorundem corroborationem ab antiquis inuestituris tanquam
8 à suo initio debet regulari, cum renouatio nullam habeat speciem noui contractus, vt in puncto distinguendo inter emphyteusim temporariam, & perpetuam respondet Alciat. *consilio 42. numero primo, libro 8.* Corbul. *de emphyteus. caus. 11. de caus. priuat. ob tempus finitum numero 17.* Bero. *consilio 116. numero 17. versiculo vbi facit libro primo.*
9 Quando enim inuestituræ sunt perpetuæ prout hic pactum de renouando de certo tempore in certum tempus adiectum censetur dumtaxat ad faciliorem probationem dominij directi non autem pro substantia contractus, neque ideo renouatio dicitur contractus nouus, vt benè declarat Rota *decisione 438. numero 1. parte 1. recent. & in Bononien. bonorum emphyteuticorum 30. Aprilis præteriti in fin. coram R. P. D. meo Celso.*

Et licet Æmilius Ferrett. *in cons. 21. per tot.* abunde probet in solutione laudemij in renouatione attendendum esse valorem rei de tempore renouationis non autem de tempore concessionis, aut venditionis, illumque sequitur Marius Burg. *in tractatu de laudem. parte 2. inspect. 6. numero 26.* attamen præterquam qood in præsenti casu versamur in contractu perpetuo, & vnico, vt visum est, accedit, quod ex pacto expresso apposito in singulis inuestituris, de quibus agitur quantitas laudemij est determinanda ex solito, & consueto nam verba pacti sunt *de viginti no-* 10
uem in viginti nouem annos ad renouandum, & tunc soluendum debitum, & consuetum laudemium ad rationem quinque pro centenario valoris dictorum bonorum, at consuetum, ac solitum laudemiom 11
iudicari non potest nisi ex præcedentibus solutionibus *ad text. in leg. Mela 14. Digest. de alim. & cibar. legat.* vbi Bart. *num. 1. & alij,* ideo casus iste etiam distat à casu Ferretti, cum in illo non fuerit habita relatio ad solitum, & consuetum laudemium.

Nec refert quod verba habeant relationem ad valorem bonorum, quia valor, & pretium pro eo- 12
dem accipi possunt sic suadente materia, Bursatt. *cons. 149. n. 74. & 75.*

Ad tertiam verò difficultatem DD. responde- 13
runt tot esse soluenda laudemia quot sunt renouationes, quæ fieri debebant iuxta pactum antiquarum inuestiturarum, omnia enim pacta emphyteutica sunt seruanda *l. 2. Cod. de iur. emphyt.* Albert. Brun. *cons. 44. n. 1. & 4. in fin.* Bursat. *cons. 127. n. 53. & 57.* Amad. à Ponte *de laudem. q. 4. in princ.* Burg. *eod. tr. p. 1. inspect. 6. n. 4.*

Neque obstare potest, si dicatur huiusmodi laudemia non esse soluenda Reuerendiss. Dom. Episcopo Ceruien. nunc viuenti, qui de tempore renouandarum inuestiturarum nullum ius habe-
bat in Episcopatu, quia laudemia non exacta 14
transmittuntur ad successorem; Ioann. Baptista Costa *in tract. re integra quid liceat, distinct. 53. n. 7.* Mar. Burg. *dict. lib. inspect. 4. num 55. & 56.* Modern. Fulginaten. *de iur. emphyt. tit. de laudem. q. 28. n. 1.* Rot *decis. 809. n. 1. p. 1. diuers.* hoc tamen DD. ita intellexerunt, vt computari debeant scuta 550. soluta à Lucatellis pro laudemio renouationis anni 1595. nam vbi contractus est ab initio nul-
lus cessat laudemij exactio, Tiraq. *de retract. lignag.* 15
§. 1. Gloss. 2. n. 7. & de retract. conuent. §. 6. Gloss. 2. n. 6. Antonius Faber *de laud. decad. 1. error. 1. n. 1.* Cassan. *ad consuet. Burgund. rubr. 11. §. 1. n. 3.* Cald. *de emphyt. lib. 4. c. 6. n. 10. in fin. &c. c. 16. n. 3.* Peguer. *dec. 156. n. 3.* Amad. à Ponte *de laudem. q. 39. num. 1. ibique not.* Carolus Antonius Blancard. *in princ.*

Itaque modo prædicto DD. mandarunt responderi dubio, quod proposueram in qua summa debeantur laudemia, nam facto calculo inter partes, & sublatis vt supra difficultatibus poterit per simplicem calculatorem de facili videri quæ summa debeatur. Et ita fuit decisum vtraque Parte informante, &c.

R. P. D.

R.D.P. Verospio.

Anconitana dotis.

Lune 30. May 1650.

ARGVMENTVM.

Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maxime exceptio fideicommissi.

SVMMARIVM

1 *Cœpta executio mandati ritè, debet terminari vt lites finiantur.*
2 *Ex reuolutione actorum constat validitas mãdati.*
3 *Decisiones Rotæ demonstrant Iustitiam eiusdem mandati.*
4 *Confessio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis solutionem.*
5 *Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes, & successores vxoris.*
6 *Nec tenentur ad eorum valorem donec soluatur integra dos.*
7 *Pro validitate & iustitia subhastationis viget præsumptio Iuris.*
8 *Exceptio illiquida & incerta non retardat executionem mandati.*
9 *Quoties bona libera non supersunt satis hypothecata pro restitutione dotis bona fideicommisso ascendentis supposita vigore auth.*
16 *Siue petatur restitutio dotis ab ipsa muliere, siue ab hæredibus eius.*
11 *Et ista actio ipsa muliere viuente orta fuit.*
12 *Tertij possessores non possunt impedire executionem quando contra eos in quolibet actu reperitur citatio.*
13 *Pro sustinenda validitate sententiæ omnis interpretatio sumi debet, vt inutiles circuitus euitentur.*
14 *Exceptio fideicommissi ad impediendam executionem debet incontinenti iustificari de praxi omnium tribunalium.*

DECISIO LXX XXI.

MAndatum Rotale contra hæreditaria bona Hieronymi relaxatum pro dote Franciscæ vxori restituenda ipsa prædefuncta, sancitum fuerat in sententia ad Dianæ hæredis instantiam, ac Demetrij huius cessionarij in hoc Tribunali postmodum edita, exequendum esse contra bona per fratres de Fanellis modo possessa, Auito licet q.Galeati fideicommisso subiecta cum nulla Hieronymi debitoris bona supersint; super cuius vlteriori executione sententiæ, proposito per me dubio, affirmatiuè hodie DD. responderunt; Quia iam cœpta per mandati relaxationem executio ritè tamen, ac rectè peracta, debet præuio ad vlteriora processu terminari, vt debitus tandem litibus finis imponatur, *leg. quidem existimauerint*
1 *in fine Digestis de rebus cred. leg. terminato, Codice de fruct. & lit. expens. leg. properandum Codic. de iudic.* Soccin. *in leg. singulis, numero secundo, Digestis, de except. rei iudic.* Alexand *in leg. qui bona §. vltim. numero 2. Digestis de damn. infect.* Surd. *consil.* 271. *numero* 15. Rot. *in Montis Falisci supplementi legitimæ 18. Iunij 1642. in §. Cuius ratio coram Reuerendiss. P.D. meo Bichio, & in hac eadem causa 24. Aprilis 1643. coram R.P.D. meo Cerro.*

Mandati autem validitatem acta ipsa reuoluta 2
demonstrant, ex quibus omnia à iure requisita ibidem conuincitur contineri, iuxta traditam praxim in *decis. Verall. 160. part. 2.* sæpius in hoc Tribunali receptam.

Iustitiam verò designant decisiones hactenus editæ in hac causam tam coram bon. memor. Buccabella sub die 16. Martij, & 3. Decembris 1635. 3
quam coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro die 23. Aprilis 1643. & 9. Decembris 1648. vt alias firmauit Rota *in vna Rauennaten. seu Ferrarien. Decimarum* 24. *Ianuary* 1650. *coram me.*

Neque præfatam executionem retardare poterunt exceptiones, à fratribus de Fanellis denuo repetitæ. Siquidem prima non iustificatæ dotis obiectio, quippe quæ ex sola Hieronymi viri confessione de recepto ab ipsa vxore, eiusque hæredibus deducatur, tollitur ex decisionibus hactenus editis in hac causa, quibus fulcita dignoscitur adducta confessio pluribus, atque vrgentibus coniecturis legitima proinde, veræ dotis probationem præseferentibus secundum Salycet. *in leg. si mater numero primo. Co-* 4
dice de contrahend. empt. Baldus *in leg. 1. numero quarto, Codice de priuileg. dot.* Dec. *consil. 96. numero tertio,* Natt. *consil.* 548. *numero* 25. Surdus *consil.* 486. *numero* 7. & 8. *cum seqq.* Card. Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 20. numero* 19. Rota *coram Greg. dec. 62. n. 2.*

Altera verò obiectio exinde deducta, quod in ipsa dotis consignatione ex A. C. decreto debuerant ab hæredibus Franciscæ mobilia restitui in computum dotis receptæ, vel saltem certus eorundem valor tunc temporis compensari; Remouetur pariter ex alio eiusdem A. C. decreto, quo mediante à pluribus annis legitimà eorundem mobilium subhastatio præcessit, quæ proinde Franciscæ successores ab eorum restitutione mobilium reddidit immunes, vt respondit Rota *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Cerro* 5
sub die 6. Dec. 1648. in §. aut verò prætenditur.

Ad compensationem verò valoris (dum in 6
eodem decreto restricta fuit ad casum integræ dotis restitutæ) adhuc arctati non fuerant, dum dos integrè soluta non extitit, ita vt se possint etiam retentionis ope tueri *per text. in leg. si non sortem, §. si centum, Digestis de cond. ind. vbi post gloss. in verb. retinebitur,* tradit Bart. *in fine,* Castrens. & Alexand. *numero* 6. Iason. *num.* 10. cæterique communiter, idem Castrens. *in leg. si quis aliam numero 4. Digestis de solut. & in l. petentò in fine Digest. de pignor. & act.* Negus. *de pignor. in 2. membr. 3. p. n. 20.*

Non obstat, quod eadem substastatio nullitati, videtur obnoxia postquam non obstantibus oblationibus, atque deposito per fratres de Fanellis oblato, ad eam Iudex procedi mandauit, cum præfata nullitatis obiectio ex contraria præsumptione tollatur pro subhastationis validitate, atque iustitia vigente ex tradita per Bald. *in l. ordo n. 5. C. de rescind. vendo.* Gloss. *in l. à Diuo Pio, si pi-* 7
gnora in verb. quam, ff. de re iud. vbi etiam Ias. *numero 2. & 3.* Surdus *cons.* 256. *num.* 8. Rot. *in Narnien. dotis 4. Februarij 1628. coram Vbaldo* post moder. Petus. *de subhast. dec. 75. num. 9.* Dum maximè damnum ex distractione mobilium Fanellis illa-

rum, ac læsio exinde contingens adhuc probata
non fuit, nec oblationes integre factæ fuerunt
ab ipsismet Fanellis, vt allegant illius Informantes.

Tertia denique exceptio ex iure fideicommissi
petita per quæ Galeatium de fanellis eorundem
auum præordinati (super quo propter negant
mandatum contra bona hæreditaria Hieronymi
relaxatum exequi posse) ob nondum iustificatam
8 bonorum identitatem nec consumptionem de-
tractionum ipsi Hieronymo. fideicommittentis
descendenti competentium illi quidam redditur,
atque incerta, adeoque mandati executionem
retardare non valet. *iuxt. text. in leg. vt C. de Compensat.* Affl. *decis.* 381. *sub numero* 15. Rot. *coram Seraph. decis.* 1455 *num.* 3. *& coram Gregor.* 220. *num.* 5.
& in aliis recensitis in Romana successionis 24.
*Ianuarij præteriti coram R. P. Domino meo Corrado
in vlt. §. Remouetur præterea. ex* Auth. *resq. Cod. omnia de leg. desumpta, ex auth. de restitut. & ea qua
pariter in §. quamobrem,* cuius vitture dispositionis
ascendentium bona licet fideicommisso suppo-
sita hypothecata redduntur pro restituenda dote
descendentibus quoties bona libera, provt in
9 proposito casu, non supersunt, vt pluries firma-
uit Rot. *videlicet coram Seraphin. decis.* 278. *numero* 5. *in Romana dotis* 30. *Martij.* 1618. *coram
bon. mem. Card. Verospio, & in alia Romana dotis*
23. *Maij* 1645. *coram Reuerend. Patre Domino meo
Otthobeno, & in hac eadem causa* 9. *Decembr.* 1648.
in §. omissis enim coram R. P. Domino meo Cerro, siue
ab ipsa muliere, siue ab eius hæredibus dotis re-
stitutio petatur, vt notat Castr. *in authen. res quæ
num.* 10. Menoch. *cons.* 34. *n.* 42. Rot. *coram Seraph.
decis.* 688. *num.* 11. vbi præterea considerat, quod
actio (provt in casu proposito) ipsa viuente mu-
liere orta iam fuerat, *in Romana dotis* 14. *Febraar.*
10 1642. *in §. cuius auth. dispositio, coram Reuerendiss.
D. meo Decano, & in hac eadem causa* 24. *Aprilis*
1643. *in vlt. §. coram R. P. D. meo Cerro.*

11 Neque iidem fratres de Fanellis vti tertij bo-
norum possessores processum executiuum pote-
runt impedire vel quia in quolibet actu contra
ipsos fuit repetita citatio, iuxt. theoric. Castr. *in l.
cum filiusfam. num.* 3. *Digest. de verb. signif.* quam
12 probarunt Dec. *cons.* 187. *numero* 2. Ruin. *cons.* 34.
in fin. volum. 5. Aymon. *cons.* 12. *num.* 8. Surdus *cons.*
334. *n.* 12. & plures alij relati per Maresc. *variar.
lib.* 1. *cap.* 86. *n.* 51. *& lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 7. Scacc.
de appell. quæst. 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 52. Rot. *in
hac eadem causa sub die* 24. *Aprilis* 1643. *coram R.
P. D. meo Cerro, & in Ciuitatis Castelli Spolij* 17.
Maij 1638. *coram Reuerendiss. Terracinen.* Et licet
citatio contra ipsos, vt hæredes Hieronymi sup-
ponatur executa, non autem vt fideicommissa-
rios Galeatij, dum tamen de vtroque titulo in
actis constabat, citationes ex vtroque iure cen-
sentur executæ ad sustinendam actus, atque sen-
tentiæ validitatem, pro qua vti inutiles, & ca-
lumniosi circuitus euitentur, omnis debet inter-
pretatio desumi *l. quoties, & l. merito, ff. pro socio, l.*
13 *cum in testamento, § hæc verba ff. de hæred. inst.* Alciat.
reg. 3. *præsumpt.* 42. Rot. *coram Gregor. dec.* 282. *n.* 7.
ibique Add. *n.* 12.

Vel quia, vt superius ponderatum fuit, & co-
ram R. P. D. meo Cerro sub die 24. Aprilis 1643.
exceptio fideicommissi turbida redditur, atque
illiquida, cuius proinde respectu mandata execu-
tiua contra hæreditaria Hieronymi bona relaxata,
exequi poterant contra bona, quæ vti fideicom-
misso supposita ex aduerso allegantur possideri,
dum ipsius subsistentia, atque efficacia apta ad
impediendam executionem incontinenti iustifica-
ta non fuit, provt omnium Tribunalium praxis 14
obseruare solet, de qua testatur Rot. *in Senogall.
Pradij* 10. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Pironano, & in
aliis recensitis in d. decisione R. P. D. mei Cerri in §.
contraria vero in fine.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Domorum.

Mercurij 15. *Decembris* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus probetur deuolutio Emphyteusis, dominium directum Ecclesiæ, & quando non teneatur inuestire proximiorem vltimi Emphyteutæ.

SVMMARIVM.

1 *Finita Emphyteusi per extinctionem generationis competit domino directo remedium retinendæ.*
2 *Quod procedit quando deuolutio est clara secus*
3 *e conuerso.*
Mors hominis præsumitur ex lapsu centum annorum.
4 *Fides Parochi extracta è libris mortuorum probant mortem.*
5 *Dum non probatur quis in rerum natura extitisse non est probanda illius deficientia.*
6 *Producens scripturam implicite confitetur contenta in illa.*
7 *Dominium directum Ecclesiæ probatur ex Instrumento inuestituræ & solutionibus Canonum.*
8 *Proximiori vltimi Emphyteutæ debetur renouatio Inuestituræ.*
9 *Intellige quando Dominus vult extraneos inuestire, secus si velit pro se retinere.*
10 *Nemo tenetur de proprio alteri beneficium facere.*
11 *Etiamsi res emphyteutica sit solita renouari nisi probetur consuetudo etiam in casu quo velit Dominus pro se retinere.*
12 *Antequam licentia petita pro renouando Inuestituram obtineatur, potest Rector se pœnitere & pro se retinere secus post illam obtentam.*
13 *Statutum non vtens verbis aptis comprehendere personas Ecclesiasticas præsumitur eas noluisse comprehendere.*

DECISIO LXXXXII.

CVm facultate manutenendi quem de iure commissa mihi causa appellationis à mandato de manutenendo ad fauorem Ecclesiæ S. Saluatoris in Vnda eiusque rectoris relaxato per R. P. D. Cinsium Locumtenentem Eminentiss. Dom. Card. Vicarij in possessione trium domunculatum, quæ in locum alterius domus emphyteuticæ eiusdem Ecclesiæ alias subrogatæ fuerunt, dubitaui hodie cui sit dandum mandatum de manutenendo, & pro Ecclesia responsum fuit ex communiter recepta conclusione, quod finita emphyteusi per extinctionem generationum ad quas fuit concessa competit Domino directo

rem•

remedium retinendæ ratione suæ ciuilis possessionis animo retentæ pro recuperatione naturalis aduersus successores vltimi emphyteutæ, Barr. *in l.1.§. quod ait prætor n.17.D.vti possid.* Bero. *consil.* 102. *n.* 43. *& seqq. lib.* 4. Hond. *cons.*21. *n.*19. *lib.*2. Rota *dec.*79.*c.*3.*dec.* 117.*n.* 12. *part.* 5. *recent. & in aliis pluribus alleg. in Auximana prædij* 15. *Maij* 1645.*cor.R.D.meo Decano.*

2 Et licet ista conclusio procedat quando deuolutio est clara, secus è conuerso, vt distinguendo declarauit Rota *dec.*268.*n.*8 *&* 9.*dec.*293.*n.*3. *inter impress.apud Modern. Perus. de manut.* casus noster præfefert claram deuolutionem, quia mors Ludouici, & Nicolai, quibus ad eorum tertiam generationem emphyteusis concessa fuit de anno 1538.

3 præsumitur ex lapsu centum, & amplius annorum ad *text.in lege an vsusfructus,D.vsufruct. lege vt inter diuinum,* §.1.*leg. finali,Codice de sacros. Eccles.* Buratt. *decisione* 551. *numero* 5. & in his terminis dictum *in supracitata Auximana prædij* §. *finis coram reuerendiss. Domino meo Decano.* Finis pariter

4 trium generationum Ludouici nempe obitus Cõstantiæ eius filiæ, & Cæciliæ ex dicta Constantia neptis, ac Ioannis Antonij Hieronymi ex Cæcilia pronepotis, probatur ex fidibus Parochi formiter extractis è libris mortuorum quibus notum est adhiberi fidem, Imol. *cons.* 100.*in fine,* Rota *decisione* 605.*num.*4.*part.*2. *recent. decisione* 168. *numero* 11. *parte* 7.

5 Cumque exaduerso non probetur alios descendentes infra tertiam generationem dictorum Ludouici, & Nicolai in rerum natura extitisse, de eorum deficientia vlterior probatio non requiritur Aldob. *consilio* 80.*n.*4. *& seqq.* Seraph. *dec.*1487.*n.* 1. Reuerendiss. Vrgellen. *dec.* 301. *n.*5. Rota *in Licien. bonorum* 14. *Maij* 1641. *coram R. Patauino, & in d. Auximana prædij* §.*contra quam, & §.seq. coram Reuerendissimo D.meo Decano.*

Dominium directum Ecclesiæ, & bonorum identitas negari exaduerso non potest, cum ipse-

6 met Ioannes Petrus aduersus produxerit memoriale in quo vtrumque continetur, & productioni insit implicata confessio contentorum in scriptura producta, vt notant Doctores *in cap. cum venerabilis* vbi præcipue Dec.*num.*90.*de except.* aliique cumulari per Surdum *cons.*151. *num.* 16. Burat. *dec.* 934.*num.* 4. Add. ad sanct. mem. Gregor. XV.*dec.* 238. *num.*15. & ex abundanti domninium probatur ex instrumento inuestituræ, pluribus solutionibus canonum per longum tempus factis, & subrogatione domuncularum de quibus agitur adminicu-

7 lato iuxta doctrinam Bartoli *communiter receptam in lege ad probationem Cod.locat. quam passim secuta est* Rota *dec.*299.*num.*1.penes Cardinalem Caualer. *dec.* 601. *num.*1. penes Buratt. *dec.*164. *num.*7. *part.*6.*recent.*

Non obstat, quod Ioan. Petro aduersario vti proximiori vltimi emphyteutæ debeatur renona-

8 tio inuestituræ ex æquitate, Bartol. *in l.*1.§.*permittitur, D. aq. quotid. æstiu.* quia æquitas huiusmodi militat quando Dominus vult extraneos inuesti-

9 re, quia prima caritas incipit à se ipso *cap.cum satis* 87. *distinct. lege præses, Codice seruit. & aq.* torquetur æquitas ad fauorem Domini directi, cum nemo proprio teneatur alteri beneficium facere, vt in puncto respondit Rota penes Manticam,

10 *decisione* 10.*numero* 6. *&* 7. *decisione* 201.*num.*15.*& sequentibus, part.* 7. *recent. confirmata* 19. *Ianuarij* 1646. *coram reuerendissimo Domino meo Decano,* & est doctrina originalis Abb. *in cap. bona il* 2. *num.* 28.*vers.hæc dictum limitarem de postu.prælat.* quem sequitur Curt.senior *cons.*47.*num.*10. Ruin. *consil.* 152. *num.*3. *vsque ad fin. lib.*1. Clar. *in* §.*emphyteusis, quæst.* 44. *in fine*, Trentacinq. *variarum resolutionum, lib.*3. *tit.*1. *resol.* 5. *num.* 7. Marescot. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. *&* 12. vbi hoc ampliat quamuis res si solita renouari, nisi in specie probetur consuetudo etiam in casu quo Dominus ve- 11
lit retinere pro se, Honded. *cons.* 51. *n.*41. *& plur. seq. lib.* 1. aliique relati à Modern. Pedemontio *in tract.de iur.emphyt.quæst.*64.*per tot.*

Voluntas autem Ecclesiæ eiusque Rectoris retinendi pro se euidens est non attento quod alias Rector supplicauerit sacræ Congregationi Concilij pro obtinenda licentia renouandi inuestituram ad fauorem Ioannis Petri geniti ex vltimo emphyteuta, quia preces huiusmodi nusquam sor- 12
titæ fuerunt effectum, & antequam petita licentia, seu beneplacitum Apostolicum obtineatur est locus pœnitentiæ, licet secus sit post illud obtentum etiam nondum secuta sententia per executorem ferenda, vt declarando decisionem Putei 343. *lib.*1.*in correct.* distinguit Rota *in nullius emphyteusi de Guastalla* 16.*Nouembris* 1607. *coram Card. Lancellotto iun.impress.apud Marches.de commiss.tom.*1. *fol.*100.*num.*1.*in dec.* 201.*num.*35.*in sequentibus,p.*7. *recent. & in Rauennaten. emphyteusis* 19. *Ianuarij* 1646 §. *minus prodest cor.R.D.meo Decano.* aliasque decisiones congerit, ac sequitur Maresc. *var.resol. d.lib.*1.*cap.*14 *num.*1. Gratianus *discept.*514.*num.* 7. *& seq.* Eoque magis pœnitere licitum est in casu nostro quo tempore dictæ supplicationis viuebat adhuc vltimus emphyteuta.

Minus debetur renouatio vigore statuti vrbis, lib. 1. cap. 214. quia cum statutum nec verbis explicitis nec vniuersalibus aptis comprehendere Ecclesias, & Ecclesiasticas personas vtatur, illas 13
comprehendere noluisse præsumitur, vt in puncto fuit decisum in Romana relocationis domus 13. *Martij* 1598. *coram Gypsio impress. apud Pich. ad statutum vrbis, dec.*38. *per tot.in Romana relocationis Casalis* 16. *Martij* 1615.*coram Card. Sacrato, in Romana domus* 20. *Maij* 1647.*coram reuerendissimo Patre Domino meo Peutingero,* & in terminis alterius statuti vrbis loquentis de bonis emphyteuticis dandis in dotem dixit Rota *in dicta Romana domus, & in alia Romana domus* 27. *Maij* 1647. *coram reuerendissimo Domino meo Decano,* & generaliter in terminis statutorum vrbis adsunt plurimæ decisiones relatæ in Romana dotis 11. *Febr.* 1647.*coram me.*

Et ita decisum vna tantum parte informante præuiis tamen pluribus citationibus contra Ioan: Petrum aduersarium executis.

R. P. D. Cerro.

Firmana Codicillorum.

Lunæ 3. *Martij* 1649.

ARGVMENTVM.

Ex quibus appareat legatum vsusfructus relictum vxori non esse relictum ad sola alimenta, sed integrè deberi etiam existenti filio & ipsa vxor dicatur impleße conditiones apposita.

SVMMARIVM.

1 *Non dicitur Procurator qui onus sibi demandatum non acceptat.*

2 *Vsusfructus relictus vxoris existentibus filiis restringitur ad alimenta.*

3 *Fallit quando aliter constat de intentione Testatoris volentis plenum vsumfructũ vxori legare.*

4 *Quando manifestè apparet testatorem ampliare voluisse relictum alias in solis alimentis vxori destinatum.*

5 *Verba generalia omnia & singula & vniuersa designant integrum vsumfructum non sola alimenta.*

6 *A consecutione legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet.*

7 *Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam super existentibus filiis.*

8 *Procurator ad lites non potest recedere à declaratione facta à principali & illi praiudicare.*

9 *Legitima statim mortuo patre & singulis corporibus hæreditariis separatur ipso iure.*

10 *Nec comprehenditur sub vsufructu vniuersali vxori relicto.*

11 *Verba sententia intelliguntur prout de iure & ab eo interpretantur.*

12 *Vsusfructuarius tenetur præstare cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri.*

13 *Stante tamen lite non tenetur ante rem iudicatam, & actualem vsusfructus consequutionem cautionem offerre.*

14 *Et satis est quod per sententiam ad eius præstationem adstringatur.*

15 *Vsusfructus relictus sub conditione cohabitandi cum filio eo mortuo extinguitur.*

16 *Magis communis opinio est contraria quia censetur reliquisse contemplatione ipsius vxoris.*

17 *Et quando vsusfructus relictus legitur pro toto tempore vita ipsius legitur pro toto tempore vita ipsius legatariæ.*

18 *Et quando non vlterius prouidet testator non extinguitur legatum per mortem hæredis, sed durat in vita legatariæ.*

DECISIO LXXXXIII.

Dvm hodie coram me quæreretur, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, non impugnabatur amplius subsistentia codicillorum, sed tota disceptatio reducta fuit ad alia obiecta, tam in præteritis, quàm in hodierna propositione nouiter excitata, quibus tamen non obstantibus pro illius confirmatione Domini responderunt.

Nullitas enim iterum apposita, ex quo sententia reuerendissimi Domini Terracinen. lata fuit per contradictas ob mortem Iacobi Francisc. Vineæ Procuratoris, cum tamen in actis constaret de mandato procuræ Sinibaldi, qui proinde citandus erat; remouetur penitus ex responsione datis in decisione edita 25. *Maij* 1648. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono*, & signanter, quia non fuit processum duntaxat per contradictas, sed etiam citato Valterio, cuius mandatum, siue expressum, siue præsumptum iustificatur tam ex Chirographo substitutionis *Summariolo Dianæ, num.* 1. quàm ex coniecturis, & præsumptionibus in eadem decisione deductis; nec opus erat vlteriori citatione contra eundem Sinibaldum; quia esto etiam, quod in actis constaret de eius mandato, non constabat tamen de illius acceptatione omninò ad hunc effectum necessaria, cum quis 1
Procurator non dicatur, nisi onus sibi demandatum acceptet *iuxta textum in lege* 2. *D. de procurat. cap. is, qui eodem titulo in* 6. Caputaq. *decis.* 319. *n.* 2. *part.* 1.

Prætensam verò iniustitiam ex pluribus desumptam dixerunt Domini funditus eneruari singula discutiendo.

Primo enim non obstat, quod Dianæ concedatur vsusfructus integræ hæreditatis eius viri, cum tamen superexistente Philippo communi filio alimenta duntaxat consequi deberet, ex quo vsusfructus existentibus filiis restringatur ad alimenta 2
iuxta consuetudinem Bulg. relatis per Glossam in auth. *hoc locum verb. derogari vers. sed secundum, C. de secund. nupt. commun. receptam.*

Quia ab huiusmodi consuetudine receditur, quoties alia colligitur testatoris intentio volentis plenum vsumfructum, non autem sola alimenta vxori relinquere, vt tradunt Doctores *relati in* 3
dec. 241. *num.* 13. *p.* 5. *recent. & in dicta decis. coram Reuerendissimo Patre Domino meo Otthobono, §. minusque releuat.* Hic autem præ cæteris illam ostendit discretiuus modus loquendi; nam Franciscus Maria in præcedenti testamento nonnullos menses antea condito, dum volebat illam prouidere de solis alimentis, disposuit per hæc verba, ibi, *& dargli quel tanto, che gli far a bisogno per vitto & vestito, per lei, & detto mio figliuolo.* In codicillis autem, non se restrinxit ad victum, & vestitum, sed verbis vniuersalibus loquutus fuit, ibi, *reliquit esse voluit, & fieri mandauit d. D. Dianam eius vxorem Dominam, Madonnam, & vsufructuariam omnium & singulorum bonorum, ac vniuersæ hæreditatis ipsius, &c.* Hinc igitur clarè licet, huiusmodi relictum non restringi ad sola alimenta, sed intelligi 4
de integro, & plenario vsufructu, cum manifestè appareat, testatorem illud ampliare voluisse, *vt in puncto* tradit Rimin. *sen. cons.* 456. *num.* 12. Berõ. *cons.* 34. *num.* 5. *lib.* 2. Cardinalis Mantica *de coniect. lib.* 9. *tit.* 7. *num.* 25. *in fine vers. verum enim verò*, Menoch. *de præsumptione, libro* 4. *præsumpt.* 139. *num.* 44. Aliique congesti *in dicta decisione, dicto §. minusque releuat. vers. tum etiam quia.* Ponderando præsertim generalitatem illam *omnium, & singulorum bonorum, ac vniuersæ hæreditatis*, quæ non patitur restrictionem ad alimenta, sed integrum, & plenarium vsumfructum designat, *vt post* Bald. *in lege finali, Codice de indict. Viduit.* tradit Soccin. sen. *cons.* 1. *n.* 11. *vers. vnde primo facit, quem sequuntur*, Gabr. *de vsufruct. conclus.* 2. *n.* 50. & Card. Mant. *d. tit.* 7. *n.* 32.

Idque etiamsi restringendo relictum codicillare ad sola alimenta, nihilominus ipsa vxor maiorem vtilitatem consequi videatur, quam consequeretur vigore testamenti: cum ex forma istius teneretur conferre fructus dotales, ac alimenta recipere è manibus hæredis, & tamen vigore Codicillorum, nec teneretur ad onus conferendi dictos fructus dotales, ac alimenta consequi poterat propria auctoritate cum præeminentia in domo, quia cum verba eorundem Codicillorum superius ponderata sint tam ampla, & effrænata extendunt omnino, & amplianr substantiam præstationis, & relicti ad plenarium vsumfructum, nec restringi, aut verificari posse videntur ad simplicem præeminentiam, & non communicationem dictorum 5

fructuum

fructuum dotalium ex iuribus supra allegatis;
cum præsertim Doctores ad propositum adducti
de eiusmodi præeminentia tanquam modicæ vti-
litatis casum, & fundamentum non faciant, sed
ita dictante defuncti voluntate integrum vsum-
fructum, non autem alimenta vxori consignari
defendant.

Secundo minus obstat, quod præfatum reli-
ctum non fuerit purum, sed conditionale, quate-
nus scilicet ipsa, seu eius pater, aut alius, ad quem
spectaret dotem testatori traditam recuperare,
contentus fuerit illam sibi restitui in iisdem ter-
renis, & bonis, in quibus illi tradita, & consignata
6 fuerat. *Summ. Monasterij num.2.* Itavt proinde cum
Diana huiusmodi conditionem non impleuerit,
sed petierit, & obtinuerit insistentiam, & manu-
tentionem super omnibus bonis mariti in ciuita-
te, & territorio Firmano existentibus *eodem summ.
num.9.* Vtique à consequutione dicti relicti exclu-
sa omnino videatur *per textum in l. hac conditio D.
de condit. & demonst.*

Placuit enim responsio, quod cum repetitio
huius dotis specta ad Claudium Dianæ Progeni-
7 torem, ex quo dos à patre profecta, dissoluto ma-
trimonio per mortem viri ad eundem patrem re-
uertitur etiam superexistentibus filiis *l. dos a pa-
tre*, vbi Baldus *num.1. Cod. solut. matrim. l. si ab ho-
stibus, D. eodem, & l. iure succursum, D. de iur. dot.*
Bartolus *in lege post dotem, numero* 31. ibique Ale-
xander *numero* 25. & Barbosa *numero 49. D. eodem,*
Baldus *consilio 7. numero 1. lib.* 1. Castrensis *cons.* 11.
numero 1. *lib.* 1. Hondedeus *consilio* 75. *numero* 28.
lib. 2. Fulgosius *consilio* 66. *per tot.* Thesaur. *decis.
Pedemont.* 138. *num.* 2. Rota *in recent. decisione* 708.
num. 1. *&* 4. *part.* 1. *& decis.* 108. *num.* 6. 7. 16. *&* 17.
part. 8. Ipse verò Claudius tam proprio, quàm filiæ
nomine sub die 11. Iunij 1641. acceptauerit dictos
Codicillos, & obtulerit se ipsum, & filiam para-
tos recipere consignationem, & restitutionem do-
tis iuxta illorum formam, & tenorem *dicto sum-
mariolo num.* 2. Idemque postea in effectu eadem-
met Diana confirmauerit acquiescendo d. senten-
tiæ reuerendissimi D. Terracinen. mandantis,
quod ipsa reciperet suam dotem in eisdemmet bo-
nis, in quibus tradita & consignata fuerat *eodem
summariolo num.* 3. Inde plene satisfactum videtur
præfatæ conditioni in eisdem Codicillis adscri-
ptæ, nec per actus deinde factos à simplici Procu-
ratore ad lites recedi potuit à dicta præcedenti le-
gitima declaratione, & contrauentionem in præ-
iudicium principalis induci *per textum in lege 3. § si
Procurator. D. quod quisque iur.* &c. *si hominem, D.
mand.* quem ad propositum expendit Rota *coram
bon. mem. Buratto, decisione* 354. *numero* 6. 7. *&* 8.
Vltra quod dum idem Procurator in actu supra-
dictæ insistentiæ, & manutentionis declarauerit
suam principalem sibi mutasse causam possidendi
titulo dotis, & Codicillorum *Summ. Monasterij d.
num.9.* Huiusmodi declaratio congruè referri po-
test ad titulum dotis super bonis dotalibus. Ad ti-
tulum verò Codicillorum quoad cætera bona hæ-
reditaria viel ratione integri vsusfructus sibi ibi-
dem relicti, ac proinde tanquam actus saltem
æquiuocus multominus inducere valet præten-
sam contrauentionem, cum præsertim non fuerit
factus voluntariè, sed coactè ob necessitatem de-
fensionis ab instantiis Monialium, quæ primum
contrauenientes dispositis in præfatis Codicillis
Dianam d. vsufructu priuare satagebant.

Tertiò nil facit, quod in eadem sententia illi
fuerit adiudicatus integer vsusfructus nulla facta
mentione, neque detractione legitimæ eidem Phi-
lippo filio competentis.

Quia cum legitima filiorum legis ministerio,
& iuris dispositione absque vllo facto hominis
statim mortuo patre ex singulis corporibus hære-
ditariis separetur *lege si minus, §. repletionem, Cod.* 9
*de inoff. testament. lege iubemus, Cod. dico ad Sen. Con-
sul. Trebell.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 32. *n.* 2.
Non comprehenditur sub vsufructu vniuersali 10
vxori relicto vt tradit in terminis Alexander *cons.*
29. *vers. quia talis vsusfructus libro* 4. Surdus *de ali-
ment. tit.* 2. *quæst.* 15. *numero* 178. Thesaur. *decisione
Pedemont.* 137. *num.* 3. Et proinde sub verbis sen-
tentiæ illum generaliter adiudicantis subintelligi 11
nequit; verba enim sententiæ intelliguntur prout
de iure, & ab eo interpretationem recipiunt *lege
miles, §. decem, D. de re iudic.* Angel Aretin. *cons.* 95.
num. 13. *& sequentibus* Rota *diuers. decisione* 112.
numero 2. *part.* 2. *coram fel. mem. Gregor. decis.* 74.
num. 70. *& dec.* 176. *num.* 3. *coram bon. mem. Buratto
dec.* 240. *num.* 29. Cessatque difficultas dum in
sententia reuerendissimi Patris Domini mei Ot-
thoboni; de cuius confirmatione hodie agitur,
ad maiorem cautelam explicitè declaratur, in di-
cta præcedenti sententia reuerendissimi Domini
Terracinen. non esse comprehensam tertiam par-
tem bonorum iure legitimæ Philippo debitam;
hinc enim dum in hac parte dictam præcedentem
sententiam declarauit, nullo pacto hoc prætextu
potest de iniustitia redargui.

Non obstat quarto, quod Diana in petitione 12
vsusfructus non præstiterit, nec obtulerit cautio-
nem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri,
prout de iure requiritur *per text. in l. si vsusfructus
in princip. D. de vsufruct.*

Quod sub eademmet die, qua Claudius eius pa-
ter ipsius nomine Codicillos acceptauit, & obtu-
lit se, & filiam paratos recipere dotem iuxta illo-
rum formam, & tenorem, vt suprà dictum est, ob-
tulit etiam huiusmodi cautionem præstare, om-
niaque adimplenda adimplere *dicto Summariolo di-
cto numero* 2. & tamen stante lite pro parte Philip-
pi contra eam instituta super nullitate, & intelli-
gentia dictorum Codicillorum (quæ adhuc nimis
durè contenditur præuia retentione proprietatis,
& vsusfructus totius integræ hæreditatis, non te-
nebatur vtique ante rem iudicatam, & actualem
dicti vsusfructus consequutionem præfatam cau-
tionem offerre iuxta Theoricam Baldi *in lege* 2.
sub numero 11. *& circa finem, Cod. com. de lege & in
consilio* 408. *numero* 10. *lib.* 1. communiter rece-
ptam, vt per Bursatt. *consilio* 184. *num.* 10. *lib.* 2. 13
Ruin. *cons.* 91. *num.* 8. *vers. nec obstat lib.* 2. Roland.
cons. 92. *num.* 12. *lib.* 1. idemque firmauit Rota *in
Auenionen. vsusfructus* 4. *Februarij* 1637. *coram
reuerendissimo Domino meo Decano, & 1. Iulij eius-
dem anni coram eminentissimo Domino Cardinali
Panzirolo in recentior. decisione* 195. *num.* 19. *&* 20.
& dec. 238. *num.* 11. *part.* 7. *ac* 29. *Aprilis* 1641.
coram reuerendissimo Domino Terracinen. §. fin.
Ideoque prouide processit reuerendissimus Pater
Dominus meus Otthobonus, dum in sua senten-
tia declarando per alteram præcedentem Dianam
non fuisse exemptam ab onere præstandi huius-
modi cautionem ad illius præstationem ipsam ad-
strinxit, quod satis esse probant Castrensis *in l.* 1. 14
num. 3. *versiculo quid si non obtulit, Cod. de vsufruct.*

&

& Decianus *consilio* 418. *numero decimo octauo.*

Quinto denique nec subsistere visum fuit,
quod cum ipsa relicta fuerit vsufructuaria, dum-
15 modo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto
Philippo communi filio, sequuta morte ipsius fi-
lij vsusfructus censeatur extinctus per ea, quæ
tradunt Menoch. *cons* 970.*n*.26. & Modern. Man-
tuan. *contr*.50.*n*.8.*cum seqq.*

Fuit enim responsum, quod huiusmodi condi-
tio cohabitandi cum filio adiecta, duntaxat intel-
ligitur donec possit impleri, durante scilicet vita
ipsius filij, ipso vero defuncto non operatur legati
resolutionem, & extinctionem, sed illud integrè
debetur vxori legatariæ superuiuenti, donec ipsa
naturaliter viuat, ea scilicet ratione, quia testa-
tor relinquendo vxori vsumfructum omnium suo-
rum bonorum censetur, illum reliquisse contem-
platione ipsius vxoris, non autem filij vniuersalis
hæredis instituti, etiamsi cum eo cohabitare de-
16 beret, & proinde per mortem ipsius hæredis lega-
tum non remanet extinctum, vt reiectis contrariũ
sentientibus sequendo Ancar. *cons*. 185.*vers. saluo
tamen saniori consilio*, Dec.*cons*.601. *n*.4. & Purpu-
rat.*cons*.416.*per tot*. iuxta magis communem & ve-
riorem opinionem firmauit Rota *in Ferrarien. le-
gati* 4. *Februarij* 1626. *coram bonæ memoriæ Man-
zanedo, in recentiori decisione* 636. *per totum*, *p*.8.

Idque præsertim in casu nostro, quo ante di-
ctam conditionem cohabitandi testator apposuit
alteram conditionem seruandæ viduitatis, ibi,
*quousque tamen, & donec ipsa Domina Diana natu-
raliter vixerit, & vitam vidualem duxerit, & dum-
modo conuixerit, & cohabitauerit cum prædicto D.
Philippo.* Hinc enim multò magis censeri debet,
17 legatum fuisse relictum contemplatione vxoris,
non autem filij, dum conditio viduitatis præcedit
conditionem cohabitionis; & vsusfructus reli-
ctus legitur pro toto tempore vitæ ipsius legata-
riæ, vt notat Dec.*dict.cons*.601.*num*.5. *vers. & cum
respectu vxoris, illumque sequitur*, Rota *in d. Ferra-
rien. Legati n*.8. *cum quatuor sequentibus.*

Ponderando insuper, quod testator simpliciter
apposuit legatariæ dictum onus cohabitandi, nec
vlterius processit aliter prouidendo in casu, quo
18 non cohabitauerit. Vnde quicquid sit, quando te-
stator aliter prouidet. Certum est, quod in casu
non factæ vlterioris prouisionis nullatenus lega-
tum extinguitur per mortem hæredis, sed durat
durante vita legatariæ, vt distinguendo tradit
Modern. Mant. *d. contr*.50.*num* 21.

Atque ita resolutum fuit vtraque parte infor-
mante, &c.

R. D. P. Du Nozet.

Romana fideicommissi, seu Saluiani.

Mercurij 13. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus.

SVMMARIVM.

1 *Stante legitima alienatione fideicommissi pro soluendo ære alieno testatoris non competit actio fideicommissariis.*

2 *Pro sorte census non datur immissio ex Saluiano.*

3 *Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.*

4 *Instante censuario Dominus census tenetur extinguere.*

5 *Nec alij fideicommissarij possunt impugnare.*

6 *Cessio iurium reportata à creditoribus ad fauorem vxoris importat solum anterioritatem hypothecæ, & iurium prius competentium creditoribus de pecunia dotali satisfactis.*

7 *Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium.*

8 *Per clausulam omni meliori fine, & effectu dicitur electus omnis melior modus.*

9 *Res subiecta fideicommisso multiplico & euictioni vilius æstimatur.*

10 *Census dicitur extinctus dum exacti fuerunt fructus alterius census ex pretio primi acquisiti nec vnquam exacti amplius fructus primi census.*

11 *Emptor bonorum fideicommissi non tenetur esse sollicitus de multiplico ex forma breuis fiendo deque eius securitate.*

12 *Licet secundus census ex pretio primi acquisitus sit inexigibilis non ideo reuiuiscit primus extinctus.*

13 *Locatio facta de re propria conductionis nulla est.*

14 *Clausula sine præiudicio iurium conseruat omne ius protestantis.*

DECISIO XCIV.

SEntentiam ab A.C. latam ab fauorem Cæciliæ & sororum de Amodeis contra D. Marchionissam Liuiam Primam Sancta Cruciam, & D. Tarquinium iuniorem eius filium, tanquam iniustam, infirmandam esse? DD. responderunt.

Iniustitia ex eo resultare visa fuit, quia dicta sententia concedit prædictis sororibus ad fideicommissum Francisci coniugij vocatis, immissionem ex Saluiano in possessionem domus, olim dicto fideicommisso subiectæ, quam Lucretia hæres dicti Francisci, & Petrus Paulus primus fideicommissarius, præuia æstimatione Peritorum, ac derogatione Apostolica, pro dissoluendo ære alieno testatoris alienarunt in Tarquinium seniorem Sancta Crucium pretio scut. 5380. quia stante legitima alienatione, nulla desuper competebat actio fideicommissariis, Molina *de primogen. Hispan. lib*.4.*n*.49. *vers. si vero facultas*, &c. *cum aliis allegat. in Romana Vineæ* 2. *Maij* 1644. *coram reuerendissimo Patre Domino meo Bichio* §. *censensus autem, vers. quia cum Breue.*

Non obstat, quod immissio concessa fuerit occasione trium censuum, quos sub diebus 1. Septembris 1611. 29. Martij 1616. ac 1. Octobris 1619. ex parte dicti pretij, & illius fructibus ad formam Breuis derogatorij multiplicatis, dictus Tarquinius emptor super eadem domo imposuit ad fauorem dicti Petri Pauli & aliorum fideicommissariorum, quia vltra quod pro sorte census non datur immissio ex Saluiano, vt dixit Rota *in Imolen. Saluiani* 2. *Decembris* 1633. *coram bonæ memoriæ Coccino apud Cencium de cens. decisione* 551. *n*.1.*v.quod dubium*, &c. Census prædicti apparent ex publico instrumento extincti vsque sub die 26. Sept. 1610. & consequenter pro illis nulla competebat actio, cum per solutionẽ eius, quod debetur,

extin

extinguatur, & tollatur omne debitum, & obligatio *instit. quib. mod. toll. obligat. in princip.* gloss. *fin. in l. cum plures ff. de euict.* Rota *decis. 374. n. 14. part. 5. recent.*

Non refert, quod extinctio facta fuerit à prædicto Petro Paulo, qui cum esset pariter grauatus restituere, non poterat præiudicare aliis post
4 eum vocatis, quoniam responsum fuit, actum illum extinctionis, tanquam necessarium validè fuisse ab eo gestum, cum extinctio fuerit sequuta instante, & requirente Censuario, quo casu Dominus Census tenetur extinguere vt expressè sancitur in Bulla sanct. memor. Pij Quinti super for-
5 ma creandi census, *in vers. postremo census omnes,* & tradit Cen. *in tract. de censib. qu. 105. num. 3.* Rota *decis. 153. n. 8. post eundem tract. de cens.* quapropter ob prætensum defectum eius potestatis, hodie ab aliis fideicommissariis successiuè vocatis impugnari non valet dicta extinctio *argum. text. in l. ante restitutam 104. ff. de solut.* & respondit Rota *coram bon. mem. Remboldo in Auenionen. fideicommissi 14. Nouemb. 1614. & in Ariminen. census 26. Iunij 1620. & in Romana liberationis à fideicommisso 20. Nouembris 1619.* apud modern. Perusin. *de cens. decis. 351. sub n. 4. vers. nec subsistit, decis. 363. n. 1. vers. non solum quia, & n. 5. vers. nec obstat, & decis. 469. n. 10. vers. tum quia licet vinculum fideicommissi,* &c. & aliis relatis probat Giurba *decis. Sicil. 79. à n. 16. vers. cæterum, & plur. seqq. per tot.* ac idem Modern. *de censib. quæst. 109. à n. 58. vers. ego vero,* &c. *cum seq.*

Neque obstat, quod dicatur census prædictos non fuisse extinctos, sed tantummodo translatiuè cessos dictæ Marchionissæ Liuiæ, vnde infertur illos adhuc vigere, & actum translationis factum à Petro Paulo fuisse voluntarium, per quem propterea nullum illatum fuit præiudicium posterioribus fideicommissariis; nam obiectum remouetur ponderando, quod solutio, ac restitutio
6 sortis & fructuum dictorum facta fuit per Tarquinium de pecuniis dotalibus ipsius Marchionissæ Liuiæ, quæ dum nupsit Francisco eiusdem Tarquinij filio, specialiter conuenit, cum eius Viro, & Socero, quod certa pars suæ dotis, erogaretur in solutionem debitorum dicti Tarquinij soceri, & signanter in extinctionem censuum, de quibus agitur, quodque ad eius fauorem reportarentur à creditoribus satisfactis iurium cessiones, pro cautiori conseruatione, & recuperatione dictæ dotis, aduersus posteriores creditores, & alios quoscumque superuenientes, prout factum fuit; vnde dicta solutio veram, ac substantialem præsefert extinctionem censuum formalium, & cessio non importat illorum translationem in Dominam Liuiam, sed solius anterioritatis hypothecæ, & iurium prius competentium Petro Paulo domino censuum pecunia dotali extinctorum, vt benè probauit Rota *in Romana Saluianè interdict. 27. Maij 1619. coram bon. memor. Pirouano* apud dict. Modern. *de cens. decis. 368. sub n. 1. vers. atque ita non obstant verba,* &c. *& seq. per tot.* ac *in Romana Reintegrationis 22. Iunij 1643. coram Reuerendissimo Salamantino in §. nec subsistit, quod cessio, & in Maceraten. Saluiani 26. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Pentingero,* in quibus responderur omnibus obiectis, & comprobat Anton. de Amat. *resolution. 7. sub numero 52. vers. tertius est casus lib. 1.*

Potissimè cum in capitulis matrimonialibus conuentum fuisset cessionem fieri debere ad fauorem Dominæ Marchionissæ pro maiori cautela 7
suæ dotis, & idem in Instrumento dotali expressè repetitum, quod certè contingere non potuisset si census extincti non remansissent, sed cessi essent Dominæ Marchionissæ, in hoc enim casu tenderet in perniciem dotis & effectus omnino contrarius resultaret, Rota *decis. 178. numer. 8. part. 5. recentior.*

Quod eo facilius affirmandum cum addita etiam fuerit clausula illa *& in ogn'altro miglior fi-* 8
ne, & effetto più proficuo a detta Signora Sposa, & sic dicendum census extinctos, cum iste sit meliori modus, & effectus, Hondcd. *consil. 44. n. 25. & 31. & 45. volum. 2.* Rota *in Reatina hæreditatis 3. Martij 1600. coram Iusto.*

Conuincitur vlterius, considerando, quod nimis repugnat, quod Domina Marchionissa emere voluisset census, & fideicommisso, & euictioni, & multiplico subiectos, & dotem totali ammissionis periculo subiicere, exbursando eandem quantitatem pecuniæ, quam pro acquirendo census, omnino libero persoluisset, vnde longè minorem quantitatem exbursasset, cum res fidei- 9
commisso, multiplico, & euictioni subiecta, longè viliori pretio acquiratur, Cenc. *de cens. part. 2. cap. 2. quæst. 2. artic. 6. n. 21. & seqq.* Rota *in Romana rescissionis transactionis 29. Maij 1648. coram Reuerendiss. P. D. meo Corrado.*

Quod etiam benè confirmatur ex obseruantia subsequuta, cum pretium dictorum censuum à prædicto Tarquinio seniori depositatum in Banco illorum de Bonannis, fuerit deinde ab eodem Petro Paulo, pro cautione eorundem fideicommissariorum in aliis censibus sub diebus 11. Nouembris eiusdem anni 1620. 15. Aprilis 1624. ac 14. Aprilis 1625. super eodem domo nouiter constitutis, ab eodem Tarquinio seniori, pro complemento multiplici in Instrumento venditionis domus conuenti, ac cum vinculo fideicommissi dicti Contugij, & demum de anno 1626. ab Excellentissimo D. Philippo Columna, qui à dicto Marchione Francisco emerat Terram Patricæ, & dictos census in diminutionem pretij in se accollauerat, fuerunt extincti, quorum pretium depositatum in Monte Pietatis, in alium censum, per eosdem fideicommissarios, ad fauorem vocatorum ad eundem fideicommissum 10. Decembris eiusdem anni fuit inuestitum Summario Marchionissæ n. 12. quorum fructus exegerunt dictus Petrus Paulus, & alij fideicommissarij, ac etiam prædictæ sorores, vt constat ex quietantiis in Summario Marchionissæ relatis sub num. 12. & è con- 10
uerso dicta Domina Marchionissa nunquam exegerit, vel prætenderit, nec prætendat fructus dictorum censuum, vt supra extinctorum, vnde omnis eliditur difficultas *ad text. in l. item 7. §. proinde, ff ad S. C. Macedonen.* Craneet. *consil. 101. n. 4.* Menoch. *cons. 49. n. 20. & seq.* Surd. *cons. 224. n. 7.* & in nostris terminis, Rota *dicta decis. 368. n. 4. vers. & obseruantia subsequuta,* apud eundem Modern. *de cens.* ac *in dicta Maceraten. Saluianè §. vlterius hoc idem comprobatur,* &c.

Minus obstat, quod dictæ sorores prætendant multiplicum in dicto Breue derogatorio ordinatum, & instrumento venditionis domus inter partes conuentum, non esse completum, & census vltimo loco emptos per Petrum Paulum esse inexigibiles, & non bonos, ob anterioritatem 11
quam

quam ſuper domo cenſuata acquiſiuit dicta Marchioniſſa Liuia, nam quoad multiplicum, præter quod ex poblico Inſtrumento celebrato ſub die 14. Aprilis 1625. conſtat illud fuiſſe completum, atque perfectum; omus eiuſdem non ſpectabat ad Tarquinium, qui nec de eo, eiuſque ſecuritate non tenebatur eſſe ſollicitus, vt iam bis reſpondit Rota *coram Emmentiſſimo D. Cardinali Panzirolo ſub 20. Aprilis* 1640. *in §. quod vero multiplic. eſſet faciendum*, &c. *& coram me ſub* 23. *Ianuarij* 1643. *in § & hunc ceſſat*, &c. *cum ſeqq.*

Quo vero ad inexigibilitatem, & malam qualitatem cenſuum, dicebatur nihil imputari poſſe dicto Tarquinio, itavt teneretur fideicommiſſariis ad intereſſe, cum cenſus multiplicati, vſque ad ſummam conuentam in Inſtrumento venditionis domus, fuerint exigibiles, tam quoad fru-
12 ctus, quam quoad ſortem, dum ab Excellentiſſimo Domino Philippo Columna, qui illos, vt dictum eſt, in ſe accollauerat, fuerunt extincti, & pretium illorum, ad effectum reinueſtiendi pro vocatis ad fideicommiſſum, in Monte Pietatis fuit depoſitatum, quod licet poſtea defuncto Tarquinio, à dictis fideicommiſſariis fuerit reinueſtitum in alio cenſu, cum Marchione Franciſco illius filio, quod aſſeritur inexigibile, non ideo reuiuiſcere poſſunt cenſus extincti, nec vllum inde præiudicium inferri poteſt Marchioniſſæ cui dicta anterioritatis iura pecunia dotali antea acquiſita fuerunt iuxt. tradit. per Molin. *vbi ſupra de primog. lib. 4. cap. 4. n.* 49. & fuit reſponſum *in d. Aueniomen fideicomm. coram Remboldo* apud Cenc. *de cenſ. deciſ.* 469. *ſub d. n.* 10. *verſ. tum quia licet*, &c. *cum ſeqq & in d. Romana Vineæ* 2. *Maij* 1644. *coram R.P.D. meo Bichio d. §. conſenſus autem.*

Nec quicquam facit locatio eiuſdem domus à dd. ſororibus nuper facta D. Marchioniſſæ Liuiæ ſub die 13. Nouembris 1649. quia cum facta fuerit de re propria, fuit nulla, etiam ipſa exiſtimaſſet ſententiam A C. fuiſſe iuſtam, vt eſt *text. apertus in l. qui rem* 20. *C. locat.* præſertim dum fuit facta à muliere, abſque ſolemnitatibus Statuti Vrbis, & legitur facta cum expreſſa iurium, ac litis
13 pendentiæ reſeruatione, ibi, *ſine tamen præiudicio*
14 *prudentia litis in Rota, ac iurium ambarum partium*, &c. quo fit, vt nullum ſuper ea conſtitui poſſit fundamentum in præiudicium D. Marchioniſſæ, cum dicta clauſula conſeruet omne ius protestantis, Rota penes Cardin. Seraphin. *deciſ.* 144. *num. 6. verſ. ſed dato, & ſeq. & deciſ.* 718. *n.* 21. *p.* 4. *tom 3. recentior.*

Atque vtrâque, &c.

R. P. D. Meltio.

Rauennaten, ſeu Ferrarien Decimarum.

Veneris 5. Martij 1649.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi non poteſt concedi Laicis ſecus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus conſtet conceſſ. huiuſmodi non poſſe reſtringi ad ſolos fructus decimales ſed in totum corruere.

SVMMARIVM.

1 *Valida eſt ſententia quando concurrunt requiſita Capitaquen.*
2 *Citatio generalis ſufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis.*
3 *Et non comparente citato poteſt ad vlteriora procedi abſque alia citatione.*
4 *Proceſſus per contradictas de ſtylo Curiæ fit potius ex vrbanitate quam ex neceſſitate & ſubſtantia cauſa.*
5 *Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuiſſent impedire vel mutare ſententiam.*
6 *Decimæ & Ius decimandi non poſſunt eſſe ſub commercio Laicorum.*
7 *Conceſſo Iure decimandi conceſſa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à iure decimandi.*
8 *Aliud eſt Ius decimandi, aliud res quæ dantur nomine decimarum.*
9 *Sola facultas percipiendi fructus decimalis conſiſtit in mera temporalitate & poteſt pertinere ad Laicos.*
10 *Conceſſio de decimis & iure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales.*
11 *Declarantur DD. ex aduerſo allegati.*
12 *In vſufructu alienabili reſpectu ſolius commoditatis ſi fiat tranſactio expreſſè de vſufructus commoditatis.*
13 *Facultas percipiendi fructus decimalos nomine proprio prohibetur Laicis per Conc. Lateranen.*
14 *Vna & eadem res diuerſo Iure cẽſeri non debet.*
15 *Fuit correcta & declarata erronea opinio Bonifacianæ Conſtitutionis ſuper Iure decimandi per Paulum V.*
16 *Voluntas concedentis regulatur à poteſtate & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta conſuetudinem, & communem intellectum.*
17 *Quid fuerit comprehenſum in conceſſione declaratur ab obſeruantia.*
18 *Pro obſeruantia interpretatiua ſufficit vnius actus.*
19 *Nemo poteſt controuertere intellectum à ſemetipſis datum.*
20 *Standum eſt declarationi Papali, & ex certa ſcientia.*
21 *Verba conceſſionis ſunt intelligenda ſecundum potentiam concedentis & capacitatem ſubiecti.*
22 *In claris non eſt confugien. ad interpretationem.*
23 *Clauſula omni meliori modo operatur, vt ſi actus ſuſtineri non poteſt eo modo quo fit valeat omni alio meliori modo.*
24 *Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis, & indiuiduitatis.*
25 *Clauſula omni meliori modo de per ſe non eſt apta vim addere & effectum tribuere actui reuera nullo.*
26 *Clauſula acceſſoria non alterant principalem diſpoſitionem contractus.*
27 *Ius decimandi eſt ſpirituale nec cadit ſub commercio Laicorum.*
28 *Illiuſque conceſſio facta Laicis ſemper eſt inualida ſiue fiat per modum infeudationis, ſiue locationis.*
29 *Maximè ſi fiat Iure principali aſſictus per quem transfertur vtile dominium.*
30 *Non eſt ſtandum proteſtationi contrario facta.*

31 *In*

31 *In contractu directè contrario constitutioni protestatio de contrahent. iuxta eius formam non sustinet contradictum.*

32 *Declara id procedere quando est facta simpliciter secus si verbis amplissimis. ita vt totum, quod constitutioni repugnat habeatur pro non apposito.*

33 *Concessum ad tempus post tempus censetur prohibitum.*

34 *Beneficium sub conditione concessum ea non adimpleta resoluitur.*

35 *Et concessum sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus eo elapso mora est impurgabilis, nec competit institutio.*

DECISIO XCV.

SEntentia Rotalis concedens Capitulo, & Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Rauennaten͂ reintegrationem ad quasi possessionem decimarum, & iuris decimandi, eo quia inuestituræ per dictum Capitulum factæ ad fauorem Doctorum de Tassonis, continent ius decimandi cuius Laici sunt prorsus incapaces, visa fuit valida, & iusta, ac proinde illam confirmandam esse Domini re-
1 sponderunt.

Validitas autem probatur ex concursu omnium requisitorum, de quibus per Caputaq. *decis.* 160. *part.* 2. Neque illa valet impugnari ex defectu citationis, dum non fuerunt citati aliqui ex reis in commissione Rotali nominati. Quia respectu Galeatij primi acquirentis, cum de tempore litis introductæ in Curia super nono iudicio reintegrationis ex hac vita migrasset proculdubio, contra ipsum exequi non poterat citatio, minusque citandus erat Nicolaus, qui cum sit nepos primi acquirentis, & inuestitura comprehendat tantum primum inuestitutum, eiusque filios, vt ex tenore dictæ inuestituræ relatæ *in summ. Capituli num* 6. nullum interesse potest prætendere in hac causa.
2 Et nihilominus cum tam Fornaccinus actor specialiter deputatus in hac causa ab Elisabeta Estensi matre, ac Tutrice testamentaria dicti Nicolai *eodem summ. Capituli num.* 3. quam alij Procuratores aliorum DD. de Tassonis, qui in iudicio de partibus interuenerant, fuerint personaliter citati vigore dictæ commissionis Rotalis ad totam causam *summ. num.* 4. talis citatio generalis sufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis prouenientem *l. si Prætor de iudic. l. consentaneum. Cod. quomod. & quand. iudic.* Castrens. *in l. ad peremptorium num.* 6. *ff. de iudic.* Rota *coram Seraphin. decis.* 455. *num.* 8. *vers. secunda nullitas* Misinger. *obseruat.* 71. *sub. num.* 1. *centur.* 3. Moder. *de citat. tom.* 2. *cap.* 11.
3 *num.* 437. ex simili enim citatione censetur satisfactum defensioni naturali, ita vt si citatus postea non
4 compareat, possit ad vlteriora procedi absque alia vocatione, *cap. consuluit de offic. delegat.* Et licet stylus Curiæ sit, non comparente citato, procedere per contradictas, istud tamen respicit quandam potius vrbanitatem, quam necessitatem, & substantiam causæ, Rot. *diuers. decis.* 332. *n.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. *in antiquis decis.* 4. *de dol. & contumac. in nou. dec.* 8. *de testib.* Put. *decis.* 381. *circa fin. lib.* 2. cum pluribus aliis relatis per eundem Modern. *de citat. dict. capit.* 11. *num.* 440. & Adden. *ad Gregor. decis.* 430. *num.* 6.

5 Eoque minus Domini dixerunt esse attendendam hanc prætensam nullitatem ex defectu citationis, quia nec docetur quod etiam si ipsi fuissent citati, & auditi potuissent impedire huiusmodi reintegrationem, vel aliquid adducere quod tra- 6
herer Rotam in diuersam sententiam, Alexand. *in leg. non solum §. morte num.* 47. *ff. de nou. oper. renunciat.* Crauett. *consilio* 179. *num.* 6. *versic. pro hoc adduco.* Surd. *cons.* 181. *num.* 27. *cum sequent. & cons.* 227. *num.* 17. Vant. *de nullit. tit. quib. mod. sent. null. repar. poss. num.* 107. cum plurib. cumulatis per Surd. *loco cit.*

Iustitia pariter dictæ sententiæ controuerti non potest ex plenè deductis in binis decisionibus in hac causa emanatis coram Reuerendiss. P. Domino meo Cerro sub diebus 25. Februarij & 6. Iunij anni 1647. & illa clarè resultat ex nullitate inuestituræ factæ de decimis, & iure decimandi, quæ sub commercio Laicorum esse non possunt propter resistentiam Concilij Lateran. de quo *in c. prohibemus de decimis.*

Neque obstat vnicum fundamentum scribentium pro parte dd. de Tassonis, quod dicta inuestitura sustineri debeat respectu commoditatis, & emolumenti, quorum. Laici sunt capaces. Nam quidquid dicendum esset quando concessio cantaret simpliciter de decimis, quo casu quæri posset an intelligeretur concessum primario ius decimandi, vel mera perceptio decimarum, quæ temporali est, & ab ipso iure spirituali sciuncta; In proposito casu, quia inuestituræ nedum quæ vltimo loco de anno 1608. factæ fuerunt ad fauorem Iulij, & Galeatij de Tassonis, sed quæcumque aliæ
antecedentes relatæ in *summ. impresso Capituli nu-* 7
mero 2. 3. 4. & 5. continent expressam concessionem decimarum, & iuris decimandi, res visa fuit extra omnem difficultatem, vt nempè, sub dicta concessione veniat non solum commoditas proue
est quid temporale, sed ipsa spiritualitas, quæ à 8
iure decimandi segregari non potest gloss. *in cap. quamuis verb. concesserit de decim. & in can. peruenis* 3 *quæst.* 1. *verb. laicalibus, & in cap.* 2. *verb. statutum de locat.* Diu. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *articul.* 3. *versic. respondeo*, vbi quod aliud est ius decimandi, aliud res, quæ dantur nomine decimarum, & hanc distinctionem sequitur Bald. *in leg. vsufru-*
ctus 67. *in lect. antiqu. numero* 2. *versiculo noto* 9
quod licet ius decimarum, ff. de iur. dot. Decian. *consilio* 22. *num.* 36. & 37. *lib.* 1. Vis enim iuris decimandi consistit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit secum ius spirituale, & valde differt à sola facultate percipiendi fructus decimales nomine Ecclesiæ, quæ sola vti consistens in mera temporalitate ad Laicos pertinere potest, Alb. *in cap. ad hæc numero* 4. *versiculo & intelligo hoc de decim.* Azor. *institut. moral. lib.* 7. *cap.* 34. *quæst.* 7. *num.* 1. Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 6. Rebuff. *de decim. quæst.* 10. *num.* 34. *in fine*, Grat. *discept. forens. cap.* 238. *num.* 21. *cum seq.* sic etiam Peregr. *cons.* 74. *sub n.* 12. *lib.* 1. ibide decima, & iure decimandi; & in specie inter concessionem decimæ, & iuris decimandi post Calderin. distinguit Barbos. *in lege Titia* 35. *sub numero quadragesimoquinto versiculo quia quando, & sub numero* 46. *versic. & ideo; ff. solut. matrim.* Couarr. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *sub num.* 5. ibi; Decimarum fructus non quidem ius ipsum percipiendi decimas, Giouagn. *respons.* 27. *numero.* 27. & 28. *lib.* 2. Hancque opinionem in præcisis terminis concessionis factæ æquè principaliter, ac nominatim de decimis, & iure deci-

nandi quod non valeat restingi ad fructus deci-
10 males, sed in totum corruat, firmauit sæpius Ro-
ta, & signanter *decis.545. num.2. part. 4. recent.*
Mediolanens. rescissionis permutationis 21. *Maij*
1597. *coram recent.mem.Card. Hieronymo Pamphi-*
lio, *Albiganen. decimarum* 25. *Iunij* 1627. *coram*
bon. mem.Card. Virili, ac in aliis relatis in secunda
decisione edita in hac causa *coram R. P. Dom.meo*
Cerro in §.obiectum.

11 Vllus neque doctor ex allegatis pro parte dd.
de Tassonis præfatæ conclusioni repugnat, vel lo-
quitur in concessione iuris decimandi, nam Bald.
consilio 274. *numero* 1. *llib.5.* & Gionagn. *respons.*
12 27. *numero* 30. *lib* 2. loquuntur vbi de decimis
cantat concessio, vel locatio, Bero. *consilio* 84.
numero 41. *cum sequent.* loquitur de decima tem-
porali, & Diu. Thom. 2.2. *quæst.87. artic.3.ad.3.*
de perceptione decimarum nomine Ecclesiæ, Grat.
*discept.*238. *numero* 25. non repugnat, imò suf-
13 fragatur huic opinioni, dum firmat aliud esse ius,
aliud fructus, seu vtilitatem, quæ ex dicto iure
percipitur. Et exemplum de vsufructu alienabili
respectu solius commoditatis, retorquetur, nam
quando venditio seu translatio facta fuit expresse
de vsufructu (multo magis si de iure vsusfructus)
dicta translatio non sustinetur, nec etiam respectu
commoditatis, Monter. *decis.* 46. *n.*16. Castill. *de*
vsu.fr c.69.n.9.

Quæ eo magis procedere videntur dum con-
cessio, de qua agitur facta apparet de decimis, &
iure decimandi reseruato solum pro Ecclesia dire-
cto dominio, ex qua quidem reseruatione sequitur
fuisse in inuestitos de Tassonis translatum vtile do-
minium includens facultatem percipiendi fructus
decimales nomine proprio, quod tamen fuit per
14 Concilium Lateranen. prohibitum, vt declarant
Abb. *in d. cap ad hac* 15.*num* 4.*vers. in effectu vo-*
lunt.decim. Monet. *tract. de decim. cap.5. num.*68.
Laym. *Theolog.moral.lib* 4. *tractat.6.cap.6.num.*4.
vers.deinde verò, Barbos. *d.l.Titia d n.37.vers.sed*
quando vtil.ff.solut.matr, Grat.*discept.forens.c.*238.
*u b n.*22.

Præterea actum fuisse de decimis prout sunt
quid spirituale arguitur ex eo quod plures inue-
stituræ, & præsertim illæ factæ ad fauorem Do-
ctorum de Tassonis, loquuntur de iure decimandi
pro duabus partibus pro indiuiso cum Rectoribus
Ecclesiarum, qui cum percipiant eorum tertiam
partem nomine proprio, & ratione administra-
tionis spiritualium, benè exinde infertur, quod
etiam Concessionarij in partibus sibi pro indiuiso
15 coæqualiter concessis proprio nomine percipere
valeant, ne alioqui vna, & eadem res diuersa cen-
seretur contra *vulgat. Text. in leg. in hoc iure, ff.*
de vulgar. & pupillar. & ita in indiuiduo dictum
16 fuit *in dict. Albiganen decimarum. coram Cardi-*
nal. Virili, §. quarto quia, & in Ferrarien. decima-
*rum coram bon.mem. Pirouano, quæst.*684. *part.*1.
recent.n.2.& 3.

Accedit etiam quod ex quo de tempore in-
uestiturarum vigebat communis illa reputatio,
quam postea erroneam declarauit fel. rec. Paulus
V. per suam particularem Constitutionem, vt in
generalitate Bonifacinæ comprehenderetur fa-
cultas concedendi ius spirituale decimandi, & de-
cimas percipiendi prout testatur Rimin. iun. *con-*
silio 419. *numero* 25. & expressè declararunt sta-
tuentes *libr.2. capit.* 127. *summ. impresso Capituli*
numero 8. vt exinde sequatur in dictis concessio-
nibus actum fuisse de decimis spiritualibus regu-
lando voluntatem à potestate, & capacitate quam
Ferrarienses opinabantur habere iuxta consuetu-
dinem regionis, & communem intellectum, Abb.
in cap. ex parte num.3.de censibus Bart.*in leg. viros* 17
*num.1.C. de diuers. offic.lib.*12. Ias. *in l.1.n.11.vers.*
tertiò principaliter,ff. si quis ius dicen.non obtemper.
Gabr. *concl.1.num.67.de consuet.lib.*6. Mant.*de ta-*
cit & ambig.lib.5.titul.19.n.22. qui communis in-
tellectus comprobatus etiam fuit ex subsequuta 18
obseruantia, dum postea inuestiti dictum ius de-
cimandi nomine proprio nullaque facta mentio-
ne Capituli aliis vendiderunt *summ. Capituli nu-*
mero 2. & ad instant. eorundem inuestitorum pro-
mulgata fuerunt ab Ordinario edicta contra De-
bitores Decimarum, ne segetes ab Agris amouere 19
auderent absque licentia ipsorum, declaratur nam-
que ab obseruantia quid fuerit in concessione
comprehensum ex allegatis per Surd. *consilio* 527.
num. 11. Rot. *decis.* 261. *num.4. decis.*301. *num* 8.
part.1. recent. in specie Rota *in d. Albiganen.deci-*
marum coram Virili §. tertio quia, ibi, *& in execu-*
tionem Rodini ab ipsis Parochianis exegerunt, &c.
& pro obseruantia interpretatiua sufficit vnicus
actus, Decian. *respons.*51.*n.56.lib.*2. Rota *dec.*136.
*n.6. decis*419. *num.6. part.1.recent.* Vnde Tassoni
modo nequeunt contrarium profiteri, & intelle-
ctum ab ipsismet iam datum controuertere *l. post*
mortem ff de adopt.

Sed prædicta visa fuerunt euidentius com- 20
probari ex Bulla Pauli V. Nam illa declarat
litteras Bonifacij non comprehendisse, neque
comprehendere ius decimandi, indulgetque, vt
concessiones fiant de nouo, non quoad ius de-
cimandi, nec quoad decimas, sed quoad ipsarum
Decimarum emolumentum tantum, de quo ta-
men Laici teneantur infra biennium accipere no-
uam inuestituram, aucto canone, ergo ex huius-
modi declaratione, cui tanquam Papali, & ex cer-
ta scientia standum est, Angel. *consil.*274. *num.*1.
post med.& 2. Bellam. *consilio* 33.*numero* 39.& 41.
Dec. *cons.*114. *& pro tenut. num.*5. remanet subla-
ta omnis difficultas, quandoquidem apparet quod
pro validitate fieri debet concessio de sola com-
moditate, & facta de decimis, & iure decimandi
non sustineatur.

Non obstat, quod verba sua posita in inuestituris 21
Decimas, & ius decimandi, intelligenda sint se-
cundum potentiam, ac facultatem Capituli conce-
dentis, & capacitatem Laicorum, & ita de iure per-
cipiendi ex decimis id, quod est temporale, non au-
tem de iure spirituali non concessibili *ad text. in*
cap. fin. ne Prælat. vic. suas, quia obiectum posset
procedere quatenus versaremur in casu dubio, tunc
enim locus fieret ex præsumpta mente conceden-
tis, & ex capacitate subiecti, secus est quando in-
uestituræ expressè loquuntur de iure decimandi.
Nam tunc clara est mens concedendi, & conse- 22
quendi decimas ipsas ipsumque ius decimandi, in
claris autem non est opus confugere ad interpreta-
tionem aliquam *ex l.ille aut ille 25.§.cum in verbis,*
de leg.3. Cyriac.*contr.210.n.12.* Rot. *decis.135.n.8.*
& 9.part.7.rec.

Nec etiam releuat quod concessiones loquantur
de decimis, iure decimandi, fructusque decimales
percipiendi, & ita quatenus sub iure decimandi
veniret ipsa spiritualitas, possint nihilominus di-
uidi, & sustineri respectu perceptionis fructuum
ex clausula omni meliori modo, quæ apposita
in

23 in inuestituris operatur, vt si illæ non possint su-
stineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & su-
stineantur omni alio meliori modo ex notat. per
Scriben. *in l. §. si quis ita, D. de verb. oblig. & in
cap. cum super de offic. delegat.* quia vbicumque est
concessum ius, mentio fructuum stat coosecutiuè
à dicto iure, eundemque admittit spiritualitatis
intellectum, vnde tota inuestitura corruit provt
alias dixit Rota in iam allegata *dec. 545. numero 2.*
24 *part. 4. recent. & in Albinganen. coram Card. virili*
& in terminis nullitatis concessionis in parte sub-
stantiali, vt in totum illa corruat ratione cunne-
xitatis, & indiuiduitatis firmauit Rota *dec. 30. n. 3.
& 4. parte 1. & 176. n. 44. p. 5. recent.* non obstante
dicta clausula omni meliori modo, quæ apta de
per se non est ad vim addendam atque effectum
25 tribuen. actui reuera nullo; Anchatan. *consilio.* 358.
quem sequitur Menoch *arbit. iud. l. 1 q. 17. n. 4. cum
seqq.* Dec. *cons. 413. n. 9. vers quia clausula*, Barbos. *de
claus. claus. 95. n. 60.*

Minuìque refragantur clausulæ *ad habendum
vsufructuandum, &c.* positæ in vltima inuestitura
dicti anni 1608. relata *in summ. impresso Capituli;*
26 *num.* 6. ex quibos informantes pro Tassonis præ-
tendunt restitutionem concessionis ad solam
commoditatem emolumentorum. Quia tanquam
accessoriæ non habent alterare principalem di-
spositionem contractus, Dec. *cons. 413. num. 9. vers.
quia clausula*, Curt. iunior. *cons. 56. num 3.* Franch.
27 *dec. 6. num.* 6. propterea cum principaliter fuerit
alienatum ius decimandi quod vti spirituale sub
commercio Laicorum esse non potest vt præter
iam illegatos testantur Abb. & Imol. *in cap. cum
Apostolico de iis, quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in cap.
causam quæ, num. 3. de præscript.* Rebuff. *de decim.
quæst. 13. num. 69.* Rota *dec. 215. part. 2. diuers. & in
Pampilonen. decimarum 29. Octobris* 1599. *coram
bon. mem. Card. Hieronymo Pamphilio* dictæ clausu-
læ respiciunt fructus, qui ratione connexionis
participant de eadem spiritualitate, provt benè
Grat. *discept. forens. c. 38. n 61.*

visum pariter fuit satis leue argumentum de-
ductum ex eo, quod inuestituræ factæ fuerint iure
perpetualis affictus, & ita titulo simplicis locatio-
nis, quæ conductori aliud ius non tribuit, quàm
percipiendi fructus ex re conducta: nam dum con-
cessio facta fuit Laicis de iure decimandi, quod
est spirituale, semper est inualida siue facta appa-
reat per modum infeudationis, siue locationis, vt
28 bene firmat Abb. *in dicto cap. ad hæc, n. 4. vers. &
intelligo hoc de decim.* Redoan. *de rebus Eccles. non
alien. quæst. 63. num. 5. vers. nec etiam potest Laico
locari*, etiamsi dicta locatio fieret ad modicum
tempus Abb. *dicto cap. ad hæc num. 7. vers. nam ius*
29 *decimandi.* Redoan. *quæst. 63. num. 6.* quod fortius
procedit, quia hic demonstratur, vt facta fuerit iu-
re principalis affictus, per quem fit translatio do-
minij vtilis *ad text. in l. 1. §. quod autem, D. de super-
fic.* Abb. *vbi supra n. 4. vers. sed per concessionem ad
modicum tempus*, Castr. *in l. vsusfructus 38. col. vlt. in
princ. vers. vnde facit, n. 3. D. solut. matr.* Mantic. *de
tacit. & ambig. l. 5 tit. 3. num. 11. in fin.* facta autem
translatione vtilis dominij conductor efficitur
dominus decimarum antequam illæ sint perceptæ
easque colligit nomine proprio contra dispositio-
nem *dicto cap. prohibemus de decim.* Gratianus *dicto
c. 238. n. 22.*

Neque vllius est releuantiæ, quod concessiones
factæ fuerint sequendo formam Bonifacianæ, in
qua sanct. mem. Paulus V. declarauit non compre-
hendi decimas, & ius decimandi, sed solum de-
cimarum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de deci-
mis, & iure decimandi, neque mentionem ali-
quam facit de fructibus separatis ab ipso iure, sed
generaliter declarat de bonis, & iuribus Ecclesia-
rum remouendo caducitatem ob non solutum
canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad
Bonifacianam, non autem respectu emolumenti
de quo illa nominatim, & expresse nihil dispo-
nit, imo cum communiter crederetur Bullam Bo-
nifacianæ comprehendere etiam ius decimandi,
ex mentione *iurium*, cum dictione illa vniuersali,
quæcumque, motiuum retorquetur, & relatio ad Bo-
nifacianam patefacit intentionem contrahentium
fuisse transferendi ius decimandi, provt est quid
spirituale iuxta opinatam capacitatem Ferrarien-
sium, licet erroneè, & ideirco ad occurrendum vl-
teriori abusui, & corruptelæ emanauit Paulina
declarans Bonifacianam non comprehendere de-
cimas, & ius decimandi, & cessat difficultas omnis,
quia cum inuestitura loquatur in specie de iure
decimandi spirituali non potest sustineri in vim
simplicis relationis ad Bonifacianam quatenus il-
la de emolumento temporali disponeret, standum 30
enim potius est expressioni iuris decimandi, quam
relationi, seu simplici Protestationi de contrahen-
do iuxta formam Bonifacianæ cum talis protesta-
tio sit contraria facto, Peregrinus *de fideicommiss.
art. 10. num. 11. vers. limita*, Surdus *cons. 440. nu-
mero 54. & sub numero 55. & cons. 524. numero. 15. &
16.* aliique relati ab Adden. ad Burat. *dec. 52. numero
13.* Rota *in Romana attentatorum 27. Aprilis* 1640.
coram R.P.D. meo Bichio. & quod contrahens per 31
huiusmodi protestationes non possit efficere, vt
ille contractus, qui in sui formalitate directè con-
trariatur Bonifacianæ illi conueniat censeaturque
factus, & celebratus iuxta illius formam egregie
explicat Boccac. *de censibus, parte 2. numero 138. &
sequentibus*, Surdus *consilio 318. num. 22.* præsertim
dum dicta relatio potest operari suum effectum
quoad remissionem canonis, alia priuilegia in
eadem Bonifaciana expressa. Ponderando etiam
quod inuestituræ, de quarum validitate nunc agi-
tur non sunt relatiuæ ad Bonifacianam tantum;
sed etiam ad antiquas inuestituras, quæ loqueban-
tur de iure decimandi.

Obesse neque videtur simile adductum de pa-
ctis illicitis appositis in contractu census cum
protestatione, contrahendo iuxta formam Bullæ
Pianæ. Nam licet huiusmodi protestatio substineat
contractum in aliis non illicitis quando concepta
est verbis amplissimis, itavt totum id quod repu-
gnat Constitutioni Pianæ habeatur pro non ap- 32
posito, & reducatur ad illius formam, verumque
censum iuxta quem intendunt velle contrahere,
& non alias, aliter, nec alio modo, in quibus termi-
nis loquuntur Giurb. *decisione 85. numero 8. & 9.*
Rota *decisione 374. numero* 18. apud Cencium *de
cens.* secus est quando dicta protestatio simpliciter
vt in casu isto concepta fuit, vt benè distinguen-
do declarat Cencius *de cens. quæstione 61. numero 3.
& 7.*

Non obstat denique quod vigore dictæ Pauli-
næ Tassoni prætendant nouam inuestituram
quoad solum emolumentum. Quia cum facultas 33
fuerit per dictam Constitutionem restricta ad tē-
pus biennij expiratum vsq; de anno 1621. & sic per

longum tempus non videtur quod amplius sit locus renouationi inuestituræ, ex regula, quod concessa ad tempus post tempus prohibita censentur ad tradita per Surdum *dec.75.num.1.& 1.& decis.291 n.21.*

Quo verò ad prætensam restitutionem in integrum. Vltra quod illa non petitur in actis, nec cadere videtur sub disputatione præsentis dubij, Domini transierunt cum responsionibus iam datis in prima, & secunda decisione in hac causa emanatis coram Reuerendissimo Patre Domino meo Cerro. Quibus addebant etiam vt cum versemur in inuestituris ab initio nullis, Tassoni dicantur destituti omni titulo, vnde non possunt applicari terminis restitutionis in integrum, quæ supponit aliquod ius semper radicatum in ipsis petentibus ab initio; sumus enim in simplici beneficio Principis concesso ex causa lucratiua, & sub conditione accipiendi nouam inuestituram infra bien-
34 nium cum augmento canonis, qua conditione non adimpleta beneficium resoluitur, & habetur perinde ac si concessum non fuisset ex plenè deductis per Gabr. *cons.162.per tot.l.1.* Cyriac. *controu. 240 n.14* Corbul. *de iur.emphyt.tit.de caus. priu. ob non solut.canon. ampliat.28 n 4.* vbi in terminis de non amplianda conditione petendi inuestituram intra tempus præfixum Rota *dec. 572.n.3.part.1.& dec.869.in fine vers.nec summ. p.1.diuers & dec.282. n.11.*apud Pacif *de salu.* Greg. XV. *dec.559 n.6.* & ibi Adden *n.10.limit.3 & dec.203.n.20.p.6.rec. in Toletana decimarum de Saredon.13. Iunij* 1590. *coram Penia inter eius impressas dec 93.n.8.* & in terminis concessionis sub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus, quod eo elapso mora sit im-
35 purgabilis, nec competat restitutio Staiban. *iuxta resolutionem forensem 36. num. 12. & resolutione 17. num.11.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO PEVTINGERO.

Romana Saluiani.

Mercurij 22. Iunij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando validitati census non obstet Constitutio Pauli V. 108. licet confirmata per Constitutionem Vrbani VIII.65.

SVMMARIVM

1 *Competit remedium vtilis Saluiani contra possessores vigore hypotheca.*

2 *Constitutio Pauli V*[illegible] *108. non comprehendebat Census.*

3 *Licet Constitutio Vrbani VIII.65.eam extendat ad Census non tamen obstat eis quibus confirmauit contractum Census cum derogatione,&c.*

4 *Et Constitutio posterior non præiudicat cum respiciat tantum futura.*

5 *Bulla Baronum remanet impedimentum fideicommissi.*

DECISIO XCVI.

NOn acquiescente D. Alexandro Caetano resolutioni sub die 24. Ianuarij præsentis anni captæ coram me ad fauorem Reuerendissimorum Beneficiatorum in Ecclesia Lateranen. à felicis recordationis Papa Vrbano VIII. institutorum, in qua dictum fuerat ad vlteriora in iudicio Saluiani coram Vicario Eminentissimo dictæ Ecclesiæ Archipresbyteri procedendum esse, hodie denuò causam repropos ui, & DD. steterunt in decisis, quia de credito, & hypotheca Beneficiatorum super bonis censuatis, aliisque Prosperi Caetani, qui censum scutorum 104. de cuius fructibus agitur, ipsis vendidit, constat ex instrumento sub die 19. Augusti anni 1625. stipulato, cuius hypothecæ postea translatio facta super locis Montium sancti Bonauenturæ secundæ erectionis emptis ex pretio venditorum dictorum bonorum vinculatorum verificatur ex Chirographo præfati summi Pontificis, cuius vigore eadem loca Montis esse 1
Beneficiatis hypothecata, proindéque eorundem locorum possessionem vtilis Saluiani remedia ab ipsis possessoribus, seu detentoribus posse auocari manifestum est *l.si eum 10. §.qui iniuriarum, D. si quis caut.& præter allegatos in dec.quæ reuidetur in fine principij,* Greg. XV. *dec. 511. num.30. & 31. & dec.681.n 7.p.1. recent.*

Neque ex Constitutione fel.record. Pauli V. de anno 1617. Kal. Decembris edita in ordine 108. incip. *Pastorale munus, in §.5 præterea Bullar tom.3. exaduerso allegata*, huius impositi census nullitas aliquo modo subsistit, dum hæc constitutio im- 2
positiones censuum tunc non comprehendebat, eo quia super Castris censuatis, creditoribus nullum ius nec quoad dominium, seu proprietatem, nec quoad possessionem, aut iurisdictionem, eiusque exercitiu acquirebatur, sed ij solam hypothecam per emptionem annui census nanciscebantur, vt respondit Rota *in Romana, seu Sabinen. Census 17. Nouembris 1628. coram Cardinali Verili impress. dec.211. num 5. & 6. part.5. recent.* Et quod dicta Constitutio Pauli V. prout alia fel. record. Clem. VIII. non comprehendat census, fuit in puncto firmatum *in dicta decisione 211. dicto numero 5.& 6.parte 5. & decisione 118. numero 19 parte 6.recent.*

Nec refert, quod felicis recordationis Vrban. VIII. de anno 1627. Kalendas Iunij per nouam Constitutionem in ordine 65. incip. *Decens, & æquum esse censemus in §. 10. quam etiam ad quascumque Bull. tom.4.* supradictam Constitutionem Pauli V. ad contractus, & quascumque impositiones censuum annuorum extenderit, quia dum idem Pontifex hunc contractum census, de quo hic agitur cum ampla derogatione quarumcumque Constitutionum, quas censeri posset prohibitus, confirmauerit, vt in ipso tenore confirmationis dato in summ. Beneficiatorum *n. 8.* legitur, de tempore quo nulla huiusmodi nullitatis acceptio vel obiectio facta fuerat, neque alicui super ea ius quæsitum, Beneficiatis obstare eadem Constitutio non potest vt in simili fuit dictum *in Romana Barchi 19. Ianuarij 1622. in S. non potest, coram bonæ memoriæ Remboldo.* Subsistit etiã optima ratio, quod dicta extensio ad census, tanquam po- 4
sterior non præiudicat, cum non habeat oculos retro, & respiciat tantum futura *l.leges 7.Codice de lege capite secundo,& capite finali de constit.* Rota *in Romana aureorum octo Zeccharum coram Cardin.*

Lancel

Lancellotto impress. apud Marches. de commiss. tom. 2. fol. 652. n. 5. & in dicta dec. 211. n. 1. p. 5. rec.

Minus obstat facultas ab eodem Vrbano VIII. in Chirographo confirmationis huius contractus concessa soluendi creditoribus ex eisdem locis Montium vel ex eorum pretio, quia cum talis facultas non fuerit cum Beneficiatis dedocta ad actum rectè eisdem licet agere pro consecutione fructuum huius eorum censûs, donec eis satisfiat, vel saltem per legitimam oblationem in eodem Chirographo præscriptam caueatur, vt fuit in simili resolutum *in dec. 260. ante n. primum vers. & deberi fructus. p. 4. rec.*

Cessat quoque obiectum, quod bona de quibus
5 agitur sint subiecta fideicommisso, quia hanc difficultatem substulit Bulla Baronum, vt latè dixit Rota *in Terracinen. bonorum 10. Decembris 1621. coram Eminentissimo Card. Fabritio Verospio.*

Reliqua obiecta repetita satis fuerunt in supradicta decisione sublata, ideoque Domini eam confirmarunt vtraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Portuen. Stagni.

Veneris 8. Februarij 1647.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur sine possessione, & quando possessio ad hunc effectum non iustificetur.

SVMMARIVM.

1 *Excluditur possessio portionum ex petita earundem intermissione.*

2 *Denegatur manutentio non iustificanti suam possessionem.*

3 *Possessio penes duos insolidum esse non potest.*

4 *Decretum manutentionis sine actuali apprehensione non transfert possessionem.*

5 *Locatio non probat possessionem dum pensio non probatur recepta.*

6 *Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi.*

7 *Et potest etiam in summariissimo opponi ex quo perimit possessionem.*

DECISIO XCVII.

Reproposito dubio super manutentione portionũ in Campo Salino, ac Stagno portuen.
1 Participantibus absolutè denegata, Victorio verò Piccino post obitum sui Patris, cui tanquam vltimo licitatori fuerant deliberatæ, sub eadem forma iterum hodie Domini eadem denegarunt. Quia Victorio post mortem Patris obstat defectus possessionis nullis actibus iustificatæ, ac exclusæ ex petita tunc temporis immissione earundem portionum, vt tradit Cardinalis Mantica *dec. 20. n. primo, & 174. n. 5. & 7. p. 4 diuers. & coram Seraph. dec.*
2 *1268. in fine, coram Caual. 534. n. 5. coram Buratt. 160.* vbi latè *Add. n. 17.*

Participantibus vero pariter obstat non iustificata possessio, sine qua manutentio non conceditur vulgato *§. retinendæ, & §. hodie instit. de interd.* Menoch. *de retinend. remed. 3. n. 260.* Bocc. *de interd. vti possid. c. 10. n. 7.*

Hæc enim Participantium possessio excluditur durante vita Marci Catalani ex pluribus locationum instrumentis proprio nomine stipulatis à 3
Francisco Piccino effectum sortitis per receptionem pensionis conuentæ, cum penes duos in solidum esse non possit, iuxta *reg. text. in lege 3. §. ex contrario. D. de acquirenda possessione, & lege si duo D. vti possid.* Post obitum verò eiusdem Marci, nec probata dici poterit, vel ex decreto manutentionis reportato à iudicibus per A. C. deputatis, dum 4
illud absque actuali apprehensione possessionem transferre non potuit iuxta *textum in lege* . *§. si vir, D. de acquirenda possessione, & in lege denique, D. quibus ex causis maiores* Oldradus *consilio 227. numero 5, versiculo sed ad id respondetur dupliciter,* Rota *coram Gregorio, dec. 546. n. 9. & coram Cassad. dec. 7. de caus. poss. & prop. n. 1.* Vel ex locationibus de anno 1633. & 1639. post obitum Francisci pera- 5
ctis, dum conuenta ibidem pensio à locatoribus non probatur recepta, vt probat *text. in cap. inter dilectos in fine de fid. instr.* & notant doctores *in lege qui vniuersas, §. qui per Colonum, & in l. quamuis §. si conduct. D. de acquir. possess.* Gabr. *de locat. concl. 4. n. 1.* Rota *dec. 1. fid. instrum. in antiquis.*

Non obstat, quod omnia emolumenta ex prædictis locationibus retracta, diuisa probentur inter Participantes, qui idcirco, vti portionum controuersarum detentores debeant manuteneri, attẽto præsertim superuenienti titulo iuris accrescendi per obitum Marci Aurelij purificato, ex quo detentionem in possessionem legitimam absque alia animi declaratione sibi mutasse censentur.

Quia controuersarum portionum possessio Francisco antea attributa, non probatur à Participantibus formaliter occupata post illius obitum, nec videtur idcirco manutenibilis vti innixa soli iuris acrescendi titulo per plures decisiones coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Pan- 6
zirolo excluso, atque reiecto, eius enim nullitas impedimento fuit, quin participantes causam possidendi sibi mutare potuerint, vt præter relatos in decisione præterita notant Add. ad decisionem Gregorij 546. *n. 15.* & aduertit Rota *in Romana domus ad Transtiberim 18. Aprilis 1644. coram Reuerendissimo P. D. meo Bichio,* & potest in hoc, licet 7
summariissimo possessionis iudicio opponi, ex quo possessionem perimi, vt firmat adducta *dec. in Romana dom. ad Transtiberim, & in Romana officij mandatariatus 23. Martij 1637. coram Eminentissimo Cardinali Panzirolo.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISSIMO PATRE DOMINO

VEROSPIO.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 5. Aprilis. 1647.

ARGVMENTVM.

Quando simplex subscriptio Curatoris in litteris Cambij non inducat eius obligationem vel fideiussionem.

SVMMARIVM.

1 *Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta.*

2 *Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati.*

3 *Maxime præcedente speciali deputatione ad certum tantum actum.*

4 *Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum.*

5 *Imo actus licet post longum temporis interuallum expeditus adscribitur præcedenti mand.*

6 *A[illegible] acedentibus, & sequentibus intermedia declarantur.*

7 *Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam.*

8 *Confitens debitum proprium, & agnoscens creditum vti suum sibi præiudicat.*

9 *Actus licet nomine proprio gestus adscribitur præambulo decreto.*

10 *Epistola verbis aulicis, & officiosis conscripta non induett obligationem scribentis.*

11 *Ex Statut. Bon minor. 25. annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eodem requisitis.*

12 *Statutum aliquid prohibens ad certum tempus post illud concedere videtur.*

13 *Argumentum à contrario sensu in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto stricte recipitur & ad limites dispositionis in sensu directo sancita.*

DECISIO LXXXXVIII.

IOannes Baptista Mediceus instituto hærede
ventre prægnante decesserat, ac pluribus in hæreditate
relictis cambiorum litteris subscribendis
ad proximas tunc Augusti Nundinas transmittendis,
pro quarum subscriptione coram Eminentissimo
Legato Bononien. instantibus creditoribus,
ab eo fuit in procuratorem ad hunc tantum
subscriptionis actum deputatus Guicciardus frater
Ioan. Baptistæ, quamuis in minori adhuc esset
ætate constitutus, qui litteras prædictas sub clausula
insolidum conceptas simpliciter subscripsit
præuio tamen Legati Decreto, quod nullum inde
præiudicium Guicciardo contingeret, sed litterarum
extinctio cum solutione cambiorum ad hæreditatem
ipsam pertineret. Cum verò in curia
Bonon. eius vigore subscriptionis fideiussorio nomine
conuentus fuisset Guicciardus à Ludouico
Giouagnono, altero ex creditoribus hæreditariis,
& sententiam absolutoriam ibidem obtinuisset,
sed deinde in Tribunali A.C. reuocatoriam reportasset;
per appellationem deuoluta mihi causa dubium
proposui; an hinc teneatur Guicciardus,
& ipsum non teneri fuit hodie responsum, quia
subscriptio quamuis simpliciter concepta, in exe-
1 cutionem præcedentis Decreti facta censetur, ad
eiusque limites restricta, *vt not. in lege quædam mulier.
76. D. de rei vendic. & in lege 2. C. de acquirenda
possessione*, Baldus *in lege iubemus n. 2. Cod. ad Vel-
leianum*, Surd. *dec. 237. n. 3.* Rota *dec. 28. n. 5. p. 4. t. 2.
rec. & in Barchinon. Vicaria 13. Iunij 1644. coram
2 R.P.D. meo Corrado in §. atque ideo*, prout etiam
actus in executionem antecedentis mandati præsumitur
expeditus ex dispositione *text. in l. seruus
communis D. de stipulatione seruorum, & in l. vlt. §.
quid enim, Cod. per quas personas nob. acquir.* & notant
doctores communiter *in l. qui in aliena §. is
cui de acquir. hæred.* vbi Bart. & Ang. *n. 1.* Imola
num. 7, Castrensis *num. 2.* Iason. *in l. 1. §. nunciatio* 3
n. 3. D. de oper. nou. nunciat. dum maxime præcessit
deputatio specialis ad certum tantum actum subscriptionis
ponderata per Iason *in d. l. 1 § nunciatio
numero 3. in 5. notab.* vbi etiam Curt. *num. 36. D. de
operis noui nunciatione.* Angelus *in l. si pupilli §. 1.
num. 4. D. de neg. gest.* Ruin. *in l. post dotem num. 17.
D. sol. matr.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24.* 4
num. 9. & breuitas temporis intercessit inter decretum,
& actum subscriptionis septem dierum spatium
non excedens, licet hanc temporis breuitatem,
nec fore necessariam tradat Menoch. *de præsumpt.
lib. 3. præsumpt. 49. num. 14. & 15.* adscribens 5
idcirco mandato præambulo actum longum post
licet temporis interuallum expeditum, sequitur
Alc. *de præs. reg. 2. præsumpt. 24. n. 10.* Lamberteng.
de contract. glossa 8 *num. 9* & not DD. communiter
in l. qui mihi donatum, D. de donat. vbi Alexand.
in Apostill. ad Bart. Imol. *in 2. Rom. num. 5.* ac de- 6
nique plures antecedunt, ac subsequuntur eiusdem
Guicciardi subscriptiones ad prædictum Legati
decretum se referentes, à quibus debet intermedia
subscriptio simpliciter concepta declarari
*iuxta textum in l. si seruum plurimum § vlt. D. de legat.
1. lege hæredes palam § sed si notam D. de testam.
l. si fuerint § vlt. D. de reb. dub. l. ille aut ille §. cum in
verbis, D. de legat. 3.*

Hinc non videtur vrgere prædicta Guicciardi
subsciptio simpliciter in litterarum cambiis exa- 7
rata ad denotandam eiusdem obligationem proprio
idcirco nomine contractam *iuxta text. in l. si
pupill. §. 1. in 2. responso, D. de neg. gest.* vbi id in specie
not. Ang. cum aliis per Cardinalem Manticam
de tacit. libro 8. titulo 11. numero 14. & 15. Neque
epistola ab eodem transmissa sub hac forma Giouagnono
creditori, videlicet, *subito aggiustato, che
trouarò modo, e maniera che sar à sodisfato lei, e tutti
i miei creditori* qua fatendo debitum proprium, ac
ipsum agnoscendo creditorem suum sibi præiudicasse
censetur, vt aduertit in specie Cyriacus
controuersia forens. capite 244 numero 30. & tradit
Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volum. lib. 12.
titulo 12. numero 26.* Rota *coram Gregorio, dec. 460.
num. 13.*

Actus enim subscriptionis, proprio quamuis 8
fuisset nomine gestus adscribi nihilominus debet
præambulo Legati decreto, vt notat Angelus
in lege qui in aliena, §. is cui, versiculo & mandatarius,
Surdus *consilio decimo nono, numero vigesimo
quarto*, & aliis relatis authoritatibus firmauit Rota
*in Romana societatis 12. Iunij 1645. coram Reuerendiss.
Patre Domino meo Otthobono & in Fauentina
societatis 16. Aprilis sequentis anni coram Reuerendissimo
Patre Domino meo Celso in §.* quamuis
fuerit initus nomine proprio; epistola vero, vel
declarationem recipit ab eodem Decreto, vel dum
probatur a Guicciardo transmissa post aditam 9
Ioannis Baptistæ hæreditatem propriam illis
obligationem designat ex iure tamen hæreditario
resultantem, vel saltem vti aulicis verbis, ac officiosis
conscripta eiusdem obligationem inducere
non potuit, vt notant Doctores communiter
in *capite cum venissent de instit.* Tiraquell. *de priuil.
pia caus. priuilegio quinquagesimo primo*, Genua
*de scriptura priuata libro tertio, titulo primo, numero
decimo quarto*, Rota *coram Seraph. decis. 136.
num. 2.*

Ex alio præterea fundamento fideiussoriam
Guicciardi obligationem aliqui ex DD. exclude-
11 bant, quia scilicet idem tunc temporis vigesimum
quartum suæ ætatis annum non expleuerat ex
dispositione statuti Bonon. *in tit. de contract. com-
mun. & fil. fam.* requisitum pro substantia obliga-
tionis sine solemnitatibus peractæ de cuius ob-
seruantia testatur Rota *in Bonon. censu* 17. *Mar-
tij* 1608. *&* 20. *Februarij* 1609. *coram Marquemen-
tio impress. post Pucum decis.* 59. *&* 60. *& coram Bu-
ratt. decis.* 27. *n.* 1.

Neque eisdem DD. huius vis statuti visa fuit
elidi ab altero statuto de foro mercatorum per
verba negatiua prohibente, quod nullus minor
annorum 22. qui per semetipsum, aut alium, ar-
tem, seu mercaturam non exerceat, vti magister,
vel socius validam contrahat obligationem, quasi
à contrario sensu per idem statutum approbata
fuerit obligatio Guicciardi vigesimum secundum
suæ ætatis annum tunc excedentis, vt in termi-
nis statuti ad certum tempus aliquid prohiben-
12 tis videtur sensisse Castrens. *in cons.* 106. *n.* 1. *&* 2.
lib. 2. per Surd. *dec.* 75. *num.* 5. & per Rot. *coram
Buratt. dec.* 396. *n.* 2.

Quia censuerunt per hanc constitutionem solum habilitatos fuisse minores annorum 22. per semetipsos, vel per alios artem, seu mercaturam exercentes in sensu directo ibidem recensitos, non autem alios maiores annorum 22. non artifices, nec mercatores in sensu directo Constitutionis non nominatos, qui idcirco per argumentum à contrario sensu ibidem non censentur inclusi, sed tanquam omissi remanent sub dispositione, vel legis communis, vel prædicti statuti de contract. cum minori ac filiisfam. vigesimum quintum annum expressè requirentis, vt aduertit Decian. *in leg.* 1. *numero* 53. *Digestis de officio eius, & in consil.* 110. *numero* 5. vbi huius distinctionis rationem subiicit, quod in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto argumentum à contrario sensu pretium nonnisi strictè recipiatur, & ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ, quam etiam considerauit Zas. *super ead. leg. num.* 7. Butr. *in cap. cum Apostolica numero* 10. *de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.* Aym. *consil.* 460. *numero* 12. Honded. *cons.* 16. *numero* 60. *lib.* 1. & aliis relatis iuribus firmat Ofasch. *dec.* 85. *num.* 14. ac egregiè discusso articulo censuit Rota *in Romana seu Perusina censu* 12. *Decembr.* 1644. *coram Reuerendiss. Patre Domino meo Bichio*, vbi præterea respondet argumento deducto ex tempore limitato per statutum, quod scilicet non procedat quoties idem statutum suum operetur effectum in sensu contrario, qui benè resultat in casu statuti de foro mercatorum permittentis contrahere magistros, vel socios minores annorum 22. dum ibidem prædictam ætatem excedentes validè contraxisse censentur.

Eadem pariter responsione tollitur obiectio petita ab altero statuto de foro mercatorum habilitante maiorem annorum 18. ad contrahendum, quod scilicet solum disponat de personis mercaturam, vel artem exercentibus sub qua idcirco comprehensa dici non poterit obligatio Guicciardi, nec artificis, nec mercatoris.

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana de Mazzatostis.

Lunæ 22. *Iunij* 1626.

ARGVMENTVM.

Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea eueniente conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura distinguuntur & declarantur circa conditionem casualem mixtam, & conditionem potestatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquiratur.*

2 *Post tamen acquisitionem factam conualescit pignus creditoris.*

3 *Ad effectum hypotheca generalis sufficit quod res fuerit in dominio contrahentis siue de tempore contractus siue post.*

4 *Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem.*

5 *Hypotheca anterior licet generalis præfertur specialiter posteriori.*

6 *Eueniente conditione casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypotheca.*

7 *Tunc enim dicitur ius quæsitum conditionaliter, & eueniente conditione retrotrahitur & primus creditor præfertur secundo posteriori.*

8 *Alienatio habet suam causam annexā videlicet hypothecam anteriorē & sic habilitatē extremi.*

9 *Beneficium concessum si consentiat tertius potest alteri conferri ante præstitum consensum qui licet postea superueniat non retrotrahitur in præiudicium vltimi.*

10 *Distingue id procedere in conditione potestatiua secus in conditione casuali.*

11 *Quia conditio potestatiua non retrotrahitur.*

12 *Quando vero est casualis dicitur Ius quæsitum & retrotrahitur.*

13 *Ad effectum acquisitionis dominij gratia primò data sub conditione etiam casuali vel mixta ad fauorem secundi potest reuocari quod procedit etiam in donatione.*

14 *Secus respectu hypotheca quæ semper sequitur rē.*

15 *Declarantur DD. ex aduerso allegati.*

16 *Hypotheca conditionalis conditione casuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem.*

17. 18. 19. *Declarantur DD. in l. qui balneum §. Titia ff. qui pot. in pign. habeantur.*

20 *DD. allegantes legem secundum eius terminos sunt intelligendi.*

21 *In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur.*

22 *Donatio facta inter viuos quatenus tamen donans moriatur sine filiis non dicitur donatio causa mortis.*

23 *In obligatione de non contraueniendo donationi censetur repetita conditio de qua in donatione principali.*

24 *In hoc tamen casu videtur suspensum exerci-*

tium hypotheca non ipsa hypotheca videtur simpliciter conditionalis.

DECISIO XCIX.

IVlius Mazzatostus sub conditione si decesserit
sine filiis donauit omnia bona sua præsentia, &
futura Carolo de Castro, pro cuius donationis va-
liditate obligauit bona præsentia, & futura, ac
promisit contrauenire d. Instrumento donationis,
& pariter etiam in hoc casu obligauit bona præ-
sentia & futura.

Postmodum vero acquisiuit alia bona, & purè
cum traditione possessionis aliam donationem de
bonis præsentibus, & futuris fecit bon. mem. R. P.
D. Bonauenturæ? Vnde fuit dubitatum; An dicta
bona medio tẽpore quæsita veniant sub hypothe-
ca primæ donationis ad effectum de quo agitur,
scilicet prælationis, & bis affirmatiuè fuit resolu-
tum coram R. D. meo Patriarcha Hierosolymitano
videlicet 27. Iunij 1622. & 23. Ianuarij 1623. Quæ
sententia hodie per me reproposito dubio tertia
1 vice placuit Dominis ex duplici fundamento. Pri-
mo, quia etsi obligatio ad bona futura intelliga-
tur sub conditione si acquirantur *leg. si fundus §.
aliena Digestis de pign* Bero *cons. 46. n. 12. lib. 1.* Ta-
men post acquisitionem factam per Iulium conua-
2 luit pignus Caroli de Castro, Bart. *in leg. licet n. 20.
C. qui pot. in pign. hab.* Bald. *in leg. hac. edictali §. is
illud C. de secund nupt.* Ad effectum enim hypothe-
cæ generalis quæ comprehendit etiam bona futu-
ra sufficit quod res aliquando fuerit in dominio
3 donantis, siue de tempore contractus, siue post
leg. & quæ nondum §. 1. Digestis de pign. Bart. *in leg.
rem alienam n. 5. vers. si verò ex generali Dig. de pi-
gnorat. act.* Negus. *de pign. 8. p. 3. memb n. 6.* & in
puncto videtur text. expressus, qui in contrarium
allegatur *in leg. qui balneum §. Titia Dig. qui pot.
in pign. hab.* Vbi inquit Africanus, quod Titio
prædium alienum pignori dedit, pòst Meuio, de-
inde Domina eiusdem pignoris facta marito in
dotem æstimatum dedit, si Titio soluta sit pecu-
nia non ideo magis Meuij pignus conualescere
placebat, tunc enim priore demisso sequentis pi-
gnus confirmatur, cum res in bonis debitoris in-
ueniatur, in proposito autem maritus emptoris
loco est, atque ideo quia neque tunc cum Meuio
obligaretur, neque cum Titio solueretur in bonis
mulieris fuerit, nullum tempus inueniri quo Me-
uij pignus conualescere possit, hactenus Afri-
canus qui claris verbis concedit pignus post ac-
quisitionem bonorum ad fauorem Titij conua-
luisse, & nil mirum si nunquam ad fauorem Me-
uij conualuit, quia dum bona obligauit ad fauo-
rem Meuij bona non erant in bonis Titiæ quæ
obligationem fecerat, dum vero soluit Titio qui
habebat priorem hypothecam bona erant aliena-
ta, & sic nullum tempus inuenitur quo pignus
Meuij conualescere possit, quæ est rationis text.
quia non inde sequitur quod etiam si etiam tem-
pore contractus fuisset pignus in bonis debitoris
id fuisset obligatum, cum adesset Titius anterior
Meuio, quicquid dicat Fulgos. *in dict. §. Titia*,
cum pignus non esset tale vt ex eo vtrique posset
satisfieri, semper enim requiritur quod in bonis
debitoris reperiatur pignus in tempore in quo po-
tuerit conualescere. Et ideo text. dicit de vtroque
tempore, quia eo casu nullo tempore respectu hy-
pothecæ Meuij fuit in bonis debitoris, & ideo il-
lius hypotheca nunquam conualuit, qui non est
casus noster, sed casus Titij qui habebat priorem
hypothecam, quæ statim facta acquisitione con-
ualuit; Et licet postea fuerint alienata, tamen 4
transeunt cum sua causa, scilicet affecta hypothe-
ca cum alienatio debitoris non possit facere con-
ditionem creditoris deteriorem *leg. debitorem C.
de pign. l. res pignoris Cod. de remiss. pign.* eleganter
Gabr. *cons. 141. n. 8. lib. 1.* & in nostris terminis dicit
etiam Bero. *cons. 46. num. 15. iuncto n. 7. &* 8. Et qui-
bus numeris colligitur quod loquitur in casu no-
stro *lib. 1.* & ita intelligit nunc text. Cuiac. *in com-
ment. ad Africanum tract.* 8. exponendo illam le-
gem *fol.* mihi 1171. Inquit enim quod non est quæ-
renda alia ratio quàm quæ ab Africano redditur,
nullum scilicet tempus inueniri posse, quo pignus
datum Meuio valuerit, aut conualuerit, non va-
luit quo tempore contractum est, nec conualuit
quo tempore dimissus est Titius, quia, & hoc, &
illo tempore res fuit aliena. Ratio est sumpta ab
enumeratione partium, quia certe verius est, nec
medio tempore conualuisse pignus Meuij, quia
ei obstabat Titius qui eum præcedebat, nec pote-
rat vtrumque pignus implere, ac proinde infir-
mum erat Meuij pignus ex duabus causis, quod
res aliena erat & quod Titius prior erat, quarum
vna tantum efficit quantum altera, ex vna qui-
dem causa conualuit pignus medio tempore do-
minio acquisito mulieri, altera non conualuit
quia medio tempore dimissus Titius non est sed
quo ad extimationem demum aut venditionem
rei in maritum factam, nullo igitur tempore ple-
ne conualuit, & ideo nec agitur hypothecaria in
maritum ignorantem, in scientem agit, quia id
egit dolo malo cum muliere, vt res æstimaretur
fraudandi Meuij causa, quæ sunt vltima verba
text. quæ non faciunt ad casum nostrum, & subse-
quitur Cuiac. quod cum Accurs. hæc non perci-
peret multa commiscet in hunc §.

Hinc sequitur quod cum hypotheca ad fauo- 5
rem Caroli conualuerit, etiam quod sit generalis
cum sit anterior, præferatur hypothecæ speciali
Bonauenturæ *leg. generaliter Cod. qui pot. in pign.
hab. leg. vlt. Cod. quæ res pign. oblig. poss. leg. qui ge-
neraliter leg. potior. Digest. qui pot. in pign. hab.* Et
hæc conclusio procedit etiam quod Carolo sub
conditione bona fuerint obligata, cum postea fue-
rint obligata Bonauenturæ. Nam adueniente con-
ditione prout euenit, in casu isto retrotrahitur
obligatio ad initium conuentionis hypothecæ,
cum conditio sit casualis, non autem potestati-
ua, ita vt dictus Carolus inueniatur, prior, & 6
antiquior creditor, ac præferatur Bonauenturæ
posteriori creditori puro; ex dispositione *dict. leg.
qui balneum §. Titia, & leg. potior, §. videamus, ff. qui
pot. in pign. hab.* Quando enim dispositio est sub 7
conditione casuali dicitur ius quæsitum licet
conditionaliter, & ideo adueniente conditione
retrotrahitur, & primus ille creditor præfertur
secundo posteriori vt in præcitatis iuribus, quæ
in puncto allegat Menoch. *consil. 852. numero 38.
in fin. vers. ratio differentia.* Et nil mirum cum nul-
la detur inhabilitas extremi à quo, quia inhabili-
tas solum consideratur quando persona vel res
periit, aut fuit interempta, non quando non est
in bonis debitoris facto suo qui illam alienauit,
cum alienatio habeat suam causam annexam; 8
videlicet hypothecam anteriorem *leg. debitorem
Codice de pign. leg. res pignoris. Cod. de remiss. pign.*
Et ita habilitatem extremi declarat. Negusan-
do

de pign. memb. 2. 5. *part. numero* 41. Et hanc sententiam ex *text. in dict. leg. qui balneum*, §. *Titia in dict. leg. potior*, §. *videamus*, tenent ferè omnes infrascripti DD. videlicet Bart. *in leg. si quis pro emptore numero* 46. *&* 47. *Digestis de vsucap.* & ibidem Ias. *n.* 211. idem etiam Bart. Angel. Alexand. & reliqui in *leg. filius Digestis de verb. obli.* Din. *cons.* 4. quem sequitur Ioann. Andreas *in addit. ad speculat. in titul. de Teste*, §. *nunc tractemus, vers.* 18. *in addit, magna* Alberic. *in dict. leg. potior per tot. ff. qui pot. in pign. hab.* & ibidem Fulgos. *n* 2. Socin. *sen. cons.* 41. *n.* 19. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 141. *n.* 8 *lib.* 1. iterum Alberic. *in d. leg. qui baln.* §. *Titia. ibi in bonis mulieris fuerit*, & Fulgos. *n.* 1. *&* 5. Oldrad. *cons.* 114. *numero quarto*, Paris. *cons.* 11. *numero* 83. *& seqq. lib.* 1. Alciat. *respons.* 131. *numero quarto*, eleganter Menoch. qui ponit rationem diuersitatis inter conditionem potestatiuam & casualem *dict. cons* 852. *numero* 37. *&* 38. Rebuff. *in tractat. de constitut. reddit. titut.* 1. Gloss. 8. *numero* 9. Rodericus Suarez *in leg. post rem iudicatam in declaratione legis regni limit.* 7. *numero* 4. *ad fin.* Gutierrez *alleg.* 4. *numero* 16. Negusan. *de pignor. memb.* 2 *part.* 5 *numero* 12. Mantic. *de tacit. & ambig. lib* 11. *tit.* 23 *numero* 29. *& lib.* 14. *tit.* 46. *numero* 19. & de communi testatur Bero. *cons.* 46. *numero* 15. *& seqq. lib.* 1. cum infinitis qui possent allegari, & hanc etiam sententiam tenuit Rota apud Mohed. *decis.* 1. *de pign* & alias etiam tenuisse testatur Mantic. locis citatis, & bis in hac causa in prædictis duabus *decis. coram Reuerendiss. Domino meo Patriarcha Hierosolymitano*, & prius *coram R.P.D. meo Verospio* 25. *Iunij* 1617.

Neque est verum quod huic opinioni videatur resistere *text. in cap. si pro te rescript. in* 6. *& in Clement.* 1. *de concess. praeben.* vbi si concessum fuerit beneficium, si alicuius consensus accesserit, deinde ante præstationem consensus illud alteri
9 fuerit concessum simpliciter, iste vltimus est potior, quamuis postea superuenisset consensus illius tertij, quia iste consensus non trahitur retro in præiudicium illius qui medio tempore ius quæsiuit, prout dicta iura ponderat Giouagnionius modernus I. C. Bononien. *in cons.* 35. *num.* 36. *& cons.* 98. *numero* 11. *vers. & pro hac opinione*; vbi conatur etiam probare *numero* 25. *&* 27. quod hæc sententia habeat multos contradictores. Nam huic motiuo fuit responsum nullatenus prædicta iura obsicere, quia ibi non agitur de conditione casuali prout in casu nostro, sed conditione potestatiua, quæ licet dependeat à voluntate tertij, non tamen trahitur retro ad tempus concessionis actus, sed vires assumit tantum tempore quo adest conditio, quæ cum non dependeat neque à Papa, neque à prouiso, sed à tertio, absque iniuria primi medio tempore Papa conferre
10 potuit, Ioann. Andr. *in dict. c. si pro te, numero tertio*, Ioann. Monachus *numero secundo*, Geminian. *numero quinto*, Franc. *numero tertio*. Anchar. *numero primo*. Guglielm. de Monte Lauduno *col.* 1. *vers. vnde hec conditio*. At secus est in conditione mixta vel casuali qualis est ista, vt dicunt DD. præcitati, & in terminis *dict. Clem.* 1. *conditio erat mere potestatiua à voluntate prouisi, cum Papa prouiderit cum conditione nisi beneficium minoris valoris duxerit acceptandum.* Vnde ante declarationem potuit Episcopus vtrumque beneficium conferre, quia illa conditio potestatiua non retrotrahitur, Vitalis *in dict. Clem. numero* 4. Cardinalis *numero* 9. *vers. secundo oppono.* Anchar. *numero* 21. Abb. *col.* 1. Ioann. de Imola *num.* 3. *& seqq.* Et ratio est quia quando
conditio est protestatiua nullum ius dicitur par- 11
ti acquisitum, ex quo pendet à voluntate alicuius quod actus perficiatur, non enim ante impletam conditionem contractus dicitur initus, sed ineundus, & ob id non trahitur retro. At secus
est quando conditio est casualis, quia hoc casu di- 12
citur ius quæsitum licet conditionaliter, & ideo veniente conditione retrotrahitur, & ille prior creditor præfertur secundo posteriori, prout est casus noster, vt post Ioann. de Lignano, Paul. de Eleazaris, Ioan. de Fantuccio, Gemin. & alios, distinguit Menoch. *dict. cons.* 852. *numero* 39. *cum pluribus seqq.* & optimè Socin. sen. *in cons.* 41. *in princ. lib.* 4.

Alia etiam fuit per Dominos data responsio videlicet quod etiam si conditio de qua in iuribus illis fuisset casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis dominij gratia prima ad fauorem se-
cundi faciendo illi collationem puram potuit re- 13
uocari, ita vt dominium acquiratur secundo *leg. quod de rei vendicat.* Bart. *in leg. si quis ius iurandum numero primo. Cod. de reb. credit.* Afflict. *in c.* 1. *mihi num.* 31. *de Vassal. qui contra constit.* Lotar. & latè Menoch. *cons.* 388. *numero* 34. *lib.* 4. Surdus *cons.* 382. *numero* 79. *&* 80. *lib.* 3. Quod etiam fuit admissum in hac causa ad effectum acquisitionis dominij per Bonauenturam cui simpliciter fuit facta donatio cum traditione possessionis vt in
decis. sub die 28. *Aprilis* 1617. *&* 7. *Maij* 1618. *co-* 14
ram R. P. D. meo Verospio. At secus est respectu hypothecæ quæ non poterat considerari in casibus prædictorum iurium, quæ quidem hypotheca semper sequitur rem quæ dicitur transire cum sua causa vt supra probatum est, & eleganter distinguit Gabr. *d. cons.* 141. *n.* 8. *lib.* 1.

Ad DD. verò allegatos per Giouagnion. fuit responsum quod aliqui loquuntur quando extremum à quo non repetitur habile, quod non est
in casu nostro cum sit habile vt supra probatum 15
est. Et ita loquitur Negus. *de pignor. dict. part.* 5. *membr.* 2. *numero* 40. *&* 41. Magon. *dec. Florent.* 21. *numero* 13. Tiraquell *de iur. constit. ampliat.* 17. *numero* 6. & in hunc sensum loquitur Surdus *in cons.* 43. *numero* 40. *&* 41. *lib.* 2. dum agit de restitutione facta à Principe, *& in cons.* 382. *numero* 79. *&* 80 dum loquitur respectu dominij. Alij verò DD. dicunt quod Constitutum conditionale non retrotrahitur purificata conditione, quando medio tempore fuit facta realis traditio alteri, quod est verum cum de possessione, & dominio tractatur, ea ratione, quia donatio præcedens conditionalis impedire nequit quin dominium, & possessio in alium transferatur, ideo is in quem antea translata sunt sit potior, quasi is qui donauit efficere possit nè dominium & possessio primo donatario acquiratur, illam in alium ante purificatam conditionem transferendo vt in *dict. leg. quoties Codice de rei vendic.* quia purificato constituto extrema non sunt amplius habilia. At secus est respectu hypothecæ cum extrema sint habilia, cum hypotheca semper sequatur rem, vt supra dictum est, & ita respondet Gabr. *dict. cons.* 141. *n.* 8. *lib.* 1. & in istis terminis, qui non faciunt ad propositum loquuntur DD. allegati per Giouagnion. tiempe Signorol *cons.* 217. *numero* 1. Decian. *cons.* 247. *numero* 3. *vers. non obstat quod supra dictum, & in leg. contractus* 23. *num.* 22. *vers. sexto limitatur ff.*

de

de reg. iur. Rip. *conf.8.tit. de donat.*& ad Trebell.
fol. mihi 76. Gozadin. *conf.58.num.*37. *&* 38. Grat.
conf.69. n. 11. Mardell. *conf.* 103. *lib.*1. Monteterit.
*ad Statut. Bononiæ tit. de pacto prat. §. ita demum
vers. solutio in fin.* Tiraquell. *de iure constitut. am-
pliat.* 17. *numero* 5. *& seqq.* Honded.*conf.*18.*n.* 67.
vol. 2 Marcambr.*conf.*31.*per tot.*

Non obstat quod in omnem euentum prædi-
cta possent procedere si hypotheca fuisset purifi-
16 cata ante alienationem, vel fuisset ab initio pura,
secus autem quando purificatur post alienatio-
nem, quia isto casu nulla adest lex aut Doctor qui
hoc dicant, imo multi DD. tenent expresè con-
trarium, vt dicit Giouagnion. *d.conf.*35 *n.* 33. *quod
tuetur conf.* 98. sed certè ex prædictis apparet de
contrario, quia verissima est conclusio quod hy-
potheca conditionalis conditione casuali vel
mixta retrotrahitur ad diem contractus vt su-
pra probatum est, quod haber etiam locum quan-
do bona futura fuerunt obligata, si postea acqui-
rantur,& potest considerari tempus quo bona sint
affecta, vt etiam supra probatum est ex *d. leg. qui
balneum.§.Titia,* supra inductum,quem DD.supra
citati passim allegant ad probandam prædictam
conclusionem, vt habeat hunc intellectum: Et
propterea ex eo non potest firmari conclusio,
quod ad hunc effectum requiratur quod bona
sint in bonis, vel de tempore contractus, vel de
tempore purificatæ conditionis, quia iste non est
verus intellectus istius text. vt supra ex Cuiac.
probatum est, sed sufficit quod aliquando pignus
conualuerit prout in casu nostro, quo statim ac-
quisitis bonis conualuit, vt iam dictum est.

17 Nec DD. per ipsum Giouagnon. allegati con-
trarium dicunt, nam Bart. quem primo allegat. in
*d.l.qui balneum,§.Titia,in princ.*ponens casum ibi.
Primo obligaui Titio rem alienatam, secundo
obligaui etiam Caio, tertio emi rem alienam,
quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium
solui primo creditori, quamuis dicat quod se-
cundus non potest auocare à primo possessore,
quia nunquam fuit illa res sibi obligata, quod est
verissimum & non negatur non tamen dicit quod
non conualuerit hypotheca Titij cui res fuit pri-
mo obligata, itavt si non fuisset satisfactus non
potuisset agere contra pignus quod admittit text.
vt supra ponderatum fuit, & benè facit Angel. in
contrarium per Giouagnion. allegatus, qui ponit
vtrumque casum videlicet Titij primi, & Meuij
secundi creditoris in Summario legis, casum
Titij ponit hoc modo.*Conditio existens retrotrahi-
tur si habet extrema habilia*, & infra ponit casum
Meuij ibi. Secundo, nota *regulam auream* huius
*§ quod tunc demum per subsequens dominium confir-
matur pignus à principio inualidum si in bonis debi-
toris tempore confirmationis inueniatur.* Ergo non
sufficit sola acquisitio dominij, nisi perseueret
tempore confirmationis, quia tempore quo fuit
confirmatum pignus Meuij per solutionem fa-
ctam Titio pignus non erat amplius in bonis, se-
cus si fuisset in bonis prout in casu nostro.

18 Ad doctrinam Bald. in qua Giouagnion. facit
maximum fundamentum *in d. §. Titia* in lectura
antiqua. Respondetur quod primo loco Bald.
nihil aliud facit quam redigere in summatium
text.in facti contingentia vt patet ibi,in §. *Titia
prædium.* In re quæ non est in bonis debitoris
tempore contractus non tempore conditionis
existens, licet sit medio tempore non trahitur
hypotheca, hactenus Bald. cuius sensus est dum
dicit, si bona non reperiuntur in bonis tempore
conditionis existentis non trahitur hypotheca
licet medio tempore fuerint, quod si non repe-
riantur in bonis quando hypotheca conualescit si
non fuerint alienata in tertium qui est casus d.
§. Titia, quem in compendium redigit Bald. se-
cundum quod propterea est intelligendus Bart.
in leg. non solùm liberationis verbo, numero 7. & ibi
addent. *Digestis de legat. liberat.* qui non est casus
noster; Quia conualuit hypotheca Caroli de Ca-
stro statim quando bona fuerunt acquisita, & sic
erant in bonis quando hypotheca conualuit, vt
supra probatum est, Et in hunc sensum loquitur
in secunda lectura antiqua dum dicit.Nota quod
dominium superueniens debitori, qui obligauit
rem bona fide creditori sub casu, vel conditione
de futuro non confirmat pignus, nisi tempore
confirmationis res sit in bonis debitoris, quia
requiritur quædam habilitas tempore confirma-
tionis; Verba enim illa sub casu, vel conditione
debent intelligi secundum *text. in d. §. Titia.* Vi-
delicet si bona mea erunt, vel si Dominus con-
senserit,& sic Bald. explicando illum text. loqui-
tur sub casu, vel conditione de futuro, quæ re-
spiciunt ipsum pignus, non autem res, & bona
pro quibus conditionaliter fuit datum pignus,
quia hoc casu sufficit, quod hypotheca conua-
lescat, hoc est quod teneat primum locum, &
non excludatur ab alio, quo casu etiam quod sit
conditionalis conditione casuali, vel mixta puri-
ficata conditione retrahitur in præiudicium ter-
tij, cui medio tempore fuit dominium quæsitum,
vt supra est probatum.

Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Ful- 19
gos. dum redigit in summ. §. Titia ibi Pignus in
re alienata contractum non potest confirmari si
tempore, quo causa confirmationem superuenit
non fuerit in bonis debitoris, hoc est, quia cum
pignus Meuij esset exclusum per anterius pignus
Titij, cum bona fuerint alienata, & postea satis-
factum Titio, licet fuerit per talem satisfactio-
nem Titij confirmatum pignus Meuij, non ta-
men suffragatur, cum bona non essent amplius
in bonis debitoris, quod clarè ipse Fulgos. decla-
rat hoc modo *numero* 1. in loco in contrarium per
Giouagnon. allegato dum dicit. Nota quod solu-
tione facta primo creditori, ita demum pignus se-
cundi creditoris confirmatur cum res pignorata in
bonis debitoris inuenitur, quod ita verum puto si
tempore ipsius pignoris secundi res non fuerit in
bonis debitoris.

Et secundum terminos d. §. Titia sunt intelli- 20
gendi Ripa *in leg. priuilegia numero* 42. *Digestis de
priuileg.credit.* Afin.*de execut.§.* 7. *cap.* 33. Negus.
*de pign.part.*5. *memb.* 2. *numero* 41. & Bursat.*conf.*
45.*numero* 17.*lib.*1. qui allegantur per Giouagnon.
qui omnes cum allegent text. in d. §. Titia, iuxta
illius terminos sunt intelligendi,ex doctrina Bart.
in d.l non solum, §. liberationis verbo sup. allegato.
Nec est curandum de Grato *conf.*69.*numero* 11.*lib.*1.
quia loquitur in constituto, & huic obiectioni
latè suprà fuit satisfactum.

Non obstat tandem quod ista videatur dona- 21
tio causa mortis ex adductis per Constan. Roger.
*de protestat.§.*3. *numero* 49. & ideo sicuti in legatis
tempus existentis conditionis inspicitur, ita &
in donationibus causa mortis, Mantic. *de tacit.&
ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 46. *num.* 11. *&* 12. Quia
fuit

fuit responsum quod Rogerius ponit casum quando quis donat bona sua inter viuos post mortem suam, & dicit sensum esse quod donat ex tunc inter viuos, ita tamen quod effectum, & executionem sortiatur post mortem suam, quæ dies mortis cum certo sit extitura dicit hanc donationem esse putam, & dicit statim valere stipulationem quoad substanriam, licet secus quoad effectum exactionis. Et subdit secus esse si quis donat purè inter viuos cum protestatione quod habeat locum post mortem si decesserit sine filiis propter repugnantiam quia primò dixit purè, & deinde si decesserit sine liberis, repugnantia non potest saluari, & ideò dictum huius Doctor. non officit in casu nostro. Quia Iulius donauit purè inter viuos, quatenus ipse Iulius moreretur sine filiis, & sic optimè saluatur ista donatio quod sit pura inter viuos, ad exclusionem donationis causa mortis, quatenus tamen ipse Iulius moreretur sine filiis, non autem simpliciter puta, quia erat facta sub conditione quatenus moreretur sine filiis, Alexand. *consil.* 14 *num.* 1. *vers.* & dicit Bart. *lib* 1. vbi si dono post mortem quamuis in dubio dicatur
22 donatio causa mortis, tamen secus dicendum quando exprimitur, quod sit inter viuos prout in casu nostro, & dixit Alexand. hanc esse communem opinionem, maximè eum fuerit promissum de non contraueniendo donationi, vt statim dicitur loco prædicto.

Secundum principale fundamentum decis. fuit quia in Instrumento donationis factæ per Iulium Mazzatostum Carolo de Castro duæ sunt obligationes. Prima de qua supra dictum est. Secunda verò est de non contraueniendo d. Instrumento, & donationi, nec faciendo actum ipsi contrarium, & hæc obligatio, & promissio habet etiam suam particularem hypothecam ibi. Pro quibus omnibus obligarunt sese, & bona, &c. Vnde Carolus loco damnorum, & interesse potest agere ad bona medio tempore quæsita, quia cadunt sub hypotheca ex supra ponderatis.

Neque obstat, quod in d. obligatione censeatur repetita conditio, de qua in donatione principali ex Castrens. *in consil.* 225. *in princip. vers. nam omnia verba part.* 2. quia hoc est verum ad effe-
23 ctum quod donatio non teneret si conditio deficeret, non autem ad effectum, quod si fuisset contrauentum, obligatio non censeretur pura, ita vt ex eo Carolus posset iuuari, vt per eundem Castren. *loco citato num.* 1. ibi. Sicut enim ad hæredem defuncti transisset onus soluendi, si assignatio prædicta, vel solutio facta non fuisset, & conditio fuisset impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad hæredem eius transire emolumentum, & sic exercitium huius hypothecæ videbatur tantummodò suspensum, non autem ipsa hypotheca videbatur in hoc casu simpliciter conditionalis vt inquit
25 Castr. *loco allegato*, Bellarmer. *consil.* 39. *n.* 17. & 18. *cum seqq.*

Et ita fuit conclusum causa bis proposita, ac maturè discussa, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Renunciationis.

Mercurij 23. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas. Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio neque à iure improbata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo de cuius hæreditate agitur improbantur à iure.*

2 *Sustinentur reciproca vltimarum voluntatum dispositiones quando fiunt ex mutua affectione.*

3 *Secus quando ex præambula conuentione, & pacto fiunt, quia tunc censentur captatoria alienæ voluntatis.*

4 *Dictio supradicta est personalissima, & restringit dispositionem ad personas contemplatas, nec vltra eas extenditur.*

5 *Considerata conseruatione agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ.*

6 *Mater præsumitur habere æqualem affectionem erga omnes eius filios.*

7 *Nec natus, nec conceptus tempore testamenti non potest dici de familia, & agnatione disponentis.*

8 *Non videtur agnationis conseruationi prospicere qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum.*

9 *In renunciationibus debet Iudici causa insinuari, & liberè exprimi cum omnibus suis circumstantiis non sub inuolucro verborum.*

10 *Stante enormissima læsione non sustinetur renunciatio, sed ab ipso renunciante potest impugnari.*

11 *Concurrentibus solemnitatibus à Statute requisita præsumitur omnimoda validitas Instrumenti.*

12 *Captatoria voluntas tribus modis distinguitur, & qui sint huiusmodi.*

13 *Qui non renunciat sub pacto vt certa persona instituantur, sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam, non captat liberam testandi facultatem.*

14 *Quando dispositio non est conditionalis, sed modalis sustinetur, & vitio captatoriæ voluntatis nequit impugnari.*

15 *Quando renunciatarius potest instituere hæredes sibi visos nec vmbra captandæ voluntatis potest considerari.*

16 *Ex quibus dicatur, quis constituisse perpetuam primogenituram omnes in testamento expressos, & ordine successiue vocatos.*

17 *Ordo successiuæ vocationis censetur repetitus inter descendentes secundi, & vlterioris geniti, ne plus videatur tribuere remotioribus, quam proximioribus magis dilectis.*

18 *Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione.*

19 *Quia melius conseruatur decor familiæ conseruant. bona in primogenitis quam inter plures ea distribuent.*

20 *Dicitur reliquisse familiæ, qui vni de familia etiam remotiori relinquit.*

21 *Mat*

21 *Mandans institui hæredem pro augmento decoris familiæ dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia.*

22 *Instituens nepotes ex fratre dicitur agnationem conseruare.*

23 *Omnes testatoris descendentes tam ex linea effectiua quam contentiua vltra decimum gradum dicuntur de ipsius familia, & agnatione.*

24 *Et admittuntur ad fideicommissum perpetuum, & pro conseruatione agnationis ordinatum.*

25 *Nati longè post obitum aui non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis.*

26 *Instituens hæredes filios fratris censetur illos instituisse fauore conseruandæ agnationis.*

17 *Onus assumendi cognomen & insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper, & perpetuo conseruare.*

28 *Ad effectum renuntiationis sufficit causam fuisse expressam nec est necessarium eius veritatem expendere.*

29 *Ex concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera, ita vt dubitari non possit de sufficientia & veritate causæ expressæ.*

30 *Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis & remouet omnem læsionis suspicionem.*

31 *In renuntiatione Iuris dependentis à futuro euentu nulla potest considerari læsio.*

DECISIO C.

SEntentia Rotalis lata per Reuerendiss. P.Dom. meum Otthobonum, præuia decisione edita 24. Iunij 1649. in qua dictum fuit, renunciationem sustineri hodie impugnabatur à Valentia de Valentibus renunciante.

Et primo, quia ipsa fecit dictam renunciationem ad fauorem Philippi eius filij, vt ipse de in-
1 tegra sua hæreditate disponeret ad fauorem certarum personarum, de quibus se certioratam asseruit; ideoque exinde filio ablata remansit libera testandi facultas, & consequenter renunciatio, tanquam captatoria nullius est roboris, & efficaciæ, cum huiusmodi pacta restringentia libertatem vltimæ voluntatis à iure improbentur, etiam si fiant cum eo, de cuius hæreditate agitur, vt probant text. *in leg. licet* 19. *Cod. de pact. in leg. stipulatio hoc modo concepta* 61. *ff. de verbor oblig.* gloss. *in leg. ex eo Instrumento, verb. successiue, Cod. de inutil stipulat. & in l. si fratres* 35 §. *idem respondit il primo verb. ideò, ff. pro soc.* Alexand *cons.* 28. *per tot. lib.* 3. Bertrand. *cons.* 246. *n.* 7. *lib.* 6. Beto. *consil.* 30. *n.* 23. *vsque in fine lib.* 3. Capell. Tholosan. *quæst.* 455. *num.* 2. *& per tot.* Tiraquell. *de iur. primogen quæstione* 6, *num.* 18. *cum seqq.* Gratian. *discept. forens. cap.* 908. *n.* 1. *cum seqq.* Osasch. *decis. Pedemont.* 100 *n.* 17. cum aliis per Rotam *in Romana de Caualeriis* 23. *Iuny* 1632. *&* 12. *Februarij* 1633. *coram clar. mem. Coccino in rec. dec.* 178. *n.* 3. *&* 4. *& dec.* 350. *n.* 11. *&* 13. *part.* 6.

Idque eo fortius, cum illa non fecerit simpliciter ex affectione erga filium, sed ea lege & pacto, vt institueret personas inter ipsos conuentas, ibi, *Certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, &c. vt hoc faciat summopere desiderans obtulit eidem eius filio renunciare, &c.* & ibi, *Hanc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, vt dictus D. Philippus de tota, & integra sua hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem supradictarum personarum, &c.* Licet enim sustineantur reciprocæ vltimarum voluntatum dispositiones, quando fiunt ex mutua disponentium affectione *per text. in leg. captatorias, ff. de hæred. instit.* Secus tamen est, vbi (prout hic) factæ fuerunt ex præambula conuentione, & pacto inter ipsos disponentes præcedenter inito, tunc enim excluditur 2
mutuæ affectionis, ratio, & dispositiones censentur captatoriæ alienæ voluntatis, Vt tradit Bartol. 3
in dict. licet sub num. 1. *Cod. de pact.* DD. communiter *in leg. captatorias, Cod. de testament. milit. & in leg. illæ autem institutiones, ff. de hæred. institut.* Gratian. *dict. cap.* 908. *n.* 5. *cum seqq* Rota *in recent. decis.* 272. *n.* 1. *part.* 8. *& in Romana hæreditatis de Scarsellis* 17. *Decembris* 1645. *coram Reuerendiss. Dom. meo Decano, &* 27. *Iun.* §. 1646. *coram R.P. Dom. meo Celso.* Attenta præsertim stipulatione, & acceptione facta à Philippo renunciatio pro se, suisque hæredibus, & successoribus in testamento declarandis, quæ non sit adiecta vltimæ voluntati, sed renunciationi factæ per contractum inter viuos, induxit necessitatem causatiuam testandi ad fauorem earundem personarum, & indicat, Valentiam aliter non renunciasse, nisi filius renunciatarius sic testari promisisset: Quæ quidem necessitas remissa non fuit ex facultate deinde ipsi concessa disponendi ad eius libitum, dum addita fuerunt sequentia verba, ibi, *ad fauorem supradicta-* 4
rum personarum, quibus satis explicatur, facultatem non suffragari ad disponendum extra personas concordatas: Dictio enim illa, *supradictarum*, tanquam personalissima restringit dispositionem ad personas contemplatas, & vltra eas non compatitur extensionem, Aym. *cons.* 98. *n.* 8. Menoch. *cons.* 86. *n.* 43, *&* 44 *& cons.* 610. *n.* 22. Fusar. *cons.* 99. *num.* 4. Surd. *cons.* 123. *n.* 13.

Secundò quia deficit causa, cuius contempla- 5
tione renunciatio facta fuit; Valentia enim renunciauit pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ac proinde omnes eius filij in pari gradu existentes, tanquam capita familiæ erant instituendi ad trad. per Molin. *de primogen. Hispan. libr. primo, cap.* 5. 6
numero 31. Ponderatis præcipuè tum illis verbis *ad fauorem supradictarum personarum*, quæ demonstrant plures personas à renunciante fuisse contemplatas; tum etiam qualitate ipsius renunciantis, quæ cum sit communis mater, æqualem præsumitur habere affectionem erga omnes eius filios, & sic voluisse, quod omnes æqualiter instituerentur, ad tradita per Angel. *in* §. *illud quoque, auth. de nupt.* Dec. *in leg.* 1. *sub num.* 2. *Cod. vnd. liber.* Ideoque illi satisfactum non fuit à Philippo renunciatio, dum non instituit præfatos eius fratres, & respectiuè filios dictæ renunciantis viuentes, & extantes, sed nepotem nasciturum ex vno ipsorum tunc nec etiam coniugato, qui cum eo tempore nec natus, nec conceptus fuisset, non poterat dici de familiâ, & agnatione disponentis *leg. si quis filio ff. de iniust. rupt. & irrit. testam. l. Ti-* 7
tius exhæredato filio. ff. de suis, & legit. Nec agnationis conseruationi prospexisse videtur, dum vnicum tantum vocauit, & vnicum gradum substitutionis fecit ex allegatis per sanct. mem. Gregor. *decis* 464. *n.* 17.

Tertio, quia decretum Iudicis interpositum 8
non fuit, causa cognita, eique insinuata, prout requiritur per Statut. Vrb. *lib.* 1. *capit.* 151. Nam

modus

modus conseruandi agoationem per institutionem nepotis nasciturі cum exclusione omnium fratruoi non erat palliandus sub inuolucro verborum, sed liberè exprimendus cum omnibus suis circumstantiis, vt mater posset deliberate, an vellet eidem consentire, ac iudex illum intelligere, & approbare per ea, quæ dicit Rota *coram bon.*
9 *mem. Buratto decis.* 120. *num.* 8. *&* 22. *& in recent. decisione* 1. *numero* 21. *& decisione* 203. *&* 22. *&* 23. *part.* 8. *ac in Romana domunculatum* 10. *Febr.* 1648. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* §. *non obstant in fine.*

Qnartò denique, quia fuit enotmissimè læsiua, cum pto teoui menstruo legato scutorum 25. tempotaliter duraturo ipsa renunciauerit legitimam ascendeotem ad scuta quinquaginta mil-
10 le, & vltra, Stante eoim eoormissima læsione, renounciatio non sustinetur, sed ab ipsamet muliere renunciaote validè potest impugnari, vt respoudit Rota *decisione* 101. *numero primo, cum sequentibus part.* 2. *diuersiculo decisione* 318. *numero* 1. *cum seq. par.* 8. *recent. & in Romana donationis* 16. *Martij* 1643. *coram Reuerendiss. P. D. meo Bichio.*

Verùm causa proposita, his minimè obstantibus, Domini iterum existimarunt renunciationem sustineri & sic sententiam Rotalem esse con-
11 firmandam, quia eius validitas non reuocatur in dubium, & iustitia conuincitur ex ipso renunciationis Instrumento, in quo seruatæ fuerunt omnes solemnitates per statutum oostrum requisitæ *lib.* 1. *cap.* 151. omnimodæ validitatis præsumptionem præseferentes, ex iuribus allegatis in dicta decisione edita coram Reuerendissimo P. D. meo Otthobono, §. *ratio est, & in Romana prætensæ restitutionis dotis* 15. *Iannarij, &* 21. *Iunij* 1649. *coram R. P. D. meo Peutingero:*

Primum siquidem obiectum remoueri visum
12 fuit ex qualitate dispositionis captatoriæ, quæ regulariter tripliciter diuiditur. Primò scilicet, quando substantia vltimæ voluntatis principaliter, & directo confertur in liberam voluntatem alterius, vt puta si testator dixerit. *Instituo hæredem Sempronium, si Titius voluerit*, quia si Titius dicat se oolle, Sempronius non erit institutus, & Testator remanebit deceptus decedendo intestatus *lege si quis Sempronium* 68. *vbi gloss. in figuratione casus, Digestis de hæredit. institutione*, gloss. *in lege captatorias verb. aliena. Digestis eodem in lege captatoria in figurat. cas. Digestis de legat.* 1. *& in lege captatorias Cod. de testamento milit.* Secundò quando non principaliter, sed per indirectum committitur substantia dispositionis, *vt instituo, quem Titius voluerit*; Nam Titio nolente, vel non eligente, institutio remanet vacua. Tertiò denique quando institutio fit sub spe alterius institutionis, videlicet, *Instituo te, si institueris me.* gloss. *in dict. l. captatorias d. verb. captatorias. C. de testament. milit.* & hisce tribus modis captatoriam voluotatem distinxerunt Couarr. *in cap. cum tibi numero* 1. *de testam.* Grass. *in* §. *institutio quæstione* 18. *num.* 2. & Rota *in superius allegata Romana de Caualeriis* 25. *Iunij* 1632. *coram clar. mem. Coccino in recent. d. decisione* 350. *num.* 4. *vsque ad* 14. *par.* 6. Tertia verò species subdiuiditur etiam & comprehendit casum, quo institutio, vel alterius dispositionis conditio tendat ad alium extraneum hæredem instituendum, vt puta, *Titius habeat centum, vel heres meus esto, si Manium heredem instituerit, per text. in d. lege si fratres* 53. *d.* §. *idem respondit il primo, Digestis pro soc. & in illa autem institutione* 71. *versiculo sed illud quæri potest. Digestis de hæreditate institutionis.* Couar. *in d. cap. cum tibi, numero secundo versiculo & ideo idem erit.*

Nulla autem ex præfatis speciebus congruit casui oostro. Prima siquidem, & secunda noo indigent discussione: tertia vero penitus tollitur ex contextu renunciationis: Valentia enim oon renunciauit sub prætensa promissione, pacto, seu conditione, quod Philippus renunciatarius certas personas institueret; sed approbauit dumtaxat eius voluntatem futuræ dispositionis antecedenter sibi oretenus declaratam, atque ad renunciandum mota fuit, vt eo magis filius eandem suam voluntatem iam sibi cognitam posset adimplere, vt sunt clara verba eiusdem renunciationis, ibi, *Per Illustrissima D. Valentia, &c. exposuit, & narrauit, quod Per-Illustrissi-* 13
mus D. Philippus de Valentibus eius filius, &c. volens de bonis suis disponere proposuit testari, ipsaque exponens certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua mouetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiusmodi voluntati adhærens, idemque intendens, ac propterea vt hoc faciat summoperè desiderans obtulit eidem eius filio renunciare legitimam, & aliam quamcunque portionem sibi in bonis illius de iure quomodolibet debitam &c. & ibi, *renunciauit, &c. legitima & alteri cuicumque portioni, &c. ipsamque legitimam, & aliam quamcunque portionem, ac iura, &c. vt supra cessit, &c. dicto D. Philippo eius filio præsenti, & pro se. suisque hæredibus, & successoribus in dicto testamento nominandis, seu declarandis acceptanti, &c. Hanc autem renunciationem facie, &c. ad effectum, vt dictus Dominus Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeat ad fauorem supradictarum personarum, &c.* Hinc igitur institutio hæ-
redis pendebat ab arbitrio renunciatarij iam an- 14
teà declarato, & consequenter renuncians per huiusmodi renunciatiooem non captauit, oeque aucupauit illius liberam testandi facultatem ad tradita per Fontanell. *de pact. nuptial. claus.* 5. *gloss.* 10 *par.* 2. *numero* 19. *fol. mihi* 241. Mastrill. *decisione Sicul.* 190. *numero* 1. *&* 2. verba vero illa ibi, *vt hoc faciat summopere desiderans*, & ibi, *vt dictus D. Philippus de tota, & integra eius hæreditate ad eius libitum disponere valeret ad fauorem supradictarum personarum, &c.* non important conditionem, sed modum, nec faciunt dispositionem conditionalem, sed modalem, quæ proinde sustinetur, & vitio captatoriæ voluotatis impugnari noo potest, esto quod si modus esset illicitus, & à iure improbatos reiici deberet, vt docet gloss. *in lege cum donationis, verb. adstringitur, versiculo si verò remittat, C. de transact.* Ruin. *cons.* 20. *numero secundo & 3. lib.* 2. Peregrin. *cons.* 34. *n.* 3. *cum seqq. lib.* 5. *& de fideicommiss. art.* 33. *num.* 63. Fusar. *de subst.* *qu.* 503. *n.* 27. *cum seqq.*

Indeque cessant omnia superiùs in contrarium adducta: Procederent enim, si Valentia

renunciasset sub explicita coodirione instituendi certas personas, itavt filius renunciatarius contra eius voluntatem adstrictus esset vnum magis quàm alium habere hæredem, vt ad literam proban. text. glutl. & DD. supra allegati, & facit Soccin. iun. *consil. 143. num 40. lib. 1.* Secus autem, vbi renunciauit (prout hic) per modum simplicis approbationis, & adhærendo voluntati eius filij sibi antea declaratæ. Hoc enim casu cum renunciatarius instituere potuisset hæredes sibi visos & quos vellet, nec minus vmbra captandæ filialis voluntatis in matre renunciante considerari potest, vt optime tradit Bart. *cons. 72. sub. num. 1. vers. sed in proposito, volum. 1.* quem refert & sequitur Soccin. iun. *d. cons. 143. numero 41.* Acceptatio verò, & stipulatio pro hæredibus in testamento declarandis nullius est releuantiæ, quia illorum nominatio non pendebat à voluntate renunciantis, sed à libero arbitrio renunciatarij iuxta declarationem præcedentem ab ipso oretenus factam quod à iure non improbatur iuxta auctoritates superius allegatas.

Secundum penitus tollitur, tam in Facto, quàm in Iure: In facto scilicet, quia causa renunciationis non fuit in eo constituta, quod Philippus deliberauerit instituere eius familiam, vel agnationem simpliciter, & absolutè, sed
15 quia deliberauerat instituere hæredem pro conseruatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ibi, *Ipsoque exponent certior facta de ipsius voluntate circa institutionem hæredis, & de causa, ex qua mouetur pro bonorum conseruatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. huiusmodi voluntati adhærens, &c.* Vnde cum ipse in eius testamento hæredem instituerit Primogenitum Andreæ Angeli eius fratris, & illi substituerit omnes eius filios, & descendentes masculos in perpetuum omnibusque defectis, vocauerit secundo genitum, & eius descendentes pariter masculos, ac demum eodem modo tertium, quartum, & vlteriorem genitum, cum perpetuo, & cessiuo ordine primogenituræ. Et casu quo Andreas Angelus non haberet filios, vel omnes illius descendentes decesserint, substituerit alios eius nepotes, scilicet Ioannem Baptistam, eiusque filios, & descendentes, ac deinde Iacobum, illiusque pariter filios, & descendentes, vt supra, cum prohibitionibus, oneribus, & aliis in testamento adscriptis pro perpetua eius agnationis & familiæ conseruatione, ibi, *In tutti. e singoli altri miei, &c. mio herede vniuersale faccio, &c. il primo figliuolo maschio legitimo, o naturale, che hauerà con la Dio gratia il Sig. Andrea Angelo mio fratello, & à lui voglio, che gli succedino volgarmente, e per fideicommisso li suoi figliuoli, nepoti, o pronepoti, & altri descendenti maschi legitimi, o naturali in perpetuo, & infinito; Et mancando detto figliuolo, o sua descendenza mascolina voglio, che similmente succeda il secondogenito di detto Signor Andrea Angelo, o la sua descendenza mascolina legitima, o naturale, come sopra, e così il terzo, quarto, & altri geniti di detto Sig. Andrea Angelo, o loro descendenza, &c. E caso, che detto Sign. Andrea Angelo non hauesse figliuoli, o descendenti maschi, come sopra, o morissero, &c. in questo caso voglio, che in detta mia heredità intieramente, e senza diminutionem alcuna succeda detto Sig. Gio. Battista mio nepote, e li suoi figliuoli, e descendenti maschi, come sopra, & in defetto loro restando finita la loro descendenza, voglio, che succeda detto Sig. Giacomo suo fratello, e mio nepote, li suoi figliuoli, e descendenti come sopra, escluse sempre in qualsiuoglia di dette descendenze le femine, o loro descendenti, & in defetto di questi, ò vero mancando, e restando parimente finita la loro descendenza, voglio, che quello, che sarà vltimo, possa disporre di tutta la mia heredità, instituendo herede vniuersale vn figliuolo naturale di vna di dette descendenze, se 16
pure per fragilità humana ci fusse, à sua elettione, e quando ci fusse vno legitimo, o naturale delli nostri più prossimi, parimente à sua elettione, con le vocationi, sostitutioni, fideicommissi, prohibitioni, & altro, che saranno necessary per la perpetua conseruatione, e nome della mia famiglia, &c. che perciò voglio, che quello, che succederà pro tempore, pigli, & vsi cognome, o l'arme della mia Casa, &c.* Vtique constituisse videtur perpetuam Primogenituram inter omnes in eodem testamento expressos, & dicto ordine successiuo vocatos, vt tradit Menoch. *cons. 904. num. 44. vol 10.* Rot *in Ane-* 17
nionen. fideicommissi 5. Decembris 1635. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo in recent. decisione 77 num. 24. part. 7. Licet non expresserit ordinem successiuæ vocationis inter filios, & descendentes primi, secundi, & vlterioris geniti, cum in ipsis repetitus censeatur, ne alias valeat plus tribuisse remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis, vt in puncto respondent Anchar consilio 27. *per tot.* Roman. *consilio 438. numero 13.* Peregrinus *consilio 38. numero 6. vsque in fine lib. 5.* Menoch. *consilio 1606. numero 49. volum. 10.* Tiraquell. *de iure primog. quæstione 3. numero 6. cum sequentibus & signanter num. 10.* Molin. *de primogenit. Hispan. lib. cap. 5. numero 19. & 20.* cum aliis optime adductis *in Tiburtina fideicommissi 25. Maij 1646. & lucet, 14. Ianuarij 1647. §. nec dubitare fecit torum Reuerendiss. P. D. meo Arguellos.* Et consequenter controuerti non potest, ipsum plenè adimpleuisse causam conseruationis decoris familiæ, &
agnationis in dicto Instrumento renunciationis 19
expressam; Cum primogenituræ introductæ, ac institutæ dicantur pro maiori agnationis conseruatione, Cepol. *consilio 251. numero 48. libro 2.* Decian. *consil. 31. sub numero 9. versiculo secundo ad probandum vol. 1.* Gabr. *consilio 106. numero 3. versiculo tamen dubium fecit libr. 1.* Menoch. *consilio 204. numero 18. vol. 3.* Tiraquellus *vbi supra quæstione 71. numero 2. & 3.* Card. Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 15. ante numerum 16. versiculo item si testator,* Rota *in recent. decisione 427. numero 40. part. 3.* Ea scilicet ratione, quia familiarum decor, & dignitas melius conseruantur ex inita bonorum conseruatione in personis primogenitorum, quam per illorum distributionem inter plures, vt optimè ponderarunt Soccin. senior *consilio 47. numero 6. lib. 3.* Pariß. *consilio 72. numero 81. part. 4.* benè ad propositum relati *in dicta decisione coram Reuerendissimo P. D. meo Ottobono, §. quia tantum abest, quos refert,* & sequitur Surd. *consilio 241. numero 14.* & doctè comprobauit Rota *in Romana locorum Montium 15. Februarij 1641. coram Reuerendiss. D. meo Decano, §. de* 20
iure namque.

In iure verò, quia familiæ reliquisse dicitur, qui vni de familia etiam remotiori reliquit, vt

vt probant text. clari *in leg. filiusfamilias* 117. §. *cum prætor*, ibi, *Verum est in familia reliquisse licet vni reliquisset*, *Digestis de legatis* 1. *& in leg. vnum ex familia*, §. *si falcidia*, ibi. *Itaque si cum forte tres ex familia eius essent, qui fideicommissum reliquis eodem, vel dispari gradu, satis erit vni reliquisse, &c.* ibique Gloss. *dict. verb. vni*, *Digestis de leg.* 2. Castrens. *consil.* 32. *in fin. part.* 1. Alciat. *consil.* 120. *num* 9. *lib.* 9. Croir. *cons.* 48. *ante numerum* 12. *vers. huic obiectioni lib.* 1. Ruin *cons.* 114. *num* 10 *& signanter, vers. ideo potest fieri. cons.* 116. *num.* 13. *vers. ex propterea, & cons.* 127. *num.* 13. *vers. sicut quando lib.* 2. benè Surd. *cons.* 19. *num.* 6. *& 7. cum seqq.*

Ideò non refert, quod mater censeatur æqualem habere affectionem inter omnes eius filios.

Quia ipsa in dicta renunciatione nullam dispositionem fecit, nec fieri mandauit ad fauorem familiæ, ex qua proinde censeri posset, omnes æqualiter instituisse, vel institui voluisse, in quibus terminis loquuntur iura ab altera parte allegata: Sed tantummodo approbauit, (vt dictum est) voluntatem renunciatarij sibi oretenus declaratam instituendi hæredem pro augmento decoris familiæ, & agnationis, ideoque illi dedisse videtur absolutam disponendi facultatem de re sibi renunciata, vt posset de ea ad sui libitum disponere etiam in vnum tantum de familia ex iuribus
21 supra adductis, & signanter Ruin. *dict. cons.* 114. *sub num.* 10. *& dict. cons.* 116 *num.* 12. *vers. ratio ergo*, qui pro ratione considerat, quod similis renunciatio in fauorem renunciatarij principaliter facta censetur.

Nec subsistit, quod primogenitus Andreæ Angeli, tanquam non natus, neque conceptus in vita testatoris non dicatur eius agnatus, & sic deficiat causa conseruandæ agnationis.

22 Quia præter quod obiectum euitatur animaduertendum, quod dum testator in defectu linearum omnium descendentium masculorum Andreæ Angeli substituit dictos Ioann. Baptistam, & deinde Iacobum, eorumque descendentes, pariter eius ex altero fratre nepotes tunc natos, & superexistentes, in ipsis causa agnationis conseruandæ suum congruum habuit effectum, vt responsum fuit *in Romana successionis* 13. *Iunij* 1624. *coram bon. mem. Merlino in recent. decis.* 561. *num.* 70.
23 *part.* 8. Tollitur hæc difficultas faciliori responsione, quia omnes descendentes testatoris iam ex linea effectiua, quàm contentiua etiam in remotissimo tempore vltra decimum gradum progeniti,
24 & vsque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipsius familia, & agnatione *leg. Prætor ait, Digestis de suis, & legitim.* Ac admittuntur ad fideicommissum ab eo institutum, quotiescumque ipse perpetuitatem considerauit, & voluit agnationem conseruari, vt post Peregr. *consil.* 44. *num.* 6. *lib.* 4. *& cons.* 142. *sub numero sexto libro quinto*, Surdus *dict. cons.* 241. *numero* 50. dictum fuit in Ferratien. fideicommissi de Rasuriis 12. *Decembris* 1622. *coram bon. memor. Merlino in recent. decis.* 436. *numero quinto, & sexto part. quinta.* Quomodo enim concepti, & nati post obitum testatoris admitti potuissent ad eius fideicommissum pro agnationis conseruatione ordinatum, nisi de illius familia, & agnatione extitissent? Textus verò in obiecto allegati non dicunt non esse agnatum testatoris, qui post eius mortem concipitur, & nascitur; sed quod, nepos conceptus, & natus longè post obitum patrui, vel aui, illi ab intestato non succedit in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis, vt sunt verba *text. in dict.* 25
leg. si quis filio, ibi, *Cæterum si postea conceptus est. Marcellus scribit, neque vt suum, neque vt nepotem, aut cognatum ad hæreditatem, vel ad bonorum possessionem posse admitti*, *Digestis de iniust. rupt. & irrit. testam. & in leg. Titius exhæredato filio*, ibi, *Respondi, qui post mortem aui sui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tanquam suus hæres, neque bonorum possessionem tanquam cognatus accipere potest, quia lex* 12. *tabularum eum vocat ad hæreditatem, qui moriente eo, de cuius bonis quæritur, in rerum natura fuerit; &c. Digestis de suis, & legitim.* ac bene explicat Petr. *de fideicommiss. quæst.* 9. *n.* 180. *& 181.*

Et hinc etiam corruit suppositum, quod vnicum tantum vocauerit, & vnicum gradum substitutionis fecerit, ideoque non prospexerit agnationis conseruationi.

Quia vltra quod frater instituendo sibi hæ- 26
redes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos, censetur illos instituisse fauore conseruandæ agnationis, vt probat Soccin. iun. *cons.* 175. *sub numero* 26. *vers. respondetur, quod etiam lib.* 2. Ex lectura testamenti superiùs recensita euidenter apparet, plures personas instituisse, vocasse, & substituisse vsque in infinitum, pluresque gradus substitutionum fecisse, semper vocando masculos, & excludendo fœminas, eorumque descendentes iuncto nominandis onere assumendi cognomen, & insignia eius familiæ pro perpetua agnationis conseruatione; itavt per consequens clarior deducatur disponentis intentio, quod voluerit illam semper, & perpetuo eo magis conseruare, vt in
puncto tradit Surdus *dict. consil.* 241. *numero* 13. 27
san. memor. Gregor. *dict. decis.* 464. *num.* 18. Rota *in recent. decis.* 135. *num.* 7. *& 8. & dict. dec.* 427. *numero* 35. 36. *& 39. part.* 5. *& decis.* 156. *num.* 8. *part.* 7.

Ex his itaque cessat pariter tertium, quia cum ipsamet Valentia Iudici asseruerit ad dictam renunciationem deuenire propter augmentum familiæ, & agnationis, nec non etiam, quia sciebat Philippum renunciatarium velle ipsi renuncianti relinquere scuta 25. quolibet mense sibi anticipatè soluenda: vtique ex facto apparet non solum huiusmodi causam cognitam fuisse, & Iudici insinuatam, prout attestatur notarius rogatus super interpositione decreti, ibi, *Ex nunc dictus D. Iudex vt supra sedens visis, &c. consideratis, &c. causaque plenè cognita, & maturè discussa, &c.* Sed etiam manifeste conuincitur veritas, & effectuatio eiusdem causæ, dum filius renunciatarius omnia à renunciante eidem Iudici exposita punctualiter adimpleuit, licet ad istum effectum sufficiat, causam fuisse expressam, nec sit necessarium eius veritatem expendere, vt dixit
Rota *in Romana donationis de Grandis* 16 *Februarij* 28
1601 *coram bon. memor. Penia apud Pic. ad Statut. Vrb decis. num.* 11. Ex ipsa enim decreti interpositione iuncta auctoritate consanguineorum, siue aliorum eiusdem renunciantis filiorum, & Curato-

29 ris, qui eidem renunciationi interfuerunt, eorumque consensum, & auctoritatem præstiterunt, omnia præsumuntur vera, & rationabiliter, ac solemniter gesta, itavt de sufficientia, & veritate causæ
30 expressæ dubitari non possit, vt respondit Rota *decis. 345. num. 9. part. 4. recent. in Anconitana redditionis rationis 2. Decembris 1647. coram Reuerendiss. D. Terracinen. §. est enim & in dict. Romana prætensa restitutionis dotis 15. Ianuary, cuius quidam, & 21. Iunij 1649. § cuius quidam, & 21. Iunij 1649. §. sed etiam coram Reuerendiss. P. D. meo Pemingero.*

Quartum denique optimè sublatum fuit in dicta decisione emissa coram Reuerendiss. Patre Domino meo Otthobono §. *penult & final.* Ea scilicet ratione, quia huiusmodi renunciatio facta fuit non solum contemplatione dictæ menstruæ præstationis scutorum 25. sed etiam pro agnationis conseruatione, vt toties dictum est, quæ causa tanquam pia, & laudabilis quamcunque remouet læsionis suspicionem ad tradita per Rotam in similibus terminis coram san. mem. Gregorio *decis. 120. num. 12 & seqq. & in recem. decis. 74. n. 13. part. 5.* Accedente insuper, quod non agebatur de iure iam purificato, sed à futuro euentu mortis filij dependente, cui licet infirmo mater ipsa septuagenaria poterat prædecedere, vel saltem bona illias ab eo
31 tempore vsque ab obitum valdè diminui (prout quotidie maximè in mercatoribus contingere *solet*) ita vt per consequens nulla penitus læsio considerari valeat, vt ponderatur in dicta decisione §. *final.*

Atque ita resolutum fuit, vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana, seu Ianuen. Pecuniaria.

Prima Iuly 1645.

ARGVMENTVM.

Agitur de iustificatione cambiorum; de liquidatione interesse, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.

SVMMARIVM.

1 *Confessio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in praiudicium alterius creditoris etiam posterioris, ne sit in potestate debitoris, creditores circumuenire.*

2 *Maximè quando debitor de tempore confessionis erat de proximo decocturus.*

3 *Paria sunt quod tempore confessionis debitor sit decoctus, vel de proximo decocturus.*

4 *In materia cambiorum non statur confessioni, seu solidationi facta inter partes, ne sub prætextu huiusmodi confessionis, aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, & n. 19.*

5 *Onus probandi cambia, competit creditoribus, qui sunt Actores.*

6 *Lex solutum in causam indebitam, interpretatur in causam debitam.*

7 *Promittens pecunias negotiari super cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad interesse, nec curatur an negotiatus fuerit, necne.*

8 *Dans pecunias ad cambium, non tenetur probare, illas fuisse ad cambium negotiatas.*

9 *Procurator, qui mandatum suscepit ad aliquid faciendum, docere debet de illius executione, alioquin condemnatur.*

10 *Mandans si petit cambia vti cambia, tenetur probare pecuniarum transmissionem ad nundinas, & de ratione.*

11 *Qua transmissio probatur exhibendo saltem litteras redditus.*

12 *Sed si petit cambia tanquam damna, & interesse, illa obtinebit absque eo quod probet pecunias fuisse per mandatarium ad cambium datas, n. 13.*

14 *Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & interesse condemnari non potest, nisi mandans probet quantum post mandatum susceptum, fuerit ab aliis ex cambiis perceptum. Et id solum consequi debet, nec vltra petere potest.*

16 *Liquidatio interesse, seu quantitatis debita facienda est à creditore, etiam in iudiciis executiuis.*

17 *Cambia non sunt vniformia, sed reddunt modo plus, modo minus, imò quandocumque damnum afferunt.*

18 *Procurator debet restituere domino, etiam indebitè percepta.*

20 *Susceptio risici facta ab eo, qui simpliciter in se suscepit risicum capitalis, aut illud restituere promisit, intelligitur de alio periculo amissionis capitalis, quam proueniente ex natura negotij, & habentur exempla.*

21 *Promissio de restituendo capitale, non intelligitur de toto capitali, sed de eo quod superer it.*

22 *Inter Mercatores, idem est* Stare del credere *quod periculum amissionis respecta nominatorum debitorum.*

23 *Dictio,* Etiam, *est ampliatiua, & implicat etiam in materia stricta. & n. 24.*

25 *Verbum* Aliquo, *est vniuersale, & omnes casus comprehendit.*

26 *Conuentio, seu susceptio omnis periculi est illicita, & vsuraria.*

27 *Est contra ius, quod dans pecunias habeat caput saluum, & accipiens habeat caput fractum, perdendo oleum, & operam.*

28 *Est contra omnem iustitiam, & æquitatem, quod accipiens pecunias ad cambium subeat omne damnum, & illas dans omne lucrum percipiat.*

29 *Quod procedit, tam in contractu Societatis, quam assicurationis, cum semper requiratur iuxtà compensatio periculi suscepti, dimittendo saltem assicuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam.*

30 *Vsuraria dicitur conuentio per quam alteri, qui subit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam summam excedat, non autem si non excedat.*

DECISIO CI.

FRattes de Ferrariis vti Creditores Francisci Viuiani in duabus partitis, altera scutorũ 6253. & solidorum 13. auri marcatum, altera scutorum 9000. similium quæ Viuianus promiserat negotiate, seu negotiari facere super cambiis, egerunt pro restitutione sortis principalis contra Octauium Costam Creditorem posteriorem eiusdem Viuiani, qui pecunias communis debitoris receperat sub cautione de restit. prioribus, & potioribus creditoribus.

Et excipiente Costa de satisfactione Ferrariorum ex pecuniis Viuiani, quæ ad illorũ manus peruenerãt, quæ imputari debent in sortẽ; quia cambia non debentur; fuit coram bon. mem. Coccino propositũ dubiũ, An constet de tali satisfactione; Quo

sæpè

sæpè proposito, & nunquam resoloto, tandem DD.
mandauerunt, vt videretur an cambia vtriusque
partitæ sint iustificata, Cuius dubij discussione as-
sumpta, coram me in hac causa subrogato per obi-
tum bonæ memoriæ Coccini; Informantes pro
Ferrariis, commissa pro ounc partita scutorum
6253. insistebant alteri, scut. 9000. eiusque cam-
bia non esse iustificata resolutum fuit.

Neque enim ad hunc effectum sufficit confessio
Viuiani debitoris in instrumento saldi, facti cum
Ferrariis; tum quia confessio debiti inter Debito-
rem, & Creditoram non probat in præiudicium
Costæ, seu alterius Creditoris etiam posterioris; ne
sit in potestate debitoris, Creditores circumuenire,
Cin. *in l. vbi adhuc, n. 1. Cod de iur. dot.* Castr. *in l.
Seie Mancipia n. 5 ff ad Velleianum*, Bald. *cons.* 432.
n. 1. lib. 1. Grat. *discept.* 287. *n. 1. & seqq.* Rota *co-
ram bon. mem. Buratto decis. 9. num. 1. & decis* 104.
num. 1. & 2.

2 Eo minus quando debitor tempore confessio-
nis erat de proximo decocturus, Baldus *dicto con-
silio* 432. & *cons.* 399. *n.* 3 *lib.* 5. *Stracc. de decoct. tit.
qui pot. in bon. decoct. n.* 17. Grat. *d. discept.* 768. *n.* 7. 8.
Castill. *dec.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Burat. *d. decis* 9. & *dec.*
104. vt in casu nostro erat Viuianus, quia post 20.
dies decessit cum fama publica decoctionis, relicto
ære alieno, supra suas facultates, in summa scut.
10000. vt testantur primatij Ciues, & Mercatores
Iannen. & comprobat deputatio assumptorum, &
descriptio bonorum illico facta, ad instantiam cre-
3 ditorum, præuio decreto Senatus; vt in *Summario
Costa n.* 1. & 2. paria enim sunt, quod tempore con-
fessionis debitor sit decoctus, vel de proximo de-
cocturus, Vrsill. ad Afflict. *dec.* 402. *n.* 7. cum aliis
allegat per ad Buratt *d. decis* 9 *lit. B.*

4 Tum, etiam quia in materia Cambiorum non
statur confessioni, seu solidationi factæ inter par-
tes; ne sub prætextu huiusmodi confessionis, ape-
riatur via fraudibus, & illicitis vsuris, Grat. *discept.*
852. *num.* 11. 12. & 23. Rota *decis.* 775. *n.* 2 *par.* 4. *di-
uers. decis.* 51. *num.* 5. *decis.* 559. *n.* 2. *parte prima rec.
Dec.* 29. *n.* 3. 4. *part.* 7. & *in Romana Cambij* 17. *Fe-
5 bruarij* 1642. *coram me, &c.* Incumbit autem onus
probandi iustificandi cambia Ferrariis creditori-
bus, qui sunt Actores, ad text. *in leg. nimis graue,
Cod. de testibus l. cogi possessorem, C. de petit. hæred.
leg. exceptionem Cod. de probat. gloss. in leg. cum de
lege, ff. eod.* Grat. *cons.* 38. *n.* 6. *lib.* 2. quamuis hodie
non petant cambia, sed sortem principalem; nam
pecunias quas hactenus receperunt pro cambiis,
nisi illa iustificentur, cedserunt ipso iure in extin-
6 ctionem sortis; cum lex solutum in causam indebi-
tam, interpretetur in causam debitam. Roman. *cons.*
238. *n. primo* Franc. Anton. Costa. *cons.* 37. *n.* 58. Io.
Francis. de Ponte *cons.* 70. *num.* 25. & *seqq lib.* 1. *dec.*
373. *n.* 1. Et in puncto, Rota *in decis. Romana Cam-
bij*, in qua respondetur omnibus contrariis, & in alia
licentia pecuniaria 29. Maij 1643. coram me.

Nec releuat, quod agatur ex obligatione Viuia-
ni, qui promisit scuta 9. M. negotiari super cambiis;
ideoque opus non sit iustificatione, quod pecuniæ
7 fuerint cambiatæ, cum talis promissor ratione man-
dati suscepti ad negotiandum, teneatur; nec curatur
an negotiatus fuerit nec ne, vt in specie, Ioseph.
8 Roman. *consil.* 41. *n.* 12. & 13. vbi quod dans pecu-
nias, non teneatur probare pecunias fuisse ad cam-
bium negotiatas, *lib.* 1. Bellon. *decis. Ianuen.* 9. *n.* 5.
distinct. 24. *num.* 2. Dec. 209. *n.* 2. *vers. sed Ioannes
Baptista inter impress. post.* 2. *vel. cons. Farin.* Ea

ratione, quia Procurator, qui mandatum suscepit,
docere ipse debet de illius executione, alioquin
condemnatur, *l. si procuratorem* 8. *l. idemque* 10. §.
procur. l. si mandauero 22. § *sicu ff. mandat. leg. ad
comparendum* 26. *Cod. eod. tit.* Cyriac. *contr.* 265. *n.* 1.
Surdus *decis.* 304. *n.* 4. 5.

Quia hoc procedit cum distinctione; Aut enim 10
mandans petit cambia, vt cambia; cumque illa
non debeantur nisi fuerit executum mandatum per
effectiuam transmissionem pecuniarum ad nundi-
nas, debet actor eandem transmissionem tanquam
suæ intentionis fundamentum probare; Mant. *dec.*
283. *n.* 5. Exhibendo litteras redditus, iuxta *decis.* 11
951. *in fine, lib.* 3. *parte* 3. *diuers. Decis.* 274. *num.* 6.
par. 5. *rec. Dec.* 32. *num.* 21. *coram Reuerendissimo
Vigell. & in Anconitana Cambiorum* 8. *Febr.* 1629.
coram bon. mem Cardinali Vbaldo.

Aut petit cambia tanquam damna, & interesse, 12
& nisi mandatarius doceat fecisse diligentias, nec
inuenire potuisse, qui pecunias acciperet ad cam-
bium, aut tempestiue mandato suscepto, ex iusta
causa renunciauerit, idque denunciauerit mandan-
ti, iuxta terminos textus in *lege si quis alieni*, 27. §.
qui suscepit, & ibi notata per Odofredum, *ff mand.*
Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 21 *sub num.* 46. obtinebit
actor absque eo, quod probet, pecunias fuisse per
mandatarium ad cambium datas, aut requisitas, Ca-
stren. *in lege* 3. *ff eo quod certo loco*, dummodo ad- 13
fuerint generaliter occasiones cambiandi, vt fuit
decretum in *Romana multiplici* 25 *Februarij* 1619.
coram bon. mem. Vbaldo Seniori, quæ est decisio 479.
num. 9. & 10. *inter impressas post Cencium de cens.
secundum impressionem Taurinen.* & desumitur ori-
ginaliter ex traditis à Bartol. *in lege Tutor. § si post,
num.* 3 *ff. administr. tutor.* quem sequitur Dec. *cons.*
178. *circa finem.* Gabriel *cons.* 26. *num.* 9. *lib.* 1. Hon-
dedeus *cons.* 39. *num.* 6. *lib.* 2. Gratianus *discept. for.
cap.* 240 *num* 36.

Vt autem Mandatarius ad certam quantitatem 14
condemnetur loco damnorum, & interesse, incum-
bit mandanti onus probandi quantum post man-
datum susceptum fuerit ab aliis, ex cambiis per-
ceptum, Hondedeus *dicto consilio* 39. *num.* 13. Gra- 15
tianus *dict. discept.* 240. *num.* 35. 36. quia id solum
ei interest, nec vltra petere potest, *lege si fundus* 16
36. *ff. locati*, & liquidatio interesse, seu quantitatis
debitæ facienda est à creditore etiam in iudiciis
executiuis. Caguol. *in rubr. Codic. de Senten. quæ
pro eo, quod inter sub num.* 7. & *lege vnica, num.* 52.
& 54. *Codice, eodem titul.* Aym. *cons.* 164. *num.* 2.
Surdus *cons.* 248. *num.* 13. Mant. *decis.* 194. *num.* 5.
Burat. *decis.* 545. *num.* 1. Præsertim in casu nostro,
quo fuit expresse conuentum, quod cambia non
ascenderent ad scuta septem, cum vno quinto pro
quolibet centenario, & anno, illud minus solui
deberet pro interesse cambiorum, & cambia non 17
sunt vniformia, sed reddunt modo plus, modo mi-
nus, imò quandoque damnum afferunt, Molin. *de
contr. disp.* 410. *n.* 6. Seraphin. *decis.* 59. *n.* 1. & *decis.*
446. *n.* 4. Rota *decis.* 315. *num.* 6. *parte* 2. *diuers. De-
cis.* 304. *num.* 5. *vers. quia cambia. par.* 2. *recent.*

Cum igitur non probetur lucrum ex cambiis ab
aliis perceptum, & confessio, seu agnitio debiti fa-
cta à Viuiano debitore non sufficiat; consequens
est, vt desideretur iustificatio ex parte Ferrariorum,
qui gratis dicunt, Viuianum, Lucrum, quod petitur,
percepisse ab aliis, quibus pecunias dederat ad
cambium; & propterea teneri restituere Ferrariis,
siue licitè, siue illicitè perceperit, cum Procurator

deberet restituere Domino etiam indebite perce-
pta, *lege qui proprio, §. Procurator ff de procur. lege si
quis absensis negotia. ff. de neg. gest. lege cum autem, §.
cum adhiberetur, ff. de adil. edict.* Vinc. de Franc. *decis.*
172. *n.* 4. & 5. Nam in saldo facto cum Ferrariis,
Viuianus non asseruit hoc lucrum ab aliis perce-
19 ptum, & quatenus assereret, eius assertio nõ deberet
attẽdi in materia suspecta vsurarum, & in præiudi-
ciũ Costæ posterioris creditoris, ex supra allegatis.

Et in hac sententiam DD. eo libentius venerũt,
quia contractus ipse principalis inter Ferrarios, &
20 Viuianum redolere videtur vsurariam prauitatem,
cum Viuianus non susceperit simpliciter in se risi-
cum capitalis, aut illud restituere promiserit, quo
casu susceptio risici intelligitur de alio periculo
amissionis capitalis, quam prouenienre ex natura
negotij: puta per decoctionem mercatorũ, quibus
dantur pecuniæ ad cambium, vel ex alio accidenti
propter naturam negotij, vt dixit Rota *dec.* 304. *n.*
21 45. *in fine, & n.* 7. *parte* 1. *recent. decis.* 556 *n.* 5. *parte*
2. sicut promissio de restituendo capitali. non in-
telligitur de toto capitali, sed de eo quod supererit.
Rota *dict. decis.* 557. *n.* 5. & *Decis.* 130. *n.* 3. & *De-
cis* 4. *inter impress. post. consil. Farin.*

Sed susceperit risicum verbis amplissimis expri-
22 mentibus in specie periculum amissionis respectu
nominatorum debitorum, quod Mercatores appel-
lant, *stare del credere*; & quodcumque aliud ibi, *risi-
co semper periculo, & fortuna ipsius Magnifici Do-
mini Ioannis Francisci etiam respectu debitorũ can-
23 fundo in quocumque foro, & loco, & non ex aliquo di-
ctorum Magnificorum de Ferrariis* ponderando ver-
bum *etiam* quod est ampliatiuum, & implicat alias
periculi species, *leg.* 5. *Cod. de testam. Clement.* 1 §.
fin. de re iudic. Paris. *consil.* 46. *n.* 30. & *seq. lib.* 4. Ro-
24 ta *decis.* 51. *n.* 8. vbi quod hoc procedit etiam in ma-
teria stricta *parte* 1. *rec.* nec non verbum *aliquo*, cu-
ius vigore Ferrarij eximũtur ab omni periculo, siue
25 tamen mandatum negotij, siue præter contingat;
cum sit vniuersale, & omnes periculi casus compre-
hendat. Gloss. *fin in cap si propter, de rescripto, in* 6.
Gemin. *cons.* 29. *n.* 2. Soccin *consil.* 3. *n.* 10. *lib.* 3. Surd.
consil. 37. *n.* 20. & *decis.* 183. *n.* 7. Rota, *decis.* 51. *n.* 5.
26 *parte* 1. *diuers.* Hæc namque conuentio, siue susce-
ptio omnis periculi est illicita, & vsuraria, vt tradũt
Beatus Ioannes de Capistrano, *de vsuris parte* 2. *n.*
98. *inter tract. diuers. tom.* 2. *fol.* 108. dicens esse con-
tra ius, quod dans pecunias, habeat caput saluum, &
27 & recipiens habeat caput fractum, perdendo oleũ,
& operam Laut. de Rodulph. *de vsur. parte* 2. *quæst.*
59. *n.* 61. *tom.* 2. *fol.* 21. Lupus *in cap. nauigant. de
vsur.* §. 9 *n.* 24. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 6. 22. Cor-
rad. *de contract. quæst.* 97. *per tot.* Molin. *de iustit. &
iur. disp.* 417. *n.* 9. *in* 10. *conclus.* Scace. *de Cambiis*, §.
3 *gloss.* 3. *n.* 35. Rota *in Romana Cambij* 18. *Aprilis
prox. coram R. P. D. meo Peutingero.*

Maximè quia ex conuentione partium in casu
quo cambia redderẽt tantùm scuta septem cum vno
quinto pro quolibet cẽtenario, vel minus, nihil lu-
cri remaneat Viuiano in recompensationem sus-
ceptionis periculi, & assecurationis capitalis, & sic
28 euenire potest, quod Viuianus subeat omne dam-
num, & Ferrarij omne lucrum percipiant quod est
contra omnem iustitiam, & æquitatem, *leg. si non
fuerit, § final. ff. pro soc.* Salon. *de contr.* Societ. *cap.* 18.
art. 3. *n.* 11. *per tot* Felic. *de Societ. cap.* 18. *n.* 15. & *seq.*
Rota *decis* 304 *sub. n.* 7. ibi data aliqua competenti
29 mercede, *parte* 2. *rec.* tam in contrarium Societatis,
quam in contrarium assecurationis cum semper re-
compensatio periculi suscepti dimittendo saltẽ as-
securanti certam partẽ lucri ex pecuniis percipien-
dis, Reginald. *in prax. pen. lib.* 25. *cap.* 29 *sub. n.* 400.
Bonacin. *de contr. disp.* 6. *quæst.* 3. *punct.* 11. *sub n.* 2.
versic. 3. *est post.* Azor. *inst. moral. parte* 3. *lib.* 9. *cap.* 3.
quæst. 7. *per totum.* Pater Layman. *Theol. moral. lib* 3.
tract. 4. *quæst.* 20. *sub n.* 21. *versic. quis.* Salon. *de iust.
& iur. parte* 2. *titul. de contrah. assecur. art.* 2. *sub n.* 7. 30
condict. 3. & in puncto quod sit vsuraria conuentio
per quam alteri, qui subit omne periculum capitalis
conceditur pars lucri quatenus certam summã ex-
cedat, non autem si non excedat, vt in casu nostro
Ruin. *consil.* 10. *n.* 2. *versiculo, quia cum sit actum, &
versicula quia quamuis, & versiculo quia si lucrum
non excederet, & per tot. lib.* 1.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.

Fauentina Societatis.

Luna 16. *Aprilis* 1646.

ARGVMENTVM.

Contractus socialis producit obligatio-
nem, actionem, & excussionem conso-
ciorum quomodo talis esse deprehen-
datur; & alia de Societate.

SVMMARIVM.

1 *Socius potest obligari consocium insolidum.*
2 *Socius censetur habere mandatum, & consensum
tacitum ad obligandum consocium in iis, quæ
spectant ad Societatem.*
3 *Ad effectum vt socius remaneat obligatus, suffi-
cit, quod contractus fuerit factus intuitu, &
contemplatione Societatis.*
4 *Quod procedit etiam si fuerit initus nomine pro-
prio, & nomen socij non fuerit expressum.*
5 *Expressio causæ operatur idem, ac si contractus
sociali nomine celebratus fuisset.*
6 *Coniectura, quod Socius contraxerit nomine pro-
prio, non est adeo vrgens, quin tolli possit leuio-
ribus probationibus.*
7 *Consuetudo, & obseruantia resultans ex actibus
socialibus multum operatur ad probandum ac-
quisitionem sociali nomine fuisse factam.*
8 *Acquisitio nomine sociali facta dicitur, si merces
acquisita ad artem, & exercitium Societatis
pertinent.*
9 *Societas non dicitur finita per disdictam, si non
constet, talem disdictam fuisse exequutam, &
reproductam.*
10 *Confessio suspecta nõ est in consideratione habẽda.*
11 *Nec potest retrotrahi in præiudicium creditorum,
qui medio tempore contraxerunt.*
12 *Confessio quæ in actis non reperitur non probat,*

DECISIO CII.

CVm inter Matthæum Montanatiũ, & Fran-
ciscum Vichium quædam Societas artis Fi-
guli vsque de anno 1633. inita fuerit, fratres de
Maiolis qui eidem Vichio præposito, & admini-
stratori prædictæ Societatis plures merces tradide-
rant, obtinuerunt ab A. C. pro pretio illarum, duo
mandata executiua contra Ioannem Paulum dicti
Matthæi hæredem, alterum pro lib. 3094. 13. alterũ
verò pro lib. 3541. Vnde proposito dubio, An illa
essent exequẽda, Doctores affirmatiuè respõderunt. 1

Et quo ad primum, res visa fuit transire sine dif-
ficultate, quia relaxatum fuit pro debito contracto
de annis 1635. 36. 37. quo tempore Societas non
controuertitur, & pro quo Vichius non solum se
ipsum,

ipſum,ſed etiam Matthæum conſocium inſolidum obligauit,provt facere potuit,*ad text.in leg.1.§ fin. & l.ſi tamen plures ff.de exerc.act.*Bald.*in leg.cum te in galliam ſub n.2.verſ.aut ſunt plures*,& ibi Salyc. *circa fin. Cod. ſi certum petatur*,Rot.*dec.246.n.8.& ſequent.part.6.recent.& fuit dictum in Romana Societatis de Rotignis 19. Iunij 1645. coram Reuerendiſſ.P.D.meo Ghiſilerio.*

2 Socius enim cenſetur habere mandatum,& conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis,
quæ ſpectant ad Societatem Surd. *dec.213.n.2. & 8.*Gratian.*discept.Forenſ.c.279.n.2.* vbi loquitur in ſpecie de Obligatione Camerali, *&c.967.num.40.* Rot.*in Claraual. grani,22.Iunij 1590.coram Orano; & coram S.M.Greg.XV.dec.302.n.1.*

Quo vero ad aliud mandatum pro lib. 3541. & pro quo acrius inſiſtebant informantes, reſponderunt pariter Domini pro executione,quia prouenit
3 ex pretio mercium receptarum pro vſu exercitij Figulariæ,& pro ſeruitio apothecæ,quam conſtat eſſe ſocialem;nam ad effectum,vt ſocius remaneat obligatus,ſufficit,quod contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis, iuxta Gloſſ. *in l.iure Societ.83.*vbi Bald.*verſ.& iſta lex,ff.pro ſocio*,Bart. *in l. poſt mortem,§.tutor n.3. ff. quando ex fact.tut.* Decian. *in l ſi ſocius 15.n.3.verſ, & hoc declaratur, ff.ſi certum pet.& conſ.98.n.2.verſ.quia etiam*,Aym. *conſ.159.n.8.*

4 Quamuis fuerit initus nomine proprio,& nomen ſocij non fuerit expreſſum.Caſtr.*conſ.242.n.2.verſ. prædicta procedunt lib.1.* Ronchegall. *in l. eandem, num.193.in fine verſ.licet ſit contractu ab vno;ff.de duob.reis*, Rota Ianu.*dec.14.n.13. verſ.4.inter alia, & n.ſeq.*& firmauit Rota *in Rom.prætenſæ Societat. 12.Iunij 1645.coram R.P.D.meo Otthobono.*

5 Expreſſio enim cauſæ operatur idem, ac ſi contractus ſociali nomine celebratus fuiſſet Batt.*in l.1. §.non autem,n.2.verſ.2.nota, ff.de exerc. act & in l. poſt mortem,§.tutor,n.3.verſ.expreſſio enim cauſæ ff.*
6 *quando ex fact.tut.* Cum talis coniectura,quod ſocius contraxerit nomine proprio , non ſit adeo vrgens, quin tolli poſſit latioribus præſumptionibus, Rot.*in Roman.Societatis lignorum 22.Martij 1638. coram bon.mem.Coccino.*

Idque facilius dicendum venit in præſenti caſu; Tum quia Vicchius erat ſolitus expēdere proprium nomen, dum contrahebat occaſione Societatis, vt apparet ex declaratione per ipſum facta in inſtrumento rogato ſub die 19.Auguſti.1638. *Sum.Fratrum de Maiolis,n.1.* quæ conſuetudo,& obſeruantia, reſultans ex actibus ſocialib. plurimum in hac
7 materia operatur,Bald.*in l.ſi patruus,n.4.in princ.& n.3.verſ.nam ſi conſueuit, C.comm.vtr.Iud.* Petr. de Vbald.*de duob. fratrib. p.5.n.3.verſ.nec obſtat,quod emit nomine proprio.* Felic.*de Soc.c.3.n.51.* Rot.*dec. 220 n.4.verſ.& tanto magis,part.4.tom 2.recent.*

8 Tum etiam quia merces per eum à Maiolis receptę,& pro quibus fuit relaxatum mādatum,pertinent ad artem,& exercitium Figularię,vt bene conſiderat idem Petr.de Vbald.*de duob fratrib.p.5.n.3. verſ.an vero non cauſa lucri*,Monach.*dec.Bonon.51. n.9.verſ.& hæc eo magis*,Milanen.*dec.Sicil 11.n.54. & 55.lib.1.*Rot.*in Rom.Saponis 13.Febr.1634. cor. Eminent. D. Panzirolo.*

Non obſtat,quod huiuſmodi debitum fuerit contractum de an.1640.quo tempore non durabat Societas,attenta diſdicta emanata de anno antecedenti;quia huiuſmodi diſdictam non conſtat nec fuiſſe
9 executam,nec reproductam ; & propterea non releuare ex defectu primi requiſiti,firmat Caſt.*cōſ.81. n.3.lib.2.*& plures cumulat Mand.*ad reg.34.de Annal.q.35.n.5.v.tertiū eſt,& ex defectu ſecundi*,Fel.*de Soc.c.35.n.34.*Grat.*discept.Forēſ.c.715.n.1 & ſeqq.*

Et quamuis ſocij in inſtrumento Concordiæ,inito 13. Maij.1641. faſſi fuerint illā fuiſſe intimatam Franciſco Vichio die 10.Febr.1639. de mādato D. Vicarij Gener. Fauentiæ,& in illius actis reproductam,ad quā eiuſdē intimationis;Nihilominus hu- 10
iuſmodi confeſſionē tanquam ſuſpectam, dixerunt Dñi non eſſe habendam in conſideratione,ex trad. per Soc.ſen.*conſ.78 n.4.lib.4.* Rot.*dec.104 n.1.&*
ſeq coram Buratto,& in Rom.Vinea,ſeu Salu.1.Iulij 11
*1620.cor.Manzan.*Nec potuiſſe retrotrahi in præiudiciū creditorū,qui medio tēpore contraxerūt.*ad text.in l qui Balneū,& l.prior.ff.qui pot.in pign.hab. Rot.cor.Greg.XV.dec.227.n.2. Duran.dec.463.n.8.*
Præſertim cum ex actorum reuolutione nullo 12
modo illa appareat,Batt.*in l. hi qui ad Ciuilia, n.4. verſ.& hic aduerte,Cod.de appell.* Menoch.*de præſump.præſ.2.n.1.lib.2.*Vant.*de nullit.ex defect.a citat. n.14.*Rot. *dec.167 n.42.p.1.rec. & coram Caualer. dec.35.n.2. & fuit dictum in Pampilonen. Penſionis 14. Maij 1612.coram Sacrato,& in Rom. legati 19. Febr.1620.coram Vbaldo.*

Et ita decisum vtraque parte informante,&c.

R. P. D. CELSO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 26. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

De probando debito, ex ſolidatione ſubſcriptione Apochæ, & debiti ipſius agnitione per ſolutionem partis ipſius.

SVMMARIVM.

1 *Solidatio probat concludenter creditum in ſumma quæ fuit in ſolidatione firmata.*
2 *Præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa.*
3 *Verba,*Reſto debitore,*apertè debitū demonſtrant.*
4 *Subſcribens Apocham, vel ſcripturam , omnia in Apocha,& Scriptura contenta approbat.*
5 *Debitum agnitum, & acceptatum per ſolutionem partis, amplius impugnari non poteſt.*
6 *Creditori,cui facienda eſt ſolutio,ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem.*

DECISIO CIII.

REſolutum fuit,conſtare de credito Eminentiſſimi Cardinalis Columnæ in ducatis 1132.53. $\frac{11}{1}$ monetæ Regni.Nam cum in ſolidatione facta de menſe Aprilis,1639. Philippus remanſerit debitor occaſione ſuæ adminiſtrationis in ducatis 1961.29. $\frac{2}{1}$ & ab inde citra ſoluerit tantumodo in quinque vicibus ſcuta 1728.47.monetæ Romanæ conſtituētia ducatos Regni 1828.76.remanet creditū Cardinalis in prædicta ſumma ducatorum 1132.53. $\frac{2}{1}$ Solidatio enim probat cōcludenter creditum,in ſumma, quæ fuit in ſolidatione firmata, vt notat Alex. *conſil.141.n.4 lib.6.*vbi præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa, & ſequitur Genua *de ſcript.priu.lib.2.tit.1.de Apocha manu deb. ſubſcr.n.6* Rebuff.*de lib.oblig. art.6.gloſſ.3.n.37.* Modern.*Rom.discept.Forenſ.c.391.n.1.*Rot.*in Rom. pecun.13.Maij 1644 & in Leodien,pecun.28.Ianuar. 1647.& 2.Martij 1648.coram R.P.D.meo Bichio.*

3 Et maximè in præsenti casu, in quo præmissis partitis dati, & accepti, ac verbis illis, *Resto Debitore, &c.* quæ debitum apertè demonstrant, adest sub-
4 scripto Philippi in fine, ibi, *Io Filippo Matthei Erario confermo quanto di sopra*; per quam subscriptionem omnia in Apocha, & scriptura censentur approbata, *§ 1. Instit. de empt. & vendit. leg. sicut. §. non videtur*, vbi Bart. *num. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu.* Angel. *in leg. si ita stipulatus, 126. §. Grisigonus n. 1 ff. de verbor. obligat.* Dec. *in cap quoniam contra, n. 210. de probat.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. n. 7.* Gabr. *eod. tract. concl. 3. n. 1. & seqq.* Gonzal. *super reg. 8 gloss. 60. n. 3 & n. 17. & seqq.* Rot. *coram Buratto dec. 750. n. 1. & in recent.*
5 *dec. 263. n. 13. & 14. part. 4. tom 2.*

Imo vltra prædictam subscriptionem debitum huiusmodi fuit agnitum, & acceptatum per solutionem partis; Ita vt amplius impugnari non valeat, *l. si cui res*, vbi Bart. *ff. delegat. 2. l. cum annis, n. 10. C. de pactis.* Dec. *cons. 618 n. 2.* Menoch. *præsumpt. 135. n. 18. lib. 3.* & dictum fuit in *Æsina pecuniaria, 26 Iunij 1647. & 17. Februarij 1648 coram R P. D meo Peutingerio, & in allegata Leodien. pe-*
6 *cuniaria coram R P. D. meo Bichio.*

Non obstant reliquæ prætensæ solutiones. Nam dum illæ nullo modo probantur, sufficit Eminentiss. Cardinali negare, illas fuisse factas, ad text. *in leg. quinquaginta, ff. de probat. gloss in l. 2. verb. repellere*, ibique Bart. *num. 4. C. de iur. emph.* Rot. *dec. 516. n. 2. p. 2. rec.* & coram sanct. mem. Gregor. *decis. 139 n. 1. & seqq.*

Et ita decisum fuit altera tantum parte informante.

R. P. D. Bichio.

Romana, seu Ianuen. Cambij.

Lunæ 27. Nouembris 1651.

ARGVMENTVM.

Tractatur Magistraliter de speciebus Cambij, litterarum eius; Executio an sit parata pro ipsis; Et de debitis nundinalibus.

SVMMARIVM.

1 *Liber nuncupatus* Scartafaccio di fiera, *durantibus nundinis, fidem non facit, eo quod adhuc partita ibi descripta possunt variari, & contrascribi.*

2 *Sed completis nundinis, plena fide dignus asseritur; & de ratione.*

3 *Idem est dicere, Nundinas esse completas, ac Scartafaccia, & Bilancia singulorum Bunchariorum ritè processisse.*

4 *Ex inueterato stylo Mercatorum, quis sibimet soluere potest.*

5 *Vna & eadem persona duarum vices repræsentare non potest.*

Secus tamen, quando persona consideratur ratione officij, quia cum possit plura officia exercere; nihil prohibet, quin vnico nomine plures personas repræsentet.

6 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*

7 *Mandatum procuræ per Epistolas dari, & probari potest.*

8 *Littera* d'Auiso *viam executiuam non habens.*

9 *Facultatibus A. C. est locus ex litteris Cambij, non autem in illis* d'Auiso, *& similibus mandatis de soluendo.*

10 *A. C. licet vigore suarum facultatum, manu regia procedat in cedulis mercantilibus, admittitur tamen appellatio ad vtrumque effectum, quæ efficit ne mandatum sit exequendum.*

11 *Cambium nuncupatum* con la Ricorsa *cessante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requisitis est illicitum.*

12 *Cambia contracta solum ob moram solutionis sunt reprobata.*

13 *Quemadmodum & regularia pro secundis, & vlterioribus nundinis.*

14 *In cambiis tam nundinalibus, quam in irregularibus, seu intercalaribus, requiritur iustificatio.*

15 *A. C. habet in facultatibus potestatem procedendi inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam, summariè simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu regia.*

16 *Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur.*

17 *Littera* d'Auiso *concurrentibus effectuatione, partis aduersæ approbatione, & confessione, executionem merentur, non secus ac littera cambij.*

18 *Vis executiua, quæ competit vbi exhibetur publicum instrumentum testamenti, locum habet, etiam in instrumento minus solemni à parte confessato, & effectuato.*

19 *Scriptura priuata si vera apparet, vim publici instrumenti habet.*

20 *Scriptura priuata adminiculis fulcita idem operatur, quod publicum instrumentum.*

21 *Verba* Ponete à nostro conto *in litteris cambij positæ non stant otiosa, & efficacius mandantem obligant.*

22 *Cambia* con la Ricorsa *quomodo contrahantur. Et quale verè dicatur cambium* con la Ricorsa, *num. 23 & 24.*

25 *Formula litterarum cambij* con la Ricorsa, *remissiuè.*

26 *Satis est cuilibet Procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere se mandatum adimplenisse.*

27 *Noua negotia, & cambia in dies inter Mercatores contrahuntur, non complicata prioribus, & quæ habent suam particularem exentionem.*

28 *Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante solutionem est probanda.*

29 *Exceptio altiorem indaginem requirens, non valet retardare mandati A. C. executionem.*

DECISIO CIV.

RElaxauit A. C. ad instantiam Francisci Mariæ Balbi contra Ioan. Baptistam, & Alexandrum de Siris mandatum executiuum in scutis 5448. auri marcarum occasione totidem, quæ idem Balbus, mandantibus Siris, soluit in nundinis Terræ Noui, in vim litterarum Cambij, sub die 3. Septembris 1649. ipsi directarum è Ciuitate Mediolani à Ioan. Baptista Flisco. A quo mãdato commissa mihi per Signaturam Iustitiæ, causa appellationis, cum clausula, si quid exequendum, dubitatum hodie fuit, an illud sit exequendum, & affirmatiuè responsum.

Solutio

Solutio enim facta à Balbo in vim dictarum lit-
1 tetarum Flisci, probatur, nedum ex libro nuncupa-
to *Scartafaccio disiera*, qui licet fidem non faciat
durantibus nundinis, eo quod adhuc partitæ ibi
2 descriptæ possunt vatiati, & contrascribi, *Bellon.
dec. Ianuen prima, n.* 10. *n.* 19 *&* 20 plena fine com-
pletis nundinis dignus asseritur a Modern. Ianuen.
de camb. d. sp. 5. *q.* 1. *n.* 16 *&* 17. *& clarius q* 17. *n.* 14.
ea ratione, quia amplius dictæ pattitæ variari non
possunt, & quia tam respectu debiti, quam crediti,
relatiuæ sunt ad alia Scartafaccia, & Bilancia alio-
rum Bancheriorum, quibus nisi adamussim corre-
sponderent fieri non potuisset generale bilancium,
3 sine quo, nundinæ non dicuntur completæ, vt pro-
pterea idem sit dicere, nundinas esse completas, ac
scartafaccia, & bilancia singulorum Bancheriorum
ritè processisse; sed etiam ex quietantia ipsius Bal-
bi, qui iuxta præfatas litteras Mediolani, sibimet
soluit, vt potuit, ex inueterato stylo Mercatorum, de
4 quo testatur idem Modern. Ianuen. *de camb. disp.* 1.
q. 15. *per tot. post* Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 10. *de
camb c.* 9 *q.* 2. Nec abhorret à iure communi, quo
5 licet eadem persona non possit repræsentare vices
duarum, quando habetur respectus personæ ad per-
sonam, non potest tamen, quando consideraretur
persona ratione officij, quia cum possit plura offi-
cia exerce, nihil prohibet quin hoc nomine plures
personas repræsentet, *leg. stichum*, 95. *§. addit o. ff.
solut. leg.* 1. *§. final ff. deposit. leg. fistulas, §. fundum,
ff contrahen. empt.* Surd. *cons.* 7. *n.* 31. *&* 33. Put. *de-
cis.* 170. *sub n.* 1. *lic.* 1. *in. correct.* Et hic est casus præ-
sens, quia Balbus soluit tanquam Procurator Domi-
norum de Siris, & recepit tanquam Procurator Fli-
sci scribentis.

Quod verò Balbus soluerit tanquam Procura-
tor, mandantibus Siris, apparet euidenter ex illo-
rum litteris, ibi, *visar à tratto in Milano sotto vo-
stro nome scudi* 5448. *&c. vi piacer à compirgli, e
valerui del mancamento nella seguente Fiera d'ape-
ritione, &c.* Summario Balbi num. 1. siue dictæ lit-
teræ sint *di spaccio*, siue *di auiso*, & quia & si in hac
secunda specie litterarum fieri non possit ius ad
fundamentum creditum, cum sint tanquam tracta-
tus, & multa tractentur, quæ non perficiuntur, vt
6 tradunt Doctores, *in leg. si voluntate, C. rescind.
vend.* Alex. *cons.* 28 *num.* 3 *lib.* 1. in puncto Gamma
decis. 336. *n.* 4. Rot. *decis.* 26. *n.* 12. *&* 13. *p.* 5. *recent.*
fieri nihilominus potest ad probandum mandatum,
cum hoc respectu contineant determinatam dispo-
7 sitionem, illudque etiam per epistolas dari, & pro-
bari valeat, l. 1. *leg. si procuratorem absentem, ff. de
procur. Clementin.* 1. *eodem titul.* Caputaquen. *de-
cis.* 185. *per tot p.* 5. Buratt. *decis.* 190. *num.* 1. & ibi
Adden. *litt. B.* cum aliis allegatis à Modern. Patauin.
de script. priuat. lib. 3. *quæst.* 14. *n.* 1. *& n.* 7. *& seqq.
fol.* 159. iunctis præsertim adminiculis, & signanter
approbatione Dominorum de Siris, solutionis, vt
supra factæ Domino Balbo, *d. Summ. num.* 6. Et gra-
tis dicitur dictas litteras conscriptas fuisse sub die
21. Ianuarij 1650. ac loqui de solutione facienda
in nundinis apparitionis, ac proinde referri non
posse ad præcedentes litteras Modiolani, solutio-
nemque factam de anno 1649. in nundinis San-
ctorum. Nam duæ sunt litteræ à Siris missæ eius-
dem summæ, primæ sub die 23. Octobria 1649.
effectuatæ vt supra per successiuam solutionem po-
steriores allegatæ in obiecto, in quibus Siri appro-
bata solutione eorum tractæ in dictis scutis 5448.
sequuta in præcedentibus nundinis Sanctorum, fe-
cerunt nouam tractam totidem summæ pro subse-
quentibus nundinis appsritionis, & hanc Balbus
adimplere recusauit, eo quod Siri non accepta-
runt similes litteras soluibiles Gherardo quas illis
dixerat, vt se reimbursaret de summa vt supra so-
luta.

His positis duplex adhuc superest difficultas, al- 8
tera nempe circa validitatem mandati executiui A.
C. vtpotè fundati in Siriorum litteris *d'Auiso*, quæ
viam executiuam non habent. Monach. *d. c f. Flo-
rent.* 70. *n.* 10. *& seqq.* Giutb. *obseru.* 105. *n.* 13. *p.* 1. 9
non obstantibus facultatibus A.C. quibus locus est
in litteris cambij, non autem in litteris *d'Auiso*, &
similibus mandatis de soluendo Salust. Tiber. *in
praxi A. C. lib.* 2. *num.* 3. vbi, quod præter litteras
cambij in aliis cedulis etiam quod super re mer-
cantili agatur, & licet in illis A. C. vigore suarum 10
facultatum manu regia procedat, admittitur ap-
pellatio ad vtrumque effectum, quæ efficit, ne man-
datum sit exequendum. Rot. *decis. num.* 10. apud
Pic. *ad Statut. Vrb. & in Roman. dotis* 11. *Febr.* 1646.
coram me.

Altera circa iustitiam cambij, prætendentibus
Siris, illud non esse purum, ac nouum, sed *con la* 11
ricorsa, vt aiunt & prouenire ex interesse multipli-
cato cambiorum, & recambiorum præcedentium,
contractorum pro secundis, & vlterioribus nundi-
nis, quod cessante facultate cambiandi, & recam-
biandi, ac cæteris requisitis illicitum omnino esse,
tradit Camil. Medic. *consil.* 155. *n.* 1. Filliuc. *oper.
moral. part.* 2. *tract.* 35. *cap.* 7. *n.* 410. *& seqq.* Modern.
Foroliuien. *de camb. nundin c.* 5. *n.* 18. *& c.* 3. *num.* 82.
Cum omnino reprobentur cambia contracta so- 12
lutionis: Rota *coram Cardin. Millino decis.* 12. 16.
n. 1. *decis.* 775. *per tot. part.* 4. *diuersor.* & regularia
pro secundis, ac vlterioribus nundinis. Azor. *instit.* 13
moral. tom. 3. *lib.* 10. *tit. de camb. cap.* 8 *in fin. versic.
quinta conditio, & cap.* 10. *vers septimo.* Filliuc. *d. c.* 7.
n. 414. Scacc. *de camb. §.* 1. *q.* 7. *limit.* 2. *n.* 1. *& lim.* 14.
n. 1. Modern. Ianuen. *eodem tract disp.* 1. *q.* 13. *n.* 81. 14
& 82. semperque tam in cambiis nundinalibus,
quam in irregularibus, seu intercalaribus requiratur
iustificatio. Azor. *d. cap.* 8. *vers. dicendum est, & seq.*
Filliuc. *d c.* 7. *n.* 411.

Quo ad primam: quicquid sit, An litteræ *d'a-
uiso*, etiam in casibus, quibus probant, habeant,
necne, viam executiuam, cessare videtur difficul-
tas in casu nostro ponderando simul tum facul-
tates A. C. dantes potestatem procedenti inter, & 15
contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque
summam summariè, simpliciter, & de plano, sula
facti veritate inspecta, & manu regia, vt pondera-
uit Rota *dec.* 170 *num.* 3. *&* 4. *& seqq. inter impress.
apud* Zacch. *de obligat. Cameral.* Tum quod Siri in
litteris dederunt Balbo expressam facultatem se re-
ualendi ab ipsis in sequentibus nundinis, ibi, *o va-* 16
*lerui del mancamento nella seguente fiera d'appari-
tione*, & sic executiuè provt in cambiis nundinariis,
& in nundinis pro debito ibi contracto proceditur,
vt post Bald. Salic. Fulg. & alios tradit Peck. *de iure
sisten. cap.* 10. *n.* 6. *inter tract. diuers. tom.* 3. *p* 5. *fol.* 16.
aliisque relati à Moderno Aquilano *de caus. execut.
ampliat.* 2. *num.* 50. Tum quod etiam in litteris cam-
bij Mediolani disponitur quod Balbus debitores
creet Siros, & ab illis se reualeat, provt fecit crean-
do illos in nundinis Noui debitores summæ solutæ;
Cumque postmodum Siri id totum approbauerint,
& confessi fuerint *Summ. Balbi, num.* 5. non versa- 17
mur in simplicibus terminis litterarum *d'auiso*, sed
vltro

vltro concurrit earum effectuatio, ac aduersariorum approbatio, & concessio, quæ illis, & si litterarum cambij vim non haberent, vim tribuit vt executionem mereantur non secus, ac litteræ cambij vim executiuam, quæ etiam in simili *ex remed. leg. fin. C. edict. Diu. Adr. toll.* comperit vbi exhibetur publicum instrumentum testamenti, quod
18 locum habere etiam in instrumento minus solemni à parte confessatio; & affectuatio, dixit Rota *in Bononien fideicommissi de Amorinis.* 18. *Maij* 1648. §. *non obstant decisiones coram R. P. D. meo Melzio*, vbi allegantur concordantes facit, Menoch. *de adipiscen. remed.* 4. *n.* 103. *& seqq.* Bald. *cons.* 198.
19 *num.* 5. vbi quod scriptura priuata si vera appareat,
20 vim habet publici instrumenti *lib.* 1. *& cons.* 179. *sub num.* 1. vbi quod scriptura priuata adminiculis fulcita, idem operatur, quod publicum instrumentum *lib* 4. Cirlac. *contron.* 252. *n.* 13. Rota Bonien. *diuers. dec.* 15. *num.* 8 Et alioquin nusquam pro sui releuatione, competeret contra mandantem via executiua Mercatori, qui de mandato responsalis per simplices litteras dato, soluit litteras ab alio Mercatore sibi directas sub explicita conuentione se reualendi à mandante, quia isto casu mandans
21 non conficit litteras cambij, sed solum in mandato apponit verba, *e ponete à nostro conto*, vel similia, quæ non esse otiosa, & efficacius obligare mandantem, aduertit Scacc. *de camb* §. 2. *gloss* 9 *n.* 3. *&* 4. vbi loquitur in specie de via executiua. Burs. *consil.* 39 *n* 4 *lib.* 1. Manen. *dec.* 72. *n.* 6. Giurb. *obser.* 105. *n.* 12. *p.* 1.

22 Altera cessat ex facto, quia non agitur de pecuniis à Balbo numeratis Siris, vt eas in nundinis, vel alio loco illi soluerent, & ob earum non solutionem recursu ad responsalem Balbi in alio loco existentem, vt ipse Balbo cambium soluat, qui est propriè casus cambij *con la ricorsa* iuxta tradita per Modern Ianuens. *de camb. disp* 3. *q* 13. *num.* 48. *&* 51. Modern. Forolmien. *de camb nundin. c.* 2. *n.* 1. *num* 4. *& per tot.* vel de secundo cambio, rogantibus Siris, contracto a Balbo, pro obtinenda satis-
23 factione primi, quod in loco destinatæ solutionis effectum habere non potuerat, ex quo illius litteras nemo acceptare voluisset, quod verè esset cambium cum recursa, tradit Scacc. *de camb.* § 1. *q.* 5. *num* 85. vel tandem de secundo cambio, qui minister, seu procurator Balbi existens in loco destinatæ solutionis primi contraxerit cum Siris, vt se reualeret de pecuniis pro eodem primo cambio solutis Balbo, quod dici cambium cum recursa, tra-
24 dit Azor. *inst. moral. p.* 3. *lib.* 10. *c.* 9. *q.* 2. Neque etiam agitur de fructibus cambij, aut recambij præcedentium cambiorum.

Sed de repetenda sorte principali cambij liberi, ac noui sc. 5448. quæ mandantibus Siris Balbus animo ab eis se reualendi soluit in nundinis Noui
25 in executionem litterarum Mediolani à Flisco conscriptarum non cohærentium formulis cambij, *con la ricorsa*, relatis à Scacc. *d. q.* 5 *num.* 88. *& seqq.* & à Modern. Forolmien. *d. cap.* 2. *num.* 1. *in fin.* aut formulæ litterarum recambij relat. *in dict. cap. sub*
26 *num.* 15. Vnde satis est iustificasse, quod Balbus iuxta formam mandati Siriorum dictas pecunias soluerit, prout satis est cuilibet procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere se mandatum adimpleuisse *leg. si vero non remunerandi* 12. § *si mihi mandaueris*, *l. si mandato meo* 45. ibique Bald. *in princip. ff. mand.* Mozz. *de mand. tit. de natural. mand. n.* 32. Cald. *de empt. & vendit. c.* 33 *n.* 25. *& seqq.* Monach. *dec. Lucen,* 33. *n.* 19. *&* 20.

Nec obstat, quod alia negotia, & cambia inter Siros, & Balbum præcesserit, dum hoc illius connexum, & ab illis dependens non probatur, docet enim quotidiana praxis, quod in dies in Mercato- 27
res noua negotia, & cambia contrahuntur non complicata prioribus, quæque ideo habent suam particularem executionem Soccin. *in leg. pecuniam quam, n* 10. *ff. si cert. pet.* Gramm. *decis.* 8. *num.* 11. Vinc. de Franc. *decis.* 292. *n.* 2. Rota *in Aquitanien. Prioratus* 19. *Aprilis* 1644. *coram bon. mem. Pirovano.* Et quamuis in supra memoratis litteris mandati dati a Siris dicatur, quod Balbus se reualeat *del mancamento nella seguente fiera d'appartitione*, hæc verba non denotant connexionem cum aliis negotiis antecedentibus, sed relata vt debet ad ipsam summam scutorum 5448. quam à Balbo solui Siri mandarunt, habent hunc sensum, vt scilicet Balbus se reualeat de totidem, quæ sibi deficiunt, quia ea soluit in executionem mandati, vel quod quatenus Siri ante nundinas appartitionis eum reimbursare deficerent, possit ille se in dictis nundinis reualere, quem casum euenisse constat, cum
Siri aliter Balbum reimbursasse non probant, vt de- 28
bent *leg. quinquaginta, ff probat* Natt. *consil.* 569. *num.* 1. *& seqq.* Surd. *decis.* 105. *n.* 9. Rot. *dec.* 725. *n.* 8. *p.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Et in omnem euentum, negari non potest, quin ex prædictis, aliis adductis ab informantibus pro
Balbo exceptio opposita à Siris altiorem indaginem 29
requirat, ac propterea retardare non valeat executionem mandati ab A. C. relaxati. Buratt. *decis.* 803. *n.* 9. *cum aliis allegatis in decis.* 253. *num.* 5. *inter impress apud* Zacch. *de Oblig. Cameral. iuxta vltimam impressionem.*

Quod exequendum esse decisum fuit, causa bis proposita, & vtraque parte hodie informante.

R. P. D. Bichto.

Romana, seu Ianuen. Cambij.

Luna 18. *May* 1652.

ARGVMENTVM.

De eadem re, & comprobatione Litterarum cambij, ac solutionis factæ. Et de mandato ad soluendum.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura, quæ fiunt sine testibus, possunt recognosci per Testes habentes notam manum scribentis.*

2 *Index in contumaciam partis, potest decretare scripturas haberi pro recognitis.*

3 *Identitas mandati ad soluendum summam, in litteris cambij contentam, ex quibus probetur.*

4 *Soluens vigore alicuius mandati, pro summa soluta agere potest contra mandantem contraria actione mandati.*

5 *Solutio stante breuitate temporis, facta præsumitur in vim præcedentis negotij.*

Maximè si non constat, tunc temporis aliud negotium inter partes emanasse, n. 6.

7 Solutio

7 *Solutio probatur ex confessione partis.*
Et ex quietantia, n.8.
9 *Liber nuncupatus* Scarsafaccio *post completas nundinas, concurrentibus adminiculis, plenè probat.*
10 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non est apta retardare executionem, quam litteræ cambij habent.*

DECISIO CV.

OBiecta ab Alexandro, & Ioan. Baptista de Siris in memoriali mensibus præteritis porrecto pro obtinenda noua audientia (prout tunc obtinuerunt) aduersus decisionem editam die 27. Nouembris, proximè præteriti, cuius hodie examen assumptum fuit, circa tria versabantur. Negarunt enim primò litteras quarum vigore Balbus creditor agit esse recognitas. Secundo solutionem factam à Balbo sibimet in executionem litterarum cambij, quas Fliscus è Ciuitate Mediolani sub die 3. Septembris, anni 1649. ipsi dixerat, dici posse factam vigore mandati de soluendo à Siris per litteras recepti: quippe hoc emanauit die 23. Octobris, & sic longe post litteras Flisci. Tertio cambium non esse purum, ac directum, sed vt dicitur *con la ricorsa*, & conflatum ex fructibus aliorum cambiorum præcedentium.

1 Primum obiectum tollitur, quia litteræ cambij conscriptæ à Flisco, cognitæ sunt per testes bonam rationem reddentes, & cum agatur de scripturâ, quæ sine testibus confici solet, satis est, quod testes deponant se habere notam manum scribentis, iuxta stylum Curiæ, præsertim A. C. de quo testatur Scacc. *de Indic. lib. 2. cap. 11. num. 971* Burat. *decis. 582. n. 1. decis. 724. num. 1.* Ad recognoscendas verò alias litteras scriptas a Siris, continentes mandatum de soluendo, citati fuerunt ipsimet Siri, & ob illorum contumaciam in recognoscendo, Iudex decreuit eas haberi pro recognitis, vt solet in Tribunali A. C. vbi recognitio facta fuit, & disponit Statutum Vrbis *lib. 1. cap. 25.* ac satis est tradit Coler. *de process. execut. part. 3. c. 1. n. 95. & 138. Gail. obseru. lib. 1. obseru.* 80. *n.* 6. Scacc. *de Indic. d. cap. 11. num.* 1055.

2 Alteri obiecto satisfit animaduertendo, quod litteræ cambij, & si scriptæ die tertia Septembris, soluendæ non erant nisi in nundinis Sanctorum, vt constat ex ipsis litteris, ibi, *in cotesti pagamenti di fiera prossima de Santi, pagarete, &c.* vnde satis est, quod mandatum de soluendo ante dictas nundinas emanauerit: præsertim cum idem mandatum non possit referri ad alias litteras cambij, sed concordet cum istis, tùm in nomine scribentis, ac loco, ibi, *vi sarà tratto da Milano*, tum in summa, ibi, *scudi* 5448.19 *oro marche*, tum in tempore solutionis, ibi, *nella prossima fiera de Santi*; tum in personis à quibus debetur releuatio, ibi, *per detto nostro conto*, & in litteris cambij, ibi, *e ponete à conto delli Signori Gio. Battista, & Alessandro Siri*; tum tandem in persona eius cui litteræ cambij pagabiles erant, ibi, *sotto vostro nome*, quæ omnia abundè identitatem probant, iuxta theoricam Batt. communiter
3 receptam *in l. demonstr. n. 14. ff. condit. & demonstr.* Alex. *con. 93. n. 6. lib. 3.* Socc. *cons. 89. n. 1. lib. 1.* Caual. *dec. 311. n. 4.*

Vnde cum Balbus dictas litteras cambij soluerit in nundinis Sanctorum, & iam præcesserit mandatum Siriorum, cuius contemplatione soluit, dubium non est, quin pro summa soluta agere possit contra mandantem contraria actione mandati, ex allegatis in prima decisione, §. *altera, in fin.* præsertim quia successiue sub die 11. Nouembris, Balbus de dicta solutione per epistolam monuit Siros, vt *in Summario præteritæ positionis, num.* 5. & Sirij respondendo, solutionem approbarunt, ibi, *in risposta del vostro spaccio di fiera prossima passata de Santi, si dice hauer accommodato scrittura di vostra conformità del negotiato per nostro conto di detta fiera*, dicto Summario n. 6. Quæ approbatio subsecuta cohærens in responsionem ad epistolam Balbi, 5
ac proxima tempori, quo Balbus vt supra soluerat litteras cambij, refertur per necesse ad hoc ipsum negotium. Menoch. *de arbitr. cas. 432. n. 38. & præsumpt. 35. sum. n. 8 lib. 1.* Grat. *discept. 897 n. 11.* Rot. 6
decis. 114. n. 6 & 7. part. 1. recent. maximè quia non constat aliud inter has partes de dicto tempore emanasse, vt per Batt. *in l. qui Roma §. duo fratres, n. 19 ff. de verb. oblig.* Bald. *in rubr. C. de verb. signific. n. 4. vers. nisi aliud*, Rom. *in l. si constante n. 33. vers. hoc imitarem, ff. solut. matrim.* Surd. *cons. 167. n. 31. & seqq.* Bacc. *cons. 34. n. 14*

Hinc gratis negatur, quod Balbus litteras cambij a Flisco missas soluerit, cum id Siri in dicta approbatione implicitè fassi fuerint, quod sufficit, Ægid. Bellamer. *decis. 683. num. n. 1.* Rot. *in Mar-* 7
fic. n. Iurisdictionis, 29 Ianuarij 1644 § primum adminiculum in fin. coram me, & vlterius probetur ex 8
quietantia ipsius Balbi data *in dicto Summario n. 4.* necnon ex libro nuncupato *scartafaccio di fiera* qui post completas nundinas, concurrentibus præser- 9
tim dictis adminiculis, plenè probat, esto quod alias non probaret. Caputaq. *decis. 214. n. 2 p. 1.* Rot. *decis. 198. n. 2. part. 2. recent. dec. 418. n. 5. p. 2. dec. 716. n. 4 coram coram bon. mem. Buratto.*

Tertium obiectum euacuatur ex deductis in prima decisione §. *alteram*, vbi comprobatum fuit, nos versari extra species cambij nuncupati *con la ricorsa*, de quo vltra ibi allegatos, loquitur Salon. *de iust. & iur. tom. 2. titul. de camb. quæst. 4. artic. 2.* 10
num. 2. & seqq. Et in omnem euentum, exceptionem hanc vti requirentem altiorem indaginem, aptam non esse retardare executionem, quam litteræ cambij paratam habent, Scacc. *de camb. §. 7. gloss. 4. num.* Rota *decis. 7. n. 2. apud Zacch. de oblig. Cameral.*

Et ita decisum informante solum Balbo; expectatis tamen diu, & citatis septies aduersariis.

R. P. D. Bichio.

Romana, seu Ianuen. Cambij.

Veneris 16. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Pergitur in materia Cambiorum Differitur de earum speciebus; litteris in ipsis vsitatis; & eorum probatione.

SVMMARIVM.

1 *Recambium dicitur nouum cambium.*
2 *Diuersitas summarum, etiam partitarum diuersitatem demonstrat.*
3 *In cambiis continuatis, ex dispositione Sacræ Congregationis à S. mem. Vrbano VIII. deputatæ, semper est in potestate debitoris illorum sortem restituere.*

4 Cambium

4 *Cambium dicitur reale, quando constat de transmissione litterarum ad singulas nundinas.*

5 *Transmissio litterarum cambij dicitur probata ex litteris redditus.*

6 *Littera originales vocata* d'andata *solent remanere penes Mercatorem cui diriguntur.*

Et illarum praexistentia in necessarium antecedens resultat ex litteris responsiuis, quales dicuntur littera redditus, n.7.

8 *Verba* io risposta del vero spatio, *non congruunt litteris* d'auiso, *sed litteris redditus, siue responsiuis, idem importantibus.*

9 *Littera Mercatorum scripta ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium.*

Secus si scripta reperiuntur ad ipsos, contra quos agitur, & ab ipsis producantur, n.10.

11 *Persona Mercatorum scribentium censentur expræsemata in personis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur.*

12 *Littera redditus non sunt intrinsecè de substantia cambij. Sed eius realitas consistit in litteris* d'andata, *à legitimo Campsore, verè, & non fictè transmissis ad locum nundinarum, n.13.*

14 *Littera redditus recipiunt probationem, quod Campsarius in nundinis recepit, acceptauit, & adimpleuit litteras* d'andata.

Et huiusmodi probatio non est coacta ad vnum, vel alterum probationum genus, n.15.

Et desumi etiam potest ex copiis litterarum in libris Mercatorum registratis: qua probant, num.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, qua efficiunt, vt etiam in casibus habentibus à lege, vel Statuto præscriptum certum genus probationum, aliud genus admittitur, n.17.

Item supradicta probatio elici valet è libro nuncupato Scartafaccio, *qui completis nundinis, fidem facit, n.18.*

Similiter ex multiplicitate partitarum, etiam si non versemur in antiquis, n.19.

Præsertim attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, n.20.

21 *Littera* d'andata, *etiam absque recognitione, concurrentibus quamplurimis adminiculis, aut plenè probant, aut saltem vehementem veritatis præsumptionem faciunt.*

22 *In epistolis subscriptio attenditur, licet per alienam manum illa scripta reperiantur.*

23 *In materia etiam de vsuris suspecta, concurrentibus adminiculis statur confessionibus, maximè geminatis, & iudicialibus.*

24 *Inter Mercatores bona fama, & extimationis non iuris rigor, sed bona fides spectanda est.*

25 *Interesse recambiorum semper vertitur in capitale, & cambium licitum, dummodo currant dispacia.*

DECISIO CVI.

TRibus decisionibus editis sub die 21. Nouembris 1651. die 18. Martij, & 26. Iunij 1652. coram me, firmantibus, exequendum esse mandatum pro scutis 5448. auri marcatum; ad instantiam Balbi, contra Sirios relaxatum; quarta hodie dictarum confirmatoria accessit, ex rationibus ibi deductis.

1 Semper enim viget dilema quod aut cambium, de quo agitur, est nouum; quale etiam dicitur recambium: Scacc. *de Camb* §.1. *quæst.*4. *num.*3 Rot. *decis.*353. *num.*3. *part.*4 *tom* 2. *recent.* & sufficit Balbo, qui litteras Cambij, sibi à Flisco, è Cirota te Mediolani directas, soluit: de ordine Sirorum doccre, (prout docuit) de solutione, vt à Siris pecuniam solutam possit repetere, reiectis ab hoc iudicio executiuo ex aduerso deductis, ad excludendum, quod Cambium non sit nouum, & independens; cum saltem altiorem indaginem requirat; ponderando præsertim, quod hæc summa scutorum 5448 nullatenus correspondet cambiis in sorte principali, scutorum 40000. de anno
1640. inter has partes, contractis aliquibus illa ex- 2
aduerso dicitur deriuare, quod diuersitatem vtriusque partitæ demonstrat, vt notant Doctores *in leg. quinquaginta, ff. de probat.* Surd. *cons.*80. *n.*14. Menoch. *de Arbitrar. cas.*452. *n.*38.

Aut cambium est præcedentium continuatiuum; 3
& cum semper fuerit in potestate debitoris illorum sortem principalem restituere; vt necesse esse in cambiis continuatis, declarauit Sacra Congregatio à fel. recordationis Vrbano VIII. deputata, & relata à moder. Ianuen. de Camb. *disp.*3. *quæst.* 1. *prolegomena, sub n.*33. doceaturque, à dicto anno
1640. vsque ad 1649. quo emanarunt litteræ cam- 4
bij, de quibus agitur, fuisse in singulis feriis transmissas litteras cambij, & effectuatas; adhuc debetur, & reale est. Cagnolus *in leg. vnica, sub n.*46. *versio.*3. *quia, Cod. de sentent. qua pro eo, Lup de Vsur. cap* 3. §. 2. *num.*22. Bellon. *decis. Ianuen.*25. *num.*11. Rot. *in Rom. seu Florentina cambiorum* 12. *Ianuarij* 1615. *coram bon. mem. Archiepiscop. Seleuciensi.*

Et quod attinet ad transmissiones prædictarum 5
litterarum, in singulis feriis, satis illa dicitur probata ex litteris redditus, per ipsosmet Siros productis, Durand. *decis.*32. *n.*11. Burat. *decis.*603. *num.*1, Rot. *inter recent. decis.*614. *sub num.*1. *part.*4. cum aliis allegatis in postrema Decisione huius causæ, § *penult.* quia nimirum litteræ originales, quas vo-
cant *d'andata* remanere solent penes Mercatorem, 6
cui diriguntur; & illarum præexistentia in neces- 7
sarium antecedens resultat ex litteris responsionis, quales dicuntur litteræ redditus, Rot. *dec.*274. *n.*6. *part.*3. *recent.*

Gratisque dicitur, litteras à Balbo missas ad Siros, & ex aduerso productas, esse *d'auiso*, nec censeri posse redditus, cum non fuerint, directæ ad Fliscum Mediolani, & Gilibertum Neapolis commorantes; qui litteras *d'andata* scripserant ad Balbum: Nam prima pars obiecti tollitur ex lectura dictarum lit-
terarum Balbi, ibi: *in risposta del vero spaccio*, quæ 8
forma scribendi non congruit litteris *d'auiso*, sed litteris redditus, siue responsiuis, idem importantibus; vt bene colligitur ex vtriusque speciei litterarum formulis, relatis à Scacc. *de camb.* §. 1. *quæst.*5. *num.*78 & 79.

Secunda pars vegeret, si litteræ scriptæ fuissent ad 9
extraneum in hoc negotio interesse non habétem: quia tunc non probarent pro tertio contra tertium *leg. epistola in princ. ff. de pact.* Bald. *in leg. non epistolis num.*5. *Cod. de probat.* Rip. *in leg. admonendi,*
*num.*14. *ff. de iure iur.* Menoch. *dict. Arbitr cas.*94. 10
*n.*22. Rot. *decis.*717. *n.*6. *part.*2. *recent.* At in casu nostro, quo litteræ scriptæ sunt ad ipsos Siros, contra quos agitur, & ab ipsis productæ, & quod plus est, illi præcedenter scripserant ad Balbum; ac, vt constat ex litteris, *d'andata*, ibi, *Et ponete in conto de Signori Gio. Battista, & Alessandro Sirio;*

(nec

(nec ex aduerso controuertitur) negotium horum cambiorum contra illos principaliter currebat; & de illorum ordine Balbus litteras cambij soluebat, nihil interest, an litteræ responsiuæ fuerint di-
11 rectæ ad Mercatores, qui scripserunt litteras *d'andata*, vel ad Sitos, tum quia Mercatorum Mediolani, & Neapolis scribentium personæ censentur repræsentatæ in personis Sitorum, quorum nomine, & in quorum debitum, cambia contrahebantur ad text. *in l. res tutores, §. non solum: l. ita autem, § gessisse, ff. de administrat. tutor. l. solutam, ff. de solut.* Larr. *decis. Granaten. 45 sub n. 19* Rot. *decis. 355 sub n. 4. part. 1. recent. & in Rom. Pecun. 15. Iunij 1643 § 1. coram Me.*

12 Tum etiam, quia cum litteræ reditus non sint
13 intrinsecè de substantia cambij, quippe cuius realitas consistit in litteris *d'andata* à legitimo campsore verè, & non fictè transmissis ad locum Nundinarum; earumque sincera, ac reali effectuatione, iuxta superius allegatam decisionem, *in Romana, seu Florentina cambiorum coram D. Archiep. Seleuciensi*, litteræ verò redditus respiciant potius probationem, quod campsarius in nundinis recipit,
14 acceptauit, & adimpleuit litteras *d'andata* satis est; quod eiusmodi sint, vt probent contra debitorem
15 reum, conuentum, quæ probatio non est coarctata ad vnum, vel alterum genus, probationis, *l. quoniam, §. in finalib. verb. ibique Gloss. verb. arguflent. C. de Hæres. l. cum rem ff. de testibus l. ne quid, §. de iis, ff. Incend. ruin. & naufr.* Salon. de Pace *Consil. 19.*
16 *n. 28* Surd. *decis. 153. n. 25.* Vnde etiam copiis litterarum, registratis in libro Mercatoris, fidem præbuit Rot. *in supracitata Romana, seu Florentina Cambiorum §. non obstat, coram ben. mem. Seleuciensi.*

17 Eo magis concurrentibus adminiculis, quæ officiunt, vt etiam in casibus habentibus à lege, vel Statuto præscriptum certum genus probationum, aliud admittatur, Bald. *consil. 129 sub num. 1.* Cirriac. *contron. 258. num. 13* Rot. *in Bononien. Hæreditatis, 24 Martij 1651. coram Me.* Resultant autem ex productione dictarum litterarum reditus per Sitos, facta ex computis cuiuslibet Feriæ, per Sitos pariter productis, congruentibus adamussim sin-
18 gulis dictis litteris, parititis extractis à Scartafaccio, & bilancio singularum feriarum: quod complexa feria probare, firmant primæ Decisiones huius
19 causæ. Item ex multiplicitate dictarum partitarum:
20 etiam si non versemur in antiquis. Soccin. Sen. *consil. 187. num. 16 vers. confirmatur, lib. 2.* Rot. *decis. 472. num. 7. part. 1. recent.* attenta præsertim punctuali earum dictione, in singulas Ferias, cum annotatione temporum: & subordinata continuatione, quam in proximis terminis, magni, facit Rota, *Decis. 286. num. 7. parte 6. recent.*

21 Fueruntque ex abundanti nuper productæ litteræ *d'andata* quæ, etiam absque recognitione (vbi tot adminiculis veritas elucescit) aut plenè probant; aut saltem vehementem veritatis præsumptionem faciunt, *leg. instantia domestica, Cod. de probat.* Bald. *consil. 204. num. 7. lib. 3.* Rot. *decis. 198 num. 6 Decis. 310. num. 3. part. 2. recen-*
22 *tior.* Nihil obstante quod omnes, tam exaratæ Mediolani: quam Neapolis asserantur scriptæ in corpore, eadem manu: Nam præter quod id non probatur satis, ex diuersa manu (prout diuersi erant Mercatores, Mediolani, & Neapolis) fuisse subscriptas, quæ subscriptio sola suffragatur. Alexand. *consilio 147. numero 3. versiculo ad hoc ostendendum, & numeris sequentibus, libro 2.* Castrens. *consil. 216. numero 3. libro 1.* Peregrin. *consilio 108. numero 1. libro 5.* Seraphin. *decis. 419. num 8.*

Ex supra deductis apparet quoque probata effectuatio litterarum; ita vt non versemur in casu simplicis confessionis, quæ in similibus materiis non attenditur, sed probationis per scripturas fidem facientes, ac tot adminiculis suffultas, qui- 24
bus concurrentibus, etiam in materia dicta, vsuris suspecta, stati confessionis, & maximè geminatis, ac iudicialibus, dixit Rota, *in Bacen. Salviani, 24. Martij proxim. coram. Me.* Et inter 24
Mercatores bonæ famæ, & existimationis, non iuris rigor, sed bona fides spectanda est; vt in his terminis decisum fuit *in supracitata Romana, seu Florentina Cambiorum, §. final. coram ben. memor. Seleuciens.*

Non obstat, quod Cambium hoc deriuet ab interesse aliorum cambiorum; quia non proba- 25
tur; & passim admittuntur recambia, & interesse illorum vnitur in capitale, & cambium licitum: dummodo, vt in casu nostro, currant dispaccia, & alia de quibus supra. Scacc. *de Camb. §. septimo, glossa secunda, sub num. 30* vbi allegat. concordat.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Veneris 27. Iunij 1653.

ARGVMENTVM.

Agitur de credito dotali cesso, eius probatione, iure, exactione, præscriptione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispositiua attendi debet.*
2 *Verba*, Proprio, priuato, & principali nomine facta, &c. *posita in instrumento acquisitionis cessionis per Tutricem stipulato excludunt nomen officij Tutoris.*
3 *Et important acquisitionem nomine proprio.*
4 *Tutor acquirens cum bonis pupilli, ipsi acquirit, licet proprio nomine contraxit.*
5 *Creditum probatur per publicum instrumentum.*
6 *Dictio*, Cuiuslibet, *est distributiua totius in singulos, & efficit, vt singuli promissores côligentur insolidum.*
7 *Præscriptio Statutaria Vrbis, aut tricennaria suffragatur debitori dotis.*
8 *Maritus ad libitum potest dotis debitorem liberare, & si id facit iussu vxoris, vterque, tam debitor, quam maritus sunt liberati.*
Si vero non iussu vxoris, liberatur debitor, sed maritus tenetur.
9 *Debitor dotis potest liberationem consequi, etiam mediante præscriptione completa viuente viro, firma tamen maneate mulieris actione de dote contra bona viri.*
10 *Fundus dotalis est in alienabilibus, & consequenter imprescribilis constante matrimonio.*

11 *Decisiones* 213. n.7. coram Caual. & 193. n.8. apud Zacch. de oblig. Cam. *in quibus terminis loquantur.*

12 *Præscriptio, ne dum ordinaria, sed nec longissimi temporis currit mulieri impedita constante matrimonio.*

13 *Præscriptio Statutaria Urbis excipit in ventre creditum dotis.*

14 *Mala fides debitoris excludit tricennariam, & resistit etiam eius hæredi, ne præscribere possit.*

15 *Promissio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus, Paternis, fraternis, & alijs; sibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consumatum.*

16 *Et ex quo mulier non contradixit, neque aliquid ex dictis hæreditatibus periit cursu longissimi temporis.*

17 *Tutor creditor pupilli, ex quo administrauit omnia eius bona, præsumitur satisfactus de suo credito.*

18 *Sed hoc procedit, quando probatur ad eius manus peruenisse tot bona; ex quibus potuerit satisfieri.*

19 *Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata dispositione, & etiam ex declaratione verbali.*

20 *Hæres per sententiam Iudicis declaratus, licet bonorum possessionem acceperit, non exinde sequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire possit.*

21 *Persona defuncti, etiam sine bonis in hærede repræsentatur.*

22 *Verba sententiæ debent intelligi prout ius disponit.*

23 *Mandatum excessiuum, & executioni non missum, de stylo A. C. sustinetur pro summa debita.*

24 *Rota potest declarare mandata A. C. quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, Si quid exequendum.*

Et si de dictorum mandatorum iniustitia constat, ex integro mandatum relaxare potest.

25 *Clausula,* Si quid exequendum, *si constat de bono iure, præseruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione.*

DECISIO CXVII.

DOcuit D. Vincentia Caracciola coram A.C. de
cessione sibi facta à Lauinia Morra Crediti
dotalis ducatorum bis mille contra Iuliam Morram,
nec dubitari potest, quin eadem cessio acquisita
fuerit ipsi Vincentiæ, quamuis Tutrix esset filiorum
1 hæredum pro medietate d. Iuliæ debitricis, cum in
parte dispositiua, quæ debet attendi, Buratt. *dec.* 206.
n. 20. stipulata legatur Vincentiæ, nomine proprio,
2 ibi, *proprio, priuato, & principali nomine eiusdem D.
Vincentiæ, vt in Summario n.* 2. quæ verba excludunt
nomen officij tutoris, *l.* 5. *§. tutor, & ibi Gloss. verb.
recte,* Bart. *n.* 1. *ff quam ex fact. tut.* Rot. *in Cæsarau-
3 gustana Beneficij de Linares.* 22. *Iunij* 1643. *§ saltem,
coram Me*, ac important acquisitionem nomine
4 proprio præsertim cum pro habenda dicta cessione
Vincentia domum non pupillarē sed propriam ce-
denti assignauerit, & sic non applicatur conclusio,
quod tutor acquirens cum bonis pupillorum, ipsis
acquirit, licet proprio nomine contraxit, *l. Lucius,*
47. *§ tutorem ff. admin. tut.* Larr. *dec.* 92. *n.* 9. *& seqq.*
Rota *in Rom. prætensæ Societ.* 12. *Iunij* 1645. *§.* 2. *re-
sponsum, cor. Eminent. Dom. Card. Otthobono.*
Docuit pariter de credito Lauiniæ cedenti per 5
publicum instrumentum promissionis dotis in
summa ducatorum 3500. à Liuia vna cum filiis fa-
ctæ cum dictione *cuiuslibet*, ibi, *& cuiuslibet ipsorum* 6
nomine, &c. quæ cum sit distributiua totius in singu-
los, efficit, vt singuli promissores obligentur insoli-
dum, *l. si pluribus*, 52. & ibi Glossa, *verb. sed omnes,
ff. l.* 2. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 31. *gloss. vnica, n.* 11.
Rota *dec.* 22. *num.* 2. *decis.* 23. *n.* 3. *inter impress. apud
Zacch. de oblig. Cameral.*
Neque contra idem creditum obiici potest, vel 7
præscriptio Statutaria Vrbis, aut tricennaria, quam
suffragari debitori dotis, dixit Rota penes Seraph.
decis. 569. *num.* 2. ea ratione quia cum possit Ma- 8
ritus ad libitum, debitorem liberare, & siquidem
id faciat iussu vxoris, vterque tam debitor, quam
Maritus sint liberati, si vero iniussa vxore, liberatur
quidem, sed Maritus tenetur, *l. debitor. l. vir ab eo. ff.* 9
de iur. dot. l. penult. §. si vir socero, ff. solut. matr. potest
debitor liberationem consequi, etiam mediante
Mulieris actione de dote contra bona viri; & ad
contraria respondetur quod procedunt, quando
agitur de præscribendo fundo dotali, qui cum sit 10
inalienabilis, *l. si fundū, ff. fund. dot.* est per consequēs
in præscriptibilis constante matrimonio, ex disposi-
tione tex. *in l. in rebus, §. omnis, C. de iur. dot.* & in his 11
terminis loquitur Caual. *dec.* 213. *n.* 7. & intelligen-
da est *dec.* 197. *n.* 8. *impress. apud Zacch.* secus vero
in debitore dotis, contra quem dos hoc priuile-
gium à lege non habet; eandemque distinctionem
secutus fuit *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 6. *gloss.* 1.
p. 2. *num.* 61. *& duob. seq.*
Nam præscriptio Statutaria, Vrbis excipit in 12
ventre creditum Dotis, Put. *decis.* 88. *lib.* 1. *in Corr.*
Rot. *in Romana Saluiani*, 23. *Martij* 1650. *coram R.
P. D. meo Verospio.* Tricennariam vero Iuris com- 13
munis excludit mala fides debitoris, resistens etiam
eius hæredi, ne possit præscribere. Couarr. *in c. pos-
sessor. malæ fidei. p.* 2. *selett. §.* 8. *n.* 3. *& seqq.* Facchin.
contr. forens. lib. 8. *c.* 27. Surd. *cons.* 296. *n.* 10 *& in Ro-
mana Diuisionis*, 15. *Iunij* 1640. *In Ciuitatis Plebis,
Saluiani*, 1. *Iulij* 1647. *coram Me.*
Minus obiici potest defectus implementi, eo
quod scilicet Maritus cui fuit promissa dos, promi-
serit Lauiniam vxorem renunciaturam ad fauorem
promissorum, hæreditatibus Paternis, fraternis, & 14
aliis sibi deferendis, id enim adimpletum dicitur, ex
quo mulier iuxta formam dictæ promissionis, ma-
trimonium contraxit, & consumauit, vt in simili, 15
Rot. *dec.* 89. *n.* 10. *&* 11. *p.* 2. *diu.* ex quo neque con-
tradixit, neque aliquid ex dd hæredibus periit cursu
longissimi temporis, quod promissam à viro renun-
ciationem securam fuisse præsumi facit., Socc. Sen.
cons. 46. *num.* 3. *vers. præterea, lib.* 3. Gozz. *cons.* 11.
n. 16. Socc. Iun. *cons.* 48. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 2. Mant. *de-
cis.* 13. *n.* 9. Rot. *dec.* 159. *n.* 6 *vers. & quatenus, part.* 1.
rec. Dec. 64. *n.* 3. *p.* 4. *& in Romana Diuisionis*, 20. *Iu-
nij* 1639. *coram Me.*
Gratis etiam excipitur, quod Vincentia Cessio- 16
naria præsumatur de hoc credito satisfacta; quia
administrauit tanquam tutrix, bona filiorum, qui
sunt hæredes Iuliæ debitricis dotis, nam præter 17
quod non probatur ad eius manus peruenisse tot
bona, ex quibus potuerit satisfieri; præsumptio
huiusmodi militare posset pro rata debiti ad
dictos

dictos filios passiuè spectantis, & sic pro medietate, pro qua sunt hæredes Iuliæ, iuxt. text. *in l. pro hæreditariis, C. hæred. act. l. licet pacto, Cod. fam. ercis.* Surd. *cons.* 4 5. *n.* 13. & 14. pro alia medietate hæreditas Iuliæ delata fuit ad D. Marchionem Goffredum Iuniorem Aduersarium, quem adiuisse hæreditatem Patris, & Iuliæ, Auiæ, constat ex actis in id gestis, eius nomine de an-
18 no 1646. in Curia Beneuentana, & decreto Iudicis desuper emanato, *Summ. Vincentia n.* 3. & ad hunc effectum sufficit quælibet voluntatis deliberatæ postima declaratio, etiam verbalis, Bald. *cons.* 224. *vers. nam quatuor, lib.* 2. Rot. *dec.* 360. *n.* 30. & *Dec* 474 *n.* 1. *dec.* 478. *n.* 3. *p.* 5. *rec.*

19 Nihilque vrget, quod de anno 1623. hæres Iuliæ fuisset à Iudice declaratus per sententiam, Vincentius de Morta Iuliæ Nepos, ipseque bonorum possessionem accepisset, *Summ. D. Marchionis, n.* 2. & 3 Quia hoc non excludit, quin postea adire hæreditatem potuerit, vt fecit etiam D. Marchio, qui pariter Iuliæ Auiæ Nepos est, & propterea illi non secus ac d. Vincentius successit, Bertrand. *in l. hac edictali, vers. quam obseruationem.* 4. *C. secund. nupt.* Cancer. *var. resol. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 197. Io. Vinc. de Ann. *alleg.* 117. *n.* 14. Surd. *dec.* 73. *n.* 10. Cumque hodie agatur solùm contra bona hæreditaria non interest à quo ex cohæredibus
20 possideantur, ac de cætero etiam sine bonis persona defuncti repræsentatur in hærede, *l. item veniunt, ff. pet. hæred. leg. hæreditas ff. de verb. signif.*

Ex his meritò A.C. relaxauit ad instantiam Vincentiæ Cessionariæ, mandatum executiuum, citato D. Marchione, tanquam Iuliæ hærede, quod & si indefinitè conceptum, intelligendum est pro medietate ex bonis hæreditariis debita ab eodem Marchione, pro qua, vt dicebam est hæres Iuliæ debitricis, detractis insuper ducatis 168. pro quibus in alio instrumento cum Cessionaria postea celebrato, Lauinia cedens declarauit nolle hæreditatem Iuliæ posse molestari; *Summ. Marchionis,*
21 *n.* 6. Atque ita mandatum restringendum est ad ducatos 732. siuè quia ita senserit A. C. declarando verba eius sententiæ à dispositione Iuris, vt debet. Vinc. de Franc. *dec.* 527. *n.* 12. Capic. Latr. *dec.* 25 *sub n.* 38. Rot. *dec.* 66. *n.* 3. *p.* 2. *rec.* & *in Burgen. Saluiani,* 10. *Iunij* 1652. *coram Me.*

22 Siuè quia cum nondum executioni missum fuerit, substinetur pro summa debita de stylo A. C. de quo Salust. *in prax. lib.* 1. *c.* 37 *n* 4 add. ad Buratt. *dec.* 19. *n.* 7. Rot. *in Romana Camby,* 23. *Ianuary* 1651. *coram Reuerendiss. Archiepiscopo*
23 *Tarraconensi,* § *idque nec non.* Quod mandatum intelligendum sit contra bona hæreditaria Iuliæ, vt implicitè in decreto A. C. continetur, declarare potest Rota cui ab eodem mandato, commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequen-*
24 *dum,* vt fuit decisum *in d. Romana camby,* quinimò quod dum de iustitia, vt in casu nostro constat, possit Rota mandatum etiam ex integro relaxare, fuit decisum *in Romana pecuniaria,* 27. *May* 1651. *cor. R. P. D. meo Celso,* vbi *in* § *fin.* redditur ratio;
25 quia clausula, *Si quid exequendum,* quando constat de bono iure, præseruat viam executiuam pro noua relaxatione mandati, & allegantur decisiones concordantes.

Proposito ideo per me hodie dubio, an mandatum A.C. sit exequendum, Domini censuerunt exequendum, & quatenus opus sit, relaxandum esse contra bona hæreditaria Iuliæ pro ducatis 732.

Vtraque Parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneuentana Dotis.

Mercurij 10. May 1654.

ARGVMENTVM.

Cessio acquiritur ei, cuius interest. De Præscriptione Statutaria 30. annorum aduersus creditum dotis. Et de renunciatione ipsius per Vxorem facta.

SVMMARIVM.

1 *Relatio restringitur ad immediatè expressa.*
2 *Cessio acquisita, & nomine proprio stipulata præsumitur, quando ipse acquirens, etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit.*
3 *Singula singulis referri debent.*
4 *Res acquiritur illis ad quos negotium spectat.*
5 *Cessio acquiritur habenti onus soluendi.*
6 *Promittens vti principalis, principaliter, & insolidum, & sub obligatione Camerali, constituitur principalis debitor.*
7 *Mulier constante matrimonio, nec respectu actionis personalis contra promissorem dotis agere potest, sed benè Vir.*
8 *Non valenti agere non currit præscriptio.*
9 *Debitor dotis constante matrimonio perpetuam liberationem consequi potest à solo viro, mediante acceptilatione, aut confessione de recepto.*
10 *Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione.*
11 *Aut mediante trigintà annorum præscriptione.*
12 *Quod est alienabile, & post remissibile, est etiam præscriptibile.*
13 *Qui patitur præscribi, dicitur alienare.*
14 *Præscribens similis est soluenti.*
15 *Actiones omnes perpetuo tolluntur præscriptione 30. annorum.*
16 *Fundus dotalis sicut non potest alienari, ita nec præscribi ex negligentia viri, secus est in debito dotis, cum Maritus possit talem debitorem ad libitum liberare.*
17 *Decisio loquens perfunctorie, & ex abundanti non attenditur.*
18 *Præscriptio non currit stante mala fide præscribentis.*
19 *Quæ mala fides etiam nocet debitoris heredi, qui non potest præscribere,*
20 *Ad præscribendum dotis debitum. 30. anni completi requiruntur.*
21 *Statutaria præscriptio solutionis per lapsum 30. annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio.*
22 *Promissor dotis, si in aliquo instrumento se illius debitorem agnouit, certa est dicta dotis non solutio.*
23 *Præscriptio locum non habet contra debitorem ex propria confessione contentum.*
24 *Præscriptio incohari non potest contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit.*
25 *Renunciatio ab vxore facienda secundum viri promissionem in capitulis matrimonialibus adscriptam, censetur facta, vel remissa stante longissimi temporis silentio, & iunctis solutionibus à socero factis, nusquã petita dicta renũciatione:*
26 *Et ex eo, quod ipsa Mulier dicta capitula subscripsit.*

DECISIO CVIII.

EVertere singula fundamenta decisionis editæ
sub die 27. Iunij 1653. conati sunt hodie, vt
ab ea recedatur, informantes pro D. Marchione
Goffredo; sed iterum solidissima visa sunt. Quod
enim Iura Lauiniæ competentia contra Iuliã debi-
tricem dotis cessa fuerunt Dominæ Vincentiæ Ca-
racciolæ nomine proprio, mediante persona Ful-
uij eius procuratoris, legitur oculariter in instru-
mento cessionis; ibi, *proprio, priuato, & personali
nomine eiusdem Vincentiæ*; nec non infra, in ea par-
te, qua pro reportanda dicta cessione, Fuluius La-
uiniæ cedenti assignauit Domum propriam ipsius
Vincentiæ, tanquam illius procurator; ibi, *detto
Signor Fuluio, procuratorio nomine di detta Si-
gnora Vincenza dà insolutum, & pro soluto, à detta
Signora Lauinia, &c.* & consonant subsequentia,
verba cessionis, ibi, *renunciarunt dicta D. Vincentia,
&c. prædicto Fuluio nomine quo supra, &c.* Gratis-
que Clausula hæc nomine quo supra, exaduerso
refertur ad nomen filiorum Vincentiæ, quorum
etiam Fuluius procurator erat; quia imò supra fuit
expressum tantum nomen Vincentiæ; cumque eo
tantum, procurator in re recompensam cessionis
rem propriam Vincentiæ tradidisset cedenti ad
idem nomen, pernecesse prædicta Clausula refer-
tur, sic suadente tum regula, quod relatio restringi-
1 tur ad immediate expressa, vt notant Doctores, *in
cap. Cum dilecti, de donat.* Rot. *coram S. mem. Greg.
XV. decis. 454. n. 13. & inter rec. dec. 627. n. 9. p. 2.*
2 tum correspectiuitate acquisitionis ad traditionem;
quia nimirum sicuti domus propria Vincentiæ eius
nomine tradita fuit cedenti; eodem nomine cessio
acquisita, ac stipulata præsumitur. Ruin. *cons. 159.
n. 10. vers. tamen alia, lib. 1.* Decian. *cons. 73. n. 8. vers.
quæ etiam verba, lib. 1.* Card. Mant. *de tacit. lib. 22.
tit. 8. n. 36.* Caual. *dec. 219. n. 6.*

Vnde nihil vrget, quod in instrumento manda-
ti procuræ in personam Fuluij Vincentia il-
lum procuratorem constituisset, tam nomine pro-
prio, quam vti tutrix filiorum, quia nomen filio-
rum appositum fuit respectu concordiæ super
quantitate debiti, & aliis prætensionibus Lauiniæ,
à procuratore faciendæ; nomen verò Vincentiæ
respectu solutionis de re propria Vincentiæ, &
cessionis ad eius fauorem reportandæ; prout suc-
cessiuè reportata fuit, & sic, singula singulis de-
3 bent referri, iuxta textum, *in leg. negotia, ff. neg.
gest. leg. quoties. Cod. fam. ercisc.* Decian. *consil.
186. num. 4.* Rota apud Peniam, *decis. 231. nu-
mero 9. decis. 240. num. 7.* Minus vrget quod ces-
4 sio censeatur acquisita filiis, eo, quod ad illos ne-
gotium spectaret, ex allegatis per Bell. *decision.
Ianuen. 14. numero 46.* Quia spectabat quidem
ad filium onus soluendi dotem, sed non ius re-
5 portandi cessionem translatiuam; quam imò re-
portare, cum interesset solius Vincentiæ, quæ
de proprio soluit; ipsi merito cessio acquisita fuit;
vt ad litteram est textus, *in leg. post mortem, §.
tutor*, ibique notat Bartol. *in Summ. ff. quand. ex
fact. tutor.*

Quod verò Iulia, contra quam cessio emana-
uit Lauiniæ cedentis, sit debitrix dotis, apparet
6 ex alio publico instrumento, in quo ipsa simul
cum filiis vti principalis personaliter, & insoli-
dum, & sub Obligatione Camerali, dotem La-
uiniæ soluere promisit; atque ita (esto, sine veri
præiudicio) quod onus dotandi spectaret ad filios,
ipsa respectu creditricis, cuius fauore promisit,
quidquid sit respectu Filiorum, constituta fuit
principalis debitrix, Aym. *consil. 33. num. 8.* Surdus,
consil. 150. num. 57. Rota *decis. 167. num. 6.* ibique
Add. *num. 10. Decis. 445. num. 2. coram Sanct. me-
mor. Gregor. XV. decision. 118. num. 8. inter im-
press. apud Zacch. de Obligatione Camerali*, & in
puncto dotis promissæ, ab eo qui dotare tenebā-
tur, & ab alio; Surdus *consil. 448. n. 1. in fin.*

Aliud obiectum præscriptionis triennariæ, si-
ue præsumptæ solutionis à Statuto Beneuent. ex
lapsu viginti annorum inductæ, fuit sublatum in
prima decisione, *§. neque.* Quidquid enim sit,
an triennariam, dotis debitor inchoare potue-
rit, in præiudicium Vxoris, marito viuente, quod,
etiam respectu actionis personalis, negant infra 7
allegandi, eo quod tunc Mulier agere contra pro-
missorem non poterat, sed Vir. *leg. si pro dote,
C. de dot. promiss. leg dece ancillam, C. de rei ven-
dicat.* Paris. *consil. 33. num. 67. libro primo*, & non 8
volenti agere, non currit præscriptio, *lege pri-
ma, §. finali, C. de annal. except. lege cum notissi-
mi, §. in his, C. de præscriptione triginta, vel qua-
draginta annorum, &* in cuncto Menoch. *consil.
88. numer. 43.* quem sequitur Rimin. Iun. *con-
sil. 670. numero 31.* Rota *in Romana Dotis, &
Legati, 16. Ianuarij 1620. coram bon. mem. Man-
zanedo.* Contraria verò sententia probatur, ex quo 9
sicuti, constante matrimonio debitor dotis per-
petuam liberationem consequi potest à solo vi-
ro, mediante acceptilatione, aut etiam con-
fessione de recepto, *leg. in iis rebus, 66. §. si
Vir socero, ff. soluto matrimonio*, siue gratuita alie-
natione, & remissione, *leg. vir. ab eo. 50. in fin. ff.* 10
de Iur. dot. ita mediante triginta annorum præ- 11
scriptione; cum eo modo, quo aliquid est alie- 12
nabile, ac irremissibile, sit etiam præscriptibile,
iuxta theoricam, quam tradit Marian. Socc. *in
cap. cum contingat, sub num. 13. & sequentibus,
de for. competen.* Rolan. *consil. 3. num. 83. lib. 1.*
Michael Ilgur. *de regim. mund. quæst. 3. num. 78.
inter tract. diuers. tom. 16. fol. 110. à tergo*; & aliena- 13
re dicatur, qui patitur præscribi, Vasquez *Illustr.
cap. 52. num. 3. & sequentibus*, Surd. *consil. 516.
num. 7.* Menoch. *consil. 825. numero 54. & 55.* 14
Sicque præscribens similis soluenti, *leg. si pupil-
lus, in fine, ff. de administratione tutorum*, Sur-
dus *consil. 234 numero 12.* Ac nimis durum
videatur, quod si matrimonium longissimo
tempore durauerit, promissor dotis, qui bo-
nam fidem habuit, non valeat contra Mulie- 15
rem vti præscriptione triginta annorum, qua
omnes actiones perpetuo tolluntur, *lege sicut,
lege finali, Codic. de præscriptione triginta anno-
rum*, Negusant. *quæst. 535. num. 9.* Surdus *con-
sil. 296. num. 1. & dec. 30. num. 3.* Fontanell. *de-
cis. 78. num. 9.* Et in puncto hanc opinionem di-
stinguendo, inter præscriptionem fundi dota-
lis, & actionis de dote, secutus est idem Fonta-
nell. *de pact. nupt. clausula 6. glossa 1. parte 2. nu-
mero 63.* post Seraph. *decision. 569. numero 2.*
Quam non reuocat exaduerso allegata decisio
In Romana Dotis, & Legati, coram Manzane- 17
do, sed loquitur perfunctoriè, & ex abundanti
vltra quod, &c.

Quidquid inquam sit de his, placuit responsio, 18
Quod præscriptio currere non potuit, stante ma-
la fide præscribentis, gnaræ videlicet, se fuisse sem-

per

per debitricem, vt constat etiam ex eius vltimo testamento, vbi dotem promissam, solui ab hærede mandauit; & sic illam non præscriptam, sed continuo à se debitam fuisse agnouit, Rota *de-*
19 *cis. 62. num. 1. & sequenti, Decis. 81. num. 1. Decis. 119. num. 2. parc. 7. recent.* eademque mala fides nocet etiam debitricis hæredi, ne potuerit præscribere; ex allegatis *in prima Decisione, § nam præscriptio.* maximè quia à die mortis testatricis la-
20 psi non fuerint, nisi 27. anni, & ad hanc præscriptionem requiruntur 30. completi. Iason. *in leg. 3. § labeo, num. 17. ff. de acquir. poss.* Negus. *quæst. 330. num. 95.* Bald *de præscr. 3. part. 6 part. princip. q. 1. num 8.* Rot. *decis. 304 num. 2. part. 1. recentior. & In Romana pretij viridarij, 11. Martij 1624. coram bon. mem. Vbald. Sen.*

21 Statutaria præscriptio solutionis per lapsum 30. annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio. Seraph. *decis. 692. n 4. decis. 926. num. 3.* Melin. *decis. 125. num. 18.* Rota *In Romana pretij Viridarij, 11. Martij 1624. § nec dicatur, in fin. coram bon mem. Vbaldo Sen. & In Rauennaten. Censu, 26. Aprilis 1641. § quare, coram Me*; prout in casu nostro, quo cum Liuia debitrix, se in testamento debitricem dotis agnouit
22 eiusdem; exinde fit, quod dotem non soluerat, vt ponderat in terminis similis Saturi allegati per adduct. ad Burat. *decis. 8. num. 10. vers. quarto casus*; ea verò mortua, filij eius fatentur dotem non soluisse,
23 & satis est quod statutariam præscriptionem non allegent. Azeued. *in reg. Constit. Hispan. lib. 4. titul. 15. num. 64. & 65.* Cancer. *variarum resolutionum, tom. 1. cap. 18. num. 18.* Rot. *In Romana Census, seu Saluiani, 26. Iunij 1646. § præscriptio item statutaria, coram Me.* Aduersarius autem qui hæreditatem Iuliæ voluisse ait, de anno 1646. à quo
24 tempore tempus statutarium non concurrit, asserere non potest se antea soluisse; cum soluere non teneatur antequam hæreditatem adiret, *in l. si prædium, ff. de in diem adiect.* Bald. *consil. 48. in finem vers. reuertendo, libr. 1.* Alexand. *consil. 4. num. 18. lib. 2.* Balbus *de præscriptionibus, in prima parte, sexta partis princip. in vigesimo quinto casu, n. 47. & sequent.*

25 Tandem non obstat defectus renunciationis faciendæ ab Vxore, & à viro promissæ in capitulis matrimonialibus; quia stante silentio longissimi temporis, iunctis aliquibus solutionibus Dotis à Socero factis, nusquam petita dicta renunciatione, illa præsumitur, vel facta, vel remissa, vt in terminis decisum fuit *in Æsculana Dotis, 24. Ianuarij 1648. § vlterius, coram R. P. D. meo Celso, & in eadem, 24. Ianu. 1653 § considerauerunt, coram Reue-*
26 *rendissimo meo Decano*; præsertim quia si Sponsa Capitulis matrimonialibus talem promissionem continentibus subscripsit, ex hoc ipso resultat effectus renunciationis, vt per Bartol. *in leg. si inter, num. 4. ff. de pact.* Castr. *consil 342. num. 1. lib. 2.* Tiraquell. *de retract. conuent. in fin. num. 28.* Cart. *dec. 29. n. 13. & 14.* cum alijs, quos refert, & sequitur Surd. *cons. 392. n. 11. & cons. 457. 13.*

Ex quibus, & alijs in prima decisione deductis, Domini steterunt in decisis; Vtraque parte informante.

R. P. D. CELSO.
Romana Pecuniaria.

Lunæ 18. Aprilis 1654.

ARGVMENTVM.

Agitur de Obligatione Camerali. Confessio de recepto extraiudicialis voluntariè facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præsumptionibus pro comprobatione solutionis

SVMMARIVM.

1 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam, & in vim illius potest executiuè procedi.*
2 *Clausula,* Si quid exequendum, *non vulnerat obligationem; sed suspendit tantum executionem mandati, donec de illius iustitia cognoscatur*
3 *Confessio de recepto extraiudicialis voluntaria facta à Tutore, non præiudicat Pupillo, dum de vera solutione non constat.*
4 *Amplia etiam in quolibet administratore.*
5 *Et adducuntur DD. qui contrariis respondendo, prædictam sententiam comprobant.*
6 *Confessio de recepto operatur crediti contracti remissionem, quæ sapit naturam donationis.*
7 *Donatio rerum pupilli expressè est Tutori, & Curatori prohibita.*
8 *Si pro modica summa pecuniarum reperitur quietantia, vtique si maior summa fuisset soluta, similis quietantia reperiretur.*
9 *Non est verisimile, quod quis soluat quantitatem magnam pecuniarum sine quietantia.*
10 *Non est credendum, quod quis voluerit soluere, id, ad quod de iure non tenebatur.*
11 Decisio 28. n. 8. part. 6. recent. Decis. 163. n. 14. & sequent. part. 2. diuersor. & Decis. 605. n. 1. coram Sanct. memor. Gregor. XV. *in quibus casibus procedant.*
12 Text. in l. Lutius, ff. de administrat. Tutor. *quomodo sit intelligendus.*
13 *Subscriptio concludit veritatem subscriptionis facta à Tutore, non autem veritatem confessionis de recepto.*
14 *Simplex confessio Tutoris non potest nocere pupillo.*
15 *Vna coniectura tollit aliam, & fortior debiliorem vincit.*
16 *Tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*
17 *Præsumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, est leuis.*
18 *Præscriptio esset frustratoria, si ex morositate in petendo creditum, præsumeretur solutum.*

DECISIO CIX.

CReditum Rainaldæ hæredis Antonij Patris, cuius vigore fuit relatum mandatum contra Michaëlem Mariottum, & deinde, Exequatur, contra bona hæreditaria ipsius resultat ex Instrumento publico venditionis freni, & vtensilium cum iuramento, & obligatione amplissima in forma Reu. Cam. Vnde censuerunt Domini, mandatum præfatum esse exequendum. Quia obligatio Cameralis 1
habet executionem paratam, & in vim illius potest executiuè procedi, vt dixit Rot. post Zacch. *de oblig. Cam. dec. 69. n. 1. & Dec. 203. eod. n.* Et clausula. Si 2

quid exequendum, non vulnerat obligationem, sed
suspendit tantum executionem mandati, donec co-
gnoscit de iustitia illius, ex pluribus relat. probat
Grat. *discept. for c. 968. n. 2. & seq* & firmauit Rot.
In Roman pecun. 7. Maij 1649. *coram Me, & in Ro-
mana Cambij 23. Ianuarij* 1641. *coram Reuerendiss.
Terracinen.*

Nec fuit habita in consideratione solidatio re-
portata à Ioan. Fetro vno ex Tutoribus dictæ Ral-
naldæ, in quadam apocha sub die 22. Aprilis 1630.
In qua recipiendo scuta viginti, fatetur scut. 450.
fuisse soluta Antonio Testatori, & scut. 330. Vguli-
no Magnino huiusmodi enim confessio de recepto
extraiudicialis voluntaria facta à tutore non præ-
iudicat pupillo, dum de vera solutione non constat;
vt probat Text. *in l. Lucius, § 47 in fine*, ibique Bart.
*in §. tutela n. 1. vers. dico ergo ff. de administr. & pe-
4 riculo tutorum*, quem sequitur Iason. *in l. 2 sub n. 20.
vers. ego tamen pondero*; ibique etiam Alciatus *sub
n. 16* vbi exemplificat in tutore, & quolibet admi-
nistratore *ff. si certum petatur*, Aretin. *in §. vendita,
n. 5. instit. de rerum diuisione*, Alex. *cons. 97. n. 3 vers.
quia respendeo, lib. 7.* Anguisc. *cons. 265. n. 3. & seqq.
cons. 266. n. 14.* Cald. qui plures cumulat *consil. 32.
n 25.* Mascard. *de probationibus, concl. 370. n. 1.* Ca-
valc. *de tutore & curat. c. 1. n 274.* Grat. *c. 766. n. 56.*
5 Franc. Marc. *dist 148. n. 1 p. 1.* Surd. *dec. 229. sub n. 24.
vers. allegabat, & n seqq.*

Et hanc opinionem respondendo contrariis, plu-
ribus rationibus & auctoritatibus, cōprobat Natt.
qui illa veriorem asserit, *cons. 543 sub n. 18. & seqq.*
& de communi testatur Tiraq. *de retr. conuent. §. 4.
Gloss 6. n. 12. & 13.* Pasch. *de viribus Patriæ potestat.
6 c. 2. n. 12* Viuius *comm. concl. 145 per tot.* & firmauit
Rota, *dec. 714. n. 2. p. 3. recent.*

7 Et optima quidem ratione; nam cum ex confes-
sione de recepto resultat remissio crediti iam con-
tracti, illa sapit naturam donationis, quæ cum tuto-
ri, & curatori sit expresse prohibita, consequenter
prohibita est etiam confessio, prout ex Text. *in leg.
contra Iuris, 28. §. vlt ff. de pactis, & in l pactum Cu-
ratoris, 12. iuncta Gloss. verb remitt. C. eodem*, probat
Aym. *cons. 494. n 9.* Corn. *cons 263. n. 7. vers. si enim,
lib. 1.* Menoch. *cons 31 n. 36. & sequentibus* Surd. *d.
decis. 219. sub num. 24. vers. prima, & mouentur,
prædicti.*

In præsenti vero casu, non solum apparet de
huiusmodi receptione quinimo illa redditur valdè
8 inuerisimilis, dum tutor fatetur fuisse soluta An-
tonio Testatori scuta 450. & tamen exhibet quie-
tantiam tantummodo de scut. 100 reportatam pau-
lò ante eius obitum sub rogitu publici Notarij.
Nam si maior summa fuisset soluta vtique quietan-
9 tia similis reperiretur, vt bene in proposito arguit
Lancellot. Gall. *cons. 86. num. 6.* Riminald. iun. *con-
sil. 489. num. 9. lib. 5.* & dixit Rota *in Romana Do-
tis de Palnzzellis, 26. Octobris* 1601. *coram Litta
& Decis. 565. num. 22. coram Penia*, præsertim
quia agitur de notabili summa ita vt non sit cre-
dendum quod desuper non fuerit reportata quie-
tantia, vt ponderauit Rota *coram Mollino deci-
sion. 195. num. 2. decis. 485 num. 7. part. 3. lib. 3. diuer-
sor. & in recent. decis. 772. sub n. 3. p. 3. & decis. 259.
n. 5. & 5. part 6.*

10 Rursus in eadem solidatione declarat tutor fuisse
soluta scuta 350. Vgolino Magnino, qui tamen
non erat creditor in huiusmodi summa; inuerisi-
mile est autem quod Antonius voluerit soluere id,
ad quod de iure non tenebatur ad Text. *in l. cum de
indebito, ff de probat.* Rota *coram Durand. dec. 319.
n. 6 & dec. 73. n 8 p. 4. tom. 2. recent.*

Nec obstat Decisio 28. *num. 8. part. 6. recentior.* 11
& aliæ in contrarium adductæ; Quia procedunt
concurrentibus adminiculis, & quomodo aliundè
constat de vera, & effectiua numeratione in qui-
bus terminis loquitur *Decis. 167. num. 1. 4. & se-
quentibus, parte secunda diuersorum, coram San-
ctæ memoriæ Gregor. decis 506. num. 1. & sequenti.*
Et intelligendum esse Textum, & Glossam *in di- 12
cta lege Lucius, ff. de administratione, & periculo
tutorum*, latè probat Iason. *in dicta lege secunda, §.
vltimo, num. 20. ff. si certum pet.* vbi ponderat ver-
bo, *si soluissent*, quæ important veram numera-
tionem, Riminald. Iunior. *consil. 147. num. 14.
libr. 1.* Natt. *consil. 843. sub num. 18. & sequenti-
bus*, Menoch. *consil. 39. num. 63.* & sequitur Gut-
tierez *de iuramento confirmatorio, part. 1. cap. 50.
num. 6 & 7.*

Adminicula vero quæ deducuntur ad proban-
da numeratione huiusmodi, vel sunt leuia, vel re-
torquentur in contrarium, Primum enim quod di-
cta quietantia fuerit suscripta ab eodem Vgolino
Magnino, & Angelo Herculano non releuat cum
talis subscriptio concludat quidem veritate subscri- 13
ptionis factæ à tutore, non autem veritate con-
fessionis det recepto, & ideo cum nullum præ- 14
beat adminiculum confessio remanet simplex quæ
pupillo nocere non valet, prout supra allegatos
tradit Romanus *cons. 352. n. 5.* ibique Adden. *lit-
tera F.* Magon. *decisione Lucent. 5. num. 25.* Man-
cin. *de confessione, cap. 9. artic. 2. num. 2. & 4.* vbi
refert decisio Rotæ *coram Rubeo*, & fuit dictum
in Marsilien. pecuniaria, 9. Ianuary 1607. *coram
Lancellotto.*

Alterum quo Mariottus esset diligens in soluen-
do, ex quo soluerit Antonio scuta 100. ante diem
contrarium tollitur ex eo quod post mortem eius-
dem Antonij distulit soluere scut. 50. ad annum
1629. quæ solui debebant de anno 1625. Vnde
ex hac morositate, & tarditate per tot annos ces- 15
sat coniectura supra deducta cum vna coniectura
tollat aliam, & fortior debiliorem vincat, *leg non
solum, ff. de ritu nuptiarum, cap. litteras, de præ-
sumpt.* Decian. *consil. 470. n. 10.* Rota *coram S. mem.
Greg. dec. 147. n. 3.*

Lapsus verò temporis non meretur allegari,
quia durante tutela, Rainaldo non poterat agere
ea vero finita non probatur habuisse scientiam
præfati crediti, & tamen est certum, quod tem-
pus non est modus tollendæ, vel inducendæ 16
obligationis *leg. obligatione ferè, §. planè, ff. de
actione, & obligatione, leg. si certis annis, Codice 17
de pact.* & præsumptio, quæ deducitur ex tardi-
tate petendi est leuis, vt aduertit Honded. *consi-
lio 55. numero 69 libro quinto*, Hieron. Palm. *con- 18
sil. 45. num. 6.* vbi ait, quod præscriptio esset fru-
stratoria si ex morositate in petendo creditum præ-
sumeretur solutum, quod etiam firmauit Rota *de-
cis. 788. num. 12. part. 1. diuers.* & coram Penia *de-
cis 575. n, 19.*

Et ita vtraque parte, &c.

R. P. D.

R. P. D. C[illegible]

Romana, Census, seu Saluiani.

Mercurij 5. Maij 1655.

ARGVMENTVM.

De Hypothecæ viribus, quo ad hæredes debitoris; De hypotheca dotali præcipuè sine beneficio Inuentarij adeuntibus. Creditum dotale anterius præfertur posteriori creditori, etiam cum expressa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori: Et hypotheca ob reintegrationem fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca non competit creditoribus super bonis ad hæredem debitoris spectantibus.*

2 *Ex aditione hæreditatis, per quam hæres quasi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipsum sola actio personalis.*

3 *Hypotheca competit super bonis hæredis, vel quando adiuit sine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expresse eius bona obligauit.*

4 *Testator potest disponere de bonis hæredis.*

5 *Hæres simpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat.*

6 *Immissio nunquam conceditur contra creditorem possidentem anteriora, & potiora iura habentem.*

7 *Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam.*

8 *Text.* in leg. is qui res, ff. de iure fisci *licet loquatur de Fisco, locum etiam habet in dote.*

9 *Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris, citiùs operatur, quam hypotheca inducta ab homine.*

10 *Bona debitoris adiudicata creditori, efficiuntur propria ipsius ob præcedentem illorum adiudicationem sibi factam à Iudice.*

11 *Crediti anterioritas iustificatur ex instrumento publico.*

12 *Hæres grauatus tenetur reintegrare fideicommissum, & pro huiusmodi reintegratione super eius bonis competit fideicommissariis hypotheca, si ille alienauerit dolosè.*

13 *Quæ hypotheca non incipit à die alienationis, sed à die qua cœpit administrare.*

14 *Hæres grauatus dicitur dolosè alienasse, quando scientiam fideiussor habuit.*

15 *Et quando alienando potuit cogitare, se non futurum soluendo.*

16 *Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præcisæ quantitatis non constat.*

17 *Fructus post mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decursi ad quem spectent.*

DECISIO CX.

LAurentio, & aliis de Piordis, vti creditoribus q. Anastasij Coronæ ex causa fructuum Census, per ipsum impositi, & venditi 22. Martij 1607. Hortensiæ Pratæ de Piordiis petentibus immissionem in bonis q. Martini Coronæ, hæredis dicti Anastasij, nempè in vinea extra Portam Latinam, tertia parte officij Notariatus Curiæ Capitolinæ, & domo ad Diuum Marcum, hodie possessa per Petrum Paulum de Rosis; pro-
posito particulari dubio, DD. Negatiuè respon- 1
derunt non ex eo, quod actoribus non compe-
tat hypotheca super dictis bonis ad hæredem de-
bitoris spectantibus; quia etiam si regulariter ex
aditione hæreditatis; per quam hæres quasi con- 2
trahit cum creditoribus hæreditariis, oritur con-
tra ipsum sola actio personalis, *leg. penult. ff. de act.
& oblig.* cum aliis late à legat. per Franc. *decis. 13.
numero 7. cum sequentibus* nihilominus, quatenus 3
hæres adiuit sine beneficio inuentarij, & defun-
ctus expresse obligauit, prout hic, etiam bona
hæredum, super ipsis pariter competit hypothe-
ca, concurrentibus in id, cum potestate defuncti, 4
qui potuit etiam de bonis hæredis disponere, cum
voluntate ipsius hæredis, aut adeundo simplici-
ter, factum defuncti totaliter approbasse cense- 5
tur, iuxta punctuales decisiones, *In Romana Sal-
uiani domus, 27. Nouembris 1634. coram bon. me-
mor. Buccabella; Et Sancti Seuerini Dotis, seu Sal-
uiani, 4. Maij 1640. coram Reuerendissimo Deca-
no, apud* Zacch. *de obl. cameral. decis.* 187. *nume-
ro 25. & 26. & decis. 639. per totam* sed ex quo,
dicto Petro Paulo illorum moderno possessori de- 6
betur retentio, ex causa ex qua creditorum, quæ
anteriora, vel potiora sunt, nunquam impedium
immissio, vt respondit Rota, *coram Cardinali
Mantica decis. 69. n. 1.* & alibi passim.

Primo siquidem ipso credito dotali Mariæ Pro-
uidæ vxoris dicti Martini non obstante, quod vti
contractum 13. Octobris 1611. sit posterius cre-
dito actorum, quia super Vinea, & tertia parte
officij acquisiti à Martino viro, de anno 1653. 7
& sic post contractam hypothecam dotalem, mu-
lier præfertur omnibus creditoribus, expressam
hypothecam habentibus, per text. *in leg. in his
qui, 28. ff. de iure fisci* suffragantem etiam doti; 8
cum minora fisci priuilegia habeat, tradunt in
terminis Angel. *in leg. assiduis, n. 8. Cod. qui po-
tior. in pignor. habeant, & in lege 1. parte 2. n. 17.
ff. solut. matrimon.* Cancer. *variarum resolutionum,
tom. 1. cap. 9. n. 2.* Cardinalis Mantica *de tacitis,
libro 11. tit. 6. num. 23.* Vbi de magis communi,
& hanc opinionem, quicquid in contrarium sen-
tiunt allegati per Modernum Forolimien. *de pigno-
ribus, lib. 3. quæst. 88. per totam*, vti fauorabilem
doti secuta fuit Rota *in Romana Saluiani, 10. De-
cembris 1629. coram. Quipp. in recentior. decis. 328.
num. 19. cum sequentibus, part. 5.* Vbi pro ratione 9
considerat, quod lex inducens hypothecam ad fa-
uorem mulieris, citius operatur, quam hypothe-
ca ea inducta ab homine; gratis autem dicitur
Mariam de sua dote remansisse integraliter satisfa-
ctam: quia contrarium patet ex calculo de Ordi-
natione Rotæ extraiudicialiter facto.

Secundo etiam super domo, pro quodam Censu sortis principalis scutorum 200. impositi ab Anastasio communi debitore, anno 1604. & cesso eidem Mariæ translatiuè, & non extinctiuè *Summario, n. 5. & 6.* Cui non obstat, quod ipsa cessionem reportauerit, mediantibus pecuniis, ac bonis hæreditariis Martini; Quia ista fuerunt effecta ipsius propria, ob præcedentem illarum adiudicationem sibi factam à Iudice, & ad eius fauorem declarauit Rota *coram bon. me: Merlin. decis. 645. n. 11. versic. non obstat quod Maria.*

Tertio pro scutis 681. quæ à Maria, & successi-
uè à Stephano de Rosis verè persoluta probantur
Francisco Cotonæ, occasione annuæ præstationis
11 illi à Martino promissæ, *Summario n.* 10. Fran-
ciscum enim fuisse creditorem anteriorem, saltem
pro rata scutorum 60. annuorum, iustificatur ex
Instrumento promissionis celebrato decima
Ianuarij 1606. *dicto Summario num.* 8. & firmauit
Rota *in decis. Merlin.* 645. *sub. num.* 10. & quam-
uis informantes pro Petro Paulo, hac de causa
prætenderent retentionem pro scutis 1638. D. D.
pro dictis scutis 681. duntaxat illam ipsi compete-
re existimarunt; quia hæc solum quantitas perso-
luta probatur: aduertentes vlterius quod rata alio-
rum scutorum 10. annuorum eidem Francisco pro-
missa, non est anterior, sed posterior dum pro-
missa fuerit anno 1611. vt patet *in dicto Summa-
rio num.* 8. Quodque non sunt calculandi fructus
bonorum fideicommissi ad Sulpitiam Mariæ filiam
spectantis, quia prætenditur à Francisco hac de
causa percepti, quia *in Summario num.* 9. Adest
quoddam Mandatum de immittendo, eiusque exe-
cutio facta contra bona dictorum; ad instantiam
ipsius Francisci; sed quod fructus ex dictis bonis
perceperit, non apparet.

Quartò demum pro scutis 1400. occasione di-
ctæ alienationis factæ à Martino alterius domus,
& septem locorum Montium fideicommissorum,
eodem Summario n. 12. & 13. Tenetur namque
hæres grauatus reintegrare fideicommissum, &
12 pro huiusmodi reintegratione super eius bonis,
competit fideicommissariis hypotheca, si ille alie-
nauit dolosè, vt declarauit præcedens decisio. *In
Romana Saluiani* 28. *Iunij* 1641. Et responsum
fuit. *In Romana Fideicommissi, seu Saluiani* 26. *No-
uembris* 1650. *coram Reuerendissimo Domino meo
Decano*, §. *nihilque*, & *In Placentina Bonorum* 16.
Iunij, 1613. *coram R. P. D. meo Zarat. in fine*,
13 quæ non incipit à die alienationis, sed à die qua
cœpit administrare, vt pluribus aduersis auctorita-
tibus, firmauit Rota *in Tiburtina redditionis ratio-
nis*, 3. *Iunij* 1647. *coram. Reuerend. Patre Domi-
14 no meo Meltio*, §. *quia dum hypotheca*, dolosè
autem alienasse conuincitur, ex quo sciebat ad-
esse fideicommissum Bon mem. Merlin. *decis.* 844.
n. 6. *cum concordantibus allegatis in Romana fidei-
15 commissi de Mmis, prima Decembris* 1650. *coram
me*, §. *quia obiectum, cum sequentibus*, & fortius, si
cogitare potuisset, se postea euasurum non sol-
uendo, ex probatis per Ciriac. *contr.* 281. *n.* 32. &
16 *seq.* & licet huic partitæ addita fuerint alia scu-
ta 560. pro fructibus dictorum bonorum, pro eis
tamen non competit retentio, quia non constat
de perceptione illorum præcisè quantitatis, quæ
17 etiam probata non essent calculanda, nisi fructus
post mortem alienantis, maturati non decursi,
ipso viuente, ad eum spectabant, vt notant Do-
ctores *in leg. deducta*, § *qui fortè*, *ff. ad Trebell.*
Rota post Modern. Fotolutien. *de legitima*, *de-
cis.* 20. *num.* 12.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. *Iunij* 1655.

ARGVMENTVM.

Locator tenetur de leui solum culpa; non de leuissima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij administratione, &c.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ, habet executionem paratam.*

2 *Plures obligati non dicuntur inuicem fideiussores eiusdem summæ, nisi pro eadem persona, & eadem summa, apud eundem, eodem tempore; vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint.*

3 *Fideiussor non dicitur accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor.*

4 *Locator operarum de leuissima culpa non tenetur.*

Contrarium per text. in leg. si merces, §. calumniam, ff. locati, *num.* 6.

5 *Locatoris culpa abest, si omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset.*

7 *Superlatiuus quandoque pro positiuo ponitur in legibus.*

8 *Locator ex obligatione legali tenetur pro leui culpa, eo magis accedente eius promissione de diligenter administrando.*

9 *Verba*, diligenter administrando, *posita in instrumento locationis recipiunt interpretationem à subiecta materia, & natura locationis obligantis ad leuem tantum culpam.*

10 *Obligatio fideiussorum restringitur ad ea, quæ ratione officij persona ad illud assumpta facere tenebatur.*

11 *Obligatio fideiussoria non extenditur ad pertinentia, partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta.*

12 *Fideiussor officialis non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio, aliquam præstiterit errandi occasionem.*

13 *Aliud est delinquere in officio, aliud delinquere occasione officij.*

14 *Statuta non comprehendunt gesta ante eorum publicationem.*

15 *Ad Computista officium solùm spectat subducere rationes, & calculare.*

16 *Decisiones de stylo Rotæ supponendæ sunt.*

17 *Officialis Montis conuentus, post emanatas sententias, earumque consumatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ, euitare releuationem Monti debitam, sed sibi imputet, si tunc vocatus passus fuit Montem condemnari.*

18 *Locator, stante promissione de diligenter administrando, tenetur de leuissima culpa.*

19 *Verba* diligenter, & cum omni qua decet diligentia, *augent obligationem legalem, & obligant locatorem etiam ad leuissimam culpam.*

20 *Et*

20 *Et de ista leuissima culpa potest cum locatore pacisci.*

21 *Ad effectum, vt locator teneatur de leuissima culpa, non est necessaria illius indiuidualis expressio, sed satis est verbum vniuersale* omnem.

22 *In lata culpa dicitur esse, qui est negligens in arte, & officio suo.*

23 *Ignorantia iuris non excusat eum, qui facilè potuit consulere Peritos.*

24 *Consuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapsu inducta, demonstrat, quæ sint partes officij.*

25 *Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud, quod fieri est consuetum.*

26 *Fideiussor, qui accessit obligationi de administrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt officio, licet expressa non sint.*

27 *Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret.*

28 *Rota in respicientibus stylum, vel peritiam Mercaturæ, iudicium Mercatorum sequi solet, secus in dependentibus à dispositione iuris.*

DECISIO CXI.

MOns Pietatis Vrbis, per tres sententias conformes coactus iterum soluere Domino Duci Sancti Gemioi scuta 15000. quæ alias soluerat
Flaminio Razzanti, eo quod primam solutionem
fecerat, non seruata forma, & lege depositi,
nempè non habita fide, à Fonthia Notario, de
adimplemento conditionum in Instrumento census contentarum, culpa Petri Pauli Bonilli Computistæ, & Ratiocinatoris Montis, id euenisse asserens; agit executiuè pro sui releuatione contra
hæredes Pierotij Altouiti, & Ioannis Altouiti,
quorum primus in ipso Instrumento obligationis
Bonilli, pro eo ad fauorem Montis fideiussit, vsque ad summam scutorum 68. mille; alter per Instrumentum separatum eadem die pariter fideiussit vsque ad summam scutorum bis mille; Et examinato hodie articulo, An sit relaxandum mandatum, pro summa, & contra quæ bona; Rota
censuit esse relaxandum pro scutis bis mille, contra bona hæreditatia Pierotij, & pro aliis scutis
bis mille, contra bona hæreditaria Ioannis;
1 Nam vtriusque obligatio pro dictis summis apertissima est in forma Cameræ; habetque propterea executionem paratam, Zacch. *de Obligatione Camerali, quæst* 2. *n*. 5. Cumque non modo fideiusserint simul, & semel in eodem instrumento pro vna summa, sed per diuersa instrumenta,
nulla facta mentione in primo, de fideiussione facienda ab alio, nec in secundo de facta à primo;
2 & summo promissa duplicationem reciperet, non
censentur inuicem confideiussores eiusdem summæ, tales enim non sunt, nisi qui pro eadem
persona, & pro eadem summa apud eundem, eodem tempore, vel saltem contemplatione mutui
periculi, fideiusserunt. Gottifred. *In lege, si à Titio*, 43. *ff de fideiussoribus*. Valenz. *consilio* 9. *n*. 42.
& 43. Vinceonus de Franchis, *decision*, 55. *n*. 10.
& 11. Rota *decis*. 617. *n*. 5. *& seqq*. Vbi in specie
dicitur, non dici fideiussiones accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab Initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, *part*. 5. *recentior*.

Quod verò contra fideiussores commissa fuerit
stipulatio, pendet à duplici inspectione videlicet,
an solutioni, vt supra factæ Razzanti causam dederit culpa Bonilli, ex qua ille possit conueniri;
& quatenus possit, an ad hunc casum obligatio
fideiussorum porrigatur. Primum negabant informantes pro hæredibus Altouitis, vel quia solutio
legitimè facta fuerit, & nulla ne dum Bonillo,
sed nec ipsi Monti culpa tribui valeat; vel si quæ
Bonilli interuenisset, leuissima ad summum esset, 4
de qua locator operarum, qualis ille erat, non
tenetur: nam licet text. *in lege si merces*, § *calumniam*, *ff. locat.* locatoris culpam abesse de- 5
claret, si omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset: Vnde aliquibus visum est, locatorem teneri de leuissima, quam
significare solet superlatiuum illud, *diligentissimus*, 6
tamen iuxta magis communem opinionem superlatiuum vsurpari hic debet regulariter pro positi- 7
uo: & sic pro leui culpa, vt aduertit Glossa, *in
dicto* §. *qui columnam, verbo, diligentissimus*, quam
sequitur ibidem Salycetus *num* 8 Baldus, *in lege,
in iudicio, num* 4 *&* 5. *Cod. locat.* Mysingerius *in*
§. *qui pro vsu*, *n*. 2. *versiculo diligentissimus, Institution. eodem tit.* Piccard. *ibidem*, *n*. 4 *&* 5. Azzo,
in summa, Cod in rubric. de locat. & conduct.
n. 15. Azorius *Institut. moral. part*. 3. *lib*. 17. *cap*. 7.
in princip. Molin. *de iustit. & iur. tom*. 2. *disp*. 494.
num. 4. *versic. item*, vbi per plures rationes latissimè id comprobat Gratian. *cap*. 94. *num*. 24. Caualcan. *decis*. 37. *n*. 12. *&* 13. *n*. 25. *&* 22. *part*. 1.
Rota *in Bononien. Mercium* 26 *Maij prox*. §. *neque, coram R. P. D. meo Priolo*; & Sicuti id proce- 8
dit quandò Locator tenetur solum obligatione le- 9
gali, ita accedente etiam eius promissione de diligenter administrando, quia verbum diligenter
recipit interpretationem à subiecta materia, &
natura Locatoris non obligantis nisi ad leuem culpam, vt notat Add. *ad* Dec. *cons*. 274. *littera A*.
Rimin. Iun. *consil*. 791. *num*. 31. *& tribus sequentibus*, Gozzadin. *consil*. 63. *n*. 20. Fulgos. *cons*. 195
sub num. 2.

Alterum, quia fideiussorum obligatio restrin- 10
gitur ad ea, quæ ratione officij Computistæ Bonillus ad illud assumptus, facere tenebatur, Albertie. *in leg. fideiussores, num*. 2. *ff. de fideiussor.* Marsil. *in rubric. ff. eodem tit. n*. 208. *& in leg. final.
n*. 167. *ff. de iurisd omn. Iudic.* Bald. *cons* 142 *n*. 5.
versiculo quinimo, lib 5. Petrus de Vbaldis *de duobus fratribus, part*. 8. *quæst* 40 *n*. 41. *versic*. 2. *quia
fideiussor.* Giurb. *decis* 88. *n*. 8. Rut. *decis*. 156. *n*. 7.
parte 5. *recentior.* Itavt fideiussoria obligatio non 11
extendatur ad pertinentia partim ad officium
Computistæ, partim ad aliud, vel per accidens
cum eodem officio coniuncta Bald. *dict. consil*.
142. *n*. 1. *versiculo, & ideo, lib*. 5. Dec. *consil*. 507.
n. 4. *& sequentibus*, etiam si officium, pro quo fuit 12
præstita fideiussio aliquam præstitisset errandi occasionem, Giouagn. *respons*. 43 *num*. 44 *&* 45. vbi 13
ait quod differt delinquere in officio, & delinquere causa officij, libro primo; error autem de quo
Bonillus redarguitur, eo quod non habita fide à
Notario de conditionibus, ideoque non seruata
lege depositi, mandauerit Capserio Montis, vt
soluat Razzanti, aut non adest, quia Bonillo exhibita fuit fides Notarij de adimplemento conditionum, neque eam Iuris Consultorum mensura debebat metiri; aut non versatur circa officium Computistæ, & quod (circumscripto Statuto Montis, 14
longè

14 longè post fideiussionem condito, & propterea
eam non comprehendente, ad text. *in lege tertia,
C. de legibus*, Menoch. *de arbitr. cas.* 185 *num.* 1. *&*
15 *per tot.* remissiuè) non spectat nisi subducere ra-
tiones, & calculare; non autem discernere an con-
ditiones fuerint adimpletæ, & mandata Capserio
dirigere. Bart. *in leg. Instar, num* 9. *C. de error. calc.*
Ciriac. *controuers.* 202. *numero* 67. Thomas *decis.
March.* 1. *num.* 4.

Sed quoad primum, responsum fuit, hodie, non
posse in dubium reuocari culpam Montis, eiusque
Ministri. Cum ea canonizata fuit in duabus deci-
sionibus, *sub die* 8. *Martij, &* 21. *Iunij* 1641. *coram
Reuerendiss. Domino meo Decano* inter Montem, &
16 Dominum Ducem Sancti Gemini, editis ipso etiam
Bonillo citato, quæ decisiones iuxta stylum huius
Sacri Tribunalis supponendæ sunt; nec post ema-
natas sententias, earumque consumatam executio-
nem potest Bonillus prætextu illarum iniustitiæ,
17 euitare releuationem debitam Monti, sed sibi im-
putet, si tunc vocatus, passus fuit Montem con-
demnari, Gloss. *in leg. si dictum, § si præsenti, verb.
posset, ff. de euict. & leg.* 2. *Cod. de sentent. & Inter-
loc. omn. Iudic. & in leg. final. §. primo, sub num* 5.
vers nam qui semel, ff. de vsur. rei iudic. Alex. *in le-
ge secunda, §. voluntatem, num.* 15. *ff. solut. matrim.*
Decian. *consil* 69. *num.* 17. *lib* 4 Rot. *decis.* 395. *n.* 15.
part. 4 *tom.* 2 *recentior. & in Mediolanen. bonorum*
26. *Iunij* 1647. *§. non obstat, coram Me.*

18 Eandemque culpam (esto leuissima esset) suf-
ficere ad condemnandum locatorem, sentiebant
aliqui ex Dominis, stante expressa promissione Bo-
nilli, nedum de administrando diligenter, in qui-
19 bus terminis loquuntur. Rimin. Iun. & alij supra
ea aduerso allegati; Sed vlterius cum omni dili-
gentia ibi: *officium*, &c. *diligenter, & cum omni,
qua decet diligentia*, iuncto præsertim signo vni-
uersali, *Omni*, ne otiosa sit, augere debet obliga-
tionem legalem, & obligare etiam ad leuissimam
culpam Ioan Harprech. *& in §. Conductor autem,
num.* 11. *in fin.* vbi loquitur in puncto, de eo, qui
diligentiam promisit, *& num.* 20. vbi de promissio-
ne cum signo vniuersali, *& num.* 32. *& sequentibus,
Inst. locat. & in §.* 15 qui sequitur, *num.* 21. *in fine
Instit. de mandato* Gabr. *cons.* 169 *num.* 29. *lib.* 2. De-
cian. *consil.* 274 *num* 3. *versic & à fortiori, & versic.
& magis diligens*, Neguz. *quæst.* 192. *sub num* 1. *ver-
sic. hoc tamen, & num.* 2. *& quarto fuit.* Menoch.
consil. 1114. *num.* 4. *& seqq* de qua certum est posse
20 cum locatore pacisci, Azor. *Instit. moral. part.* 3.
lib. 8. *cap.* 7. *in princip.* Post amol. *cons.* 143. *num.* 16.
21 *&* 18. Becc. *consil.* 94. *num.* 34 *&* 35 qui in fortio-
ribus terminis firmant non esse ad hunc effectum
necessariam indiuiduam expressionem; sed satis
esse verbum vniuersale, *Omnem.*

Sed in casu nostro, leuissima dici non potest, &
leniori imo etiam latam esse, firmatum fuit in su-
pra citata decisione *coram Reuerendiss. Domino meo
Decano* 8 *Martij* 1641. *§ nec dicatur, in fine*, ibi,
*vnde Ministri Montis debebant perquirere an illa
essent apta adimplere conditiones requisitas in instru
mento & propter huiusmodi omissionem non possunt*
22 *excusari a negligentia*, ac in §. *sequ.* ibi, *& in lata
culpa dicitur esse, qui est negligens in arte, & officio
suo*; Estque aduertendum quod hæc verba deci-
sionis diriguntur præcipuè ad Bonillum, qui man-
dauit Capserio, vt solueret; nam Capserius tene-
batur obedire mandato, solusque Bonillus peccauit
mandando solui, non adimplens prius Conditio-
nibus, & sibi non exhibita fide Notarij Fonthiæ,
de conditionibus adimpletis, prout fuerat in de-
posito promissum, nihil suffragante fide Notarij
de exhibitione instrumentorum, quia lex depositi
non loquitur de fide exhibitionis, sed adimple-
mento conditionum, ibi, *sempre che dal medesimo
Notaro ci sar à fatta fede, che siano state adempite
le conditioni contenute, &c.* & facile erat Bonillo,
si fidem diligenter legisset, agnoscere eam huius- 23
modi an esset; cumque facile posset consulere pe-
ritos, nec ignorantia iuris eum excusat, Menoch.
consil. 35. *num.* 23. 24. Odd. *de restit. in integrum,
quæst.* 10. *art.* 8. *num.* 59. *&* 60. Ciriac. *controu.* 128.
num. 114. *& seq.*

Quo ad secundum, ponderarunt Domini, quod
Bonillus, nè dum fuit deputatus in Computistam,
sed etiam in Ratiocinatorem Depositorum Mon-
tis, & ad hæc officia spectare, mandata de soluen-
do, Capserio dare, siue deposita fuerint libera, siue
conditionata, & consequenter conditionis imple-
mentum antea scrutari, satis colligi ex pluribus
mandatis in vtraque depositorum specie factis, ab
antecessoribus Bonilli, & signanter ab eo in cuius
locum Bonillus assumptus est, & ab eodem Bonil-
lo; consuetudo enim quæ ex tribus etiam actibus 24
iuncto decennis lapsu inducitur; demonstrat, quæ
sunt partes officij Ratiocinatoris, & Bonillus sim-
pliciter in Ratiocinatorem deputatus explere ra-
tione officij debet ea, quæ ipsi officio incumbunt;
vel ex speciali prouisione, vel ex consuetudine, vt
per Purpur. *consil.* 306. *num.* 29. Mozz. *de contract.
titul. de mandat. rubric. de naturalibus mand num* 18.
& 19. Surd. *decis* 223. *num.* 12. *&* 14 Arias de Me-
sa. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 45 *n.* 3. *in fin.* & in ter-
minis locationis, Caualc. *decis.* 44. *num.* 76 *versic.
nisi esset consuetudo, part.* 2. aliisque relatis à Mo-
dern. Lucano *in Pragmatica Regn. Neapol. prag-
mat. de locat. & conduct. Collectanea secunda, num.* 57.
fol. 321. & magis in specie quod dicatur in culpa,
officialis, qui non facit illud, quod consuetum est 25
fieri, & è conuerso, tradit Bart. *in leg. si pignorare,
§ vlt num.* 1. *ff pignorat. act.* Bald. *in leg. si penes, in
fine, C. deposit.* Aym. *cons.* 145. *num.* 12. Roland.
consil. 58. *num.* 19 *lib.* 4. Guttierez *pract. quæst lib.* 3.
quæst. 29. *num.* 22. Arias de Mesa *dict. cap.* 45 *sub n* 3.
versic. & ideo, Ioseph. Ludouic. *decis. Perus.* 62. *n.* 14.

Quapropter fideiussores, qui accesserunt obli- 26
gationi Bonilli de officio administrando diligen-
ter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis,
quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt of-
ficio, licet expressa non fuerint. Bart. *in leg. Lucius*
47. *§. Paulus in princip. versic. in eo, quod dicit, ff.
administrat. Tutor.* Henrig. *de fideiussorib. cap.* 24.
num. 277. *& seq.* Maur. *eodem tractatu, sect.* 5. *cap.* 2.
num. 79. *fol. mihi*, 313. eo magis, qui à Ioannes al-
ter ex fideiussoribus bene sciebat hanc consuetu-
dinem cum dicto anno 1601. die 11. Iulij fecisset
quietantiam nomine Vrsolinæ Trombettæ, pecu-
niarum ei solutarum à Capserio, vigore mandati
facti à Computista antecessore Bonilli, & quate-
nus Bonillus excessisset fines officij, isto etiam casu
competit actio ex contractu locationis, cum fide-
iussores accesserunt, *l. præterea, & l. seq. l. fin. ff.
mand.* Picard. *in §. is qui exequit. num.* 2. *&* 3. *In-
stit. de mandato.*

Et ita decisum vtraque parte informante, non 27
obstante contrario iudicio Mercatorum, quod Ro-
ta in respicientibus stylum, vel peritiam mercatu-
ræ; non tamen in dependentibus à dispositione
iuris,

iuris, qualia sunt, ista sequi solet, vt, & aliis allegatis, fuit dictum in Romana Cambij, 17. *Februarij 1642. §. ad secundum, in fine, coram Me.*

R.P.D. Celso.

Romana Pecuniaria.

Luna 5. Iulij 1655.

ARGVMENTVM.

De Apocha non habente requisita l. scripturas, C. *qui potior.* Nouatur debitum per creationem nouæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.

SVMMARIVM.

1 *Creditor quis apparet ex instrumentis in actis productis.*

2 *Obligatio de restituendo prioribus, & potioribus semper exequi potest contra obligatos, quando constat de prioritate, & potioritate; & in instrumentis productis obligatio Cameralis reperitur.*

3 *Clausula* Ad omne mandatum Domini, *operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac, si nunquam consignata fuissent.*

4 *Clausula* Si quid exequendum, *stante validitate, & iustitia mandati, non vulnerat obligationem Cameralem, sed proceditur ad vlteriorem executionem.*

5 *Apocha priuata, carens requisitis* l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. *non probat.*

6 *Nouatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in secundam.*

7 *Solutio referri debet ad causam expressam.*

8 *Pecunia si est in obligatione, illa venit restituenda, non autem quantitas.*

9 *Pecunia debetur loco rei, si ipsa res præstari non potest.*

DECISIO CXII.

IO. Baptista, & alij de Scotis, quibus ex pretio Vallis Montanæ consignata fuerunt scut. 28000. monetæ sub obligatione de restituendo Prioribus, & Potioribus creditoribus DD. de Sfortiis, & ad omne mandatum cuiusuis Iudicis, compulsati ab anterioribus. Coacti fuerint dictas pecunias restituere, egerunt pro eorum reintegratione contra Philippum hæredem Octauij Costæ, qui ex eodem pretio scut. 4500. receperat sub simili obligatione de restituendo. Et quia ab A. C. mandatum executiuum reportarunt, dubitaui an illud esset exequendum? Et DD. affirmatiuè responderunt; Nam cum Scotti
1 ex Instrumentis in actis productis appareant creditores de anno 1618. 19. 20. 22. 23. & 26. Costa vero de anno 1627. rectè fuit contra ipsum
relaxatum mandatum vigore prædictæ obligatio-
2 nis, vt probat Mancin. *decis.* 45. *num.* 16. & 17. & firmauit Rota coram Seraph. *decis.* 1396. *numero* 1. & *seq. In Romana anterioritatis, penes Zacch. de oblig. Cam. dec.* 135. *num.* 1. & *in Romana Pecuniaria* 7. *Maij* 1649. *confirmata* 27. *Maij* 1650. *coram Me.* In quibus decisionibus, & præsertim in prima, ponderata fuit clausula, *ad om-*
3 *ne mandatum Domini*, quæ operatur, vt pecuniæ
dicantur extare perinde, ac si nunquam consignata fuissent, quod prius dictum fuerat in *decis.* 114. *n.* 6. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* & *In Romana Saluiani de*
Casalibus coram R.P.D. meo Cerro, penes eundem 4
Zacch. *d.* 189 *num.* 35. Quamuis signatura rescripserit cum clausula, *Si quid exequendum*, quia stante validitate, & iustitia mandati, dictum rescriptum non vulnerat obligationem Cameralem, sed proceditur ad vlteriorem executionem, Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 12 *n.* 4. & *apud* Cenc. *de Cens. d.* 384 *n.* 1. & 2. cum aliis adductis per Gra-
tian. cap. 968. *n.* 1. & *seq.* 5

Prætensio vero quod Octauius sit Cessionarius Abraham Hæbrei creditoris Apochæ priuatæ de
anno 1614. parum releuat ad hunc effectum; Tum 6
quia dicta Apocha non habet requisita *l. scriptur. C. qui potior in pign. hab.* Castal. *dec.* 491. *n.* 2. Buratt. *d.* 14. *n.* 36. Imo fuit nouata per solidationem, & creationem nouæ partitæ de anno 1627. per quam extincta fuit origo debiti antecedentis, & sublata obligatio procedens *l. nouat.* & *post.* Rebuff. *ad Constit. regulares, tom.* 2. *tit. de mercat. vend. art.* 9. *glos.* 20. *n.* 1. & *seq.* tradit Gratian. *c.* 273. *n.* 53 Rota *in recent dec.* 150. *n.* 19 & *seq. par.* 5. Tum etiam, quia idem Octauius non recepit scuta 4500. in dictam causam, sed ad computum scutorum 10065. alterius mutuatorum bon. me. D. Duci Alexandro sub die 29. Martij 1627. vt apparet ex ordine cuius vigore exegit ibi: *Saranno contenti pagare al Sig. Ottauio à buon conto di sorte principale di scut.* 10065. *di prestito fatto al Sig. Duca Alessandro nostro Padre, come per gli atti del Belgio* 29. *Marzo* 1627. & ideo cum causa fuerit expressa, in illam, & non aliam solutio referri debet,
l. 1 *ff de sol* Rota *d.* 293. *n.* 5. *p.* 5. *recent.* & *In Ro-* 7
mana, seu Veliterna restitutionis dotis 17. *Decembris coram R.P.D. meo Bicchio.*

Non obstat, quod idem Octauius sit debitor speciei, non autem quantitatis, ex quo dicta scut. 4500. inuestiuerit in locis Montium, eaque vinculauerit loco cautionis, & pro adimplemento contentorum in Chirographo venditionis Vallis Montanæ; Nam cum ipse receperit à DD. de
Sfortiis pecuniam, non loca Montium; illaque 8
restituere promiserit, pecunia, quæ est in obligatione, venit restituenda, non obstante prætenso inuestimento, vt dixit Rota in *Romana locorum Montium* 17 *Nouembris* 1637. *coram Pirouane, & firmatum fuit pro iisdem de Scottis in Vrbevetana Censûs* 6. *Iulij* 1640. *coram Reuerendiss. Terracinen.*

Præsertim cum ex *Summario sub n.* 5. constet huiusmodi loca fuisse alienata per eundem Octauium; Itavt hæres ipsius illa amplius præstare non potuit, quo casu teneri soluere pecuniam, probat
Text. in *l.* 1. *ff. de penu legat. l. si quis* 57. *ff. de solut.* 9
l. cum fine 19. & *l. si penum.* 24. *ff. quando dies leg. cedat*, Barz. *dec.* 84. *n.* 7. & *seq.* Rota coram Durano *Decis.* 47. *n.* 1. & 2.

Ex quibus pro exequutione mandati responsum fuit, informantibus tantum fratribus de Scottis, altera parte pluries, & pluries citata, &c.

R.P.D

R. P. D. Celso.

Romana Mercium.

Luna 28. Iunij 1655.

ARGVMENTVM.

Potest creditor agere contra debitorem sui debitoris; & si adsit obligatio Cameralis, etiam non præmissa primi debitoris excussione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut interesse, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non prorogationem fatalium, remanet deserta, & transit in iudicatum.*

2 *Paria sunt, non appellare, & debito tempore appellationem non prosequi.*

3 *Creditor bene potest agere contra debitores sui debitoris, etiam non facta excussione, attenta obligatione Camerali.*

4 *Creditum probatur ex publico instrumento.*
Vel ex Apocha, trino teste munita, num. 5.

5 *Contra venditorem agi potest, vel pro rei venditæ consignatione, vel pro pretij restitutione.*

6 *Re per venditorem non tradita, potest emptor repetere pretium, non vt pretium, sed vt interesse, sicut re euicta.*

7 *Solutio si fuerit promissa intuitu alicuius rei, debet seruari ordo, vt res prius traditur, & postea solutio fiat.*

8 *Ex duobus contrauenientibus, attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus secundi est in consideratione habendus.*

DECISIO CXIII.

LVdouicus Pompilius creditor Caroli Tarditi in scutis, 3000. monetæ obtinuit per sententiam condemnari hæredes Io. Andreæ Rotigni, vti debitores sui debitoris, ad soluendum sibi scuta 500. Et quia ab anno 1641. quo fuit inter-
1 posita appellatio, nihil fuit gestum, minusque prorogata fatalia, remansit deserta, & sententia transiuit in iudicatum, *Auth. hodie, C. de appellat. Clem. si appellationem, & Clem. sicut, eodem tit.* Rot. *decis.* 233. *num.* 2. 3. *par.* 7. *recent. & in Caietana Bonorum 3. Decembris 1646. coram R.P. D. Cerro.*

2 Paria enim sunt non appellare, & debito tempore appellationem non prosequi, vt est text. *in l. final. §. illud etiam, C. de tempor. app.* & dixit Rota *in Aquilana Iurispatronatus 4. Iunij 1646. coram Eminentiss. Card. Corrado.*

Executio vero dictæ rei iudicatæ nulla diei nequit ex eo, quod Rotigni non sint debitores Pom-
3 pilij, sed tantum Caroli Antonij Tarditi; Nam cum Pompilius sit creditor eiusdem Tarditi, bene potuit agere contra Rotignos tanquam debitores sui debitoris, etiam non facta executione, attenta oblig. Cam. ad Tex. *in l. nomen, vbi DD. C. quæ res pign. oblig. poss.* Rota post Zacch. *de oblig. Cam. dec. 7. n. 1. & dec. 190. n. 14. & 15.* coram Merlino *decis.* 189. *n.* 4. cum aliis per Add. ad Burat. *decis.* 793. *n.* 10.

Minus de Creditis dubitari potest; Siquidem
creditum Pompilij contra Tarditum resultat ex 4
instrumento publico sub die 12. Februarij 1639. *vt in Summario num.* 1. Et creditum Tarditi aduer-
sus Rotignos ex Apoca sub die prima Apri- 5
lis 1640. Ab iisdem subscripta, & trino teste munita, in qua fatentur habuisse scuta sex: & occasione illarum promiserunt intra quatuor menses consignare merces conuentas cum iuramento, & obligatione Camerali, vt latius *in Summario num.* 2. Vnde cum nec tempore conuento, nec postea dictas merces consignauerint, minusque pecunias receptas soluerint, merito ad illarum consigna-
tionem, & in defectum consignationis, ac pe- 6
cuniarum restitutionem, fuerunt condemnati, vt firmat Bald. *in l. si traditio n. 7. Cod. de act. empt.* Vbi
quod re non tradita potest emptor repetere pre- 7
tium, non vt pretium, sed vt interesse, sicut re euicta, *Ruin. consil.* 141. *num.* 9. *vers. nec obstant allegata in contrarium, lib.* 1. cum adductis per Gratian. *discept. for. cap.* 701. *num.* 1. *& seq.* & dixit Rot. *coram Buratto decis.* 819. *num* 1. *& in recent. decis.* 322. *n.* 2. *par.* 5.

Nec possunt Rotigni iuuari exceptione non implementi, sub prætextu, quod Tarditus non soluerit alia scuta 500. prout promiserat; Nam cum illa non essent soluenda, nisi post tres menses à die consignationis mercium, & dictæ merces nunquam consignatæ fuerint, vtique Tardi-
tus nullo modo tenebatur implere; Nec obstat 8
etiam huiusmodi exceptio, quia ordo prius seruari debet, iuxta ea, quæ notat Bald. in *l. 1. n.* 22. *vers. cum enim primum, C. de vsur & fruct. legat.* Rot. *decis.* 139. *num.* 2. *& seq. post* Zacch. *de obligat. cam. & in recent. decis.* 90. *num.* 13. *part.* 4. *tom.* 2. *& Decis.* 136. *eodem. numero part.* 5. Et regulare est, quod ex duobus contrauenientibus attenditur tantummodo contrauentio primi, nec defectus secundi est habendus in consideratione, vt docet Mathesilan. *singul.* 10. Bald. *in l. cum proponas* 22. *n.* 1. *Cod. de pact.* & dixit Rota *decis.* 86. *n.* 15. *par.* 4. *diuers.*

Et ita altera parte tantum informante, &c.

R.P.D. Celso.

Anconitana Manoæ.

Mercurij 22. Martij 1656.

ARGVMENTVM.

Instrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis satisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.

SVMMARIVM.

1 *Creditum probatur ex instrumento publico, quod indubitatam, & manifestam probationem facit.*
Et ex confessione partis in instrumento edita, num. 2.

3 *Instrumenta obligatione Camerali vallata paratam executionem habent.*
Et non solum in Tribunali A. C. sed etiam in Rota, quando illa procedit cum facultatibus A. C. ei in commissione communicatis, num. 4.

5 Creditor

5 *Creditor accipiens à suo debitore rem æquiualentem satisfactioni sui crediti, præsumitur satisfactus, donec contrarium plene, & concludenter probatur.*

6 *Creditor, si vendat rem à suo debitore acceptam, & concludenter non probet quid ex tota re retractum fuerit, tunc intrat præsumptio, vt ipsa res sufficiens fuerit pro satisfactione debiti.*

7 *Datum ob causam, causa sequuta, cessat repetitio.*

8 *Partita relata ad debitum vnius negotiationis; non sunt trahenda ad diuersum negotium.*

9 *Quietantia semper præsumitur reportata à soluente.*

Et sine quietantia non est verisimilis solutio, maxime quando summa soluta est notabilis, numero 10.

11 *Deponenti de proprio interesse, & de se exonerando non creditur, & n.* 14.

12 *Solutio præsumitur in causam debitam, dum nil aliud fuit expressum.*

13 *Diuersitas temporis, & ordinis arguit diuersitatem rei.*

15 *Debitor soluens alteri de ordine creditoris liberatur.*

16 *Exceptiones turbidæ non debent admitti pro retardatione obligationis Cameralis.*

17 *Relatio extraiudicalis Periti non valet.*

Item quando est erronea, num. 18.

DECISIO CXIV.

DVm instarent sorores de Fanis hæredes Marini Fani pro relaxatione mandati in summa ducat. 2172. monetæ Neapolitanæ; occasione pretij controuersæ Mannæ contra illos de Petrobellis, Rota constat sub die 21. Iunij 1649. relaxandum esse mandatum pro scut. 900. tantum, relicto in suspenso residuo, ad effectum, vt super eo melius rei veritas discuti, ac haberi posset, solutis per Petrobellos dictis scut. 950. Eædem sorores obtinuerunt sub die 23.......1651. disputari dubium super residuo sed eo non resoluto, ordinatum fuit, vt eligeretur extraiudicialiter peritus, quo electo, & facta per eum relatione, repropoſita fuit causa, & resolutum coram R. P. D. Bichio bon. me. mandatum esse relaxandum pro aliis scut. 1272. eiusdem monetæ. Quod est residuum dictæ summæ in suspenso relictæ. At quia idem R. P. D. Bichius mor-
1 te præuentus decisionem extendere non potuit, in eius locum ego subrogatus illam edidi.

Fundamentum resolutionis fuit. Quia creditum illorum de Fanis in dicta summa prouenieus ex capitali Mannæ per Fannos transmissæ, vsque de anno 1613. è Ciuitate Neapolis ad Ciuitatem Anconæ, hæredibus Pauli Petrobelli apparet omninò clarum, & liquidum, tùm ex publicis Instrumentis, quæ indubitatam, ac manifestam faciunt probatinnem, *l. quoties in fine, C. de de Iudic. l. cum precib. de probat. l. mancipat. C. de fid. Instr. Bald. in l. Interest. 22. num. 2. C. de solut. Rota coram Canalerio, decis.* 282. *num.* 4. *coram* Burat. *decis.* 540. *n.* 4. *& in Vrbinaten. Salarij* 26. *Iuny* 1652. *coram R.*
2 *P. D. meo Zarate.* Tùm ex propria DD. de Petrobellis confessione, emissa in publico Instrumento, in quo fassi sunt dictam mannam recepisse, illiusque pretium ascendisse ad dicta scut. 2172. *l. cum te, la seconda, Cod. de transact. l. generaliter, la* 15. *Cod. de non num. pecun. cap. per tuas il primo, de probat.*

cum aliis in *Regien pensionis* 1. *Iunij* 1653. §. *penul-*
timo coram Merlino. Et cum dicta iura sint obliga- 3
tione Camerali vallata, habent executionem paratam. Galles. *de oblig. Camer. quæst.* 2. *sub num.* 8. *vers. nempè*, Rota *coram Durano, decis.* 112. *num.* 2. *in recent. decis.* 415. *num.* 3. *& decis.* 620. *num.* 1.
vers. satis enim parte 1. Et non solum in Tribu- 4
nali A. C. sed etiam in Rota, quando (prout hic) illa procedit cum facultatibus A. C. ei communicatis in commissione Rota coram Cassadoro *decis* 8. *de rescript.* & post Zacch. *de Oblig. Cameral. dec.* 12. *num.* 4. *&* 5.

Neque huiusmodi exequutionem retardare valent nonnullæ prætensæ partitæ solutionum à Petrobellis factarum. Quia prima scut. 120. pro pretio pannorum venditorum Marino Fano, remanet compensata cum scut. 147. quæ vice versa Petrobelli retraxerunt ex libris 500. Mannæ sibi ab eodem Marino traditæ ad effectum vendendi, & de eius pretio sibi satisfaciendi, vt respondit decisio in hac causa emanata *sub die* 21. *Iunij* 1649. *coram Eminentissimo Domino Cardinali Corrado*, §. *quia non resultat.*

Secunda partita consistens in scut. 800. per Petrobellum traditis in duabus vicibus Marino Fa-
no, nec pariter visa attendenda; quia in illius ex- 5
tinctionem recepit Petrobellus alias libras 1100. Mannæ, quæ cum æquiualerent satisfactioni eius crediti, intrat præsumptio satisfactionis, donec contrarium plenè, & concludenter probetur, iuxta Gloss. *in l.* 1. *in verbo, redigere, C. de pignor.* Ias. *Inst. de action. in princ. n* 94. Paris. *cons.* 50. *n.* 28. *vol.* 1. Surd. *dec.* 49. *n.* 16. *versic. benè verum est.*

Neque talis præsumptio excluditur ex eo, quod per quoddam assertum calculum hodie probatum remanere dicatur Petrobellū non retraxisse ex di-
cta Manna maiorem summam scu. 348. Quia dicta 6
scuta fuerunt tantum pars pretij Mannæ venditæ, & ita dum non exhibentur rationes, & concludentius non probatur quid ex tota Manna retractum fuit, semper viget præsumptio, vt Manna sufficiens fuerit pro satisfactione d. debiti, Negus. *de pign. in secundo membro*, 3 *p. princ. n.* 37. *versic. Adde tamen in prædictis.*

Tertia partita scutorum 1200. habita per Marinum Fanum, ad effectum illa erogandi in emptione olei, euanescit eo ipso, quod per Instrumentum stipulatum sub 28. Aprilis 1614. iustificatum remanet, oleum emptum fuisse, illudque consignatum vnà cum aliis mercibus Petrobellis transmissis, in totum ascenden. ad scut. 1675. & b. 31. datum enim
ob causam, causa secuta cessat repetitio, *leg.* 1. *& tot.* 7
tit. de condit. causa dotata.

Quarta partita scutorum 800. rectè fuit. *In eadem decis. Eminentiss. D. Card. Corradi*, reiecta ex quo apparet, quod litteræ Cambij continentes dictam summam, & quæ erant directæ Andreæ Bonello Mercatori Neapolitano non fuerunt per eum acceptatæ, sed reiectæ, vnde etiam peritus agnoscens hanc veritatem, nec minus ipse in suo calculo hanc partitam retulit.

Quo verò ad alias sex partitas, super quibus Rota reseruauit particulariter videre, vltra quod semper viget responsio data in dicta decisione Eminentissimi Cardinalis Corradi, vt scilicet tanquam respicientes alias causas, quæ in aliis rationibus initis cum Petrobellis relatæ fuerunt ad debitum Marini, propterea non sint trahendæ ad hoc diuersum negotium Mannæ, contra intentionē Partium,

Z volen

volentium illud à cæteris computis esse distinctum;
nihilominus & singulariter discussæ nullius appar-
uerunt releuantiæ pro retardanda exequutione
obligationis Cameralis. Prima enim scut. 637.de-
ducta ex quibusdam assignatis litteris Cambij di-
rectis Balbis, & Frisonis Mercatoribus Neapolita-
nis non suffragatur. Quia non probatur, quod di-
ctæ litteræ fuerint effectuatæ mediante actuali so-
lutione,quæ si reuera secuta fuisset, de illa consta-
ret per quietantiam fieri solitam ab iis, qui pecu-
9 nias recipiunt: Quietantia enim præsumitur sem-
per reportata à soluente. Rota coram S.mem.Gre-
10 gor.XV.*dec.253.num.1.*& sine quietantiis non est
verisimilis solutio, maximè, quando (provt hic)
summa soluta, est notabilis Rot.*coram eod.S.mem.*
Gregor XV dec 188.*n.*3.

Neque ad id suffragantur Epistolæ Mercatorum
responsiuæ illis Petrobelli in quibus dicunt, sol-
11 uisse pecunias Marino Fano. Nam ex quo agitur
de proprio illorum interesse, ac de se exonerando
illis non creditur.*leg omnib.C.de testibus*,Batt.*in l.*
deferre, post med. vers. exemplum, ff. de iure fisc.
Castr.*cons* 301.*in fin.* Gratian. *discept. for. capit.*
727.*num* 8.

Alia partita scutorum 290. solutorum in tot
Cecchinis Donato Borello non est referenda in
debitum illorum de Fanis. Quia in eorum compu-
12 tum constat fuisse ab eodem Borello consignatas
de ordine Fani sex capsas Mannæ, de quibus dum
nulla redditur ratio, solutio censetur facta in cau-
sam dictæ Mannæ, & non alterius rei, Rota *cor.S.*
*mem.Gregor XV.dec.*62.*n* 9.*&* 10. *Decis.* 468.*n.*8.
*& Dec.*611.*n.*2.*&* 3.

Neque subsistit prætensio, vt dictæ sex capsæ
Mannæ fuerint comprehensæ in consignatione di-
ctarum librar. 9000. Quia in instrumento constat
vnica vice consignatas fuisse dictas libras 9000.
vnde non potest in eis computari alia quantitas da-
ta diuerso tempore, & cum diuerso ordine; nem-
pè prima cum ordine illam transmittendi Vene-
tias, seu Pisas; Secunda verò liberè,& absque vl-
13 lo ordine missa fuit. huiusmodi autem temporis,
& ordinis diuersitas arguit diuersitatem rei, *leg.*
triticum, ff. de verbor. oblig. l. quinquaginta. ff. de
probat. Rota *coram Buratto, dec.* 298. *n.* 4. *vers.*
Tum quia.

Quarta partita scutorum 273. & quinta scuto-
rum 220 consistentes in quibusdam litteris Cam-
bij, visæ pariter fuerunt irreleuantes, ex quo non
apparent iustificatæ illorum solutiones per quie-
tantiam factam, sed solum per Epistolas Mercato-
rum responsiuas illis Mercatoribus, à quibus di-
14 ctæ litteræ cum ordine soluendi scriptæ fuerunt,
quod non sufficit, dum vt dictum fuit, agitur de se
exonerando.

Sexta, & vltima partita scutorum 100. quorum debitor remanebat Marinus Fanus, occasione tot mercium receptarum à Petrobellis, erat ex conuentione Partium soluenda Guerrino Mercatori Rauennæ; Et quia isti factam fuisse solutionem, probatur ex computo eiusdem Guerrini, qui receptionem pecuniæ fatetur; vtique hinc satis liberatio Fani dedocitur, ex vulgata iuris regula; quod debitor soluendo alteri de ordine creditoris, liberatur, *§. si quis alij, Instit.tit.de inutil stipul.l si ita stipulatus, ff de solut.*

Ex his itaque cum creditum illorum de Fanis
appareat liquidum; è contrà verò exceptiones res-
16 pectu prætensæ satisfactionis datæ, vel non sint ve-
ræ, vel saltem reddantur turbidæ, hoc sufficit, vt illæ
non sint admittendæ pro retardatione obligatio-
nis Cameralis, Marcus Anton. *variar. resolut. lib.*2.
resolut 96.*n.*11. Zacch. *de oblig. Camer.q.*17.*n.*71.
Rot. *in Romana Cambiorum*, 17. *Iunij* 1633. *coram*
bon mem. Cardinali Verospio.

Neque aduersatur relatio Periti; Tum quia ex- 17
traiudicialis, Gabr. *cons.*168.*num* 110.*lib.*1. Tum 18
quia erronea, ob non iustificationem partitarum,
quæ propterea non videntur attendendæ, Gabr.
*cons.*43.*n.*18.*lib.*1. Monac. *dec.* 110. *n.* 30. *ad med.*
Buratt *decis.*165.*n.*5 *ad med.*

Et ita vtraque parte, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Romana Pecuniaria.

Luna 16. *Aprilis* 1657.

ARGVMENTVM.

Agitur de Cessionis virtute, & qualitate. Et de compensationis effectibus.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui in satisfactionem sui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris cessi, non potest deindè ad primæuas actiones, & iura redire, quia debitum vnius, & creditum est extinctum.*

2 *Creditum probatur ex exhibitione instrumenti.*

3 *Instrumentum facit probationem probatam.*

4 *Cessio si fundata reperitur in credito, resoluto, non potest operari extinctionem debiti, sed illæsa remanet prima obligatio erga debitorem.*

5 *Compensatio, per necessarium antecedens præsupponit præexistentiam, veritatem, & liquidationem crediti.*

6 *Cadens nomen satisfacit, quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis.*

7 *Relatio operatur, vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ in datione insolutum.*

8 *Creditor si acceptat iura cessa, tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius, contemplatione cedentis.*

9 *Amplia magis procedere quando debitor cauté agendo expressé declarauit cedere creditum pro tale quale erat; nec ad illius manutentionem teneri, quo fit vt ad illud non teneatur.*

10 *Compensatio extinguit primæuam actionem non secus ac datio insolutum.*

DECISIO CXV.

AD restitutionem pecuniarum Campionum
teneri, iterum Domini responderunt inhæren-
do fundamentis, de quibus in Dec. coram Me ema-
nata, 24. *Martij* 1656. Certum enim est, quod Pa-
uia intendens Campiono satisfacere, creditum scut.
961.1. quod habebat cum Eminentissimo Domino
Cardin. Barberino ei cessit, & insolutum dedit, &
vice versa Campionus illud acceptando per amplis-
simam quietantiam de omnibus habitis, & receptis
illum absoluit, & liberauit, vt ex instrumento con-
cordiæ initæ, 16. *Aprilis* 1650. *Summ. vtriusque par-*
tis, num. 1. *&* 2. Vnde non potuit deinde Campio- 1
nus pecunias, de quibus agitur ex effectibus Pa-
uiæ prouenientibus, exigere; & ad primæuas suas
actiones,

actiones, & iura cedire, dum debitor prædictus in satisfactionem, sui debitoris nomen cesserat, & ipse contentus fuit acceptare, & recipere, qua acceptatione mediante, fuit extinctum debitum vnius, & creditum *l. satisfactio, 52 ff. de solut. l. solutionis*, 176. *ff. de verb. signif.* Paris. *consf.* 96. *num.* 16. *lib.* 4. Rota Ianuen. *de mercatur. dec.* 4. *num.* 12. *& in Romana sequestri*, 11. *Decembris* 1645. §. *quia quicquid, & seq. coram Eminentissimo Domino Card. Ottobono.*

Quod autem D. Cardinalis tempore cessionis esset in prædicta summa certus Pauiæ debitor apparebat ex instrumento antecedenter scilicet, 4. Septembris 1649. inter ipsos stipulato, in quo præmia rescissione contractus afflictus Abbatiæ Griptæ Ferriatæ, per d. Campionum sibi sublocat eidem D. Cardin. Abbati, & Commen. effectus, nomina debitorum, & bona omnia ibi existentia dimisit pro scutis 1500. ad effectum, vt possit satisfieri de summa scutorum 532. in quibus tunc certus creditor extabat; reliqua autem vsque ad summam scutorum 962. dicto Pauiæ restituere, vt ex instrumento pariter ab vtraque parte, in Summario dato per quod abundè remanet iustificatum creditum, cum faciat pro-
3 bationem probatam, *l. emancipat.* 11. *C. de fid. instr. c. cum dilect.* 6. *de donat.* Bald *in leg. interest.* 21. *n.* 2. *C. de solut.* Sanct. mem. Gregor. XV. *dec.* 180. *num.* 1.

Nec contra subsistentiam prædicti crediti suffragari potest repetitum obiectum quod inter D. Cardinalem, & Pauiam in dicto instrumento recessus à subconductore Abbatiæ connectum fuit, quod scuta 962. vel alia rata erant restituenda ipsi Pauiæ quatenus creditum Domini Cardinalis tunc temporis certum in præfata summa scutorum 537. ad maiorem factis calculis non ascenderet, Cumque per sententiam subindè latam declaratum fuit Dominum Cardinalem nihil teneri restitue-
4 re Pauiæ, sed dictum creditum esse compensandum in aliis expressis, sequitur quod cessio de illa facta Campiono vti fundata in credito resoluto non potuit operari extinctionem debiti, sed illæsa remansit prima obligatio erga Pauiam pro satisfactione non sequuta, *l. si quis ante, num.* 10. §. *si quis, ff. de acquir. poss.* Giurb. *dec.* 63. *num.* 1. *&* 2.

Placuit enim responsio data in decisione quod de tempore cessionis, creditum non erat resolutum, nec purificata conditio; sed extabat verum reale non exactum, nec alteri cessum, quale promiserat. Quod satis superque etiam comprobat effectus subsecutus, scilicet compensatio
5 apposita per Dominum Cardinalem, & obtenta præmia dicta sententia A.C. nam compensatio per necessarium antecedens præsupponit præexistentiam veritatem, & liquidationem crediti, perinde ac si illud Cardinalis effectualiter Pauiæ soluisset, ad text. *in l. debitor, alias si debitor, ff. qui pot. in pign.* Bald. *in l. cum Papinianus, num.* 8. *C. de sent. inter loq.* Surd. *dec.* 24. *num.* 7. Rot. *dec.* 626. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* & coram Ducan. *dec.* 379. *num.* 9. & ex hac existentia, & realitate crediti de tempore factæ assignationis illius Campiono, insurgit, vt cessio non dicatur sine effectu, & nullius momenti, sed adimpleta promissio realitatis, & veritatis illius; quia ille, qui
6 cedit nomen, satisfacit quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessio-

nis, vt præter allegatos *in d. dec.* §. *nec visum fuit & §. sequenti*, est text. *in d. l. inter causas*, 26. §. *vbi ff. mandati*, *l.* 3. *in fin ff. de fideiuss.* Bald. *in l. si nomen*, 4. *num* 2. *ff. de hæred. vel act. vend.* Gloss. *in l. si plus, vel minus*, 74. *verb exigi, ff. de euict.* Modern. *de vsur. quæst* 80. *num.* 41. *& de censf. quæst.* 72. *n.* 23. Rota post eundem *Dec.* 476. *n.* 1. *& sequenti, & Decis.* 506. *num.* 4 *& Decis.* 507. *numero* 2.

Et eo libentius in hanc sententiam fuerunt Domini, quoniam optimè innotescebat Campiono qualitas crediti huius ex eo quod in instrumento habetur expressa relatio ad illud, in quo Dominus Cardinalis se constituit debitorem Pauiæ in dicta quantitate scutorum 962. ac resolutione, quæ poterat euenire non attento illud, quod simpliciter in sui satisfactionem recepit, quæ relatio 7 operatur, vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ in datione insolutum, Bar. *in l.* 1. *in princ. ff. de recept.* Bald. *consf.* 212 *lib.* 1. Aym. *consf.* 45. *n.* 4. Surd. *consf.* 200. *num.* 5. *& consf.* 188. *num.* 14. Menoch *consf.* 1. *num.* 85. cum aliis in alia decisione adductis, §. *nec facit.* Quapropter non valet amplius redarguere Pauiam cedentem, nec regressum prætendere ad antiqua iura sub prætextu, quod creditum ob præexistentem conditionem, deinde purificatam euanuerit, eo enim ipso quod creditor acceptauit 8 iura cessa extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius contemplatione cedentis, Crauett. *consil.* 166. *in fine, & consil.* 191. *numero* 3. Rota *dict. decis.* 507. *numero* 1. apud Cenc. *de Censf.* 9 Præsertim quia Pauia cautè agendo expresè declarauit, se creditum cedere pro tale quale erat, nec ad illius manutentionem teneri voluit, quo fit vt ad illud non teneatur ex citata decis. quæ reuidetur, § *prætereà, & seq.*

Prætensio verò Campioni, quod cessio loquatur duntaxat de scut. 528. 80. Non autem de tota summa scutorum 962. Non visa fuit releuans, quia ex instrumento cessionis deprehenditur, quod scut. 128. 80. Est residuum scut. 962. quod iam fuerat compensatum cum duabus partitis ab ipso Campiono debitis in iudicio deductis, & super dicto nomine cesso exequutis; sicque cessio non est restricta ad dictam ratam tantum, sed continet integrum debitum Cardinalis licet pro rata compensatum; compensatio enim extinguit primæuam actionem, non secus 10 ac datio insolutum, ac actualis solutio, cui æquiparatur ad effectum liberationis, *leg. si peculium*, §. *vsuras, ff. de stat. liber. leg. amplius non poti, ff. rem, rat. haben.* Gratian. *discept. forens. cap.* 728. *num.* 7. *& seq.* Cum concord. suprà, & plenè allegatis. *In Romana Domus*, 17. *Martij* 1649. §. *fin. coram bon. mem. Bichio.*

Ex quibus, & aliis in alia decis. adductis Domini in ea perstiterunt pro restitutione pecuniam sub obligatione restituendi potioribus, & anterioribus creditoribus exactarum, Vtraque parte informante, &c.

R.P.D. Beuilaqua.

Amerina Successionis.

Veneris, 22. Iunij 1657.

ARGVMENTVM.

Ius Retentionis non intrat pro credito, nisi, cum est liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti causa.

SVMMARIVM.

1 *Retentio pro credito non datur, nisi creditum sit liquidum in substantia, & quantitate.*

2 *Creditum quando dicatur incertum, & illiquidum, itavt non detur retentio.*

3 *Creditor si immissus fuerit in possessionem bonorum debitoris, intrat exceptio, quod credita, aut fuerunt extincta per compensationem cum fructibus faciendam.*

4 *Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt nisi iterum liquideatur, non valeat affirmare de illis constare.*

5 *Retentio datur creditori, quando ad eum bona perueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere: secus si ex causa diuersa.*

6 *Fideicommissarius facit fructus suos, nec illos restituere tenetur, nec cum creditis compensare.*

7 *Decisio, secundum stylum Tribunalis Rotæ, in noua disputatione est supponenda; & non potest in dubium reuocari, nisi, partibus denuò super ibi decisis auditis, reuideatur.*

DECISIO CXVI.

DVm in hac causa sub die 15. Maij 1656. quæreretur, An Monasterio S. Stephani de Ameria, ex persona Mariæ Hieronymæ monialis ibi professæ, danda esset immissio in bonis liberis Antonij fratris, Catharina communis soror opposuit retentionem pro diuersis creditis ex solutionibus factis. Sed Rota immissionem pro medietate bonorum concedendam esse respondit, & quod de retentione particulariter videretur; Super qua assumpta hodie disputatione, illam non competere, fuit responsum.

1 Quia ad effectum, vt locus sit retentioni, opus est, quod creditum, pro quo prætenditur, sit certum, & liquidum in substantia, & qualitate, alias enim si tale non est, & aliquam patiatur controuersiam, non intrat retentio. DD. *in l. vnica C. de compens.* Surd. *dec. 46. in fin.* Rot. *dec. 559. n. 3. & 9. & dec. 639. n. 1. p. 1. recent. Decis. 433. n. 2. p. 2. Decis. 743. n. 12. p. 3. Decis. 137. num. 19 p. 4. tom. 2. & Dec. 411. n. 24 p. 5. coram Sanct. mem. Gregor. XV. Dec. 254. n. 3.* Buratt. *dec. 60. num. 24.* Card. Caual. *dec. 539. n. 5. & 6.*

2 Huiusmodi autem visa non sunt credita per dictam Catharinam adducta; nam de pluribus non dabatur sufficiens iustificatio. Alia verò multa soluta apparebant à quodam Consacco, non autem ab ipsa Catharina, vt patebat ex octaua, nona, decima nona, vigesima prima, & vigesima quarta partitis, in calculo dato contentis. Vnde certa proculdubio dici non possunt credita, vt requiritur ex supra allegatis, & dixit etiam Rota *dec. 130 num. 8.* apud Zacch. *de oblig. camer. & Dec. 131. n. 5.* apud Modern. Foroliuien. *de pign. & Hypoth.*

Præterea vbi credita essent omnia iustificata, adhuc turbida, & illiquida remanent. Cum enim Catharina fuerit vsque de anno 1644. immissa in possessionem bonorum hæreditariorum Antonij, quorum restitutionem modo Monasterium petit, & ab inde citra, lite pendente fructus perceperit: Intrat proinde exceptio, quod credita aut fuerunt extincta per compensationem cum dictis fructibus faciendam, Ruin. *cons. 135 n. 10. lib. 3.* Soccin. Iun. *cons. 136. n. 14. lib. 1.* cum aliis relatis *in dec. 312. n. 4. & 10. coram bon. me. Merlino.* Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare, ad effectum impediendi immissionem Monasterij, Paris. *cons. 23. n. 63. lib. 2.* Rot *d. decis. 433. n. 4. p. 2. Decis. 77. n. 13. Decis 391. n. 6. & dicta Decis. 411. n. 27. part. 5. rec.* apud Duran *dec. 113. n. 1.* Caual. *d. dec. 539. n. 3 dec. 647. n. 59* post Modern. Perus. *de manut & in Bononien fideicommissi de Pancaldis, 21. Iunij 1649. §. præterea, coram bon. me. Pentingerio.* 3 4

5 Ex alio etiam dicebatur, retentionem non competere Catharinæ; quoniam bona de quibus agitur, non fuerunt sibi adiudicata pro hisce creditis, sed ex causa successionis, quam solam prætendebar in bonis Antonij ab intestato defuncti, quo casu non potest illa retinere, quamuis vera, & realia essent credita: ex quo retentio datur creditori, quando bona ad eum proueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere: secus si ex causa diuersa, iuxta distinct. Bart. *in l. si non sortem, 26. §. centum, n 8.* Bald. *in fine* Castr. *n 5. ff. de condict. indeb.* Negus. *de pign. 4 membr. §. 1. n. 4 in fine*, Rota *coram Card. Caualer. dict. dec. 539. n. 4. & Decis. 543. n. 3.* Buratt. *dec. 449. n. 3. & citata Dec. 411. n. 23. part. 5. rec.* & post Mangil. *de subbast. dec. 54. n 5.* 6

Non obstat, quod bona ex quibus fuerunt percepti fructus, proueniant ex fideicommisso Archimandritæ Messanen. purificato ad fauorem ipsius Catharinæ, iuxta antecedentes resolutiones, & sententias promulgatas; ideo ipsa illos fecit suos, nec sunt restituendi, vel cum creditis modo liquidis compensandi; Siquidem iam fuit resolutum in vltima decisione *sub d. die 13. Maij edita.* bona ista esse libera Antonij, & successionem in illis æqualiter ad eandem Catharinam, & Monasterium spectare; quæ decisio, secundum stylum Tribunalis, in hac noua disputatione est supponenda, & non potest in dubium reuocari, nisi partibus denuo super ibi decisis auditis, reuideatur, & responsum fuit coram bon. mem. Buratt *dec. 596 n. 2. Decis. 857. n. 4. & in rec. Decis. 604 part. 5. & In Romana Census, 28. Apr. 1653. coram R.P.D. Cerre.* & in aliàs sæpè 7

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Celso.

Viterbien. Transactionis.

Mercurij 11. Decembris 1658.

ARGVMENTVM.

Non debentur fructus pro simplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, nisi interuenientibus legalibus requisitis,

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Fructus taxati, & promissi pro simplici debito pecuniario, non interuenientibus requisitis Castr.* in leg. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, *nullo modo prætendi possunt.*

2 *Fructus indebiti, & vsurarij debent in sortem computari.*

3 *Amplia, etiam si, illi scienter, & sponte soluti fuerint.*

4 *Lex in soluente vsuram, præsumit coactam voluntatem; ne scilicet molestetur in sorte.*

5 *Fructus indebiti, & vsurarij non debentur, non obstante quacunque conuentione contraria, quia non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras, de iure prohibitas.*

6 *Mercatores non solent retinere pecunias otiosas.*

7 *In Mercatoribus licet adsit generalis destinatio ad lucrum, deesse tamen potest particularis, ad hoc, vel illud inuestimentum.*

8 *Mercatores quamuis sint soliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt.*

9 *Taxatio interesse pro tempore futuro, est illicita, & fœneratitia, etiam in Mercatore solito negotiare.*

10 *Instrumentum diuisionis benè probat contra diuidentes, & habentes causam ab eis.*

11 *Societas non præsumitur, nisi probetur.*

12 *Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inuestiri.*

13 *Creditores non possunt fructus pecuniæ debitæ prætendere non quando non ad debitorem, sed ad illos spectat onus inuestiendi.*

DECISIO CXVII.

POst secundam resolutionem captam super capitali, & sorte scut. 10000. quæ fuerunt promissa per Dominicum, & Tullium in instrumento transactionis, inito de anno 1634. cum filiis, & hæredibus Pauli, prosequendo disputationem super reseruatis, Dubitaui, An pro dicta summa deberentur fructus, iuxta promissionem factam per eosdem fratres; & Negatiuè fuit responsum, siue illi prætendantur, vt fructus recompensatiui, & prouenientes ex re cessa tanquam fructifera, siue ex eo quod eadem summa destinata esset ad effectum inuestiendi.

Etenim respectu primæ partis, exceptis scutis $\frac{2}{3}$ consistentibus in stabilibus, & bonis de sua natura fructiferis, & debitis, filiis qui Pauli pro eorum tertia parte ex hæreditate fraterna, & ab eisdem cessis, & renunciatis ad fauorem Patruorum, quod bona cessa, & renunciata essent fructifera; Et remissoria, quæ ad hunc effectum vsque de mense Iunij .656 concessa fuit, adhuc non apparet expedita; atque ideo cessante huiusmodi probatione,
1 fructus promissi, & taxati pro simplici debito pecuniario non interuenientibus requisitis Castr. *in l. 3. § final ff de eo quod certo loco*, nullo modo prætendi possunt iuxta text. *in leg. vsura pecuniæ, 121. ff. de verb signif. cap plerique, 14 quæst. 3 c.....88. distinct.* Et probat Bald. *cons. 133. sub n. 2. lib. 3.* Purpur. *cons. 117. n. 14.* Rota *in rec. dec. 72. n. 1. part. 2. & In Romana quatuor Domorum, 21. Iunij 1649. coram bon. mem. Pentingero.*

2 Imò fructus huiusque soluti, tanquam indebiti, & vsurarij debent in sortem computari, *l. indebitas . 18. C. de vsur. l. si non sortem*, ibique Bart. *num. 4. ff de condit. indebit.* Roman. *cons. 238. n. 1. & seqq* Surd. *dec. 318. n. 14 & 15.* Rota coram S. M. Gregor. *dec. 80. n. 9.* & latè firmatum fuit coram Merlino, *dec. 409. n. 29. & 30.* Vbi dicitur, conclu- 3
sionem procedere etiam si scienter, & sponte illi 4
soluti fuerint; quia lex in soluente vsuram præsumit coactam voluntatem, ne scilicet molestetur pro sorte, Ruin *consil. 66. n. 11 vers nec obstat, lib. 4.* Rot. *cor. Eminentiss Ottobono, dec. 2. n. 1. & seqq & præsertim, n. 7. in Romana Cambij. 17. Febr. 1642. coram bon me. Bichio*, & cumulatis concordantibus, dictum fuit *In Romana pecuniaria, 23. Martij 1648. coram R. P. D. meo Meltio*, vbi non obstante 5
quacunque conuentione contraria, quod non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras, quæ de iure sunt prohibitæ, *dec 775. num. 2. p. 4. diuers. & in Licien pecuniaria, 29. Maij 1643. coram bon. mem. Bichio.*

Ne placuit responsio, quod agatur inter Mer- 6
catores, & solitos negotiari, qui pecunias suas non solent retinere otiosas; nam licet in illis adsit generalis destinatio ad lucrum, deesse tamen potest 7
particolaris, ad hoc, vel illud inuestimentum; & 8
quamuis sint soliti lucrari, multoties tamen iactu- 9
ram faciunt; & ideo nec etiam fauore ipsorum sustineri simile interesse, firmauit Rot. *post. 1. vol. cons. Far. dec. 325. n. 1. & seqq.* & vltra plures cumulatos per Grat. *c 67. n. 13. & 14.* latè discusso articulo discussum fuit. *In Auenionea. pecuniaria, 10. Febr. 1640. coram bon me. Bichio* penes Merlin. *de pign dec. 24. per tot. & præsertim n. 5. & in Senogallien. Prædij, 17. Iunij 1644. & 28 Iunij 1648. coram R. P. D. meo Meltio, & In Colonien. pecuniaria. 26. Maij 1553. coram Reuerendiss. Præside Vallisoletano.*

Obiectum quod hæc promissio quoad reliqua scuta 9166. 66. $\frac{2}{3}$ facta fuerit, habito respectu ad bona stabilia hæreditaria Pauli per ipsos filios, & hæredes cessa, nullo modo videtur subsistere; quia ex instrum. diuisionis inito de anno 1617. apparet, omnia stabilia etiam fructifera obuenta in portionem Pauli, non excedere ratam scutorum 833.
33. $\frac{1}{3}$ quod instrumentum propterea benè probat 10
contra diuidentes, & habentes ab eo causam, Paris *cons. 26. n. 54. lib 2.* Rota coram S. me. Gregor. *dec. 171. n. 9. in rec. Dec. 122. n. 1. p. 4.* & coram Merlin. *dec. 470. eod. n. 1.*

Prout minus videtur subsistere quod inter prædictos Dominicum, & Tullium, ac filios Pauli, eorum nepotes post sequutam diuisionem, inita fuerit de nouo societas fundacalis, & ex effectibus eiusdem societatis plura fuerint empta bona stabilia; Siquidem huiusmodi assertio nulla probatione fulcitur; & regulare est, quod societas non 11
præsumatur, nisi probetur. Surd. *cons. 138. n. 9.* Conf. Alc. 134. *n. 4. vol. 5.* Rot. *in Tud. Societ. 21. Iun 1638. coram Panz. & Dec. 40 n. 6 & 7. cor Emin Ottbob.*

Respectu vero secundæ partis, licet DD non re-
uocarent in dubium quod etiam ex pecunia fructus 12
debeantur, quando dicta pecunia ex pacto debet reinuestiri, vt notat Grat. *c 910. n. 16. & seqq.* Vbi quod de illa iudicatur sicut de specie, non sicut de quantitate *& in dicta Romana quatuor Domorum, 21. Iunij 1649 coram bon. me. Pentingero.*

Attamen, cum onus inuestiendi non spectaret 13
ad debitores, qui tantum pecunias debebant soluere, sed illud creditori iniunctum fuit; vtique fructus ex hoc capite prætendi non possunt, vt firmauit Rota *In Romana crediti dotalis, 3. Martij 1645. coram R. P. D. meo Verospio; & in Romana fructuum*

datis, 22. Aprilis 1651. coram Reuerendiss. D. meo Cerro.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Reuerendissimo D. Meltio, Episcopo Papien.

Bononien Pecuniaria.

Veneris, 10. Februarij 1660.

ARGVMENTVM.

Quietantia pro Residuo; & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro solutione De testibus super recognitione scripturarum.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, Pro residuo, *posita in quietantia, facta à Matre tutrice, & curatrice filiorum cum debitis solemnitatibus, præsupponunt omnimodam solutionem aliarum antecedentium partitarum.*

2 *Et mediante tali quietantia, censetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem soluentium.*

3 *Confessio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, nisi pro illa summa, quæ verè, & realiter recepta fuit.*

4 *Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confessionis, concurrunt plures coniecturæ.*

5 *Confessio facta pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam respectu residui.*

6 *Solutionis præsumptio resultat ex diligentia creditoris in exigendo sua credita.*

7 *Et ex taciturnitate per multos annos.*

8 *Quod facilius in Mercatore, cum non sit verisimile. Mercatorem diu differre sui credi exactionem.*

9 *Testes super recognitione scripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant.*

10 *In scripturis priuatis, quæ regulariter fieri solent absente parte, non requiritur rigorosa probatio.*

11 *Probatio simplex resultans ex scripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per Tutricem facta.*

12 *Testis de credulitate, licet non probet, fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipsius Testis.*

DECISIO CXVIII.

ALexander, & Laurentius fratres de Lentiis, anno 1641. in satisfactionem integri pretij negotij Artis Coraminis, quod aliàs à Iacobo Gaddio de anno 1629. pro pretio librarum 12037. emerant, cum reseruatione soluendi in pluribus paghis, libras 9000. exbursarunt Antoniæ de Perulinis Matri, ac Tutrici, & Curatrici Caroli, & Peregrini filiorum, & hæredum ipsius Iacobi Venditoris, lib 650. pro residuo dicti pretij, cum decreto Iudicis, aliisque solemnitatibus statutariis, & amplissimam quietantiam, & liberationem per instromentum publicum ab ea reportarunt; quæ successiue fuit approbata à prædictis hæredibus de anno 1645. mediante quietantia facta ad fauorem ipsius Mulieris, de gestis, & administratis tempore suæ tutelæ, & curæ, quæ postea per plures annos nunquam fuit in dubium reuocata.

De anno 1657. insurrexerunt prædicti hæredes aduersus Fratres de Lentiis sub prætextu, quod liberatio ab eis reportata nullitatis vitio subiaceret, & introducto iudicio in Curia Auditoris Generalis Bononiæ, obtinuerunt relaxari mandatum pro lib. 7970. residualibus d. pretij quod tamẽ postea in gradu appellationis per A. C. fuit reductũ ab lib. 7550.

Verum, cum deinde causa in tertia instantia ad Rotam deuenerit, dubitatum fuit sub die 31. Martij superioris anni, An & pro qua summa esset relaxandum mandatum; & quia ex parte dictorum de Lentiis ad comprobandam integram solutionem pretij, afferebantur nonnullæ receputæ priuatæ, & litteræ venditionis, quæ tantum ab informantibus pro illis de Gaddis controuertebantur, ex capite recognitionis; fuit responsum vt coadiuuarentur probationes; cuius vigore, præuia remissoria ad partes, transmissæ fuerunt formiter super ea testes examinari; Vnde hodie dubio reproposito, DD. responderunt, mandatum non esse relaxandum.

Quia satisfactio integri pretij satis resultat ex publica quietantia, facta ab Antonia, tanquam Tutrice, & Curatrice dictorum filiorum, & hæredum venditoris cum debitis solemnitatibus, in qua asseruit se recepisse lib. 650. pro residuo dicti 1
crediti, cum illa verba *pro residuo*, præsupponant omnimodam solutionem aliarum antecedentium partitarum, iuxta tex. *in l. si ex pluribus*, vbi Gloss. *in verbo reliquum, ff. de solut.* Alex. *cons.* 216. *n.* 4. *ad med. li.* 7. Becc *cons.* 47. *n.* 8. Bero. *cons.* 192. *n.* 2. *& seq. li.* 1. Bursatt. *cons.* 104. *n.* 15. Rota Ianuen. *dec.* 16. *n.* 9. *& dec.* 60. *n.* 6. Coram Burat. *decis.* 344. *n.* 18. Coram Caual. *dec.* 228. *num.* 2. *In recent. dec.* 4701. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 57. *n.* 2. *part.* 4. *tom.* 3. *In Romana Saluiani* 30. *Ianuary* 1645. *coram* 2
bon. me. Bichie in fine, & proinde ad fauorem soluentium, mediante tali quietantia, censetur inducta omnimoda liberatio. *l. verborum obligatio*, 107. *ff. de sol. Rota* Coram Eminentissimi D. Cardinali Orthobono *decis.* 64 *n.* 1. *& in Romana Pecuniaria* 24. *Nouembris præteriti, coram me.* §. *quibus non aduersatur.*

Et licet confessio facta per Tutricem regulariter non importet liberationem in præiudicium Pu- 3
pillorum, nisi pro illa summa, quæ verè ac realiter recepta fuit, per Text. *in l. Certum*, §. *sed an ipses, ff. de Confess.* Bart. *in leg. Lucius*, §. *tutela ff de admin. tutor.* Rota *dec.* 714. *n.* 1. *p.* 3. *rec.* Id tamen non procedit quando pro corroboratione huiusmodi confessionis, concurrunt, prout in casu proposito 4
coniecturæ, vt dixit Rota *dec.* 305. *num.* 2. *part.* 5. *rec.* Coram S. M. Greg. XV. *dec.* 506. *n.* 2. Coram Burat. *dec.* 239. *n.* 2. apud Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 192. *n.* 6. *&* 17. *In Romana crediti dotalis*, 13. *Marty* 1645. §. *ad huius etiam crediti*, *coram R. P. D. meo Verospio*; *In Romana fideicommissi de Candidis*, 25. *Aprilis* 1653. *coram eodem*, §. *neque obesse*, *&* 7. *Iuny*, *dicti anni coram Ren. Tarraconen.* §. *tum etiam quia.*

Coniecturæ vero, quæ in hac facti specie concurrunt, plures sunt; & quidem vrgentissimæ, quarum prima resultat ex quatuor receputis per Iacobum venditorem, ab anno 1630. vsque ad annum 1634. continentibus diuersas pecuniarum solutiones, ac etiam ex epistola per eundem transmis- 5
sa de ann. 1635. Fratribus de Lentiis in qua fatetur, se remanere creditorem in libris mille; quæ sanè confessio vti facta pro maiori parte debiti, arguit veritatem

veritatem etiam respectu aliarum liberarum, vsque ad totalem integram summam. Arg text. *in leg 2.* vbi Gloss.& Doctores, *Cod. de non nnmer. pec.* Bero. *cons.60.num.43.lib.2.* Soccin Sen. *cons.82.n.2.vers. Confirmo, lib.3.* Aym. *cons.158.num.6* Rota *dec.151. num.8 part.2.& decis.263.n.2.p.4.diuers.* Coram S. M. Gregor. XV. *dec.62.n.7. In Anconitann bonorum, 1. Iuly 1643. coram bon. memor. Bichio, §. validissimam*, &c.

Alia similis coniectura resultat ex diligentiis adhibitis per d. Iacobum pro faciliori sui crediti consequutione, aduersus fideiussores emptorum, & specie contra Antonium Sopranum, & Franciscum de Lentiis, dum obtinuit mandatum, illudque summa celeritate exequi curauit super bonis fide-
6 iussorum, ac ipsorum Francisci de Lentiis debitorum, & propterea ex hac diligentia creditoris facilius præsumendum est fuisse etiam postea deuentum ad effectuationem dictæ solutionis, vt tradit Paris. *cons.83.n.27.& seq.* Aym. *cons.129.n.6.* Ciriac. *controu. Foren. cap.516.n.17.* Surd. *dec.105.num.2.* Monach. *dec. Floren.2.n.4 & seqq.* Afflict. *decis.13. n.22. vers. Decimo adducitur.* Rota coram Mant. *dec 370.num.1.& 2.* & coram Merlin. *dec.24.n.19. & siqq.*

7 Plurimum etiam ad idem comprobandum, facit taciturnitas 20. annorum, & vltra, quæ lapsa fuerunt post dictam confessionem emissam à Iacobo in sua Epistola, & aliorum quindecim respectiuè à die celebrationis instrumenti quietantiæ; cum non
8 sit verisimile, Creditorem Mercatorem adeo diligentem in exigendo, voluisse tandiu differre exactionem huiusmodi crediti; ad tradita per Honded. *cons.39.n 77 lib.2.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præsumpt.135.n.3.& 4.* Ciriac. *d. contr. Foren.516.n.14.* Surd. *d. dec.105.n.4.* Rim. Iun. *cons.407.n.13.& 14.* coram Rota Mant. *d. dec.370.n.2. vers. quod eo facilius.* Coram Buratto *dec.98.n.2. & in Rauennaten. seu Fauentinn pecuniaria 3. Decembris 1655. coram bon. mem. Dunozetto.*

Neque vrget defectus legitimæ recognitionis dictarum receptarum ac Epistolæ; quia cum ex tellatis in præsenti summatio illorum de Lentiis, appareat fuisse super tali recognitione examinatos nonnullos testes in partibus, vigore remissoriæ, depo-
9 nentes se habere notam manum ipsius Iacobi, ex quo pluries illum viderunt scribere, & alios recognouisse per comparationem dictarum scripturarum fuisse subscriptas ab eodem Iacobo, satis est, ad effectum de quo agitur; cum in scripturis priuatis quæ regulariter fieri solent absente parte, non
10 requiratur magis rigorosa probatio, vt tradit Soccin. *in l. si ita scripsero, column. penult. ff. de condit. & demonstr.* Rota *dec.570 n.2. part.1. diuers. in recent. dec.41.n.1.p.4.* vbi quod talis recognitio sufficit de stilo Rotæ, & latè distinguendo fuit responsum in *Bononien. de Magnolis 3. Martij 1626. coram Remboldo, §. aut agitur.*

Eoque magis visa fuit sufficiens talis recognitio; quia huiusmodi receptæ, ac literæ deducuntur pro adminiculanda supradicta finali quietantia, fa-
11 cta per Turricem, quo casu admittitur etiam simplex probatio resultans ex comparatione scripturarum, iuxta notata per Bald. Imol. & alios, quos refert, & sequitur Scacc. *de indic. lib.2. capit.11. n.999.& 1029.*

Nihilque facit quod præfatus Testis dictas receptas, & epistolam pro parte Alexandri, & Francisci productas recognouerit de proprio iudicio, ibi, *dico, che per quel poco giuditio m'ha dato Dio, esser tutta vna mano stessa.* Quoniam in hac materia dependente à iudicio testis, fides adhibetur etiam deponenti de propria credulitate. Grat. *discept. forens. cap.895. num 33. & 50.* Rota coram Card. Seraph. *dec.522.n.1.3.4.* Coram Card. Caual. *decis 553.n.6.& in Romana Testamenti 22. Martij 1656. coram Reuerend. D. meo Decano, §. Identitas autem; in fine.*

Et ita informantibus tantum illis Lentiis, altera tamen parte pluries intimata, ac informare recusante, fuit resolutum, &c.

R. P. D. ALBERGATO.

Romana Saluiani.

Martij 9. Iunij 1660.

ARGVMENTVM.

De Saluiani requisitis. Illud non ratardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum vt competat, quæ requiruntur.*
2 *Creditum cum hypothecn probatur ex publico instrumento.*
3 *Instrumentum facit rem claram, & manifestam.*
4 *Possessio debitoris iustificatur ex instrumento venditionis.*
5 *Possessio Rei conuenti probatur ex instrumento locationis, iuncta substentatione litis.*
6 *Cedens non potest amplius iuribus cessis, & ad commodum cessionarij suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere.*
7 *Reseruatio in cessione iurium est incompatibilis, & pro non apposita habetur, & respectu iurium expressorum, nihil operatur.*
8 *Fructus dotales post mortem vxoris exigi non possunt, quia cessant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur.*
9 *Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti.*
10 *Creditum Dotis illiquidum non retardat immissionem in Saluiano.*
11 *Retentio melioramentorum vt detur probandum est plenè, & concludenter status antiquus rei meliorata.*
12 *Ad melioramentorum probationem requiritur iustificatio impensi & meliorati.*
13 *Retentio pro melioramentis non datur, quando illa mala fide facta fuerunt, & post monitorium super immissione meliorant executum.*
14 *Fructus veniunt restituendi à die mota litis.*
15 *Compensatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta.*

DECISIO CXIX.

PRo credito scutorum vltra 1484. petiit Dominus Ioannes Taurinus immissionem in Saluiano super domo hæreditaria Michaëlis Angeli Zeccadori debitoris, posita in Regione Campi Martij

 ad

ad radices montis Pintij, à Spigliatis detenta, quam
1 concedendam esse Domini censuerunt; Quia probantur omnia in hoc iudicio necessaria; Creditum cum hypotheca, Possessio debitoris post contractam obligationem, & Recens possessio illorum de Spigliatis; quibus concurrentibus commissio denegari non potest, Menoch. *de adipisc. rem. 3. q. 29. n. 161.* Rota coram S.M.Greg. *dec. 491. n. 6. Romana Saluiani 5. Iunij 1657. Coram Reuer. D. meo Papien. in princip.*

2 Creditum cum hypotheca probatur ex publico Instrumento, in quo dictus Michaël Angelus omnia sua bona hypothecauit ad fauorem dicti Domi-
3 ni de Taurinis, quod tanquam faciens rem claram & manifestam, bene probat hunc earumdem Dec. *consil 423. n. 10.* Rot. post Zacch. *de obligat. Cam. decis. 273 num. 2. & in Romana Saluiani. 20. Martij 1651. Coram R.P.D. meo Verospio. §. Sententiarum.* Provt possessio debitoris iustificata remanet ex Instrumento venditionis domus ab ipso ad fauorem illorum de Spigliatis facto. *Sum num. 1.* Rota in *Ro-*
4 *mana Saluiani 14. Iunij 1641. Coram bon mem. Cardinale Panzirollo, §. si quidem omissio.* Et Reorum possessio ex Instrumento locutionis ab ipsis facta, iuncta subsistentatione litis, coram A. C. agitata. Rota coram Buratto, *decis. 584. num. 3. & in Tiburtina Saluiani. 8. Iunij 1646. coram Reuerend Dom. meo Decano, §. quod autem, & in dicta Romana Saluiani 5. Aprilis 1658. coram me, §. etiam à possessione.*

5 Nec suffragari potest exceptio alias à R. P. D. Zeccadoro opposita, quod ipse sit creditor anterior ex causa dotis Lucretiæ matris, in summa Scutorum 1466. tum quia vsque de anno 1650. ad vitandas molestias super alia domo illatas à creditoribus dicti Michaëlis Angeli patris, cessit huiusmodi creditum D.Catharinæ eius Sorori, vna cum omnibus iuribus, & actionibus sibi competentibus, & cum clausula, *Ad habendum, ponens, Constituens, nullo Iure,* ad hoc vt dicta Iura cessa ipsa Catharina experiri possit super dicta domo sibi in dotem pro scutis 1700. ab eodem Michaële Angelo patre assignata, vt ex instrumento nuper producto *summ. num. 3.* provt cum effectu excludendo
6 creditores, dictam domum retinuit ex prædicto titulo, & adhuc retinet. Vnde cedens non potest amplius Iuribus cessis, & ad commodum cessionarij suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere, *leg 3. Cod. de nouatio.* Parisi. *cons. 19. num. 64. lib. 3.* Modern. *de pignor. lib. 2. quæst. 32. num. 29* Rota *coram Vrgellen. decis. 99. num. 1.* non obstante, quod in eadem cessione R. P. D. Zeccadorus sibi reseruauerit facultatem vtendi super dicto credito, ad effectum retentionis aliorum effectuum hære-
7 ditariorum matris; quia per cessionem Iura fuerunt plenissimè translata, & per retentionem dictæ domus extincta; & proinde huiusmodi reseruatio, tanquam incompatibilis, habetur pro non apposita, & respectu Iurium exptessorum nihil operari potest, vt post Oldrad tradit Crauet. *cons. 144 n. 15.* Rollan, *cons. 472. num. 4. Tudertina fundaci. 4. May 1654 §. nihilque refragatur, Et 29. Nouemb. 1655. § minus relenat, Coram Reuer. D. meo Papien.* tum etiam quia de dicto credito fuit plenè satisfactus, cum post obitum Lucretiæ matris ex domo posita in Regione Aremolæ, fructus perceperit ab anno
8 1644. citra, qui ex Instrumento locationis dato *in Summ. num. 9.* ascenderunt ad annua scuta 72. illique in sortem imputantur, cum post obitum mulieris fructus dotales amplius exigi non possint, eo quia cessant onera Matrimonij, ratione quorum recipiebantur. Alex. *cons. 74 num. 1. & 2. lib. 5.* Grat. *dec. 527. n. 1. & seqq.* Rota coram Caualer. *dec. 192. n. 1. Dec. 607. num. 13* vbi plenè *part. 4. recent. tom. 3. Romana Saluiani 4. Decembris 1643. §. respectu vero, Coram R. P. D. meo Verospio,* & aliis relatis *in Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. Coram Reuer. D. meo Decano in princip.* pro cuius crediti dotalis satisfactione etiam concurrit exactio scutorum 600. facta per eandem Lucretiam de pecuniis hæreditariis Francisci Zeccaduri, occasione sortis principalis census, totidem summæ, altera videlicet à Grespis, altera verò ad Angelo Luciano,
ex Instrumentis datis *Sum. num. 6 & 7.* quæ secun- 9
da exactio tanquam indebitè facta venit imputanda in computum dicti eius crediti dotalis, vel in omnem euentum ex prædicta perceptione fru-
ctuum, creditum videretur illiquidum, & prom- 10
de non aptum opponi ad hunc effectum, vt in specie, quod creditum dotis illiquidum non retardet Immissionem in Saluiano, Rota *decis. 59. num. 8.* post Modern. *de pignor. & in Romana Vinea, seu Saluiani 22. Iunij 1648. coram Reuer. D. meo Decano, §. his positis.*

Nec illis de Spiglatis ex capite meliotamento- 11
rum competere potest retentio siue quia non probator status antiquus domos plenè, & concludenter, provt ad effectum requiritur, & asserta meliotamenta non erant necessaria, cum vnus ex te-
stibus eorundem deponat, quod domus erat com- 12
moda & habitabilis, & tamen in istis terminis debet constare quid impensum fuerit, & quod meliotatum, vt per Rotam, coram Seraph, *dec. 898. num. 1. Romana fidecommissi de spiritibus, 16. Iunij 1643. & 4. Decembris 1644 coram bon. mem. Bichio,*
§. dua autem; Vel etiam quia mala fide facta, post 13
executum contra eosdem de Spigliatis monitorium super immissione in possessioné dictæ domus *Sum. num. 16.* ad eludendum Iudicium super eadem intentatum Gabriel. *cons. 157. num. 3. lib. 1.* plenè Rota *in dicta Romana fideicommissi de spiritibus. 4. Decembris, §. augetur mala fides, & in Firmana domus, seu fideicommissi 1. Febr. 1658. coram me, §.*
final. Siue tandem quia post melioramenta tot fru- 14
ctus perceperat, ex quibus remanent de illis sa- 15
tisfacti, qui fructus restituendi veniunt à die motæ litis; & in his terminis admittendam esse compensationem, de fructibus mala fide perceptis, ad melioramenta in re facta, tradit Rota *decis. 391. part. 5. recentior. num. 6. Romana hereditatis 1. Aprilis 1647. coram bon. memor. Arguelles. §. penultim, & in Romana Fideicommissi de Zuccaris. 4. Februarij 1650. coram bon. memor. Dunozetto, §. postremo & in Bononien. primogenit. 26. Maij 1656. coram bon. memor. Bichio, §. idem respondetur.*

Et ita altera tantum parte pluries citata, & informare recusante, &c.

R. P. D.

R. P. D. Verospio.

Romana Locationis.

Veneris 10. Iunij 1661.

ARGVMENTVM.

Quando, & ex quibus mora dicatur incursa. De probatione per Epistolam; Nouatione, Solutione in certam causam, &c.

SVMMARIVM.

1 *Solutione eius quod debetur extinguitur omnis obligatio.*

2 *Accipiens literas missiuas simpliciter, & sine contradictione, videtur consentire, & approbare contenta in illis.*

Quod procedet etiam ex eius productione speciali, n. 3.

4 *Mora per debitorem nunquam incursa dicitur, quoties creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non consistat, vel Procuratorem ibidem non elegerit.*

5 *Ex receptione pecuniarum absque vlla protestatione subsecuta, mora quæcumque licet incursa, remissa censetur.*

6 *Epistola probationis gradum constituit contra scribentem.*

7 *Epistola referens propriam scribentis factam, debet attendi.*

8 *Solutio adscribi debet causæ duriori habenti vsuras, & n. 11.*

9 *Solutio facta censetur ad normam obligationis.*

10 *Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuersi.*

11 *Solutio quæ fuit facta in certam causam, non potest deinde in aliam conuerti, sine consensu partium.*

13 *Nouatio non censetur inducta, dum contractus compatiuntur adinuicem, nec secundus alteri aduersatur.*

14 *Idque magis concurrente contrahentis vtriusque voluntate, nouationi contraria, n. 14.*

15 *Creditum iam extinctum amplius non reuiuiscit.*

16 *Fructuum exactio fieri non valet, cessante mora.*

DECISIO CXX.

POst quam Rota pluribus decisionibus firmauit iustitiam locationis Venæ Ferrariæ; fuit à DD. Rinuccinis Conductoribus petita relaxatio mandati contra D. Plumbini Principem, cum pro reliquo Cambij scutorum 175000. ac fructibus, tùm etiam pro damnis, & interesse, exinde resultantibus, quod locationis tempore, non dum expirato, ipsos ab affictu excluserit; Hodie verò super Cambiorum articulo per me proposito dubio, petitam mandati relaxationem exinde DD. denegarunt, quod Conductores à die adstipulati contractus, tertia videlicet Iunij, anni 1635. vsque ad 15. Martij anni 1641. summam scut. 225000. exegerunt à D. Principe in causam Cambij, ex qua solutione, creditum sortis, ac fructuum longè excedente, actio quæcumque ipsis debita, extincta 1 fuit, *ad text. in l. pro me, ff. de solut. & l. nulla tibi, C. eod. tit.* Rot. cor. bon. mem. Merlino *dec. 463. n. 14. & Dec. 365. n. 9. p. 9. rec.*

Fructus autem huius Cambij non debent singulis annis in scutis septem pro quolibet centenario taxari, licet quantitas hæc in Instrumento conuenta fuerit; Si quidem inter ipsosmet contrahentes pactum speciale præcessit de mense Decembris, anni 1636. vt quoties intra mensem Iunij sequentis anni, scuta 60. m. D. Princeps in causam Cambij consignaret, ac pretium Venæ pro propriis officinis venditæ dissolueret, Cambia scuta quinque non excederent, vt ex eiusdemmet Principis Epistola apertè conuincitur, ibi, *Ho inteso quel tanto si è stabilito con V. S. e con il Sig. Carlo in materia della reduttione degl'interessi, che io pago alla Signorie loro dalli sette alli cinque, ogni volta, che Io per tutto Giugno li paghili scudi sessanta milla, & il prezzo della Vena: il concertato si come è vniforme al mio desiderio, e anche profitteuole, così l'accetto, e ratifico.*

Cuius Epistolæ tenor non valet à Dominis Rinuccinis amplius impugnari, postquam ex illius receptione sine vlla contradictione scuta, ab ipsis approbatus esse censetur, ex theor. Bart. *in leg. si filius familias, ff. ad Senat. Cons. Maced.* Bald. *in leg. Titius 24. n. 2. post med. ff. de constit. pecun.* Corn. *consil. 319. n. 5. post med. lib. 3.* Paris. *cons. 91. n. 3. lib. 1.* Rot. coram Cassad. *decis. 3. n. 2. de rescript. & Decis. 811. n. 9. part. 1. diuers. & in Rom. Pecuniaria 18. Iunij 1658. in §. adminicula, coram R. P. Dom. meo Celso*, etiam ex eiusdem productione speciali, vt not. Abb. *in cap. cum Venerabilis, num. 31. de except.* Aym. *cons. 201. num. 5. vers. nec potest.* Rot. *dec. 123. n. 5. p. 1. & Dec. 88. n. 19. ad finem, & n. 20. p. 6. rec. & in Pisana damnorum, & interesse 10. Iunij 1651. coram R. P. D. meo Celso.* 2 3

Dum itaque D. Princeps ex sui parte, promissa in totum expleuit, mediante solutione scutorum septuaginta millium, facta Nerlio Procuratori ad hunc effectum specialiter à Conductoribus constituto; debet reductionis beneficio potiri; licet solutio infra mensem Iunij præfixum non prodierit, sed ea dilata fuerit ad mensem Maij, sequentis anni.

Si quidem Constitutio Procuratoris prius non præcesserat in Vrbe, vbi solutionem Contrahentes destinauerant, ex qua causa D. Princeps excusationem à mora consequi debet, per debitorem nunquam incursa, quoties Creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non consistat, vel Procuratorem ibidem non eligerit, vt tradit Bartol. *in l. item illa 18. num. 11. ff. de constit. pec.* Bald. *in leg. acceptam, num. 41. C. de vsur.* Alex. *cons. 92. n. 9. & 10. lib. 1.* Dec. *cons. 566. n. 4.* Roland. *cons. 87. n. 14. cum seqq. lib. 1.* Rota coram Mohed. *decis. 15. de locat. & dec. 806. n. 1. p. 4. diuers. & decis. 219. num. 6. cum seqq. p. 5. recent.* cum aliis relatis per Add. ad Buratt. *dec. 571. n. 7.* Quinimo ex receptione pecuniarum, absque vlla protestatione subsecuta, mora quæcumque licet incursa, remissa censetur, vt admittit Bald. *cons. 108. lib. 5.* Gratian. *discept. forens. cap. 301. n. 58. & 59. & cap. 302. n. 15. & 16. cum seqq.* Rot. coram sanctæ mem. Greg. XV. *dec. 7. sub n. 2. ibique Add. n. 5. & decis. 148.* vbi pariter Add. *n. 3.* coram Canal. *decis. 58. n. 3. & in rec. decis. 577. n. 10. part. 1. & coram* Buratt. *decis. 640. n. 17. cum seqq.* 4 5

Præterea dubitationem omnem videtur excludere Damini Ioãnismet Rinuccini Epistola Theodosio

dosio Henriquez sub anno 1651. conscripta sub
his verbis *Ci obligammo à dare à Cambio scudi
175000. à prezzo limitato di sette, che dipoi per
seruire Sua Eccellenza, che ne fece instanza, furi-
datto à cinque*, Talis quippe literarum tenor redu-
6 ctionem apertè concludens, Iuris Canonici æqui-
tate perspecta, indubium probationis gradum con-
stituit contra scribentem, licet tertio transmissus
fuerit, vt not. Abb. *in cap.2.num.8.de fid.instrum.*
Put.*dec.12.num.1.lib.2.* Menoch. *de arbitr.cas.94.
num 9.* Genn.*de script.priuat.lib.3 cap.1.num.193.
cum seqq* Rota *in Viterbien.Census 7.Iunij 1638.in
§. hac ad finem, coram bon mem.Card. Hieronymo
Verospio. In recent. decis.153. num. 9. cum seqq.
part 8. & in Romana Pecuniaria 18. Iunij 1658. in
§. final. coram R. P. Dom. meo Celso, & In Ro-
mana Cambij 23. Martij præteriti in, §. penultimo
coram Me.*

Cui aduersari non valet altera Epistola ab eo-
demmet Theodosio de anno 1641. Ludouico Ru-
dulpho conscripta, ac continens dumtaxat tracta-
tum reductionis; ipse enim non benè informatus
ostenditur, dum contrarium omninò resultat ex su-
7 perius recensitis, & ex Epistola signanter Diu.
Ioannis, quæ vti proprium ipsius Scribentis fa-
ctum referens, debet attendi, ex iuribus supra re-
latis.

Hinc non vrget, quod Conductores de tempo-
re secutæ solutionis, ex Venæ causa Creditores exi-
sterent, in summa scutorum 16000. cuius virtute
contenditur, Creditum hoc ex persoluta quanti-
tate prius extinctum extitisse.

8 Præter quam enim in dubio, solutio hæc cau-
sæ Cambij debet adscribi, tanquam duriori, ratio-
ne vsurarum, quas continet, ad Text.*in l.1.& 3.&
leg.cum ex pluribus 97.ff.de solut.* Roman. *cons.94.
num.2.* Gabr *cons.151.n.3.lib.1.* Rot. *dec.92 num.1.
decis.679.num.6.part.2.diuers.* Coram S. M. Greg.
decis.521.num.8.& 10.cum aliis relatis *in Romana
Cambiorum* 10. *Martij anni præteriti in, §. aeque
valent, coram me*; Exindè corruit obiectio, quod
creditum ex Venæ distractione proueniens, scuta
decem mille de tempore initæ conuentionis non
9 excedebat, quæ proindè quantitas dumtaxat in
eam causam præsumitur persoluta; residuum vero
in Cambij diminutionem cessit, ad normam obli-
gationis à Domino Principe contractæ, in cuius
executionem censetur secuta solutio, iuxta doctri-
nam Bartol. *in leg.triticum 94.num.2. ff. de verbor.
obligat.* Aym. *cons.71.num.9.* Decian. *cons.52.n.41.
cum seqq.lib.3.* Rot. *decis.35, num.1.ad med.p.3. re-
cent.* Coram S.M.Greg. *dec.468.num.5.* Merlin. *de-
cis.820.num.1.& Decis.436.n.10.& decis.647.n.6.
p.4.recent.*

Cum maximè procuræ mandatum conceptum
fuerit sub speciali facultate exigendi scuta sexagin-
ta millia, vti debita in maiori summa, quæ ex-
10 pressio pernecesse relationem habet ad Cambium,
dum præter illud, aliud creditum in maiori quan-
titate Conductoribus non competebat, vt admit-
tit Rimin. Sen. *cons.348.num.5.lib.2.* Magon. *dec.
Florent.13.n.26.* Rot. coram Seraph. *decis.643.n.5.
& penes* Zacch.*de obligat.Cam.dec.152.pariter n.5.*

Qui præterea intellectus debet eo facilius ad-
mitti, quod locator cum aliis Redditibus Venæ
solutionem destinauerat, vt expresse ipsius con-
uincit Epistola, non logè ante actum solutionis
Conductoribus transmissa, nec non ab ipsis suc-
cessiuè producta

Neque poterunt Domini Rinuccini pretium
Venæ, de quo agitur, nec non alteram successi-
uè in Dominum Principem distractam compensa-
re pro concurrenti rata cum annuis scutis 21000.
occasione locationis Venæ Ferrariæ eidem Dom.
Principi debitis.

Hæ namque pensiones in causam potius Cam- 11
bij, tanquam duriorem debent accepto referri,
quam in alterius crediti dissolutionem, nullis vsu-
ris obnoxij. Menoch. *de præsumpt.lib.3. præsumpt.
136. num 15.* Rot. coram bon. mem. Merlino *de-
cis.507. num.7.& 8.& in Romana Pecuniaria de
Columna, 21.Octobris 1615. coram Cardinali Sa-
crato*, Dum maximè hæc relatio in extinctionem 12
sortis, ac fructuum fuit expresse conuenta in In-
strumento Locationis, & Cambij, cuius virtu-
te, pacti nequeunt Conductores solutionem in
hanc causam destinatam conuertere in extinctio-
nem alterius crediti, omninò diuersi, nullo adhibi-
to Dom. Principis assensu, ad Text.*in leg. 1. in
principio, & leg. creditor, §. cum de sorte, ff de
solu.* Rot. Coram Sanct. M. Gregor. *dec.366. n.4.*
Caualer. *decis.165. num.1.* & coram bon. memor.
Merlin. *decis.741. num.7. & 8.* cum aliis relatis *in
Perusina Censum 23. Martij præteriti in, §. penul-
time coram me.*

Et licet pretium Venæ idemmet Princeps pe-
nes se retinuerit, à præcedenti tamen conuentione
non videtur recessisse, seu eiusdem Cambij disso-
lutioni impedimentum aliquod præstitisse, vt ex ad-
uerso contenditur.

Venæ quippe venditio cum augmento, ac lucro
scutorum decem pro quolibet centeno pondere
peracta, contractum omnino nouum, ac indepen-
dentem à primo constituit; Princeps enim qui de
tempore locationis fucinas non possidebat, non
iure locatoris, sed vti Titius contraxit, quem pro-
indè poterant Conductores non secus, ac cæteros
Emptores, pro pretij consecutione compellere;
Quinimo in eorum potestate residebat, venditio-
nem Venæ D. Principi denegare, cuius dominium 13
in ipsos translatum fuerat; Hinc cessat prætextus
impedimenti, & dum contractus compatiuntur ad
inuicem, nec secundus alteri aduersatur, non cen-
setur inducta nouatio, ex theorica Bald.*in leg. pe-
cta nouissima num. 12. vbi etiam* Dec.*num.5.Cod.de
pact.* Alex. *cons.193, num.3.lib.6.* Aym.*cons.26.n.7.*
Paris.*cons.78.num.14.cum seqq.lib.3* Gabr.*cons.170.
n.5.lib.2.*Menoch.*cons.562.n.2.& 3.* Surd.*dec.288.
num.39.& 40.* Rot. *decis.571.n.2.part.1. diuers.&
dec.620.n.11 p.4.tom.3.rec.& in*.Add.ad dec.Gre-
gor.*76. n.8.* concurrente præsertim Contrahentis 14
vtriusque voluntate, notationi contraria, ac ex-
inde resultante, quod Venditores penes Princi-
pem successiuè institerunt pro huius consecutio-
ne crediti, cuius solutionem idemmet Principes ex
redditibus aliis peragendis demandauit, vt superiùs
ostensum fuit.

Non vrget, quod D.Princeps sub die 26.Septem-
bris 1636. Conductoribus iniunxerit, vt ex pre-
tio Venæ, fructus alterius Cambij persoluerent in
scutis 40000.cum Nerlio contracti, perindè, ac si,
dum huius virtute ordinis, scuta octo mille ipsi
consignarunt, debeat ex pensionibus locationis
quantitas hæc detrahi, licet in proprij Cambij ex-
tinctionem destinatis.

Posset equidem admitti obiectio in casu dumta-
xat ordinis per Nerlium, ac Conductores ac-
ceptati tempore debito; secus verò dum ille de

anno

anno 1639. propriis in libris descripsit Cambia, tunc vsque decursa ad debitum D. Principis, & acceptatio eum solutione ex eorundem librorum inspectione solum in anno 1641. peracta conuincitur, de quo tempore locatio expirauerat; Hoc sanè casu Conductores quantitatem persolutam detrahere nequeunt ex pensionibus annor. 1636. ac trium sequentium, dum tunc temporis nondum ipsi Creditores euaserant, & ex pensionibus ad formam pacti quolibet semestre, & anno exincti

15 fuerant fructus, nec non rata proprij Cambij, quæ proindè non valuit reuiuiscere, admittit Cephal. *consil.* 423. *num.* 53. *lib.* 3. Rot. *decis.* 409. *n.* 12. *part.* 9. *tom.* 2. *rec.*

Pro recambiis verò perpetam petuntur fructus. Præterquam enim maxima difficultas insurgit, an ea sortem constituant in Cambio limitato, itavt valeant super Cambiis transmitti, super quo articulo nihil pro nunc Domini firmarunt; Dum Domini Rinuccini fructus proprij Cambij ad mensem vsque Iunij 1639. exegerunt, ex pensionibus Locatæ Venæ, quicumque in Domino Principe, mo-

16 ræ incursus excluditur, qua cessante, nulla fructuum fieri valet exactio. Aym. *consil* 87. *ad fin.* Honded. *consil.* 50. *n.* 21. *lib.* 1. *& consil.* 38. *num.* 9. *lib.* 2. Rot. *decis.* 621. *n.* 5. *p.* 2. *rec. & coram S. M.* Greg. *dec.* 148. *n.* 2. *ibique Add. n.* 4.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarracono.

Ciuitate Castelli Saluiani

Luna 18. *Februarij* 1641.

ARGVMENTVM.

Præscriptio solutionum fructuum, vt intret necessarius est cursus decem annorum, cùm tunc possit considerari negligentia, aut mora conditoris in non exigendo, cùm tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præscriptio.

SVMMARIVM.

1 *Ad præscriptionem solutionum fructuum requiritur spatium decem annorum.*
2 *Præscriptio solutionum fructuum fundatur in negligentiâ, aut morâ creditoris.*
In cuius pœnam talis præscriptio est fundata, num. 2.
3 *Saluiani vigore agitur contra tertios possessores.*
4 *Præscriptio non currit contra non valentem agere.*
5 *Præscriptio remanet interrupta per solutionem partis fructuum.*
6 *Negligentia cessat, dum quis non valet agere.*
7 *Præscriptio fundatur in negligentia.*
8 *Intelligentia præsumitur in facto alieno.*
9 *In Præscriptione quacumque iurium requiritur scientia, & illa est probanda.*
10 *Præscriptionis materia est odiosa.*
11 *Præscriptio semper, & quando potest, est euitanda.*

DECISIO CXXI.

IOannes Vincentius Marchio vitellius imposuit annuum censum scutorum 48. Monetæ de anno 1583. pretio scutorum 600. quem sic impositum vendidit Angelo Guerrino, cui accessiuum vti principales principaliter, & in solidum q. Thomas de Fuccis, nec Philippus de Comitibus cum obligatione dicti Ioan. Vincentij pro eorum releuatione; successiuè de anno 1589. prædictus Angelus Guerrinus censum præfatum vendidit Florido de libellis, & fructus fuerunt semper Florido exacti, vsque ad annum 1613. & 1615. licet vltimi termini solutionum non fuerunt integrè soluti.

Postmodum cum hæredes dicti Marchionis Io. Vincentij fructus dicti census soluere recusauerint sub prætextu, quòd omnia bona dicti Marchionis impositoris census essent obnoxia antiquo fideicommisso, ideò prædictus Floridus de libellis egit coram A. C. de anno 1623. & obtinuit mandatum executiuum pro scutis 506. contra DD. Fratres de Fuccis, vti hæredes supradicti q. Thomæ fideiussoris census, qui fratres de Fuccis, ad hoc vt se liberarent ab eorum obligatione, emerunt dictum censum, eiusque fructus vsque ad annum 1628. decursos persoluunt, cum reportatione, ac Iurium cessione in forma, cuius vigore de anno 1633. egerunt contra Dominos de Vbertis tanquam tertios possessores vigore emptionis secutæ de anno 1613. vnius prædij olim possessi per q. Philippum de Comitibus in hoc censu pariter cum supradicto Thoma de Fuccis obligatum, & lata sententia in Saluiano in partibus coram Vicario Ciuitatis Castelli ad fauorem supradictorum de Fuccis fuit eis concessa immissio ex Saluiano in bonis, de quibus agitur possessis per Vbertos causa in gradu appellationis ad Rotam fuit deuoluta, dubitaui, an obstaret præscriptio dictis Dominibus de Fuccis, quominus possent venire contra prædium possessum per Vbertos, ad hoc vt Fuccij valeant satisfieri fructibus dicti census solitis, ac decursis, & in posterum decurrenda, & Domini negatiuè resoluerunt.

Ex eo quia ab anno 1615. quo fructus adhuc exigebantur à Florido de Libellis Domino census vsque ad annum 1623. tempore litis motæ coram A. C. fuit factum pro solutione dictorum fructuum, vix elapsi sint octo anni, † quod tempus non erat sufficiens ad inducendam præscriptionem ad quam ad minus requiritur cursus decem annorum iuxta *l. fin. §. fin autem Cod. de præscript. longi temporis* Alex. *consil.* 118. *n.* 116. *lib.* 2. Cephal. *consil.* 19. *num.* 14. Mascard. *de probat. conclus.* 1214. *num.* 68. Gratian. *decis. Marchiæ* 15. *num.* 12. Thomat. *decis. March* 44. *num.* 1. Ioseph. Ludou. *decis. Lucen.* 31. *num.* 18. & fuit dictum in *Spoletana Saluiani* 3. *Iunij* 1639. *coram Rev. P. Dom. meo Merlino*; cum ante dictum temporis spatium non possit considerari aliqua † negligentia, aut mora in Creditore, in cuius pœnam talis præscritio est fundata, & sine quibus præscriptio non habet locum Anchar. *in cap. possessor, num.* 4. *de reg. iur.* Surd. *decis.* 236. *num.* 14. Costan. *in consuetud. Burg. rubr.* 11. *de cens. §.* 2. *num.* 37. Foller. *de cens. verbo, huiusmodi num.* 95. Cenc. *de cens. quæstione* 98. *num* 49. *&* 50. Rota *decis.* 407. *num.* 16. *part.* 5. *recentior.* quamuis Vberti emerint bona, de quibus agitur vsque ab anno 1613. & contra eos fuerit actum in Saluiano, vti possessores de anno 1633. propterea

3 propterea † eos esse tutos ab hypotheca, nec esse
amplius molestandos, cùm non tantùm bona possederint spatio decem, verùm etiam 20. annorum, nihil facit, quia cùm vsque ad annum 1615. fructus fuerint soluti per Ioan. Vincentium Principalem debitorem, & ab inde de anno 1623. fuit actum pro solutione fructuum, & reportatum mandatum executiuum de anno 1624. coram A.C. quo tempore nondum effluxerant anni decem requisiti ad præscriptionem inducendam ex prædictis, & successiuè de anno 1628. Fuccij soluerant hoc debitum cum reportatione iurium, propterea benè fuisse intentatum Saluianum de anno 1633. Nec Fuccis obstare præscriptionem, quia tempore, quo fructus soluebantur à dicto Ioan. Vincentio Vitellio Principali debitore non poterat agere. Floridus de Libellis Dominus census, nec sua iura experiri
4 contra † tertios possessores, ideò nulla ei currebat
præscriptio. Cassaneus *in consuet. Burg. d. rubr. 11. de cens. §. 2. à n. 37 vers. dicuntur, cum seqq.* Foller. *in prax. censual. verbo, huiusmodi n. 95.* Cene. *de cens q 98. n. 49. & 50* Ciuall. *in specul. com. contr. com. q. 3. n. 9 & 10.* & dixit Rot. *part. 5. recent. decis. 407. num. 15.*

Nec ex eo quòd dictus Floridus de Libellis de anno 1624. reportauit mandatum pro solutione fructuum dicti census pro annis plusquam decem
5 venit dicendum † fuisse elapsos integros decem
annos, & consequenter completam præscriptionem decennalem, quia cùm constet pro annis 1613. & 1615. fuisse solutam aliquam partem fructuum, quamuis non integros fructus, provt de tali solutione dictum fuit per quietantias quam-
6 uis cantantes ad bonum † computum dictorum
annorum per solotionem partis fructuum eorundem annorum remanet interrupta talis præscriptio decennalis, vt per Foller. *in praxi censual. verbo, huiusmodi n. 95. fol. 181.* Rot. *in Romana Dotis, & legati 15. Ian. 1620. coram Manzanedo, inx. sex. in l. cum notissima, §. & de quibus, C. de prascr. 30. ann.* Natt. *cons 402. n 64.*

Præterea censuerunt Domini non intrare præscriptionem, quia vltra cessationem decennalem requiritur etiam quòd Creditor. Sciat alienationem bonorum factam fuisse in tertium, quod hic
7 deficit. † Vnde contra ignorantem agere non va-
lentem, non poterat currere præscriptio, quia in eo cessabat negligentia, in qua fundatur præscri-
8 ptio, † & cùm agat de facto alieno, ignorantia
præsomitur, *l. verius, ff. de probat. dim. in cap præsumitur de reg. iur. in 6.* & in his terminis firmant Cassan. *in consuetud. Burgun. rubric. 11. §. 2. num. 44.* qui in fine *d. gloss.* refert ita secundum suam opinionem fuisse iudicatum, Foller. *in prax. censual. verbo, huiusmodi sub num. 95. vers. item quarto facit,* Rodrig. *de ann. reddit. lib. 2. quæst. 9. sub n. 65.* Thomat. *decis. Maceraton. 44. num. 26. & seq.* vbi quòd scientia requiritur in quacumque præscriptione iu-
9 rium, & illa est probanda Rot. *dec 407. n. 18. part. 5.*
recent. & fuit dictum in *Spoletana Saluiani 3. Iulij* 1639. cor. R.P.D. meo Merlino.

10 Maximè cùm agatur de materia præscriptionis
satis odiosa, & semper quando potest euitanda,
11 *& quantum fieri potest*, reseruanda ex traditis per
Angel. *in leg. 1. Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum dec. cons. 68. sub num. 5. versic. sed tamen,* Decian. *consil. 108. num. 28.* & sæpius firmauit Rot. *decis. 304. num. 2, in fin. part. 1. recent. & coram bon. mem.* Buratto, *decis. 457. in fin.* cum aliis latè congestis per *R.P.D. meum Merlinum in Spoletana Saluian. 3 Iunij 1639.*

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Modiorum Speltæ.

Lunæ 1. Martij 1641.

ARGVMENTVM.

Contractus, quod sit Emphiteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, sicuti inuitus cogi non potest ad vendendum emphiteutæ ius directum, ita cogi nequit emphiteuta vendere Domino dominium vtile. Census in dubio iudicatur irredimibilis.

SVMMARIVM.

1 *Contractûs essentia regulariter declaratur ex verbis.*
2 *Modicitas annuæ præstationis arguit contractum esse emphiteuticum.*
3 *Contractum esse emphiteuticum, ex quo pacto argui possit.*
4 *Emphiteuta cogi non potest ad redimendam suam annuam præstationem.*
5 *Dominus directus cogi non potest inuitus ad vendendum emphiteutæ directum dominium.*
6 *Census in dubio iudicatur irredimibilis.*
7 *Census antiquissimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de censibus frequentissimè erant irredimibiles.*
8 *Census ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis.*
9 *Census si fuerit constitutus in perpetuum absque vlla præfinitione temporis, arguitur quod sit irredimibilis.*
10 *Dominus directus aliud est, quòd titulo venditionis directum dominium, vel annuam præstationem cedat.*
11 *Et aliud est, quòd debitor canonis det facultatem redimendi, séque in posterum liberandi ab annua præstatione.*
12 *Illatio non fit ad diuersa.*

DECISIO CXXII.

Sententias de partibus condemnantes Abbatem Ecclesiæ Vallis Sanct. Lamberti ad admittendam redemptionem annuæ præstationis 24. modiorum Speltæ quam Ludouicus Marsilion hodie soluit dictæ Ecclesiæ dixerunt DD. tanquam iniustas esse infirmandas, cùm Abbas nullatenus astringi posset ad huiusmodi redemptionem admittendam, siue contractus, de quo agitur, iudicetur emphiteuticus, siue censualis.

Si enim iudicatur emphiteuticus, vt videntur suadere tum verba contrahentium ibi in emphi-
teusim perpetuam, ex quibus regulariter essen- 1
tia contractus declaratur, *Vt ex textu in l. qui fundum, qui argum vers. fundi venditor ff. de contrahen. empt.* tradunt in proposito *Natt. cons. 49. numero 13. post med. vers. tamen præmissis & cons. 194.*

conf. 194. *num.* 1. Decian. *respons.* 2. *num.* 62. *lib.* 1.
Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 105. *num.*
1. & 2. Tum modicitas præstationis respectu bo-
norum, quæ nedum numero plura recensentur
in instrumento concessionis factæ vsque & ab an-
2 no 1394. Sed etiam à qualitatibus expressis li-
quet esse magni valoris, ex qua modicitate con-
tractum præsumi emphyteuticum aduertunt Spe-
culat. *tit. de emphyteut.* §. *nunc aliquo numero* 2.
vers. 2. *quæritur. Ias. in l.* 1. *num.* 35. *C. de iur. em-
phyt.* Bald. *in cap. litera num.* 3. *extra de dilat.*
Ruin. *cons.* 161. *num.* 22. *lib.* 1. Barbat. *cons.* 14.
num. 35. & *seq.* Vbi quod ita pluries, & vidit
in dicari, & *alij alleg. per* Menoch. *vbi supra de
præsumpt.* 105. *num.* 5. & *num. sequent.* Iuncto
præsertim pacto opposito in d. instrumento, quod
in casum moræ in soluendo dictam præstationem
3 possent † Ioanna quæ concessionem fecit, & ab
ea causam habentes redire, & manus apponere ad
prædicta bona vti propria, ex quo etiam contra-
ctum iudicandum esse emphyteuticum firmant.
Dec. *cons.* 138. *num.* 7. *vers. secundo personaliter.*
Brunor. à Sole *quæst. legal.* 5. *num.* 15. Roder. *de ann.
redd. lib.* 2. *quæst.* 22. *num.* 11. Vtique Abbas cogi
4 † non poterat ad admittendam redemptionem
huiusmodi præstationis debitæ ex causa emphy-
teusis, quia aliàs dominus directus cogeretur
5 † inuitus ad vendendum emphyteutæ directum
dominium contra *l. inuitum* 11. & *l. dudum* 14.
de contrah. empt. quas probauit Rota *in recent. decis.*
372. *num.* 2. *part.* 1.

Quatenus verò ex verbis, & pactis appositis in
dicto instrumento, & in aliis quæ dantur in sum-
mario possit iudicari censualis, prout multis ra-
tionibus vnus ex DD. deducebat nihilominus di-
cta præstatio erat irredimibilis vti debita pro cen-
su reseruatiuo antiquissimo longè ante Bullam
6 sanct. mem. Pij V. † qui in dubio irredimibilis
iudicatur, vt tradunt. Conar. *var. resolut. cap.* 10.
num. 5. *vers. primum illud*, & *vers.* 3. *deprehendi
potest*, & *versic. quarto, quoties lib.* 3. quem re-
ferunt & sequuntur, Boccac. *de censibus part.* 2.
num. 188. Roder. *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæst.*
15. *num.* 43. & Molin. *de contract. disp.* 382. *n.* 2.
vers. secundus contractus, & plene, ac indistincte.
Auendan. *de censibus Hispan. cap.* 14. *numero* 6.
Quem sequitur nouissimè multis argumentis con-
firmans hanc opinionem. Duard. *de censib. in
proœm quæst.* 19. *num.* 3. & *seq.* Eáque affertur
7 ratio, † quia antiquissimis illis temporibus isto-
rum censuum irredimibilium vsus erat frequen-
tissimus, vnde tales præsumendi sunt, vt ex Pa-
ris. *cons* 52. *num.* 44. & *cons.* 13. *num.* 29. *lib.* 1.
& Cald. *de empt. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 11. tradit Grat.
discept. forens. cap. 983. *num.* 12. & firmauit Rota *in
Romana census* 9. *Decembr.* 1621. *coram bon. mem.
Card Vrespic, quæ est dec.* 594. *n.* 1. & 2. post Cenc.
de censib. secundum Modero. *impress. Taurinen.* Pon-
8 derando præsertim in casu nostro illud verbum †
in perpetuum, quod denotat censum fuisse con-
9 stitutum sine vllâ præfinitione temporis † eúmque
semper duraturum *l. pure* §. *fin. ff. dol. except.* Cald.
cons. 17. *de verb signific.* & in puncto Bald. *cons.* 372.
sub num. 2. *lib.* 4. & Rota *in dicta Romana Census
num.* 1.

Nec ex eo quòd Ioannes de Liers, & eius filia
10 alteri vendiderint huiusmodi † præstationem, illa
videtur effecta redimibilis, nam aliud est, quod
Dominus titulo venditionis in aliud transferat
suum directum dominium, vel annuam præstatio-
nem sibi debitam, aliud verò quòd debitori † cano- 11
nis emphyteutici, vel census reseruatiui det facul-
tatem redimendi, séque in posterum liberandi ab
eorum præstatione, quia hæc nihil habent com-
mune inter se, vt patet ad sensum, idcóque intrat 12
vulgata reg. *l. Papinianus exuli, ff. minor.* quod ex
diuersis non fit illatio.

Et ita resolutum informante tantum Abbate.

R. P. D. ROYAS.

Postea Episcopo Tarracon.

Romana Pecuniaria.

Martij 29. *Maij* 1641.

ARGVMENTVM.

Debitor cambij si fuerit citatus ad docen-
dum de remissa, dum de eâ non fuerit
doctum, rectè contra eundem relaxa-
tur mandatum Auditor Cameræ inter
& contra Mercatores, procedit vti
Princeps.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas colligitur ex reuolutione acto-
rum.*
2 *Iura ab aliquo producta plenè contra eundem
probant.*
3 *Ad mandati relaxationem quando benè dicatur
deuentum.*
4 *Auditor Cameræ potest procedere inter, & con-
tra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque
summam de plano, & sine figura iudicij.*
*Inter Mercatores auditor Cameræ potest proce-
dere executiuè manu Regiâ, & solâ facti ve-
ritate inspectâ, n.* 5.
6 *Iudex quando possit procedere, vti Princeps.*
*Clausula manu Regiâ & solâ facti veritate inspe-
ctâ quid importent, num.* 5. & 6.
7 *Inter Mercatores Iudex procedere debet ex bono
& æquo.*
8 *Vendens habitâ fide de pretio quis conueniri non
potest, nisi priùs discussis emptoribus limita.
num.* 10.
9 *Literas Cambij transmittere ad nundinas quid
sit.*
10 *Debitor principalis, quando quis efficiatur susci-
piens in se nomina debitorum.*
12 *Mercatorum fidei, concernenti eorum professio-
nem multum deferendum venit.*
13 *Clausula, sine præiudicio; præseruat præiudicium
in non expressis.*

DECISIO CXXIII.

Dixerunt hodie Domini mandatum ab A. C.
relaxatum pro scutis æri marcarum 612. con-
tra Antonium de Federighis debitorem Iacobi
Brigoni esse exequen. vti validum, & iustum:
1 De validitate constat † ex reuolutione actorum,
in quibus leguntur omnes citationes necessariæ in
hoc iudicio Varcl. *dec.* 260. *part.* 2. Durand. *dec.* 310.
num. 1.

Iustitia verò desumpta fuit, ex eo quia Federi-

ghius præfatus scripsit d. Brigono sub die 1. Decembris præteriti se remisisse dd. pecuniarum summam Procuratori Christophori Brigoni ad Proximas Nundinas Appatitionis Placentiæ, hocque pro aliis scutis 910. monetæ de quibus per contosaldo dederat creditum D. Iacobo, necnon ex adnotatione facta in propriis libris eiusdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brigoni præsertim, cùm fue-
2 rint ab eodem Antonio producto, † quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *num.* 4. *part.* 1. *&* 2. *decis.* 2. *num.* 2. *&* 142. *num.* 5. Gregorius XV. *decis.* 138 *num.* 4. vbi Addit. *num* 15. Durand. *decis.* 185 *num.* 17. quapropter cùm D An-
3 tonius fuerit conuentus coram A. C. ad doceñ. De remissa, & de ea non fuerit doctum, † vtique fuit benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in similibus terminis firmat Scacc. *de camb.* §. 7. *gl.* 4. *n.* 1.

Nec obstat quod fuerit actum sine obligatione Camerali, & absque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executiuè procedi solet: fuit enim responsum A. C. benè potuisse executiuè in hoc casu procedere per amplissimas facultates, quas habet in negotiis spectantibus ad Mercatores, vt in eius facultatibus impressis post Salustium Tiber. *in*
4 *in prax. num.* 19. vbi expressè dicitur † Auditorum Cameræ posse procedere inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam summariè, simpliciter, & de plano sine strepitu, &
5 figurà iudicij, † sola facta veritate inspecta, & manu Regia, quæ clausulæ remittunt solemnitates iuris, Dec. *in cap. Pastoralis, num.* 17. *de appellat.* Oldrad. *cons.* 115. Hond. *cons.* 49. *num.* 32 *lib.* 1. Crauat. *ad vestr. lib* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *de claus. part.* 1. *claus.* 80 Scacc. *de appellat. quæst.* 161 *limit.* 1. *n.* 76. Rot. *dec.* 446. *num.* 1. *part.* 2. *recent. & par.* 5. *dec.* 120.
6 *num.* 1. & operantur † vt Iudex possit procedere vti princeps Mandos. *cons.* 65. *num.* 10. *& cons.* 96. *col.* 1. Gratian. *decis. March* 68. *num.* 5. Iason. *in* §. *bona fidei instit. de action. num.* 45. Brun. *de cess. bon. quæst.* 36. *in* 4 *quæst princ num.* 6. cum aliis per Gra-
7 tian. *d. decis.* 68. *num* 2. cum inter † Mercatores procreatur de bono, & æquo, Menoch. *de arbitr. q.* 51. *n* 396. Thes. *dec.* 166. *n* 7. Franch. *dec.* 303. *n.* 3. Rota Ianuen. *dec.* 25. *n.* 15. *& p.* 1. *dec.* 641. *in fin. & part.* 5. *dec* 395 *n.* 12.

Minus obstat, quod D. Antonius de Federighis sit debitor prædictæ summæ occasione mer-
8 cium transmissarum ad effectum vendendi, † quæ successiuè fuerunt venditæ diuersis personis habità fide de pretio, & consequenter illum non esse conueniendum non discussis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter responsum. Primò debitum præfatum scut. 612. anti marchatum benè prouenire ex literis Cambij, cum D. Antonius debitum de quo agitur pro tali recognouerit, dum dixit, quod pro eo extingendo transmiserat ad nundinas Placentiæ litteras continentes proprij debiti solu-
9 tionem, transmittere † autem litteras hoc modo nihil aliud importat, quam transmissionem litterarum cambij pro solutione facienda, ita Nauar. *consil.* 31. *l* 6 *de vsur.* Alex. Rand. *in opus super banco. S. Ambrosij n.* 37. Rota Ianuen. *dec.* 2. *per tot. præsertim n.* 10. *&* 11.

Secundò responsum fuit, quod dum Antonius & Brigonus conuenerunt, *del stare del credere*, suscipiendo dictum Antonium duplicatam prouisionem, hoc casu non esse deueniendum ad excussionem eorum, qui merces emerunt, sed eundem Antonium esse reputandum † principa- 10
lem debitorem, & in se successisse nomina debitorum Scacc. *de camb.* §. 3. *num.* 6. & hoc de verbo *del stare del credere est decis.* 120. *part.* 5. *recent.* vlterius data fuit fides Mercatorum attestantium hæc verba importare, quod Mercatores teneantur post acceptam duplicatam prouisionem ac conuentionem *del stare del credere* maturatis pagis mercium venditarum transmittere pecunias retractas, quam-
uis non † exactas, & de proprio absque vlla debi- 11
toris excussione, quibus plurimùm in hac materià esse deferendum dixit Bald. *cons.* 40. *num.* 10. *lib.* 5. Socc. Iun. *cons.* 27. *n.* 12. *lib.* 2. Greg. XV. *dec.* 126. *n.* 3. *&* 7 Durand. *dec.* 368. *n.* 12.

Vltimò non obstat quòd in Epistola dicti Antonij adsint illa verba *senza pregiuditio*, quia dicta
verba benè † præseruant præiudicium in aliis, non 12
autem expressis, ita Oldrad *cons.* 330. *num.* 9. *in fin.* Gratian. *discept.* 867. *num.* 10. Mant. *de claus. part.* 1. *claus.* 142. *n.* 2.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. Carillo.
Postea Præside Vallisoletano.
Bononieñ. Pecuniaria.
Lunæ 17. *Iunij* 1641.

ARGVMENTVM.

Nomen debitoris cessi cum promissione exigibilitatis, vt inexigibile probetur sufficiunt diligentiæ executorum, vnà cum citatione facta contra cedentem ad iudicandum bona debitoris: Instrumentum illud attenditur, quod magis præcisè loquitur, & clarius, vbi alterum per extensum, alterum verò solum per Abbacum summam in eo contentam specificat.

SVMMARIVM.

1 *Inexigibilitas debitoris cessi probatur ex mandato contra eum relaxato, quod exequi non potuit propter legitima impedimenta.*
Quinimò ex citationibus factis contra cedentem ad iudicandum bona debitoris, ibid.
2 *Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile.*
Sufficiunt diligentiæ executorum, & citationes pro iudicatione bonorum, nec formalis requiritur excussio, ibid.
3 *Inexigibilitas debitoris probatur ex cessione bonorum per eum facta.*
Excussio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate debitoris, n. 3.
4 *Bona æstimantur ad rationem quinque pro centenario.*
5 *Instrumentum extractum à substituto Notarij causa plenè probat etiam sine citatione partis.*
6 *Instrumentum si alterum summam per extensum specificet, alterum verò illam per abbacum enunciet magis attenditur quod per extensum loquitur.*
Instrumentum illud attendi debet, quod clarius loquitur, n. 6.
7 *Instrumenta vbi duo sunt, quorum alterum ab alio discrepat statu pleniori.*

DECISIO

DECISIO CXXIV.

IOannes Cecchellus duo credita ascendentia ad libras 5300. quæ habebat contra Petrum de Funis, & Ioannem de Zannettis cessit cum promissione exigibilitatis D Marchioni Fontanæ, qui eadem nomina debitorum sic cessa denuò cessit Emilio de Sartis cum simili promissione exigibilitatis, sed quia dictus Emilius Cessionarius nihil consequi potuit à debitoribus cessis, nec à Cecchello cedente, Semidea eiusdem D. Emilij filia, & hæres iudicium contra D. Marchionem instituit vigore obligationis per ipsum factæ de manutenendo Cecchellum exigibilem, & deuoluta in gradum appellationis causa ad Rotam, mihique commissa dubitaui, An constet de exigibilitate Ioannis Cecchelli, quæ suffragetur D. Semideæ, & affirmatiuè fui responsum.

Quandoquidem in summario eiusdem Semideæ apparet contra D. Cecchellum fuisse relaxatum mandatum, & non potuisse exequi ob inhibitionem & decretum visitæ gratiosæ Ciuitatis Bononiæ, quæ mandauerat eundem Cecchellum non molestari neque realiter, neque personaliter, attenta cessione bonorum per ipsum facta Creditoribus, prout constat ex relationibus Executorum,
1 † & vlterius dantur citationes contra dictum Marchionem ad indicandum bona debitoris super quibus fieri posset executio, qui sunt boni modi probandi inexigibilitatem iuxta theoricam Gloss. *in l. à Diuo Pio, § in venditione verb. capiantur ff. de re iudic.* Quam sequuntur Angel. Imol. Pacian. & alij plures relati per Ciriac. *in contr. 5. n. 142. vsque ad num. 147.*

Nec erat necessaria formalis excussio citato ipso Marchione, quia dum agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile suffi-
2 ciunt † prædictæ diligentiæ Exequutorum & citationes pro indicatione bonorum Aretin. *in §. si quis in fraudem n. 13. instit. de action.* Papien. *in inform. resp. libell. in action. hypothec. in verb. exceptionem Excussionis num. 27.* Thomat. *decis. 61. n. 10. & 11. cum seqq. facit decis. Forolinien. cessionis censu 19. May 1626. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo*; præsertim cum ex decreto Visitæ emanato vigore cessionis bonorum notoria facta fuisset in-
3 exigibilitas Cecchelli, † qua notorietate stante opus non erat vlteriorem facere excussionem Bald. *in cons. 198 lib. 1.* Roland. *cons. 9. num. 20. lib. 1.* Negusant. *de pignor. part. 8 membr. 1. n. 14.* Corn. *consil 46. col. pen. lib. 2.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 45. num. 15.*

Non obstat quòd in indicationibus, & Decretis Visitæ enunncientur plura bona annui redditus
4 librarum 3000. † quorum proprietas æstimata ad rationem quinque pro centenario *iuxta gloss. final. in auth. perpetua de Sacr. sanct. Eccles.* ascendat ad libras 60. mill. circiter, Credita autem pro quibus bona prædicta fuerant assignata non excedant libras 26. mill. & sic dicta Semidea potuerit se satisfieri procurando subhastationem dictorum bonorum.

Quia non subsistit quòd Credita prædicta sint in libris 26. mill. sed benè in scutis 26. mill. vt legitur in instrumento originali producto pro parte dictæ Semideæ duabus ab hinc mensibus parte ci-
5 tata, † quod plenè probat, vti extractum à substituto. Actuarij causæ licet absque citatione partis *iuxta dec. Greg. XV. 59. n. 4.* vbi aliæ plures Rotę decisiones concordantes cumulantur, quo supposito in facto certum est, quod nec redditus librar. 3000. nec proprietas ad rationem quinque pro centenario eiusdem redditus satis fuisset pro soluendis d. d. scut. 26000.

Nec releuat instrumentum pro parte d. D. Marchionis productum loquens de libris per abacum; quoniam visum fuit Dominis magis standum † esse 6
alteri instrumento loquenti per extensum tam ex eo quod clarius loquitur ad notat per Rota Ianuen. *in dec. 96. n. 1. 2. & 3.* quam etiam quia plus continet, quando autem duo adsunt instrumenta, quorum alterum ab alio discrepat, statu pleniori, vt tenet Alex. *in cons. 105. n. 3. lib. 2. arg. l. si ita scriptum fuerit 67. ff. de hered. instit. & l. si quis ex argentarijs § si initium, ff. de edend.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Episcopo Tarracon.

Romana Domorum.

Lunæ 9. Decembris 1641.

ARGVMENTVM.

Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, instrumenta locationum, solutionum, aliæque confessiones, & adminicula nullius sunt roboris, & momenti. Emptor rei emphiteuticæ, qui se obligauit assensum Domini impetrare, quem postea neglexit, si exinde caducitatem incurrit, non potest euictionem prætendere.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum conceditur stante iniustitia sententiæ, qualiscumque illa sit etiam non notoria.*

2 *Tribunalia suprema reuocant sententias vbi in actu constat de illorum iniustitia.*

3 *Deuolutioni locum esse non potest, nec identitate rei deuolutæ, nec directo probato dominio.*

4 *Deuolutionis in casu ad probandum dominium directum, ac identitatem rei deuolutæ non sufficiunt locationis solutiones, aliaque confessiones, & adminicula.*

5 *Caducitas non intrat in locatione.*

6 *Consensus Domini directi reseruatus cum clausula* quatenus requiretur, & non alias, *non praiudicat natura locationis.*

Sed imo tuetur ab omni praiudicio ibidem.

7 *Euictio vt alicui praiudicet, debent illi intimari molestia.*

8 *Molestia intimata procuratori non legitimo, non habentur in aliqua consideratione.*

9 *Emptor qui assensum Domini directi impetrare tenebatur, si illum non impetrauit, ac proinde res ipsi fuerit euicta, non potest agere de euictione, & infra n. 12.*

10 *Caducitati locum esse solet ex alienationibus irrequisito Domino factis, & sine solutione laudemij.*

12 *Alienatio rei emphiteuticæ facta ex causa necessaria, qualis est assignatio dotis non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium.*

12 *Euictionem prætendere non potest, qui fuit causa*
euictionis, & sup. n. 9.
13 *Venditione facta rei emphiteuticæ cum clausula*
Saluo assensu, & non alias, &c. *non dicitur*
incursa caducitas, quamuis ad traditionem
fuerit deuentum, & num. 14.

DECISIO CXXV.

STetetunt hodie Domini in decisis coram me
sub die 22. Iunij 1640. * in qua dictum fuit
1 constare de causa restitutionis in integrum ad fa-
uorem Alphonsi Ferri, illis potissimum funda-
mentis, desumptis ex iniustitia sententiæ Vicarij
verbis contra Alphonsum latæ † quæ sufficit ad
hunc effectum qualiscumque sit, etiam non noto-
ria Cæs de Grass. *decis 10 n. 12. de sent ac re indic.*
Seraph *decis* 251. Caputaq. *decis* 94. *part.* 3. Rota *in*
2 *recent. decis* 492. *n.* 1. *p.* 1 *&* 307. *n.* 1. *p.* 2. & fuit di-
ctum *in Arimin fideicommissi 24 Martij* 1640. *co-*
ram R. P. D meo Cerro, præsertim in supremis Tri-
bunalibus, in quibus sententiæ † reuocantur, vbi
in actis de industria constat, vt per Guid Pap. *de-*
cis. 215. *n.* 7. *&* 368. Cæs. de Grass. & Seraphin. *vbi*
proximè.
3 In præsenti illa desumpta fuit ex pluribus; Pri-
mo quia non fuit probatum vineam permutatam
ab Alphonso cum dominus Horatij Colutij extare
sub directo dominio Monialium, nec † identita-
tem eiusdem, quibus deficientibus deuolutioni
4 locus esse non poterat. Sarmien. *de redd. Eccles.*
part. 3. *c.* 2. 23. *&* 24. Caputaq. *decis.* 280 *part.* 1. *n.* 2.
& 5. vbi quod tali casu non sufficiunt instrumen-
ta locationum; solutiones, † aliæque confessiones,
& adminicula. Seraph. *decis.* 1453. *num.* 1. *& in por-*
tuen. Stagni 29. Iunij 1637. *coram R. P. Dom. meo*
Panzirolo, & in Perusina emphiteusis 13. *Febr.* 1640.
coram R. P. D. meo Dunozet. & quamuis de nouo
fuerit adducta quædam releuatio facta per Bar-
tholomæum Perinum vsque de anno 1571. in
qua fatentur se retinere in locationem à Moniali-
5 bus Sancti Cosmati petias sexdecim terreni, &c.
attamen dicta reuelatio non probat bona contro-
uersa esse emphiteutica, imò ea potius remanet
exclusa, dum reuelatio loquitur de locatione, † in
qua non intrat caducitas Seraph. *dec.* 286. *n.* 5. *vsque*
ad 16. *&* 288. *per totam.*
Nec obstat reseruatio consensus Monialium in
6 venditione secuta de anno 1590. quia fuit animad-
uersum non legi simpliciter reseruatum, sed cum
clausula *quatenus requireretur, & non alias, &c* non
inde præiudicat propriæ naturæ locationis, † sed
imò tuetur ab omni præiudicio Surd. *consil.* 186.
n. 10. Seraph. *dec.* 107. *n.* 7. Grat. *discept.* 926. *n.* 4. *&*
7 *p.* 6 *rec dec.* 110. *n.* 13. *&* 14.
Secundò quia euictio vineæ secuta non potuit
nocere dicto Alphonso, ei non fuerunt intimatæ
molestiæ, † prout erat necesse Rip. *in cap. cum M.*
Ferrarien. num 162. *de constit.* Rota *decis.* 388. *n.* 2.
part. 3. *recent.* cum aliis in decisione hodie cofir-
8 mata; & quamuis habentes causam à Colutio con-
tenderent intimationem fuisse secutam, attamen
sufficienter constitit illam fuisse factam Ioanni Do-
minico Belgio, † qui non erat legitimus procura-
tor Alphonsi, nec inde fuit habita in consideratio-
ne vti non legitimè executa.
Tertiò dicebant Domini inconcussum remane-
re fundamentum, quòd euictio fuerit secuta culpam
Colutij; nam si vinea fortasse esset sub proprieta-
te Monasterij, ad Colutium tamen spectabat im-
petrare consensum Monialium ex peculiari con-
uentione. Vnde si Colutius neglexit consensum
impetrare, prout tenebatur propriis sumptibus,
non inde valebat † agere ad euictionem cui ipse 9
ipse dederat causam, non curando assensum illius
Azo *in Sicomen. C. de euiction.* Surd. *cons.* 15. *n.* 24.
Rota *in Romana Societatis officij* 4. *Ianuarij* 1594.
cor. Corduba. & part. 5 *rec. dec.* 337. *n.* 16.
Minus obstare dicebant Domini quòd deuolu-
tio intentata per Moniales fuerit prætensa ob alias
alienationes prius secutas, & primò ob alienatio-
nem factam à Portia Domina vtili in Ioannem Ba-
ptistam Guidum eius primum virum; secundo in
Alphonsum, dum cum eo transiuit ad secunda vo-
ta, & tertiò in Colutium semper absque solutione
laudemij, ac consensu Monialium, ex quibus alie- 10
nationibus sic secutis † factum fuisse locum cadu-
citati iuxta Text. *in l. fin. C. de iur. emph cap. potuit*
de locat. Inde ex istis esse præsumendum fuisse in-
timatam caducitatem, fuit tamen replicatum præ-
fatas primas alienationes per Portiam factas fuisse
ex causa assignationis dotis, & sic ex causa neces- 21
saria, † quo casu non requiritur consensus Domi-
ni directi; nec soluitur laudemium *in § emphiteu-*
sim in auth. de non alien. Alex *cons.* 173. *lib.* 2. Ias. *in*
l fin. C. de iur. emphit n. 107. Cephal. *cons.* 59 *n.* 33.
lib. 1. cum aliis per Cald *de iure emph. l.* 4. *c.* 16. *n.* 21.
& 22. Nec venit dicendum deuolutionem fuisse
intentatam ex d. causa, quod fuerit vinea data in
dotem, dum ex ea non fuit incursa caducitas, sed
benè ex alienatione facta in Colutium, cui ille
dederat causam non impetrando assensum Monia- 12
lium, vt dictum est sibi imputandum venit. † Nec
valet agere ad euictionem, *l. si mancipium in prin-*
cip ff. de euict. Corn. *cons.* 326. *vol.* 1. Surd. *dec. n.* 1. *&*
p. 5 *rec. dec.* 377. *n.* 16.
Demum non obstat quòd vltima permutatio
fuerit facta ab Alphonso in Colutium cum reser-
uatione consensus Monialium, qui non legitur
impetratus, fuit tamen responsum in permutatio-
ne legi etiam clausulas, *& non alias aliter nec alio*
modo, &c. quæ operantur vt venditio non censea-
tur facta non adhibito consensu, nec ideò fuisse
incursam caducitatem, quamuis fuerit deuentum
ad traditionem rei ante impetratum consensum Ri-
min. iun *cons* 285. *n.* 57. Corb. *in tit. de. cens. priuat.*
ob alien. lim. 37. Grammat. *dec.* 163. Clar. *in §. emphi-*
teusim quæst. 13. *num.* 5. Rota *in Romana vinearum,*
20. *Iunij* 1639. *coram R. P. D. meo Carrillo*, postea
confirmata sub die 27. Nouembris præteriti, ex 13
quo dicta verba *& non alias*, &c. † faciunt dedu-
cere partium consensum, ita vt nihil egisse videatur,
nisi Domini consensus accesserit, Cort. Sen. *cons.* 8.
num 4. Gorad. *cons.* 3. *n.* 23. Ias. *cons.* 86. *n.* 16. *lib.* 3.
Cephal. *cons.* 118. *n.* 13. cum aliis per Marescut. *var.*
lib. 1. *c.* 78. *num.* 3. Inde restitutio in integrum venit
concedenda.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D.

R. P. D. Royas.

Postea Episcopo Tarraconn.

Maceraten. Census.

Veneris 21. Iunij 1647.

ARGVMENTVM.

Apocha penes aliquen existẽs cum aliquâ adnotatione à tergo illius qui per antea dicit câ adnotatione caruisse probare debet. Simulatio scripturæ matrimonialis factæ in maiori summa, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.

SVMMARIVM.

1 *Obseruantia veritatem demonstrat.*

2 *Administrator censetur dotasse de bonis administratis.*

3 *Non probatur hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*

4 *Scriptura penes aliquem existens cum aliqua adnotatione, semper eadem adnotatione, penes illum extitisse præsumitur, dum de statu præcedenti contrario non constat.*

5 *Probabilitas valdè vrget ad præsumptionem inducendam.*

6 *Confessio simpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis præcedentibus, & subsequentibus.*

7 *Copulatiuæ orationis vna pars declarat alteram.*

8 *Capituli inserti in instrumento dicuntur pars illius.*

9 *Confessio facta in capitulis in instrumento iurato contentis, & ipsa iurata dicitur.*

10 *Præsentia in actu stipulationis instrumenti arguitur ex verbis illius.*

11 *Calculus erroneus non habetur in consideratione.*

12 *Verba quæ aliter verificari non possunt, eam admittunt intelligentiam, quæ illis adaptatur.*

DECISIO CXXVI.

PLacuerunt hodie Dominis fundamenta decisionis in hac causa factæ subdie 15. * Februarij præteriti, in qua fuit resolutum Decretum Rotale esse infirmandum, & sic depositum consignandum Cæsari, ex quo dos primi Matrimonij Hieronymæ realiter fuit scutorum 3150. licet apocha ab ea producta cantet pro scutis 4000. cum expressio in maiori summa facta fuerit ad honorificentiam, & ad pompam, præsertim stante adnotatione à tergo apochæ per illa verba *Nota che questo scritto non si deue rendere se non ci è il consenso Geronima, Ludouico, o Mario, & all'incontro di Messer Gioseppe, o Messer Cesare Ridolfini, altrimente ci rimetteriano della conscientia dell'honnore, e della robba*, ex quibus verbis apocham esse simulatam deductum fuit, maximè quia primus maritus Hieronymæ erat vir pompaliæ, & in loco aderat consuetudo conficiendi similes apochas ad matrimonij honorificentiam, accedit etiam quod apocha nunquam fuit cõsignata Hieronymæ de cuius interesse principaliter agetur, sed semper fuit retenta tàm à Vincentio quàm à Ludouico eius fratre, † ac hærede, ex qua obser- 1
uantia benè desumitur veritas ipsius adnotationis Surd. *consilio 262. num. 26.* Gratian. *discept. 951. num. 8.* & demum concurrunt sex illæ coniecturæ in decisionem ponderatæ, quæ Dominis hodie placuerunt ex rationibus in ea deductis.

Ex eo autem quòd dos constituta Hieronymæ in primis nuptiis realiter fuerit scut. 3150. sequitur, quòd dum Cæsar administrator in secundis nuptiis anno 1573. constituit eidem dotem scutorum 4800. censeatur connumerasse in dicta quantitate etiam sortem principalem census scutorum 550. dictæ Hieronymæ assighati vnà cum aliis bonis ab hæredibus primi viri in concordia anni 1591. pro restitutione scutorum 400. primæ paghæ dotis, & pro complemento scutorum 1600. occasione legatorum vsusfructus, & aliorum sibi relictorum
à primo viro. Administrator enim † censetur do- 2
tasse de bonis administratoris ex Bart. *in l. vxorem 39 § Pater naturalis num. 1 ff. de legat. 3.* Corn. *cons. 124. col. 2. vers. idem voluit lib. 1. & cons. 316. n. 4. in fine l. 4.* Rota *in Romana de Cinciis 5. Iunij 1604. coram Cardinale Merlino, & in Ariminen. dotis 13. Maij 1624. coram R.P.D. meo Merlino, & admittit prima decisio in hac causa facta coram R.P.D. Verospio*; ex quibus benè remansit extinctus dictus census scutorum 550. in quo Cæsar fideiusserat ex latè deductis *in decisione*, hodie confirmata *vers. nec obstat.*

Nec obstare dicebant Domini deducta ad excludendam existentiam dictæ adnotationis à tergo apochæ de tempore quo fuit cõfecta, ex eo quia in transumpto obtento per Hieronymam de anno 1620. dicta adnotatio non fuerit apposita. Quia vl-
tra quod per dictum transumptum non † probatur 3
hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *l. non hoc, C. vnde legit.* cum vulgatis transumptum apparet extraiudicialiter ad hoc, vt Hieronyma haberet copiam apocæ, eiusque interesat, quod adnotatio non transumptaretur. Quinimò cum apocha originalis nunquam exiuerit è manibus Vicentij mediatoris, semperque remanserit inter eius scripturas, vsquequo Hieronyma illam habuit, & in hac causa cum dicta adnotatione produxit, vtique venit dicendum à principiò penes illum extitisse eum eadem adnotatione eodem modo ac forma, prout in præsen-
ti legitur † dum non constat de statu præcedenti 4
contrario, vt post Oldrad. & Bald. comprobant Ruin. *cons. 143. num. 20. vers. in casu autem nostro, & num. 21. lib. 5.* Rota *decis. 203. num. 5. & 6. part. 5. recentior. & in Pisana Iuris patronatus 14. Iunij 1630. coram bon. memor. Motmanno.* Eòque ma-
gis, quia nedum † concurrit aliqua probabilitas 5
Bald. *in leg. si quis num. 4* ibi Salic. *num. 2. Cod. ad Iul. de adulter.* Rota *in Illerden. Canonicatus 24. February 1620. coram Patriarcha Manzanedo.* Sed etiam veritas eius facti elucescit ex litteris à Ludouico scriptis Passarino eius agenti anno 1620. in quibus legitur quòd non poterat Hieronymæ consignare apocham sine consensu aliorum interesse habentium stante prædictâ adnotatione à tergo facta per Vincentium eius fratrem, eique iniunxit, vt sumptum confici curaret, eique traderet, cùm nil aliud ad eius fauorem facere permissum esset, hócque etiam remanet comprobatum ex depositione dicti Passarini in vim litterarum monitorialium vt ex summario dato, in responsione pro Cæsare.

Minus obstare dixerunt adducta per Hierony-

mum contra quartam coniecturam primæ decisio-
nis, quòd confessionis factæ a Ludouico, & D Ma-
rio eius fratribus in instrumentis cum ipso Cæsare
canteut de solutione, non de constitutione dotis
flotenotum 2300. constituentium scut. 3150. Nam
conf ilio Ludouici clate lequitur, quòd Cæsar: ad-
ministrator pro nubendis Sororibus præfatorum
Ludouici, & Marij iuxta conditionem familiæ, &
qualitatem temporum fuit coactus constituere Hie-
ronymæ pro eius dote dictos florenos 6300.
Confessio verò D. Canonici Marij, licet cantet de
6 solutione, remanet † tamen, declarata ex præce-
dentibus, & subsequentibus verbis, ex quibus col-
ligitur dotis Sororum constituere fuisse a Censore
in eâdem summâ persoluto Mant. *decis.* 23 *n.* 3. Bu-
ratt. *dec.* 660. *num.* 1. quod comprobatur ex eo quia
confessio eisdem verbis copulatiuè facta legitur
de dote Hieronymus, & Artemisiæ, vnde cum in-
dubitatum sit dotem Artemisiæ fuisse in summa
expressa constitutam, & solutaio eodem modo io
summa expressa constitutam, solutam illam Hiero-
7 nymus intellexit, cùm † vna pars copulatiuæ al-
teram declaret Soccin. *in libr.* 1. *num.* 1. *ff. de rubr.
dub.* Surd. *decis.* 124. *num.* 9 & quamuis confessio
facta fuerit in articulis, attamen quia articuli
fuerunt exhibiti ad effectum inserendi (provt in-
8 serti fuerunt) in instrumento † dicuntur pars il-
lius Seraphin. *decis.* 460. *num.* 5. & consequenter
cùm in fine adsit obligatio cameralis, & iuramen-
tum continens omnia in instrumento contenta
9 esse vera † vtique confessio facta in articulis re-
manet per dictum iuramentum compenbata Alex.
cons. 17. *n.* 2. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 137. *n.* 6. *lib.* 1. Greg. XV.
dec. 215. *n.* 2.

Neque aliquid facit responsi data contra quin-
tam coniecturam, quòd Hieronyma tacuerit in pe-
tendis fructibus dicti census ex quo non interue-
nerit in transactiooe anni 1592. & ignorauerit si-
bi cessum fuisse. Quia vltra ponderata in dicta de-
cisione coram me facta, replicatum fruit quid in
prima decis. in hac causa, ad cuius fauorem ema-
nata coram R. P. Dom. nico Verospio vers. Cæ-
10 tera, fuit firmatum se fuisse præsentem † dictæ
transactioni, & sic cessioni Census, vt pateat ex
illis verbis instrumenti, ibi, *Però adesso essa Madon-
na Geronima elegge & esso Misser odoardo glidà*, &c.
ex quibus, & alus in dicta decisione pondratis, non
potest controuerti eius præsentia, ac consequenter
scientia cessionis Census.

Tandem non obstat calcolus hodie datus per
Hieronymam ad demonstrandum quòd in consi-
gnatione secundæ dotis scutorum 4800. non fuerit
comprehensus census scutorum 550. Quia calcu-
11 lus detegitur erroneus, † & captiosus, supponit
enim id de quo disputatur, videlicet, quòd sores
principalis dicti census non fuerit, comprehensa
in dicta summa scut. 4800. secundæ dotis, quod
detegitur manifestè erróneum ex quo, siue facia-
mus culculum in genere & ex supra, ac in deci-
sione hodie confirmata ponderatis patet, quòd in
dicta quantitate scut. 4800. fuit comprehensa tam
prima vera dos scut. 3150. quam legata relicta Hie-
ronymæ à primo viro constituentia scuta 600. &
sic ipsum censum benè remansisse extinctum me-
diante compensatione, ac integrali restitutione
scutor. 4800.

Siue faciamus calculum magis specifice, & ap-
paret quòd 4. census, nempe census scutorum 550.
de quo agitur, & alij tres scutorum 1050. simul
constituentes scuta 1600. cessi fuerunt Hierony-
mæ in dicta transactione pro infrascriptis partitis,
scilicet pro restitutione scutor. 400. primæ paghæ
dotis solutæ primo viro, & pro scutis 160. defi-
cientibus æstimationi legati vestium, & iocalium
factæ tantummodo in scutis 440. necnon pro scu-
tis 1000. ratione legati vsusfructus ab eodem pri-
mo viro sibi relicti, ac pro scut. 40. pro impensis
funerum, quæ partitus simul calculatæ coostituunt
eandem summam scut. 1600 & propterea dum Cæ-
sar in secundo matrimonio pro dote scutor. 4800.
assignauit tam dictos tres census scutor. 1050.
quam integram primam dotem scutor. 3150. ac
etiam vestes, & iocalia pro scutis 600. vtique per
hanc assignationem remansit extinctus dictus cen-
sus scut. 550. in quo ipse fideiusserat, cum d. par-
titæ constituant summam scutor. 4800. in qua ne-
cessario comprehenditur pretium eiusdem census
cessi Hieronymæ in transactione pro satisfactione
dictorum scutorum 400. primæ dotis, & scuto-
rum 160. pro supplemento legati vestium, & io-
calium, stante præsertim, quòd dicta secunda con-
stitutio dotis (ratificata per Hieronymam, vt in
alia late deductum fuit) facta fuit cum ea lege,
quòd Hieronymæ deberet esse tacita, & contenta
de omni, & toto eo quod prætendere posset à fra-
tribus, & à Cæsare patruo, quod venit intelli-
gendum de iure competente Hieronymæ ex di-
cta transactione, in qua fuerat sibi cessus dictus
Census; ex quo præter verba generalia, dicta con-
stitutio dotis scutor. 4800. longe excedebat pri-
mam dotem, & sic verba non poterant intelligi
de iure ratione dotis, & dabantur alia habita in di-
cta † transactione, nempe dicti tres Census scu- 12
torum 1050. vestes, & iocalia, vnde perinde est
ac si de censu fuisset specialiter dictum, cùm in
alio non possit verificari. Giurb. *decis.* 45. *num.* 9.
Castill. *de vsufruct. cap.* 39. *num.* 29. *&* 30 Greg.
XV. *decis.* 90. *num.* 3.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.
Postea Episcopo Tarraconen.
Romana fideicommissi de incoronatis.

Veneris 10. *Maij* 1642.

ARGVMENTVM.

Disputatur articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præiudicare possit creditori posteriori habenti causam onerosam, & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in possessione, vel donatio fraudulentæ, & simulata conuincitur.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest filium grauare in legitimâ, & si fuisset grauatus, reijcitur onus.*

2 *Dispositio generaliter facta non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatem.*

3 *Bona super quibus filius elegit legitimam non continentur sub fideicommisso.*

4 *Donatio, & si anterior, & cum hypotheca, non praiudicat ementi postea rem donatam, si ille sit in possessione, & n. seqq. Amplia, vt sub n. 10.*

5 *Donans potest ante traditionem liberè disponere de re donata.*

6 *Clausula,*

6 *Clausula, constituti & similium effectus cessant per actualem traditionem posteà subsecutam.*

7 *Clausula quæ veniunt accessoriè ad contractum, si contractus est simulatus, & ipsa simulata iudicantur.*

8 *Simulatio probatur ex confessione partium, & contrahentium.*

9 *Fraus non ita de facili præsumitur, vt simulatio.*

10 *Donationis fraus & simulatio præsumitur ex immensitate donationis, ac coniunctione sanguinis.*

Donatio simulata, & fraudulenta non præiudicat creditoribus posterioribus ex causa onerosa, num. 10.

11 *Exceptio detractionis legitimæ, quæ fideicommissario competebat, competit etiam emptori bonorum illius.*

12 *Amplia conclusionem procedere, quamuis ipse fideicommissarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommisso subiecisset. ibidem.*

DECISIO CXXVII.

FVit per DD. resolutum tam ex fideicommisso Marcelli Incoronati de anno 1593. quàm ex donatione Francisci filij de anno 1618. factæ inter viuos Cæsari filio præsenti, & acceptanti, eiúsque filiis, & descendentibus masculis, illisque deficientibus, Marcello alteri filio, ac descendentibus ex eo, in eorúmque defectum proximiori sibi in gradu: non esse D. Angelo Incoronato dandam immissionem siue agat ex. *l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.* siue ex remedio vtilis Saluiani in possessionem Casalis Aquæ Trauersæ venditi anno 1615. Excellentissimo D. Principi Burgesio pretio scut. 14000. ab eodem Francisco de Incoronatis, sub expressa narratiua approbata per eosdemmet Cæsarem, & Marcellum donatarios, quod sibi deberetur legitima in bonis Marcelli Patris, & quod ad illius computum elegisset dictum Casale, illúdque ad se spectare pleno iure dominij, & pertinere, & esse penitus liberum, & immune ab omni, & quocumque censu canone, & responsione, recognitione, grauamine, aut seruitute, non esse subiectum caducitati, deuolutioni, restitutioni, vel alicui vinculo in toto, vel in parte, minusque fuisse venditum, datum, donatum, cessum, atque concessum, aut alio quouis modo alienatum, alienationibus vocabulo latissimo, nec de eo in totum, vel in partem contractum, distractum, aut aliud quidquam factum, fuisse promittendo insuper huic venditioni facere consentire omnem personam ius aliquod habentem, seu quomodolibet habere prætendentem ad solam, simplicem, & extraiudicialem requisitionem prædicti excellentissimi D. principis emptoris.

Non ex fideicommisso Marcelli senioris; quia cùm Franciscus alius auctor D. principis elegerit pro sua legitima Casale, in cuius possessionem Angelus petit immitti, & pater non possit filium
1 grauare in legitima, † & si grauatus fuisset, onus reiiciatur vt est in casu in *l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam.* Nec dispositio generaliter fa-
2 cta porrigatur ad casum, † in quo quis non habet potestatem, *ca. nobis in 2. de sent. excomm. notat.* Bart. *in l. si quis sub conditione ff. de condit. instit.* Bald. *in l. fin. §. in computatione C. de Iur. delib. cum similibus.* Casale de quo agitur non continetur sub † dicto fideicommisso, vt decidit *gloss.* 3
in l. precibus C. de impub. & aliis substit. & communiter omnes *in l. ex tribus, C. de inoff. test. & in l. 1. ff. de vulg. & pup. per text. in l. coheredi, §. filia, ff. ad Trebell.*

Nec ex donatione dicti Francisci, quia cùm Franciscus post donationem factam ad fauorem filiorum, & descendentium, vendiderit Casale D. Principi, cum relatione dominij, & possessionis: asserta donatio, etiam si anterior, & cum
hypotheca, † non præiudicat D. Principi habenti 4
causam onerosam, vt est *text. in l. fin. §. Lucius ff. de donat.* Vbi Lucius Titius donauerat Meuio fundum, & ante traditionem eundem fundum post paucos dies, Seio pignori obligauerat, deinde dictum fundum tradidit Meuio, cui priùs illum donauerat, & cùm dubitaretur, an donatio fundi esset perfecta: ita vt posteà pignori subiici potuerit, respondit Scæuola Iurisconsultus perfectam quidem esse donationem per traditionem, sed creditorem, licet posteriorem firmam habere pignoris obligationem inductam ante traditionem, at-
que ita donans potest ante traditionem, † liberè 5
disponere de re donata, vt tradit Carocc. *decis.* 125. *num. 7.* & est ponderand. expositio Barthol. *ad illum text. in §. Lucius Titius in princ.* Vbi verbum dictu textus, *donauit* exponit, id est in causa donationis, obligauit, vel promisit, & sic *Bart.* intelligit illum textum, & præsupponit quòd fundus ibi fuit expressè obligatus pro donatione ipsi donatario, vt bene aduertit Gutierrez *de actib. iudic. iurat. cap. 15 sub n. 22. pro hac eadem opinione*, accedit expositio Bartoli.

Nec dici potest in hâc donatione interuenisse traditionem ex clausulis reseruationis vsusfructus, & constituti, quia vis, & effectus istarum, clau-
sularum, † vbi donatio fuisset vera, cessasset per 6
venditionem à donatore posteà factam D. Principi, & actualem traditionem subsecutam, vt bene Grat. *cons. 36. num. 38. & 39. lib. 1.* Gabriel *de empt. & vend. concl. 2. num.* 28. Carocc. *decis.* 125. *num. 8.* Sed cum donatio DD. viso fuerit simulata, non est de his clausulis curan. cùm veniant ac-
cessoriè ad contractum, † in quo sicut simulatio 7
fuit adhibita, ita etiam censeri debet adhibita circa accessoria. Aretin. *in l. 1. §. si vir vxori col. 3. ante med. vers. sed hoc esset concedend. de plane, ff. de acquir. possess.* quem sequitur Alciat. *ibid. col. 2. in princ. num.* 4. vbi etiam Bologn. *num. 65. in princ.*

Simulatio autem huius donationis est euidens ex assertione venditionis, cui assenserunt etiam Cæsar, & Marcellus Donatarij, quod de Casale vendito nulla præcesserat donatio. Vnde cùm veritas huius assertionis non possit stare cum veritate præcedentis donationis, necesse est intelligere dictam donationem simulatam, perinde, ac si partes dixissent nullam ad casale præcessisse donationem veram & validam: cum non sit dubium
ex confessione partium, † & contrahentium pro- 8
bari simulationem, Berou. *cons. 17. num. 11. lib. 1.* Decian. *cons. 52. num. 51. & 52. & post num. 65. vers. 2. conuincitur ista simulatio lib. 3.* Angel. *cons. 47. n. 2. versic. 5. si post donationem*, vbi ponderat confessionem donatarij ad probationem fraudis, quæ cum non ita facile sit præsumenda, vt simu-
latio, † ex quo hæc est honestior quàm illa Cu- 9
man. *cons. 155. num. 4.* Vtique si ex confessione

donatarij probatur fraus à fortiori, probabitur simulatio, maximè concurrente immensitate huius donationis, quæ continet omnia bona præsentia, & futura, & coniunctione sanguinis ex quibus præsumit fraudem, & simulationem donationis,
10 † vt propterea non præiudicetur creditoribus posterioribus ex causa onerosa resoluit, & latè probat Catocc. *decis. 1. per totam* quam approbat Antoni. de Amat. *var. resolut. 26. n. 7.*

Vlterius cùm ex supradictis pateat D. Principem emptorem habere fundatam intentionem in Instrumento emptionis non obstante præcedenti donatione, eo magis censuerunt Domini dicendum esse, ipsum habere intentionem fundatam in
11 detractione legitimæ debitæ donatori, † qui in specie in ipsa venditione dixit eam consequi in Casali de quo agitur, ex allegatis *Per Rosam coram Seraph. decis. 416. à num. 8. vsque ad finem.* Hæc autem exceptio detractionis legitimæ debitæ eidem donatori, & venditori respectiue in bonis relictis ab eius ascendentibus suffragatur D. Principi non obstante quod idem donator omnia bona in dictâ donatione præcedenti subiecisset fideicommisso cum prohibitione cuiusuis detractionis.

Et ex his duobus exceptionibus vtraque parte auditâ resoluerunt Domini immissionem esse denegandam.

R.P.D. Panzirolo.

Posteà S. R. E. Cardinali.

Romana, seu florentina restitutionis in integrum.

Veneris, 10. Maij 1641.

ARGVMENTVM.

Maioribus 25. annis, quantumuis ex capite iustæ Ignorantiæ non soleat concedi restitutio in integrum aduersus aditionem hæreditatis sine inuentario factam, tamen remoto in tali hærede omni dolo, datur talis restitutio in integrum, quando magnum æs alienum patens, contra communem omnium expectationem, in hæreditate enersit.

SVMMARIVM.

1 *Filius continuans habitare in domo paterna, & bona defuncti patris possidere dicitur simpliciter adire hereditatem paternam, & numero 18.*

2 *Statutum Florentinum sub Rubr. 29. de hered. &c. quid disponat.*

3 *Restitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus, & non maioribus.*

4 *Maior etiam restituitur in integrum concurrente iusto & errore, vel ex ignorantiâ facti, vel ex nouâ, & magnâ causâ.*

5 *Maiori succurritur per restitutionem in integrum, si adsit rationabilis causa.*

6 *Maior iusto errore ductus, vel ignorantiâ facti lapsus adeundo hereditatem primo aspectu lucrosam, si eam deinde reperiat debitis onustam, tunc auditur petendo restitutionem in integrum.*

7 *Vel malit talem hereditatem creditoribus relaxare.*

8 *Restitutio in integrum, ex qua causa concedatur maioribus, qui hereditatem adiuerunt sine inuentario.*

9 *Maior non restituitur aduersus aditionem hereditatis sine inuentario, nisi magna adsit causa.*

10 *Maiori competit restitutio in integrum ex clausula si qua mihi iusta causa ex dicto minoram aduersus hereditatem inconsulta aditam.*

11 *Ignorantia regulariter præsumitur in hærede, & maxime in rebus occultis, & numero 12. & 13.*

14 *Factum quando sit occultam, ita vt fallere possit hominem etiam magna prudentia, & sagacem, & num. 15.*

15 *Restitutio in integrum ex iusta causa ignorantia conceditur maiori ad lucrum quærendum per aditionem hereditatis, quam prius repudiauerat.*

17 *Multò fortiùs concedenda venit maiori, si agat tantùm de damno vitando.*

19 *Maior aduersus additionem hereditatis sine inuentario aditam, restituitur ex iusta causa, etiamsi post aditionem fecerit aliquem contractam, dummodò nihil perceperit, vel paratus sit reddere.*

20 *Maioribus 25. annis, etiam in contractibus enormiter læsis, beneficium restitutionis in integram ex iustis causis conceditur.*

21 *Actus principalis, si corruat, omnes alij actus ex eo dependentes pariter corruunt.*

22 *Minor non restituatur in integrum, si paterna hereditati se immiscuit, & maior factus pecunias hereditarias exegit.*

23 *Maiores aduersum additionem hereditatis ex capite iusta ignorantia non sunt restituendi.*

24 *Contraria tamen opinio est verior, suadente tamen aliqua insigni causa.*

25 *Statutum Florentinum iubet, quod inuentario non obstante hæres creditoribus hereditariis satisfaciat.*

26 *Heredes, dum non possunt iuuari beneficio inuentarij, æquum non est, vt etiam restitutio in integrum denegetur.*

27 *Quod sanè durum admodum videretur, quod simul, & semel denegaretur inuentariam, & restitutio in integrum, dum sunt sine dolo enormiter læsi.*

DECISIO CXXVIII.

CVm post mortem bon. mem. Marchionis Bernardi Capponij sequutam in Ciuitate Florentiæ D. Vincentius eius filius, quamplurima bona, tam in statu Ecclesiastico, quam in ditione Florentinæ in paternâ hæreditate inuenisset, ac inter alia vigere Florentiæ Rationem bancariam magni nominis, ac etiam Romæ accomandatam, credens propterea, tam ex his quàm ex inferius deducendis hæreditatem esse maximè lucrosam, licet super illius aditione nullum fuerit actum expressum † nihilominus continuando in paternâ 1
domo habitare, & bona vt priùs possidere dictus est adiuisse hæreditatem simpliciter, stante Statuto Florentino sub *Rubr. 29. de heredib. & hereditatibus debitorum conueniendis*, in † quo dis- 2
ponitur, quod hæres masculus maior annor. 18.

possidens

possidens, seu detinens bona hæreditaria post 15.
dies à die obitûs Testaroris hæreditatem simplici-
ter adiuisse intelligatur.

Verum cum illinc ad quatuor menses super præ-
dicta hæreditate maximum detectum fuisset æs
alienum, quod de tempore supradictæ tacitæ adi-
tionis omnino latebat, absorbens nedum totam
substantiam, sed superaos illius vires in scutis fe-
re ducentis millibus. Ideò D. Vincentius, qui
huiusmodi debita prorsus ignorabat omnibus præ-
fatis bonis, vnà cum illorum possessione priùs
libere dimissis, obtinuit à Signatura Iustitiæ com-
mitti causam restitutionis in integrum, provt de
iure aduersus creditores Bernardi patris cum re-
scripto A.C. vt de voto Rotę procederet cum clau-
sola, si qua mihi iusta causa. Quapropter sæpissi-
mè monitis prædictis creditoribus, vt ex fasci-
culo citatioonum exhibitarum, & informare ne-
gligentibus, tandem hodie proposita causa, re-
solutum fuit constare de causis restitutioois in
iotegrum.

3 Licet enim regulariter hoc † remedium sit pro
minoribus læsis, attamen concurrente iusto erro-
re, vel ignorantia facti, vel ex noua, & magna
causa competere etiam maioribus 25. annis tra-
dunt Omnes. *in §. extraneis n. 5. vers. vel etiam
si maiores inst. de hered. qual. & diffic* Qui dicit
4 Prætorem deceptis † succurrere per restitutionem
in integrum, etiamsi maiores sint, quoties gran-
de æs alienum latens ab adita hæreditate præter
opinionem emerserit, siue sint milites, siue Paga-
ni. Maurit. *de rest. in integr. cap. 130. num. 6.
vers. sed qui opiner. tract. tom. 5. fol.* 145. Vbi
5 dicit posse Maiori succurri † per restitutionem in
integrum, si adsit rationabilis causa vt puta, quia
hæreditatis substantiam ab initio scire non potuit,
& postea comperiit esse debitis onustam, nec lon-
gum tempus effluere permisit ab ea traditione, cui
opinioni adstipulantur etiam Rebuffus *in constit.
Regia tom. 2. tit. de restit. art. 1. gloss. 1. num. 33.*
Vbi dicit maioribus se vidisse succurrere. *Odd. de
restit. in integr. part. 2. quæst. 62. art. 14. num. 133.*
6 Vbi dicit quod si maior iusto errore, vel ignoran-
tia † facti lapsus est adeundo hæreditatem primo
aspectu lucrosam, & quam quilibet oculatissimus
paterfamilias talem iudicasset, & audiuisset, sed
postea reperitur plena ære alieno, litibus, & pe-
riculis, audiendus est, si consideret aduersus di-
ctam aditionem restitui, & malit huiusmodi
7 † hæreditatem creditoribus relaxare, *& quæst 89.
art. 7. num. 52. vers. primo vt procedat, & sub
num.* 53. Subdit ad hunc effectum magnam cau-
sam reputari, si maior post aditam hæreditatem
8 casu reperiet ad esse magnum æs alienum, † quod
priùs ignorabatur, tunc enim inquit ex capite iustæ
ignorantiæ succurritur etiam maiori per *Text. sin-
gul. in §. extraneis versic. sciendum tamen instit.
de hered. qualit. & differ.* Capell. Tolos. *decis. 55.
num. 7.* Gratian. *discept. 797. num. 19. & seqq.* Vbi
de veriori Marches. *de commiss. rest. in integr. part. 2.
§. 3. n. 154. fol. 185.* Vbi dicit quod maior aduer-
sus noo coofectum inuentarium, vel eius confe-
ctionem non restituitur in integrum, nisi magna
9 subsistente † causa, nempe si adita hæreditate re-
periatur magna ære alieno conflata, quod aditio-
nis tempore ignorabatur.

Et quod generaliter ex clausula, si qua mihi iu-
sta causa, quæ datur ex edicto minorum compe-
tat restitutio in integrum etiam maiori aduersus
hæreditatem † inconsultò aditam Castr. *consil. 328. 10
n. 3 vers. 3. lib. 1.* Corn. *cons. 184. sub n. 9 vers. ta-
men licet l. 3.* Menoch. *cons. 932. num. 11.* Phanuc.
de inuent. part. 1. num. 20. & part. 2. n. 22. & 23.
Fraociscus March. *decis. 291. n. 3. part. 1.* Matt.
claus. 366. num. 2.

Quòd autem in D. Vincentio filio adfuerit iu-
sta ignorantia, non solum ex eo patere visum est, 11
quod regulariter † in hærede illa præsumitur *l. qui
in alienis vbi doctor. ff. de reg. iur.* & in terminis
restitutionis in integrum firmauit Rota *decis. 43.
num. 2.* Post Modet. Perus. *de cens. in addit. Ca-
nal. dec. 141. n. 1.* Sed specialiter dom vidit quòd
Marchio Bernardinus Pater, qui pro viro summæ
prudentiæ & alias oculato patre familias commu-
niter ab omoibus reputabatur, vt deponunt testes
formiter examinati, nō solum reliquit † quamplu- 12
rima bona stabilia maximi valoris tam in statu Ec-
clesiastico quàm in Ditione Florentina, cum ratio-
ne bancaria, & accommandita, provt supra di-
ctum fuit, sed quod magis est in eius testamento,
& codicillis perpetuum fideicommissum ad fauo-
rem descendentium masculorum ordinauit, & de
opulentissima hæreditate se disponere supposuit.
Vnde nihil mirum, si D. Vincentius filius lucrosam
pariter paternam hæreditatem credidit † præser- 13
tim cum ipse longo tempore à Patria abfuerit, &
dum in ea permansit, nunquam in rebus dome-
sticis, & multò minùs in rationis bancariæ admi-
nistratione se ingessit, quod pro causa restitutionis
in integrum aduersus aditionem etiam Maiori 25.
annis sufficere tradit. *add. vbi suprà quæstion. 62.
num. 133.*

Accedit quòd idem D. Vincentius mortuo Pa-
tre suas adhibuit diligentias cum Ministris per Pa-
trem viuentem retentis, pro habendâ notitiâ vi-
tium hæreditatis, † & isti (qui alias communi- 14
ter pro viris probis, & fide dignis habebantur)
firmiter asserebant hæreditatem esse maximè lu-
crosam, vt etiam super his bene deponunt
testes, adeò vt cum post 4. menses à die obi-
tûs Beroardini Patris io ipsius hæreditate maxi-
mum æs alienum † quod antea latebat, emerserit 15
superans illius vires in scutis 200000. negari non
potest quin appareat de iusta causa, per quam de-
beant in iotegrum restitui iuxta mentem Docto-
rum supra allegatorum.

Quæ quidem facilius amplectenda sunt, ex quo
D. Vincentius nititur maxime æquitate, scilicet
ex sola dispositione statuti vltra vires hæredita-
rias, † soluat scut. 200. mill. ex proprio. Si enim 16
restitutio ex iusta causa ignorantiæ conceditur
Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæ-
reditatis, quam prius repudiauerat *l. Pantonius ff.
de acquir. hered. vbi* Batt. Alex. *cons. 169. num. 15.
in princip. lib. 2.* Surd. *cons. 232. num. 43.* Multò for-
tiùs videtur concedenda † D. Vincentio Maiori 17
agenti de damno tantùm euitando, inter quos ma-
xima viget differentia teste Alex. *d. cons. 169. n. 14.
in princip.*

Nec relenare visum est, quod post mortem
Bernardini Ministri rationis Bancariæ nonnulla
cambia † continuauerint, quia aut hæc fecerunt 18
pro ratione bancaria, quæ adhuc cantabat sub no-
mine defuncti, aut quando etiam id de ordioe D.
Viocentij filij fecissent, quemadmodum ei succur-
rendum est aduersus hæreditatem aditam, ita pa-
riformiter si post aditionem fecerit aliquem con-
tractum † ex eadem causa aditionis, dummodo 19
ex

ex eo nihil perceperit, vel paratus sit refundere,
si quid perceperit ex adduct. per *Odd. dict. q 62. art. 14. num. 133.* Et facit regula quod Maioribus
20 25. annis etiam in contractibus enormiter † læsis
beneficio restitutionis iisdem ex supradictis causis succurritur *iuxta l. in contractibus, C. quibus ex causis maior.* Cum aliis adductis per *Odd. d. q. 51. art. 1. num. 4. & seqq.* & quidem si corruit aditio,
21 omnes etiam actus † ex eâ dependentes corruere
debent, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. & in his terminis est Textus in l. 3. §. Seio, ff. de minor.* Vbi de minore, qui paternæ hæreditati se immiscuerat, & maior factus pecunias hæreditarias exe-
22 gerat, † quod nihilominus restituitur, de quo
per Angel. *in l. damni §. Sabini, num. 2. ff. de damn. infect.*

Nec aduersati visa fuit opinio quam plurimo-
23 rum Doctorum, quod scilicet maiores † aduer-
sus aditionem ex capite iustæ ignorantiæ, non sunt restituendi, ex quo habent beneficium inuentarij, prout *iuxt. text. in §. pupillis, & in §. quia verò auth. de hered. & falcid.* Tradunt Bart. *cons. 154 num. 2. & 4. lib. 1.* Felin. *in cap. quoniam n. 5.* de Simon. Alciat. *cons. 139. num. 7. lib 9* Rol. *de inuent. quæst. 81. col. 2. fol. 59.* Petr. Pecch. *de testam coniug. cap. 23. n. 2.* Phanuc. *de inuent. part. 1. n. 24.* Marc. Anton. *var. lib. 2. resol. 11. num. 19. in fin.* Quia nihilominus alia opinio in præsenti casu magis placuit Dominis. Tum quia æs alie-
24 num, quod fuit detectum est maximum. † & pro-
pterea suadente insigni aliqua causa etiam Maioribus, saltem ex æquitate iudicis officio succurrendum esse vltra Doctores allegans, tenet idem Petr. Pecch. *d cap 23 sub num. 6. vers. ego existimo.* Tum etiam quia D. Vincentius beneficio Inuentarij, quatenus etiam voluisset, vti non poterat propter Statutum Florentiæ, quod hæres
25 inuentario non obstante creditoribus hæreditariis
satisfacere cogatur, de quo tradit Phanuc. *de inuem par. 6 num. 138.* Quo casu, sicut non potuit
26 vti beneficio inuentarij, † ita nec etiam priuari de-
buit beneficio restitutionis in integrum, vt post Castr. *cons 312. quod incipit viso puncto n. 3 lib. 1. cum aliis allegatis.* In terminis d. Statuti Florentini tradit Phanuc. *vbi suprà, n. 138* Et certè du-
27 rum † admodum videretur, quod simul, & semel
denegaretur inuentarium, & restitutio in integrum, etiam quando, prout hic semoto in hærede omni dolo, magnum æs alienum latens, contra communem omnium ciuium expectationem, & credulitatem in hæreditate emergeret.

Et ita D. Vincentio solùm informante resolutum fuit, &c.

R. P. D. ROYAS.

Postea Episcopo Tarraconen.

Vrbeuetana restitutionis dotis.

Veneris 31. Ianuarij 1642.

ARGVMENTVM.

L. hac ædictali. C. de secund. nupt. disponens quod mulier quæ transiuit ad secundas nuptias, non possit plus relinquere secundo viro, quàm quod reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod siue mulier filium primi matrimonij instituerit hæredem, si non, semper prius est detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.

SVMMARIVM.

1 Text. in l. hac edictali C. de secund. nupt. *mens qualis sit.*

2 *Bursat. & Bertrand. distinctio refutatur.*

3 *Matri non est danda ansa fraudandi dispositionem* l. hac ædictali. C. de secund. nupt.

4 *Legitima debetur filiis velint, nolint parentes.*

5 *Filius non tenetur miscere cum legitimâ, quod capit ex diuersis principiis.*

6 *Filius quod capit ex substantia matris, tenetur imputare in legitimam*

7 *Statutum Vrbisueter.* lib 2. rubr. 18. *iubet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis.*

8 *Filius, tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex substantia parentum.*

9 *Quando filius id habuit extra iudicium parentum, alias secus,* num. 10.

11 *Bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri aliis quàm filiis relinquere bona sua.*

12 *Id habet filius ex precepto statuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in testamento.*

13 *Statutum si prohibeat matri, nec aliis quàm filiis relinquant bona sua.*

Tunc filij tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto, possunt prætendere hæreditatem recusando dispositionem matris.

14 *Legitimo acta per statutum an veniat etiam detrahenda ex alia portione, remanente sub libera dispositione parentum.*

15 Hodiern. in l. hac ædictali C de secund. nupt. quæst. 12. & seq. *quo casu loquatur, & declaratur,* num. 22.

16 *Statutum aliud est, quod promittat matri, liberam dispositionem, & aliud si omnino inhibeat ei, vt possit tantum inter liberos disponere de rebus suis.*

17 *Statuentes ex defectu iurisdictionis vltra, territorium non possunt disponere.*

18 *Patrimonia censentur diuersa, respectu diuersorum Territoriorum.*

19 *In Patrimoniis sitis in diuersis Territoriis in vnoquoque patrimonio seruandum est statutum loci in quo degit,* & numero 20.

21 *Mulier transiens cum viro ad eius patriam remanet soluta legibus loci patriæ sibi odiosis,* & num. 22.

23 *Mulier alibi nupta, in his, quæ ipsam non seiungunt à seruitiis, & obsequiis maritalibus semper reputatur de origine paterna.*

24 *Statutum porrigit vires extra Territorium, quando inhabilitat personam subditi, non secundum quid, sed simpliciter.*

25 *Statutum Vrbisueter.* lib. 2. rubr. 58. *non cunctatur in sola prohibitione faciendi testamentum a muliere, sed in faciendo illud cum consensu viri, &c.*

26 *Mulier alibi nupta, quo casu obligetur legibus patriæ, & quocunque vadat, semper remaneat subdita illis.*

27 *Statutum prohibens ne mater non possit aliis quàm*

quàm filiis relinquere bona sua, cedit in publicam vtilitatem.

28 *Statuentium obligatio est, conseruandi bonum publicum suæ patriæ.*

29 *Ius, quando alicui fuit quæsito non potest ei amplius præiudicari,* & num. 30.

31 *Liberari quis non potest se à nexu proprij statuti, nec etiam per pactum.*

32 *Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem testandi, sed nisi fauore filiorum dicendum est fauorabile.*

33 *Statutum dum est valdè odiosum, eget confirmatione Principis.*

34 *Statutum Vrbisueteris* lib. 2. rubr. 38. *prohibens mulieri disponere de rebus suis, nisi æqualiter inter filios, quare reputandum sit fauorabile,* num. 35.

35 *Statuta ita reputanda sunt fauorabilia, si emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate sexûs, vel aliorum blanditiis.*

DECISIO CXXIX.

Domini dixerunt esse confirmandam sententiam Rotalem mandantem ex scutis duobus millibus legatis de sua dote à Lucretia Testaficca Comiti Aberto Ponfreno secundo viro restituendam, & soluendum fore fratribus de Testaficcis hæredibus Iosephi Auiamonsij filij dictæ Lucretiæ ex princ. matrimonio noti, tertiam partem pro legitima Iosephi, ac de residuo medietatem ex dispositione *l. hac adictali. C. de secund. nupt.*

Eius enim validitas non controuertebatur, iustitia verò resultat ex luculenter de more deductis à Reuerendiss. D. meo Decano in decisionibus 6. Februarij, & 14. Decembris 1640. ex quibus opti-
1 me apparet veriorem ac æquiorem esse † sententiam earum Doctorum, qui indistinctè tenent mentem *d. l. adictali*, eam esse quod siue mater filium primi matrimonij instituerit, siue non semper esse prius deducendam legitimam filij ex prius matrimonio procreati, & residuum deinde posse diuidi inter ipsum & Vitricum, & hanc opinionem in prædictis decisionibus plurium DD. authoritate firmatam, & solidis argumentis munitam demum amplexi fuerunt Domini reiectaque distinctione
2 *Bursatt. & Bertrandi* eam omnino sequendam, vti melioribus nixam rationibus vnanimi consensu commendarunt, ne alias daretur ansa matri fraudandi filium prioris matrimonij æqualiter res in-
3 stituendo, sicque declinandi † præfatam dispositionem *d. l. hoc adictali*, cuius verba bene ponderata à *Rimin. iun. cons.* 311. *num.* 19. *& 20. cum seq. & cons.* 335. *n.* 3. *cum seq. relato in secunda dd. decisionum sub §. nec est recipienda* in omni casu semper præseruant legitimam quæ sicut debetur
4 filio, velit, † aut nolit mater *§ fin. instit. de hered. quæ ab intest. defer. cum concordantibus.* Ita nunquam venit in vnum miscenda cum lucro *d. l. hac adictali* debito filio ex diuersis principiis, nempe
5 propter transitum matris † ad secundas nuptias, vt animaduertunt *Hoderna ad l. hac adictali quæst.* 7. *num.* 19. *& 24. & alij in dd. decisionibus relati.*

Nec erat amplius ambigendum circa alterum principale fundamentum, quod multum inculcabant informationes pro Ponfrenis, nimirum, quod alia scuta 2000. Vrbeueteri existentia, à dictâ Lu-
6 cretia in eodem testamento relicta Iosepho filio, essent ei imputanda in dictam legitimam, vel tanquàm percepta ex substantia matris, vel tanquam
censenda eademmet legitima, virtualiter aucta per 7
statutum Vrbisueteris *lib. 2. rubr.* 38. mandans matri relinquere filiis bona sua, vt alias in simili statuto admisit, Rota *decis.* 588. *num.* 3. *part.* 4. *recent. & in hac eadem causa, in prima dd. decisionum §. verum nec applicatur, vers. & dicitur virtualiter.*

Nam quoad primam partem dicti fundamenti,
placuit responsio, quòd & si filius † debeat im- 8
putare legitimam quidquid habuit ex substantiâ parentum *iuxta text. in l. quoniam nouella C. de inoff. testam.* & docent Bart. *in l. in quartam n.* 10. *in princip. vers. aut capitur*, vbi Ripa *num.* 148. *ff. ad l. falcid. cum similibus.* Hoc tamen non esse
admittendum † dicebant Domini, quando filius 9
id habuit extra iudicium parentum, ex congestis in terminis *d. l. hac adictali in primâ dd. decis. sub §. penultimo.* Ex quo cum Iosephus dd. scuta 2. mill. perceperit ex sola dispositione statuti Vrbisueteris extra iudicium matris (licet ab ea sibi relicta) sequitur per necesse quod non veniunt
imputanda † in legitimam ad se spectantem in 10
aliis eius bonis non sibi debitis vigore dicti statuti.

Et quòd bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri
† relinquere sua bona aliis quàm filiis non cen- 11
seantur obuenta ei ex testamento matris, quæ in eo eadem bona filio reliquerat, sed tantum ex præ-
cepto statuti, † magistraliter tradidit Castr. *in 12
cons.* 441. *part.* 1. Vbi per totam materiam plenè examinat *& num.* 5. *vers. vocatur* reddit rationem,
quia scilicet dd. filij vocantur † ad dd. bona 13
non tanquam hæredes ex testamento, vel ab intestato, sed tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto. Ideoque *dicto num.* 5. *vers. ex quibus*, vlterius prosequitur posse dd. filiis succedere matri vti successoribus vniuersalibus, recusando eius hæreditatem: quod idem etiam tenuerunt relati per *Ruin. cons.* 132. *num.* 8. *& 11. lib.* 2. Phanuc. *de lucr. dot. gloss.* 4. *num.* 11. *& seq.* Surdus *cons.* 81. *num.* 9. *& 11.* Molphes. *ad consuet.* Neapol. *part.* 4. *de success. ab Intest. quæst.* 61. *à num.* 6. *per plures seqq.* Carol. Tapia *decis. Neapol.* 36. *num.* 3. Modern. Foroliu. *de legitim. lib.* 3 *tit.* 1. *quæst.* 24. *num.* 15. & alios congestos à *Reuerendiss. D. meo Decano in primâ dd. decisionum sub §. verum.*

Quo verò ad secundam partem Domini dixerunt, quòd etiam pro veriori admissâ opinione Molphes. *ad consuetud.* Neapol. *d. part.* 4. *de success.
ab intest. quæst.* 60. *num.* 11. Nimirum † quod au- 14
cta legitima per statutum, seu consuetudinem, non veniat etiam vlterius detrahenda ex alia portione remanenti sub liberâ dispositione matris, adeo vt ex hâc ratione inferat. Hodiern. *ad d. l. hâc adi-
ctali quæst.* 22. *num.* 10. *& seq.* Quòd dictum au-
gmentum sit imputandum filio, ne de residuo libe- 15
ro ad quod concurrit Vitricus possit prætendere aliam detractionem vigore *d. l. hac adictali* non tamen prædicta sententia sit applicabilis casui nostro.

Non enim versamur in terminis consuetudinis, seu statuti permittentis matri liberam dispositionem de aliquâ portione, sed in statuto prohiben-
te † omnimodam dispositionem de totâ, & inte- 16
grâ substantiâ, vnde casus quod filius vltra substantiam sibi delatam à statuto prætendat etiam detrahere legitimam ex aliis bonis matris, non potest

potest euenire, nisi quando dd. alia bona sint ex-
17 tra Territurium Vrbisueteris † ad quæ ex defectu
potestatis statuentium non possit trahi præfata dis-
positio statuti, vt euenit in præsenti, ideóque se-
quitur quòd cum respectu diuersorum Territorio-
18 rum, diuersa etiam censeantur patrimonia ex latè
cumulatis in *Narnien. successionis coram Reueren-
dissimo D. meo Decano decis.* 177. *num* 35. *part.* 5.
*recent. & nuper coram R P. D. meo Cerro in Roma-
na supplementi legitima* 18. *Maij* 1640. Sic re-
spectu bonorum sitorum Vrbeueteri veniat ser-
19 uanda forma statuti, & respectu bonorum † exi-
sten. Perusiæ, sit seruandum ius commune, nul-
la habita consideratione d. statuti, sicque legitima
debita de iure communi veniat detrahenda ex dd.
20 bonis extantibus Perusiæ remansis sub † libera dis-
positione matris vigore d. iuris communis, & non
ex permissione statuti. provt ita dictam suam opi-
nionem declarat Hodiern. *d. quæst.* 52. *n.* 11. *in fine
vers. exceptis bonis.*

Neque obstat quòd cum Lucretia transeundo
21 cum secundo viro ad ciuitatem Perusianam re-
mansisset soluta legibus patriæ sibi odiosis, pote-
rat testari secundum statuta ciuitatis viri, sibi per-
mittentia liberam facultatem testandi, & non se-
22 cundum statuta originis in odium † sui prohiben-
tia dispositionem suorum bonorum.

Nam vltra duas responsiones datas in dd. de-
cisionibus, prima nempe quòd mulier alibi nupta
in illis, quæ illam non seiungunt à seruitiis, &
23 † obsequiis coniugalibus, semper reputetur de
origine paternâ *iuxta doctr.* Bart. *in l. fin §. item
rescripserunt num.* 6 *ff. ad municip. communiter re-
ceptam à DD. cumulatis in primâ decisione sub §.
non obstat quòd Lucretia*, & altera quòd dictum
24 statutum porrigat vires suas extra Territorium
† cùm inhabilitet personam mulieris, non se-
cundùm quid, sed simpliciter *secundum Theori-
cam* Bart. *in l. cunctos populos num.* 3. *C. de sacro-
sancto Eccles.* quam pluribus relatis sequuta fuit
Rota *decis.* 238. *n.* 5. *&* 3. *cum pluribus seqq part.* 6.
recent. & in specie similis statuti in Mediolanen.
hæreditatis 11. *Martij* 1596. coram Cardin. Mil-
lino *decis.* 7. *post* Feuson. *ad stat. vrb.* Fuit hodie
omnino sublatum obiectum aliâ nouâ respon-
sione.

Et est quod statutum prædictum non cuncta-
25 tur † in sola prohibitione faciendi testamentum
à muliere nisi cum consensu viri, vel nisi cum
aliis solemnitatibus, vt statuta de quibus loqnun-
tur Bald. *cons.* 418 *lib.* 4. *& cons.* 139. *lib.* 5. Alii-
que adducti ab informantibus pro Ponftenis, sed
vlterius prosequitur tacitè conferendo filiis sub-
stantiam matris, quo casu mulier alibi nupta obli-
gatur legibus patriæ, & quocunque vadat, semper
26 remanet mancipata nexu iurisdictionis suæ ciui-
tatis, vt in puncto perbelle distinxit Bald. *cons.* 216.
n. 1. *vers. solutio vol.* 5.

Ac meritò, quia cùm statutum tunc videatur
27 cedere in publicam vtilitatem municipij, † vt sci-
licet municipales viri libentius contrahant matri-
monia, tunc quòd non aliis quàm filiis relinquant
dotes suas mulieres, per hoc statutum liberæ à ca-
ptiosis circumuentionum deceptionibus, vt ex
Bald. *in cap.* 1. *§. si quis per triginta num* 9. *si de
feud fuerit contr. inter Domin. & Agnat. Vassal. ar-
guit reuerendiss. Vrgellen decis.* 18. *num.* 4. Non
est dubitandum, quin etiam extra Territorium
extendat † effectum suæ dispositionis, qui est obli- 28
gatio subditorum conseruandi bonum publicum
suæ patriæ ad plenè tradita per Ferdinan. à Ca-
stro Pal. *oper. moral. tract.* 5. *disp.* 1. *punct.* 54. *§.* 5.
num. 16. *&* 55.

Et tunc cessat omnis scrupulus in præsenti in
quo Lucretia, non primas, sed secundas nuptias
contraxit extra Vrbemueterem superstite Iosepho
ex primo viro Vrbeuetano, cui ex D. iure muni- 29
cipali in eius fauorem ab bonum publicum ema-
nato fuerat acquisitum tale ius succedendi in bo-
nis matris iuxta formam ibi præscriptam, vt
quemadmodum ipsa vigore eiusdem statuti ne-
quisset in præiudicium d. filij aliquid disponere
de suis bonis in eius vita, quod potuisset valere
post mortem, vt per Castr. *dict. cons.* 441. *num.* 3. 30
ante med. vers. hinc est ipsa, qui sub num. 2 *vers.
& sic magis*, ideo illorum comparauerat vsufru-
ctuariæ, eúmque ibi sequitur Rota *d. decis* 588.
num. 2. *vers. ibi dicit, part.* 4. *recent.* Ita etiam est
dicendum quòd non potuit in præiudicium d. iu-
ris filio acquisiti liberare se à nexibus Patrij sta-
tuti per transitum ad secundas nuptias extra Ter-
ritorium Vrbisueteris, provt non † posse per pa- 31
ctum cum secundo viro tradunt Camill. Med.
cons. 161. *num.* 12. *vers. & quòd tale ius, &* Carol.
Tap. *de decis. Neapol.* 59. *num.* 3. *vers. quæ illi
præiudicare.*

Ex quâ eâdem ratione cùm etiam pateat, quòd
dictum statutum sit dicendum principaliter fauo-
rabile tanquam non auferens in totum facultatem 32
testandi, sed nisi fauore filiorum in specie An-
char. *cons.* 55. *num.* 3. *vers. istud autem statutum*
Mart. *de successionibus part.* 5. *quæst.* 3. *art.* 12. *in Princ.*
Camill. Medic. *dicto cons.* 161. *num.* 11. Thesaurus
decis. 270. *num.* 13. *cum aliis relatis in primâ di-
ctarum decis. coram reuerendissimo D. meo Deca-
no sub §. non obstat*, quod statutum hinc tolli-
tur, & alterum obiectum, quod dictum statu-
tum Vrbisueteris tanquam odiosum, † vt va- 33
leret egisset speciali confirmatione Sedis Apo-
stolicæ.

Vltrà quòd Rota *coram Puteo decis.* 388. *lib.* 1.
in correct. Censuit validum esse hoc idem statu-
tum Vrbisueteris, prohibens mulieri disponere
de bonis suis, nisi æqualiter inter filios, & dictam
decisionem sequuta fuit in puncto huiusmodi sta-
tuti in *d. Mediolanen. hæreditatis* 11. *Martij* 1596.
coram Cardin. Millino *decis.* 7. *post Fenzon.* Idem-
que etiam censuit in terminis alterius similis
statuti Beneuentani *dictâ decis.* 588. *numero* 13.
vers. respondetur part. 4. *recent.* Vbi Rota ad-
misit pro indubitato, † hæc statuta esse fauora- 34
bilia, & attendenda tanquam emanata, nec mu-
lieres imbecillitate sexûs, & aliorum blanditiis
deceptæ aliis suas dotes relinquant, quam pro-
priis filiis.

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

R.P.D. GHISILERIO.

Posteà Episcopo Terracinen.

Anconitana bonorum.

Lunæ 12. *Martij* 1641.

ARGVMENTVM.

Donatio quando conditionaliter est facta

facta, & in casu contrauentionis opposita aperiatur clausula, quod in casu, non adimplementi donatio alias, nec aliter, nec alio modo valeat: tunc eis conditionibus non adimpletis, necesse est vt donatio penitus corruat.

SVMMARIVM.

1 *Donatio conditionalis, nisi seruentur conditiones in eo apposita, resoluitur.*

2 *Quod multò magis procedit, si adsit pactum resolutiuum in casu inobseruantia.*

3 *Clausula* non alias aliter, nec alio modo *quid operetur in donatione conditionali.*

4 *Clausula* non alias aliter, nec alio modo, *est tanta efficacia, vt faciat deficere consensum partium.*

5 *Et si non concurrunt omnes qualitates desiderata annullat dispositionem, in qua apponitur,* & num. 6. & 7.

8 *Donatoris intentioni est satisfaciendum.*

9 *Donatio quando dicatur omnino euanuisse.*

10 *Tempus certum, quando fuit prafixum post dictum tempus, censetur denegatum.*

11 *Consensus dicitur deficere mutato rerum statu.*

12 *Donatarium & maxime affinem non prasumitur donans voluisse in plus grauare quàm sit res donata.*

13 *Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & vtilitatem donatario, non debet in eius damnum retorqueri.*

14 *Donans in donatione potest apponere pacta, & conditiones sibi bene visas.*

15 *In donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad solutionem debitorum donantis, etiam de proprio.*

16 *Donatio facta sub certis conditionibus*, & cum clausulâ non alias aliter, &c. *Censetur donantem noluisse donare, nisi cum dictis conditionibus.*

17 *Acquiescentia, & patientia colligitur mentem donantis esse non reuocandi donationem conditionalem.*

18 *Et ex quibus dicatur euacuata dicta acquiescentia, & patientia,* & num. 19. & 20.

DECISIO CXXX.

POstquam bon. mem. Cinthius Cardinalis Aldobrandinus 31. Iulij 1609. donatione irreuocabili inter viuos donauit omnia sua bona existentia in territorio Senogalliæ, & Anconæ q. Io. Baptistæ, & Constantino Passaris de Troglionibus cum pacto expresso, quòd si in terminis trium mensium talem donationem cum suis conditionibus non acceptasset, nempe quòd tenerentur ad omne commodum, & quod releuarent ipsum Cardinalem ab omni obligatione, dicta donatio esset nulla, ac si facta non fuisset, &c. Et dicti de Troglionibus eodem anno 11. Augusti prædictam donationem acceptârunt, cum declaratione tamen, quòd nolebant teneri nisi de pretio, valore, & retractu dictorum bonorum donatorum, & non aliter, nec vltra, addentes etiam nolle in plus esse obligatos, &c. Idem Cardinalis Cinthius suum vltimum condidit testamentum, in quo hæredem vniuersalem instituit bon. mem. Petrum Cardinalem Aldobrandinum cum expresso onere quòd omne id quod superesset ex sua hæreditate detracto ære alieno distribueretur absque aliquâ detractione pro salute suæ animæ, & in remunerationem familiæ: & cum insurrexerit Fabrica S. Petri, & illius Procuratorio nomine D. Guidobaldus Triumphus vti etiam assertus creditor dicti Cardinalis Cinthij prætendens ad se deuolutam dictam hæreditatem, ex eo quòd neque Cardin. Petrus hæres, neque eius executores Testamenti partem vllam dictæ hæreditatis distribuerant pro salute Animæ ipsius testatoris, prout mandauerat sese opposuerunt successores donatariorum prædictorum, prætendentes bona sita in territorio Senogalliæ, & Anconæ ad se spectare vigore prædictæ donationis. Ideò fuit disputatum An dicta donatio eis suffragetur, & fuit negatiue resolutum ex rationibus deductis per Rotam in propriis terminis istius donationis factæ Authoribus supradictorum, *Coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo inter recent. decis. 612. & decis. 644. part. 3. & decis. 338. part. 4.* In quibus ob † non imple- 1
tum, per Ioannem Baptistam, & Constantinum fratres de Troglionibus modum, & conditionem adiectam in donatione per bon. mem. Cardinalem Cinthium illam fuisse resolutam, & non suffragari fuit firmatum.

Nam cum dicti fratres acceptauerint donationem eodem modo, & sub illis pactis, quibus eius fuit facta donatio ob non adimplementum fuit resoluta, stante expresso pacto resolutiuo in
donatione † apposito, quod præcedens donatio 2
sit nulla, & nullus roboris, & momenti, ac si
facta non fuisset, quia sic, &c. Cum clausula
† *& non alias aliter, nec alio modo*, quæ ope- 3
ratur, vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. *Ex notatis* per Salyc. *in l. ex lege C. de condit. ob caus. in vltima oppositione* Felin. *in cap. cum dilecta col. 8. vers. septimum signum de rescript.* Paris. *cons. 19. num. 18. vol. 2.* Dec. *cons. 528. in fin.* Cephal. *cons. 118. num. 13.*
Talis enim clausula est tantæ efficaciæ † & virtu- 4
tis, vt faceat deficere consensum partium Ceph. *d. cons. 118. numero 14. & cons. 296. num. 11.* & si non concurrunt in actu omnes qualitates præcedentes, talis clausula annullat dispositionem in
† quâ profertuntur. Tiraquel. *in tract. de vtroque* 5
retractu, § 8. gloss 6 num. 2. Paris. *cons. 19. numero 10. vol. 192.* Rol. à Vall. *cons. 63. num. 39. & seqq. lib. 4.* Manric. *de tacit. lib. 4. tit 30 n. 31.* Donationem autem non fuisse acceptatam iuxta conditiones in eâdem appositas, patet, quia in donatione fuit expresse cautum, vt donatarij tenerentur infra tres menses Donationem acce-
ptare, † & in seipsos assumere, & suscipere om- 6
ne commodum, & incommodum ex dictis bonis, & iuribus donatis, & promittere ab eis indemnem, & penitus sine fundamento releuare ipsum donantem etiam sub obligatione in formâ Cameræ, & insuper releuare indemnem Bartholomæum Masserium, & C. quarum neutrum tantùm abest, quòd adimpleuerint: quinimò instrumento acceptationis Donationis 11. Augusti eiusdem anni expresse declarârunt, acceptando Donationem quod ad onera, & grauamina, nolle alio modo teneri, nisi de pretio ac valore bonorum donatorum, & non aliter, nec vltrà, cum de proprio, nempe in plus nolint, & intendant ad dicta onera, & grauamina esse obligatas, dum autem † ipsi

bmitarunt eorum promissionem ad valorem, &
retractum bonorum donatorum, & sic noluerunt
teneri, quatenus dicta onera excedant, vtique
non fuit satisfactum intentioni Donatoris, qui
8 voluit esse securus † quòd non posset vnquam pa-
ti aliquam molestiam, & ideò voluit quòd sim-
pliciter omnia onera assumeterentur, & propterea
implementum ad hoc, vt suffragetur debet esse
liberum, & purum, non autem conditionale, &
Donatarij tenebantur se ipsos obligare in fonna
Cameræ tam pro securitate, & idemnitate, &
releuatione personæ donantis ab omnibus oneri-
bus impositis super bonis donatis de scriptis,& re-
gistratis in fine Donationis, quam personæ Maf-
ferij, qui erat obligatus pro scutis 50. mill. Montis
9 fidei † quorum cum neutrum ab ipsis in neutro
fuerit factum, meritò per Rotam in supradictis tri-
bus decisionibus fuit formatum donationem, eua-
nuisse, nulloque modo suffragari posse Troglioni-
bus successoribus.

Secunda acceptatio onerum dictæ Donationis
plenariè facta cum declaratione, quod conditio
adiecta in acceptatione Donationis anteà facta 11.
Augusti 1609. secundùm eorum intentionem in
nullo aduersabatur acceptationi simpliciter facien-
dæ per ipsos, & quod se obligabant releuare,
& conseruare indemnes, & penitus sine dam-
no dictos donantem, & Masserium reuocando
dictam conditionem, quatenus in aliquo defecis-
10 sent, non suffragatur † cum fuerit facta longè
post lapsum trium mensium dictæ acceptationi,
& obligatione præfixum à Donatore cum dicto
pacto resolutio, & clausula, *non alias, &c.* Mor-
tuo iam Donatore, & Constantino altero ex duo-
bus Donatariis. Nec potuit vnus ex Donatariis
11 † altero defuncto, nec non etiam ipso Donan-
te acceptare Donationem, quia mutato rerum
statu defecit consensus Donantis, & vnius ex
Donatariis, vt tenuit Rota *in Perusina hæredita-
tis 11. Decembris 1638. cor. bon. mem. Cardin.
Virili.*

Non obstat quod stante declaratione Donato-
ris opposita in initione Donationis, quâ declara-
bat se ad donandum motum fuisse ex fraternâ di-
lectione, qua prosequutus fuerat, & proseque-
12 batur Donatarios fratres Consobrinos † non sit
verisimile quòd voluerit eos in plus grauare quàm
pateretur valor, & retractus bonorum Donatorum,
vt voluit Rota *in recentior. decis. 254. numero 12.
part. 6.* Ne contingat quòd Donatio inducta ad
13 finem † conferendi lucrum, & vtilitatem retor-
queatur in damnum. Quia subsistit responsio da-
ta in *decis. 52. numero 3. part. 3. recent.* Ex regulâ
quòd Donator in contractu Donationis possit ap-
14 ponere conditiones, † modos, & pacta sibi benè
visa, cum valeat pactum inter Donantem, & Do-
natarium, quod iste teneatur de proprio ad omnia
debita Donatoris, † & sibi imputet Donatarios si
15 tale pactum acceptauit. Vnde in proposito casu
Troglioni non poterant Donationem cum certis
pactis, & formis factam acceptare, & huiusmodi
pacta per modum conditionis apposita recusare
stante præsertim pacto resolutiuo cum clausula,
16 † *non aliter, nec alio modo*, cum semper subsistant
Donatorem noluisse donare nisi supradictis con-
ditionibus.

Nec releuat quòd cùm Donator habitâ scien-
tiâ acceptationis Donationis mediante adeptio-
ne, possessionis bonorum donatorum, non so-
lùm non curauerit recuperare bona, & vti pacto
resolutiuo sed nunquam contradixerit, † ex ac- 17
quiescentia, & patientia quòd Donatarij possíde-
rent sequatur declaratio, quod implementorum
præcesserit iuxta eius intentionem, quia satisfa-
cit *dicta decis. 144. part. 3.* In qua datur particu-
lari dubio. An dicta scientia, & approbatione
Donatoris constaret negatiuè fuit resolutum,
cum quâ DD. transierunt, & tantùm abest quòd
probetur, † quod Donator habuerit scientiam di- 18
ctæ acceptationis; & illam ratificauerit, quinimò
magna resultat verisimilitudo de contrario, ex
eo quod post dictam Donationem disponendo de
omnibus suis bonis mobilibus, & immobilibus,
iniunxit hæredibus eadem onera priùs iniuncta
Donatariis † nempe soluendi debita, & conser- 19
uandi ipsum Masserum Indemnem, quod verisi-
militer non fecisset, si ius Masserij sciuisset saluum
fuisse, & nisi existimasset donationem resolutam
non disposuisset † iterum de bonis iam Donatis,& 20
præsertim in remunerationem familiæ, & salutem
eius Animæ.

Superest exceptio retentionis bonorum Dona-
torum pro debitis solutis à Donatariis de mandato
Donatoris,& vigore obligationis impositæ, in Do-
natione de qua poterit particulariter videri.

Et ita vtrâque parte, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano,

Romana Domus.

Lunæ 25. Februarij 1641.

ARGVMENTVM.

Creditum cum hypothecâ fuit probatum, & possessio debitoris de tempore hypothecæ, & possessio eius, contra quem agitur de tempore litis, tunc non potest denegari immissio vigore Saluiani. Sententia difformis libello, licet inualida sit, tamen id non procedit, quando sumus in iudicio summario, & quare. Instrumento impugnato, quo vsque quis vti valeat.

SVMMARIVM.

1 *Immissio vigore Saluiani, quando non possit denegare.*
2 *Sententia difformis libello, & excessiua est valida.*
3 *Sententia non potest dici difformis libello, & excessiua si aliquid veniat accessoriè, & inest virtualiter in petitione.*
4 *Sententia etiam non conformis libello in iudicio summario, quale est Saluianum.*
5 *In iudicio summario non attenditur quid fuerit petitum, si quid in prosecutione Iudicij fuit probatum.*
6 *Instrumenti impugnatio non impedit, quominus quis eo vti possit, & petere eius executionem.*
Donec pendet lis super illius rescissione, num 6.
7 *Præstationem annuam existens in quasi, & possessione exigendi, agere potest absolutionem, non obstante pendentia litis.*
8 *Donatione quis non est priuandus, donec non fuerit per rem iudicatam rescissa, & resoluta.*

9 *Donatarius pendente lite mann tenendus est in possessione rerum donatarum.*

10 *Donatarius pendente lite est manutenendus in possessione rerum donatarum, sic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum.*

11 *Retentio pro melioramentis non datur nisi fuerit probatus status anterior rei, & an melioramenta sint necessaria vel vtilia.*

Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, numero 11.

12 *Melioramentorum exceptio non est apta ad impediendam immissionem.*

Et hoc maximè quando in ipsâ sententiâ fuit ordinatum de præstanda cautione; quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, & num. 12.

13 *Creditor creditorum succedit in eorum locum, ac ius, & habent, ac exercere possunt omnes actiones vtiles, quas sui debitores exercere valent.*

14 *Iudicium criminale priùs incæptum impedit ne interim iudicium ciuile possit exerceri.*

15 *Retentio nulla potest competere pro credito litigioso, ac illiquida aduersus creditum liquidum, & certum.*

DECISIO CXXXI.

ANNO 1625. D. Paulus Emilius Vrsinus donauit inter viuos omnia, & singula bona sua, & signanter domum, de qua hodie agitur, D. Clarici Sabellæ, quæ vice versâ eidem Donanti soluere promisit annua scuta 800. Monetæ eius vita durante sub obligatione Camerali, & hypotheca omnium bonorum præsentium, & futurorum.

Deficiente postmodum Clarice in solutione dictæ præstationis, D. Vrsinus intentauit coram A. C. Saluianum interdictum aduersus Lucretiam Fedelem super d. domo sibi vendita à Clarice petendo se immitti in possessionem illius, donec sibi satisficeret de scutis 500. pro aliquibus terminis decursis, & non solutis, ac pro scutis 800. interim decurrendis.

Cum verò A. C. pro Vrsino contra Lucretiam sententiam definitiuam protulisset in gradu appellationis fuit coram me dubitatum, An sententia A.C. esset conforman. vel infirman. & Rota conformam. censuit.

Nam tria extrema in hoc iudicio requisita, nempe creditum cum hypotheca D. Vrsini possessio Claricis debitricis de tempore hypothecæ, & possessio Lucretiæ de tempore motæ litis contra quam hodie dirigitur saluianum, in controuersiam non cadunt, & pars non impugnat, quibus probatis
1 immissio non † solet denegari iuxta opinionem quam sequitur Rota Card. Seraph. *decis.* 1200. in princ. san. mem. Greg XV. *decis.* 491. Reuerend. D. meus Decanus *decis.* 135. *n.* 4. *part.* 6. *rec.*

Nec obstant tria ab informantibus pro Lucretiâ contra sententiam opposita.

Primum enim quod sententia sit diffamis libel-
2 lo, & † excessiua, cùm monitorio petita fuerint solummodo scuta 500. sententia verò condemnet in scutis 860. dictum fuit non subsistere, quia petitio non fuit restricta ad sola scuta 500. Sed vlterius petita fuerunt scuta 800. pro terminis in posterum decurrendis, vt in summario Lucretiæ *n.* 3. & ita cum à die petitionis decurrissent alia sc.
360. Iudex potuit etiam pro illis condemnare Lu-
cretiam, nec inde † sententia dicitur difformis, & 3
excessus, cùm venirent accessoriè, & inessent vir-
tualiter in petitione, Bald *in l. fin. n.* 10. *C. de fidei-
comm. liber.* Felin. *in cap. licet n.* 23. *&* 25. *de si-
mon.* Osasch. *decis.* 1. *n.* 24. Maximè in iudicio † 4
summario quale est saluianum in quo sustinetur
sententia etiam non conformis libello Verall. *in
decis.* 126. *num* 1 *part.* 3. Rota *decis.* 256. *sub num.* 2.
& num. seq. part. 1. *& decis.* 44. *num.* 2. *&* 3. *part* 2.
diuers. & in recem. decis. 611. *num.* 5. *part* 1. Nec
attenditur quid petitum fuerit sed † quid in pro- 5
sequutione iudicij fuerit probatum Felin. *vbi supra
num.* 28. Paris. *cons.* 76. *n.* 12. *cons.* 90. *n.* 20. *& seq.
cons.* 113. *num.* 3. *lib.* 1. Rota, *apud Caputaq. decis.*
262. *n.* 1. *&* 2. *& in recent. decis.* 69. *n.* 15 *part.* 1.

Nec refragatur quod pro terminis lite penden-
te decursis Vrsinus agere non potuerit, cum ad
eius instantiam fuerit introducta lis super rescissio-
ne donationis, quia † impugnatio instrumenti 6
non impedit, quominus quis possit eo vti, &
petere illius executionem, donec pendet lis super
illius rescissione, Felin. *in c. capitulum num.* 9. *&*
13. *de rescript.* Rebuff. *ad constitut. reg. tit. de re-
sciss. contract n.* 7. Franc. *decis.* 373. *per tot Intrigl.
singul.* 55. *lib.* 2. Cattar. *decis. Genuen.* 2. *num.* 8.
Cum aliis plene adductis per Giurb. *decis.* 2. *num.* 1.
decis. 55. *n.* 11. *& decis.* 100. *num.* 33. Imò cùm
Vrsinus reperiatur in quasi possessione † exigen- 7
di hanc annuam præstationem agere potest ad so-
lutionem non obstante pendentia litis, quia non
est priuandus sua possessione, donec donatio non
† fuerit per rem iudicatam rescissa, & resoluta 8
Beto *cons.* 119. *num.* 1. *vers. tertia disput. libr.* 3.
Honded. *cons.* 17. *num.* 45. *lib* 2. Guttierez, *de iu-
ram. confirmat. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. *versic. Sic
etiam si sit instrumentum* Franc. *d decis.* 373. *vers.
& sicut reus,* Gratian. *discept. foren. cap.* 796. *n.* 39.
& seqq. Rota, *post Cencium de censibus decis.* 113.
n. 7. *&* 8. *decis.* 235. *in fin.* Et id suadet maxima
æquitas, quia sicuti Clarix non † obstante lite 9
permansit, & adhuc permanet in possessionem
bonorum donatorum, & fructus ex illis perci-
pit, ita etiam omnis ratio postulat; quod tenea-
tur ad solutionem pecuniarum in recompensam
† donationis promissarum ea traditis per Bald *in* 10
lib. 2. *num.* 7. *C. de vsuris,* Cagnol. *in l. curabit
num.* 31. *& seq. C. de actionibus empti.* Dec. *cons.*
119. *num.* 5. *vers.* 6. *adduci potest.* Natta *cons.* 584.
num. 22. Cephal. *cons.* 609. *numero* 3. *vers. sed his
non obstantibus, & num. seqq. plenè.* Surdus *cons.*
101. *numero* 23. Gabriel *titul. de empt. & vend.
concl.* 4. *num.* 9. Couar. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 6.
vers. duodecimo hinc adducitur. Borgnin. Caual.
decis. 5. *num.* 5. *part.* 1. Mastrill. *decis.* 160. *num.* 13.
& seq.

Secundum verò quod Lucretiæ competat re-
tentio pro melioramentis DD. non placuit, † quia 11
cum non fuerit probatus status anterior domus, &
an melioramenta sint necessaria, vel vtilia, quia
voluptaria non reficiuntur, Rota, coram Cardin.
Seraph. *decis.* 1453. *num* 5. & coram Buratt. *decis.*
834. *num.* 11. eorum exceptio non est apta re-
tardare remissionem, Rota *decis.* 312. *num.* 4. *part.*
2. *diuers. & in recem. decis.* 610. *num.* 3. *part.* 1.
Et in omnem casum Lucretiæ fuit consultum per 12
condemnationem † in ipsa sententia factam de
præstanda per Vrsinum cautione de illis reficien-
dis quatenus probari, & liquidari contigerit, Put.

decis. 461. lib. 2. in correct. Rot. *in recent. decis. 322. sub num. 13. part. 4. & decis. 376. numero 3. & 4. part. 6.*

Maior difficultas videbatur consistere in tertia oppositione, nempe quod cum Honorius, & Lucas de Ssbellis ex vna parte sunt debitores Lucretiæ ob fideiussionem, & promissionem de euictione ad eius fauorem præstitam in emptione eiusdem domus, ex aliâ verò sunt creditores anteriores Vrsini in maiori quantitate occasione census ab eodem impositi vsque & de anno 1653. ad fauorem prædictorum Honorij, & Lucæ, quemadmodum iisdem competeret retentio aduersus Vrsinum eorum debitorem, ita eadem com-

13 petere debeat Lucretiæ, quæ † vti creditrix creditorum succedit in eorum locum, & ius habet, ac exercere potest omnes actiones vtiles, quas sui debitor habere, & exercere possent, *l. nomen. C. qua res pignor. alleg. poss.* Bart. *in l. cum grege §. cum pign. n. 3. & ibid.* Salicet. *n. 3. ff. de pign.* Neguſ. *de pign. 3. memb. 2. part. n. 24.* Surd. *cons. 4. n. 13.* Quos refert & sequitur Thomat. *decis.* Maceraten. 44 *num. 11. & 13.*

Sed obiectum hoc visum est facile euitari, quia cum super instrumento census pendeat iudicium

14 criminale, † quod vti prius inceptum impedit, nec interim ciuilis possit haberi ratio eiusdem instrumenti, *l. fin. C. de ordine cognit.* Dec. *in l. edita num. 65. C. de edend.* Put. *decis. 268. per tot. lib. 1. in correct.* Pro dicto credito litigioso, & illiquido nulla potest competere retentio aduersus creditum Vrsini certum † & liquidum, Neguſ. *de pignor. 5. part. memb. 1. n. 37. vers. ex quo etiam infertur.* Surd. *decis. 184. num. 12. in fin. vers. & dicis,* Neguſ. Mastrill. *decis.* 88. *n. 4.* Rota *dec. 433. num. 5. vers. & consequenter part. 5. recent. & Reuerendiss. Vigellen. decis. 213. num. 7.*

Et ita resolutum vtraque, &c.

R.P.D. Cerro.

Sacræ Rotæ Decano

Romana Census.

Lunæ 10. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

Census licet eo ipso extinguatur, quod fundus super quo impositus fuit per anteriores creditores euictus appareat tamen interim, dum reperitur in statu validitatis, debentur fructus. Census dum fuit impositus super diuersis fundis, si aliqui ex eis fuerint euicti, cum illi qui remanent, sunt eius valoris, vt illum sustinere valeant, tunc census non dicitur extinctus.

SVMMARIVM.

1 *Census resoluitur eo ipso, quod fundus censualis euincitur, seu auocatur per creditores anteriores.*

2 *Census quando stat in validitatis statu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus.*

3 *Census imponi potest, etiam super fundo obnoxio hypothecis.*

Census impositus super fundo obnoxio hypothecis, quæ vsque duret, num. 3.

4 *Pro Census sufficiencia fundus præsumitur donec doceatur de insufficientia.*

5 *Census, si impositus reperiatur super diuersis bonis, si aliqua ex eis euincantur, dum ea, quæ remanserunt, sint capaces illius, non dicitur extinctus.*

6 *Census, quando fuit impositus bona fide, & fundus de tempore impositionis reputabatur liber, & euictio eius secuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus.*

7 *Census sustinetur in præiudicium imponentis.*

8 *Fructus census quando fuit bona fide impositus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum, & interesse vsque ad integram sortis satisfactionem.*

9 *Fideiussor census, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & interesse.*

10 *Fideiussionis materia sanè non patitur, extensionem.*

11 *Fideiussor census tunc tenetur ad damna, & interesse, etiam extincto censu, quando se obligauit, vti principalis principaliter, & in solidum.*

12 *Compensatio ipso iure intrat ad impediendum cursum vsurarum.*

13 *In Censibus compensatio non fit ipso iure, sed solum factâ congrua oppositione, quæ loco ablationis est.*

14 *Census quando est redimibilis ex vtraque parte statim secuta euictione fundi censuati statim agendum est ad restitutionem pretij.*

16 *Census quando differat ab aliis creditis vsurariis, in quibus licet liciti sint, datur tamen compensatio ipso iure.*

17 *Per euictionem fundi quando non dicatur contractus census effectum esse redimibilem.*

18 *Census quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia ad sunt alia bona sufficientia ad illum sustinendum.*

Et tunc non obstante tali euictione census remanet irredimibilis, sicuti antea, & num. 19.

20 *Ignorantiâ stante cessat omnis negligentia.*

21 *Compensatio omnis quando excluditur compensatio tunc solum intrat, quando creditor potest sortem exigere.*

25 *Compensatio quando euitari non potest, tunc potiùs admittitur, quoad extinctionem fructuum, quàm sortis.*

23 *Compensatio regulariter non admittitur inter debita diuersarum personarum.*

24 *Compensatio non admittitur de credito particulare ad debitum sociale.*

DECISIO CXXXII.

SEntentiæ Rotales quæ in prima parte declararunt censum scutorum 15800. fuisse extinctum tantummodo pro scutorum 7000. firmo, & in suô robore remanente pro residuo pretij non restituti vsque ad summam scutorum 5800. In secunda verò formant fructus illius ratæ census inextincti concurrisse, & currere, & propterea D. Nicolaum, & fratres de Gauottis condemnandos fore, & esse ad soluendum fructus hactenus decursos, & non solutos conformandas esse responsum fuit, cum earum validitas non controuertatur, & de iustitia satis constet ex deductis in decisionibus

cisionibus huius causæ sub die 2. Decembr. 1639.
& 11. Maij 1640. coram R. P. D. meo Merlino,
& 4. Febr. præsentis anni coram R. P. D. meo
Peutingerio.

Nec visa sunt obstare ea, quæ contra primam
partem sententiarum nouiter in contrarium exci-
tata fuerunt; Quod enim Dorothea Manfrona
vxor Vallati impositoris census ob vergentiam vi-
ri ad inopiam obtinuerit anno 1626. Associa-
tionem bonorum censui suppositorum super qui-
bus habebat hypothecam anteriorem ratione suæ
1 dotis; Nihil facit, quia licet census resoluatur, &
euanescat statim ac eo ipso quod fundus censua-
lis euincitur, seu auocatur per creditores anterio-
res, vt aduertit, Cencius *de cens. quæst.* 110. *num.* 1.
& seqq secundum impress. Taurinen. & sæpius fuit
à Rota firmatum, *in Romana census* 29. *Aprilis*
1630. *&* 14. *Nouembris* 1631. *coram R. P. D.*
meo Dunozetto quæ habentur *post eundem Cenc.*
in ordine decis. 548. *&* 549. *& in firmana census*
14. *Iunij* 1634. *coram R. P. D. meo Merlino*, &
coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 449. *num.* 2.
Et in alia Romana census 21. Maij 1635. coram
R. P. D. meo Verospio. Pro responsione tamen
huius obiecti DD. duo tempora distinxerunt.
Alterum à die impositionis census vsque ad an-
num 1626. quo prætenditur sequuta euictio, &
alternm post d. annum 1626. Pro primo tempore
2 siue † vlla hæsitatione dictum fuit censum non
fuisse extinctum, sed fructus percipi potuisse tan-
quam de censu vero, & valido, quia cum euictio,
vt pars aduersa contendit, sequuta non fuerit nisi
de anno 1626. quantumuis fundi per prius hypo-
thecati ad fauorem Dorotheæ, adhuc pro tempore
antecedenti census fuit in statu validitatis, & mini-
me defecit, cum etiam super fundo hypothecis
3 † obnoxio census imponi possit, & impositus du-
ret quo vsque fundus euincitur ex causa necessaria
prioris hypothecæ. Intrigliol. *super bulla de censi-*
bus, quæst. 19. *n.* 2. Petr. de Gregor. *de cens. quæst.* 5.
num. 9. Cum pluribus quos refert, & sequitur
Cenc. *de cens. vbi suprà q.* 19. *n.* 1. *& quæst.* 44. *n.* 7.
& Rota, *post eum cum decis.* 6. *n.* 4. *in fin. & dd.*
dec. 548. *&* 549. *Vtrobique num.* 2. Coram R. P. D.
meo Dunozetto.

Idemque responsum fuit pro tempore subse-
quenti. Cum enim censui subiugata fuerint vi-
nea petiarum 35. in loco nuncupato Rosaro vnum
cannetum in eodem vocabulo, tres domus cum
apothecis in Platea Iudæorum, ac aliæ duæ do-
mus positæ in foro piscium summ. de Gauottis
n. 1. Associatio autem fuerit solum concessa su-
per vinea extra portam portuensem super vna do-
mo, ac duobus apothecis in foro piscium, & su-
per apothecis in platea Iudæorum, & petio ter-
ræ nuncupato il Canneto, *summ. num.* 7. ideoque
ex bonis censitis adhuc remaneant tres domus in
platea Iudæorum, & alia domus in foro piscium,
quæ suppetere præsumuntur pro sustinendo censu
4 scut. 5800. donec † insufficientia probetur ab al-
legante, vt in his terminis dixit Rot. *in recent. de-*
cis. 350. *n.* 2. *part.* 1. Census pro ea rata dici ne-
quit extinctus, quantumuis aliqui ex fundis, super
5 quibus est † impositus, euicti fuerint, & auoca-
ti, cùm adhuc remaneant alij fundi capaces pro
illius sustentatione *ex adductis per Duard. de cens.*
§. 1. *quæst.* 3. *num.* 6. *&* 10. *cum pluribus seqq. &*
num. 30. *vers. Nisi pereat in Romana census* 14. *Ia-*
nuarij 1602. coram bon. mem. Cardin. Sacrato

impress. per eosdem Duard. & Cenc. *vtrobique de-*
cis. 9. *num.* 8. *& in Romana Census* 1. *Iulij* 1627.
coram R. P. D. meo Merlino post Cenc. decis. 541.
n. 7. & in Imolen. Saluiani 21. *Maij* 1635. *coram Re-*
uerendiss. Ferrarien.

Præterea vbi etiam fuisset sequuta totalis eui-
ctio omnium corporum censualium, quod tamen
absolute non potest dici, non idem minus fru-
ctus deberentur, quia cum census fuerit imposi-
tus † bona fide, & fundus de tempore imposi- 6
tionis reputaretur liber, euictio vero sequuta
fuerit ignorante creditore, sicut census sustine-
tur in præiudicium imponentis, ita certum est
deberi fructus saltem ratione damnorum, † & 7
interesse vsque ad integram sortis restitutionem.
Cenc. vbi sup. quæst. 9. *à num.* 41. *vsque ad fin. &*
quæst. 42. *num.* 23. *cum seqq.* Rota *post eum decis.*
23. *num.* 1. *& decis.* 17. *num.* 2. *&* 3. *& decis* 39.
num. 12. *&* 13. *& coram Card. Seraph. decis.* 787.
num. 7. *& coram Reuerend. Vrgellen. decis.* 449.
num. 15. & in pluribus aliis relatis à Duard. *vbi*
sup. §. 1. *quæst.* 5. *num.* 8. *& quæst.* 7. *num.* 43. *&*
seqq.

Nec releuat quod agatur contra Gauottum fi-
deiussorem, qui regulariter † extincto censu non 8
tenetur ad damna, & interesse *l.* 2. *§. fin. ff. qui*
satisd. cogant. Conclusio enim procedit quando
fideiussor restrinxit obligationẽ duntaxat ad cau-
sam fructuum, † quo casu natura eius obligationis 9
non patitur, vt extendatur vltra causam expres-
sam DD. *in l. quaro vbi Salicet num.* 1. *in fin. ff.*
locati gloss. in l. centum Capua verb. augeri vers.
sed opponitur ff. de eo quod certo loco. Secus quan-
do prout hic se obligauit vt principalis, principa-
liter, & insolidum † pro toto contractu, tunc 10
enim indistinctè tenetur etiam ad damna, & in-
teresse prout ipse principalis imponens, *vt post*
Alex. *cons.* 34. *num.* 5. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 45. *n.* 6.
Firmat articulo plenè discusso Bero *cons.* 193. *nu-*
mero 34. *v. aggredior vsque ad n.* 56. *lib.* 1. quem Ro-
ta sequitur sic distinguendo *in Romana Census* 29.
Aprilis 1630. *coram R. P. D. meo Dunozetto impress.*
post Cenc in ordine decis. 549 *n* 6. *&* 7. & admisit in
alia Romana fructuum Census 21. Maij 1635. co-
ram R. P. D. meo Verospio.

Minus contra secundam partem sententiarum
refragari dictum fuit, quod Puteobonellus esset
creditor Reuerendiss. P. D. Herreræ in summa;
vt prætenditur scut. 1636. Pro quibus proinde
sicut, & pro alia quantitate pecuniarum eidem
solutarum pro fructibus ratæ census scutor.
5800. Decursis ab anno 1614. Vsque ad an-
num 1617. † Videtur ipso iure inducta com- 11
pensatio ad impediendum cursum vsurarum, *iuxt.*
text. in l. si constat, Cod de compensat. Surd. Qui
plures cumulat *decis.* 117. *num.* 2. & dictum
fuit *in Romana computorum* 23. *Martij* 1618. *co-*
ram bon. mem. Coccino. Quia vltra quod exceptio
compensationis non est præsentis inspectionis,
cum hodie quæratur tantummodo de extinctio-
ne census, & de formando credito D. Herreræ,
qui verè dici potest creditor ex causa fructuum,
quamuis ex aliâ causâ esset debitor in magnâ 12
quantitate, vt dixit Rota, *in Melenitana expen-*
sarum 31. *Ianuarij* 1631. *coram R. P. D. meo*
Ghisilerio, quæ est decis. 10. *num.* 18. *part.* 6. *re-*
cent. Responsum fuit conclusionem non proce-
dere in censibus, in quibus compensatio † non
fit ipso iure, sed solùm facta congrua oppositione,

quæ loco oblationis fit Peregr. *cons.* 107. *num.* 3. *vers. & ad hoc extat lib.* 2. Nauarr. *de vsur. quæst.* 40. *n.*125. Roderic. *de annuis redd. lib.*2.*quæst.*18. *num.* 9. *& seqq.* Et ita consultus respondit Dominus Ranuccius, qui in hac causa contrarias partes defendit, *in eius responso allegato per extensum à Cenc. de cens. quæst.* 88. *sub numero 6. vers. contrarium tamen existimo secundum impress. Taurinen.*

Nec euertitur ista responsio ex replicatione, quod hoc procedat & censu vero, & irredimibili
14 ex parte creditoris, secus autem † quando est redimibilis ab vtraque parte, prout contenditur fuisse censum, de quo agitur, cùm stante euictione fundi † censualis D. Herrera statim,
15 & quandocumque agere posset ad restitutionem pretij. Grat. *decis.* Marchiæ 13. *numero* 18. Rota *apud Cenc. decis.* 46. *numero* 1. *&* 2. Ac proinde cum esset redimibilis ex parte vtriusque,
16 statim & ipso iure inducta fuerit † compensatio, cum isto casu census nihil differat ab aliis creditis vsurariis, in quibus etiamsi liciti sint, datur compensatio ipso iure. Peregrin. *d. cons.* 107.*num.*3. *&* 4.Roderic. *vbi sup.d.quæst.*18. *num.* 14.

Plures enim fuerunt datæ responsiones, & primò negatum fuit per † euictionem fundi cen-
17 sum fuisse effectum redimibilem, quia cum in facto fuerit iustificatum ex corporibus censitis, remansisse quatuor domus, quæ præsumuntur sufficere pro sustinendo residuo census inextincti,
18 vt supra dictum est, † vtique non obstante euictione illorum corporum census remansit in eodem statu validitatis, eiusdemque naturæ, & sic irredimibilis, prout erat antea ex iuribus supra allegatis.

Secundo fuit animaduersum dictam replicationem potuisse procedere, si Dominus Herrera sciens agi posse ad repetitionem sortis propter associationem obtentam à creditoribus anterioribus
19 super † fundo censuato, neglexisset agere pro illius consequutione, tunc enim induceretur compensatio, & præsumeretur, quod ideo non exegisset, quia pecunia debitoris penes se retinebat in computum proprij crediti. Verum cum penitus ignorauerit factum associa-
20 tionis, & euictionis † non solùm cessat qualibet negligentia, & præsumptio, sed sicuti propter ignorantiam reputatur, perinde ac si sortem exigere non potuisset, *l. annus* ibi *qui nescit videtur facultatem experiendi non habere, ff. de calumniat.* Ita & consequenter excluditur
21 prætensa compensatio, quæ locum solum † habet, quando creditor potest sortem exigere, vt declarando, *text. in d. l. si constat*, tradit Rodericus, *de annuis redditibus quæstione* 18. *numero* 14. *vers. & intellige ex eo tempore.*

Tertio cum de eo tempore essent in magna quantitate decursi fructus diuersorum censuum pro quibus Puteobonellus vti principalis, principaliter, & insolidum erat obligatus ad fauorem
22 D. Herreræ † in omnem casum, quatenus compensatio euitari non posset, cessisset prius in extinctionem dictorum fructuum, sicuti cessisset ipsa realis solutio *iuxta text. in l. Paul. la* 2. 5.1. *ff. de solut. & l. cum in fortis ff. de pignorat. act.* Grat. *discept. forens. c.* 224. *num.* 30. *& seqq. in puncto*, Roderic. *d. quæst.* 18. *num.* 8. & firmauit Rota *in recent. decis.* 403. *num.*16.*part.* 5. & fuit dictum *in Mediolanen. census* 17. *Maij*, præteriti coram R. P. D. meo Verospio, & in Senogallien. compromissi 3. huius coram R.P.D. meo Dunozetto.

Quarto & demum cessare visa fuit omnis difficultas, quia debitum census est sociale & commune inter Gauottos, & Puteobonellos, creditum autem scutorum 1636. est proprium, & particulare ipsius Puteobonelli; vnde cùm societas sit quid distinctum à sociis in particulari non potest esse locus compensationi, cum † regulariter non 14
admittatur inter debita aduersatum personarum, nec de credito † particulare ad debitum sociale Saliect. *in l. eius num.* 2. *C. de compensat.* Cuman. *conc.* 172. *in princ.* Soccin. sen. *cons.*73. *num.* 10. *lib.* 1. Tindar. *de compensat.* §. *omnem debitorem num.* 7. Gratian. *discept. forens. c.* 948. *num.*3. Rota *Ianuen. decis.* 26. *n.*30. & Rota, *nostra dec.*380. *sub n.*1. *part.*3. *recent.* & coram Card. Caualer. *decis.*38.*n.*5. *cum aliis allegat. per add. ad fin. mem.* Greg.XV. *decis.*366. *n.*7.

Et ita resolutum fuit vtraque parte informante.

R.P.D. Cornelio.

Postea Episcopo Patauino.

Reatina Census.

Lunæ 23. *Iunij* 1642.

ARGVMENTVM.

Clausula constituti licet non transferat Dominium & possessionem in emptorem census, tamen non potest denegari ei associatio pro fructibus census. Census si remaneat sine fundo, fructus ex eo non debentur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium, & possessio fundi censuati non transit in emptorem census.*
2 *Verum tamen est: quod illi competit associatio in illo pro fructibus eiusdem census.*
3 *Liberatio quando non fuit realis, sed tantum personalis, tunc fundus non liberatur à speciali hypotheca.*
4 *Pactum personale ne scilicet aliquid à persona petatur, non liberat ab hypotheca, sed solum ab actione personali.*
5 *Dictiones* solum ipsi *sunt personalissima.*
6 *Verba personalia restringuntur ad obligationem ad casum expressum.*
7 *Effectus restringitur ad limites suæ causæ.*
8 *Censuarius non præsumitur quod voluerit, quod census remaneret sine fundo.*
9 *In Contractibus non attenditur, quòd vnus sensit, sed quod ambo verisimiliter crediderunt.*
10 *Ex Censu, qui est sine fundo non possunt percipi fructus.*
11 *Soluere pro alio quilibet potest.*
12 *Verba quando sunt clara, non est opus coniecturis.*

DECI

DECISIO CXXXIII.

POst trinas propositiones fuit sub hac die reso-
lutum esse standum in vltimo loco decisis co-
ram me sub die 17. Februarij præteriti, * quia
mandatum de associando ad possessionem prædij,
de quo agitur relaxatum fuit ad fauorem Vincen-
tini emptoris Census impositi à D. Vecchiarello
1 super eodem prædio vigore clausulæ constituti, †
quæ licet non trásferat dominium, & possessionem
fundi censuati in emptorem census, nihilominus
2 operatur, † vt illi competat associatio pro fructi-
eiusdem census, prout sæpè Rota *resoluit & si-
gnanter in Bononien. de Zanaliis post* Cenc. de Cens.
decis. 149. *decis.* 150 *& decis.* 542. *n.* 2. *iuxta* Modern.
impress. & in Romana Census 5. *Martij* 1636. *cor.
R.P.D. meo Carillo.*

Neque obstat quod Vincentinus liberauit D.
Vecchiarellum, & alios Abundantierios à dicto
censu, ex eo, quod Abundantierij successores re-
cognoscentes bonam fidem declarauerint se velle
teneri ad solutionem fructuum, ac restitutionem
sortis eiusdem Census.

Quia placuit responsio nimirum dictam libe-
3 rationem non fuisse solum personalem † non au-
tem realem, & sic fundum fuisse liberatum à spe-
ciali hypotheca desuper constituta, cum pactum
4 personale, † ne scilicet à persona petatur non libe-
ret ab hypotheca, sed solùm ab actione personali
leg. soluitur, 5. *ff. quibus mod. pignor. vel hypoth.
soluitur, & ibidem* Oddofred. *in principio* Angel.
in 1. *notabil. fulgos. post princip. in Gloss. isto in-
telligo.*

Quod autem dicta liberatio fuerit solummodo
personalis clare colligitur ex verbis in antecedenti
decisione ponderatis in principio, & signanter ex
illis *ma questa serua à loro solamente per non potere
essere molestati, & inquietati per nessuno tempo da
5 me detto Censo*, quæ dictiones *solamente essi* tan-
quam personalissimæ restringunt liberationem ad
casum expressum iuxta conclusiones in decisione
firmatas, attenta præsertim causa ob quam facta
fuit liberatio, quia nimirum noui Abundantierij
6 obligarunt pro † solutione d. census, nulla tamen
facta assignatione alterius fundi. Vnd apparet Vin-
centinum voluisse liberare personas Vecchiarelli, &
7 aliorum antecessorum in officio non autem † fun-
dum censuatum, cùm effectus restringatur ad li-
mites suæ causæ Bald. *in leg. neque mater, num.* 3.
*Cod. de iur. dot. & in l. sed & si me putem § cum inter
ad fin. ff. de cond. indeb.* Castr. *consi* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Mant.
de tacit. & amb. lib. 1. *tit.* 9. *num.* 2. Rota *dec.* 46. *n.* 26.
part. 5. *recent.*

Nec releuare videntur coniecturæ ex aduerso
ponderatæ pro liberatione fundi. Nam prima de
sumpta ex eo, quòd non sit verisimile Vecchiarel-
lum finito officio, ratione cuius census fuit impo-
situs voluisse res suas remanere sub periculo, quia
8 nempe etiam † est verisimile Vincentinum voluisse
censum impositum ad sui fauorem remanere sine
fundo. In contractibus autem non attenditur id
quod vnus sensit, sed id quod ambo verisimiliter
9 † crediderunt *l. si repetendi C. de condit. ob causam
l. inter stipulantem, §. si stichum de verb. oblig.* De-
cian. *respons.* 21. *num.* 1. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 620. *n.* 7.
Gabr. *cons.* 168. *n.* 33. *lib.* 1. Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4.
num. 11.

Seconda verò quòd Vincentinus esset tutus pro-
pter obligationem factam à nouis Abundantieriis
non subsistit, quia si fundus censuatus esset libera-
tus, † census remaneret sine fundo, sine quo fructus 10
illius sumere non possunt iuxta constitutionem san.
mem. Pij V. & ex traditis in decisione.

Tertia ducta ex obseruantia solutionis factis à
nouis Abondantieriis non concludit liberationem
fundi censuati, † cum quilibet possit pro alio sol- 11
uere *l. solutionem, ff. de solut. & liber. l. soluend. ff. de
negot. gest.* Roland. à Valle *cons.* 14. *n.* 10. *lib.* 1. Rom.
cons. 428. *n.* 8. Surd. *dec.* 174. *n.* 27.

Quarta demum quod debitum dicti Census vti
contractum ratione Annonæ non obliget, nisi ra-
tione officij tollitur ex verbis Instrumenti, in quo
Vecchiarellus nedum propriam possessionem ve-
rùm etiam propria bona, & proprium fundum 12
obligauit, vbi enim verba sunt clara, non est opus
coniecturis. *L. ille, §. cum in verbis, ff. de leg.* 3. *l. con-
tinuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* Mantic. *de tac. &
amb. lib.* 2. *titul.* 4. *num.* 101 Rota *decis.* 106. *num.* 4.
dec. 583. *n.* 4. *&* 754. *n.* 3. *p.* 2. *rec.* Greg. XV. *dec.* 157.
num. 12.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Donatio.

Romana, seu Nepetina Tutelæ.

Veneris 4. Iulij 1642.

ARGVMENTVM.

Tutor si promiserit reddere bonum, & fi-
dele computum alias voluit teneri ad
damna, id includit obligationem re-
stitutionem, reliquatum, Tutor, quod
remanserit debitor in redditione ra-
tionum, ex quibus satis dicatur con-
stare.

SVMMARIVM.

1 *Administrator quilibet tenetur reddere rationem, & restituere reliquatum.*
2 *Administrator promittens reddere bonum, & legale computum alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat.*
3 *Mandatum executiuum relaxari potest stante obligatione Camerali.*
4 *Inuentarium tutelare benè probat contra Tutorem.*
5 *Liberi depositaria publica sufficienter probant pro tertio contra tertium.*
6 *Liber priuatus benè probat contra scribentem, & eius heredes.*
7 *Librum priuatum à se scriptum in actis producens, fortius contra ipsum probat, cum censeatur illum quoad omnia approbasse.*
8 *Tutor in actis producens librum tutelarem, si ex eo, non potest elici veritas partitarum non probat ad sui fauorem.*
9 *Liber tutelaris, vt validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & teneri.*
10 *Liber tutelaris si in aliquibus partitis reperitur erroneus, nulla fides in reliqua est adhibenda.*
11 *Tutor administrans gregem, & armenta, non solum tenetur restituere animalia, verùm etiam fructus, & fœtus.*

12 *Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitas fuisse erratam, ita etiam in cæteris potuit errari.*

13 *Inuentarium plenè probat contra Tutorem scribentem.*

14 *Testes aliqui si deponant de maiori summa, & alij de minori in ista minori summa dicuntur omnes concordia.*

DECISIO CXXXIV.

CVm Veronica de Piscibus tanquam filia, & hæres q. Iacobi de Piscibus conuenisset Dionysium de Sanctis ad reddendam rationem administrationis bonorum, & introituum, cæterorumque effectuum hæreditariorum dicti Iacobi, quæ ipse vti eius Tutor, & Curator spatio 14. annorum anministrauit, ista obtinuit à Sanctissimo huiusmodi causam cognosci ab A. C. de voto Rotæ appellatione remota. Vnde proposito hodie dubio, An, & pro qua summa mandatum sit relaxandum. Domini informante tantùm Veronicâ dixerunt pro nunc esse relaxãdum pro scutis 4587. Necnon pro restitutione animalium descriptarum in Inuentario tutelari sine certo valore, ac pro rata Vaccarum, aliorúmque animalium n. 13. quæ constat remansisse in hæreditate Iacobi, & à Dionysio fuisse retenta in societam, sine tamen præiudicio residui.

Nam quoad scuta 4587. constat Dionysium esse debitorem scutorum 19233. pro fructibus bonorum hæreditariorum, pecuniis in hæreditate repertis, inditis exactis, ac pro pro frumenti, & animalium, aliorumque fructuum, quæ ad eius manus peruenisse apparet ex partitis registratis in Summario Veronicæ *num. 3. cum seqq.* Ex quibus demptis scutis 11951. erogatis in emptoribus Censuum, & locorum Montium ad fauorem pupillæ, ac in expensis necessariis, quæ Informantes pro Veronica admittũt esse ponenda in creditum Dionysij, necnon relictis in suspenso quatuor partitis constituentibus in totum scuta 2695. nempe prima scut. 1836. pro rubris 51. sementæ, secunda scut. 140. pro rubris decem Ordei, tertia scut. 319. pro tot fictibus datis, vt dicitur à credenza diuersis personis, & quarta scut. 300. pro sorte vnius census, qui prætenditur extinctus cum Communitate Formelli, quas Domini censuerũt adhuc non esse sufficienter iustificatas, debitum Dionysij remanet certum, & liquidum in dd. scutis 4587. pro quibus mandatum est relaxandum, tam ex dispositione iuris communis, quèm quilibet administrator de iure
1 teneatur reddere † rationem & restituere reliquatum *l. 1. §. officio, ff. de tutel. & rat. distrah. l. rationes C. de administr. tutor.*

Quam etiam vigore eius particularis promissionis, quia ipse sub obligatione Camerali promisit de administratis reddere bonum, & legale computum, alias teneri voluit ad omnia damna, vt in
2 *summâ num. 1.* quæ promissio † includit obligationem soluendi reliquatum. *L. cum seruus. ff. de condit. & demonstr. l. bonei. § fin & ibi gloss. ff. de verb signif.* Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis. 554. n. 2. & in Romana fideiussionis 21. Iunij 1631. coram Eminent. Dom. meo Card. Verospio.* & stante obli-
3 gatione † Camerali relaxandum est mandatum executiuum, vt dictum fuit in Imol. *Tutelæ 2. Decembris 1591. coram bon. mem. Card. Pamphilio sen. & in Romana redditionis rationum 19. Decemb. 1598. coram Litta, & in Ariminen. administrationis tutelæ 24. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino Decano.*

Nec dubitari potest de veritate partitarum, ex quibus deducitur debitum Dionysij. Quia plenè iustificantur, partim ex inuentario tutelari quod
† contra tutorem scribentem plenè probat *ad trad. in leg fin.* vbi Gloss. & DD. *C. arbitr. tut* Rota co- 4
ram bon. mem. Buratto *decis. 557. num. 6. & 7. & decis. 637. num. 6. & in recentior. decis. 301. num 4. part. 6. & in sapracitata Ariminen. administrationis coram eodem D. meo Merlino.* Partim ex publicis
instrumentis, & ex partitis formiter extractis ex pu- 5
blicis libris depositariæ Sacri Montis Pietatis Vrbis, qui sufficienter probant pro tertio contra tertium Bart. *in leg. quædam §. nummularios n. 4. ff. de edend.* Card. Seraph. *decis. 1088 num. 4.* Rota *in recent. decis. 19. num. part 7* & fuit dictum *in Tiburtina administrationis rationis 9. Decembris 1641. coram R. P. D. meo Dunozette.* Partim ex receptis, & notulis manu eiusdem Dionysij descriptis in suo
† libro, qui licet confectus à priuato, probat ta- 6
men contra ipsum, eiusque hæredem *l. publica 16. § fin. deposit. specul. in 2. parte tit. de instrum. edit. §. 7. Nunc dicendum num. 5. versic. nisi contra eum.* Alex. *cons. 84. num. 1. lib. 7.* Surd *cons. 439 num. 10. lib. 4.* Rota *in recent. decis. 195. num. 6. & 7. part. 6. & in sapracitata Tiburtina administrationis.* Præsertim cum dictus liber fuerit in actis productus
eodem Dionysio, qui propterea censetur tacitè 7
quoad omnia approbatus *l. scripturas. C. qui pot. in pign hab.* Boërius *decis. 333. n. 9. vers. & in hac causa Reuerendissimus Vrgellen. decis. 352. num. 2 & decis. 368. num. 4.* cum pluribus adductis in dicta Tiburtina.

Nec releuat dictus liber, quatenus Dionysius illum exhibet pro sui exoneratione, & ad suum debitum extenuandum. Quia cum appareat confectus de recenti, & in eo fere omnia sint in con-
fuso inordinatè, & in genere descripta sine expres- 8
sione causæ, & Diei, itavt non possit elici veritas, & deprehendi iustificatio partitarum in eo descriptarum, non probat ad eius fauorem, deseruire potest pro redditione rationis, quia ad huiusmodi effectum liber tutelaris debet distinctè, & sin-
gulariter continere, quid in singulos annos, men- 9
ses, & dies præceptum fuerit, quibus, & qua de causa datum, & impensum, à quo fundo fructus recollecti, exactãque & integram continere descriptionem omnium datorum, & receptorum, ac introitus, & exitus totius temporis quo continuauit administratio. Bart. *in leg. comperimus, Cod. de naaic. lib. 10. & cons. 150. num 9 in fin. part 1.* Rip. *in leg. admonendi num. 116. ff. de iure iur.* Escobar. *de ratiocin. administr. cap. 10. n. 42. & 43 & n 47. cum seqq* Roland. à Valle *cons. 49. n 20 & seqq. lib. 1.* Gratian. *discept. forens. cap. 563 n. 32.* Menoch. *de arbitr. iudic casu 208. n. 18 & seqq.* & sæpius Rota tenuit, *& signanter in recentior. decis. 590. num 5. part. 1. & decis. 111. num. 5. part. 7.* & fuit dictum *in dicta Ariminen. coram Reuerendissimo D. meo Merlino,* & aliis multis relatis *in Romana redditionis rationis 15. Decembris 1636. coram bon. mem. Coccino, & in d. Tiburtina coram R. P. D. meo Dunozette.*

Idque multò magis cum in multis partitis dictus liber detectus sit erroneus nempe in septima
octaua, & nona † in quibus Veronica creatur debi- 10
trix scut. 512. b. 20. pro expensis in alendo boues,
Vaccas,

Vaccas ;& cætera animalia , eorumque custodes,
quæ tamen non erant ponendæ ad sui debitum,
tum quia huiusmodi expensæ spectant ad socium
minorem iuxta morem consuetum omnium loco-
rum , & vsum specialem illarum partium , dequo
dantur attestationes Summario *num.*23. tum quia
compensaotur cum fructibus eorundem anima-
lium , quorum tutor possessionem non fecit prout
debebat , cùm Tutor administrans gregem , & ar-
11 menta non solum teneatur restituere animalia , sed
etiam fructus, & fœtus *l.sed,& si 25 §.fin.cum duo-
bus sequentibus ,ff.de petit.hæred.* latè Laderech.*con-
sil.99. num.9 & 10.* Item creatur debitrix io quin-
que partitis constituentibus scuta 2411. ba.34. pro
alimentis præstitis Donato, Veronicæ , & Horten-
siæ de Piscibus ; felicique eorum matri, Antinæ, &
aliis personis spatio quatuor annorum , hoc est ab
anno 1624. vsque & per totum 1628. ad rationem
scut. sex pro singulis quolibet mense, & tamen ex
testibus datis in Summario *num.* 11. & 22. proba-
tur Animam nihil habuisse pro victu , Donato ve-
rò , Veronicæ , cæterisque personis subministrata
fuisse solum scuta tria , vel tria $\frac{1}{2}$ pro omnibus in-
simul , multæque aliæ partitæ fuerunt appositæ ad
debitum Veronicæ nullatenus apponendæ , & aliæ
plures repertæ sunt excessiuæ , quas sigillatim de-
numerant informantes pro Veronica , & propter-
ea dicto libro ad eius fauorem minimè est stan-
12 dum , nisi omnes partitæ aliundè plenè iustificen-
tur , quia sicut in suprà dictis interuenit error , ita
etiam in cæteris potuit errari. Gabr. *consilio* 148.
num. 9. lib. 1. Farinac. *consil.* 100. *num.* 14. *lib.*2.
Rota *diuers. decis.* 743. *num.* 1. *& per tot. part.* 4.
*& coram sanct.mem.Greg.XV. dec.79.& ibi adden.
n.6 & in recent.d.dec.*111.*n.9.part.7.*& fuit dictum
in Papien. bonorum 1. *Iuny* 1605. *coram Ortem-
bergo , & bis in Romana Tutela de Ferratinis , nem-
pe* 13. *Martij* 1595. *&* 19. *Iunij* 1600. *coram bon.
memor. Card. Pamphilio, quæ tres decisiones haben-
tur impressæ apud Marches. de commiss. part.* 1.
fol. 898. Correcto tamen errore fol. & latè *in D.
Rom.redditionis rationis* 15.*Decembris* 1636.*coram
bon.mem.Coccino.*

Quo verò ad animalia , pro illis quæ descripta sunt in Inuentario nulla adest difficultas , cum Inuentarium plenè probet contra Tutorem scribentem *l.fin.C.arbitr.tut.*Bart.*in Tutor.qui repertorum n.*12.*administr.tut.* Paris. *cons.*26.*num.*55.*lib.*2. Rota *diuers.decis.*71.*num* 3. *part.*1.*& in recent.decis.*762. *num.*1. *part.*2. *& in dicta Arimin. administrationis tutelæ* 24. *Nouembris* 1625.*coram Reuerendiss. D.meo Decano,* Pro iis verò quæ in societatem retinebat ipse Dionysius dictus numer.113. animalium iustificatur ex duobus testibus datis *in summ.n.*18. quibus non obstat quòd sint in quantitate discordes , ex quo alter deponat de 150. alter de 113. quia in hoc minori numero in quo conueniunt dicuntur contestes , & probant *l. diem proferri, si plures ff.de arbitr.DD.in l.penult.ff.de in litem iuram. & in l.*1.*§. si postulanti, ff de verb oblig.* Rota cor.Greg.*decis.*558.*n.*2.vbi adden.sub littera A,& coram Buratt.*decis.*865.*n.*2.

Et ita vna tantum, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Romana Successionis.

Veneris 4. Iulij 1642.

ARGVMENTVM.

Compulsoria specialis ,*vt concedatur, quidnam veniat probandum Epistolæ, vt aliqui probent quid requiratur. Remissoriam Rota solita est concedere etiam super eisdem articulis , sed quid ad hoc sit necessarium Remissoriæ petitio reiicitur quando didicita sunt iustificata, & quando dicantur didicita.

SVMMARIVM.

1 *Compulsoria specialis , tunc datur quando constat de existentia, & relevantia scripturæ compulsandæ.*

2 *Scriptura vera existentia ex quo non probetur.*

3 *Epistolæ priuatæ debent recognosci , & recognitio in actis producere , alioquin nullam merentur fidem.*

4 *Copiæ, & exempla quando præbeant sufficientem fumum ad præsumendam existentiam alicuius scripturæ.*

5 *Scripturarum existentia penès hæredes præsumitur, si constet fuisse penes defunctum.*

6 *Compulsoris specialis dum petitur oritur vehementis suspicio calumniæ,& ad quid.*

7 *Compulsoria specialis petitio ob suspicionem calumniæ sæpe denegatur.*

8 *Remissoria denegatur , tum ob vehementem suspicionem calumniæ , tum ab timorem subornationis testium.*

9 *Calumniæ vehementis suspicio in petenda remissoria satis arguitur , ex quo plures testes iam fuerunt examinati , & nihil fuit probatum.*

10 *Remissoria super eisdem articulis Rota , quando soleat concedere.*

11 *Rota vt concedat remissoriam super eisdem articulis , requirit vt maior explicitus non sit in cortice verborum.*

12 *Remissoria quando datur super eisdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant.*

13 *Remissoria non conceditur postquam testificata sunt didicita, & n.*14.

15 *Quod procedit etiam si sunt didicita testificata alterius partis solum.*

16 *Testificata quod fuerunt didicita non est dubitandum quando vtrique fuit datum summarium examinis.*

17 *Testium exceptiones quando fuerunt discussæ tam circa dicta quàm personas , quid ex hoc sequatur.*

18 *Testium summarium simplex absque nomine testium quando partibus fuit datum , an dicantur didicita testificata.*

19 *Rota benignius agendo , ac sequendo suum stylum facilè in Curia admittit nouos articulos , & num.*20.

DECISIO CXXXV.

DVæ in hac causa emanarunt decisiones inter
se contrariæ, in quarum altera decisum fuit
testamentum Henrici Vicourt sustineri ad fauorem
Henrici iunioris sui nepotis non obstante quod
Cæcilia eiusdem testatoris filia prætenderet testa-
mentum præfatum fuisse conditum ex falsa causa,
& sic successorem ad se spectare, quia re vera ex
tunc deductis prætensæ falsæ causa concludenter
non probabatur, & in altera recessum fuit à primo
loco decisis, eo quia ex testibus nouiter hinc inde
examinatis constitit, testatorem realiter ex falsa
causa motum fuisse ad testandum, fauore nepotis.
Dumque debebat proponi dubium, an esset stan-
dum in primo; vel secundo loco decisis; Agen-
tes pro d. Henrico iuniori exhibuerunt in actis
quasdam copias epistolarum, (vt prætendunt di-
cti Henrici testatores) ac insimul articulos pro
examinandis testibus in Curia, & extra, ad effe-
ctum habendi compulsoriam specialem, & pro-
bandi d. testatorem non ex falsæ causæ instituisse
nepotem ex fratre, sed ob amorem, quo ipsum
prosequebatur, & obtinuerunt ab A.C. Iudice hu-
ius causæ dubium, an sit concedendæ compulso-
ria specialis, & admitti debeant articuli ad effe-
ctum examinandi in Curia, & extra cum remisso-
ria, super quo hodie consulta Rota responsum
fuit, compulsoriam specialem non esse dandam,
nec remissoriam, sed admittendos articulus, in Cu-
ria duntaxat.

Ratio quæ mouit Dominos ad sic responden-
dum fuit, quia quoad compulsoriam specialem,
1 illa tunc demum datur, † quando constat de exi-
stentia, & releuantia scripturæ compulsandæ Vestr.
in prax. lib. 6. c. 1. n. 12. Mantic. *dec. 216. n. 3.* Buratt.
dec. 555. n. 1.

In præsenti autem non constat de existentia,
quia licet fuerint exhibitæ in actis quædam copiæ
assertarum epistolarum d. Henrici testatoris, atta-
men ex quo possibile est, quod illæ fuerint studio-
sè conpositæ ab eadem parte, non potest inde de-
2 sumi vera existentia, † sed debebat examinari te-
stes saltem ad perpetuam rei memoriam super tex-
li existentiæ, vel debebant eædem epistolæ reco-
3 gnosci, & recognitio produci in actis, † alioquin
nullam fidem merentur. *ad notat. in § si quis igitur
Auth. de instrum. caut. & fid.* Ruin. *cons. 61. n. 3. lib. 4.*
Afflict. *decis. 181. num. 9.* Franch. *decis. 105. num. 9.*
Rota *decis. 1156. num. 1. ad fin. lib. 3. part. 3. diuers.*
Doctores verò allegati ex aduerso, qui dicunt
quòd copiæ, & exempla præstant sufficientem fu-
mum in hac materia, loquuntur de exemplis, &
4 copiæ alicuius publici instrumenti † transumptati
extraiudicialiter à Notario, quod longè differt ab
isto casu, & propterea non applicantur, qua qui-
dem existentia cessante, non est opus discutere re-
leuantiam.

Præterea consideratum fuit quod plures ex as-
sertis epistolæ si veræ sunt, vti scriptæ Patri Ad-
5 uersarij, † præsumuntur originaliter existere pe-
nes eundem aduersarium Patris hæredem ad tra-
dit. per Aretin. *in cons. 120. num. 1. vers. defuncto
ergo,* Caual. *decis. 545. num. 1.* & sic non est neces-
saria alia compulsio; cum eæ originaliter in actis
exhiberi possunt. Aliæ verò quæ supponuntur scri-
ptæ cuidam nuncupato maiori de Hisramont, cùm
in illis non contineatur nisi interesse eiusdem Ad-
uersarij, de facili possunt ab eodem de Hisramont
recuperari, & pariformiter originaliter produci,
vel saltem negari non potest quin vigore compul-
sariæ generalis illæ compulsari possint; † vnde 6
dum petitur specialis oritur vehemens suspicio ca-
lumniæ, quod hoc fiat dumtaxat ad effectum im-
pediendi prosequutionem, & expeditionem cau-
sæ, vt fuit in specie dictum *in decis. 376. n. 7. coram
Durano inter eius impress.* quo casu passim † dene- 7
gatur compulsoria specialis Felin. *in cap. de cætero
n. 12. de re iud.* Cassad. *decis. 3. de dilat.* Caputaq. *de-
cis. 169. n. 1. part. 1.*

Quo verò ad remissoriam, dictum fuit, eam esse
denegandam, tam ob vehementem suspicionem,
calumniæ, † quam ob timorem subordinationis te- 8
stium, vt fuit seruatum *in Camerin. Pensionis* 4. Maij
1640. cor. R.P.D. meo Bichio.

Vehemens autem calumniæ suspicio deducitur
ex eo quod aduersarius plures testes super eadem
materia examinauit, † & nihil probauit & tamen 9
præsumitur elegisse meliores, & magis informatos,
Aym. *cons. 134 num. 3.* Rotam coram sanct. memor.
Greg. XV. *in decis. 211. n. 6. & dec. 33. num. 2. & 3.
coram Buratto,* & fuit dictum *in Corduben. Deci-
marum de Lucena 5. Iulij 1638. coram me.* Et quam-
uis Rota soleat concedere Remissoriam † super 10
eisdem articulis, quando continent materias magis
explicitas, Greg. XV. *decis. 191. num. 3.* hoc tamen
procedit, dummodo, prout hic maior explicitas,
† & distinctio non sit in cortice verborum, Rota 11
*decis. 467. n. 7. coram Greg. XV. & decis. 266. num. 14.
part. 6. rec.* Antiqui enim articuli continent idem,
quod moderni, vt patet ex eorum lectura, & ideo
non debet super eis concedi remissoria, † cum ad 12
hunc effectum requiratur, quod articuli antiqui
tacitè idem non comprehendant, quoad necessi-
tatem facti, & probationis, sed solum quoad ne-
cessitatem facti, non autem probationis, vt bene
explicat Abb. *in cap. fraternitatis num. 8. de testib.*
Aym. *dicto cons. 139. num. 47.* Rota *dec. 235. n. 15.
part. 5. rec.*

Timor tandem subornationis, resultat ex eo, 13
quod iam tria processerunt testium examina in hac
causa, super quibus duæ emanarunt decisiones Ro-
tales, quæ occasione fuerunt publicatæ, attesta-
tiones, & didicita testificata, tunc enim ne vn-
quam conceditur remissoria super eisdem articulis, 14
vel de directo contrariis per textum expressum *in
dicto cap. fraternitatis vbi Doctor. omnes de testib.
Clem. fin. eod. tit. Auth. At qui semel,* vbi Bartol. *in
princ. & n. 1. C. de probat.* Greg. XV. *in decis. 497. n. 1.* 15
quod procedit etiam, quod fuerint dicta testifica-
ta alterius partis, *d. Auth. at. qui semel in princ.* ibi,
Amb. ab Aduersario, &c. sequitur Gloss. *verb. di-
dicerit cum cæteris scribentibus, C. de probat.* Marian.
Socc. *in d. cap. fraternitatis n. 46. & 62. in fin.* & fuit
resolutum *in Cremonen. Pensionis 4. Maij 1635. co-
ram bon. mem. Coccino.*

Quodque in proposito fuerint didicita testifica-
ta, hæsitari non potest; quia vtrique parti fuit da-
tum integrum testium summarium, illorumque 16
dicta plenissimè percunctata, & in informationi-
bus hinc inde datis in disputatione dubiorum, re-
censita sunt nomina propria testium, ac in dec. 2.
emissa sub die 21. Iunij superioris anni fuerunt di-
scussæ omnes acceptiones allegatæ tam circa di-
cta, quàm circa eorum personas, & sic perinde est, 17
ac si partes, siue eorum procuratores penes se ha-
buerint processum originalem, illúmque perlege-
rint, & per consequens testificata dicuntur didicita

ad

ad text. *in* §. *quia vero verſ. vero ibi*, aut omnino pro eo agens *Auth. de teſtib.* latè Farin. *de teſtib. q.* 75. *num.* 86. Greg. XV. *in dec.* 497. *&* 583. *vtrobique n.* 1. & fuit in ſpecie dictum in dicta *Cremonen. Penſionis coram ben. memor. Coccino ſub verſ. quòd autem fuerint didicita*, quidquid ſit, & quandu fuit datum ſimplex teſtium ſummarium abſque eorum nominibus, & cognominibus, in quibus terminis
18 procedunt deciſiones, & doctrinæ, quæ in contrarium allegari poſſent.

Quæ omnia licet forſan eſſent quoque ſufficientiæ pro excluſione admiſſionis articulorum in
19 Curia. Attamen Domini benignius agendo dixerunt illos eſſe admittendos ſequendo ſtylum huius Tribunalis, de quo in *deciſ.* 24. *de teſtib. in antiq. & in deciſ.* 47. *part.* 7. apud Caputaq. vbi quod articuli in Curia paſſim admittuntur.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Romana Situs.

Luna 15. *Decembris* 1642.

ARGVMENTVM.

Vendens aliquid in quo ipſe nullum habet ius aſſerens eſſe ſuum, dum poſtea non reperitur eſſe tale, tenetur emptori ad intereſſe, cum ſumus in contractibus onerosis, Capitulis contrahentium, quando magis ſtandum eſt, quàm inſtrumento, & è contra.

SVMMARIVM.

1 *Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quòd d. Situs eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia n.* 2.

3 *Venditoris aſſertio dum reperitur erronea in contractibus onerosis, ſemper obligat aſſerentem ad illius iuſtificationem, & alias ad intereſſe.*

4 *Quod maximè procedit ſtante peculiari promiſſione de praſtando intereſſe in euentum contrarij.*

5 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

6 *In contrahentibus ſi capitula diſcordent ab inſtrumento potiùs ſtandum Capitulis quàm Inſtrumento.*

7 *Capitula contractuum fiunt à partibus, inſtrumenta verò à Notariis.*

8 *Capitulis quod potius ſit ſtandum, quam in inſtrumento, id intelligitur, quando ſtatim fuit celebratus contractus.*

9 *Secus verò ſi poſt temporis interuallum, quia cenſetur receſſum à Capitulis, & intrat præſumptio nouæ voluntatis n.* 9. *&* 10.

11 *Partes quando dicantur receſſiſſe à Capitulis datis Notario.*

12 *Declaratio nihil de nouo addit.*

13 *Inſtrumentum magis venit attendendum, quàm Capitula, quando inſtrumentum magis clare loquitur.*

14 *Vendere quis non poteſt id, in quo nullum ius habet.*

15 *A Reſtitutione pretij ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit.*

16 *Ex pretij quantitate arguitur quantitas rei.*

17 *Pretij augmentum poteſt deuenire ex cauſa melioramentorum, & n.* 18.

19 *Valor bonorum immobilium ex varietate temporum, varietatem pretij recipit.*

DECISIO CXXXVI.

Virginius Pontinus vendidit domum, vna cum iuribus, Situs controuerſi, ſub die 15. Ianuarij 1591. Dominico Hattono pretio ſcutorum 3300. de qua venditione fuerunt ſub eadem die confecta capitula, & pro arrha, & parte pretij recepit ſcuta 100. monetæ, alia verò ſcuta 1200. fuerunt promiſſa ſolui in actu ſtipulationis inſtrumenti, quod fuit ſtipulari Decretum per totum menſem Martij ſequentis, cum pacto quod pro aſſecuratione dictorum ſcutorum 1200. ſe obligarent, tam Virginius, quàm Angela vxor, quò verò ad alia ſcuta 200. fuit conuentum, quod emptor deberet ea penès ſe retinere, donec, & quouſque ſib. fuiſſet ſufficienter cautum pro euictione ſcutor. 250., cum hoc, quod interim emptor teneretur ſoluere fructus compenſatiuos, ad rationem ſcutorum ſex pro Centenario ſucceſſiuè ſub die 22. Februarij ſequentis fuit confectum inſtrumentum venditionis, in quo non fuerunt vendita iura ſitus, ſed abſolutè vendita dicta domus, vnà cum dicto ſitu exiſtente ante eam, vti ad venditorem pleno iure ſpectante, fuerúntque ſoluta ſcuta 1200. abſque aliqua aſſecuratione, vt in Capitulis prius fuerat expreſſum; fuit deinde eadem domus, vnà cum iuribus ſitus vendita de anno 1616. bon. memor. Cardinal. Pignatello pretio ſcutorum 4000. & deinde ab hæredibus D. Cardinalis Abbati Pompilio Zuccarino, qui cùm tentaſſet ædificare in ſitu prædicto, inſurrexerunt vicini, qui reperta antiqua ſententia lata de anno 1587. per Magiſtros Viarum, cum voto Eminentiſſimi Camerarij contra eundem Virginium primum venditorem, in qua fuerat declaratum dictum ſitum eſſe publicum, indeque fabricari prohibuerunt.

Vndè Pompilius ſic excluſus, tanquam ceſſionarius hæredum Cardinalis Pignatelli, Iudicium intentauit contra D. Comitem Arcennatum Hattoni hæredem, coram R.P.D. meo Caballetto, & æſtimato Situ in ſcutis 703. mandatum executiuum pro dicta ſumma reportauit, & addita ſignatura fuit reſcriptum ſine præiudicio, cuius vigore comes fuit coactus ſoluere, qua ſolutione ſequuta actum fuit ad eius inſtantiam coram eodem D. Caballetto pro repetitione dictorum ſcutorum 703. contra hæredes Virginij Pontini primi venditoris eadem via, qua fuerat conuentus, ſuper quo articulo conſulta Rota, & deputato Eminentiſſimo Cardinali Veroſpio, in cuius locum ego ſubrogatus, propoſui hodie dubium, an Hæredes quondam Virginij tenerentur reſtituere D. Comiti Arconato, & litis conſortibus ſcuta 703. per ipſos ſoluta Abbati Pompilio Zuccarino, & fuit affirmatiuè reſolutum.

Ex quo ſi attendatur inſtrumentum venditionis res caret omni ſcrupulo, dum in eo iſte Situs reperitur abſolutè venditus ſimul cum domo. Vnde cum venditor non certiorauit emptorem de ſententia

tentia prędicta contra eum lata per Magistros Via-
tum in iudicatum transacta, declarante Situm esse
1 publicum ; tenetur ad interesse, & loco illius
ad restitutionem scutorum 703. iuxta æstimatio-
2 nem Petitorum, præsertim dum iam primi † em-
ptores soluere coacti fuerunt, præcedente litis in-
timatione, iuxta *leg.1 § venditor iuncta leg. in ven-
ditione, & leg creditor, § 1. ff. de action. empt. leg.
ex iis prædiis, Cod. de euict.* Ciriac. *controu.* 383.
num. 10. Surd. *cons.* 13. *num.* 9, 17. & 18 *& per tot.*
Rota *decis.* 46 *post* Cenc. de Cens. *lib.* 2. quæ asser-
3 tio ventoris † dum remanet erronea in contra-
ctibus onerosis, semper obligat asserentem ad il-
lius iustificationem, & alias ad interesse *l. Iulianus
14. ff. de act. empt. l. si plus 74 §. quo nomen vers. ali-
4 qua, ff. eodem tit.* stante præsertim peculiari † pro-
missione Virginij de præstando interesse in euen-
tum contrarij Bursat. *cons.* 184. *n.* 29. Surd. *cons.* 13.
n. 23. Osasc. *decis.* 129. *num.* 1. nec non obligatione
5 † Camerali, quæ habet executionem paratam
Gabr. *cons* 67 *n.* 8. & 9. *lib.* 1. Gratian. *discept.* 978.
n. 1. Rota *dec.* 866. *n.* 1. *p* 2. *rec.* Durand. *dec.* 183. *n.* 3.
6 Non obstat quod in contractibus † si Capitu-
la discordent ab instrumento, potius standum sit
Capitulis, quàm instrumento; ex quo Capitula
7 fiunt à partibus † instrumenum verò à Notario per
textum *in l. Titia §. 1. ff. de verb. oblig. l. item quia §.
vlt. vbi communiter DD ff. de pact.* Alex. *cons.* 56.
num. 8. *lib.* 6. Surd *cons.* 101. *num.* 19. & *decis.* 71. *n.* 4.
Add. ad Greg XV. *decis.* 168. *n.* 8. & *in rec. dec.* 59.
num. 12 *part.* 4 & 250. *num.* 18. *part.* 6. quia fuit re-
sponsum conclusionem præfatam limitari in præ-
8 senti casu; dum instrumentum † fuit celebratum
post temporis interuallum, nempe vnius mensis,
& vltra; indè censendum esse contrahentes in ea
parte recessisse à Capitulis, & intrare præsumptio-
9 nem nouæ voluntatis, dum contrarium, † eo quod
in Capitulis fuerat conclusum disertis verbis repe-
ritur in instrumento expressum Dec. *consilio* 195.
num. 3. *versic. sed tamen prædictis*, Paul. de Mont.
Pic. *cons.* 62. *num.* 17. *ad med. & seq.* Toruiell. *con-
sil.* 49 *num* 35. cum aliis per Rotam *d. decis.* 250.
num. 16. *part* 6. *recentior.* Eóque magis, quæ ex
ratione Capitulorum solui debebant scuta mille in
10 partem pretij sub cautione, † & obligatione etiam
vxoris venditoris, & tamen in instrumento eadem
scuta mille fuerunt ab emptore libere soluta, abs-
que aliquà obligatione, seu cautione, & sic in in-
strumentum fuit etiam executum contrarium, quod
in Capitulis extabat determinatum; propterea in
11 hac parte venit † dicendum contrahentes nouasse,
& à Capitulis voluisse credere per text. *in l. pacta
nouissima,* vbi Dec. *n.* 2. *C. de pactis* Amat. Panorm.
resol. 50. *num.* 4. Greg. XV. *dec.* 90. *n.* 25. & *dec.* 268.
num. 6.
12 Dicebant etiam Domini quòd licèt in Capitu-
lis dictum fuerit, quòd vendebantur iura Situs;
Nihilominus dum in instrumento specificatum
fuit ius vtilis Dominij, non videntur discordare
Capitula ab instrumento cum tantùm in eo de-
claretur pertinentia Situs ad fauorem dicti Virgi-
nij, quæ in capitulis offuscata remanebat proptet-
ea magis venit attendendum instrumentum, in
13 quo † fuit dicta qualitas Dominij dilucidata. *Rom.
cons.* 53. *n.* 4. Alex. *cons.* 158. *n.* 4. & 5. *lib.* 5. cum aliis
per Mant. de tacit. *lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 28. Put. *decis.* 265.
num. 2. *lib* 2. *in correct.* Et stante prædicta sententia
lata per Magistros Viarum in iudicatum transacta
14 non poterat Virginius vendere iura Situs, † cùm
nullum Ius haberet; Vnde siue attendatur instru-
mentum, siue capitula, vtroque casu Virginius non
potest excusari a pretij † restitutione succedentis 15
loci interesse *l. si plus §. finali, ff. de euict.* Eng.
cons. 93. *n.* 2. *lib.* 1. Surd. *decis.* 288. *post n.* 28. *vers.
ad id autem.*
Nihil obstat quòd dicta domus primo loco fue-
rit vendita de anno 1591. Pretio scutor. 3300.
Posteà verò de anno 1616. Pretio scut. 400. & sic 16
cum secunda venditio excedat in pretio primam
in scutis 700. censendum esse in prima non fuisse
venditum prædictum Situm, sed benè in secunda
facta Cardinali Pignatello, ob dictum excessum,
præsertim dum in secunda † venditione expresse 17
venditur Situs de quo agitur. Quia fuit respon-
sum dictum augmentum pretij potuisse prouenire
tam ex melioramentis factis in domo † per Hat- 18
tonen Durand. *decis.* 153. *n.* 15. Quam etiam quia
de anno 1591. illa Regio erat fere inhabitata, &
ideo pretium domus minus æstimabitur, quòd suf-
ficit ad excludendam intentionem Pontini, vt in-
ter vnam, & alteram venditionem effluxerit spa-
tium 25. annorum, † & valor bonorum stabilium 19
ex varietate temporum varietatem pretij recipiat
iuxta. *leg pretia rerum 63 § fin. ff. ad l. falc.* Rota
decis. 241. *n.* 2. & 4. *vers. quia de qualitate part.* 4. &
dec 46. *n.* 10. *part.* 6. *rec.* & fuit in puncto resolu-
tum in *Romana fideicommissi de Feuschis* 2. *Decem.*
1641 *post med. §. nec relevat quòd prædicta domus
coram Reu. D. meo Decano.*
Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Romana Successionis.

Mercurij 11. Martij 1643.

ARGVMENTVM.

Scripturarum recognitio, licet de iure ri-
gorosè fieri debeat per testes, qui fue-
runt præsentes, quando illæ fuerunt
scriptæ. Attamen talis cessat rigor,
quando scribuntur epistolæ missiuæ vel
similes, quæ scribi solent sine alicuius
præsentia, & qualiter tunc fiat talis
cognitio.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ missiuæ regulariter solent scribi sine ali-
cuius interuentu.*
2 *Litterarum missiuarum recognitio etiam fieri po-
test per testes habentes notam manum scriben-
tis, quamuis non viderint eas scribere.*
3 *Recognitio illa rigorosa, quæ fieri solet de scri-
pturis priuatis per testes; qui fuerunt præsen-
tes, dum illæ scribebantur.*
4 *Cessat quando sumus in epistolis missiuis & sche-
dulis mercatorum, quæ scribi solent sine nul-
lius interuentu.*
5 *Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recogni-
tio scripturæ per recognitionem habentes notam
manum scribentis, non requiruntur in recogni-
tione epistolarum missiuarum.*
6 *Scripturarum recognitio rigorosa fieri debet in
scripturis, in quarum confectione solent ad-
hiberi testes.*

7 Secun

7 *Secus dum testes non requiruntur, nec solent adhiberi, dum scribitur.*

8 *Ab arbitrio Iudicis pendet materia recognitionis manus scribentis.*

9 *Recognitio manus scribentis, quando fit per testes habentes notam manuum scribentis, quando etiam coniunctim sit facienda per comparationem.*

10 *Scripturarum recognitio per comparationem, quando fit prius debet constare de certitudinali alicuius scripturæ, ad quam est facienda comparatio.*

11 *Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis scripturarum, est adhibenda omnis diligentia.*

DECISIO CXXXVII.

AGentes pro Henrico Iuniore postquam viderunt Rotam respondisse non esse dandam compulsoriam specialem pro compulsandis litteris missiuis (vt aiebant) conscriptis ab Henrico seniore, quibus probare intendunt dictum Henricum Seniorem non ex falsa causa instituisse dictum Henricum Iuniorem nepotem, sed ob amorem, quo ipsum prosequebatur exhibuerunt in actis easdem litteras originaliter, & eorum recognitionem procurabant. At quia pro parte Ioannis Thomæ hæredis Cæciliæ filiæ eiusdem Testatoris impugnabatur modus faciendi dictam recognitionem; dubitaui an, & quomodo sit facienda recognitio, & Domini eam esse faciendam responderunt modo prout infra exprimendo.

Agitur enim de recognitione litterarum mis-
1 siuarum, quæ regulariter † scribi solent absque
interuentu alterius personæ, & propterea iudicatum fuit eam fieri posse per Testes, qui habeant
2 notam manum scribentis, & viderint eum alias
scribere iuxta distinctionem factam per Soccin. *in leg. si ita scripsero column. penultim. in fin ff. de demonstr.* benè Ruin. *cons. 70. num 4.* & sequitur Rota in terminis epistolarum *in decis. 570. num. 2. p. 2.*
3 *diuersor.* vbi formatur rigorosam † illam recognitionem faciendam de scriptura priuata per testes,
qui fuerint præsentes, dum ipsa scriptura scriberetur, & recognoscant manum scribentis cessa-
4 te in † Epistolis, & schedulis mercatoriis, quæ
scribi solent absque alterius interuentu, idemque declarat Salost. Tiber. *in praxi A. C. lib. 1. cap. 34. numer. 10. & 11.* & esse de stylo Rotæ dictum fuit *in decis. 150. num. 2.* coram Seraphin. *& in dec. 173. num. 3* coram Coccino, *& in decis. 450. num. 4. coram eodem.*

Addo, quòd in isto casu nec minus videantur
5 necessaria adminicula, † quæ alias cum testibus
habentibus notam manum scribentis concurrere debent, vt firmatur *in decis. 61. num 8. part. 5. recentior.* & in aliis relatis per Add. ad Gregor. XV. *in decis. 389. numer. 6.* quia tam *d. decis. 61.* quam omnes aliæ in contrarium obligatæ loquuntur in
6 recognitione scripturæ priuatæ, † in cuius con-
fectione solent adhiberi testes, vt patet ex earum littera, secus verò est dicendum, quando testes
7 non sunt necessarij, nec solent adhiberi, vt colli-
gitur ex allegatis in præcedenti §. *& ex decis. 452. num. 4.* coram Caualer. *& decis. 354. num. 7. part. 5. recent.*

Veruntamen ex quo versamur in materia qua
8 omnis ratio suadet, vt † exuberet officium Iu-
dicis, à cuius arbitrio pendet releuantia recognitionis, Trentacinq. *variar. resol. vol lib. 2. tit. de fid. instrum. resol. 7. sub n. 6. vers. 2.* est opinio. Scacc. *de iudic. lib. 2. c. 11. n. 1044*

Ideo existimatum fuit, vt non attenta recogni-
tione hactenus facta rursus † alia fiat, non solum 9
per testes habentes notam manum, sed etiam coniunctim per comparationem iuxta tradita per Gaspar. Anton. Thesaur. *quæstion. forens. lib. 1. quæstione 24. numer. 14. & 18.* & per Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 1105. & seqq.* & per Caball. *in cons. 150. num. 7. lib. 1.* constito prius de existentia
† certitudinali alicuius scripturæ manu dicti Hen-
rici Senioris conscriptæ, ac seruatis aliis requisitis 10
enumeratis à Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cas. 114. num. 25. & seqq.* Caball. *d. consil. 150. numero 5. & 6. lib 1.* & vt fraudibus obuietur in quantum
† fieri possit voluerunt Domini, vt prædicta reco- 11
gnitio fiat cum interuentu alicuius procuratoris de Collegio.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CARILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Anconitana Cambiorum.

Mercurij 1. Iulij 1643.

ARGVMENTVM.

Pecunias accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis casibus, vt cambia debeantur, probari debet, & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.

SVMMARIVM.

1 *Cambiandi, & recambiandi facultas in certis casibus concessa, illis non euenientibus nihil operatur.*

2 *Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt suum operetur effectum, quæ probari debeant.*

3 *Denuntiatio conditionis euentum, sub qua fuerat concessa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè respectu fideiussoris.*

4 *Cambia vt licitè debeantur de realitate illorum cum effectu constare debet, per partitas nempè librorum, aut litteras nuncupatas,* de spacci.

DECISIO CXXXVIII.

COnsules Mercatorum Ciuitatis Anconæ pro definienda controuersia, quæ coram eis vertitur inter Ioannem Sturanum administratorem deputatum ab Angelo Grimaldo in appaltu olei dictæ Ciuitatis ex vna, & Darium Scalemontem releuatorem eiusdem Sturani ex altera, consuluerunt nostrum Tribunal super dubiis sequentibus, nempe

An D. Ioan. Sturanus fideiussor, & administrator appaltus reddiderit rationem de dictis, & receptis D. Angelo Grimaldo principali ipso viuente, & posito quod non, An possit hodie consequi suum creditum contra D. Darium Scalamontem, & an debeantur cambia, & recambia.

Cum autem in positione habita sub die 28.Nouembris 1641. Domini mandassent, quod Sturanus redderet rationem citato etiam Scalamonte, foerunt in partibus eo citato exhibiti libri administrationis, & postea iterum posita caosa sub die 24. Aprilis anni currentis, quia visum fuit ex datis summariis vtriusque partis non constare de realitate crediti dicti Sturani responsom fuit eligantur periti, verùm ex quo Consules prædicti reseruando sibi hanc cognitionem verificationis crediti supplicarunt, vt credito supposito decideretur, an cambia, & recambia debeantur hodie proposui hoc dubium, & negatiuè fuit resolutum, scilicet cambia, & recambia non deberi.

Ratio resolutionis fuit, quia licet Angelus principalis conductor appellatus dederit prædicto Sturano administratori facultatem accipiendi pecunias ad cambium, attamen hæc facultas restricta fuit ad duos casus tantùm, scilicet quatenus pecuniæ retractæ ex pretio olei sibi consignati non sufficerent pro soluendo partito olei, tunc empti à Bettis, & quatenus idem Angelus non prouideret de
1 oleo necessario in futurum, quo † fit, vt non constito prædictos duos casus euenisse dicta facultas cambiandi, vti conditionalis nihil operetur ad *leg. cedere diem. ff. de verb signif. leg. necessaria §. quod si pendente, ff. de peric. & commod. rei vendit. l. pecuniam quam*, & ibi Alex. *n.4 ff si cert pet.* Paris. *consil. 8. n. 25. lib. 3.* Crauett. *cons. 170. n. 8.* Mant. *dec. 343. n. 1.* Greg. XV. *dec. 428. n. 3.* Rota *dec. 173. n. 1. par. 6. recent.*

Quinimò quatenus etiam purificata fuisset conditio, sub qua concessa fuit facultas accipiendi pe-
2 cunias ad cambium, † deberet ostendi Sturanum accepisse re vera pecunias ad cambium in d. caussam, & eidem Angelo denunciasse conditionis euentum, ad effectum, vt certè sciret debitum esse sub vsuris, & ab eis se liberare posset in futurum si voluisset soluendo quòd debebat, vt in specie dixit Rota *in decis. 52. num. 2. & 3. part. 1. recent.* vbi allegat concordantes. Quod eò magis venit dicen-
3 dum † quoad Scalamontem fideiossorem Rota *decis. 19. & 20. impress.* apud Cenc. *post addit ad tract. de cens.*

Præterea aduerterunt Domini quòd in Summario non apparet de realitate assertarum cambiorum, prout apparere debet, & quidem per parti-
4 tas librorum, † & per litteras Nuncupatas spacci verè transmissas ad nundinas, ad hoc vt cambia licitè debeantur. Lup. *in tract. de vsur. cons. 3. §. 2. n. 23.* Azor. *moral. instit. part. 3. lib. 10. tit. de cambiis c. 10. vers. 1. quando.* Scacc. *de camb. lib. 1. q. 7. p. 3. limit. 5. num. 1.* Rot. *decis. 559. num. 2. p. 2. recent.* & fuit dictum in Romana Cambiorum 4. Iulij 1642. coram Reuerend. P. Dom. meo Peutingerio.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Royas.

Postea Archiepiscopo Tarracon.

Romana depositi.

Sabbati Rota Martiniana 23. Ian. 1644.

ARGVMENTVM.

Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis sui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille restituere tenetur, quamuis appareat pecunias solutas debitoris minimè fuisse, idque nec in subsidium locum habere potest, quoties soluenti contra dirigentem ordinem remanet actio.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui vigore ordinis sui debitoris ab aliquo pecunias recepit simpliciter, & absque conditione condemnari non potest restitutioni.*

2 *Depositarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori soluit, valet tantum contra facientem ordinem per suas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias.*

3 *Repetitio non datur contra eum, qui suam recepit, quantumuis ab alio, quàm à suo debitore pecunias recipiat.*

4 *Repetitioni locus esse debet, si solutio ex falsa causa emanauit.*

5 *Solutio facta de ordine creditoris, perinde est ac si ipsi creditori facta fuisset.*

6 *Pœna incurri non potest stante bona fide.*

7 *Pecunia alicui soluta incontinenti fit accipientis, ita vt nullatenus condici, aut vendicari possit.*

8 *Venditor recipiens pecunias vigore ordinis sui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in subsidium illas restituere teneatur, & num 9.*

10 *Remedium subsidiarium non datur, quoties competit ordinarium, & n. 11.*

11 *Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & supra n. 10.*

12 *Actio extraordinaria ad restitutionem pecuniarum non datur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè debebatur, & bona fide consumpsit.*

DECISIO CXXXIX.

POst plures decisiones in hac causa emanatas coram Reuerendiss. Domino meo Decano in quibus solutum fuit Sact. Mont. Pietat. teneri ad restitutionem depositi scutor. 15000. facti per bon memor. D. Ioann. Anton. Vrsinum Ducem S. Gemini, & successiuè lata sententia, quæ fuit coram me confirmata, & reseruatum videre An Mons posset dicta scuta 15000. repetere ab hæredibus q. Flaminij Razzantis, cui fuerunt soluta de ordine DD. de Aquauiua debitorum Razzantis, & ad quorum fauorem cantabat depositum. Dubitaui hodie An hæredes dicti q. Flaminij Razzantis teneantur reportare in Banco Sact. Mont. Pietat. dicta scuta 15000. per eundem Flaminium extracta, & DD. negatiuè resoluerunt.

Quia cum Razzantes dictas pecunias exegerit à DD. de Aquauiua eius debitoribus pro extinctione proprij crediti, & sic titulo oneroso, nec vllum vinculum reperiatur appositum in mandato
reportato, † inde ad aliquam restitutionem non 1
potest Razzantes condemnari, vt probant text. *express. in leg. 51. 15. 11.* vbi DD. communiter *l. qui hominem 34. in princ.* ibi (non Titio, sed tibi partem hominis condicet) vbi Gloss. *& in l. si alicui 78 ff. de solut.* Dec. *in l. singularia n. 6 ff. si cert. pet.* Ioseph. Ludou. *decis. Lucen. 25. n. 4.* Borat. *decis. 2. n. 1. cum seqq.* cum aliis per Rotam *decis. 77. n. 3. p. 6. recent.*

Indubitatum est enim Montem Piet. purè, & simpliciter acceptasse ordinem illi directum à præfatis DD.de Aquauiua, ad hoc vt Razzanti solueret dicta scut.15000.depusitara ad eorum fauorem, per quam acceptationem venit dicendum Montem voluisse sequi fidem illorum, vnde si Mons malè, vel
2 indebite soluit, † valet tantum actionem dirigere aduersus præfatos DD. de Aquauiua ordinem facientes, non autem contra Razzantem *l. si procurator in fin.ff.de condict. indeb.* Surd.*cons.4. n.10. & cons.528. n.18. vers. si igitur soluerunt, & n.29.* Gratian. *discept. 304. num. 1.* Menoch. *cons. 300. num.30.* cum repetitio non detur contra eum, qui
3 suum recepit † licet ab alio quàm à suo debitore pecunias recipiat. *l. repetii.44. ff. de condict. indeb.* vbi optimè Faber in rationabili Caual. *decis. 460. num.4.*

Nec obstat quòd Ministri Sac. Mont. soluerint dicta scuta 15000. indebite, siue ex falsa causa, prout remanet iustificatum ex decis. emanatis aduersus eundem Montem coram Reuerendissimo D. meo Decano ad fauorem Excellentiss. D. Ferdinandi
4 Vrsini Ducis S. Gemini propterea † esse locum repetitioni Argum.text. *in l.eleganter 23 ff.de condit. indeb.* quia Ministri Sac. Montis soluerunt ex falsa causa DD. de Aquauiua aduersus quos competit actio repetitionis indebiti, non autem contra Razzantem verum, & legitimum creditorem DD. de Aquauiua, de quorum mandato fuit q. Flaminio
5 Razzanti facta solutio, † quo fit vt perinde habeatur siue reputetur, ac si præfatis DD. de Aquauiua siue eorundem procuratori persolutum fuisset, *leg. vero procurator, leg. qui hominem, §. si Titium, ff de solut. add.* ad Greg.XV. *decis.139.num.7. versiculo adexigendum*, Rota *decis.227.num.1.part.6. recent.*

Remansit etiam indubitatum Razzantem etiam ignorasse solutionem faciendam per Montem de
6 scutis 15000. fuisse indebiti factam † qua bona fide stante non valuit aliquam in pœnam incurrere argum. text. *in l.quicumque vbi gl.in verbo incusare, C.de seru. fugit.l. si quis absentis supr.v. longè magis,ff.de action.& obl.l.si procuratorem,§. si ignorantes,ff.mandat.*

Dicebant etiam Dominini, quòd cùm solutio facta Razzanti non fuerit facta nomine proprio Montis, sed nomine debitorum Razzantis, & ad effectum dictum debitum extinguendi, ita vt dicatur sequuta commixtio pecuniarum bona fide, & successiue consumptio facta rei propriæ inde ad restitutionem pulsari nullatenus posse, cum pecu-
7 nia statim alteri soluta † incontinenti fiat accipientis ita, & taliter condici, aut vendicari non potest *leg. si alieni nummi 78. ff. de solut. l. singularis, ff.de rebus credit.& si cert.pet.* vbi Batt.& Ang.*n.7.* Menoch. *consil.300.num 32.* Surd. *cons.4.num.10. & cons.528.n.16.& 29.*Rota *decis.77.num.31.p.6. recent.*

Nec dicatur Lazzantem teneri ad restitutionem pecuniarum, saltem ex æquitate, & in subsidium
8 † iuxta text. *in l. si me, & Titium, ff. de rebus vendit. & si cert. pet.* quia obiectum procederet si Razzantes dicta scuta 15000. recepisset titulo lucratiuo, quo casu contra eum fortasse daretur di-
9 cta actio subsidiaria, sicut vero dum dictas pecunias recepit titulo oneroso in extinctionem proprij sui crediti præcedenti quietantia, ac iurium cessione, quo casu nulla de iure competit actio subdiarij, Alex. *cons. 91. num. 6. lib. 1.* Menoch. *de recup. remed. 4. n. 2.& 4.* Costa *de remed subsid remed.12.n 4. versiculo secundum est,* Surd. *consil. 528.num.21.* Rota *decis. 77. num.23. cum tribus sequent. part. 6. recentior.* Butatt. *decis. 874. num.9.*

Sed in præsenti cum detur remedium ordinarium aduersus DD.de Aquauiua ad fauorem Montis cessat vtique subsidiarium, quod non datur, nisi quando quis reperitur destitutus omni alio iuris 10 auxilio, & aliunde parti consulere non possit *d.l si me & Titium,* vbi Soec.Rimin.& Alex.Costa *de remed.subsid.prælud.7.n.9.& remed.12.n.5.*Surd. *consil.528.n.19.& 20.*Giouagn.*cons.72.n.38.lib 1.*Rota *in recent. decis.351.n.9. part.5. & decis.77.n 27. p.6.& in Anconitana censuum 24. Februarij 1643. coram me.*

Nihil obstat quòd Monti veniat tanquam minori concedenda restitutio in integrum aduersus solutionem perperam factam, quia cum vt supra dictum est habeat actionem ordinariam aduersus mandantes, quibus solutio facta fuit, non autem Razzanti habenti causam ab illis, cessat inde quæ- 11 cumque restitutio siue extractio extraordinaria Menoch. *cons.244.n.56.* Odd.*de rest.in integr. q.17. art.2.n.1.& art.1.n.48.* cum ea non detur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè competebat, & bo- 12 na fide consumpsit Rot quæ alios refert. *d.dec.77. n.30.& 31.part.6.recens.*

Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Æsina Census.

Mercurij 27. Aprilis 1644.

ARGVMENTVM.

Tertius redimens censum pro alio cuius intentionis esse dicatur, & an actiones in eum transeunt translatiuè, vel extinctiuè. Verba cessit, concessit, & transtulit, licet importent veram translationem, tamen secundùm subiectam materiam sunt intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Census tertius rediment pro alio potest acquirere iura translatiuè, etiamsi inscio debitore soluat.*

2 *Sed non potest acquirere iura extinctionis.*

3 *Ad census redemptionem, inuitus cogi non potest debitor ad redimendum, & numer.4.*

5 *Verba, cessit, concessit, & transtulit important veram dominij translationem, & n.13.*

6 *Clausula ponens in suum locum, quid importet.*

Clausula non sunt iudicandæ inutiles, n.6.

7 *Tertius soluendo pro alio censum extinguit.*

8 *Rota* decisio 368. & 369. *post Cenc. quo casu loquantur.*

9 *Debitor, & creditor eiusdem census quis esse non potest.*

10 *Tertius soluendo pro alio censum, cuius intentionis esse dicatur. & n.21.*

11 *Tertius soluens inscio debitore, & stipulans ad sui fauorem cessionem, qualiter censeatur facta.*

12 *Contra census naturam est, quod sit perpetuum.*

14 *Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, & n. 15.*

16 *Contrahentium mens potius est attendenda quàm verborum formula.*

17 *Obseruantia subsecuta deseruit pro interpretatione.*

18 *Obseruantia subsecuta plurimum deseruit in materia extinctionis iurium.*

19 *A Proprietate verborum, quando sit recedendum.*

Ad voluntatem declarandum ea, quæ deducuntur, suffragantur, licet ex internallo deducantur.

DECISIO CXL.

ANnuum perpetuum Censum scutorum sexdecim, quem Ludouicus Bondulus anno 1616. imposuerat super quodam eius prædio Æsino, & pretio scutorum 200. vendiderat Hieronymæ Ridolphinæ, eadem Hieronym. anno 1621. retrouendidit eidem Bondulo absenti, & pro eo Scipioni Baldassino præsenti, cui eiusque Hæredibus, & successoribus quibuscumque omnia iura, & priuilegia prioritatis, & potioritatis cessit, & concessit, transtulit, & renuntiauit ad habendum, &c. ponens, &c. constituens, &c. declaramus hanc retrouenditionem, & cessionem facere, eo quia manualiter habuit, & recipit à d. Scipione presente, soluente, & soluere declarante de suis propriis pecuniis pro habendis supradictis iuribus, & actionibus, & non alias, aliter nec alio modo, scuta bis centum pro sorte principali, &c. vt latius habetur ex instrumento retrouenditionis *Summario Baldassini n. 1.*

Decessit Ludouicus census impositor, eique successit Isabella Germana soror, cui pariter decedenti hæres remansit Ioanna Vrsina; Scipioni vero census redemptori successit Petrus Nicolaus Baldassinus nepos, inter quos orta controuersia super extinctione dicti census, & moto iudicio coram Iudice Æsino fuit ab eo pronuntiatum censum fuisse extinctum, eiusque sententia fuit ab A.C. in gradu aepellationis confirmata, sed obtenta per Baldassinum commissione restitutionis in integrum aduersus prætensam rem iudicatam, fuit me proponente dubitatum: An constet de re iudicatà, seu potiùs de causis restitutionis in integrum, & DD. negatiuè quoad primam, affirmatiuè verò quoad secundam partem responderunt, ob euidentem iniustitiam sententiarum.

Si quidem retrouenditio facta fuit à Scipione
nedum absque mandato Bonduli, debitoris, sed
eo inscio, & absente, & quod plus est, pecuniæ
fuerunt solutæ non ad effectũ liberandi debitorem
ab obligatione census, sed ad effectum acquiren-
di cessionem iurium, contra eundemmet debito-
rem census ibi, *soluente, & soluere declarante de*
suis propriis pecuniis pro habendis supradictis iuribus
& actionibus & non alias, aliter nec alio modo.
Vnde videtur facta translatiuè, non extinctiuè, quia
1 † tertius redimens censum pro alio potest quidem
acquirere iura translatiuè, etiam si inscio debitore
soluat, vt latè probat Roder. *de ann. redd. lib. 2.*
quæst. 17. num. 1. cum seqq. & plures relati per Mo-
dern. Hispan. *de indic. tom. 2. disp. 35. n. 23.* Hector.
Capic. Latro *decis. 16. n. 28. & 29.* Sed non potest 2
acquirere iura extinctionis, cum debitor inuitus
cogi non possit ad census redemptionem, & extin-
ctionem, † vt expresse cauetur in Bulla Prima, & de 3
veriori tradunt Roderic. *vbi supr. quæst. 16. n. 7. cum*
seqq. quem sequuntur Auend. *de censib. cap. 106. n. 6.*
Felician. *eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 11. vers.*
verum, cum aliis adductis à Cincio *q. 105. n. 13. &*
seq. & dixit Rota *in Romana Saluiani interdicti*
coram bon. memor. Pirouano, quæ est decisio 368.
num. 5. post eundem. Cinc. Alias cessio quam Sci-
pio tantopere desiderauit, foret inutilis, ex quo
extincto † censu fructus amplius non deberentur, 4
& sors principalis à debitore inuito extorqueri non
posset.

Idque manifestè deducitur ex Verbis cessionis
ibi, *cessit, concessit, & transtulit*, quæ cum veram do-
minij translationem importent, acquisitionem po-
tius † translatiuam, quàm extinctiuam significant, 5
vt ad propositum notant Hector. Capic. Latro *d.*
dec. 16. n. 14. 34. & 45. & Rota *in dec. 368. n. 2.* post
Cenc. & ex clausula *ponens* † *in locum suum* quæ 6
idem operatur Capic. *d. decis. 16. n. 55.* nec non ex
clausula constituti, quæ alias esset inutilis, vt aduer-
tit Cenc. *q. 103. n. 17. vers. mentem autem.*

Nec aduersantur Authores, & Rotæ decisio-
nes formantes posse tertium † soluentem pro alio 7
censum extinguere, quia vel loquuntur in soluen-
te de consensu, & mandato debitoris, vel quando
solutio fit ab Accollatario census, in quibus ter-
minis † loquitur *d. decis. 368. & 369.* post Cenc. 8
Hoc enim casu cum Accollatarius sit verus debi-
tor non potest ad sui fauorem acquirere iura trans-
latiue propter incompatibilitatem, † quod idem 9
sit debitor, & creditor eiusdem census, vt aduertit
eadem decisio 368. num. 2. 3. & 4. & clarius declara-
tur in decis. 559. num. 18. 19. & 20. penes eundem
Cencium. vel demum loquuntur, quando tertius
intendit solum liberare † debitorem, in quibus 10
terminis loquitur *decis. 271. num. 2. & 3.* post eun-
dem Cenc. & consonans tradita per Roderic. *lib. 2.*
quæst. 17. num. 1. cum seqq. Vbi vero tertius soluit
inscio debitore, & stipulatur ad sui fauorem ces-
sionem iurium, † cessio non potest censeri facta 11
extinctiuè, sed translatiuè, ne vel remaneat inutilis,
vel debitor inuitus cogatur ad sortis restitutionem
contra naturam census † de sui forma perpetui, & 12
contra mentẽ expressam Bullæ, vt supra dictum est.

Hinc nullum potest fieri fundamentum super illis
verbis, *retrouendidit, retrocessit*, quæ † videntur 13
importare veram census retrouenditionem, & ex-
tinctionem, Quia cum hæc, sicut omnia alia, sint
intelligenda secundum subiectam materiam, pos-
sent † quidem operari extinctionem in redemptio- 1
ne census facta per debitorem, vel extraneum, qui
in se censum Accollasset, vel qui non fuisset solli-
citus de cessione iurium, sed curasset solum debi-
toris liberationem; Sed in redemptione facta, pro-
vt hic per extraneum soluentem de propriis pecu-
niis ad effectum in specie † reportandi cessionem 15
contra debitorem, non possunt intelligi de extin-
ctione, sed de translatione, vt inseruiant menti
contrahentium, quæ potiùs attendi debet, † quàm 16
verborum formula vt ad propositum arguunt in
terminis Cenc. *quæst. 103. n. 17. vers. Etiam quod*,
Antonin. de Amat. *var. resolut. resol. 7. subn. 34.* Mo-
dern. Hispan. *d. disp. 35. n. 45. tom. 2.* Hect. Capic. La-
tro *d. decis. 16. n. 33. & 34.* Rota *decis. 366. n. 8. & 9.*
post Cenc.

Compro

17 Comprobatur hæc interpretatio ex obseruan-
tia subsecuta, Isabella enim hæres Ludouici Im-
positoris, & auctrix Vrsinæ agnouit censum non
fuisse extinctum, sed translatum in Baldassinum
obligando se ad fructuum solutionem ad ipsius fa-
18 uorem. Obseruantia autem plurimum deseruit in
hac materia, vt in terminis admisit Rot. *d. dec.368.*
num.4. Vbi quod hoc casu recedi potest à proprie-
tate verborum; Iuncta præsertim declaratione
Hieronymæ cedentis, quod intellexit censum
transferre, non extinguere *Summ.n.3.* quæ cum ad-
ducatur tantummodo ad probandam, & declaran-
dam eius voluntatem, suffragatur licet ex interual-
19 lo facta fuerit, vt distinguendo tradit Bart. *in l. non*
solum, §. morte in prima specie protestationes, ff. de
non. oper. nunciat. quem sequuntur Ruin. *cons.149.*
num.14. in fin. vers. & est satis lib.3. Merlin. *de legit.*
lib.2. tit.2. quæst.25. n.4.5. & 6. Verisimilius enim
est tertium soluentem de propriis pecuniis eum su-
20 pradicta declaratione voluisse potius acquirere cen-
sum, & fructus lucrari, quàm illum extinguere, &
simplicem pecuniæ creditorem effici, vt dixit Ro-
ta *d. decis.366. num.8. & 9.*

Et ita vtràque, &c.

R. P. D. Cecchino.

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria, seu locorum montium.

Veneris 13. Maij 1642.

ARGVMENTVM.

Administrator tenetur reddere rationem suæ administrationis, & restituere reliquam, aliàs potest condemnari ad restitutionem rei vnà cum fructibus, quamuis ipse eos non perceperit. Epistola plenè probat contra confitentem, quando est recognita manus.

SVMMARIVM.

1 *Epistola plenè probat contra scribentem.*
2 *Bona alicuius quando quis administrauit, potest conueniri ad reddendam rationem administrationis.*
3 *Administrator si aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus.*
4 *Quod procedit siue ipse fructus perceperit, siue non.*
5 *Epistolo quod sit scripta manu alicuius, quando non possit controuerti.*
Epistola quod sit manu alicuius scripta, bene probatur per dues testes habentes notam manum scribentis.
Quod procedit licet testes non viderint scribere scripturam, quam recognoscunt, si sint de illis scripturis, in quibus non adhibentur testes.
6 *Epistola, est de illis scripturis, quæ dum scribuntur, non adhibentur testes.*
7 *Scriptura benè recognoscitur per testes habentes notam manum scribentis secundum obseruantiam Rotæ, & maximè concurrentibus adminiculis.*
8 *Actus sequens declarat præcedentem.*
9 *Epistola ab aliquo subscripta probat contra eum perinde ac si ab ipsomet esset scripta.*
10 *Testium contrarietates quando non sunt contra substantialia non attenduntur.*
11 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed potius adiuuanda.*
Testes deponentes super recognitione manus alicuius, sat est, quod omnibus simul iunctis charácteribus, deponant de ea n. 11.
12 *Testes vt à falsitate, & mendacio soluantur facienda est omnis interpretatio.*
13 *Referens non probat sine relato.*
14 *Verba enuntiatiua, & ad alium probata non releuant.*
Limitatur tamen id, quando tenor scripturæ habetur in referente n.14.
15 *Verba quando dicantur dispositione, & deliberatè prolata.*
16 *Numerus pluralis saltem duo comprehendit.*
17 *Loca montium notorium est, quod æstimantur ad rationem scutorum.*
18 *Locorum Montium fructus quales sint.*
Fructus quando taxentur absque alia liquidatione.

DECISIO CXLI.

SEntentiam Rotalem R. P. D. mei Cerri, in
quæ D. Abbas Paulus de Angelis condemna-
tus fuit ad restituendam D. Episcopo Pastensi lo-
ca duo Montium, seu scuta ducenta, pro eorum
valore, & scuta centum pro eorundem fructibus,
confirmandam esse Domini dixerunt. Patens est
enim assertio Abbatis in Epistola ad Dominum
Episcopum scripta, quoad ipsius currum, & equos
vendiderat, & ex pretio emerat loca Montium:
Ex qua quidem Epistola A. sicuti oritur plena pro- A
batio contentorum † in præiudicium Abbatis, *leg.* 1
Publica §. fin. ff. depos. leg cum tabernam, §. idem
quæsiuit in fin. ff. de pignor. Couarruu. *pract. quæst.*
cap.22. num.7. Rota apud Cardin. Caual. *decis.248.*
num.3. & apud Buratt. *decis.266. n.4. & decis.360.*
num.4. cum aliis relatis in decis. Reuerendiss. P. D.
mei Cerri in hac causa facta. Ita potuit Abbas
actione mandati, vel negotiorum gestorum conue-
niri † ad reddendam rationem in ea confessatorum 2
Bartol. *in leg. decem in fine, ff. de verb. oblig.* Ias. *in l.*
certi conditio, §. si nummos num.34. ff. si cert. pet.
Surd. *cons.28. n.50.* & insuper condemnari ad præ-
standa loca montium, siue illorum pretium, vnà
cum † fructibus, siue loca montium emerit, siue 3
non, *l. idemque § si procurator, & ibi Doct. ff. man-*
dat. Menoch. *de arbitr. cas.209. n.32.* cum aliis alle-
gatis *in d. decis. R. P. D. mei Cerri,* & iure † fructus 4
perceperit, siue non. Card. Seraph. *decis.1245. n.6.*
Rota *decis.269. num.2 part.1. recent.* & coram sanct.
mem. Greg. *decis.50. n.2. vbi addent. littera B. alle-*
gant concord.

Quòd autem Epistola fuerit scripta manu Ab-
batis, non † videbatur posse controuerti, cum fue-
rit plenè recognita per duos testes habentes no-
tam manum: B. quod sufficit, licèt non viderint B
illum scribere, cum sumus in iis in quibus testes
adhiberi † non solent, vt præter alios in eadem 5
decis. R. P. D. mei Cerri allegatos de obseruantia
Rotæ testatur Card. Seraph. *decis.150. num.2.* Rota
diuers. decis.343. num.4. & decis.570. n.2. part.1. &
decis.303. num.1. part. recent. Card. Mant. *decis.25.*
num.2. Cardinal. Canalet. *decis.452. num.4* iunctis
† præcipuè adminiculis Rota *diuers. decis.124. n.3.*

part. 2. & apud Buratt. *decis.* 475. *num.* 7. & in Tiburtina Casstrorum 4. Iulij 1608. coram bon. mem. Cardin. Marquemontio. Quæ adminicula satis hic verificantur ex præcedenti mandato D. Episcopi
8 facto in persona Abbatis † præsentis, & acceptantis ad vendendum equos, & currum, & ex subsequuta venditione equorum plene probata ex partita libri Gabellæ, vt firmatur in eadem decis. R.P.D. mei Cerri.

Nec fides dictæ Epistolæ minuitur, quia non
9 scripta, sed subscripta fuerit † manu Abbatis. Sola enim subscriptio operatur, vt omnia in Epistola contenta ab ipso actualiter scripta dicantur, Iaf. *in auth si quis in aliquo n.* 5. *vers. sed caue, & num.* 4. *C. de edend.* Natt. *cons.* 187. *num.* 4. Cephal. *cons.* 272. *num.* 85. Surd. *cons.* 61. *num.* 31. Rota *decis.* 603. *sub n.* 2. *part.* 1. *recent.* & apud sanct. mem. Greg. *dec.* 454. *num.* 5.

Provt nec eandem fidem minui visum fuit ex
10 his, quæ obiiciebantur contra dicta testium. Nam contrarietates, seu potiùs varietates ab informantibus pro Abbate consideratæ, non sunt circa substantialia recognitionis, super qua deponunt Roman. *cons.* 3n. *num.* 2. Natta. *cons.* 96. *num.* 4. Rota apud sanct. mem. Greg. *decis.* 194. *num.* 9 *& dec.* 248. *num.* 13. *& decis.* 551. *num.* 29. Et sat est quòd omnibus characteribus simul iunctis habuerint no-
11 tam manum Abbatis † testium enim dicta non sunt cauillanda, sed potius coadiuuanda Bart. *in l. de ætate n.* 7. *circa med. vers. sed contrarium, ff. de minor* Corn. *cons.* 119. *num.* 6. *ante finem lib.* 3. Alex. *consil.* 185. *sub n.* 5. *lib.* 7. Rota apud sanct. mem Greg. *decis.* 252. *num.* 11. *& d. dec.* 551. *n.* 37. *& decis.* 487. *num* 6. *&* 7.

Nec ex eo quòd primus testis dicat se nescire fuisse delectum ex albo Confratrum Nationis Siculæ, & tamen constet fuisse deletum, potest argui ipsum fuisse mendacem, & falsum. Possunt enim simul stare, quòd re vera fuit deletus, & ta-
12 men † illud ignorauerit, & sufficit, quòd hæc interpretatio fieri possit, vt testis à mendacio, & falsitate saluetur. Felin. *in ca. cum. tu num.* 13. *de test.* Alex. *cons.* 101. *num.* 21. *lib.* 7. Bertazzol. *cons. crim.* 8 *num lib.* 1. Surd. *cons.* 530. *n.* 13. Rota apud sanct. mem Greg *d. dec.* 252. *n.* 11.

Non obstat quòd dicta Epistola sit relatiua ad
13 aliam epistolam † antea scriptam, ideoque non probet non axhibito relato. Quia cum relati tenor circa venditionem, & emptionem respectiuè adsit
14 in † referente, non est necessaria exhibitio relati ex allegatis in eadem decis. R.P.D. mei Cerri, quibus addi possunt Felin. *in cap. inter dilectos n.* 7. *de fid. instr.* Dec. *concis.* 63. *n* 6. Paris. *cons.* 53. *n.* 9. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 31. *n.* 7. *& cons.* 231. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 1. & fuit dictum *in Romana locorum Montium* 15. *May* 1612. *coram bon. mem. Vbaldo Seniore*, & gratis dicitur
15 verba Epistolæ fuisse † enuntiatiua, & prolata ad alium effectum: cum in eo dispositiuè & deliberatè reputant id quod latius in præcedenti Epistola continebatur.

Nec denique obstare videntur, quæ dicuntur de liquidatione, quia respectu locorum montium
16 cum Epistola loquatur † in numero plurali, & sic duo saltem loca montium includat, vt vltra citatos in eadem decisione Reuer. P. D. mei Cerri tradit Cardin. *in clem.* 1. §. *præmissa num.* 1. *de supplenda neglig. Prælat.* Rota apud Buratt. *decis.* 161. *n.* 8. Quatenus Abbas recuset præstare loca montium,
17 bene potuit fieri liquidatio iuxta † notorium illorum pretium ad rationem scutorum 100. pro loco, Bald. *in leg. si fundum in fine, Cod. de rei vendic.* Achill. *decis.* 22. *de restit spoliat.* Card. Caual. *dec.* 17. *num.* 1.

Respectu verò fructuum, illis calculatis à data Epistola 13. Martij 1631. ad rationem minimi redditus locorum montium, scilicet scut. 4. ½ quolibet anno pro vnoquoque loco montium, † sa- 18
tis iustificatur condemnatio Abbatis absque alia liquidatione. Card. Caualer. *decis.* 313. *n.* 4. Rota *in recent. decis.* 58. *n.* 26. *part.* 6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Marsicen. Iurisdictionis

Veneris 3. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Subtrahens aliquam scripturam oritur mala præsumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat facienda talis probatio deputatus ad custodiam talis scripturæ, si ea fuerit amissa, vt deputatus liberetur, sufficit probare fuisse amissam non culpa sua.

SVMMARIVM.

1 *Subtrahere non induit præsumptionem pro aduersario.*

2 *Subtractio cum arguat dolum, & sic non præsumatur, ideóque plene, & concludenter est probanda.*

3 *Factum ipsum cùm non præsumatur, idcóque probandum venit.*

4 *Ad Episcopum spectat deputatio Notarij Curiæ Episcopalis.*

5 *Ad Notarium, & non ad Episcopum spectat custodia actorum Curiæ Episcopalis.*

6 *Doli præsumptio intrat illum, qui iudicialiter requisitus aliquid producere, & recusat producere.*

7 *Ad custodiam deputatus Scripturarum liberatur probando casum emissionis, absque sua culpa.*

8 *Scriptura aliqua an sit originalis, necne quando sit superfluum quærere.*

9 *Scriptura amissio ex quo datur iustificata.*

10 Abb. in cap. accipimus sub num. 5. de fid. instr. *refutatur.*

11 *Episcopus an occultando aliquem processum, oriatur sinistra præsumptio contra Ecclesiam.*

12 *Probatio incerta, & non concludens, non releuat.*

13 *Probationes superfluæ non sunt attendendæ.*

DECISIO CXLII.

ROta confirmauit vltimam decisionem * pro Reuerendissimo D. Episcopo Marsicensi non obstantibus iterum ex aduerso deductis, quæ referendo ad olim Episcopum Parisium culpam subtractionis processus compilati da anno 1578. inter Episcopum Marsicensem, & Archipresbyterum Terræ Saponariæ super controuersia Iurisdictionis conabantur exinde elicere præsumptionem, † quod in eodem processu probata esset intentio Archi-

presby

presbyteri, etiam in præiudicium successorum in
Episcopatu, *iuxt. Doctrinam Abbatis in cap. acce-
pimus sub numero 5. vers. aut non potest de fide
instr.*

Verum hæc præsumptio non applicatur casui
nostro, quia non constat processum fuisse ab Epi-
2 scopo Parisio dolose subtractum † quod ex aduerso
probandum esset plene, & concludenter; nam li-
cet præsumptionem probare non oporteat, quia
3 ius illam inducit, tamen factum ipsum ex quo † re-
sultat præsumptio, probare necesse est *cap. cum in-
ter, de elect. cap. 3. loco de probat cap. illud de præ-
sumpt.* & in his terminis notat Henricus Boych.
in cap. peruenit id primo n. 2. de testib. cogen. quem
sequitur Bellam. *ibid. n. 2. & est textus in l. testium
in fin. vbi gloss. in verb. probantibus C. testib. gloss. fin.
in l. de possess. C probat.*

Huiusmodi autem probatio nullatenus educi
potest ex eo, quod processus in Archiuio Curiæ
Episcopalis non reperiatur, quia exinde non sequi-
tur culpa, vel dolus Episcopi, cum ad ipsum spectet
4 † solum deputare Notarium actuarium, *cap statu-
tum §. Notarium de rescript. in 6.* Bero *in cap. quo-
niam, contra n. 46. de probat.* Bald. *cons. 137. n. 1.
lib. 3.* Asin. *in praxi §. 14. cap. 8. num. 2. cap. 20.
5 num. 2.* Ad quem, non autem ad † Episcopum spe-
ctat custodia actorum, & scripturarum Curiæ Epi-
scopalis Abb. *in cap. quoniam, contra n. 3. & 4. de
probat.* Rota *decis. 97. numero 1. & 4. decis. 339.
numero 1. inter impress. post cons.* Farinac. & in
puncto, *coram bon. mem. Cardin. Canaler. decis.
542. num. 1. & 2.*

Et quatenus testes examinati ad instantiam Ar-
chipresbyteri deponunt, quòd processus trans-
missus ad Archiepiscopum Salernitanum, ac dein-
de de ordine Sacræ congregationis super negotiis
Episcoporum ad curiam Romanam, redijt tandem
ad manus Episcopi Parisij, qui ad hunc effectum.
Nuntium specialem miserat ad Procuratorem, pe-
nes quem reperiebatur. Obiectum facile tollitur,
tum quia iidem testes addunt plura folia originalia
ex dicto processu retinuisse eundem procurato-
rem, eaque mediante opera Galeotti consignata,
deinde fuisse Archipresbytero Cloffo, prout etiam
alias fassus fuit idem Archipresbyter, vt ponderat
prima decisio *§. primum adminiculum,* & cum illa
6 exhibere recusauerit, † quamuis ad id monitus iu-
dicialiter fuisse, in ipsum doli præsumptio retor-
quetur, Menoch. *præsumpt. 91. n. 4. lib. 2. cum aliis
allegatis in prima decis. §. quartum.*

Tum quia testes examinati ad instantiam mo-
derni Episcopi testantur de visu, ac certa scientia,
quod statim mortuo Episcopo Parisio, Cæsar eius
nepos processum subripuit è quodam scrinio Epi-
scopi, & vltro quod illum consignauit mediante
pecunia Archipresbytero Cloffo. Et esto quod
in hac secunda parte non bene concluderent, re-
manet saltem probata prima pars subtractionis fa-
ctæ à Cæsare, quod sufficeret, etiamsi ipsemet
Episcopus processum custodire debuisset quia
7 obligatus † ad custodiam scripturarum liberatur
probando casum amissionis absque sua culpa Bart.
in l. si quis ex argentariis §. an hac haredi n. 2. & 4.
& Castr. *in §. prætor ait n. 5. & 6.* Alberic. *in §. pro-
hibetur in fin. ff. de edend.* Grat. *cons. 23. n. 19. lib. 1.*
Gozzadiu. *cons. 17. n. 11.* Surd. *cons. 109. sub n. 10.
vers. idem.*

Non dubitari potest, quin processus vt supra
subtractus à Cæsare nepote esset originalis, quia
quintus testis deponit in specie de originali, & de
eo intelligendi sunt alij testes generice loquentes;
præsertim quia vnicus tantum processus probatur
peruenisse ad manus Episcopi Parisij, qui siue ori-
ginalis esset, siue copia subtractus fuit à nepote, li-
cet verius sit fuisse originalem, vt pluribus com-
probat prima decisio. Igitur supervacaneum est
quærere, an processus transmissus ad Curiam Ro-
manam esset † sumptus ex originali, qui reman- 8
sisset in Archiuio Marsici, an ipsemet originalis,
nam præter quod illum fuisse originalem compro-
bat prima decisio *§. præter quod, nec non decis.* Bu-
ratti 278. Ad fauorem aduersarij emanata *num. 13.*
in omnem euentum, data etiam distinctione pro-
cessuum satis est moderno Episcopo probasse per
testes amissionem eius, quem antecessor habue-
rat, alterius verò, qui in Archiuio dicitur reman-
sisse, cura cum ad actuarium spectaret, probatur,
† amissio quoad Episcopum eo ipso quod factis 9
diligentiis in Archiuio non reperitur Felin. *in cap.
sicut col. 7. vers. quinta declaratio de re iudic.* Are-
tin. *in cap. fin. in 3. notab. de probat* Bart. *in l.
15. post, num. 10.* ibi, *sed opinio est ff. de acquir.
heredit. per text. in l. 3. §. nerua, ff. acq. possess.*
Surd. *cons. 109. sub numero 6. versiculo dicit,*
Aretinus.

Atque ita corruunt omnia fundamenta decisio-
num pro Archipresbytero, quia supponunt cul-
pam Episcopi in occultando processum, aut ne-
gligentiam in perquirendo in Archiuio, & cogen-
do actuarium, vt exhibeat, quæ ex probationibus
postea factis, & aliis supra deductis minimè vr-
gent. Eóque minus vagent contra Modernum Epi-
scopum successorem mediatum illius, à quo pro-
cessus occultatus asseritur quicquid † dixerit Ab- 10
bas initio allegatus, cui non assentitur Felin *in
eod. cap. accepimus sub num. 15. de fid. instr.* & pro
successione in Episcopatu spondit Rota, *coram Re-
uerendissimo Vrgellen. decis. 166. per tot.* Quando
vt in casu nostro successor non venit ad causam
prosequendo factum occultationis processus, sed
pro defensione iurium Ecclesiæ.

Cum præterea hodie strictè agatur de conce-
denda necne audientia moderno Episcopo in quo
att. satis est quòd non constet de contumacia Epi-
scopi in exhibendo processu. An verò ex quo
processum antecessor occultasset, resultaret præ-
sumptio † mali iuris Ecclesiæ, & quod ibidem 11
probata esset immemorabilis ad fauorem Archi-
presbyteri respicit aliam quæstionem particulari
si opus fuerit dubio discurrendam quam pluribus
declarat Farinacc. *de testib. quæst. 78. num. 139. &
seqq.* Boet. *decis. 192. sub n. 9.* Et probandum ex
aduerso esse tenorem scripturæ à Reo subtractæ,
quia aliàs probatio † esset incerta, & non conclu- 12
dens, necessario tradit Bald. *in l. sic de possess. n. 2.
C. de probat.* post Cyn. *ibid. sub n. 2.* Felin. *in cap.
sicut n. 7. de re indic.* Sed hæc vt dicebam, vel su- 13
perflua sunt, quia non probatur processus occul-
tatus ab Episcopis antecessoribus, vel suo loco, &
tempore discutienda erunt.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R.P.D. Leone Verospio.

Rheginen. Manutentionis.

Lunæ 27. Iuny 1644.

ARGVMENTVM.

Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigiosæ, subsistentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex causa necessaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem sua possessione. De liberatio bonorum, facta sine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non sustinetur. Clericus non potest conueniri à Laico Iudice.

SVMMARIVM.

1 *Possessio anterior est manutenenda.*

2 *Cum titulo possidens eo magis venit manutenendus.*

3 *Alienatio, seu datio in solutum facta lite pendente impugnari potest, tanquam affecta vitio litigiosi, quod tamen limitatur.*

4 *Iudex potest priuare aliquem sua possessione, tam ciuiliter quam naturaliter.*

5 *Iudex nulliter, & iniustè procedens, non transfert possessionem manutenibilem in aliquem.*

6 *Possessionem animo retinens potest obtinere manutentionem aduersus possidentem naturaliter.*

7 *Possessio capta post interpositam appellationem excusari non potest à vitio attentatorum.*

8 *Clerico permissa est appellatio de iure canonico in possessorio.*

9 *Iudicium factum sine citatione subsistentiam non habet.*

10 *Deliberatio bonorum facta sine citatione partis, non tenet.*

11 *Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum.*

12 *Clericus non potest conueniri ex sententia Iudicis Laici.*

13 *Clericus non arctatur ex instantia cœpta contra Laicum suum principalem.*

DECISIO CXLIII.

CÆsar Cannizzonus, vti Openitor Olimpiæ in summa scutorum 900. iudicium assistentiæ intentauit contra illius bona cessa ab Anna eiusdem nepta, ac hærede, in eoque sententiam fauorabilem reportauit à Iudice, Vicariæ, quam contra Clericum Hieronymum de Capua vti possessorem eorundem bonorum exequi curauit impetrando Vicario Capitulari Rheginen. decretum de illa vendendo, seu deliberando Carolo de Capua, tanquam vltimo, & maiori oblatori, qui etiam ab eodem Vicario immissionem impetrauit. Cum verò ab eo deliberatione, & subsecuta immissione appellasset Hieronymus coram A. C. & decretum manutentionis obtinuisset, vti anterior possessor ex causa dationis insolutum sibi factæ ab Anna pro anteriori credito, quod eidem soluere tenebatur ex causa Dotis Auiæ maternæ; Commissa mihi causa appellationis cum facultate manutenendi, quem de iure, dubitaui cui concedenda esset manutentio, resolutum fuit ad fauorem Hierony-
mi quia de sui † anteriori possessione docet in qua 1
manuteneri debet iuxta textum *in cap. licet causam de probat.* Batt. *in l. vnic num. 8. vers. si verò vterque probauit, Cod. vti possidetis*, Menoch. *de retin. remed. 3. num. 725.* Aretin. *in §. retinenda num. 9. instit. de interdict.* dum maxime eadem possessio
† corroboratur ex legitimo titulo dationis in solu- 2
tum, vt notant communiter Doctor. *in l. vnic. Cod. vti possidet idem* Menoch. *de retinend. remed. 3. numer. 733.* Bouat. *in interd. vti possidet cap. 2. num. 99.* Rot. coram Greg. *dec. 412. num. 2. vbi latè addent. num. 5. & in Bononien. possessionis 14. Martij 1622. coram bon. mem. Merlino, & Vincentina administrationis 16. Decembris 1624. coram Rembaldo*, quæ datio, seu alienatio licet sequuta fuerit pendente
lite impugnari non valet tanquam affecta † vitio 3
litigiosi, dum facta fuit ex causa necessaria, anterioris scilicet crediti, quod ab eadem anna consequi debuerat Hieronymus iuxt. text. *in l. alienationis, ff. famil. hercisc und.* Lancellot. *de atten. 2. part. cap. 4. lim. 8. num. 11 & 12.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1 glossa 14 n. 16* Roderic. *de ann. redd. lib. 2. q. 15. n 81.* cum aliis adductis *in Rom. Vinea 27. Iunij 1640. cor. bon. mem. Merlin.*

Non obstat quòd Carolus Aduersarius immissionem impetrauerit à Iudice in bonis controuersis, quæ antea ex eiusdem authoritate, tanquam vltimo, ac maiori oblatori deliberati obtinuerat, à
quo propterea † Iudice tunc tam ciuili, quam na- 4
turali possessione priuatus fuerit Hieronymus iuxta textum *in l. clam possidere §. qui ad nundin. ff. de acquir. possess. & l. qui vniuersas §. item prator, ff. eodem tit.* & notant vtrobique Doct. Rot. *decis. 634. part. 1. rec. & in Squillacen. Abbatia 21. Maij 1625. cor. bon. mem. Merlino.*

Quia cum Iudex nulliter † & iniuste processe- 5
rit, nec transtulit possessionem manutenibilem in personam Caroli, nec Hieronymum anteriori
possessione priuauit, dum se non habuit pro spo- 6
liato, qui ideo ratione ciuilis, quam animo retinuit, debet contra Carolum occupantem naturalem, manuteneri, vt tradit Angel. *de acquir. possess. quæst. 18. artic. 2. num. 97. & 101.* Boccac. *de interdict. vti possid. cap. 3 num. 13.* Honded. *cons. 20. num. 19. lib. 1.* Rota coram Put. *decis. 409. num. 4. lib. 2.* & coram Gregor. *decis. 46. num 5. & 9. & in decis. 106 num. 2 & 3. & decis. 135. num. 4. part. 1. recent.* dum maximè eadem possessio Caroli excusari
† non valet à vitio attentorum, tanquam capta post 7
interpositam appellationem ab Hieronymo iuxta
textum *in cap. de attent. part. 2. cap. 12. in prafato*
num. 78. Cui tanquam † clerico de iure canoni- 8
co permissa erat appellatio in iudicio assistentiæ, licet possessorio. *ex not. in Clem. 1. de caus. poss. & propr. & in Clem. 1. de sequestr. possess. & fruct. vbi Cardin. n. 10. & in cap. cum ad sedem vbi gloss. not. in verb. inter dictum circa finem vers. & not. de rest. spol.* Couarr. *pract. q. cap. 23. n. 9. vers. prima conclus.* Afflict. *decis. 169. n. 2.* Rota *decis. 391. n. 3. part. 1. recent.*

Nullitas verò processus visa fuit concludi, tum
ex omissa citatione Hieronymi possessoris † tam 9
in Iudicio subhastationis, quam subsequutæ immissionis, sine qua nec consistere potuit dictum Iudicium, nec Hieronymus in eo sua possessione priuari iuxta textum, *in l. vltim. C. si per vim vel*

alio

alio modo, *& in cap. licet Episcop. de prab. lib.6.* Hond. *eodem. cons.* 20. *num.* 19. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 1073. *num.* 13. Rot *decis.* 801. *num* 7. *part.* 1. *& dec.* 179. *num* 5. *& decis.* 187. *num* 3. *part.* 4.
10 *diuers.* & in his terminis † Iudicij deliberationis est textus *in l creditor C. de distract. pign. notat. gloss. in l. à D. Pio §. 2. in verb. videatur ff. de re, iudic.* Mangil. *de subhast q.* 147. *num.* 10. *& quaest.* 180. *n.* 1. Rota, *coram Seraphino decis.* 103. *n.* 3. & coram Gregor. *decis.* 416. *num.* 1. Tum
11 ob non concessum terminum † ad reluen. post decretum deliberationis necessarium, *iuxta tradita per Salust. Tibic. in prax. lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 5. Rota, coram Gregor. *decis.* 416. *num.* 2. *& in Vrbeuetana domus*, 15. *Decembris* 1594. *cor. bon mem. Card. Pampilio post Mangil. eodem tract. de subhast. dec.* 51. *num.* 15. Tum demum, quia eadem
12 sententia lata coram iudice † laico in iudicio assistentiæ contra bona possessa ab Anna exequi non poterat contra Hieronymum, in quem eadem bona transierant, cum ille tanquam clericus, & possessor conueniri non potuisset ex sententia Iudicis Laici. *iuxta not. in cap. At si clerici, cap. cum non ab homine, & in cap. qualiter de iudic. & in cap.* Sanctæ Mariæ *de constit. & in auth. statuimus C. de Episc. & Cler.* Abb. *in cap. quoniam frequenter §. sunt & alij num.* 28. *vers. conclude ergo. vt lit. non contestata.* Soccin. Sen. *cons.* 91. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 3. Dec. *cons.* 700. *num.* 7. Purpurat. *cons.* 26. *n.* 1. Gaass. *de effect. Cleric. effect.* 1.
13 *num.* 906. Nec arctetur ex instantia cœpta contra laicum suum authorem. *iuxta reg. traditam in cap.* Nullus Clericus, *& in cap. Clericus* 11. *quaest.* 1. *notant Doct. in cap. quia V. de iudic. vbi* Butr. & Abb. *num.* 12. Imol. *num.* 3. Dec. *num.* 37. Add. *ad fol. num.* 3. *vers. & istam partem puto veriorem* Rota, coram Seraph. *decis.* 957. *n.* 9. *& in dec.* 5. *n.* 1. *de for. comp. in antiq.*

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. Royas.

Postea Episcopo Tarraconen.

Perusina Spolij.

Lunæ 27. Ianuarij 1643.

ARGVMENTVM.

Subhastatio quando nulliter fuit facta, tunc emens tenetur ad restitutionem rei, vnà cum fructibus quoad procedit etiam si talis subhastatio fuerit facta instante fisco, cum Fiscus, quidquid nonnulli perperam senserint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in subhastatione faciat fructus suos.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus debet in primis restitui, nec admittitur retentio.*
2 *Fructus habiti lite pendente sine dubio veniunt restituendi.*
Per litis contestationem remanet sublata bona fides.
4 *Debitum illiquidum non potest impedire reintegrationem.*
5 *Emens sub hasta à Fisco, ob cuius priuilegium facit fructus suos, nec tenetur imputare in sortem, & an id sit verum,* num. 18.
6 *Emens sub hasta à Fisco, non amouetur à possessione, nisi restituto ei pretio.*
7 *Fructus rei subhastatæ debent restitui, quando subhastatio fuit nulla, etiam ab eo qui emit instante fisco,* & num. 12.
8 Text. in l. 1. C. de fid. instrum. & iur. subhast. fisc. lib. 10. *in quibus casibus loquatur.*
9 *Verba omni ordine peracto, quid inducant.*
10 *Ad fructuum acquisitionis effectum requiritur vel dominium, vel bona fides possessoris.*
11 *Priuilegium fisci non operatur vt qui nulliter emit sub hasta, dominium acquirat.*
13 *In subhastatione præsumitur mala fides eo ipso quod non fuerunt adhibitæ solemnitates necessariæ.*
14 *Litis contestatio sine dubio, & indistinctè inducit malam fidem.*
15 *Fides mala benè causatur ex venditione longè vltra dimidium iusti pretij, facta.*
16 *Emptor post litem contestatam, & secutam sententiam tenetur restituere fructus, si aliquid nulliter fuit emptum sub hasta.*
17 *Titulus dum non reducitur ad non titulum, ex cuius defectu quis tenetur ad restitutionem fructuum.*
19 *Fiscus in casibus in quibus ipse non reperitur priuilegiatus à iure communi, vtitur eodem iure, quo alij.*
20 *Subhastatio, quando fuit nulla ob imperitiam iudicis, durius agitur contra fiscum, quam contra priuatum.*
21 *Fisco competit priuilegium; vt sibi eligere Iudicem.*
22 *Iudicem imprudentem, & ignarum, si quis sibi elegerit, sibi id imputare debet.*
23 *Bona quando nulliter subhastantur, emens facit fructus suos, dum ei non fuit restitutum pretium declara,* num. 24.
25 *Subhastationem impugnans tenetur ad restitutionem pecuniarum vnà cum vsuris.*
26 Text. in l. vsuræ C. de præd. minor. *contra quem loquatur.*
27 Mangil. de subhast. quæst. 91. per tot. *in quibus terminis loquatur.*
28 *Fructus soluere si quis nunquam promiserit nec ad illos soluendos fuit interpellatus, non tenetur illos soluere.*
29 *Census est quid diuersum à credito.*
Retentio pro credito non competit nisi pro eadem causa, & pro eodem credito, pro quo subhastatio nulliter fuit facta.
30 *Retentio nunquam datur, quando creditum est illiquidum.*

DECISIO CXLIV.

Bis fuit coram me resolutum DD. Comites de Vbaldis esse reintegrandos ad possessionem bonorum sancti Mariani, & Beltrignanæ, fuitque per A. C. traditum votum, ad hoc vt ad expeditionem causæ deueniret, cui placuit iterum consulere Rotam, & dato dubio, an DD. de Chrispoltis competeret retentio in dictis bonis, hodie discusso, Domini negatiuè responderunt.

Tum quia versamur in spolio Iudiciali, in quo retentio non datur pro prætenso credito scutorum 400. solutorum per Martiam matrem eorum de Chrispoltis in subhastatione sequuta, nisi in casu in

in quo possessio fuit omissa ob contumaciam, siue
ob culpam spoliari, quæ cessat in præsenti, cum
constet comites citatos semper comparuisse, &
subhastationi, & deliberationi se opposuisse, se-
cus verò vbi spolium fuit commissum per Iudicem
nulliter procedentem, vt in hoc casu provt in
prioribus decisionibus comprobatum fuit, & sic
1 † spoliatus debet in primis restitui, nec admittitur
retentio Alex. in l. 3. §. vltimo num. 27. cum seqq.
ff. de acquir. possess. Negusant. de pign. part. 5.
membr. 1. n. 20. 21. & 22. Grat. discept. 734. n. 48.
& 49. Caual. decis. 539. n. 10. & 543. num. 4. & in
Romana domus coram Vbaldo post Mangil. de sub-
hast. decis. 54. num. 6. & 7.

Tum etiam quia aut obstat Chrispoltis excce-
ptio satisfactionis, cum illi possederint bona sub-
hastata per 20. annos enumerando tempus ante
motam litem, vel post intentatum Iudicium quod
2 fuit de anno 1634. per nouennium † à quo tem-
pore indubitanter fructus anni veniunt restituen-
di Cap. grauis de restit. Spoliat. Verall. decis. 28.
num. 2. part. 2. Coccin. dec. 439. n. 2. Caual. de-
cis. 586. ad fin. Duran. dec. 454. num. 6. Qui fru-
ctus ascendunt ad annua scuta 5000. vt testes
comprobant, sunt ideò compensandi cum dicto
credito scutor. 4000. quia ea tunc per contestatio-
nem litis sublata † remansit bona fides, aut sal-
3 tem veoit dicendum remanere prorsus illiquidum
creditum illorum de Chrispoltis, ita vt illius vi-
4 gore non valeant † impedire reintegrationem,
Gratian. discept. 734. n. 13. Surd. decis. 46. num. 16.
Rota, decis. 433. num. 2. part. 2. recent. & 411. n. 24.
part. 5 & dec. 54. sub num. 11. post Modern. Perus.
de Manut. Caual. decisione 539. n. 5. & fuit dictum
in Auximana census 10. May 1636. coram R. P.
D. meo Chisflerio.

Nec obstat quòd Domini de Chrispoltis præ-
tendant ex perceptione fructuum non fuisse ex-
tinctum, nec redditum illiquidum eorum credi-
5 tum, ex † quo emerint subhasta à fisco, ob cuius
priuilegium fecisse fructus suos, nec teneri impu-
tari in sortem per text. in l. fundus qui ff. de rescind.
vendit. in l. fin. Cod. si aduers. fisc. in l. si minor C.
de iur. fisc. in l. 1. & 2. C. de fid. inst. lib. 10. Pe-
regr. de iur. fisc. l. 6. tit. 4. n. 21. Quia fuit per Do-
minos responsum in præfatis iuribus nullibi repe-
6 riri scriptum, quod emptor non amoueatur † nisi
restituto pretio soluto, aliud autem est pretium,
aliud vero fructus ex bonis emptis percepti, quos
7 restituendos esse, quando subhastatio † est nulla
etiam ab eo qui emit instante fisco disponit ad li-
teram text. in l. 1. C. de fid. instrum. cum fructibus.
& text. loquitur non solum quando fuit facta sub-
8 hastatio, & deliberatio nomine fisci à non persona
legitima, sed etiam, quando deficiunt aliæ solem-
9 nitates, ibi, neque omni ordine peracto, indicant
necessitatem aliarum solemnitatum copulatiue, ita
vt vna deficiente intret dispositio dicti text. vt de-
clarat ibid. gloss. in verb. in omni ordine.

Vltra quod ad effectum acquisitionis fructuum
10 requiritur vel dominium, vel † bona fides possesso-
ris, l. fructus, & l. ex diuerso iuncta l. in fundo ff.
de rei vendic. l. Herennius, ff. de vsur. At priui-
legium fisci non efficit, vt qui nulliter emit sub
hasta, dominium, † acquirat optimè, gloss. in d. l.
11 fundus, verb. satisfactum esse in fin. ff. de rescind.
vendit. ibi, & ideo dicitur esse nobilitatim, in bo-
nis actoris, scilicet vt possit petere cum effectu,
suum tamen est, & esse non desiit. Hinc Curt. iun.
cons. vltimo num. 4. lib. 2. Adducitur per Peregrin.
de iur. fisc. lib. 6. tit. 4. num. 21. Ad comprobaio-
dum priuilegium fisci, ait, † Emptorem retinere 12
rem loco pignoris propterea fructus suos non
facere.

Nec priuilegium fisci efficit, vt emptor con-
stituatur in bona fide, imo in mala, † quæ præ- 13
sumitur eo ipso, quod in subhastatione non fuit
seruatus ordo, gloss. in d. l. 1. verb. mala fide instr.
& iur. hast. fisc. lib. 10. Præsertim stante litis † 24
contestatione, quæ indistincte malam fidem
inducit Bart. in l. sed & si lege §. si ante num. 1. ff.
de petit. hered. Surd. consil. 293. num. 9. Bursat. de-
cis. 130. num. 8. in fin. & 714. n. 9. Quæ etiam
causatur ex venditione † longe vltra dimidium iu- 15
sti pretij facta Castr. cons. 156. n. 1. vers. 1. quia
lib. 2. Vbi adducuntur alia iura, cum testes de-
ponant bona valere scuta 12000. Et ita post litem
contestatam, & sequutam sententiam tenetur † 16
emptor restituere fructus, vel eos in sortem impu-
tare, quia nulliter sub hasta emit ad instantiam
creditoris, l. prima C. si vendit pign. agat. hocque
etiam expresse disposuit, imperator in d. l. 1. C. de
fid. instrum. & iur. hast. lib. 10. Gratian. disc. 206.
n. 15. Caual. decisione 409. n. 1. Cum titulus redu-
catur ad † non titulum, ex cuius defectu possidens 17
tenetur ad restitutionem fructuum, Rot. dec. 693.
num. 1. post mod. part. 1. recent. Nec fiscus in hoc
aliquo † in loco reperitur priuilegiatus à iure 18
Gamm. decis. 77. sub n. 1 vers. nec est speciale. Fi-
scus autem in casibus in quibus † non reperitur 19
à iure priuilegiatus, vtitur eodem iure, quo alij,
l. quod placuit ff de iur. fisc. gloss. communiter ap-
probata in l. item veniunt, §. in priuatorum ff. de
pet. her. Dec. cons. 331. num. 3. Peregr. de iur. fisc.
lib. 7. tit. 7. per tot. Fontanella decisione 221. n. 4.
Durand. decis. 380. num. 7. & 8. Imo quando vt
in † præsenti subhastatio fuit nulla ob imperitiam 20
iudicis durius agitur contra fiscum, quàm contra
priuatum, quia cùm subhastatio † facta cum iu- 21
dice electo per fiscum, vel habente ab eo causam,
† cui eligendi sibi iudicem competit de iure facul- 22
tas, sibi imputari debet fiscus, si iudicem impru-
dentem, & ignarum elegit, vt in terminis subha-
stationis Caballin. de euict. §. 5. n. 227. Fontan. decis.
221. n. 23. & 24.

Minùs obstat, quòd dum non fuerunt oblata
dicta scuta 4000. Chrispolti fecerint fructus suos
per text. præfatos in d l. fundus, & l. ex diuerso, & 23
l. in fundo ff. de rei vindic. ibi, oblata pretio. Quia
fuit per DD. responsum, Vbaldos non fuisse obli-
gatos ad oblationem præfatorum scutorum 4000.
antequam non fuisset oppositum de retentione
pro dictis scutis 4000. vt in puncto respondit Osas- 24
cus decis. 160. n. 16. & 17.

Nec pariter obstat, quòd fructus percepti ex
istis bonis veniant compensandi cum fructibus cu-
iusdam census impositi per Martiam præfatam ma-
trem eorum de Chrispoltis occasione huius sub-
hastationis, & pro soluenda pecunia fisco, vnde 25
impugnans subhastationem, tenetur ad restitutio-
nem pecuniarum cum vsuris l. vsura, & l. si præ-
dium, C. de præd. minor.

Quia fuit sublata difficultas, tum ex eo, quod
fructus prædij longè maiores sint, quàm fructus
census. Tum etiam quia text. in d. l. vsura. Lo- 26
quitur contra debitorem, qui pretium rei vendi-
tæ receperat, & in sui vtilitatem conuerterat, vn-
de æquum videbatur, vt pretij à se nulliter rece-
pti

pti solueret legitimas vsuras, dum repetebat fructus
27 fundi ab emptore, à quo pretium receperat, in
quibus terminis loquitur Modern. Pisaur. *de subhast. q. 91. per tot.* Allegando præfata iura; At in
casu nostro cessat dicta æquitas, quia non agit debitor, sed totius ex fideicommisso maiorum ad bona vocatus, quique nullum ex subhastatione commodum senserat, imò in hoc casu nec ipse debitor ad vsuras teneretur, cum nunquam eas pro-
28 miserit, nec interpellatus fuerit à Chrispoltis,
quando pecunias ad census acceperunt, vt requirebatur ad hoc vt Vbaldi tenerentur ad restitutionem fructuum. Gratian. *discept.* 85. *n.* 14. *&* 15. Rot. *decis.* 52. *a* 3. *part.* 1. *rec.* & in Romana *pecuniaria* 24. *Aprilis* 1637. *coram bon. mem. Merlino.*

Quinimo cum census sit quid diuersum à credito, neque subhastata fuerint bona pro censu, sed pro pœna pecuniaria fisco debita ob contrauentionem Paroli, non potest pro fructibus census
29 retinere bona, cum retentio non competat, nisi
pro eadem causa, & pro eodem credito, pro quo subhastatio facta fuit, Surd. *decis.* 46. *n.* 2. Caual *decis.* 539. *n.* 4. *&* 543. *n.* 3. *& post Mangil. de subhast. decis.* 54. *num.* 5.

In omnem casum cum pretium oblatum sub hasta pér Martiam ascendat tantum ad scuta 4000. pro quibus in se accollauit censum ad dictam summam ascendentem, & fructus bonorum de quibus agitur longe excedant interosuria præfati census, inde non potest negari quin creditum præfatorum de Chrispoltis remanserit saltem illiquidum, quo casu nunquam datur retentio ex supradictis.

Et ita resolutum vtraque, &c.

R.P.D.Cerro.

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. fideicommissi de Pancaldis.

Veneris 25. *Ianuarij* 1643.

ARGVMENTVM.

Filius quidquid habet à patre, tunc multò magis prouenisse præsumitur, quando bona sunt in eo loco, quo à Patre possidebantur, quia nisi doceatur de noua acquisitione, præsumuntur paterna. Aliqua habes circa probationem identitatis, & maximè si sumus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Filius quidquid habet à Patre, prouenisse præsumitur.*
2 *Bona possessa à filio in loco, vbi pater viuus possidebat, præsumuntur esse illa eadem quæ à Patre possidebantur.*
3 *Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquisitionibus filij amplius,* numero 4.
5 *Identitatis probatio ex quibus reddatur indubitabilis.*
6 *Ad Bonorum identitatem probandam sufficiunt dua demonstrationes.*
7 *Identitatis probatio ex quibus satis iustificetur.*
8 *Identitas facilius probatur, quando sumus in materia antiquissima, tunc probetur solis coniecturis, & præsumptionibus.*
9 *Identitatis probatio personam percutiens, qualiter veniat probanda,* & n. 10. 11. & 12.
13 *Testes examinati inter alias personas, non probant inter diuersos.*
14 *Testes probant pro & contra hinc inde, & successores tam particulares, quam vniuersales.*
15 *Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit sua.*
16 *Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificasse omnia gesta in i. to.*
17 *Identitatis probatio ex quibus non remaneat offuscata.*
18 *Ius idem est de parte, quam de toto.*
19 *Summa minor, inest in maiori.*

DECISIO CXLV.

Supposita existentia fideicommissi ad fauorem Thomasiæ de Pancaldis in omnibus aliis decisionibus huius causæ latè deductis & præcipuè 18. Iunij 1642. coram me, pro obtinenda immissione super prædio tornaturarum 30. de quo agitur contra fratres Beatæ Mariæ charitatis Bononię illius possessores, Domini etiam hodie steterunt in decisis, quoad identitatem prædicti prædij, super qua fuit resolutum ordinatum, vt strictè informantes insisterent.

Nam quod istud prædium de quo agitur fuerit
possessum à Berto Testatore de tempore obitus, ex
eo benè deducitur, quòd idem Testator possedit
in communi Longariæ multas petias terræ aratiuas, arboratas, & vitatas, iuxta bona illorum ab
oleo, & alios confines, vt apparet ex eius Testamento, & post eius obitum Ioannes Baptista eius
filius in eodem loco, & vocabulo possedit terras,
de quibus hodie agitur ab eo peruentas ad Fratres Charitatis mediante Abberto Balzano, vt
infra probabitur, habentes easdem qualitates, &
eosdem confines. Vnde præsumuntur illæ eædemmet, quas Bertus Testator in dicto loco pos-
sedit, non solum hoc suadente illa generali præ- 1
sumptione, quod quidquid habet filius à patre prouenisse præsumitur, *l.* 2. *C de patr. potest.* Menoch.
cons. 207. *num.* 17. Marzar. *in epit. de fideicomm. quæst.* 58. *v. & pro fideic.* Rota, *in Montisfalisci fideicommissi,* 10. *Aprilis* 1628. *coram Eminentissimo Cardin. Vbaldo.* Sed etiam ex alia magis stricta,
& vrgenti præsumptione, quòd bona † possessa 2
à filio in loco, in quo eius pater possedit, præsumuntur illa eademmet, quæ ibidem pater possidebat, dum non exhibetur alius titulus, nec ap-
paret de acquisitionibus † filij iuxta vulgatum, *cons.* 3
Fulgos. 145. *sub n.* 2. quod sequuntur Peregr. *de fideic. art.* 44. *n.* 21. Ciriac. *controuers. Forens. contr.* 204. *n.* 15. Rot. cor. san. mem. Gregor. XV. *dec.* 575. *n.* 9. *&* 15. *& decis.* 131. *n.* 5. *part.* 1. *& decis.* 42. *num.* 4. *& dec.* 129. *num.* 2. *part.* 5. Et passim in aliis.

Quod efficacius procedit in casu nostro, cum
hic non habeamus solummodo præsumptiones, 4
sed vlterius concurrant qualitates, & demonstra-
tiones † identitatis probationem concludentes, 5
nempe qualitas prædij aratiui, arborati, & vitati, ac etiam conuenientia confinium, cum iden-
tificentur

6 tificentur confinia † viæ publicæ, stradelli, &
bonorum illorum ab oleo, cùm tantum suffi-
ciant duæ *iuxta doctr.* Bart *in l. demonstratio fal-
sa, ff. de condit. & demonstrat.* Quæ qualitates,
& demonstrationes iunctis cum supradictis præ-
sumptionibus, non est dubium, quod plenè pro-
7 bant identitatem accedentibus præsertim deposi-
tionibus testium examinatorum in hac causa de
anno 1579. deponentium, quòd bona hæredita-
ria Berti Testatoris peruenerunt ad Ioannem Ba-
ptistam eius filium, vt patet ex datis in Summa-
rio vltimæ positionis *n.* 19. maximè cum verse-
8 mur in materia adeo antiqua vltra 100. annos, quo
casu identitas probatur etiam solis coniecturis,
& præsumptionibus, *iuxta cap. cum causam, de
probat.* Soccin. Sen. *cons.* 116. *num.* 2. *lib.* 5. Ri-
min. iun. *cons.* 254. *num.* 11. Rota, *in rec. decis.* 81.
num. 20. *&* 360. *num.* 10. *part.* 5. *& dec.* 58. *n.* 14.
& 164. *numero* 38. *part.* 6 *cum aliis in decis. al-
legatis.*

Quod autem Ioannes Baptista possederit terras
de quibus hodie agitur, & quod ex eo deuene-
runt ad Fratres Charitatis, prout probandum est
9 ad effectum, vt probationes identitatis percutien-
tes personam Ioannis Baptistæ afficiant etiam di-
ctos fratres tanquam illius successores, & ab eo
causam habentes clarissimè patet. Nam mortuo
dicto Ioanne Baptista, Albertus Balsanus eius ex
Francisca filia nepos adiuit eius hæreditatem, &
cœpit possessionem omnium eius bonorum, & si-
gnanter terrarum, quas ille possidebat in com-
10 muni Longariæ habentes easdem qualitates, &
eosdem confines quantitatis tornaturarum 120. vt
apparet ex petitione eiusdem Alberti iudicialiter
facta, nec non ex mandato de immittendo ad eius
fauorem expedito, & demum ex Instrumento
possessionis illius vigore adeptæ, vt in eodem
Summatio, *num* 19. Ex quibus terris postea Fra-
tres Charitatis acquisiuerunt istas tornaturas 30.
quæ hodie controuertuntur, mediante mandato
de associando, quod ipsi obtinuerunt contra Al-
11 bertum pro quodam eorum credito, cuius vigo-
re in possessionem dictarum tornaturarum 30.
immitti obtinuerunt, vt in dicto Summatio *n.* 21.
Ex quo transitu bonorum Testatoris de illo in
Ioannem Baptistam eius filium, & successiuè de
isto in Albertum, & de Alberto in Fratris incer-
tissima redditur identitatis probatio, non solùm
respectu ipsius Ioannis Baptistæ Testatoris, sed
12 etiam respectu dd. Fratrum, & aliorum quorum-
cumque illius successorum, & alias causam ab eo
tam mediatè, quàm immediatè habentium, tàm
titulo, & nomine vniuersali, quàm particulari,
Castr. *cons.* 94. *in fin. lib.* 2. Barbat. *latissimè cons.* 37.
per tot lib. 3. Crauet. *cons.* 29. *n.* 1. Marzar. *in epi-
tom. fideic. quæst.* 60. Peregrin. *de fideicomm. art* 44.
n. 22. Fusar. *de substit. quæst.* 628. *n* 50. Rota *in re-
centior. decis.* 706. *n.* 2, *part.* 2. *& decis.* 160. *num.* 1.
parte 5.

Nec obstant ea, quæ ad infringendam identi-
tatis probationem in contrarium excitata fuerunt.
Et primo quòd Testes deponant † super succes-
13 sione Ioannis Baptistæ in bonis paternis fuerint
de anno 1579. inter alios examinati, quia vltra
quod vis probationis non desumitur ex solis te-
stibus, vt patet ex iam dictis, respondetur
quòd dicti Testes fuerint ser. examinati ad in-
stantiam, Petri aui, Thomasiæ, & aliorum de
Pancaldis, qui tunc agebant contra tertius pos-
sessores pro istis, & aliis bonis vindicandis ab
Authoribus fratrum, & ab aliis, ac proinde pro- 14
bant pro & contra hinc inde successores, tàm par-
ticulares, quàm vniuersales, Aret. *cons.* 36. *n.* 3.
vers. secundo dico, Soccin. sen. *cons.* 82. *num.* 4.
lib. 3. Peregrin. *de fideicomm. art.* 47. *num.* 27. *in
fin.* Rota coram Gregor. *decis.* 535. *num.* 1. *cum
aliis in decisione coram me allegatis, vers. quæ verò
obiciebantur.*

Eoque magis, quia Thomasia post mortem pa-
rentum obtinuit admitti ad prosequutionem causæ
per eius auctores motæ in statu, & terminis, in 15
quibus ea reperiebatur, & ad eandem Fratres quo-
que postea vocati venerunt, quo casu collitigan-
tes dicuntur fecisse omnia acta sua, & ratificasse
† omnia antea gesta, Innoc. *in cap. cum super n.* 6. 16
vers. si autem hæc tertia persona, & ibi Butr. *n.* 18.
Felin. *n.* 17. *de re iudic.* Put. *decis.* 32. *num.* 2. *lib.* 3.
Rota, *in Cæsaraugustana distributionum*, 4. *De-
cembris* 1634. coram R. D. meo Patriarcha
Panzirolo.

Minùs obstat secundò, quòd prædium adiudi-
catum Fratribus sit tornaturarum 30. & prædium
quod Albertus habuit ab hæreditate Ioannis Ba-
ptistæ esset tornatur. 120. quia dum ex præceden- 17
tibus constat, quòd Fratres non acquisiuerunt
totum prædium, sed solummodo ex eo tornatu-
ras 30. hinc nulla potest prætendi diuersitas, nec
offuscari identitatis probatio, sed imò magis elu- 18
cescit, quia dum non controuertitur, nec con-
trouerti potest, quod totum integrum prædium
fuerit possessum à Testatore, ita etiam dicendum
est de his 30. tornaturis ab eo detractis, cum idem
ius sit de parte, quod de toto, *l. quæ de tota ff.
de rei vind. l. cuius effectus ff. de regulis iuris*,
& vtrobique DD. & regulariter minor summa 19
inest in maiori, vt in his terminis, pro saluan-
da identitate respondet Rota, *decis.* 87. *num.* 8.
part. 5. *recent.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

R.P.D. Carro.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Veneris 17. *Aprilis* 1643.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum quibus concur-
rentibus intret. Bona quantumuis
sint prohibita stricte alienari, & hy-
pothecari, &c. nihilominus immissio
potest concedi super commoditate
percipiendi fructus donec, & quo
vsque, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditum cum hypotheca, probandum venit in
iudicio Saluiani.*
2 *Stipulatio nostra releuationis indemnitatis,
quando dicatur commissa.*
3 *Possessio de tempore obligationis probanda venit,
vt obtineatur in iudicio Saluiani.*
4 *Item possessio aduersarij de tempore motæ litis,
quæ probatur ex ipsa litis sustentatione.*
5 *Domus si sit prohibita quoquomodo vendi, aut
alienari*

alienari irrequisito proprietario sub pœna caducitatis, tunc super ea non potest restitui hypotheca.

6 *Alienatio etiam latissimè sumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit.*

7 *Venditio, & alienatio quid comprehendat.*

8 *Per hypothecam simplicem bona non alienantur, sed remanent in bonis hypothecantis.*

9 *Immissio potest concedi super commoditate percipiendi fructus.*

10 *Commoditas percipiendi fructus venit in generali obligatione, & semper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit.*

11 *Quod procedit etiam in materia feudali.*

12 *Fructus percipiendi, qui habet facultatem, & commoditatem, alienare non dicitur obligando illos.*

13 *Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentis, seu obligatione generali.*

14 *Et conceditur immissio creditori, in possessionem rei prohibita alienari, & ad quem effectum.*

15 *Immissio, quando conceditur super commoditate percipiendi fructus, non tangitur substantia rei, aut vtile dominium.*

16 *Domino directo nullum praiudicium inferatur, si alius habeat vtile dominium, & iste alteri fructus consignet, vt sibi satisfaciat de suo credito.*

17 *Fructus percipiendi facultas, quando non sit perpetua, nec ad haredes extraneos transitoria.*

18 *Emphyteusis quando est hareditaria, tunc primus acquirens potest illius fructus, ne de eius vita durante, sed perpetuo etiam hypothecare in praiudicium emphiteuta, & quarumcunque haredum, & successorum.*

20 *Emphyteusis acquisitio, quando fuit facta ex titulo oneroso, tunc sane primus acquirens potest praiudicare cateris,* & num. 21.

DECISIO CXLVI.

ANno 1580. Vincentius de Vetera super vna eius domo dotali imposuit annuum perpetuum censum scut. 35. sortis principalis scutorum 500. ad fauorem filiorum, & hæredum bon. mem. Hieronymi Vetospij sub fideiussione q. Lutij Lilij, quem dictus Vincentius impositor releuare, & indemnes seruare promisit sub obligatione Camerali, Summar. illorum de Vetera, *numero* 1.

Decessit postmodum d. Lutius fideiussor instituto sibi hærede vniuersali Torquato de Vetera eius nepote, cui quandocumque decedenti substituit primum filium masculum Valerij, si vocabitur Lutius Lilius, sin minus secundum, seu illum, qui huiusmodi nomen, & cognomen habuerit, cum facultate illud assumendi, eodem Summario, *num.* 3. Vnde cum per obitum Torquati factus fuerit locus substitutioni præfatæ in fauorem Lutij Vincentij Lilij secundo geniti dicti Valerij, & ab Ersilia Zimenes cessionaria creditorum census fuisset euicta vna domus hæreditaria in dicti Lutij Lilij fideiussoris, fuit pro releuatione indemnitatis introductum Iudicium Saluiani à Lutio Vincentio filio substituto contra Petrum Paulum Rosciolum detentorem vnius domus olim spectañ. ad q. Vincentium principalem debitorem dicti census, & sententiam fauorabilem immissionis super commoditate fructuum à Iudice ab A. C. deputato obtinuit, à qua commissa tantùm in deuolutiuo causa appellationis in Rota, dubitaui, an immissio sit reuocanda, vel confirmanda, & Domini confirmandam esse dixerunt.

Quia cum de validitate dubitari non possit, & legitimatio personarum iustificetur in actis ex fide obitus Torquati primi hæredis instituti, & ex testibus deponentibus Lutium Vincentium Lilium esse filium secundogenitum Valerij, eiusque cognomen assumpsisse statim, ac notitiam habuit de obitu Torquati, primogenitum verò dicti Valerij ante obitum d. Torquati ingressum fuisse Religionem Canonicorum lateranen. ibique professionem emittendo dimisisse nomen, & cognomen Testatoris, quod habebat. Iustitia patet ex concursu viam extremorum ad obtinendum in hoc Iudicio, Creditum enim
† cum hypotheca probatur ex Instrumento cen- 1
sus, in quo Vincentius sub obligatione Camerali promisit releuare indemnem Lutium fideiussorem iuncto alio Instrumento immissionis obtentæ ab Ersilia pro fructibus d. census
super domo hæreditaria Lutij, per quam fuit 2
commissa stipulatio releuationis. Rota *in recent. decis.* 456. *numero* 2. *part.* 2. Possessio verò do-
mus de qua agitur † de tempore obligationis 3
probatur ex Instrumento acquisitionis factæ per Vincentium ab illis de Naris, à quibus fuit inuestitus de d. terreno, super quo domum postea fabricauit, *dicto Summario, numero* 6. In-
ferior autem possessio Roscioli satis probatur † 4
ex litis sustentatione Caputaq. *decisione* 369. *part.* 2. Cæsar. de Grass. *decisione* 4. *de restitut. spoliat.*

Non obstat defectus hypothecæ, ex eo quod domus hæc sit emphyteutica prohibita quoquomodo vendi, aut alienari irrequisito proprieta-
rio sub pœna † caducitatis, quia præter quod 5
non fuit expressè prohibita hypotheca, nec alie-
natio latissimè sumpto vocabulo, quæ hypothe- 6
cam etiam comprehenderet *gloss. in l. final. verbo, vel hypothecam C. de rebus alien. non alienand.* Soccin. *cons.* 75. *num.* 2. *lib.* 1. Sed solùm
venditio, & alienatio, † per quam scilicet ius 7
illud emphyteuticarium, in alterum transferatur, quæ nullo modo capit simplicem hypothecam, per quam bona non alienantur, sed rema-
nent † in bonis hypothecantis, *l. pignus C. de* 8
pignor. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 51. *cum duobus sequentibus*, Rota, *diuers.
decis.* 426. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. Immissio † fuit so- 9
lum concessa super commoditate percipiendi fructus, quæ venit in generali obligatione, & semper remanet hypothecabilis, quantumuis omnis
† hypotheca prohibita fuerit, vt post Bartolum 10
in l. si is qui, §. vsusfructus, num. 2. *ff. de pign. tradit* Negus. *eo titulo* 2. *membr.* 5. *part. num.* 9. *ante med. vers. Tamen hoc non obstante*, Aym. *cons.* 213. *num.* 2. Menoch. *cons.* 1022. *numero* 6. *vers. tertia est dubitatio, & num.* 7. *&* 2. *cum pluribus seqq.* Gratus *cons.* 54 *num.* 14 *& seqq. lib.* 1. Giurba, *ad consuetud.* Messan. *cap.* 1. *gloss.* 2. *part.* 1. *num.* 110. Gratianus *discept. forens. cap.* 43. *numero* 11. *cum seqq.* Rota, coram Pur. *decis.* 111. *lib.* 3.
in correct. Quod idem in materia feudi tradunt. 11

Ioann, Faber. §. *Item serniana n.26. vers. sed fru-*
ctus inst. de action. Isernia in cap. imperialem n. 3.
ibique Aluarot, & cæteri communiter *de probib.*
fendi alienan. per Federicum, Alex. *cons.* 18. *n.* 4.
ante med. vers. sed hanc obligationem lib. 5. *Clarus*
attestans de communi §. feudum quæst. 31. *num.* 9.
Rosental. *defendis cap.9.conclus.*10. *num.*4. *versic.*
hoc omnibus placet Scrader *eodem, tract. part.* 8.
*cap.*1.*num.*25. *ad fin. vers. licet feudum*, Coler. *de*
process. execut. part. 2. *cap.* 3. *num.* 295. Kapper.
Dec. German. *n.*12.*cum seqq.* Qui enim habet fa-
12 cultatem, & commoditatem percipiendi fructus
alienare non dicitur illos obligando, Molin. *de*
primogenit. Hispan. lib. 1. *cap.* 20. *num.* 10. *cum*
sequentibus.

Et ratione huius commoditatis cadentis sub
13 obligatione generali intrat Saluianum, † & con-
ceditur immissio creditori in possessionem rei pro-
hibitæ alienari ad effectum, vt immissus tandiu fru-
14 ctibus, & commoditatibus † fruatur, donec sibi
de suo credito satisfiat, Specul. *de pignor.* §.1.*n.*30.
in fin. vers. creditor tamen, Coler. *dicta part.* 2.
*cap.*3 *num.*29. *cum seqq.* Tiraq *de retract. lignag.*
§.1. *gloss.* 7. *num* 49. *cum seqq.* & dixit Rota in
Romana Saluiani 15. *Apr.* 1621. *coram bon. mem.*
Merlino impress. apud Cencinum de censibus in ordi-
ne 405. *num.*7. 8. *&* 9. Non enim modo immis-
15 sio datur in ipsa re, vt tangatur † eius substan-
tia, aut vtile dominium, ad hoc vt Domino di-
recto inuito alteri introducatur, sed ad effectum
duntaxat percipiendi commoditates, ex quarum
16 perceptione nullum Domino directo præiudicium
infertur Coler. *vbi sup. cap.*3. *num.*297. Kopper. *d.*
*dec.*39. *num.*11.

Minùs obstat quod huiusmodi facultas perci-
17 piendi fructus non sit perpetua, † nec ad extra-
neos transitoria, sed restringatur ad vitam obli-
18 gantis: obiectum enim † procedit in emphiteusi
ex pacto, & prouidentia, secus in mere hære-
ditaria, prout hæc acquisita à Laicis pro se, &
hæredibus, in hac enim primus acquirens potest
illius fructus non dum eius vita durante, sed perpe-
tuò obligare, & hypothecare in præiudicium em-
19 phyteutæ, & quarumcumque hæredum, & suc-
cessorum, & ab eis causam habentium, vt distin-
guendo tradunt Ruin. *cons.* 176. *num.* 13. *&* 14.
*lib.*1. Alexand. *cons.* 173. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Ro-
land. *cons.*55. *num.*39. *cum seqq. lib.* 3. Caldas. *de*
*emphyt. extinct. lib.*4. *cap.*5. *num.*75. Scapocc. de
Saluian. *lib.*2. *quæst.*10. *num.*3. Gratian. *disceptat.*
forens. cap. 43. *num.* 15. Rota in Casanaten. *em-*
phyteusis 14. *Decembris* 1635. *coram bon. mem.*
Merlino. Præsertim quia acquisitio fuit facta titu-
lo oneroso, dum Vincentius non solùm promisit
20 pro situ fructifero annuum canonem soluere, sed
domum suo proprio ære fabricare; quo casu re-
putatur, sicut reliquum patrimonium, & primus
21 † acquirens potest absque difficultate hæredibus
successoribus, & ab eis causam habentibus præ-
iudicare, Maresc. *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 74.
*num.*3. *&* 4. Rota in Perusina de Alphanis 4. *De-*
cembris 1624. *&* 2. *Maij* 1615. *coram bon. mem.*
Coccino.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Ciuitatis vetulæ dotis.

Mercurij 29. Aprilis 1643.

ARGVMENTVM.

Dos constituta primo viro, licet etiam censeatur constituta quoque secundo viro, ita vt si vir secundus administrauerit bona extradotalia præsumatur de sua dote sibi satisfecisse, tamen id non procedit, quando dictus secundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præsumitur, in viro sagaci, & industrioso, & præsertim cum in hoc soleant esse soliti mariti ad sciendam quantitatem dotis.. Hæres, quando dicatur particularis.

SVMMARIVM.

1 *Dos constituta primo viro, censetur data quoque secundo. limita,* num.3.

2 *Maritus si administrauerit bona extradotalia vxoris, præsumitur sibi satisfecisse de sua dote.*

4 *Maritus quando est sagax, & industriosus, non est verisimile, quod per longum tempus non inuestigauerit quantitatem dotis sibi promissæ.*

5 *Maritus quilibet solet esse valdè sollicitus inuestiganda quantitate dotis, eóque magis dum administrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullum habet interesse.*

6 *Maritus dum est informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis censetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eum spectant.*

7 *Ignorantia dum est iusta, & probabilis excusat, secus verò si sit crassa, & supina.*

8 *Fructus bonorum extradotalium, quando spectant ad maritum, tunc cessat præsumptio, quod maritus sibi satisfecerit de sua dote.*

9 *Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fuerunt consumpti in eius vtilitatem, vel communem vsum, & tunc cessat præsumptio satisfactionis dotis.*

10 *Secus verò si ad huc extent, & maritus factus fuit locupletior.*

11 *Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, sed omninò restituendi sunt vxori, vel eius hæredibus.*

12 *Debitor si sit institutus hæres vniuersalis à creditore, tunc actiones remanent confusæ, & extinctæ.*

13 *Hæres vniuersalis, quando quis non posset dici, sed potius particularis, & legatarius.*

14 *Institutio generalis in hæredem, quando restringitur ad certa bona particularia, non ideò dicitur hæres generalis, sed particularis.*

15 *Institu*

15 *Institutio semper reputabitur particularis, si non sit de integra hæreditate, vel quota.*

16 *Institutus in re certa bene colligitur, quod sit hæres particularis, si postea alius hæres vniuersaliter fuerit nominatus.*

17 *Hæres vniuersalis, quando est institutus, proculdubio institutus in re certa remanet particularis, & legatarius.*

18 *Institutus in re certa particulari, tunc habetur pro hærede vniuersali, quando alius hæres vniuersalis non fuit datus.*

19 *Institutus in re certa particulari non dato alio hærede vniuersali, tunc per ius accrescendi tota hæreditas defertur instituto in re certa.*

20 *Defunctus quando non possit dici, quòd decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus.*

21 *Institutus in re certa particulari semper remanet hæres particularis dato vniuersali hærede.*

DECISIO CXLVII.

ITerum placuit DD. respondere pro confirma-
tione sententiæ Rotalis ex eisdem fundamen-
tis, cum enim negari non possit Io. Pilippo pri-
mo viro, dotis nomine vltra scuta 900. in mo-
bilibus, stabilibus, & lapidibus pretiosis soluta
fuisse per Veronicam scuta 300. constituentia in
totum scuta 1200. eademque ex præsumptione *l.*
dotem 31. & l. Diuus 41. ff. de iur. dot. Fuisse tra-
1 dita Marino secundo viro, vtrique hæredes illius
tenentur ad restitutionem, cum ex administratione
bonorum extradotalium, ipse præsumatur sibi de
2 sua dote satisfecisse, vt latissimè firmatum fuit in
decisione huius causæ emanata ☞ 17. *Martij*
1642. coram Reuerendissimo D. meo Dunezetto De-
cano vers. quod autem, & in alia 27. Februarij præ-
teriti coram me vers. solutio verò.

Et licet hæc conclusio limitetur, quando se-
cundus vir ignorat quantitatem dotis primo viro
traditam iuxta distinctionem Rufini communiter
receptam, *rubr. ff. sol. matrim. num. 207. quem re-*
fert, & sequitur, Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præ-*
sumpt. 6. num. 43. Huiusmodi tamen ignorantia
non potest allegari à Marino, cùm matrimonium
inter ipsum, & Veronicam durauerit per 15. annos,
& vltra; ipséque esset Physicus, vir sagax, & indu-
striosus, vt deponunt testes, verisimile enim non
est, eum fuisse adeò supinum, & negligentem, vt
4 tanto tempore quo habuit vxorem, & sustinuit
onera matrimonij, nunquam inuestigauerit do-
tem primo viro traditam, sibique debitam, de quo
quilibet solet esse valdè sollicitus, eóque magis
5 dum administrauit † bona extradotalia Veronicæ;
vnde licet ex eorum administratione notas ha-
buit facultates extradotales mulieris, in quibus
nullum habebat interesse Honded. *cons. 66. nu-*
mero 88. *lib. 1.* Rota, *in Bononien. denegationis au-*
dientiæ 24. Nouemb. 1636. coram Reuerendissimo
D. meo Decano. Multò magis præsumi debet in-
6 formatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad
ipsum spectabant, *l. dotis fructuum ff. de iur. dot.*
l. pro oneribus Cod. eodem, & in quibus agebá-
tur de proprio interesse, ad trad. *in l. quamque*
ff. ad Velleian. Limitatio autem superius ad-
ducta recipitur solùm, quando ignorantia est
7 probabilis, † ac iusta, secùs vbi crassa est, &
supina, tunc enim non excusat, Rom. *cons. 340.*
in fin. Aret. *cons. 15. pariter in fin.* Roland. *cons. 59.*
num. 21. lib. 4. Rot. *cor. bon. mem. Buratto decis.*
134. num. 7.

Non obstat fructus bonorum extradotalium
spectare ad maritum, ideóque non cessisse in do-
tis satisfactionem, hoc enim procedit vbi fructus 8
de voluntate vxoris à marito percepti, fuerunt
consumpti in eius vtilitatem, vel in communes
vsus ad honorem † matrimonij, & communium 9
liberorum, secus quando prout hic adhuc ex-
tant, ex eisque maritus fuit effectus locupletior
emendo 17. loca montium, † aliáque ad sui fa- 10
uorem, vt apparet ex datis in Summario Veroni-
cæ *num. 7.* Hos enim maritus non lucratur sed
omnino restituendi † sunt vxori, vel eius hære- 11
dibus, vt distinguendo tradunt Bart. *in leg. pe-*
nult. in princ. ff. ad l. falcid. Bald. *cons. 276. in fin.*
lib. 3. Soccin. sen. *cons. 83. sub num. 8. post med.*
vers. circa primum casum lib. 4. Menoch. *de præ-*
sumpt. lib. 3. præsumpt. 9. lib. 6. Latè Fontanell. *de*
pact. nupt. claus. 6. gloss. 2. part. 7. num. 18. The-
saur. *dec. 187. num. 3.* Vrsill. *ad Afflict. decis. 44.*
num. 7.

Minúsque iustificatur alterum suppositum in-
quo valde hodie insistebant informantes pro al-
tera parte, Veronicam scilicet fuisse institutam
hæredem vniuersalem, indeque † actiones fuisse 12
confusas, & extinctas per *text. in l. debitori C. de*
pact. quia vt aduertebatur in alia decisione coram
me *vers. quatenus verò.* Veronica fuit solum insti-
tuta hæres in certis bonis sitis in ciuitate Vetula,
vnde dici non potest hæres vniuersalis, sed particu-
laris, seu legataria ex adductis per *DD. in l. quoties*
C. de hered. instit. Cuius actiones non confun-
duntur, nec extinguuntur vt probat Fontanell.
de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 7. n. 53. cum seqq.
cum aliis in dicta decisione adductis d. vers. quate-
nus verò.

Nec contrarium suadent verba vniuersalia,
quibus institutio non concipitur, ibi, *& in his om-*
nibus, & aliis bonis in ciuitate Vetula ad ipsum spect.
hæredem instituit vniuersalem, cùm enim hæc
vniuersalis institutio fuerit restricta ad bona certi
loci nempe † Ciuitatis Vetulæ, non ideo desiit 13
esse particularis, vt probat. *text. in l. vbi autem*
§. illud ibi sed qui vinum, aut oleum, vel tri-
ticum, quod in Horreo est stipulatur certum stipu-
lari intelligitur, ff. de verb. oblig. Sufficit enim
constitutionem non esse de integra, † aut de 15
quota hæreditatis, vt semper reputetur parti-
cularis, & de certa. *DD. omnes in d. l. quo-*
ties C. de hered. inst. Bald. *in l. cum à Matre nu-*
mero 3. vers. aduerte C. de rei vindic. Alex. *cons.*
175. in princ. & num. 1. lib. 6. Molin. *de primo-*
gen. Hisp. lib. 2. cap. 8. num. 13. vers. vt autem
cum seqq.

Idque sine difficultate cum subsecuta fuerit 16
hæredis vniuersalis institutio ad fauorem alte-
rius, ibi, *in omnibus autem suis bonis mobilibus sta-*
bilibus, semouentibus, iuribus, actionibus vbi-
cumque vndecumque, & qualitercumque ad ipsum
testatorem spect. exceptis bonis Ciuitatis Vitulæ re-
bictis suprad. Veronica hæredes suos vniuersa-
les, instituit, & ore proprio nominauit Domini-
cum Stephani, & Catherinum Augustini, quando
enim alter est institutus vniuersalis hæres pro- 17
cul dubio institutus in re certa remanet parti-
cularis, & legatarius, vt distinguendo tradunt,

Alex. *in d.l. quoties sub n. 5. vers. quod videtur intelligendum, ibiq.* Albetic. *num. 3. vers. si verò instiat.* Molin. *de primog. Hispan. d. lib. 1. c. 14. n. 8. vers. aut institutus fuit* Couarr. *var. resol. lib. 2. cap. 18. sub num. 5. §. 11. in vers. modo alius*, Menoch. *de adepisc. rem. 4. q. 19. & 20.* Grassus *in § hæreditas quæst. 7. num. 7.* Franc. *decis. 285. n. 3.* Gregor. *decis. 495. num. 3. & 4.* Reuerendissim. Vrgellen. *decis. 224. num. 18.*

18 Et proinde non aduersantur † Bertraod. *cons. 808. lib. 8* nec Bellon. *de iur. accresc. c. 7. quæst. 10. n. 1. cum seqq.* Probantes institutum in re certa reputari hæredem vniuersalem, loquuntur enim, quando nullus alius datus est hæres vniuersalis, vel datus deficit, quo casu ne hæreditas remaneat in suspenso, vel defunctus partim
19 remaneat testatus, partim intestatus, tota hæreditas per ius accrescendi defertur ad institutum in re certa, vt claris verbis docet Bellon. *vbi supra in princ.* Secus verò alio dato vniuersali hærede,
20 tunc enim hæreditas non est in suspenso, nec defunctus † remanet pro parte intestatus, cum integra hæreditas deueniat ad hæredem vniuersalem, ideóque non recedend. à communi conclusione supra firmata, sed sic institutus † semper remanet hæres particularis, vt probant omnes suprà adducti, & optime explicat Surd. *cons. 439. num. 18. cum seqq.*

Quæ repetebantur ad inducendam compensationem cum legato DD. non habuerunt in consideratione, cum abundè fuerint sublata in aliis decisionibus huius causæ, adeo vt superuacaneum sit illis denuo respondere.

Et ideo vtraque, &c.

R.P.D. CORNELIO.

Postea Episcopo Patauino.

Romana reintegrationis.

Lunæ 27. Iuny 1642.

ARGVMENTVM.

In Saluiano tunc datur retentio, quando sumus in claris, quod procedit quamuis immissus ex aliâ causa fuerit ingressus possessionem, intellige tamen, nisi ab initio prohibetur, quòd ingressus fuerit vitiosus. Locator præsumitur exegisse pensiones. Locationes tacitè renouantur. Mandatum habens ad creandum censum, an possit illum accollare.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in iudicatum si appellatio infra biennium non fuerit prosecuta absque prorogatione fatalium.*

2 *Rota non exequitur sententias aliorum tribunalium, nisi gustata earum iustitia, & validitate.*

3 *In Saluiano retentionis exceptio admittitur, quando res est clara.*

4 *Quod procedit, quamuis ex alia causa quis fuerit possessionem ingressus.*

5 *Quidquid veniat dicendum, si ab initio fuerit vitiosus ingressus.*

6 *Possessio alicuius benè probatur, ex quo contra ipsum fuit obtenta associatio.*

7 *Possessione bonorum locatorum data, pensiones præsumuntur à locatore exactæ.*

8 *Ita vt sufficiat semel locata fuisse domus, nisi ex aduerso probetur, deinde domum remansisse vacuam.*

Locationes tacitè renouantur, quando prima locatio euanuit, num. 8.

9 *Locationes quando sunt finitæ tacitè renouantur, pro eadem tamen pensione.*

10 *Ex Locationum fructibus demendum venit id quod probatur impensum, in reparatione, & restauratione rerum locatarum.*

11 *Accollatio nihil aliud est quam obligationis alienæ in se susceptio.*

12 *Mandatum habens ad imponendum censum, an possit illum, sibi accollari.*

13 *Mandatum habens ad accollandum censum super bonis principalis, multò magis illud habebit impenendi super bonis alienis.*

14 *Procurator potest melius, & pinguiùs meliorem faciendo conditionem principalis; adimplere mandatum.*

15 *Procurator habens mandatum imponendi censum super bonis ipsius principalis, multò magis potest agnoscere bonam fidem census iam impositi super rebus alienis.*

16 *Censum sibi obuentum in diuisione, ex quibus dicatur in totum illum agnouisse*, & n. 17.

18 *Ex fructuum solutione benè arguitur ratificatio contractus.*

19 *Census non potest dici extinctus, quando verba sunt præcisa translatiuè, & non extensiuè, & sub promissione euictionis.*

DECISIO CXLVIII.

CVm q. Antonius Burius de anno 1601. annuum perpetuum censum scutorum 12. cum dimidio super quâdam domo, & apothecis existentibus in foro Piscium imposuerit, illudque Barbaræ Rectaræ pretio scutor. 300. vendiderit cum fideiussione q. Cæsaris Sanctorij, quarum apothecarum, & domus q. Anna Proijdia Mater Michaëlis, & Ioannis de Buriis pro restitutione suæ dotis assecura fuit possessionem, & Ioannes Tardirus filius, & hæres supradictæ Barbaræ creditor fructuum dicti census de anno 1625. vigore clausulæ Constituti associationem obtinuit ad possessionem dictarum domus, & apothecarum, donec. & quo vsque, &c. Et de eodem anno D. Maria Cherubina Sanctoria Monialis in Monasterio Sancti Ambrosij filia, & hæres d.q. Cæsaris Sanctorij fideiussoris in dicto censu, ne Tardirus contra bona hæreditaria sui patris ageret, soluit fructus decursos, & expensas vsque ad mensem Iulij prædicti anni, pro quibus reportauit iurium cessionem tam mandatorum, quam possessionis, vt in *Summ. de Buriis num. 1.* Cuius cessionis vigore d. Monialis Sanctoria, dum vixit, & post eius obitum Monasterium possederunt, domum, & apothecas, illarumque pensiones exegerunt, & prætendentes dicti de Buriis de anno 1638. Moniales esse de eorum credito integrè satisfactas, nec non maiorem quantitatem, & summam recepisse, Idcircò Iudicium Reintegrationis intentarunt ad possessionem domus, & apothecarum coram A. C. & sub die 1. Decembris 1639. Sententiam Reintegratoriam obtinuerunt vt *in Summ. num. 2.*

Causaque

Causáque appellationis commissa bon. mem. Coc-
cino, in cuius locum cum fuerim subrogatus, &
dicti de Buriis asserentes sententiam supradictam
1 fecisse transitum in iudicatum, † ob non prosecu-
tam appellationem infra biennium absque proro-
gatione fatalium, iuxta *c. cum sit*, Rim. *de appell.*
l. fin. cap de temp. appel. Clem. *sicut eod. tit.* Rota
coram Mantic. *decis. 176. n. 2. & in rec. decis. 233.*
num. 3 part. 7.

2 Sed quia Rota sententias aliorum † Tribuna-
lium non exequitur, nisi cognita earum iustitia, &
3 validitate † *ut ex decis. 69. num. 4. & decis. 159.*
num. vltimo part 6. rec. Bur. *decis. 31 num. 1.* Idem
decis. 650. n. 3 & decis. 746. num. 20. etiamsi fuis-
sent in iudicatum transactæ Durand. *in dec. 71. n 2.*
cum aliis per adden. *ad San. mem. Gregor. decis.*
208. num. 5. Ideóque dato dubio an constet de
re iudicata, quæ veniat exequenda in casu, &c.
Illóque bis proposito, quia iustitia sententiæ visa
fuit pendere à calculo faciendo DD. in resolutio-
nem sub hac die iusserunt vt fieret calculus ad ra-
tionem infra exprimendam, cum in Saluiano ex-
3 ceptio † retentionis admittatur, quando est clara
Neguf. *de pign. membr 2. part. 3. quest. 10. n. 20.*
Rota *in recent. decis. 743 num. 11. part. 3. decis.*
411. num. 24. part. 5. Quamuis ex alia causa quis
4 fuerit possessionem ingressus † ex allegat. per Gra-
tian. *in discept. 16 num 46. & 356. num. 27.* Surd.
decis. 46. num. 7. & 14. Canaler. *decis. 539 num. 8.*
Gregor. XV. *decis. 254. num. 2.* & ibi *adden. n 7.*
Quidquid dicendum esset; si ab initio fuisset
5 † vitiosus ingressus, in quibus terminis loquuntur
allegata pro parte DD. de Buriis.

Nec intrat defectus probationis primi extremi,
6 quia possessio Annæ, perinde probatur † ex quo
contra ipsam fuit ex aduerso obtenta associatio
Rota *in recens. decis. 130. n. 1. part. 7.* Gregor. *decis.*
458. num. 1. cum seq. Buratt. *decisione 160. num. 4.*
cum similibus.

Idcircò in debitum Monasterij Rota compu-
tandas esse voluit omnes pensiones decursas vsque
ad præsentem diem, licet non probentur exactæ,
7 quia data possessione bonorum † locatione, &
habitatione præsumuntur exactæ, vt fuit dictum
in Romanâ restitutionis in integrum 7. Maij 1633.
coram bon. mem. Buccabella, & in Romanâ, seu
Cesenaten. hæreditatis 1. Febr. 1638. coram bon.
mem. Pirouano. Seraphin. *decis. 1143. num 1.* Ita
8 vt sufficiat semel fuisse † locatam, nisi ex aduerso
probetur deinde remansisse vacuam, quia locatio-
nes præsumuntur tacitè renouatæ, iuxta *text. in*
l. cum quæritur §. qui impleto, & l. qui ad certum
ff. locati, & l. legem C. eod. Menoch. *præsumpt. 85.*
num. 1. & seq. lib. 3. Mant. *de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 1.*
Ioann. Andr. *in addit. ad specul. in titul. de præ-*
sumpt. §. species, num. 5. in verb. prædictis, iuxta ta-
9 men † quantitatem in instrumentis locationis con-
tentam, *ad text. l. si defectus C. arbitr. tut. & l. cum*
de indebito ff de probat. Egid. *decis. 703. n. 1.* Achill.
decis. 22. de restit. spol. n. 2. Seraph. *decis. 1397. n. 4.*
& 1245. n. 6. Buratt. *decis. 173. n. 6.* & post Galian. *ad*
Stat. Perus. decis 85. n. 4.

Ex quibus pensionibus excomputandæ, ac de-
10 mendæ sunt illæ, quæ probantur † erogatæ in
reaptionem, & restaurationem domorum, nec non
quæ probantur ab aliis perceptæ.

Ad creditum verò Monialium ponendum est
creditum illis cessum à Ioanne Tardito, cuius vigo-
re idem Tarditus fuerat immissus in possessionem
domûs, & Apothecarum, & successiuæ Moniales
tanquam cessionariæ dicti Tarditi, etiam respectu
possessionis fuerint consequutæ fructus hucvsque
decursos census cessio; de quo credito certum est
Moniales esse satisfactas.

Sed vltra id voluerunt Doctores ad creditum
Monialium calculari annuum censum scut. 24. in
sorte vero scutorum 300. accollatum à Fabritio
Burio proprio nomine Antonij fratris, vt publi-
ca documenta testantur; de quibus in Summar.
Monialium, *num. 3. 4.* & 5. quia per accollationem
Antonius fuit subrogatus in locum principalis de-
bitoris, & impositoris † cum accollatio nihil aliud 11
sit quàm obligationis alienæ in seipsum susceptios
Costa *de rem subsid. rem 54 n 2* Greg. *dec. 386. n. 1.*
cum aliis in Auximana Alimentorum 6. Febr 1640.
coram Reuerendissimo D. Dunozetto Decano.

Neque obstat, quòd Fabritius † non haberet 12
mandatum ad accollandum, sed tantùm ad im-
ponendum.

Tum quia datur potestas Procuratori imponen-
di census super bonis Antonij, ergo multò ma-
gis accollandi † census in bonis alienis impositos, 13
adeò vt Procurator accollando mandatum pin-
guius, & vtilius impleuit, & meliorem fecit man-
dantis conditionem, vt facere potuit, *l. diligenter* 14
§. fin. & ibi Bart. *ff. mandati §. si qui exequatur in*
fin. instit. eod. tit. Iason. *in l. qui quantam § primo*
ff. de leg. 1. & in l. 1. §. si stipulanti col. 2. vers. sed
istum ff de verb. oblig. Tiraquell. *de retract. lignag.*
§. 36. gloss. 2. n. 59. Rota *dec. 32. part. 2. diuers.* Bur.
decis 561. num. 1. & decis. 287 num. 12 & 13. part.
7. recent & in puncto, quod Procurator habens
facultatem † imponendi census super bonis man- 15
dantis multò magis agnoscere possit bonam fidem
census impositi super bonis alienis Rota *in decis.*
194. n. 3. part. 6. rec.

In calculum deducendus est etiam annuus cen-
sus scutorum 37½. in sorte 500. venditus à San-
ctoris Iacobo Piccardo, cuius solutio spectat ad
Antonium Burium vigore diuisionis inter ipsos,
& Sanctorios factæ ab eodem Fabritio proprio no-
mine Antonij, qui soluendo deinde fructus cen-
suum ibi ad eius debitum descriptorum † sub 16
expressâ mentione diuisionis dicitur totum de-
bitum census in diuisione sibi obuentum agno-
uisse ex *text. in l. si cui*, vbi Bart. *ff. de legat. 2.*
l. siquidem 24. vers si vero certam, C. de transact.
Dec. *cons. 61. num. 2.* Rota, coram R. Vrgellen. *de-*
cis. 324. num. 5.

Quæ verò ad annuum censum scut. 16. vendi-
tum quibusdam de Tassis, cùm tantùm Moniales
ratificationem desumant ex dictâ præcedenti so-
lutione fructuum dicti primi census venditi Piccar-
do, cum diuisio ratificata, quoad d. debitum cum
Piccardo censeatur † etiam ratificata, quoad alte- 17
rum, eo quia dicti Burij dant de inobseruantia d.
decisionis respectu eiusdem solutionis, vt in Summ.
Burij, *num 21.* visum fuit non esse inductam rati-
ficationem, nisi quoad expressa, & sic quoad
censum tantum venditum † Piccardo, de cuius ra- 18
tificatione expressè apparet ex solutione fructuum,
Soccin. sen. *cons. 159. n. 50. lib. 1.* Crauett. *cons. 737.*
n. 16. Rimin. iun. *consil. 662. num. 45.* Ciriac *con-*
trou. 204. num. 21.

Medietas etiam alterius annui census sc. 28. ven-
diti pro pretio scut. 400. Hieronymo Ciliæ calcu-
landa est, cum creditum videatur liquidum, vt *in*
Summ. n. 16. nec dici potest extinctum, quia verba

ſunt præciſa tranſlatiuè , non extenſiuè , & ſub promiſſione euictionis Gratian *diſcept.*885. *n.*25. Rota *deciſ.* 278. *n.*19. *part.*5. *recent.* & per adden. ad Buratt. *deciſ.*645.*n.*16.

Et ita fuit reſolutum vtrâque, &c.

R.P.D. Verospio.

Romana Pecuniaria.

Luna 11. *Maij* 1643.

ARGVMENTVM.

Controuerſa licet valdè ſit in iure quæſtio , an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure admittatur abſque alia oppoſitione , vel potiùs admittatur ex partis exceptione , attamen prima opinio palmam reportat , eámque amplectitur Rota , & maximè quando ſumus in cauſis Mercatorum , cum & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem. Aliqua etiam habes iura literas cambij.

SVMMARIVM.

1 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem , an ipſo iure inducatur, vel potius ex partis oppoſitione in iure controuerſam eſt.*

2 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem quòd ex iuris miniſterio admittatur , multi DD. id tenent.*

3 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur , niſi à parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD.*

4 *Compenſatio ſecundum ſtilum Mercatorum, & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo iure, licet creditum , & debitum procedat ex cauſa diuerſa.*

5 *Compenſatio admittitur ipſo iure inter Mercatores, licet credita, & debita ſint diuerſa, & in diuerſis libris deſcripta.*

6 *Mercatorum teſtimonio plena fides eſt habenda circa materiam probationis ſtyli.*

7 *In Mercatorum cauſis ſemper eorum ſtylus eſt ſeruandus.*

8 *Compenſatio inter credita , & debita , ſi inter mercatores non admitteretur, ſequerentur multa incommoda.*

9 *Compenſatio , quando ipſo iure admittatur, licet alias admitteretur partis oppoſitio,* & numero 10.

11 *Litera cambij , licet ſint acceptata à Mercatoribus, quibus directè fuerunt , non liberant tamen ſcribentem à debito , niſi, donec eum effectu ſoluta erunt,* & n. 12.

13 *De Mercatorum ſtylo eſt, quòd per ſolam acceptationem literarum cambij non liberatur ſcribens literas cambij , niſi eum effectu illa ſoluta fuerint.*

14 *Literarum cambij acceptatio fit ſub ſpe numerationis futura , nec fit contractus nouus , ſed pars contractûs literarum cambij.*

15 *Per Literarum cambij acceptationem videtur facta nouatio, cum contractu depoſiti.*

16 *Contractus cambiorum, & depoſiti ſunt inter ſe diuerſi.*

17 *Depoſitarius præſumitur ſoluiſſe penes ſe depoſitatis.*

18 *Contractus literarum cambij dicitur nominatus , cùm reputetur emptionis , & venditionis.*

19 *Pœnitentiæ non eſt locus , quando ſumus in contractu nominato , etiam ſi res ſit integra.*

20 *In contractu literarum cambij acceptatio literarum fit pro pecuniâ ſoluendâ , non autem ſoluta.*

21 *Nouatio non poteſt dici facta , niſi contractûs effectum fuerit ſortitum.*

22 *Nouatio requirit implementum contractûs, in eo qui illius exceptionem opponit.*

23 *Donatio donec effectuetur remanent iura primæ obligationis.*

24 *Cambij contractus non poteſt dici impletus , ob non ſolutionem pecuniarum.*

25 *A contractu, quamuis nominato, quis poteſt recedere , dum adimplementum ab alterâ parte faciendum eſt impoſſibile.*

DECISIO CXLIX.

OB defectionem rationis Bancariæ Roberti
primi mercatoris in Vrbe illius creditores,
in quos tranſiuerant omnia eiuſdem rationis iura,
iudicium intentarunt contra Philippum Coſtam
vti ſucceſſorem alterius Rationis Bancariæ DD.
de Herrera , & Coſta pro duabus partitis , al-
tera ſcilicet ſcutorum 3307. auri , cuius illa fue-
rat deſcripta debitrix in libro Roberti vulgò liſtæ
nuncupato , altera verò ſcutorum 3879. mone-
tæ , cuius etiam conſtituta fuerat debitrix ipſa ra-
tio in libro vulgò quaderno capſæ appellato. Cum
verò idem Philippus Rationem oſtenderet deſcri-
ptam creditricem ipſius Roberti in eodem libro
liſtæ ex cauſa depoſiti pro ſummâ longè maiori,
quam eſſet debitum , quòd cum ipſo Roberto
contraxerat , cuius cauſa ipſo iure fuiſſe indu-
ctam compenſationem inter vtraſque partitas aſ-
ſereret ad petitionem Eminentiſſimi Cardinalis
Pamphilij , qui Iudex in hac cauſa deputatus vo-
luit Rotam conſulere , propoſui dubium , an vtra-
que partita ſolui debeat à Philippo creditoribus
Roberti ; an potiùs illæ fuerint compenſatæ cum
credito , quod rationi competebat ex cauſâ de-
poſiti , & DD. non eſſe ſoluendas reſponderunt,
licet enim controuerſa ſit in iure opinio, an com- 1
penſatio de quantitate ad quantitatem ipſo iure
inducatur , an potiùs ex partis oppoſitione ad-
mittatur , & opinionem affirmatiuam † quòd 2
ſcilicet ex iuris miniſterio procedat tueatur Mar-
tinus antiquus Gloſſator relatus à *gloſſ. in l. ſi
conſtat , & in l. vltim. C. de compenſat.* quem
ſequitur Tindar. *de compenſ. art. 6. num. 47. &
51.* Trentacinq. *var. lib. 3. tit. de compenſ. reſo-
lut. 1. num. 24.* Molin. *de contract. diſput.* 560.
num. 3. Scaccia *de cambiis* §. 2. *gloſſ. 5. nume-
ro* 244. Afflict. *deciſ.* 121. *numero* 1. Rota la-
nuen. *deciſ. 4. num.*22. Negatiuam vero ſenten-
tiam , quòd compenſatio † ſcilicet tunc ſolùm ad- 3
mittatur , cum à parte opponitur illius exceptio,
tenet Bart. *in l. verum ff. de compenſ. num.* 1. Vbi
etiam Bald. *n.* 1. *poſt gl. in verb. male peto gl. in l.
ſi quid in verb. eligere ff. de compenſ. & in* §. *in bonæ
fidei, in verb. compenſatio inſt. de act.* Vbi etiam
Aret. *n.* 8. & 9. & notant DD. *in l ſi conſtat. C. de
compenſ.* vbi Cyn. Bart. & Bald. *n.* 1. Salicet. *num* 2.
poſt

post gloss. in verb. ipso iure. & de communi testatur Viu. *opin.* 114. *num.* 1. Trentacinq. *var. lib.* 3. *&* *n.* 24. Surd. *conf.* 246. *num.* 27. *& in decis.* 17. *num.* 4. eâ potissimùm ratione, quia antequam compensatio
4 † fuerit opposita ius compensandi solùm in potentia existit, non autem in actu. Primam tamen opinionem affirmatiuam amplexi fuerunt Domini hoc casu, quia est conformis consuetudini, & sty-
5 lo mercatorum, ex cuius dispositione admittitur ipso iure inter eius compensatio, licet debitum, & creditum procedat ex causa diuersis, & in diuersis libris fuerit descriptum, qui stylus, cum iustificetur ex plurium Mercatorum attestatione pro
6 parte Philippi exhibita, quorum testimonio plena fides in hac materia styli adhiberi solet, vt pluries censuit Rota *vt in decis.* 368. *num.* 12. *& decis.* 416. *num.* 8 coram Reuer. Vrgellen. & coram Burart. *decis.* 298. *num.* 14 & coram Gregor. *dec.* 126. *n.* 2. *&* 3. & aliàs fuerit à Rota approbatus, *vt in decis.* 131. *num.* 4. *part.* 3 *& decis.* 237. *num.* 15. *part.* 5. *recent. & in Romana pecuniaria* 13. *Ianuary* 1642. coram
7 bon. mem. Pirouano, in † illorum casus semper debet admitti, vt tradit Soccin. iun. *conf.* 27. *num.* 22. Corn. *conf.* 319. *num.* 12. *lib* 3. Bald. *in leg.* 1. *in fin. Cod qua sit leng. consuet.* Rot. coram Gregor. *d. decis.* 116. *num* 3. *& in Romana liberationis, seu pecuniaria* 6. *Februarij* 1643. coram Rener. P. D. meo Ghisilerio.

In eandem etiam sententiam affirmatiuam inclinarunt Domini propter detrimentum, quod
8 Philippo contingeret, si ex iuris ministerio † secuta non fuisset compensatio inter credita, & debita ipsius Roberti, cum idem Philippus tenetur soluere creditoribus Roberti debitum Rationis Herreræ, & Costæ, & tamen propter eiusdem Roberti decoctionem consequi non posset creditum, quod dictæ Rationi competebat ex causa de-
9 positi, & debitum excedebat, quo casu admitti compensationem ipso iure, licet aliàs requireretur partis exceptio probat text. *in d leg. si constat, C. de*
10 *compens.* & notant ibi communiter Doctores *& in l. eum cum alteri, ff. eod. tit. gloss. in l. si quid in verb. eligere ff. eod.* Soccin. iun. *in l. Iulianus, num.* 9. *ff de condit. & demonstr. & in conf.* 130. *n.* 20. *lib.* 4. Ioann. Faber. *in §. in bonæ fidei num.* 1. 2. *vers. vnde credo instit. de action.* vbi etiam Ater. *num.* 9. Alex. *conf.* 74. *num.* 4. *lib.* 5. Sebast. Medic. *in tractat. de compens. part.* 1. *q.* 22. *num.* 3. Tiraquell. *de retract. lignag §.* 3. *gloss.* 3. *n.* 8. *&* 9.

Quod verum creditum Philippi ex causa depositi superet illius debitum ex causa cambij visum fuit iustificari ex calculo ab eodem exhibito, ex quo si detrahatur partita scut. 15000. anti descripta ad debitum Herreræ, & Costæ, & prouenientis ex litteris cambij, quæ non fuerunt solutæ, sed redierunt protestatæ, apparet illius creditum excedere in summa scut. 1000. quam partitam detrahendam esse ex eodē calculo Domini censuerunt. Quia
11 dictæ † litteræ cambij, licèt fuissent acceptatæ ab iis mercatoribus, quibus directæ fuerant, non potestant nihilominùs liberant Robertum scriben-
12 tem à debito, quod † cum Ratione Herreræ, & Costæ habebat, donec cum effectu solutæ fuissent, vt probat text. *in l. si litterarum, C. de solut. vbi post. gloss. in verb. non impleto tradit.* Bald. & Salic. *num.* 1. Cagnol. *in l. singularia num.* 161. *vers. sed contraria, ff. de reb. credit.* & ibi etiam Soccin. Sen. *n.* 18. Bologn. *num.* 89. *vers. sed in contrarium*, vbi testatur de communi, & pluries formauit Rot. in vnâ Romana litterarum cambij 12. Maij 1595 coram S. . . . Cerato, & in Venetiarum litterarum cambij 18. Maij 1583. coram Gypsio, & coram Buratto *decis.* 486. *num* 4 & coram Greg. *decis.* 217. *num.* 1. & de consuetudine mercatorum, quod scilicet per solam † 13
acceptationem non liberetur scribens litteras cambij, nisi cum effectu illæ solutæ fuerint testatur Rota Ianuen. *decis.* 1. *num.* 2. *&* 21. *& decis.* 8. *num.* 17. *&* 18. cum talis acceptio fiat sub spe futuræ numerationis, † nec sit contractus no- 14
uus, sed pars contractûs litterarum cambij, vt consuluit Bald. *in conf.* 348. *num.* 1. *volum.* 1. Rota Ianuen. *decis* 2. *num.* 10. Scacc. *de camb.* §. 2. *gloss* 5. *num* 321.

Non obstat quòd per eam acceptationem litterarum videatur facta nouatio † cum contractu de- 15
positi, quod habebat Ratio Herreræ, & Costæ cum Roberto, dum † vtrique contractus erant inter se in- 16
compatibiles, vt considerauit Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 184. *n.* 19. Card. Mant. *de tacitis, & ambiguis lib.* 17. *tit.* 3. *n.* 13. *&* 14. cuius vigore nouationis cum præsumatur facta solutio à Roberto pecu-
niarum † penès se depositarum, vt probat text. *in l. rem. §. si duo ff. de nouat. & in l. quamuis, §. interdum, ff. ad Velleian.* Card. Mant. *eod. lib.* 17. *lib.* 7. *n.* 5 non 17
videtur in cōtractu nominato, qualis reputatur contractus † litterarum cambij, qui dicitur emptionis, 18
& venditionis, vt testatur Bald. *in adducto conf.* 348. *n.* 5. *&* 6. Beto. *conf.* 193. *n.* 17. *lib.* 1. Rota Ianuen. *decis.* 1. *n.* 41, potuisse locus esse pœnitentiæ post sequutum adimplementum ex parte vnius ex contrahentibus, sed solùm Philippo competere potuisse † 19
viam exequutiuam contra Robertum pro adimplemento contractûs nominati, vt probat text. *in l. ciuili, C. de rei vindicat. & l. non idcirco, C. de contrah. empt.* & firmanit Rota *decis.* 517. *n.* 5. *part.* 1. *diuers.* & coram Seraph. *dec.* 1275. *n.* 1. *&* 2.

Ad hoc enim obiectum responsum fuit, quod in contractu cambij acceptio † litterarum fit pro pe- 20
cunia soluenda, non autem pro soluta, vt tradit Salicet. *in l. si litter. n.* 1. *&* 2. *ff. de solut. & in l. filius n.* 2. *ff. ad Maced.* Rota Ianuen. *dec.* 2. *num.* 11. Scacc. *de camb* §. 1. *gloss.* 5. *n.* 323 & ita donec cum effectu dictæ pecuniæ solutæ † non fuerint, dici non potest 21
facta nouatio, vt plenè tradit Mastrill. *dec.* 221. *n.* 17. Rota *decis.* 619. *n.* 2 *part.* 1. *rec.* dum illa requirit implementum contractus in eo, qui illius exceptionem 22
opponit, vt tradit Gozz. *conf.* 39. *n.* 9. Socc. Sen. *consil.* 21. *n.* 11. *lib.* 1. Surd. *conf.* 385. *n* 21. sed remanent iura † primæ obligationis, vt notat Bald. *in l si litterarum n.* 1. *C. de solut.* vbi etiam Salic. *n.* 2. *& in l. si pro debito num.* 4 *circa fin. C. de bon. auth. iud possid.* Marc. Anton. de Amat. *dec. Ferrar.* 2. *n.* 12. Rota cor. 23
Greg. *d. dec.* 217. *n.* 2. Et ita cum ob non solutionem pecuniarum dici non possit † adimpletus contra- 24
ctus cambij ex parte Roberti, poterit Philippus ab eo contractu quamuis nominato recedere, dum præsertim tale adimplementum † per decoctionem 25
Roberti redditur impossibile, vt notat Castr. *in l. bonæ fides n.* 2. *ff. de act empt.* Soc. Sen. *conf.* 26. *n. li.* 3. Surd. *conf.* 381. *n.* 6. Rota coram Burart. *dec.* 106. *n.* 7. & in Senogallien. prædij 3. Iunij 1617. coram Andrea, & in his terminis consuluit Bald. *consil.* 348. quem sequitur Matant. *in spec. part.* 6. *tituli de testam. product. n.* 52.

Et ita vtràque, &c.

R. P. D. Meltio.

Postea Episcopo Papinien.

Romana locorum Montium.

Veneris 18. Maij 1643.

ARGVMENTVM.

Euictio quando generaliter, & verbis amplis fuit promissa, tunc quamuis, quando promissio euictionis fuit facta non veniat, quando ea secuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum est, amplè fuit promissa euictio. Ecclesia an teneatur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inuentarium fiat.

SVMMARIVM.

1 *Loca Montium dicuntur bona stabilia*, & numero 15.

Loca Montium si pertineant ad aliquam Ecclesiam, non possunt alienari sine beneplacito Apostolico, n. 1. & n. 16.

2 *Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo potest grauari.*

3 *Mandatum relaxatum pro maiori summa, non tenet.*

4 *Possessor auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis priuari potest sua possessione.*

5 *Iudex valet priuare possessorem sua possessione, illámque in alium transferre.*

6 *Remedium possessorium non datur contra factum Iudicis, nisi iniustitia, & nullitas sit ita patens, vt nulla ratione possit velari.*

7 *Venditor non tenetur de euictione, si ea proueniat ex naturâ rei.*

8 *Euictio, quando debeatur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*

9 *Promissio de euictione, quando fuit amplissima, tunc qualibet euictio promissa censetur.*

10 *Euictio dicitur promissio, quando quis se obligauit in se suscipere omnem litem.*

11 *Emptor quando nullo modo sciuit rem emptam esse subiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis proueniat ex naturâ rei.*

Stante generali promissione de euictione, numero 11.

12 *Venditor tenetur certiorare emptorem de naturâ rei venditæ*, & n. 13.

14 *In officio manuali non censetur quis voluisse erogare magnam summam pecuniarum, cùm alterâ die possit ab illo amoueri.*

17 *Alienatio, quando est necessaria, non requiritur aliqua solemnitas.*

20 *Inuentarium bonorum hæreditariorum fuit inuentum ad euitandas fraudes.*

Fraus non præsumitur in Ecclesiâ, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum hæreditariorum & n. 20. & 21.

21 *Hæres dum est citatus ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, dum id non adimplenit, præsumendum est, ipsum in propriam vtilitatem bona consumpsisse, vndè tenetur de suo.*

22 *Ecclesia præsumitur facta locupletior, ex hæreditate sibi relictâ, dum bona hæreditaria, & non sua pro seruitio Ecclesiæ impendit.*

23 *Mandatum ratione excessus, vt sit nullum sufficit excessus etiam in minimo.*

24 *Actione exempto, quando agitur attenditur tempus euictionis, seuè res sit melior, siue deterior facta.*

25 *Venditio de diuersis rebus, quando est facta simul, & vnicum pretium fuit constitutum videtur vnicus contractus, & indiuiduus.*

26 *Euictione secuta in parte, quoque illa debetur nisi constet, quòd emptor, nisi totum fuisset empturus.*

DECISIO CL.

Loca Montium, de quibos agitur erant pro-
pria Monialium S. Iosephi ad Capita domo-
rum hæredum Francisci Sorij, quæ fuerunt iudi-
cialiter deliberata, & pretium Iacobo Cesio ex-
bursatum pro emptione officij Bancheriorum He-
bræorum, emptum à dicto Francisco per Michaë-
lem Angelum Scarpellium cum pecuniis eiusdem
Cesij vna cum pulpitis, libris protocollis, rastellis,
& aliis ad dictum officium spectantibus, & cum co-
taminibus in apothecâ, in quâ exercetur existenti-
bus pretio scut. 3250. asserés idem venditor dictum
officium esse liberum, & ad ipsum pleno iure spe-
ctare, & pertinere, nulli fideicommisso esse obno-
xium, nec aliquod factum in præiudium præsentis
venditionis, eámque sibi facere licuisse, & omnem
litem in se suscipere promisit, & quamcumque per-
sonam prætendentem interesse desuper facere con-
sentire, ac in possessione dicti officij manutenere,
ac generaliter de omni, & quacumque euictione
generali, & particulari in formâ iuris validâ, & in
Vrbe consuetâ teneri voluit, & ad prædicta se in
formâ Cam. obligauit, prout latiùs in instrumento
dictæ venditionis Summario Iacobi *num.* 1. Hodie
dd. Moniales prætendunt manutentionem super dd.
locis Montium, sub prætextu, quòd tale officium
sit manuale, quod dicta loca Montium, cum dican-
tur bona stabilia, non potuerint alienari absque be- 1
neplacito Apostolico, quod exequutio fieri non
potuerit in bonis propriis Monialium, cum istæ
acceperint hæreditatem cum beneficio legis, & 2
tandem quòd mandatum per Iacobum successorem
in dicto officio mediante venditione sibi factâ à
Scarpellio, & possessorem tempore euictionis ex
eâdem causâ obtentum fuit excessiuum, eo † quia 3
obtentum fuerat pro scutis 4500. Hic tamen non
obstantibus, fuit per Dominos responsum nega-
tiuè.

Potuerunt enim dd. Moniales sua possessione
dictorum locorum Montium priuari † auctoritate 4
Iudicis ritè, & rectè procedentis, *l. iustè possidet ff.
de acquir. poss.* Angel. *in leg. clam possidere, §. qui ad
nundinas num 2. in fin. eod. tit.* Rota *decis.* 802. *n.* 7.
part. 1. *diuers. &* 341. *n.* 2. *part.* 3. *recent. &* 582. *n.* 4.
& 5 coram Papâ Greg. XV. *& in recent. decis.* 173.
num. 2. *p.* 1. illámque in deliberatarium † transferre, 5
vt in *decis.* 78. *num.* 4. *eâdem part.* 1. *recent.* aduersùs
quam sententiam Iudicis adiudicantis talem sub-
hastationem scr. non † datur remedium possesso- 6
rium, nisi iniustitia, & nullitas sit ita patens, & no-
toria, vt nulla ratione possit velari Abb. in *cap. cum*
causa

cauſa num.4.verſ.ſecus de off.de legat. Contard. de
moment. poſſ.limit.7. num.25. & ſeqq. Rota poſt 1.
volum. conſil. Farinac. deciſ.106. num.1. Poſth. de
manut. obſeru.12. num.8. & 9. Gratian. diſcept. fo-
renſ.cap.912.num.53.& dec.646.num.1.& 2.part.2.
recent.

Et primò non obſtat quòd tale officium ſit ma-
nuale, vt firmatur in deciſ. 15.poſt Fenſonium ad
ſtatutum Vrbis, & ſic Sotius non teneatur de
7 euictione, † quæ prouenit ex natura rei iuxta text.
in l ſi ſeruus venditus in princip.ff.de emct. gl Bart.
& Bald. in l.ſi filiæ,Cod. fam.erciſc.Rom.conſ.503.
num.14. Crauet.conſ.2011.n.6.& Mangil.q.21.n.1.
& ſeqq.

Quia cùm venditio eius officij fuerit facta eiſ-
dem verbis, & modo quo venditum fuerat aliud
officium Capitolinum pro eodem pretio, cum ex-
preſsâ declaratione, quòd ambo erant libera, & ad
8 venditorem pleno iure ſpectant, iunctâ promiſſio-
ne de faciendo conſentire omnem perſonam, vt
ſuperiùs fuit narratum, quam venditionem Cardi-
nalis Camerarius admiſit ad vitam emptoris, vti-
que ſub hâc ampliſſima euictionis promiſſione
9 comprehenditur etiam euictio, quæ prouenit ex
naturâ rei Tiraq. de retr. lign. §.1.gloſſ.9. num.55.
iunctis, quæ ſcribit ad fin.titul.98. Decian. conſ.55.
num.94. lib.3. Honded. conſ.3. num.75. lib.1. Ma-
reſcot.var.reſol.lib.2.cap.19.num.32. & ſeq. Ciriac.
controu.283.num.54. Rota diuerſ. deciſ.152.num.5.
10 part.2.& in ſpecie dicitur promiſſa euictio, † quan-
do quis ſe obligauit in ſe ſuſcipere omnem litem,
vt inquit idem Hond. eod. conſ. verſic. ac etiam,
ex hâc enim amplâ promiſſione Sotij clarè patet
Iacobum nullam habuiſſe ſcientiam, officium ſu-
pradictum eſſe talis quantitatis, vt per Moniales
11 prætenditur, & ceſſante tali ſcientiâ, † debetur
etiam euictio, quæ prouenit ex naturâ rei, per illam
generalem promiſſionem euictionis, Surd. con-
12 ſil.311. num.27. cum tali caſu teneatur † venditor
certiorare emptorem de naturâ rei, Bald. in l.ſi fi-
liæ num.1.C. famil.erciſc.& conſ.443. volum.5. Al-
uarot.conſ.95. vol.4. Corn. conſ.190.vol.2. Crauet.
conſ.83.num.3. Surd. conſ.145.num.8. & deciſ.265.
num. pariter 8. & licet in deciſ. 15. apud Fenſon.
ad ſtatut. Vrb. firmatur hoc officium eſſe venale,
13 ſeu vacabile, tamen non inde ſequitur Solium †
noluiſſe teneri de euictione proueniente ex naturâ
rei ſtantibus clauſulis pregnantibus in inſtrumen-
to venditionis appoſitis, vt in ſimilibus terminis
firmat Seraphin. deciſ. 468. numer. 7. & quatenus
etiam tale officium eſſet vacabile, tamen ex dd.
14 clauſulis contrahentes videntur magis † reſpexiſſe
ad illorum contractum, quàm ad naturam officij,
vt firmat idem Seraph. in deciſ.468. in fin. cum ſit
inuериſimile, quod quis erogare vellet ſcuta 3250.
pro emendo officio manuali, à quo die ſequenti
amoueri poſſet.

15 Secundò non obſtat quòd loca † Montium in-
ter ſtabilia connumerentur, vt firmauit Rota in
Nornien. ſucceſſionis 22. Maij 1628, coram bon.
mem.Merlino, & in deciſ.177.num.38.part.5. di-
uerſ. & ſic non potuerint alienari abſque benepla-
16 cito † Apoſtolico c.1.de reb.Eccleſ. non alien. in 6.
Clem.I. eodem titul. Rota in Papien. bonorum 17.
Maij 1622. cor. bon. mem. Coccino.

17 Quia cum talis alienatio fuerit † neceſſaria ex
cauſa obligationis contradictæ propter aditionem
hæreditatis nulla ſolemnitas erat neceſſaria Auth.
hoc ius. Cod.de ſacroſanct.Eccl. & ibi Bart. & DD.
communiter Rodoan. de reb. Eccleſ. non alien.
rubr.de caſibus in quibus ſit alienatio verſ.eſt etiam
alienatio num.1.ſequent.ſol. 260. Fenſon. ad ſta-
tut. Vrb. in annot. cap.113. num.20. lib.1. Rota de-
ciſ. 31. per tot. coram Papâ Gregor. XV. Verall.
dec.199.n.2. part.3. Buratt.deciſ.49.n.17. & ſeqq.&
408.n.5.

Tertiò nec etiam releuat, † quòd talis execu- 18
tio fieri non potuerit in bonis propriis dd. Mona-
lium, quæ cum acceperint hæreditatem cum bene-
ficio legis, † non tenebantur vltra vires hæredita- 19
rias, nec in obolo poterant grauari, etiamſi non
confecerint inuentarium iuxta claram dipoſitio-
nem leg. fin. §. etſi præfatam, Codic. de iure de-
lib. Rota deciſ. 181. num.1. part.6. recentior. cum
inuentarium fuerit inuentum ad obuiandas frau- 20
des, quæ videntur ceſſare in Eccleſiâ, & ſic non
tenentur illud conficere, vt inquit Monicul. de
inuent. tractat. tom.8. part. 2. fol.270. part. 2. nu-
mero 1.

Quia ſi bona omnia extarent hæreditatis, non te-
neretur Eccleſia aliquid exponere † de ſuco, ſed dum 21
dd. Moniales citatæ ad exhibendum inuentarium,
ac bona inuentariata, non adimpleuerunt, præſu-
mendum eſt, easdem ipſarum vtilitatem res hære-
ditatis conſumpſiſſe, & ideò tenetur de ſuo, † cùm 22
dicantur factæ locupletiores, dum bona hæreditatis,
& propria pro ſeruitio Monaſterij impenderunt, vt
in l.pupillo, ff de ſolut. Rota dec.72.n.40 p.2.diuerſ.
Grat.diſcept.forenſ.c.720.n.12.& ſeqq. Abb.conſ.33.
n.4.verſ.venio nunc ad tertium dubium, Rota in Sa-
binen. Cenſûs 21. Iunij 1641. coram bon. mem.
Pirouano.

Quartò tandem non obſtat, quòd executio fuerit
exceſſiua, cum fuerit conſumata pro ſcutis 4500.
& pretio eſſet ſcut. 3250. & vti talis non poſſit ſu- 23
ſtineri, cùm ad hunc effectum ſufficiat exceſſus
etiam in obolo, vt firmauit Rota in deciſ.198. n.1.
coram Papâ Greg.XV.

Quia licet à Principio tale officium fuerit em-
ptum pretio ſcut. 3250. tamen probatur, quòd de
tempore euictionis idem officium locabatur ad ra-
tionem ſc. 540. correſpondentem pretio ſc.4500.
quo fuit emptum ab ipſo Iacobo, qui propterea in
tantâ ſummâ dicitur damnificatus, pro quibus fuit 24
relaxatum mandatum pro euictione, & dum agi-
tur actione ex empto, attenditur tempus euictionis,
ſiue res ſit melior, vel deterior facta text.in l.re eui-
cta la 2 ff de euict. Vincent.de Franch. dec.297.n.2.
& ſeq.Steph.dec.1114.n 2.Magon.dec.Florent.1 0.
n.2.& ſeq. Mangil. de euict q.20.n.28. & ſeq Nec
dictus exceſſus poteſt conſiderari in ſupradictis mo-
bilibus, pro quibus non fuit promiſſa euictio. Quia
cum vnica fuerit venditio, & de iſtis in hac fuerit
† facta mentio, & vnicum pretium fuerit conſtitu- 25
tum, ita videtur vnicus contractus, & indiuiduus, &
per conſequens dicitur etiam promiſſa euictio pro
iſtis mobilibus, cum non ſit veriſimile † emptorem 26
voluiſſe emere officium ſine dd. mobilibus, pro qui-
bus dicitur promiſſa euictio, dum eſt ſecuta pro ne-
gotio principali, l.quod autem, in fine, & leg.quod ſi
vno ff.de in diem adiect. Tiraq.de retract.lignag.§.23.
gloſſ.1.n.5. Mangil. de euict.q.133.n.4. Soccin.iun.
conſ.26.n.10.n.20 vol.1. Becc.conſ.106.n.40.Surd.
conſ.359. n.30. & dec.296. num.17.

Et ita vtrâque, &c.

R.P.D.

R. P. D. CARRILLO.

Postea Præside Vallisoletano.

Rheginen. seu Salernitana bonorum.

Veneris 19. Iunij 1643.

ARGVMENTVM.

Obligatio carcerati ad fauorem sui creditoris facta, si pro illo carceratus detinebatur, nullius est roboris, vel momenti, quod procedit vbi carceratio detegitur iniusta, vel inualida, secùs si valida, & iusta. Sententia quando possit ferri extra diem cadentis citationis. Absolutio à iuramento, an sit necessaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur absolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori possessione constat.*

2 *Clausula constituti transfert possessionem in constitutarium etiam ad effectum manutentionis.*

3 *Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius instantiam debitor detinebatur carceratus nullius est roboris, vel momenti. Intellige conclusionem procedere, vbi debitor iniustè carceratus detinebatur, secùs si iuridicè, & validè,* n. 4. & 5.

5 *Carceratio iniusta dicitur, vbi iuris ordo seruatus non fuit.*

6 *Sententia lata sub die, in qua non cadebat citatio, perinde est, ac si sine citatione lata fuisset.*

7 *Sententia potest ferri etiam post aliquot dies cadentis citationis, absque eo quòd illa reiteretur, vbi in die, quâ cadit citatio accusator Rei contumacia.*

Et in hoc attendatur stylus loci circa tempus, quo illa promulgari potest, num. 8, *sed vide* num. 11.

9 *Consanguineus, aliáque persona coniuncta admittitur in iudicio ciuili, etiam sine mandato.*

10 *Reus attenta comparitione persona comiuncta non dicitur comtumax, vbi agitur in iudicia ciuili.*

11 *Sententia licèt ferri possit etiam post diem, in quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè sequenti illa promulgetur.*

12 *Stylus tantùm attenditur, quantùm secundum consuetum ille seruetur, ita quod nihil vltra solitam obseruantiam suppleri possit, &* numer. 3.

14 *Ritus magna curia Vicaria Regni Neapolis non habet locum contra clericos, &* num. sequent.

16 *Stylus, seu consuetudo repugnans immunitati Ecclesiastica, nullo vnquam tempore prascribitur.*

17 *Corruptela dicitur consuetudo, qua est contra immunitatem Ecclesiasticam.*

Constitutio Synodalis non sufficit aduersus Ecclesiasticam immunitatem, n. 17.

18 *Absolutio a iuramento non est necessaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta.*

19 *Absolutiones à iuramento tot esse debent, quot sunt iuramenta.*

20 *Absolutio à iuramento, vbi plura sunt iurámenta, sufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta.*

21 *Absolutio à iuramento obtenta post sententiam suffragatur, vbi antea de eâ non fuit oppositum.*

22 *Creditori cui fuerunt per debitorem data bona in solutum, licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis in solutum, competit tamen retentio.*

Intellige conclusionem procedere, vbi creditum est omnino liquidum, alias secus n. 23.

DECISIO CLI.

CONcessa coram R.P. Dom. meo Peutingerio manutentione in bonis, de quibus agitur, ad fauorem Ioannis Thomæ contra D.Principem Satriani, iste adiuit Signaturam, & causam mihi committi obtinuit cum facultate manutenendi, quem de iure, quamobrem dubitaui, cuinam sit danda manutentio, & eam esse dandam Ioanni Thomæ fuit responsum, quia tam ex instrumento dationis in solutum horum bonorum factæ per ipsum ad fauorem Principis, quam ex depositionibus duorum testium nouiter examinatorum constat de eius anteriori possessione, ob quam conceditur manutentio, *cap. licet causam. de probat.* Bart. 1
in leg. si duo in princ. n. 4. ff. vti possid. Couarr. *pract. q. 16 vers. 2. in hac controu.* latè Menoch. *retinend. remed 3. n 723.*

Non obstat quòd à dictâ possessione Ioannes Thomas ceciderit facto proprio, dum bona huiusmodi dederit in solutum D. Principi suo creditori cum clausula constituti, quæ transfert possessionem in constitutarium etiam ad effectum manutentionis, *l. quod me, l. interdum. ff. de acq. poss.* Rota 2
dec. 551. n. 4 part. 2. recent. & fuit dictum in Romana Palatij 16. Nouembris 1639. coram me, quia cùm instrumentum dictæ dationis in solutum fuerit factum tempore quo prædictus Io. Thomas prætensus debitor detinebatur in carceribus ad instantiam eiusdem Principis † nullius est momenti, vt expressè 5
decidit text. *in l. qui carcerem. ff. quod met. caus. l. si quis Sempronium, ff. de hac. inst.* Gutt. *de iuram. confirm part. 1. c. 57. & seqq. part. 6. recent.* & in terminis fuit dictum in Neapolitanâ domorum 13. Maij 1641. coram Eminentiss. D. meo Cardinali Hieronymo Verospio.

Et quamuis hoc non procedat, quando is qui obligationem fecit in carceribus erat validè, & iu- 4
stè carceratus, vt aduertunt Bart. *in d. l. qui in carcerem num. 1. ff quod met. caus. & ibid.* Bald. *prima lectura vers. item,* Albert. *num 2.* Less. *de inst & iur. lib. 2 cap. 17. dub. 6. n. 36. in fin. & num 41.* Rot *decis. 121. num. 7. par 6. recent* in præsenti tamen clarè constat de inualiditate carcerationis † ob non 5
seruatum iuris ordinem, Cuman. *cons. 157. per tot.* Guttier. *de iuram confirmat. d. cap. 57. num 7 vers. dicere.* Farinac. *tit. de carceribus tom. 2. part. 1 q. 33. num 28.* Afflict. *decis. 149. num. 1.* Rota *decis. 26. n. 7. part. 6. recent.* Actum enim fuit vigore litterarum execu

executorialium relaxatarum in vim sententiæ latæ
6 sub die, quâ non cadebat citatio, † & sic perinde
est, ac si sententia prolata fuisset sine citatione Bar-
tol. *in leg. aut qui aliter, in princ. & in leg vlt. §. fin.*
ff. quod vi aut cap. Vant. *in titul. de nullit ex defect.*
citat. num. 73. Rota *decis.* 152. *num.* 2. *& decis* 340.
num. 1. *part.* 1. *recentior. & decis.* 546. *num.* 6. coram
Greg. XV.

Quæ quidem nullitas non tollitur ex eo, quòd
accusata Rei conuenti contumacia in ipsa die,
7 quâ cadebat citatio, † possit sententia ferri post
aliquot dies absque aliâ citatione Bald. *in leg. cum*
in eo die num. 1. *versicul. ego contrariam consului*
quando pronoc. non est necess. Doctor. *in cap. con-*
sului & præcipuè Felin. *num.* 4. *vers. & vota de offic.*
de legat. Decian. *consil.* 18. *num.* 212. *lib.* 1. atten-
to maximè stylo Curiæ illarum partium de pro-
8 nuntiando per triduum, post † accusatam Rei con-
uenti contumaciam, Rota *decis.* 141. *num.* 3. coram
Durano.

Quia hoc non procedit quando tempore caden-
tis citationis nomine Rei conuenti legitimè com-
paritum fuit, prout in casu nostro factum fuit per
9 coniunctam personam, † sicuti fieri potuit in iu-
dicio profano ad defensionem etiam sine manda-
to *ad text. in leg. sed & ha persona. ff. de procurat.*
Rota *decis.* 6. *num.* 1. *vers. in profana tamen de pro-*
curat. in nouis ibid. Add. & decis. 34. *num.* 1. *eod.*
10 *tit. in antiq.* quâ comparitione attentâ reus con-
uentus non potest dici contumax, *cap.* 2. *vbi gloss.*
vers. contumaciter de dol. & contum. leg. contuma-
cia in princip. & §. 1. *vbi etiam gloss. ff. de re iud.*
& in terminis dixit Rota *in decis.* 409. *num.* 2. *in*
fin. part. 1. *recent.* Imo hunc modum proferendi
sententias in contumaciam post lapsum diei, qua
11 cadebat citatio Rota alia reprobauit † nisi quando
probata fuisset sententia die immediatè sequenti,
vt de magis communi testatur *in decis.* 263. *num.* 4.
part. 1. *recent.* sententia verò in præsenti fuit lata
post 10. dies, adeò quòd quatenus etiam adesset
contumacia, & stylus ex aduersò allegatus pro-
ferendi sententiam per triduum post accusatam
contumaciam esset legitimè probatus, adhuc non
posset suffragari vltra triduum, tantùm enim sty-
12 lus habet de potentia, † quantum de vsu, sicut
dicimus de consuetudine Bald. *in l. final. vers. vnum*
aliud scias C. communis vtriusque iudic. Cephal.
cons. 16. *n.* 17. Roland. *cons* 94. *num.* 17. *vol.* 2. Surd.
consil. 424. *num.* 43. Ruta *decis.* 288 *in fin part.* 1. *re-*
13 *cent.* nihilque debet in eo suppleri † vltra solitam
obseruantiam, vt inquit Bald. *in cons.* 175. *in fin.*
volum. 1. Surd. *consil.* 371. *num.* 3. Osasch. *decis.* 19.
num. 16.

Præterea executoriales prædictæ quidquid ex ad-
uerso dicitur relaxatæ fuerunt vigore ritûs magnæ
Curiæ, vt patet ex lecturâ sententiæ, & tamen ri-
14 tus magnæ Curiæ † non poterat habere locum
contra dictum Ioann. Thomam Clericum, articu-
lo maturè discussô firmatum fuit in Baren. seu Nea-
politanâ pecunia 24. Maij 1641. coram R. P. D. meo
Royas, & in Hidruntina pecuniaria 26. eiusdem
mensis, & anni coram bon. mem. Merlino allegatis
in decisione huius causæ emissæ sub die 13. Iunij
superioris anni coram Reuerend. P. Domino meo
15 Peutingerio, & in hac sententiâ residet † Rota,
vt bene examinatâ materiâ deducitur in præci-
tatis Baren. & Hidruntina, quidquid ex abundan-
ti fuit dictum in Neapolitanâ pecuniaria 5. Iulij
1632. coram Eminentissimo Domino meo Car-
dinal. Hieronymo Verospio, ibi, & dabat præ-
terea &c.

Nec releuat assertus stylus illarum partium dan-
di viam executiuam ritu magnæ Curiæ etiam Cle-
ricis, quia quatenus esset legitimè probatus non
esset attendendus tanquam repugnans immunitati
Ecclesiasticæ contra quam penitus exemptam à po- 16
testate laicali nullo tempore poterit aliquis stylus
induci, seu præscribi, *cap. ad audientiam de consuet.*
cap. inter cap. causam quæ de elect. Carol. de Grassis
effect. 1. *n.* 377. *& seqq.* vbi quod est corruptela, † 17
imò nec sufficere constitutionem Synodalem fuit
declaratum in d. Boren. seu Neapolitana coram R.
P. D. meo Royas.

Prout non officit exceptio periurij, quia vltra
quod in hoc casu vbi agitur de iuramento apposi-
to † in obligatione facta in carceribus non vide- 18
tur esse necessaria absolutio per ea, quæ tradunt
Roland. à Valle *cons.* 2. *num.* 76. *& seqq.* & præci-
puè *n.* 81 *lib.* 1. Guttier *de iuram. confirmat. part.* 1.
cap. 57. *num.* 19. *vers. sed pro contraria*, & sentit
Rota *in decis.* 26. *num.* 49 *part.* 6. *recentior* cessat
penitus difficultas ex absolutione obtentâ, de qua
in hodierno Summario *num.* 5. & quidem omnium
iuramentum ibi *petiit*, *& obtinuit à iuramento*,
seu iuramentis in dd instrumentis præstito, seu præ-
stitis, tot quot cuiusuis generis, & species ad effe-
ctum agendi tantùm absolui, *&c.* adeò quòd dubi-
tari non possit quin adsint tot absolutiones, † quot 19
iuramenta, prout requiritur ex Felin. *in cap. con-*
stitutus num. 14. *de rescript.* Paris. *consil.* 99. *num.* 8.
lib. 1. Roland. *cons.* 140. *num.* 5. *lib.* 1. Rot. penes
Zacchum post tractat. Gallesi. de obligat. Cameral.
decis. 29. *num.* 3. *&* 4 & quod sufficiat absolutio
† verbis generalibus concepta tenet Marescot. *var.* 20
resolut. lib. 2. *cap.* 84. *num.* 6. *& seqq.* & licet ab-
solutio obtenta fuerit post latam sententiam ab A.
C. super inualiditate carcerationis, & obligationis in
carceribus factæ, adhuc tamen Io. Thomas est au-
diendus, † quia nunquam fuit appositum de periu- 21
rio ante absolutionem obtentam, ex bene pondera-
tis per Surd. *cons.* 199. *n.* 21. *&* 22. Crauet. *cons.* 199.
n. 12. *vers. tertio respondeo*, facit Maresc. *loco suprà ci-*
tato n. 16. & sequitur Fontan. *de pact. nupt. claus.* 7.
gloss. 2. *part.* 7. *n.* 7.

Denique non facit, quod principi nisi compe-
tat manutentio ob inualidam carcerationem, &
obligationem sui debitoris † competat saltem re- 22
tentio pro suo credito ex allegat per Surd. *in de-*
cis. 46. *num.* 11. *&* 13. quia quidquid sit an hæc
exceptio possit admitti in hac disputatione certum
est, quod creditum D. Principis non est omnino
liquidum, imò est impugnatum, ac litigiosum,
cum reus conuentus obtinuerit ab A. C. senten-
tiam reuocatoriam litterarum executorialium, quas
pro credito prædicto Princeps reportauerat, quan-
do creditum non est ita liquidum, vt contrarium 23
non possit probari in petitorio tunc non competit
retentio, & decidit eadem decisio Surdi 46. *in fin.*
& decis. 184. *num* 6. sequitur Gratian. *discept.* 774.
num. 13. *& seq.* Rota *in decis.* 1455. *num.* 1. coram
Card. Seraph. *& in decis.* 539. *n.* 5 *&* 6. coram Card.
Caualerio.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. Ghisilio.
Postea Episcopo Tarracinen.
Romana Palatij.
Veneris 22. Aprilis 1644.

ARGVMENTVM.

In Spolio, vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactissimis, & concludentissimis probationibus venit iustificandum, & quando illius nullatenus dicatur iustificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum. Pro validitate sententiæ stat præsumptio.

SVMMARIVM.

1 *In spolio, vt obtineatur, quid sit necessarium.*
2 *De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur constare.*
3 *In Spolio primum extremum requirit exactissimas probationes.*
4 *Et quidem concludentissimis probationibus iustificari debet.*
5 *Possessio ex actu nullo non potest validè acquiri,* & n. 6.
6 *Possessio legitima in iudicio attendenda venit.*
7 *A terminis, vel confinibus designantur bona stabilia.*
8 *Periti circa solidationem computorum, quid agere debeant.* & n. 9. & 10.
11 *Mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione.*
12 *Possessio capta vigore mandati de adiudicando, non est valida, si non fuerit formatus sernandis obtentum.*
13 *Mandatum de adiudicando, quando agitur de re stabili non debet interponi, nisi infra mensem.*
14 *Possessio quando non dicatur considerabilis, ad effectum obtinendi in spolio.*
15 *Possessio si sit incerta ratione loci, & quota, non potest dici valida.*
16 *Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem.*
17 *Possessor mediantibus sententiis contra eum prolatis, spoliatur omni possessione.*
18 *Possessionem quam quis acquisiuit authore Prætore, non dicitur spoliasse.*
19 *Remedium reintegratorium non competit contra possidentem authore Prætore.*
20 *Sententia nulliter, & iniustè prolata non prosunt.*
21 *Pro sententiæ iustitiâ, & validitate stat præsumptio.*
22 *Sententia ex processu debet iustificari.*
23 *Sententiæ nullitas, & iniustitia, à quo sit iustificanda.*
24 *Pro actus validitate stat præsumptio stante cursu longissimi temporis.*

DECISIO CLII.

ROta coram me sub die 29. Aprilis anni præteriti, * censuit Dominus de Cataneis hæredibus ex testamento Liuiæ, & aliarum hæredum Nicolai Pallauicini creditoris vnà cum Daniele Spinola, Petri Francisci Pallauicini, Episcopi Alerien.
non esse concedendam reintegrationem ad posses-
sionem medietatis Palatij, de quo agitur, eo quia 1
non probarunt possessionem Nicolai Pallauicini,
eorum authoris, prout necessariò requiritur ad ob-
tinendum in spolio iuxta *gloss. in l. 1. in verb. filium
esse circa med. vers. tu dic. C. quorum bonorum, cum
aliis allegatis in decis.*

Reproposita causa super eisdem, Domini steterũt in decisis, quia quidquid sit de sufficientiâ mandati procuræ Thesei de Rubeis Procuratoris constituti à Nicolao Pallauicino, & Danièle Spinola, etiamsi ex deductis ab informantibus pro Cataneis
† posset dici constare saltem de ratificatione pos- 2
sessionis partis Palatij, de quo agitur, per Theseum captæ eodem Nicolao facta. Tum ex partitis eiusdem Nicolai manu descriptis in eius propriis libris, tum ex publicis instrumentis. Altero scilicet 30. Maij 1577. quo eandem partem Palatij assignauit pro fundo dotali Iuliæ de Nigris eius vxoris, eámque se illius nomine possidere constituit cum expressa mentione, & relatione ad instrumentum
possessionis captæ per dictum Theseum. Altero 3
verò 28. Iunij 1578. ex quo constat dictum Nicolaum eiusdem partis Palatij pensione exegisse, nihilominus ex suprà dictis Domini censuerunt non constare sufficienter de primo extremo ad fauorem dicti Nicolai, scilicet de illius possessione de
anno 1590. quo tempore † prætenditur de facto 5
spoliatus à Marchionissâ Montoria, quod quidem extremum præcipuè de stylo Rotæ, quæ in hoc requirit probationes exactissimas, & indubitatas, Rota coram Seraph. *dec. 302. in princ. dec 952. sub n. 1. & 2.* cor. bon. mem. Buratto, & *dec. 768. n. 7 p. 2.
rec.* plenè iustificari debet† clarissimis, & euidentis- 4
simis probationibus iuxta supradictam *gloss in. l. 1. Cod. quor. bon.*

Siquidem considerabant Domini Palatium de quo agitur, sine illius partem non fuisse deliberatam supradictis Nicolao, & Danièli tanquam in licitatione plus offerentibus, sed illis immissionem fuisse decretam ibi in portione, & parte medietatis Palatij in executione captâ, seu partium dicto D. Episcopo, & illius hæreditati competentium pro concurrenti quantitate, crediti infrascriptorum
DD. instantium, & pariter fuisse † executam iuxta 5
eiusdem decreti, & mandati tenorem nullâ præcedente æstimatione, separatione, atque adiudica-
tione, ex tali † autem actu nullo non potuit acqui- 6
ri possessio legitima, quæ in iudicio attendi debeat iuxta text. *in l. 3. §. incertam ff. de acquir. poss. l.* Mænius *§. duobus ff. de legat. 3* Beto *cons. 159. sub n. 19. vers. præmissa etiam lib. 1.* in his terminis probat Surd. *cons. 225 sub num. 12. vers. accedat,* & firmauit Rota coram bon. mem. Buratto *dec. 952. sub n 4. & 5.* vbi aliæ concordantes referuntur. Nam incerta penitus fuisse constat pars dicti Palatij, quæ spectaret ad prædictos Pallauicinum, & Spinolam, Tum ratione quotæ, nam illis non fuit concessa immissio in possessionem medietatis, vel alterius quotæ dicti Palatij, sed tantum in portionem, & partem dictæ medietatis pro concurrenti quantitate illorum crediti. Cum ratione loci, quia stante communione eiusdem Palatij inter Episcopum Alerien. eorum debitorum, ac alios eius fratres, quilibet eorum habebat partem in qualibet parte, ita vt discerni
non posset locus, ac † pars propria singulorum an- 7

te

te factam partium separationem; cùm nec aliquis fuerit expressus terminus, vel confinis, à quo ea portio designari posset,vt latè explicat Rota in Maceraten.hæreditatis 13.Iunij 1588.coram bon.memor.Card.Pamphilio,quæ est *decis.161.part.4.diuers.* stante autem tali incertitudine, necessarium omnino erat, cum non interuenerint oblatores, & ipsi Nicolao asserto creditori facta fuerit talis adiudicatio,tàm ex verbis decreti suprà relatis,quàm ex
8 ipsius rei † qualitate eligere Peritos,qui æstimarent, & separarent partem coæqualem credito Pallauicini, & Spinolæ, eáque subindè illis adiudicaretur,iuxta tradita per Afflict. *decis.358.n.5. & seqq. vers.quarta ratio*, & sequitur Rota coram Seraph. *decis.984.n.2.* vbi firmatur, quòd ea verba in sen-
9 tentiâ, † vel decreto Iudicis apposita pro concurrenti quantitate crediti, *&c.* Importanr,vt res non censeatur tota adiudicata in solutum pro credito,
10 sed tantùm † pro rata iustæ æstimationis, idem firmatur cor.bon.mem.Buratto *dec.514 sub n.6.& 7. dec.725.p.2.rec.* & in Spolitana bonorum 1. Iulij 1615.cor.Remboldo, quæ est *dec.226.post Statil. de Salu.interdict.*

Vlterius considerabant Domini non apparere nisi de solo mandato de adiudicando, quod non sufficit, dum non constat de actuali adiudicatione
11 per cursorem factâ, † vt necessariò requiritur, eo quia mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione,nisi doceatur de effectuatione subsecutâ.Rota in Romana Syluæ 28.Iunij 1628.coram Emin. Card. Verospio, in quâ spoliatiuâ declarata fuit possessio capta vigore mandati de adiudicando
12 expectata adiudicatione,† & non seruatis omnibus, quæ in ipsa erãt necessaria sequendo in istis terminis resolutionem Rotæ cor.Cau.*dec.171.post n.4. vers.similiter non putabant* & cor. Burat.*dec.124.n.11.*Eóque magis, quia fuit deuentum ad decretum supradicti mandati de adiudicando,nisi ad primam
13 diem, & † tamen cùm ageretur de re stabili, debebat fieri, nisi infra mensem de stylo Curiæ, de quo testatur Salustius Tiber. *in praxi R. C. lib.1. c 43. n. 2. & n. 12.* Vnde quamuis ex supradictis inferri posset ad ratificationem possessionis adeptæ per
14 Theseum, attamen † non ex hoc sequitur acquisitam fuisse Nicolao aliquem considerabilem possessionem, pro obtinendâ reintegratione in hoc iudicio spolij. Quoniam sat est, quòd ex mandato de deliberando appareat non fuisse concessam, nisi possessionem pro indiuiso cum aliis tunc possesso-
15 ribus, ac aliis creditoribus, † sícque fuerit incerta ratione loci, & quotæ, vt eâ mediante non fuerit
16 acquisita aliqua considerabilis possessio, quæ † deseruire valeat pro reintegratione assequendâ *l.3 §. incertam vbi gl* Batt.& alij *de acquir.poss.*cum multis adductis per Surd. *cons.168.n.48.cons.125.n.12. lib.2.& cons.423.n.38.lib.3.*Rota *d.dec.151.sub n.2. & seqq part.4.diuers.* & in puncto ad exclusionem spolij Pont.*de spol.lib.2.c.14.n.131.*

His omnibus accedit quod supradicti Pallauicinus, & Spinola, quibus prætenditur adiudicatam fuisse partem Palatij, fuerunt eâ priuati per sententiam Fuscherij, qua eadem medietas Palatij citato, & comparente eodem Theseo fuit adiudicata omnibus creditoribus Episcopi Alerien. in ea descriptis pro concurrenti quantitate eorum crediti,non autem solis Nicolao,& Danieli,quæ sententia fuit executioni demandata, cùm illius vigore fuerint expedita mandata, & facta locatio medietatis dicti Palatij, nec non exactæ pensiones per Augustinum Iustinianum. Post dictam sententiam Fulcherij superuenit sententia Rattæ, qui eandem confirmauit redacta adiudicatione proprietatis eiusdem Palatij ad fructus,ac pensiones illius.Proptereà non est habenda ratio possessionis captæ per dictum procuratorem, stantibus prædictis sententiis successiuè prolatis, quarum vigore prædicti Pallauicinus, & Spinola fuissent eâ priuati, si quam legitimam acquisiuissent. Angel. *in l. clam possidere §. qui ad nundinas, sub num.2. in fin ff.de acq. poss.* quem ibi sequitur Alex.*sub n.2.in fin.vers.dicit tamen.* Imol. Roman. Iason. & alij adducti per Rot. *dec.802.n.7.vers.potest.enim iudex part.1.diuers.* & in Romana Vineæ 7. Februarij 1620. coram bon. mem.Reuerend.Seleucien. 17

Ad exclusionem petitæ reintegrationis facit, quòd vsque de anno 1590. Marchionissa Hieronyma Montoria assecuta fuit possessionem huius Palatij, quam in præsenti retinet auctoritate Iudicis, tam ex persona propriâ, quam Annæ de Flores matris, vt ex † pluribus sententiis & manda- 18
tis etiam Rotalibus ad eorum fauorem emanatis, quæ cum possideat authore Prætore non dicitur supradictos spoliasse,nec aduersùs illam com- 19
petit intentatum remedium reintegrationis, *l. iustè possidet ff. de acq. poss.* Angel. *qui vniuersas §. item cum Prætor ff. eodem.* Bald. *in l. fin. in 1.art. C. vnde vi.* Rota in Romana prætensi spolij 2. Iunij 1634.coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis. 454. ac alibi*, & licèt Gatanei prætendant sententias prædictas tanquam nulliter, ac iniustè prolatas, & † non citatis eorum auctoribus illis non 20
obesse, neque excludere deductam remedium pro eorum parte, hoc tamen vbi agitur, vt in hoc casu de spolio iudiciali, debent plenè, ac concludenter probare, nec sufficiunt duo extrema solita, sed actor testium quoque tenetur concludenter probare, scilicet iudicem nulliter, ac iniustè 21
processisse, nam aliàs præsumitur pro iustitiâ, & validitate sententiæ, atque decreti, vt late probat Rota *dec.7.num.16.& seqq. & dec.454.num.4. & seqq.* coram Reuerendiss. Vrgellen. & coram san. mem. Gregor. XV. *decis 485.n.3.& decis.668.sub num.1.part.3. recent.* Vbi quòd nullitas,vel iniustitia hoc casu debet esse adeò patens, vt nullo pacto colorari possint.

Demùm non obstat quòd pro parte Marchionissæ non fuerint exhibiti processus, ex quibus dictæ 22
sententiæ iustificentur. Quia cùm illa possideat, & conueniatur in hoc iudicio, sententiáque ac decreta prædicta iam à 50. circiter annis emanauerint, & executionis complementum vsque ad tempus huius litis motæ habuerint, inde resultat efficax præsumptio sufficiens ad eius defensionem, † vt propterea ad eam non spectet illas, iustifica- 23
re,sed Cataneis, quorum est onus, nullitatem, atque iniustitiam probare, eosdémque processus tenetur exhibere,vt plenè fuit firmatum coram Reuerendiss.Vrgell.*d.dec.7.n.16.21.& 24.*& comprobatur,*decis.223.n.8.part.7.recent.* vbi † ad præsu- 24
mendum omnia fuisse ritè,ac rectè facta consideratur cursus 40.annorum.

Ex quibus vtráque parte informante iterum fuit deductum non constare de primo extremo, & sic Citaneis non esse dandam reintegrationem, &c.

R. P. D. Corrado.

Postea S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 19. Ianuarij 1646.

ARGVMENTVM.

Creditum quando est plenè, & concludenter probatum, quæritur tunc in casù impediri, seu retardari eius executio propter compensationem crediti illiquidi, & turbidi. Sentencia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla, & quando valida.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas benè colligitur ex reuolutione actorum.*

2 *Crediti probatio facta per confessionem partis aduersâ superat omnem probationem.*

3 *Inter Mercatores, Auditor Cameræ, procedit summariè de plano, ac manu regiâ.*

4 *Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum.*

5 *Creditum quando dicatur illiquidum.*

6 *Creditum liquidum non potest compensari cum illiquido, & turbido.*

7 *Ad creditum liquidandum est assignandum congruum tempus.*

8 *Crediti oppositio quando fuit dilata, postquam sunt lapsi termini substantiales, tunc Iudex longiorem dilationem dicernere non tenetur,* & num.8.

9 *Compensatio vbi fuit opposita ante sententiam, non assignantur nouæ dilationes, sed si quod superfit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes.*

10 *Sententia in causa principali, quando non possit retardari ob nouas oppositiones partis,* & num.11.

12 *Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis.*

13 *Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem.*

14 *Exitus acta probat.*

15 *Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam sententia prolationem super debito liquido, & claro.*

16 *Sententia lata pendente termino concesso ad probandum est nulla.*

17 *Decretum quando est conditionale. si non appareat de non adimplemento conditionis euanescit.*

18 *Decretum, quando remaneat suspensum, & inane.*

19 *Termini substantiales, quando fuerint seruati, & reiterati, censentur reuocata omnes dilationes probatoria antecedentes.*

20 *Iudex parte instante si iam plenè fundauit suam intentionem, potest reuocare dilationes probatorias concessas.*

21 *Sententia quando non possit dici nulla, si fuerit lata pendente termino concesso ad probandum.*

22 *Iudex ex causâ potest tollere dilationes concessas ad probandum, & id facere solent Notarij in Curia etiam absque partis instantia.*

23 *De Sententia Iustitiâ quando constat, ea venit confirmanda, etiam si sit nulla, quod procedit etiamsi pars contradicat.*

24 *Quod tamen procedit si obiecta nullitas non implicet totalem iurisdictionis defectum, vel non subsistent, vel saltem dubio probetur.*

25 *Sententia, quæ iusta dignoscitur, confirmari debet.*

26 Constitut. sanct.mem. Innoc. VIII. 53. in Bull. tom. 1. *quando conueniat.*

27 *Creditum, si dicatur quod non est liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum.*

28 *Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio.*

DECISIO CLIII.

CEnsuerunt Domini fenteotiam A.C. esse con-
firmandam, nam illius validitas probatur ex
inspectione processûs, † ex quo constat illam fuis- 1
se prolatam seruatis seruandis iuxta *dec. Vorall.* 262.
p. 2. & penes sanct.mem. Gregor. *dec.* 228. ac bon.
mem. Buratt. *dec.* 812. *n.* 1. & bon.mem. Coccin. *de-
cis.* 429. Iustitia verò ex partitis librorum DD. de Si-
ris propriâ manu D. Francisci conscriptis, legitimè
extractis, & habitis pro recognitis, quibus apparet
illorum debitor de aureis 8238. 19. 9. stamp. (ad
quorum restitutionem fuit condemnatus) pro re-
siduo maioris summæ. Vnde ipsius resultat † con- 2
fessio, quæ omnes alias probationes præcellit, &
paratam aduersùs illum habet executionem *c. tuas
extr. de prob. l. cum te. la 2. C. de transf.* Rota in Rom.
pecuniaria 9. Decembris 1644. *in* §. *Iustitia* pariter
cor. R.P.D. meo Bichio, & Modern. Rom. *discept.*
183. *à* 10. *& seqq. vers. quibus adde*, &c. præsertim
inter mercatores, inter, & contra quos idem A. C.
procedere † potest summariè, simpliciter, & de pla- 3
no, sine strepitu, & figurâ iodicij, ac manu regiâ,
vt legitur in Bullâ S.M. Greg. XIII. Dat. prid. id. De-
cembr. aoni 1590. *in* §. 10. *eas videlicet, & seqq.* &
fuit ponderatum *in dec.* 446. *sub num.* 1. *vers. nam
inter*, &c. *part.* 2. *rec.* & io d. Romana pecuniar. 13.
Maij 1644. *in* § *post hac*, & 9. Decembr. eiusd. anni
in § *nam validitas* cor. præfato R.P.D. meo Bichio.

Neque redargui potest ob non admissam compensationem Salarij per eundem Franciscum prætensi pro spatio 11. circiter annorum, quibus ministerium, ac operam suam impendit in negotiis dd. de Siris, & participationis lucrorum ex nonnullis cum eo communicatis.

Quia cum illi impugnent prætensum eius credi-
tum, non solùm ratione qualitatis seruitij, ac quanti-
tatis Salarij, quod non fuit inter eos conuentum, 4
verùm etiam in substantiâ prætendentes ipsum su-
scepti muneris partes ex æquo non præstitisse, &
deductam participationem negant, vt apparet ex eo-
rum respõsionibus ad positiones pro parte d. Fran-
cisci productas. Hinc certè dubium redditur, † & il- 5
liquidum eius creditum Rota *dec.* 520. *sub n.* 2. *vers.
nam instrumenta*, &c. *& seqq. p.* 1. *diuers.* atque ideò
noo erat compensandum cum credito actorum
certo, ac indubitato ex dictis partitis probato *l. fin.*
ibiq; gl. & Cyn. *n.* 2. *vers. secundò nota*, &c. Odofr. *in
princ vers. & primus est*, &c. Bart. *n.* 4. *vers. quæro dici-
tur hic*, &c. Bald. *n.* 4. *vers. secundò nota*, &c. Alber. *sub
n.* 1. *vers. & quod de non liquido*, &c. Aog. *sub n.* 1. Sa-
lic. *sub num.* 1. *vers. item nota quòd compensatio*, &c.
& alij DD. C. *de compens.* Rota penès bon.memor.
Card.

Card.Seraph. *dec.1455.n.4,verf.tamen hoc procedit,* &c. & *in recent. dec.194. fub n.3.verf.& per confequens part.1.& dec.380. fub n.3. verf. Quantum ad compenfationem,*&c.*p.3.ac dec.125.n.5.verf.nonobftat,*&c.*part.4.& dec.305.num.4.& feqq. verf.cum itaq.*&c.*part.5.* ac penes Coccin. *dec.326.n.3.verf. nec exceptio,*&c.

6 Nec obftat quòd † ad liquidandum huiufmodi creditum afsignanda eflet congrua dilatio Francifco.

Quia cùm ipfe distulerit illud deducere poftquam lapfi erant termini fubftantiales in caufa prin-
7 cipali feruati, non tenebatur Iudex † longiorem dilationem ftatuere, fed benè potuit (vt fecit) illius iuribus, vti maiorem expofcentibus difcuf-
8 fionem referuatis fuper actoris inftantia † iam plenè probatâ fententiam definitiuam proferre iuxta text. *in d.l.fin.Cod.de compenf.* vbi ita declarat Bart. in lecturâ antiq. *fub num.8. verf. ad hoc refpondeo,* &c. dicens, quòd vbi compenfatio fuerit oppofita
9 ante fententiam, non † afsignantur nouæ dilationes, fed fi quid fuperfit agendum, in causâ principali, admittitur intra eundem terminum eius probatio, fin minùs eft in arbitrio Iudicis illam ad-
10 mittere, vel referuare, ad hoc † vt fententia in ipsâ principali causâ non impediatur & fequitur Caftr. *in l.in ea fub num.2. verf. vel dic melius,* &c.
11 *Cod. eod.* dicens hanc † probationem effe faciendam intra terminum principalis inftantiæ, ita quod ex eâ causâ fufpendi, vel prorogari non fit neceffe poft Azor. *in fumm. eiufd. tit. fub num.12.verf. fi verò maiorem,* &c. id enim eius arbitrio remiffum
12 eft, quando fcilicet huiufmodi exceptio † altiorem, vel breuiorem requirat indaginem, & dilationem, ac proinde admitti, vel referuari debeat, vt probatur ex *d.l.fin.ibique no.gl.in verb.indaginem verf. vel officio Iudicis,* &c. Cyn. *fub n.18 verf. alij dicunt,* &c. Bald. *fub n.9. verf. fecundò oppono,* &c. & alij DD. communiter, & rurfus idem Bald. *in d l. in ea fub n.4. C. de compenf.* & alij relati per Modern. Roman. *decif.129. à num.16.& feqq. verf. præfertim.quando* &c.

Iuftè arbitratus fuit Iudex in propofito cafu deducta pro parte Francifci ampliorem expofcere indaginem, quippe vndique etiam in fubftantiâ (vt dictum eft) controuerfa ad fui perfectam liquida-
13 tionem † exactiores factæ probationes, & iudicialem declarationem requirebant Bald. *in l.item,quia in fecundâ lecturâ fub num.3. verf. nec poteft dici,* &c. *ff. de pact.* & fequitur Rot. penès bon. memor. Card. Mantic. *decif.221. fub.num.8.& 9.* quæ non nifi longo cum temporis interuallo perfici pote-
14 rant, † vt exitus comprobauit, cùm adhuc elapso iam ferè anno poft introductam caufam in Rota minùs completa fuerint, Ideóque meritò ad retar-
15 dandam fententiam fuper credito liquido admittenda non erant, vt benè probat Surd. *conf.246. à n.4.verf & quamuis,*&c.*& feqq* Rota penès Cæfar. de Graff. *dec.2. fub n.2.verf.vnde cùm non appareat,* &c.*ac feq.de folut.*& fanct.mem.Greg. *dec.220.n.5. verf & denique,*&c.*p.1.*

Minùs vifa fuit releuans obiecta nullitas einfdem fententiæ ex defectu iurifdictionis, quia fcilicet poft quam Iudex admiferant articulos pro parte eiufdem Francifci productos, mandaueratque fuper eis
16 † recipi teftes ad primam, & 30. fequentes dies, nihilominus eâ dilatione pendente fententiam protulit contra text. *in l. fine pars, C. de dilat. c. confuluit extr. de off. deleg. cap. Significante de appell.*

. Quia (quidquid fit de effectu illius Decreti) Domini exiftimarunt ceffare difficultatem. Tum quia
† non fuit fimpliciter factum, fed fub conditione, 17
nifi tamen pars aduerfa hinc ad primam &c. aliquid releuans deduxerit cum intimatione prius d. parti aduerfa legitimè facienda, &c. quæ cùm ex procef-
fu non appareat fubfecuta, † ideò decretum ipfum 18
fufpenfiuo, & inane remanfit Grat. *conf.138. fub n.7. verf.quod aperius demonftratur,*&c. *lib.1.* Ofafc. *decif.145. fub.n.5.ad fin.verf.& idem dicendum eft,*&c. Rota *in recent.decif.90.fub n.4.verf.nec tertium Decretum,*&c.*p.3.& prius dec.17.fub n 3 verf non obftat,* &c. *& decif.167.fub num.7 verf.fecundò,* &c. ac *decif.725. num.8.ac feq.verf.fecundò principaliter,* &c.

Tum quia deinde inftantibus prædictis de Siris fuerunt per eundem Iudicem citatâ parte, reiterati termini fubftantiales, & facta conclufio in caufa,
† cuius vigore cenfentur reuocatæ omnes dilatio- 19
nes probatoriæ antecedentes, iuxta text. *in cap. cum dilectus,ibique gloff.in verb.conclufum & DD.extr. de fid.inftr.* Alex. *conf.77.in causâ accufationis n.9. verf. quia refpondetur lib.1.* Cephal. *conf. 51. fub num. 19.* Præterea Gail. *obferu. 108. num. 2. lib.2.* cum aliis adductis per Modern.Rom. *de iudic.lib.2. cap.12, num.16. & feq.* Quod quidem Iudex face-
re potuit, † dum pars inftabat pronunciari fuper 20
eo, quod iam plenè liquebat ad *leg. quod iuffit,* vbi Bald. *fub num.5. verf. veniamus,* &c. & alij DD. *ff. de re indic. gloff pen.in d.leg.fine pars* & ibi Bald. *fub num.1. verfic. nifi Index,* &c. *Cod. de dilat.* & fuc-
ceffiuè fententiam proferre, † quæ ex hoc capite 21
nulla dici non poteft Veftr. *in praxi lib.7. cap.1. à num.15.verf. cæterum & feq.* dicens *fub n. 17. verf. mos iudiciorum inoleuit,* &c. quod in Romana Curiâ huiufmodi ftylus adeò receptus eft, quod fo-
lent † Notarij abfque aliâ partis expresfâ petitio- 22
ne prædictam reuocationem extendere tanquam claufulam folitam Grat. *conf. 77. fub n.16.& feqq. verf.non obftat lib.2.* Gabr. *com.concl. lib.2.tit.de dilat.concl.1.n.9.verf.Tertiò limita,* &c. Lancellot. *de attent.part.2.cap.7.n.10.& 11.v.Primò nifi Iudex,* &c. Myfinger. *obferu.19.lib.1.* & Rot. penès Put. *decif.65.lib.1.in correct* & Card.Seraph. *decif.515* vbi agitur de fententia A.C. *n.4.verf.ftante autem,* &c. *part.2.*

Et in omnem cafum cùm ex deductis coram
Rotâ iam confter de iuftitiâ † prædictæ fententiæ, 23
illa poteft confirmari Bart. *in l. fi expreffim fub numer.14.verf.& dico quòd Index Nullitatis,*&c. *ff. de appellat.* Alex. *conf.121. vifo themate fuprafcripto per tot.lib.5.& conf.73.in cafu appellationis fub n.11. verf. Tertiò refpondeo lib.6.* & adducti per Vant. *de de nullit. lib. fin. à n.129.verf. erit etiam confilium,* &c. *& plur.feqq.* Rimin.iun. *conf.591. à n.16. verf. fed vlterius,* &c.*& feqq.* & alij, etiamfi pars contradicat, quia cùm in propofito cafu eiufmodi ob-
iecta † nullitas non implicet totalem iurifdictionis 24
defectum, vt firmauit Rota penès Puth. *d.dec.65. à num.2. verf. fuit conclufum,* &c. *lib. 1.* nec clara dici poffit, quin imo ex prædictis, vel non fubfiftens, vel faltem dubia probetur, Ideò illius oppofitione non attentâ, confirmari poteft fententia,
† quæ iufta dignofcitur. Rota penès fanct. mem. 25
Gregor. *decif.131. fub num.1.& num.8.verf.præfertim,*&c.*& in recent.decif.474.fub n 11.verf.nifi nullitas cadat in dubium,* &c. *& decif 572. fub num.5. verf.tertia eft,* &c.*part.2.* Gabr. *conf.28.n.2. verfic. fi nullitas non fit clara,* &c. *lib.2.* quod etiam con-

uenit † constitut.sanct.mem.Innoc.VIII. *incip. finem litibus*, §.10.*& si prima, vel secunda sententia. Constit.13. Bullar part.*

Licèt autem Domini ex prædictis non potuerint habere rationem prætensi crediti Francisci tanquam adhuc non liquidi, non tamen intenderunt illud reprobare, sed ipsi salua esse iura, quæ
27 competunt, vt fecit etiam D. Iudex, à quo iuxta text.*in l. si autem § final. de neg gest. & in l. quod in diem, ff. si rationem, ff. de comp.* Ant.Fab. *def.5. de compens* quòd si in vlteriori processu fuerit sufficienter liquidatum † habebitur de eo ratio, prout
28 iuris consonum erit ad *l. si cum militi, §. cum intra diem ff eod.tit.* Bald. *in d l in eâ sub n.4.C. eod.* Modern.Roman. *discept.445. sub num.22. vers.nam si Iudex*, &c.

Et ita fuit conclusum vtrâque parte,&c.

R.P.D. Bichio.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 19. *Ianuarij* 1646.

ARGVMENTVM.

Confessio mariti in publico instrumento emanata circa administrationem bonorum extradotalium cum consensu ipsius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, sane probat contra confitentem, eámque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præsumatur, maritum soluisse debita propria.

SVMMARIVM.

1 *Hæres quatenus suppetant vires hæreditariæ tenetur soluere debita defuncti.*

2 *Notarius successor potest extrahere instrumenta rogata per antecessorem.*

3 *Hæres bonis hæreditariis Vtens censetur adire hæreditatem.*

4 *Notarij successoris assertioni quòd instrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an standum sit, vel facienda sit recognitio.* n 5.

6 *Notarij negligentia non debet præiudicare veritati.*

7 *Verba temporis præsentis functionem temporis præteriti non recipiunt.*

8 *Contrarietas, vt euitetur, facienda est interpretatio.*

9 *Repugnantia, vt euitetur capienda est omnis interpretatio.*

10 *Notarius postquam fidem fecit de instrumento si deinde fuerit deperditus rogitus existens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet.*

11 *Confessionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac necessariæ.*

12 *Confessio, quando est multis adminiculis suffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum eius errorem.*

13 *Bona Extradotalia vxorum, mariti de consuetudine solent administratore, vti procuratores.*

14 *Mandatum maritus non habet à lege pro administratione bonorum extradotalium.*

15 *Testium depositionibus super interrogatoriis potius est standum, quam super articulis.*

16 *Testes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili, si agatur de eadem re, & inter easdem personas.*

17 *Testes examinati in iudicio criminali tunc probat etiam in iudicio ciuili, quando fuerunt examinati parte citata, secùs si pro informatione Curiæ sine citatione.*

18 *Maritus si fassus fuerit conuertisse fructus bonorum extradotalium in proprios vsus modo si testes asserant, quod vxor administrabat d.bona, qualiter id interpretandum veniat.*

19 *Administrare ille dicitur, qui per alium administrat.*

20 *De fructuum perceptione in genere, quando constat, tunc quantitas eorum coniecturis probatur.*

21 *Maritus quando possit deduci quod soluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris.*

22 *Donatio inter maritum, & vxorem est prohibita.*

23 *Insinuatio non requiritur vbi donatio est roborata iuramento.*

24 *Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur.*

25 *Hæres tenetur stare facto defuncti.*

DECISIO CLIV.

INstante Carolo Beccadello fuit hodie reassumpta disputatio super decisis 26. Maij 1645. coram me, * & non obstantibus ab ea longâ serie deductis, Domini steterunt in decisis, respondendo constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum, nam ipsa fuisse tempore ad appellandum non negatur, iustitia verò sententiæ residet in publico instrumento continente confessionem Laurentij Bonsignorij de administratione bonorum extradotalium Gesiæ vxoris ipsâ consentiente, præuio tamen pacto, quod fructuum perceptorum rationem reddere teneretur, ac de quantitate dd. fructuum in summâ librar. 32400. in proprios vsus viri conuersa, quam confessionem instrumento publico probatam,& roboratam iuramento Beccadellus, cùm sit hæres confitentis, te-
netur † approbare, saltem quatenus vires hæredita- 1
riæ ferunt Menoch.*cons.86.n.43.* Honded. *cons.3. n.53.lib.1.* Rota *in rec. dec.61.n.4. dec.256.num.5. part.1.*

Nec releuant sæpiùs allegatæ exceptiones, vel contra fidem instrumenti, vel contra veritatem confessionis, visæ enim sunt elidi ex deductis in primâ decisione huius causæ edita 27. Aprilis 1644. coram Reuerend. P.D. meo Royas; & in alterâ coram me, cum instrumentum ex rogitibus
Laurentij Cjocchæ de eo rogati † fuerit extra- 2
ctum à Ioanne Baptistâ illius Patre, vt potuit etiam absque patris citatione vigore statuti Boloniæ concedentis hanc facultatem Notarij defuncti hæredi, qualem Ioann. Baptistam constat, quia est Pater, ac tanquam hæres hoc instrumentum è rogitibus filij vigore dicti statuti in publicam for-
mam redegit, omnesque alios filij rogitus retinet. 3
Retinendo enim, & vtendo rogitibus filij defuncti probatur illius hæreditatem adiuisse, cum sint bona hæreditaria fructifera, & spectatiua ad hæredem Arnoed. *ad nouam recop. lib. 4. titul. 21. lib.4 num.1.* Guid.Pap.*decis.19.num.6.ex text.in §. quæ verò agantur Auth. de defensor. Ciuit.* cum alijs

aliis allegatis per Borell. *in summ. decis.* 16. *n.* 135.
& 275. *&* 76.
Et gratis opponitur de non recognitione instru-
menti, cum illa nec deficiat in instrumento com-
pulsato ad instantiam Beccadelli, quo Gesia non vti-
tur, nec in originali, quod Gesia produxit, nam vti
rogitus filij fuit recognitus, ac transumptus à Patre
4 pariter † Notario, cui cum statutum Bononiæ det fa-
cultatem trãsumprandi, statur illius assertioni, quòd
instrumentum fuerit repertum inter rogitus filij
defuncti, quãuis (quod tamen est falsum) cor. Iudice
5 † compulsoriali nulla deinde fuisset facta recogni-
tio Seraph. *dec.* 1028. *n.* 8. vbi hoc ampliatur quan-
do aduersarius eodem instrumento vsus fuit, qui
est casus noster, quia Beccadellus instrumentum
produxit, neque tunc impugnauit ex capite non
recognitis, sed solum, quia non fuit protocolla-
tum, aut registratum, vt statutum Bononiæ re-
quirit, aut in aliquo libro descriptum, quæ non
tollunt fidem instrumenti, quia registratio abiit in
dissuetudinem, & omissio Notarij rogati in pro-
tocollando, ac describendo instrumentum in li-
bro, siuè prouenerit à casu, vt veriùs est, quia
6 ille, paulò post † rogitum decessit, siuè à negli-
gentiâ, eiusdem Notarij, veritati instrumenti non
detrahit Castar. *cons.* 307. *num.* 1. *vers. breuiter ergo
libr* 1. Caualer. *decis.* 128. *n.* 11. *vbi allegantur con-
cordantes.*
Non obstat quòd idem Ioannes Baptista Pater
Notarij rogati declarauerit sub die 10. Decembris
1639. se in protocollis, rogitibus, & scripturis
filij non inuenire instrumentum, de quo agitur,
quia inde non sequitur, quòd non inuenerit de
mense Aprilis præcedentis, quo instrumentum
tanquam repertum inter filij rogitus reassumpsit,
7 † cùm verba temporis præsentis functionem tem-
poris præteriti non recipiant, vt notant DD. *in
leg. si vsusfructus, ff. vsufruct. leg.* Bald. *in cap li-
cet sub num.* 2. *vers. tu dic. contra de suppl. neglig.
Prælat.* Rimin. iun. *cons.* 203. *num.* 92. præsertim
ad euitandam contrarietatem, quæ vt euitetur
8 intelligenda est dicta declaratio de tempore † di-
uerso Felin. *in cap. translato num.* 8. *circa med. de
const.* Ruin. *con.* 130 *num.* 6. *lib.* 3. Rota *decis.* 147.
num. 18. *part.* 1. *recent. decis.* 351. *num.* 31. coram
Sanct. Mem. Gregor. XV. de rogitibus, ac scri-
pturis descriptis in protocollo, vel in libro, non
autem existentibus in foliis volantibus, inter quæ
aderat præsens rogitos, maximè quia ipse Ioann.
9 Baptista de anno 1640. affirmauit † instrumentum
reperîsse in fasciculo rogituum filij, & omnis in-
terpretatio sumenda Alex. *cons.* 185 *n* 4. *& seqq. lib.* 7.
Rot. *dec.* 167 *num.* 51. *& seqq. p.* 1. *rec.* vel in omnem
euentum esto postquam instrumentum de mense
10 Aprilis fuerat reassumptum, deperditus † fuisset
rogitus existens in folio volanti, hoc partibus non
noceret Corn. *cons.* 210. *num.* 4. *&* 5. *lib* 4. Aym.
cons. 121. *sub num.* 11. *vers. alibi scribit. il* 1. Paris.
cons. 104. *num.* 62. *&* 63. *lib.* 1. Gratian. *discept.* 468.
n. 41. *&* 45.
Quo verò ad errorem confessionis quamuis alle-
11 gari possit, probandus tamen est per probationes †
omnino concludentes, ac necessarias, & quæ ex-
cludant etiam per possibile veritatem confessionis
Rota inter recent. *dec.* 261. *n.* 25. *p.* 7. *dec.* 337. *n.* 34.
& seq. cor. R. Vrgellen. & in aliis allegatis *in* 1. *dec.
cor. me* §. *& vxori*, maximè quia confessio emana-
12 nit pro exoneratione † conscientiæ, & fulcitur ad-
miniculis ibidem ponderatis, quibus concurren-
tibus solidior euadit, vt per Bald. *in l. fin. n.* 3. *v. ex
quibus verbis, C. probat* Grammat. *dec.* 8. *sub n.* 9. *&
dec.* 75. *n.* 4. Boër. *dec.* 163. *n.* 17.
Tales autem non sunt probationes, quæ eli-
ciuntur ex locationibus bonorum factis commu-
ni nomine vxoris, & viri ex mandato Procuræ
vxoris personam eiusdem viri ad petendam as-
sociationem ad bona caducata, & similibus, quia
benè se compatiuntur, quod maritus Gesiæ etiam
nomine vxoris locauerit, & alias actûs fecerit, &
tamen administratio fuerit † penès virum, cùm 13
etiam vigeat consuetudo, quòd viri bona extra-
dotalia administrarent vxorum nomine tanquam
Procuratores Aym. *consil.* 91. *num.* 7. Rot *dec.* 529.
num. 8. *part.* 5. *recent.* dictóque mandato Procuræ
ad exigendum iudicialiter ad bona caducata opùs
fuerit, quia in bonis extradotalibus † qualia sunt 14
ista maritus, nec de iure communi habet manda-
tum *leg. maritus* vbi Bart. *num* 2. *Cod Procur.* cum
aliis allegatis *in prima decis.* §. *non etiam*, nec de
iure municipali Bononiæ, quo bona dotalia, &
extradotalia æquiparantur solùm respectu acqui-
sitionis fructuum faciendæ per virum ex præsum-
ptâ voluntate vxoris.
Minus vrgent testes, quia examinatorum in
partibus. Primus super interrogatoriis deposuit se
nescire, quòd Gesia administrauerit ante annum
1620. sed solùm post infirmitatem vir, qui incœ-
pit anno 1621. & † inhærendum est depositio- 15
ni super interrogatoriis, potiùs quàm super arti-
culis Rota *dec.* 774. *n* 3. *par.* 3. *recent.* secundus non
percutit tempus ante annum 1651. vt ponderat
prima decisio § *assertum* vbi vltra soluuntur depo-
sitiones testium examinatorum in Curiâ, tam in
Iudicio ciuili, † quàm in criminali, & quatenus 16
additur, quòd examinati in criminari probant in
ciuili, si agitur de eâdem re, & inter easdem par-
tes ex allegatis per addent. ad Buratt. *dec.* 118 *n.* 15.
respondetur hoc procedere, quòd testes fuerint exa-
minati parte citatâ † secùs verò si pro informatio- 17
ne Curiæ sine partis citatione, vt per allegat, per
Add. *ibid. n.* 14. & alios quos refert, & sequitur Ro-
ta *inter impress. post cons.* Farin. *dec.* 89 *n.* 5. *dec.* 150.
num. 1.
Cum prætereà stante confessione viri, quod bo-
na administrauit, & fructus in suos † conuertit, 18
testes deponentes de administratione dependente
à viro, vt explicat primus testis Gesiæ examinatus
in prætenso iudicio criminali, adeò quòd semper
verum est dicere, quòd vir fructus consumpsit, &
bona administrauit, cùm administrare † dicatur, 19
qui per alium Administrat *leg. tres tutores* §. *non so-
lùm, leg. ita autem* §. *gessisse, ff. de administr. tut.
leg. vero Procuratori, ff. solut. gloss. in leg. qui-
cumque* §. *non tamen verb. duntaxat, ff. instit. act.*
Grat. *discept.* 677. *n.* 23. *& seqq.* Rot. Ianuen. *dec.* 24.
num. 2. *&* 3.
Tandem error circa quantitatem fructuum per-
ceptorum tollitur ex deductis in *Primâ decis.* § *pe-
nult.* maximè quando † constito de perceptione 20
fructuum in genere quantitas etiam coniecturis
probatur Menoch. *præs.* 9. *num.* 26. *lib.* 3. & solutio
æris alieni ad vxorem spectantis eo magis præ-
sumi debet facta de bonis ipsius vxoris, quia alio-
quin maritus non se constituisset successiuè debi-
torem totius summæ librarum 35400. Vnde con-
currentibus adminiculis, nempe quòd maritus bo-
norum administratorũ inuentarium non confecit, † 21
quod non reddidit rationẽ de bonis mobilibus, quæ

in dantibus tàm vrbanis, quàm rusticis adfuisse pa-
tet ex testamento Patris Gesiæ, & aliis, resultat
saltem possibilitas, quod maritus æs alienum non
soluerit de proprio, aut si fuerit aliis bonis vxoris
reimbursatus Ias. *in l. si quidem n. 3. C. transact.* Aym.
cons. 129. n. 9. Hond. *cons. 47, num. 3. lib. 1. C cons. 39.
n. 66. lib. 2.*

22 Et in omnem euentum † si confessio viri esset
excessiua, quod negatur, & sic aliquo modo præ-
sumi posset facta in fraudem prohibitæ donationis,
vt latè probat Gutrier. *de iuram confirm p. 1. c. 15.*
23 *n. 2. & penult.* quæ tanquam vallata iuramento, †
propter quod cessat necessitas insinuationis ex alle-
gatis in Auximana *fideicommissi* 28. *Ian.* 1641. § *nec
dicatur* coram R. D. meo Decano morte viri con-
firmata fuisset *l. cum hic status* 33. *in princ. ff. donat.
inter vir. & vxor. l. donat. 25. C. eod.* Itavt Beccadel-
lus, quia est hæres viri, † siue confessioni, siue do-
nationi stare teneatur *l. cum à matre 14. C. rei ven-
dicat. cum vulgar.*

Et ita resolutum vtraque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana alimentorum.

Mercurij 30. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

Socer, & maritus, licèt pro virili teneantur præstare alimenta nurui, tamen tunc socer potest condemnari ad totam sustentationem, quando constat de inexigibilitate filij, nam, & quando plures tenentur aliquem alimentare, eo casu si aliqui ex eis sint difficilis exactionis, cæteri ad id licitum est condemnare reliquos.

SVMMARIVM.

1 *Socer videtur in subsidium obligatus tradere alimenta nurui.*

Maritus & socer pro virili videntur condemnandi ad præstanda alimenta nurui, n. 1.

2 *Super Matrimonij validitate litem agens socer tenetur præstare alimenta nurui, non secus ac filio.*

3 *Quod procedit etiamsi filius duxisset vxorem sine consensu patris.*

4 *Socer tenetur in solidum præstare alimenta nurui, si filius iam diu versatur in longinquis partibus.*

5 *Inexigibilitas debitoris probatur ex relatione executorum.*

6 *Alimenta plures, quando alicui præstare tenentur, & difficilis est ab aliquo ex eis rata exactio.*

7 *Tunc licèt vnum ad totam summam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur.*

8 *Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius summæ necessaria sua sustentationi, fame pereat, & plures sunt obligati, quid sit faciendum*

9 *De filij inexigibilitate, quando constat, quoad præstationem alimentorum vxori, tunc socer actione subsidiaria potest condemnari ad totalem subministrationem.*

DECISIO CLV.

Petronilla, cui præstanda esse alimenta à Francisco viro, & Nicolao socero validitatem matrimonij iudicialiter impugnantibus decisum pluries fuit, institit in relationibus causarum, vt mandatum exequutioni mitteretur contra socerum pro integra summâ.

Ad quam Socerum non teneri informantes ex
aduerso deducebant, siue quia Socer videatur obli-
gatus tantùm in subsidium, siue quia, cùm tenean-
tur † ad præstationem alimentorum Socer & Vir 1
quilibet pro virili videtur condemnandus, *l. 1. C si
plur vna sent l. si quis separatim § quoties, ff de ap-
pell* Bertrand. *cons. 260. n. 1. lib. 3* Surd. *cons. 150. sub
n. 35.* Cost. *de port rat. q. 33. n. 3.* Milanens. *decis. 14.
n. 86. lib. 1.*

Sed nihilominus Domini dixerunt, quòd saltem
præuiis diligentiis contra Virum pro ratâ ad illum
spectante, Socer nedum ad suam ratam, sed etiam
filij, & sic ad integra alimenta tenetur, fuit enim
per alias decisiones in causâ emanatas declaratus
alimentorum debitor, non solum in subsidium, sed
etiam tanquam principalis, quia eodem nomine li-
tem agit super matrimonij validitate, & debet de
alimentis prouidere Nurui, non secùs ac filio, vt 2
præter allegatos in *d. decis.* tradit Petrus Barbosa
in l. maritum n. 59. vers. & facit, ff. solut matr. Rimin.
iun. *cons. 133. n. 46. ex text. in l. si quis à liberis, § non
tantùm, ff. de liber. agnosc.* Menoch. *de arbitr. c. ?f. 548.
n. 14 vers. & quemadmodum cent. 4.* Cost. *de remed.
subsidior. remed 105. sub n. 3.* Viu. *dec 513. n. 1. & 5.*
vbi † ampliat quamuis filius exorem duxisset sine 3
consensu Patris *lib. 4.*

Vndè cùm difficile sit ratam à filio exigere, vt pa-
ret; tum quia ille iamdiu † moraliter in longinquis 4
partibus Hispan. *ad text. in Auth. præsente* & ibi
Cyn. *n. 3. C. de fideiuss.* Alexand. *cons. 100. sub n. 10.
vers nam quando lib. 5.* Grat. *cons. 28. n 17. lib. 1* Hen-
riq. *de fideiuss. c. 27. p. 1. n. 62.* Guid. Pap. *dec. 57. n. 1.
& seqq.* Tum quia est filiusfamilias peculio carens,
& patebit clariùs ex relationibus executorum, &
citationibus Soceri ad indicandum bona filij, † per 5
quas illius inexigibilitas probatur, iuxta theoricam
*gloss. in l. à Diuo Pio § in vend. verb. capiantur, ff. de
re iud.* quam sequitur Ang. Pacian. & alij allegati à
Ciriac. *contr. 5. n. 142. & seqq* Rota in Bonon. pecu-
niaria 17. Iun. 1641. cor. R. P. D. meo Cartillo.

Potest executio fieri † contra Socerum pro totâ 6
summâ, ita mandante iudice, cui vbi plures ad ali-
menta alicui præstanda tenentur, & difficilis est † 7
ab altero ex illis eius ratæ exactio, licet vnum ad
totam summam condemnare, ne alimentarius ob
minutas exactiones incommodum patiatur, † siue 8
ob non facilem exactionem totius summæ necessa-
riæ suæ sustentationi fame pereat, vt est text. express.
*in l. solent. in princ. de alim. & cibar l & ex hoc tex-
tu notat* Bart. *in l. cum ij § vlt. igitur n. 6 ff. de transact.*
Fulgos. *ibid. n. 4. in fin.* Ias. *n. 12.* Ruin. *cons. 81 sub n. 4.
vers. quia plurib. lib. 2.* Anch. *cons. 254. circa fin. vers.
nisi ad ipsorum* Surd. *de alim. tit. 3. q. 9. n. 22.* Grat. *in
addit. ad dec. March. 107. n. 55.*

Præter quòd constituto de inexigibilitate filij in-
trat, quatenus opùs sit, etiam † actio subsidiaria 9
contra Socerum Ruin. *cons. 144. n. 6. vers. vel. si non
potest lib. 5.*

Et ita vtrâque, &c.

R. P. D

R. P. D. Carrillo.

Postea Præside Vallisolerano.

Eugubina Erroris Calculi.

Lunæ 10. Iunij 1641.

ARGVMENTVM.

De veritate quando constet, & clarè appareat, de eâ, tunc non obstantibus quibuscumque attendenda venit, & quando dicatur de errore constare. Ratio semel reddita licèt amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.

SVMMARIVM.

1 *Veritas vbi constat non est attendendus error.*

2 *Negatiua benè probatur ex inspectione rei.*

3 *Partita error, ex quo, satis dicatur constare.*

4 *Computa, & epistola benè probant contra eas conficientes.*

5 *Error probatur eò ipso, quòd docetur, rem aliter se habere.*

6 *Ratio semel reddita non debet amplius reddi.*

7 *Periti relationis acceptatio, constito de notabili errore non præiudicat.*

8 *Computa sæpius reuideri possunt, & denuò tractari constito de causa erroris.*

9 *Contractus à conuentione partium legem accipiunt.*

10 *De veritate aliquâ non potest dici constare, dum de contrario apparet.*

DECISIO CLVI.

SEntentiam Rotalem confirmatoriam alterius A.C. quâ Michaël Angelus Zeccadorus hæres Francisci fratris condemnatus fuit ad restituendum Conuentionis duas partitas, nempe vnam ducatorum 216. aurei de Camera, & alteram scutorum 700. monetæ, dixerunt DD. esse confirmandam attentâ eius validitate, & Iustitiâ.

Validitas enim non impugnatur, & Iustitia elucessit ex tribus decisionibus in Causa factis coram Reuerendissim. P. D. meo Pirouano Decano sub diebus 27. Februarij, 22. Iunij, & 16. Nouembris anni præteriti, in quibus luculenter fuit discussum, & ostensum partitas præfatas adhuc deberi d. Zeccadoro non obstantibus instrumentis solidationis computorum, & accepta-
1 tionis calculi facti ad † relationem Periti de communi partium consensu electi, attento manifesto errore in prædicta relatione calculi detectu *l. vnica C. de error. Calcul.* & tradunt communiter scribentes *in l. 2. C. de iur. fisc. emptor §. de pact.* Roland. *cons. 49. numero 44. lib. 1.*

Error autem quoad primam partitam ducatorum 216. clarè probatur, ex eo quòd d. Franciscus Zeccadorus vti Procurator Mutij Conuentini exegit eandem summam à depositariis officij Plumbi, & tamen Peritus in d. calculo non posuit eam ad creditum eorundem Conuentinorum,
2 vt patet ex eius inspectione, qui † est bonus modus probandi negatiuam Bart. *in l. fin C. de reb. credit.* Natt. *cons. 45. num. 3. & cons. 377. num. 9.* Roland. *cons. 1. num. 72. & cons. 2. numero 131. volum. 1.*

Quo verò ad secundam scut. 700. pariter error patet, quia Peritus faciens debitorem d. Mutium Conuentinum d. Zeccadori in scut. 2167. & b. 67. subiunxit, *annullando la Poliza di scudi 700. per esser compresa in vn pagamento di scudi 1130. per il banco de Doni Sotto li 22. Settembre 1601.* & tamen in computis postea transmissus ab eodem Francisco de anno 1601. prædicto Mutio, idem
† Mutius describitur creditor in scutis 42. pro 3
fructibus dd. scut. 700. iuxta pactum inter eos conuentum in supradictâ Apochâ à Perito annullatâ in suâ relatione calculi, signum euidens, quòd si re vera d. scut. 700. fuissent restituta, & comprehensa in d. partitâ scutorum 1130. soluta de anno 1601. anno subsequenti non descripsisset Zeccadorus Conuentinum creditorum pro fructibus, qui ex debito extincto prouenire non possunt.

Idémque comprobatur tam ex aliis computis manu dicti Michaëlis Angeli scriptis, ac eidem Mutio transmissis, quam ex epistolis eiusdem Francisci, & etiam Michaëlis Angeli, in quibus respectiuè apparet d. partitam scutorum 1130. fuisse contra distinctè positam à d. partita scutor. 700, hancque enunciatam vti existentem, non autem extinctam, quæ quidem confessio ex dd. com-
putis, & epistolis resultans † sicut plenè probat 4
contra scribentes *leg. publica, ff. de polit.* Felin. *in cap. 1. de fid. Instr.* Crauet. *de ant. temp. 1. part. n. 4.* & in computis, & epistola dixit Rota Ianuen. *in decis. 18. numer.* 8. ita quoque ad oculum de-
monstrat errorem, † qui probetur eo ipso, quòd 5
cùm constet rem aliter se habere *leg. si post diuisionem, Cod. de Iur. & fact. Ign.* Soccin. *cons. 25. num. 3. volum. 4.* Crau. *cons. 188. num. 9. vers. probatur autem.*

Non obstat quòd Instrumentum solidationis computorum fuerit factum per viam transactionis,
† quo casu ratio semel reddita amplius reddi non 6
debet, vt notat *in. d. l. vnic.* ibi, *si res iudicata non sunt, vel transactio non interuenit, Cod. de error. calcul.* Bart. *in l. 2. Cod. de iur fisc.* Quia transactio non fuit facta super computis solidatis, imo in eâ fuit explicitè reseruata reuisio computorum per Peritum facienda, in d. Instrumento *vers. & nihilominus*, acceptio verò relationis calculi d. Periti post-
eà secuta minùs † præiudicat, constito de errore 7
in considerabili quantitate, vt consuluit Soccin. *in cons. 190. incipien nemini volum. 3. v. ex quibus patet lib. 2.* & ex pluribus author. firmat Munoz. *de ratiocin. admin. cap. 41. num. 5. & 2.* Cum aliis relatis *in 1. decis. causa §. attamen in fin.* & ratio est quia nemo debet locupletari cum alienâ iacturâ *l. nam hoc natura ff. de cond. indeb.* Maximè cum super calculo nulla lis præcesserit, tunc enim acceptatio calculi cum pacto de non conueniendo non impedit, quominùs ex † causâ erroris 8
ratio etiam sæpiùs computata reuideri, & denuò tractari debeat, vt per Text. *in d. l. vnic. C. de error. calcul.* declarat Ruin. *cons. 134. ante fin, lib. 1.* Quem in terminis sequitur Tob. Non. *cons. 63. n. 19. & 20.* & dixit Rota in Romana, seu Camerin. pecuniaria 16. Febr. 1626. coram bon. mem. Remboldo.

Demum non aduersatur, quod d. partita scutor. 700. asseratur remissa dict. Michaëli Angelo contemplatione remissionis honorarij prætensi ob pa-

trocinia præstita à d. Francisco per annos 20. in litibus eorundem Conuentinorum defendendis, & propterea inducta sit compensatio in prætensâ transactione.

Quoniam ex lecturâ eiusdem Instrumenti tollitur obiectum, dum apparet, partes post mutuam compensationem vtriusque prætensionis subiunxisse, ibi, *& nihilominus non obstantibus suprà expressis, vt veritas circa præmissa habeatur conuenêre dictæ partes per pactum expressum, quod computa inter eas tam facta, vt asseruère de datis & receptis iterum fiant, & reuideri possint, & debeant, &c. Prout etiam conuenère dictum Michaëlem Angelum teneri ad præcisiùs docendum, & ostendendum scuta 700. esse comprehensa in computis, seu pecuniis d. Mutio Vinensi restitutis per d. Franciscum, prout dict. Michaël Angelus restituta esse asseruit.* Vnde patet, quòd non obstante remissione prætensi honorarij idem Zoccadorus se obligauit aliundè docere præcisa restitutione dd. sext. 700. & propterea cessat compensatio ex pacto apposito in eiusdem transactionis contractu, † qui à partium conuentione legem accipit, *l. contractus §. sed hoc ita ff. de reg. Iur. lib. 1, §. si conueniat. ff. depositi. l. legem C. de pact.* Mant. *de contract. lib. 1. tit. 14 num. 5.* Tantùm enim abest, quòd docuerit de vera restitutione dd. scut. 700. quin potiùs † contrarium constet ex superiùs deductis, & fusiùs ponderatis in decisionibus emanatis coram R. P. D. meo Decano, in quibus fuit plenè satisfactum cæteris omnibus obiectis, quæ contra prædicta replicabantur pro parte Zeccadori.

Et ita decisum vtrâque tantùm parte informante, alterâ tamen pluries citatâ.

R.P.D. PANZIROLO.

Postea S. R. E. Cardinali.

Rumana fructuum dotis.

Lunæ 29. Aprilis 1643.

ARGVMENTVM.

In Instrumento dotali, si fuerit promissa magna dos ad pompam, & honorificentiam matrimonij, si posteà inter partes fuit declarata veræ dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expressum non debentur fructus dotales.

SVMMARIVM.

1 *Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij substinuit.*
2 *Socer quando dicatur præstitisse alimenta filio, & nurui.*
3 *Per errorem quando constat, quòd aliquid fuit factum, non attenditur.*
4 *Apochâ si quis vti intendit ad sui fauorem, debet etiam stare ei, in eis, quæ sunt contra se.*
5 *Epistola si sit comminatoria, & fiat in simplicibus terminis comminationis non releuat.*
6 *Fructus dotis constituta ad maiorem pompam, non debentur quoad excessum.*
7 *Renunciare iuri quæsito, & nolle acquirere paria non sunt.*
8 *De Iure tertij quis dare non potest, & quando id cesset.*
9 *Hominis specialis prouisio facit cessare prouisionem legis.*
10 *Dotis quantitas illa est attendenda, quæ ab initio fuit constituta, non autem ea, quæ fuit expressa ad maiorem pompam.*
11 *Declaratio ex interuallo facta non potest præiudicare eî, cui medio tempore fuit ius quæsitum.*
12 *Veritatis actus ab initio dum ex pòst facto fuit declaratus, tunc ille est attendendus.*
13 *Filiis non est præsumendum, quòd parentes voluerint præiudicare.*
14 *Iacturam suam nemo præsumitur tacere velle.*
Actus geminati eò magis attendendi sunt.
15 *Simulationis causa quando adest, tunc facilius præsumitur simulatio.*
16 *Simulata ea omnia præsumuntur quæ fiunt in executionem actus simulati*, & numero 17.

DECISIO CLVII.

OCtauius Costa nuptui tradidit D. Aureliam filiam de anno 1616. D. Carolo de Aste cum dote, prout fuit assertum, & Ioann. Baptistam Caroli patrem scut. 16. mil. auri, quam promisit soluere infra quinquennium, vel Carolo, vel Ioanni Baptistæ, & deinde ad omne eorundem beneplacitum, & interim teneri voluit ad fructus ad rationem duntaxat scutorum quinque pro centenario, & anno.

Post aliquos menses à die celebrationis prædicti instrumenti Ioann. Baptista, & octauius mediante apochâ priuatâ ab eisdem subscripta declararunt ad pompam, & pro maiori honorificentia matrimonij dotem fuisse promissam in summâ scutorum 16000. auri, sed re vera illam ab initio constitutam solum fuisse in scutis 14000. auri, & idem Ioann. Baptista tam suo proprio nomine, quàm dictorum coniugum promisit, & se obligauit nihil fore petituros præter dictam summam scutorum 14000. auri, quam postea sub *die* 22. Aprilis 1622. recepit ab Octauio, eámque esse asseruit pro integrâ, & finali solutione dotis promissæ, reliqua verò scuta 2000. dixit relaxasse iuxta formam prænarratæ declarationis.

Verùm D. Carolus post obitum Ioann. Baptistæ patris coram A. C. petit interusuria dictorum scutorum 2000. vt supra non solutorum decursa à die promissionis vsque ad obitum dicti Ioannis Baptistæ ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario, & anno, & post obitum vsque ad præsens ad rationem taxatum à statuto vrbis, videlicèt septem cum dimidio constituentia in totum scuta 2425. auri, pro quibus obtinuit ab A. C. relaxari mandatum contra bona hæreditaria octauij, & fuit vsque ad summam scutorum 710. auri pro fructibus decursis post obitum Ioann. Baptistæ ad rationem scut. septem $\frac{1}{2}$ pro centenario executioni demandatum, à quo interposita pro parte D. Philippi Costæ hæredes Octauij appellatione, causáque per Signaturam mihi commissâ proposui dubium, An mandatum A. C esset confirmandum, vel infirmandum, & Domini responderunt esse infirmandum, quoniam quoad fructus decursos viuente Ioanne Baptistâ patre

non

non poterat relaxari ad fauorem D. Caroli cum
1 dicti fructus patri, † qui onera matrimonij susti-
nuit, siue eius hærede non autem Carolo, qui
non sustinuit, nec est hæres deberentur, *l. 5. is
qui stichum 57. §. ibi dos ff. de iur. dot.* Bald Nuuell.
de dot. part. 7. priuil. 2. n. 2. vers. si autem ipse filius
Rol. *de iur. dot. quæst. 110. num.* 2. Alex. Galuan.
cons. 26. num. 24 & plur. seqq. Barb. *in l. si cum do-
tem §. transgrediamur num. 41. ff. solut. matrimon.*
Fontanella *de pact. nuptialib. claus. 6. gloss. 1.
part 5. num. 42.*

Quòd autem pater sustinuerit dd. onera patet
ex articulis medio iuramento pro parte Caroli pro-
ductis vbi fatetur se fuisse semper sub cura, & po-
testate patris in illiusque domo, vna cum vxore,
2 filiis, & familiâ † inhabitasse, & congrua alimen-
ta recepisse, cum aliis ponderatis in Romana Le-
gitimæ 22. Iunij præteriti coram R. P. D. meo
Dunozetto.

Non obstat, quòd in apochâ prædictæ declara-
tionis legantur hæc verba *percho intanto il Sig.
Carlo sostenta il peso del matrimonio, pero il d. Sig.
ottauio s'obliga per detti cinque anni pagarli cinque
per cento per detti scudi 14. mila in loco d'alimen-
ti*, quia vltra quòd ex antecedentibus, & subse-
quentibus verbis dictæ apochæ apparet illud no-
3 men, *Carlo*, erroneè fuisse appositum loco *di Gio.
Baptista*, & hæc rei veritas conuincitur ex propriâ,
& explicitâ ipsius Caroli confessione in dictis ar-
ticulis emanata, si Carolus vult vti enuntiatiua
4 † circa sustentationem onerum matrimonij con-
tenta in dictâ Apochâ tenetur ei stare contra se in
eo, quod ibidem particulariter disponitur nimi-
rum, quòd verè dos fuerit constituta in scutis
14000. auri duntaxat *l. 1. quæritur ff. de admin. tut.*
Tiraquell. *de retract. conuen. ad fin. tit. n. 4. versic.
ex quibus, & seqq.* Rota *decis. 184. num. 3. part. 2.
recent.*

Nec etiam obstat epistola minatoria patris Ca-
5 rolo directa, quod cogitaret † se & vxorem alere
ex fructibus dotis, quia stat in simplicibus termi-
nis minarum, & adhuc eâ non obstante pater so-
stinuit onera matrimonij, vt latè in d. Romana
Legitimæ firmatur, nec aduersatur, quòd Ioann.
Baptista noluit acquirere fructus dd. scutorum
2000. dum illa per d. declarationem renuncia-
uit, & perpetua quòd debeantur Carolo, quia
declaratio Ioann. Baptistæ, quod dos ab initio
6 † fuerit constituta, in scutis 14000. est vera, &
certè fructus istorum scutor. 2000. de iure non
debentur, aut declaratio non est vera, dum
ipse fecit amplissimum pactum, de non peten-
do ad fauorem debitoris dici non potest noluisse
7 fructus acquirere, † sed renunciasse iuri iam
quæsito, quod facere poterat, nec de hoc Caro-
lus potest conqueri, ex quo non sustinuit onera
matrimonij.

Non obstat quòd hæres Octauij videatur dare
8 de iure Tertij, quia cum † ipse sit reus, & pos-
sessor bonorum contra quæ agit D. Carolus po-
test se, & suam possessionem defendere etiam al-
legando ius Tertij exclusiuum iuris Agentis, Surd.
cons. 415. numero 16. Menoch. *de adipisc. remed.
4 num. 595.* Gratian. *discept. 855. num. 24.* Capu-
taq. *decis. 533. num. 2. part. 3.* Gregor. *decis. 415.
num. 4.* & ibi Addent. *num. 6. versic. fallit 2. re-
gula.*

Quo verò ad fructus decursos post mortem
Ioann. Baptistæ vsque ad diem petitionis Caroli
mandatum apparet excessiuum, ex quo fuerunt
taxati iuxta dispositionem statuti Vrbis ad ratio-
nem scutorum septem cum dimidio pro quolibet
centenario, & anno; cùm tamen illi posito, quòd
deberentur, essent potiùs taxandi ad rationem scu-
torum quinque iuxta pactum expressum in in-
strumento dotali, quod cùm sit speciale ho- 9
minis facit cessare prouisionem legis, *l. fin. de
pact. conuent.* Cephal. *cons. 156. num. 45.* Surd.
cons. 156. num. 21. & in terminis Rota Romana
alimentorum 25. Iunij 1632. coram bon. mem.
Motmanno.

Præterquàm quòd duo ex Dominis dicebant
expressionem dotis in scutis 16000. auri fuisse si-
mulatam vti factam ad pompam, ac pro maiori
honorificentia matrimonij, cùm re vera illa ab
initio fuerit constituta solùm in scutis 14000. au-
ri, vt constat ex prædictâ declaratione facta per
ipsos contrahentes parentes dictorum coniu-
gum, & consequenter illam maiorem quantitatem 10
scutorum 2000. haberi pro non adiectâ, vt in
specie trad. Valasc. *consult. 251. num. 11.* Buratt.
decis. 775. num. 1. Reuerendiss. Vrgellen. *dec. 98.
num. 10. ad med & seqq.* Rota in Romana pe-
cuniaria 25. Iunij 1632. coram Reuerendiss. D.
meo Decano, & in Romana dotis de Puliaschis
10. Decembris 1639. coram R. P. D. meo Du-
nozetto.

Nec obstare videbatur, quòd dicta declaratio
vti facta ex interuallo non potuerit præiudicare
Carolo, cui fuerat ius quæsitum ex instrumento
dotali, Peregrin. *cons. 80. num. 7.* cum aliis al-
legatis.

Quia cùm illa patefaciat veritatem rei ab ini-
tio gestæ, ac sit verisimilis, & roborata pluribus
adminiculis suadentibus dictam dotem fuisse scu- 12
tor. 14000. auri tantum videtur attendenda in
præiudicium D. Caroli quamuis factâ ex inter-
uallo Griuell. *decis. 48 num. 51. & seqq.* quem
sequitur in his terminis Fontanella *de pact. nupt.
claus. 7. num. 3 part. 12. num. 61.* Surd. *decis. 55.
num. 3. & per tot* Rota *decis. 496. num. 1. part. 1.
diuers.* & in Tudertina Societatis 21. Iunij 1638.
coram me.

Verisimilitudo hîc autem est, quia res ge-
sta fuit à parentibus, quos non est præsumen- 13
dum voluisse præiudicare filiis, pro adminiculis
verò concurrunt quantitas notabilis scutor. 2000.
auri, qualitas personæ D. Ioanni Baptistæ viri ma-
ximè prudentis, qui non passus fuisset dotem di-
minui, si verè fuisset scutorum 16000. ne aliàs vi-
deretur temerè voluisse iactare suum, gemina- 14
tio prædictæ declarationis, nam priùs emanauit
mediante apochâ, & postea in instrumento quie-
tantiæ totius dotis fuit ratificata, & similis con-
stitutio dotis scutorum 14000. auri facta per
octauium aliis filiabus, quæ iuncta causa simu- 15
landi videlicèt, vt matrimonium honorificentius
appareret sufficienter videbantur probare simula-
tionem ex benè deductis in his terminis in Mace-
raten. Censûs 25. Februarij præteriti coram R. P.
D. meo Royas.

Nec aduersari dicebatur, quòd Octauius in pre-
cibus porrectis Sanctissimo pro derogatione Con-
stitutionis Sixti Quinti super excessiuis dotibus,
narrauerit Dotem D. Aureliæ esse scutorum 16000.
auri, quia † huiusmodi preces vti factæ in con- 16
sequentiam promissionis dotis in summâ scut.
16000. retinent qualitatem eiusdem simulationis,
adeò

adeò vt eodem modo quo promissio facta in in-
17 strumento detegitur simulata, † sic etiam dicatur
narratiua facta in dictis precibus ex deductis per
Farin. *de falsit. & simular. quæst.* 162. *n.* 52. Rot. in
dict. Maceraten. census coram R.P.D. meo Royas
in § nec coniectura.

Et ita parte vtraque, &c.

R.P.D. Verospio.

Romana Saluiani.

Veneris 15. Ianuarij 1646.

ARGVMENTVM.

Immissio vigore Saluiani in vanum datur stante defectu crediti, & hypothecæ, & quando dicatur illud adesse. Et aliqua habes circa præsumptionem leg. Quintus ff. de don. inter vir. & vxor. Vidua sumens tutelam filiorum sine debitis solemnitatis, an transiens ad secunda vota teneatur postulare tutorem filiis apud Iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat stante iniustitia sententia.*

2 *Immissio in iudicio Saluiani stante defectu crediti, & hypotheca perperam datur.*

3 *Bona mulieris, præsumuntur esse mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præsumptio turpis quæstus.*

4 *Sententia lata contra tertium possessorem, eo non citato illi non efficit.*

5 *Præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. cuius fauore intret.*

6 *Dec. opinio* in cons. 137. *refutatur.*

7 *Præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor an intret in iudicio possessorio.*

8 *Paupertas alicuius ex quibus probetur.*

9 *Bona præsumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præstitit consensum in alienatione eorum.*

10 *Hypotheca cessatio, quando legitimè fieri possit per mulierem.*

11 *Mulieri dos restitui debet, si ipsa sibi eam constituit.*

12 *Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis restitutione contrahi solet in bonis mariti.*

13 *Mater, dum legitimè non suscepit tutelam filiorum, an transiens ad secunda vota teneatur illam dimittere.*

14 *Mater dum non seruatis iuris solemnitatibus administrauit bona filiorum non censetur administrasse,* & num. 15.

16 *Facto alterius nemo debet prægrauari.*

17 *Lex non debet vltra casum expressum extendi.*

18 *Mulier illa non debet esse prioris conditionis, quæ seruato iuris ordine filiorum tutelam suscepit, quam illa, quæ de facto administrauit.*

19 *Hypotheca non admittitur nisi in casibus à iure expressis, amplia,* num. 20.

21 *Matris obligatio fortior est, dum legitimè tutelam suscepit, ac expresse spopondit Iudici non nubere, quam illa alterius matris, quæ de facto administrauit.*

22 *Mater quæ legitimè suscepit tutelam filiorum, antequam transeat ad secunda vota, rationem reddere, & reliquatum soluere tenetur.*

23 *Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur seruare, quam ille, qui non promisit.*

DECISIO CLVIII.

IMmissionem obtinuerant in iudicio saluiani ab
A. C. fratres de Ciambrottis super Vinea per
Parisanum possessa, quam antea in bonis Sanctij
secundi viri Dignameritæ matris extitisse proba-
uerant, & onere affectam hypothecæ contende-
bant ex generali obligatione bonorum eiusdem
Sanctij contracta pro restitutione dotis consisten-
tis in pluribus iocalibus, ac mobilibus pretiosis,
quorum illa nullam rationem reddiderat post ad-
ministratam filiorum tutelam, à quâ sententia
interposita per eundem Parisanum appellatione,
iuxta rescriptum commissionis, proposui du-
bium, an sit locus Ægidianæ, & Domini ne-
gatiuè responderont ob iustitiam sententiæ, quæ
† eius constitutionis effectum impedit, vt in di- 1
ctâ constitutione sancitur inter alias impressas
lib. 6 cap. 2. & aduertit Menoch. *de adipisc. remed.*
4. *num.* 450. Ruta coram. Mantic. *dec.* 33. *num.* 2.
& coram Gregorio *decis.* 491. *num.* 5. *& in decis.*
221. *num.* 7. *part* 4. *recent.* & deducitur ex defectu
† crediti, & hypothecæ, sine quibus corruit im- 2
missio in iudicio saluiani decreta, *l.* 1. *ff. de saluian.*
Cont. *in l. vnica C. si de moment. possess. limit.* 14.
num. 11. Aretin. *in §.* item Seruiana, *n* 31. *inst. de
action.* Menoch. *de adipisc remed.* 3. *n.* 163. cum aliis
per Honded. *cons.* 17. *n.* 1. *&* 13. Rota coram Sera-
phino, *decis.* 290. *num.* 5. *&* 775. *num.* 1. *part.* 5.
recent.

Et licèt prædictum creditum deducerent iidem
Ciambrotti ex sententia ab eodem A. C. super
eius veritate obtenta contra matrem, ob plura
iocalia, ac pretiosa mobilia Sanctio secundo ma-
rito tradita in dotem, quæ † tanquam in domo
Dominici primi viri reperta eiusdem fuisse censen-
tur, ad euitandam turpis quæstûs præsumptio-
nem iuxta Textum *in l.* Quintus Mutius *de donat.
inter vir. & vxor. l. etiam C. eodem tit.* vbi gloss.
*in verbo merito, & in l. cùm oporteat. C. de bon.
quæ liber.* vbi gloss. *verb. eius substantia*, & Bald.
num. 12. Aleiat. *de præs. reg.* 3. *præsumpt.* 26. *num* 1.
Maresc. *variar. lib.* 2. *c.* 82. *n.* 1. Non tamen visa fuit
eadem sententia iustificare prædictum creditum
contra Parisanum † tertium possessorem in eo iu- 4
dicio non citatum Text. *in l. sæp. ff. de re iud. &
in cap. quamuis eodem tit. & in l. si vnus §. ante
omnia ff de pactis*, & notant vtrobique DD. Bart.
in l. si superatus num. 1. *ff. de pign.* Couar. *pract.
quæst. cap.* 16. *num.* 1. Surd. *decis.* 256. *num.* 4.
Contra quem tanquam extraneum, nec † mili- 5
tat ea legis præsumptio solum inducta contra vxo-
rem fauore mariti, & illius hæredum, vt notant
Bald. *in l. si vxorem suam. C. de cond. insert. num.* 8.
Alex. *in l. qui iure n.* 5 *ff de acq. poss & in cons.*
101. *num.* 3. *lib.* 7. Et reprobatâ contrariâ opinio-
ne Dec *cons.* 237. tradit Rim. iun. *in § primo inst.* 6
per quas pers. nob. acquir. num. 102. Bursatt. *cons.*
209. *num.* 23 Maresc. *var. lib.* 2. *cap* 81. *num.* 7.
Maximè in hoc iudicio possessorio, † in quo illa 7
non admittitur, vt notat idem Bald. *in d. l. vxorem*
C. de

C. de cond. insert. num. 8. Gabr. de præs. concl. 16.
num. 2. quos secuta fuit Rota decis. 209. num. 7.
part. 2. diuers. & dum concurrit paupertas Domi-
nici primi viri, quem ex testium dispositione con-
stat ex modico Extractistæ lucro sibi victum com-
paràsse, & ad vxoris domum post contractum ma-
8 trimonium fuisse † traductum, quia propriâ ca-
rebat, & hanc habitationis indigentiam ad ex-
cludendam præsumptionem, d. leges ponderant
Salic in d. l. ab maritorum, num. 4. C. ne vxor pro
marito, Socc. sen. cons. 128. num. 2. vers. pro hoc
accedat vol. 1. Aym. cons. 61. num. 7. Menoch. de
præsumpt. lib. 3. præs. 51. num. 4. Gabr. eod. tit. concl.
15. num. 24.

Expressæ defectus hypothecæ ostenditur in hâc
Vinea, tum ex consensu solemniter præstito per
Dignameritam, dum eam Sanctus alienauit vt
sancitum est in l. iubemus C. ad Velleian & in l.
vnica, §. & cum lex, vers licet enim. C de rei vxor.
action. Petr. Bart. in l. 1. 5. part. num. 59. ff solut. ma-
trim. Anton. Faber. in C. tit. ad Senat. Consult. Vel-
leian. def. 15. in princ. Negus. de pign. 4. membr. 2.
n. 84. ad med. & n. 88. Rota coram Gregor. dec.
67. num 7. & coram Reuerend. Vrgellen. decis.
141. num. 5. Tum etiam ex transactione per can-
dem initâ cum Parisano post obitum Sanctij, in
qua venditionem Vineæ iterum approbauit, &
cassationi hypothecæ consensu, quæ cassatio le-
10 gitimè fieri potuit ab eâdem Dignameritâ, † etiam
in præiudicium crediti filiorum antequam per de-
nunciationem interdicta fuisset, vt probat Text.
in l. 3. ff. de non. & l. nomen C. quæ res pign. oblig.
poss. vbi post gloss. in verb. certus tradit Cyn. n. 1.
Bart. n. 2. & 5. Alber. num. 5. Megus de pign. 3.
membr. 3. part. n. 26. Pacific. de saluian. in spect. 3.
cap. 2. num. 206. Rota decis 364. num. 6. p. 4. recens.
Et non obstante stipulatione pro restitutione do-
tis alternatiuè conceptâ ad sui fauorem vel eius
11 cui de iure, dum ex iuris dispositione † prius ipsi
mulieri dos restitui debet, quæ sibi dotem consti-
tuerat, & alternatiuè se posuerit in primâ parte sti-
pulationis, vt notant DD. in l. Caius. ff. solut. ma-
trim & ibi Bart. & Castrens. num. 5. Rom. num. 19.
& 24. Gomes. ad l Tauri 51. 52. & 53. num. 28. in
fin. Surd. cons. 206. num. 25. Bald. nou. de dot. pri-
uil. 28. numero 2. Macerat. var. lib. 2. resolut. 59.
casu 26.

12 Neque concurrit tacita legalis, quæ regulariter
pro dotis restitutione contrahi † solet in bonis se-
cundi viri, quoties mater ad secundas conuolet
nuptias ante postulatum à Iudice tutorem filiis,
eisque redditam administrationis rationem iuxta
Text. in l. 2. §. ne sit facilis C. qui mul. tut. offic.
fung. poss. & in §. si autem tutela. Auth. de nupt.
& aduertit Negus. de pignorib. 2. part. membr. 4.
num. 156. Pacific. de saluian. inspect. 3. cap. 4.
num. 500. Gabriel de secundis nuptiis, concl. 9.
num. 4. & 6.

13 Quia ipsa Dignamerita filiorum † tutelam le-
gitimè non susceperat, prout ad hunc effectum
expresse requirit Text. in l. si mater C. in quib. caus.
pign. vel hypoth. tac. contr. & in d. l. 2. C. qui mul.
tut. offic. fung. poss. & voluit Bald. in l. cum opor-
tet §. vlt. num. 4. vers. modo incidenter C. de bon.
liber. Dec. cons 591. num. 1. Surd. cons. 460. num. 7.
Vrsill. ad Afflict. decis. 75. num. 4. Gabr. de secund.
nupt. conclus. 9. num. 27. Montan. de tut. cap. 25.
num. 98. Mant. de tac. lib. 11. tit. 16. num. 5. vbi
licet num. 4. In bonis matris legalem hanc hy-
pothecam constituat, eam tamen negat in bonis
secundi viri. Dum enim † mater non seruatis 14
iuris solemnibus administrauit, non censetur ad-
ministrasse, vt tutrix, vt tradit Mattha. de succes-
sione legati part. 2. quæst. 4. art. 4. sub n. 13. vers.
quamobrem. Fachinens. cons. 66. num. 25. circa fi-
nem lib. 1. Rota decis. 543. num. 4. part. 3. diuers.
& coram Put. decis. 141. num. 1. lib. 1. Prout ad-
ministrare debuisset, vt priuignis tacitè † hypo- 15
thecata sint bona secundi viri, vt voluit Gutierr.
de tutelis part. 1. cap. 9. num. 30. Bologn. in l. pe-
nult. C. in quibus casibus pignus, vel hypotheca con-
trahatur in prima interpr. Boër in consuetudines
Bituricenses de iure personarum §. vlt. col. 2. Bacz.
de decim. cap. 7. num. 17. vers. sic licet.

Alia à DD. prædictis adducitur ratio, quòd
obligatio mariti propter vxoris debita à iure com-
muni exorbitat, ex cuius dispositione nemo † al- 16
terius facto debet prægrauari, vt in l. si quis in
fine §. legis autem C. de inofficioso testamento l. cri-
men ff. de pœnis l. sancimus C. eod. tit. & improba-
tur, in tot. tit. ff. ne vxor. pro marito conueniа-
tur, nec ideò extendi debet vltra expressum ca-
sum legis, videlicet si mulier tutelam legatio-
ne susceperit, † sicut nec etiam extenditur priua- 17
tio successionis contra matrem tutricem indu-
cta, si illa solum pro tutricis officio fungatur est
in l. vltim. C. de interd. matr. Bald in l. omnem
num. 9. C. ad Sen. Cons. Tertull. Bell. iun. cons.
110. numero 19. & reprobatâ contrariâ opinione
Castr. latè prosequitur Surd. cons. 175. numero 38.
& 39.

Et licèt ab hâc opinione dissentiant Ioann. de
Gatton. in auth. eisdem n. 9. C. de 2. nupt. Brun.
de form. limit. 15. vers. & mulier. Adden. ad Dec.
d. cons. 591. litera A. Castr. cons. 154. n. 2. Trenta-
cinq var. lib. 2. tit. de arb. resol. 2. num. 20. vers.
ego concurro, ex eâ potissimum ratione quod me-
lioris conditionis esse non † debeat mulier, quæ 18
seruato iuris ordine tutelam assumpsit, quàm-
que de facto administrauit. Hæc tamen ratio non
visa fuit vigere in hypothecâ legali, quæ non
admittitur, nisi in casibus † in iure expressis, vt 19
notat gloss. in l. 2. in fin. ff. de priuil. creditum. Ri-
pa in l. 4. §. si quis cum tutor, numero 9. post Bart.
num 9 ff. eod. tit. Aym. cons. 692. num. 2. Pacific. de
saluian. insp. 3. cap. 4. num. 55. Surd. decis. 31. nu-
mero 9. præsertim † in præiudicium viri, qui ex 20
facto vxoris conuenitur, vt respondet Dec. d. cons.
595. num. 5. & 6. Aliique prioris sententiæ se-
ctatores.

Diuersitatem prætereà inter vtrumque casum
ponderat Bald. in d. l. cum oporteat §. vlt. num. 4.
ff de bon. qua liber. quia † fortior est obligatio ma- 21
tris, quæ tutelam legitimè assumpsit, dum expres-
se spoponderat Iudici non nubere, & ante tran-
situm ad secunda vota rationem reddere, ac re-
liquatum restituere † statim ac sibi tutelam de- 22
creuit, ea verò quæ de facto administrauit hâc
obligatione non se adstrinxit, & ideò tutelam spre-
uit, † nec contra fidem officij ad secundas nu-
ptias conuolauit, & sequitur Io. de Gatton. in d.
auth. eisd. num. 9. C. de secund. nupt. Surd. cons. 156.
num. 98. in fin. Pacific. de saluian. d. insp. 3. cap. 4.
num. 498.

Et ita vtraque, &c.

Pisateri

Pisaren Repetitiouis
Fructuum.

Luna 14. Decembris 1643.

ARGVMENTVM.

Empta, si sit aliqua res, cum pacto soluendi fructus recompensatiuos per aliquod tempus, si appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipsa re percipiuntur tunc excessus vel potest repeti condictione indebiti, vel computari in sortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuisse diminurum ex causâ de quâ suprà. Remissoria facilè conceditur super omnibus articulis data releuantia vnius articuli, & maxime si simus in prophanis.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria sine dubio conceditur, quando materia articulata est releuans.*

2 *Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam soluere venditori fructus recompensatiuos.*

3 *Emptor si soluat venditori fructus recompensatiuos vltra quantitatem perceptam, an excessus vadat in sortem.*

4 *Solutionem factam in causam indebitam lex interpretatur in causam debitam.*

5 *Condictio indebiti semper habet locum in repetitione vsurarum.*

Qua conclusio procedit, siue solutio sit facta scienter, siue ignoranter.

6 *In vsurarum solutione præsumitur in soluente coacta voluntas, ne scilicet astringatur ad solutionem sortis principalis.*

7 *Venditori agenti ad solutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio sortis, si emptor soluerit fructus recompensatiuos vltra debitum.*

8 *Conuentio fructuum recompensatiuorum ad rationem septem pro centenario, quando possit esse licita.*

De conuentionis excessu quoties constat, toties ea redditur illicita. & num. 10.

11 *Exceptio illiquida non potest impedire executionem obligationis cameralis.*

Gratian. discept. forens. 864. num. 19. *in quo casu loquatur*, num. 11.

12 *Remissoria super omnibus articulis conceditur stante releuantiâ vnius articuli.*

13 *Remissoria datur in materiâ prophanâ in qualibet instantiâ, etiam sine fumo.*

14 *Remissoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non sit verum.*

15 *Fructus bonorum stabilium non præsumuntur excedere quinque pro centenario.*

16 *Manutentio non potest denegari existenti in possessione.*

17 *Manutentio, quod vni concedatur alteri verò remissio, Rota passim seruat, & tunc.*

Remissoria conceditur sine retardatione executionis, num. 17.

18 *Iurisdictionis defectus quando perperam opponatur.*

19 *Computatio legalis fructuum in sortem, ipso iure extenuat sortem.*

20 *Compensatio opponi potest etiam in secundâ instantiâ, imò etiam post rem iudicatam.*

DECISIO CLIX.

MAstini emerunt à Ioann. Maria Caualca, & Lauinia Carriola coniugibus quædam bona, & pro parte pretij non soluti promiserunt soluere fructus recompensatiuos ad rationem 7. pro quolibet centenario, & annu ; Independentes nunc Mastini probare fructus ab ipsis solutos excessisse perceptos in dictis bonis institerunt pro remissoriâ, quam Domini concedendam esse dixerunt.

Nam pactum soluendi fructus recompensatiuos
ad summam scut. 7. pro centenario non controuer-
titur inter partes, & constat ex instrumento ven-
ditionis summ. illorum de Caualchis *num.* 1 de re-
leuantia materiæ † articulatæ non videtur dubita- 1
ri posse, quia si probabitur fructus perceptos, &
qui percipi potuerunt non ascendere ad summam
conuentam, non sustinebitur pactum prædictum,
nam emptor non tenetur vltra quantitatem per-
ceptam † soluere venditori fructus recompensa- 2
tiuos Alex. *conf.* 69. *num.* 4. *lib.* 1. Ctau. *conf.* 105.
n. 1. Cephal. *conf.* 290. *n.* 14. Gratian. *discept.* 716.
num. 1. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis.*
347. *num.* 4. *& seq.*

Si verò dictos fructus soluerit, † statim mini- 3
sterio legis imputantur in causam sortis, *l. si non
sortem* 26. *in princ.* & ibi Bart. *num.* 4. *ff. de con-
dict. indeb. l. & post rem iudicatam* 7. §. 5. *vers. si
tamen ff. de transact.* Surd. *dec.* 328. *num.* 14. *&* 17.
quamuis expressè fuissent soluti in causam fru- 4
ctuum, quia solutionem factam ex causâ indebi-
tâ lex interpretatur in causam verè debitam Ro-
man. *conf.* 238. *num.* 5. quem sequitur Castill. *dec.*
99. *n.* 1. Viu. *dec.* 573. *n.* 1. Ioann. Franc. Aor. Costa
conf. 73. *num.* 58. Rota in Romana Cambij 17.
Febr. 1642. cor. R.P. D. meo Bichio.

Vnde vel reperi possunt contradictione indebi-
ti, quæ semper † locum habet in vsuris, siue scien- 5
ter, siue ignoranter fuerint solutæ, quia in om-
nem casum præsumitur † in soluente coacta vo- 6
luntas, ne videlicet astringatur ad solutionem sor-
tis principalis, Bart. *in d. l. si non sortem* 26. §. *si
quis falsa ff. de condict. indeb.* Menoch. *conf.* 300.
num. 13. Rimin. iun. *conf.* 399. *num.* 70. Rota *decis.*
301. *num.* 29. *& seq. part* 5. *recent.* & in Auenion.
pecuniaria 10. Februarij 1640. coram R.P.D meo
Bichio ; Siue per viam imputationis in sortem † 7
adeò vt creditori agenti ad sortem opponi pos-
sit eam esse diminutam, quatenus solutum fue-
rit vltra quantitatem fructuum verè debitam, vt in
dicta Romana Cambij *suprà* allegatâ.

Neque obstat quod in casu nostro adsit expres-
sa mentio fructuum recompensatiuorum ad ratio-
nem septem pro centenario, quæ † licita est, tan- 8
quam sit quædam transactio inspecto futuro euen-
tu, vt tollatur difficultas probationis Gratian. *dis-
cept.* 864. *num.* 19. Quia quoties † constat de ex- 9
cessu conuentionis ea redditur illicita, Aymon.
conf. 189. *num.* 5. *& seqq.* Syluan. *conf.* 10. *num.* 46.

&

& seqq. Rimin. iun. *cons.* 218. *numero* 86. *& seqq.*
Bursatt. *cons.* 320. *num.* 53. Sicut è conuerso li-
cita redderetur, si ex probationibus faciendis pro-
10 baretur correspondens † fructibus. Cagn. *in l.*
curabit 5. *num.* 58. *C. de act. empt.* Dec. *cons.* 39.
num. 5. Bursat. *d. cons.* 310. *num.* 54. Surd. *cons.* 485.
sub num. 6. Donecitaque probationes fiant, esto,
11 quòd non posset per exceptiones † excessus tan-
quam adhuc illiquidi retardari executio obli-
gationis cameralis, in quibus terminis loquitur
Gratian. *d. discept* 864. *numero* 19. totum ta-
men reuocabitur factis probationibus iuxtà præ-
dicta.

Datâ autem releuantiâ vnius articuli circà ex-
12 cessum conuentionis † concedenda est remissoria
super omnibus Mant. *decis.* 312. *num.* 1. *& seq.*
Coccin. *decis.* 149. *num* 3. Greg. *decis* 403. *in fin.*
Caual. *decis.* 289. *num.* 2. Buratt. *dec.* 246. *num.* 10.
Duran. *dec.* 61. *num* 8. *in recent. decis.* 661. *num.* 4.
part. 2. *& dec.* 212. *n.* 3. *part.* 6. Maximè in materiâ
13 prophanâ, † in quâ datur remissoria in quâli-
bet instantiâ, etiam sine fumo Caputaq. *decis.*
68. *num.* 1. *part.* 3. Coccin. *d. decis.* 149. *num.* 1.
Gregor. *d. decis.* 403. *num.* 3. *in recent. decis* 36.
numero 1. *& sequent. part.* 3. *& decis.* 266. *num.* 1.
part. 6.

Non obstat quòd materia articulata tendat ad
probandam vsurariam prauitatem, quia cùm prin-
14 cipaliter † non petatur remissoria ad probandum
crimen, sed quòd fructus rei venditæ non ascen-
dunt ad valorem taxatum, non potest ex isto ca-
pite denegari remissoria, Felin. *in cap. cum cau-*
sam 37. *num.* 23. *de testib.* Soccin iun. *cons.* 60.
num. 13. *lib.* 2. Menoch. *de recup. remed.* 15. *nu-*
mero 361. Maximè accedente fumo, pro quo
sufficit verisimilitudo, quæ consistit in eo quòd
15 † fructus stabilium præsumuntur non excedere
quinque pro centenario, *gloss. in auth. perpetua*
verb. pensio ista. C. de sacros. Eccles. quam Ro-
ta sequitur, vt coram Gregor. *decis.* 553. *nume-*
ro 8. *& in recent. decis.* 448. *numero* 3. *part.* 2.
& decis. 535. *num.* 18. *part.* 6. *& decis.* 94. *num* 56.
part. 7.

Ad illud verò obiectum, quòd si concedatur
16 remissoria Mastinis, † videatur controuerti ma-
nutentio, quæ illis de Caualca denegari non po-
test ob possessionem, in quâ reperiuntur exi-
gendi istos fructus quolibet anno iuxta con-
uentionem ab initio inter ipsos initam, fuit
17 responsum, † quòd Rota passim seruat, vt
vni concedatur manutentio, alteri vero remis-
soria, quæ datur sine retardatione executionis
Seraph. *decis.* 294. *num.* 5. *& sequent.* Caual. *de-*
cis. 610. *num.* 2. *in recent. decis.* 142. *numero* 10.
part. 7.

Minùs releuat defectus iurisdictionis, quia em-
ptor non egit iudicio condictionis indebiti, sed
18 cùm † in primâ instantiâ fuerit condemnatus ad
restitutionem sortis, vult in secundâ instantiâ re-
uocari, aut reformari hanc condemnationem im-
19 putando in sortem † fructus excessiuè, & in-
debitè solutos, vel per viam imputationis lega-
lis, quæ ipso iure sortem extenuat ex suprà alle-
gatis, vel per viam compensationis, quæ opponi
potest etiam in secundâ instantiâ, imò & post
rem iudicatam *l.* 2. *& ibi DD. C. de compens.*
Afflict. *decision.* 125. *numero* 3. Surd. *decis.* 191.
numero 7. Rim. iun. *cons.* 451. *numero* 37.

Gratian. *discept.* 660. *numero* 29. Ciriac. *controu.*
224. *numero* 6. & Rota coram Gregor. *decision.* 342.
num. 2.

Et ita vtrâque, &c.

Maceraten. Saluiani.

Mercurij 27. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Immissio in Saluiano conceditur, constito de credito cum hypothecâ, concessione debitoris de tempore contractæ obligationis, vel pòst, & possessione Rei conuenti de tempore motæ litis, eáque immissio competit hæredi, sicut competebat eius Authori. Census dicitur extinctus per actum retrosimilem, dum fuit retrouenditus pro eodem pretio.

SVMMARIVM.

1 *In Saluiani iudicio creditum cum hypotheca iustificari debet.*

2 *Et probari debet possessio rei controuersa, quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis.*

3 *Possessio rei conuenti in iudicio Saluiani probari potest ex litis sustentatione, iunctis adminiculis.*

4 *Immissio in Saluiano conceditur, constito de credito cum hypotheca, possessione debitoris de tempore contractæ obligationis, & possessione recenti rei conuenti.*

Hæredi competit immissio, quæ competebat eius authori, num. 4.

5 *Crediti anterioris exceptio frustra allegatur contra creditum posterius, si illud appareat satisfactum.*

6 *Cessio censûs aliud est, & aliud retrouenditio, & extinctio.*

7 *Census quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retrosimilis, censetur extinctus.*

DECISIO CLX.

PRonunciauit A. C. per sententiam definitiuam vigore Saluiani interdicti dandam esse immissionem Ludouico de Vlissis Hieronymi filio in possessionem bonorum, de quibus agitur, solutis priùs per ipsum scutis 688. monetæ Franciscæ Cotæ Guidonæ pro credito competente Laurentio eius viro, quam sententiam hodie in gradu appellationis Domini confirmârunt.

Constat enim de extremis in hoc iudicio Sal-
uiani requisitis, nam creditum † cum hypo- 1
thecâ Ludouici Filij, & hæredis Hieronymi
de Vlissis iustificatur ex publico instrumento
impositionis, & venditionis censûs, de quo agi-
tur factæ per Hieronymum de Guidonibus Cæ-
sari Pellicano de anno 1590. 8. Iannarij sum-
mario Ludouici *numero* 1. Qui census postea
venditus fuit præfato Hieronymo de Vlissis

Ff Patti

Patri eiuſdem Ludouici de annò 1577. 10. Octo-
bris *eadem Summario numero* 2. Quòd verò
Hieronymus de Guidonibus de tempore impo-
2 ſitionis census † poſſederit bona ſuper quibus
conceſſa fuit immiſſio Ludouico apparet ex te-
ſtibus datis *in Summario numero* 3. Ex aliis ve-
rò ibidem relatis *numero* 6. Probatur eadem
bona nunc poſſideri per Franciſcam ream con-
3 uentam, † de cuius etiam poſſeſſione conſtat
ex ipſa litis ſuſtentatione, quæ innectis admini-
culis probat poſſeſſionem Rota coram Cæſar.
de Graſſ. *deciſion.* 4. *numero* 2. *de reſtitut ſpoliat.*
& deciſion. 210. *numero* 3. *part.* 5. *recent.* & in
Romana Saluiani 15. Iunij 1643. & 4. Martij
1644. coram R. P. D. meo Veroſpio. His au-
4 tem concurrentibus rectè † conceſſa fuit im-
miſſio Ludouico, qui eſt hæres Hieronymi de
Vliſſis, & Dominus dicti censûs, Alexand.
conſ. 185. *numero* 4. *lib.* 6. Soccin. Sen *conſ.* 112.
numero 6. *lib.* 4. Roland. *conſ.* 14. *num.* 13. *lib.* 1.
verſ. ſecundo quaritur, Afflict. *deciſ.* 383. *num.* 4.
Rota coram S. M. Gregor. *deciſ.* 491. *numero* 6.
& in recent. deciſ. 294. *num.* 3. *& deciſ.* 307. *nu-*
mero 4. *part.* 1. *& deciſ.* 308. *num.* 1. *& ſequent.*
part. 5. *recent.*

Nec prædicta immiſſio retardari debet pro-
pter exceptionem retentionis per Franciſcam
oppoſitam ratione crediti anterioris competen-
tis Laurentio de Guidonibus. Quia cum idem
Laurentius iam fuerit conſecutus ſcuta 312. in
cauſam dicti crediti, vt *in Summar. numero* 7. &
pro reſiduo eiuſdem crediti Aud. Cam manda-
uerit eidem ſolui ſcuta 688. Antequam Ludo-
uicus conſequatur poſſeſſionem, vt legitur in
5 ſententia, *Summar. numero* 4. Vtique † exce-
ptio huius crediti anterioris, quod ex prædi-
ctis remanet ſatisfactum, non poteſt impedi-
re immiſſionem Ludouici poſterioris credito-
ris iuxta Text. *in l. & quaſt.* 15. *§. qui res ſuas*
ff. de pignor. Ronchegall. *in lege eadem* 9. *ſub*
numero 281. *verſ. ſi vero ff. de duobus reis.* Sta-
til. *de Salman. interd. inſpect.* 3. *capit.* 2. *nu-*
mero 438.

Minùs obſtat prætenſa retentio, ſeu compen-
ſatio ratione alterius censûs per Hieronymum
Pellicanum ſuper eius bonis impoſiti ante fa-
ctam ceſſionem Hieronymo de Vliſſis ad fauo-
rem illorum de Angelellis à quibus deinde ceſ-
ſum fuiſſe prætenditur Hieronymo Guidono:
6 quia † iſta non fuit ceſſio, ſed retrouenditio,
& extinctio, vt apparet ex inſtrumento inter
eos celebrato de anno 1604. 4. Decembris *Sum-*
mario numero 8. quo mediante cenſus non fuit
7 ſimpliciter ceſſus, † ſed retrouenditus, pro
eodemmet pretio, ideóque dum actus retro-
ſimilis interceſſit, cenſus extinctus cenſetur,
Rota poſt Modern. *de cenſ. deciſione* 369. *&*
396. *Vtrobique numero* 1. Giurba *deciſion.* 24.
numero 11.

Fuit itaque reſolutum, ſententiam A. C. eſſe
confirmandam, Ludouico tantùm de Vliſſis infor-
mante, citatâ tamen alterâ parte.

Viterbien redditionis
Rationis.

Veneris 13. *Maij* 1644.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator ſi reportauerit generalem quietantiam omnium adminiſtratorum in vim rationum redditarum, non poteſt iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio cenſeantur benè, & validè redditæ, & ſic ſine errore & dolo, & quatenùs pars inſtaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipſe petens prius, probare dolum certum, clarum, & euidentem, cum habeat contra ſe præſumptionem Iuris.

SVMMARIVM.

1 *Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt.*

2 *Quietantia dua, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis poteſt cogi ad eam denuò reddendam.*

3 *Reuiſioni computorum iudicialiter petita renunciari poteſt cum iuramento.*

4 *Renuntiatio reuiſionis computorum redditur nulla, ſi renuncians ſit minor* 25. *annorum.*

5 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 47. *diſponit, quod completo vigeſimo anno, minor habeatur pro maiori.*

6 *Statuta Vrbis habent locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto particulari.*

7 *Quietantia redditionum rationum habent ſtatum validitatis, donec non datur de earum inualiditate.*

8 *Dolus in dubio non præſumitur.*

9 *Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo, & euidenti.*

10 *Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & euidenti.*

11 *In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quacumque ſuſpicio falſitatis.*

DECISIO CLXI.

POſtquam Aſcanius Collemodius diſpunctis
omnibus debitis, & creditis tutelaribus, quie-
tauit in amplâ formâ, & ſub duplici iuramento
Capitaneum Terentium Collemodium ſuum in
pupillari ætate tutorem, iterum inſtetit coram A.
C. & obtinuit mandatum pro nouâ redditione ra-
tionis, à quo cùm appellaſſet Capitaneus Teren- 1
tius & cauſa fuiſſet mihi commiſſa, cum clauſula *ſi*
quid exequendum, dubitaui an mandatum A. C. eſſet
exequendum, & fuit per Dominos negatiuè reſpon-
ſum; Quia cùm Capitaneus Terentius reportauerit
ab Aſcanio nepote generalem quietantiam om-
nium adminiſtratorum in vim tutelæ ſuſceptæ de
anno 1623. intrat regula, quòd ampliùs non veniat
cogendus

cogendus ad reddendam rationem, dum ratio semel reddita fuit *l.semel 2.C.de apoch.public.lib.10.* Ioann. Monac. *in cap. vnico n 9.de Cleric. agrot. lib.6. & ibid.* Archidiac. *num.11.*Ioann. Andr.*n.3.* Rota *decis.*184. *num.1. part.* 2. *& decis.* 256. *numero* 4. *part.* 4.*recent.* Gregor. *decis.* 536. *num.* 2. cum aliis relatis in Romana computorum 23. Ianuarij 1640. coram R. P. D. meo Cerro, §. *ex quibus.*

2 Quod eò magis procedit, quia † in casu pro-
posito sunt duæ quietantiæ, & in secunda quietan-
tia ratificatur prima, & renunciatur cum iuramen-
3 to reuisioni computorum † iudicialiter petitæ, cui
renunciari potest vt ex text. *in l.Lucius* 13. *in fine ff. de liber. legat.* Thesaur. *decis.* 260. *n.7.& seqq.* Rota in d. Romana computorum 23. Ianuarij, & 20. Aprilis 1640. coram R.P.D.meo Cerro.

Neque talis renunciatio redargui potest de nul-
4 litate ob defectum solemnitatum † statuti vrbis
*lib.1.cap.*151. quia Ascanius de tempore renuncia-
tionis esset minor, nam existente Ciuitate Vetula
5 intra districtum vrbis † intrat statutum 47. dispo-
nens, quòd completo 20. anno minor habeatur
pro maiore, statutum enim vrbis habet locum
6 in toto districtu non existente alio statuto parti-
culari Bartol. *in l.1.num.*41. *C. quæ sit longa consuet.* Rota coram Greg. *decis.*269.*num.*2. & in Sabinen. seu Farfen. fideicomm. 2. Martij 1640. coram R. P. D. meo Bichio, & Terracinen. fideicommissi 14. Decembris 1643. coram me §. *addebant insuper.* Et in omnem partem, quia Asca-
7 nius † hodie non dat de nullitate secundæ quie-
tantiæ, eo tacente, illa habet statum validitatis Roland. *cons.*100. *num.* 71. *lib.* 4. Surd. *decis.* 70. *num.*23. *& seqq.* Gratian. *discept.*122.*num.*15.Rota *dec.62.n.19. & decis.*119. *num.*25. *& decis.* 165. *num.*37.*part.*7.*recent.*

8 Minùs dici potest quietantiam esse † dolosam;
quia vltra quòd dolus non præsumitur maximè,
vt ex illius capite iterum rationes reddendæ sint,
9 quo casu requiritur dolus certus, clarus, & eui-
dens, vt tradunt Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 209. *num.* 40. *& cons.* 22. *num.*20. Escobar. *de ratiocin. cap.*41. *n.*28. Rota *decis.*184. *n.*4. *part.*2.*recent.* & in Meliten. reuisionis computorum 30. Octobris 1595. cor. bon. mem. Card. Pampilio seniore, quæ est *decis.*101. *num.*4. *post.* 2. *volum. consil.* Farinac. In hoc autem casu non solùm do-
lus non probatur, sed euidenter apparet contra-
10 rium, quia ex computis factis constat, ad manus
Terentij peruenisse scuta 314. è conuerso ipsum erogasse pro pupillis nepotibus scuta 3876. vt *in summ. num.*3.

Accedit quòd in *Summ.* Terentij *num* 9. datur
11 declaratio Ascanij, quâ fatetur litem motam coram
A. C. pro reuisione computorum fuisse calumniosam, eique propterea in amplâ formâ cessit, & renunciauit, ex qua etiam declaratione videtur sublatus omnis error, & quæcumque suspicio falsitatis ad text. *in l. vnica C. plus petit.* Roman. *cons.* 391.*num.*6. Menoch. *cons.* 22. *n.* 22. *& cons.* 214. *num.* 41.

Et ita fuit resolutum informante Capitaneo Terentio tantùm, Ascanio pluries citato.

Romana Fideicommissi.

De maximis.

Mercurij 20. Nouembr. 1647.

ARGVMENTVM.

Liquidationis fructuum materia admittit leuiores probationes, & in ea superabundat probatio desumpta ex locationibus effectuatis bonorum, quæ fuerunt in lite.

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum.*

2 *In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes.*

In liquidationis fructuum materiâ leuiores probationes sufficiunt, num. 2.

3 *Ex locationibus effectuatis resultat certa, & sufficiens probatio pro liquidatione fructuum.*

DECISIO CLXII.

Latis tribus sententiis conformibus ad fauorem Petri, & aliorum de Maximis super immissione in possessionem quatuor partium cum dimidia casalis nuncupati Brauo, cum condemnatione in fructibus à die motæ litis dubitaui. Ad quam summam fructus sint liquidati.

Vt verò rectè procedi posset in calculo peragendo DD. firmârunt, quòd calculus erat inchoandus à die 17. Nouembris anni 1642. quâ
fuit reproductum monitorium, vt apparet ex
Summario Petri *num.* 1. quia tunc dicitur lis mo- 1
ra, quoad reum, vt dixit Rota in Casalen. Canonicatus 16. Nouembris 1609. coram Marcquemont. impress. per Marches. *de commission. part.* 3. *fol.* 76. *numero* 3. Et in Romana diuisionis Societatis coram Buratto inter eios impress. *decisione* 652. *numero* 2. & progredi debet vsque ad actualem immissionem, quæ concessa fuit 2. Aprilis 1647. vt *in eodem Summar. numero* 3.

Visa etiam fuit indubitabilis probatio ad effectum liquidationis huiusmodi ea, quæ resultat ex locationibus factis Petro Zaccono de
integro Casali Prauo pro summa annua scuto-
rum 830. Ad hunc enim effectum † non re- 2
quiruntur probationes exactæ, sed sufficiunt leuiores; & proindè cùm locationes prædictæ durauerint toto tempore litis pendentis † sequitur quod ex illis sic effectuatis resultet certa, & sufficiens probatio Rota coram Reuerendissimo Vrgellen. *decision.* 307. *sub numero* 4. in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iunij 1610. coram Lancelloto Marches. *de commission. part.* 1. *fol.* 104. *numero* 3. In Bononien. de Bonsignoribus 16. Februarij 1632. coram Mormanno in Nouarien Decimarum 5. Iulij eiusdem anni coram bon. memor. Pitouano, & in Camerinen. Spolij 4. Iulij 1646. coram me.

Prædicta verò summa scutorum 830. redacta

ad quatuor partes cum dimidia ex duodecim totius Casalis constituit summam scutorum 311. b. 25. singulis annis, quæ pro annis quatuor, & mensibus quatuor cum dimidio ascendit ad summam scutorum 1361. 72. in quâ summâ DD. fructus liquidârunt.

Neque huic liquidationi obstare potest, quòd affictus non fuerint exacti ab Horatio, & auctoribus illius, sed insimul etiam à creditoribus Innocentij Dominici, & Valerij de Maximis.

Quia hodie Petrus & consortes non agunt pro repetitione fructuum, vel affictuum exactorum sed solùm pro illorum liquidatione, etiam aduersùs prædictos creditores, qua firmata intendunt affictus exactos repetere proportionabiliter à dictis creditoribus, iuxta formam sententiatum, quæ proinde condemnant, nedum Horatium, sed omnes etiam præfatos assertos creditores ad fructuum restitutionem.

Fuerunt itaque fructus liquidati in summâ scutorum 1361. 72. Vtrâque parte informante, &c.

Firmana Prædij.

Veneris 3. Iunij 1644.

ARGVMENTVM.

Subhastatio quando est nulla, tunc non discutitur validitas deliberationis. Creditor speciei licèt possit super ea facere executionem absque aliâ liquidatione, tamen secus erit si ipsa species amplius non extet, & in diuersa re facienda sit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata est ex causâ, quæ non subsistit. Calculatorum relationi est standum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio quando dicatur euidenter nulla.*

2 *Creditor speciei potest speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, quatenus extet.*

3 *Si verò species non extat, & super aliâ re fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio speciei.*

4 *Debitor specie non extante speciei tenetur ad interesse.*

5 *Interesse quando est incertum, tunc omnino requiritur liquidatio.*

6 *Pretia rerum quotidie variantur, non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus.*

7 *Speciei valor quando omnino sit liquidandus.*

8 *Retentio ratione hypothecæ in spolio datur solum pro vero credito, quando possessio fuit amissa ob culpam rei conuenti, alias secus,* & num. 9.

9 *Reintegratio competit quando Iudex nulliter procedit.*

Iudex nulliter procedens dicitur spoliare, numero 10.

11 *Manutentio etiam ei competit, qui fuit reintegratus facto Iudicis ritè & rectè procedentis.*

12 *Deliberatio ex quibus reddatur inualida,* & num. 13.

14 *De subhastationis inualiditate, quando constat, tunc non venit discutienda validitas.*

15 *Calculatoris relationi standum est, quando à Iudice ad id fuit deputatus.*

Calculatoris relationi à Iudice electi nunc maximè est standum, si ab eâ partes non appellârunt, num. 15.

16 *Sententia reintegratoria facit reintegratos veros possessores, & sic sunt manutenendi.*

17 *Sententia corruit, quando causa propter quam fuit lata, deuenit ad non causam.*

18 *Sententia si fundetur super suppositis euidenter nullis, ipsa etiam sententia erit iniusta.*

19 *Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam.*

DECISIO CLXIII.

OCtauianus Rosellus, & Ioannes Angelellus Creditores q. Baptistæ de Matthæucciis scutorum 434. pro consequenda manutentione prædij; de quo agitur aut fundant eorum intentionem in subhastatione sequutâ vsque de anno 1612. aut in concordia de anno 1627. & neutram suffragari eisdem Rosello, & Angelello, Domini resoluerunt, & ideò perstiterunt in decisis coram R. P. D. meo Carillo Præside Vallisolerano sub die 26. Iunij præteriti.

Visum enim fuit primum fundamentum decisionis solidissimum, & irrefragabile, nempè nullitas subhastationis, quia cum mandatum ad instantiam Roselli, & Angelelli fuerit relaxatum pro quatuor milliaribus olei, ante executionem, subhastationem, & deliberationem prædij omnino erat necessaria, & præcedere debebat liquidatio pretij ipsiusmet olei, Bald. *in l. 2. numero 7. & 8. C. de execut. rei iudic.* Alexand. *cons. 115. numero 10. lib. 7.* Crauett. *cons. 131. numero 8. & 9* Surd. *decis. 27. numero 6. & sequent.* Rota coram Andræa, *decis. 42. num. 4. in recent. decis. 340. num. 5. p. 1.* In Fauentina hæreditatis coram bon. mem. Manzanedo impress. apud Modern. *de subhast. decis. 49. num. 4.* & in terminis similis subhastationis factæ pro frumento, quod erat in obligatione Gregor. *decis. 485. num. 8.* 1

Cuius rei ratio est apertissima, quia licèt verum sit, quòd creditor speciei possit speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, si extat *iuxta theoric. gloss. in l. qui restituere 68. verb. condemnandus ff. de rei vindicat.* Attamen si super aliâ re fiat executio, & speciem debitam præstare debitor non possit, tunc omnino necessaria est liquidatio speciei debitæ, quia hoc casu debitor solùm tenetur ad interesse Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur 72. numero 38. ff. de verb. obligat.* Addent. ad Alex. *cons. 214.* 2 3 4

littera

littera L, libro 7. Interesse verò est incertum
5 non liquidato valore, etiam si species sit
certa, quia pretia rerum quotidie variantur,
non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut
6 ex aliis circunstantiis, vt est text. *in l. pretia rerum 63. §. nonnullam ff. ad l. falcid.* Cephal.
cons. 719. numero 14. Ciriac. *contr.* 261. *numero* 15. Greg. *decis.* 101. *num.* 3. & consequenter
7 ter speciei valor omninò priùs liquidari debuisset
set Couar. *var. resol. lib. 2. cap.* 11. *num. 1. vers. in summa* Osasch. *decis. Pedem.* 129. *numero* 6.
Surd. *decis.* 27. *numero* 4. *& seq.* Rota in Romana domorum in Burgo coram Vbaldo impress. apud eundem Modern. *de subbast. decis.* 70. *numero* 4.

Neque hodie Rosellus, & consortes possunt
prædium, de quo agitur retinere pro vero eorum
8 credito, quia hoc procederet si possessio fuisset
amissa culpa rei conuenti ob eius contumaciam,
9 vt declarat Alex. *in l. 3. §. fin. num. 27. & 28. ff. de acquir. poss.* Secùs verò quando reus comparuit, & se opposuit deliberationi, vt hic fuit factum per Matthæuccios Gratian. *discept.* 734. *numero* 48. & 49. Caual. *decis.* 539. *num.* 10. *& decis.* 543. *num.* 4. Cum aliis relatis in Persinâ spo-
10 lij 19. Ianuarij 1643. coram R. P. D. Meo Royas.
Et ideò Matthæucciis competit, non solùm reintegratio, cum Iudex nulliter procedens dicatur spoliare ad text. *in l. memineris 6. C. vnde vi.* Abbas *in cap. cum causa 22. in 4. notab. de offic. delegat.* Caput. *decis.* 186. *part.* 3. Cæsar. de Graff. *decis. 1. num. 4. tit. de const.* Greg. *decis.* 362. *num.* 4. Cum aliis allegatis in Anconitana Spolij 9. Iunij 1610. coram bon. mem. Cardin. Sacrato impress. apud Marches. *tom. 2. fol.* 235. *num.* 1.
11 Sed etiam manutentio, quæ competit, ei, qui
fuit reintegratus facto Iudicis ritè, & rectè procedentis *l. iuste possidet 11. ff. de acquir. poss.* Gregor. *decis.* 582. *numero* 2. *in recent. decis.* 173. *num.* 1. *& dec.* 513. *num. 2. part. 2. & dec. 305. n. 2. p. 6. & dec. 199. num. 5. part. 7.*

Circa secundum, & tertium fundamentum
12 decisionis R. P. D. Carilli, nempe quòd sub vnica
oblatione ad deliberationem fuerit deuentum,
13 & quòd deliberatio facta fuerit per imaginariam
personam licitatoris, Domini hodie nihil firmare voluerunt, & quicquid sit de dictis conclusionibus, præsertim in hoc casu, cessat hodie earum discussio, quia satis apparet de nullitate subhastationis ex supradictis.
14 Concordia verò anni 1627. Rosello, & Angelello suffragari minimè potest, quia cùm in eâ fuerit expressè stabilitum, *Chili sudetti Rosello, & Angelello siano obligati all'hora, quando saranno sodisfatti delli detti scudi 434. rilassar libera tutta la detta possessione (de quâ agitur) a detti heredi tanto nel possessorio, quando nella proprietà*, cùm dicti consortes sint satisfacti iuxta formam concordiæ ex relatione calculatoris à Iu-
15 dice deputati, cui standum est, præsertim cum
ab illius relatione appellatum, aut reclamatum non fuerit, Paris. *cons.* 96. *numero* 32. *lib.* 1. Rot. *decis.* 531. *numero* 1. *part.* 1. *& decis.* 393. *num.* 2. *part. 4. recent.* Gregor. *decis.* 220. *num.* 4. Buratt. *decis.* 419. *num.* 9. *& decis.* 913. *num.* 3. Meritò reintegrari debuerunt, & sententia reintegra-
16 toria facit reintegratos veros possessores, ita vt
illis sit debita manutentio, *l. qui vniuersas 30. §. item cum Prætor ff. de acquir. poss.* Gregor. *de-*

cis. 9. *numero* 4. *& decis.* 582. *numero* 2. *& dec.* 305. *numero* 2. *part. 6. recent.* Cum aliis suprà allegatis.

Non obstat sententia contraria prolata anno 1633. à Reuerendiss. Capuano ad fauorem Roselli, & Angelelli cum impositione perpetui silentij, quia de eo tempore non constabat dictos consortes fuisse satisfactos ex fructibus prædij iuxta formam concordiæ, hodie verò, cum
ex relatione Calculatoris ad oculum demonstre- 17
tur non solùm sufficiens satisfactio, sed excessiua, corruit vis dictæ sententiæ, quia causa propter quam fuit lata sententia, deuenit ad non causam stante satisfactione dd. consortium ex fructibus prædij iuxta concordiæ præscriptum Felin. *in cap. suborta 25. numero 50. & sequent. de re iud.* Ruin. *cons.* 89. *numero* 15. *lib.* 1. Surd. *cons.* 268. *numero* 14. *& sequent.* Cum aliis relatis à Gratian. *discept.* 408. *numero* 2. & fuit optime responsum in decisione, quæ confirmatur.

Si verò dicta sententia fundatur in subhasta- 18
tione, & deliberatione, cum subhastatio sit eui-
denter nulla, sententia quoque erit notoriè 19
iniusta, quæ nunquam transit in iudicatum, Rota *decision.* 427. *numero* 2. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers. & decisione* 594. *part. 2. recent.* & *alibi* passim.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Sequestri.

Anno 11. *Decembris* 1645.

ARGVMENTVM.

Inter Mercatores, ac in eorum libris passim fit contrapositio partitarum crediti, & debiti, eáque mediante inducitur compensatio, solutio, & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro scribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex eâ datur auocatio ab eis, in quos translatæ sunt, ne commercium impediatur. Debitor potest ante diem soluere, & creditore volente quælibet satisfactio est vera solutio.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum non potest relaxari contra sequestratarium, qui non reperitur debitor.*

2 *Ex contrapositione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compensatio, & debiti extinctio.*

3 *Libris fundacalibus plena fides adhibetur, quando legaliter sunt tenti.*

4 *Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis pleno probant pro ipso scribente contra tertium.*

5 *Libris Mercatorum maior fides est adhi-*

benda, quando pars aduersa eorum partitis vsa fuit.

6 *Libris Mercatorum si quis declarauerit velle stare pro & contra, illos deinde impugnare non valet.*

7 *Creditor hypothecarius in reipsa hypothecata est praeferendus aliis crediroribus.*

8 *Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem.*

9 *Commercia impedirentur, si vigore hypotheca generalis merces vendita auocarentur ab emptoribus,* & num.19.

10 *Creditor ante diem solutionis non potest agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem facta.*

11 *Debitor potest quandocumque etiam ante tempus satisfaccre sua obligationi creditore volenti.*

12 *Creditore volente qualibet satisfactio est vera solutio.*

13 *Compensatio habet vim solutionis.*

14 *Mandatum excessiuum non est exequendum.*

15 *Excessus mandati nullum reddit ipsum mandatum, adeò vt exequi nullo modo possit.*

16 *Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Iudicis, intelligitur de mandato iusto, & valido.*

17 *Mandati excessus non excusatur eo, quòd fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouisionis.*

18 *Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in solutum.*

DECISIO CLXIV.

GReppius, & Spatapanius Mercatores præfecerunt proprio fundaco penès Dohanam existenti Bernabeum Benignum, qui anno 1643. transmisit Iulio Chiriacio à Mathelica lanam, & pecunias ad effectum recipiendi ab eodem tot petias panni, prout habuit vsque ad concurrentem quantitatem pretij lanæ & pecuniarum transmissarum. Verùm de mense Nouembris eiusdem anni, cùm Anthonius Ferrettus Mercator assereret de mense Aprilis præcedentis Chiriacio vendidisse illam quantitatem lanæ cum reseruatione dominij etiam super pannis ex eâ conficiendis, cœpit prætendere petias 14. Bernabeo transmissas fuisse ex eius lanâ confectas, & à R.P.D. Præside Dohanarum obtinuit, illas describi modo quo tunc erant. Adiit deinde Ferrettus A.C. qui mandauit illas restitui, dimissâ tamen particulâ vniuscuiusque petiæ penes Paschalem Paternum Mercatorem apud quem de illius mandato fuerunt exhibitæ; Idem Ferrettus, iurato de metu dilapidationis bonorum, & tanquam assertus creditor Chiriaci petiit ab A.C. sequestrum, quod exequi fecit contra Benignum, contra quem vi sequestratarium, mutato deinde iudicio, institit pro consignatione scutorum 2403.90. ad quam summam ascendit pretium 42. petiarum panni Bernabeo transmissarum, & obtinuit mandatum pro pretio petiarum 22. ad effectum deponendi. Commissa mihi à Signatura causa appellationis cum clausula, si quid exequendum, & clausula quam, & quas, ac cum eo toto negotio principali, dedi dubium, An Mandatum A.C. esset exequendum pro pretio 22. petiarum, & respectiuè aliud relaxandum pro pretio aliarum 20. petiarum panni, & fuit per Dominos resolutum mandatum non esse exequendum, nec de nouo relaxandum.

Cùm enim Bernabeus Benignus conuentus
vti sequestratarius nullo modo appareat † debi- 1
tor Chiriaci prætensi debitoris Antonij Ferretti,
mandatum contra eum relaxatum exequi non potest
l. 1. C. de probib. sequestr. pecun. Gratian. *discept.* 485. *num.* 1. Buratt. *decis.* 595. *num.* 1. Ex
libris verò fundacalibus Benigni, in quibus descriptæ sunt partitæ dati, & accepti inter Benignum, & socios ex vnâ, & Chiriacum ex alterâ, constat, Benignum non esse debitorem, cùm
sit contrapositum debitum, & creditum vtriusque
partis, ex quâ quidem contrapositione partitarum 2
benè inducitur compensatio, & solutio, ac debiti
extinctio, vt passim fit inter Mercatores Alex. *cons.* 85. *num.* 5. *lib.* 3. Soccin. sen. *cons.* 65. *num.* 5. *lib.* 4. Rota Ianuen. *decis.* 16. *num.* 7. & 8. Menochius *cons.* 121. *n.* 43. Rota coram S.M. Greg. XV. *decis.* 366. *n.* 3. & coram Card. Caual. *dec.* 165. *n.* 1. & *in rec. dec.* 321. *n.* 1. & *seqq. p.* 2. & *dec.* 33. *n.* 5. *part.* 5.

Libris autem † fundacalibus prædictis plena 3
fides est adhibenda, quia sunt legaliter habiti, & plura concurrunt adminicula, cum iustificentur in aliquibus litteris Cambij, & quietantiis exhibitis in Summario Benigni *num.* 3. qui-
bus † concurrentibus omnimodè probant etiam 4
pro ipso scribente contra tertium Bartol. *in l. admonendi* 31. *num.* 27. vbi etiam Iason. & alij *ff. de iureiur.* Surd. *dec.* 199. *num.* 11. & *per. sot.* Caual. *decis.* 552. *n.* 1. Buratt. *dec.* 344. *num.* 9. *in rec. dec.* 650. *n.* 4. *p.* 5. *dec.* 321. *n.* 2. *part.* 3. & *decis.* 246. *num.* 13. *part.* 5. Et præsertim cùm Ferrettus vsus
fuerit dictis libris extrahendo † ab illis partitas, 5
per quem vsum ab ipso approbati censentur Crauetta, *cons.* 175. *num.* 2. Surd. *d. decis.* 599. *num.* 6. cum aliis adductis per S.M. Greg. *dec.* 238. *num.* 5.
& ibi Addent. *n.* 15. Sed etiam quia † ipsemet Fer- 6
rettus declarauit, se velle iis stare pro, & contra, adeò vt hodie illos impugnare non possit, *l. Pomponius scribit* 10. *ff. de negot. gest.* Mantica *decis.* 363. *num.* 2. & *in recent. decis.* 223. *num.* 9. *part.* 7.

Nec compensatio antè dicta ex libris fundacalibus resultans impediri, aut tolli potest, eò quòd
Ferrettus vigore hypothecæ generalis † ad eius 7
fauorem contractæ super bonis aut pannis Chiriaci esset in istis petiis panni præferendus, tanquam creditor hypothecarius, quia nullo modo probatur, quòd petiæ panni Benigno trans-
missæ ex lana Ferretti confectæ fuerint, & † 8
hypotheca generalis non impedit mercium vena-
lium alienationem, nec eius vigore † possunt 9
auocari ab eis, in quos translatæ sunt, aliàs impedirentur commercia, *l. cùm tabernam* 34. vbi omnes DD. *ff. de pign.* Bartol. *in l. si constituta* 25. *num.* 73. *ff. solut. matr.* Couarr. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. Strac. *de mercat. tit. mandati* §. *vlt. num.* 7. *inter tract. diuers. de mercat. fol.* 428. Puteus *decis.* 289. *lib.* 2. & fuit dictum in Romana pecun. 9. Iunij 1573. coram S. M. Clem. VIII. & in Romana pecudum 24. Aprilis 1598. coram Gypsio & 24. Maij 1600. coram Card. Millino penès Statil. *de saluian. interd. decis.* 125. & 126. & 205.

Non obstat quòd Benignus non esset creditor Chiriaci pecuniarum, sed dederit illi lanam

lanam ad pannos conficiendos, qui de tempore
transmissionis petiarum panni, de quibus agitur
non adhuc confecti esse potuerint, atque ideò
10 † cum nondum venisset dies illorum traditionis,
nec etiam poterat agere vigore obligationis ad
eius fauorem factæ *l. necessario* 8. §. *quòd si pen-*
dente ff. de peric. & commod rei vendit.

Quia (quicquid sit de hoc) certum est, quòd
11 Chiriacus debitor potuit † quandocumque etiam
ante tempus satisfacere suæ obligationi credi-
tore volente *l. stipulatio ista* 38. §. *inter certam*
12 *ff. de verb. oblig.* Et sic alias tradere petias †
panni qualitatis conuentæ, vel vlterius dum eas
Benignus creditor contentus fuit acceptare, &
recipere, *l. satisfactio* 52. *ff. de solut. & l. solu-*
tionis verbo 176. *ff. de verb. signific.* Rota la-
nuen. *decis.* 4. *numero* 11. Paris. *cons.* 69. *num.* 16.
lib 4.

Ex quibus sequitur quoad pannos transmis-
sos ante sequestrum pretium potuisse compensa-
ri absque dubio, etiam in præiudicium anterio-
rum, quia sequens sequestrum reperit compen-
13 sationem iam factam, & eà mediante † extin-
ctum debitum Chiriaci, & creditum Benigni *l.*
si debitor 4. *ff. qui potior in pign. habean.* Paris.
cons. 121. *num.* 19. *lib.* 1. Rota coram Reueren-
diss. Vgellen. *decis.* 379. *num.* 9. *& in recent.*
decis. 374. *num.* 29. *part.* 5. *& decis.* 148. *num.* 6.
part. 6.

14 Mandatum etiam non esse † exequendum ex
eo Domini dixerunt, quia fuit relaxatum pro
pretio 22. petiarum panni, & tamen ex actis ap-
paret, quòd vsque ad diem sequestri 10. & 8.
tantùm petiæ fuerunt ad Benignum transmissæ,
vt habetur in Summ. Ferretti, *num.* 5. Et amplius
constat, quòd tempore sequestri 14. tantùm ex-
tabant, cæteris iam diuenditis per Benignum,
vt in *eod. Summ. num.* 6. *&* 7. Qui excessus nul-
15 lum reddunt † ipsum mandatum, adeo vt exe-
qui nullo modo possit, Rota penès S. M. Greg.
decis. 198. *&* 480. *n.* 5. *& seq.* Butat. *decis.* 91. *n.* 2.
& 3. *in rec. dec.* 359. *n.* 8. *p.* 1. *& dec.* 36. *num.* 3. *&*
seq. p. 3.

Ideóque cum mandatum A. C. non fuerit iu-
stum nihil releuat obligatio facta per Benignum
16 de præsentando † petias panni ad omne manda-
tum, quod semper intelligitur de iusto & valido
l. 4. §. *condemnatum ff. de re iudic.* Neque etiam
17 ab excessu excusat, quòd mandatum fuerit † re-
laxatum ad effectum deponendi tantùm, & per
modum prouisionis, quia cùm mandatum ex
prædictis appareat iniustum, non potuit ab A. C.
relaxari Rota *decis.* 130. *num.* 6 *part.* 4. *recent.*

Idémque prorsus dicendum venit, quoad petias
panni transmissas post sequestrum, quæ transie-
runt in Dominium Benigni, cùm fuerint illi à Chi-
18 riaco † venditæ vel datæ in solutum *l. si prædium* 4.
cum *ibi* notatis *C. de euict.* Surd. *cons.* 145. *nu-*
mero 14. *& seqq.* Butatt. *decis.* 627. *num.* 1. *& de-*
cis. 889. *numero* 1. & ex generali hypothecâ Fer-
19 retti, † à Benigno auocari non possunt, vt suprà
visum est.

Fuit itaque resolutum mandatum, A. C. non esse exequendum, nec aliud relaxandum, vtrâque parte informante, &c.

Romana Domus.

Mercurij 27. Iunij 1646.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur locatori docenti de instrumento locationis, & perceptione fructuum, nec subconductor potest interuertere possessionem locatoris, cum pro eo censeatur possidere. In iudicio summariissimo manutentionis leuiores probationes sufficiunt, & reiiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur locatori, quando constat de instrumento locationis, & subsequuta perceptione pensionum.*

2 *Ex locationibus, & solutionibus pensionum alicui factis, probatur eiusdem possessio manutenibilis.*

3 *Quod multò magis procedit iunctis aliis adminiculis.*

4 *Probationes leuiores sufficiunt in summarissimo iudicio manutentionis.*

5 *Possessionem domûs accipiens titulo subconductionis, non potest interuertere possessionem locatoris, cùm pro eo censeatur possidere.*

6 *In Manutentionis summariissimo iudicio non discutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*

DECISIO CLXV.

FVit per Dominos resolutum, Matthiæ & Plautillæ Coniugibus dandum esse mandatum de manutenendo in possessione superioris appartamenti domûs; de quâ agitur: quia ex publico Instrumento relato in Summario dd. Coniugum *num.* 1. constat, huiusmodi appartamentum fuisse datum in dotem Terentiæ matri Plautillæ, & ab illa fuisse possessum, deponit testis examinatus ad instantiam Victoriæ, quæ etiam hoc fatetur in suis positionibus contra Terentiam datis, vt in *eodem Summario numero* 7.

Vnde cum posteà Terentia assignauerit idem
appartamentum Plautillæ eius filiæ pro sua dote,
vt in *dicto Summario*, *num.* 4. Et ex iuribus ibi-
dem datis *num.* 5. appareat Matthiam; & Plau-
tillam illud pluries locasse cum † perceptione 1
pensionum, sequitur quòd illis concedendum
sit mandatum de manutenendo, cùm ex prædi-
ctis locationibus, & solutionibus pensionum
dictis Coniugibus factis † probetur eorundem 2
possessio manutenibilis, vt firmauit Rota coram
Seraphino *decis.* 896. *num.* 1. *in recent. decis.* 171.
num. 1. *& decis.* 649. *num.* 2. *part.* 2. & in im-
press. penès Modern. *post tract. de manut. deci-*
sio 130. *num.* 5. Accedentibus præsertim instru-
mentis assignationum dotis, & aliis † adminicu- 3
lis superius consideratis, quæ iuncta cum prædictis
locationibus superabundant ad probandam pos-
sessionem dd. Coniugum in hoc summariissimo
Iudicio manutentionis, in quo † sufficere leuiores 4

 proba

probationes passim dixit Rotæ, vt coram Sanct. M. Greg. decis. 258. num. 3. & decis. 324. n. 5. & dec. 458. num. 7. & in Florentinâ Hospitij coram Vbaldo impress. apud Modern. post tract. de manutent. decis. 222. n. 5.

Non obstat possessio Victoriæ: quia cùm illam acceperit titulo subconductionis ab vltima conductrice, † non solùm interuertere non potuit possessionem Matthiæ, & Plautillæ, quinimò pro illis 5
censetur possidere iuxta notata *in l. quod meo, ff. de acq. poss. sess.* Corn. cons. 40. n. 6. lib. 4. Rota decis. 315. num. 2. part. 1. diuers. & in recent. decis. 208. num. 2. part. 2. & decis. 513. num. 8. part. 4. tom. 3. Quæ verò dicuntur de donatione factâ Victoriæ eiusque marito, † & filiis non sunt præsentis inspectionis,
6 sed cum requirant altiorem indaginem ad petitorium sunt remittenda Rota *decis. 477. num. 3. & decis. 614. num. 4. part. 1. recent. cor. S. M. Gregor. decis. 549. n. 6.*

Et ita vtrâque, &c.

Terracinen. fideicommissi.

Mercurij 4. Iulij 1646.

ARGVMENTVM.

Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideò dos detrahi debet ex bonis patris, non autem ex fideicommisso patrui. Communio vniuersalis non potest dici probata inter fratres, nisi interueniant requisita necessaria. Succedens ex propriâ personâ in fideicommisso non tenetur ad debita hæredis grauati.

SVMMARIVM.

1 *Filiam propriam dotare, est debitum patris, & non patrui.*
2 *Fideiussor est seruandus indemnis à principali, vel eius hærede, etiamsi talis idemnitas non fuisset promissa.*
3 *Communio vniuersalis inter fratres nequaquam dicitur probata, nisi probentur requisita ad hoc necessaria.*
4 *Clausula* sciens, &c. *extenditur sciens non teneri, sed teneri volens.*
5 *Communio vniuersalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiussor.*
6 *Fideicommissarius succedens ex propriâ persona, non tenetur ad debita hæredis grauati antecessoris.*
7 *Fideicommissario non retardatur immissio propter detractiones oppositas, si illa possent compensari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommissi restituendis.*

DECISIO CLXVI.

BIs fuit resolutum coram me, dandam esse immissionem Marco Paschali iuniori in bonis Bonifacij Paschalis fideicommittentis, & in vltimâ decisione emanatâ sub die 17. Februarij anni præteriti fuerunt firmatæ quædam detractiones, cui non acquiescente Marinangelo Drago, placuit DD. mitius agendo eum de nouo audire, sed cum nihil releuans deduxerit, perstiterunt in decisis.

Nam quoad bona Laurentiæ olim sororis Bonifacij fideicommittentis, & Horatij, qui hæc promisit pro dote Ludouicæ eius filiæ, & quæ esse detrahenda Marinangelus plurimum contendit, satis fuit responsum in vltimâ decisione sub §. *nihil verò detrahendum.* Non enim apparet, quòd Liuia à quâ causam habet Merinangelus, fuerit hæres Laurentiæ, nec quòd Bonafacius fideicommittens ad huiusmodi debitum vllo modo sit † obli- 1
gatus, sed sit proprium Horatij, ad quem spectat propriam filiam dotare *l. quis liberos 19. ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promiss.* Seraphin. decis. 451. num. 9. Durand. decis. 26. num. 9. ideò nec Bonifacius, nec eius hæredes conueniri possunt vigore fideiussionis factæ pro Horatio eius fratre à Liuiâ eius filiâ, & hærede, quæ in omnem casum teneneretur illum, † ac eius hæredes releuare indem- 2
nes, etiamsi releuatio non fuisset promissa *leg. ex mandato 20. l. qui fideic. 53 ff. mand. § si quid autem inst. de fideiuss.* Butatt. dec. 470. n. 6.

Nec dici potest, quòd vigeret comunio vniuersalis bonorum inter Bonifacium, & Horatium fratres, quia hæc vniuersalis communio nequiquam probatur à testibus examinatis pro parte Marini Angeli, cùm non concurrant † illa requisita, ex 3
quibus vniuersalis societas induci solet iuxta *cons. Rom. 291.* Felic. *de societ. cap. 10. num. 17.* imò ex verbis instrumenti relatis in Summ. Marinang. n. 3. ibi, *sciens, &c.* † quæ extenditur, sciens, se non te- 4
neri, sed teneri volens, apparet non extitisse communionem vniuersalem bonorum, † sed Horatium 5
esse principalem debitorem, Bonifacium verò fideiussorem Berrazz. *claus. 39. gloss. 3. per tot.*

Quo verò ad debita soluta per Liuiam, quæ prætendit retinere Marinus Angelus ab eâ causam habens, cùm non constet, debita spectâsse ad hæreditatem Bonifacij fideicommittentis, sed Marci, & Gregorij, qui fuerunt primi hæredes grauati, † non tenetur Marcus iunior modo agens 6
ex propriâ persona vti fideicommissarius Bonifacij ea soluere iuxta notat. *in l. fin. peto 71. §. prædium. ff. de legat. 2. & in l. fin. §. sed quia, & §. sin autem, C. com. de legat.*

Cætera fuerunt sublata in decisione, 17. Februarij anni præteri, ad cuius formam fuit resolutum dandam esse immissionem Marco Paschali iuniori, sine præiudicio melioris liquidationis faciendæ per Marinum Angelum Liuiæ hæredem, quæ † poterunt compensari cum fructibus à Ma- 7
rino Angelo perceptis ex fideicommisso à die huius litis contestatæ iuxta praxim Rotæ *in decis. 391. n. 5. p. 5. & dec. 249. n. 21. part. 5. rec.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Liberationis à Molestiis.

Lunæ 3. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Creditor accipiens pecunias sub vsuris ob moram debitoris, debitum soluere recusantis, non potest illas repetere ex capite damni emergentis, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequutâ intimatione factâ debitori, quod

quod debitum esset sub vsuris, & quod verè, & realiter pecunias ex eâ causâ acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expensæ litis quales, quomodò taxentur in Rotâ.

SVMMARIVM.

1 *Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequuta intimatione facta debitori, quod debitum esset sub vsuris.*

2 *Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet realiter dictas pecunias fuisse acceptas in causam debiti.*

3 *Debitor vt condemnetur ad interesse, & damna passa per creditorem ob retardatam debiti solutionem, quid requiratur.*

4 *Damnum passum à creditore ob dilatam solutionem quando apparet affectatum, non est reficiendum per debitorem.*

5 *Litis expensa, quales taxentur in Rota, remissiue.*

DECISIO CLXVII.

FVit per duas sententias Rotales condemnatus Philippus Costa ad liberandum D. Abbatem Ioann. Antonium Costam à molestiis sibi allatis occasione cambij scutorum 2115. nec non ad damna, expensas, & interesse passa, & in futurum patienda, vnde hodie dubitatum fuit coram me, ad quam summam sint liquidanda damna, & interesse, nec non expensæ, & propositæ dubitationi DD. responderunt, non constare de damnis, & interesse, quæ debeantur, expensas vero esse liquidandas pro summâ in hac decisione exprimendâ.

Prætendebat enim Abbas pro solutione debiti prouenientis ex antedicto cambio accepisse primò ad cambium tantumdem à Iulio Castellano, qui posteà illud cessit Aloysiæ Erreræ, præuiâ interpellatione factâ contra Philippum, vt in Summ. Abbatis *num.* 3. eidémque Aloysiæ soluisse pro fructibus eiusdem cambij scuta 104.b. 30. & deinde præcedente noua interpellatione, de qua *in Sum. n.* 7. extinxisse cambium prædictum, sed summam præfatam recepisse ad Societatem officij à Ioseph Cataneo, & Carolo de Ferrariis, & pro fructibus similis Societatis soluisse Cataneo scuta 83.b.33. Ferrario verò scuta 116. b.66. & sic in totum summam scur. 304

1 Verum prædicta DD. non sunt visa iustificata,
quia non constat de præcedenti interpellatione factâ Philippo pupillo, vel eius Tutori, † minusque de subsequuta intimatione ad effectum, vt habita notitia interesse currentis posset se ab illo eximere, & liberare Gratian. *discept.* 829. *num.* 9. Rota *decis.* 52. *num.* 3 *part.* 1. *recent.* Quin imò nec constat,
2 † pecunias illas in effectu fuisse acceptas, & erogatas in extinctionem debiti prædicti cum hæredibus Petri Erreræ, quæ omnia sunt necessaria
3 ad effectum repetendi, etiam ex † capite damni passi. Honded. *cons.* 50. *sub. n.* 3. *circa finem lib.* 1. Gra. *discept.* 240. *n.* 8. & dixit Rota *in d. decis.* 52. *num.* 3. *& 4. part.* 1. *recent.*

Quo verò ad Societates officiorum contractas in alterâ ex eis, quæ fuit inita de mense Martij 1645. non fuit expressa hæc causa, nulláque fuit facta mentio dicti debiti, altera verò non apparet, quo tempore inita fuerit, licet referatur in Summario Abbatis *num.* 6. nec etiam constat, quòd Abbas alio minùs dispendioso modo non posset
præfatum cambium soluere, ideo damnum † re- 4
sultans magis censetur affectatum, adeò vt Abbati non possit competere actio pro illius repetitione, vt concludit Baldus *in l. etiam* 3. *n.* 5. *in fin. vers. & modo dubitatur, Cod. de exec. rei iudic.* Surd. *de alim. titul.* 1. *quæst.* 45. *num* 33. *& seqq.* Gratian. *discept.* 67. *n.* 17. *& dictâ discept* 829. *n.* 7.

Quo verò ex expensas litis DD. mandârunt, vt eas taxarem in scutis 118 b. 17. iuxta listam per
senem, & probatum Notarium de more † sub- 5
scriptam, seruatis tamen quoad omnia dispositis in decis. Maceraten. hæreditatis 24. Ianuarij 1642. coram Reuerendiss. Pat. Domin. meo Bichio, quam DD. in omnibus, & per omnia approbarunt.

Et ita fuit resolutum, vtrâque parte, &c.

Romana Prætensæ Societatis,

Luna 10. Decembris 1646.

ARGVMENTVM.

Societas non probatur ex Apochâ imperfectâ, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, qui citra ius, & nomen Societatis fieri possunt. Fama, & communis reputatio non sufficit ad probandam societatem, licet sufficiat ad probandam hominis qualitatem, eáque vt probetur per testes, quid requiratur. Socius conueniri non potest ex contractu celebrato à consocio, suò proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam societatis, nisi probetur versio pecuniarum, in illius vtilitatem, quæ tamen est plenè, & concludenter probanda,

SVMMARIVM.

1 *Appellans si non redit pro Apostolis intra terminum iuris, censetur appellationi renunciare, & sententia transit in iudicatum.*

2 *Iurisdictio Aud. Cameræ non expirat per obitum Summi Pontificis.*

3 *Fatalia in Tribunali A. C. currunt Apostolica Sede vacante, & etiam tempore nouendialium exequiarum.*

4 *Societas non probatur ex apochâ imperfectâ, & non obseruatâ.*

5 *Societas tacita non probatur per actus æquiuocos, & qui aptissimè possunt referri ad alios titulos, &* n. 8. & 9.

6 *Societas tacita nunquam inducitur, nisi actus sint omnino certi, & concludentes, & qui citra ius, & nomen societatis fieri non possunt,* & num. 7.

10 *Testes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd sic publicè, & palam ab omnibus diceretur. & crederetur.*

11 *Testes deponentes super publicâ voce, & famâ debent*

debent referre personas certas, à quibus audiuerint.

12 *Et ideò non probant si asserant, quòd fama orta fuerit ex sermonibus incertis, variis, & contrariis.*

13 *A personis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit, non attenditur.*

14 *Fama & communis reputatio non sufficit ad probandam Societatem, vel alium contractum.*

15 *Fama & communis reputatio sufficit ad probandum hominis qualitatem.*

16 *Socius conueniri non potest ex contractu celebrato ab altero socio, suo proprio nomine, & sub obligatione sui, & suorum heredum.*

17 *Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi consocios.*

18 *Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur saltem vtili actione pro contractu alterius Socij, si pecuniæ versæ fuerunt in eius vtilitatem.*

19 *Versio est plenè, & concludenter probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis.*

20 *Socius neque actione subsidiaria tenetur ad debita scocialia, si sit creditor Socij in maiori summa, quam importet rata socialis.*

21 *Cessionarius non debet esse melioris conditionis, quam cedens*

DECISIO CLXVIII.

DOmini hodie perpensis fundamentis decisionis coram me emanatæ sub die 12. Iunij anni præteriti steterunt in decisis. Nam res iudicata satis resultat ex desertione appellationis, quæ be-
1 nè iustificatur † ex non reditu pro Apostolis intra
30. dies, qui non solùm decurrerunt Apostolicâ
2 Sede vacante † cum iurisdictio A. C. per obitum
summi Pontificis non expirat iuxta gloss. *in Clem. ne Rom. 1. §. eo tamen, in verbo expirare de elect.* sed
3 etiam † nouendialium exequiarū tempore, quo concurrunt fatalia, licèt secùs esset in actibus iudicialibus, vt dixerunt Franc. *in cap. si iustus metus 73. num. 25. de appellat. & in cap. ab eo 6. §. illud autem, d. tit. in 6.* & ibi Gemioian. *num. 5.* Rota *decis. 82. de appell. in antiq. & decis. 40. n. 2. eod. tit. in nou.* cum aliis adductis in aliâ decisione huius causæ sub §. *neque etiam dicendum est.*

Quo verò ad prætensam in integrum restitutionem eam non competere DD. iterum firmarunt, cum nulla probetur societas inter Petrum Antonium Riccium, & Franciscónum; Non expressa,
4 † quia hæc nullo modo consistere potest, aut residere in apochâ imperfectâ, & non obseruata. Tacita verò minus resultat ex actibus per DD. Acto-
5 res productis, † quia sunt æquiuoci, & possunt aptissimè referri potiùs ad titulum Amicitiæ, Agentiæ, vel creditoris suam curantis quouis modo satisfa-
6 ctionem, quam ad † titulum societatis, quæ nunquam inducitur, nisi actus sint omnino certi, &
7 concludentes, & † qui citra ius, & nomen societatis fieri non possint Dec. *cons. 21. n. 1. circa fin. vers. talis enim societas,* Cephal. *cons. 247. num. 20. & seqq.* Corn. *cons. 251. num. 3 vol. 4* Aldobr. *consil 116. & vltim. num. 1. lib. 1.* Mantic. de tacit. *lib. 6. tit. 10. n. 21* Mascard. *de probat. concl. 1316. num 48. vol. 3.* Cyriac. *contr. 477 n. 8.* Rota coram Buratt. *dec 467. n. 7.* In casu verò proposito plures concurrunt actus exclusiui Societatis, vt latè firmatum fuit in aliâ decisione huius causæ *in §. præterea cum seqq.*

Verùm ex testibus vltimo loco per DD. Actores examinatis magis corroboratur decisio emanata, & excluditur societas, cùm testes deponant Riccium opem tulisse Francisono in inueniendis
pecuniis pro retinendis affectibus Casalium, † & 8
fecisse omnia facta Franciosoni circa eosdem affectus, vti eius amicissimum, & confidentissimum, non vti socium, sed vti procuratorem reddentes optimam rationem sui dicti, quia qui gerit negotia aliena non intelligitur socius, sed procurator; & deponant de aliis actibus æquiuocis, & qui ad
amicitiam, familiaritatem, † & procuram congruè 9
adaptantur, ideóque nihil releuant, vt supra visum est. Nec vis fieri potest in publica voce, &
fama, quia cum Testes dicant, quòd sic publicè & 10
palam ab omnibus diceretur, & crederetur, neque
referant † personas certas, à quibus audiuerint, 11
sed quòd orta † fuerit in sermonibus incertis, va- 12
riis, & contrariis, addentes, quod sic loquentes nihil
concludebant, & erant pecudarij, † & aliæ vi- 13
les personæ, illa ex eorum depositionibus formiter ac legitimè vt opus esset non iustificatur iuxta tex. *in cap. licet ex quadam 47. de testib. in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & in l. 3 §. tu magis scire, ff. de testibus* Mascard. *de probat. conclus. 748. n. 9. & conclus seqq.*

Præter quàm quòd † communis reputatio, aut 14
fama non sufficit ad probandam societatem, vel
alium contractum, licèt † sufficiat ad probandam 15
hominis qualitatem. Ruin. *cons. 92. n. 10. in fin. & seqq. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 377. n. 37.* Felic. *de societ. cap. 11. num. 20.* Mantic. de tacit. *d. lib. 6. & tit. 10. num. 23.*

Alterum quoque fundamentum Domini amplexi sunt: nam estò quòd inter Riccium, & Franciosonum fuisset contracta particularis societas in locatione, de quâ agitur, vel super illius emolumentis, tamen cùm contractus principalis societatis, & cambij respectiuè fuerint celebrati cum DD. Actoribus, nempe contractus locationis cum D. Principe, & contractus cambij, cum D. Eugeniâ
per Franciosonum dumtaxat, † suo proprio nomi- 16
ne, & sub obligatione sui, ac suorum hæredum, non potest Riccius conueniri, qui huiusmodi contractibus non interuenit, nec se obligauit, *l. iure societatis 83. ff. pro soc.* Dec. *cons. 98. n 2.* Patis. *consil 9. num. 22 lib. 1.* Cephal. *cons 635. num. 4. & seqq.* Thesaur. *decis. 136. num. 2. & 6.* latè Rim. iun. *consil. 331. n. 5. & seqq.* Rota penès Buratt. *decis. 514. num. 3.*

Quod maximè locum habet; quia non constat DD. Actores vllam habuisse notitiam dictæ societatis, nec minus vllam habuisse intentionem obli-
gandi consocios, quod † tamen necessarium esset 17
ad effectum, vt dici posset illos societati credidisse, & proinde socios omnes sibi obligatos esse voluisse, vt est text. *in l. fin.* ibi, *ita illud exigendum, ff. de exercit. act.* Alex. *cons. 44. sub n. 6. lib. 2. & cons. 217. num. 14. lib. 7.* Natt. *cons. 567. num. 6.* Gratian. *discept. 725. num. 8. vers. præterea,* Seraph. *dec. 375. num. 6.*

Neque obstat prætensa versio in societatis vtili-
tatem, ex qua saltem † vtilis actio deduci possit iux- 18
ta *leg. iure societatis 83. in fin. ibique gloss. penult ff. pro soc.* quia hæc versio esset plenè, & concluden-
ter † probanda cum qualitate tituli lucratiui, & 19
locupletationis, quod adhuc factum non fuit, vt

firmat

firmat decisio huius causæ *sub §. minùs obstat, quòd Riccius*

Demùm Riccius etiamsi fuisset socius Franciosoni, neque actione subsidiaria teneretur ad debi-
10 ta socialia, quia † est creditor Francioloni in longe maiori summâ, quàm importet rata socialis medietatis crediti DD. Actorum, vt constat ex iuribus relatis in Summ. primæ positionis Riccij iuxta text. express. *in l. si pro part. 10. §. idem quæris. ff. de in rem verso* & ibi Bart. Bald. & Salicet. & declarat Castrus *in d. l. in §. Domini num.* 2. ideo sicuti
11 Franciosonus si ageret, remaneret exclusus, † ita excluduntur Domini præfati, ex eodem iure Franciosoni agentes arg. text. *in leg. non debet 42. ff. de reg. iur.* Natt. *consil.* 398. *num.* 3. Rota *decis.* 205. *n. 4. p. 1. rec.*

Fuit itaque resolutum ad fauorem Riccij, eo tantùm informante, alterâ tamen parte pluries citatâ, & expectatâ, ac informare recusante, &c.

Neapolitana pecuniaria.

Lunæ 1. Iuly 1647.

ARGVMENTVM.

Instrumenta in vim Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis habẽt executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè si agitur ex causâ promissionis dotis, cuius petitionis actio transit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex causa necessaria valida est, nec ea irritari potest, præsertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbasse, & ratificasse censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum habet executionem paratam vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis.*

2 *Et hoc procedit etiam fauore hæredis.*

3 *Et Præsertim, si agatur de obligatione ex causâ dotis.*

Actio petitionis dotis transit etiam in hæredem num. 3.

4 *Hæredem se probare tenetur, qui vti talis agere intendit.*

5 *Qualitas hæreditaria quomodo probetur ex stylo, & consuetudine Neapolis.*

6 *Fratres plures æqualiter succedunt in hæreditate maternâ.*

7 *In hæreditate fraternâ proueniente ex bonis maternis æqualiter succedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta consuetudinem Nobilium Neapolis,* & n. 8.

9 *Minoris obligatio facta sine debitis solemnitatibus est nulla.*

10 *Minoris obligatio pro constitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ causâ necessaria est valida,* & n. 11.

12 *Minor, maior factus, si per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus gestis sine solemnitatibus, intelligitur obligationem approbasse, & ratificasse.*

13 *Sententiæ validitas apparet ex reuolutione processûs.*

DECISIO CLXIX.

INformante tantùm Portiâ de Rinaldo fuit hodie resolutum, affictus, de quibus agitur, deberi & sententiam A.C. esse confirmandam. Siquidem constat de datione in solutum dictorum affictuum, & insuper de obligatione de illis soluendis ex causâ dotis per Horatium ad fauorem Victoriæ Auctricis Portiæ ex instrumento celebrato die 7. mensis Aprilis anno 1604. vt in *Summ. num.* 1. quod sicuti vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ, cuius † 1
est munitum paratam haberet executionem pro eorundem affictuum exactione ad fauorem Victoriæ Vincentius de Franchis *decis.* 118. *num.* 6. *& decis.* 341. *in princip.* ita idem instrumentum debet
habere paratam executionem † ad fauorem Portiæ 2
pro portione hæreditaria ad eam spectante, tam vti hæredem Victoriæ, quàm vti hæredem Francisci eiusdem Victoriæ cohæredis Grass. *de success. §. hæreditas quæst.* 12. *num.* 5. Galles. *de oblig. Camer. secundum ordinem Zacchiæ quæst.* 4. *num.* 1. 12. *&* 14. & apud eum Rota *decis.* 69. *num.* 1. præsertim quia agitur de obligatione ex causâ promissionis dotis
† cuius petitionis actio transit etiam in hæredem 3
leg. vnic. Cod. vt act. & ab hæred. & contra hæred. Surd. *decis.* 240. *num.* 8. *in fine.* Rota in Bononien. fideicommissi de Caualea 13. Maij 1641. *in §. nam primo non obstat* coram Reuer. P. Dom. meo Decano.

Quia verò ad hunc effectum potiùs † tenebatur 4
probare se esse hæredem *l. non ignorat.* 9. vbi Bart. *C. qui accus. non. poss.* Menoch. *de adipisc. remed.* 3. *num.* 164. Rota apud Zacch. *de oblig. Camer. num.* 2. sufficienter illa demonstrauit se esse talem ex de-
creto vocato † præambuli secundùm stylum, & 5
consuetudinem Ciuitatis Neapolis, nempe pro quinta parte ex persona propria, & pro alia quarta parte ex persona Francisci fratris, quod quidem fuit iustificatum ex testibus datis in *Summ. num.* 3. nec huiusmodi qualitas hæreditaria fuit vnquam controuersa coram aliis Iudicibus, vt constat ex reuolutione processûs.

Ideóque Portiæ debentur affictus in ducatis 90. quam summam constituunt, tam quinta pars ei-
dem debita hæreditatis maternæ † pro æquali 6
portione cum aliis quatuor fratribus iuxta text. *in l. cum aliis 4. §. ad maternas C. de secund. nupt. & in §. nec illud vers. reliqua verò quæcumque auth. de nupt.*
quàm alia quarta pars hæreditatis fraternæ, † quæ 7
sibi æqualiter competit etiam in concursu cum aliis vtrinque coniunctis respectu affictuum, de quibus agitur, tanquam prouenientium ex bonis d. Victo-
riæ communis matris iuxta consuetudinem † No- 8
bilium Ciuitatis Neapolis, de qua testatur Neapodan. *in constitut. Regn. si quis, vel si qua ab intestato decesserit num.* 241. Molphes. *ad consuetudin. Neapol. p. 4. de success. ab intest. quæst.* 39. *n.* 8. Vrsil. ad Afflict. *decis.* 38. *num.* 7. Vincent de Franch. *dec.* 99. *num.* 2.

Neque obstat quod Horatius esset minor de
tempore obligationis, & proinde illius † obligatio 9
nullius fuerit roboris, & momenti. Quia cùm se
obligauerit ex causa necessaria † dotis constituen- 10
dæ, ad quam tenebatur, vel tanquam Patris hæres, vel tanquam frater, obligatio Horatij mino-
ris † ex hac causâ necessariâ proueniens est valida 11
Bald. *in l. final. n. 2. C. de legit. tutel.* Corn. *cons.* 254.

sub

sub num.2. vers. quarto, & vlt. lib.1. Caputaq. *de-
cis.199 num.2. part.3.* Pnt. *decis.100. num.3. lib.2. in
correct.* Rot. post Pic. ad Statut. Vib. *dec.16. num.1.*
in Camerinen. dotis 10. Decembris 1638. in §. *ra-
tio resolutionis fuit*, coram R.P.D. meo Ghisilerio,
& in Rauennaten. dotis 11. Aprilis 1644. *in §. nam
id procedit* coram Reuer. P. Dom. meo Cotrado, &
12 cum maior factus per quinquennium, & vltra † ta-
cuerit, obligationem approbasse, & ratificasse in-
telligitur *leg. fin. C. si maior. fact. alien.* Menoch. *con-
sil.242. n.31. & in tract. de recuper. remed.15. n.179.*
Rota *decis.81. num.6. part.6. & decis.306. num.53.
part.7. recent.* in Romana fideicommissi de Albe-
rinis 8. Aprilis præteriti *in §. nec releuat* & in Ro-
mana domus 27. Maij præteriti *in §. quia ex cursu
coram me.*

Firmato itaque ex supradictis huiusmodi affectus
debito euidenter resultat, quod sententia A.C. quâ
condemnatus fuit Horatius ad illos soluendos sit
13 iusta: cùm verò eadem sententia sit valida, vt † ap-
paret ex reuolutione Processus iuxta *decis.* Caputaq.
260 *part.2.* iure merito DD. illam confirmandam
esse hodie censuerunt.

Et ita hodie resolutum D. Portia tantùm infor-
mante, citatâ tamen sæpius, & expectatâ altera
parte, &c.

Meleuitana Canonicatuum.

Mercurij 13. Nouembris 1647.

ARGVMENTVM.

Producens simpliciter instrumentum, illud approbare censetur, & illud stare debet, cùm ampliùs impugnari non posset. Sequestrum iudiciale non priuat possessionem sua possessione, nisi alia probetur Iudicis voluntas, & est omninò nullum, quando fuit concessum absque cognitione causæ, & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato; nisi cum sua limitatione.

SVMMARIVM.

1 *Producens instrumentum, seu scripturam, illam approbare censetur.*
2 *Et tenetur illi stare, cum amplius impugnare non possit.*
3 *Possessio probatur ex sequestro petito contra possidentem.*
4 *Possessio probatur ex confessione aduersarij.*
5 *Sequestrum iudiciale non priuat possidentem suâ possessione, nisi alia probetur ipsius Iudicis voluntas.*
6 *Sequestrum est nullum, quando fuit concessum absque partis citatione.*
7 *Sequestrum, vt validè dicatur concessum, debet decerni causa cogniti.*
8 *Citatio necessariò requiritur, vt quis ritè sua possessione priuetur.*
9 *Ius non acquiritur ex contractu limitato, nisi cum suâ limitatione.*
10 *Possessor anterior, qui non habuit se pro spoliato, venit manutenendus.*

DECISIO CLXX.

Hodie per contradictas proposui dubium. Cui
sit dandum mandatum de manutenendo in
quasi possessione exigendi annuum redditum scu-
torum tercentorum: & DD. dixerunt, dandum esse
Philippo Borg. de cuius anteriori possessione con-
stat, tum ex instrumento dotationis Collegiatæ
Ecclesiæ S. Helenæ Reginæ celebrando die 4. Iu-
nij 1632. quod vti † productum iudicialiter à Mat- 1
thæolo, & Saluatore aduersùs Philippum, conse-
quenter ab ipsis censetur approbatum Bart. *in l. post
legat. 3. num.4. ff. de his quibus, vt indign.* Bald. *in l.
scriptura 14. num.2. C. de fid. instr.* Alex. *consil.30.
num.1. lib.7.* Rota coram Sanct. M. Greg. *decis.238.
numer.5.* & ibi Add. *numer.15.* ita vt non † va- 2
leat amplius impugnari *cap. cum venerabilis 6. vbi
omnes de except.* Felin. *in cap. imputari 13. nu-
mer.7. de fid. instrum.* Vestr. *in praxi lib.6. titul.2.
num.5.* Add. ad Sanct. M. Greg. *d. decis.238. num.15.*
Caputaq. *decis.188. num.4. part.1.* Tum etiam ex
sequestris ab iisdem Matthæolo, & Saluatore † 3
petitis, & obtentis die 27. Ianuarij 1644. aduersùs
Philippum possidentem Rota post Pacif. de Salu.
decis.141. num.2. & coram Caualer. *decis.242. n.1.*
Additaetiam eorundem confessione relatâ *in Sum- 4
mario n.9.* vt in *decis.113. n.16.* post Modern. Perus.
de manut.

Neque Philippus possessione priuatus remansit
per sequestrum à Vicario Meleuitano concessum.
Tum quia sequestrum iudiciale non † priuat ali- 5
quem suâ possessione, nisi alia probetur ipsius Iu-
dicis voluntas, vt distinguendo declarat Cyn. *in l.
vnic. sub num.1. versic. sed quid de necessaria Cod.
de prohibit. sequestr.* Sarnen. *in reg. de annal. que-
stion.46. num.4.* Menoch. *de retinen. remed.3. nu-
mer.88.* Rota *decis.162. num.9. & decis.170. nu-
mer.8. part.4. diuers.* Mantic. *decis.232. num.6.* S.
M. Gregor. *decis.9. num.* Caualer. *dec.86. num.6.*
Tum etiam quia fuit nullum, † vtpotè concessum 6
absque partis citatione, Angel. *cons.107. num.1.*
Alex. *cons.6. num.9. lib.4.* Marcabr. *cons.12. num.2.*
Rota coram Buratt. *decis.186. num.8.* & in Ro-
mana Casalis 4. Iulij 1602. coram penia impress.
Marches. *de commiss. part.2. fol.1219.* nec causa
† cognita, provt requiritur, Angel. *d. cons.107.* 7
num.1. Decius *cons.366. n.13.* Benintend. *decis.73.
num.3. & 4.* Rota in Bracharen. Parochialis de
Basto 15. Decembris 1606. coram Cardinal. Sa-
crato, quæ est *decis.219. num.3. post 2. volum. cons.*
Farinae.

Immissio verò concessa per eundem Vicarium
Meleuitanum super bonis assignatis pro dote Ca-
nonicatuum, ad quos fuerunt nominati Matthæo-
lus, & Saluator, non priuauit Philippum sua pos-
sessione, nec iisdem Matthæolo, & Saluatori suf-
fragari potest: quia Philippus licet bona assigna-
uerit, Fructus tamen sibi reseruauit sua vita duran-
te, ideóque cum exactio dictorum fructuum ad 8
ipsum Philippum spectaret, ipse erat omninò ci-
tandus *leg. fin. C. si per vim. vel alio modo cap. licet
Episcopus 18.* & ibi gloss. *vers. te non* vocato de
præbend. in 6. S. M. Greg. *dec.46. n.7. & dec.500. n.7.*
cum aliis allegatis in Colonien. Canonicatus, seu
Fereuli 17. Iunij anni currentis in §. *nec possessio*
coram R.P.D. meo Meltio.

Minùs releuat, quòd Philippus nominauerit
Saluatorem, & Matthæolum ad Canonicatus, &
proinde ad ipsos spectare debeant fructus: quia
nominatio

9 nominatio vtriusque legitur facta à Philippo † cum
exprcsſâ reſeruatione annuorum ſcut. 300. eius
vitâ durante, & non aliàs aliter, nec nec alio mo-
do, ideò nominatio non poteſt à reſeruatione di-
uidi, ſed acceptari debet cum ſua qualitate *l. Pomponius* 13. *§. cum quis vitiur ff. de acquir. poſſ.* Aym. *conſ.* 245. *num.* 4. Tiraquell. *de retract conuent. ad fin. tit. num* 9. Rota *deciſ.* 853. *num.* 10. *part.* 4. *diuerſ.* & coram Butatto *deciſ.* 223. *num.* 25. *& deciſ.* 246. *num* 8. *&* 9.

Cùm itaque Philippus non fuerit priuatus ſuâ
10 anteriori poſſeſſione, † nec habuerit ſe pro ſpo-
liato in eâ venit manutenendus Seraph. *deciſ* 1041. *num.* 1. *& ſeqq.* S.M.Greg. *deciſ.* 9. *num.* 4. *& ſeqq. & dec.* 46. *n.* 9. Caualer. *dec.* 432. *n.* 1. *&* 2. Bur. *dec.* 250. *n.* 8. Reuerendiſſ. Vtgellen. *dec.* 220. *num.* 4. & fuit dictum in Roſſanen. Parochialis 14. Iunij 1645. *§. fin.* coram me.

Et ita fuit reſolutum per coottadictas, &c.

Rauennatenſ. Reſidui dotis.

Lunæ 16. Aprilis 1646.

ARGVMENTVM.

Quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat penitus ſoluentem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos conſtituta in ſcutis auri, quæ poſtmodum fuerunt abrogata, reſtitui debet ad æſtimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio, & quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat ſoluentem, & alios coobligatos.*

2 *Confeſſio ſi impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentiſſimis probationibus,* & n. 12.

3 *Dos conſtituta in ſcutis auri, in auro, diuerſo modo accipitur, quàm ſi fuerit conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter.*

4 *Dos conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter intelligitur de ſcutis, quæ tunc temporis currebant.*

5 *Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti.*

6 *Hæres hæredis non poteſt aliquid opponere contra confeſſionem defuncti.*

7 *Dotis reſtitutio debet fieri ſecundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore conſtitutionis dotis.*

8 *Dos conſtituta in ſcutis auri poſtmodum abrogatis reſtitui debet, non ad æſtimationem monetæ nouæ currentis, ſed ad æſtimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.*

9 *Teſtes examinati in vnâ causâ, non probant in diuerſâ.*

10 *Teſtes non concludentes, & tempora non diſtinguentes non releuant.*

11 *Teſtium depoſitiones dum ſunt dubiæ, & quæ ad aliud referri poſſunt, non ſunt attendendæ.*

13 *Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet.*

14 *Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim id reſtituturus ſit.*

DECISIO CLXXI.

COntracto matrimonio anno 1587. inter Antonium Lunardum, & Valeriam ſpretam cum dute, & ſupradote ſcutorum 2250. auri, eòque ſoluto per mortem Antonij, cùm factus fuerit locus reſtitutioni dotis, Valeria illam recepit in tot bonis ſtabilibus pro ſummâ ſcut. 2150. ad rationem ſolid. 84. pro quolibet ſcuto, vt apparet ex eius finali quietantia Summ. Ioſephi, & litis conſortium *n.* 7. Verùm, quia Antonius Lunardus iunior hæres ex teſtamento Valeriæ prætendebat dotem reſtituendam eſſe in ſcutis auri, & ideò ſibi deberi illius ſupplementum, ſeu reſiduum vſque ad verum illorum valorem, egit coram A. C. qui ſententiam protulit ad fauorem Ioſephi, & litis conſortium: causâ verò appellationis mihi commiſsâ, propoſui dubium, an Antonio d. Supplementum debeatur, quod Domini negatiuè reſoluerunt.

Etenim ex prædictâ quietantiâ apertè conſtat, Valeriam fuiſſe integrè ſatisfactam de ſua dote, & ſupradote mediante aſſignatione tot bonorum ſtabilium eidem factâ per Vincentium vnum ex obligatis ad d. dotis reſtitutionem, qui cum reportauerit abſolutionem † ampliſſimis verbis conceptam, 1
non ſolùm idem Vincentius, qui ſoluit, ſed etiam Ioſeph. & alij coobligati fuerunt penitus liberati iuxt. text. *in l. verb oblig.* 107 *ff. de ſolut. l.* 2. *&* 3. *ff. de duobus Reis.* Mant. *de tacit. lib.* 15. *tit.* 6. *n.* 1. *&* 2. Surd. *conſ.* 221. *n.* 58 Rota in Rauennaten. dotis 11. Apr. 1644. cor R.P.D. meo Corrado *§. cum itaque.*

Vndè cum Antonius hæres Valeriæ impugnet illius confeſſionem in eadem quietantiâ emanatam tanquam erroneam, ex eo quod dos fuerit conſtituta in ſcutis auri, ſolutio verò facta fuerit in ſcutis valoris ſolid 84. tenetur oſtendere huiuſmodi
errorem † exactiſſimis, & concludentiſſimis pro- 2
bationibus, ita vt res aliter ſe habere non poſſit iuxta text. *in l. cum de indeb.* 25 *§. vlt ff. de prob.* vbi notant DD. communiter, Ruin. *conſ.* 10. *num.* 16. *lib.* 3. Socc. Sen. *conſ.* 57. *n.* 11. *lib.* 4. Rota *dec.* 261. *num.* 25. *part.* 7. *recent.* Qui tamen error ne dum hodiè non probatur, ſed imò contrarium euidenter conſtat ex ipsâ Apochâ ſponſalium *d. Summ. n.* 1. in quâ le-
gitur † dotem conſtitutam fuiſſe, non in ſcutis au- 3
ri in auro, vt loquuntur Doctores, & deciſiones in contrarium adductæ, ſed in ſcutis auri ſimpliciter, pro quibus ſolutus fuit valor tunc currens in monetâ argentea, vt etiam apparet ex inſtrumentis ſolutionum, *eod. ſum. num.* 2. *& ſeqq.* ideóque in-
telligi debet † dotem conſtitutam fuiſſe in ſcutis 4
auri ſolid. 84. quæ tunc temporis communiter currebant in Ciuitate Rauennæ, ac in Prouincia Romandiolæ, vt dixit Rota in Foroliuien. legati 13. Ianu. 1642. coram Eminent. D. meo Card. Panzirolo, & fatetur etiam Iacobus Lunardus Socer Valeriæ, dum in ſuo teſtamento declarauit, huiuſmodi dotem ſibi ſolutam fuiſſe in ſcutis 2250. ad ratio-
nem ſolid. 84. pro ſcuta, iuxta quam ſummam man-
dauit etiam reſtitui, vt in *eod. ſum. n.* 4. quam † con- 5
feſſionem ſcuti non potuiſſet Vincentius illius hæres impugnare, ita nec poteſt aliquid contra eam opponere Antonius eiuſdem Vincentij filius, & hæ-
res, vt † dixerunt Hond. *conſ.* 3. *n.* 54 *lib.* 1. Menoch. 6
conſ. 87. *n.* 127. *& ſeq.* Rot. cor. Andrea *dec.* 86. *n* 6. *& in recent. dec.* 265. *n.* 3 *part.* 1. & propterea in eadem
ſummâ ſcut. 2250. ad rationem ſolid 84. pro † ſcu- 7
to debebat fieri dotis reſtitutio Natta. *conſil.* 454. *per tot.* Ioſeph. Ludouic. *concluſ.* 10. *col.* 2. *verſ. ſed*

quidquid, & firmauit Rota in Fotoliuien. dotis 3.
Decemb. 1629. cor. bon. mem. Coccino, & in Rauennatens. Concordiæ 5. Martij 1638. cor. D. meo
Carrillo, & in d. Foroliu. Legati 5. *nec visum fuit*,
cor. Eminent. Panzirolo.

Præterea dum dicta scuta aurea, quæ de tempore contracti matrimonij currebant, fuerint de anno 1598. abrogata, & prohibita à S.M. Clem. VIII.
neque hodie reperiantur, sed remanserint scuta
imaginaria, vt dicitur in supradictis decisionibus,
8 vtique † dotis restitutio non debetur ad æstimationem monetæ nouæ currentis, sed ad æstimationem antiquæ, quæ currebat de tempore contracti
matrimonij, vt tradunt Isern. *in vsib. feud. tit. quæ
sint regalia* §. 1. *n.* 20. *vers. quotumque modo* Cynus
in l. quod te 5. *n.* 9. *vers. Sabinus, ff. si cert. pet.* & ibi
Alex. *n.* 6. Abbas *in cap. quanto* 18. *n.* 12. *de iureiur.*
Peregr. *consf.* 13. *in fin. lib.* Minsinger. *obseru.* 1. *n.* 3. *&
seq. cent.* 4. Chartar. *decis. Ianuen.* 134. *n.* 6. Rota in
Romana aureorum cor. Card. Lancell. apud Marches. *p.* 1. *pag.* 652. *n.* 1. & impress. penès Cenc. post
tract. de censibus *dec.* 216. *n.* 1. *& n.* 6. *& dec.* 217. *n.* 1.
& coram But. *dec.* 428. *n.* 1.

Non obstat quòd decisiones Foroliu. superius allegatæ loquantur de tempore longè diuerso, quo
constituta fuit hæc dos: quia cùm de anno 1596.
scuta aurea solidor. 84. fuerint abrogata à S.M. Clemente VIII. vt suprà dictum est, sequitur, quod ante
dictum tempus, & sic de anno 1587. quo dos constituta fuit, erant in vsu; Testes verò *Sum.* Antonij
n. 6. asserentes, quòd scuta aurea de anno 1586. &
1587. erant eiusdem valoris, prout sunt scuta hodie currentia, nihil releuant, quia præterquàm quòd
9 † sunt examinati in alia causa, & hâc lite pendente, neque etiam concludunt, quòd tunc temporis
10 non adesset, nisi vna species scuti † aurei, & dum
deponunt, scutum aureum ascendisse ad medietatem duplæ, intelligi possunt sensisse de aureis iusti
ponderis, quæ non fuerunt abrogata, non autem
de illis solid. 84. in quibus constituta fuit dos, de
11 quâ agitur, & adeò illorum † depositio non est attendenda, tanquam dubia, & quæ ad aliud referri
potest, *cap. in præsentia* 8. vbi gloss. & DD. *de probat.*
l. non hoc. 4 vbi Ias. *n.* 4. *C. vnde legit.* Reu. Vtgellen.
decis. 397. *n.* 37. *& seq.* maximè ad ostendendum
12 errorem supradictæ quietantiæ, † quo casu requiruntur probationes concludentissimæ, vt dixit Rota *dec.* 261. *n.* 25. *p.* 7. *rec.* cum aliis *supra* allegatis.

Et eò libentiùs in hanc sententiam iuerunt Domini, quia Vincentius in instrumento diuisionis factæ de anno 1614. inter se, ac alios hæredes Iacobi de Lunardis accollauit sibi hoc debitum dotis,
& Valeria tam diuisionem, quàm accollationem
acceptauit, vt in Summ. Iosephi *n.* 5. *&* 6. per quam
13 accollationem † idem Vincentius effectus fuit
principalis debitor, ac si ipse ab initio ad d. dotis restitutionem se obligasset, vt dixit Rota *dec.* 547. *n.* 1.
& 2. in impress. apud Cencium tract. de censibus; &
14 ideò Antonius cùm sit filius, † & hæres eiusdem
Vincentij, frustra petit dotis supplementum, vti
hæres Valeriæ, quod statim restituturus esset tanquã
hæres Vincentij iuxt. text. *in l. aliquando* 13. §. *fin.
ff. ad Senat. Consf. Velleian. & in l. hac stipulatio* 14.
§. *diuus. ff. vt legat. nomin. caueatur*, nam siue dos
esset soluenda in scutis auri solidor. 84. siue in scutis auri, quæ constituunt medietatem duplæ, tamen non potest Antonius molestare † Iosephum,
& alios coobligatos, quos mediante accollatione
prædicta tenetur eodem tempore conseruare indemnes, vt firmauit Rota in Romana prætensæ
nullitatis 14. Maij 1614. coram bon. mem. Cardin.
Verospio.

Et ita vtrâque, &c.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 18. *Maij* 1646.

ARGVMENTVM.

In Iudicio reintegrationis duo extrema sunt necessariò probanda, scilicet anterior possessio actoris, & recentior rei conuenti, illáque datur aduersus factum Iudicis, quando nulliter, & iniustè processit. Subhastatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, existentibus rebus minoris valoris, nullo modo potest sustineri, ac vlteriùs euidenter corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falsus posteà fuit declaratus.

SVMMARIVM.

1 *Possessio anterior alicuius probatur ex mandato, subhatione, & deliberatione contra eum factâ.*
2 *Possessio probatur ex instrumento adepta possessionis.*
3 *Possessio moderna partis probatur ex sustentatione litis, quæ iunctis adminiculis sufficit in iudicio reintegrationis.*
4 *Possessione quis priuatur mediante deliberatione rei possessæ factâ à Iudice.*
5 *Iudex nulliter, & iniustè procedens dicitur spoliare, & spoliato competit reintegratio.*
6 *Subhastatio, & deliberatio est nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor.*
7 *Et fortiùs si Tutor fuit declaratus falsus, quo stante non potest dubitari de inualiditate totius processus, &* n. 8.
9 *Tutor quando verò non est talis, & fuit falsus declaratus, tunc ex eius actibus non potest aliquod præiudicium inferri pupillo.*
10 *Subhastatio est iniusta, dum pro modico debito res magni valoris subhastatur.*
11 *Pro debito paruo non potest subhastari res pupilli magni valoris, maximè dum constat adesse bona minoris valoris,* & n. 12.
13 *Ad reintegrationem agens probare tenetur duo extrema, nempe possessionem anteriorem suam, & iuniorem aduersarij.*
14 *Reintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam eius heredi,* & n. 15.

DECISIO CLXXII.

Resoluerunt Dñi concedendum esse mandatum de reintegrando Francisco de Alexandris hæredi q. Antonij iunioris de Guidis ad possessionem domorum in Burgo de quibus agitur, quia extrema necessaria in hoc iudicio concludenter probantur. Primum enim anterioris possessionis Antonij probatur ex † mandato subhastatione, & deliberatione 1
dictarum domorum contra ipsum Antonium facta Rota coram S.M. Greg. *dec.* 161. *in princ. & decis.* 401. *n.* 1. *& seq. & in rec. dec.* 406. *n.* 2. *p.* 4 *& decis.* 229. *n.* 1. *part.* 7.

Secundum

Secundum verò extremum, videlicet iunior, &
moderna possessio illorum de Fabiis nun contto-
2 uertitur,& satis probatur, † ne dum ea instrumen-
to adeptæ postessionis, de quo in Summ. Francisci
n.3. vt firmauit Rota cor. Burat. *dec. 363. n.1.* Sed
3 etiam ex ipsa litis sustentatione,† qua iunctis admi-
niculis sufficit in hoc reintegrationis iuxta *dec.* Ca-
putaq. 372. *p.2. & d.dec.406.n.3. p.4. & dec.229.*
n 4 part.7.rec.

Non obstat quòd Antonius dictâ possessione
4 priuatus † fuerit mediante deliberatione factâ per
Iudicem ad text. *in l. iustè possidet 11. ff. de acquir.*
poss. Quia cùm Iudex nulliter, & iniustè processe-
5 rit, talis deliberatio non † est attendenda, nec po-
test aliquo modo reintegrationem impedire. Aym.
cons.18 n.8 & cons.302.n.1. Grat.*cons.76.n.3.lib.1.*
Rol.*cons 6 n.34.lib.2.* Rota *dec.219.n.2.& dec.264.*
n.3.impress. apud Pacif post tract.de Salu.

Nullitas autem sobhastationis,& subsecùtæ deli-
6 berationis,† ex eo ostenditur,quia actum fuit con-
tra Antonium, qui tunc temporis erat pupillus, ci-
tato Vincentio Berna,tanquam eius Tutore,qui ve-
7 rè talis non erat, imo falsus † declaratus fuit, vt
constat ex sententiâ relatâ in Summ. Francisci *n.4.*
8 ideóque dubitari non potest de inualiditate†totius
Iudicij, ac nullitate prædictæ subhastationis,& de-
liberationis, vt est text. *in l.si tutor 4.* ibique Bald.
num.1.C.in quibus caus rest.in integr. necess. non est.
Montan. *de tutor. cap. 34. reg. 1.* & dixit Rota
coram Cardinal.Cauaier. *decis.67.num.7.& in re-*
cent. decis.167. num.2. & decis.406. num.4.part.4.
recent.

Nec releuat quòd Vincentius se publicè ge-
reret pro Tutore, & pro tali haberetur, ac etiam
pro pupillo in causa comparuerit. Quia cùm ille
verè tutor non esset, sed fuerit falsus declaratus, vt
9 suprà dictum est, non potuit † ex huiusmodi acti-
bus aliquod præiudicium inferri pupillo,vt est text.
express.*in l.1. §. idem Pomponius & toto tit ff. quod*
falso tutore Auth. *leg. qui neque 8.ff.de reb eorum.*
Montan.*de tutor.c.34 reg.1.n.1.& seq.*Rota coram
Card.Caual.*dec.67.n.7.*

Concurrit prætetea euidens instiria prædictæ
10 subhastationis, † nam pro medico debito scuto-
rum 100. fuerunt subhastatæ domus valoris scut.
4000. vt constat ex relatione periti *in Summ. n 2.*
Tamen certum est pro paruo debito non posse
11 subhastari res magni valoris, præsertim cùm ex
inuentario confecto ab ipsomet Vincentio, appa-
reat plura extitisse loca Montium, ea quibus, vel
ex eorum venditione poterat non sulum prædicto,
12 sed † etiam alteri prætensæ dotis debito satisfieri,
& tantum pupilli præiudicium, atque dispendium
euitari iuata text *in leg. magis puto 5.§ non passim.*
ff de reb.eorum. Rota cor.Card.Caual. *dec.585.n.4.*
Burarr.*dec.627.n.9.& in rec.dec.406.n.5.part.4.&*
dec.129.n.16.part.7.

Probatis igitur extremis in hoc iudicio necessa-
riis, videlicet anteriori possessione harum domo-
13 rum Antonij, ac † earum posteriori possessione
illorum de Fabiis, & probatâ etiam nullitate, ac
iniustitiâ subhastationis, vtique concedenda est
reintegratio ad possessionem earundem domo-
14 rum, † quæ sicut competebat Antonio anteriori
possessori, iuxta doctrinam Abb. *in cap. conque-*
rente 7. num.1. de restitut. spoliat. Rota *decis.406.*
num.1. part.4. recent. ita competere debere Fran-
15 cisco eiusdem † Antonij hæredi, vt dixit Rota co-
ram Crescent. *decis.3.de restit. spoliat.* sanct.mem.
Gregor.*decis.542.num.2.* Buratt. *decis.271.num.1.*
& in Narrieu bonorum 22. Aprilis 1622. coram
Remboldo.

Et ita vtraque, &c.

Romana officij Notariatus.

Veneris 19. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore,& cedens ipsi emptori iura sua sub obligatione de non contrauenniendo, alias ad damna, & interesse, stante contrauentione posteà secuta iustè condemnatur ad restitutionem pretij,cum ob contrauentionem fuerit commissa stipulatio in eum casum concepta.Obligatio Cameralis habet executionem paratam.

SVMMARIVM.

1 *Læsio quando cessat, non est locus restitutioni in integrum,*

2 *Sententiarum instiria benè remanet comprobata ex decisionibus Rotalibus in causa factis.*

3 *Obligatio si non impletur, committitur stipulatio ad damna,& interesse in eum casum concepta.*

4 *Via executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis cùm ea habeat executionem paratam.*

5 *In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum ulterius partis,sed agi debet ad implementum,& ad interesse,*& n.6.

7 *Sub obligatione ad damna, & interesse venit etiam restitutio pretij.*

8 *Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo fuit conuincatur.*

9 *Actus non effectuatus non debet attendi.*

DECISIO CLXXIII.

VEndidit Paradisus medietatem officij Notariatus Marcello Iannotto pretio scut. 3100.& cùm tractu temporis idem Iānottus alienasset quintam partem dictæ medietatis in Righezzium,Paradisus recepit ad computum dicti pretij scuta 250. ab eodem Righezzio, illique cessit iura sua pro dictâ ratâ,cū promissione de non cōtrauenicodo,aliàs ad omnia damna sub obligatione Camerali. Verùm quia Paradisus ex causa non adimpleti contractûs, ob non extinctionem certi census debiti Ascanio Mandosio per Iannott.primum emptorem promissam;obtinuit sibi adiudicari præfatā officij medietatem, Righezz. egit pro restitutione pretij soluti,ex quo rata cessa spoliatus remansit,& mandatum executiuum ab A.C.obtinuit,quod Rota dixit esse exequendum in secunda instātia cor.bon.mem.Merl.& in tertia cor.R.P D. meo Peuting. præuiis pluribus decisionibus. Commissâ mihi verò causâ,ac disputato dubio: An cōnstet de census restitionis in integrum,& DD.negatiuè responderunt.

Ratio resolutionis fuit, quia satis superque con-
stat de iustitiâ, ac validitate mandati A.C. & Exe-
quatur concessi ab hoc Sacri Tribunali, quibus
concurrentibus cessat læsio, † sine qua nunquam 1
datur restitutio in integrum *l. quod si minor. 25.*
§.1.ff de minor. Castr. *in l fin.n.5.vers.in Curia C.in*
quibus, caus.in integr.restit.non est necess. Alexand.
cons.21.num.6. lib.1. Odd. *de rest.in integr.part.1.*

q.4.art.1. per tot. Rota coram Seraph.*decis.*1238.
*n.1.& dec.*194.*n.*2.coram Caual.

Validitas enim controuertitur solùm ex eo,
quòd Signatura commiserat causam R. P. D. meo
Peutingero,cum clausulâ, *alteri, qui ad legitimam*
executionem procedat, cuius rescripti formam non
fuisse seruatam prætendit Paradisus, ex quo nunc
fuit disputatum dubium, an sit procedendum ad le-
gitimam executionem. Sed huiusmodi obiectum
cessat ex facto, attentâ decisione emanatâ sub die
27.Maij anni præteriti coram eod. D. meo Peutin-
2 gero. Iustitia verò plenè † remanet comprobata ex
decisionibus in secundâ & tertiâ instantiâ emana-
tis 26.Maij.1641. coram bon.memor.Merlino 20.
Nouembris 1645.27.Maij 1646.& 20.Febr.1647.
coram Dom. meo Peutingero. Siquidem Paradi-
sus dum recepit à Righezzio emptore quintæ par-
tis officij scuta 250.illique cessit iura sua sub obli-
gatione de non contraueniendo, aliàs ad damna,
& interesse,stante contrauentione posteà secuta ex
adiudicatione obtentâ etiam pro ratâ Righezzio
3 cessâ, iustè fuit Paradisus † condemnatus ad resti-
tutionem pretij, cùm ob contrauentionem fuerit
commissa stipulatio in eum casum concepta, iuxta
text. *in l stipulationes non diuiduntur 72.ff de verb.*
oblig.l. fænerator 6.vers. si nauis, ff. de naut. fænor.
Rota coram S.M. Gregor. *decis.* 564. *num* 4 cum
aliis relatis in Romana Permutationis 20.Februa-
rij 1647.*in §.siquidem* coram Reuerend.P.D. meo
4 Bichio, & quidem iustè etiam actum fuit viâ †
executiuâ in vim obligationis Cameralis, quæ ha-
bet executionem paratam Zacch. *de oblig. Camer.*
quæst.2.num.5. Rota post eundem *decis.*12.*num.*1.
*& decis.*118. *num.*5. *in rec.decis.*158.*n.*1.*part.*6.

Nec releuat, quòd in contractibus nominatis,
qui † suum effectum sortiti sunt, prout est contra-
5 ctus, de quo agitur, quatenus altera ex partibus
deficiat in implemento, non liceat alteri à con-
tractu resilire, sed agi debeat ad implementum, ac
ad ea damna, † quæ ob non implementum altera
6 pars passa fuit, vt dixit Rota coram S. M. Gregor.
*decis.*130. *num.*2. Quia cùm in præsenti Paradisus
promiserit non contrauenire aliàs ad † damna, &
7 interesse, certum est, quòd sub huiusmodi obli-
gatione damnorum, & interesse venit etiam resti-
tutio pretij,vt latè probat Gratian.*discept.*301.*n.*1.
& seqq. Ruin.*cons.*141.*sub n.9.post.med.lib.*1. Rot.
*dec.*741.*n.*1.*part.*1.*diuers.*post Pacif.*dec.*280.*n.*3.&
coram S.M.Greg. *decis.*88 *n.*3. Adden.*ad eiusdem*
*decis.*564.*n.*5. & dictum fuit in hâc causâ 16.Iunij
1641.*in §.instrum apparet* coram bon.mem.Merlino.

Minúsque releuat renunciatio facta per Paradi-
sum dationi in solutum, ac iudicationi obtentæ
totius medietatis officij. Quia cum appareat illum
actualiter apprehendisse possessionem dicti officij,
vt legitur in instrumento relato in fine Summarij
illorum de Loccàriis, in eáque post dictam renun-
ciationem continuasse,ac literas patẽtes super titu-
lo eiusdem officij à Datariâ obtinuisse, ac demum
de anno 1645. illius amplam donationem fecisse
Angelæ propriæ filiæ ex his sanè conuincitur, re-
8 nunciationem illam † fuisse verbalem, nam si rea-
lis fuisset, prædicta vti de directo contraria, ac re-
nunciationi repugnantia facta non fuissent, nec
fieri potuissent *l.sicut* 8.§.*superuacuum ff.quibus mo-*
dis pign vel hypoth. soluat. Bart. *in l. post contract.*
§5.n.4 ff.de donat. Mantic. *de tac.& ambig.lib.*13.
*tit.*36.*num.*1. Farin. *de falsit. & simulat. quæst.*161.
*n.*243. & talè probatur in decisione in hâc causâ
emanata 20.Feb.1647.cor.R.P.D.meo Peuting.

Nec Contrariuio deduci potest ex mandato, &
declaratoria post dictum renunciationẽ per Para-
disum obtentis ab A.C.contra Iannottum.Quia in
eo casu actum fuit contra Iannotum,non pro sorte
principali Censûs, pro quâ priùs obtenta fuerat
adiucatio prædicta, sed pro scutis 637.& b.70.. per
Paradisum solutis Mandosio creditori censús pro
fructibus eiusdem censûs, ad quos vigore præce-
dentis accollationis tenebatur dictus Iannottus, vt
patet ex ipso mandato, & declaratoria, Summario
Paradisi *n.*9. vnde hinc nulla potest deduci proba-
tio effectuationis renunciationis prædictæ, quæ
9 ideò † vti non est affectuata, in nullâ considerario-
tione habenda est, vt benè respondit Rota in hac
causa 20.Februar. 1647. *in §. neque Paradisum*,co-
ram R.P.D meo Peutingero.

Fuit itaque resolutum, non constare de causis
restitutionis in integrum, vtrâque parte infor-
mante, &c.

Beneuentana domus.

Veneris 16. Nouembris 1648.

ARGVMENTVM.

Immissio in vim Saluiani interdicti conceditur, constito de credito cum hypothecâ, possessione debitoris de tempore obligantis, vel post, ac possessione modernâ Rei conuenti. Pactum de retrouendendo transit ad hæredes, & tanquam indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri. Præscriptio Vrbis statutaria non habet locum in actione reali, & aduersùs legalem datur hæredibus restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ semper in hærede præsumitur, nisi contrarium probetur.

SVMMARIVM.

1 *Immissio vigore Saluiani interdicti, quibus concurrentibus denegarari non possit.*
2 *Apocha subscripta plenè probat cõtra subscribentẽ.*
3 *Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non potest.*
4 *Clausula,constituti,probat possessionem constituentis contra constitutarium.*
5 *Possessio posterior rei conuenti in iudicio Saluiani probatur ex clausula,* constituti, *in eius fauorem in instrumento apposita.*
6 *Item ea probatur ex mandato Iudicis,super manutentione ad eiusdem fauorem relaxato.*
7 *Item ex sustentatione litis, qua sola sufficit,iuncto aliquali adminiculo.*
8 *Pactum de retrouendendo transit ad hæredes.*
9 *Pactum de retrouendendo, tanquam indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri.*
10 *Præscriptio Vrbis Statutaria, non habet locum in actione reali.*
11 *In hæredibus præsumitur ignorantia.*
12 *Hæredibus datur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduersùs præscriptionem.*
13 *Ex scriptura retentione in hærede,licèt arguatur scientia dicta scriptura,non tamen concluditur scientia alicuius pacti in ea contenti.*

14 *Præsertim*

14 *Præsertim si agatur de magno præiudio.*
15 *Scientia certa, & indubita requiritur, dum agitur de magno præiudio, nec sufficit præsumpta.*

DECISIO CLXXIV.

POstquam Rota concessit manutentionem in possessione Domus, de quâ agitur Claudiæ Mustæ, vt in decisione coram me emanatâ 14. Decembris 1646. Catharina, & alij de Carissimis, acquiescentes decisioni prædictæ, ac refectis omnibus expensis, conuolârunt ad aliud iudicium, & in vim pacti de restituendo eandem domum sub obligatione Camerali appositi in apochâ confectâ per Lutium Mustum Auctorem Claudiæ ad fauorem Bartholomæi, & aliorum de Carissimis Auctorum Catharinæ, & aliorum nunc Agentium, petierunt ex remedio vtilis Saluiani immissionem, quam hodiè DD. concedendam esse censuerunt.

Nam constare visum fuit de omnibus extremis necessariis in hoc Iudicio, nempe de credito cum hypotheca, de possessione Lutij, qui promisit domum restituere, & demum de possessione Claudiæ
1 reæ conuentæ, † quibus concurrentibus immissio ex vtili Saluiano interdicto denegari non debet Rota coram S.M.Greg. *dec.*491.*n.*6.*in rec. dec.*104. *n.*2.*part.*4.*tom.*2.*& decis.*407.*n.*1.*p.*5.*rec.* & alibi passim.

Creditum enim cum hypothecâ euidenter resultat ex pacto de restituendo sub obligatione Camerali contento in Apochâ prædictâ, quæ vti per
2 Lutium subscripta, ac pluribus testibus munita, † & formiter recognita, plenè probat contra scribentem, & habentem causam ab eo *l. publia* 26.*§. fin. ff. de posit. leg. si ego* 10. *versic. Planè, ff. de iure dot. auth. contra qui propriam. Cod. de non num.*
3 *pec.* Rot. *decis.*650. *num.*1.*part.*1.*recent.* sub † obligatione verò Camerali contineri hypothecam dubitari non potest, vt tradit Galles. *super form. eiusdem oblig. quæst.*5. *num.*3. ibique Zacch. *num.* 37. Rot. post eundem *decis.* 189. *num.* 10. *decis.* 194. *num.*15. *& decis.* 266. *num.*1. & coram Buratt. *decis.*905.*n.*2.

Possessio Lutij promissoris probatur ex instrumento assignationis, ac donationis in dotem fa-
4 ctæ ad fauorem Claudiæ † cum clausula, Constituti quæ probat possessionem Constituentis contra Constitutarium Rota *decis.*766.*num.*11. *part.*1. *diuers. & decis.*150. *num.*5. post Cenc. *de cens.* coram Seraph. *decis.* 1415. *num.*2. *& in recent. decis.*412.*n.*3.*& decis.* 539. *num.*2.*part.*4. & demum
6 probatur possessio posterior Claudiæ, † nedum ex clausulâ prædictâ ad eius fauorem appositâ in dicto Instrumento Rot. *d. dec.*539. *n.*3.*part.*4.*recent.* Verùm etiam ex mandato Rotali super manutentione ad eiusdem fauorem relaxato, ac ex litis su-
7 stentatione, † quæ sola sufficit, iuncto aliquali adminiculo Rota post Pacif. de Saluian. *dec.*98. *n.*11. *& dec.*73.*n.*4.*in fin. post primum vol. cons.* Farin. *in recent. dec.*481.*n.*7.*part* 4.*tom.*2. & coram Caualer. *dec.*104.*num.*6.

Non obstat quod pactum de restituendo fuerit conceptum ad fauorem Bartholomæi, & aliorum de Carissimis, non autem Catharinæ, & Eleonoræ nunc Agentium. Quia cum Catharina, & alij
8 de Carissimis † sint hæredes Bartholomæi, ac aliorum, quorum fauore fuit promissa restitutio, vt in eorum *Summ. num* 3. in ipsos transiuit pactum prædictum Rota coram Burart. *decis.* 937. *num.*1. & cùm sit indiuiduum, posset à quolibet etiam ipsorum hæredum exerceri. Ias. *in l. stipulationes non diuiduntur* 72. *sub num.*21. *versicul. Tene. ff. de verb. oblig.* Rub. Alex. *cons.* 90. *num.*4. Tiraquell. *de retract. conuent.* §.1. *gloss.*6.*n.*37. Mantic. *de tac. & ambig. lib.*4.*tit.*32.*n.*27. Boër. *decis.*251.*n.*2. Ludou. *decis. Perus.*112.*sub n.*11.*& seqq.* Mastrill. *decis.*21. *in princ. & in fin.* Rota coram Buratto *decis.*937.*n.*8.

Neque releuat exceptio præscriptionis, quæ fuit deducta † per Claudiam in Iudicio manutentionis: quia Statutaria vrbis præscriptio non habet locum in actione reali Gabr. *concl* 4. *num.*17. *de præscript.* Rot. *decis.*727. *num.*5. *part.*1. *diuers.* coram Penia *decis.*601. *num.*7. & in Firmana Saluani 10. Decembris 1618. *in §. nec visum fuit*, coram Remboldo. Præscriptio verò legalis, quatenus etiam completa fuisset, obstare non potest, quia cùm Catharina, & alij de Carissimis sint hæredes Bartholomæi, & aliorum, ad quorum † fauorem fuit promissa restitutio domûs, vt dictum est, in ipsis præsumitur ignorantia huius promissionis Barrol. *in l. Æmilius* 39. *num.*5. *ff. de minor.* Surd. *consil.* 226. *num.*10. *& seqq.* Eugen. *cons.* 95 *num.*23. *lib.*1. Rot. coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.*426. *num* 9. ac proinde eisdem Actoribus ex hoc capite † competit restitutio in integrum Surd. *d. cons.*226. *n.*11.*& seqq.* Caball. *cons.*123.*n.*4.*& 5.lib.*1. Thesaur. *dec.*103.*n.*4. Rota coram Reuerend. Vrgellen. *d. dec.*426.*n.*12.

10 (margin, beside "deducta")

Nec huiusmodi probabilis, ac præsumpta ignorantia excludi potest ex eo, quod Catharina, & alij de Carissimis retinuerint apocham, in quâ legitur pactum de restituendo; † quia licèt ex huiusmodi retentione deduci possit scientia scripturæ, non tamen concluditur scientia pacti in ea appositi, † dum præsertim agitur de maximo præiudicio Rot. coram Reuerendiss. Vrgellen. *d. decis.* 426. *num.* 16. *&* 18. nam tali casu requiritur certa, & indubitata scientia, † nec sufficit præsumpta Rot. *decis.*95. *num.* 2. *& decis.* 111. *num.*7. *part.*1. *recent.*

Fuit itaque resolutum, dandam esse immissionem, Carissimis tantum informantibus, alterâ tamen parte sæpiùs vocatâ.

Ancoitana dotis.

Lunæ 28. *Iunij* 1649.

ARGVMENTVM.

Quietantia facta à marito de totâ, & integrâ dote, aliquo modo promissa non probat solutionem alteriùs partis dotis, si alio modo aliqua pars promissa fuit. Non dicitur argumentum dotis, sed maior dos, quod vidua in limine matrimonij secundo viro tradidit, & propterea pro restitutione habet priuilegium, *Auth. res quæ Cod. commun. de leg.*

SVMMARIVM.

1 *Verba prædicantia de totâ, & integrâ dote sunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris.*

2 *Intellige de dote data, seu promissa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, si alio modo promissa fuit* & num. 4.

3 *Verba generalia restringuntur, & interpretationem recipiunt ab aliis verbis specialiter adiectis.*

5 *Probatum, & admissum in præcedentibus decisionibus, superuacaneum est rursus ostendere.*

6 *Dotis augmentum magis suspectum est, quàm dos.*

7 *Augmentum dotis non dicitur, sed maior dos, quod in limine secundi matrimonij vidua tradidit ad compensandam viduitatem.*

8 *Vidua indiget maiori dote, quàm virgo.*

9 *Dotis augmentum factum ab vxore in limine secundi matrimonij habet pro restitutione priuilegium* Auth. res quæ Cod. commun. de legat.

10 *Cùm sit verè, & propriè dos, idémque de eo iudicetur, ac de ipsâ dote.*

11 *Et pro illius solutione, & restitutione alienari possunt bona fideicommissaria in subsidium.*

DECISIO CLXXV.

PEt plures decisiones, & duas sententias Rotales fuit firmatum, dotem Franciscæ Lanfroconæ scutorum 4000. fuisse constitutum in limine ipsius contractûs matrimonij, adeo vt nihil prorsùs supereslet deducendum; Concessa tamen ex benignitate noua audientia, visum fuit, quòd eo, quæ hodie denuò allata fuerunt, sublata remanent, tam ex decisionibus in hâc causâ emanatis coram bon. memor. Buccabella, quàm aliis coram R.P.D. meo Arguelles, coram Reuer. Decano, & demùm coram me sub die 1. Martij præteriti, cuius decisionis fundamenta, etiam hodie DD. approbando, perstiterunt in decisis.

Nam Fanelli iterùm in medium adducebant vetus, & sæpè deductum obiectum desumptum ex instrumento celebrato de anno 1623. iterum dato in Summario de Fanellis n. 1. cuius verba sunt, *Cum fuerunt contractum matrimonium cum dote, &c. verbo tenus, &c. scuta* 2250. & infra ibi, *Hieronymus d. eius vxorem præsentem de totâ, & integrâ dote sibi verbo tenus promissâ ex nunc prout ex tunc, quietauit, &c.* ex quo Instrumento Fanelli potissimum
1 ponderabant illa † verba, *de totâ & integrâ dote*,
quæ sunt limitatiua totalitatis in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatis maioris, vt ex doctrina Bald. *in l. Actor.* 23. *n.* 6. *& seqq. C. de probat* tradit Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 41. *n.* 1. *cum seqq.* Oldrad. *cons.* 254 *n.* 14.

Sed huiusmodi decretum fuit sublatum ex responsionibus datis in decisione in hac causa emanata 16. Martij 1635. coram bon. mem. Buccabella, & in aliis duabus coram R.P.D. meo Arguelles 17. Iunij 1647. *in §. nec attendenda venit*, & 31. Ianuarij 1648. *in §. minus sexta*, & coram me 1. Martij præteriti, *sub § vetus obiectum.*

Et profectò DD. animaduertebant difficultatem penitus cessare ex eo, quia dos Franciscæ fuit partim verbo tenus promissa, vt loquitur instrumentum suprà relatum, partim verò constituta, ac cum effectu tradita secundo viro in mobilibus, gemmis, & pecuniis in limine matrimonij, & eodem die quo mulier ad illum accessit; vnde licèt quie-
2 taoria prædicta anni 1623. loquatur de totá, † ac
integrâ dote, & sit verbis generalibus concepta, tamen cùm loquebatur expressè de dote verbo tenus promissâ, quietantia restringenda est ad huiusmodi partem dotis, cùm verba generalia † restrin- 3
gantur, & interpretationem recipiant ab aliis verbis specialiter adiectis. *leg. sed si adijciatur* 13. vbi gloss. pro soc. Felin. *in cap sedes* 15. *n.* 3. *de rescript.* Surd. *cons.* 34. *num.* 39 Rota *decis.* 387. *num.* 1 *in fin.* coram Card. Seraph. & in aliis relatis in Eugubina refectionis domorum, 4. Iunij 1640. *in §. fin.* coram Reuerendissimo Salmantino. Ac propterea nullo modo ex quietantia dotis verbo tenus pro-
missæ † deduci potest probatio negatiuæ maioris 4
summæ dotis diuerso modo constitutæ, ac traditæ, vt dictum est.

Fuisse verò à Franciscâ in limine matrimonij tradita, & secum adduxisse quando accessit ad domum viri plura mobilia ingentis valoris, gemmas,
& pecunias, adeò probatum fuit in aliis † huius 5
causæ decisionibus, vt superuacaneum DD. iudicauerint rursus hoc ostendere, & Sole clarior probatio resultat ex deductis in decisione 16. Martij 1635. *in princ. & sub §. ex testib & seqq.* coram bon. mem. Buccabella, & in decis. R.P.D. mei Arguelles 27. Iunij 1647. Septima autem coniectura, & seqq. & in alia 31. Ianuarij 1648. coram eodem in qua luculenter remouentur omnes exceptiones à Fanellis adductæ, & in decisione coram me sub § *attamen DD. & seqq.*

Et gratis dicitur quòd non agatur de dote, sed
de illius † augmento, quod esse magis suspectum 6
quàm dotem tradit Barbosa *in l. pari* 6. *num.* 39 *ff. solut. matrim.* Quia hîc, vt visum est, non agitur de augmento dotis facto constante Matrimo-
nio, sed † de maiori dote constitutâ in limine se- 7
cundi matrimonij, quam secundo viro viduam non in fraudem præsumptæ donationis sed ad compen-
sandam viduitatem dedisse censetur, † cùm vidua 8
indigeat maiori dote, quàm virgo Dec. *in l. si qua mulier.* 1. *num.* 5. *in fin. C. de secund. nupt.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 6. *num.* 30. Hodiern. *in leg. hac edictali quæst.* 26. *num.* 36. *& seq. Cod. de secund. nupt.*

Et proinde cùm non agatur de augmento dotis
facto à viro vocari; † sed de maiori dote quam 9
vxor vidua dedit secundo viro; pro restitutione competunt priuilegia *auth. res quæ Cod. commun. de leg.* nam augmentum factum ab vxore in limine
† secundi matrimonij, est verè & propriè dos, 10
idémque de eo indicatur, ac de ipsâ dote per text. *in. l. etiam* 8. *Cod. de iur. dot. & l. inter socerum* 26. *§. cum inter patrem, ff. de pact. dotal, auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. & in §. aliud quoque auth. de æqualit. dot.* Surd, *cons.* 196 *num.* 20. Gratian. *discept.* 254 *n.* 66. Thomat. *decis. March.* 67. *num.* 28.
& pro illius solutione, & restitutione alienari † 11
possunt bona fideicommissaria, sicuti pro ipsa dote in subsidium. Cephal. *cons.* 177. *num.* 29. *lib.* 2. *& cons.* 598. *num.* 30. *lib.* 4. Fontan. *de pact. nupt. claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 14. *n.* 10. Rota coram Seraph *decis.* 666. *n.* 4. & in ipsissimis terminis huiusmet dotis Franciscæ cum Fanellis io Anconitana dotis 9. Decembr. 1648. *§. omissis & seqq.* coram Reuer. P. Dom. meo Cerro.

Et ita fuit resolutum vtraque parte, &c.

Romana

Romana Pecuniaria.

Luna 28. Ianuarij 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus filijfamilias initus sine consensu Patris, tanquam nullus, si transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec secundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractûs nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante scientia omnium nullitatum Facti, & Iuris, ad quem effectum scientia præsumpta non sufficit. Ignorantia proprij facti, licèt allegari non possit, tamen circa qualitates eiusdem facti potest allegari.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio filijfamilias, sine consensu Patris non tenet.*

2 *Contractûs primi nullitate stante non potest ille in alium contractum validum conuerti.*

3 *Obligationis prima substantia, dum deficit, deficere quoque debent alia obligationes ab eâ originata.*

4 *Contractus nullus non ratificatur, si postea conuertatur in alium contractum validum.*

5 *Ratio non inducitur, nisi adsit in ratificante plena scientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,* & num. 9. & 14.

6 *Statuti præsentia præsumitur.*

7 *Scientia præsumpta pro ratificatione actus nulli non sufficit.*

8 *Absolutus per sententiam etiam dubitare potest de viribus absolutionis, quando sententia fuit per appellationem suspensa, & lis adhuc non est terminata.*

10 *Ignorantia facti proprij allegari non potest.*
Procedit circa illum factum, & speciem illius contractus, non tamen alias qualitates.

12 *Contractus filijfamilias initus cum consensu Patris valet.*

13 *Allegatio erroris proprij, quod opinatus fuerit contraxisse consentiente, aut ratificante Patre, allegari potest per filium familias ad excludendum reuelamiam agnitionis debiti, defuncto patre facti.*

14 *Pro ratificationis exclusione satis est, dubitari posse de ignorantia facti.*

15 *Mutuum simulatum nullo modo sustineri potest.*

16 *Mandatum relaxatum per A. C. vigore contractus simulati, est infirmandum cum omnibus inde secutis.*

17 *Apocha simulata nullam meretur executionem.*

DECISIO CLXXVI.

DOmini absque vlla difficultate confirmarunt decisionem, coram me in hàc causâ emanatam sub die 28. Maij proximè præteriti, ex eo potissimùm fundamento, quia ante contractum simulatum mutui, de quo agitur, initum inter Benedictum Costam, & Hieronymum Viualdum, præcedebat alius contractus à præfatis contrahentibus nulliter gestus, eo quòd Benedictus filiusfamilias contraxerat † sine Patris consensu contra 1
dispositionem Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 152.* prout Rota semel, atque iterum resoluit pro nullitate similis obligationis Benedicti in Romana Societatis officij 19. Ianuarij 1643. & 27. Ianuarij 1644 coram R. P. D. meo Peutingero.

Ideóque stante nullitate clara Cambij primo
loco initi, † non poterat talis nullus, & inua- 2
lidus contractus in mutuum conuerti, ac simulari; nam deficiente præsupposito validitatis Cambij, & primæ obligationis substantia, † deficit 3
etiam mutuum ab eâ originatum ad text. *in l. mancipia. C. si seruit. fug.* Decius *cons. 90. num. 2. & cons. 255. n. 5.* & in his terminis Bald. *in l. si ex pretio 6. n. 2. v. quadam est simulatio. C. si cert. petat.* Surd. *cons. 150. n. 78.* Farinac. *de simul. quæst. 162. num. 43.*

Nec iterum visum fuit obstare, quòd Benedi-
ctus sui iuris effectus † Cambium ratificauerit, 4
mediante mutuo postea celebrato, vt illud extingueretur; Quia ratificatio contractus nulli non
inducitur † nisi priùs in approbante, & ratifican- 5
te adsit scientia plena nullitatis non solùm facti, vt probat Text. *in l. fin. ibi (per ignorantiam facti) ff. ad S. C. Maced. gloss. in l. Zenodorus 2. verb. nouatione, C. eod. tit.* Alex. *in l. si filius. 14. in fin. ff. si cert. petat.* Donell. *comment. iur. lib 12. cap. 28. vers. nisi in facto errauerit.* Sed etiam iuris, Rota, *decis. 260. num. 15.* & ibi Add. *numero 22.* coram S. M. Greg. & cor. Buratto *decis. 450. num. 21. in recent. decis. 335. num. 12. p. 1.* & in Anconitana Census 19. Iunij 1648. & in §. *optime enim.* coram R. P. D. meo Peutingero.

Deest autem scientia iuris, quia † licèt præ- 6
sumatur scientia statuti, tamen ad ratificandum
actum, † scientia præsumpta non sufficit Rota *de-* 7
cis. 410. num. 11. & ibi Add. *num. 15.* coram Buratto, & licèt Benedictus sententiam fauorabiliter reportasset, declarantem nullitatem obligationis ab ipso factæ, dum in patris potestate reperiebatur absque ipsius consensu; attamen dum
sententia absolutoria ad ipsius fauorem emanata 8
suspensa fuit per appellationem, quâ pendente deuenit ad contractum mutui, de quo agitur, dubitare poterat de viribus suæ obligationis, dum lis adhuc terminata non erat, idque euentus docuit, nam prima sententia fuit reuocata, licèt postcà per Rotam fuerit vltimo loco confirmata coram R. P. D. meo Peutingero, vnde in Be-
nedicto ratificante de tempore contractûs † mu- 9
tui non aderat scientia expressa, certa, & plena iuris, nec ideò valida ex eo contractu deduci potest ratificatio. Olasch. *decis. 179. num. 13. & seqq.* Ayman. *cons. 197. num. 14.* Paris. *cons. 47. num. 97. lib. 1.*

Quo verò ad ignorantiam facti proprij licet hoc
allegari † non possit; vt in his terminis tradit 10
Castr. *in l. fin. num. 2. ad S. C. Maced.* Tamen
hoc procedit circa speciem contractus, † adeò vt 11
Benedictus allegare non posset se credidisse ex alio contractu, quàm mutui esse obligatum; non tamen procedit circa alias qualitates, ex quibus contractus potuisset sustineri, puta si in contracto
filij † consensus patris interuenisset, quo casu 12

 obligatio

obligatio sustineretur *l. si permittente patre 4. & l. fin. in princ. C. ad S. C. Maced. l. si tamen 14. & l. filium habeo 16. ff. eodem.* In hoc enim potest filiusfamilias maior fructus errare opinando patris consensum, aut ratificationem accessisse, † 13 & talis allegatio erroris permissa est ad excludendam releuantiam agnitionis debiti defuncto patre facti, vt benè declarat idem Castr. *in alleg. l. fin. sub numero 2. vers. bene ergo*, & ibidem Fulgos. *vers. vel dic.* Connan. *comment. iur. lib. 7. cap. 2. num 9.*

Prætensam itaque ratificationem excludit etiam 14 ignorantia facti, † de quâ sufficit posse dubitari, cum requiratur scientia certa, & specifica, vt vi-15 sum est, & cum apocha mutui † sit simulata, & sustineri nullo modo possit, ex prædictis, aliisque 16 ponderatis in alia decisione huius causæ, † ideò mandatum A. C. eius vigore relaxatum, iterum Domini censuerunt esse infirmandum, cum omnibus inde secutis, Apochâ enim prædicta, vti si-17 mulata † nullam merebatur executionem Farin. *de simul. quæst. 162. num. 64.* Rota *in recent. decis. 61. num. 9. part. 5. & dec. 259. num. 8. part. 6.* & in Romana Cambij 30. Ianuarij 1643. *in §. inspecto pariter credito.* coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

Romana Depositi.

Veneris 18. Martij 1650.

ARGVMENTVM.

Notarij secundùm *reformationem Sanctæ mem. Pauli V. tit. de Notar. Tribunal. Vrb. num. 37. §. ad rogandum.* Tenetur ad damna, & interesse parti læsæ si sequantur ex eorum culpa, vel facto, quod tamen est intelligendum, quando damnum fuit secutum ex facto, & commissio ipsius Notarij, secùs si ex aliâ causâ. Item dicta reformatio est intelligenda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum secutum probetur. Creditor, qui causam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quàm ad restitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum passis.

SVMMARIVM.

1 *Contra Notarios attestantes, quæ vera non sunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras attestationes.*

2 *Notarij debent attenti, & diligentes in faciendis attestationibus.*

3 *Notarij tenentur ad damna, & interesse, si aliquod damnum ex eorum incuriâ, culpâ, vel facto sequatur.*

4 *Damnum extrinsecum ex commisso alterius, vt debeatur, probandum est actoris interesse.*

5 *Limita, nisi commissum, aut male factum intercessisset.*

6 *Damnum, & interesse, si non fuerit secutum ex malefacto Notarij, sed ex aliâ causâ non potest ab eo prætendi,* & num. 7.

8 *Creditor cui pecuniæ fuerunt solutæ, etiamsi iura simpliciter cessisset, conueniri ad aliud non potest, quàm ad restitutionem recepti.*

9 *Creditor, qui causam non dedit, euicta re ad aliud non tenetur, quàm ad restitutionem pecuniarum.*

10 *Et emptor euicta pro fructibus, & damnis passis tenetur se vertere contra venditorem, seu debitorem, cuius erat res vendita.*

11 *Reformatio Pauli V.* tit. de Notariis Tribunal. num. 37. §. ad rogandum. *Disponit, quod Notarij teneantur ad damna, & interesse, si quid malè ab eis gestum fuerit.*

12 *Hoc tamen intelligitur proui de iure.*

13 *Damna, & interesse de iure vt ab aliquo debeantur, probandum est, quod illa prouenerint ex facto, vel culpâ illius.*

DECISIO CLXXVII.

HÆredes Alexandri Palladij Notarij fuerunt condemnati ad restitutionem scutor. 159. solut. à sac. Monte Pietatis Paulo de Sanctis, ac etiam scutor. 258. Dominico Sauio creditoribus Iannotti, eo quia Palladius minus rectè † atte- 1 stationem fecerat, fuisse adimpletas conditiones omnes in quodam instrumento contentas: quod tamen verum non fuit, vt videre est in decisione coram me in hâc causâ, emanatâ, sub die 24. Aprilis 1648. cuius vigore fuit relaxatum, & executum mandatum, & Lercarij fuerunt satisfacti; Notarij † enim debent esse attenti, & diligentes 2 in faciendis huiusmodi attestationibus, nam si aliquod damnum ex eorum † incuriâ, culpâ, vel 3 facto sequatur, tenentur ad omnia damna, & interesse, vt cauetur *in reformatione Sanct. mem. Pauli V. sub rubr. de Notar. Tribun. Vrb. num. 35. §. ad rogandum.*

Satisfactis inquam Lercariis de summis antedictis eisdem in mentem venit prætendere damna, & interesse, & informantibus solummodò Lercariis DD. contra informantes responderunt. Ratio est quia ad hoc vt ex commisso damnum extrinsecum debeatur, probare concludenter 4 oportet, quòd interesse, quod petit, re vera habuisset, nisi commissum, † aut malefactum in- 5 tercessisset l. quemadmodum 29. *sub §. si protectum meum. ff. ad l. aquiliam.* Rimin. iun. *cons. 218. num. 103.* Bursatt. *cons. 453. num. 34.* Honded. *cons. 50. num. 30. lib. 1.* Ciriac. controu. 540. *n. 33. & 34.* Rota in Romana census, seu Depositi 27. Iunij 1644. in §. secundo vltra culpam coram R. P. D. meo Bichio.

Verùm certum est quod si creditores iura simpliciter cessissent ad formam, in Instrumento præscriptam, adhuc Lercarij euictionem, & fructuum officij amissionem † passi fuissent, quia euictio 6 euenit non ex causa huius cessionis factæ à creditoribus Iannotti, sed ex dominio, quod sibi reseruauerat Flauius Paradisus, vt firmauit Rota coram me in hac causa *sub §. nec etiam releuare visum fuit*, ideóque non possunt † Lercarij dam- 7 num exinde secutum repetere à Palladio, siue eius hæredi

hæredibus. Rota in dicta Romana Census, seu depositi 27. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Bichio.

Imo Paulus de Sanctis, & Dominicus Sauius
8 creditores † quibus pecuniæ fuerunt solutæ, etiamsi iura simpliciter cessissent, conueniri ad aliud non poterant, quàm ad restitutionem recepti,
9 nam cum ipsi non dederint causam damno † tenerentur re euictâ ad restitutionem pecuniarum
10 receptarum duntaxat, & emptor † pro fructibus, & damnis ob euictionem passis tenetur actionem dirigere contra venditorem, seu debitorem, cuius erat res vendita, *vt in l. si ob causam* 13. *C. de euict.* & ibi Bald. *in princ. vers. repetitur.* Rota penes Seraph. *decis.* 1435. *n.* 2.

11 Non obstat quòd ex † *d. reformatione sanct. mem. Pauli V. tit. de Notar. Trib. Vrbis num.* 37. §. *ad rogandum.* Notarius, cuius culpâ, vel facto aliquid minus rectè gestum fuerit obligetur ad reficienda damna, & interesse parti, damnum
12 passæ: Quia hoc intelligitur, prout de iure, quatenus videlicet ex tali facto, vel culpâ damnum
13 † sequutum probetur, vt in fortioribus terminis tradit Gratian. *discept. forens.* 772. *num.* 18. *& seqq.* Rot. *decis.* 467. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.* & in Romana, seu Sutrina Pecuniaria 19. Iunij 1648. coram R.P.D. meo Bichio.

Et ita fuit resolutum contra Lercarios informantes.

Romana Alimentorum.

Luna 2. Maij 1650.

ARGVMENTVM.

Maritus tenetur alere vxorem, etiamsi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præstiterint, & licèt vir eam duxerit indotatam, vel cum modicâ dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur attestationibus, aut testibus negatiuam non coarctantibus; Imo excluditur probatis prioribus diuitiis, quia semel diues semper præsumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, est musicus, & vir industrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præstitit.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nupta debet à Marito alimentari.*
2 *Filia dum habet aliunde alimenta, non potest molestare tertium possessorem bonorum Patris.*
3 *Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam.*
4 *Etiamsi habeat patrem, vel fratrem diuitem.*
5 *Vxorem alendi onus primariò, & principaliter spectat ad maritum.*
6 *Dotis paruitas non liberat maritum ab onere alimentorum.*
7 *Maritus sibi imputare debet quare duxit vxorem cum paruâ dote, vel sine eâ.*
8 *Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, sed agere poterit pro dotis, & fructuum consecutione.*
9 *Paupertas non probatur ex attestationibus, quia fides simplices non faciunt fidem.*
10 *Testes vt probent paupertatem, debent coarctare negatiuam, quòd quis aliquid habere non possit, quin ipsi scirent.*
11 *Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non potest, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & est musicus, & industriâ praditus, ac vxorem, totámque familiam laudabiliter diu aluit.*
12 *Hominum status est variabilis.*
13 *Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam causam superuenisse docetur.*
14 *Semel diues præsumitur semper diues.*
15 *Pater præstans breui manu alimenta filiæ, non censetur hoc fecisse animo obligandi se ad præstationem alimentorum.*
16 *Præsertim in præiudicium fratris, qui bona patris præstantis alimenta non possidet.*

DECISIO CLXXVIII.

A Gaspare Rogerio prætendebat Anna alimenta tanquam filia Angeli Rogerij fratris eiusdem Gasparis: & licet Annæ filiatio ad effectum alimentorum, DD. videretur sufficienter probata ex deductis ab informantibus attamen respondetunt, alimenta non deberi. Nam cùm
Anna nupta reperiatur, † à viro debet alimentari, 1
ideóque cum alimenta sibi necessaria aliunde consequi valeat, illa prætendere † non potest à Gas- 2
pare tertio possessore bonorum fideicommisso
Pompeij Patris subiectorum: maritus † enim te- 3
netur alere vxorem etiam indotatam *l. si cum dotem* 13. §. *si autem in sæuissimo ff. solut. matrim.* Soccin. Sen. *cons.* 64. *num.* 1. *& seqq.* Vbi quod hoc procedit etiam si vxor habeat patrem, vel
† fratrem diuites, qui eam commodè alere pos- 4
sint, cum onus vxorem alendi primariò & principaliter † spectet ad eius virum. Ferret. *cons.* 34. 5
ante numer. 7. Rota *diuers. decision.* 760. *num.* 6. *part.* 1. *recent. decis.* 673. *sub num.* 6. *part.* 3. & coram Cardin. Caualer. *decis.* 554. *n.* 4.

Neque obstat, quòd Anna habuerit paruam dotem, nempe scuta 100. ab Angelo Rogerio eius asserto genitore, quódque maritus illam integrè adhuc non exegerit. Quia † paruitas do- 6
tis maritum non liberat ab onere præstationis alimentorum; nam sibi imputare debet si contraxit
matrimonium sine dote, † vel cum paruâ dote, vt 7
in his terminis respondet Ferrett. *d. cons.* 34. *ante num.* 7. *vers. licèt vxor.* Surdus *de alim. tit.* 7. *quæ.* 9. *num.* 18. *cum seqq.* Si verò dotem, aut illius fru-
ctus vir non exegit, agere † poterit pro illorum 8
consecutione, & obtinere prout ius erit. Boër. *decis.* 21. *n.* 5. Rota coram Cardinal. Caual. *d. decis.* 554. *n.* 5.

Et superuacaneum est allegare viri paupertatem; Nam ea non probatur ex datis in Sum-
mario Annæ *numero* 10. Quia † simplices fi- 9
des, quæ dantur fidem facere non possunt; Testes verò super d. Paupertate examinati
non † concludunt, quòd ipse vir nihil habeat, 10

coarctando

coarctando negatiuam, quòd habere non posset, quin ipsi scirent prout ad hunc effectum requiritur. Rot. coram Bur. *decis.* 41. *num.* 2. coram S.M. Greg. *decis.* 42. *num.* 5. *in rec. decis.* 532. *num.* 2. *part.* 2. *& decis.* 162. *num.* 2. *part.* 7. in Romana de Catalanis 1. Iulij 1648. coram me, & in Toletana Matrimonij 1. Februar. 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Quin imò ex testibus ab Annâ inductis constat, quòd Ioann. Baptista eius vir habet dotem maternam in Ciuitate Perusiæ, & præterea ipse †
11 est musicus vir gnauus, & industriâ præditus, & vxorem totámque familiam laudabiliter aluit ab anno 1616. vsque ad annum 1646. vt deponit primus testis iuxta 6. interrogatorium Summ. Gasparis *num.* 16. Ideò excluditur allegata paupertatis causa, eiúsque probatio ex prædictis elisa videtur ad text. *in l. si quis à liberis* 5. §. *sed etsi filius ff. de liber. agnosc. gloss. in l. si maritus* 44. *in verb. neque mandaro ff. solut. matrim.* Angel. Aretin. *cons.* 95. *num.* 16. Dec. *cons.* 576. *num.* 3. Rota *dec.* 170. *num.* 3. *part.* 4. *recent.* & in dicta Toletana Matrimonij 1. Februarij 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Idque Dominis comprobare visum fuit ex eo, quòd Ioann Baptista duxit annum Annam in vxorem cum dicta dote scut. 100 & per 20. annos & vltra, quibus Angelus superuixit prætensa alimenta non petiit: ideò † licet status hominum sit va-
12 riabilis, inuerisimilis tamen, ac conficta omnino visa fuit hodiè allegata paupertas, † dum nulla
13 causa superuenisse probatur, cùm semel diues semper † diues præsumatur Alberic. *in l. si vero* 5.
14 §. *qui pro rei qualitate numero* 5. *ff. qui satisdare cogant.* Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 27. *num.* 1. Menoch. *eod. tract. lib.* 6. *præsumpt.* 25. *n.* 2. *& seqq.* Cirne. *contr* 91. *num.* 16.

Nec subsistit in facto, quòd Angelus, dum vixit, breui manu alimenta subministrauerit. Quia contrarium probatur à dicto primo teste per hæc verba deponente *e doppo maritata l'ha sempre mantenuta il marito*, dicto Summario *num.* 16. & quamuis Angelus illis aliquod auxilium † præ-
15 stitisset hoc tamen non censetur fecisse animo se obligandi ad præstationem alimentorum præsertim in præiudicium Gasparis † fratris, qui nulla
16 bona Angeli possidet, sed paterna tantum, & fideicommisso supposita.

Et ita fuit resolutum vtrâque, &c.

Anconitana Census.

Luna 9. *May* 1650.

ARGVMENTVM.

Contractus à muliere celebratus absque solemnitatibus statutariis est nullus, neque ex eo immissio concedi potest. Conquassantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, nisi statutum, personas minorum, aut mulierum simpliciter reddat inhabiles, nullâ habitâ ratione contrahentium cum eis. Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris de iure, secus ex constitutione Ægidiana. In æqualitate priuilegiorum potior est causa illius, qui agit de damno vitando, & est reus conuentus. Probatio, aliquem non possidere certo loco, non excludit quominus alibi possidere bona possit. Condemnatio ad restitutionem fructuum intelligitur de fructibus de iure debitis, de quibus in liquidatione maturiùs cognosci potest.

SVMMARIVM.

1 *Mulier sine solemnitatibus à statuto requisitis contrahens non obligatur.*

2 Statutum Anconæ rubr. 42. & 43. *requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras solemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces.*

3 *Immissio vigore contractûs nulli, concedi non possit.*

4 *Conquassantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis.*

5 *Fallit quando statutum inhabilitat personas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquassatio, & semper contractùs gesti cum quibusuis personis sunt nulli, & inualidi.*

6 *Constitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari sine certa solemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum personis priuilegiatis.*

7 *Sicque locum habet, etiamsi mulier contraheret cum minore.*

8 *Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris: sed hoc procedit in terminis iuris communis.*

9 *Non autem in terminis constitutionis Ægidianæ, vel alterius statutariæ dispositionis personas simpliciter inhabilitantis.*

10 *In priuilegiorum æqualitate, quando versamur, tunc potior est, qui agit de damno vitando.*

11 *Mulier & minor si ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior est causa rei conuenti.*

12 *Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando.*

13 *Quod procedit, si probetur pecuniam fuisse versam in vtilitatem mulieris, aliàs secus.*

14 L. si apud minorem 13. ff. de minor. *habet limitationem in ventre, quando scilicet minor aliunde non potest consequi suum creditum.*

15 *Officialis alicuius loci, si attestetur aliquem non possidere, restringitur ad eundem locum & non tollit, eundem alibi non possidere.*

16 *Fides simplex nullum gradum probationis facit.*

17 *Ex censu nullo percipiens fructus, videtur excusandus à restitutione pro eo tempore, quo census pro valido fuit habitus, & reputatus.*

18 *Iudex si condemnet reum ad restituendum fructus perceptos absque liquidatione intelligitur*

gitur condemnasse prout de iure.

19 *Neque condemnatio dici potest iniusta, vel excessiua.*

20 *Dum sententia simpliciter condemnat ad restitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoscendum est, quinam fructus sint restituendi.*

DECISIO CLXXIX.

EManârunt in hâc caosâ duæ sententiæ Rotales: Altera R. P. D. mei Peutingerij, præuiis
tribus decisionibus 7. Maij 1647. 27. Martij 1647.
& 19. Iunij 1648. Altera R. P. D. mei Cerri,
præuiâ itidem decisione 1. Iunij 1649. Causa verò per appellationem mihi commissa, dubitaui
an sententia Rotalis esset confirmanda, DD. vtrâque parte informante affirmatiuè responderunt,
Nam cùm census de quo agitur fuerit impositus à
1 Clarice tam † proprio, quàm eius filiorum pupillorum nomine, sine interuentu proximiorum,
decreto Iudicis, & aliis solemnitatibus requisitis
2 tam ex statuto † Anconæ, *sub rubric.* 41. *&* 43.
quam ex Constitutione Ægidiana *lib.* 5. *cap.* 25.
declarantibus contractus taliter factos esse nullos,
ex illo oriri non poterat vlla obligatio, vel actio,
3 neque concedi † immissio, provt obtinuerat Cæsaranus ab A. C. Couarruu. *in cap. quamuis pactum* 2. *part.* §. 4. *num.* 6. *de pact. in* 6. Rom. *cons.* 12.
num. 4. Rota *decis.* 282. *num.* 1. *& per tot. part.* 4.
diuers. & post Cenc. *de cens. decis.* 31. *num.* 3.
coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 18. *num.* 13.
& sequent. & in Romana, seu Perusina Census 22. Decembris, 1644. coram R. P. D. meo
Bichio.

Non obstat quòd mulier contraxerit cum pu-
4 pillis, quo casu † priuilegia conquassantur: subsistere enim visa fuit responsio in decisionibus allata, nempe quòd præfatæ constitutiones inhabi-
5 litant personas † minorum, & mulierum nullâ
habitâ ratione contrahentium cum illis, ideò non
attenditur æqualitas priuilegiorum: sed mulieres,
& minores etiam si contrahant ad fauorem alterius mulieris, & minoris, non seruatâ formâ
ipsis præscriptâ, nulliter agunt, & nullatenus
6 obligantur, præsertim attentâ constitutione † Ægidiana, quæ loquitur de contractibus initis cum
7 personis priuilegiatis, & sic comprehendit † etiam
minores; vt ponderatis illius verbis dictum fuit
in Romana, seu Perusina Census 23. Iunij 1645.
coram R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana
nullitatis concordiæ 16. Aprilis 1646. coram bon.
mem. Arguelles, & prosequitur luculenter decisio R. P. D. mei Cerri *sub* §. *placuit enim responsio.*

Itaque non releuat repetitum obiectum, quòd
8 priuilegium † minoris sit fortius priuilegio mulieris. Quia hoc procedit in terminis iuris communis ad limitationem Beneficij prouenientis ex
Sen. cons. Vell. non autem in terminis constitu-
9 tionis Ægidianæ, † aut alterius statutariæ omnes
casus comprehendentis, & inhabilitantis personas ipsas mulierum, etiam cum minoribus contrahentium. Et tollitur præterea omnis difficultas, quia census de quo agitur, fuit à Clarice
impositus, non solùm nomine proprio, sed etiam,
vt dictum est tutorio eius filiorum, & proinde
10 † versamur in æqualitate priuilegiorum, quo casu
potior est causa rei conuenti, qui agit de damno
vitando, Rot. *inter diuers. decis.* 557. *num.* 5. *&*
decis. 558. *n.* 1. *part.* 1. *in recent. decis.* 218. *num.* 6.
part. 2. & coram S. M. Greg. *decis.* 164. *num.* 6.
& ibi Adden. *num.* 12. *& decis.* 473. *num.* 13. Imo
si vterque tractaret de damno, vel de lucro, po- 11
tior semper esset causa eius qui conuenitur. Peregr. *cons.* 77. *sub num.* 39. *lib.* 1. Amat. *decision.*
Marcb. 77. *num.* 9. Rota *d. decis.* 473. *num.* 14. &
coram S. M. Gregor. & *in decis.* 190. *num.* 30.
part. 6. *recent.* & in dicta Romana, seu Perusina
Census 23. Iunij 1645. *in fine.* coram R. P. D.
meo Bichio.

Nec dici potest, quòd minor, qui pecuniam
dedit, agat † de damno vitando, mulier verò ac 12
filij de lucro dum illam receperunt, nam dum non
constat easdem pecunias fuisse versas in † vtilita- 13
tem mulieris recipientis, vel eius filiorum, hi semper dicuntur agere de damno vitando vt probat
text. *in l. verum* 12. §. *item quæritur ff. de minor.*
l. si minor. 35. *ff. eod.* Peregr. *dicto cons.* 77. *num.* 39.
lib. 1. Amat. *decis. Marcb.* 77. *sub. num.* 9. Rota
in Romana Saluiani 27. Ianuarij 1640. *in* §. *fin.*
coram R. D. meo Decano, & in d. Romana, seu
Perusina Census 23. Iunij 1645. coram R. P. D.
meo Bichio.

Neque dispositio text. in *l. si apud minorem* 13.
ff. de minor. suffragari potest Cæsarano quia hæc
† lex habet limitationem in ventre, quando sci- 14
licet minor non potest aliunde consequi creditum
suum, pro vt posse consequi à Tutore in præsenti casu ponderatum fuit in decisione R. P. D. Peutingeri 27. Martij 1647. §. *sed nec minor.* & vsque
adhuc nullo modo fuit probatum, quòd Tutor
non sit solvendo; Nam † fides officialis Anconæ, 15
quòd Tutor nihil possideat, non tollit, quo minus possidere alia bona possit in alio loco, & vti
simplex † fides nullum gradum probationis fecit 16
l. Instrumenta 5. *C. de probat.* Rota *decis.* 160. *n.* 6.
part. 1. *recent.* & coram S. M. Greg. *decis.* 214. *n.* 2.
& 260. *num.* 5.

Cessare etiam visum fuit aliud obiectum nouiter deductum, quòd scilicèt R. P. D. meus Peutingerus in eius sententia condemnauerit Cæsaranum ad restituen. fructus ab ipso perceptos, à
quorum restitutione † videbatur excusandus, cùm 17
huiusmodi census à die eius impositionis vsque
ad annum 1640. pro valido semper fuerit habitus,
& obseruatus. Quia cum D. Peutingerus prouidè † condemnauerit Cæsaranum ad restituen. 18
fructus perceptos absque vlla liquidatione, condemnatio intelligitur, provt de iure, ideóque † 19
sententia ex hoc non potest dici iniusta, aut excessiua, sed poterit, & potest in liquidatione † 20
meliùs & maturiùs cognosci, quinam fructus veniunt restituendi, vt fuit in similibus terminis
responsum, in Firmana Codicillorum 25. Martii 1648. *in* §. *& in omnem casum* coram me.

Et ita fuit resolutum vtraque, &c.

Pisauren. Pecuniaria.

Lunæ 15. *Ianuarij* 1652.

ARGVMENTVM.

Fideiussor debet releuari indemnis à principali, maximè si fuerit indemnitas promissa cum obligatione Camerali. Requiritur tamen notificatio

persona

personalis, vt quis teneatur ad damna, & intereſſe. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, ſufficit citatio domi executa. Notitia verò arguitur ex pluralitate citationum, comparitione, & præſentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum tranſactis. Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem deſiderat, ſi non adſit diſiunctiua, *Vel*, & mandans citati domi ciues abſentes, ſeruandum eſt: & quando illius *Rubrica* continet orationem perfectam, allegati poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi *nigrum* ſtrictius loquatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor releuari debet indemnis, quando adeſt promiſſio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali.*

2 *De Fideiuſſionis natura eſt, vt fideiuſſor conſeruetur indemnis a principali licèt id non promiſſū.*

3 *Diſpendium quis pati non debet, vnde premium meruiſſe videtur.*

4 *Ad damna, & intereſſe, vt quis teneatur regulariter eſt neceſſaria iuſtificatio intereſſe quod debitor patitur.*

5 *Intimatio perſonalis requiritur in re magni præiudicij.*

6 *Intimationi perſonali æquipollet ea, quæ fuit executa domi, quando conſtat, eam ad notitiam citati deueniſſe.*

Et tunc ſuffragatur perinde, ac ſi perſonaliter eſſet executa, num. 8.

7 *Citationis finis eſt deducere ad notitiam citati contenta in citatione.*

9 *Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes ſunt plures, & diuerſis temporibus executæ.*

Quando ſemper fuit præſens procurator citati.

Et ſi aliquando procurator, vel miniſter eiuſdem perſonaliter citatus fuit.

10 *Item quando in termino dictarum citationum emanauerint plura diuerſa decreta.*

Maximè ſi fecerint tranſitum in iudicatum.

Et ſi fuerit pro illis poſtmodum relaxata executio.

11 *Scientia probatio reſultat ex pluribus coniecturis ſimul iunctis.*

12 *Et ſic iuſtificata admittitur etiam in re magni præiudicij, quando coniecturæ ſunt vehementes.*

13 *Statuto Piſauri cauetur citari debere domi dimiſſa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt.*

14 *Citatio ad formam ſtatuti ſuffragatur.*

15 *Statutum loquens* de Ciue habitatore, *vtramque qualitatem requirit.*

16 *Limita quando loquitur* de Ciue, vel habitatore, *quia.*

Dictio vel *eſt diſiunctiua.*

17 *Rubrica ſtatuti continens orationem perfectam ſola ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi nigrum ſtrictius loquatur.*

DECISIO CLXXX.

AVctores Comitum de Thienis in duobus inſtrumentis cenſuum promiſerunt releuare indemnes Comites Santinellos, qui pro ipſis fideiuſſerunt, ſed cum principales debitores differrent ſolutionem fructuum eorundem cenſuum, coacti fuerunt fideiuſſores pro illis exoluendis accipere pecunias ſub vſuris, quas in ſummâ notabili ſoluerunt: Ideo moto iudicio ſuper repetitione dictorum interuſuriorum, & hodie propoſito particulari dubio, Domini cenſuerunt interuſuria deberi.

Clara enim eſt obligatio auctorum comitum de Thienis pro indemnitate fideiuſſorum, ac proinde cùm ex publicis inſtrumentis conſtet de damnis paſſis à fideiuſſoribus, illa refici eiſdem debent, non ſolùm ex † naturâ promiſſionis in- 1
demnitatis, ac vigore obligationis Cameralis, illi adiecta, quæ includit in ſe etiam obligationem ad damna, & intereſſe. Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. deciſ.* 275. *num.* 3. & in Romana fructuum dotis 10. Iunij 1648. coram R. P. D. meo Peutingero. Sed etiam ex natura fideiuſſionis, quæ † 2
eſt vt fideiuſſor conſeruetur indemnis à debitore, etiamſi id expreſsè promiſſum non fuerit, cùm diſpendium † pati non debeat, vnde premium 3
meruiſſe videtur, vt ſunt verba text. *in cap.* 2. *de fideiuſſ.* Gratian. *diſcept.* 459. *numero* 20. Rota *deciſion.* 222. *numero* 6. *& ſequentib. part.* 6. *recens.*

Neque Comites de Thienis tueri ſe poſſunt ex eo, quòd ipſis notificatum non fuerit debitum † ſub vſuris, prout regulariter requiritur, vt cer- 4
tò ſciat debitor intereſſe, quod patitur, & vbi velit, poſſit ſe ab eo eximere, & liberare; Quia plures dantur intimationes in Summario Comitis Santinelli *num.* 3. *& ſeqq.* & licèt nulla ex eis appareat facta perſonaliter, † prout requiritur in re 5
magni præiudicij, tamen intimationi perſonali æquipollet ea † quæ fuit executa domi, quando 6
prout hic ex pluribus coniecturis conſtat eam deueniſſe ad notitiam citati: † cum enim finis cita- 7
tionis ſit, ibi contenta deducere ad notitiam, ſatis eſt, ſi id aliunde factum appareat, & hoc † caſu 8
citatio domi exequuta ſuffragatur, perinde ac ſi perſonaliter executa fuiſſet. Clement. *cauſam* 3. *in fine de elect.* Felin. *in cap. cum ſit Romana* 5. *n.* 15. *de appell.* Alter. *de cenſ. diſp.* 3. *lib.* 5. *cap.* 2. *verſ. excipiuntur tamen.* Banac. *de cenſur. in commun. diſp.* 1. *queſt.* 1. *puncto* 9. *num.* 9. Rota *deciſ.* 11. *in fine de dol. & contumac. in nou.* in Leodien. Abbatiſſatus 20. Iunij 1644. §. 1. coram Reuerendiſſ. Terracinen. & in Cæſaraugustana diſtributionum, ſeu attentatorum 25. Maij 1646. coram R. P. D. meo Cerro. In quibus aliæ cumulantur.

In præſentia verò ſatis conſtare viſum fuit de certa notitia citatorum, † ponderando ſimul 9
quòd intimationes ſunt plures, & diuerſis temporibus exequutæ, ſemper fuit præſens procurator Comitum de Thienis, & aliquando ipſe procurator, & alter ipſorum miniſter perſonaliter citatus fuit, vt in Summario Comitis Santinelli *num.* 6. *& duobus ſeqq.* † Vlterius in vim ha- 10
rum citationum emanarunt diuerſis temporibus plura Iudicum decreta ſuper refectione damnorum quæ etiam tranſitum fecerunt in iudicatum, & pro ipſis poſtmodum fuit relaxata executio, vt in

21 *in d Summ. n. 8. in fine.* Ex quibus coniecturis simul iunctis negari non potest quin resultet certa pro-
22 batio scientiæ, cum † hæc etiam in re grauis præiudicij iustificetur ex coniecturis, & præsumptionibus, quando sunt vehementes. Rota *decis. 612. n. 4. part. 4. diuers.* coram Seraph. *decis. 1459. n. 11. in recent. dec. 336. n. 4. & seq. part 2.* & in Romana diuisionis 15. Iunij 1640 coram Reuer. P. D. meo Bichio.

Quæ omnia eò magis suffragari debent Comiti
23 Santinello attentâ dispositione statuti Pisauri, † mandantis quòd citationes fiant domi dimissa copia contra ciues, vel habitatores, quia à Ciuitate recedunt? vt clarè legitur *in rubric. eiusdem statuti lib 2 tit. de pæn. contum. & de modo & forma citationis*; nam cùm Comites de Thienis fuerint habitatores Pisauri, & à Ciuitate recesserint, intrat
24 clara dispositio statuti, & sufficit contra eos citatio domi executa; vt respondit Rota coram Cardin. Seraph. *decis. 564. n. 1. & in recent. decis. 509. n. 2. part. 1.*

Nec subsistit quòd statutum loquatur de Ciui
25 † habitatore, quodque vtraque qualitas non concurrat in Comitibus de Thienis; Quia Rubri-
26 ca Statuti † loquitur de Ciue, vel habitatore disiunctiuè per dictionem *vel*, interpositam, &
27 † cùm contineat orationem perfectam, ipsa sola sufficit, & allegari potest ad decisionem causæ, quamuis Nigrum strictius loqueretur. Iason. *in leg. 1. num. 10 ff. si cert. pet.* Alderan. Mascard. *de stat. conclus. 2. num. 196.* Rota coram sanct. mem. Gregor. *decis. 5. num. 2.* & in Fanen. nullitatis apochæ 13. Maij 1648. coram Reuerendiss. P. D. meo Royas.

Fuit itaque resolutum interusaria deberi vtraque, &c.

Romana septem Ballarum.

Veneris 9. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Auditor Cameræ habet facultatem procedendi hic in Curiâ inter Mercatores manu regiâ: litteræ Mercatorum plenè inter eos probant. Requisita ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Cameræ potest inter Mercatores summariè, & simpliciter, & manu Regiâ, solâ facti veritate inspectâ.*

2 *Litteræ Mercatorum inter eos plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ.*

3 *Consuetudo facit authenticam scripturam priuatam.*

4 *Partita extracta Parte citatâ per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem.*

5 *Frater pro fratre, ad hoc vt possit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum.*

6 *Sequestra valent docto de bono iure sequestrantis.*

DECISIO CLXXXI.

TRansmissis Horatio Benetto Mercatori in Vrbe ab Hieronymo Martinello Mercatore Veneto septem Ballis Telæ Sangallæ; D. Horatius illas, vel illarum pretium soluere recusauit sub prætextu, quod fuerunt sequestratæ ab Antonio Benetto fratre suo, vti creditore Iacobi Martinelli d. Hieronymi fratris.

Et causâ introductâ, seruandis cor. R. P. D. Meltio A. C. Locum tenente mandatum executiuum contra D. Horatium relaxauit.

Et hodie causa proposita super confirmatione d. mandati, Domini affirmatiuè responderunt, & d. Horatium dictas Septem Ballas, vel illarum pretium D. Hieronymo restituere teneri.

De Iustitiâ non est dubitandum, quia executiuè procedi potuit contra D. Horatium, cùm causa in Curiâ cognoscenda esset, ac si inter Mercatores agerentur, quorum Iudex est A. C. qui summariè, & simpliciter, solâ facti veritate inspectâ,
& manu Regiâ absque terminorum obseruantiâ 1
procedere etiam potuit Rota expresè coram Domino meo Coccino *decis. 446. num. 1. part. 2. rec.* plenè.

Nec etiam de identitate Ballarum, cùm ex pluribus litteris constet D. Horatium fuisse confessum d. septem Ballas à D. Hieronymo esse transmissas,
& ad suas manus peruenisse; quæ litteræ inter Mer- 2
catores plenam faciunt probationem, & vim rei iudicatæ habent; præsertim vbi & mercium, & negotiorum viget consuetudo: *leg. Publica §. fin. in*
fin. & *ibi* Barr. & Bald. & Ang. *ff. depositi.* Boër. *de-* 3
cis. 333. num. 8. & consuetudo scripturam priuatam, fuit authenticam: *cap. cum dilectus, de fid. instrum.* Card. Zarabella *cons. 153.* Ianuen. *dec. 126. num.* 8.

Corroboratur rursus facti veritas ex partita per 4
Notarium extractâ, parte citatâ ex libro eiusdem Horatij, in qua fatetur se recepisse d. Septem Ballas, quæ est plenissima probatio contra eum: *d. l. Publia, §. fin. ff. depositi, l. Desiderius, C. depositi: l. quadam §. nummularias,* cum gloss. *ff. dec. 37. num. 14. & seq.* Bart. *in l. admonendi, ff. de iureiurand.*

Nec ad rem facit prætensum creditum d. Antonij Benetti, vti creditoris Iacobi Martinelli fratris, d. Hieronymi, sic vt tale creditum sit ex pretio dictarum Ballarum satisfaciendum: quia ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri, & teneatur, tria concurrere debent, scilicet communis habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ratio ex-
pensarum circa res, & personas: Bart. *in l. cestium.* 5
§. altero n. 5. ff. de administr. & peric. tutor. Angel. *consil. 31. in fin.* Anchar. *cons. 30. lib. 2.* Alex. *consil. 24. num. 5. & consil. 48. num. 5.* quæ requisita in nostro casu nullatenus demonstrantur, & sequestra valent
docto de bono iure sequestrantis. Rot. *decis. 293.* 6
n. 1. p. 1. recent.

Et ita vnâ tantùm parte, &c.

Albanen. Vineæ,

Lunæ 30. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Administrator, seu Tutor tenetur reddere rationem rei administratæ, quamuis à testatore sit remissio redditionis ratio-

num, quæ obligatio est transitoria etiam ad hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Tutor & quilibet administrator tenetur reddere rationem officij sui.*
2 *Pupilli negotia regens tenetur reddere rationem.*
3 *Et procedit siue fiat cum mandato, siue non.*
4 *Testator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur cùm censeatur remissa scrupulosa inquisitio, quoad culpam, non quoad dolum.*
5 *Obligatio reddendi rationem transit ad hæredes.*

DECISIO CLXXXII.

1 Certa, & verissima est in iure conclusio, quod quilibet tutor, seu administrator reddere tenetur rationem officij sui: *l. §. officio, ff. de tutel. & ration. distrib.* & *ibi* Bartol. *num.* 2. quem textum in tutore loquentem ad Administratores extendit Aretin. *ibid. leg. tutor. Cod. arbitrium tutelæ l. si quis rationes. ff. de deliberatione legata*: Iason. *cons.* 100. *num.* 6. *lib.* 4. Roman. *cons.* 414 *& seq. in princip.* Dec. *cons.* 510. *num.* 7. Aymon. *cons.* 218. *n.* 1. Ruin. *cons.* 19. *n.* 11. *lib.* 5. Menoch. *de arbitrariis, casu.* 209. *n.* 1. Rot. coram Caual. *decis.* 412. *n.* 3. coram Greg. *decis.* 30. *n.* 4. coram Decano *decis.* 242. *n.* 11. *& decis.* 522. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

2 Et hoc quocumque titulo, vel causa pupilli negotia gerat: Gabriel. *cons.* 148. *in princ. lib.* 1. Guttierrez *de tutelis part.* 3. *cap.* 1. *num.* 9. *& cap.* 45. *n.* 4. 3 & siue cum mandato, vel sine illo; Escobar *de ratiociniis cap.* 3. *num.* 31. & quod fortius est, etiamsi à testatore remissa sit rationis redditio, eam adhuc reddere tenetur, quia solùm videtur remissa 4 scrupulosa inquisitio quoad culpam, non quoad dolum, vel reliquorum restitutionem: *l. quidam 6. de leg.* 1. Salicet. *in leg. nulli num.* 14. *Cod. de Episc. & Cler.* Matienzo *in lib.* 5. *recop. tit.* 4. *lib.* 14. *gloss.* 2. *num.* 67.

5 Tum etiam verum est, istam obligationem reddendi rationem ad hæredes transire: *l.* 3. *§. hac autem actio, ff. de negot. gest.* Roman. *cons.* 413. *num.* 2. Alciat. *respons.* 31. *n.* 7. *lib.* 5. Escobar. *d. n.* 31. Aymon. *d. cons.* 218. *n.* 18.

Hoc firmato, & constito per testes, ab vtraque parte productos, ac administratione quorumdam bonorum Dom. Angelæ Cappellæ Pyrrhum Nutum, Domini dixerunt Ioannem Mariam Nutum teneri Domin. Angelæ reddere rationem administrationis vti hæredem D. Pyrrhi Nuti.

Informante tantùm D. Angela, &c.

Perusina Pecuniaria.

Lunæ 4. Maij 1637.

ARGVMENTVM.

Emptor quando teneatur ad fructus recompensatiuos, iuxta æquitatem *l. curab. C. de act. empt.* Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis est seruanda; nec est necessaria mora ad hoc, vt fructus rei debitæ venditori debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Emptor re, & pretio frui debet.*
2 *Mora non est necessaria, vt fructus rei debitæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur.*
3 *Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis, est seruanda.*
4 *Probatio, fructus non fuisse perceptos ad summam conuentam, cui incumbit.*
5 *Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quàm pretium ei soluatur.*
6 *Vsuræ lucratiuæ non dicuntur, sed fructus recompensatiui, qui debentur, quando pretium rei venditæ non soluitur.*

DECISIO CLXXXIII.

In hâc causa fuit resolutum 22. Maij 1626. *coram Reuerend. D. Vrgellen.* D. Angelæ, & eius sororibus deberi fructus ad rationem 4. pro 100. ex summâ pretij scutorum 5000. non soluta, quam Annibal, vel eius successores d. Angelæ, & sororibus ex quodam contractu emptionis soluere debebant, ne emptor & re, & pretio fruatur cum venditoris iacturâ: Couar. *var. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 2. & vt pleno 1
calamo *in dicta dec.* 22. Maij fuit dictum.

Hodie proposito dubio, An esset relaxandum mandatum pro fructibus à d. anno 1626. DD. affirmatiuè responderunt ex eisdem rationibus, & fundamentis *cor. D. Vrgell* allatis, & ponderatis cum à d. tempore hæredes Annibalis Vegliæ sint in morâ, quamuis hæc non sit necessaria, vt fructus rei 2
venditæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur: *l. curabit & ibi* Bald. *d. n.* 19. Salic. *in fin. C. de act. empt.*

Tum etiam quia fuit conuentum inter partes, quòd circa fructus recompensatiuos deberentur 3
quatuor pro centenario, quæ conuentio seruanda est: Couarr. *lib.* 1. *var. cap.* 15. *num.* 6. Anton. Gom. 2. *tom. var. cap.* 2. *num.* 11. *leg. qui fundus* 40. *§. fundi l. qui fundum* 75. *ff. de contrah. empt. leg. Iulianus* 13. *§ si fructibus* 10. *ff. de act. empt.* bonus text. *in l. vlt. ff. de periculo, & commodo rei vend.* donec ex aduerso non probetur fructus non fuisse perceptos ad 4
dictam summam: vt concludit Neguf. *de pign. in* 2. *memb. part.* 3. *n.* 19. *vers. sed in hoc posset dubitari.* Neque enim æquitas patitur, vt priùs venditor rem emptori tradat, aut vt priùs res empori fructificet, quàm emptor pretium venditori soluat, vt is illo vtatur, possitque ei fructus parere, vt ipsius subest industriæ: Ludouic. Molin. *de contr. tract.* 2. *disp.* 368. *n.* 8 *per totum.*

Neque hæc dici possunt vsuræ lucratoriæ, sed 5
compensatoriæ fructuum, quæ ratio non patitur, vt sint emptoris, interim, diem in mora est soluendi pretium. Consequens itaque est, vt non sint de earum vsurarum numero, quas naturale, & canonicum ius damnant.

Et ita vna tantùm parte informante, &c.

Beneuentana Molendini.

Veneris 19. Iunij 1637.

ARGVMENTVM.

Contractus nullus non censetur ratificatus per acquiescentiam, nec per taciturnitatem, quando resultat nullitas non solùm

solùm ex defectu decreti Iudicis, verùm etiam Statuti solemnitatis omissæ. Appellatio interposita post 10. dies dicitur deserta. Læsio est necessaria pro obtinenda in integrum restitutione.

SVMMARIVM.

1 *Contractus nullus per acquiescentiam non censetur ratificatus, nec per lapsum temporis,* & num. 6.

2 *Appellatio interposita post terminum decem dierum, dicitur deserta, & inducitur res iudicata.*

3 *Læsio est necessaria pro obtinendâ in integrum restitutione.*

4 *Læsio est fundamentum restitutionis in integrum.*

5 *Læsio excluditur, quando sententia est valida, & iusta.*

7 *Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum.*

8 *Acquiescentia potest solùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omissarum solemnitatum Statuti.*

DECISIO CLXXXIV.

VEndito Molendino de quo agitur de anno 1596. à Billota tunc constituto, in ætate 18. annorum, idem Bitta sub prætextu, quòd venditio esset nulla ex defectu solemnitatum in contractibus à Statuto Beneuen. requisitarum, iudicium reintegrationis contra Marium Latinum emptorem
1 in partibus intentauit; eóque ad Rotam deinde deuoluto fuit *coram R. P. D. Merlino* disputatum super nullitate dicti contractus, qui pro parte Latini emptoris vel prætendebatur validus, vel saltem per acquiescentiam Billotæ maioris facti ratificatus. Et plenè discussis articulis *coram eodem D. meo Merlino sub die 28. Iunij* 1634. DD. responderunt pro nullitate cõtractus, & quod per acquiescentiam Billotæ ex lapsu temporis resultan. non censeretur ratificatus, vt *in dec. eiusdem D. mei Merlini*, qui pro reintegratione pronunciauit.

Ab hâc sententiâ pro parte Latini fuit post 10. dies appellatum, & causa mihi commissa fuit pro parte Billotæ reformata huiusmodi commissio; & obtentum mihi rescribi, vt constito de re iudicata procederem ad illius executionem; cuius vigore dato dubio an constaret de re iudicata, vel causis restitutionis in integrum? DD. pro Billota tantum informante responderunt.

Constat enim de re iudicatâ, ex quò Rotalis sen-
2 tentia fuit lata *sub die 27. Iunij*, & appellatio à Latino interposita *sub die 20. Iulij subsequentis*, & sic extra tempus decem dierum, quo causam dici desertam, & inductam rem iudicatam, firmat text. *in l. fin C. de transact. l. 1. §. biduum ff. quando appell. sit, Auth. hodie, C. de appell.* cum aliis per Scac. *de appell q. 7. limit. 2. n. 69.*
3 Non constare autem de causis restitutionis in integrum, DD. deducebant, ex eo, quia non constabat de læsione, quæ est necessaria ad effectum obtinendi restitutionem *cap. 1.* & *ibi* Abb. *n. 2. de restit. in integr.* Salic. *in l. 1. num* 8. *C. si aduers. rem ind.*
4 Innoc. *in cap. cum ex litteris, n.* 7. & Cæteri DD. præsertim Abb. *n. 16. de restit. in integr.* Rota *decis. 154. n. 1 p. 5. diuers.* vbi quòd læsio est fundamentum restitutionis in integrum, & *dec. 49. n. 3. & 69. n. 1. in eisdem.*

Quin imò læsio visa fuit penitus excludi, tam respectu nullitatis, quia apparent interuenisse omnia pro validitate necessaria, de quibus per Caputaq. 5
decis. 260. p. 2. quàm etiam respectu iniustitiæ, ex latè deductis *in decisione D. mei Merlini*, vbi, quòd firmatâ nullitate contractûs à principio, non potuit idem contractus ex diuturnitate temporis videri ratificatus per acquiescentiam Billotæ, postquàm fuit factus maior: Quia licet ex eâ taciturnitate videatur ab eo contractus ratificatus, vt habetur *in leg. vltim. Cod. si maior fact.* & voluit Rota coram Gregor. *decis. 473. num. 17.* Nihilominùs ea acquiescentia poterat solùm tollere defectum decreti Iu- 6
dicis, non autem aliarum solemnitatum requisitarum à Statuto Beneuent. quæ probantur omissæ in hoc contractu; vt firmat Lancell. Gallianl. *in consil. 105. num. 28.* Bardell. *cons. 58. num. 92.* & Rot. coram Gregor. *decis. 260. num. 13. & 21.* & in Romana dotis 10. Iunij 1626. coram Illustriss. D. meo Decano, cum aliis latè deductis *in d. decis. D. mei Merlini*, quæ DD. placuerunt.

Et ita Billota tantùm informante DD. responderunt, &c.

Romana Domus.

Mercurij 9. Iunij 1638.

ARGVMENTVM.

Tertius veniens ad causam pro suo interesse, de eo sufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis molestiis, quamuis expressè obligatus non sit.

SVMMARIVM.

1 *Venditor intimatis ei molestiis, tenetur emptorem defendere, quamuis i instrumento expressè obligatus non sit,* & n. 6.

2 *De interesse, vt constet, sufficit quòd apparenter doceatur.*

3 *De interesse dicitur constare propter venditionem factam cum reseruatione dominij vsque ad satisfactionem, & de eâ non docetur.*

4 *Interesse maius dici non potest, quàm prætensio dominij.*

5 *Venditori incumbit defensio ratione euictionis promissæ.*

7 *Interesse non potest extingui sine facto proprio.*

8 *Exceptio* nostra interest, *quid importet.*

DECISIO CLXXXV.

MOto in Rota iudicio vsque de anno 1627. per Angelum Cruciarium contra Ioan. Paulum, & Atrilium de Vadis, & Ascanium ab eis causam habentem super immissione in possessionem nonnullorum bonorum, & signanter cuiusdam sitûs, & aliarum domorum in vrbe existentium vigore asserti fideicommissi, quæ bona dict. de Vadis vsque de anno 1611. emerunt ab Elizabetha Magdalenâ, & sorore Maria Columba in sæculo *Agnete* nuncupata, sororibus germanis de Turrinettis, & earum nomine à Cæcilia de Quadris earundem Turrice, cum consensu Iuliæ Marochiæ pro annuo legato scut. 50. ex fructibus pretij dd. domorum sibi persoluendo, cum promissione ad fauorẽ emptorũ de euictione in forma, & obligatione rem liberã

tradere,& quemlibet consentire facere,cum reser-
uatione dominij vsque ad integralem pretij solu-
tionem, aliisque fauorabilibus clausulis, de quibus
in instrumento, quod datur *summ. num.* 1.

Vnde intimatis molestiis per illos de Vadis so-
roribus Turrinetis fuerunt hæ mulieres coactæ di-
1 ctos emptores defendere, & liberare,prout teneban-
tur quantumuis in instrumento expresse obligatæ
non essent: *l si plus,§ mota quæst.ff.de euict.* Rimin.
iun.*cons.*316.*n.*1.*lib.*3.Natt.*cons.*232.*n.*1.& Rota in
Ariminen. Domus 10. Decembris 1636. coram
bon.mem.Mantman.Ideò Magdalena,& Maria Co-
lumba sorores de Turrinetis,& Iulia Marochia le-
gataria petunt ad causam admitti præuiâ commis-
sione Sanctissimi mihi directâ, cum clausulâ *Con-
stito de interesse:*& cùm Craciatius hanc admissio-
nem impugnet,fuit dubitatum an constaret de in-
teresse.

Et Domini absque vllâ hæsitatione affirmatiuè
responderunt,plenè illud deducendo ex duobus &
2 tamen ex vulgatis Rotæ regulis apparenter suffice-
ret de eodem docere,vt *in decis.*47.*num* 19.coram
Reuerendiss. D. meo Decano,*&* 53.*num.*7. coram
bonæ mem Buratto sequendo Cardinalem Zaba-
rellam *in c.veniens il* 2.*n.*3 & Abb.ibid *n.*9.

Et primò probatur hoc interesse ex eo,quod so-
rores præfatæ vendiderunt supradicta bona illis de
3 Vadis cum Dominij reseruatione vsque ad integra-
lem pretij satisfactionem,& Iulia Marochia pro an-
nuo legato scut.50 super iisdem rebus idem ius re-
seruauit:quod pretium,& legatum respectiuè, cum
adhuc non fuerint complete persoluta, dominium
dictarum domorum procul dubio remansit penès
ipsas venditrices,& consentientem respectiuè.Abb.
*cons.*66.*n.*2,*part.*1,Surd.*dec.*305.*n.*39 *&* 40.Rota
*decis.*704 *n.*3.*part.*1.*&* *dec.*507.*part.*3.*rec.* Maiùs-
4 que interesse non potest in alio considerari quàm
prætensio dominij rei controuersæ.

Secundò deducebatur etiā hoc interesse ex obli-
5 gatione iuratâ de euictione,de tradendo rem libe-
ram,& de faciendo omnem personam cōsentire ad
fauorem dd. de Vadis emptorum, propter quam
Turrinetæ tenentur dictos emptores defendere:
Mangil.*de euict.quæst.*184.*n.*18.Giurba *decis.*8.*n.*3.
Rimin.iun.*cons.*326.*n.*4.*lib.*3.quod procedit vt *su-
6 prà* dixi,etiam si specialiter, & expressè non essent
obligatæ:per *l si plus §.mota quæstione ff.de euict.*

Non obstat vnicum fundamentum per Crucia-
tiū oppositum, scilicet causam in Rota introductā
inter ipsum Cruciarium, & illos de Vadis,esse iam
per concordiam terminatam, per quam iidem de
Vadis remanserunt per Turrinetas liberati:& hodie
solummodò in Curiâ Capitolinâ agatur pro obser-
uatione Concordiæ inter ipsasmet Turrinetas.

Quia vltra quòd hæc concordia in hâc petitio-
ne per Cruciarium non fuit exhibita,prout teneba-
tur;& interesse,de quo agitur non solùm pertineat
ad Ioannem & Elisabetham, quæ Concordiæ in-
terfuerunt, sed etiam ad Magdalenam,& Mariam
Columbam, ex *suprà* deductis, & ad Iuliam Ma-
rochiam, iure legati; quæ duæ sorores, & Maro-
7 chia, cùm in dicta Concordiâ non interuenerint,
nec nominatæ fuerint, certum est quòd eorum in-
teresse sine facto proprio non potuit extingui,cum
8 ipsis sororibus sufficiat dicere, *Concordia de nobis
non loquitur*; & propterea obstat exceptio *nostra
interest*,Greg. *decis.*396.cum aliis allegatis.

Et ita vtraque,&c.

Romana Computorum.

Lunæ 17. Martij 1642.

ARGVMENTVM.

Scriptura probatur per recognitionem de
manu notâ,& comparatione literarum.

SVMMARIVM.

1 *Quando alia deficiunt probationes probatur scri-
ptura per comparationem literarum.*
2 *Præsertim si præcessit iuramentum calumniæ, &
non adest alius modus iustificandi scripturam.*
3 *Et præsertim in apochâ confectâ per magnatem.*
4 *Et in scripturâ antiquâ.*
5 *Et in vrbe Româ ex æquissimo stylo admittitur
ista probatio.*

DECISIO CLXXXVI.

RESolutum fuit in hâc causâ coram bon. mem.
Pirouano sub die 14.Iunij 1634. excellent D.
Ducem Sermonetæ hæredem bon.mem. Cardina-
lis Henrici Camerarij fuisse satisfactum de credito
scut.2778. quoad scuta 1400. tantùm ex solutioni-
bus per Ambrunum factis ad commodum Cardi-
nalis, quo verò ad residuum sub die an. Nouem-
bris 1637. dictum fuit constare de satisfactione ex
apochâ manu eiusdem Cardinalis Henrici tunc
Camerarij subscripta, & cùm contigerit disputari
super recognitione facienda subscriptionis apo-
chę,fuit datum dubium coram bon.mem.Pirouano,
an recognitioni per comparitionem locus esset?
quod hodiè per me propositum in eius locum suf-
fecto fuit affirmatiuè resolutum.

Etenim semper est locus recognitioni per com-
paritionem, dum aliæ probationes deficiunt, ne 1
veritas occultetur Text. *in §. si verò moriatur auth.
de instrum.cautel.& fid.* Gloss. *in l.comparitiones in
verbo ab his vers. curant.autem, C.de fid. instr.* vbi
Angel. & Salic. præsertim, dum prout in præsenti
præcessit calumniæ iuramentum,& eos non habere
alium modum iustificandi apocham, Menoch. *de* 2
*arbitr.lib.*2 *c.*114.*n.*34. Farin. qui alios congerit *in
fragm. part.*1. *in verb.comparitio.n.*491. Rot. *p.*5.
*recent.dec.*199 *n.*18. Addent. ad Burat.*dec.*611. *ad
fin.vers.notandum autem*, cum versemur in apochâ 3
confecta per magnatem, in qua esset indecentia
adducere testes in subscriptione,vt per Rot.*part.*4.
*rec.dec.*41.*ad fin. vers. præterea*, iuncto etiam, quia 4
agitur de scriptura subscripta vsque de anno 1589.
& sic antiqua, quo casu leuiora sufficiunt, Caual.
*dec.*457.*n.*3.*vers.talis autem laterculus,& n.*4.Thes.
iun.*lib.*1.*q.*24.*n.*19.

Prædictis accedit,quòd sumus in Vrbe ex æquis-
simo stylo admittitur hæc probatio per testes ha-
bentes notam manum absque eo quòd viderint 5
scribere,Rota *diuers.dec.*124.*n.*2.*part.*2.Seraph.*de-
cis.*150.*n.*1. *& in recent. decis.*303. *n.*1. *&* 582.*n.*8.
*part.*1.*& decis.*192. *n.*3. *p.*3.*& dec.*76. *n.*32.*p.*6.*&
dec.*39.*n.*5 *p.*7.

Sed quia quamplura fuerunt per D.Ducem appo-
sita contra d.Apocham, ideò Domini admiserunt
hanc recognitionem, saluis tamen exceptionibus 4
suo tempore discutiendis. Vtraque parte infor-
mante, &c.

Hortana Spolij.

Luna 25. Iunij 1640.

ARGVMENTVM.

Melioramenta vt impediant restitutionem Spoliati debent probari plenè, & fuisse necessaria, seu vtilia, eisque non potest, illorum cautione præstitutio concedenda est.

SVMMARIVM.

1 *Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationem, possessionem præfigendus terminus ad ea probanda.*
2 *Contra spoliationem competit reintegratio.*
3 *Quæ requirantur ad transactionem.*
4 *Ex statuto aliquo duæ sententiæ conformes habent vim trium, & transeunt in iudicatum, & propterea exequendæ sunt.*
5 *Melioramenta reficienda non sunt, nisi necessaria, & vtilia sint.*
6 *Melioramenta debent probari plenè, vt illis impediatur immissio in possessionem.*
7 *Impensi, & meliorati collatio facienda est, & illud, quod minus est venit reficiendum.*
8 *Plantationes arborum non connumerantur, inter melioramenta vtilia necessariò reficienda, ex opinione Rotæ.*
9 *Quando sunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non constat, illis non obstantibus immissio in possessionem alteri conceditur præstitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis constiterit.*

DECISIO CLXXXVII.

BIs fuit coram me resolutum constare de duabus conformibus, ad fauorem Diamantis de Rubeis, & litis consortium super reintegratione ad possessionem Terreni arborati, positi in agro Hortano sub vocabulo *il Renaro* contra Capitulum Hortanum ac litis consortes, & esse locum statuto Vrbis *cap.* 178. *lib.* 1. Nempe sub die 14. Iunij 1638. & 16. Ianuarij 1640. *vt latius in dd. decision.*

1 Sed cùm præfatum capitulum exciperet de meliotamentis ibi factis, propterea non competere Diamanti reintegrationem, nisi illis refectis pro eis probandis fuit præfixus, & assignatus certus terminus dicto Capitulo *iuxta dec.* Put. 461. *l.* 2. *in correct.* eique concessa remissoria, cuius vigore fuerunt examinati nonnulli testes, & proposito hodiè dubio, an constaret de melioramentis, quæ venirent reficienda, Domini dixerunt Diamanti, ac litis consortibus dandam esse immissionem datâ cautione de reficiendis melioramentis.

2 Ratio resolutionis fuit quia illi immissio non potest denegari, cùm ex tot decisionibus tam coram R. P. D. meo Ghislerio, quàm coram me constet subhastationem, & deliberationem secutam de hoc prædio nullam extitisse, ac spoliatiuam, propterea benè competere Diamanti reintegrationem ex Greg. *dec.* 345 *n.* 2. Nullitas deducta fuit ratione excessus, cùm Diamantes se obligauerit ad fructus societatis officij pro Michaële Matito, ad quos non tenebatur Michaël, cùm societas officij esset contracta per Planos pro soluendis debitis Michaëlis, pro quo Plani fideiussetant non præcedente intimatione in personam dicti Michaëlis, prout latiùs in dd. decisionibus, cuius obligationis vigore fuit deuentum ad subhastationem, huius prædij.

Similiter nec obstare transactionem factam inter 3
Diamantem, & Planos, qui bene respondent decisiones transactioni non potuisse locus esse, cùm illa careret tribus illis requisitis necessariis pro eâ sustinenda; nempè quòd fuerit facta super re dubiâ aliquo dato, vel retento, & tandem quod interuenerit bona fides, quæ omnia requisita in d. transactione deficiunt, ideò censuit Angel *cons* 94. *n.* 6 Duran. *decis.* 120. *n.* 25. Vlterius locum esse sta- 4
tuto de duabus conformibus *cap.* 178. *lib.* 1. cùm sententiæ sunt in omnibus conformes, vt in vltimâ decisione coram me 16. Ianuarij præteriti, quibus stantibus venit Diamanti concedenda immissio, ex quo dictæ sententiæ propter statutum vrbis habent vim trium, ac rei iudicatæ, & post rem iudicatam, nihil aliud remanet, quàm vt & executioni demandetur, vt dixit Rota in Romana vineæ de Fabiis 24. Maij 1612. coram Litta apud Marchesi. *de commiss. tom.* 2. *fol.* 139. Mant. *decis.* 187 *n.* 4. & fuit coram me resolutum hâc eâdem die 25. Iun. 1640. in Romana Tutelæ.

Nec obstant præfata melioramenta opposita per 5
capitulum, quæ reducuntur ad duo genera. Primò ad constructionem vnius domunculæ, quia a quo fuerit ædificata non probatur, nec quid fuerit impensum, nec valor præsentis temporis, imò testes deponunt prædium præfatum domo non egere, cùm reperiatur positum propè ciuitatem: Certum tamen est, quòd melioramenta non veniunt reficienda, nisi necessaria, & vtilia, & quæ fructus rei augent *l.* 1. & 2 & *l. impensa* & *l. voluntariæ*, & ibi Gloss. *in verb. exornat ff. de impens. in reb. dot. fact.* Rot. *dec.* 650. *n.* 4. *p.* 2. *rec. dec.* 834. *num.* 12. coram bon. mem. Buratto.

Quo verò ad plantationes arborum hodiè pari- 6
ter resolutum de istis melioramentis non constare, itavt impediant immissionem, cùm vnicus tantùm testis deponat, prædium, seu vineam fuisse prius tantummodò in medietate arboratam, in præsenti verò totam, alij verò testes non benè deponūt quid fuerit melioratum, vt per Seraph. *dec.* 952. *n.* 9. & *decis.* 1453. *n.* 5. & coram Burat. *dec.* 834 *n.* 11 & 13. 7
non apparet quid fuerit impensum, prout requiritur ex quibus factâ collatione impensi, & meliorati illud, quod minus est veniat reficiendum ex Albet. *in l. in fundo n.* 5 vbi etiam Batt. *ff. de rei vendic.* Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 15 Rot. *dec.* 399 *n* 47. *p.* 5. & *dec.* 116. *n.* 2 *p.* 6. & fuit dictum in Spoletana Abbatiæ 19. Decembr. 1625. cor. Reuerend. D. meo Decano, & in Imolen. melioramentorum 18. Apr. 1636 coram R. Patriarcha Macchianello.

Vltra quòd Rota tenet opinionem, quòd plan- 8
tationes arborum non reputentur inter melioramenta vtilia necessariò reficienda, vt apud Cæs. de Grass. *dec.* 5. *de reb. Eccl. non alien. alias* 136. & *dec.* 316 *n.* 6. *p.* 1. *diuers.* & *dec.* 650. *n.* 5. *p.* 2. *rec. in puncto.* Duran. *dec.* 338. *n.* 7. *v. Rota verò.*

In omnem casum quamuis dicta melioramenta 9
essent reficienda, quia ex testibus datis de illis præfatis non constat vt debet immissio Diamanti, ac litis consortibus nequit denegari datâ cautione de illis reficiendis, quando fuerint liquidati, vt Rota solet passim practicare Put. *decis* 461. *lib.* 2 *in corr.* Rot. *dec.* 37. *n.* 7. *part.* 2. *rec.* Caual. *decis.* 54. *in fin.* & in Perusina melioramentorum 18. Ianuarij 1616. coram Illustriss. D. meo Decano.

Et ita resolutum, &c.

Romana, seu Ianuen. Locorum Montium.

Veneris 1. Martij 1641.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam restitutionem alicuius rei debitæ credita debent per liquida, & clara.

SVMMARIVM.

1 *Qui post lapsum tempus aliquid promisit, eo lapso tenetur.*

2 *Credita ad impediendam restitutionem adducta, vt illam impediant clara esse debent.*

3 *Ita vt si altiorem requirant indaginem retentio non competat.*

4 *Partita Gabellæ cambiorum solùm probat denunciationem respectu interesse gabellarum; non autem numerationem pecuniarum.*

5 *Non est perfectè liquidum, quod per Iudicis sententiam non est liquidatum.*

6 *Ex mandato soluendi cambium factum non est liquidum: præsertim si ab eo appellatum sit.*

DECISIO CLXXXVIII.

SEcutâ venditione Palatij ad fauorem D. Aloysij Centurioni D. Simon ab Aria fideiussit & de euictione promisit pro DD. Angelo, & Ioanne Vincentio fratribus de Lomellinis, venditoribus pro limitato tempore 15. annorum, & pro indemnitate D. Simonis D. Maria Lomellina Mater supradictorum venditorum resignauit hîc in vrbe quamplura loca Montium, cum hâc conditione, *Quod elapso tempore 15. annorum teneretur d. D. Simon resignare dd. loca Montium eidem D. Mariæ, vel eius hæredibus, & interim soluere fructus exigendos.*

Elapso tempore præfixo 15. annorum D. Angelus vti hæres testamentarius supradictæ D. Mariæ Matris institit, pro actuali consignatione medietatis dd. locorum Montium, & introducta causa coram bon. mem. Buccabella emanauit decisio super bono iure d. D. Angeli sub die 31. Maij 1638. & D. Buccabella vita functo fuit in eius locum subrogatus R. D. meus Pironanus, coram quo emanauit secunda decisio sub die 25. Iunij 1640 in quibus bene discussis, ac diligenter examinatis omnibus prætensis creditis D. Simonis, quorum vigore prætendebat retentionem dd. locorum montium fuit lata sententia ad fauorem d. D. Angeli, & in gradu appellationis mihi causâ commissâ dubitaui hodie an præfata sententia Rotalis esset confirmanda, affirmatiuè resolutum fuit, cum visa fuerit Dominis valida, & iusta.

De validitate non potest dubitari, cum neque à parte fuerit appositum.

1 Iustitia verò desumpta fuit ex eo quia debitum D. Simonis est clarum cùm lapso termino 15. annorum teneri voluerit ad restitutionem præfatorum locorum Montium ei, vt suprà, consignatorum quod tempus cum iam effluxerit, & insuper D. Angelus expressam liberationem D. Simonis à præfato Centurione reportauerit, vt in præfatis decisionibus deducitur, non est dubium, quin teneatur eius obligationem adimplere iuxta *l. fideiussor. §. vlt.* vbi Gloss. *ff. mandati* Dec. *cons. 72. n. 13* Seraph. *dec. 55. n. 1.* Rota *dec. 567. n. 1. & seqq part. 1. diuers.* cum aliis latè deductis *in prædictis decisionibus*, in hâc causâ.

Non obstat quòd pro parte D. Simonis adducantur alia credita pro retentione dd. locorum Montium, quia cum de istis creditis deberet concludentissimè constare, vel per confessionem, vel per rem iudicatam, vel per instrumenta publica, quæ nullam admittant controuersiam, & tamen de hoc non doceatur, ideò illa non fuerunt habita in consideratione præsertim, cùm ea satis fuerint discussa in decisionibus, tàm bon. mem. Buccabellæ, quàm R. D. mei Decani, & præter in eis deductos dixerunt Menoch. *cons. 858. n. 8.* Maresc. *var. lib. 2. cap. 121. n. 8.* Rota *dec. 433. n. 3. part. 2. recent.* Duran. *dec. 197. n. 1.* adeò vt si altiorem requirant indaginem retentio non competat, Rota post Zacch. *de oblig. Camer. dec. 130. n. 8. & in rec. dec. 433. n. 2. part. 2.* Greg. XV. *decis. 254. num. 3.* vbi Adden. *n. 8. & post tract. de manut. decis. 323. n. 24.* 2 3

Credita autem quæ pro parte D. Simonis adducebantur pro retentione dd. locorum Montium non visa fuerunt DD. adeò clara & iustificata, ac demùm talia, vt pro illis retentio competere possit Simoni cum adducta in præsenti disputatione ad duas partitas reducantur, quarum prima est scut. 1700. continens in se aliud creditum scut. 1725. Vt literis *in summ.* datis, ex quibus clarè videtur inferri vnicum tantùm esse creditum, secunda verò scutorum 1213. multas ipsa quoque patitur exceptiones, nec concludenter apparet iustificata ex partitâ gabellæ Cambiorum, quia non probat, nisi denunciationem respectu interesse Gabellarij, non autem numerationem pecuniarū, & Scac. *de camb. §. 7. gloss. 3. num. 8.* pro parte Simonis adductus, cùm loquatur de Chartular. S. Georgij, quod est longè diuersum à manuali Gabellæ non applicatur, & super dictis partitis nulla adest Iudicis sententia illas liquidans, quod necessarium videtur pro retentione ex doctrinâ Baldi *in l. item quia in secundâ lecturâ in princ. ff. de pact.* dicentis, non esse perfectè liquidum, quod per Iudicem non fuit liquidatum, & idem firmauit Rota *in decis. 90. numero 10.* post Statil. *de Saluian.* Afflict. *decis. 105. num. 1.* & quamuis super dictâ primâ partitâ detur mandatum Genuæ relaxatum, illud tamen non apparet iustificatum, vt requiritur, & fuit suspensum per appellationem ab eo interpositam, Lap. *alleg. 2. num. 5.* Paris. *cons. 28. n. 22. lib. 4.* Olasch. *decis. Pedemon. 5. num. 1.* Gratian. *decis. March. 9. num. 11.* 4

Ex qua partitarum dubietate, ac illiquido D. Simonis credito visum fuit DD. ei non competere retentionem, sed potiùs hoc spectare ad aliud iudicium reconuentionis, in quo supradictæ partitæ sigillatim discuti poterunt.

Et ita resolutum, &c.

Romana Pecuniaria.

Mercurij 29. Maij 1641.

ARGVMENTVM.

Quando probetur debitum literarum cambij inter Mercatores, & quomodo illo probato procedi possit.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Partita computi libri alicuius contra scribentem probant: præsertim si fuerint ab eo producti.*

2 *Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remissam, condemnandus est.*

3 *A. C. potest procedere contra mercatores executiuè, & de plano, solâ facti veritate inspectâ.*

4 *Clausulâ, sola veritate inspectâ, de plano & sine figura iudicij, & manu regia proced. operantur, vt Iudex possit procedere vti Princeps.*

5 *Inter mercatores proceditur ex bono, & æquo.*

6 *Transmissio litterarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat, & quid importet.*

7 *Quid importent verba* del stare, del credere.

8 *In materiâ cambiorum plurimùm creditur mercatoribus.*

9 *Verba sine præiudicio seruant præiudiciam in rebus non expressis.*

DECISIO CLXXXIX.

DIxerunt hodiè Domini mandatum ab A. C. relaxatum pro scutis auri Marcarum 612. contra Antonium de Federighis debitorem Iacobi Brignoni esse exequendum, vti validum, & iustum, de validitate constat ex reuolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes necessariæ in hoc iudicio, Veral. *decis.* 260. *part.* 2. Durand. *decis.* 310. *n.* 1.

1 Iustitia verò desumpta fuit ex eo, quia Federighius præfatus scripsit D. Briguono sub die 1. Decembr. præteriti se remisisse d. pecuniarum summam Procuratori Christophori Brignoni ad proximas nundinas Apparitionis Placentiæ, húcque pro aliis scut. 910 de quibus per *conto saldo* dederat creditum d. Iacobo, necnon ex adnotatione facta in propriis libris eiusdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Briguoni, præsertim cum fuerint, ab eodem Antonio producta, quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *n.* 4. *p.* 1 *& p.* 1. *dec.* 1. *n.* 1. *&* 142. *n.* 3. Gregor XV. *dec.* 138. *n.* 4. vbi Addent. *n.* 15. Durand. *decis.* 185. *n.* 17. quapropter
2 cùm D. Antonius fuerit conuentus coram A. C. ad docendum de remissa, & de eâ non fuerit doctum, vtique fuit benè deuentum ad relaxationem mandati, vt in similibus terminis firmat Scac. *de camb.* §. 7. *gloss.* 4. *n.* 1.

3 Non obstat quòd fuerit actum sine obligatione Camerali, & absque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executiuè procedi solet, fuit enim responsum A. C. benè potuisse executiuè in hoc casu procedere per amplissimas facultates, quas habet in negotiis spectantibus ad Mercatores, vt in eius facultatibus impressis post Salust. Tiber. *in prax. n.* 19. vbi expressè dicitur A. C. posse procedere inter, & contra Mercatores, Curiæ vsque ad quamcumque summam summariè simpliciter, de
4 plano & sine strepitu, & figura iudicij solâ facti veritate inspectâ, & manu Regiâ, quæ clausulæ remittunt solemnitates Iuris. Dec. *in cap. Pastoralibus num.* 17. *de appellat.* Oldrad. *cons.* 115. Honded. *cons.* 49. *num.* 32. *lib.* 1. Granat. ad Vestr. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Mart. *de claus. part. claus.* 180. Scacc. *de appell. quæst.* 161. *limit.* 1. *num.* 70. Rota *decis.* 446. *n.* 1. *p.* 2. *recent. & p.* 5. *decis.* 120. *num.* 1. & operantur vt Iudex possit procedere vti princeps, Mandos. *consil* 65. *num.* 10. *& cons.* 96. *volum.* 1. Gratian. *decis. Marth.* 68. *n* 5. Ias. *in* §. *bona fidei instit. de action. num.* 45. Butr. *de cess. ben. quæst.* 36. *in* 4. *q. princip. n.* 6 cum aliis per Gratian. *d. dec* 68. *n.* 2. cum inter
Mercatores procedatur de bono & æquo, Menoch. 5
de arbitr. q. 51. *n.* 396. Thes. *dec.* 166. *n.* 7. Franch. *decis.* 303. *n.* 3. Rota Ianuen. *dec.* 641. *in fin. & p.* 5. *decis.* 395. *n.* 12.

Minùs obstat quòd d. Antonius de Federighis 6
sit debitor præfatæ summæ, occasione mercium transmissarum ad effectum vendendi, quæ successiuè fuerunt venditæ diuersis personis habitâ fide de pretio, & consequenter illum non esse conueniendum non discussis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter responsum. Primo debitum præfatum scut. 612. auri marcarum benè prouenire ex litteras cambij, cum dictus Antonius debitum, de quo, pro tali recognouerit, dum dixit, quòd pro eo extinguendo transmiserat ad Nundinas Placentiæ litteras continentes proprij debiti solutionem trasmittere autem litteras, hoc modo, nihil aliud importat, quam transmissionem litterarum cambij pro solutione facienda ita Nauar. *cons.* 31. *lib.* 6. *vsur.* Alex. Raduen. *in opus. super bacco S. Ambrosij n.* 37. Rota Ianuen. *dec.* 2. *per tot.* præsertim *n.* 10. *&* 11.

Secundò responsum fuit, quod dum Antonius, & 7
Brignonus conuenerunt *del stare del credere* suscipiendo d. Antonium duplicatam prouisionem, hoc casu non esse deueniendum ad excussionem eorum, qui merces emerunt, sed eundem Antonium esse reputandum personalem debitorem, & in se suscepisse nomina debitorum Scacc. *de camb* §. 3. *n.* 6. & de hoc verbo *del stare del credere* est *decis.* 120. *part.* 5. *recent.*

Vlteriùs data fuit fides mercatorum attestantium hæc verba importare, quòd Mercatores tenêatur post acceptam duplicatam prouisionem ac conuentionem *del stare del credere* maturatis pagis Mercium venditarum transmittere pecunias rettractas, quamuis non exactas, & de proprio absque
vllâ debitoris excussione, quibus plurimùm in 8
hâc materiâ esse deferendum dixit Bald. *cons.* 40. *num.* 10 *lib.* 5. Socin. Iun. *cons.* 27. *lib.* 22. *lib* 1. Gregor. XV. *decis.* 126. *num.* 3. *&* 7. Durand. *decis.* 368. *num.* 12.

Vltimò non obstat quòd in Epistolâ dicti An- 9
tonij adsint illa verba *senia pregiuditio.* Quia dicta verba benè præseruant præiudicium in aliis, non autem expressis, ita Oldrad. *cons.* 330. *n.* 9. *in fin.* Gratian. *disc.* 867. *num.* 10. Marta *de claus. part.* 1. *claus.* 142. *n.* 2.

Et ita vtraque, &c.

Comen. Bonorum.

Veneris 29. Ianuarij 1644.

ARGVMENTVM.

Quando ex aliquâ causâ rescinditur permutatio, vna quæque pars ad suam rem redire debet, æqualitásque seruanda est.

SVMMARIVM.

1 *Rescisâ permutatione vnusquisque ex permutantibus redit ad sua bona.*

2 *Ecclesia, quæ est iustitia cultrix, tenetur restituere omnia, quæ occasione contractus rescissi acceperit.*
3 *Quando restituuntur bona permutata rescissa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate restituendus est, & compensandus.*
4 *Si tamen liquida sit inæqualitas.*
5 *Requiritúrque ita clara, & liquida probatio, vt nullo modo offuscari possit.*
6 *Relatio peritorum sine die, mense, & anno, nec in actu producta non est in consideratione.*

DECISIO CXC.

1 CEnsuere hodie Domini Ludouico Vaccano,
& Barbaræ coniugibus dandam esse reinte-
grationem ad bona permutata cum aliis bonis spe-
ctantibus ad Canonicatum Ecclesiæ Cornen. pos-
sess. per Canonicum Peregrinum, quia cùm per
sententiam A. C. fuerit rescissa permutatio ad in-
stantiam Ecclesiæ, cuius vigore recuperauit bona,
quæ ex causâ permutationis præfatæ tradiderant
Authoribus dictorum Ludouici, & Barbaræ, in-
de quisque debet redire ad sua primæua iura, & sic
debet dicta Ecclesia relaxare bona, quæ eandem
causam recuperat iuxta terminos, *l. si.diuersa pars,
Cod.de transact. & l.primâ, C quando liceat ab em-
ptore disced. & l.1. Cod. de rescindendâ venditione*
Surd. *cons.179. n.37.* Pedrach. *cons.vnic. num.556.*
Caldas *de empt. & vendit. num.31.n.42.* Rebuff. *in
Prax.tit.de permut.num.25. & in concordan.de col-
lat. §. volumus in verb. permutationis.* Seraph. *de-
cis.547.num.4.& 5.* Gregor.XV. *decis.418. num.9.
& part. 5. recent. decis. 315. num. 15.* cùm non sit
2 æquum quòd Ecclesia quæ est cultrix iustitiæ, &
Pietatis locupletetur cum alienâ iactura, vnde te-
netur omnia occasione huius contractûs accepta
restituere gloss. *in Auth.hoc Ius in fine, Cod.de sa-
crosanct. Eccles.* Abbas *in cap. si quis in fine, de reb.
Eccles. non alienandis.* Denian. *cons.36 sub num.8.*
Rota post Cenc. *de cens. decis.463.* & in Perusina
oblationum 4. Iulij 1640. coram bon.mem.Merli-
no, & 10.Febr.1642. & 4. Maij 1643. coram R.P.
D.meo Cerro.

3 Nec obstat exceptio retentionis opposita per d.
Canonicum Peregrinum pro fructibus recompen-
satiuis promissi, pro ratâ declaratâ per Peritos ele-
ctos iuxta tenorem prætensæ transactionis initæ de
soluendo scuta quinque pro 100. pro eo, quod
plus valeant bona Ecclesiæ permutata cum Au-
thoribus præfatorum coniugum iuxta æquitatem
l.curabit, C. de act. empt. Greg.XV. *dec.254 num. 6.*
vbi Adden. *n.7.*

4 Quia fuit per Dominos responsum obiectum
cessare in præsenti, ex quo negari non potest, quin
dictum prætensum Ecclesiæ creditum sit saltem il-
liquidum, & turbidum, tam in quantitate, quàm
in substantiâ, vnde retentio venit neganda aduer-
sùs petitam reintegrationem *leg. finali, C. de com-
pens.* Alex. *cons.93. num.1.lib.4.* Paris. *cons.121.co-
lumn.3. lib.1.* Menoch. *de arbitrar. casu 24.num.1.*
Gratian. *discept.734.num.3.& seq.* Surd. *decis.184.
num.6.* Seraphin. *decis.1455.num.4.& part. 1.recent.
decis.679. in fine, & part.3.& decis.743.n.8.* Burat.
5 *decis. 49.num.3.* cum ad hunc effectum requiratur
probatio tam clara, & liquida, vt nulla exceptio-
ne, seu velamine offuscari & adumbrari queat; vt
fuit resolutum in Romana, seu Ianuen. locorum
Montium 31.Maij 1638. coram bon.mem.Bucca-
bella, & in ead.coram me 1.Maij 1641. postea con-
firmata coram R.P.D.meo Merlino sub 26.Ianua-
rij 1643. & in Romana Retentionis Domorum
23. Maij 1643. coram Reuer. P. D. meo Ghisile-
rio, & in Neapolitana pensionis 2. Maij 1643. co-
ram me.

Nec pro liquidatione fructuum facit adducta 6
æstimatio, seu relatio Peritorum, quia cùm illa ca-
reat die, mense, & anno, & non in actis producta,
nec minùs recognita non fuit habita in conside-
ratione, & perinde se habet ac si esset extra mun-
dum Rota *dec 404.n.1.part.1.recent.* Add.ad Gre-
got.XV. *decis.224 num.6.*

Et ita vtrâque, &c.

Perusina Saluiani.

Veneris 22. *Maij* 1643.

ARGVMENTVM.

Ex Decis.

SVMMARIVM.

1 *Fructus crediti sociales debent esse communes inter socios.*
2 *Non potest agi aduersus socium, nisi prius calculatis omnibus partitis.*
3 *Partita non probata non est in consideratione.*
4 *Instrumentum non productum in actis non est in consideratione.*
5 *Omnes socij præsumuntur possidere suam ratam.*
6 *Sententia præseruatiua iurium nihil tribuit, sed tantùm conseruant, quod aliundè competit probatum fuerit.*
7 *Principales conductores respectu locatoris sunt & dicuntur correi, inter se tamen proportionibus sociorum dicuntur ad inuicem fideiussores.*
8 *Soluens præsumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat.*

DECISIO CXCI.

PErstiterunt hodie DD. in decis. coram me ema-
natâ sub die 12. Decembris 1639. in quâ fuit
confirmata sententia Vicarij Perusini in Saluiano
lata ad fauorem eorum de contemptis, ac litis con-
sortium, dum concurrunt omnia requisita necessa-
tia in hoc iudicio ex rationibus, & fundamentis in
eâ deductis.

Nec obstat noviter excitata per DD. de Oddis 1
pro recessu à decisis ad effectum inducendi extin-
ctionem crediti ex duplici partitâ prima ex solu-
tione facta ex iuribus coloniæ, & melioramentis
ab hæredibus Eusebij Ceccantis in florenis 1050.
quæ iura, & melioramenta, eorúmque fructus de-
buerunt esse communes etiam Iulio Cæsari Dan-
zettæ alteri ex sociis, à quo DD.de Oddis causam
habent, prout erat commune creditum sociale ad
dd.hæredes Ceccantes, vt declarauit etiam senten-
tia Vicelegati Perusiæ, iuxta text. *in l. cum duobus
§.quidam sagariam, vers.proinde, ff.pro soc.* Buratt.
decis.79.n.7.

Inde prædictâ ratâ spectante ad Iulium Cæsa-
rem Danzettam erat diminuendum creditum so-
ciorum.

Secunda ex aliâ rata scutorum 2400. exacta à 2
sociis de anno 1602. pro pretio frumenti commu-
nis, nec propterea potuisse agi ad aliquid decre-
tum

tum adoersùs DD. de Oddis, nisi præfatis omnibus priùs calculotis ac demptis *leg. de illo, ff pro soc.* Franc. Ant. Const. *cons.* 56. *n.* 1. *lib.* 1. Aciat. *cons.* 192. *per tot.* Sutd. *dec.* 184. *n.* 5.

Quia fuit responsum exactionem frumenti nullibi remanere probatam, in quâ consistit maior summa, imò nec de eâ dari fumum, vnde dicta secunda partita non fuit habita in consideratione.

3 Quo verò od ossignationem factam ab hæredibus Eusebij Ceccantis, quæ constot ex publico instrumeoto, quamuis in actis non producto, inde solemus dicere non esse habendum in consideratione, ac si esset extra mundum Rot. *decis.* 085. *n.* 5. *part.* 5. *recen.* nihilominùs animodoertebant Domini traditionem, seu cessionem iurium de Coloniæ, ac meliotamentorum emanare ad fauorem omnium locorum, aliunde non constare, nec quòd alter ex sociis aliunde possederit, provt esset probandum, od hoc vt posset inferri ad creditum d. Iulij Cæsaris pro suâ virili aduersus possessorem, cùm alioqoin omnes præsumantur possedisse suam ratam, dum cùm assignationem stipuloti fuerunt, & ad omnium fauorem repetitur opposita clausula Constituti: Coman. *cons.* 183. *in fin. vers. in dub.* Montic. *de tacit. lib.* 15. *tit.* 3. *n.* 15.

5 Nec aduersatur præfata sententia Vicelegati, quæ sola declarat dd. bona, oc fructus debere esse communes, etiom Iulio Cæsari, sed non condemnot consocios od aliquid restituendum signum euidens, quod pro d. ratâ Iulij Cæsaris oihil fuerit præceptum, & quamuis d. sententia in fine præseruet Iulio Cæsori Iura contra consocios pro redditione rotionis computorum odministrationis offictu, quia tomen ibi nullum verbum fit de bonis assignotis, sed de affictu habito à Marchione à Corneo, inde remanet verum dicere, quòd non constet portionem bonorum assignatorum spectantem od Iulium Cæsarem fuisse ob aliis possessam, vel illi fuisse aliquid debitum ex causâ affictûs, ad hoc vt hodiè sit locus compensationi, & d. Iulium Cæsorem in tantum posse agere pro redditione rationis affictûs, in quontum doceret fuisse à solis consociis odministratum, aliter quàm ex d. sententiâ relegoti, cùm ea tantùm contineat præseruatiuom iurium, quæ tribuit, sed tontummodò est apta conseruare quod aliundè competebot, si competere probaretur Crauett. *cons.* 29. *n.* 8. & 127. *n.* 7. & 544. *n.* 15. Rot. *decis.* 245. *n.* 2. & *part.* 1. *rec.* & in Romana census 1800. 23. Iunij 1623. coram bon. mem Coecino.

6 Vltra quòd si probaretur exoctum, quod ad Iulium Cæsarem præfatum spectoret, adhuc portio debita eisdem ascenderet ad scut. 971. provt contat d. sententio Vicarij Perusini per Rotam confirmata, etenim creditor cessit iura Alexiis ex his actoribus, non solùm pro rata scut. 366. quæ repartita in quinque partes, quælibet ascendit ad scuta 971. verùm etiom pro scutis 7300. quæ iuxta eandem repartitionem, spectaor ad singulos pro rota scutor. 1300. circiter, vnde cessant ea, quæ dicuntur de excessiuitote d. sententiæ Vicarij.

Nihil obstat, quòd ex scutis 7300. fuissent anta secutom cessionem soluta scuta 3926. quia cùm versemur in principalibus conductoribus, qui licèt respectu locatoris, dicantur correi debendi, & principales debitores, inter se tantum proportionibus spectantibus ad consocius, dicuntur fideiussores od inuicem, iuxta distinctionem gloss. *vir vxori* §. *mulier verb. intercessione factus vers. in distingue. ff.* ad Vell. & *ibidem* Castrens. *num.* 5. Fulgos. *num.* 7. Bart. *in l. reos num.* 1. *vers. aut non merâ liberalitate, ff. de duobus reis,* Bald. *in l.* 1. *num.* 1. & 3. *C. eod.* & in nostris terminis plurium conductorum, qui in solidum se obligarunt Surd. *cons.* 150. *sub num.* 7. *infra med. vers. in præsenti,* inde potuit etiom ex interuallo pro summâ anteà solutâ reportari cessio, cùm soluens, soluisse præsumatur, vt propriam tantùm obligationem extingueret, non autem aliorum, *l. Papinianus ff. mand.* Casonat. *cons.* 54. *n.* 6. *vers. sed etiam,* Herman. Pistorien. *obseru.* 44. *n.* 14. Rota *decis.* 41. *n.* 5. 16. & *per tot. part.* 6. *recent.*

Et ita resolutum, &c.

Romana Societatis officij.

Veneris 11. *Martij* 1650.

ARGVMENTVM.

Fructus Societatis non potest quis habere, si Societas non habet effectum,

SVMMARIVM.

1 *Fructus nulli debentur stante cassatione societatis.*

2 *Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus.*

3 *Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter.*

DECISIO CXCII.

CEnsuerunt DD. nullum esse relaxandum mandotum ad fauorem Pauli Rossi contra Fuardos pro fructibus Societotis Officij scut. 900. ex eo, quia licet d. Societas fuerit inita ad fauorem Alphonsi Locij, à quo causam hobet præfatus Paulus, vt apparet ex instrumento publico rogato sub die 28. Octobris 1638. tamen die 10. Ianuar. subsequentis declaratum fuit d. Societatem officij nullum habuisse effectum propterea D. Alphonsus medio iuramento consensit cassationi præfatæ Societotis, & instrumento, vnde stante d. cassatione, quæ virtualiter importat reductionem ad pristinum 1
statum, vt benè per Ang. *in l. ab empt. num.* 6. *v. & sic, ff. de pact.* Rot. *decis.* 374. *num.* 17. *part.* 5. *rec.* nulli debentur fructus: nom Societate officij non non extante illi non debentur Gabr. *cons.* 78. *in fin. l.* 1. & *cons.* 63. *n.* 16. *lib.* 2. Pacif. *de Salu. interd. inspect.* 4. *cap.* 1. *sub n.* 51. Mant. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 24. *n.* 36. Maresc. *var. resol. lib.* 1. *c.* 67. *per tot.* cum alijs per Zacch. *de societ. offic. num.* 307. & dixit Rota *decis.* 14. *num.* 6. post eundem Zacch. & in Romana fructuum, & interesse 10. Decembr. 1614. cor. Sanctissimo Domino nostro.

Nec releuat quòd huiusmodi cassatio facta fuit, ea quo dd. de Fuardis eâdem die se accollârunt, 2
aliam societatem scut. 450. per d. Paulum debitum, itavt dd. actus dici debeant correspectiui ad inuicem, & vnus factus contemplatione alterius, vt firmatum fuit corom me sub die 14. Maij præteriti. Quapropter dum Fuardi impugnant d. accollationem reuiuiscere debeat d. instrumentum primæ societ. scut. 900. ea natura correspectiuorum, quod vno sublato corruit, & alterum, *leg. fin. ff. de accept.* Buratt. *decis.* 355. *num.* 9. *decis.* 62. *num.* 68. 4
part. 5. *rec. cum vulg.*

Quoniam suppositum impugnationis societatis accollatæ

accollatæ tollitur ex facto, dum non docetur verè Fuardos accollationem impugnasse, imò ipsi illam fatentur præstando, quòd nullam aliam habent causam cum Rossio, nisi super prætensâ accollatione societatis seut 450. ideòque non intrat regula correspectiuorum, cùm hoc casu requireretur certa, & indubitata impugnatio, cum expressâ declaratione, quod ipsi nollent accollationem acceptare, nec debitum accollatum persoluere ad hoc vt dici possit sublatum alterum ex correspectiuis iuxta notat. per Soccin. *cons.*63.*num.*14.*lib.*3. Menoch. *cons.*233.*num.*6. ac post Rot. *decis.*166.*n.*7. *part.* 7. *recent.* Propterea Paulus agere debet ad obseruationem instrumenti accollationis, non autem ad solutionem fructum primæ Societatis iam cessæ, ex qua nullibi debentur fructus ex *supra deductis.*

Et ita contra Paulum solum informantem, &c.

Romana Saluiani.

Veneris 4. Aprilis 1650.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur immisso vigore Saluiani auctore prætore, in præiudicium possessorum anteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Possessor authore prætore iustè possidere censetur, nisi de nullitate, & iniustitiâ sententiæ clarè doceatur.*
2 *Validitas sententiæ resultat ex actorum reuelutione iuxta capmaq.*dec.260.p.2.
3 *Iudex ritè procedens potest priuare reum sua possessione absque alia expulsione.*
4 *Possibilitas deducendi non attenditur in iudiciis executiuis, sed quid fuerit deductum.*
5 *Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem.*

DECISIO CXCIII.

Decisiones coram me factas sub diebus 18.Februarij 1647. & 15. Ianuarij 1648. concedentes Franciscæ Perusiæ manutentionem in possessionem domûs controuersæ DD. in nouâ causæ propositione confirmatunt, nam dubitari nequit de eius possessione capta vigore sententiæ ad eius fauorem in Saluiano latæ A.C. ritè, & rectè procedente, quuad hunc effectum suffragari debet ad Text. *in l. iuste possidet, & l. qui vniversas §. item cum prater, ff. de acquir poss.* Angel. *in l. eam possidere §. qui ad nundinas num.*2. *in fin.* vbi Ias. *n.*10. *eod.tit.* & dixit Rota coram Caual. *dec.*41. *num* 1.
1 *ac decis.*321.*num.*6.*part.*6.*recent.* adeo vt possessor authore prætore iustè possidere censeatur, nisi de nullitate, & iniustitia sententiæ ita clarè doceatur, vt nulla tergiuersatione defendi possit Abb. *in cap. cum causam num* 4. *versic. secus si de offic. delegat.* Crauet. *cons.*5 *num* 8.*& cons.*300.*num.*2. *in princ.*
2 Seraph. *decis* 616. *num.*8.*&* 9. cum aliis latè congestis in terminis per Rotam *decis.*199.*num.*12.*decis.* 306. *num.*1. *part.*7. *recent.* nec reuocari potest in dubium validitas, & iustitia d. sententiæ, quia illa resultat ex actorum reuolutione iuxta vulg. Caputaq. *decis.*260 *part.*2. hæc vero optimè probatur ex eo, quia omnia requisita in huiusmodi iudicio Saluiani necessaria iustificata apparent, vt in vtraque decis. firmatum fuit.

Non obstat anterior possessio Antonij Rubei, & vxoris, quia A.C. ritè, & rectè procedens potuit ipsos citatos suâ anteriori possessione priuare absque aliâ expulsione Angel. *in d.l. qui vniversas, §. item cum prater in fin. ff. de acquir. possess.* Greg. *decis.*9.*num.*8. *& decis.*69 *num.*9. *& seq.* illámque in Perusiam transferre ad *d. leg. iuste possidet. ff de acquir. possess.* etiam ad dictum effectum manutentionis Greg. *d.decis.*9.*num.*4.*& decis.*582.*num.*2 *ac decis.*305. *num.*1. *&* 2.*part.*6. *recent.* ac in Romana vineæ 25. Octobris, & 14. Nouemb. 1633. coram Mormanno. 3

Nec patitet obstat, quòd dd. Antonius, & vxor vti creditores anteriores Perusiæ vigore dotis Dorotheæ eorum auctricis debitæ non poquerunt eorum possessione priuari absque notoriâ iniustitiâ, vt probant Text. *in leg.* 1. *ff quibus modis pignus & hipoth soln.& in leg. qui equitate. ff. de dol. & mal. & met. except.* & tradit Neguf. *de pignor. part* 5. *memb.*1.*n.*1.*& seqq* Mantic. *dec* 69. *num.*1.*& decis*318. *num.*25. *part.*6. *rec.* tum quia de hac hypothecâ anteriori Dorotheæ oppositum non fuit, antequam dict. Perusia per sententiam in Saluiano bonorum immissionem reportauit, ideò hæc exceptio nouiter adducta non est apta impedire manutentionem Perusiæ debitam, cùm sufficiat quòd sententia ex eisdem actis dicatur iusta ad hoc, vt possessionem manutenibilem transferat eâ ratione, quâ in iudiciis executiuis non attenditur possibilitas deducendi, sed quid fuerit deductum Put. *decis.* 391. *lib.*1. Seraph. *decis.* 965. *num.*10. Butatt. *decis.*630.*num.*2.*& decis.*850.*num* 4.*ac decis.*80.*num.*10.*cum seqq.part.*4. *tom.*2. *recent.* ac in terminis dictum fuit *decis.*306. *num.*34. *cum seqq. part.*7.*recent.* & in Romana additionis hæreditatis 23. Februar. 1613. coram Coccino quæ est *dec.*69. post Magun. *de subhast.* ac coram me in Anenion. hæreditatis 10. Iunij 1648. *sub* § *alia verò Credita*, tum etiam quia eadem Dorothea habuit in vim sententiæ præsidis Zeccarum omnia bona Cosmi viri considerabilis valoris, ac dicta domus, quæ locabatur pro annuis scutis 140. vnde ex his, vel remansit suâ dote integrâ satisfacta, vel saltem eius creditum redditur adeò incertum, & illiquidum, vt ex illo nequeat impedire manutentionem Perusiæ authore prætore possidenti, vt in his terminis resoluit Rota *d.decis.*306.*n.*44. *&* 45. 4 5

Et ita vtraque, &c.

Romana Donationis.

Veneris 16. Aprilis 1649.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem bonorum datur ex Saluiano extremis requisitis probatis ex ipso.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam.*
3 *Immissio nunquam denegatur si concurrat anterior Donantis, & posterior rei conuenti.*
4 *Credita heredis adeuntis sine inuentario presumuntur consumpta ex alienationibus factis ab ipso.*

5 *Victoria*

5 *Victoria Legis, & inuentarij, caret conficiens illud non legitimum.*
6 *Sententia iusta & valida est confirmanda.*

DECISIO CXCIV.

1 Decreta fuit per sententiam R.P.D. mei Verospij ex remedio Saluiani interdicto Hieronymo Bonesino in possessionem bonorum q. Petri Baietti in eâ descriptorum, ex eo quia probata fuerunt omnia extrema in huiusmodi iudicio requisita. Creditum enim cum hypotheca prędicti Hieronymi optimè resultabat ex instrumento donationis, vbi legitur dictum Petrũ omnia sua bona tempore sui obitus existentia inter viuos donâsse Vincentio eius fratri authori dicti Hieronymi, reseruata duntaxat sibi facultate testandi in scut. 100. ac illorum vsufructu, vitâ eius durante, vnde benè probatur dictum creditum cum hypothecâ, cùm huiusmodi instrumentum faciat probationem probatam, ac rem manifestam Bart. *in l. 1. num.* 8. vbi Ias. *num. ff. de nou. oper. nunciat.* Decian. *conf.* 36. *num.* 6. Surd. *conf.* 173. *num.* 31. & dixit Rota *decis.* 277. *num.* 2. *& dec.* 451. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* & coram Gregor. *de-*
2 *cis.* 58. *num.* 2. *ad fin.* ac coram me in Cremen. seu Ianuen. Pecuniaria 1. Iulij 1648. §. *hec sunt.* Posses-
3 sio verò tam anterior Petri donantis, quam posterior rei conuenti controuertebatur, his itaque concurrentibus nunquam immissio denegatur ad text. *in l. 1. vbi gloss. in verb. competit in fin C. de precar. & Salu. interd.* Barth. *in l. num.* 3. *ff. eodem.* Aretin. *in §. Item Seruiana num.* 9. *instit. de action.* latè Gabr. *conf.* 141. *n.* 7. *lib.* 1. Rota *decis.* 44. *n.* 4. *lib.* 1. Diuers. *decis.* 294. *num.* 3. *decis.* 307. *num.* 4. *part.* 1. *ac decis.* 497. *n.* 1. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* ac Burat. *dec.* 728. *num.* 4.

4 Nec huiusmodi immissionem retardare poterat retentio super dd. bonis competens Victoriæ Auctricis possessoris pro suis creditis dotalibus, quia cum ipsa vti hæres scripta prædicti Petri debitoris illius hæreditatem adiuerit nullo conuentario, ac nonnulla illius bona alienauerit, præsumuntur dd. credita ex præfatis alienationibus fuisse consumpta, & prorsus extincta, vt de credito legitimæ tenuit Rota *decis.* 226. *num.* 16. *& decis.* 399. *n.* 28. *part.* 5. *recent.* ac coram me in Bononien. fidei commissi de Clauarinis 10. Decembris 1636. in Romana fideicommissi de Marianis 4. Iulij 1648. §. *nec pariter obstat* confirmata 20. Decembr. eiusdem anni, & 3. Iunij 1647. *sub num.* 2. *part.* 2. *recent. decis.* 254. *num.* 3. coram Gregor. XV. *decis.* 150. *num.* 8. post Zacch. *de obligat. Camer. secundum antiquam impress.* & in Ariminen. Saluiani 18. Iunij 1643. § *non obstat retentio* & 30. Maij 1646. §. *fin.* coram R.P. D. meo Bichio.

5 Nec ad excludenda supradicta inuentarium exhibitum suffragari poterat, ex quo illud non fuit legitimè confectum. Tum quia in eo descripta fuerunt solùm bona mobilia testatoris, non autem stabilia contra dispositionem Text. *in l fin. §. fin autem dubius, C. de iur. deliber.* Ideo Victoria carere debet beneficio d. legis, & inuentarij, vt tenent Dec. *conf.* 633. *n.* 10. *&* 11. Hond. *conf.* 34. *n.* 12. *lib.* 1. Surd. *decis.* 212. *num.* 1. Roland. *de inuentar. par.* 3. *omittendum n.* 4. Tum etiam, quia citatus non fuerat in confectione illius Vincentius prædictus certus creditor hæreditatis. Ideóque ipsi nocere non potest *in l. fin. §. cum igitur num.* 3. *C. de iur. deliber.* Bald. *in auth. sed cum testator n.* 8. *C. ad leg. Falcid.* Greg. *decis.* 496. *n.* 1. cum aliis adductis per Burat. *decis.* 715. *n.* 5. vbi Add. *num.* 7. & ponderatum fuit in hâc causâ coram R. P. D. meo Verospio sub die 21. Iunij 1648.

Cum itaque tam ex prædictis, quàm ex aliis adductis in decision. 31. Ianuar. & 5. Iunij 1648. coram Reuerendiss. P. Dom. meo Verospio clare apparebat de iustitia d. sententiæ Rotalis, ac de validitate non dubitetur illam esse confirmandam resolutum fuit Bonetino solum informante, &c. 6

Romana Societatis Officij.

Veneris 14. Maij 1649.

ARGVMENTVM.

Societas aliquando præsumitur facta contemplatione alterius Societatis.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Societatem esse factam contemplatione alterius desumitur ex correspectiuitate actuum.*
3 *Actus dicuntur correspectiui, & vnus factus contemplatione alterius, si ad inuicem compatiantur. & ad eundem finem tendant.*
4 *Commodum, & incommodum Societatis spectat ad socios.*
5 *Effectus remouetur, remotâ causâ.*

DECISIO CXCV.

Censuerunt DD. societatem officij scut. 900. per Reuerend. Episcopum Mantecanum Marchionem Cinthium, & Corn. Franciscum de Suardis eius nepotes factam ad fauorem Alphonsi Lucij cessant esse contemplatione alterius societatis scutor. 450. per dd. de Suardis accollatæ, quia hoc benè suadet correspectiuitas actuum desumpta non solùm ex eo quia eodem die gesti fuerunt, ita vt censeatur vnum factum fuisse propter alium, vt notat Cran. *conf.* 356. *in princ.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 12. *num.* 5. Gratian. *discept.* 897. *n.* 13. *vers. & satis est*, Rota *decis.* 12. *num.* 4. *p.* 5. *& decis.* 323. *num.* 26. *part.* 6. *recent.* Sed etiam quia tam contractus cassationis, quàm accollationis societatis in eodem loco, & coram eod. Notario celebratus fuit ad Text. *in l. si ventri §. vlt.* vbi gloss. *de priuil. credit.* Alex. *conf.* 90. *num.* 8. *vers. nec habent obstare lib.* 3. Crauett. *conf.* 298. *sub num.* 13. Gabr. *de præs. concl.* 13. *num.* 28. & alij adducti Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 50. Eóque magis, quia cùm dd. actus se ad inuicem compatiuntur, & ad eundem finem tendant, dicuntur correspectiui, ideò præsumitur vnus factus contemplatione alterius iuxta gloss. *in l. vt iurisiurandi in verb. libertatis in princ. ff. de libert.* Bald. *in l. præsens n.* 49. *ff. de pact.* Corn. *conf.* 10. *n.* 13. *& conf.* 117. *n.* 14. *lib.* 4. ac aliàs alios cumulat Menoch. *de præsumpt. n.* 4. *&* 5. Rot. *decis* 89. *n.* 2. *p.* 2. *rec.*

Hocque fortiùs dicendum est in præsenti casu, dum ex depositionibus trium testium examinatorum optimè concluditur, dictam cassationem societatis Officij scutor. 900. factam fuisse occasione accollationis alterius societatis scut. 450. vnde dubitari non potest de correspectiuitate actuum, cum illa satis remanet probare ex dd. tribus testibus, quorum alter est instrumentarius, alter notarius rogatus

rogatus ad Text. *in cap. omni negotio, & cap. licet de testib.* cum aliis per Buratt. *decis.46. n.1. & decis.886.n.2.*

Nec dici potest prædicta non procedere attenta causarum, & personarum in vtroque actu interuenientium, nam accollatio facta fuit ad fauorem Pauli Rossi debitoris societatis scut. 450. ex causa cessionis pensionis ab Episcopo eidem Paulo debitæ, cassatio verò ad fauorem illorum de Suardis facta legitur per Alphonsum Lucium Creditorem, ex eo quia Societas prædicta effectum non habuit.

Quia ad personas nulla adest diuersitas, licèt enim dicta Societas scut. 900. inita fuerit ad fauo-
4 tem Alphonsi, ipse tamen in eâ habebat nudum nomen, vt constat ex eiusdemmet declaratione, ac ex testium depositionibus, commodum verò, &
5 incommodum prædictæ societatis spectabat ad ipsum Paulum, cui exinde planum ius super illâ acquisitum fuit Bald. post gloss. *in leg proprietatis, Cod. de probat* Rot. *decis. 162. num.1. part.1. & decis. 771. num.1. in fin. part.2. recentior.* Canal, *decis. 221. n.3.* & in Romana Pecuniaria 20. Martij 1620. coram Remboldo, ac in Anconitana Prædij 18. Iunij 1642. coram Reuerend. P.D. meo Bichio. Vnde virtualiter eadem concurrit persona tam in instrumento accollationis, quam in instrumento cassationis.

6 Quidquid dicitur respectu diuersitatis causarum non subsistit, quia quamuis in instrumento Cassationis legatur illam factam fuisse, ex quo dicta societas non habuit effectum, hoc tamen non inducit diuersitatem causæ animaduertendo, quod illa contracta fuit ad effectum soluendi pensiones, quarum satisfactio, dum prouenieba ex instrumento accollationis, non poterat prædicta societas suum sortiri effectum; vnde clarè apparet vtrumque actum tam cassationis, quàm accollationis esse correspectiuos, dum tendunt ad eundem finem satisfaciendi pensiones, quæ sola fuit causa, vt prædicta societas contraheretur, quo remota per accollationem alterius societatis, remotus pariter fuit eius effectus, itaque dubitari nequit, quin cassatio facta fuerit contemplatione accollationis ex iuribus supra adductis.

Et ita Paulo solùm informante resolutum, &c.

Fauentina Dotis.

Luna 16. Februarij 1651.

ARGVMENTVM.

Dos restitui debet eisdem modis, quibus recepta fuit & non alias, quando instrumento dotali hoc pactatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Pactum omnino seruandum venit.*
3 *Lucratione dimidiæ partis dotis stante ex statuto adhuc datur idem tempus ad restituendum, ac si illam partem non lucraretur,* & n.5.
4 *Dos restitui debet de iure communi statim, si consistat in stabilibus, siue mobilibus, si vero in pecuniâ, infra annum.*
6 *Conditio contrahentium, vt æqualis sit, in dubio facienda est interpretatio.*
7 *Pactum appositum in restitutione dotis non censetur appositum respectu quantitatis dotis, sed respectu temporis.*
8 *Dispositio contrahentium restringitur, & modificatur ex forma Statuti.*

DECISIO CXCVI.

CVm dos promissa per Laderchium Gratiolo soluta fuerit in octo paghis certam ratam quolibet anno, in eisdem octo paghis illam restituendam esse DD. existimarunt attento pacto expres-
so in instrumento dotali, vbi conuentum fuit, quòd 1
dos restitueretur eisdem modis, & solutionibus, quibus recepta fuit, & non alias, ideo dum Laderchius huiusmodi dotem soluit termino octo annorum, eodem temporis spatio restitutio fieri debet
ad formam pacti præfati, quòd venit omnino ser- 2
uandum ad Text. *in l.1.ff. de pact. & l. hoc amplius in fin. ff. de reg. iur. cap.1. eod. tit.* Crauett. *consil.31. sub num.30.* Barz. *decis. Bonon. 90. n.1. & seqq. & decis.139.n.1.* & Rot. *dec.172.n.75.rec. & dec.691. n.1. part.8.*

Nec officit, quòd in præsenti casu restituenda 3
venit solummodo medietas præfatæ dotis; cùm altera medietas superlucrata fuerit iuxta dispositionem statuti Fauentini, quapropter soluendo easdem summas, vt in pacto exprimitur potiùs restitutio facienda sit 4. quàm 8. annorum, aliàs di- 4
ci non posset, quod eisdem modis, & solutionibus restituatur, hocque esse magis conforme dispositioni iuris communis iuxta quod statim dos restitui debet, si consistit in stabilibus, seu mobilibus, si verò in pecuniâ, infra annum ad Text. *in leg. vnica §. cum autem in exactione, Codic. de rei vxor. act.*

Quoniam præfata optimè procederent, quando 5
pactum non adesset, in quo pariter contrahentes considerârunt præfatum lucrum, dum conuenerunt, quòd restitutio dotis fieri debet eisdem modis, & solutionibus, quibus soluta fuit saluo iure lucrandi dimidiam ad formam statuti, itaque stante etiam præfato lucro contrahentes voluerunt, quòd eisdem solutionibus, & eodem temporis spatio, quòd considerari in hoc casu duntaxat debet, cùm in eo consistat vtilitas soluentis, restitutio facienda esset. Nam æquum est, quòd si Laderchius ad satisfactionem hanc dotem gauisus fuit dilatione octo annorum eodem temporis spatio concedi debet Gratiolo pro illius restitutione, non solùm attento præfato pacto ad tradita per Menoch. *con-
sil.768. num.7. cum seqq.* Sed etiam in dubio hæc 6
facienda est interpretatio, vt contrahentium æqualis sit conditio, ad sustinendam enim æqualitatem verba includuntur in dispositione, quæ aliàs non includerentur, & ad hunc effectum etiam receditur à proprietate verborum, itavt semper inhærendum sit interpretationi, & opinioni, quæ fauet inæqualitati, præsertim in contractibus, qui mutuam patiunt obligationem, vt latè firmat Rot, *decis.567. num.7. part.4. & decis 232. num.21. & seqq. part. 6. recent.* ac coram Buratto *decis. 295. num.12.*

Nec dicatur, quòd hoc modo restitutio non fieret eisdem solutionibus, sed illis dimidiatis. Quia DD. considerârunt pactum non fuisse appositum respectu quantitatis summæ tam soluendæ per Laderchium, quàm restituendæ per Gratiolum, sed respectu dilationis temporis sub qua cadit beneficium pacti, sicque si Laderchius in soluendo dilationem reportauit, ita pariter Gratiolus in restituendo

tuendo eâdem dilatione gaudere debet, dum hanc contrahentes considerantur, vt apparet ex lectura instrumenti dotalis, vltra quòd eædem possunt dici solutiones, dum aduenientè quolibet termino illarum debet Gratiolus maritus retinere medietatem pro eius lucro, soluendo alteram medietatem hæredi vxoris attento præfato vbi, vbi solutiones restrictæ, & modificatæ fuerunt ex illis verbis, saluo iure lucrandi dimidiam ad formam statuti, ex hac enim clausulà restringitur, & modificatur præcedens dispositio, Angel. *cons.* 790. *vol.* 2. *vers.* & *hoc importa.* Dec. *cons.* 556. *num.* 6. Beniut. *decis.* 164. *num.* 7. & 8. Buratt. *decis.* 165. *num.* 1.

Et ita vtraque, &c.

Romana Lucri Dotis.

Lunæ 15. *Maij* 1651.

ARGVMENTVM.

Lucrum dotale debetur marito post obitum vxoris, & in quo consistit, ostenditur.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Quartam dotale defertur ad fauorem coniugis superstitis ratione statuti.*
3 *Dotatio facta à muliere constante matrimonio sine solemnitatibus est nulla.*
4 *Dos in iure specialiter est priuilegiata.*
5 *Relationibus peritorum standum est in æstimantibus.*
6 *Ratio habetur de dote habitâ, non autem promissa ad effectum detrahendi lucrum dotale.*
7 *Sententia sine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo.*

DECISIO CXCVII.

1 Dissoluto matrimonio per obitum Marguaritæ Mansuetæ, constructo cum Ioanne Baptista Barzellino constituta dote in quâdam domo, & Vinea, ac duobus censibus, & iocalibus dubitari contingit, an præfato Ioanni Baptistæ deberetur lucrum dotale, & ad quam summam ascenderet, & quoad primam partem dubij DD. transierunt sine difficultate attentâ expressâ dispositione statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. Cuius vigore semper defertur quartum dotale ad fauorem Coniugis
2 superstitis, nisi expressè de voluntate contrahentium fuerit remissum, aut aliàs conuentum.

Nec obstat si dicatur huiusmodi dotationem fuisse nullam, vti factam constante matrimonio
3 à muliere sine solemnitatibus, vt disponitur in eodem statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. & *tradit* Gabr. *cons.* 10. *num.* 4. & *seqq. lib.* 1. Gratian. *discept.* 498. *num.* 14. & *seq.* Coccin. *decis.* 433. *num.* 3. & *dec.* 479. *num.* 5. Nam obiectum cessat, ex eo quia præfata dotatio facta fuit præcedente promissione dotandi, ac à muliere maiori, quo casu non requiruntur huiusmodi solemnitates statu-
4 tariæ, cùm dos in iure sit specialiter priuilegiata; ita vt hæsitandum non sit, an præfata dotatio fuerit voluntaria, seu necessaria; semper enim sine solemnitatibus præfatis sustinetur, vt tradit in terminis huius statuti, Rota *decis.* 13. *num.* 6. post Pic. *ad d. statut.* & *decis.* 113. *num.* 4. 5. & 6. *ac decis.* 189. *num.* 17. *cum seqq.* post Pacif. *de Salu. interd.* Coccin. *d. dec.* 433. *num.* 1. cum aliis latè congestis *in d. decis.* 168. *n.* ... & *decis.* 241. *n* 8. & *seq. part.* 6. *recent.* Authoritates verò supraadductæ loquuntur in muliere minori, & in augmento dotis, quod præsumitur factum in fraudem statuti, vt *in d. decis.* 189. *num.* 19. post Pacif. & ponderat Coccin. *d. dec.* 433. *num.* 3. *vers.* & *propterea.*

Quo verò ad secundam partem dubij respectu 5 summæ, ad quam lucrum ascenderet DD. considerando bona stabilia in dotem tradita, illorumque æstimationem factam à tertio petito, cuius relationi standum est, etiamsi discordet ab illis iuxta gloss. *in l. item si vnus* §. *principaliter in verb. authoritate in fin.* ibique Bald. *ff. de arb.* Specul. *eod. tit.* §. *sequitur num.* 19. *vers. sed nunquid stabitur* cum aliis relatis per Rotam *decis.* 194. *num.* 12. *part.* 1. *recent.* Existimarunt lucri lucrum dotale ascendere ad scuta 488. sc. 73. $\frac{1}{4}$ nam licèt iuxta præfatam relationem domus in dotem tradita, vnà cum mansionibus terrenis, æstimata fuerit in scut. 1195. sc. 33. ex hac tamen summâ demenda sunt scut. 173. s. 93. pro dd. mansionibus, ac scut. 340. s. 46. pro tertia parte eiusdem domûs, quæ non erat ipsius Marguaritæ, vt apparet ex instrumento ipsius possessionis, quæ capta fuit solùm pro duabus ex tribus partibus, mansiones verò spectabant ad Cliriam eius sororem, vt constat ex possessione de illis adeptâ de anno 1636. antè matrimonium contractum; sicque valor præfatæ domûs remanet duntaxat in scut. 6
680. s. 94. cùm ad hunc effectum habenda sit ratio de dote habitâ, non autem promissâ, ex quo non apparet fuisse eius quantitatis, quam Marguarita in promissione affirmauerat, illiusque æstimatio facienda est de tempore obitus, non autem de tempore promissionis, vt firmauit Rota coram Seraph. *decis.* 881. *num.* 2. & 3. & notat Fenzon. *ad statut. vrbis in annot. d. cap.* 131. *num.* 18.

Itaque attento valore domus in præfatis scut. 680. s. 94. ac vineæ in scut. 924. iuxta præfatam relationem, nec non censuum scut. 150. in sorte personali, ac iocalium, quæ fuerunt tradita æstimata in scut. 200. vt ex instrumento dotali totam dotem ascendit ad summam scutor. 1954. 94. $\frac{1}{2}$ quorum quartum dotale consistit in scut. 488. 73. sed ad istius computum calculari debent scut. 200. pro iocalibus æstimatis per virum retentis.

Nec releuat, si dicatur vineam in dotem da- 7 tam integram non spectare ad præfatam Marguaritam, cuius eius quarta pars prætenditur pertinere ad hæredes Victoriæ ipsius sororis. Quia hoc non iustificatur ex sola sententiâ adiudicatoriâ, quæ sine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo, vt latè firmauit Rota coram Mohed. *decis.* 3. *num.* 1. *de testib. ac dec.* 665. *num.* 2. *part.* 1. & *decis.* 639. pariter *num.* 2. *parte.* 2. *recent.*

Et ita vtraque, &c.

Vrbeuetana bonorum.

Veneris 13. Maij 1644.

ARGVMENTVM:
Ex Decision.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita aliis sunt obligata, qui in venditione expressi non fuerint, potest illorum pretium à venditore retineri.*

2 *Et sic locum habet dispositio* l. si post perfectam C de euict.

3 *Si emptor non certiorauerit emptorem de omni futuro damno potest pretium retineri.*

4 *Quando venditio non ascendit ad summam crediti anterioris non est locus excomputationi.*

5 *Decretum executorium Aud. Cam. iustificandum ex eisdem, non ex nouis.*

6 *Valor moneta dotis inspiciendus est iuxta valorem loci contractus.*

7 *Si in dotem datum fuerit prædium illius probatio requiritur.*

8 *Statutum extra territorium non extenditur.*

DECISIO CXCVIII.

1 FVndamenta decisionis in hàc causâ emanatæ coram me sub die 4. Febr. 1643. Domini hodie approbârunt ex eisdem motiuis, & rationibus de quibus in eâ. Interim dum Venturini mediante iuramento asseruerunt bona Dominico Fabritio vendita non reperiri aliis hypothecata, præter creditoribus descriptis in folio, & tamen apparet de contrario, vt ex censuum impositionibus certè est locus retentioni pretij ac rescissioni contractus, Surd. *decis.* 53. *num.* 7. *&* 13. *ac* 17. Gratian. *discept.* 175. *n.* 23. Rot. *decis.* 318. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* in Romana Officij 5. Maij 1627. coram bon. mem. Pirouano.

2 Nec dicatur dicta bona distracta non reperiri hypothecata præterquam creditoribus d. Fabritio bene notis, quia dum actum fuit de creditoribus describendis in folio, eisque soluendis, vt folium cantabat, rectè hæc æqualitas conciliari cum distinctione, quòd aliqui ex creditoribus fuerint noti emptori præfato; non autem alij creditores in folio non descripti, & de quibus actum non fuit cùm euictio Fabritio imminens eaueret ad instantiam aliorum creditorum anteriorum, qui in lista non sunt descripti, prout sunt DD. de Lante, & Stephanuccij, idcirco rectè locum sibi vendicat dispositio, *l. si post perfectum C. de euict.* Dec. *cons.* 483. *n.* 18. Osasch. *decis.* 24. *num.* 4. Seraph. *decis.* 321. *num.* 8.

3 Non obstat quòd euictio proueniat ea culpâ præfati Dominici emptoris ob non secutam solutionem iuxta legem conuentionis, quia hoc non remansit iustificatum, dum ipse ignorabat quinam essent anteriores creditores, vnde non valebat soluere sub periculo, cum spectaret ad Venturinos dare listam anteriorum, & ita certificare emptorem de omni imminenti futuro damno, aliàs rectè idem Dominicus valebat retardare solutionem sub prætextu molestiarum per DD. de Lante, & Pallagiis illatarum, licèt sat esset, quòd de facili possent inferri, Surd. *decis.* 295. *n.* 7. *in fine versimò si lis.*

4 In omnem euentum adhuc factâ solutione creditoribus anterioribus non venit dicendum d. emptorem potuisse excomputare proprium creditum scut. 850. in hâc venditione, sine quâ emptio bonorum ascendentium ad scut. 3434. vt cantat relatio Periti per Rotam electi, secuta non fuisset, vt desumitur ea instrumento; prima enim partita crediti anterioris est creditum Palagij scut. mille pro censu summæ. Debentur etiam scut. 500. pro fructibus eiusdem. Secunda scut. 500. debita Stephanuccis cessionarijs Marobottini. Tertia verò scut. mille, DD. de Lante habentibus iura Octauiæ de Miraculjs creditricis eorum de Venturinis anterioris ex causà dotis, & pariter alia scuta 474. Sbarræ, & Antoniatæ. Quibus omnibus simul coaceruatis constituunt summam scut. 3474. Vnde dum venditio non ascendit ad hanc summam non erat locus excomputationi.

Nihil obstat quod creditum Palagij quoad fru-
ctus hodiè doceatur solutum, quia cum agatur de 5
executione decreti Auditoris Cameræ certè erat illud iustificandum ex eisdem, non ex nouiter deductis, Put. *dec.* 391. *lib.* 1. *in correct.* Seraph. *decis.*
290. *n.* 2. Buratt. *dec.* 584. *n.* 6. Vltra quod non con- 6
stat solutionem factam fuisse legitimo Procuratori, prout de iure requiritur ea congestis in fine decisionis hodiè confirmatæ.

Minùs obstat, quòd D. Octauiæ non esset scut. 1000. monetæ Romanæ, sed monetæ Viterbiensis, cùm fuerit ibi constituta, vt per Barbat *cons.* 15.
vol. 2. Surd *dec.* 227. *n.* 2. Quæ ad rationem mo- 7
netæ Romanæ non excedit scuta 666. quia dum fuit datum in dotem totum certum prædium, non autem certa quantitas pecuniarum certè requirebatur probatio valoris dicti Prædij in omnem
attentum Venturini debebant hanc declarationem 8
specialiter reportare.

Vltimò non obstat statutum Pisauri prohibens mulieribus proprias dotes hypothecare, sine consensu Principis, quia dum contractus fuit celebratus in terrâ Ficuli sub Comitatu vrbis veteris, & sic extra territorium statutum illud non extenditur, nec porrigitur vltra suos fines iuxta theoricam, Bart. *in l. cunctos populos n.* 32. *C. de summ. Trin. & fid. Cathol.* Ruin. *cons.* 160. *n.* 1. *&* 3. *lib.* 4. Aret. *cons.* 54. *col.* 2. *in fin.* Buratt. *dec.* 27. *n.* 7. Cætera verò deducta tanquam nullius momenti non fuerunt habita in consideratione.

Et ita resolutum, &c.

Vrbeuetana Bonorum.

Lunæ 19. Iunij 1645.

ARGVMENTVM.
Ex Decis.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona vendita sunt obligata creditoribus non expressis in contractu venditionis locus est retentioni pretij, & cessioni contractus.*

2 *Licet venditor caueat emptori si bona vendita sint specialiter obligata alteri, non potest emptorem compellere ad soluendum pretium.*

3 *Lite motâ super re vendita emptor non tenetur ad pretium, nisi cautio præstetur non solum pro lite motâ, sed etiam mouenda.*

4 *Statutum refertur annullans obligationem.*

5 *Mulier*

5 *Mulier habens releuationem in bonis viri non remanet indotata.*

DECISIO CXCIX.

1 PLacuerunt Dominis fundamenta decisionum in hâc causâ sub diebus 4. Febr. 1643. & 13. Maij 1644. coram me pro confirmatione sententiæ Rotalis emanatarum, cùm verum sit dicere Venturinos venditores medio iuramento asseruisse bona vendita Fabritio esse libera, nec aliis reperiri hypothecata, quam creditoribus in folio specificatis, & cùm constet de contrario ob motas postea molestias super dd. bonis emptis ab aliis creditoribus eorundem venditorum: non solùm fuit locus retentioni pretij, iuxta *l. si post perfectum* 24. *C. de euict.* verum etiam rescissioni contractûs, cùm bona non dicantur data libera, iuxta *l. si in emptione* 2. *§. vacua cum l. seqq. ff. de act. empt. ex his prædiis* 5. *C. de euict.* Vbi optimè Bald. Tiraquell. *in tractat. consang.* §. 1. *gloss.* 9. *num.* 56. Ciriac. *contron.* 278. *num.* 24. Grat. *discept.* 175. *num.* 23. Surd. *decis.* 253. *numero* 7. 17. *&* 18. Rot. *decis.* 244. *num.* 12. *&* 322. *n.* 9. *p.* 5. *recent.*

2 Nec suffragari dictum fuit, quòd Venturinus hodiè offerat se promptum ad fideiubendum, ita vt Fabritius, emptor remaneat tutus, quia cum doctum fuerit sub istis bonis venditis factam fuisse executionem del 1629. ad instantiam Excellentissimi Principis Burghesij, nec non Stephanuccij, fuisse pariter concessam associationem DD. de Lante habentibus iura anteriora Octauiæ de Miraculis Matris Venturini, ideirco dum Fabritius emptor non habuerit, nec habeat possessionem vacuam bonorum emptorum, non potest cogi ad soluendum pretium, licèt Venturinus præfatus obtulerit modo cautionem pro liberatione à molestiis, cùm ea cautio non reddat possessionem vacuam, nec locum sibi vendicet, quando est clarum bona esse alteri specialiter obligata, vt declarando doctrinam Bart. tradit ex sententia Cumani Alex. *in l. Iulianus* 31. *§ qui fundum n.* 20. *in fine vers. tamen vno modo ff. de verb. oblig.* Vbi quòd tunc venditor tenetur liberare, non autem cauere. Rot. *decis.* 586. *num.* 8. *in fin. p.* 1. *diu.* & in Romana Palatij, post Mangel. *de subhast. decis.* 15. *num.* 20.

3 Minùs obstat, quòd si Fabritius emptor soluisset pretium dd. bonorum euictio non fuisset sequuta, quia cùm lis per creditores fuisset mota, & ius eorum clarum extitisset, non tenebatur dictus emptor soluere pretium, nisi fideiussio fuisset præstita, non solùm pro motâ, sed etiam pro mouenda iuxta *decis.* Surd. 195. *num.* 8. *&* 9. cùm dicatur euictionem imminere in limine contractûs, quæ cautio tunc non fuit præstita, nec oblata, hodiè verò res non est amplius in eodem statu, cùm fuerint decursi quamplures fructus debitorum; ideircò excomputatio crediti scut. 850. præfati Fabritij redditur impossibilis.

4 Vlterius adfuisse plures creditores Venturini non descriptos in folio, seu notulâ habentes hypothecam specialem, quòd si fuisset notum d. Fabritio bona non emisset, prout, nec emptio sequuta fuisset, si sciuisset dictum suum creditum scut. 850. non valuisse excomputare, vt ex combinatione partitarum æris alieni, de quibus in decisionibus, *& præsertim vltimâ §. in omnem euentum.*

Nec obstat prætensa nullitas obligationis dictæ Octauiæ de Miraculis matris Venturini ex statuto vrbisveteris Put. *decis.* 388. *lib.* 1. *in corr.* & fuit dictum in Vrbeuetana restitutionis dotis 6. Februarij 1640. §. *nec obstat*, coram bon. mem. Merlino, quia cùm illud emanauerit fauore filiorum, fauor iste cessat in præsenti, dum ipse filius vnà cum progenitoribus contraxit ad fauorem DD. de Lante, nec eandem Octauiam remansisse penitùs indotatam probatur, cum haberet releuationem in bonis viri, quod sufficit, Castr. *in l. mæuia* 50. §. 1. *num.* 4 *ff. solut. matrim.* Guttierr. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 1. *numero* 20. *& sequentib.* Barbos. *in* 5. *part. l.* 1. *numero* 68. *ff. solut. matrimon.* Duran. *decisione* 141. *numero* 6. *&* 7. In omnem euentum istas exceptiones esse discutiendas cum ipsismet DD. de Lante, & aliis habentibus pro se decretum associationis, cuius vigore d. Fabritius emptor non habet liberum vsum Prædiorum. 5

Et ita resolutum, &c.

Lucana Canonicatus.

Veneris 1. *Februarij* 1647.

ARGVMENTVM.

Iudex mixtus literarum Apostolicarum à suâ sententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia appellabilis non potest exequi interposita appellatione.*

2 *In iudicio executiuo literarum Apostolicarum datur appellatio suspensiua, quando iudex est mixtus.*

3 *Iudex an sit mixtus desumitur ex clausulis positis in literis.*

4 *Quæ clausulæ indicent mixturam.*

5 *Attentatorum priuilegio non renunciat, qui commisit causam super eis.*

6 *Attentata si non ad instantiam partis, saltem officio Iudicis sunt reuocanda.*

7 *Clausula* sine præiudicio literarum Apostolicarum *apposita in commissione præseruat iurisdictionem Iudicis à quo.*

8 *Sed non arctat Iudicem ad quem, quin valeat executionem nullam non reuocare.*

9 *Sequestrum apponitur in possessione attentatâ.*

DECISIO CC.

FVit hodiè resolutum possessionem Dominichini esse attentatam, indéque sequestrandam. Attentata desumpta fuêre ex eo, quòd Dominichinus vigore sententiæ latæ super executione literarum Apostolicarum ab executore in eisdem literis deputato possessionem Canonicatûs controuersi fuit assecutus post appellationem interpositam à Lemmetto, quæ appellatio licèt fuerit à Iudice reiecta, nihilominus, quia d. sententia erat appellabilis, appellatio veniebat admittenda, aliter omnia postea gesta attentatorum vitio subiiciuntur *c. non solùm de appell. in* 6. Gonz. *super reg.* 8. *in anaot. cont. nullit. n.* 34. *& n.* 103. Rot. *dec.* 32. *n.* 2. *p.* 1. *rec. & decis.* 488. *n* 5. *part.* 3. *&* 613. *p.* 4. & in Burgen. dimidij beneficij 5. Decembr. 1639. coram Me. 1

2 Nec dicatur quòd in iudicio executiuo litera-
rum Apostolicarum non soleat concedi appellatio
suspensiua, quia Domini dicebant etiam in tali iu-
dicio dari appellationem, quando executor est
mixtus *c. exhibita*, vbi Abb. *num.*6. Felin. *n.*4. *de iu-
dic.* Gonzal. *ad reg.*8. *gloss.*4. *in annotat. contr. nul-
lit.*235. Buratt. *decis.*185. *num.* 3. *&* 524. *num.* 5.
Coccin. *decis.*146. *num.*1. *& p.*5. *recent.*538. *n.*16.
3 & in Gerunden. Parochialis 26. Nouembr. 1646.
coram R.P.D. meo Bichio. Qualis autem sit exe-
cutor rectè dignoscitur ex clausulis positis in lite-
ris Apostolicis, vt censuit Rot coram Greg. XV.
*decis.*403. *num.*2. *& per tot.* Vbi latè addit, & in
casu nostro concurrunt plures clausulæ facientes
executorem mixtum, nempe clausula, verificato
iure patronatus ex fundatione, vt fuit resolutum
in Spoletana Capellaniæ 17. Maij 1619. coram
4 Mattino Andrea; relata per Addent. ad Greg. XV.
*decis.*413. *num.* 4. circa finem, nec non clausula
dummodò non sit alteri ius quæsitum Caputaq. *de-
cis.*413. *num.*4. Barbos. *clausul.* 44. *num.* 12. Rot.
*decis.*21. *n.*2. *p.*2. *recent.* & in Lucana beneficij 12.
Ianuarij 1626. coram Remboldo, vbi quod hoc
procedit, etiamsi in literis Apostolicis adsit clausu-
la *appellatione postposita*, quia intelligitur, quando
ritè & rectè processit, nec refertur ad contradi-
centes de iure, sed tantùm ad contradicentes de
facto Gonz. *in annot. cont. nullit. num.*242. Achill.
de Grass. *decis.*11. *de sent. excomm.* Rota in Ca-
lagoritanas beneficij, 18. Aprilis 1603. coram
Lancellott. post Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.*
311. Quibus clausulis concludentibus certè iudi-
cium non erat executiuum. Sed ordinarium, &
5 veniebat admittenda appellatio suspensiua, Za-
bar. *cons.*63. *num.*1. *&* 2. Rot. *decis.*30. *de rescript.
in nou. & decis.*32. *eod. tit. in antiq.* Gonz. *in an-
not. cont. nullit. num.*226. Gregor. XV. *d. decis.*91.
num. 3.

Nihil obstat, quòd Iudex secundæ instantiæ non
pronunciauerit super attentatis, sed tantùm super
negotio personali, vndè veniat censendum tacitè
fuisse renunciatum priuilegio attentatorum, quia
hoc videtur procedere in eo, qui patitur senten-
tiam transire in iudicatum, secùs verò, si vt in casu
6 præsenti reperitur commissa causa super attentatis,
vt per Cæsar. de Grass. *decis.*2. *de appell.* Greg. XV.
*decis.*91. *n.*7. *&* 8. In omnem casum adhuc semper
esset reuocanda executio attentata, si non ad in-
stantiam partis saltem officio iudicis Cæsar. de
Grass. *d. decis.*2. *num.*1. *de appell.* Gonz. *supr. reg.*8.
*quæst.*7. *probem. n.*6. cum aliis congestis per Gre-
gor. XV. *d. decis.*91. *n.*8. & vbi Addent. *n.*12. Rot. 7
*decis.*135. *n.*7. *part.*1. *recent.*

Demùm non obstat quòd d. Iudici secundæ in-
stantiæ signaturæ commiserit causam appellatio-
nis cum clausulà *sine præiudicio* literarum Aposto-
licatorio, quia cùm præseruet iurisdictionem Iudi-
cis à quo, efficit, vt idem procedendum ad exe-
cutionem non dicatur attentatum committere, 8
Coccin. *decis.*144. *numero* 7. Rota in Vrbinaten.
beneficij 22. Iunij 1629. coram bon. mem. Mer-
lino.

Nam Domini dicebant præfatam conclusionem
non esse absolutè intelligendam, vt procedat omni
casu, sed potiùs dictam clausulam non suspendere,
nec impedire, quin Iudex ad quem valeat executio-
nem reuocare, si nulla sit, & attentata Garz. *de be-
nefic. part.*1. *cap.*5. *num.*573. *cum seqq.* & fuit reso-
lutum in Hispalen. & Caurien. permutationis 11.
Martij 1596. coram Gipsio, apud eundem Garz.
post d. n. 573. & penès Marchesan. *de commiss.
part.* 1. *fol.* 366. & in Senogallien bonorum 14.
Aprilis 1623. coram Remboldo. Greg. XV. *d. de-
cis.*91. *num.*11. Vbi Add. *n.*13. Buratt. *decis.* 185.
*num.*7. Sed cessat omnia scrupulus in præsenti, quo
causa reperitur commissa cum facultate reuo-
candi attentata, vt declarauit Rota coram Buratt.
*decis.*185. *n.*7. *vers. vt in simili*, vbi quod idem ad-
mittitur in Borgomen. beneficij, seu iurispatrona-
tûs, 24. Nouembris 1614. coram Vbaldo Senio- 9
re *in fin.* & tradit Add. ad Gregor. XV. *decis.*91.
*num.*13. *in fin.*

Quibus stantibus cùm possessio sit attentata ex
prædictis meritò dictum fuit esse apponendum
sequestrum iuxta notarium stylum huius sacri tri-
bunalis, de quo per Cæsar. de Grass. *decis.* 2.
num. 1. *de appellat.* Cassad. *decis.*3. *num* 6. *de restit.
Spoliat.* Caputaq. *decis.*157. *part.*3. Garz. *de bene-
fic. part.* 9. *cap.*4. *num.*22. 23. *&* 24. vbi quamplu-
res decisiones cumulantur Rota *decis.*586. *num.*1.
*part.*2. *recent.* Coccin. *decis.*225. *n.*1. *&* 293. *num.*4.
& in dicta Burgen. dimidij beneficij 5. Decembris
1639. coram Me.

Et ita resolutum altera tantum, &c.

SERIES

SERIES HVIUS CENTVRIÆ
Deciſionum, earúmque Argumenta.

DECIS. I. BONONIEN. Pecuniaria. *Adminiſtratio bonorum ex quibus probetur: Statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem adminiſtrationis.* Otthobono. pag.3.

II. Aucnionen. pecuniaria. *Danda eſt remiſſoria in probanis, data aliquali articulorum relevantia. Vnus articulus continens materiam obiectiuam, non valet impedire remiſſoriam quoad alios.* Royas. 5

III. Romana dotis. *Confeſſio dotis de recepto, à viro poſt decoctionem emiſſa, vbi clara eſt obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præiudiciũ tertij, concurrentibus coniecturis, & quæ coniecturæ ſuffragentur: remiſſio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, quando poteſt actus ex vno capite abſque ea poſſideri.* Bichio. ibid.

IV. Romana pecuniaria. *Cambia debentur vti damna & intereſſe, ex capite non adimplementi, ab eo qui mandatum ad cambiandũ ſuſcepit, quando non docuit ſe feciſſe debitas diligentias, & rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti poſſunt; de quibus ſtatur atteſtationi mercatorum. Quomodo probetur dominium: Et quando mutetur cauſa poſſeſſionis.* Meltio. 9

V. Romana Pecuniaria. *Mandata de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio in quam cauſam cedat. Et quando in Apocha habeat locum præſumptio* leg. Scripturas, Cod. qui potior in pign. Dunozet Decano. 11

VI. Bononien. pecuniaria, ſeu dotis. *Fructus debentur à die mota litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.* Dunozet Decano. 13

VII. Romana pecuniaria. *Cambia iniuſtè percepta, extenuant ſortem, debentur ab eo, per quem ſtetit non cambiari, quando ſuſcepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum, & intereſſe, & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non poteſt conditionem in ipſa obligatione admittere, & ſuffragatur creditori, licèt non declarauerit ſe vti velle.* Dunozet Decano. 14

VIII. Romana pecuniaria. *Apocha mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione Camerarij munita. Ad conuincendam ſimulationem ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum coniecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa. Et quæ habeantur tales coniecturæ. Simulatio eſt licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.* Otthobono. 16

IX. Romana pecuniaria. *Fideiuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fideiuſſiſſe cenſetur, & maximè vbi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.* Otthobono. 17

X. Romana pecuniaria. *Cambia quæ non debentur vti cambia, quando de eorum realitate non conſtat ex literis expeditionis. Et reditus nundinarum iuxta ſtylum Mercatorum; debentur ſaltem vti damna & intereſſe, quando illi, qui mandatum ad cambiandum ſuſceperat non docuit ſe feciſſe debitas diligentias de inueniendo perſonas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo ſit facienda tales liquidatio.* Meltio. 18

XI. Brundnſina Bonorum. *Poſſeſſio probatur tum ex ceſſione qualificata partis, tum ex præcepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de poſſeſſione, & ſequeſtro.* Meltio. 20

XII. Romana de Luraghis. *Aſſignatio, & receptio in ſolutum pro credito impoſterum declarando, nullum habet reſpectum ad hoc, vel illud creditum.* Cerro. 21

XIII. Bononien. litterarum Cambij. *Breui numeratione recenſentur requiſita habilia ad ceſſionem crediti, vt ſolutionem in emptione importet.* Veroſpio. 24

XIV. Romana lucri dotis. *Quartum dotale, iuxta ſtatuta detrahendum, quando detrahi debeat; & an detrahi poſſit, præmortua uxore, nondum ſoluta dote.* Terracinen. 24

XV. Romana affictus Ferreriæ. *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renouandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, ſeu renouationis locationis, præcipuè ad releuandum partium conſenſum: & maximè in pupillo, & hereditate iacente; vbi etiam agitur de importantia ſolemnitatum.* Meltio. 27

XVI. Romana Cenſus. *Alienatio, ſeu diſtractio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, quando ſit facienda in defectum librorum ad dotandam mulierẽ ſubſidiariè, vigore* Authent. Res quæ. C. communia de legatis. *Agitur de vigore clauſulæ conſtituti, & de aliis contractibus apponi ſolitis.* Bichio. 29

Argumenta Decisionum.

XVII. Biruntina census. *Intendens gaudere beneficio Scriptura amissa, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; deinde casu amissam fuisse. Et plura circa materiam, & probationem amissionis Scriptura.* Corrado. 32

XVIII. Romana lucri dotis. *Quartum dotale statutarium, debetur etiam ex portione dotis non soluta: actioni subsidiaria quando sit locus. Quando possit auocari pecunia soluta, posteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excursione debitoris.* Albergato. p. 35

XIX. Romana Saluiani. *Hypotheca extinguitur quando res hypothecata iam peruenit ad manus creditoris iure dominij, etiamsi postea eadem res denuò redeat ad debitorem, siue eius haredem vigore redemptionis. Et multa de resolutione hypotheca.* Corrado. 37

XX. Romana legati. *Legatum satis probatur ad effectum executionis ex testamento haredis legantis, & eo maximè vbi versamur in causa per plura de confessione facta in testamento, & parte non acceptante, & de fauore pia causa.* Corrado. 40

XXI. Romana, seu Spoletana redditionis rationis. *Relatio Periti non debet excedere fines sui officij: Suspectus de fuga non dicitur qui habet fideiussorem, ac proinde vt talis, non potest carcerari. Obligatio facta ab existente in carceribus non valet.* Otthobono. 42

XXII. Romana dotis. *Confessio viri de dote recepta, aliàs non iustificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, sed in tutum collocanda. Donatio inter virum, & vxorem, est de iure prohibita, & etiam ex dispositione statuti vrbis, quod vlterius, implicitè, ac aliquo apparenti pratextu factas, irritat. Voluntas donandi iustificatur ex legitimis coniecturis, ex factis circumstantiis, Iudicis arbitrio pensandis. Plures coniectura simulationis enumerantur.* Corrado. 44

XXIII. Romana dotis. *Plura de simulatione resultante ex confessione dotis de recepto facta, à viro, absque quod aliunde appareat eius solutio, & de causis ipsius simulationis. Et de iuramento contractu simulato apposito.* Corrado. 48

XXIV. Romana Rescissionis Transactionis. *Transactio inita à filio cum matre, ratione administrationis bonorum, ex causa lasionis enormissima rescinditur. Lasio enormissima, qua de iure communi, est vltra dimidiam, ex dispositione statuti vrbis designatur vltra tertiam partem. Multa capita lasionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filia constituenda.* Corrado. 51

XXV. Romana Rescissionis Concordiæ. *Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futura, & incogitata renunciationem prafeserentibus tollens: non potest rescindi, seu postponi sub pratextu instrumenti, seu iuris non memorati. Plura de Personarum legitimatione circa natalium restitutionem, ac de firmitate, & obseruantia transactionis.* Corrado. 57

XXVI. Romana Rescissionis Concordiæ. *Articuli irrelevantes, vel suspecti, non admittuntur contra instrumentum; & nonnullorum irrelevantia in hac hypothesi trutinatur. Concordia satis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc vt comprehendatur etiam non expressa. Testatoris voluntas magis elicitur ex verbis testamenti, quàm ex aliis probationibus extrinsecis. Communis vsus loquendi, an habeat locum in Instrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant sub nomine legitimorum, seu bastardorum attento communi vsu loquendi.* Corrado. 62

XXVII. Romana Rescissionis Transactionis. *Tutor tenetur reddere rationem administrationis, & partitas distinctas in calculo describere. Transactio rescindi debet ex capite enormissima lasionis.* Corrado. 68

XXVIII. Callien. Bonorum. *Stante Bulla fel. rec. Vrban. VIII. de qua in Bullario nouo, in ordine 51. §. 2. vetante alienationem bonorum iurisdictionalium absque beneplacito Apostolico; si Ecclesia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat inuestitura, promittat fœmina descendenti ex inuestitis facere inuestituram, quatenus beneplacitum Apostolicum obtineatur, possit, eo obtento, alterum inuestire, & fœmina detur restitutio in integrum aduersus inuestientes.* Meltio. 76

XXIX. Callien. Bonorum. *Habetur suprà, in decisione in hac causa 8. Aprilis 1647.* Meltio. 79

XXX. Rom. Societatis de Rotignis. *Socius tenetur ad debita Societatis, etiam inita post dissolutionem Societatis, quando contrahentibus cum sociis non est notificata dissolutio.* Ghisiletio. 81

XXXI. Rom. Successionis. *Statutum vrbis l. c. 131. quo cauetur vxori superstiti deberi lucrum dotale pradefuncto viro, quomodo intelligatur extantibus liberis eiusdem matrimonij. Impensa funeris vxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interueniente Patris consensu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit restitutionem dotis.* Corrado. 85

XXXII. Eugubina prædij. *Statutum fori, vnde emanauit prima sententia, debet attendi etiam in curia in gradu appellationis. Venditor, qui promisit rem liberam & immunem, potest cogi in casu detecti grauaminis, ad deponendum pretium, donec liberatio sequatur. Pacta inter emptorem, & venditorem, circa modum solutionis pretij, non possunt praiudicare creditoribus, nec graduationem turbare.* Cerro. 87

XXXIII. Beneuentana Domus. *Immissio ex remedio vtili Saluiani interdicti conceditur concurrentibus exterenis. Que enumerantur, multa de prascriptione, & scientia, qua ibi requiritur. Minor potest agere contra Tutorem, ex cuius scientis negligentia*

gentia passus est præscriptionem. Otthobono. 89

XXXIV. Rom. Dotis. Testator non potest derogare Testamento facto iam perfecte per Epistolam, vel aliquem simplicem actum, absque solemnitatibus ad Testamentum requisitis. Per Epistolam duobus testibus munitam potest à Testatore declarari dispositio Testamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur creditoribus non habentibus hypothecam, quando hæreditas est soluenda. Cerro. 91

XXXV. Rom. Domus. Agitur latissimè de alienatione Emphyteusis ex pacto, & prouidentia, Peutingero. 93

XXXVI. Rom. vineæ. Hæc decisio latè tractat de Emphyteusi Ecclesiastica; eius clausularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, associatione domini directi: illius iudicio, & causis: spolio, ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus, & obiter incidentibus; adeò vt plenior horum tractatus vix desiderari queat, prout magis distinctè per summarium. Cottado. 96

XXXVII. Verulana bonorum. Attentorum materia, secundùm præcipuas inspectiones ad terminos iudicij enucleatur. Dunozet Decano. 100

XXXVIII. Cesenat. Emphyt. Emphyteusis ex pacto & prouidentia, per suos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renouationem, quid iuris sit de comprehensis in inuestitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione: ac ipsius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & consimilibus. Meltio. 101

XXXIX. Melcuitana hæreditatis. Agitur de materia donationis inter viuos, quæve potissimum ad illam concurrant. Item aliqua ex quibus arguatur causa mortis. Item & de materia spolij respectu bonorum Ecclesiasticorum. Item & de constituto donationi apposito. Royas. 104

XL. Bononien. de Tostinis. Transactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla; debet tamen per tres sententias conformes declarari. Sustinetur ex quauis probabili dubitandi ratione. Fideicommissarius, quando possit impedire immissionem heredi scripto. Cerro. 106

XLI. Perusina bonorum. Fatalia appellationis, spatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in sacr. Tribunali Rotæ, stante iniustitia sententiæ: & plura de materia rei iudicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorem indaginem non valet impedire immissionem iudicati. Plura de præscriptione, ac temporis lapsu: & de stylo Rotæ circa executionem. Cottado. 108

XLII. Forosempronien. bonorum. Matri debetur legitima ex bonis filij prædefuncti: limitatur in binuba quoad bona à patre prouenientia. Excutiuntur textus, in leg. fœminæ §. illud Cod. de secund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. secund. nup. & in §. hinc nos Auth. de nupt. & in proposito agitur de pœna matris secundò nubentis. Item & non petentis à iudice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad speciem facientibus. Bichio. 111

XLIII. Rom. Census. Virtus clausulæ constituti latè inspicitur: vbi facultas capiendi possessionem propria auctoritate, inde resultans, non modicum expenditur: & quid singularius in censu operetur. Hinc sumpta occasione, associationis materia dilucidatur; & termini possessionis ciuilis ac naturalis in propositum suaptè veniunt. Ghisilerio. 115

XLIV. Rom. Reintegrationis. Immissio in Salniano cessat ex satisfactione crediti: & illius continuatio prouocat ad actionem spolij. Calculus probat contra scribentem. Varia illius inspectiones circa legitimum creditum in hac specie perpenduntur; vbi magis de lucro, & interusuriis dotalibus aperitur. Otthobono. 117

XLV. Rom. Supplementi legitimæ. Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eius hæredibus in bonis patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coràm iudice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipsius deterioratio quomodo probetur. Legitima debetur iuxta valorem status de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit ex post. diminutio, pendente mora soluendi supplementum, sequitur hæredem possessorem. Meltio. 118

XLVI. Rom. successionis. Dispositio leg. hac Edictali Cod. de secund. nupt. vbi occurritur præiudicio filiorum primi matrimonij sedulò perpenditur, & coniectura contemplationis habita secund. viri à muliere binuba testante, luculenti ratiocinio recensentur, & latè de materia. Cottado. 119

XLVII. Auenionen. hæreditatis. Ægidiana constitutio quando habeat locum, ad effectum reijciendi appellationem saltem suspensiuâ interpositâ à sententia in iudicio possessorio latâ. Agitur de mixtura iudicij: & quando ex iuribus post sententiam deductis, executio illius sit retardanda. Et quando competat retentio creditori. Royas. 124

XLVIII. Melenitana territorij. Fideicommissarius quando debeat possessionem bonorum fideicommisso subiectorum obtinere. Agitur de possessione defuncti continuata in hæredem. Termini donationis nonnulli inspiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, reintegrationem aduersus spolium, retardare non potest. Otthobono. 125

XLIX. Rom. seu Albanen. diuisionis. Diuisionis stabilium, facultas desuper peritorum in imponenda seruitute, & illius verba in scriptura: qualitas duorum instrumentorum coram eodem Notario, Testibus, & incontinenti celebratorum, attenta correspectiuitate, seu dependentia, vel non, contractuum: ipsorum successiuitas, & continuatio, seu diuersio, & alia his cognata suaptè ponderantur. Cerro. 127

L. Interamnen. Vsusfructus. Agitur de statuto, fœminarum propter masculos; à successione exclusiuo. De cautione ab vsufructuario

præstanda. De effectu aditionis hereditatis cum beneficio legis, & inuentarij. De iure accrescendi circa legata. Et de melioramentis quando habeantur in consideratione. Cerro. 129

LI. Rom. Vineæ. Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationē factam ab Emphyteuta, ipso requisito, & quando habeat locum, & ob defectum solutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & vbi Dominus teneatur probare suum dominium: & de pactis in inuestitura appositis: de alienatione conditionali, & aliis consimilibus. Corrado. 132

LII. Rom. separationis bonorum. Dominium locorum montium, quomodo ostendatur. Confessio emanata in iudicio, est quibusdam aliis efficacior. Plura de confessione, negatiua, errore, aditione hæreditatis; ac de statuto Veronen. circa exterorum successiones in stabilibus. Verospio. 137

LIII. Mediolanen bonorum. Fructus restituendi sunt à die mota litis, & vlterius. Causa appellationis est eadem cum prima, licet instantia sit diuersa. Plura de materia, & de mala fide respectu possessoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa restitutionem. Arguelles. 138

LIV. Perusina bonorum. Res iudicata in terminis luculenter demonstratur. Heredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab harede grauato alienatorum. Plures recensentur fideicommissi in proposito legitimæ detractiones. Statutum Perusinum, fœminarum propter masculos exclusiuum, perpenditur, & quando exceptio fideicommissi valeat impedire executionem rei iudicatæ. Corrado. 142

LV. Mediolanen. bonorum. Saluianum interdictum. Clausula apprehensionis bonorum, & pacta executiua instrumentorum: euictionis remedium, ac iudicium. Prohibitio alienationis. Substitutio. Fideicommissum. Detractiones. Incapacitas successionis: & consimilia facti speciem suapte contingentia, summo studij calculo per suas inspectiones digeruntur. Corrado. 146

LVI. Bononien. prædij. Remedium euictionis, ad quæ extendatur, quando illi sit locus: & quæ in eius iudicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo hæc procedant in permutatione, vbi statutum Bononiæ sub rub. Pactum constituti, & libelli in permutatione, consideratur. Corrado. 151

LVII. Rom. quatuor domorum. Extrema in Saluiano requisita, quæ sint. Obligatus inuestire pecunias, in casu non implementi, ad quæ teneatur. Præscriptio quando detur. Peutingero. 154

LVIII. Rom. Retentionis domorum. Ægidiana non habet locum, stante iniustitia sententiæ. Bona fideicommissi debent contribuere ad solutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter socios. Probationes post sententiam, cuius sint valoris. Legata de quo soluantur, an de substantia, an de fructibus hæreditatis: attento fideicommisso, & modo legandi testatori. Verospio. ibid.

LIX. Anconitana Saluiani. Possessio ex decreto iudicis capta est manutenibilis in præiudicium anterioris aduersarij. Saluianum cuius sit naturæ. Possessio, quæ prouenit ex aditione hæreditatis, est mere ciuilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immissionem in Saluiano, & plura de manutentione. Corrado. 156

LX. Anconitana Cambiorum. Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: & quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur vti damna, & interesse. Peutingero. 159

LXI. Rom. fructuum census. Accollatio facta ab emptore, non extenditur vltra expressa in venditione. Dispositio l. curabit, Cod. de actio. empt. exornatur, & declaratur. Euictionis periculum, si excusat emptorem retinentem pretium, is mora non excusat emptorem retinentem pretium à mora, non excusat à fructibus compensationis. Verospio. 160

LXI. Rom. Cambij. Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione concipitur etiam, per aduerbium futuri temporis. Demonstratio est quid diuersum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in consequentiam. Pupillus, sicut obligari, neque sine tutore conditionem implere potest. Non creditur procuratori nisi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur coniecturis, & præsumptionibus, & quocunque legitimo modo probatum validum reddit iudicium. Plura huius generis habentur in Summario. Arguelles. 161

LXIII. Rom. fructuum census. Census impositus à minore absque solemnitatibus est nullus, nec iuramentum conualidatur: præsumitur enim à statuto vrbis dolo, & metu extortum; ratificatur tamen ab ipso facto maiore, & soluente fructus, nullitatem non ignorante. Priuilegium minoris, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat solam conscientiam. Promissio facta de soluendo debita intelligitur de debitis. Procurator, excedendo fines mandati, principalem non obligat: iudex in iudicando debet attendere factum cum circunstantiis. Meltio. 165

LXIV. Rom. subhastationis. Nullitas mandati extenditur ad inde sequentia: & insurgit ex relaxatione contra minorem absque curatore. Citatio ipsiusmet absque curatore, quomodo sit consideranda. Actio pro certa summa non competit, non liquidata summa retentio pro summa debita in spolio non admittitur, ne iudicium reddatur elusorium. Verospio. 169

LXV. Rom. redditionis rationis. Emergentia circa rationum redditionem in administratione necessariam hic breuissimo contextu valde

Argumenta Decisionum.

valde perspicua cadunt, & notatu digna, prout in summario. Peutingero. 171

LXVI. Ianuen. prætensæ separationis tori. *Nullitas excessus valde inficit adiudicationem, & executionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præstationibus. Læsio ultra dimidiam datur in subhastatione; & proinde remedium* l. fin. Cod. de rescind. vend. *contra eã habet locum. Fructus dotales veniunt in iudicio dotis. Præsentia partis supplet defectũ intimationis pignoris natura, & necessitas in executione examinatur. Stylus fieri est attendendus: & quomodo probetur. Læsio quomodo probetur. Res civili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur sine spoliato.* Meltio. 173

LXVII. Romana domus. *Agitur de deuolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non solutos; ubi plura secundum propositam facti speciem, congeruntur ad materiam; & in specie de facultate domino directo competenti, capiendi possessionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de Emphyteutæ excusatione ob non solutos canones.* Celso. 176

LXVIII. Rom. prætensæ restitutionis dotis. *Actio spolij non competit aduersus sententiam simpliciter iniustam, quando iniustitia non est valde notoria. Competit spoliato ex mandato ex falsa causa relaxato pro omnibus etiam inde sequutis. Læsio enormis datur etiam in subhastatione rei facta vilissimo pretio citra omnem proportionem. Executio iudicis à quo, iniusta, potest reuocari à iudice ad quem per viam attentatorum.* Peutingero. pag. 179

LXIX. Rom. supplementi legitimæ. *Sententia probatur valida ex reuolutione Actorum, & Rotalis iusta ex decisionibus. Excessiua, est iniusta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis. Exceptio partita non iustificata, non valet retardare executionem sententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Distractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo iustificentur ad præiudicium legitimæ.* Verospio. 179

LXX. Rom. hæreditatis de Gratianis *Via executiua non habet locum contra tertium. Limitatur in succedente in re litigiosa. Interdictum* quorum boootum, *est actio personalis. Res litigiosa ex causa dotis, legati, transactionis, & diuisionis, sine vitio alienari potest. Collusio, etsi regulariter non præsumatur, cum tamen secretè soleat committi, etiam ex coniecturis, & suspicionibus probatur: plures enumerantur in casu coniectura. Quinquennium non tollit collusionem, nisi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, ubi existant alia bona penes alienationem, non potest agi recta via contra tertium possessorem, sed prius agendum est reuocatoria ad rescissionem contractus.* Melrio. 182

LXXI. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Vitium litigiosi, quando afficiat possessionem. Et quomodo in actione personali contrahatur. Alienatio dotis nomine, potest fieri. Non obstante vitio litigiosi. Nonnulla afferuntur de priuilegio dotis. Contractus simulatus redditur nullus. Actus iudiciales non nocent non citato. Via executiua competit contra tertium, attento vitio litigiosi, & fraude.* Bichio. 185

LXXII. Rom. domorum in Burgo. *Fructus etiam in iudicio spolij debentur à die motæ litis, quando spolium non est attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt, spolium iudiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus ciuiles non præsumuntur in simplici possessione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione, ex ultima locatione infertur ad alias respectus pensionum domus. In spolio canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum.* Orthobono. 187

LXXIII. Bituntina census. *Instrumenta habent viam executiuam, pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honesta clausula guarentigia, siue obligatio cameralis, non est necessaria ubi adest publicum instrumentum obligationis. A statuto ad pactum valet argumentum, & è contra, saltem affirmatiue. Hæres, & defunctus, una & eadem persona censentur. In via executiua licita est variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæredi ratio rei hæreditariæ, conuenitur tamen in suo foro, & coram suo iudice.* Arguelles. 189

LXXIV. Ciuitatis Castelli census. *Extinctio census potest fieri etiam consignatione speciei; in locum pecuniæ concurrẽte consensu. Traditio rei quomodo possit fieri. Epistola probat contra scribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non potest. Fides defuncti maiorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante attestatiõne Guber. loci: Actus in tempus collatus potest de consensu partium ulterius prorogari.* Verospio. 191

LXXV. Eugubina prædij. *Statutum Eugubinum vult haberi duas sententias conformes pro re iudicata. Sententia in secunda instantia lata in Curia, utique comprehenditur sub dicto statuto, sicut sub omni alio loci prima instantia. Appellationis simplex delatio non facit appellabilem causam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, potest cogi in casum oneris detecti deponere pretium ad defensionem rei donec liberetur; imo emptor potest contra eum agere pro rescissione contractus. Relatio periti de consensu partium facit probationem probatam.* Cerro. 192

LXXVI. Rom. Vineæ. *Remedium* l. fin. Cod. de edict. diu. Adr. toll. *competit hæredi scripto. Quæ sint illius extrema. Possessor cum titulo est legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de possessione vitiosa. Hæres beneficiatus potest immitti iure proprio, & non hæreditario.* Orthobono. 195

LXXVII. Rom. domorum. *Excessus ad hoc ut vi-*

ties

tiet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo solutionis demandata, quam vim habeat in termino satisfactionis. Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti. Otthobono. 196

LXXVIII. Caietana bonorum. Nonnulla recensentur circa ordinatoria iudicij, ad firmandam validitatem sententiæ. Quamplura de Emphyteusi Ecclesiastica, vbi cadunt multa obseruatione digna circa clausulas in ea apponi solitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas instituta ad pium opus, habens Ecclesiam, & alia Ecclesiastica signa, non potest dici merè laicalis, manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteusis, quæ dicatur. Cerro. 198

LXXIX. Caietana bonorum. Clausularum emphyteusis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apostolico, & de linea finita ad effectum deuolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteusi, recensentur: sententia recipit declarationem à libello. Cerro. 201

LXXX. Pisauren Iocalium. Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per sponsum sponsæ, an soluto matrimonio, veniant restituendæ, & quomodo. Arguelles. 203

LXXXI. Pisauren. administrationis montis. Possessio, quæ sufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando sit vacans; obseruantia circa solum in ordinatoriis iudiciis, quomodo consideretur, & an inducatur per actum mere voluntarium. Cerro. 204

LXXXII. Rom. Reintegrationis. In Saluiano secunda creditoris satisfactione si denegetur reintegratio, datur actio spolij. Calculus probat contra producentem. Interusuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto non competit retentio. Otthobono. pag. 205.

LXXXIII. Rom. hæreditatis de Gratianis. Filiatio respectu patris, cum sit difficilis probationis, probatur per coniecturas, quarum nonnullæ recensentur, & per testes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confessionem illius, de cuius negotio agitur: legitimatus per subsequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus. Cerro. 206

LXXXIV. Asculana hæreditatis. Immissus iustè à iudice in possessionem, debet manuteneri. Quis ordo in successione fratrum seruetur. An fœmina dotata, à successione per statutum exclusa, sint etiam exclusæ à bonis prouenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas successioni resoluitur in pactum de non succedendo, & quando requirat insinuationem. Royas. 208

LXXXV. Melcuitana hæreditatis. Saluianum quando intret, & quibus concurrentibus, quam dispositionem habeat in fructibus beneficij. Immissio ex remedio leg. fin. Cod. de edict. D. Andr. Toll. quando habeat locum. Celso. 210

LXXXVI. Rom. locorum Montium. Causa, quando efficiatur deserta, etiam interposita appellatione citationis. Reproductio, an sit necessaria, & qua de causa. Loca montium subrogata aliis extractis, mediante pecuniarum conuersione, efficiuntur fideicommissaria, non minus quàm alia, quibus subrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc vt donatarius vniuersalis teneatur seruare factum defuncti. Meltio. 211

LXXXVII. Pisauren. donationis. Donatio facta alicui contemplatione matrimonij, vbi interuenit stipulatio pro hæredibus, & successoribus, quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex secundo matrimonio natos. Quæ habeatur huiusmodi donationis causa finalis, & quæ impulsiua. In concursu capitulorum, & instrumenti cuinam sit standum. Otthobono. 213

LXXXVIII. Pisauren. donationis. Hîc cadit thema præcedentis decisionis. Otthobono. 216

LXXXIX. Rom. Cambij. Quando habens interesse admittatur ad causam, & quale debeat interesse haberi. Transactio super sententia, non nisi per tres sententias conformes rescindi potest. Royas. 218

LXXXX. Ceruien. Bonorum. An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renouatione facien. & an plura sint soluen. laudemia si plures erant facien. renouationes. Otthobono. 219

LXXXXI. Anconitana dotis. Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro restitutione dotis maximè exceptio fideicommissi. Verospio. 221

LXXXXII. Rom. domorum. Ex quibus probetur deuolutio emphyteusis, & dominium directum Ecclesiæ, & quando non teneatur inuestire proximiorem vltimi Emphyteutæ. Bichio. 222

LXXXXIII. Firmana codicillorum. Ex quibus appareat legatum vsusfructus relictum vxori non esse relictum ad sola alimenta, sed integrè deberi etiam existenti filio, & ipsa vxor dicatur implesse conditiones appositas. Cerro. 223

LXXXXIV. Rom. fideicommissi, seu Saluiani. Fideicommissarij non possunt impugnare extinctionem census legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium translatus. du Nozet. 226

LXXXXV. Rauennaten. seu Ferrarien. decimarum. Ius decimandi non potest concedi laicis, secus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus constet concess. huiusmodi non posse restringi ad solos fructus decimales sed in totum corruere. Meltio. 228.

LXXXXVI. Rom. Saluiani. Quando validitati census non obstet constitutio Pauli V. 108. licet confirmata per constitutionem Vrbani VIII.

VIII.65. Peutingero. 232

LXXXXVII. Portuen. Stagni. *Manutentio non datur sine possessione, & quando possessio ad hunc effectum non iustificetur.* Verospio. 233

LXXXXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quando simplex subscriptio curatoris in litteris cambij non inducat eius obligationem vel fideiussionem.* Verospio. ibid.

LXXXXIX. Rom. de Mazzatostis. *Quando in bonis futuris obligatis sub conditione, ea euemento conualescat pignus, vel hypotheca ad fauorem primi creditoris, licet medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura distinguuntur, & declarantur circa conditionem casualem vel mixtam, & conditionem potestatiuam.* Coccino Decano. 235

C. Rom. Renunciationis. *Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas? Et renunciatio matris facta filio, vt de suis bonis disponat ad fauorem familiæ non dicatur captatoria dispositio, neque à iure improbata.* Cerro. 239

CI. Rom. seu Ianuen. pecuniaria. *Agitur de iustificatione cambiorum; de liquidatione interesse, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.* Bichio. 244

CII. Fauentina Societatis. *Contractus socialis producit obligationem, actionem, & excussionem, consociorum; Quomodo talis esse deprehendatur, & alia de Societate.* Celso. 246

CIII. Rom. pecuniatiâ. *De probando debito, ex solidatione, subscriptione Apocha, & debiti ipsius agnitione per solutionem partis ipsius.* Cello. 247

CIV. Rom. seu Ianuen. Cambij. *Tractatur Magistraliter de speciebus Cambij, & litterarum eius; Executio an sit parata pro ipsis. Et de debitis nundinalibus.* Celso. 248

CV. Rom. seu Ianuen. cambij. *De eadem re, & comprobatione Litterarum cambij, ac solutionis facto. Et de mandato ad soluendum.* Bichio. 250

CVI. Rom. seu Ianuen. Cambij. *Pergitur in materia Cambiorum. Differitur de earum speciebus, litteris in ipsis vsitatis; & eorum probatione.* Bichio. 251

CVII. Beneuentana dotis. *Agitur de credito dotali cesso; eius probatione, iure, exactione, præscriptione, &c.* 253

CVIII. Beneuentana dotis. *Cessio acquiritur ei, cuius interest. De Præscriptione Statutaria 30. annorum aduersus creditum dotis. Et de renunciatione ipsius per Vxorem facta.* Bichio. 255

CIX. Rom. pecuniariâ. *Agitur de Obligatione Camerali. Confessio de recepto extraiudicialis voluntariè facta à Tutore, non præiudicat Pupillo; & de coniecturis, & præsumptionibus pro comprobatione solutionis.* Celso. 257

CX. Rom. census, seu Saluiani. *De Hypotheca viribus, quoad heredes debitoris. De hypotheca dotali præcipuè quoad adeuntes sine beneficio Inuentarij. Creditum dotale anterius præfertur posteriori creditori, etiã cum expressa hypotheca. De adiudicatione bonorum debitoris iuridicè facta creditori. Et hypotheca ob reintegrationem fideicommissi.* Celso. 259

CXI. Rom. pecuniaria. *Locator tenetur de leui solum culpa; non de leuissima. Correi fideiubendi qui dicantur. De diligenti officij administratione, &c.* Bichio. 260

CXII. Rom. pecuniaria. *De Apocha non habente requisita,* l. scripturas, C. qui pot. *Nouatur debitum per creationem noua partita. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.* Celso. 265

CXIII. Rom. mercium. *Potest creditor agere contra debitorem sui debitoris; & si adsit obligatio Cameralis, etiam non præmissa primi debitoris excussione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut interesse, &c.* Celso. 264

CXIV. Anconitana mannæ. *Instrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis coniecturis satisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.* Celso. ibid.

CXV. Rom. pecuniaria. *Agitur de cessionis virtute, & qualitate. Et de compensationis effectibus.* Breuilaqua. 266

CXVI. Amerina successionis. *Ius Retentionis non intrat pro credito, nisi, cum est liquidum, & bona retinenda perueniunt ex eadem crediti causa.* Breuilaqua. 268

CXVII. Viterbien. Transactionis. *Non debentur fructus pro simplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, nisi interuenientibus legalibus requisitis.* Celso. ibid.

CXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quietantia pro Residuo, & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro solutione. De testibus super recognitione scripturarum.* Meltio. 270

CXIX. Romana Saluiani. *De Saluiani requisitis. Illud non retardatur ex credito illiquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.* Alborgaio. 271

CXX. Romana locationis. *Quando, & ex quibus mora dicatur incursa. De probatione per Epistolam; Nouatione, solutione in certam causam, &c.* Verospio. 273

CXXI. Ciuitate Castelli Saluiani. *Præscriptio solutionum fructuum, vt intret necessarius est cursus, decem annorum cum tunc possit considerari negligentia; aut mora creditoris in exigendo, cum tunc in pœnam tam magna negligentia intret præscriptio.* Royas. 275

CXXII. Leodien. modiorum speltæ. *Contractus quod sit Emphyteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, sicuti inuitus cogi non potest ad vendendum emphyteuta Ius directum, ita cogi nequit emphiteuta vendere Domino dominium vtile. Census in dubio iudicatur irredimibilis.* Cerro. 276.

CXXIII. Rom. pecuniaria. *Debitor cambij si fuerit citatus ad docendum de re missa, dum de ea non fuerit doctus, rectè contra eundem relaxatur mandatum: auditor Cameræ inter & contra mercatores procedit vti princeps.* Royas. 277

CXXIV. Bononien. pecuniaria. *Nomen debitoris cessi cum promissione exigibilitatis, vt inexigibile*

exigibile probetur, sufficiunt diligentia executorum, vna cum citatione facta contra cedentem ad indicandum bona debitoris, instrumentum illud attenditur; quod magis pracisè loquitur & clarius, vbi alterum per extensum, alterum vero solum per Abbatum summam in eo contentam specificat. Carrillo. 278

CXXV. Rom. domorum. *Dominium directum ad effectum caducitatio ad probandum, instrumenta locationum, solutionum, aliaque confessiones, & adminicula nullius sunt roboris, & momenti. Emptor rei Emphyteuticæ, qui se obligauit assensum Domini impetrara, quem postea neglexit, si exinde caducitatem incurrit, non potest euictionem pratendere.* Royas. 279

CXXVI. Maceraten. census. *Apocha penes aliquem existens cum aliqua adnotatione à tergo illius qui per antea dicit ea adnotatione caruisse, probare debet. Simulatio scriptura matrimonialis facta in maiori summa, & quantitate pro matrimonij honorificentia ex quibus deducatur.* Royas. 281.

CXXVII. Rom. fideicommissi de incoronatis. *Disputatur Articulus an donatio pracedens etiam cum hypotheca praiudicare possit crediteri posteriori habenti causam onerosam & negatiuè concluditur, quoties, vel ille reperitur in possessione, vel donatio fraudulenta & simulata conuincitur.* Ghisilerio. 282

CXXVIII. Rom. seu Florentina restitutionis in integrum. *Maioribus 25. annis quantumuis ex capite iusta ignorantia non soleat concedi restitutio in integrum aduersus aditionem hareditatis sine Inuentario factam, tamen semoto in tali harede omni dolo, datur talis restitutio in integrum, quando magnum as alienum patens contra communem omnium expectationem, in hareditate emersit.* Panzuolo. 284

CXXIX. Vrbeuetana restitutionis dotis. *L. hac aditali. C. de secund. nupt. disponens quod mulier qua transiuit ad secundas nuptias non possit plus relinquere secundo viro, quam quod reliquit filio primi matrimonij, ea lex intelligenda venit, quod siue mulier filium primi matrimonij instituerit haredem, siue non, semper prius est detrahenda legitima filij primi matrimonij, alias, &c.* Royas. 286

CXXX. Anconitana bonorum. *Donatio quando conditionaliter est facta, & in casu contrauentionis opposita aperiatur clausula, quod in casu non ad implementi donatio alias, nec aliter nec alio modo valeat, tunc eis conditionibus non adimpletis, necesse est vt donatio penitus corruat.* Ghisilerio. 288

CXXXI. Rom. domus. *Creditum cum hypotheca fuit probatum & possessio debitoris de tempore hypothecat & possessio eius, cōtra quem agitur de tempore litis, tunc non potest denegari immissio vigore Saluiani, sententia difformis libello, licet inualida sit, tamen id non procedit, quando sumus in iudicio summario, & quare. Instrumento impugnato, quo vsque quis vti valeat.* Cerro. 290

CXXXII. Rom. Census. *Census licet ab ipso extinguatur, quod fundus super quo impositus fuit per anteriores creditores euictus appareat, tamen interim dum reperitur in statu validitatis, debentur fructus. Census dum fuit impositus super diuersis fundis, si aliqui ex eis fuerint euicti cum illi qui remanent sunt eius valoris, vt illum sustinere valeant, tunc census non dicitur extinctus.* Cerro. 292

CXXXIII. Reatina census. *Clausula constituti licet non transferat dominium & possessionē in emptorem census, tamen non potest denegari ei associatio pro fructibus census. Census si remaneat sine fundo, fructus ex eo non debentur.* Cornelio. 294

CXXXIV. Rom. seu Nepetina Tutelæ. *Tutor si promiserit reddere bonum & fidele computum alias voluit teneri ad damna id includit obligationem, restitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanserit debitor in redditione rationum, ex quibus satis dicatur constare.* Cerro. 295

CXXXV. Rom. successionis. *Compulsoria specialis vt concedatur quidnam veniat probandum Epistola vt aliqui probent quid requiratur. Remissoriam Rota solita est concedere etiam super eisdem articulis, sed quid ad hoc sit necessarium. Remissori appetitio reijcitur, quando dedicta sunt iustificata, & quando dicantur dedicta.* Carrillo. 297

CXXXVI. Romana situs. *Vendens aliquid in quo ipse nullum habet ius asserens esse suum, dum postea non reperitur esse tale, tenetur emptori ad interesse, cum sumus in contractibus onerosis, capitulis contrahentium, quando magis standum est, quam instrumento & è contra.* Royas. 299

CXXXVIII. Rom. successionis. *Scripturarum recognitio licet de Iure rigorosè fieri debeat per testes, qui fuerunt prasentes, quando illa fuerunt scripta; attamen talis cessat rigor, quando scribuntur epistola missiua, vel similes, qua scribi solent sine alicuius prasentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.* Carillo. 300

CXXXVIII. Anconitana cambiorum. *Pecuniae accipiendi ad cambium, vbi alicui conceditur facultas in certis casibus, vt cambia debeantur, probari debet & conditionis euentus, & quod ille fuerit debitori intimatus.* Carrillo. 301

CXXXIX. Rom. depositi. *Pecunias quas recepit crediter vigore ordinis sui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille restituere tenetur, quamuis appareat pecunias solutas debitori minimè fuisse, idque nec in subsidium locum habere potest, quoties soluenti contra dirigentem ordinem remaneat actio.* Royas. 302

CXL. Æsina census. *Tertius rediment censum pro alio cuius Intentionis esse dicatur, & an actiones in eum transeunt translatiuè, vel extinctiuè; verba cessit, concessit, & transtulit, licet importent veram translationem, tamen secundum subiectam materiam sunt intelligenda.* Cerro. 303

CXLI. Rom. pecuniaria seu locorum montium. *Administrator*

Administrator tenetur reddere rationem suæ administrationis,& restituere reliquā, alias potest condemnari ad restitutionem rei vna cum fructibus, quamuis ipse eos non perceperit. Epistola plenè probat contra confitentem, quando est recognita manu. Cicchino. 305

CXLII. Marsicen.Iurisdictionis. *Subtrahens aliquam scripturam,oritur mala præsumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat, facienda talis probatio,vt deputatus ad custodiam talis scripturæ, si ea fuerit amissa, vt liberetur, sufficit probare fuisse amissam non culpa sua.* Bicchio. 306.

CXLIII. Rheginen. Manutentionis. *Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigiosæ, subsistentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex causa necessaria antecedenti valet, & tenet. Iudex quando non priuet aliquem sua possessione. Deliberatio bonorum facta sine citatione partis,& termino adreluendum, tanquam nulliter facta non sustinetur.* Verospio. 308

CXLIV. Perusina Spolij. *Subhastatio quando nulliter fuit facta, nunc emens tenetur ad restitutionem rei, vna cum fructibus quoad procedit,etiāsi talis subhastatio fuerit facta instante fisco,cum fiscus,quidquid nonnulli perperam senserint, non reperitur in hoc priuilegiatus, vt in subhastatione faciat fructus suos.* Royas. 309

CXLV. Bononien. fideicommissi de Pancaldis. *Filius quidquid habet à patre, tunc multo magis prouenisse præsumitur, quando bona sunt in eo loco, quo à Patre possidebantur, quia nisi doceatur de noua acquisitione, præsumuntur paterna, aliqua habeo circa probationem identitatis, & maximè si sumus in antiquis.* Certo. 311

CXLVI. Rom. Saluiani. *Saluianum interdictum quibus concurrentibus intret, bona quantumuis sint prohibita strictè alienari, & hypothecari, &c. nihilominus immissio potest concedi super commoditate percipiendi fructus donec & quovsque, &c.* Certo. 312.

CXLVII. Ciuitatis vetulæ dotis. *Dos constituta primo viro licet etiam censeatur constituta quoque secundo viro, itavt si vir secundus administrauerit bona extradotalia præsumatur de sua dote sibi satisfecisse, tamen id non procedit, quando dictus secundus vir ignorauit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præsumitur, in viro sagaci, & industrioso, & præsertim cum in hoc soleant esse soliti mariti ad sciendam quantitatem dotis, hæres quando dicatur particularis.* Certo. 314

CXLVIII. Rom. reintegrationis. *In Saluiano tunc datur retentio, quando sumus in claris, quod procedit quanti immissus ex alia causa fuerit ingressus possessionem, intellige tamen nisi ab initio prohibetur,quod ingressus fuerit vitiosus; Locator præsumitur exegisse pensiones. Locationes tacitè renouantur mandatum habens ad creandum censum, an possit illum accollare.* Cornelio. 316

CXLIX. Rom pecuniaria. *Controuersa licet valde sit in iure quæstio, an compensatio de quantitate ad quantitatem ipso iure admittatur absque alia oppositione, vel potius admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eamque amplectitur Rota, & maximè quando sumus in causis mercatorum, cum & hoc sit de stylo inter eosdem, aliqua etiam habet iuxta literas cambij.* Verospio. 318

CL. Rom. locorum montium. *Euictio quandò generaliter & verbis amplis fuit promissa, tunc quamuis quando promissio euictionis fuit facta non veniat, quando ea secuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, vt dictum est, ample fuit promissa euictio, Ecclesia an teneatur conficere Inuentarium bonorum hæreditariorum,& quare tale inuentarium fiat.* Meltio. 320

CLI. Rheginen. seu Salernitana bonorum. *Obligatio carcerati ad fauorem sui creditoris facta, si pro illo carceratus detinebatur, nullius est roboris, vel momenti,quod procedit vbi carceratio detegitur iniusta, vel inualida, secus si valida, & iusta. Sententia quando possit ferri extra diem cadentis citationis. Absolutio à iuramento, an sit necessaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur absolutiones, vbi plura interuenerunt iuramenta.* Carrillo. 322

CLII. Rom. Palatij. *In spolio vt quis obtineat ad effectum obtinendi reintegrationem, primum extremum exactissimis, & concludentissimis probationibus venit iustificandum, & quando illius nullatenus dicatur iustificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum pro validitate sententiæ stat præsumptio.* Ghisilio. 324

CLIII. Rom Pecuniaria. *Creditum quando est plenè & concludenter probatum quæritur tunc in casu impediri, seu retardari eius executio propter compensationem crediti illiquidi & turbidi. Sententia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla,& quando valida.* Corrado. 326

CLIV. Bononien. pecuniaria. *Confessio mariti in publico instrumento emanata circa administrationem bonorum extradotalium cum consensu ipsius vxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, sanè probat contra confitentem, eamque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præsumatur, maritum soluisse debita propria.* Bicchio. 328

CLV. Rom alimentorum. *Socer & maritus, licet pro virili teneantur præstare alimenta nurus, tamen tunc socer potest condemnari ad totam sustentationem quando constat de inexigibilitate filij,nam & quando plures tenentur aliquem alimentare eo casu si aliquis ex eis sint difficilis exactionis, cæteris ad id licitum est condemnare reliquos.* Bichio. 330

Argumenta Decisionum.

CLVI. Eugubina erroris calculi. *De veritate quando constet & clarè appareat, de ea, nunc non obstantibus quibuscunque attendenda venit, & quando dicatur de errore constare. Ratio semel reddita, licet amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.* Castillo. 331

CLVII. Rom. fructuum dotis. *In Instrumento dotali si fuerit promissa magna dos ad pompam honorificentiam matrimonij, si postea inter partes fuit declarata vera dotis quãtitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expressum non debentur fructus dotales.* Panzirolo. 332

CLVIII. Rom. Saluiani. *Immissio vigore Saluiani in vanum datur stante defectu crediti, & hypotheca & quando dicatur illud adesse. Et aliqua habes circa presumptionẽ* leg. quintus ff de don. inter vir. & vxor. *vidua sumens tutelam filiorum sine debitis solemnitatibus, an transiens ad secũda vota teneatur postulare tutorem filiis apud Iudicem.* Verospio. 334

CLIX. Pisaren. Repetitionis fructuum. *Empta si sit aliqua res cum pacto soluendi fructus recompensatiuos per aliquod tempus, si appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipsa re percipiuntur, tunc excessus vel potest repeti conditione indebiti, vel computari in sortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuisse diminutum ex causa de qua supra. Remissoria facilè conceditur super omnibus articulis data releuantia vnius articuli, & maximè si simus in prophanis.* 336

CLX. Maceraten. Saluiani. *Immissio in Saluiano conceditur, constituto de credito cum hypotheca concessione debitoris de tempore contracta obligationis, vel post & possessione rei conuenti de tempore mota litis, eaque immissio competit hæredi, sicut competebat eius authori. Census dicitur extinctus per actum retrosimilem, dum fuit retrouenditus pro eodem pretio.* 337

CLXI. Viterbien. redditionis rationis. *Administrator si reportauerit generalem quietantiam omnium administrationum in vim rationum redditarum, non potest iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio censeantur bene, & validè reddita, & sic sine errore & dolo & quatenus pars instaret, vt ad id cogeretur, teneretur ipse petẽs prius, probare dolum, certum, clarum & euidentem; cum habeat contra se presumptionem iuris.* 338

CLXII. Rom. fideicommissi de maximis. *Liquidationis fructuum materia admittit leniores probationes, & in ea superabundat probatio desumpta ex locationibus effectuatis bonorum quæ fuerunt in lite.* 339

CLXIII. Firmana prædij. *Subhastatio quando est nulla, tunc non discutitur validitas deliberationis. Creditor species licet possit super ea facere exequutionem absque alia liquidatione, tamen secus erit si ipsa species amplius non extet & in diuersa re facienda sit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata est ex causa quæ non subsistit. Calculatorum relationi est standum, dum à Iudice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.* 340

CLXIV. Rom. sequestris. *Inter mercatores, ac in eorum libris passim fit contrapositio partitarum crediti & debiti, eaque mediante inducitur compensatio, solutio & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro scribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex ea datur auocatio ab eis, in quos translatæ sunt, ne commercium impediatur. Debitor potest ante diem soluere, & creditore volente qualibet satisfactio est vera solutio.* 341

CLXV. Rom. Domus. *Manutentio datur locatori docenti de instrumento locationis, & perceptione fructuum, nec subconductor potest interuertere possessionem locatoris, cum pro eo censeatur possidere. In Iudicio summarissimo manutentionis leniores probationes sufficiunt, & reijciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.* 343

CXLVI. Terracinen. fideicommissi. *Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideo dos detrahi debet ex dono Patris, non autem ex fideicommisso patrui. Communio vniuersalis non potest dici probata inter fratres, nisi interueniant requisita necessaria. Succedens ex propria persona in fideicommisso non tenetur ad debita hæredis grauati.* 344

CLXVII. Rom. libertationis à molestiis. *Creditor accipiens pecunias sub vsuris ob moram debitoris, debitum soluere recusantis, non potest illas repetere ex capite damni emergentis, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequuta intimatione facta debitori, quod debitum est sub vsuris, & quod verè, & realiter pecunias ex ea causa acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expensa litis quales quomodo taxentur in Rota.* ibid.

CLXVIII. Rom. prætensæ societatis. *Societas non probatur ex apocha imperfecta, nec tacita inducitur ex actibus æquiuocis, qui circa Ius & nomen Societatis fieri possunt. Fama, & communis reputatio non sufficit ad probandam societatem, licet sufficiat ad probandam hominis qualitatem, eaque vt probetur per testes, quid requiratur. Socius non potest conueniri ex contractu celebrato à consocio, suo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam societatis, nisi probetur versio pecuniarum in illius vtilitatem, quæ tamen est plenè & concludenter probanda.* 345

CLXIX. Neapolitana pecuniaria. *Instrumenta in vim ritus magnæ curiæ Vicariæ Neapolis habent executionem paratam, etiam fauore hæredum, maximè si agitur ex causa promissionis dotis, cuius petitionis actio transit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex causa necessaria valida est,*

est, nec ea irritari potest, præsertim quando minor factus maior tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbasse & ratificasse censeatur. 347

CLXX. Meleuitana canonicatuum. *Producens simpliciter instrumentum illud approbare censetur, & illud stare debet, cum amplius impugnari non posset. Sequestrum iudiciale non priuat possessionem sua possessione, nisi alia probetur iudicis voluntas, & est omnino nullum, quando fuit concessum absque cognitione causæ & partis citatione. Ius non acquiritur ex contractu limitato; nisi cum sua limitatione.* 348

CLXXI. Rauennatens. residui dotis. *Quietantia amplissimis verbis concepta liberat penitus soluentem, & alios obligatos, & concludenter probat. Dos constituta in scutis auri, quæ postmodum fuerunt abrogata, restitui debet ad æstimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonij.* 349

CLXXII. Rom. domorum in Burgo. *In iudicio reintegrationis duo extrema sunt necessariò probanda, scilicet anterior possessio actoris, & recentior rei conuenti, illaque datur aduersus factum iudicis, quando nulliter & iniustè processit. Subhastatio bonorum pupilli facta pro paruo debito de re magni valoris, existentibus rebus minoris valoris, nullo modo potest sustineri, ac vlterius euidenter corruit, quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falsus postea fuit declaratus.* 350

CLXXIII. Rom. officij Notariatus. *Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipsi emptori iura sub obligatione de non contraueniendo, alias ad damna, & interesse, stante contrauentione postea secuta iustè condemnatur ad restitutionem pretij, cum ob contrauentionem fuerit commissa stipulatio in eum casum concepta. Obligatio cameralis habet executionem paratam.* 351

CLXXIV. Beneuentana domus. *Immissio in vim Saluiani interdicti conceditur constito de credito cum hypothecâ, possessione debitoris de tempore obligantis vel post ac possessione moderna rei conuenti. Pactum de retrouendendo transit ad heredes, & tanquã induiduum, potest à quolibet ex heredibus exerceri. Præscriptio vrbis statutaria non habet locum in actione reali, & aduersus legalem datur heredibus restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ semper in herede præsumitur, nisi contrarium probetur.* 352

CLXXV. Anconitana dotis. *Quietantia facta à marito de tota & integra dote aliquo modo promissa non probat solutionem alterius partis dotis, si alio modo aliqua pars promissa fuit. Non dicitur argumentum dotis, sed maior dos, quod vidua in limine matrimonij secundo viro tradidit, & propterea pro restitutione habet priuilegium.* auth. res quæ Cod. comm. de leg. 353

CLXXVI. Rom. pecuniaria. *Contractus filij fa-*

milias initus sine consensu patris, tanquam nullus, si transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec secundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractus nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante scientia omnium nullitatum facti & iuris, ad quem effectum scientia præsumpta non sufficit. Ignorantia proprij facti, licet allegari non possit, tamen circa qualitates eiusdem facti potest allegari. 355

CLXXVII. Rom. depositi. *Notarij secundum reformationem S. mem. Pauli V.* tit. de Notar. Tribunal. Vrb. n. 37. §. ad rogandum, *Tenetur ad damna, & interesse parti læsæ si sequantur ex eorum culpa, vel facto quod tamen est intelligendum, quando damnum fuit secutum ex facto, & commisso ipsius Notarij, secus si ex alia causa; Item dicta reformatio est intelligẽda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum secutum probetur. Creditor, qui causam non dedit euictioni, ad aliud non tenetur, quam ad restitutionem recepti: Debitor verò, cuius erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum passis.* 356

CLXXVIII. Rom. alimentorum. *Maritus tenetur alere vxorem, etiamsi vxor habeat patrem, vel fratres diuites, qui aliquando breui manu alimenta præstiterint, & licet vir eam duxerit indotatam vel cum modica dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur attestationibus, aut testibus negatiuam non coarctantibus; imò excluditur probatis prioribus diuitiis, quia semel diues semper præsumitur diues. Pauper ad effectum denegandi alimenta vxori non dicitur, qui habet dotem maternam, est musicus, & vir industrius, ac diu alimenta vxori, & familiæ præstitit.* 357

CLXXIX. Anconitana census. *Contractus à muliere celebratus absque solemnitatibus statutariis est nullus, neque ex eo immissio concedi potest. Conquassantur priuilegia in contractu mulieris cum minore, nisi statutum personas minorum, aut mulierum simpliciter reddat inhabiles, nulla habita ratione contrahentium cum eis minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris de iure, secus ex constitutione Ægidiana.* 358

CLXXX. Pisauren. pecuniaria. *Fideiussor debet releuari indemnis à principali, maximè si fuerit indemnitas promissa cum obligatione camerali. Requiritur tamen notificatio personalis, vt quis teneatur ad damna & interesse. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, sufficit citatio domi executa. Notitia vero arguitur ex pluralitate citationum, comparitione & præsentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in iudicatum transactis. Statutum loquens de ciue habitatore, vtramque qualitatem desiderat, si non adsit disiunctiua, vel, & mandans citari domi ciues absentes, seruandum est, & quando illius rubrica continet orationem perfectam,*

Argumenta Decisionum:

perfectam, allegari potest ad Decisionum causarum, etiamsi nigrum strictius loquatur. 360

CLXXXI. Rom. septem Bullarum. *Auditor cameræ habet facultatem procedendi hic in curia inter mercatores manu regiâ: litteræ mercatorum plenè inter eos probant, requisita ad hoc vt frater pro fratre possit conueniri.* 361

CLXXXII. Albanen. vineæ. *Administrator, seu Tutor tenetur reddere rationem rei administratæ, quamuis à testatore sit remissio redditionis rationum, quæ obligatio est transitoria etiam ad hæredes.* ibid.

CLXXXIII. Perusina pecuniaria. *Emptor quando teneatur ad fructus recompensatiuos iuxta æquitatem* l.curab. C.de act.empt. *conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis est seruanda; nec est necessaria mora ad hoc, vt fructus rei debita venditori debeantur.* 362

CLXXXIV. Beneuentana molendini. *Contractus nullus non censetur ratificatus per acquiescentiam, nec per taciturnitatem, quando resultat nullitas non solum ex defectu decreti Iudicis verum etiam statuti solemnitatis omissæ. Appellatio interposita post 10. dies dicitur deserta. Læsio est necessaria pro obtinenda in integrum restitutione.* ibid.

CLXXXV. Rom. domus. *Tertius veniens ad causam pro suo interesse, de eo sufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis molestiis, quamuis expressè obligatus non sit.* 363

CLXXXVI. Rom. computorum. *Scriptura probatur per recognitionem de manu nota, & comparatione litterarum.* 364

CLXXXVII. Hortana Spolij. *Melioramenta vt impediant restitutionem spoliati debent probari plenè, & fuisse necessaria, seu vtilia, eisque non potest illorum cautione præstitutio concedenda est.* 365

CLXXXVIII. Rom. seu Ianuen. locorum. *Ad impedimenta restitutionem alicuius rei debita credita debent per liquida & clara.* 366

CLXXXIX. Rom. pecuniaria. *Quando probetur debitum literarum cambij inter mercatores, & quomodo illo probato procedi possit.* ibid.

CXC. Comen. bonorum. *Quando ex aliqua causa rescinditur permutatio, vnaquæque pars ad suam rem redire debet, æqualitasque seruanda est.* 367

CXCI. Perusina Saluiani. *Argumentum ex Decis.* 368

CXCII. Rom. Societatis officij. *Fructus societatis non potest quis habere, si societas non habet effectum.* 369

CXCIII. Rom. Saluiani. *Manutentio datur immisso vigore Saluiani auctore pretore, in præiudicium possessorum anteriorum.* 370

CXCIV. Rom. donationis. *Immissio in possessionem bonorum datur ex Saluiano extremis requisitis probatis ex ipso.* ibid.

CXCV. Rom. Societatis officij. *Societas aliquando præsumitur facta contemplatione alterius societatis.* 371

CXCVI. Fauentina dotis. *Dos restitui debet eisdem modis, quibus recepta fuit & non aliàs, quando instrumento dotali hoc pactatum fuit.* 372

CXCVII. Rom. lucri dotis. *Lucrum dotale debetur marito post obitum vxoris & in quo consistit, ostenditur.* 373

CXCVIII. Vrbeuetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* 374

CXCIX. Vrbeuetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* ibid.

CC. Lucana Canonicatus. *Iudex mixtus litterarum Apostolicarum à sua sententia debet admittere appellationem ad vtrumque effectum.* 375

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

Absolutio. Absolutus.

ABSOLVTIO à iuramento non est necessaria vbi agitur de obligatione in carceribus facta. decis.151. num.18. *Carrillo.* pag.323

Absolutiones à iuramento tot esse debent, quot sunt iuramenta, ibid. n.19. ibid.

Absolutio à iuramento, vbi plura sint iuramenta, sufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta. ibid.n.20. ibid.

Absolutio à iuramento obtenta post sententiam suffragatur, vbi antea de eâ non fuit oppositum. ibid.n.21. ibid.

Absolutio, & quietantia amplissimis verbis concepta liberat soluentem, & alios obligatos. d.171. *Royas.* 349

Absolutus per sententiam etiam dubitare potest de viribus absolutionis, quando sententia fuit per appellationem suspensa, & lis adhuc non est terminata. d.176.n.8. *Royas.* 355

A. C.

A.C. habet facultatem procedendi manu regia in litteris cambij; non tamen in litteris *d'Auiso*, & similibus mandatis de soluendo. *Bichio*, dec. 104.n.5. 249

A C. vigore suarum facultatum etsi manu regia procedat in cedulis mercantilibus; tamen admittitur appellatio quoad vtrumque effectum, quæ efficit vt mandatum non sit exequendum. *Bichio*, ibid.n.10. ibid.

A.C. habet facultatem procedendi, inter, & contra Mercatores Curiæ vsque ad quamcumque summam, summariè, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu regia. *ibid.* n.15. ibid.

A.C. mandatum non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem. *ibid.* num.29. p.250.

A. C. Tribunal sustinet mandata excessiua non execenta, pro summa debita. *Bichio*, d.107.n.23. p.257.

A.C. mandata possunt, declarati per Rotam, quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequendum, &c. ibid.*n.14. ibid.

Etsi de iniustitia eorum constat potest ex integro illud relaxare, *ibid.*

A.C. potest procedere inter & contra mercatores curiæ vsque ad quamcumque summam de plano & sine figura Iudicij, d.123.n.4 *Royas.* 278

A.C. potest procedere inter mercatores executiuè manu regia & sola facti veritate inspecta, ibid. num.5. ibid.

A.C. potest inter Mercatores summariè, & simpliciter, & manu Regiâ, solâ facti veritate inspectâ. d.181.n.1. *Royas.* 361

Acceptatio.

Acceptatio in donatione merè lucratiua non est necessaria, secùs in aliqualiter onerosa, dec.39. n.15. *Royas.* 103

Bona hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem Creditorum hæredis, d.34 n.6. *Cerro.* 72

Acceptatio contentorum in litteris missiuis præsumitur ex ipsarum receptione sine contradictione. *Verospio*, d.110.n.2. 273

Acceptatio debiti per solutionem partis impedit eius impugnationem. *Celso*, d.103.n.5. 248

Accollatio.

Accollatio nihil aliud est quam obligationis alienæ in se susceptio, d.148 n.11. *Cornelio.* 317

Acquirens.

Acquirens primus potest alienare bona emphyteutica & ex pacto, & prouidentia, d.35. n.7. *Peutingero* p.94. Declaratur, si primus acquirens habeat descendentes vocatos in potestate, aliàs ipsis præiudicare non potest, ibid.n.8. 94

Acquirens primus dicitur solus ille, qui inuestituram stipulatus est; eo vero mortuo; eius filius non habetur tanquam primus acquirens, ibid. num 9. 94

Acquirens primus, quod possit alienare Emphyteusim: intelligitur de primo acquirente ex causa onerosa, non vero ex causa lucratiua, ib.n.10. p.94.

A primo acquirente filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illa; sed in causa lucratiua, ea recipiût ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibid.n.11. 94

Acquirens primus, quando aliquam pecuniam domino directo pro habenda Inuestitura non dederit, & cum annuus Canon, est satis tenuis respectu valoris rei; Emphyteusis est ex causa lucratiua, ibid.n.14. 94

Acquirentis agneti, & primi inuestiti, qui lapso tempore, renouationẽ ex æquitate prætendunt, nullum ius quæsitum habent in re sed tantum in spe; quod ad effectum inficiendi alienationis Emphyteusis alias validè factæ non censetur considerabile, d.38.n.18. *Meltio.* 101

Acquisitionis titulum, vel causam habilem non habentis in fauorem facta descriptio pecuniatium non transfert dominium in ipsum recipientem, sed in simplicem resoluitur traditionem, d.5.n.5. *Decano.* 11

Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directò iustificanda secundum Ius gentium, vel Ciuile, d.52.n.6. *Corrado.* 134

Acquisitio facta per filium degentem, sub Patria potestate cum pecuniis à Patre profectis, cedit Patri pleno iure, d.76.n.11. *Otthobono.* 197

Obligatio ad bona futura, intelligitur sub conditione, si acquirantur, dec.99.n.1. *Decano.* 236.

Post tamen acquisitionem factam, conualescit pignus creditoris, ibid.n.2. 236

Acquisitio nomine sociali facta dicitur, si merces acquisitæ ad artem, & exercitium Societatis pertinent, d.102.n.8. *Celso.* 247

Acquiritur res illis, ad quos negotium spectat, d 108.n.4 *Bicchio.* 256

Acquisita præsumitur cessio nomine proprio, cum acquirens etiam nomine proprio, aliquid cedenti tradidit, d.108.n.2 *Bicchio.* ibid.

Acquiritur res illis ad quos negotium spectat, ibid. num.4. ibid.

Acquiritur cessio habenti onus soluendi, ibid.n.5. ibid.

Acquisitio quod sit facta sociali nomine, potest probari ex consuetudine, & obseruantia resultante ex actibus, d.102.n.7. *Celso.* 247

Acta.

Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte, d.77. n.8. *Otthobono.* 197

Ex eisdem actis resultare debet Iniustitia sententiæ ad effectum excludendi Ægidianam, d 58.n 5. *Verospio.* 155

Sententia absque actis non probat, dec.4.num.20. *Meltio.* 11

Notoria Iniustitia semper probata dicitur, quando ex actis sententia non remanet iustificata; cum Acta ipsa faciant notorium, ibidem num. 21. p.11.

Ex reuolutione Actorum validitas mandati executiui probatur quando constat de solitis citationibus legitimatione personarum, Iurisdictione Iudicis, & sic seru.seruan. illud fuisse relaxatum, d.4.n.1. *Meltio.* 9

Ex reuolutione Actorum insurgit validitas mandati vbi apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria, de quibus, ex *Vulg. decis. Caputaq.*260.*part.*2. d.5.n.1. *Decano.* 15

Actio.

Actio spolij datur contra denegantem restitutionem.

Actio pro liberatione à molestiis contra Auctorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante facultate emptori attributa plenioriem procurandi securitatem, d.56.n.17.& 18.*Corrado.* 153

Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudē, d.86.n.13.*Meltio.* 212

Extrema Saluiani sunt, creditum cum hypotheca, possessio debitoris, de emptore obligationis, & possessio detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus immissio est concedenda, d.33.n.1. *Otthobono.* p.90.

Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali, ibid.n.6. 90

Quo casu detur actio Minori contra Tutorem.

Minores nullam habent actionem contra Tutorem non negligentem pro releuatione damni ex præscriptione passi, cum præscriptio non potuerit tribui negligentiæ Tutoris, dum post Tutelam adhuc tempus ad agendum superesset, ibid.n.12. 90

In Saluiano cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1. *Otthobono.* 205

Præscriptio non datur contra actionem non natam, neque intra in vita illius, qui est in mala fide, d.57.n.4.5. *Peutingero.* 154

Priuilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, ad filios non transit, decis.3. num.26. *Bicchio.* p.8.

Ius Creditori competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi.

Actio, vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed & præambula conditionali dispositione, d.62. n.28. *Arguelles.* 164

Actio pro certa summa experiri non potest antequam ipsius liquidatio præcesserit, d.64. n.8. *Verospio.* 170

Actio à principio intentata ad factum contra vnū ex hæredibus distinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad soluendum interesse, vt primo casu teneatur insolidum, secundo verò tantum pro virili, dec.64. n.12. 175

Actio de dote, nec etiam personalis contra dotis permissorem competit vxori, constante matrimonio, sed solum viro, dec.108.n.7.*Bicchio* 256

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præscriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Agere non valenti non currit præscriptio, d.108. n.8. ibid.

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præscriptione triginta annorum, ibid.n.15. ibid.

Actio personalis competit creditori contra hæredē ex aditione hæreditaria, d.110.n.2.*Cerro.* 259

Actiones omnes ad fauorem creditoris, extinguuntur contemplatione cedentis, si acceptat iura sibi ab eo cessa. *Beuilaqua,* d.115.n.8. 267

Actio primæua tollitur, & extinguitur compensatione, & datione insolutum, ibid.n.10. ibid.

Actionibus cessis non potest cedens amplius vti post cessionem, nec de illis excipere, d.119.n.6. *Albergato.* 272

Actio extraordinaria non conceditur, vbi alicui competit ordinaria, & supra n.10.d.139. n.10. *Royas.* 302

Actio extraordinaria ad restitutionem pecuniarum non datur aduersus eum qui recepit, quod sibi verè debebatur, & bona fide consumpsit, ibid. n.12. ibid.

Actione exempta, quando agitur attenditur tempus euictionis, siue res sit melior, siue deterior facta, d.150.n.24. *Meltio.* 321

Actio petitionis dotis transit etiam in hæredem, d.169.n.3. *Royas.* 347

Actor.

Actor probare debet fundamentum suæ intentionis, d.51.n.11. *Corrado.* 134

Declaratio

Declaratio Procuratoris, se nolle esse Procuratorem, non inficit actum, postqoam est iam Dominus litis effectus, inuito Actore qui propterea validè contra ipsum prosequutus fuit Iudicium, d.77.n.13. *Otthobono.* 197

Actus.

Actus præiudiciales, cuiusmodi sunt obligatio & alij facti per Carceratum, nullius sunt momenti, d.21.n.2. *Otthobono.* 45

Actus obligationis, subscriptionis, recognitionis, & huiusmodi, factus à debitore in carceribus existente, non valet, ibid.n.6. 45

Actus etiam nullus contrahentium voluntatem, & animum probat, & ostendit, d.22.n.11. *Corrado.* 46

Actus, in quo validè simulationis præsumptio resultat non purgatur ob interuentum personæ diuersæ illi tamen cum quo simulatur coniunctissimè, d.23.n.14 *Corrado.* 50

Actus simulatus ex Iuramento pro obseruatione apposito, non roboratur, d.23.n.16. *Corrado.* p.51.

Actus sociales, an probent societatem, qoæ nusquam apparet contracta, Remissiuè, d.30.n.16. *Ghisilerio.*

Actus sociales, societatis præexistentis continuationem probant, vel illius afferunt præsumptionem, ibid.n.17. 84

Actus, qui citra nomen societatis exerceri neqoeũt, probantur, & inducuot societatem inter illos qui sibi inuicem tales actus exercendi facultatem impartiuntur, ibid.n.19. 84

Actus, seu res inter alios acta, si ei, cuius interest non denuncietur, noo præiudicat, potissimum si aliter credendi iustam habeat causam, ibid. n.20. 84

Actus vnicus, pro obseruantia interpretatiua sufficit, d.95.n.18. *Meltio.* 230

Actus si non potest sustineri eo modo, quo producitur; adiecta clausula (omni meliori modo:) valet omni meliori modo, quo valere potest, d.95.n.23. *Meltio.* 231

Actus re vera nullus non desumit robur ex clausula omni meliori modo, absque alio adiecta, itavt sit potens producere effectum, ib.n.25. 231

Actus præsumitur expeditus in executionem præcedentis mandati. Maximè præcedente speciali deputatione ad certum tantum actum, d.98. n.2.& 3. *Verospio.* 234. Et intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, ibid. n.4. 234. Imò actus, licet post longum temporis interuallum expeditus, adscribitur præcedenti mandato, ibid n.5. 234

Actus, licèt nomine proprio gestus, adscribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234

Per Actum simplicem voluntatis declaratiuum; vel per Epistolam Testator diuersimodè disponendo, non potest derogare dispositioni io Testamento factæ, & perfectæ, non adhibitis septem Testibus, aliisque solemnitatibus adhiberi solitis, d.34.n.1. *Cerro.* 92

Ad actum vbi non producitur oblatio, & exhibitio, nihil ponit in esse, ibid.n.4. 92

Actus vnicus non potest inducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8. *Cerro.* 205

Actus merè voluntarius, obseruantiam inducere non valet, ibid. n.10. 205

In Actu stipulatio facta pro hæredibus, illis etiam suffragari debet, d.8.n.9. *Royas.* 209

Actus nun potest impugnari per eum qui approbauit vtendo, d.54.n.27. *Corrado.* 146

Actus non potest impugnari ex aliquo defectu nisi ab illis solum ad quorum comoodum fuerat gestus, d.3.n.12. *Bicchio.* 7

Actus gestus ab eo, qui duplicem repræsentat personam, interpretandus est pro ea parte, in qua minus læditur, ibid n.17. 7

Actus validitas semper in dubio præsumitur, d.4. n 2. *Meltio.* 9

Continuatio non est primus actus, sed successiuus, d.7.n.4. *Decano.* 15

Actus ratificatio, semper continet in se conditionem, si aliàs firmus sit, & validus, dec.8. n.11. *Otthobono.* 17. Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligatiooem fuisse validam, ib. n.12. 17

Ratificatio idem operatur ac mandatum, licet speciale io actu requiratur, d.12.n.10. *Cerro.* p.21.

Actus dispositiuus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille postea abstinuit deuenire ad actum secundum, non induеit aliquam præsumptionem contra ipsum, quæ illi præiudicare possit quoad alia inde obuenientia, d.15.o.15. *Meltio.* 27

Et eo magis vbi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clausula præseruatiua, ne sibi qnoad alia præiudicaret, ibid. n.16. 29

Confessio de recepto, oon coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore. Et in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuoiæ soluerentur in Actu celebrationis Matrimonij, præsumptio est quod tunc fuerint solutæ in continenti, d.16.n.27. *Bicchio.* 35

Probatio versionis pecuniarum in causam in Instrumento census expressam, resultat ex vicinitate contractus Ceosualis, & Actus de quo fuit causa expressa, ibid n.18. 31

Aditio hæreditatis, ex quolibet Actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possit, plenè probatur, tum reipsa, tum expressis verbis, d.17.n.19. *Corrado.* 34

Actus aliàs etiam de rigore iuris Imperfectus, animæ salutis fauore sustineri debet omni meliori, & efficaciori modo, decis.20. n.11. *Corrado.* 41

Hæres non potest ex aliquo suo Actu præiudicare legatario in Iuribus illi competentibus, tàm in bonis legantis, quàm etiam ipsius hæredis, ibid o.17. 42

Actus Iudiciales etiam coniecturis suspecti redduntur, d.71.n.22. *Bicchio.* 185

Actus Iudiciales non possunt nocere non citato, ibid.n.23. 185

Actus plenè probatur ex depositione duorum Testium, d.72.n.13. *Otthobono.* 187

Actus, qui iuxta legem conuentionis, uoo expeditur intra certum tempus, dum tamen de vtriusque partis consensu post dictum tempus expleatur, quodcunque interest inde resultans remissum censetur, ac si intra tempus cooentum fuisset expeditus, d.74.n.13. *Verospio.* 192

Actus principalis, si corruat, omnes alij ex eo

 depen

dependentes pariter corruunt, d.128. *Panzirolo*, n.21. 286

Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus, d.192.n.2. *Royas.* 369

Actus sequens declarat præcedentem, d.141.n.8. *Cecchino.* 305

Actus non effectuatus non debet attendi, d.171. n.9. *Royas.* 351.352

Actus factus contemplatione alterius dicitur correspectiuus, d.192.n 2. *Royas.* 369

Actus dicuntur correspectiui, & vnus factus contemplatione alterius, si ad inuicem compatiantur, & ad eundem finem tendant, dec.195. n.3. *Royas.* 172

Pro actûs validitate stat præsumptio stante cursu longissimi temporis, d.152.n.24. *Ghisilio.* 325

Acquiescentia.

Acquiescentia potest solùm tollere defectum decreti Iudicis, non autem omissarum solemnitatum Statuti, d.184.n.8. *Royas.* 363

Aditio.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius & nomen hæredis fieri non possit; plenè probatur, tum re ipsa, tum expressis verbis.

Ab Aditione hæreditatis inchoatur præscriptio in hæredem, d.41.n.18. *Corrado.* 110

Aditio hæreditatis in Masculo requiritur ad effectum huiusmodi exclusionis in fœmina, dec.50. n.17. *Cerro.* 131

Aditio, quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij, intelligitur ad fauorem solius masculi, licet adsint & fœminæ, stante statuto fœminarum exclusiuo, ibid.n.22. 131

Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inuentarij, præseruat actiones separatas ne confundantur, ibid.n.29. 132

Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem Iurium sibi competentium, d.52.n.10. *Verospio*, Declaratur n.11. 138

Aditio hæreditatis inducitur ex qualiber voluntaris deliberata dispositione & etiam ex declaratione verbali, d.107.n.19. *Bichio.* 255

Ex aditione hæreditatis hæres quasi contrahit cum creditoribus hæreditariis, d.110. n.2. *Cerro.* 259

Adeundo hæreditatem simpliciter hæres factum defuncti totaliter approbat, ibid.n.5.

Ex aditione, sine beneficio legis, & inuentarij competit super hæredis bonis hypotheca, ibid.n.3.

Adiudicatio.

Adiudicatio bonorum debitoris facta per Iudicem creditori efficit ea propria ipsius creditoris decis. 110.n.5. *Cerro.* 259

Adminiculum.

Ex Adminiculis Instrumentorum coadiuuant dicta Testium, d.1.n.3. *Otthobono.* 3

Adminiculum veritatis magnum in re dubia vel saltem præbet sententia contra vnum ex concreditoribus lata, & in Iudicatum lapsa, vel os claudit aliis, d.3.n.9. *Bichio.* 7

Adminiculis pluribus cum fulcita sit depositio Testis, licèt nulliter examinati, & sit verisimilis, plurimum inseruit ad inducendam simulationis probationem, d.8.n.8. *Otthobono.* 17

Adminicula, quæ requiruntur, dum fit recognitio scripturæ per recognitionem habentes notam manum Scribentis, non requiruntur in recognitione epistolarum missiuarum, dec.137.n.5. *Carillo.* 301

Administratio. Administrator.

Ante dispunctas rationes, non potest adhuc dici debitor occasione Administrationis per eum gestæ, d.21.n.3. *Otthobono.* 43

Administrator, qui sit creditor, & ad cuius manus magnæ pecuniarum summæ ex opulenti patrimonio administrationi peruenerunt? præsumitur facta etiam legitimarum, ac verisimilium expensarum detractione, sibi satisfecisse, de suo credito in bonis Administrationis, donec redditis rationibus, aliter constet, d 24.n 4. 53

Quod expressius procedit in Muliere Administratrice, legitimam rationem non reddente, prout Rota multis decisionibus comprobat.

Administrator, vel Institor ad certum tempus alicui negotiationi præpositus, eo finito non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum esse officium, d.30.n.9. *Ghisilerio.* 65

Administrator non facit præiudicium, domino ex confessione extraiudiciali de recepto, dum non constat de vera solutione, d.109.n.4. 258

Qui pro administratione diligenti alterius, in officio, fideiussit, tenetur etiam de iis, quæ tacitè insunt officio, etsi non sint expressa, d.111.n.26. *Bichio.* 262.

Administratoris confessio de recepto extraiudicialiter, & voluntaria non præiudicat ei cuius bona administrat nisi de solutione vera non constet, d.109.n.4. *Celso.* 258

Et adducuntur Doctores qui contrariis respondendo prædictam sententiam comprobant, ib.n.5.

A die Administrationis competit fideicommissario contra grauatum, hypotheca pro reintegratione fideicommissi, d.110.n.12. p.260. vid. Verb. *Officialis.*

Administrator censetur dotasse de bonis Administrationis, d.126.n.2. *Royas.* 287

Non probatur hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, ibid.n.3. ibid.

Administrator quilibet tenetur reddere rationem, & restituere reliquatum, d.134.n.1. *Cerro.* 296

Administrator promittens reddere bonum & legale computũ alias voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat. ibid.n.2. ibid.

Bona alicuius quando quis administrauit, potest conueniri ad reddendam rationem administrationis, d.141.n.2. *Cecchino.* 305

Administrator si aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari vnà cum fructibus, ibid.n.3. ibid.

Quod procedit siue ipse fructus perceperit, siue non, ibid.n.4. ibid.

Administrare ille dicitur, qui per alium administrat, d.154.n.19. *Bichio.* 329

Aduersarius.

Ex Aduersarij confessione, petentis immitti, probatur possessio ad effectum manutentionis, dec. 81.n.1. *Cerro.* 204

Aduersario non citato, possessio capta, præsumitur clandestina, & turbatiua, ibid.n.2. 204

Atque aduersarij attentionem elidit, ac excludit, ita quod illa non est manutenibilis, dec.59.n.2. p.156.

Ægidiana.

Ægidiana non intrat stante iniustitia sententiæ, d.558.n.1. *Verospio.* 334

Æquitas

Æquitas.

Æquitas Canonica repugnat quod cõfeſſio extraiudicialis ad fauorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus legitimam inducat probationem d.10.n.7.*Corrado.* 41

Æquitas Canonica in cauſis piis ſeruari debet in vtroque foro, ibid.n.6.

Æquitate Canonica attenta confeſſio, &c. extraiudicialis ad fauorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.

Æquitas *l. curabit*, Semper admitti ſolet fauore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiuſdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit, d.61.n.2. *Veroſpio.* 161

Æſtimatio.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adiecto, d.24.n.9.*Corrado.* 54

Æſtimatio, ſeu valor bonorum ratione iniuncti fideicommiſſi minuitur pro quantitate Iudicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali Conſtitutione determinata, ibid.n.10. 54

Æſtimatio rei minuitur per pactum de retrouendendo.

Æſtimatio non minuitur vltra ſextam partem per pactum de retrouendendo abſolutè, & indefinitè conuentum, ex ſententia Rotæ, ibid.n.34. 56

Æſtimatio vitæ hominis attendenda eſt iuxta diſpoſita *in l. hæreditat. ff. ad l. fal.* d.27.num.26. *Corrado.* 27

Æſtimatio de Communi partium conſenſu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æſtimationis conſuetæ, & iuramento firmatæ, ibid.n.46. 74

Æſtimatio actionis ad rem non eſt tanti quanti ipſa res, imò inutilis reputatur ſi eam habeat perſona pauper, vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecutus ſit, ib.n.48.& 49. 75

Æſtimatio expreſſa in Inſtrumento venditionis probat rei valorem, d.56.n.8. 152

Æſtimatur tanti, ſeu valere cenſetur res, quanti fuit empta niſi aliud probetur, quia emptor non præſumitur ſtultus, ibid.n.6. 152

Pactum, quod res emphyteutica non poſſit deuenire ad manus mortuas, operatur quod nec minus in illas poſſit transferri pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum huiuſmodi reſiſtit acquiſitioni, d.78 n.76. *Cerro.* 200

Prohibitio contrahentium explicita ne bona emphyteutica, Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione pro relatione ad antiquas inueſtituras: interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dict. bona vſque ab initio, itavt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint requiri, & apud ipſum retineri. Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi; cum huiuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis, d.79.n.11.& 12. *Cerro.* 201

Affectio.

Mutua affectio quando eſt motiuum diſpoſitionis reciprocæ vltimarum voluntatum ipſam ſuſtinet, d.100.n.2.*Cerro.* 240

Secùs quando ex præambulo, conuentione, & pacto fiunt, quia tunc cenſentur captatoriæ alienæ voluntatis, ibid.n.3. 240

Mater præſumitur habere æqualem affectionem, erga omnes eius filios, ibid.n.6. 240

Afflictus.

Iure principalis afflictus ſit tranſlatio vtilis Dominij; *Vide in verbo fructus.*

Agens.

Agentis petitio, & libellus ſententiam declarat.

Agere.

Priuilegium mulieri competens, viro vergentē ad inopiam agendi vt dos remaneat in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, nec ad filios tranſit, dec.3. n.26. *Bicchio.* 8

Ius creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non eſt ad effectum exigendi, ib.n.27. 8

Agnatio.

Agnationis agnatione conſiderata, omnes filij in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5. *Cerro.* 240

Filius, nec natus, nec conceptus tempore teſtamenti, non poteſt dici de familia, & agnatione diſponentis, ibid.n.7. 240

Non videtur agnationis conſeruationi proſpicere, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit ſubſtitutionis gradum.

Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro maiori agnationis conſeruatione, ib.n.18.xario, n.19. 242

Agnationi, ſeu familiæ reliquiſſe is dicitur, qui vni de familia, ſeu agnatione, etiam remotiori, reliquit, ibid.n.21. 242

De agnatione, & familia Teſtatoris dicuntur omnes ipſius deſcendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua, etiam vltra decimum gradum, ibid.n.23. 243

Et admittuntur ad fideicommiſſum perpetuum, & pro conſeruatione agnationis ordinatum, num.24. 243

Agnationis conſeruandæ fauore cenſetur inſtituiſſe quis hæredes filios fratris, ibid.n.26. 243

Agnationis ſeu familiæ conſeruationem reſpicit onus à Teſtatore hæredibus iniunctum aſſumendi cognomen, & inſignia familiæ, ibid. num.29. 243

Agnationis conſeruandæ cauſa eſt pia, & laudabilis, & remouet omnem læſionis ſuſpicionem, ibid.n.30. 244

Agnatus.

Agnati acquirentis, & primi inueſtiti, qui lapſo tempore, renouationem ex æquitate prætendũt, nullum ius quæſitum habent in re, ſed tantum in ſpe, quod ad effectum inficiendi alienationem Emphyteuſis alias validè factam, non cenſetur conſiderabile, d.38.n.18.*Meltio.* 101

Alienatio. Alienare.

Alienationi, ſeu venditioni fundi hypothecati conſenſus præſtitus, non præiudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, deciſ.3.n.2. *Royas*, declaratur, n.3. 6

Alienationi bonorum communis debitoris conſenſus præſtitus ad fauorem aliorum creditorum, non operatur niſi remiſſionem iuris tunc temporis competentis, & exercibilis, ib.n.24.8. Ampliatur, n.25. 8

Alienatio ſeu venditio, probat dominium in venditore, ſeu alienante: & procedit in quolibet contractu,

contractu,io quo bona accipiuntur ab alio,d.4. num.7. *Meltio.* 10

Fideicommissarius,qui vult donationem,seu alienationem ex causa dotis infringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis;illorum existentiam,in qua se fundat probare debet. Et eo magis quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & simili,d.16.n.20.& 21. *Bicchio.* 31

Impositio Census est species alienationis, ibid. num.25. ibid.

Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi, ibid.n.30. 32

Alienatio facta per Emphyteutam non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto,seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à directo Domino;ad nullam dirigitur caducitatem ipso non interueniente, sed contractus soluitur, vel pro non facto habetur, d.36.n.11.*Corrado.* 98

Alienationis probatio non deducitur ex Instrumento noo effectuato, cum nullius sit ad hunc effectum considerationis, perinde ac si celebratum non fuisset,d.41.n.9.*Corrado.* 104

Alienatio non est imputanda Emphyteutæ,qui requisierit Dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, d.51.n 23.*Corrado.* 136

Alienatio facta cum huiusmodi clausula reseruationis non est perfecta, sed conditionalis, & remanet in suo penso, ac habeatur, pro non facta donec huiusmodi consensus interuenerit, ibid. n.55. 136

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 148

Alienationis prohibitio realis, & verbis amplistiuis in particulari oratione principaliter ordinata continet absolutum, atque perpetuum fideicommissum inter illos quorum fauore facta censetur,vt eadem bona inter eos perpetuò conseruentur,ibid.n.16. 148

Vocatus in fideicōmisso non solùm in casu mortis, verum etiam in casu alienationis statim post alienationem sequutam potest agere ad vindicanda bona aliena non expectata morte alienantium, ibid,n.25. 150

Etiam si alij extarent prouocati capaces qui tamen non agerent,nec velle agere declararent pro illorum reuocatione, ibid.n.56. 150

Detractiones ex fideicommisso legitimæ,per alienationes sequutas censentur factæ, & in supellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non constito censentur consumptæ. Horum valoris liquidatio per sententias conformes, ac in iudicatum transactas cū legitimis contradictoribus scientibus etiam hac intimatis interesse habentibus latas donec aliud appareat, n.27.& 28.ib.150.& 151.

Alienatio titulo oneroso facta, videlicet quod alia bona debitoris non adsint, quoad fraudem requiritur ipse fraudis euentus,d.71.n.25.*Bicchio.* 185

In Alienatione rei facta lite pendente, fraudis euentus dicitur adesse si alia extent bona apud alienantem, dum lis erat super quantitate quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari,sed super re ipsa alienata consequenda, ibid.n,26.ratio assignatur,n.27.

Modus certus præscriptus à Testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessa, est omnino seruandus; alias venditio est nulla, d.76.n.7.*Ottoboano.* 196

Alienatio quinimò quando facta à defuncto est nulla, potest etiam circumscripto Inuentarij beneficio illam impugnare, ac retractare, ibid. num.10. 196

Alienationis prohibitio in Emphyteusi expressa exerceat vim præcedentis clausulæ *ad habendū*, adeò vt tribuere solum possit facultatē alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos, d.78.n.13.*Cerro.* 200

Alienationis prohibitiones maturo consilio in inuestituris appositæ, plus attendi debent, quam clausulæ generales, vt plurimum per Notarios apponi solitæ, ibid.n.14. 200

Alienationis prohibitio repugnat naturæ clausolæ,*ad habeadum*,ibid.n.15. 200

Alienandi facultatem tribuit clausula, *ad habendum*, vbi nihil aliud resistit, ibid.n.16. 200

Prohibitio alienandi concepta cum duabus negatiuis, puta, non possit alienari nisi cum consensu,in affirmatiuam resoluitur, & importat positiuam licentiam alienandi, ibid.n.17. 200

Clausulæ generales Inuestituræ,alias quæ cōprehendere extraneos, stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum restringuntur ad hæredes sanguinis,ib.n.19. 200

Manus mortua ad effectum incapacitatis Emphyteusis alienari prohibitæ dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica,& laicalis, quæ nunquam moritur, ibid.n.28. 200

Alienationis prohibitio rei Emphiteuticæ in concessione apposita eneruat vires præcedentium clausularum, d.79.n.5.*Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona Emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem,& quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio,itavt nullo vnquam tempore & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri,& apud ipsum retineri, ibid.n.11. 201

Nec minus ad effectum vendendi personæ habili,& æstimationem consequendi, cum huiusmodi pactum, & contrahentium prohibitio resistat principio acquisitionis, ib.n.11. 201

Alienationis prohibitio in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit etiam hæreditariæ institutionis alteriusque vltimæ voluntatis, ibid.n.13. 201

Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem, ibid.n.4. 201

Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & sic habilitatem extremi, d.99.n.8.*Decano.* 236

Hypotheca conditionalis conditione causali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238

Eoque minus cum obiectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta longiorem discussionem exposcunt, quàm subiectæ materiæ postulat ratio,d.59.n.18.*Corrado.* 156

Alienabile

Alienabile quod est, & post remissibile, est etiam præscriptibile, d.108.n.12.*Bicchio*. 256
Alienare dicitur, qui patitur rem præscribi, ibid. n.13. ibid.
Alienari non potest fundus dotalis, nec præscribi ex negligentia Viri, ibid.
Alienari tamen potest, & præscribi debitum dotis, dum maritus potest debitorem liberare, ibid. n.16. ibid.
Alienans dolosè rem fideicommisso subiectam, fideicommissum illud reintegrare debet, & pro hoc habet honoratus in onerati alienantis bonis hypothecam, d.110.n.10. 260
Et competit non à die alienationis, sed à die susceptæ administrationis. ibid.
Alienasse dicitur dolosè cum scientiam fideicommissi habuit. ibid.
Vel si alienando potuit cogitare, se non futurum soluendo, ibid.n.15. ibid.
Alienatio, seu datio insolutum facta lite pendente impugnari potest, tanquam affecta vitio litigiosi, quod tamen limitatur, d.145.n.3. *Verospio*. 308
Alienatio quando est necessaria, non requiritur aliqua solemnitas, d.150.n.17. *Melino*. 321
Alienatio, & venditio quid comprehendat, d.146. n.7. *Cerro*. 311
Alienatio etiam latissimè, sumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit, d.16.n 6. ibid.
Alienatio rei Emphyteuticæ facta ex causa necessaria, qualis est assignatio dotis non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium, ibid.n.11. ibid.

Alimenta. Alimentarius.

Alimenta præstita à viro vxori, non solum ad maritalem affectionem sed etiam ad conuentæ, & solutæ dotis quantitatem referri possunt, & debent, d.23.n 9.*Corrado*. 50
Alimenta potios, quam plenum vsumfructum præsumitur legatum Matri in Testamento, vbi filius est Patris hæres vniuersalis institutus, quando verba *saluis prædictis*, in tali testamento fuerint apposita, d.24.n.23 *Corrado*. 55
Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione, alimentorum educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c. & quid non solum contra parentes, in tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium, præsertim aliis concurrentibus, d 83.n.4.*Cerro*. 207
Licèt vnus ad totam summam condemnatæ, ne alimentarios ob minutam exactionem damnum patiatur, d.355.n.7.*Bicchio*. 330
Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius summæ necessaria suæ sustentationi, fama pareat, & plures sunt obligati, quid sit faciendum, ibid.n.8. *Bicchio*. ibid.

Allegatio.

Allegatio erroris proprij, quod opinatos fuerit contraxisse consentiente, aut ratificante Patre, allegari potest per filiumfamilias ad excludendum reuelantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti, d.176.n.13.*Reyas*. 356

Amissio.

Amissæ scripturæ beneficio ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptum, vt si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; Deinde verò casu amissam fuisse, d.17.n.4. *Corrado*. 33
Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatur casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata, non potest dici iustificata, ibid.n.14. 34
Amissio instrumenti non probatur, si simpliciter testes deponant se illud vidisse; Sed necesse est probare amissionem originalis: & quod illi Testes sint valdè periti, qui litteras illius notarij cognoscant, ibid.n.15. 34
Amissum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari potest, ibid n.11. 34
Amissio scripturæ ex quo datur iustificata, d.142 n.9. *Bicchio*. 306

Anima.

Legatum etsi otetenus dispositum, satis probatur absque scriptura, & testium dispositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solum suffragium animæ legantis, qui leganit ea lege, vt sacrificia diuina celebrentur, verum etiam exoneratio nem conscientiæ ipsius hæredis, qui diutina defecit, atque distulit adimplere, d.20.n.1. & 2. *Corrado*. 40
Animæ salutis fauore actus etiam alias de rigore Iuris imperfectus sustineri debet omni meliori, & efficaciori modo, quod conceditur fauore Religionis infitæ iuramento pariter concedi debet fauore animæ pro cuius salute, conscientiæque exoneratione iuramentum ipsum relaxari, & moderari solet, ibid.n.11.& 12. 41
Opinio, per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior, semper est amplectenda reiectis iuris apicibus, ibid.n.15. 42

Animus.

Animus requiritur ad acquirendam possessionem, d.49.n.21. *Reyas*. 129

Annus.

Minor 25. annis ex Statut. Bon. non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, d.98.n.11.*Verospio*. 235
Annorum triginta spatio fatalia appellationis intereunt, & restitutionis in integrum, & propterea exequi debet sententia, dec.54.num.3.4. *Corrado*. 143

Anterior.

Anterior hypotheca licet generalis præfertur specialiter posteriori, d.99.n.5.*Decano*. 236
Alienatio habet suam causam annexam, videlicet hypothecam Anteriorem, & sic habilitatem decunandi, ibid.n.8. 236

Anterioritas.

Anterioribus creditoribus, qui habent expressam hypothecam, sed posteriorem in bonis quæsitis à debitore post dotis hypothecam, præfertur illa ipsius dotis expressa, dec.110.num.7. 259

Stane

Stante anterioritate, & posterioritate, in quem casum, quis se obligauit, ipsa obligatio demandatur executioni, præcipuè si in instrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, ib. d. 112. n. 3. 263

Anulus.

Anuli pretiosi legatum ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis, ex eodem Testamento coniugis morientis in surgentibus adminiculis; est præstantior probatio amoris, quàm sit quælibet contraria ex testibus elicita odij, ac discordiæ, qui essent inter coniuges, d. 46. n. 31. *Corrado.* 123

Apocha.

Ad Apocham infirmandam, præsumptio *legis Scripturas, C. qui pot. in pign. hab.* ex pluribus colligitur, d. 5. n. 9. *Decano.* 12

Apocha mutui simulata, nullam meretur executionem, licet sit obligatione Camerali munita, d. 8 n. 1. *Otthobono.* 16

Apocha, quam præcessit cõtractus nullus, & inefficax causam simulandi satis præsefert, ib. n. 3. 16

Apocham, vel scripturam subscribens approbat omnia in ipsis contenta, d. 103. n. 4. *Celso.* 248

Apocha priuata carens requisitis, *l. scripturas, C. qui potiores in pignore habeantur,* non probat, d. 112. n. 5. *Celso.* 263

Apocha trino teste munita, probat creditum, ac instrumentum, d. 113. n. 5. 264

Apocha subscripta plenè probat contra subscribentem, d. 174 n. 2. *Royas.* 353

Apocha si quis vti intendit ad sui fauorem, debet etiam stare ei, in eis, quæ sunt contra se, d. 157. n. 4. *Panzirolo.* 332

Apocha simulata nullam meretur executionem, d. 176. n. 17. *Royas.* 356

Appellatio. Appellans.

Appellationis causa per biennium non prosequuta, efficitur deserta, nisi prorogata sint fatalia: & sententia in rem iudicatam transit, perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d. 32. n. 1. *Cerro.* 87

Appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, prohibet Statutum Eugubinum, ibid. n. 2. 88

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, ibid. n. 7. p. 88.

Appellationis delatio simplex, afficit vt Iudex, à quo non possit amplius in ea causa se ingerere, ibid. n. 10. 88

Non autem vt causam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, ib. n. 11. 88

Appellatio, quatenus causæ non competat responsio de Apostolis reuerentialibus in forma, continet etiam refutatorios, ibid. n. 12. 88

Per appellationem causa non mutatur, sed continuatur, d. 53. n. 3. *Arguelles.* 139

Per appellationem extinguitur iudicatum, vel suspenditur, ibid. n. 5. 139

Et appellans reponitur in eo statu, quo erat tempore litis contestatæ, n. 6. Nullumque potest effectum producere, n. 7. nec propter eam fructuum restitutio impeditur, n. 8. 139

Appellationem suspensiuam, Ægidiana constitutio reiiciens locum sibi vendicat, quotiescumque sententia lata in iudicio possessorio est valida, d 47. n. 2. *Royas.* 124

Appellationis fatalia intereunt spatio triginta annorum: & restitutionis in integrum; & propterea exequi debet sententia, d. 54. n. 2. 3. & 4. *Corrado.* 143

Ægidiana constitutio exclusiua appellationis in iudiciis omnino summariis, non habet locum attenta iniustitia sententiæ, d. 58. num. 1. *Verospio.* p. 155.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quàm vnicam appellationem operatur, vt duæ sententiæ habeant vim trium, & constituerint, rem iudicatam executione demandandam, d. 75. n. 4. *Cerro.* 193

Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpositæ à Priori lata in partibus, vtique comprehenditur sub dispositione Statuti loci; quod proinde seruari debet etiam in Curia, ibid. n. 6. 193

Appellatio dicitur de Appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, ibid. n. 7. 193.

Appellationis simplex delatio, afficit quidem, vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa ingerere, non autem vt causam inappellabilem reddat appellabilem in præiudicium partis, ibid. num. 10. 194

Appellatio, licet infra legitima tempora interposita, cùm non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam, d. 84. n. 1. *Royas.* 209

Appellans, si causam non prosequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare, ac proinde illa exequi debet, d. 86. n. 2. 211. *Meltio,* vbi ampliatur.

Causa efficitur deserta, si appellatio interposita non fuerit intra tempus debitum prosequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde est res iudicata, ac si non fuisset interposita appellatio, ibid. n. 1. 211

Appellatio admittitur ad vtrumque effectum in litteris Cambij, etsi manu regia possit A. C. procedere vigore suarum facultatum, d. 104. n. 10. *Bichio.* 249

Non appellare, & appellationem non prosequi, paria sunt, d. 113. n. 2. *Celso.* 264

Appellans si non redit pro Apostolis intra terminum iuris, censetur appellationi renunciare, & sententia transit in iudicatum, d. 168. n. 1. *Royas.* 346

Appellatio interposita post terminum decem dierum, dicitur deserta, & inducitur res indicata, d. 184. n. 2. *Royas.* 363

Approbatio.

Approbatio calculi inducitur per solutionem fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia, super quo fundatur, dec. 77. n. 9. *Otthobono.* 197

Et ipsius deliberationis, maximè quando pars soluens notitiam ipsius habuit.

Approbantur omnia in scriptura contenta per subscriptionem eiusdem scripturæ, d. 103. num. 4. *Celso.* 248

Approbatis litteris *d'Auiso,* & confessis, stante earum effectuatione, datur earum executio, ac si essent litteræ Cambij, d. 104. n. 17. *Bichio.* 249

Approbat hæres totaliter factum defuncti, per aditionem hæreditatis simpliciter, d. 110. num. 5. *Cerro.* 259

Approbasse censetur contenta in litteris missiuis ille, qui illas ad se missas acceptat simpliciter, & sine

fine contradictione, d.120.n.2.*Verospio.* 273

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu in statuto, sub verbis præsertim negatiuis concepto, strictè recipitur, & ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ, d.98.n.13.*Verospio.* 235

Articulus.

Articuli regulariter in Curia admitti solent, etiam parte opponente, cum Clausulis præseruatiuis, quoquo modo ad causam conferant, dummodo non sint omnino irreleuantes, vel aliter suspecti, d.26.n.1.& n.2.*Corrado.* 63

Articulus Instrumento publico aduersatiuus suspectus admodum redditur, proindeque iure merito est reiiciendus, ibid.n.10. 66

Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super Articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium, d.54.n.8. *Corrado.* 143

Assecuratio.

Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem instituta pro assecuratione, & successiuè restitutione suæ dotis, contra virum, seu eius creditores durauit, dec.6. n.1. *Decano.* 11

Assecurationis contractus requirit iustam compensationem periculi suscepti, dimittendo saltem assecuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam, d.101.n.3.*Bichio.* 245

Assertio.

Assertio facta in Inuentario hæreditatis, probationem, nisi aliunde iustificetur, non concludit, d.50.n.21.*Cerro.* 131

Assignatio.

Assignatio Crediti declarandi, se habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem, d.12. n.3.*Cerro.* 21

Assignatio rei cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum, & reuocabile, ibid.n.5. 21

Associatio.

in Iudicio possessorio Associationis, ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteutam incursæ quæ probari requirantur, dec.13. n.14. *Corrado.* 27

in Iudicio Associationis sententia ex nouis probationibus potest iustificari quando agitur de illius confirmatione, ibid.n.18.vbi vide n.seqq.

Mandatum de associando in bonis emphyteusis, quod à Iudice petitur extra Iudicium ad euitandas rixas, & scandala, nec citationem partis, nec causæ cognitionem requirit, ibidem num.21.

Associatio petita ratione ciuilis possessionis, non datur constitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter possideri, amisit ciuilem possessionem, d.43.n.8. *Ghisilerio.*p.116. petita verò vigore facultatis capiendi possessionem propria authoritate datur, quia hæc est possibilis, cum possessione alterius, ibid n.9.& 12. Quinimo alium possidere supponit, n.10.

Associatio, quæ fundatur in facultate capiendi possessionem propria auctoritate, non amittitur ex sola patientia, & negligentia modici temporis, sed præscriptione triginta annorum. Et non perit nisi quoad effectum retinendæ tantum, secus quoad alios, n.13.

Associatio petita, per exceptionem nullitatis su-

per articulo Iuris controuerso, vt per opinionum discrepantiam non potest retardari, ibid. num.15. 117

Attentatum.

Attentata petuntur reuocari via priuilegiata, d.37. num.9. *Decano.* 101

Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius priuilegio, n.8.

Attentatorum purgationis prætextus quoad expensas damna, &c. quæ sunt purgando, non potest retardare processum negotio principali, quando de illis non constat saltem in genere, & attentans potest supplere mediante deposito vnius Iulij cum obligatione soluendi residuum facta liquidatione, ibid.n.5. 37

Attestatio.

Consignatio rei conuincitur, ex fide mediatoris, iuncta attestatione alterius, dec.74. n.7. *Verospio.* 191

Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum, & Causidicorum loci, licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199

Auctoritas.

Auctoritate propria capiendi possessionem fundi censualis licentia explicita continetur in ventre Instrumenti, in quo apposita est clausula *dans, & concedens*, &c. d.16.n.6.*Bichio*, p.30. Et hæc sola facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione, ibid.n.7. 30

Possessio Iudicis auctoritate adempta iustam præbet manumissionis causam, d.59.n.1. 156

Augmentum.

Augmentum dotis, Iure permissum est etiam constante matrimonio, d.22.n.23.*Corrado.* 47

Augmentum dotis explicitè factum iuxta formam in legibus de hoc disponentibus constitutam permissum est: secus si animo donandi simulata dotis receptione fingeretur, ibid.n.4.& 25. 47

Mandans instítui hæredem pro Augmento decoris familiæ, dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, decis.100.n.21.*Cerro.* 242

Auiso.

Litteræ *d'Auiso*, non habent viam executiuam, d.104.n.8.*Bichio.* 249

Litteræ *d'Auiso*, non subsunt facultatibus A.C. vt nec alia mandata de soluendo, ibid.n.9. ibid.

Litteræ *d'Auiso*, concurrentibus effectuatione, partis aduersæ approbatione, & cõfessione, executionem merentur, non secus, ac litteræ Cambij, ibid.

Auocatio.

Auocatio bonorum, nulla excussione hæreditatis facta, fauore dotis valet, d.14.n.14.*Terracinen.* 27

Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, ibid.n.15. 27

Author.

contra Authorem lis introducta transit etiam in illius successorem, qui eadem persona reputatur, ac eodem iure defensionis vtitur, d.76.n.6. *Otthobono.* 196

Auus.

post Aui obitum longè nati non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis, dec.100.n.25. *Cerro.* 243

B

Benefactor.

Benefactoris insignia seu alterius, exsculpta in fabrica Ecclesiæ à Regularibus, vel aliis Ecclesiasticis constructa, non faciunt, quin ad ipsosmet adhuc pertineant, decis. 18. num. 11. *Albergato.* 36

Beneficiatus.

Beneficiatus habens administrationem in vita, æquiparatur vsufructuario, decis. 85. num. 5. *Celso.* 210

Beneficium.

Hæres absque beneficio Inuentarij, tenetur satisfacere etiam de proprio, creditoribus hæreditariis; licet aliud sit quoad fideicommissarios vniuersales, d. 17. n. 1. *Corrado.* 33

Beneficio scripturæ amissæ ad hoc vt quis possit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitisse, eaque forma ac tenore conceptam, vt, si res aliter exhiberi posset, illi omnino profuturae esset; deinde verò casu amissam fuisse, ibid. n 4. 33

Dispositio Iuris Canonici, quod hæres etiam cessante beneficio Inuentarij non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali vbi contrarium est verius, atque receptius, ibid n. 10. 20

Beneplacitum.

Clausulæ, in emphyteusi Ecclesiastica, non impetrato beneplacito Apostolico, non possunt extendere concessionem, vltra personas expressas, d. 79. n. 3. *Cerro.* 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos, non præsumuntur ex cursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia, ibid. num. 4. 201

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis, non potest dici finita per existentiam in Religione vltimi ex ipsa, dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, ibid. n. 7. Declaratur, n. 8. procedit in emphyteusi priuatorum, vel in emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secùs verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in quas deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum, ibid. n. 9. 201

Bona.

Regula, quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, ita vt dicatur se esse in casu limitationis, fundamentum hæ exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex causa dotis, negante adesse bona libera, cum imò sufficiat ei simpliciter allegare, ex quo pluralitas de iure non præsumitur, dec. 16. n. 19. *Bicchio.* 31.

Fideicommissarius, qui vult dotationem, seu alienationem ex causa dotis infringere, allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis, illorum existentiam, in qua se fundat, probare debet, ib. n. 20. ampliatur, num. 21. 31

Alienatio bonorum fideicommissi, tenet solum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommissi detrahendi, ibid. n. 30. 32

Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta semper datur, vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ibid. n. 31. 32

Bonorum alicuius existentia non præsumitur vbi, facta discussione fuit relatum ab executore deputato, & per diligentias non fuisse adinuenta, d. 18. n. 12. *Albergato.* 36

in Bonorum hæreditariorum excussione necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n. 14. 37

Hæres non potest ex aliquo suo actu præiudicare legatario in iuribus illi competentibus, tàm in bonis legatis, quàm etiam ipsius hæredis, d. 20. n. 12. *Corrado.* 41

Bona hæreditaria, statim post hæreditatis acceptationem, cadunt sub hypotheca ad fauorem creditori hæredis, d. 34. n. 6. *Cerro.* 91

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, sunt alienabilia, d. 35. n. 2. *Pentingero.* 94

Bona emphyteutica, etiam ex pacto, & prouidentia possunt alienari à primo acquirente, ibid. num. 7.

Filij, & alij inuestiti in causa onerosa, dicuntur habere bona illi à primo acquirente, sed in causa lucratiua, illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim concedentis, & ex propria persona, tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibidem, num. 11. pag 94. Et hoc secundo casu, bona filius aliunde habet, quam à Patre, n. 12. Vnde sicut Pater aduentitia filij bona in eius præiudicium alienare non potest ita, neque pariter ad eius præiudicium de eiusmodi emphyteusi disponere valet, præsertim sine coonsensu Domini directi, ibid. n. 13. 94

Bona Ecclesiæ semper conceduntur ad meliorandum, ibid. n. 15.

Bonorum emphyteuticorum alienatio valet, quando de præiudicio solius Domini directi agitur, ibid. n. 17. 94

Domini concedentis emphyteusim non interest quòd bona citius ad remotiorem transeunt, ad quem alias quandocunque sunt transitura, & ab initio erat notus concedenti, ac secundum eius voluntatem succedit, ibid. num. 18. 94

Bona emphyteutica dotis priuilegio alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, ibid n. 21. 95

Bona reuertuntur ad comprehensos in Inuestitura, mortuo alienante ex causa dotis, ibidem num. 24. 95

Statutum Vrbis *cap. 22. lib. 1.* disponens, bona emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, ibid. n. 26. pag. 95. Et talia statuta quamnis auctoritate Apostolica condita, non comprehendunt bona Ecclesiæ, nisi fuerint saltem ibi implicita, & sub vniuersalitate verborum specificata, ibidem num. 27. 95

Bona Ecclesiasticorum præsumuntur acquisita ex redditibus Ecclesiæ; & ideo cadunt sub spolio, d. 39. n. 3. & 14. *Royas.* 104. & 105

Bona

Bona donata reuocabiliter cadunt sub spolio in quibus terminis intelligatur, ibid.n.14. 105

In bonis filij prædefuncti, Matri legitimæ supplementum debetur, siue cum Testamento, siue ab intestato, ibid.num.14. pag.105. distinguitur ex mente Menocb. cons.327.n.12.105. inter bona paterna, & alia: vbi videatur distinctio, n.15. 105

Ea bonis filij profectitiis morientis, mater binuba non capit, nisi quod si filius relinquit, quia censetur agnita, seu instituta, vt quilibet extraneus, & hoc ob iniuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena successione intestati, d.42.n.42. p.114. quæ iniuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæsitis, in quibus potest pleno iure ab intestato succedere, ibid. n.43.*Corrado.* 113

Bonorum liberorum existentia pro satisfactione dotis sufficientium ad effectum excludendi remedium Auth. resque C. communia de legat. debet ab allegante tanquam fundamentum suæ intentionis probari. Et quod talia essent bona de tempore restitutionis dotis, vt ex illis sine lite, & controuersia, dos debita cum effectu posset restitui, d.43. n.33.& 34. *Ghisilerio.* 117

In bonis hæreditariis immissio debetur hæredi scripto iuxta dispositionem *legis fin. Cod. de edict. diu. Adr.toll.* decis.47. num.1. *Royas.* 124

Bona dotalia vxoris à Patre retenta vsque ad eius obitum censetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filij, cui delata fuit, adiuisse. Hæc conclusio procedere videtur in solis filiis infantibus, secus verò in maioribus infante, dec.50. n 19. limitatur, n.20. *Cerro.* 131

Ex bonis Emphyteuticis dotes possunt mulieribus constitui sine consensu Domini directi, etiam aliter ex pacto conuento ex speciali dispositione Statuti Vrbis lib.1.c.122. dec.51. n.18.*Corrado.* 135

Statutum Perusinum prædictum in §. item si aliquis receperit, vers.& intelligatur dos, &c. ponit casum dotem posse esse constitutam de bonis mulieris dotatæ, d.54.n.14.*Corrado.* 144

De bonis paternis filia dotari debet; & ex dispositione dicti Statuti in §. item si aliquis Pater, & ex dispositione Iuris communis, ibid. num.15.

In bonis Auiæ legitima debetur filiæ naturali Patre prædefuncto, quæ firmiter asseruit illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque disposuit, ibid.n.24. 145

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 149

Bona fideicommissi viuentibus naturaliter professis regulariter remanent penes Monasteria aliter capacia ea retinendi in communi, interea que substituti non admittuntur, ibid. n.21. limitatur n.22. 150

Detractiones possunt eximere bona à fideicommisso, d.56.n.13.*Corrado.* 153

Bona fideicommisso possunt eximi mediante aliorum liberorum subrogatione concurrente Apostolica derogatione, ibid.n.16. 153

Bona fideicommisso particulari obnoxia debent contribuere ad solutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum patrimonij vires legatorum onera non sustinebunt, d.58.n.2. *Verospio.* 155

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso supposuit non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam testator in suo patrimonio sperauerat, ibid. num.9. 156

Bonorum venditionem potest alter peragere si plures creditores fundum hypothecatum possideant alterove illis satisfactum, dec.77.n.15. *Otthobono.* 198

Bona emphyteutica Ecclesiastica in Ecclesiam vel manus mortuas deuenire non possunt, dec.78. n.23.& 24.*Cerro.* 200

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam religionis vltimæ ex ipsa cum saltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, d.79 n.7.declaratur, n.8.*Cerro.* 201

Hoc enim casu etiamsi Monasterium esset capax bonorum in communi nihilominus bona in ea comprehensa ab ipso, nec prætendi, nec minus retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid.n.10. 205

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inuestituras interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, d.79.n.11.ibid. 201

Interpellatio alteri facta, quam hæredi illius ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora, d.82.n.5.*Otthobono.* 207

Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis maternis, paternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex testamento, quam ab intestato, ac alia quauis causa prætendere possit, clausulis amplissimis ac generalibus concepta resoluitur in pacto de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate nullum ius ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat, decis.84.n.8. *Royas.* 209

Saluianum intrat vbi est clausula constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85. num.1. *Celso.* 210

Saluianum datur etiam contra tertium titulo possidentem, & etiam pro consequendis bonis donatis, ibid.n.3. 210

Clericus potest disponere de bonis patrimonialibus, & industrialibus, ibid.n.6. 210

Identitatis bonorum probatio est requisitum substantiale ad obtinendam omissionem vigore, *legis fin. C.de ed.diu.Adr.toll.* d.86.n.9. *Meltio.* 211

Donatarius vniuersalis ad hoc vt teneatur seruare factum defuncti duo copulatiua requiruntur, nempe quod donatio sit vniuersalia omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis, ibid.n.14. 211

Bona donata Nepoti ab Auo in causa matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum eiusdem siue ex primis, siue ex secundis nuptiis, censentur etiam æqualiter acquisita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione, erga omnes tam Aui donantis, quam Patris donatarij, d.87. n.1. *Othobono.* 214

Obligatio ad bona futura intelligitur sub conditione si acquirantur, dec.99.n.1. *Coccino.* 236

Bona conseruantur in primogenitis melius, quam inter plures ea distribuendo, d.100.n.19.*Cerro.* 242

Bona fides non iuris rigor spectandus est inter mercatores bonæ famæ,& existimationis,d.106 num.14.*Bicchio.* 255

Bona quando nulliter subhastantur, emens facit fructus suos, dum ei non fuit restitutum pretium decl.n.14. d.144.n.13.*Royas.* 309

Bona possessa à filio in loco, vbi pater eius possidebat, præsumuntur esse illa eadem quæ à patre possidebantur, d 145.n.2. *Cerro.* 311

Intellige dum non exhibetur alius titulus,nec apparet de acquisitionibus filij amplis, num.4. D. ibid. n.3. ibid.

Bona æstimantur ad rationem quinque pro centenario, d.114.n.4.*Carrillo.* 279

Bona super quibus elegit filius legitimam non continentur sub fideicommisso, d.117. num.3. *Ghisilerio.* 283

Quando restituunnir bona permutata rescissa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate restituendus est, & compensandus. d.190.n.3 *Royas.* 368

Bona mulieris, præsumuntur esse mariti, ad hoc vt in dubio excludatur præsumptio turpis quæstus, d 158.n.3. *Verospio.* 334

Bona præsumuntur vxoris, & non viri, quando mulier præstitit consensum in alienatione eorum, ibid n 9. ibid.

Bona Extradotalia vxorum, mariti de consuetudine solent administrare, vti procuratores, d.154. n.15.*Bichio.* 329

Breue.

Breue Pontificium habet vim legis, d.12.n.6.*Cerro.* 21

Breuitas.

Intercedente breuitate temporis inter decretum, & actum, d.98.n.4. *Verospio.* 234

Bulla.

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi, d.96.n.5.*Peutingero.* 233

C

Caducitas.

CAducitas, quæ præsumitur incursa ab inuestito scilicet eo viuente non declaratur post illius mortem per successorem declarari non potest, d.19.n.14 *Meltio.* 80

Caducitas nō intrat in locatione, d.125.n.5.*Royas.* 280

Caducitatis locus esse solet ex alienationibus irrequisito Domino factis, & sine solutione laudemij, ibid.n.10. ibid.

Incursa caducitas non dicitur vendirione facta rei emphyteuticæ, cum clausula, *saluo assensu & non alias* quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid.n.13. ibid.

Calculus. Calculator.

Calculus siuè Bilantium confusum continens partitas, quæ ex ipsa lectura dignoscuntur erroneæ nullius est releuantiæ pro redditione ratiunum, d.14.n.1.*Corrado.* 53

Calculus probat contra ipsum confitentem, & ab eo causam habentem, d.17.n.2.53.54.*Corrado.* 75.& 76

Calculus debet rectè, & ritè confici, quando in eo partitas distinctas iustificandas per iuramentum confitentis si modicæ sint, si verò magnæ arbitrio Iudicis, ibid.n.3. 69

Calculus debet continere partitas distinctas etiam si omnia in eo posita connexa dici possint tanquam sub eadem administratione comprehensa, ibid n.4. 69

Calculus non debet continere genericas, confusas in verisimiles, & erroneas partitas alias rationes dicuntur in folle, ibid n.5. 69

Calculus factus à Tutore vltra qualitatem, & conditionem Pupilli ex pendente, & formam sibi à Tutore præfixam transgrediente non attenditur, indeque doli, & læsionis pupilli, & præsumptio resultat, ibid.n.15. 72

Calculus supra Statuum hæreditatis cum pactum consensu præuia exactissima bonorum inquisitione Iudicis decreto, ac præsentia confectus eundem Statum hæreditatis comprobat, & omnino attenditur, bonorum alia in hæreditate non extare præter ea quæ ibi descripta sunt præsumitur, & contrarium asserenti incumbit probatio, decis.14.num.36. p.57.& decis.17. num.51. & 52. & n.55. *Corrado.* 75. & 76

Calculus probat contra producentem nec valet amplius impugnari, decis.44. n.3. *Othobono.* 118

Calculus erroneus non habetur in consideratione, d.116.n.11.*Royas.* 182

Calculatoris relationi standum est, quando à Iudice ad id fuit deputatus, d.163.n.15.*Royas.* 341

Calculatoris relationi à Iudice electi nunc maximè est standum, si ab eâ partes non appellarunt, dec.ibid. 11

Calumnia.

Calumniosa protelatio causæ non præsumitur in Creditore petente remissoria, cum in eo cesset suspicio vt faciat ad effugiendam solutionem, d.2.n.10.*Royas.* 5

Per solius Calumniæ præsumptionem in Sacr. Trib Rotæ remissoria non solet denegari in vlteriori Instantia, ib n.11. 5

Cambium.

Cambia, vti damna, & interesse, possunt prætendi, ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, d.4.n.4.*Meltio.* 10

per Cambiorum desitionem ex defectu implementi cambiare debentis, damna, & interesse passa, optimè Iustificantur & attestationibus Merca

Mercatorum, non defecisse occasiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum singularum feriarum, ibid n.5. 10

Cambia iniustè soluta sortem extenuant, d.7.n.2. *Decano.* 15

In cambiorum materia, mercatorum attestationibus est defendendum, ibid.n.5. 15

Cambia non debentur, nisi ea pecunia numerata, & effectiua, quæ super Cambiis negotiari possit, ibid.n.13. 15

Cambia exercere solitus creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit Mercator publicus in Nundinis quando non exegit illas penes eundem debitorem, concurrente aliqua consensus coniectura in Nundinis Cambiorum exercendas, dimittere censetur, ibid. num.14 p.15. Eoque maximè si debitor in Nundinis, Ære, vel Creditor, eam summam reperiri, ac paratam habere potest, ibid. n.15. 15

Cambia, non debentur vti Cambia, nisi quando de eorum realitate constat ex litteris, quæ vocantur expeditionis, siue, *dell'andata*, ad Nundinas transmissis, & ex aliis litteris, quæ nuncupantur, reditus dictæ Nundinis, ex quibus illorum Iustitia sufficienter probatur, d.10. n.3. *Meltio.* 19

Cambia, quando non constat de istis substantialibus cambiorum, non debentur, & exacta, cedunt in extinctionem sortis, ibid n.4. 19

Cambia debentur vti damna, & interesse, ab eo, qui, cum Mandatum ad cambiandum susceperit, non adimpleuit quod debuit pro inueniendis personis, quæ pecunias ad cambium reciperent, ibid.n.5. 19

Cambia, vti damna, & interesse, debentur ad illam rationem, ad quam demonstratur ascendisse giratas Cambiorum singularum feriarum temporis, quo Cambia petuntur, ibid n.6. 19

In litteris Cambij simplex subscriptio denotat obligationem proprio nomine contractam, decis.98.n.7 *Verospio.* 19

In Cambiorum materia non statur partis confessioni & solidationi inter eos factæ; ne sub prætextu talis confessionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, d.101.n.4. *Bicchio.* 245

Cambia probanda sunt à creditoribus, qui sunt actores, ibid.n.5. ibid.

Promittens negotiari pecunias super cambiis, tenetur ad interesse, nec curatur an negotiatus fuerit, necne, d.101.n.7. 245

Dans pecuniam ad cambium, non tenetur probare illas fuisse ad cambium negotiatas, ibid. n.8. ibid.

Petens cambia, vti cambia, tenetur probare pecuniarum transmissionem ad nundinas; & cur, d dec.101.n.10. *Bicchio.* ibid.

Petens cambia, vti damna, & interesse, illa obtinebit absquequo probet eas pecunias fuisse per mandatarium ad cambium datas, ibid. num.12. ibid.

Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & interesse, condemnari non potest, nisi mandans probet quantum post mandatum susceptum fuerit ab aliis ex cambiis perceptum, ibid.n.14. ibid.

Cambia non sunt vniformia, sed reddunt modo plus, modo minus, imo quandocumque damnum afferunt, d. dec.17. *Bichio.* ibid.

Accipiens pecunias ad cambium, non debet subire omne damnum, & eas dans habere omne lucrum, ibid.n.28. 4

Est contra ius, vt dans ad cambium habeat caput saluum, & recipiens habeat caput fractum, ibid. n.23. 246

Cambium nuncupatum, *con la Ricorsa*, cessante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requisitis, est illicitum, d.104.n.11. 149

Cambia contracta solum ob moram solutionis, sunt reprobata, d.dec.n.12. *Bichio.* ibid.

Cambia etiam regularia, pro secundis, & vlterioribus nundinis, sunt reprobata, ibid.n.13. ibid.

Cambia tam nundinalia, quam irregularia, seu intercalaria requirunt iustificationem, ibid.n.14. ibid.

Cambia *con la Ricorsa*, quomodo contrahantur, ibid.n.22. 250

Cambium, *con la Ricorsa*, qualiter verè dicatur, ibid.n.23.& 24. ibid.

Cambia noua, & negotia solent fieri in dies inter mercatores, quæ vti distincta particularem habent executionem, d.dec.n.27. *Bichio.* 250

Cambiorum solutio est probanda ab affirmante, non à negante solutionem, ibid.

Cambij litteræ summa in mandato quomodo probetur, d.105.n.3. 251

In cambiis continuatis ex dispositione Sacræ Cõgregationis à Sancta memor. Vrbano VIII. deputatæ, semper est in potestate debitoris, illorum sortem restituere, d.106.n.3. *Bichio.* 252

Cambium dicitur reale, quando constat de transmissione litterarum ad singulas nundinas, ibid. num.4. ibid.

Cambij litteræ quod sint transmissæ probatur ex litteris reditus, ibid.n.5. ibid.

De Cambij substantia non sunt litteræ reditus, sed eius realitas consistit in litteris *d'Andara*, à legitimo Campsore verè, & realiter transmissis ad locum nundinarum, ibid.n.12.& 13. *Bichio.* 253

Cambium licitum, & capitale sunt interesse recambiorum; dummodo tamen currant dispaccia, ibid.n.23. ibid.

Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, vt suum operetur effectum quæ probari debeant, ibid.n.2. ibid.

Denuntiatio conditionis euentum, sub qua fuerat concessa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè respectu fideiussoris, ibid.n.3. ibid.

Cambia vt licitè debeantur de realitate illorum cum effectu constare debet, per partitas nempe librorum, aut litteras nuncupatas, *de Spacci*, ibid.n.4. ibid.

Cambij contractus non potest dici impletus, ob non solutionem pecuniarum, d.147. n.24. *Verospio.* 318

Cambia, & recambia non debitori creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet de antecedenti interpellatione, & subsequuta intimatione facta debitori, quod debitum esset sub vsuris, d.167. *Royas.* 345

Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi constet realiter dictas pecunias fuisse acceptas in causam debiti, ibid.n.2. ibid.

In materia cambiorum plurimùm creditur mercatoribus, d.189.n.8. ibid.

Cambiare.

Cambiandi & recambiandi facultas in certis casibus concessa, illis non euenientibus nihil operatur, d.138.n.1.*Carillo.* 302

Cameralis Obligatio.

Sub Obligatione Camerali promitteos principaliter, & insolidum constituitur principalis debitor, d.108.n.6. *Bichio.* 256

Cameralis obligatio habet executionem paratam, & probator executiuè procedi in vim illius, dec.109.n.1.*Celso.*257. & *Bicchio.* d 101.o.1.262. & *Celso*, d.112. o.2.262. & *Celso*, d.114. num.3. 265

Cameralis Obligatio non læditur per clausulam, *Si quid exequendum*, stante validitate, & iustitia mandati, sed proceditur ad vlteriorem executionem, d.112.n.4.*Celso.* 263

Camerali Obligatione attenta, potest creditor agere coatra debitorem sui debitoris, etiam noo facta excussione, d 113.n.3. *Celso.* 264

Cameralis Obligationis executio non retardatur per exceptiones turbidas,d.114.n.16.*Celso.*266

Canon.

Canonum solutionis defectus per biennium continuum requiritur, ad effectum vt emphyteuta Ecclesiæ, ex eo capite expelli possit, d.51.n.15. *Corrado.* 135

Biennium huiusmodi suppleri non potest ex tempore decurso pendente lite,ibid.num.16. 135

Canones soluti à spoliatore, debent refici per spoliatum, d.72.n.15.*Otthobono.* 187

Capacitas.

Capacitas, & potestas, quam concedens habere opinatur,iuxta consuetudinem, & communem Intellectum, regulant voluntatem concedentis, d.95.n.16. *Melsio.* 230

Capacitas subiecti, & potentia concedentis, dant intelligentiam verbis concessionis,ib.n.21. 230

Capitale.

Capitalis periculum,seu risicum qui suscepit, intelligitur, promisisse respectu periculi amissionis ipsius capitalis, extra oaturam negotij, dec. 101.n.2. *Bichio.* 245

Promissiu de restituendo capitale non intelligitur de toto capitali, sed de eo quod superest, ibid. n.21. 246

Vt daos pecunias habeat capitale saluum, & damnum spectet ad recipientem, est omnino contra iustitiam & vsurarium, ibid n.27.& 28. ibid.

Capitale, & Cambium licitum, si tamen currant dispaccia, suot interesse recambiorum, d.106. n.25.*Bicchio.* 255

Capitulum.

Si Capitula, in contrahentibus, discordent, ab instrumento potius standum capitulis quam instrumento, d. 56.n 6. *Royas.* 299

Capitula contractuum fiunt à partibus,instrumenta vero à Notariis, ibid.n 7. ibid.

Capitulis quod potius sit standum, quam in instrumento, id intelligitur, quando statim fuit celebratus coorractus,ibid.n 8. ibid.

Secus verò si post temporis interuallum,quia censetur recessum à Capitulis,& intrat præsumptio nouæ voluntatis, n.9.& 10.

A Capitulis, partes quando dicantur recessisse, datis notario, ibid.n.11. ibid.

Caput.

Tanquam Capita familiæ, coosiderantur omnes filij io pari gradu existeotes, atteota agnationis conseruatione, d.100.n.5.*Cerro.* 240

Carcer. Carceratio.

In carcerem, quem posse detrudi, si statutum disponat etiam hæres detrudi potest, dec.73.n.18. *Arguelles.* 190

Carceratio iniusta dicitur, vbi iuris ordo seruatus non fuit, d.151.n.5.*Carrillo.* 321

Casus.

Dicenti se esse in casu limitationis ad regulam,quæ assistit fideicommissario, quod bona fideicommissi non possint creditoribus hypothecari,vel ab illis capi, fundameotum suæ exceptionis probare incumbit, d.16.n.19.*Bicchio.* 31

Casu omissam fuisse scripturam, postquam probauerit, illam in rerum natura extitisse, eaque forma ac tenore conceptam, vt, si realiter exhiberi posset, illi omnino profutura esset; probare debet, qui vult gaudere beneficiu scripturæ amissæ, d.17.n.4.*Corrado.* 33

Amissio scripturæ non præsumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque cuotigisse probatur Casus, quo perierint eius scripturæ, & ideo sic allegata non potest dici iustificata,d.17.n 14. *Corrado.* 34

Prohibitio alienationis in emphyteusi Ecclesiastica omnem casum comprehendit,etiam hæreditariæ institutionis, alteriusque vltimæ voluntatis, d.79.n.13.*Cerro.* 201

Causa.

Causa de præterito non excusat ab administratione. Secus verò causa de nouo superuenieote, d.1.n 9.*Otthobono.* 4

Causa legitima oon dicitur Podagra, excusandi aliquem ab administratione, ibid.n.10. 4

Causa in translatione dignoscitur ex tenore litis expresso,etiam si in ea legentur Clausulæ vniuersales pro omni, & toto eo; & ex quacunque causa, d 3.n.20.*Bicchio.* 7

Descriptio pecuniarum ad fauorem eius qui non habet titulum,vel Causam habilem ad acquirendum, non transfert in ipsum recipientem dominium, sed resoluitur iu simplicem traditionem, d.5.n.5. *Decano.* 21

Absque Causæ expressione pecuniæ solutæ præsumitur facta ex causa,quæ de proximo præcedit, ibid.n.6. 21

Ex Causa simulandi, conuincitur contractus simulatio, & concursu saltem duarum Coniecturarum, d.8.n.2. *Otthobono.* 16

Causa simulandi satis deducitur, quando Apocham mutui præcessit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.3. 16

Causa solutionis colligi debet à verisimili mente soluentis, & recipientis, d 9.n.4.*Otthobono.* 17

ex Causa onerosa, Creditor in iudicio subsidiario, deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi fiat. Et Creditor ex Causa onerosa potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, dec.19. n.13.& 15.*Terracinen.* 39

Obligatiu Pupillorum ex contractu,quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, nullis indiget solemnitatibus, d.15.n.9. *Melsio.* 27

in Causa pensionis,quando primus conductor post pecuniarum solutionem à secundo conductore factam cootinuat retinere rem locatam, potest

potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum, ibid.n.14. 27

Causæ lucratiuæ, & onerosæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, d.18.n.8. *Albergato.* 36

Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato absque vllo onere, ibid.n.9. 36

Fideicommissarius qui vult ex Causa dotis, donationem, seu alienationem restringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis illorum existentiam, in qua se fundat probare debet. Et eo magis, quando pro negatiua concurrit aliqua præsumptio, vt quando Pater puellæ dotatæ erat pauper, & similia, d.16.n.20.& 21.*Bichio.* 31

Causæ expressio in Instrumento census præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, ibid.n.26. 31

In causam in Instrumento census expressam, probatio versionis pecuniarum resultat ex contractus vicinitate censualis, & actus, de quo fuit causa expressa.

Ex causa onerosa, pecuniæ solutæ posteriori creditori, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus, d.18.n.7. *Albergato.* 36

Causæ lucratiuæ,& onerosæ distinctio non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus, ibid.n.8. 36

Causa onerosa non concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato absque vllo errore, ibid n.9. 36

Causa simulandi sufficit, quod sit probabilis, & ex coniecturis iustificetur, d.23.num.10. *Corrado.* 50

Causa simulationis quæ sub honorificæ dotis velamine coniugij celat disparitatem, vel donationis animum legibus communibus, seu municipalibus aduersantem obducit non eliditur, si confessio dotis receptæ facta per virum emanauerit tempore non suspecto, quo non erat alieno ære grauatus, d.23.n.12. *Corrado.* 50

Causa etiam remotissima comprehenditur, sub verbis amplis vlterius per dictionem occasionis in Instrumento appositam amplificatis, dec.25. n.7. *Corrado.* 60

Causa specificata, & quietantia debitorum adhiberi debent in partitis solutionum simul iunctis notabilem summam continentibus, d.27. num.7. 70

Causa iusta aliter credenda facit maximè, quod res inter alias acta illi, cuius interest non denunciata, non producitur, decis.30. num.20. *Ghisilerio.*

Causa appellationis per biennium non prosequuta efficitur deserta nisi prorogata sint fatalia, & sententia in rem iudicatam transit, perinde, ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d.32.n.1. *Cerro.* 82

Ex causa onerosa, non verò ex causa lucratiua primus acquirens, potest alienare emphyteusim, d.35.n.10. *Peutingero.* 94

In causa onerosa filij & alij inuestiti dicuntur habere bona ista primo acquirente, sed in causa lucratiua illa recipiunt ex liberalitate emphyteusim,& ex propria persona tanquam ad illa vocati sub nomine collectiuo filiorum, vel descendentium, ibid.n.11. 94

Ex causa lucratiua emphyteusis est, cum annuus Canon est valde tenuis respectu valoris, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inuestitura dederit, ibid.n.14. 94

Causa onerosa non resultat in emphyteusi ex quo acquirens promisit bona meliorare, ibid.n.15. p.94. Et dum melioramenta non fuerunt promissa in quantitate notabili adeoque gratia cōcedentis præponderet, tanto magis dicuntur esse ex causa lucratiua concessa, ib.n.16. 94

Causæ citatio, & punitio, ac proinde iustificatio necessario debent præcedere iudicis decretum in eo, quod petitur in forma iudicij,& quando possessor se opponit, & prætensam caducitatem impugnat, d.36.n.22. *Corrado.* 99

Causa restitutionis in integrum infra quadriennium est terminanda decis.41.num.2. *Corrado.* 109

Causæ odij filiorum debent esse graues, quæ inducant matrem ad disponendum in illorum præiudicium, alias sic disponens præsumitur extraneis artibus circumuenta, d.46.n.38. *Corrado.* 123

Causæ merita exceptio respiciens,& requirens altiorem indaginem, & reintegrationem aduersus spolium retardare non potest, dec.48. n.13. *Otthobono.* 126

Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit, & proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quam in veritate consistentem annullat, d.52.n.14.15.*Verospio.* 138

Causa per appellationem non mutatur, sed continuatur, d.53.n.3. *Arguelles.* 139

Contradictor legitimus ille dicitur; ad quem causa ipsa eiusque defensio principaliter spectat, d.54.n.7.*Corrado.* 143

Clausula, *ad habendum*, in contractu apposita in stipulantem transferri dominium, dum pro ipsius translatione habilis causa præcessit, d.58. n.7. *Verospio.* 155

Appellationis simplex delatio afficit quidem, vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa intromittere, non autem, vt causam inappellabilem, reddat appellabilem in præiudicium partis, d.75.n.10. *Cerro.* 194

Appellatione deserta sufficit pro re iudicata causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri, d.78.n.2.*Cerro.* 199

In Saluiano cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1.*Otthobono.* 205

Dum nulla causa impedimenti inter coniuges intercessit legitimatio per subsequens matrimonium est habilitatus ad succedendum proinde, ac si ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset, d.83.n.16.*Cerro.* 208

Causa efficitur deserta si appellatio interposita nō fuerit intra tempus debitum prosequuta,& non obtenta fatalium prorogatione perinde est res iudicata, ac si non fuisset appellatio, d.86.n.1. *Meltio.* 211

Appellans si causa non prosequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio sententiam confirmare, ibid.n.1. 211

Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi, d.97.n.6.*Verospio.* 233

Alienatio habet suam causam annexam, vel hypothecariam anteriorem, ac sic habilitatem decimandi, d.99.n.8.*Coccino.* 236

In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, ib.n.21. 238

Causa debet Iudici insinuari in renunciationibus, & liberè exprimi cum omnibus suis circunstantiis non sub inuolucro verborum, dec.100.n.9. *Cerro.* 241

Sufficit causam fuisse expressam ad effectum renunciationis nec est necessarium eius veritatem expendere, ibid n.28. 445. Et concursu omnium solemnitatum omnia præsumuntur vera, itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressa, ibid.n.19. 243

Causa pro conseruatione agnationis est pia, & laudabilis, & remouet læsionis suspicionem, ibid. n.30. 245

Cessante causa occasionali administrationis præsumitur, d.1.n.7. *Ottobono.* 4

Causæ expressio in contractu socij, idem operatur, ac si sociali nomine fuisset initus, dec.102.n 5. *Celso.* 247

Ad causam expressam solutio referri debet, d.112. n.7. 263

Datum ob causam, causa secuta, cessat repetitio, d.114 n.7.*Celso.* 265

In causam debitam præsumitur facta solutio, si aliud non exprimatur, d dec.114.n.12. 266

Ex eadem causa crediti debent peruenire bona debitoris, vt ipsa retineri possint pro ipso, d.116. n.5. *Breuilaqua.* 268

Contra causam habentes à diuidentibus, vt & contra ipsos diuidentes bene probat instrumentum diuisionis, d.117.n.10. *Celso.* 269

Si in causam aliquam fuit facta solutio, non potest deinde in aliam conuerti sine consensu partium, d.120.n.12.*Verospio.* 272

Cum causa debiti respondet quantitati solutæ, censetur extinctum debitum ex ea causa, non ex alia, ibid.n.110. ibid.

Causidicus.

Stylus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum Causidicorumque loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199

Cautela.

Cautela quo magis adhibetur in rebus suspectis eo magis præsumitur dolus, ac fraus eius acriter, ac iure merito inuenitor contra DD. excogitantes, ac approbantes cautelas in fraudem *l. ac edict. C.de secund.nupt.* ac præiudicium filiorum primi matrimonij, & dicitur illas esse verbales, & reiiciendas, d.46.n.13.14.15. *Corrado.* 122

Cautio.

Cautio Mutiana non est præstanda nisi in institutione non autem in legato vsusfructus temporaliter duraturo, d.50.n.24.*Cerro.* 113

Cautio, de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri sufficit, quod præstetur ab vsufructuario in actu pacificæ conuentionis vsusfructus, ibid. n.25. 131

Celebratio.

Vide in verbo, *Confessio*, &c.

Census.

In Censu clausula *dans, & concedens*, apposita secundum formularium Instrumentorum vrbis habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria authoritate, d.43.n.3.4. *Ghisilerio.* 116

Census fructus taxantur ad rationem sex cum dimidio, ibid.n.30. 117

Census ad effectum soluendæ dotis mulieri fideicommisso descendenti validè potest imponi super bonis fideicommisso subiectis in defectum liberorum ex dispositione Auth. res, quæ Cod. communia de leg. cuius remedium & subsidiarium.

Census Instrumentum executionem paratam habere sæpissimè tenuit Rot. d.73.n.13. *Arguelles.* 190

Fructus non debentur censu extincto, d.14 n.1. 24

Census extinctio ex consignatione alterius speciei siue æstimatæ siuè insolutum datæ non reprobatur à iure, quoties Domini consensus accedat, ibid.n.2. 24

Constitutio Pauli Quinti, nun comprehendebat census, d.96.n.2.*Peutingero.* 233

Licet constitutio Vrbani Octaui 65. eam extendat ad census, non tamen obstat eis quibus confirmauit contractum census cum derogatione, ibid.n.3. 233

Census resoluitur eo ipso quod fundus censualis euincitur, seu auocatur per creditores anteriores, d.132.n.1. *Cerro.* 293

Census quando stat in validitatis statu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus, ibid. n.2. ibid.

Census imponi potest, etiam super fundo obnoxio hypothecis, ibid.n.3. ibid.

Census impositus super fundo obnoxio hypothecis quovsque duret, ibid.

Pro census sufficientia fundus præsumitur donec doceatur de insufficientia, ibid.n.4. ibid.

Census, si impositus reperiatur super diuersis bonis, si aliqua ex eis euincantur, dum ea quæ remanserunt, sint capaces illius, non dicitur extinctus, d.132.n.5. 293

Census, quando fuit impositus bona fide, & fundus de tempore impositionis reputabatur liber, & euictio eius secuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus, ibid.n.6.

Census sustinetur in præiudicium imponentis, ibid.n 7. ibid.

Census fructus quando fuit bona fide impositus & fundus fuit euictus, debentur ratione damnorum, & interesse vsque ad integram sortis satisfactionem, ibid.n.8.

Census fideiussor, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & interesse, ibid.n.9.

Fideiussionis materia sanè non patitur extensionem, dec.132.n.10. 293

Census fideiussor tunc tenetur ad damna & interesse, etiam extincto censu, quando se obligauit, vti principalis principaliter, & insolidum, ibid.n.11. ibid.

In Censibus compensatio non fit ipso iure, sed solum facta congrua oppositione, quæ loco ablationis est, ibid.n.13. 294

Census quando est redimibilis ex vtraque parte, secuta euictione fundi censuati statim agendum est ad restitutionem pretij, ibid.n.14.15. ibid.

Census quando differat ab aliis creditis vsurariis, in quibus licet liciti sint, datur tamen compensatio ipse iure, ibid.n.16.

Per euictionem fundi quando non dicatur contractus census effectum esse redimibilem, d.132.n.17. 294

Census quando per euictionem bonorum non fuit extinctus, vt quia adsunt alia bona sufficientia ad illum sustinendum, ibid.n.18. ibid.

Et tunc non obstante tali euictione census remanet irredimibilis, sicuti antea, n.18.19. ibid.

Ex Censu qui est sine fundo non possunt percipi fructus, d.133.n.10.*Cornelio.* 295

Census in dubio iudicatur irredimibilis, d.122.n.6. *Cerro.* 277

Census antiquissimis illis temporibus ante Bullam Pij V. de censibus frequentissimè erant irredimibiles, ibid.n.7. ibid.

Census ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis, ibid.n.8. ibid.

Census si fuerit constitutus in perpetuum absque vlla præfinitione temporis, arguitur quod sit irredimibilis, ibid.n.9. ibid.

Census tertius redimens pro alio potest acquirere Iura translatiuè, etiamsi inscio debitore soluat d.140.n.1.*Cerro.* 304

Sed non potest acquiescere iura extinctionis, ibid. num.2. ibid.

Census ad redemptionem, inuitus cogi non potest debitor ad redimendum & num.4.ibid.n.3. ibid.

Census contra naturam est, quod sit perpetuus, ibid.n.12. ibid.

Censum sibi obuentum in diuisione, ex quibus dicatur in totum illum agnouisse, d.148.n.16.17. *Cornelio.* 317

Census non potest dici extinctus, quando verba sunt præcisa translatiuè & non extensiuè, & sub promissione euictionis, ibid.n.19. ibid.

Census est quid diuersum à credito, d.244. n.29. *Royas.* ibid.

Ex censu nullo percipiens fructus, videtur excusandus à restitutione pro eo tempore, quo census pro valido fuit habitus, & reputatus, d.179. n.17.*Royas,* 359

Census quando retrouenditur pro eodem pretio, cum interueniat actus retrosimilis, censetur extinctus, d.160.n.7.*Royas.* 338

Censuarius non præsumitur quod voluerit, quod census remaneret sine fundo, d.133. n.8. *Cornelio.* 295

Cessio.

Aditio hæreditatis inducitur ex cessione facta per hæredem iurium sibi competentium, d.52. n.10. declaratur, n.11.*Verospio.* 138

Cessio acquisita, & nomine proprio stipulata præsumitur, quando ipse acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. 256

Cessio acquiritur habenti onus soluendi, ibid.n.5. ibid.

Cessi debitoris nomen accipiens creditor non potest redire ad primæuas obligationes, & iura; quia debitum vnius & creditum iam est extinctum, d.115.n.1. 266

Cessio si fundata est in credito resoluto, non potest operari extinctionem debiti, sed illæsa remanet prima obligatio erga debitorem, ib.n.4. 267

Cedens nomen, satisfacit, quando illud nomen est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis, ibid. d.dec.115.n.6. 267

Cessa iura dum acceptat creditor, extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius, contemplatione cedentis, ibid.n.8.

Quod magis procedit etiam cum debitor cautè agendo expresse declarauit cedere creditum pro tale, quale erat, nec ad illius manutentionem teneri; quo fit vt ad illud non teneatur, ibid.n.9.

Cedens non potest amplius iuribus cessis, & ad commodum cessionarij, suum effectum sortitis vti, nec de illis excipere, d.119.n.6. *Albergato.* 272

In Cessione iurium reseruatio est incompatibilis, & pro non apposita habetur; & respectu iurium expressorum nihil operatur, ibid.n.7.

Cessio census aliud est, & aliud retrouenditio, & extinctio, d.160.n 6.*Royas.* 338

Cessionarius.

Cessionarius succedit in locum cedentis, eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens, d.4.n.12.*Meltio.* 10

Cedens iura non potest eis amplius, vti super re cessa in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo, d.19.n.15.*Corrado.* 39

Cessionarius non debet esse melioris conditionis, quam cedens, d.168.n.21.*Royas.* 347

Citatio.

Citatio ad dicendum contra, in productione Iurium omnino requiritur, dec.10.n.11. *Meltio.* 11.

Citationis omissio vitiat sequestrum, dec.11. n.8. *Meltio.* 11

Citatio in excussione bonorum hæreditariorum est necessaria hæredi, & deputatio duorum executorum cum Iudicis decreto excussionem esse legitimè factam declarantis, d.18.n.14 *Albergato.* 37

Citatio ad sententiam non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula, *& deinde antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas, dec.78. n.5. *Cerro.* 199

Citationis circumdictio non pendet à voluntate partium, sed Iudicis, ibid.n.6. 199

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera, & actuali executione monitorij d.86.n.5. *Meltio.* 196

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis, *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, ibid.n.6. 196

Obseruantia omittendi citationem vtpotè omninò contraria dispositioni iuris, ne dum Ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini, quamuis interpretatiua debet esse legitimè præscripta per spatium quadraginta annorum.

Citatio generalis sufficit ad tollend. nullitatem ex defectu citationis, d.95.n.2.*Meltio.* 229

Et non comparente citato potest ad vlteriora procedi absque alia citatione, ibid.n.3. Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quādo citati non potuissent impedire, vel mutare sententiam, ibid.n.5. 229

Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes sunt plures, & diuersis temporibus

poribus executæ, d.180.n.9. *Royas.* 360
Quaodo semper fuit præsens procurator citari, ibid.
Item quando in termino dictarum citarionum emanauerint plura diuersa decreta, d.180. n.10. *Royas.* 360
Maximè si fecerint transitum in iudicatum, ibid.
Et si fuerit pro illis postmodum relaxata executio. ibid.n.16. ibid.
Citationis finis est deducere ad notitiam citati contenta in citatione, d.180.n.7. *Royas.* 360
Citatio necessariò requiritur, vt quis ritè suâ possessione priuetur, d.170.n.8. *Royas.* 347

Clausula.

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, ita vt nihil amplius comprehendant, & maximè quando sunt in executiuis Instr. d.3.n.31. *Bicchio.* 8
Clausulæ solitæ apponi de stylo Notariorum contractum non extendunt, ibid.n.32. 8
Clausula *sine præiudicio*, est præseruatiua iurium prius competentium, d.15.n.13. *Meltio.* 27
Clausula constituti ad fauorem censuarij, suffragatur: ad obtinendam associationem, d.16.n.1. *Bicchio.* 30
Clausula constituti apposita in Instrumento census, videtur inepta, &c.n 2. 30
Clausula constituti ad fauorem censuarij præbet ipsi facultatem capiendi propria authoritate fructus rei censuatæ ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, ibid o.3. 30
Clausulæ cæteratæ in Instrumento appositæ recipiunt exteosionem iusta formulam Instrumentorum, siue clausularum loci vbi Instrumenta stipulantur, ibid.n.5. 30
Clausula *dans, & concedens, &c.* apposita in Instrumento census in Vrbe, seu eius districtu stipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi possessionem fundi censualis propria authoritate, ibid.n.6. 30
Clausula constituti amittit virtutem, vbi hæres constituentis occupat possessionem fundi, super quo cadit constitutum non reclamante constitutario, ibid.n.8. ampliatur, n.9. limitatur, num.10. 30
Clausula, *ita quod non retorqueatur, &c.* & aliæ similes appositæ in cessione non comprehendunt casum, quo ab ipso cedente inferuntur molestiæ super eadem re, cuius pretium illi solutum fuit, d.19 n.16 *Corrado.* 39
Clausula, *omni meliori modo*, in contractu apposita talis efficaciæ expenditur, vt æquipolleat alij clausulæ magis præcisæ, quæ ibi de natura contractus desideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis, d.36.o.12. *Corrado.* 98
Clausula *alias, &c.* præse fert conditionem aduersariam antecedenti protestationi, atque dissensum protestarionis in casu contrario supra expresso perinde, ac si dictum fuisset, & aliter habeatur pro non facto, ibid.n.13. 98
Clausula constituti, clausula ad habendum, insiouatio, ac promissio rathi conueniunt naturæ donationis inter viuos, dec.39. n.7.8.9. *Royas,* 105
Clausula constituti continet facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, dec.43. n.1. *Ghisilerio.* 116
Clausula, *dans, & concedens,* in censu apposita secundùm formularium Instrumentorum vrbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, ibid. n.3. limitatur, n.7. 116
Claosula, *Actum*, in Iosttumento apposita regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem. Conclusio huiusmodi procedit, quando apposita fuit in fine ipsius contractus, & Instrumenti, &c. d.49.num.5.6. *Cerro.* 128
Verba importantia reseruationem consensus directi Dominij cum clausula, *& non alias, &c.* apposita in contractu venditionis fundi Emphyteutici reddunt huiusmodi contractum conditionalem eiusque conferunt perfectionem in tempus præstiti per Dominum directum consensus, ita quod antea pro non facto, & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia cessat eiusdem Domini contemptus ex quo prouenit huiusmodi pœna, d.51. n.20. ampliatur, num.21. declaratur, n.22. *Corrado.* 135
Clausula *donec*, apposita in locatione est repetitiua, ita vt finita locatio repetita censeatur, d.53. n.24.& 25. 140
Clausula *constituti*, operari non potest, translationem possessionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipsum constituentem realiter extitisse, d.54.n.23. *Corrado.* 145
Clausulæ promissiones defensionis, ac pacta executiua, seu similia, apprehensionem bonorum importantes appositæ in Instrumento contractus, & distinctæ, & multo magis coniunctæ præseferunt hypothecam bonorum, partium pro plena obseruantia illius contractus, & conuentorum in eo, d.55.n.5. *Corrado.* 147
Clausulæ generales, quæ in fine instrumenti apponuntur ad omnia in eo conuenta congruè referuntur, ibid n.11. 148
Clausula, *ad habendum*, in contractu apposita in stipulatum transfert Dominium, dum pro ipsius translatione habilis eam præcessit.
Clausula quarentigia non est necessaria, vbi adest publicum Instrumentum obligationis, d.53.n.6. *Arguelles.* 159
Clausula, *per viam ritus*, apposita, in Regno Neapolitano semper intelligitur, ibid.n.12. 159
Clausula *ad habendum*, posita in Emphyteusi in parte dispositiua intelligitur iuxta naturam contractus Emphyteutici, decis.78.n.9. *Cerro.* 197
Clausula *ad habendum*, vbi nihil aliud resistit tribuit facultatem alienandi, ibid.n.16. 198
Clausulæ generales inuestituræ alias, quæ comprehendere extraneos stante prohibitione alienationis per præceptum negatiuum restringitur ad hæredes sanguinis, ibid.n.19. 198
Clausula *in perpetuum*, apposita io concessione de sui natura non transitoria ad extraneos perpetuat concessionem inter personas comprehensas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos, ibid.n.20. 198
Clausula *in perpetuum*, tritum est regulari, & intelligi iuxta subiectam materiam, in qua apponitur, ibid.n.21
Clausula in perpetuum apposita in concessione ex pacto non facit illam hæreditariam, ibid. n.22. 298

Clausula

Clausula, *Si quid exequendum*, si constat de bono iure, præseruat viam executiuam pro noua mandati relaxatione, d.107.n.25. 255

Clausula, *Si quid exequendum*, non vulnerat obligationem, sed suspendit tantum executionem mandati, donec de illius iustitia cognoscatur, ibid.n.2.

Clausula, *Ad omne mandatum Domini*, operatur, vt pecuniæ dicantur extare, perinde ac si numquam consignatæ fuissent, d.112.n.3.*Celso*.263

Clausula, *Si quid exequendum*, stante validitate, & iustitia mandati, non vulnerat Obligationem Cameralem, sed procedit ad vlteriorem executionem, ibid.n.4.

Clausulæ, *manu regia & sola facti veritate inspecta*, quid importent, d.123.n.5.6.*Royas*. 278

Clausula, *sine præiudicio*, præseruat præiudicium in non expressis, ibid.n.13.*Royas*. ibid.

Clausulæ, *constituti, & similium* effectus cessant per actualem traditionem postea subsecutam, d.127.n.6.*Ghisilerio*. 283

Clausulæ quæ veniunt accessoriè ad contractum, si contractus est simulatus, & ipsæ simulatæ iudicantur, ibid.n.7. ibid.

Clausula, *non alias aliter, nec alio modo*, quid operetur in donatione conditionali, dec.130.n.3. *Ghisilerio*. 289

Clausula, *non alias aliter, nec alio modo*, est tantæ efficaciæ, vt faciat deficere consensum partium ibid.n.4. ibid.

Et si non occurrunt omnes qualitates desideratæ annullat dispositionem, in qua apponitur, ibid. n.5.6.& 7. ibid.

Clausula, *ponens in suum locum*, quid importet, d.140.n.6.*Cerro*. 304

Clausulæ non sunt iudicandæ inutiles, n.6.

Clausula, constituti, probat possessionem constituentis contra constitutarium, d.174.n.4.*Royas*. 353

Clausula *constituti* transfert possessionem in constitutarium etiam ad effectum manutentionis, d.151.n.2.*Carrillo*. 323

Clausula *sciens, &c.* extenditur sciens non teneri, sed teneri volens, d.166.n.4.*Royas*. 344

Clausula, sola veritate inspectâ, de plano & sine figura iudicij, & manu regiâ proced. operantur, vt Iudex possit procedere vti Princeps. d.189 n.4.*Royas*. 367

Clericus.

Clericus quando succedit laico executiuè obligato subiicitur dispositione Statuti laici in eo, in quo successit, d.73.n.26.*Arguelles*. 190

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenietur coram suo Iudice, ibid.n.29. 191

Clericus siue Ecclesiasticus quidquid impendit in victu, & vestito præsumitur impendere de rebus Ecclesiæ, d.39.n.16.*Royas*. 105

Clericus de quæsitis aliundè, quam ex redditibus Ecclesiæ potest testari, ibid.n.17. 105

Clerico permissa vt appellatio de Iure canonico in possessorio, d.143.n.8.*Bicchio*. 308

Clericus non potest conueniri ex sententia Iudicis laici, ibid.n.12. ibid.

Clericus non arctatur ex instantia capta contra laicum suum principalem, ibid.n.13. ibid.

Cognomen.

onus assumendi Cognomen & insignia familiæ indicat Testatorem voluisse illum semper, & perpetuo conseruare, d.100.n.27.*Cerro*. 243

Cohabitatio.

Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum; qui fiunt domi, & parent ex oculari inspectione, secus est in actibus momentaneis, & his, qui continentur in Instrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Ottobono*.

Collusio.

ad hoc vt Collusio cognoscatur, commodum, cuius respiciat dotis promissio, licet sit facta diuersæ personæ, potissimum attendi debere, d.13. n.15.*Corrado*. 51

de Collusione, lapso quinquennio amplius opponi non potest, d.70.n.34.*Meltio*, declaratur, num.35. 184

Commercium.

sub Commercio laicorum non cadit ius decimandi spirituale, d.95.n.27.*Meltio*. 131

Commercia impediuntur, si vigore hypothecæ generalis merces venditæ auocarentur ab emptoribus, d.164.n.19.*Royas*. 343

Commissio.

in Commissionibus appositæ Clausulæ, summariæ, &c. important facultatem procedendi executiuè, d.15.n.2.*Meltio*. 27

Commoditas.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religiones vltimi ex ipsa, dum saltem eius vita durante Commoditas bonorum remaneat penes Monasterium, d.75.n.7. Declaratur n seq. *Cerro*. 193

Concessio iure decimandi concessa dicitur ne dum Commoditas percipiendi decimas, quod est temporale, sed ipsa spiritualitas, quæ nequit segregari à iure decimandi, d.95.num.7. *Meltio*. 229.

In vsufructu alienabili respectu solius Commoditatis, si fiat translatio expresè de vsufructu, vel eius iure non sustinetur, neque respectu commoditatis, ibid.n.12. 230

Commoditas percipiendi fructus, venit in generali obligatione & semper remanet hypothecabilis, quamuis omnis hypotheca prohibita fuerit, d.146.n.10.*Cerro*. 313

Quod procedit etiam in materia feudali, ibid.n.11. ibid.

Commodum.

Inducta in alicuius Commodum, non debent in ipsius odium retorqueri, d.3.num.14 *Bicchio*. 7

Commodum, quod ex amplitudine verborum institutionis, ac tota testamenti serie, intenditur Testatricem voluisse conferre marito, qualecunque sit, sufficit ad hunc effectum, d.46.n.16. *Corrado*. 122

Commodum retentionis nullo modo præbere potest creditum illiquidum, d.76.n.12.*Ottobono*. 198

Commodum, & incommodum Societatis spectat ad socios, d.195.n.4.*Royas*. 371

Communio.

Communio vniuersalis inter fratres nequaquam dicitur probata, nisi probentur requisita ad hoc necessaria, d.166.n.2.*Royas*. 344

Communio vniuersalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, vti principalis, alter verò vti fideiussor, ibid. num.5. ibid.

Compensatio.

Index Rerum

Compenſatio.

Compenſationis exceptio non poteſt admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7.*Meltio.* 19

Compenſatio periculi ſuſcepti facienda eſt cum lucro in omnibus contractibus, vt ſeruetur æqualitas, d.101.n.29 *Bicchio.* 246

Compenſatio per neceſſarium antecedens præſupponit præexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti, d.115.n.5. *Beuilaqua.* 267

Compenſatio extinguit primæuam obligationem non ſecus, ac datio in ſolutum, ibid.n.10.

Compenſatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta, d.119. n.15.*Albergato.* 272

Compenſatio de quantitate ad quantitatem, an ipſo iure iudicatur, vel potius ex partis oppoſitione in iure controuerſum eſt, d.149. n.1. *Veroſpio.* 318

Compenſatio de quantitate ad quantitatem quod ex Iuris miniſterio admittatur, multi DD.id tenent, ibid.n.2.

Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, niſi a parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD. ibid. n.3. ibid.

Compenſatio ſecundum ſtylum mercatorum & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo iure, licet creditum & debitum procedat ex cauſa diuerſa, ibid.n 4. 319

Compenſatio admittitur ipſo iure inter mercatores licet credita & debita ſint diuerſa & in diuerſis libris deſcripta, d.149.n.5. ibid.

Compenſatio inter credita, & debita, ſi inter mercatores non admitteretur partis oppoſitio, ibid. num.9. ibid.

Compenſatio ipſo iure intrat ad impediendum curſum vſurarum, d.132.n.12. 293

Compenſatio omnis quandu excluditur, compenſatio tunc ſolum intrat, quando creditor poteſt ſortem exigere, ibid.n 21. 294

Compenſatio quando euitari non poteſt tunc potius admittitur, quoad extinctionem fructuum, quam ſortis, ibid n.22. ibid.

Compenſatio regulariter non admittitur inter debita diuerſarum perſonarum, ibid.n.23.

Compenſatio non admittitur de credito particulari ad debitum ſociale, ibid.n.24. 294

Compenſatio vbi fuit oppoſita ante ſententiam, non aſſignantur nouæ dilationes, ſed ſi quod ſuperſit ad agendum, id remittitur arbitrio Iudicis circa dilationes, d.153. n.9.*Corrado.* 327

Compenſatio opponi poteſt etiam in ſecunda inſtantiâ, imò etiam poſt rem iudicatam, d.159. n.20.*Royas.* 337

Compenſatio habet vim ſolutionis, d.164. n.13. *Royas.* 343

Compromiſſum.

Compromiſſum non poteſt extendi ad alia, quam in eo expreſſa, d.54.n.16.*Corrado.* 146

Computum. Computa. Computiſta.

Computa, & Epiſtolæ benè probant contra eas conficientes, d.156.n.4.*Carrillo.* 331

Computa ſæpius reuideri poſſunt, & denuo tractari conſtito de cauſa erroris, ibid. numero 8. ibid.

Computiſtæ officium eſt ſolum ſubducere rationes, & calculare, d.111.n.13. 265

Computatio legalis fructuum in ſortem, ipſo iure extenuat ſortem, d.159.n.19.*Royas.* 337

Compulſoria.

Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ, d.133.n.1.*Carrillo.* 298

Compulſoria ſpecialis dum petitur, oritur vehementis ſuſpicio calumniæ, ibid n.6. ibid.

Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpè denegatur, ibid.n.7. ibid.

Conceſſio.

Conceſſionis gradus prorogatio in Emphyteuſi, perſona non approbata ſine conſenſu non eſt admittenda, d.38.n.8.*Meltio.* 101

Conceſſio de decimis, & iure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales, d.95.n.10. *Meltio.* Declaratur, n.15. 130

Concordia.

Concordia litibus, controuerſiis, ac prætenſionibus, finem imponit, d.15.n.1.*Corrado.* 27

Concordia præfert virtutem rei Iudicatæ, ibid. num.2. 27

Concubina.

Filius Concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in Concubinam retinebat, d.83.n.6.*Cerro.* 207

Concurſus.

ea Concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera itavt dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, d.100.n.29. *Cerro.* 243

Condemnatio.

Condemnatio non debet reſtringi ad diem motæ litis in Rota, ſed eius initio in partibus, d.53.n.2. *Arguelles.* 139

Neque condemnatio dici poteſt iniuſta, vel exceſſiua, d.179.n.19.*Royas.* 359

Conditio.

Conditionem repetiti appòſitam in alio caſu, immediatè præcedentem, Dictio, *parimente*, eamque patificat, atque connectit eum ſequenti, d.60.n.2. 159

Eoque magis eum eadem Conditio vtrique caſui bene conueniat, & æqualiter adaptetur, ibid.n.4.*Peutingero.* 159

Conditio contrahentium, vt æqualis ſit, in dubio facienda eſt interpretatio, dec.196.n.6. *Royas.* 372

Condictio.

Condictio indebiti ſemper habet locum in repetitione vſurarum, d.159.n.5.*Royas.* 336

Quæ concluſio procedit, ſiue ſolutio ſit facta ſcienter, ſiue ignoranter, ibid.

Conductor.

Retentio rei locatæ ex parte Conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum vtriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſed renouandam locationem, d.15.n.4.*Meltio.* 27

Principales conductores reſpectu locatoris ſunt & dicuntur correi, inter ſe tamen proportionibus ſociorum dicuntur ad inuicem fideiuſſores, d.191.n.7.*Royas.* 368

Conductor primus quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis factam à ſecundo conductore continuat retinere rem locatam poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid.n.14. 27

Confeſſio.

Confessio.

Confessio dotis de recepro à viro post ipsius decoctionem emissa in præiudiciom Creditorum fidem non facit,quamuis promissio præcesserir, d.3.n.1. *Bicchio.* 7

Confessio dotis de reecpto à viro etiam post decoctionem emissa vbi habetur obligatio de restituendo probat quoque ad præindicium creditorum concurrentibus conicctutis, ibidem num.5. 7

Quæ maximè resultant ex præcedenti promissione, dinturna alimentorum præstatione, & Inramento Confessionibus adiecto, ibid. num.6. 7

Vbi apparet de Confessione, & recognitione facta per Aduersarium Dominium noo potest in dubium reuocari, d.4.n.14.*Meltio.* 11

Confessio adeo plenè probat contra confitentem vt illa impugnanda non veniat, ibidem num.15. 11

Confessio ac declaratio partis, quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis testis depositioni præualet, decis.7.n.12. *Decano.* 15

Confessio qualificata partis præcipitur In possessorio Iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij, d.11.n.5.*Meltio.* 20

Confessio alicuius non potest impugnari à suis successoribus, & causam ab eo habentibus, d.50.n.3.*Corrado.* 41

Confessio extraiudicialis ad fauorem absenti pro quo nemo fuit stipulatus non plenam facit probationem, & Rota semper sequuta fuit hanc opiniooem, ibid.n.41. 41

Confessio in Testamento facta regulariter non sufficit ad probationem debiti, quando non concurrat etiam confitentis dispositio, ibidem num.8. 41

Pia dispositio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præsefert, & verisimilitudo operatur in illis etiam casibus in quibus alias non probaret, ibid. numero 13. & 14. 41

Æquitate Canonica attenta, Confessio, &c. extraiudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem, ibid.n.7. 41

Confessio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur ad solutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27.*Bicchio.* 31

Confessionem factam Rota non attendit, dec.51. num.7. Eoqoe minus quaodo non fuit setuata forma, ibid.n.8.*Corrado.* 134

Confessio emanata in Iudicio præferri debet alteri extraiudicialiter emissæ in Testamento, decis.55.n.4.*Verospio.* 137

Confessio erronea defuncti facta in Testamento potest habere,& reuocare non secus ac ab ipsomet confiteote impugnari, ibid.n.4. 137

Confessio relatiua ad aliquid ex quo ipsius error dignoscatur tanquàm erronea potest ab ipsomet confitente impugnari, ibid.n.5. 137

Confessio simplex facta à Viro aliundè oon Iustificata non probat dotis numerationem, d.52.1. *Corrado.* 47

Confessio dotis facta à viro præsumitur simulata, quando non iustificatur aliunde, ibidem num.6. 47

Confessio simulata dotis solet esse, vel ad cohonestandam speciosæ dotis prætextu inæqoalem sponsæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, dec.13. n.1. *Corrado.* 49

Confessio dotis simulata non habet executiooem, ibid.n.3. 49

Confessio dotis etiamsi facta ante contractum Matrimonium non probat veram numerationem nisi ex præcedenti promissione, vel aliis probabilibus cooiecturis iustificetur, ibidem num.4. 49

Confessio sequens à præcedenti promissione dotis solet comprobari, decis.22. num.16. *Corrado.* 47

Confessio partium repetita, qualificata, & Iuramento firmata in Instrumento publico contenta facit ipsum præferri dispositioni vnius testis, d.22.n.45.*Corrado.* 48

Confessio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præiudicium alterius creditoris etiam posterioris, ne sit in potestate debitoris creditores circumuenire, dec.101.n.1. *Bicchio.* 245

Confessio suspecta non est in consideratiooe habenda, d.102.n.10. 247

Confessio, quæ in actis non reperitur, non probat, ibid.n.12. ibid.

Confessio debiti non potest retrotrahi in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ibid.n.11. ibid.

Confessio talis non probat, maximè quando debitor est de proximo decocturus, ibid.n.2.

Confessionis tempore esse decoctum, vel esse de proximo decocturum quoad tertij præiudicium paria sunt, d.dec.101.n.3.*Bicchio.* 245

Confessioni, seu solidationi inter partes non statur in materia cambiorum, ne sub prætextu huius confessionis aperiatur via fraudibus, & illicitis vsuris, ibid.n.4.

Confessio, & probatio litterarum *d'Auiso*, ac earum effectuatio producit ipsarum executionem, ac si esseot litteræ Cambij, d.104.n.17.*Bicchio.* 249

Confessione partis probatur solorio, d.5.num.7. *Bicchio.* 9

Confessionibus maximè geminatis,& iudicialibus statur, in materia etiam de vsuris suspecta, concurrentibus adminiculis, d.106.n.23. *Bicchio.* 553

Confessio de recepto extraiudicialis voluotaria, facta à Tutore non præiudicat pupillo, dum de vera solutione nõ constat, d.109.n.3.*Celso.* 258

Quod procedit,& in quolibet administratore, ibid. num.4.

Confessio de recepto operatur crediti contracti remissionem, quæ sapit naturam donationis, ibid.n.6. 258

Confessio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præiudicium pupillorum, nisi pro summa, quæ verè, & realiter recepta fuit, d.118.n.3.*Meltio.* 270

Limitatur tamen cum pro corroboratione prædictæ confessionis concurrunt plures coniecturæ, ibid.n.4.

Confessio pro maiori parte debiti, arguit veritatem etiam respectu residoi, ibid.n.5. 271

Confessio simpliciter loquens, recipit declatationem ex verbis præcedentibus, & subsequentibus, d.126.n.6.*Royas.* 282

Confessio facta in capitulis in instumento iurato contentis, & ipsa iurata dicitur, ibid.numero 9. 282

Confessionis error, vt probetur ad hoc requiruntur probationes omnino cooeludentes, ac necessariæ, d.154.n.11.*Bicchio.* 319

Confessio, quando est multis adminiculis suffulta, tunc pleoiores probationes requiruntur ad probandum eius errorem, ibid.n.12. ibid.

Confessio si impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentissimis probationibus, d.171.n.1.12.*Royas.* 349 350

Confraternitas.

Confraternitates, & aliæ congregationes Laicorum non fori exemptione, ac priuilegio Ecclesiæ fruuntur oisi Episcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritare iostitutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum necessaria concurrant, d.55.n.14.*Corrado.* 117

Confraternitas instituta ad pium opus habens Ecclesiam, aliaque Ecclesiastica signa non potest dici merè laicalis, decis.58.num.27. *Cerro.* 150

Coniectura.

Coniectura aliqua concurrente præterita arguunt continuationem in futurum, decis.1. num.6. *Otthobono.* 4

Coniectura simulationis elidituc ex contrariorum probatione, d.3.n.10.*Bicchio.* 7

Coniectura simulationis oritur ex actuum proximitate; & ex verisimilitudine; & ex pactis insolitis appositis in Instrumento, dec.7. n.5.6.7. *Otthobono.* 15

ex aliis Coniecturis summa diuersitas non excludit versiouem probatam, decis.16. num.29. *Bicchio.* 31

Coniectura vehemens donationis causa mortis est reseruatio facultatis reuocandi donationem tam in vita, quàm in morte nisi vrgeant potentiores coniecturæ in contrarium, dec.39. num.10. *Royas.* 105

Coniectura vna tollit aliam, & fortior debiliorem excludit, d.109 n.15.*Celso.* 258

Coniecturæ plures concurrentes cum tutoris confessione de recepto, conualidant ipsam confessionem, respectu liberationis debitoris, & præiudicij ipsius pupilli, d.118.n.4.*Meltio.* 270

Coniunctio.

Ex Coniunctiooe sanguinis oritur causa amoris & affectionis, & ex impulsu naturæ, d.87.n.12. *Otthobono.* 215

Coniunctio, causam amoris, ac vinculum naturale respiciens, comprehenditur in donatione facta contemplatione Matrimonij suo effectu, omnes filios tam ex primis, quam ex secundis Nuptiis genitos, ibid.n.13. 215

ex Coniunctione sanguinis proueniens beneuolentia, & Amor erga donatarium in donatione antenuptiali, vel est causa præcipua & finalis totius dispositioois, vel est finalis cum aliis expressis.

Consanguinitas.

In fratris successione, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri Consanguineo, d.84.o.3. *Royas.* 209

Consanguineus frater succedit fratri io bonis quæsitis à linea Paterna, vterius vero à linea Materna, ibid.n.4. 209

Consanguineus, aliaque persona coniuncta admittitur in iudicio ciuili, etiam sine mandato, d.151. n.5.*Carrillo.* 323

Consensus.

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecari oon præiudicat respectu actionis super pretio competentis, d.3.n.2. 6

Conseosus alienationi bonorum communis debitoris præstitus ad fauorem aliorum creditorum non operatur nisi remissione iuris tunc temporis competentis, & exercibilis, ibid. num.24. pag.8.

Consensus continuatur in locatione etiam defuncto personalem existentiam hæredis habitualiter, d.15.n.7.*Meltio.* 27

Consensus, & voluntas defuncti, antequam hæreditas adeatur, conseruantur in hęredirate iacente, quæ personam defuncti repræseotat, ibid. num.8. 27

Consensus dicitur deficere mutato rerum statu, d.130.n.11. *Ghisilerio.* 290

Conseruatio.

Conseruatione considerata agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ, d.100.n.5.*Cerro.* 140

Conseruationi agnationis prospicere non videtur, qui vnicum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum, ibid.n.8. 140

Pro maiori Conseruatione agnationis institutæ dicuntur primogenituræ, ibid.n.18. 242

pro Conseruatione agnationis causa est pia & laudabilis, & remouet omneio læsionis suspicionem, ibid.n.30. 245

Constitutio.

ex Constitutione Vrbana, locamontium non cadunt sub hypotheca, d.18.n.3. *Albergato.* 37

Constitutionis Ægidianæ effectum impedit iniustitia sententiæ, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Constitutio Ægidiana reiicieos appellationem suspensiuam locum sibi vindicat quotiescumque sententia lata in Iudicio possessorio, est valida, d.47.n.2.*Royas.* 114

Constitutio, seu Statutum de capienda possessione non intrat in bonis fideicommisso subiectis, quæ non sunt transitoria ad hæredes, d.48.n.4. intelligitur, &c.n.5. *Otthobono.* 126

Constitutio Ægidiana exclusiua appellationis in Iudiciis omnino summariis, non habet locum, attenta Iniustitia sententiæ, d.58.n.1. *Verospio.* 155

Constitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari sine certa solemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum personis priuilegiatis, d.179.n.6.*Royas.* 359

Sicque locum habet, etiamsi mulier contraherec cum minore, ibid.n.7. ibid.

Constitutio Synodalis non sufficit aduersùs Ecclesiasticam immunitatem, decis.151. num.17. *Carrillo.* 323

Constitut. sanct. mem. Innoc.VIII. 13. in Bull. tom.1. *quando conueniat*, d.153.n.26. *Corrado.* 328

Constitutum.

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Saluianum intec

interdictum, dec.16.n.15. *Bicchio.* 30

Constituto, non obstante in Instrumento census opposito, immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, ibid.n.17. 31

Consuetudo.

Consuetudo, & vsus loquendi communis nisi ex pluribus concurrentibus non probatur, d.26. n.16. *Corrado.* 67

Consuetudo loquendi de illegitimis ad legitimatos in forma ampla, & ad omnia legitimationis iura restitutos referri non potest, ib.n.18. 68

Consuetudo loci attenditur in dote congrua filiabus constituenda, d.27.n.38. *Corrado.* 73

Consuetudo contrahentium in inuestituris dandis, & accipiendis magis attenditur quam consuetudo regionis, d.28.n.2. *Meltio.* 76

Consuetudo admittit fœminam superiorem inuestito proximiorem ad renouationem inuestituræ, d.29.n.18.& 19. *Meltio.* 81

Consuetudo ex tribus actibus, iuncto decennij lapsu inducta demonstrat quæ sint partes officij, d.111.n.24. *Bicchio.* 261

Quod consuetum est non faciens officialis, dicitur esse in culpa, ibid.n.23. 262

Etiamque ratione consuetudinis sunt annexa officio, etsi non expressa, veniunt in obligatione fideiussoris super administrando officium diligenter per officialem, ibid.dict. dec.111.n.26. 262

Consuetudo facit authenticam scripturam priuatam, d.181.n.2. *Royas.* 361

Contemplatio.

Contemplatio secundi viri præsumitur habita fuisse à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonij, quando in casu contradictionis ipsorum suæ odiosæ dispositioni imposuit caducitatem alicui portioni, & illi reliquit executorem primus secundum virum, deinde suos filios hæredes institutos, cum plenissima liberatione à redditione rationum, dec.55.num.25. *Corrado.* 130

Contestatio.

per Contestationem litis remanet sublata bona fides, d.144.n.3. *Royas.* 309

Contestatio litis sine dubio, & indistinctè inducit nullam fidem, ibid.n.14. ibid.

Contractus.

Contractus initus à Pupillo, licet cum solemnitatibus statuti, quando nihil ex eo lucratur, sed potius Ius suum remittit, resoluitur in meram donationem, & est prorsus nullus, dec.3.n.28. *Bicchio.* 8

In fine Contractus, Clausulæ Vniuersales positæ restringuntur ad causam superius expressam, itavt nihil amplius comprehendant, & maximè quando sunt in executiuis Instrument. ibid. 8

Contractus simulatio conuincitur ex causa simulandi, & concursu saltem duarum coniecturarum, d 8.n.2. *Otthobono.* 16

Quando Contractus nullus, & efficax præcessit mutui Apocham, satis simulandi causa deducitur, ibid.n.3. 16

Contractus in quo pacta solita apponuntur, & conuentiones solitæ omittuntur, magnam præsefert inuerisimilitudinem, quæ plurimum obtinet, vt contractus ipse claudicet, dec.22.n.9. *Corrado.* 46

Contractus simulatus non potest confirmari iuramento pro obseruantia apposita, d.23.n.16. *Corrado.* 51

Contractus vbi fuor plures super eadem re debent singuli cum eorum affictibus & conuentionibus distinctè considerari, decis.24.n.33. *Corrado.* 56

Contractus factus post aliquem contractum debet diuerso iure censeri, & idem contractus cum primo non debet reputari, decis.27.n.47. *Corrado.* 75

Contractus præsumitur approbatus, & cum consensu ex præsentia, interuentu, & fideiussione illius, de quo agitur, dec.26. num.13. *Corrado.* 67

Contractus filiifam. per consensum Patris validitatem acquirit, d.31.n.7. *Corrado.* 86

in Contractu verba coram Me Notario, &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præsenti danti, &c. in tot Iuliis, & Testonibus, & Duplis aureis, &c. apposita, siue similia verba in Instrumento apposita numerationem probant, d.43.n.35. *Ghisilerio.* 117

Contractus in eodem instrumento contenti sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui, quando vnus non venit ad terminationem alterius; secus autem è conuerso, dec.49.n.17. *Cerro.* 128

Contractus plures in eodem instrumento tunc dicuntur ad determinationem vnius alterius; quando alias ad alterum illorum contrahentes non deuenissent, ibid.n.18. 128

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione; non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, dec.51.n.19. *Corrado.* 135

ex ipsa Contractus locationis natura, ex quo perseueratum est in conductione præsumitur eodem pretio, & conditionibus renouata, & præsumitur perseuerasse nisi contrarium probetur & sufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint solita locari, decis.53. n.26.27.& 28. *Arguelles.* 140

Contractus est vsurarius ille, per quem alteri qui subit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam summam excedat, non autem si non excedat, d.101.n.30. *Bicchio.* 246

Quod contraxerit socius Ius nomine proprio, est coniectura, quæ potest leuioribus probationibus tolli, d.102.n 6. *Celso.* 247

In contractibus, qui ad inuicem compatiuntur, nec secundus alteri obuersatur, nouatio non censetur inducta, decis.120. num.13. *Verospio.* 274

Contractus essentia regulariter declaratur ex verbis, d.122.n.1. *Cerro.* 276

Modicitas annuæ præstationis arguit Contractum esse emphyteuticum, ibid.n.2. 277

Contractum esse emphyteuticum, ex quo pacto argui possit, ibid.n.3. ibid.

In contractibus non attenditur, quod vnus sensit, sed quod ambo insimiliter crediderunt, d.133. num.9. *Cornelio.* 295

Contractus cambiorum & depositi sunt inter se diuersi, d.149.n.16. *Verospio.* 319

Contractus litterarum cambij dicitur nominatus, cum reputetur emptionis, & venditionis, ibid. num.18. ibid.

In contractu litterarum cambij acceptatio litterarum fit pro pecunia soluenda, non autem soluta, ibid.n.20. ibid.

Contractus cambij non potest dici impletus, ob non solutionem pecuniarum, ibid.n.24. ibid.

A contractu quamuis nominato, quis potest recedere, dum adimplementum ab altera parte faciendum est impossibile, ibid.n.25. ibid.

Contractus à conuentione partium legem accipiunt, d.156.n.9 *Carrillo.* 331

In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, sed agi debet ad implementum, & ad interesse, d.175. n.6.& 5.*Royas.* 351.352

Contractus primi nullitate stante non potest ille in alium contractum validum conuerti, d.176. num.2.*Royas.* 355

Contractus filiifamilias initus cum consensu Patris valet, ibid.n.12. 356

Contractus nullus per acquiescentiam non censetur ratificatus, nec per lapsum temporis, d.184. n.1.6. *Royas.* 363

Contractus nullus non ratificatur, si postea contrahant in alium contractum validum, ibid. num.4. 36

Contradictor.

Contradictor legitimus cum titulo est possessor ad impediendum iudicium executiuum immissionis, d.76.n.3.*Otthobono.* 195

Contradictor legitimus in immissionis Iudicio non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum habet inualidum, ibid.n.4. 195

Contradictor legitimus quis dici non potest, non docto incontinenti de iure suo, d.40.num.11. *Cerro.* 106

Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem causa ipsa, eiusque defensio particulariter spectat, d.54.n.7.*Corrado.* 140

Compositio.

Ex contrapositione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compensatio, & debiti extinctio, d.164.n.2.*Royas.* 342

Contrarietas.

Contrarietas, vt euitetur, facienda est interpretatio, d.154.n.8. *Bicchio.* 329

Contumacia.

Contumacia possessoris, siue detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi, d.36.n.15.*Corrado.* 98

In contumaciam partis Iudex potest decernere scripturas haberi pro recognitis, d.105.num.2. *Bicchio.* 251

Conuentio.

Conuentione partium acquiritur auctoritate Iudicis ius exequendi, decis.73.num.7. *Arguellos.* 190

Conuentionis actus, qui iuxta legem, non expeditur intra certum tempus dum tantum de vtriusque partis consensu, post dictum tempus expleatur remissum quodcumque interesse inde resultans censetur, si intra tempus conuentum fuisset expeditus, decis.74.n.13. *Verospio.* 191

Conuentio facta pro maiori cautela non debet conuerti in præiudicium, d.94.num.7. *Nozet.* 226

ad Conuentionis hypothecæ initium, eueniente casuali conditione retrotrahitur obligatio, d.99. n.6.*Decano.* 236

Conuentio partium non potest facere licitas vsuras de iure prohibitas, d.117.n.5.*Celso.* 260

Conuentio secuta inter partes de fructibus recompensatiuis, est seruanda, dec.105.n.3. *Royas.* 262

Conuentio fructuum recompensatiuorum ad rationem septem pro centenario, quando possit esse licita, d.159.n.8, *Royas.* 336

De conuentionis excessu quoties constat, toties ea redditur illicita, 161.n.9.10.

Correspectiuus.

Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter, d.192.n.3.*Royas.* 369

Corruptela.

Corruptela dicitur consuetudo, quæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, d.151.n.17. *Carrillo.* 313

Creditor.

Remissio debitori hypothecæ facta ab anteriori creditorum in concursu præiudicat remittenti, quoad prioritatem, itavt anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra creditores hypothecarios, d.3.n.4.*Bicchio.* 6

Creditori ius competens agendi ante diem, si debitor conditionem deteriorauerit, exercibile non est ad effectum exigendi, ibid.n.27. 8

Vide in verbo *Obligatio*, d.4.n.8.& d.7.n.3. 10

Creditor in statu exigendi pecunias à suo debitore, qui sit Mercator publicus in Nundinis, cambia exercere solitus, quando non exigit; illas penes eundem debitorem concurrente aliqua consensus coniectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere censetur, d.7.n.14. 15. eo maximè si debitor in Nundinis ære vel credito eam summam repetire, ac paratam habere potest, ibid.n.15.*Decaro.* 55

Creditor non impeditur, quotiescunque debitor condemnatus facit nouas probationes, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat, ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Moltio.* 20

Creditor ex causa onerosa in iudicio subsidiario deficientibus aliis bonis, potest auocare bona à creditoribus posterioribus cum causa lucratiua, vt sibi satisfiat, dec.14.n.15. *Terracinen.* 26

Creditor ex causa onerosa, potest auocare à posteriore ex causa lucratiua, etiam pecunias bona fide consumptas, ibid.n.15. 27

Creditor anterior, solam personalem habens, regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas, d.18.n.4.*Albergato.* 36

Creditor anterior, etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas, ex causa dotis, & lucri, ibid.n.6. 36

Creditori posteriori pecuniæ solutæ ex causa onerosa, possunt retrahi per anteriorem, vt de communi opinione testatur à pluribus, ib.n.7. 36

In creditorem cessat hypotheca per translationem Dominij rei hypothecatæ, dec.19. n.4. *Corrado.* 38. ampliatur, n.5. ibid.

Creditor, recepto rei hypothecatæ pretio eiusdem rei commodum substantialiter consequutus est, perinde ac si illam penes se haberet, ita

ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, ibid. n. 9. 19

Creditor inops, & pecuniis etiam in exiguis summis indigens, si in longum tempus crediti differat exactionem est in causa quod oriatur inuerisimilitudo debiti, d. 21. n. 9. *Otthobono.* 43

Creditor administrans opulentum Patrimonium debitoris præsumitur sibi satisfecisse de credito in bonis administrationis, donec redditio rationum, &c. aliter constet, decis. 23. n. 4. *Corrado.* 53

Creditores, tempore finito cur debeant inuestigare, cum quo negotiantur, d. 30. n. 7. *Ghisilerio.* 83

Creditoris pacta vigore quorum inita est societas, & tempus durationis eiusdem debent sciscitari, ibid. n. 8. 83

Vide in verbo *emptor* d. 32. n. 18. &c. 89

Creditoribus competit retentio aduersus legatarium, d. 34. n. 8. *Cerro.* 91

Creditoribus incumbit onus probandi hæreditatis inopiam aduersus legatarium, ib. n. 10. 91

Creditores testatoris non tenentur discutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas, sed possunt se dirigere in rem legatam etiam ad præiudicium legatarij, ibid. n. 11. 91

Creditur sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi benè visum pro satisfactione sui crediti, ibid n. 14. Et testator non potest, hoc ius creditoribus impedire, ibid. n. 15. 91

Vt creditor propria auctoritate cogere valeat, & in carcerem debitorem detrudere non soluentem; quid per pactum fieri possit, disputatur remissiuè, d. 73. n. 3. *Arguelles.* 90

Creditor non satisfactus plenè, executione in vna re facta; ad aliam transitus fieri potest, ibid. num. 21. 190

Creditor vsquequo probetur plenè satisfactum etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari, & Iudex, & Iudicium, & remedium, & captura personæ, ibid. n. 23. 190

Cum creditoribus defuncti, hæredes adeundo se obligant, & quasi contrahunt, ibid. n. 58. 191

Traditio rei existentis penes creditorem nascitur ex consensu debitoris, ei in solutionem ipsam rem dantis, ac deliberantis iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione, decis. 74. num 4. 191

Creditoribus præiudicium nullum potest inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, modus solutionis inter emptores, & venditores variatus, dec. 75. num. 16. *Cerro.* 595

Vide in verbo *calculus* d. 77. n. 2. &c. 197

Ius vendendi creditoribus pluribus totum hypothecatum fundum, competit cuilibet ex illis, etiam aliis satisfactis; Pariterque si plures creditores fundum hypothecatum possideant, alterove illis satisfacto, potest aliter peragere bonorum venditionem, decis. 77. n. 14. & 15. *Otthobono.* 198

Alienatio debitoris non potest facere conditionem creditoris deteriorem, dec. 99. num. 4. *Decano.* 236

Creditum aliquod non probatum à quibus compensationis exceptio non potest admitti in illorum præiudicium, d. 10. n. 7. *Meltio.* 16

Vt crediti solutio habeat vim solutionis in emptione, & inducere possit nouationem, quid requiratur ad hoc, d. 13. n. 1. *Verospio.* 19

In creditis dos non debet constitui ex officij societatibus, & similibus, cum vt plurimum sint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur, ac si non existerent, d. 16. num. 13. *Bicchio.* 31

Extrema Saluiani sunt Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris, contra quem dirigitur actio; quibus concurrentibus immissio est concedenda.

Vide in verbo *creditor*, d. 34. n. 14. &c. 91

Pro credito illiquido non competit retentio, dec. 47. n. 7. *Royas.* 125

Creditum inter socios super aliquo negotio ex assignatione totius negorij cum clausulis plenissimis translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & passiuis, facta ab altero ex ipsis, vel remanet imputati, d. 58. n. 3. *Verospio.* 155

An de credito Actoris liquido constet cognoscete prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia; an, debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, cadit sub illa inspectione, d. 60. n. 9. *Peutingero.* 139

Creditum illiquidum nullo modo præbere potest retentionis commodum, d. 76. n. 11. *Otthobono.* 198

Ex crediti satisfactione, cessante immissione etiã in Saluiano, illi qui possidebant, sunt procuIdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij.

Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.

Creditor, Creditum.

Creditores, qui sunt actores, habent onus probandi cambia, d. 101. n. 1. *Bicchio.* 244

Creditore solum interueniente, confessio facta per debitorem non præiudicat iuribus aliorum creditorum etiam posteriorum, ibid. n. 1. ibid.

Creditum concludenter probatur ex solidatione, & quidem in summa ibi firmata, dec. 103. n. 1. *Celso.* 547

Maximè si causa debiti fuit expressa in ea, ib. n. 5.

Creditori, cui facienda est solutio, sufficit negare sibi factam fuisse solutionem, ib. n. 6. *Celso.* 548.

Creditum probatur per publicum instrumentum, d. 117. n. 5. *Bicchio.* 269

Crediti contracti remissio, quæ sapit donationem, inducitur per confessionem de recepto, d. 109. n. 6. *Celso.* 258

Creditoribus non competit hypotheca super bonis ad hæredem debitoris spectantibus, d. 110. num. 1. *Cerro.* 250

Cum creditoribus hæreditariis contrahit hæres, adeundo hæreditatem, ibid. n. 2.

Contra creditorem possidentem, & anteriora iura habentem non datur immissio, ibid. n. 6.

Creditoribus anterioribus, præfertur hypotheca tacita dotis, si habent expressam hypothecam in bonis quæsitis à debitore post ipsius doris hypothecam, dec. 110. n. 7. ibid.

Creditor facit propria ea bona debitoris, sibi per Iudicem adiudicata, d. 110. n. 8. *Cerro.* ibid.

Crediti anterioritas iustificatur ex instrumento ibid. num. 11.

Creditor quis apparet ex instrumentis in actis productis,d.112.n.1.*Celso.* 263

Creditor bene potest agere contra debitores sui debitoris,etiam non facta excussione, attenta Obligatione camerali,d.113.n.3.*Celso.* 264

Creditum probatur ex publico instrumento,ibid. n.4.& d.114.n.1 265

Vel ex Apocha trino teste munita,ibid.n.5.

Vel ex confessione partis in d.instrumento, ibid. n.2.

Creditor accipiens à suo debitore rem æquiualentem satisfactioni sui crediti, præsumitur satisfactus,donec contrarium plenè,& concludenter probatur,d.14.n.5.*Celso.* 265

Creditor si vendat rem à suo debitore acceptam, & concludenter non probat quid ex tota re retractum fuerit,tunc intrat præsumptio vt ipsa res sufficiens fuerit pro satisfactione debiti, ibid.n.6. ibid.

De creditoris ordine soluens alicui debitor liberatur,d.114.n.15.*Celso.* 266

Creditor, qui in satisfactionem sui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris cessi,non potest deinde ad primæuas actiones, & iura redire;quia debitum vnius, & creditum est extinctum,d.15.n.1.*Beuilaqua.* 266

Creditum probatur ex exhibitione instrumenti, ibid.n.2. 267

Crediti resoluti cessio, vti nulla non extinguit debitum, sed remanet illæsa prima obligatio creditoris erga debitorem,ibid.n.4. 267

Creditor si acceptat iura cessa,tunc extinguuntur omnes actiones ad fauorem ipsius contemplatione cedentis,ibid.n.8. 267

Crediti existentia verè,& liquidè supponenda est, vt compensatio locum habere possit, ibid.n.5. 267

Creditum debet esse liquidum in substantia, & quantitate,d.116.n.1.*Beuilaqua.* 268

Creditum quando dicatur incertum, vel illiquidum ad effectum retentionis,ibid.n.2. ibid.

Creditor si immissus fuerit in possessionem bonorum debitoris,intrat exceptio,quod credita aut fuerunt extincta per compensationem cum fructibus faciendam,ibid.n.3.

Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare,ibid.n.4

Creditori datur retentio, quando ad eum bona perueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere; secus si ex diuersa,d.116.n.5. *Beuilaqua* 268

Cum reditis compensare fructus non tenetur fideicommissarius,nec illos restituere,cum ipsos suos faciat,ibid.n6

Creditores non possunt fructus pecuniæ debitæ prætendere;non quando non ad debitorem sed ad illos spectat onus inuestiendi, d.117.n.13. *Celso.* 269

Creditum cum hypotheca probatur ex publico instrumento,d.119.n.2.*Albergato.* 273

Creditum dotis illiquidum non retardat immissionem in Saluiano,ibid.n.10

In crediti computum imputatur exactio indebitè facta,ibid.num.9

Creditum iam extinctum non potest amplius reuiuiscere,ibid.n.15. ibid.

Creditor creditorum succedit in eorum locum ac ius habens, ac exercere possunt omnes actiones vtiles, quas sui debitores exercere valent,d.13[illegible].n.13.*Corro.* 291

Creditor, & debitor eiusdem census quis esse non potest,d.140.n.9 304

Creditor, qui vigore ordinis sui debitoris ab aliquo pecunias recepit simpliciter, & absque conditione condemnari non potest restitutioni,d.139.n.1.*Royas.* 302

Creditori cui fuerunt per debitorem data bona insolutum, licet manutentio non competat ob inualiditatem dationis insolutum, competit tamen retentio,d.151.n.22.*Carillo.* 323

Intellige conclusionem procedere, vbi creditum est omnino liquidum, alias secus,n.23

Creditor speciei potest speciem ipsam vindicare, vel super eâ executionem facere, quatenus extet,d.163.n.12.*Royas.* 340

Creditore volente quælibet satisfactio est vera solutio,d.ibid.n.12. ibid.

Creditor ante diem solutionis non potest agere contra debitorem vigore obligationis ad eius fauorem factæ,d.ibid.n.10. 343

Creditor hypothecarius in re ipsa hypothecatâ,est præferendus aliis creditoribus, d.164. num.7. *Royas*

Creditor cui pecuniæ fuerunt solutæ, etiamsi iura simpliciter cessisset,conueniri ad aliud non potest,quàm ad restitutionem recepti, d.177.n.8. *Royas.* 357

Creditor,qui causam non dedit, euicta re ad aliud non tenetur, quam ad restitutionem pecuniarum,d.26.n.9. 36

Creditum cum hypotheca, probandum venit in iudicio Saluiani,d.146.n.1.*Cerro.* 313

Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem,d.153.n.13.*Corrado.* 327

Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam sententiæ prolationem super debito liquido,& claro,d.153 n.15.*Corrado.* 327

Creditum quando dicatur illiquidum, d. 153. n.5. *Corrado,* 326

Creditum liquidum non potest compensari cum illiquido,& turbido,d.ibid.n.6. ibid.

Ad creditum liquidandum est assignandum congruum tempus,d.ibid.n.7. ibid.

Crediti oppositio quando fuit dilata, postquam sunt lapsi termini substantiales, tunc Iudex longiorem dilationem dicernete non tenetur, d.ibid.n.8. ibid.

Creditum,si dicatur quod non est liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum,d.ibid.n.27. 328

Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio,d.ibid.n.28. ibid.

Credita ad impediendam restitutionem adducta, vt illam impediant clara esse debent,d.188.n.2. *Royas.* 366

Ita vt si altiorem requirant indaginem retentio; non competat,d.188.n.3.*Royas.* 366

Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem,d.193.n.5.*Royas.* 370.

Crediti probatio facta per confessionem partis aduersæ superat omnem probationem, d. 153. n.2.*Corrado.* 326

Crediti anterioris exceptio frustra allegatur contra creditum posterius, si illud appareat satisfactum,d.160.n.5.*Royas.* 338

Credita hæredis adeuntis sine inuentario præsumuntur consumpta ex alienationibus factis ab ipso,d.44.n.4.*Royas.* 371

Culpa.

Culpa.

Culpa propria nemo iuuari debet d.3.n.15.*Bichio.* 11

Culpa,vel negligentia viri, vel non inueſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præiudicare non poteſt, maximè quando fuit ab alio,quam ab ea promiſſa. Et vir quomodocunque ſemper dotem reſtituere tenetur, ibid.n.16. 11

Ex culpa, vel tarditate vtius partis probationes poſtea ſuo tempore omiſſæ factæ in alio iudicio ad iuſtificandam ſententiam, ſeu decretum, non debent parti officere. Et quæ ſit ratio,d.36.n.26.*Corrado.* 38

Culpam leuiſſimam non præſtat locator operarum,*Bichio*.d.111.n.4. 261

Sed vide de contraria,ibid.n.5.

Culpa,locatoris abeſt,ſi omnia facta fuerint,quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet, ibid.n.5.

Si de culpa leui tenetur locator ex lege, multo magis tenebitur ex promiſſione de diligenter adminiſtrando,ibid.n.8. ibid.

Natura locationis obligantis ad leuem ſolum culpam interpretatur verba inſtrumenti, *diligenter adminiſtrando*,ibid.n.9

Culpa leuiſſima eſt præſtanda à locatore,ſi id promiſit,ibid.n.18. 262

Si videlicet poſuit in locatione,*diligenter, & qua decet diligentia,&c.* ibid.

Vel ſi promiſit præſtare *omnem culpam*, ibid.n.19. ibid.

De culpa leuiſſima poteſt conductor cum locatore paciſci,ibid.d.16.n.21

In culpa lata eſt,qui eſt negligens in actione, & in officio ſuo,ibid n 22. ibid.

In culpa eſt officialis,quando non facit id, quod fieri eſt conſuetum,ibid.

Curator.

Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à Iudice confirmetur, d.33.n.10.*Otthobono.* 90

Curia.

Statutum, quod prohibet vlteriorem, quam vnicam appellationem operatur, vt duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint rem iudicatam executioni demandandam, idque etiam ſi poſterior prolata fuerit in Curia A.C.d.75.n.4.5.*Cerro.* 193

Sententia in Curia lata in gradu appellationis interpoſitæ à priori lata in partibus, vtique comprehenditor ſub diſpoſitione Statuti loci, quod proinde ſeruari debet etiam in Curia,ibid.n.6. 193

Proceſſus per contractus de ſtylo curiæ fit potius ex vrbanitate,quam ex neceſſitate,& ſuſtantia cauſæ,d.95.n.4.*Meltio.* 229

Curſor.

Citationis reproductio realis à curſore facta deducitur ex productione ſub illis verbis: *facto realiter,'ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus,d.95 n.6.*Meltio.* 229

Cuſtodia.

Cuſtodia actorum curiæ Epiſcopalis ſpectat ad Notarium & non ad Epiſcopum,d.142.n.5. *Bichio.* 306

Ad cuſtodiam deputatus ſcripturarum liberatur probando caſum emiſſionis abſque ſua culpa, d.ibid.n.7. ibid.

D

Damnum.

Vti damna,& intereſſe debentur cambia ab eo, qui cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit,non adimpleuit, quod debuit pro inueniendis perſonis, quæ cambium reciperent,d.9.n.5.*Meltio.* 17

Vti damna debentur,& intereſſe ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas cambiorum ſingularum feriatum temporis quo cambia petuntur,ibid.n.6. 17

Damnum ſentienti competit actio aduerſus eum cuius facto,& culpa damnum euenerit,pro releuatione damni,d.17.n.12.*Corrado.* 34

Damnum ſentienti ex propria culpa, ſiue inexcuſabili negligentia, quod facilè poterat euitare non eſt ſubueniendum,ibid.n.8. 33

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum aduerſario conteſtatam cambia,quando non debentur vti cambia, an debeantur ſaltem ratione damnorum,& intereſſe cadit ſub illa inſpectione,an conſtet de credito liquido actoris,d.60.n.9.*Pentingero.* 159

Damna,& intereſſe paſſa per deſitionem cambiorum nec defectu implementi cambiare debentis optimè iuſtificantur,ex atteſtationibus mercatorum non defeciſſe occaſiones cambiandi, d.4.n.5.

Damnum in vno ſocio,& lucrum totum in alio, non poteſt de iuſtitia ſtare circa vſuram, *Bichio*.d.101.n.26.& 27. 246

Damnum paſſum à creditore ob dilatam ſolutionem quando apparet affectatum, non eſt reficiendum per debitorem,d.163.n.4.*Royas.* 345

Damnum, & intereſſe, ſi non fuerit ſecutum ex malefacto Notarij,ſed ex alia cauſa non poteſt ab eo prætendi,d.36.n.6.7. 26

Damna, & intereſſe de iure vt ab aliquo debeantur, probandum eſt, quod illa prouenerint ex facto,vel culpa illius,d.36.n.15. 357

Damnum extrinſecum ex commiſſo alterius, vt debeatur, probandum eſt actoris intereſſe d.177.n.4.*Royas.* 356

Ad damna,& intereſſe, vt quis tenetur regulariter eſt neceſſaria iuſtificatio intereſſe quod debitor patitur,d.110.n.4*Royas.*

Debitor.

Debitor condemnatus, quotieſcumque facit nouas probationes,non impeditur creditor, quin nouis iuribus, & probationibus vti valeat ad elidendam probationem iam factam, d.10.n.9. *Meltio.* 20

Inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium, formalem ſtipulationem requirit, vt delegatus ad hoc vim ſolutionis habeat,d.13.n.2. 24

Debitori facta hypothecæ remiſſio ab anteriori in concurſu creditorum præiudicat remittente quoad potioritatem, itavt anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra concreditores hypothecarios,d.3.n.4.*Bichio.* 7

A debitore obligatio ſimpliciter facta de ſatisfaciendo creditoribus creditoris, extenditur etiam ad non expreſsè nominatos, d. 4. n. 8. *Meltio.* 10

Ad debitorem, quotieſcumque pecunias ſequeſtratas conſtat ſpectare mandatum de conſi-

gnando denegari non potest,d.5.n.2. *Decano*.11

Debitor non potest carcerari, vti de fuga suspe-ctus,liquido non existente debito,d.21.n.4.*Ot-thobono*. 43

Hypotheca semel extincta,non possunt causam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri causis amplius molestari, d. 19. n.11. *Corrado*. 39

Vide in verbo *creditum*, d.73.n.3.*Corrado*. 190

Inter debitores, & emptores solutionis modus variatur,donec de errore plenè, & concludenter doceat,d.75.n.45.*Cerro*. 193

Ex debitoris consensu nascitur traditio rei existentis penes creditorem, se in solutionem reddentis,ac deliberantis, iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione, d. 74. n.4. *Verospio*. 191

Debiti inuerisimilitudo oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inopé, & pecuniis etiam in exiguis summis indigente,d.21.n.9.*Otthobono*. 43

Debita soluere tenetur administrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit,nec sufficientem de illis assignat rationem,d.27.n.23.*Corrado*. 71

Debitum,quoad habet hæres cum defuncto computatur in hæreditate defuncti,d.31.0.5.*Corrado*. 85

Debita testatoris de iure sunt soluenda ab hærede absque mandato testatoris,d.34.n.17. *Cerro*. 91

Debiti solutio liberat fundum ab hypotheca.

Debitum non probatur ex confessione debitoris, cum creditore duntaxat, maximè cum est decocturus; ne in eius sit potestate defraudare creditores,d.101.n.1.& 2.*Bichio*. 245

Debitorem esse decoctum, vel de proximo decocturum paria sunt.ibid.n.3. ibid.

Debitum agnitum,& acceptatum per solutionem partis amplius non potest impugnari,d.103.n.5. *Celso*. 248

Debitor quis euidenter apparet ex verbis per se scriptis *Resto debitore*.ibid.n.3.*Celso*. ibid.

Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur,d.110.n.16.*Bichio*. 258

Debitor dotis potest liberationem consequi à viro etiam inscia vxore; sed ipse tenebitur, secus si ea assentiat,d.107.n.8.& 9.*Bichio*. 254

Debitor dotis potest liberationem consequi, etiam mediante præscriptione completa, viuente viro;firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri, ibid. n. 9. *Bichio* ibid.

Debitorem si declarans in aliquo instrumento qui ante promisit, conuincitur non soluisse, d.257.n.21.*Celso*. 108

Contra debitorem, ex propria confessione conuentum non habet locum præscriptio, d. 257. n.23. 108

Debitor debitoris,etiam primi excussione non facta,potest à creditore ex Camerali Obligatione conueniri,& excuti,d.113.n.3.*Celso*. 264

Debitoris bona adiudicata creditori per Iudicem eius fiunt propria,d.110.n.10. 260

Debitoris res æquiualens, vendita à creditore, præsumitur sufficiens pro debito,nisi ipse probet quid ex tota re retractum fuerit,d.265.n.6. *Celso*. 114

Debitoris res accepta à creditore,præsumitur sufficiens pro debito,nisi diuersum creditor probet,ibid.n.5.

Debitoris prima obligatio remanet illæsa cum cessio fundata est in credito resoluto; dum per eam,debitum non potuit extingui, d. 115. n.4. *Benilaqua*. 267

Debitor multo minus tenetur ex cessione, cum eam fecit de nomine, tale quale est, declarans se ad illius manutentionem nolle teneri, ibid. n.9.

Pro debito simplici pecuniario non interuenientibus requisitis Cameralis *in leg.3. §. fin.ff. de eo quod certo loc*.fructus etiam promissi, & taxati non possunt prætendi,d.117.n.1.*Celso*. 269

Debitor non est in mora, creditore non existente in loco conuento ad soluendum, vel non constituente ibi procuratorem,d.120.n.4.*Verospio*, 279

Debiti solutione tollitur omnis obligatio, ibid. n.1.*Verospio*. ibid.

Cum debitum est proportionatum solutæ quantitati,creditur solutio facta in extinctionem illius debiti,non autem diuersi, ibid. n. 10. *Verospio*. 274

Debitor.

Debitor Principalis,quando quis efficiatur suscipiens in se nomine debitorum, d. 123. *Royas*. n.10. 278

Debitoris cessi inexigibilitas probatur ex mandato contra eum relaxato,quod exequi non potuit propter legitima impedimenta,d.124.n.1. *Carrillo*. 279

Quinimo ex citationibus factis contra cedentem ad indicandum bona debitoris, ibid.

Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile,ibid.n.2. 279

Sufficiunt diligentiæ executorum & citationes pro indicatione bonorum per eum facta, ib.

Debitor si fit institutus hæres vniuersalis à creditore,tunc actiones remanent confusæ & extinctæ,d.147.n.12.*Cerro*. 315

Debitor specie non extante specie non tenetur ad interesse,d.163.n.4.*Royas*. 340

Debitor potest quandocumque etiam ante tempus satisfacere suæ obligationi creditore nolenti,d.164.0.11.*Royas*. 343

Debitor vt condemnetur ad interesse, & damna passa per creditorem ob retardatam debiti solutionem,quid requiratur,d.173.n.3.*Royas*. 345

Debitum illiquidum non,potest impedire reintegrationem,d.144.n.4.*Royas*. 3c9

Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac si ab initio ad debiti solutionem se obligasset,d.171.n.13.*Royas*.349.350

Debiti solutionem hæres frustra petit, si statim id restiturus sit,d.26.n.14. ibid.

Decima.

Decimandi ius est spirituale, nec cadit sub commercio laicali,d.95.n.20.*Meltio* 230

Decimæ,& ius decimandi Laicorum non possunt esse sub commercio,ibid.n.6. 229

Decisio.

Decisio in eadem causa facta de stylo Rotæ non potest oppugnari in alia disputatione,sed præsupponi debet,d.4.n.6.*Meltio*. 10

Decisiones 213.n.7.*coram Canaler.& d.193. num 8. apud Zacch.de Oblig. Cameral*. in quibus terminis loquantur,d.107.n.11.*Bichio*. 254

Decisio

Decisio loquens perfunctoriè, & ex abundanti, non attenditur, d.108.n.17.*Celso.* 256

Decisio 28.n.8.p.6.recent.Dec.163.n.14.& seq.p.2.diuers.& decis.506.n.1 coram Sanct.me.Greg.XV. quomodo loquantur, & in quibus casibus procedant, d.109.n.11.*Celso.* 258

Decisiones de Stylo Rotæ supponendæ sunt, d.111.n.16.*Bichio.* 262

Decisio secundum stylum Tribunalis Rotæ, in noua disputatione est supponenda, & non potest in dubium reuocari, nisi partibus denuo super ibi decisis auditis reuideatur, d.116. n.7. *Beuilaqua.* 268

6 Dec.opinio in cons. 157. *refutatur,* d.158.n.6. *Verospio.* 335

Declaratio.

Declaratio facienda; mutat titulum ipso iure, si sequatur à possidente, d.12.n.4.*Cerro.* 21

Declaratio non potest fieri continens nouam dispositionem, nisi adhibitis septem testibus, aliisque solemnitatibus in testamento requisitis, d.34.n.3.*Cerro.* 91

Donatio contemplatione matrimonij quando facta fuit viro, ac mulieri pro se ipsis, ac eorum filiis stipulantibus de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes, d. 87.n.6.*Otthobono.* 214

Declaratio nihil de nouo addit, d.136.n.12. *Royas.* 299

Declaratio ex interuallo facta non potest præiudicare ei, cui medio tempore fuit ius quæsitum, d.157.n.11.*Panzirolo.* 333

Decoctio.

Confessio de recepto dotis, à viro post decoctionem ipsius emissa in præiudicium creditorum fidem non facit, quamuis promissio præcesserit, d.3.n.1.*Bichio.* 6

Confessio dotis de recepto, à viro, post etiam decoctionem emissa, vbi habetur obligatio de restituendo, probat quoque ad præiudicium creditorum concurrentibus coniecturis, ibid.n.5. 6

Decor.

Decor familiæ conseruan. melius conseruatur, quia bona in primogenitis quam inter plures ea distribuen. pro decoris familiæ augmento, mandans institui hæredem dat facultatem disponendi ad libitum etiam in vnum tantum de familia, d.100.n.19.& 21.*Cerro.* 242

Decretum.

Decretum, vigore cuius fit instrumentum explicatur ab ipso instrumento, d.12.n.2.*Cerro.* 21

Decreta, & sententiæ, quoad telam iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, d.15.n.1.*Meltio.* 27

Decretum Iudicis etiam non sufficit, quod habeatur Instrumentum pro insinuato, d. 63. n. 25. *Meltio.* 169

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta, d.88.n.1.*Verospio.* 216

Et intercedente temporis breuitate inter decretum, & actum, ibid.n.4. 216

Decretum quando est conditionale, si non appareat de non adimplemento conditionis euanescit, d.153.n.17.*Corrado.* 327

Decretum, quando remaneat suspensum, & inane, d.153, n.18.*Corrado.* ibid.

Defectus.

Defectus solemnitatum non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate: imo agit pro obseruantia contractus, d.15.n.10. *Meltio.* 27

Ex defectu citationis sufficit generalis citatio ad tollendam nullitatem, d.95.n.2. 229

Neque attenditur nullitas defectu citationis, quando citati non potuissent impedire, vel mutare sententiam, ibid.n.5. *Meltio.* 229

Defensio.

Citandus ille non est, quem constat nullam habere defensionem, d. 73. n. 20. *Arguelles.* 190

Deficientia.

Fideicommissum, vti hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit, d.59.n.14.*Corrado.* 157

Defunctus.

Defuncti voluntate, & consensus antequam hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat, d. 15.n.8.*Meltio.* 27

Vulgatissimum est in hæredem dari easdem actiones ciuiles, quæ contra defunctum competebant, quia est vna persona cum defuncto, d.73.n.15.16.*Arguelles.* 187

Defuncti obligatio, ex persona hæredis immutari non potest. ibid.n.27. 188

Defuncti factum totaliter approbat hæres, adeundo simpliciter hæreditatem, d. 110. n.5. *Cerro.* 259

Defunctus quando non possit dici, quod decedat pro parte testatus & pro parte intestatus d. 147.n.20.*Cerro.* 316

Delatio.

Delatio simplex appellationis afficit quidem vt Iudex, à quo non possit amplius se in ea causa intermittere, non autem vt causam inappellabilem, sed dat appellabilem in præiudicium partis, d.75.n.10.*Cerro.* 194

Delegatus.

Delegato ad hoc, vt vim solutionis habeat requirit stipulationem formalem inter debitorem cessum, & cessionarium, d.13.n. 2. *Verospio.* 24

Deliberatarius.

Deliberatario pro manutentione sufficit, quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis, d.77. n.2.*Otthobono.* 197

Deliberatio.

Deliberatio iudicialis præsumitur iusta, & valida, d.77.n.1.*Otthobono.* 197

In deliberatione prætensus excessus debet concludenter probari, ibid.n.3. 197

Post deliberationem, solutio fructuum decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi, super quo fundatur; & ipsius deliberationis, ibid.n.9. 197

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur, ibid.n.11. 198

Deliberatio bonorum facta sine citatione partis, non tenet, d.143.n.10.*Bichio.* 308

Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum, ib.n.11.ib.

Demon

Demonstratio.

Demonstratio conditiunem non inducit,& nihil intereſt,an vera ſit,aut falſa,dummodo cooſtet de demonſtrato,d.62.n.8.*Arguelles.* 163

Demonſtratio nihil aliud eſt, quam ſignum adiectum pro maiori declaratione,ibid.n.9. 163

Demonſtratio,& conditio inter ſe differunt remiſſiuè.

Delinquens.

Aliud eſt delinquere in officio, & aliud delinquere occaſione officij,d.111.num. 13. *Bichio.* 261

Depooere quomodo debeat teſtis ſuper recognitione ſcripturarum priuatarum,d.118.n.9.*Meltio.* 271

Depoſitarius.

Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſoluit, valet tantum contra facientem ordinem per ſuas actiones ditigere, non contra recipientem pecunias, d. 139. n. 2. *Royas.* 302

Depoſitarius præſumitur ſoluiſſe penes ſe depoſitatis,d.149.n.17.*Veroſpio.* 318

Depoſitio.

Vide in verbo mandatum,d.4 n.18. *Meltio.* 11

Deputatio.

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati: maximè præcedente deputatione ſpeciali ad certum tantum actum,d.78.n.2.3. 199

Deputatio notarij curiæ Epiſcopalis, ad Epiſcopum ſpectat,d.142.n.4.*Bichio.* 306

Derogatio.

Teſtator per Epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declaratiuum diuerſimodè diſponendo non poteſt diſpoſitioni derogare in teſtamento factæ,& perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus,aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis,d.34.n.1.*Cerro.* 91

Licet conſtitutio Vrbani Octaui 65.eam extendat ad cenſus,non tameo obſtat eis, quibus confirmauit contractum Cenſus cum derogatione,&c.

Deſcendens.

Inter deſcendentes ſecundi,& vlterioris geniti, ordo ſucceſſiuæ vocationis cenſetur reperitus ne plus videatur tribuere remotioribus, quam proximioribus magis dilectis, d. 100. n.17.*Cerro.* 242

Deſcriptio.

Deſcriptio pecuniæ in banco ad fauorem alicuius de ordine Domini, habet vim ſolutionis, d.5.n.4.*Decano.* 11

Deſcriptio pecuniarum ad fauorem eius, qui non habet titulum, vel cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem Dominium, ſed reſoluitur in ſimplicem traditionem,ibid.n.5. 11

Deſertio.

Deſerta eſt ſententia ob non prorogationem, & tranſit in iudicatum,d.113.n.1.*Celſo.* 264

Diues.

Semel diues præſumitur ſemper diues, d. 178. n.14.*Royas.* 358

Detractio.

Cum detractiones obiectæ eò minus alienationis, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcutionem expoſcunt, quam ſubiectæ materiæ poſtulat ratio, d. 59. n. 18. *Corr.*157

Deuolutio.

Deuolutio, vbi non eſt clara,non poteſt procedi per viam manutentionis,d.67.n.24. *Celſo.* 178

Deuolutioni locus eſſe non poteſt nec identitate rei deuolutæ, nec directo probato dominio, d.115.n.3.*Royas.* 280

Deuolutionis in caſu ad probandum dominium directum,ac identitatem rei deuolutæ non ſufficiunt locationis ſolutiones, aliæque confeſſiooes & adminicula,ibid.n.4. ibid.

Dictio.

Dictio *Alias* facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti,d.14.n.11.*Terracinen.* 25

Dictio *Forte* quando reſpicit factum, dubitationem præfert,d.40.n.6.*Cerro.* 106

Statutum Interamnen.videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate donantis, dum enumerando perſonas,à quarum ſucceſſione illas excludit,procedit per dictiones alternatiuas, &c. Secus vbi procedit per dictiones alternatiuas dumtaxat in parte donationis,in parte verò excluſionis vtitur verbis, & dictionibus coniunctiuis, & copulatiuis, &c.d.50.n.10.11.12.*Cerro.* 130

Dictiones ſolum ipſi ſunt perſonaliſſimæ, d. 133. n.5.*Cornelio.* 295

Dictio vel eſt diſiunctiua,ibid.

Dies.

Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem,ſed concepta cum clauſula, *Et deinde antea cum continuatione*; probatur ad duas,& tres alias ſequentes dies iuridicas, d. 78. n.5. *Cerro.* 199

Dies obligationis conditionalis ceſſit, & venit, impleta conditione,d.62.n.21.*Arguelles.* 164

Dilatio.

Dilationibus inutilibus,ac expenſis litigantes fatigari,ſicque eorum iura periclitari non decet, d.26.n.3.*Corrado.* 63

Dilatio conceſſa debitori ad ſoluendum, ceſſat,ſi debitor ſuccedat creditori,d.31.n.9.*Corrado.*86

Diligentia.

Diligentia creditoris in exigendo ſua credita, facit præſumere ſolutionem.d.118.n.6. *Albergato* 271

Diminutio.

An diminutione rerum, & bonorum diminui valeat,contingenter poſt mortem Patris remiſſiuè.d.45.n.5.*Meltio.* 119

Diminutio pretij hæreditatis,quæ contingit pendente mora contumaciali hæredis ad ſoluendum ſupplementum legitimæ filio debitæ, cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis, ibid. n 6. 119

Diſdicta.

Diſdicta non terminat Societatem,niſi ſit executa,& reproducta,d.102.n.9.*Celſo.* 247

Diſpendium.

Diſpendium quis pati non debet, vnde præmium meruiſſe videtur,d.180.n.3.*Royas.* 360

Diſpoſitio.

Diſpoſitio Mulieris ſecundo nuptæ, ex qua filij ex primis Nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur, tanquam iniqua, ac iniuſtis artibus extorta penitus reprobatur, d. 46. n.36. *Corrado.* 124

Diſpoſitio *leg.curabis*,declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate euictionis remanſiſſet,d.61. n.3. *Veroſpio.* 161

Diſpo

Dispositio subsequens certas personas comprehendens, ac grauans, præcedentem illarum vocationem comprobat, d. 55. n. 17. *Corrado.* 149

Dispositiua pars scripturæ attendi debet, d. 167. n. 1. 254

Disponere testator potest de bonis hæredis. d. 110. n. 4. *Cerro.* 259

Dispositio generaliter facta non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatem, d. 127. n. 2. *Ghisilerio.* 283

Dispositio contrahentium restringitur, & modificatur ex forma statuti, d. 196. n. 8. *Royas.* 372

Dispositio Iuris Canonici, quod, hæres etiam cessante beneficio inuentarij non teneatur de proprio non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium est verius atque receptius, d. 17. n. 20. *Corrado.* 35

Diuersitas.

Diuersitas temporis, & ordinis arguit diuersitatem rei, d. 114. n. 13. *Celso.* 266

Diuisio.

Diuisio, quæ pro iusta, & valida à partibus acceptata fuerit, non potest postea ab altera earum ex parte impugnari, &c. d. 49. n. 1. *Cerro.* 117

Diuisionis instrumentum benè probat contra diuidentes, & habentes causam ab eis, d. 117. n. 10. *Celso.* 269

Dolus.

Dolus in contractu minoris absque solemnitatibus, à statuto præsumptus excludit omnem ratificationem ex lapsu temporis deductam, d. 63. n. 11. *Meltio.* 167

Dolosè alienare dicitur hæres grauatus, cum habet scientiam fideicommissi in re alienata, d. 110. n. 14. *Bichio.* 263

Vel cum alienando potuit cogitare se non futurum esse soluendo. ibid. n. 15

Doli præsumptio intrat illum qui iudicialiter requisitus aliquid producere, & recusat producere, d. 141. n. 6. *Bichio.* 306

Dolus in dubio non præsumitur, d. 161. n. 8. *Royas.* 339

Dominium.

Dominium non potest in dubium reuocari vbi apparet de Confessione, & recognitione facta per Aduersarium, d. 4. n. 14. *Meltio.* 11

Dominium locorum, montium ostenditur ex litteris patentibus, vbi descriptio vim habet traditionis fictæ, verè equiparabilis, d. 52. n. 1. *Verospio.* 137

Vide in Clausula *ad habendum*, d. 58. n. 7. *Verospio.* 155

Concessio facta laicis semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis, siue locationis: maximè si fiat iure principalis affictus, per quem transfertur vtile dominium, d. 95. n. 28. & 29. *Meltio.* 231

Decretum manutentionis sine actuali apprehensione non transfert dominium, d. 97. n. 4. *Verospio.* 233

Ad effectum hypothecæ generalis sufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis siue de tempore contractus, siue post, d. 99. n. 3. *Decano.* 236

Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in solutum, d. 164. n. 13. *Royas.* 343

Dominus.

Domini concedentis emphyteusim non interest, quod bona citius ad remotionem transeant, ad quem alias quandocunque sunt transitura, & ab initio erat motus concedenti, ad secundam eius voluntatem succedit, d. 35. n. 18. *Peutingero.* 94

Et intrat defectus potestatis in alienante, qui neque cum consensu Domini vti ex comprehensis in præiudicium aliorum comprehensorum, qui ex lege inuestituræ prius succedere debuissent, disponendo gratificare potuit, ibid. n. 20. 95

Procedit etiam solum quod consideratur præiudicium Domini directi, quia si Dominus prætendit caducitatem, vel laudemium, quia dos est causa necessaria, præsertim quando aliunde mulier dotari non potest. Æquitas *leg curabit*. Semper admitti solet fauore Domini rei venditæ ac ipsius hæredum, quoties contentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores vel in totum vel in aliqua sui parte remanserit, d. 61. n. 2. *Verospio.* 161

Declaratio Procuratoris in Iudicio se nolle esse Procuratorem non inficit actum, postquam est iam Dominus litis effectus, inuito Actore, qui propterea validè contra ipsum prosequutus fuit iudicium, d. 27. n. 13. *Otthobono.* 70

Consensus Domini directi reseruatus cum, *clausula quatenus requiretur & non alias*, non præiudicat naturæ locationis, d. 123. n. 6. *Royas.* 280

Sed imo tuetur ab omni præiudicio, ibid.

Dominus directus aliud est quod titulo venditoris, directum dominium, vel annuam præstationem cedat, d. 122. n. 10. *Cerro.* 277

Dominus directus cogi non potest inuitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium, d. 122. n. 5. *Cerro.* ibid.

Domino directo nullum præiudicium infertur, si alius habeat vtile dominium, & ille alteri fructus consignet, vt sibi satisfaciat de suo credito, d. 146. n. 16. *Cerro.* 313

Domus.

Domus si sit prohibita quoquo modo vendi, aut alienari irrequisito proprietario sub pœna caducitatis, tum super ea non potest restitui hypotheca, d. 146. n. 5. *Cerro.* 313

Donans.

Donans inter viuos tenetur sibi reseruare certam quantitatem causa testandi, d. 39. n. 6. *Royas.* 105

Donans verba donationis, quatenus essent dubia, declarare etiam ex interuallo potest, d. 48. n. 9. *Otthobono.* 126

Donans eo modo quo ipse possidet, non censetur voluisse includere, nisi partem quæ sua erat, ib. n. 12. 126

Donatarius.

Donatarius vniuersalis, ad hæc vt teneatur seruare factum defuncti, duo copulatiuè requiruntur, nempe quod donatio sit vniuersalis omnium bonor. & quod nullus alius datus fuerit hæres vniuersalis, d. 86. n. 14. *Meltio.* 214

Clausula *ad habendum*, &c. in instrumento donationis apposita, conuincit personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio nascituros, d. 87. n. 5. *Otthobono.* 214

Donatarius vniuersalis reputatur loco hæredis, d. 39. n. 20. *Royas.* 105

Donatio.

Donatio inter Virum, & Vxorem,prohibita est de Iure communi,d.21.n.3.*Corrado.* 43

Donatio inter virum,& vxorem prohibita est per *Statutum Vrbis lib.1.c.* 135, cuius dispositio extenditur etiam ad palliatas,& quolibet prætextu vestitas,vbi procedit irritando, ib. n.4.43

Donandi voluntas, quæ ex facti circumstantiis apparet legitimis coniecturis, Iudiciis arbitrio pensandis,satis iustificatur,ibid.n.5. 43

Donatio inter sponsos,ante contractum Matrimonium non est prohibita,ibid.n.19. 45

Donatio inter sponsos,quæ simulato receptæ dotis prætextu introducitur fieri à lege maximè improbatur, ac specialiter irritatur, licet Matrimonij contractum præcesserit, & n.28.ib.n.20. 45

Donatio inter sponsos,cuius effectus confertur in tempus sequentis Matrimonij specialiter est interdicta,ibid.n.21. 45

Donatio propter nuptias etiam matrimonio constante,est à lege permissa,ibid.n.16. 45

Donatio acceptari potest etiam post mortem donantis,si modo donator medio tempore bona in alium non transtulerit titulo singulari, d.39. n.2.*Royas.* 104

Donatio inter viuos reputatur, si quis id claris verbis,& iisdem id expresserit,ibid.n.4. 104

Donatio facta stipulantis pro se,ac hæredibus, & successoribus extenditur ob verborum generalitatem,ad filios etiam ex secundo Matrimonio nasciruros,d.87.n.4.*Outhobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro ac mulieri pro ipsis,ac eorum filiis stipulantibus,de filiis ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones,& declarationes, d. 87. n.6. ibid.&c. 214

Donatio contemplatione Matrimonij facta coniugibus,vel alteri ex eis stipulantibus pro se,ac pro filiis ex ipsis, vel ex Matrimonio nascituris, ad alios extendi non potest, quia stipulationis verba ad certas personas restricta sunt, ibid.7. n.215

in Donationibus, & legatis, causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur,d.99. n.21.*Decano.*187. 238

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur sine filiis, non dicitur donatio causa mortis,ibid.n.22. 239

Donationem sapit crediti contracti remissio,d.109 n.6. 258

Donatio rerum pupilli est tutoribus, & curatoribus expresse prohibita,ibid.n.7

Donatio conditionalis, nisi seruentur conditiones in eo appositæ resoluitur,d.139. n.7. *Ghisilerio.* 289

Quod multo magis procedit,si adsit pactum resolutiuum in casu inobseruantiæ, ibid. n. 2. ibid.

Donatio quando dicatur omnino euanoisse, ibid. n.9. 290

Donatio facta ad finem conferendi lucrum,& vtilitatem Donatario, non debet in eius damnum retorqueri,ibid.n.13. ibid.

in Donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad solutionem debitorum donantis etiam de proprio,ibid.n.15. ibid.

Donatio facta sub certis conditionibus, *& cum clausulâ non alias aliter &c.* censetur donantem noluisse donare, nisi cum dictis conditionibus, d.130.n.16. 290

Donatione quis non est priuandus donec non fuerit per rem iudicatam rescissa & resoluta, d.139.n.8.*Cerro.* 291

Donatio inter maritum, & vxorem est prohibita, d.154.n.12.*Bichio.* 330

Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur,ibid.n.24. ibid.

Donans, Donator.

Donatoris intentioni est satisfaciendum, d.30.n.8. *Ghisilerio.* 290

Donans in donatione potest aperire pacta, & conditiones sibi bene visas,ibid.n.14. ibid.

Acquiescientiâ & patientiâ colligitur mentem donantis esse non reuocandi donationem conditionalem,ibid.n.17. ibid.

Et ex quibus dicatur euacuata dicta acquiescentia & patientia,n.18.19.20 ibid.

Donatio etsi anterior,& cum hypotheca,non præiudicat ementi postea rem donatam, si ille sit in possessione,d.127.n.4.*Ghisilerio.* 283

Donans potest ante aditionem libere disponere de re donata,ibid.n.5. ibid.

Donationis fraus & simulatio præsumitur ex immensitate donationis,ac coniunctione sanguinis,ibid.n.10. 284

Donatio simulata & fraudulenta non præiudicat creditoribus posterioribus ex causa onerosa,ib.

Donationis legitimæ exceptio,quæ fidei commissario competebat,competit etiam emptori bonorum illius,ibid.n.11. ibid.

Donatarium & maximè affinem non præsumitur donans voluisse in plus grauare quam sit res donata,d.130.n.12.*Ghisilerio.* 290

Donatarius pacto tenetur in donatione ad solutionem debitorum donantis,etiam de proprio, ibid.n.15. ibid.

Donatarius pendente lite manutenendus est in possessione rerũ donatarũ,d.130.n.9.*Cerro.*295

Donatarius pendente lite est manutenendus in possessione rerum donatarum sic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum,d.131. n.10.ibid.

Dos.

Dos,quæ apparet non data non potest repeti,d.22. n.29.*Corrado.* 48

Dos dicitur congrua,quando non constituitur in legitima,d.24.n.24.*Corrado.* 55

Dos excessiua ad iustam quantitatem, iuxta vires patrimonij moderanda, ac reducenda venit, ibid.n.25. 56

Dos promissa in excessu per minorem, potest pro summa excedenti non soluta retineri, & soluta repeti,ibid.n.27. 56

Dos congrua aliquando maior, quam sit præscripta legitimæ quantitas,attenta dignitate viri,& aliis circumstantiis prudentis arbitrio, potest constitui,ibid.n.29. 56

Dos non potest constitui in moderato excessu ad præiudicium minoris,ac euersionem fideicommissi habita etiam ratione dignitatis, & meritorum viri quando mulier alteri nuberet æqualis sibi conditionis viro,licet minus qualificato,ibid.n.30. 56

Dotis priuilegio bona emphyteutica alienari possunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes,d.35.n.21.*Peuting.*95

Dos

Dos filiæ censetur constituta ex bonis paternis, prout fieri debet, d.41.n.13. *Corrado.* 110
Dos Materna non imputatur in legitimam ex bonis Auiæ Matre prædefunctà, debitam Nepoti ex propria persona, cum illam ipse consequatur vigore stipulationis adhibitæ in instrumento dotali, vt hæres matris, ibid.n.14. 110
Dos non debetur, nisi Matrimonium, & Nuptiæ actualiter contrahantur, ibid.n 8. 109
Dos, & donatio propter Nuptias, quæ constituuntur ex causa certi Matrimonij, soluto matrimonio spectāt ad filios, tam eiusdem, quam alterius Matrimonij, d.88.n.7. *Orthobono.* 216
Dos à patre profecta soluto matrimonio per mortem viri ad patrem reuertitur etiam superexistentibus filiis, d.93.n.7. *Cerro.* 225
Interpellatio facta alteri, quam hæredi illius, ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in Mora, dec.82.n.5. *Orthobono.* 206
Dos ad effectum loeri pro soluta habetur, licet peti non possit antequam solutionis dies cedat, d.14 n.5. *Terracinen.* 25
Dotis debitori suffragatur præscriptio statutaria Vrbis, vel tricennaria, d.107.n.7. *Bicchio.* 254
Dotis debitor liberatur efficaciter à viro; etiam sine consensu vxoris, sed ipse ei tenetur, ibid. dec.107.n.8. ibid.
Sed omnes liberantur, si vxoris accedit assensus, ibid.n.9.
Dotalis fundus est inalienabilis, & per consequens impræscriptibilis constante matrimonio, ibid. n. .. *Bicchio.* ibid.
Dotan... um fauore promissio viri de renunciatione vxoris omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi deferendis adimpletur per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ib.n.15. ibid.
Et ob non contradictionem spatio longissimi temporis, ibid.n.15.
Dotis promissor non potest conueniri ab vxore, sed solum à viro stante matrimonio, d.108. n.7. *Bicchio.* 256
Dotis debitor liberatur à viro, mediante acceptilatione, vel confessione de recepto, ibid. n.9. ibid.
Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione, ibid.n.11.
Aut ex triginta annorum præscriptione, ib.n.10.
Dotalis fundus non potest alienari, sed benè debitum dotis, ibid.n.16.p.13.
Dotis debitum vt præscribatur exigit triginta annos completos, ibid.n.20. *Celso.* 257
Dotis promissor, si in aliquo instrumento se illius debitorem agnouit, certa est dictæ dotis non solutio, ibid.n.21. ibid.
Dotales Fructus post mortem vxoris exigi non possunt; quia cessant matrimonij onera, quorū actione percipiuntur, d.119.n.8. *Albergato.* 272
Dotis creditum illiquidum non retardat immissionem in Saluiano, ibid.n.10. ibid.
Doa constituta primo viro censetur data quoque secundo. limita, d.147.n.1.3. *Cerro.* 315
Dotis paruitas non liberat maritum ab onere alimentorum, d.178.n.6. *Royas.* 357
Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonij substinuit, d.157.n.1. *Panzirolo.* 333
Dotis quantitas illa est attendenda, quæ ab initio fuit constituta, non autem ea, quæ fuit expressa ad maiorem pompam, ibid.n.10. ibid.
Dotis augmentum magis suspectum est, quam dos. d.175.n.6. *Royas.* 354
Augmentum dotis non dicitur, sed maior dos, quod in limine secundi matrimonij vidua tradidit ad compensandam viduitatem, ib.n.7 ibid.
Vidua indiget maiori dote, quàm virgo, d.175.n.8. *Royas.* 354
Dotis augmentum factum ab vxore in limine secundi matrimonij, habet pro restitutione priuilegium *Auth. res qua Cod. commun. de legat.* ibid.n.9. ibid.
Cùm sit verè, & propriè dos, idémque de eo iudicetur, ac de ipsâ dote, ibid n.10. ibid.
Et pro illius solutione, & restitutione alienari possunt bona fideicommissaria in subsidium, ibid. num.11. ibid.
Dotis restitutio debet fieri secundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore constitutionis dotis, ibid.n.7. ibid.
Dos constituta in scutis auri postmodum abrogatis restitui debet, non ad æstimationem monetæ nouæ currentis, sed ad æstimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonij. ibid.n.8. 349.350
Dos restitui debet de iure communi statim, si consistat in stabilibus, siue mobilibus, si vero in pecuniâ, infra annum, d.196.n.4. *Royas.* 372
Intellige de dotè data, seu promissa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, si alio modo promissa fuit, d.175.n.4.2. *Royas.* 354
Dos constituta in scutis auri, in auro, diuerso modo accipitur, quàm si fuerit constituta in scutis auri simpliciter, d.171.n.3. *Royas.* 349
Dos constituta in scutis auri simpliciter intelligitur de scutis, quæ tunc temporis currebant, ib. num.4. ibid.

Dotatio.

Exclusio statutaria fœminarum propter masculos, habet tacitam conditionem quatenus soli masculi velint succedere, & fœminas dotare, d.33.n.20. *Ouhobono.* 91

Dubium.

in Dubio semper validitas actus præsumitur, d.4. n.2. *Meltio.* 9
in Dubium non potest reuocari dominium, vbi apparet de Confessione, & recognitione per Aduersarium facta, ibid.n.14. 11

E

Ecclesia.

INuestitura tam æquitate attentâ concedendi debetur proximiori superstiti, quam ex consuetudine Ecclesiastica, quæ attendi debet. Maximè quando Ecclesia non vult pro se retinere emphyteusim, d.28.n.8.9.10.& 12. *Meltio.* 58
Ecclesia quando pro se non vult retinere, fœmina tam ex ordine Charitatis, quam affectionia debet præferri, ibid.n.15. 58
Ecclesiæ facultas à Sanctissimo concessa renouādi non dicitur data contemplatio personai si etiamsi solum attenditur vtilitas Ecclesiæ, ib.n.19. 58
Ecclesia, cui ob lineam finitam obuenerunt bona; potest ad sui beneplacitum alterum inuestire; nec tenetur inuestire proximiores defuncti, d.29.n.1. *Meltio.* 79
ad Ecclesiam Emphyteusis deuoluta ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ec-

clesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus, ibid.n.9. 80

Ecclesiæ caducitas in emphyteuta non potest declarari, nisi per defectum solutionis Canonum per bienium continuum ante intentatum super ea iudicium, d.36.n.7. *Corrado.* 97

Ecclesiastica emphytheusis finita generatione ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, d.78.n.7. *Cerro.* 199

Ecclesiastica bona Emphyteutica in Ecclesiam, vti manus mortuas deuenire non possunt, ib.n.23. minus per viam restitutionis, ib.n.24. 200

Ecclesiam habens Confraternitas ad pium opus instituta, aliaque Ecclesiastica signa, non potest dici merè laicalis, ibid.n.27. 201

Beneplacitum Apostolicum, aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur ex cursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia, decis.79 n.7. *Cerro.* 201

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam iuncta legal prohibitione per relationē ad antiquas inuestituras, interdicit omnem & quamcumque potentiam alienandi d. bona vsque ab initio, itavt, nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri, & apud ipsum retineri, ib.n.[illegible]. 201

Ecclesiæ bona emphyteutica ad aliam Ecclesiam vti ad manus mortuas deuenire non possunt, ibid.n.14. 201

Ecclesia præsumitur facta locupletior, ex hæreditate sibi relicta, dum bona hæreditaria, & non sua pro seruitio Ecclesiæ impendit, d.150.n.21. *Meltio.* 321

Ecclesia, quæ est iustitiæ cultrix, tenetur restituere omnia, quæ occasione contractus rescissi acceperit, d.190.n.2. *Royas.* 368

Educatio.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, Educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud vicinos, &c.d.83.n.4. *Cerro.* 207

Effectus.

Mandantis scientia præsumpta sufficiens est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum vt ad interesse cambiorum teneatur, d.60.n.7. *Peutingero.* 159

Clausula, *omni meliori modo*, per se non deest apta vim addere, & effectum tribuere actu reuera nullo, d.95.n.23. *Meltio.* 231

Ad effectum hypothecæ generalis sufficit, quod res fuerit in Dominio contrahentis siuè de tempore contractus siue post, dec.99.num.5. *Decano.* 236

Effectus restringitur ad limites suæ causæ, d.133. n.7. *Cornelio.* 295

Effectus remouetur, remota causâ, dec.195. n.5. *Royas.* 372

Ad effectum renunciationis sufficit causam fuisse expressam, nec est necessarium eius veritatem expendere, d.100.n.28. *Cerro.* 243

Emphyteusis.

Emphyteusis deuoluta ad Ecclesiam ob alienationes factas, & Canones non solutos, & ab Ecclesia acceptata amplius non debet concedi proximioribus, &c. d.29.n.9. *Meltio.* 80

In emphyteusi hæreditaria, instantia cepta per defunctum transit in hæredem, d.38.n.1. 101 Quod secus est, in emphyteusi concessa ex pacto, & prouidentia, vbi vt suffragetur instantia defuncti, debet hæres esse de comprehensis in inuestitura, ib.n.5. *Meltio.* 101

In Emphyteusi non admittitur repræsentatio Ecclesiastica sub hac forma pro se, filiis, & nepotibus, ibid.n.3. Et de hac causa quia Emphyteusi sub tali forma concessa vnusquisque ex propria persona censetur vocatos, ibid.n.5. 101

Emphyteusis vt duret, non solum requiritur, quod extent vocari, sed vlterius, quod ipsi etiam sint intra tempus in inuestitura limitatum, alias semper dicitur Emphyteusim expirare, & dominium vtile consolidari cum directo. ib n.7. 101

in Emphyteusi prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda, ibid.n.8.

Emphyteusis translatione semel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, sed eueniēte renouationis casu illa debetur proximioribus eius in quem facta fuit alienatio, ibid.n.16. 101

Emphyteusis concessa pro se filiis, ac nepotibus, est ex pacto, & prouidentia, dec.35.n.1. *Peutingero.* 94

Emphyteusis ex causa lucratiua, est cum annuus canon est satis tenuis respectu valoris rei, neque primus acquirens, aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inuestitura dederit, ibid.n.14. 94

Emphyteusis vnius lineam ingressa in eius descendentia permanere debet, exclusis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea supersit, ib. num.29. 95

Emphyteusis Ecclesiastica, finita generatione, ad Ecclesiam reuertitur, nec transit ad extraneos, dec.78.n.7. *Cerro.* 199

in Emphyteusi solemnibus non adhibitis, clausula *ad habendum*, non potest extendere concessionem, ibid.n.15. 200

in Emphyteusi prohibitio alienationis expressa exercet vim præcedentis clausulæ, *ad habendum*, adeo vt tribuere solum possit facultatem alienandi inter illos de linea comprehensos in inuestitura, secus in extraneos, ib.n.13. 200

Manus mortua, ad effectum incapacitatis Emphyteusis alienati prohibitæ, dicitur etiam vniuersitas Ecclesiastica, & laicalis, quæ nunquam moritur, ibid.n.28. 201

in Emphyteusi Ecclesiastica non tribuitur facultas renunciandi, ac alienandi in extraneos, d.79.n.2. *Cerro.* 201

in Emphyteusi Ecclesiastica hæ clausulæ, non impetrato beneplacito Apostolico non possunt extendere concessionem vltra personas expressas, ibid n.3. 201

Præsumptio, quod concessio Emphyteusis concepta pro se, suisque hæredibus, & successoribus etiam in extraneos sit facta, efficaciter non inducitur ex solo, quod vnus ex ibi nominatis sit clericus, & proinde filiationis incapax dum etiam in descendentes alterius nominati verificari potest ipsa concessio, ibid.n.6. 201

linea Emphyteusis deuolutionis ad effectum, non potest dici finita per existentiam religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante,

commo

commoditas bonorum remaneat penes monasterium declaratur, n seq.&c.ibid.n.7. 201
in Emphyteusi priuatorum, procedit, vel in Emphyteusi Ecclesiastica concessa etiam pro extraneis, & cum solemnitatibus requisitis, secus verò in emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos, & in qua deficiunt solemnitates requisitæ, & beneplacitum Apostolicum, ibid.n.9. 201

Emphyteutica.

ad bona Emphyteutica in iudicio associationis possessorio, ratione caducitatis per emphyteutam incursæ, quæ probare requirantur, dec.36. num 77. 98
Emphyteutica res legitimo iure manet penes illos, in quos fuit valide facta alienatio; accedente noua inuestitura à domino directo ad præiudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur n.14.d.38.n 20. *Meltio.* 103
Emphyteutica res titulo diuisionis, vnius lineam ingressa, in ea continuare debet vsque ad totalem illius extinctionem, ibid.n.21. 103
Emphyteutica res vnius ex hæredibus inuestiti in partem obuenta, donec superest aliquis ex dicta linea, alij de diuersa linea, etiam si sint in inuestitura cōprehensi, non admittūtur, ib,n.24. 103
Dominus directus, qui vult deducere deuolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequisito domino factas, & canones non solutas, dominium directum plenè, ac concludenter probare debet, dec.51.n.4. *Corrado.* 133. Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in inuestitura comprehenditur per probationes concludentes, & non æquiuocas, iustificanda est ita, quod de illa dubitari non possit, ibid.n.5. 134
Acquisitio dominij directi, quando agitur de illius probatione ad effectum rei emphyteuticæ deuolutionis, non autem simplicis recognitionis, est directo iustificanda secundum ius gentium, vel ciuile, ib.n.6. 134
bonorum Emphyteuticorum venditionis contractus, cum expressa reseruatione eius dominij ac possessionis, vsque ad integram pretij solutionem, & interim locatio sub annua pensione non requirit domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, ibid n.19. 135
Emphyteusis quando est hæreditaria, tunc primus acquirens potest illius fructus, ne de eius vita durante, sed perpetuo etiam hypothecare in præiudicium Emphyteutæ & quorumcumque hæredū, & successorum, d.146 n.18. *Cerro.* 313
Emphyteusis acquisitio, quando fuit facta ex titulo oneroso, tunc sanè primus acquirens potest præiudicare cæteris & n.21. d.146. num.20. ibid.

Emphyteuta.

ab Emphyteuta locatio ad septennium potest validè fieri absque domini directi consensu, d.36. num.10. *Corrado.* 98
per Emphyteutam facta alienatio, non pura, sed conditionalis, & sic suspensa sub expresso pacto, seu reseruatione consensus superinde obtinendi in tempus illius præstandi à domino directo, ad nullam dirigitur caducitatem, ipso non interueniente, sed contractus resoluitur, vel pro non facto habetur, ibid.n.11. 98
vt Emphyteuta Ecclesiæ requiritur ad effectum per biennium continuum canonum solutionis defectus, vt ex eo capite expelli possit, dec.51. n.15. *Corrado.* 135
Emphyteutæ, qui requisierit dominum directum de suo consensu, & negatum fuerit, alienatio non est imputanda, ibid.n.23. 136
Emphyteuta vendens, irrequisito domino pro pretio, declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à iure suo, quia negotium est imperfectum, ibid.n.26. 136
Emphyteuta cogi non potest ad redimendam suā annuam præstationem, d.122. n.4. *Cerro.* 277
Dominus directus cogi non potest inuitus ad vendendum Emphyteutæ directum dominium, ibid.n.5. ibid.
Alienatio rei emphyteuticæ facta ex causa necessaria qualis est assignatio doris non requirit consensum Domini directi, nec illi soluitur laudemium, d.125.n.11. *Royas.* 280
Venditione rei Emphyteuticæ cum clausula *saluo sensu, & non alias, &c.* non dicitur incursa caducitas, quamuis ad traditionem fuerit deuentum, ibid n.14. ibid.

Emptio.

Vide in verbo solutio, d.13.n.1. *Verospio.* 24
Vide in verbo fideicommissum, dec.86. num.8. *Meltio.* 212

Emptor.

Vide in verbo clausula, d.16.n.2. *Bicchio.* 30
ad Emptoris fauorem census hypotheca constitutum non excludit, quin super eodē fundo oriatur, cui ideo cōpetit etiam Saluianū interdictū.
Emptor iustā habet causam agendi pro rescissione contractus, & compellendi venditionē, cæterosque obligatos ad pretij restitutionem, quamuis sequuta non fuerit euictio, d.32.n.13. *Cerro.* 88
inter Emptorem, & venditorem solutionis modus variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, ib,n.18. 89
Actio pro liberatione à molestiis contra Authorem non competit priusquam ipsæ molestiæ sint illatæ. Eoque minus stante emptori facultate attributa pleniorem procurandi securitatem, d.56.n.16. *Corrado.* 153
Actio ex empto datur emptori ad fraudem tollendam contra venditorem, dec.86.num.13. *Meltio.* 213
Emens sub hasta à fisco, ob cuius priuilegium facit fructus suos, nec tenetur imputare in sortem, & an id sit verum, n.18. dec.144 n.5. *Royas.* 309
Emens sub hasta à fisco, non amouetur à possessione, nisi restituto ei pretio, ib.n.6. ibid.
Emptor post litem contestatam, & secundū sententiam tenetur restituere fructus, si aliquid nulliter fuit emptum sub hasta, ibid.n.16. ibid.
Emptor quando nullo modo sciuit rem emptam esse subiectam euictioni, & tunc illa ei debetur, quamuis proueniat ex natura rei dec.150. n.11. *Meltio.* 322
Stante generali promissione de euictione, ibid.
Emptor qui assensum Domini directi impetrare tenebatur, si illum non impetrauit, ac proinde res ipsi fuerit euicta, non potest agere de euictione, d.125.n.9. *Royas.* 280
Emptor non tenetur vltra quantitatem perceptam soluere venditori fructus recompensatiuos, decis.159.n.2. *Royas.* 336
Emptor si soluat venditori fructus recompensatiuos

fatiuos vltra quantitatem perceptam, an excessus vadat in sortem, ibid.n.3. ibid.
Et emptor euictæ pro fructibus, & damnis passis tenetur se vertere contra venditorem, seu debitorem, cuius erat res vendita, d.177.num.10. *Royas.* 357
Emptor re, & pretio frui debet, d.183.n.1. *Royas.* 362

Episcopus.

Episcopus an occultando aliquem processum, oriatur sinistra præsumptio contra Ecclesiam, d.142 n.11. *Bicchio.* 306

Epistola.

per Epistolam testator, vel alium simplicem actum voluntatis declaratiuum, diuersimodè disponendo, non potest derogari dispositioni in testamento factæ, & perfectæ non adhibitis septem testibus, aliisve solemnitatibus adhiberi solitis. Textus est in *l. Epistola 75. ff. ad Trebell.* disponens, quod liceat testatori voluntatem suam per epistolam declarare, vbi duo tantum testes sufficiunt; declaratur procedere, vbi dispositio est dubia, secus vbi omnino est clara, & perfecta, non enim recipit declarationem, d.34.n.1.& 2. *Cerro.* 91
Vide in verbo Testator, ibid.n.5. 91
Epistola transmissa contra scribentem plenè concludit, d 74.n.5 *Verospio.* 191
Epistola verbis aulicis, & officiosis conscripta, non inducit obligationem scribentis, dec.98.n.10. *Verospio.* 234
Epistolæ priuatæ debent recognosci, & recognitio in actis producere, alioquin nullam merentur fidem, d.135.n.3. 298
Epistola quod sit scripta manu alicuius, quando non possit controuerti, d.141.n.5. *Cocchino.* 305
Epistola quod sit manu alicuius scripta, bene probatur per duos testes habentes notam manum scribentis. ibid.
Quod procedit licet testes non viderint scribere scripturam, quam recognoscunt, si sint de illis scripturis, in quibus non adhibentur testes. ibid.
Epistola est de illis scripturis, quæ dum scribuntur, non adhibentur testes, ibid.n.6. ibid.
Epistola ab aliquo subscripta probat contra eum perinde ac si ab ipsomet esset scripta, ibid.n.9. ibid.
Epistola plenè probat contra scribentem, d.141. num.1. ibid.
Epistola si sit comminatoria, & fiat in simplicibus terminis comminationis non releuat, d.157.n.5. *Panzirolo.* 333

Equiuoca.

Obseruantia in quacunque materia est adeo efficax, in declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat. Secus si sit æquiuoca, quia tunc non releuat, d.7.n.7 & 8. *Decano.* 15

Error.

non Erroris possibilitas non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore, d.52. n.7. *Verospio.* 138
Error iuris præsumptus iustam errandi causam præbere potuit, ibid.n.14. 138
Error debet probari ab eo, qui se fundat in illo, ibid.n.16.
Relatio periti, & calculatoris, &c. facit probatam probationem, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.75.n.24. *Cerro.* 194
Error Partitæ, ex quo satis dicatur constare, d.156. n.2. *Carrillo.* 331
Error probatur ex ipso, quod docetur, rem aliter se habere, ibid.n.5. ibid.
Per errorem quando constat, quod aliquid fuit factum, non attenditur, d.157.n 3. *Panzirol.* 332

Erronea.

Erronea Periti Relatio non valet, dec.114. n.18. *Celso.* 266

Euentus.

In iuris renunciatione dependentis à futuro Euentu, nulla potest considerari læsio, d.100. n.31. *Cerro.* 245

Euictio.

Euictionis remedium competens pro restitutione pretij soluti, extenditur etiam ad damna, & interesse, d.55.n.12. *Corrado.* 148
Euictionis iudicium est maximè bonæ fidei, ibid. n.30. 151
Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictum, & hæc procedit etiam in bonorum permutatione, d.56.n.1.2. *Corrado.* 152
ob Euictionem, interesse, quod passus est euictus, attendi debet, ac proinde præstari ab eo, qui est de euictione obligatus vigore suæ obligationis, ibid.n.7. 152
Fructuum liquidatio in materia euictionis, stante ipsius, ac temporis certitudine, leuiores probationes requirit arbitrio iudicis, ib.n.12.153
Euicta re, potest emptor petere à venditore pretium non vt pretium, sed vt interesse, dec.113. num.6. 264
Euictio vt alicui præiudicet, debent illis intimari molestiæ, d.125.n.7. *Royas.* 280
Euictionem prætendere non potest qui fuit causa euictionis, ibid.n.12. ibid.
Emptor qui assensum Domini directi, impetrare tenebatur, si illum non impetrauit, ac proinde res ipsi fuerit euicta, non potest agere de euictione, ibid.n.9. ibid.
Euictio quando debeatur, quamuis proueniat ex natura rei, d.150.n.8. *Meltio.* 321
Euictio dicitur promissio, quando quis se obligauit, in se suscipere omnem litem, ibid.n.10. ib.
Euictione secuta in parte, quoque illa debetur nisi constet, quod emptor, nisi totum fuisset empturus, ibid.n.26. ibid.

Exactio.

Vide in verbo creditor, d.74.n.11. *Verospio.* 191
Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti, d.119.n.9. *Albergato.* 272
Exigi non possunt fructus dotales post mortem vxoris, quia cessant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur, ibid.n.8.
Exactio fructuum cessat, cessante mora, d.120.n.16. 274

Examen.

In testibus cessat subornationis timor vbi examen aliorum testium in eadem causa examinatorum non est publicatum, & eo maximè quando petitur examinari testes super diuersis articulis, d.2.n.19. *Royas.* 8

Exceptio.

Exceptio compensationis non potest admitti in præiudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum, d.10.n.7. *Meltio.* 19

Exceptio ad effectum, vt pro releuanti sit admittenda, opponenda est specificè, non autem in genere, ibid.n.18.

Vide in verbo fideicommissum, d.16.n.19.& 31. *Bicchio.* 31

Exceptio tertij apposita non releuat, nisi concludenter probetur, d.31.n.16.*Cerro.* 89

Exceptio apponi non potest à tertio nisi concludenter per eum probetur, d.25.n.15.*Cerro.* 60

Vide in verbo testis, d.83.n.7.*Cerro.* 207

Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio, d.83.n.9.*Celso.* 210

Exceptio de iure tertij reiicitur, decis.4. num.9. *Melzio.* 10

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem mandati A.C. d.104.n.9. *Bicchio.* 249

Exceptio turbida non retardat executionem Cameralis Obligationis, decis.114.num.16.*Celso.* 266

Exceptio donationis legitimæ, quæ fideicommissatio competebat, competit etiam emptori bonorum illius, d.127.n.11.*Ghisilerio.* 284

Amplia conclusionem procedere, quamuis ipse fideicommissarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommisso subiecisset, ibid.

Exceptio quando requirat altiorem, vel breuiorem indaginem, id remittitur arbitrio Iudicis, d.153.n.12. *Corrado.* 827

Exceptio illiquida non potest impedire executionem obligationis cameralis, d.159.n.11.*Royas.* 336

Exceptio *nostra interest*, quid importet, d.185.n.8. *Royas.* 364

Excessus.

Excessus in dote, est probandus ab eo; qui illum prætendit, quia dos semper congrua præsumitur, d.16.n.24.*Bicchio.* 31

Excessus prætensus in deliberatione, debet concludenter probari, d.77.n.3.*Otthobono.* 197

Eo modo, quo Excessus euitatur, intelligenda sunt mandati verba, ib.n.6. Excessus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum, ib.n 8. 197

Excessus mandati nullum reddit ipsum mandatum, adeò vt exequi nullo modo possit, d.164. n.15.*Royas.* 343

Excessiuitas.

Excessiuum mandatum, & executioni non demandatum sustinetur de stylo A.C. in summa debita, d.107.n.23. 257

Excussio.

in Excussione facienda contra pecunias depositas in banco notoriæ decoctionis, non est necessaria vlterior executio, decis.18.num.13. *Albergato.* 37

in Excussione bonorum hæreditariorum, necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum iudicis decreto, excussionem esse legitimè factam declarantis, ibid. n.14.37.

In Tribunal. A. C. forma iudicij non attenditur in rigore. Ideo in excussione, si vnus tantum ibi deputatur executor, non tam præuertitur excussionis forma, ibid.n.18. 37

in Excussione sufficiunt etiam diligentiæ per vnum executorem factæ, ib.n.16. 37

Excussione non facta debitoris, potest creditor ex obligatione Camerali agere contra debitoris ipsius debitores, d.113.n.3.*Celso.* 264

Inexigibilitas debitoris probatur ex cessione bonorum per eum facta, ibid.n.3. ibid.

Excussio non requiritur, vbi notoriè apparet de inexigibilitate creditoris, ibid.

Executio.

Executioni apposita conditio, quando censeatur; non obligationi, d.26.n.3.*Terracinen.* 63

Executio non est necessaria vlterior in facienda excussione contra pecunias in banco depositas decoctionis notoriæ, d.18.n.13. 37

Testatoris declaratio de solutione legati facienda ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti, sed illius executionem per viam demonstrationis, non autem conditionis, vel taxationis, dec.20. num.16. *Corrado.* 42

Executio paratur, sed per pactum executiuum, vt quis pro debito in carcerem detineatur, potest pacisci, d.73.n.9. *Arguelles.* 190

Executionem paratam habere census instrumentum, sæpissimè tenuit Rota, ib.n.13. 190

Executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, vbi non est creditor plenè satisfactus; in via executiua potest variari, vsquequo creditorem probetur plenè satisfactum etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam, potest variari; & iudex, & iudicium, & remedium, & captura personæ, decis.73. num.21.22.23. *Arguelles.* pag.190

Executio concessa à statutis publicis instrumentis nullo modo comprehendit clericos, ibid.n.24. 190

Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum iudicem de vera, & actuali monitorij executione, d 86.n.5.*Melzio.* 211

Executio sic cepta, impedit cursum præscriptionis secundum opinionem, quam sequitur Rota; d.44.n.24.*Corrado.* 122

In executiuis etiam iudiciis, liquidatio interesse Societatis debitè facienda est, dec. 101.num.5. *Bicchio.* 245

Executiuè proceditur pro debito in nundinis contracto, d.104.n.16.*Bicchio.* 249

Executiua via, quæ competit, vbi exhibetur publicum instrumentum testamenti, locum habet in instrumento minus solemni à parte confessato; & effectuato, ibid.n.18. 250

Executio mandati A. C. non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, ib. num.19. ibid.

Executiua via præseruatur ad nouam mandati relaxationem, per clausulam, *Si quid exequendum, &c.* si constat de bono iure, d.107.n.1. *Bicchio.* 255

Executionem paratam habet Obligatio Cameralis, & in vim illius potest executiuè procedi; dec.109. num.1. pag.257. & decis.111. num.1. *Bicchio.* 261

Executio mandati solum suspenditur per clausulam, *Si quid exequendum*, donec de eius iustitia cognoscatur, illæsa remanente obligatione, ibid.n.1.

Executio Obligationis Cameralis non retardatur per clausulam, *Si quid exequendum*, stante eius iustitia, & validitate, d.112.n.4.*Celso.* 263

Executor.

Vide in verbo excussio, dec.18. n.15.16.17.18. *Albergato.* 36

Exæquatio.

Exæquationes iuris attenta fideicommissarij,& legatarij attestatione, censentur æq; delicti, d.58. n.8. *Verospio.* 156

Exhibitio.

Exhibitio,& oblatio,nisi ad actum perducatur, nihil ponit in esse, d.34.n.4.*Cerro.* 91

ad Exhibitionem testamenti non variati, nec cancellati,in quo exhibens institutus sit hæres,conceditur immissio, *ex remed. l. fin. C. de ed. diu. Adr.toll*, d.85.n.8.*Celso.* 210

Existentia.

per Existentiam religionis vltimæ ex ipsa ad effectum deuolutionis emphyteusis linea non potest dici finita ,dum saltem eius vita durante bonorum commoditas remaneat penes monasterium declaratur, d.79.n.7.*Cerro.* 201

Exitus.

Exitus acta probat,d.153.n.14. *Corrado.* ibid.

Exoneratio.

Exoneratio grauaminum in hæreditate non solins proprietarij sed vsufructuarij etiam commodum , & contemplationem præsefert, dec.46. n.27.*Corrado.* 152

Expressio.

Expressio in dispositione, quod per deficientiam vnius , alter in eius locum subrogetur ex propria eius natura vacationem per mortem videtur significare, d.81.n.6.*Cerro.* 504

Expressa hypotheca , obtenta ab anteriore creditore in bonis quæsitis à debitore post dotis hypothecam , non habet prælationem cum ipsa tacita dotis, d.110.n.7.*Cerro.* 259

Extinctio.

Extinctuio creditum præsumitur per compensationem cum fructibus , ex immissione creditoris in possessionem bonorum debitoris , d.116. n.3.*Beuilaqua.* 268

Extinctio eius debiti in dubio præsumitur , quod durius est , vt si grauatum sit vsuris, d.120.n.8. *Verospio.* 274

Extinctum illud debitum in dubio præsumitur, qood est magis proportionatum quantitati pecuniæ solutæ , nec in aliam causam ea solutio facta creditur, ibid.n.10.

Extinctum creditum amplius non reuiuiscit, ibid. num.15.

Extraneus.

Clausula in perpetuum in concessione apposita de sui natura transitoria ad extraneos,perpetuam concessionem inter personas comprehensas , illam tamen non extendit ad extraneos vocatos, d.78.n.20.*Cerro.* 500

in Extraneos ex cursu temporis non præsumuntur, beneplacitum Apostolicum,aliæque solemnitates in alienatione emphyteusis Ecclesiæ requisitæ , nisi simul ad obseruantiam concurrat, d.79.n.4.*Cerro.* 201

pro Extraneis etiam proceditur in Emphyteusi priuatorum, vel in Emphyteusi Ecclesiastica concessa & cum solemnitatibus requisitis,d.79. n....*Cerro.* 201

Si vero in Emphyteusi Ecclesiastica non transitoria ad extraneos , & in qua deficiunt solemnitates requisitæ , & beneplacitum Apostolicum, ibid. n.eod.

Extremum.

Extrema requisita in Saluiano sunt possessio bonorum , de quibus agitur in obligato de tempore obligationis:moderna possessio illius,cum quo iudicium intentatur, d.47.n.1.*Royas.* 100

F

Factum.

NOn est standum protestationi contrariæ Facto, d.95.n.30. *Melzio.* pag.231

Factum, d.194.n.1.*Royas.* 371

Factum, d.195.n.1. *Royas.* 371

Factum, d.196.n.1.*Royas.* 372

Facto alterius nemo debet prægrauari , dec.158. n.16.*Verospio.* 335

Procedit circa illud factum , & speciem illius contractus,non tamen alias qualitates,d.176. n.11.*Royas.* 355

Facultas.

Clausula constituti ad fauorem censuarij , præbet ipsi Facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatæ , ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census, dec.16.n.3. *Bichio.* 30

Et hæc sola Facultas in omni contractu sufficit pro obtinenda associatione,d.16.n.7. *Bichio.* 30

Facultas concessa patri legandi filiæ spuriæ dotem, cessat si spuria cum alia dote iam nupsit , d.71. n.15.*Bichio.* 185

Fama.

Fama & communis reputatio non sufficit ad probandam Societatem , vel alium contractum. d.168.n.14. *Royas.* 346

Fama & communis reputatio sufficit ad probandam hominis qualitatem, ibid.n.15. 161

Familia.

Omnes descendentes testatoris tam ex linea effectiua , quam contentiua, etiam in remotissimo tempore vltra decimum gradum progeniti vsque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipsius familia,& agnatione, d.100.n.23. *Cerro.* 243

Agnationis conseruationi non prospexisse videtur , dum vnicum tantum vocauit , & vnicum gradum substitutionis fecit,ib.n.7. 540

Melius conseruantur decor , dignitasque ex inita bonorum conseruatione in personis primogenitorum quam per illorum distributionem inter plures,d.100.n.19.*Cerro.* 542

In iure Familiæ reliquisse dicitur , qui vni de familia etiam remotiori reliquit,ib.n.20. 242

Fatalia.

Cum interpellatio interposita fuerit , & nihil actum in causa fuerit, nec prorogata Fatalia, ipsa remansit deserta , & sententia in rem iudicatam transiuit , perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d.35.n.1.*Cerro.* 87

Fatalibus non prorogatis, sententia est deserta, & transit in rem iudicatam , d.113.num.1.*Celso.* 264

Fatalia in Tribunali A.C. currunt Apostolica Sede vacante , & etiam tempore nouendialium exequiarum, d.168.n.3.*Royas.* 346

Fauor.

Legis æquitas semper admitti solet fauore Domini rei venditæ ac ipsius hæredum quoties conuentum pretium cum graui einsdem iactura

ctura penes emptores,vel in totum,vel in aliqua sui parte remanserit, d.61.n.2. *Verospio.* 161

Etiam si fuisset data conditio, de qua in iuribus illis, casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis dominij gratia prima ad fauorem secundi faciendo illi collationem putam potuit reuocari,itavt dominium acquiratur secundo, d.99.n.13.*Coccino.* 237

Frater instituendo sibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos censetur illos instituisse Fauore agnationis conseruandæ, d.100.n.16.*Cerro.* 243

Regulariter quamuis minor non teneatur ex contracto nulliter facto, voleos tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam, ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, d.15.n.11.*Meltio.* 27

Clausulæ constitutio ad fauorem censuarij, quæ suffragatur ad obtinendam associationem non quia in censuarium transtulerit dominium fundi censualis, cum hoe respectu non respiciat rem censitam; sed censum, d.16.n.1. *Bichio.* 30

Instrumentum constitutum non excludit quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census, ibid n.15. 30

Obiectio in confessione facta ob exonerationem conscientiæ quæ attenta eadem æquitate canonica bene probat. Ideoque reuocari non potest nisi erronea probetur perinde ac si fuisset iurata, vel ex tunc, vel ab ipsis quorum interest acceptata, sic namque magis consulitur saluti animæ, in cuius fauorem facta censetur, & sustineri debet omni meliori modo, d.20.n.11. *Corrado.* 41

Fæmina.

Quando statutum excludit fœminas, si fuerint dotatæ, expressa,& formalis requiritur dotatio, quæ censetur causa finalis statuentium, d.50.n.5.*Cerro.* 130

Exclusio fœminarum cum his verbis (nec actionem contra patruum,fratresque habeant nec petere possint) non est perpetua exclusio, sed temporalis quousque scilicet adsint Masculi de Agnatione, ipsis vero defectis fœminæ ad successionem reintegrentur, d.50.n.14. *Cerro.* 130

Fideicommissum.

Æstimatio bonorum minuitur onere fideicommissi adiecto, d.14.n.9.*Corrado.* 54

Valor bonorum ratione fideicommissi iniuncti minuitur pro quantitate, Iudicis arbitrio declaranda,quando non est speciali constitutione determinata, ibid.n.10. 54

Proprietas subiecta fideicommisso cum expressa prohibitione alienationis non potest assignari, neque ipsi Vsufructuario, ibidem, n.16. 54

Fideicommissum in congruitate doris potissimum debet considerari, ibid.n.28. 56

Fideicommissum constitutum in transactione validum est illis pactis, quibus iuitum est inter partes, d.25.n.10.*Corrado.* 60

Immissio Creditoris in bonis, quæ prætenduntur subiecta fideicommisso, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est, d.31. *Bicchio.*

Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum iisdem prærogatiuis, perinde habentur fideicommissaria ac si onus, & vinculum dicti fideicommissi illis à principio adiectum fuisset, decis.86.num.10. *Meltio.* 211

Fideicommissum vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ filiorum illius, ipsis de tempore eius mortis super extantibus euanescit, d.59.n.14.*Corrado.* 157

Bulla Baronum remouet impedimentum fideicommissi, d.99.n.5.*Pentingero.* 236

Exceptio fideicommissi admitti non debet ad retardandam executionem Iudicij possessorij, d.43.n.31.*Ghisilerio.* 117

Quando iam fuit deuentum ad dotationem ex bonis fideicommissi, siue eorum alienationem, tunc non agitur de dote constituta, & fideicommissarius, qui vult donationem, seu alienationem infringere allegando potuisse dotem constitui, aut solui in bonis liberis; illorum existentiam, in qua se fundat probare debet, d.16.n.19.*Bicchio.* 31

Non deficit requisitum substantiale per abstineo. immissionem vigore legis finalis, scilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia Iura, & prætogatiuæ transferunt in locasubrogata,& habetur perinde ac si onus, & vinculum fideicommissi adiectum fuisset à principio locis secundæ, ac tertiæ erectionis, d 88.n.10.*Meltio.* 216

Nullo pacto permitti potest in tanto excessu ad præiudicium minoris ac euersionem fideicommissi, dum Mulier alteri nubere valet æqualis sibi conditionis viro licet minus qualificato, d.24.n.30.*Corrado.* 56

Onus fideicommissi imposito minuit æstimationem, quantum prudens Iudex arbitratur, d.27.n.50.*Corrado.* 72

Vocatus in fideicommisso non solum in casu mortis, sed etiam in casu alienationis statim post alienationem sequutam potest agere ad vindicanda bona alienata non expectata morte alienantium, decis.55.n.25. *Corrado.* 150

Differentia in specialiter grauatos non potest argui resistentia voluntatis in Testatore, quia æqualiter fideicommissarios prædilexisse censetur, ac legatarios ex Iuris dispositione in omnibus exæquatos.

Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum sustinetur saltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d.55.n.15.*Corrado.* 149

Detractiones ex fideicommisso legitimæ per alienationes sequutas censentur factæ in supellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus ad eas prætendentem delatia, alio non constituto censentur consumptæ, d.55. n.21.*Corrado.* 150

Pro fideicommissi reintegratione habet fideicommissarius in grauati bonis hypothecam, si dolosè alienauit, d.110.n.12.*Cerro.* 260

Fideicommissarius facit fructus suos, nec illos restituere tenetur, nec cum creditis compensare, d.116,n.6. 268

Fideicommissarius succedens ex propriâ personâ, non tenetur ad debita hæredis grauati antecessoris, d.166.n.6.*Royas.* 344

Fideicommissario non retardatur immissio propter detra

detractiones oppositas, si illæ possent compensari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommissi restituendis, d. 166. n. 7. *Royas.* 344

Fideiussor.

Instrumentum obligatione Camerali vallatum habet excussionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum, d. 9. n. 1. *Otthobono.* 57

Fideiussores non dicuntur inuicem eiusdem summæ, plures qui sunt obligati, nisi pro eadem persona, & eadem summa apud eumdem, eodem tempore, vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint, d. 111. n. 2. *Bichio.* 261

Fideiussor non dicitur accessisse contemplatione mutui periculi, nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, ibid. n. 3.

Fideiussorum obligatio restringitur ad ea, quæ ratione officij, persona ad illud assumpta facere te nebatur, ibid. n. 10

Fideiussoria obligatio non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio coniuncta, d. 110. n. 11. *Bichio.* 260

Fideiussor officialis non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio aliquam præstiterit errandi occasionem. d. 111. n. 12. *Celso.* 261

Fideiussor, qui accessit obligationi de administrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ saltem ratione consuetudinis annexa sunt officio, licet expressa non sint, d. 111. n. 16. *Bichio.* 262

Fideiussor est seruandus indemnis à principali, vel eius hærede, etiamsi talis indemnitas non fuisset promissa, d. 165. n. 2. *Royas.* 344

Fideiussor releuari debet indemnis, quando adest promissio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali. d. 180. n. 1. *Royas.* 360

Fideiussionis natura est, vt fideiussor conseruetur indemnis à principali licet id non sit promissum, d. 180. n. 2. *Royas.* 360

Fides.

Quantitatis consignatio rei conuincitur ex fide mediatoris iuncta attestatione alterius, d. 74. n. 7. *Verospio.* 191

Fides defuncto teste vires sumit iunctis aliis adminiculis, d. 74. n. 8. *Verospio.* 191

Fides facta ab aliquo verisimilis, ac de facto proprio concludens ex pluribus coniecturis fulcita, eiusque obitu adminiculata plene probat, d. 74. n. 12. *Verospio.* 191

Testis affectatus non est integræ fidei, d. 17. n. 7. *Corrado.* 33

Testes deponentes instrumentum fuisse factum exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, alias non facerent fidem, d. 17. n. 5. *Corrado.* 33

Fides mala bene causatur ex venditione longè vltra dimidium iusti pretij facta, d. 144. n. 15. *Royas.* 309

Fides simplex nullum gradum probationis facit d. 179. n. 16. *Royas.* 359

Filiatio.

Confessio filiationis facta à Patre constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem, d. 83. n. 8. *Cerro.* 207

Partita libri Baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem, d. 83. n. 2. *Cerro.* 207

Filius.

Donatio facta inter viuos, quatenus tamen donans moriatur sine filiis non dicitur donatio causa mortis, d. 99. n. 22. *Cerro.* 239

Mater præsumitur habens æqualem affectionem erga suos filios, d. 100. num. 6. *Cerro.* 240

Instituens filios fratris censetur instituisse illos conseruandæ agnationis, d. 100. n. 26. *Cerro.* 243

Dote promissa post mortem Matris si filia præcedat, an extinguatur promissio, d. 14. n. 2. *Terracinen.* 24

Filij ex quocumque Matrimonio suscepti ad successionem parentum æqualiter sunt admittendi, d. 87. n. 2. *Otthobono.* 214

In donatione facta Patri absque mentione filiorum tam primi, quam secundi Matrimonij possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ, d. 87. num. 4. *Otthobono.* 214

Donatio contemplatione Matrimonij quando facta fuit viro, ac Mulieri pro se, ac eorum filiis stipulantibus de filiis, ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio, d. 87. n. 6. *Otthobono.* 214

Filius Moriens non prohibetur testamento relinquens pleno iure bona sua vice paterna aduentitia patri superstiti sicut ea relinquere, & potest ad extraneos, d. 42. num. 30. *Bichio.* 113

Pœnæ secundo nubentis fauore filiorum inductæ, non militant io bonis aliunde, quam ex parte quæsitis, d. 42. n. 14. *Bichio.* 113

Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis ex legis dispositione acquiritur patri, siue sint absolutè instituti, siue in proprietate non alio addito; nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur, d. 46. n. 9. *Corrado* 121

Legitima debetur filio naturali in bonis Auiæ, Patre prædefuncto, quæ asseruit fuisse illum firmiter ipsa instante legitimatum, & pro tali haberi disposuit, d. 54. num. 24. *Corrado* 145

Legitima debetur filio ex dote Matris defunctæ, etiam cum Testamento, vel illo prædefuncto eius filiis, d. 24. n. 5. *Corrado.* 54

Filius censetur habere certiorem notitiam intentionis, ac voluntatis Patris, quam alij, d. 26. n. 14. *Corrado.* 67

De ordine naturæ filius præsumitur supraniuere matri, d. 27. n. 22. *Corrado.* 75

Fideicommissum vbi hæres grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum ipsis de tempore eius mortis superextantibus euanescit. d. 59. n. 14. *Corrado.* 157

Filius continuans habitare in domo paterna & bona defuncti patris possidere, dicitur simpliciter adire hæreditatem paternam, d. 128. n. 1. 18. *Panzirolo.* 284

Filiis legitima debetur velint, nolint parentes, d. 129. n. 3. *Royas.* 287

Filius non tenetur miscere cum legitima quod capit ex diuersis principiis. ibid. n. 5. ibid.

Filius quod capit ex substantia matris tenetur imputare in legitimam, ibid. n. 6.

Statutum vrbis veter. *lib. 2. rub.* 18. iubet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis. ibid. n. 7. 287

Filius

Filius tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex substantia parentum, d.129.n 8. ibid.
Quando filius id habuit extra iudicium parentum, alias secus, ibid. n 9.10. ibid.
Bona debita filio ex substantia matris per dispositionem statuti prohibentis mulieri aliis quam filiis relinquere bona sua, ibid. n. 11. ibid.
Id habet filius ex praecepto statuti, quamuis mater ea bona filio reliquerit in Testamento, d.129.n.12. 287
Statutum si prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona sua, ibid.n.13
Tunc filij tanquam successores vniuersales per conditionem ex statuto, possunt praetendere haereditatem recusando dispositionem Matris.
Filius quicquid habet, à patre prouenisse praesumitur, d.145.n.1.*Cerro.* 311
Filia dum habet aliunde alimenta non potest molestare tertium possessorem bonorum patris, d.178.num.2. *Royas.* 357
Filiis non est praesumendum, quod parentes voluerint praeiudicare, d.157.n.13.*Panzirolo.* 333
Filiam propriam dotare, est debitum patris, & non patrui, d.166.n.1.*Royas.* 344

Forma.

Formae similitudo corroborat filiationis probationem, d.83.n.5.*Cerro.* 207

Forum.

Stilus fori in ordinariis probatur ex attestationibus Notariorum loci licet extraiudicialibus, d.78.n.4.*Cerro.* 199
Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiae cuius est sententia a qua interponitur, illiusque causa censetur eaque in secunda instantia prout etiam in prima, itavt proinde semper subiaceat statutis illius fori in quo prima sententia prolata fuit, d.82.num.9.*Cerro.* 206

Frater.

In Fratris successione sorores vtrique coniunctae praeferuntur consanguineo, d.84. num.3.*Royas.* 209
Frater consanguineus succedit in bonis quaesitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna, d.84 n.4.*Royas.* 209
Instituens nepotes, ex Fratre dicitur agnationem conseruare, d.100.n.22.*Cerro.* 243
Fratres plures aequaliter succedunt in haereditate materna, d.169 n.6.*Royas.* 247
Frater pro fratre, ad hoc vt possit conueniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expensarum, d.171.n.5.*Royas.* 361

Fraus.

Fraus, & collusio coniecturis probantur, d. 71. n.21.*Bichio.* 185
Quoad Fraudem requiritur ipse fraudis euentus videlicet quod bona debitoris non fuerint quando facta fuit alienatio. d.71. n. 25. *Bichio.* 185
Fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei factae pendente lite, d 71.num.26. *Bicchio.* 185
Via executiua competit contra tertium possessorem ex praetenso titulo oneroso, tam ratione vitij litigiosi, quam fraudis, d.71. n. 24. *Bicchio.* 185
Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d. 86. n.13. *Meltio.* 315
Scientia non exigit exactam probationem, sed satis est, quod illa colligatur ex indiciis, & maximè dum agitur de probanda scientia, quae dolum, & alienandi fraudem infert, d.70. n.24 *Meltio.* 184
Fraus non ita de facili praesumitur, vt simulatio, d.117.n.9.*Ghisilerio.* 283
Fraus non praesumitur in Ecclesia, & ideo non tenetur conficere inuentarium bonorum haereditariorum, d.150.n.20.21.*Meltio.* 321

Fructus.

Fructus sunt liquidandi pro tempore, quo lis instituta à principali pro assecuratione, & successiuè restitutione suae dotis contra creditores eius viri durauit, d.6.n.1. *Dunozet.* 13
Fructus praesumuntur à detentoribus bonorum percepti, in illa quantitate, ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatae, ibid.6.n.4. 13
Fructuum liquidatio fit habita ratione annuae pensionis, seu affictuum in locatione semel factà, quae tam ex dispositione Iuris communis, quàm Statuti Bononiensis praesumitur renouata, ibid.n.3. 13
Per locationem, & litis sustentationem sicuti probatur possessio, ita etiam iustificatur perceptio fructuum, d 6.n.5.*Dunozet* 14
Solutio Fructuum, post deliberationem decursorum in subiecta materia induci approbationem calcoli super quo fundatur, & ipsius deliberationis, d.77.n.9.*Otthobono.* 197
Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis, d.61.num. 4. *Verospio.* 161
Sorte extincta cessant fructus debiti, d. 12. n.11. *Cerro.* 21
Clausula constituto ad fauorem censuarij praebet ipsi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei censuatae ad effectum ubi satisfaciendi de fructibus census, d. 16. n.3. *Bicchio.* 30
Et illius vigore facultatis, censuario competit assotiatio contra tertium possessorem fundi censualis, ibid. 30
Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motae litis, d.71.n.1.*Otthobono.* 187
In iudicio spolij etiam veniunt fructus à die motae litis quando spolium non est attentatum, & violentum, d.72.n.3.ibid. 187
In spolio non violento non debentur à die motae litis fructus qui percipi potuerunt, sed duntaxat illi, qui fuerunt à reo cōuento perceptei, ibid.n.5. 187
Fructuum perceptionis praesumptio non intrat ex possessione subsequuta rei quotiescumque fumus in fructibus ciuilibus, sicuti domorum, ibid.n.7. 187
Fructus non debentur censu extincto, d. 74. n. 1. *Verospio.* 191
Fructus dotis liquidantur, à Statuto vrbis ad rationem septem cum dimidio, d.48.n.19.*Ghisilerio.* 117
Fructus rei litigiosae restituendi, ab initio litis sunt computandi, dec. 53. num.1. *Arguelles.* 139
Fructus restituuntur ratione malae fidei, quae per

controuersiam motam inducitur,ibid. num.11. 139

Imo,& post litis contestationem fructus debentur,ibid.n.11. 139

Mala fides,& fructuum restitutio inducitur per solam denunciationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat,ibid.n.14 140

Ad Fructuum restitutionem non solum à die motæ litis, sed ab ipsa occupatione sufficit declarati titulum fuisse iniustum per quod titulus reducitur ad non titulum,ibid.n.15. 140

Fructus ex aliqua re vigore tituli inualidi percipiens regulare est,quod omnes restituere tenetur perceptos etiam ante litem,ibid.n.16. 140

Titulus quando resolubilis est,facta resolutione, fructus omnes percepti interim restituuntur,ibid.n.17. 140

Sententia,cuius causa, quis possidebat reuocata, res cum fructibus est restituenda, ibid.n.18. 140

Iuris præsumptione probatur perceptio fructuum vsque ad diem restitutionis,ibid.n.23. 140

Rota non onerat possessorem malæ fidei in fructibus qui percipi potuerunt quando violenti non sunt,ibid.n.32. 141

Vel aliquo titulo colorato se defendunt,ib.n.33. 141

Fructus hæreditatis ad fauorem creditorum sunt computandi,d.58.n.13.*Verospio.* 156

Pro fructibus, de quorum perceptione præcisæ quantitatis non constat,retentio non competit, d.110.n.16.*Bichio.* 260

Fructus post mortem hæredis grauati alienantis, maturati, non decursi,ad quem spectent, ibid. n.17

Fructus suos facit fideicommissarius, nec illos restituere tenetur,nec cum creditis compensare, d.116.n.6.*Beuilaqua.* 268

Fructus taxati,& promissi pro simplici debito pecuniario, non interuenientibus requisitis Castreos. *in leg.3.§ fin.ff.de eo quod cert. loc.* nullo modo prætendi possunt, d.117.num.1. *Celso.* 269

Fructus indebiti,& vsurarij debent in sortem computari,ibid.n.2.

Amplia,etiamsi illi scienter, & sponte soluti fuerint,ibid.n.3.

Fructus indebiti,& vsurarij non debentur,non obstante quacumque contraria conuentione, quia non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras,de iure prohibitas,ibid.n.5.

Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inuestiri,ibid.n.12

Fructus pecuniæ debitæ non possunt à creditoribus prætendi,quando non ad debitorem,sed ad illos spectat onus inuestiendi,ibid.n.13

Fructus dotales post mortem vxoris exigi non possunt; quia cessant matrimonij onera, quorum ratione percipiuntur,d.119.n.8. *Albergato* 272

Fructus veniunt restituendi à die motæ litis, ibid. n.14

De fructibus mala fide perceptis,ad melioramenta in re facta,ad admittitur compensatio, ibid. n.15

Fructuum exactio fieri non potest cessante mora, d.120.n.16.*Verospio.* 174

Fructus percipiendi,qui habet facultatem,& commoditatem alienare non dicitur obligando illos,d.146.n.12.*Cerro.* 315

Fructus percipiendi facultas, quando non sit perpetua,nec ad hæredes extraneos transitoria, ib. n.17. ibid.

Fructus bonorum extradotalium, quando spectant ad maritum,tunc cessat præsumptio,quod maritus sibi satisfecerit de sua dote,d.147.n.8.*Cerro.* 313

Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate vxoris percipiuntur à marito, & fuerunt consumpti in eius vtilitatem vel communem vsum & tunc cessat præsumptio satisfactionis dotis, ibid.n.9. ibid.

Secus vero si adhuc extent, & maritus factus fuit locupletior,ibid.n.10. ibid.

Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, sed omnino restituendi sunt vxori, vel eius hæredibus,ibid.n.11. ibid.

Fructibus locorum montium quales sint, d. 141. n.18.*Cecchino.* 305

Fructus quando taxentur absque alia liquidatione, ibid.

Fructus habiti lite pendente sine dubio veniunt restituendi,d.144.n.2.*Royas.* 309

Fructus rei subhastatæ debent restitui,quando subhastatio fuit nulla,etiam ab eo qui emit instante fisco,& n.12.d ibid.n.7. ibid.

Ad fructuum acquisitionis effectum requiritur vel dominium vel bona fides possessoris,ib.n.10.ib.

Fructus soluere si quis nunquam promiserit,nec ad illos soluendos fuit interpellatus, non tenetur illos soluere,ibid.n.28. ibid.

Ex fructuum solutione bene arguitur ratificatio contractus,d.148 n.18.*Cornelio.* 317

Fructus nulli debentur stante cessatione societatis, d.192.n.1.*Royas.* 369

De fructuum perceptione in genere,quando constat,tunc quantitas eorum coniecturis probatur, d.154.n.10.*Bichio.* 319

Fructus dotis constitutæ ad maiorem pompam, non debentur quoad excessum,d.157.n.6.*Panzirolo.* 333

Fructus bonorum stabilium non præsumuntur excedere pro centenario, d. 159. num.15.*Royas.* 256

Fructus crediti sociales debent esse communes inter socios,d.191.n.1.*Royas.* 368

Fructus nulli debentur stante cessatione societatis,d.132.n.2.*Royas.* 369

Frumentum.

Frumenti nomine veniunt etiam segetes,d.65.n.5. *Pentingero.* 172

Fundus.

Solutio debiti liberat Fundum ab hypotheca, d.59.n.11.*Corrado.* 156

Si plures creditores Fundum hypothecatum possideant,alterove illis satisfacto,potest alter peragere bonorum venditionem,d.57.n.15.*Orthobono.* 155

Fundus hypotheticus potest dari in dotem à fœmina sub nomine filiæ, & hæredis inuestitura comprehensa sine alio domini directi consensu,d.36.n.8.*Corrado.* 97

Immissio ex vtili saluiano interdicto,conceditur etiam super fundo censuali non obstante constituto instrumento census apposito, d.16.n.14.*Bichio.* 30

Consti

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census, cui ideo competit etiam Saluianum interdictum, ibid. n. 15. 30
Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca, vel per mortem impositoris expirat cum ipsa hypotheca, ib. n. 17. 3
Limitatur quando census imponitur pro solutione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendenti, ibid. n. 18. 31

Fundus dotalis.

Fundus dotalis est inalienabilis, & per consequens imprǽscriptibilis constante matrimonio, d. 107. n. 10. 254
Fundi censuati dominium & possessio non transit in emptorem census, d. 133. num. 1. *Cornelio.* 295
Verumtamen est qood illi competit associatum in illo pro fructibus eiusdem census ibid. n. 2. ibid.
Fundus non liberatur à speciali hypotheca quando liberatio non fuit realis, sed tantum personalis, ibid. n. 3. ibid.

G

Generatio.

Emphyteusis Ecclesiastica finita Generatione, non transit ad extraneos, sed reuertitur ad Ecclesiam, d. 78. n. 7. *Cerro.* 199

Gradus.

Considerata conseruatione agnationis omnes filij in pari gradu existentes considerantur tanquam capita familiæ, d. 100. n. 5. *Cerro.* 240
Non videtur agnationis conseruationi prospicere, qui vnum tantum vocat, & vnicum facit substitutionis gradum, ibid. n. 8. 240
Omnes testatoris ascendentes, tam ex linea affectiua, quam contentiua dicuntur, etiam vltra decimum gradum, de ipsius familia ex agnatione, ibid. n. 23. 243
Ius repræsentationis facit succedere in stirpes in concursu, com aliis eiusdem gradus repræsentatis, d. 83. n. 17. *Cerro,* 208

H

Habilitas.

Alienatio habet suam causam annexam, videlicet hypothecam anteriorem, & sic habilitatem extremi, d. 99. n. 8. *Coccino.* 236

Habitatio.

Fructuum receptio in domo resultat ex habitatione, non secus ac locatione ad effectum restitutionis ratione spolij, d. 72. num. 9. *Ottobono.* 187
Patia sunt ad hunc effectum, quod quis inhabitauerit, vel quod locauerit, ibid. n. 10. 187

Hereditas.

Hæreditatis aditio inducitur per deliberatam voluntatis expressionem, & verbalem declarationem, d. 107. n. 19. *Bichio.* 255
Hæres per sententiam Iudicis declaratus, licet bonorum possessionem acceperit, non exinde sequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire possit, ibid. n. 20
Contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit, non potest inchoari præscriptio, d. 108. n. 24 *Bichio.* 257
Super bonis ad hæredem debitoris spectantibus non competit creditori hypotheca, d. 110. n. 1. *Bichio.* 159
Ex aditione hæreditatis, per quam hæredes quasi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipsum sola actio personalis, ibid. n. 2.
Super hæredis bonis competit hypotheca, vel quando adiuit sine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expressè eius bona alienauit, ibid. n. 3.
De hæredis bonis potest testator disponere, ibid. n. 4.
Hæres simpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat, ibid. n. 5.
Hæres grauatus tenetur reintegrare fideicommissum, & pro huiusmodi reintegratione super eius bonis competit fideicommissariis hypotheca, si ille alienauerit dolosè, ibid. n. 12. 260
Hæres grauatus dicitur dolosè alienasse, quando scientiam fideicommissi habuit, ibid. num. 45. 259
Et quando alienando potuit cogitare se non futurum soluendo, ibid n. 15. 260
In hæreditate fraterna prouenienté ex bonis maternis æqualiter succedit frater ex latere matris, cum aliis vtrinque coniunctis iuxta consuetudinem Nobilium Neapolis, d. 169. num. 7. 8. *Royas* 347
Legitima quæ debetur filiis est tertia pars bonorum defuncti d. 34. n. 7. *Corrado.* 91
Legitima debet esse libera ab omni grauamine, & fideicommisso, ibid. n. 10. 91
Insinuatio non requiritur in renuntiatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita super qua nullum ius, nec in rem, nec in spe renuncianti competebat, d. 84 n. 10. *Royas.* 209
Aditio Hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum possessionem, antequam fuerit naturaliter apprehensa, d. 59. n. 9. *Corrado.* 156
Aduocatio bonorum, nulla excussione hæreditatis facta fauore dotis valet, d. 14. n. 14. *Terracinen.* 27
Consensus, & voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur, conseruetur in hæreditate iacente, quæ personam defuncti repræsentat, d. 15 n. 8. *Meltio.* 27
Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non possit plenè probatur tum reipsa, tum expressis verbis, d. 17. n. 19. *Corrado.* 34

Hæres.

Consensus contineatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam habitualiter, d. 15. n. 7. *Meltio.* 27
Hæres absque beneficio inuentarij, tenetur satisfacere etiam de proprio creditoribus hæreditariis, d. 17. n. 1. *Corrado.* 33
Inuentarium allegatum non releuat hæredem quando non fuit exhibitum, quia tunc allegranti non potest suffragari, ibid. n. 2. 33

Inuen

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus à quauis lege præscriptis, non prodest hæredi, ac si nunquam factum fuisset, ibid.n.3. 33
Dispositio Iuris Canonici, quod hæres etiam cessante beneficio Inuentarij, non teneatur de proprio, non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium est verius, atque receptius, ibid.n.20. 33
In executione bonorum hæreditariorum necessaria est citatio hæredis, & deputatio duorum executorum, cum Iudicis decreto validam esse declarantis, d.18.n.2. *Albergato.* 36
Verba pro hæredibus, & successoribus in concessione Emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa, extenduntur solum ad hæredes sanguinis, & descendentes ab eis inuestitis, d.79. n. 1. *Cerro.* 201
Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis, d.86. n.7. *Meltio.* 211
Donatio facta pro se, ac eius hæredibus extenditur etiam vsque ad filios etiam ex secundo matrimonio nascituros, d.87.n.4. *Otthobono.* 214
Hæredum, & successorum appellatione in materia Emphyteusis veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab inuestitis, d. 78. n.8. *Cerro.* 199
In Hæredem dati easdem actiones Ciuiles, quæ competebant contra defunctum vulgatissimum est, d.73.n.17. *Arguelles.* 190
Hæres detrudi potest in carcerem, si statutum disponat, ibid.n.18. 190
Obligationis conditio non ex persona hæredum immutatur, ibid.n.19. 190
Obligatio defuncti, ex persona hæredis immutari non potest, ibid.n.27. 191
Hæredes adeundo se obligant, & quasi contrahunt cum creditoribus defuncti, ibid. n. 28. 191
Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres conuenitur coram suo Iudice, ibid. num.29. 191
Hæres beneficiatus non confundit eius propria iura cum iuribus defuncti, d.76.num.8. *Otthobono.* 196
Hæredum omissa mentio in contractu, vbi agitur de re sui natura ad hæredes transitoria, non excludit quin in dubio censeantur comprehensi, cum omnia pacta tam actiua, quàm passiua transeant in hæredes, dec.33.num.2. *Otthobono* 90
Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipsos indubitanter comprehendit, ibid.n.3. 90
Pacti de retrouendendo natura est, quod transeat ad hæredes, ibid.n.4. 90
Bona hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, dec. 34. num. 6. *Cerro.* 91.
Debita testatoris de iure sunt soluenda ab hærede absque testatoris mandato, ibid.num. 17. 91
Hæredibus vltimi inuestiti etiam non comprehensis in inuestitura immissio danda est, donec de eorum iure cognoscatur, d.35.n.31. *Penting.* 96.
Immissio *ex re in l.fin.C.de edit. D. Adr. toll.* conceditur ad exhibitionem testamenti non viciati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, d.85.n.8. *Celso.* 215
Legatarij tenentur capere de manu hæredis, ibid. n.10. 215
Possessio continuat in hæredem defuncti vigore constitutionis Regis Ferdinandi, d.48. n.1. *Otthobono.* 126
Confessio erronea facta in testamento potest ab hærede reuocari, non secus, ac ab ipsomet defuncto si adhuc degeret in humanis, d. 52. n.4. *Verospio.* 137
Hæredi fideicommissario aduersus immissionem ex aduerso petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum ab hærede grauato alienatorum, d 54.n.9. *Cerrado.* 144
Hæres grauatus potest commoditatem fructuum fideicommissi bonorum validè cedere, & alienare pro tempore vitæ suæ, d.54.num.25.ibid. 146
in Hærede præsumitur regulariter ignorantia & maxime in rebus occultis, d. 128.n.11.12.13. *Panzirolo.* 285
Statutum florentinum iubet, quod inuentario non obstante, hæres creditoribus hæreditariis satisfaciat, ibid.n.25. 286
Hæredes dum non possunt iuuari beneficio inuentarij, æquum non est, vt etiam, restitutio in integrum denegetur, ibid.n.26. ibid.
Quod sane durum admodum videretur, quod simul & semel denegaretur inuentarium, & restitutio in integrum dum sunt sine dolo enormiter læsi, ibid n.27. 286
Hæres vniuersalis, quando quis non posset dici, sed potius particularis & legatarius, d.147.num.13. 315
Hæres vniuersalis, quando est institutus, procul dubio institutus in re certa remanet particularis & legatarius, ibid.n.17. ibid.
Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inuentarij, tunc hæres in nihilo potest grauari, d.150.n.2. *Meltio.* 320
Hæres dum est citatus ad exhibendum inuentarium, ac bona inuentariata, dum id non adimpleuit, præsumendum est ipsum in propriam vtilitatem bona consumpsisse, inde tenetur de suo, d.150.n.21. *Meltio.* 321
Hæres quatenus suppetunt vires hæreditariæ, tenetur soluere debita defuncti, d.154.n.1. *Bichio.* 318
Hæres bonis hæreditariis vtens censetur adire hæreditatem, d.154.n.3. ibid.
Hæres tenetur stare facto defuncti, d. 154. n.25. *Bicchio.* 327
Hæredi competit immissio, quæ competebat eius authori, d.160.n.4. *Royas.* 338
Hæredem se probare tenetur, qui vti talis agere intendit, d.169.n.4. *Royas.* 347
Hæres non potest impugnare confessionem defuncti, d.171.n.5. *Royas.* 349
Hæres hæredis non potest aliquid opponere contra confessionem defuncti, d.171.n.6. ibid.
In hæredibus præsumitur ignorantia, d.174. n 11. *Royas.* 353

Hypotheca.

Extremum primum cum iudicio Saluiani est creditum

creditum cum hypotheca, decis.53. num.3. *Cerrado.* 139
In Saluiani interdicto necessaria sunt creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum, dec.59. n.5. *Cerrado.* 156
Ad effectum hypothecæ generalis sufficit, quod res fuerit in dominio contrahentis, siue de tempore contractus, siue post, decis.99.n.3. *Coccino.* 236
Eueniente conditione casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, ibid.n.6. 236
Alienatio habet suam causam annexam videlicet hypothecam anteriorem,& sic habilitate extremi, ibid.n.8. 236
Hypotheca anterior licet generalis præfertur specialiter posteriori, ibid.n.5. 236
Hypotheca conditionalis conditione casuali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non sit purificata ante alienationem, ibid.n.16. 238
Consensu fundi hypothecati præstitus venditioni non præiudicat respectu actionis super pretio non præiudicat respectu actionis super pretio competenti, d.3.n.2. *Bicchio.* 7
Hypothecæ remissio facta debitori ab anteriori in concursu creditorum præiudicat rem mittenti, quoad potioritatem, nam anterioritas sibi remaneat inofficiosa contra concreditores hypothecarios, ibid.n.4. 7
Constitutum non excludit quin super fundo oriatur hypotheca ad fauorem prioris census, cui ideò competit etiam Saluianum interdictum, d.16.n.15.*Bicchio.* 30
Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca, vel per mortem impositoris expirat cum ipsa hypotheca, ib. num.17. 31
Limitatur quando census imponitur solutione dotis subsidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis descendenti vigore, *Auth. resque, C.communia de leg.* ibid.18. 31
Saluianum interdictum non datur absque hypotheca, d.19.n.3.*Cerrado.* 38
Hypotheca resoluto contractu tunc solum reintegratur, quando eadem ratio ob quam contractus resoluitur æquè viget pro conseruatione hypothecæ,secus si non vigeat,dec.19.num.11. *Cerrado.* 39
Hypotheca semel extincta non possunt causam habentes à debitore in re iam hypothecata ex lucri causis amplius molestari, ib.n.12. 39
Hypotheca cessat per translationem dominij rei hypothecatæ in creditorem, ibid.n.4. 38
Hypotheca regulariter super feudalibus non cadit, d.86.n.11.*Meltio.* 213
Obligatio Cameralis continet hypothecam absque vlla dubitatione, decis.33. num.5. *Otthobono.* 90
Bona Hæreditaria statim post hæreditatis acceptationem cadunt sub hypotheca ad fauorem creditorum hæredis, d.34.n.6.*Cerro.* 91
Legatarius præfertur in bonis legatis creditori Chirographario non habenti hypothecam, d.34.n.12.*Cerro.* 91
Legatarius non valet exercere sibi tacitâ hypothecam sibi pro legato competentem, nisi in *Salgado Labyrinth. Credit. Tom.II.* eo quod remanet satisfactis creditoribus, ib. num.16. 95
Saluianum intrat vbi est clausula constituto cum hypotheca,& obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celso.* 219
Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, dec.59.n.11.*Cerrado.* 156
Hypotheca non competit creditoribus, super bonis ad hæredem debitoris spectantibus, dec. 110 n,1.*Cerro.* 259
Hypotheca competit super bonis hæredis, vel quando adiuit sine beneficio legis, & inuentarij, vel quando defunctus expresse eius bona obligauit, ibid.n 2.
Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus, qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam, ibid.n.7.
Hypotheca competit fideicommissarijs contra hæredem,pro reintegratione fideicommissi dolosè deminuti, ibid.n.12. 260
Hypotheca talis competit non à die alienationis, sed qua cœpit administrare,ibid.n.13. ibid.
Hypotheca à lege inducta pro muliere citius operatur quam ea inducta ab homine.ib.n.9. 259
Hypotheca in credito probatur ex instrumento publico, d.119.n.2.*Albergato.* 272
Hypothecæ cessatio, quando legitimè fieri possit per mulierem, d.158 n.10.*Verospio.* 335
Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis restitutione contrahi solet in bonis mariti,d.161. num.12. ibid.
Hypotheca non admittitur nisi à casibus à iure expressis, amplia, d.161.n.19.20. ibid.
Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, d.164.n.8.*Royas.* 342
Hæredibus datur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem, d.174. n.12.*Royas.* 353

I

Iactura.

CVm aliena Iactura locupletari,est contra naturam, d.53 n.45. *Arguelles.* 142
Nec fortè interesset, si detentor sie immunis, spontè soluisset,ibid.n.46. 142
Æquitas *leg.curabit*, semper admitti solet fauore Domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua sui parte remanserit, d.61.n.2. *Verospio.* 161

Identitas.

Identitatis bonorum probatio, est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem vigore, *leg.fin. C.de Edict. Diu. Adrian.Tollen.* decis.86. n.9. *Meltio.* 215

Ignorantia.

Ignorantiæ prætextus non suffragatur, vbi varia pro notitia, ac scientia concurrunt argumenta, decis.26.n.8.*Cerrado.* 65
Et vt elidatur ignorantia, sufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ resultat etiam ex renunciatione iurata cuiuscumque Iuris contingentis, incogitati, ac superuenientis, ac Instrumenti de nouo reperti, ibid.
Ex capite probabilis ignorantiæ competit restitutio in integrum aduersus præscriptionem, d.36.n.7.*Otthobono.* 97

Immissio.

Ad Immissionem in iudicio Saluiaoi obtinendam quæ requirantur, & quæ sufficiant, d.59. n.5.*Corrado.* 156

Immissionem non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, cùm eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiant controuersiam, ibid.oum.12. & 13. 156

Contra Immissum iudicis authoritate, ac eius sententiam, manutentionis remedium, quibus casibus concedi soleat, & quomodo procedatur, ibid.n.19. 159

Immissio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, d.16.n.13.*Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto io instrumento census apposito, ibid.n.14. 30

Immissio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommisso subiecta, semper datur vbi exceptio fideicommissi non est omnino clara, ib. num.31. 32

Immissio iusta concessa defuncto, venit exequenda ad instantiam hæredis, decis.86. num.7. *Meltio.* 211

Immissio in Saluiano est concedenda, concurrentibus Interdicti extremis; quæ enumerantur, d.33.n.1.*Otthobono.* 90

Immissio danda est hæredibus vltimi inuestiti, etiam non comprehensis in inuestitura, donec de eorum iure cognoscatur, decis.35. num.31. *Peutingero.* 96

Immissio competit donatario vniuersali omnium bonorum post mortem donantis, contra tertium tam ex remedio, *leg.fin.C.de Edict.Diu. Adrian. Tollen.* quàm ex Saluiano, dec 39.n.1. *Royas.* 104

Immissionem non impedit exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, ibid, num.19. 105

Immissionem fideicommissarius non potest impedire hæredi scripto, nisi tribus copulatiuè concurrentibus, d.40.num.10. *Cerro.* & quæ, ibid. 106

Immissio in bonis hæreditariis, debetur hæredi scripto, iuxta dispositionem, *leg.fin.C.de Edict. Diu.Adrian.Toll.*d.47.n.1.*Royas.* 124

Aduersus Immissionem ex aduerso petitam, hæredi fideicommissario non competit retentio pro valore bonorum fideicommisso subiectorum, ab hærede grauato alienatorum, d.54.oum.9. *Corrado.* 144

Ad Immissionis executiuum iudicium impediendum, possessor eum titulo, est legitimus contradictor, d.76.n.3. *Otthobono.* 195

In iudicio Immissionis, legitimus contradictor, non potest dici ille, qui vitiosè possidet, ac titulum haber inualidum, ibid.n.4. 195

Immissionis in Saluiano, cessante causa ex satisfactione crediti, illi, qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem, & contra denegantem restitutionem datur actio spolij, d.82.n.1.*Otthobono.* 205

Immissio *ex remedio leg.fin.C.de Edict. D. Adrian. Tollend.* conceditur ad exhibitionem testamenti, non vitiati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, decis.85. numero 8. *Celso.* 210

Immissionem in Saluiano interdicto, non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes; cùm eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiat controuersiam, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimentum.

Impedimentum medium, impedit retrotractionem, d.39.n.16.*Royas.* 106

Impedire immissionem in Saluiano interdicto, nõ valent exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes, d.59.n.12.& 13.*Corrado.* 156

Impedimenta remoueri, & causam ad partes remitti, sufficit pro re iudicata, appellatione deserta, d.78.n.2.*Cerro.* 199

Impedimentum fideicommissi remouet Bulla *Baronum.*

Imperium.

Imperij iura Princeps habens non potest concedere statuta publicis instrumentis executionem contra Clericos concedentia: contra opinionem *Couarruuia*, d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Impugnatio.

Ex non impugnatione partiarum in actis, parte citata prodnctarum excessus, excluditur, d.77. n.8. *Otthobono.* 197

Inalienabile.

Bona emphyteutica ex pacto, & prouidentia, sunt inalienabilia, d.35.n.2.*Peutingero.* 94

Incertitudo.

Incertitudo valoris rei, excludit læsionem.

Indemnitas.

Pro Indemnitate mandantis recipi pecunias sub interesse cambiorum sub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis concessæ executio, debet concedenti intimari, quod etiam operatur iustificationem mandatarij, &c. d.60. n.6. *Peutingero.* 159

Indiuiduitas.

Indiuiduitatis, & connexitatis ratione, concessio nulla in parte substantiali, in totum corruit, d.95.n.14.*Meltio.* 231

Infeudatio.

Ius decimandi est spirituale, nec cadit sub commercio laicorum; illiusque concessio facta laicis, semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis, siue locationis, decis.95. num.28. *Meltio.* 231

Initium.

Ad Initium conuentionis hypothecæ obligatio retrotrahitur, eueniente occasione casuali, d.99. n.6.*Decano.* 236

Iniustitia.

Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis ex eisdem actis, dec.77.0.2. *Otthobono.* 197

Ioiustitia sententiæ impedit constitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.1.*Corrado.* 38

Insignia.

Onus assumendi cognomen, & Insignia familiæ iodicat testatorem voluisse illam semper, & perpetuo conseruare, d.100.n.27.*Cerro.* 243

Insinuatio.

Frater consanguineus succedit fratri in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus verò à linea materna,

terna, & est regula generalis, dec.84.n.4. *Royas.* 209

Insinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita, super qua nullum ius, nec in re, nec in spe, renuncianti competebat, ibid. n. 10. 209

Insinuatio in contractibus minorum requisita à constitutione Ægidiana, præsumitur ex cursu triginta Annorum cum obseruantia interuenisse, d.38.n.17. *Meltio.* 101

Clausula constituto, clausula ad habendum, insinuatio, ac promissio trahi, conueniunt maturæ donationis inter viuos, dec.39.n.8. & 9. *Royas.* 105

Inspectio.

Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & parent ex oculari inspectione, secùs est in actibus momentaneis, & his qui continentur in instrumentis, & contractibus, d.33.n.15. *Otthobono.* 91

Librorum inspectio inter socios post finitum negotium, non suffragari potest pro iustificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent, dec.60. n.8. *Peutingero.* 159

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vti cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse cadit sub illa inspectione. An constet de credito liquido actoris, ibid. 159

Instantia.

Remissoria in sacro Tribunali Rotæ, per solius calumniæ præsumptionem, in vlteriori instantia, non solet denegari, decis.2.num.11. *Royas.* 5

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur, decis.32.n.7. *Cerro.* 88

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia, provt etiam in prima, ibid.

In emphyteusi hæreditaria, instantia cœpta per defunctum, transit in hæredem, dec.38.n.1. *Meltio.* 101

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, d.50.n.4. *Arguelles.* 130

Instantia non transit in singularem successorem, n.19 ibid. 131

Appellatio dicitur de appendiciis illius instantiæ: cuius est sententia, à qua interponitur, d.75. n.7. *Cerro.* 193

Illiusque causa censetur eadem in secunda instantia provt etar in prima, n.8. ibid. 194

Instrumentum.

Instrumentis potiùs standum est, quàm testibus, d.1.n.15. *Otthobono.* 4

Verba in executione præmissorum in instrumento apposita, subsequentes clausulas quantumuis alias vniuersales, ad præmissum titulum coarctant, d.3.n.21. *Bicchio.* 8

Clausulæ vniuersales in fine contractus positæ restringuntur ad causam superius expressam, itavt nihil amplius comprehendant: & maximè quando sunt in executiuis instrumentis, ibid.n.31. 81

Administratio probatur per Instrumentum locationis, d.1.n.1. *Otthobono.* 3

Dicta testium coadiuuantur, ex adminiculis instrumentorum, ibid.n.3. 3

Et in versiculo possint tamen testes; nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex testibus, partim ex instrumentis, decis.1. n.5. *Otthobono.* 4

Et ex pactis in solitis appositis in Instrumento, dec.8.n.7. *Otthobono.* 17

Instrumentum obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fideiussorem insolidum obligatum, d.10.n.1. *Meltio.* 19

Decretum vigore cuius fit instrumentum explicatur ab ipso instrumento, d.12.n.2. *Cerro.* 21

Instrumentum facit probationem probatam, d.15. n.3. *Meltio.* 27

Et habet pro se omnem iuris præsumptionem, ibid.n.4. 27

Clausula constituti apposita in instrumento census, videtur inepta, quia venditor census non vendit rem censuatam, nec minus eam possidet, tam post venditum censum, quàm antea: & censum, quàm vendidit nullo modo possidet ipse, sed emptor, decis.16.n.2. *Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census apposito, ibid.n.14. 31

Expressio causæ in instrumento census, præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, ibid.n.26. 31

Instrumentum secundum super eadem re diuersum à primo, voluntatem partium circa primum declarat; quod scilicet vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expressum, sed ex causis tunc eis bene visis simulare; vel saltem voluerunt ab illo posteà recedere, ac illud reformare, decis.22. num.12. *Corrado.* 46

Instrumentum secundum diuersum à primo super eadem re, auget præcedentem simulationis præsumptionem, ibid.n.13. 46

Declaratur procedere, quando præcedens promissio legitimè, vel in antecedenti separato instrumento, vel apocha matrimoniali, seu aliis aliunde legitimis iustificetur probationibus; alias enim facilè nimiùm legum dispositio illuderetur, cum eadem procliuitate fieri posset dotis promissio, qua eiusdem solutionis confessio, ibid.n.17. 47

Instrumentum, quod iustè veritatis essentiam, ac substantiam obligationis in partium consensu positam, non habet, non est executioni demandandum, ibid.n.30. 48

Instrumentum simulatum non potest cursu temporis conualidari, quia simulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua est, ibid.n.31. 48

Probatio oriens ex Instrumento, adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate munito præualet testi, ipsum esse simulatum deponenti, d.24.n.35. *Corrado.* 57

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, &c. in instrumento legitimationis apposita, plenam legitimationem personæ non impedit, sed effectum successionis duntaxat moderatur, d.25.n.6. *Corrado.* 59

Instrumentum clariorem, ac certiorem facit veri-

tatis probationem, quàm testes, qui, vel obliuione, vel alio defectu, facilè labi possunt. Ideoque illis est præferendum, dec.16. num.9. *Corrado.* 66
Originale Instrumenti publici, verisimile est, penes Notarium de illo rogatum, vt par erat remansisse, d.17.n.13.*Corrado.* 34
Copia instrumenti in forma probandi extracta, deficiente originali, potest aliis concurrentibus suffragari, ibid n.17. 34
Etsi omnia, quæ continentur in eodem instrumento, coram eisdem Notario & testibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus vnicus dumtaxat reputatur, tot diuersisque partibus compositus, dec.49. n.3. *Corrado.* 127
Et in fortioribus terminis, si duo instrumenta eodem die, & loco & coram eisdem Notario, & testibus fuerint confecta, videtur vnum alteri interesse, & perinde habentur, ac si vnico instrumento peracta fuissent, d.49.n.4. *Cerro.* 127
Clausula actum, in instrumento apposita, regulariter indicat consummationem actus, & contractus perfectionem, ibid.n.5. 128
Contractus in eodem instrumento contenti, sunt ad inuicem independentes, & non correspectiui, quando vnus non venit ad determinationem alterius, secus autem è conuerso, ib. num.17. 128
Contractus plures in eodem instrumento, tunc dicuntur ad determinationem vnus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deuenissent, ibid.n.18. 128
Testes deponentes instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum, & sic fuisse lectum, aliàs non facerent fidem, d.17. n.5.*Corrado.* 33
Testes huiusmodi necessarium est, quòd sint valdè periti, qui defectum instrumentorum, & litteras Notarij rogati cognoscant, & n.15. 34
Amissio instrumenti non probatur, si simpliciter testes deponant se illud vidisse; sed necesse est probare amissionem originalis: & quod illi testes sint valde periti, qui litteras illius Notarij cognoscant, ibidem, vt supra citaui. 34
Cohabitatio inducit præsumptionem scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inspectione, secus est in actibus momentaneis, & his, qui continentur in instrumentis, & contractibus, decis.33. n.15. *Otthobono.* 91
Instruments in iudicio debent exhiberi, ad hoc vt de eis habeatur ratio, d.51.n.17.*Corrado.* 135
Pacta executiua apposita in instrumento venditionis, iuxta formularium, ac stylum Notariorum ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione, ac obseruantia conuenta, dec.55. num.4. *Corrado.* 147
Clausulæ generales, quæ in fine instrumenti apponuntur ad omnia in eo contenta congruè referuntur, ibid n.11. 148
Valor rei probatur ex instrumento venditionis, in quo legitur illius æstimatio, decis.56.n.5. *Corrado.* 152
Instrumentum venditionis bonorum, quæ ex causa in iure admissa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonij defuncti, dato quod alias esset iustificata, non concludens verum eorundem valorem, in præiudicium hæredis non approbatur, decis.69. num.15. *Verospio.* 181
Exceptio apposita à reo in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus instrumentis locationum cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur, d.59 n.7.*Corrado.* 156
Mandatum executiuum relaxatur vigore instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis cameralis, & decisione communi, d.73.n.2. *Arguelles.* 190
Clausula guarentigia non est necessaria, vbi adest publicum instrumentum obligationis, ibid. num.6. 190
Statuto fieri potest, vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem, ib n.10. 190
Instrumentum census executionem paratam habere, sæpissimè tenuit Rota, ib.n.13. 190
Statuta concedentia publicis instrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos, ibid.n.24. 190
Clausula *ad habendum*, &c. in instrumento donationis apposita, continet personam donatarij fuisse principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio nascituros, d.87.n.5.*Onbobono.* 214
Inter capitula matrimonialia, & instrumentum vbi non adest contrarietas substantialis, semper est facienda interpretatio, vt non discordent, ibid.n.22. 216

Intellectus.

Intellectus textus in l. si inter virum, & vxorem 24.ff.de pact.dotal.d.87.n.6.*Otthobono.* 215
Intellectus text. in l. si quid earum 45. §.interemptum ff. de legat.3.& in l.diui Constantini S.C. de nat. lib.ibid.n.18. 215
Voluntas concedentis regulatur à potestate, & capacitate quam concedens habere opinatur iuxta consuetudinem, & communem intellectum, d.95.n.16.*Meltio.* 230
Nemo potest controuertere intellectum à semetipsis datum, ib.n.19. 230

Interdictum.

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census; cui ideo competit etiam Saluianum interdictum, d.16.n.15. *Bicchio.* 30
Saluianum interdictum hodie potest intentari etiam super locis montium in locum fundi subrogatis, quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census, ib.n.16. 31
Immissio ex vtili Saluiano interdicto, obtinetur; probatis extremis necessariis in possessione in reo conuento; necnon credito cum hypotheca, ibid.n.13. 30
Saluianum, licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, idest de possessione rerum obligatarum, d.19.n.3. *Corrado.* 38
In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præsentium, & futurorum. Et quod de tempore instituti iudicij possiderentur ab aduersario

aduersario quod probatur etiam per sustentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc iudicio immissionem pleoè sufficiuot, d.59. n.5. *Corrado.* 157

Saluiani interdicti remediom, cum sit in rem scriptum, sequitur possessorem booorum, ib. num.6. 157

Exceptiones illiquidæ; ac discussionem requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius iudicij summarij natura admittat solum, quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, ib.n.12.& 13. 158

Extrema interdicti adipiscendæ ex remedio *l.fin. Cod.de edict. D.Adr.toll.* qood hæredi scripto competit, sunt: exhibitio testamenti non aboleti, aut cancellati, docere de obitu testatoris, & de idẽtitate rei, d.76.n.1. *Otthob.* 195

Interesse.

Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione: purificatio cõditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro iustificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille posset vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo, grauiores cambiorũ euitare, vel ab eis demũ se eximere, & liberare, d.60.n 6. *Peuting.* 159

Cognoscere prætensa post litem cum aduersario contestatam cambia, quando non debentur vri cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, cadit sub illa inspectione. An constet de credito liquido actoris, ibid.n.9. 159

Intermissio.

Excluditur possessio portionum ex petita earundem intermissione, d.97 n.1 *Verospio.* 233

Interpellatio.

& Interpellatio non prodest, si fiat alij, quàm propriis hæredibus illios, de cuius bonis agitur, d.44.n.7. *Otthobono.* 118

Statutum Vrbis lib.1. cap.137. requirit quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia, mulieri relicta, ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui, fuerit facta interpellatio iudicialis, d.85.n.4.& 5 *Otthobono.* 506

Interpellatio hæc facta alteri, quàm hæredi illius ex cuius bonis est facienda solutio dotis, non constituit illum in mora, vt supra in n. citato 5. 506

Interpretatio.

Interpretatio ea semper desumi debet, per quam æqualitas inter filios resultet, dec.87. num.55. *Otthobono.* 216

Expressum facit cessare tacitum, & interpretationum, d.88.n.9. *Otthobono.* 516

Vnius actus noo potest ioducere obseruantiam, quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8. *Cerro.* 205

In claris noo est confugiendum ad interpretationem, d.95.n.22. *Meltio.* 230

Interpretatio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta, subdubia est, ac plurimum controuersa, ita vt constans, ac certa dici oon possit, antequam fuerit per rem iudicatam approbata, d.59. num.15. *Corrado.* 158

Obseruantia io quacunque materia est adeo efficax io declarando, & interpretando, vt etiam propriæ verborum significationi præferri debeat, d.7 n.7. *Danozeto.* 15

Internallum.

Imo actus licet post longum temporis interuallum expeditus adscribitur præmand. dec.98. n.5. *Verospio.* 234

Intimatio.

A die videlicet quo, contradictum fuit in iudicio; habita per aduersarium intimatio libelli & sic à die litis contestatæ, d.6.n.5. *Dunozet.* 13

Inuentarium.

Assertio facta in inuentario hæreditatis, probationem, nisi aliunde iustificetur, non concludit, d.50.n.21. *Cerro.* 151

Hæres absque beneficio inuentarij tenetur satisfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis, d.17.n.1. *Corrado.* 33

Inuentarium allegatum non releuat hæredi, quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non potest suffragari, ibid.n.5. 33

Iouentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus, iuxta formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est, non prodest hæredi, perinde, ac si ounquam factum fuisset, ibid.n.3. 33

Dispositio iuris canonici, quod hæres etiam cessante beneficio inuentarij, non teneatur de proprio: non habet locum in foro iudiciali, vbi contrarium est verius, atq; receptius, ib.n.50. 34

Inuerisimilitudo.

Inuerisimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis summis, indigente, d.21.n.9. *Otthobono.* 43

Inuerisimilitudo magna, & euidens, facit oriri præsumptionem contra veritatem, ib.n.10. 43

Confessio dotis facta à viro, præsumitur simulata, qoaodo non iustificatur aliunde, concurrenti maximè pro coniectura inuerisimilitudine summæ respectu inopiæ, & exigui status mulieris, d.55.n.6. *Corrado.* 45

Paupertas mulieris præsefert magnum inuerisimile, quod notabilem summam soom statum excedentem, io dotem soluerit. Vnde arguitur simulatio promissionis, ib.o.8. 46

Paupertas mulieris, & oon viri facit super inuerisimili præsumere, confessionem dotis esse simulatã, d.53.n.8. idem Authore *Corrado.* 50

Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur, ac ruit, vt eius testimoniom de auditis ab alio in iuuenture, de re ad ipsũ non pertinenti, magna veritatis suspicione laboret: ac qoo plus exacte deponit, eo magis ab omni verisimilitudioe, & prudentis iudicio alienum suum dictum reddit, d.56.n.15. *Corrado.* 67

Inuestimentum.

Obligatio ad inuestimentum pecuniarum in censibus, seu locis montium io casu oon adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuissent, facto inoestimento, d.57.n.3. *Peutingero.* 154

Inuestitura.

Durantibus præcedentibus inuestituris non licet nouam facere inuestituram, nec alterare formam antiquarum, d.90.n.11. *Otthobono.* 220

Et minor restituitur vt inuestituram consequi possit, d.58.n.3 *Meltio.* 77

Iouestitura non potest denegari, qoando cum iuramento est promissa, & legitimè fuit petita, ib. num.5. 77

Et sufficit inuestituram esse petitam, vt dicatur facta, ibid. num. 6.

Annus conceditur ad petendam institutam, ibid. num. 10. 78

Instantia facta de renouando, est sufficiens ad conseruandum ius competens instanti, cùm dicatur tunc renouatio concessa quatenus de iure concedenda sit, maximè contra extraneum postea inuestitum, ib. n. 21. 78

Annus inuestituræ petendæ non currit nisi à die recuperationis bonorum, & adeptæ possessionis per dominium directum, ib. n. 22. 78

Inuestitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori superstiti, ibid. n. 8. 77

Intra annum inuestitura petenda, & concedi potest proximiori emphyteutæ inuestiti, etiam emphyteuta viuente, sub conditione, quod locum habeat secuta morte vltimi emphyteutæ inuestiti, dum bona ob illius mortem ad Ecclesiam euertebantur, dec. 19. num. 22. *Meltio.* 81

Ecclesia, cui ob lineam obuenerunt bona, potest ad sui beneplacitum alterum inuestire, nec tenetur inuestire proximiores defuncti, dec. 19. n. 1. *Meltio*, ibid. 79

Licet prima inuestitura de ea non loquatur, cum sufficiat, vt pacta primæ inuestituræ, & in renunciatione non alterentur, neque immutentur, ibid. n. 6. 80

Inuestitura concessa proximioribus, ob lineam finitam non censetur noua concessio, nec nouus titulus, sed renouatio prioris tituli iam concessi, ibid. n. 7. 80

Promissio de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur, ac si inuestitura facta fuisset, ibid. n. 12. 80

Primus acquirens dicitur solus ille qui inuestituram stipulatus est, eo vero mortuo eius filius non habetur tanquam primus acquirens, dec. 35. n. 9. *Peutingero.* 94

Emphyteusis ex causa lucratiua vide in verbo emphyteusis, ib. n. 14. & 25. & 31. 94

Iocalia.

Iocalia pretiosa, & vestes festiuæ transmissæ per sponsum sponsæ non sunt donatæ, sed ad vsum duntaxat accommodatæ, vt sponsa gratia ipsius sponsi honorificetur & speciosior, &c. incederet, d. 80. n. 1. 2. & 3. *Arguelles.* 105

Iudex.

Aditio hæreditatis ex qualibet iudicis acta declaratione, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto, qui citta ius, & nomen hæredis fieri non possit plenè probatur tum re ipsa tum expressis verbis, d. 57. n. 19. *Corrado.* 34. & d. 32. n. 10. 88. 90. d. 33. & dec. 84. n. 2. 107. & dec. 100. n. 9. 141. & dec. 78. n. 6. 199

Iudicium.

In Saluiani interdicto necessaria sunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorũ debitoris præsentium, & futurorum, & quod de tempore instituti iudicij possiderent ab aduersario, quod probatur etiam per sustentationem litis; quæ ad obtinendam in hoc iudicio immissionem pleuè sufficiunt, d. 59. n. 6. *Corrado.* 157

Exceptiones illiquidæ ac discussionem requirentes, non valent impedire immissionem in Saluiano interdicto, cum eius iudicij summarij natura admittat solum quæ certa sunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, ibid. n. 12. & 13. 158

Confessio in diuerso iudicio, & ad diuersum effectum, quando scilicet adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio iudicio, & ad quemcumque alium effectum, d. 83. n. 9. *Cerro.* 207

Exceptio de iure tertij non admittitur in iudicio possessorio, d. 85. n. 9. *Celso.* 210

Fructus in omni iudicio liquidari solent à die motæ litis, d. 72. n. 1. & 3. *Ottbobono.* 188

Creditorem vsquequo probetur plenè satisfactum executio super vna re facta potest variari, d. 73. n. 23. *Arguelles.* 190

Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis, d. 76. n. 5. & 5. & 4. *Ottbobono.* 195

Iura.

Iura dotalia per transactionem factam à viro alio nomine non censentur sublata, dec. 3. n. 18. & 19. *Bicchio.* 7. & 8

Cessionatius succedit in locum cedentis eodemque iure vti potest in re cessa, ac facere potuisset cedens, d. 4. n. 12. & 13. *Meltio.* 10

Productio calculi cum nihil ex aduerso fuerit appositum, tribuit ius quæsitum post lapsum terminum ad dicendum præsertim post latam sententiam, dec. 77. n. 8. 14. *Ottbobono.* 197

Loca montium, empta subrogata aliis fideicommissariis extractis, cum eisdem iuribus, & prærogatiuis proinde habentur, ac si onua à principio adiectum fuisset, dec. 86. n. 10. *Meltio.* 211

Iuramentum.

Iuramentum non potest confirmari quando partes nihil, vel aliquod prohibitum agere voluerint, quia tunc, vel deest consensus, vel potestas agentium, d. 22. n. 33. *Corrado.* 48

Iurisdictio.

Sententiæ, & decreta quoad telam Iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex Citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione, d. 15. n. 1. *Meltio.* 27

Ius.

Iura producta absque citatione non dicuntur de actis, d. 10. n. 51. & 12. *Meltio.* 25

Clausula *sine praeiudicio*, vt præseruatiua iurium prius competentium, d. 15. n. 13. *Meltio* 27

Dispositio Iuris Canonici quod hæres etiam cessante beneficio inuentarij non tenetur de proprio in foro iudiciali non habet locum, vbi in contrarium est receptius, d. 17. n. 20. *Corrado.* 35

Cessio Iurium operatur illorum translatione integrè in Cessionarium, d. 19. n. 14 *Corrado.* 39

Opinio per quam consulitur saluti animæ tanquam tutior est amplectenda reiectis iuris apicibus, d. 20. n. 15. *Corrado.* 41

Obseruantia omittendi citationem, vt omnino contraria dispositioni Iuris nedum Ciuilis, & Canonici, sed etiam Diuini quamuis interpretatiuè debet esse legitima præscripta per spatium quadraginta annorum, decis. 81. n. 9. *Cerro.* 205

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet, & præualer

iet Iuri Communi in territorio statuentium, dec.84.n.5.8.& 10.*Royas*. 209

Iustitia.

Iustitia sententiæ Rotalis probatur ex decisionibus,d.55.n.2.*Cerrado*. 147

L

Laicus.

CLericus quando succedit Laico executiuè obligatio subiicitur dispositioni statuti laici io eo,in quo successit, d.74.n. 26. *Arguelles*. 191

Sub coimmercio Laicorum non possunt esse decimæ, & ius decimandi, d. 95. num.6. *Melzio*. 229

Facultas percipiendi fructus decimales consistit in mera temporalitate,& potest pertinere ad laicos,d 95.n.9. 229

Ius decimandi est spirituale,nec cadit sub commercio laicorum,ibid.n.27. 131

Illiusque concessio facta Laico semper est inualida siue fiat per modum infeudationis, siue locationis,ibid.n.27. 231

Laudemium.

In renunciatione emphyteusis, quoad illa noo requiritur consensus domini directi, & nullum soluitur Laudemium, d.90. num. 3. *Orthobono*. 220

Laudemium solui debet pro melioramentis, quia sequuntur naturam rei emphyteuticæ, ibid.n.4. 220

Laudemium solitum ,iudicari non potest, nisi ex præcedentibus solutionibus,Ibid.n.11. 220

Tot soluuntur Laudemia quot renouationes fieri debebunt iuxta pactum, quo omnia pacta emphyteutiea sunt seruanda,ibid.n.17. 221

Laudemia non exacta transmittuntur ad successorem,ibid.n.14. 220

Vbi contractus est ab initio nullus, cessat exactio Laudemij,ibid.n.15. 220

Legatarius.

Hæres non potest ex aliquo suo actu,præiudicare Legatario in iuribus illi competentibus, tam io bonis legantis,quàm etiam ipsius hæredis,d.10.n.17.*Cerrado*. 42

Legatum non debetur legatario, nisi prius deducto ære alieno grauantis, dec.34.num.7.*Cerro*. 92

Et Creditoribus competit aduersus eum retentio,ibid.n.8. 92

Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus testatoris, quando hæreditas est soluendo,secus autem ea reperta non soluendo , ibid. n.9.declaratur,n.10. 92

Quo casu eisdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis,ibid.num.10. 92

Creditores testatoris non tenentur discutere res admodum intricatas, & litibus inuolutas,sed possunt se dirigere io rem legatam etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

Legatarius præfertur in legata creditori chyrographario non habenti hypothecam,ibid. n.12. 92

Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam sibi pro legato competentem , nisi io eo quod remanet satisfactis creditoribus,ib.n.16.93

Legatarij tenentur capere de manu hæredis, d.85. n.10.*Celso*. 210

Legatum

Causa onerosa noo concurrit in vsufructuario, qui habet meram causam lucratiuam ex legato absque vllo onere, d.18.n.9.*Albergato*. 56

Idem est in proprietario quantitatis ex legato cum onere , vbi valor legati relicti, ioiuoctum onus excedit,ibid.n.10. 36

Legatum & si oretenus dispositum satis probatur absque scriptura, & testium dispositione, d.20. n.1.*Cerrado*. 40

Declaratio Testatoris de solutione legati facienda ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti,ibid.n.16. 42

Legatum non debetur legatario nisi prius deducto ære alieno grauatis,d.34.num.7.*Pentingero*. 91

Legatum annuli pretiosi ob memoriæ conseruationem, cæteris iunctis ex eodem testamento coniugis morientis insurgentibus adminiculis, est præstantior probatio amoris,quam si qualibet contraria ex testibus elicita odij,ac discordiæ,quæ esset inter coniuges,d.46.n.31.*Cerrado*. 123

Legatum in parte vacante accrescit Collegatario per ius accrescendi,noo hæredi,d.50.n.33. redditur ratio,n.34.*Cerro*. 132

Ob Legatum factum ab auia nepotibus legitima non imminuitur,nec vllum potest ipsis inferri præiudicium,d.54.n.19.& 20.*Cerrado*. 145

In Legatis,& Donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur,d.99.n.21.*Coccino Decano*. 238

A consecutione Legati conditionalis excluditur qui conditionem non impleт,d.93. n. 6. *Cerro*. 225

Quando vlterius non prouidet testator non extinguitur legatum per mortem hæredis, sed durat in vita legatariæ,ibid.n.18. 226

Legitima.

Legitima ex legis dispositione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis auiæ,d.41.n.10. 510

Et est tertia pars bonorum,ibid.n.11. 510

Et debet esse libera prorsus ab omni grauamine, ac fideicommisso,ibid.n.12. *Cerrado*. 110

Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum testamento , vel illo prædefuncto, eius filiis,d 44.n.5.*Cerrado*. 118

Legitima quæ debetur filiis est tertia pars bonorum defuncti,ibid.n.6. 118

Legitima non debetur filiabus fœminis iam dotatis,ex dispositione Statuti Vrbis lib.1.c. 145. ibid.n.7. 118

Legitima debet esse libera ab omoi grauamine & fideicommisso,ibid.n.8. 118

Legitimæ supplementum debetur matri ex bonis filij prædefuncti,d.42.n.1.*Bicchio*. 112

Siue eum testamento,siue ab intestato,ibid.n.14. 113

Legitimæ supplementum filius noo potest prohibere matri,quæ secundo non nupsit, ibid. n.17. 113

In proposito Legitimæ non est considerabilis differentia, an contra voluntatem , vel secundum voluntatem filij mater veniat , sed tantum spe-

ctandum est,an matri sit debita legitima, ibid. n.20. 113
Legitima debita Matri etiam inuitis filiis debetur, ibid.n.22. 113
Legitimæ supplementum est contra testamentum, ibid.n.23 113
Legitima extraneo, aut eius supplementum non debetur,ibid.n.24. 113
Legitima relinqui debet titulo institutionis, ibid. n.25. 114
Legitima ascendentibus,etiam titulo legati potest relinqui,ibid.n.34. 113
Legitimæ petendæ ius nunquam censetur à lege, vel statuto prohibitum vbi in lege, vel statuto non legatur dictio aliqua taxatiua,aut nominatim exclusiua,ibid.n.35. 114
Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate,filij dicitur secundum tacitam eius voluntatem, vbi non adest expressa illius prohibitio, ibid.n.48. 114
Ad Legitimæ supplementum agi non potest ante firmatum statum hæreditatis,ibid.n. 51. 114
Legitima debita in successione statuitur in tricute bonorum ex quibus debetur, ibid.n.53. 114
Legitima debetur filio naturali in bonis auiæ patre prædefuncto,quæ firmiter asseruit,illum fuisse ipsa instante legitimatum, & pro tali hæredi voluit,atque disposuit, d.44.n. 24.*Corrado.* 114
Legitima non imminuitur ob legatum factum ab auia nepotibus ,nec vllum potest inferri ipsis præiudicium,ibid.n.19.
Detractiones legitimæ ex fideicommisso, per alias sequutas censentur factæ, & in superlectilibus, mercibus,ac aliis hæreditariis effectibus, ad eas prætendentem delatis,alio non constituto censentur consumptæ,ibid.n.27
Legitima de vniuerso patrimonio supputatis, etiam dotibus detrahenda,d.69. n.7.*Verospio.* 180
in Legitima non potest grauare filium & si fuisset grauatus, reiicitur onus, d.127. n. 1. *Ghisilerio.* 283
Legitima debetur filiis , velint , nolint parentes, d.129.n.4 *Royas.* 287
Legitima acta per statutum an vendat etiam detrahenda ex alia portione , remanente sub libera dispositione parentum , ibid. n.14. ibid.
Legitima filiis debita, est tertia pars hæreditatis, ibid.n.8

Legitimatio.

Validitas mandati executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus legitimatione personarum, Iurisdictione iudicis,& sic serm. illud fuisse relaxatum,d 4.n.1.*Meltio.* 9
Legitimatio omnem prorsus illegitimis maculam abolet,d.25.n.4.*Corrado.* 59
Legitimatio facta Principis auctoritate legitimat primæuum naturæ Ius,quo omnes liberi , ac legitimi nascebantur,ibid.n.5. 59
Clausula siue præiudicio venientium ab intestato,&c.'in instrumento legitimationis apposita, plenam legitimationem personæ non impedit, sed effectum successionis dumtaxat moderatur,ibid.n.6. 59
Sententiæ,& decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem processus iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales concurrente Iudicis iurisdictione , decis. 15. num. 1. *Meltio.* 17
Pater per spurionum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione, d.55.n.18.*Corrado.* 149

Legitimatus.

Legitimati,cum sint vere legitimi,& naturales,secundùm iuris interpretationem appellatione legitimorum,ac naturalium comprehenduntur, d.26.n.17.*Corrado.* 67
Legitimari in forma ampla,ac ad omnia legitimati iura plene restituti , ac reintegrati sunt, atque censeri debent verè legitimi , sublata penitus omni geniture macula , ibidem num. 18. 68
Legitimatus per subsequens matrimonium efficitur verè,& propriè legitimus, d.83.n.15. *Cerro.* 208
Legitimatus per subsequens matrimonium , est habilitatus ad succedendum, proinde , ac si ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuisset dum nulla causa impedimenti inter ipsos coniuges interuenit,ibid.n.16. 208

Læsio.

Læsio enormissima iuxta dispositionem statuti Vrbis, lib.1.c.54. designatur vltra tertiam partem veræ importantiæ, d.14.n.18.*Corrado.* 55
Læsio enormissima in trāsactione etiam iuramento firmata attendi debet, quando læditur altera pars in magno excessu vltra dimidiam,nam illa præsefert dolum re ipsa , qui semper censetur exceptus,ibid n.19. 55
Læsionis modus, quando in transactione non est clarus Iudicis arbitrio consideratus considerandis,est remissus,ibid.n.20. 55
Vtilitas quæ prouenit ex transactione parti alter læsæ , non impedit rescissionem ipsius transactionis ex capite læsionis,quando eadem poterat ei alio,etiam meliori titulo competere,d.24. num.21. 55
Tutor debet expendere secundùm qualitatem,& conditionem Pupilli. Nec formam à testatore præfixam transgredi , alias calculus ab eo factus non attenditur,indeque doli, & læsionis pupilli præsumptio resultat , decis.27. n.11.*Corrado.* 70
Læsionis modus Iudicis arbitrio remittitur, ibid. num.31. 73
Donatio existens in transactionibus non transfundit transactionem in aliam speciem , nec alterat eius naturam,sed ab ea dependet, maximè attenta magna læsione,quæ dolum præsefert,ibid n.34. 73
Petens rescissionem transactionis tenetur restituere quod habuit,quod non procedit attenta magna læsione,cùm detur retentio, donec appareat quid verè debeatur ,ib.n.36. 73
Læsio , quando clara apparet , non est opus alia discussione, ibid.n.50. 75
Stante enormissima læsione non sustinetur renunciatio,sed sed ab ipso renunciante potest impugnari,d.100.n.10.*Cerro.* 241
In renuntiatione iuris dependentis à futuro euentu nulla potest considerari læsio, ibid. n.31. 245
Læsio quando cessat,non est locus restitutioni in integrum,d.173.n.1 *Royas.* 351
Læsio est necessaria pro obtinenda in integrum restitu

restitutione,d.184.n.3.*Royas.* 363
Læsio est fundamentum restitutionis In integrum, ibid.n.4. ibid.
Læsio excluditur quando sententia est valida, & iusta,ibid.n.5. ibid.

Lex.

Lex solumm in causam indebitam, interpretatur in causam debitam, dec. 101. num.6. *Bicchio.* 245
*Lex Lucius,ff.de administrat.tut.*quomodo sit intelligenda,d.109.n.12.*Celso.* 258
*L.si qui res,ff.de iure fisc.*licet loquatur de fisco,locum etiam habet in dote,d.110.num.8. *Cerro.* 259
Lex inducens hypothecam ad fauorem mulieris cuius operatur, quam hypotheca inducta ab homine,ibid.n.9.
Sine legis,beneficio hæres adeundo hæreditatem, habet hypothecæ obnoxia propria bona creditoribus hæreditatis,d.110.n.3.*Bicchio.*
In legibus aliquando superlatiuus ponitur pro positiuo,d.111.n.7.*Bicchio.* 261
Legalis obligatio locatoris operarum, qui non tenetur nisi de leui culpa,potest augeri ex pacto & extendi ad leuissimam,ibid.n.19. 262
Lex in soluente vsuram præsumit coactam voluntatem;ne scilicet molestetur in sorte, d.117. n.4.*Celso.* 269
Lex non debet vltra casum expressum extendi, d.158.*Verospio.* 335
L.si apud minorem 13.ff. de minor. habet limitationem in ventre,quando scilicet minor aliunde non potest consequi suum creditum, d.178. n.14.*Royas.* 354
Lex, & contrahentium pacta æquipollent, d.73. n.15.*Arguelles.* 190

Libellus.

Libellus,& petitio declarat sententiam,d.79.n.16. *Cerro.* 201
Libellus,& petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & Iudex in corpore sententiæ libello fauorabili vnum duntaxat expresserit, censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret,ibid.n.17. 201

Liber.

Librorum inspectio inter socios post finitum negotium non suffragari potest pro iustificatione cambiorum prius, minus legitimè receptorum, quæ à consensu,& voluntate partium non pendent,d.60.n.8.*Pentingero.* 139
Liber nuncupatus *Scartafaccio di fiera*,durantibus nondinis, fidem non facit, dum partitæ ibi descriptæ possunt variari, d.4. n. 1. *Bicchio.*7. & d.105.n.9.*Bicchio.* 251
Libri depositariæ publicæ sufficienter probant pro tertio contra tertium,d.134 n.3.*Cerro.* 296
Liber priuatus bene probat contra scribentem,& eius hæredes,ibid.n.6. ibid.
Librum priuatum à se scriptum in actis producens, fortius contra ipsum probat, cum censeatur illum quoad omnia approbasse,ibid.n.7. ibid.
Liber tutelaris, vt validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & teneri, ibid. num. 9. ibid.
Liber tutelaris si in aliquibus partitis reperitur erroneus,nulla fides in reliqua est adhibenda, ib. n.10. ibid.
Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuisse erratum,ita etiam in cæteris potuit errari,ibid.n.12. ibid.
Liber tutelaris à tutore in actis productus,si ex eo, non potest elici veritas partitarum non probatur ad sui fauorem,ibid.n.8. ibid.
Libris fundaealibus plena fides adhibetur,quando legaliter sunt tenti,d.164.n.3,*Royas.* 342
Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plene probant pro ipso scribente contra tertium,ibid.n.4 .ibid.
Libris Mercatorum maior fides est adhibenda, quando pars aduersa eorum partitis vsa fuit, ibid.n.5. ibid.
Libris Mercatorum si quis declarauerit velle stare pro & contra, illos deinde impugnare non valet,ibid.n.6. ibid.
Partita libri Baptismalis magnum præbet pro describto argumentum filiationis in ordine ad probationem,d.8.n.1.*Cerro.* 205

Liberatio.

Dispositum ritè,& rectè factum,vel à parte approbatum parit effectum liberationis,d.37.n.1. *Dunozet Decano.* 100
Liberationem consequi potest debitor dotalis à solo viro,mediante acceptilatione, vel confessione de recepto, d.108.n.9. *Bicchio.* 258
Vel mediante gratuita alienatione, aut remissione, ibid.n.10.
Vel mediante præscriptione triginta annorum, ibid.n.11.
Liberatur debitor ex solutione per se facta alteri, de ordine creditoris,d.114.n.13.*Celso.* 266
Liberatur debitor ex cessione nominis alterius creditoris facta, & acceptata à creditore; nec iste habet amplius regressum contra seipsum; est enim debitum extinctum,d.115.n.1. *Benilaqua.* 226
Non liberatur autem si creditum cessum sit resolutum,remanet enim prima obligatio illæsa, ib. n.4
Liberatur omnino soluens, & obtinens quietantiam eum verbis.*Pro residuo*,d.118.n.1.*Mehio.* 170
Non liberatur debitor per confessionem de recepto,factam à tutore, nisi pro summa, quæ verè appareat soluta,& recepta,ibid.n,3.
Limita si appareat vera confessio ex aliis coniecturis concurrentibus,ibid.n.4.

Libertas.

Facta restringentia libertatem vltimæ voluntatis etiam facta cum eo,de cuius hæreditate agitur improbantur à iure,d.100.n.1.*Cerro.* 240

Limes, Limita.

Subscriptio simpliciter concepta censetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta,d.98.n.1.*Verospio.* 234
Argumentum à contrario sensu in statuto sub verbis præsertim negatiuis concepto strictè accipitur,& ad limites dispositionis in sensu directo sancitæ,ibid.n.13. 235
Limita quando loquitur de Ciue, vel habitatore, quis,d.180.n.16.*Royas.* 361
Limita nisi commissum,aut male factum intercessisset,ibid.n.5. ib.

Linea.

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religionis vltimæ ex ipsa,dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium

sterium, d.79.n.7. Declaratur, num.8.& 9. *Cerro.* 202

Omnes Testatoris descendentes, tam ex linea effectiua, quam contentiua etiam vltra decimum gradum dicuntur de ipsius familia, & agnatione, d.100.n.23. *Cerro.* 243

Liquidum. Liquidatio.

Liquidatio summæ ad effectum possessori in ipso iudicio possessorio non facit sententiam continere mixturam, d.47.n.5. *Royas.* 125

Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præsumptione legali tanti regulariter huiusmodi fructus æstimari solent, d.56. n. 10. *Corrado.* 153

Liquidatio fructuum in materia euictionis, stante ipsius, ac temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio iudicis, ibid. n.12. declarat, n.13.& 14 153

Testis vnicus, in iudicio liquidationis non probat, quando probatio non versatur simpliciter circa quantitatem fructuum, sed circa perceptionem, d.72.n.12. *Otthobono.* 188

Liquidatio interesse, seu quantitatis debitæ facienda est à creditore etiam in iudiciis executiuis, d.101.n.10 *Bicchio.* 245

Liquidum debet esse creditum & verum, vt compensatio in ipso possit obtinere, d.115.n.5. *Beuilaqua.* 267

Liquidum debet esse creditum in substantia & in quantitate, vt retentio pro eo detur, d.116.n.1. *Beuilaqua.* 268

Non liquidum dotis creditum non retardat immissionem ex Saluiano, d.119.n.10. *Albergato.* 275

In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes, d.162.n.2. *Royas.* 339

In liquidationis fructuum materiâ leuiores probationes sufficiunt. ibid.

Non est perfectè liquidum, quod per Iudicis sententiâ non est liquidatum, d.188.n.5. *Royas.* 336

Lira.

Litarum pretium in *Statuto Vrbis lib.* 1. c.197. taxatur ad Baioc.15. pro qualibet, dec.77. num.5. *Otthobono.* 197

Lis.

Litis merita in transactione expressa causam ipsius demonstrant, & à narratiua proœmij tota regulatur, ac restringitur transactio, decis.3.n.19. *Bicchio.* 7

Causa in transactione dignoscitur ex tenore litis expresso, ibid n.20. 7

Fructus dotales debentur pro tempore quo lis per mulierem instituta pro assecuratione, & successiuè restitutione suæ dotis contra virum, seu eius creditores durauit, d.6.n.1. declaratur, n.1. *Dunozet Decano.* 15

Per Litis sustentationem, & locationem sicuti probatur possessio, ita etiam manet iustificata perceptio fructuum, ibid.n.5. 15

Litis scientia consortio non nocet ad effectum præscriptionis, d.33.n.18. *Otthobono.* 91

Per Litis sustentationem probatur possessio illius, qui vti possessor conuenitur, decis.43.num.19. *Ghisilerio.* 116

Ab initio Litis sunt computandi fructus rei litigiosæ restituendi, & exinde constituitur possessor in mala fide, decis.33.n.1. declaratur, n.2. *Arguelles.* 390

Lite pendente, fraudis euentus dicitur adesse in alienatione rei factæ, alia extant bona apud alienantem, dum lis erat non super quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris possit recuperari, sed super ipsa re alienata consequenda, dec.71. num.26. *Bicchio.* 185

Lis, quoad reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium, d.72. num.2. *Otthobono.* 188

A die litis motæ veniunt restituendi fructus, d.119.n.14 *Albergato.* 272

Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum, d.162.n.1. *Royas.* 339

Litis expensæ, quales taxentur in Rota, remissiuè, d.167.n.5. *Royas.* 348

A die motæ litis fructus in spolio non violento, nec attentato non debentur, ibid. num. 5. 188

Lis introducta contra authorem transit etiam in illius successorem, dec. 76. num. 6. *Otthobono.* 196

Litteræ.

Litteræ *d'Auiso* viam executiuam non habent, d.104 n.8. *Bicchio.* 249

Litteræ Cambij subsunt facultatibus A.C. non autem litteræ *d'Auiso*, vel similia mandata de soluendo, ibid.n.9. *Bicchio.* ibid.

Litteræ *d'Auiso*, concurrentibus effectuatione, partis aduersæ approbatione, & confessione, executionem merentur, non secus ac litteræ cambij, ibid.n.17. ibid.

In litteris cambij, verba, *Ponete à nostro conto*, efficacius obligant mandantem, ibid.n.21. 249

Litterarum Cambij, *con la Ricorsa*, formula remissiuè, ibid.

Litterarum Cambij summa in mandato, quomodo probetur, d.105.n.3. *Bicchio.* 251

Litterarum Cambij transmissio dicitur probata ex litteris redditus, d.106.n.5. *Bicchio.* 251

Litteræ originales vocatæ *d'andata*, solent remanere penes mercatorem, cui diriguntur, d.106. n.6. *Bicchio.* 252

Litteræ responsiuæ, quales dicuntur eæ reditus, probant necessariò illas originales transmissas, ibid n.7.

Litteræ Mercatorum scriptæ ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium, ib.n.5. ibid.

Litteræ scriptæ ad ipsos contra quos agitur, si ab ipsis producantur probant contra tertium, ibid. num.10. 252

Litteræ reditus non sunt intrinsecè de substantia cambij, sed eius realitas consistit in litteris *d'andata*, à legitimo campsore, verè, & non fictè transmissis ad locum nundinarum, ibid. n.253. n.12.&13. *Colsa.* ibid.

Litteræ reditus recipiunt ex eo probationem, quod Campsarius in nundinis recepit, acceptauit, & adimplenit litteris *d'andata*, ibid n.15. ibid.

Et huiusmodi probatio non est coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid.n 15.

Et desumi potest ex copiis litterarum in libris Mercatorum, quæ probant, ibid.n.16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt vt etiam in casibus habentibus à lege vel statuto præscriptum certum genus probationum aliud genus admittatur, ibid.n.17. 253

Item supradicta probatio eiici valet è libro nuncupato, *Scartafaccio*, qui completis nundinis, fidem facit, ibid.n.18. 253

Similiter

Similiter ex partitarum multiplicitate,etiamsi non versemur in antiquis, d.106.n.19.*Bicchio.* 253
Præsertim attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid. num.20. ibid.
Litteræ *d'andata*,etiam absque recognitione,concurrentibus quamplurimis adminiculis,aut plenè probant, aut saltem vehementem veritatis præsumptionem faciunt,ibid.n.21. ibid.
In litteris subscriptio attenditur,licet per alienam manum illæ scriptæ reperiantur,ibid.
Litteras missiuas accipiens simpliciter sine contradictione, videtur consentire, & approbare contenta in illis,d.120.n.2.*Verospio.* 273
Quod procedit etiam ex earum productione speciali,ibid.n.3.
Litteræ probationis gradum constituunt contra scribentem,ibid.n.6. 274
Littera referens proprium scribentis factum, debet attendi,ibid.n.7.
Litteræ cambij licet sint acceptatæ à mercatoribus,quibus directæ fuerunt,non liberant tamen scribentem à debito,nisi,donec cum effectu illæ solutæ erunt,d.149.n.11.*Verospio.* 319
Litterarum cambij acceptatio fit sub spe numerationis futuræ,nec fit contractus nouus, sed pars contractus litterarum cambij,ibid.n.14. ibid.
Per litterarum cambij acceptationem videtur facta nouatio,cum contractu depositi, ibid. n.15. ibid.
Litteras cambij transmittere ad nundinas quid sit, d.123.*Royas*.n.9. 278
Litteræ missiuæ regulariter solent scribi sine alicuius interuentu,d.137.n.1.*Carillo.* 301
Litterarum missiuarum recognitio etiam fieri potest per testes habentes notam manum scribentis,quamuis non viderint eas scribere,ibid. n.2. ibid.
Litteræ Mercatorum inter eas plenam faciunt probationem, & habent vim rei iudicatæ,d.181. n.12.*Royas.* 361

Locator, Locatio.

Per locationis instrumentum administratio probatur,d.1.n.1.*Otthobono.* 3
Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore,dec.53.num.22. *Arguelles.* 40
Clausula *donec* apposita in locatione, est repetitiua,itavt finita locatio repetita censeatur,ib. n.24.decl.n.seq. 140
Locatio non probat possessionem dum pensio non probatur recepta, dec. 97. num. 3. *Verospio.* 233
Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris, important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam,siue renouandam locationem, d. 15. n.5.*Meltio.* 27
Consensus continuatur in locatore etiam defuncto per solam existentiam hæredis habitualiter,ibid.n.7. 27
Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris,d.3.n.30.*Bicchio.* 8
Locator operarum de leuissima culpa non tenetur,d.111.n.4.*Bichio.* 261
Contraria sententia affertur,ibid.n.6
Locatoris culpa abest si omnia facta fuerant, quæ diligentissimus quisque obseruaturus fuisset, ibid.n.5.
Locationis natura non obligans nisi ad leuem culpam,recipit interpretationem à verbis, *diligenter administrando, &c.* positis in locationis instrumento, per quæ quis obligat & ad culpam leuissimam,d.16.n.9.*Bichio.* ibid.
Locator stante promissione de diligenter administrando tenetur de leuissima culpa, ibid. n. 18. 262
Locator obligatur ad leuissimam culpam, per verba,*diligenter,& cum omni qua decet diligentia,* ibid.n.19
Cum locatore potest pacisci de ista leuissima culpa,ibid.n.20
Locator vt teneatur de leuissima culpa,non est necessaria illius indiuidualis expressio,sed satis est verbum vniuersale,*Omnem*,d.111.n.21.*Bichio.* ibid.
Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret,ibid.n.27
Locationis instrumentum probat possessionem rei conuentæ in Saluiano Interdicto,d.119.n.5. *Albergato.* 272
Locationes tacitæ renouantur, quando prima locatio euanuit,d.148.n 8.*Cornelio.* 317
Locationes quando sunt finitæ tacitè renouantur, pro eadem tamen pensione,ibid.n.9. ibid.
Ex locationum fructibus demendum venit id quod probatur impensum, in receptatione & restauratione rerum locatarum, ibid. num. 10. ibid.
Ex locationibus effectuatis resultat certa, & sufficiens probatio pro liquidatione fructuum. d.162.n.3.*Royas.* 339
Ex locationibus,& solutionibus pensionum alicui factis,probatur eiusdem possessio manutenibilis,d.165.n.2.*Royas.* 343

Locus.

Loca montium ex constitutione vrbana, non cadunt sub hypotheca, d.18. num. 3. *Albergato.* 36
Quando agitur de locis montium adhuc extantibus,causæ lucratiuæ & onerosæ distinctio, non potest applicari ad effectum repetendi solutum posteriori creditori,ibid.num.8. 36
Locorum montium dominium ostenditur ex litteris patentibus, vbi descriptio non habet traditiones fictæ veræ æquiparabilis,d.52. n.1.*Verospio.* 137
Loca montium fideicommisso subiecta in extractione conuersa, in aliorum locorum emptionem cum eisdem vinculis,& oneribus obtinent emptorum omnimodam, & plenariam subrogationem,d.86.n.8.*Meltio.* 211
Loca montium empta subrogata aliis fideicommissariis extractis,cum iisdem iuribus,& prærogatiuis perinde habentur,ibid.n.10. 211
Loca montium notorium est,quod æstimantur ad rationem scutorum,d. 141. num. 17. *Cecchino,* 305
Loca montium dicuntur bona statuta, d. 250. n. 1. *Meltio.* 320
Loca montium si pertineant ad aliquam Ecclesiam,non possunt alienari sine beneplacito apostolico,ibid.n.2. ibid.

Locupletatio.

Locupletatio non debet fieri, cum aliena iactura, d.68.n.5.*Pentingero.* 179

Lucrum. Lucratio.

Lucrum dotale non debetur ante tempus solutioni dotis præstitutum, dec. 14. num. 6. *Terracinen.* 9

Dos promissa & non soluta, ad effectum lucri habetur perinde, ac si soluta fuisset, d. 18. n. 2. *Albergato.* 36

Ex causa lucri & dotis, creditor anterior, etiam cum sola personali, potest auocare pecunias posteriori solutas, ibid. n. 6. 36

Lucrum dotale spectat ad mulierem, superstitibus liberis quoad vsumfructum tantum, ex dispositione *Statuti vrbis lib. 1. cap.* 131. d. 24. n. 11. *Corrado.* 54

Lucrum dotale, quod per *Statut. vrbis, l. 1. cap.* 131. defertur vxori superstiti viro prædefuncto, intelligitur quoad vsumfructum tantum, d. 31. n. 1. *Corrado.* 85

Lucrum solum penes vnum, & totum damnum esse penes aliud, est contra omnem iustitiam, & rationem, & vsurarium, d. 101. n. 26. & 27. *Bichio.* 246

Lucrum semper non cadit in mercatore, sed multoties damnum, d. 117. n. 8. *Celso.* 269

Ad lucrum generalis distinctio non sufficit, sed requiritur specialis, vt interesse possit mercator petere, ibid. n. 7.

Lucratione dimidiæ partis dotis stante ex statuto adhuc datur idem tempus ad restituendum, ac si illam partem non lucraretur, d. 196. n. 3. & 5. *Royas.* 372

M

Mala fides.

Mala fides non tollitur ex sententia in prima instantia fauorabili, d. 53. n. 4. *Arg.* 139

Sententia non purgat malam fidem possessoris, ibid. n. 9. *Arguelles.* 139

Mala fides cùm propter motam controuersiam inducatur nihil interesse poterit, an victor pulser, aut pulsetur, cum vtroque modo controuersiam faciat, ibid. n. 13. *Arguelles.* 146

Mala fides, & fructuum restitutio inducitur per solam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14. *Arguelles.* 140

Malæ fidei Rota non onerat possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt, ibid. n. 32. *Arguelles.* 141

Mala fides debitoris excludit triennariam, & resistit etiam eius hæredi, ne præscribere possit, d. 107. n. 14. *Bicchio.* 254

Mala fides resistit præscriptioni, d. 108. n. 18. *Bichio.* 256

Etiam in hæredibus, ibid. n. 19. 257

Mala fides in faciendis melioramentis, scilicet post monitorium super immissione melioranti executum, non sinit competere ipsi melioranti ius retentionis pro ipsis, d. 119. n. 13. *Albergato.* 272

Mala fide percepti fructus possunt compensari cum melioramentis in re factis, ibid. n. 25

Mandans, Mandatum, Mandatarius.

Mandati validitas executiui probatur quando ex reuolutione Actorum constat de solitis citationibus legitimatione Personarum, iurisdictione Iudicis, & sic ser. illud fuisse relaxatum, d. 4. n. 1. *Meltio.* 9

Cambia vti damna, & interesse possunt prætendi ab eo, qui cum mandatum ad cambium susceperit, illud non adimpleuit, nec minus docuit se fecisse debitas diligentias pro reperiendis personis, quæ pecunias ad cambium acciperent, ibid. n. 4. *Meltio.* 10

Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedere citationem, ibid. n. 10, *Meltio.* 10

Mandati ad executionem impediendam, exceptiones dominij, incontinenti, clarè, & concludenter sunt probandæ, ibid. n. 16. *Meltio.* 12

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis cui de iure, consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus, ibid. n. 18. *Meltio.* 12

Mandatum executiuum vigore obligationis cameralis relaxatum, vbi per sententiam, vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem cameralem, ibid. n. 19. *Meltio.* 21

Mandati validitas insurgit ex reuolutione actorum in quibus apparet interuenisse omnia ad vtilitatem necessaria de quibus *ex vulg. decis. Caputaq.* 260. 2. d. 5. n. 5. *Decano.* 11

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem, ibid. num. 2. *Decano.* 11

Mandatum executiuum dicitur validum, quando ex reuolutione actorum apparet interuenisse omnia necessaria requisita pro valore iudicij, *iuxta decis. Caputaq.* 260. *part.* 2. d. 10. n. 1 *Meltio.* 19

Mandatum generale sufficit ad electionem, in quam causam cedat solutio quando creditum est determinandum, d. 12. n. 8. *Cerro.* 21

Mandatum, ac ratificatio idem operatur, licet speciale in actu requiratur, ibid. num. 10. *Cerro.* 21

Mandati verba intelligenda sunt eodem modo quo excessus euitatur, d. 77. num 6. *Otthobono.* 197

Mandati metu, solutio ad hoc vt possit dici facta coactè, requirit præcedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam præcesserit, ib. n. 10. *Otthobono.* 197

Mandato præcedenti, imo actus licet post longum temporis interuallum expeditus, adscribitur, d. 98. n. 5. *Verospio.* 254

Mandatum executiuum relaxatum vigore instrumenti, vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expressa clausula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d. 73. n. 2. *Arguelles.* 190

Mandatum licet sufficiens habuisset expeditum, & ex taciturnitate eiusdemmet creditoris, qui licet alias diligens esse soleat in suis exactionibus, hanc tamen distulit post obitum debitoris, d. 74. n. 11. *Verospio.* 192

Mandatum de immittendo supponit possessionem in aduersario, d. 43. n. 18. *Ghisilerio.* 116

Mandatum postquam fuit executum in præiudicium partis conquerentis se fuisse illius vigore iniuste spoliatum, iustificatur ex probationibus quæ in prima deficiebant, in secunda instantia adductis: sed debet in pristinum statum ante omnia reponi, ac reintegrari, d. 36. n. 16. *Vinea.* 98

Mandatum de associando de emphyteuticis, quod à Iudice petitur extra iudicium ad euitandas rixas & scandala, nec citationem partis, nec causæ cognitionem requirit, ib.n.21. *Vinea.* 99

Mandatum de associando quod non iustificatur ex actis iniustum est, d.51.n.2. *Vinea.* 133

Mandatum potest relaxari contra eum, qui suscepit in se iudicium, ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta ex eodem processu pro indemnitate succumbentis, d.56.n.4. *Corrado.* 152

Mandatarij tum pro iustificatione, facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione, purificatio conditionis & facultatis executio debet concedenti intimari, dum proindemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare, d.60.0 6. *Peutingero.* 160

Debet Procurator, cui mandatum commissum est docere se adimpleuisse; alias condemnandus est, d.101.n.9 *Bicchio.* 245

Mandans, si petit cambia, vti cambia, tenetur probare transmissionem pecuniarum ad nundinas, & cur, ibid.n.10. *Bicchio.* ibid.

Mandans petens cambia vt interesse, & damna, sufficit, vt probet eas pecunias per mandatarium fuisse ad cambium datas, d.16 n.12.& 13. *Bicchio.* ibid.

Mandatarius ad certam quantitatem loco damnorum, & interesse condemnari non potest, nisi mandans probet quantum post mandatum susceptum fuerit ab aliis, ex cambiis perceptum. Nec aliud consequi potest, d.16.n.14.& 15. ib.

Mandatum, & consensum tacitum præsumitur socius habuisse ad obligandum consocium in iis, quæ spectant ad societatem, d.102.n.2. *Celso.* 247

Mandatum procuræ per Epistolas dari, & probari potest, d.104.n.2. *Bicchio.* 249

Mandatarius vt agere possit contraria actione mandati in mandantem, sufficit si doceat se mandatum adimpleuisse, ib.n.26. *Bicchio.* ibid.

Mandatum soluendi summam ad cambium datam quomodo probetur, d.101.n.3. *Bicchio.* 245

Mandati actione contraria potest agere mandatarius pro summa soluta vigore mandati, ibid. num.4. 245

Mandatum excessiuum, & executioni non missum, de stylo A. C. sustinetur pro summa debita, d.107.n.23. 255

Mandati executio solum suspenditur per clausulam, *Si quid exequendum, donec de eius iustitia appareat*, in nihilo violata obligatione, ibid.

Mandatum executiuum relaxari potest stante obligatione Camerali, d.134.n.3. *Cerro.* 296

Mandatum habens ad imponendum censum, an possit illum sibi accollari, d.148.n.12. 317

Mandatum habens ad accollendum censum super bonis principalis, multò magis illud habet & imponendi super bonis alienis, ib. n.13. ibid.

Mandatum relaxatum pro maiori summa non tenet, d.150.n.3. *Meltio.* 320

Mandatum ratione excessus, vt sit nullum sufficit excessus etiam in minimo, ibid.n.23. 321

ad Mandati relaxationem quando bene dicatur deuentum, d.123.n.3. *Royas.* 278

Mandatum maritus non habet à lege pro administratione bonorum extradotalium, dec.154. n.14. *Bicchio.* 329

Mandatum de adiudicando non inseruit pro adiudicatione, d.152.0.1. *Ghisilerio.* 325

Mandatum de adiudicando, quando agitur de re stabili non debet interponi, nisi infra mensam, ibid.n.13. ibid.

Mandatum non potest relaxari contra sequestratarium, qui non repetitur debitor, d.164. n.1. *Royas.* 342

Mandatum excessiuum non est exequendum, decis.164.n.14. *Royas.* 343

Interea probatur ex mandato Iudicis, super manutentione ad eiusdem fauorem, d.174.n.6. *Royas.* 353

Mandati excessus non excusatur, eo quod fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum prouisionis, ibid.n.17. 343

Ex mandato soluendi cambium factum non est liquidum: præsertim si ab eo appellatum sit, d.188.n.6. *Royas.* 366

Mandatum relaxatum per A.C. vigore contractus simulati, est infirmandum cum omnibus inde secutis, d.176.n.16. *Royas.* 356

Manutentio.

Pro manutentione declaratio sufficit quod non constet clarè, & notoriè de nullitate, & iniustitia deliberationis, ex eiusdem actis, d.77. n.2. *Othobono.* 197

Manutentionis ad effectum, possessio probatur ex confessione aduersarij, petentis immitti, d.81. n.1. *Cerro.* 204

Manuteneri cum debet possessio non vacat, vbi non est clara dispositio de eius vacatione, & propterea donec in iudicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit allegari non valet extincta, ibid.n.7. *Cerro.* 205

Manuteneri debet immissus in possessionem auctoritate iudicis ritè, & rectè procedentis, d.84. n.2. *Royas.* 209

Manutentio denegatur non iustificanti suam possessionem, d 97.0.2. *Verospio.* 235

Manutentionis decretum sine actuali apprehensione non transfert possessionem, ibid. num.4. *Verospio.* 235

Manutentionis ad effectum possidere dicitur, qui detinet rem controuersam, decis.11. num.1. *Meltio.* 29

Manutentionis, ibid.n.5. *Meltio.* 21

Manutentionis causam iustam præbet possessio Iudicis auctoritate adepta, d.59.n.1. *Corrado.* 157

Manutentiones in summarissimo attendi non debent, ibid n.17. *Corrado.* 159

Manutentionis, ibid.n.19. *Corrado* 160

Manutentio, d.67.n.21.22.23.24.25. *Celso.* 178

Manutentio illi conceditur, de cuius anteriori possessione constat, d.151. *Carrillo.* 327

Manutentio non potest denegari existenti in possessione, d.159.n.16. *Royas.* 337

Manutentio, quod vni concedatur, alteri verò remissio, Rota passim seruat, & tunc, ibid n.27.

Manutentio etiam ei competit, qui fuit reintegratus facto Iudicis ritè & rectè procedentis, d.163. n.11. *Royas.* 341

Manutentio datur locatori, quando constat de instrumento locationis, & subsequuta perceptione pensionum, d.165.n.2. *Royas.* 343

In Manutentionis summarissimo iudicio non discutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem; ib.n.6.ib.

Maritus.

Maritus ad libitum potest dotis debitorem liberare; & si facit iussu vxoris, vterque iam debitor, quam maritus liberatur, d.107.n.7.*Bicchio*. 254

Sed si facit non iussu vxoris, maritus tenetur, & solus debitor liberatur, ibid.n.8.

Maritus potest liberare dotis debitorem ab obligatione, sed ipse tenebitur vxori, actione de dote, ibid n.9. ibid.

Mariti promissio de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ibid.n.15. ibid.

Et ex quo non contradicit, nec aliquid petiit ex dictis hæreditatibus, spatio longissimi temporis, ibid.n.16.

Maritus solus potest agere constante matrimonio aduersus promissorem dotis; non etiam mulier, etiam respectu actionis personalis, d.108. n.7. *Bicchio*. 256

Maritus si administrauerit bona extradotalia vxoris, præsumitur sibi satisfecisse de sua dote, d.147.n.2.*Cerro*. 315

Maritus quando est sagax & industriosus non est verisimile, quod per longum tempus non inuestigauerit quantitatem dotis sibi promissæ, ibid. num.4. ibid.

Maritus quilibet solet esse valde sollicitus in inuestiganda quantitate dotis, eoque magis dum administrat bona extradotalia vxoris, in quibus nullum habet interesse, ibid.n.5. ibid.

Maritus dum est informatus de bonis extradotalibus vxoris, multo magis censetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eam spectant, ibid.n.6. ibid.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam indotatam, d.178.n.3.*Royas*. 357

Etiamsi habeat patrem, vel fratrem diuitem, ibid.n.4. ibid.

Maritus sibi imputare debet quare duxit vxorem cum paruá dote, vel sine eá, ibid.n.7. ibid.

Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta vxori, sed agere poterit pro dotis, & fructuum consecutione, ibid.n.8. ibid.

Maritus si fassus fuerit conuertisse fructus bonorum extradotalium in proprios vsus, modo si testes asserant, quod vxor administrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat, d.154.n.18. *Bicchio*. 319

Maritus quando possit deduci quod soluerit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium vxoris, ibid.n.21. ibid.

Maritus & socer pro virili videntur condemnandi ad præstanda alimenta nurui, dec.155. num.1. *Bicchio*. 330

Masculus.

Masculis filiis nominatim tutor relictus, non extenditur ad fœminas, d.33.n.16.*Otthobono*. 91

Ob masculos Statutum Beneuentanum excludit fœminas, d.ibid.n.19.*Otthobono*. 91

Masculi soli quatenus velint succedere, & fœminas dotare; exclusio statutaria fœminarum propter masculos habet tacitam conditionem, ib.n.20. *Otthobono*. 91

Mater.

Matris post mortem dote promissa si filia prædecedat, an extinguatur promissio, dec.14. n.1. *Terracinen*. 24

Matris in puncto firmatur, d 42.n.4.*Bicchio*. 112

Mater, d.42. n.1.2.6.7.8 9.12. 14.17. 20.21.29.31. 32.33.36.37.48.50 *Bicchio*. 113.& 114

Matris ab hæreditate *Statutum Perusinum lib.2. rub 45*. ab intestato excludit fœminas dotatas, ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia, dec.54.n.13. *Corrado*. 144

Matri non est danda ansa fraudandi dispositionem *l.hac edictali C. de secundis nupt.* decis. 129.n.3. *Royas*. 287

Mater, dum legitimè non suscepit tutelam filiorum, an transiens ad secunda vota teneatur illam dimittere, d.155.o.13.*Verospio*. 335

Mater dum non seruatis iuris solemnitatibus administrauit bona filiorum, non censetur administrasse, ibid.n.14.15. ibid.

Mater quæ legitimè suscepit tutelam filiorum, antequam transeat ad secunda vota, rationem reddere, & reliquatum soluere tenetur, d.158.n.22. *Verospio*. 338

Matris obligatio fortior est, dum legitimè tutelam suscepit, ac expresse spopondit iudici non nubere, quam illa alterius matris, quæ de facto administrauit, d.161.n.11. ibid.

Materia.

Materiæ quam subiecta postulat ratio, eoque minus cum obiectæ detractiones, ac alia pro exceptione deducta, longiorem discussionem exposcunt, d.59.n.18.*Corrado*. 149

In materia subiecta solutio fructuum post deliberationem decursorum, inducit approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis, decis.77. num.9. *Otthobono*. 197

In materia emphyteusis hæredum, & successorum appellatione veniunt soli hæredes sanguinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78.n.8.*Cerro*. 199

Matrimonium.

Matrimonij communis existentibus filiis superlucratur ab vxore quoad vsumfructum tantum, & acquiritur tunc filiis, vti hæredibus patris, non autem ex propria persona. Quartum dotale quod debetur corrigi ex *Statuto Vrbis lib.1. cap.*147. d 81.n.3.*Otthobono*. 205

Matrimonium subsequens legitimatus efficitur verè, & propriè legitimus, dec.83.n.15. & 16. *Cerro*. 208

Ex matrimonio eodem ad filios procreandos odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur, d.84. n.12.*Royas*. 210

Matrimonium, & nuptiæ actualiter nisi contrahantur, dos non debetur, dec. 50.num.8. *Cerro*. 130

Matrimonium, d.87. n.1.2.3.4.5.6.7.9.13.14.15. 19.20.21.22.*Otthobono*. 214.& 215

Matrimonij determinati, & certi conuentio in donatione ante nuptiali facta viro reddit donationem irreuocabilem respectu vxoris interesse, vt vir scilicet sit diues, & sibi alimenta pinguiora ab ipso præstari valeant, dec.88. n.... *Otthobono*. 217

Matrimonium, d.88.n.5.7.8.*Otthobono*. 217

Matrimonij in celebrationis actu præsumptio est

est quod tunc fuerint solutæ incontinenti, & in terminis dotis, quando præcedit conuentio quod pecuniæ soluerentur, conoeotio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem factam de præterito tempore, d.16.n.17. *Bicchio.* 31

Matrimonium, decis.12.num.17.19.20.21.23.26. *Corrado.* 47

Matrimonio constante ex assertione partium amissa, non iustificata valor rei datæ in dotem non probat in præiudicium tertij, d.71.n.17. vide etiam n.18. *Bicchio.* 186

Matrimonij onera cessant post mortem vxoris; & ideo fructus dotales pro illis oneribus competentes viro, ea tunc amplius ab eo exigi non possunt, d.119.n.8. *Albergato.* 271

Melioramentum.

Melioramenta, quæ non iustificantur neque in specie, neque in genere, non habentur in consideratione, d.50.n.35. *Cerro.* 132

Melioramenta sunt probanda secundum formam traditam à Rota *in Romana hereditatis 14. Decembris 1646. à §. nec magis vsque ad §. minus suffragatur coram eodem Arguelles*, d.53. n.38. vide etiam n.39.40.41. *Arguelles.* 141

Melioramenta non deuoluuntur ad Ecclesiam cessante culpa Emphyteutæ, sed remanent in Dominio Emphyteutæ, dec.90.num.2. *Otthobono.* 219

Melioramenta sequuntur naturam rei Emphyteuticæ, & ideò pro eis solui debet laudemium, ibid.n.4. *Otthobono.* 220

Melioramentis quando res alienatur, quod præcedit in tertium, vel deuoluitur ob delictum secus in simplici in renouatione facta ipsi Emphyteutæ, ibid.n.3. *Otthobono.* 210

Melioramentorum retentio vt detur, probandus est plenè, & concludenter status antiquus rei melioratæ, d.119.n.11. *Albergato.* 271

Pro melioramentis non datur retentio, quando illa fuerunt mala fide facta, & post monitorium super immissione melioranti executum, ib.n.13.

Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, d.131. n.11. *Cerro.* 295

Melioramentorum exceptio non est apta ad impediendam immissionem, ibid.n.12. ibid.

Et hoc maximè quando in ipsa sententia fuit ordinatum de præstanda cautione, quatenus melioramenta probentur, & veniunt reficienda, ibid.

Melioramenta reficienda non sunt, nisi necessaria, & vtilia sint, d.187.n.3. *Royas.* 365

Melioramenta debent probari plenè, vt illis impediatur immissio in possessionem, ibid.n.6. ibid.

Impensi, & meliorati collatio facienda est, & illud, quod minus est venit reficiendum, d.187. n.7. *Royas.* 363

Plantationes arborum non connumerantur, inter melioramenta vtilia necessariò reficienda, ex opinione Rotæ, d.111.n.8. *Royas.* 365

Quando sunt aliqua melioramenta, de quibus, vt debet, non constat, illis non obstantibus immissio in possessionem alteri conceditur præstitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis constiterit, ibid. num. 9. ibid.

Proponenti melioramenta ad impediendam reintegrationem possessionem præfigendus terminus ad ea probanda, d.187.n.1. *Royas.* 265

Mens.

Mens contrahentium potius est attendenda quàm verborum formula, d.140.n.16. *Cerro.* 304

In Saluiano retentionis exceptio admittitur quando res est clara, c.148.n.3. *Cornelio.* 317

Mentio.

Mentio omissa hæredum in contractu vbi agitur de re sui natura ad hæredes transitoria, non excludit, quin in dubio censeantur comprehensi, cum omnia pacta tam actiua, quam passiua, transeant in hæredem, dec.33.n.2. *Otthobono.* 90

Mercator.

Inter Mercatores idem est, *Stare del credere*, quoad periculum amissionis respectu nominatorum debitorum, d.101.n.21. *Bicchio.* 246

Mercatorum stylo, quis sibimet soluere potest, ibid.n.3. 7

Inter, & contra Mercatores Curiæ habet A.C. facultatem procedendi vsque ad quamcumque summam, summariè, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, & manu Regia, decis.104.n.15. 249

Mercator efficacius obligatur ex illis verbis, *Ponete a nostro conto*, in litteris cambij insertis, ibid.n.21. 139

Inter Mercatores solent in dies nona contrahi cambia non complicata prioribus, & quæ habent particularem executionem, ibid.n.27.

Apud Mercatorem, cui diriguntur, remanent litteræ originales vocatæ *d'Andata*, d.106.num.6. *Bicchio.* 202

Et illarum præexistentiam in necessarium antecedens resultat ex litteris responsiuis, quales dicunt litteræ reditus, ibid.n.7.

Mercatorum litteræ scriptæ ad extraneum non probant pro tertio contra tertium, ib.n.9. ibid.

Mercatorum scribentium personæ repræsentatæ censentur in personis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia coottahuntur, ibid.n.11. ibid.

Mercatorum libri, in quibus adest copia litterarum, reditus ipsas litteras probant, ib.n.16. 253

Inter Mercatores bonæ famæ, & existimationis, non iuris rigor, sed bona fides spectanda est, ibid.n.24. ibid.

Mercatorum iudicium sequi solet Rota, in respicientibus stylum, vel peritiam mercaturæ, non verò in dependentibus à dispositione iuris, decis.11 1.n.18. *Bicchio.* 262

In Mercatoribus licet generalis adsit destinatio ad lucrum, deesse tamen potest particularis ad hoc, vel illud inuestimentum, ibid.n.7. 261

Mercatores quamois sint soliti lucrari, multoties tamen iacturam faciunt, d.117.n.8. 263

Mercator etiam solitus negotiari non potest prætendere licitè interesse pro tempore futuro, ibid.n.9.

Mercator taceos per multos annos, & negligens in exactione præsumitur satisfactus, d.118.n.8. *Moltio.* 275

Mercatorem non est verisimile diu differre sui crediti exactionem, ibid.

Inter & contra Mercatores curiæ potest procedere A. C. ad quamcumque summam de plano, & sine figura iudicij, d.113.n.4. *Royas.* 278

Inter Mercatores A.C. potest procedere executiuè manu regia, & sola facti veritate inspecta, ibid. num.5. ibid.

Index Rerum

Inter mercatores Iudex procedere debet ex bono & æquo, ibid.n.7. ibid.

Mercatorum fidei concernenti eorum professionem, multum deferendum venit, ibid.num.12. ibid.

Mercatorum testimonio plena fides est habenda circa materiam probationis styli, d.149. num.6. *Verospio.* 319

De mercatorum stylo est quod per solam acceptationem litterarum cambij non liberatur scribens litteras cambij, nisi cum effectu illæ solutæ fuerint, ibid.n.13. ibid.

Io Mercatorum causis semper eorum stylus est seruandus, ibid.n.7. ibid.

Inter Mercatores, Auditor Cameræ procedit summariè, de plano, ac manu regiá, d.153.num.3. *Corrado.* 316

Mercator qui acceptauit literas cambij, & non docuit remissam, condemnandus est, d.189.n.2. *Royas.* 367

A. C. potest procedere contra mercatores executiuè, & de plano, solà facti veritate inspectâ, ibid.n.3. ibid.

Inter Mercatores proceditor ex bono, & æquo, d.189.n.5.*Royas.* 136

Merces.

Merces spectantes ad societatem censentur ipsi acquisitæ à socio, etsi contraxerit nomine proprio, d.102.n.3.4.& 8.*Celso.* 247

Metus.

Metu mandati solutio, ad hoc vt possit dici facta coactè requirit præcedentem huius protestationem, quamuis mandatum etiam præcesserit, d.77.n.10.*Ottbobono.* 197

Minor.

Minori non solum licitum est demuo cum beneficio adire, sed hæreditatem totaliter repudiare, d.40.n.6.*Cerro.* 107

Minori actio, quo casu datur contra tutorem, d.33. n.9.*Ottbobono.* 90

à Minore nisi petatur, & à Iudice confirmetur Curator in testamento relictus non attenditur, ibid.n.10. 90

Minor ibid.n.11.12.13.& 14. 90

Minor quamuis regulariter non teneatur ex contractu nulliter gesto; volens tamen potest compellere contrahentem ad illius obseruantiam: ex quo solemnitas statutaria fuit illius fauore inducta, d.15.n.11.*Meltio.* 57

Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex solo mandato per eam ad eundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis, decis.18.n.15. *Albergato.* 37

Minor, etiam nullo assignato curatore, validè inueniri potest, d.64.n.3.*Verospio.* 170

Minoris obligatio facta sine debitis solemnitatibus est nulla, d.169.n.9.*Royas.* 347

Minoris obligatio pro constitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ causâ necessaria, est valida, ibid.n.10.11. ibid.

Minor, maior factos, si per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus gesti sine solemnitatibus, intelligitur obligationem approbasse, & ratificasse, ibid.n.12. 347

Minoris priuilegium est fortius priuilegio mulieris: sed hoc procedit in terminis iuris communis, d.179.n.8.*Royas.* 359

Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando, ibid.n.12. ibid.

Quod procedit, si probetur pecuniam fuisse versam in vtilitatem mulieris, aliàs secùs, ibid. num.13. ibid.

Modus.

Modus census præscriptus à testatore in alienatione rei iuxta facultatem ab eo concessam est omnino seruandus, alias venditio est nulla, d.76. n.7.*Ottbobono.* 196

Modus legitimus probandi mandatum est etiam per præsumptionem secundum Rotam, d.61. n.56.*Arguelles.* 165

Modo omni meliori Clausola operatur, vt si actus sustineri non potest eo modo quo fit, valeat omni alio meliori modo, dec.95.n.23. *Meltio.* 131

Modo omni meliori Clausula de per se non est apta vim addere, & effectum tribuere actui reuera nullo, ibid.n.25. 130

Illiusque concessio facta Laicis semper est inualida, siue fiat per modum infeudationis; siue locationis, ibid.n.28. 132

Modis tribus distinguitur Captatoria voluntas, & qui sint huiusmodi, d.100.n.12.*Cerro.* 241

Molestia.

Molestiæ intimatæ procuratori non legitimo, non habentur in aliqua consideratione, d.125.n 8. *Royas.* 280

Momentum.

Momenti est nullius protestatio asserens aliquid cum careat Iustificatione; ad effectum impediendi executionem sententiæ iam antea prolatæ, d.59.n.8.*Corrado.* 157

Monasterium.

Monasteria aliter bonorum capacia ex disponentium tamen ipsorum voluntate à successione exclusa, perinde efficiuntur, ac si ea propriis regulis, seu constitutionibus talium bonorum essent omnino incapacia, d 55.n.23.*Corrado.* 150

Linea ad effectum deuolutionis emphyteusis non potest dici finita per existentiam in Religionis vltimæ ex ipsa, dum saltem eius vita durante commoditas bonorum remaneat penes monasterium, d.79.n.7.*Cerro.* 202

Monitorium.

Monitorij reproductio non requiritur de essentia vbi pars citata comparet, dec.86.n.4. *Meltio.* 211

Monitorij executione actuali, & citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vero, d.86. n.5.*Meltio.* 211

Monitorium reproductum, ac à die, qua fuit executum lis, quoad Reum mota intelligitur, d.72. n.2.*Ottbobono.* 187

Mons Pietatis.

Montem ad Sacrum Pietatis directus Ordo solutionis faciendæ, cum is, qui dirigit, habeat illam summam concurrētem postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum vbi ea de forma interuenire, d.77.n.12.*Ottbobono.* 198

Mons.

Mons Officialis conuentus post emanatas sententias, eorumque consūmatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ euitare reuelationem Monti debitam, sed sibi imputet, si

tunc

tune vocatus, passus est Montem condemnari, d.111.n.17.*Bicchio.* 261

Mora.

Mora est impurgabilis, nec competit instituto, eoneessum sub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus eo elapso,dec.95.num 33. *Meltio.* 232

Mora eessante non est locus alicui interesse, d.90. n.6.*Ottobono.* 210

Mora soluendi non est licita causa contrahendi cambium, d.104.n.12.*Bicchio.* 249

Mora per debitorem nunquam incurritur, quoties creditor de tempore solutionis peragendæ in destinato loco non existat, vel ibi non elegerit Procuratorem,d.120.n.4.*Verospio.* 273

Mora quæcumque, licet incursa, censetur remissa ex pecuniarum receptione absque vlla protestatione,d.120.n.5.*Verospio.* 273

Mora cessante non potest fieri Fructuum exactio, ibid.n.16. 274

Mora non est necessaria, vt fructus rei debitæ vsque ad quantitatem pretij non soluti ab emptore venditori debeantur, d.183.n.2.*Royas.* 362

Mors.

Mortis eius de tempore ipsis superextantibus,euanescit fideicommissum, vbi hætes grauatus sub conditione deficientiæ illius filiorum,d.59.n.14. *Corrado.* 185

Mortem probant Parochi fides extractæ in libris mortuorum,d.92.n.4.*Bicchio.* 212

Morte primogeniti, secundus genitus efficitur primogenitus,d.81.n.5.*Cerro.* 204

Morte aui nati longè non illi succedunt in præiudicium alterius etiam remotioris tunc temporis superexistentis,d.100.n.25.*Cerro.* 243

Morte impositoris vel expirat eum ipsa hypotheca vel est nullus, quia ab initio non nascitur hypotheca; Census vbi imponitur super fundo subiecto fideicommisso, decis.16. num.17. *Bicchio.* 31

Mors Ciuilis monachi ob emissam professionem æquiparatur naturali ad effectum deuolutionis emphyteusis Ecclesiæ.d.79.0.15.*Cerro.* 201

Mulier.

à Muliere hæreditas non dicitur adita, ex solo mandato per eam ad adeundum dato sine solemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores necessariis, d.18.n.15.*Albergato.* 37

Mulieri, ac viro quando facta fuit donatio contemplatione matrimonij pro seipsis, ac eorum filiis stipulantibus, de filiis ex eodem matrimonio est intelligenda stipulatio. Hæc tamen opinio recipit distinctiones, & declarationes,d.87. *Ottobono.* 214

Mulier an possit disponere de dote, quæ datur contemplatione Matrimonij, & filij non possunt in ea ius aliquod prætendere, nisi vti hæredes, ibid.n.15. 215

Mulier non potest matrimonio constante, agere contra promissorem dotis, nec etiam personali actione, sed bene Vir, dec.108.n.7. *Bicchio.* 256

Mulier transiens cum viro ad eius patriam remaner soluta legibus loci patris sibi odiosis,d.129. n.22.*Royas.* 288

Mulier alibi nupta, in his, quæ ipsam non seiungunt à seruitiis,& obsequiis manualibus semper reputatur de origine paterna, ibid. num.23. ibid.

Mulier alibi nupta, quo casu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, semper remaneat subdita illis, ibid.n.26. ibid.

Mulier nupta debet à marito alimentari, d.178. n.1.*Royas.* 358

Mulieri dos restitui debet, si ipsa sibi eam constituit, d.158.0.11.*Verospio.* 335

Mulier sine solemnitatibus à statuto requisitis contrahens non obligatur, dec.179.n.1. *Royas.* 359

Mulier & minor si ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior est causa rei conuenienti, ibid.n.11. ibid.

Mulier illa non debet esse prioris conditionis,quæ seruato iuris ordine filiorum tutelam suscepit, quam illa, quæ de facto administrauit, ibid. num.18. ibid.

Mutuum.

Mutuum simulatum nullo modo sustineri potest, d.176.n.15.*Royas.* 356

N

Natura.

NAtura cum eius Iudicij summarij admittat solum quæ certa sunt & liquida, nullamque probabilem recipiunt controuersiam, exceptiones illiquidæ, ac discussionem requirentes non valent impedire immissionem in Saluiano Interdicto, d.59.0.12.& 13. *Corrado.* 158

Clausula *ad habendum* apposita in emphyteusi in parte dispositiua, intelligitur iuxta naturam contractus emphyteutici, decis.78. n.9. *Cerro.* 200

Ex natura correspectiuorum, sublato vno corruit & alter, d.192.n.3. *Royas.* 369

Necessitas.

Processus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex necessitate, & substantia Causæ, d.95.n.4. *Meltio.* 229

Negatiua.

Negatiua debet concludenter probari ab eo qui se fundat in ea,d.52.n.9.*Verospio.* 138

Negatiua bene probatur ex inspectione rei,d.156. n.1.*Carrillo.* 351

Negligens.

Negligens in arte, & officio suo, dicitur esse in culpa lata, d.111.n.22.*Bicchio.* 262

Negligentia creditoris in exigendo, facit præsumere creditum solutum, dec.108.num.6.7.& 8. *Meltio.* 256

Negligentia cessat, dum quis non valet agere, d.121.n.6.*Royas.* 276

Negotium. Negotiatio.

Negotium finitum inter socios,librorum inspectio non suffragari potest pro Iustificatione cambiorum minus legitimè receptorum, quæ à consensu, & voluntate partium non pendent,d.60. n.8.*Peutingero.* 160

Negotiatio pecuniæ super cambiis promissa, facit promittentem obligatum ad eas negotiandas, alias ad interesse; nec curatur an negotiatus fuerit; necne, d.101.n.7.*Bicchio.* 245

Negotia noua, & cambia, in dies contrahuntur à Mercatoribus non complicatis prioribus, quæ habent suam particularem executionem,d.134. n.27.*Bicchio.* 350

Negotij præcedentis vigore soluere præsumitur, qui

qui breue post tempus soluit, dec.105. num.5. *Bicchio.* 251
Ei ad quem negotium spectat, res acquiritur, d.108. num.4. 256
Negotiationis vnius debitum parritæ concernentes non debent trahi ad alia negotia diuersa, d.114.n.8. 266
Negotiari solitus Mercator nec ipse potest petere interesse pro tempore futuro, d.117.n.5. *Cerro.* 269

Nepos.

Nepotes instituens ex fratre dicitur agnitionem conseruare, d.100 n 22. *Cerro.* 253

Nomen.

Nomine proprio facultas percipiendi fructus decimales prohibetur Laicis per Concil. Lateranen d 95 n.13. *Meltio.* 230
Nomine proprio subscriptio simplex in litteris cambij denotat obligationem contractam, dec. 98.n.7. *Verospio.* 234
Nomine proprio licet actus gestus adscribitur præambulo decreto, ibid.n.9. 234
Nominis descriptio dominium concludere non valet inter consanguineos, inter quos nomen adhiberi solet in re ad alterum consanguineum spectante, d.51.n.5. *Verospio.* 137

Nominatio.

Nominatione, tractatu, præstatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & signanter apud omnes, &c. filiatio probatur.
Et quid non solum contra parentes ita tractantes, & denominantes, sed etiam contra tertium præsertim aliis concurrentibus, dec.83. n.4. *Cerro.* 206

Nouatio.

Nouationem, vt inducere possit, & solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, quid requiratur ad hoc, d.13.n.1. *Verospio.* 14
Nouatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in secundam, dec. 112.n.6. *Celso.* 263
Nouatio non censetur inducta, dum contractus compatiuntur ad inuicem, nec secundus alteri aduersatur, d.120.n.13. *Verospio.* 274
Concurrente multo magis voluntate contrahentium nouationi contraria, ibid.n.14. ibid.
Nouatio non potest dici facta, nisi contractu effectum fuerit sortitum, dec.149.n.21. *Verospio.* 318
Nouatio requirit implementum contractuum in eo qui illius exceptionem opponit, ibid. n.22. ibid.
Nouatio donec effectuetur remanent iura primæ obligationis, ibid.n.23. ibid.

Notarius.

Notariorum, & Cansidicorum loci, ex attestationibus licet extraiudicialibus. Stylus fori in ordinariis probatur, d.78.n.4. *Cerro.* 199
Notarius successor potest extrahere instrumenta rogata per antecessorem, d.154.n.2. *Bicchio.* 328
Contra Notarios attestantes, quæ vera non sunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras attestationes, d.177.n.1. *Royas.* 356
Notarij debent esse attenti, & diligentes io faciendis attestationibus, ibid.n.2. ibid.
Notarij tenentur ad damna & interesse, si aliquod damnum ex eorum iniuria, culpa, vel facto sequatur, ibid.n.3. ibid.
Notarij successoris assertioni quòd instrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarij defuncti, an standum sit, vel facienda sit recognitio, ib. n.4.5. ibid.
Notarij negligentia non debet præiudicare veritati, ibid.n 6. 1319
Notarius postquam fidem fecit de instrumento, si deinde fuerit deperditus rogitus existens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet, ib. num.10. ibid.

Notitia.

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteusi, certa, explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excusari possit, d.51.n.28. *Corrado.* 136
Notitia Authoris primi inuestiti non probata de aliquo pacto inuestituræ præsumitur ignorantia in illis, qui successerunt in locum illius, ibid. num.29. 136

Notula.

Notulæ per creditorem traditæ, adeo vt standum sit, donec contrarium concludenter probetur, d.77.n.7.in fine. *Otthobono.* 197

Nullitas.

Deliberatio pro manutentione sufficit quod non constet clarè, & notoriè, de nullitate, & iniustitia deliberationis ex iisdem actis, d 77. n.2. *Otthobono.* 197
Nullitatem tollendam citatio generalis sufficit ex defectu Citationis, d.95.n.2. vide etiam o.5. *Meltio.* 229
Nullitas possessionis impedit quin possit mutari causa possidendi, d.97.o 6. *Verospio.* 233
Nullitas mandati, in subsequutæ etiam subhastationis influit nullitatem, dec.64.n.1. *Verospio.* 170

Numeratio.

Numerationem dotis, Confessio simplex facta à viro, aliunde non iustificata non probat, d.22. n.1. *Corrado.* 43
Numerationis vim habet pecunia ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet. Ordo solutionis faciendæ ad Sacrum montem Pietatis directus; cum his, qui dirigit, habeat ibi illam summam concurrente postmodum translatione, seu versione partitæ ad fauorem illius cui solutio est destinata, d.77.n.12. *Otthobono.* 198

Numerus.

Numerus pluralis saltem duo comprehendit, d.141. n.16. *Cecchino.* 305

Nundinæ.

Nundinarum scartafaccium non facit fidem, nisi ipsis completis; quia tunc partitæ non possunt variari, d.104.n.1. *Bicchio.* 249
Nundinas esse completas, & Bilancia singulorum Banchetiorum ritè processisse idem sunt, ibid. num.2. ibid.
Pro secundis, & vlterioribus nundinis cambia tegularia prohibentur, vt illicita, dec.104. n.13. *Bicchio.* ibid.
In cambiis & nundinalibus, & irregularibus, seu intercalaribus requiritur iustificatio, ibid.n.14. ibid.
Pro debito in nundinis contracto executiuè proceditur, d.161.n.16. ibid.

Oblatio.

O

Oblatio.

Oblatio & exhibitio nisi ad actum producatur, nihil ponit in esse, d.34.n.4. *Cerro.* 92

Obligatio.

Stipulatio pro omnibus quorum interest contenta in obligatione camerali non suffragatur, nisi illis de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus, d.3.o.13. *Bicchio.* 7

Obligatio simpliciter facta à debitore de satisfaciendo Creditoribus Creditoris extenditur etiam ad non expresse nominatos, d.4.n.8. *Meltio.* 10

Obligatio magis attenditur in causis executiuis, & summarie commissis, quam ipsa petitio vnde non quid Actor petierit, sed quid ei deberi probatum fuerit consideratur, d.4.n.15. *Meltio.* 10

Exceptiones extrinsecæ altiorem indaginem requirentes non valent retardare executionem obligationis Cameralis, ibid. num. 17. 11

Mandatum executiuum vigore obligationis Cameralis relaxatum, vbi per sententiam vel decretum est vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipsam obligationem Cameralem, ibid.n.19. 11

Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem, d.7.n.1. *Dunozet, Decano.* 14

Obligatio præcisa, & coactiua non suspenditur nec minuitur per facultatem commodum Creditoris respicientem, licet dicat illa se velle vti declaratione, ibid.n.3. 15

Apocha mutui simulata, nullam meretur executionem, licet sit obligatione Camerali munita, d.8.n.1. *Onthobono.* 16

Fideiussor administrationis pro reliquatis fideiussisse censetur. Et eo magis vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem, clare conuincunt promissionem quod Administrator reliquatum restituet, d.9. n.2. *Onthobono.* 17

Solutio in administratione debet in dubio referri ad obligationem soluendi pecunias exactas; non autem ad obligationem soluendi reliquatum, ibid.n.15. 17

Mandatum executiuum relaxatur vigore instrumenti vbi legitur pactum executiuum, licet non fuerit expresse clausula guarentigia aut obligationis Cameralis, & de iure communi, d.73.n.2. *Arguelles.* 190

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam & expeditam ab omnibus Iuribus, & Actionibus sub clausulis obligationis executiuis, si postmodum detectum fuerit super illum fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d.75.n.12. *Cerro.* 194

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, & ideo eius vigore agitur executiuè, d. 62. o.7. *Arguelles.* 163

Actio vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, sed ex præambula conditionali dispositione, ibid.n.28 164

Simplex subscriptio in litteris cambij denotat obligationem proprio nomine contractam, d.98.n.7. *Verospio.* 234

Epistola verbis Aulicis, & Officiosis conscripta non inducit obligationem scribentis, ib.n.10. 234

Euueniente conditione Casuali obligatio retrotrahitur ad initium conuentionis hypothecæ, d.99.n.6. *Coccino Decano.* 236

in Obligatione de nouo contrahendo donationi censetur repetita conditio de qua in donatione principali, ibid.n.23. 239

Obligatio, & alij Actus præiudiciales facti per Carceratum nullius sunt roboris, d.21. n.2. *Otthobono.* 43

Obligatio non valet neque subscriptio, neque recognitio, neque actus similes facti à debitore in Carceribus existente, ibid n.6. 43

Extrema Saluiani sunt. Creditum cum hypotheca. Possessio debitoris de tempore obligationis, & possessio præsens detentoris consequendi, vnde dirigitur actio: quibus concurrentibus immissio est concedenda, d.23.n.1. *Onthobono.* 49

Creditor sub obligatione Camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione sui Crediti, d.34.n.14. *Cerro.* 92

Saluianum intrat vbi ex Clausula Constituti cum hypotheca, & obligatione bonorum concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celso.* 210

Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c. & litis, &c. comprehendit etiam litis susceptionem refectionemque damnorum ac interesse, &c. & plenam indemnitatis conseruationem, d.55.n.11. *Corrado.* 148

Obligatio de euictione se extendit etiam ad restitutionem fructuum passam per euictum, d.56.n.1. *Corrado.* 152

Mandatum potest relaxari contra eum qui suscepit in se iudicium ac defensionem causæ cum propria obligatione penes acta ex eodem processu pro indemnitate succumbentis, ibid.n.4. 152

Extrema requisita in Saluiano sunt possessio bonorum de quibus agitur in obligato de tempore obligationis, moderna possessio illius cum quo iudicium intentatur, d.57.n.1. *Puttingero.* 154

Obligatio Cameralis dat executionem paratam, ibid.n.2. 154

Conditio quando censeatur apposita executioni non obligationi, d.14.num. 15. *Terracinen.* 27

Obligatio pupilli oriens ex contractu quando nou est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis nullis indiget solemnitatibus, d.15 n.9. *Meltio.* 27

Obligatio socij ligat consocium insolidum, d.102. n.1. *Celso.* 246

Obligatur socius cum contractus fuit initus intuitu societatis, ibid.n.2. ibid.

Obligatio non vulneratur per clausulam, *Si quid exequendum*, ea enim solutio suspendit mandati executionem, donec de illius iustitia cognoscitur, ibid.n.2.

Obligatis expresse bonis hæredi à defuncto competit

petit hypotheca creditoribus contra ea, d. 110. n. 3. *Cerro.* 259
Obligati cum sint plures, non dicuntur ij inuicem fideiussores eiusdem summæ, nisi pro eadem persona, & eadem summa, apud eundem, eodem tempore, vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint, ibid. n. 2. ibid.
Cum obligatio prima transfunditur in secundam, tunc Nouatio dicitur inducta, d. 112. n. 6. *Celso.* 263
Si in obligatione existit pecunia, illa est restituenda, non autem quantitas, ibid. n. 8. ibid.
Obligatum esse debet de iure ipsi cedenti nomen quod cedit & quidem de cessionis tempore, ad hoc vt cedendo dicatur satisfacere, & se liberet ab obligatione, d. 115. n. 6. *Benilaqua.* 267
Obligatio omnis tollitur solutione eius, quod debetur, d. 110. n. 1. *Verospir.* 173
Ad obligationis notato censetur facta solutio, ib. n 9.
Obligatio fideiussorum restringitur ad ea, quæ ratione officij persona ad illud assumpta facere tenebatur, d. 111. n. 10 *Bichie.* 261
Obligatio fideiussoria non extenditur ad pertinentia partim ad vnum officium, partim ad aliud, vel per accidens eum eodem officio coniuncta, ibid. n. 11. ibid.
Obligatio de restituendo prioribus, & potioribus semper exequi potest contra obligatos, cum constat de prioritate, & potioritate, & in instrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, d. 111. n. 2. *Celso.* 263
Obligatio Cameralis habet executionem paratam d. 136. n. 5. *Royas.* 299
Obligatio facta in carcere ad fauorem creditoris, ad cuius instantiam debitor detinebatur carceratus nullius est roboris, vel momenti. Intellige conclusionem procedere, vbi debitor iniustè carceratus detinebatur, secùs si iuridicè, & validè, n. 3. 4. & 5. *Carillo.* 322
Obligatio si non implenur, committitur stipulatio ad damna, & interesse in eum casum concepta, d. 173. n 3. *Royas.* 351
Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non potest, d. 174. n. 3. *Royas.* 353
Obligationis primæ substantia, dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab ea originatæ, d. 176. n. 3. *Royas.* 355
Obligatio filijfamilias, sine consensu Patris non tenet, d. 176. n. 1. *Royas.* 355
Sub obligatione ad damna, & interesse venit etiam restitutio pretij, ibid. n. 7. ibid.
Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Iudicis, intelligitur de mandato iusto, & valido, d. 164. n. 26. *Royas.* 343
Obligatio reddendi rationem transit ad hæredes, d. 181. n. 5. *Royas.* 362

Obseruantia.

Obseruantia in quacumque materia est adeo efficax in declarando, & interpretando vt etiam propriè verborum significationi præferri debeat, d. 7. n. 7. *Dunozet Decano.* 15
Confessio ac declaratio partis quæ ex obseruantia subsequuta deprehenditur in materia probationis Testis depositioni præualet; ibid. n. 12. 16
Obseruantia subsecutiua contractus declarat contrahentium intentionem, d. 38. num. 15. *Meltio.* 101
Ex communi vsu, & obseruantia vbique ferè recepta circa formam contrahendi in similibus negotiis, d. 5. n. 10. *Corrado.* 148
vnus actus non potest inducere obseruantiam quæ pro sequentibus sufficientem tribuat interpretationem, d. 81. n. 8. *Cerro.* 204
Obseruantia mittendi citationem, vtpotè omninò contraris dispositioni iuris nedum Ciuilis, & Canonici, sed etiam diuini; quamuis interpretatio debet esse legitime rescripta per spatium 40. Annorum, d. 81. n. 9. *Cerro.* 204
Pro obseruantia interpretatiua sufficit vnus actus, d. 95. n. 18. *Meltio.* 230
Primogenituræ obseruantia declaratur, d. 86. n. 12. *Meltio.* 213
Obseruantiæ veritatem demonstrat; d. 126. n. 1. *Royas.* 281
Obseruantia subsecuta deseruit pro interpretatione d. 140. n. 17. *Cerro.* 304
Obseruantia subsecuta plurimum deseruit in materia extinctionis iurium, ibid. n. 18. ibid.

Obseruatio.

Validitas sententiæ probatur ex processu in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium, d. 86. n. 3. *Meltio.* 315

Odium.

Odium conceptum contra virum ob transitum ad secunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos, d. 84. n. 11. *Royas.* 210

Officium.

Dos non debet constitui in creditis ex societatibus officij, & similibus, vt cum plurimum sint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur ac si non existerent, d. 16. n. 23. *Biech.* 41
Officiorum ratione, vna persona potest repræsentare vices plurium, non alias, d. 104. n. 5. & 6. *Bicchio.* 249
Officium suscipiens quatenus est obligatus, eatenus etiam tenentur eius fideiussores, d. 111. n. 10. *Bicchio.* 261
Aliud est delinquere in officio, aliud delinquere occasione officij, ibid. n. 19. 262
Officium computistæ est subducere rationes; & calculare, ibid. n. 11. 261
Officij partes quæ sint, demonstrant consuetudo; & qualis, ibid. n. 4.
Officij fines excedens locator, actione ex contractu locati non caret, d. 161. n. 17. *Bicchio.* 262
In officio manuali non censetur quis voluisse erogare magnam summam pecuniarum, cum altera die possit ab illo amoueri, d. 150. n. 14. *Meltio.* 321

Officialis.

Officialis fideiussor non tenetur, si officium pro quo fuit præstita fideiussio, aliquam præstiterit errandi occasionem, d. 111. num. 12. *Bicchio.* 261
Officialis Montis conuentus post emanatas sententias, earumque consummatam executionem, non potest prætextu illarum iniustitiæ euitare releuationem Montis debitam, sed sibi imputet, si tunc vocatus, passus fuit Montem condemnari, ibid. n. 17. 262
Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud quod fieri est consuetum, ibid. d. 111. n. 25. ibid

Officialis

Officialis alicuius loci,si attestetur aliquem non possidere,restringitur ad eundem locum & non tolli,eundem alibi non possidere, d. 179. n. 15. *Royas.* 359

Onus.

Onus assumendi cognomen, & insignia familiæ indicat testatorem voluisse illam semper & perpetuo conseruare, d. 100. n. 27. *Cerro.* 243

Oppositio.

Sententia secunda lata non potest validitas primæ controuerti,cum oppositio illius debuisset fieri ante secundam sententiam, d. 77. n. 16. *Otthobono.* 198

Oratio.

Orationis copulatiuæ vna pars declarat alteram, d. 126. n. 7. *Royas.* 282

Ordo.

Partita libri baptismalis magnum præbet pro descripto argumentum filiationis in ordine ad probationem, d. 83. n. 1. *Cerro.* 206

Ordo successiuè vocationis censetur repetitus inter descendentes secundi,& vlterioris geniti,neque plus videatur tribuere remotioribus quam proximioribus magis dilectis, d. 100. n. 17. *Cerro.* 242

Ordo solutionis faciendæ ad sacrum montem Pietatis directus cum is, qui dirigi habeat ibi illam summam concurrente postmodum translatione,seu versione partita ad fauorem illius cui solutio est destinata; habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, vbi ea de forma interuenire debet, d. 77. n. 12. *Otthobono.* 198

P

Pactum.

PActum de renouando appositum in inuestitura operatur, vt proximiori debeat inuestiri emphyteusi ex quadam æquitate desumpta ex doctrina Bart tam de iure quam ex indulto Pontificio, d. 38. n. 10. *Meltio.* 101

Pactum speciale conuentum in inuestitura consensum domini directi interuenire debere ante alienationem,vel in actu alienationis faciendæ, sub pœna deuolutionis intelligendum videtur de alienationibus puris,& absolutis non autem de illis quæ factæ fuerunt sub expressa reseruatione dominij, & consensus Domini directi, cum clausula,& non alias,&c. d. 51. n. 24. *Corrado.* 136

Pacta huiusmodi in hac præsertim materia odiosa & præiudiciali strictè intelligi debent,& in dubio contra stipulantem, ibid. n. 27. 136

Notitia pacti deuolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta certè explicata,& indubitata,ita quod nullo modo excusari possit, ibid. n. 28. 136

Pacta executiua posita in instrumento venditionis iuxta formularium, ac stylum Notariorum Ciuitatis Mediolani continet facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinend. pro defensione, ac obseruantia conuenta, d. 55. n. 4. *Corrado.* 147

Pactum quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas,nec minus in illas potest transferri pro assequenda existimatione, quia pactum huiusmodi resistit æstimationi, d. 78. n. 26. *Cerro.* 151

Pacta quæ contra ius & bonos mores non sunt, debent seruari, d. 73. n. 4. *Arguelles.* 190

Statutum ad pactum valet argumentum, & è contra saltem affirmatiuè, ibid. n. 11. 190

Pacta insolita apposita, & cautionum solitarum omissio in contractu dat causam magnam inuerisimilitudini,quæ plurimum obtinet, vt ipse contractus claudicet, d. 22. num. 9. *Corrado.* 43

Pactum de retrouendendo tanquam onus,ac seruitutem quandoque præseferens minuit verum rei valorem, d. 14. n. 32. *Corrado.* 156

Pactum de retrouendendo vbi non est absolutum ac indefinitè conuentum,sed ad certum, tempus restrictum non solet ipsius rei æstimationem minuere vltra sextam partem ex sententia Rotæ, ibid. n. 34. 56

Pactum comprehendens etiam incognita plenam parat securitatem, d. 25. n. 15. *Corrado.* 60

Pactum resolutiuum non operatur deficiente conditione,sub qua conceptum fuit, d. 15. n. 12. *Corrado.* 60

Stante pacto inito de fœmina proximiore inuestienda si alius inuestiatur, inuestitura redditur inefficax, d. 29. n. 21. *Meltio.* 81

Ciuilis possessio quæ resultat ex pacto constituti semper amittitur,vbi constituarius patitur alium possidere,& negligit capere naturalem possessionem, d. 43. n. 21. *Ghisilerio.* 116

Pactum cum locatore potest iniri, vt teneatur de leuissima culpa, d. 111. n. 20. *Bicchio.* 262

Pactum personale ne scilicet aliquid à persona petatur,non liberat ab hypotheca,sed solum ab actione personali, d. 133. n. 4. *Cornelio.* 295

Pactum appositum in restitutione dotis non censetur appositum respectu quantitatis dotis, sed respectu temporis, d. 196. n. 7. *Royas.* 372

Pactum de retrouendendo transit ad hæredes, d. 174. n. 8. *Royas.* 353

Pactum de retrouendendo, tanquam indiuiduum, potest à quolibet ex hæredibus exerceri, d. 174. n. 9. *Royas.* 353

Pactum omnino seruandum venit, d. 196. n. x. *Royas.* 372

Parens.

Renunciatio alicuius quantumuis ampla non excludit renunciantem à lucro sibi obuento ob transitum parentum ad secunda vota, d. 84. n. 12. *Royas.* 210

Pars.

Concessio nulla in parte substantiali in totum corruit ratione connexitatis & indiuiduitatis, d. 95. n. 14. *Meltio.* 231

Monitorij reproductio non requiritur de essentia, vbi pars citata comparet, d. 86. num. 4. *Meltio.* 215

Circunductio citationis non pendet à voluntate partium,sed Iudicis, d. 78. n. 6. *Cerro.* 199

Confessio qualificata partis recipitur in possessorio iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij, d. 11. n. 2. *Meltio.* 20

In partium facultate non est facere licitas vsuras de iure prohibitas, d. 117. n. 5. *Celso.* 269

Partes denuo citandæ sunt ad effectum vt reuideatur, Decisio de Rotæ stylo, d. 116. n. 7. *Beuilaqua.* 268

à Partis maioris debiti confessione deducitur præsumptio veritatis etiam respectu residui, d. 118. n. 5. *Meltio.* 270

Pater.

Acquisita per filium degentem sub patria potestate cum pecuniis à patre profectis patri sunt quæsita pleno iure, d.76.num. 11. *Otthobono.* 196

In donatione facta Patri absque mentione filiorum filiæ tam primi quam secundi matrimonij; possunt consequi contingentem sibi portionem rei donatæ, d.87.n. 3. *Otthobono.* 214

Additio quæ desumitur ex possessione Patris bonorum hæreditariorum nomine filij intelligitur ad fauorem solius masculi, licet adsint, & fœminæ, stante Statuto fœminarum exclusiuo, d.50.n.21.*Cerro.* 131

Pater per spuriorum legitimationem non potest priuare legitimam sobolem debita portione, d.54.n.18.*Corrado.* 144

Testator instituens filios alterius potest prohibere vsumfructum hæreditatis Patri, d.46.n.10. *Corrado.* 121

Pater non potest filium grauare in legitima & si fuisset grauatus reiicitur onus, d.127. n.1. *Ghisilerio.* 283

Pater præstans breui manu alimenta filiæ, non censetur hoc fecisse omnino obligandi se ad præstationem alimentorum, d.178.n.15. *Royas.* 358

Patrimonium.

Patrimonia censentur diuersa respectu diuersorum Territoriorum, d.129.n.18.*Royas.* 288

In patrimoniis sitis in diuersis Territoriis in vnoquoque patrimonio seruandum est statutum loci in quo degit, ibid.n.19.20. ibid.

Participatio.

Participatio commodi proprietatis in hæreditate filiis relicta satis resultat, & euidenter probatur in Patre ex institutione ipsius in vsufructu cum plena bonorum administratione ac ab omni redditionis rationum, ac confectionis inuentarij plena liberatione, d.46.n.7. *Corrado.* 121

Particula.

Particula copulatiua, & quam naturam habeat, & quomodo distinguatur *à particula sine*, d. 14. n.10.*Terracinen.* 26

Partita.

Partitæ diuersæ dignoscuntur ex summarum diuersitate, d.106.n.2.*Bicchio.* 252

Partitarum diuersitas probat litteras reditus, etsi non versemur in antiquis, ibid.n.19. 253

Maxime attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid.n.20.

Partitæ relatæ ad debitum vnius negotiationis non sunt trahendæ ad diuersum negotium, d.114.n.8.*Celso.* 266

Partitæ antecedentes præsumuntur solutæ, cum pro vltima sit quietantia cum verbis, *Pro residuo*, d.118.n.1.*Meltio.* 270

Partita extracta parte citata per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem, d.181.n.4.*Royas.* 361

Partita Gabellæ cambiorum solum probat denunciationem respectu interesse gabellarum; non autem numerationem pecuniarum, d.188. n.4. *Royas.* 366

Partita computi libri alicuius contra scribentem probant, præsertim si fuerint ab eo producti, d.189.n.1.*Royas.* 367

Partita non probata non est in consideratione, d.191.n.3.*Royas.* 368

Paupertas.

Paupertas satis dicitur probari cum iuris communis præsumptioni conueniat & verisimilis admodum sit, ac proinde ad persuadendum iudicis animum sufficienter iustificatur, d.22.n.7. & 8. *Corrado.* 45.& 46

Paupertas ad effectum arguendæ conclusionis instrumentis dotalibus satis dicitur probata ex leuioribus probationibus satis etiam multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni conueniunt, & maximè verisimiles sunt, d.23.n.6.7.& 8.*Corrado.* 49.& 50

Paupertas alicuius ex quibus probetur, d. 168. *Verospio.* 335

Paupertas non probatur ex attestationibus, quia fines simplices non faciunt fidem, d. 178. n. 5. *Royas.* 357

Testes vt probent paupertatem, debent coarctare negatiuam, quòd quis aliquid habere non possit, quin ipsi scirent, d.178.n.10.*Royas.* 388

Pauper ad effectum non alendi vxorem dici non potest, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & est musicus, & est industria præditus ac vxorem, totamque familiam laudabiliter diu aluit, d.178.n.11.*Royas.* 358

Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam causam superuenisse docetur, ibid.n.13. ibid

Patruus.

Confessio facta filiationis à Patruo constituit Nepotem, in quasi filiationis possessione contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem, d.83.n.8.*Cerro.* 207

Pecunia.

Expressio causæ in instrumento census præbet coniecturam versionis pecuniarum in causam expressam, d.16.n.26.*Bicchio.* 31

Anterior creditor solum personalem habens regulariter non potest auocare pecunias posteriori solutas, d.18.n.4. *Albergato.* 36

Creditor anterior etiam cum sola personali potest auocare pecunias posteriori solutas ex causa dotis, & lucri, ibid.n.6.7. 36

Probatio versionis pecuniarum in causam in instrumento census expressam resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus de quo fuit causa expressa, d.16.n.28.*Bicchio.* 32

In deliberationis actu præsens pecunia de iure requiritur, d.77.n.11.*Otthobono.* 198

Facultatem recipiendi pecuniam sub interesse cambiorum concessam sub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro iustificatione mandatarij, tum pro indemnitate mandantis, vt ille posset vel penunias aliunde sub leuioribus fortè vsuris, vel aliter prouidendo grauiores cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere, & liberare, d. 60. n.6. *Peutingero.* 159

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis postea consignandis de iure consulit vtrique parti, & omnibus interesse habentibus, d.4.n. 18. *Meltio.* 11

Mandatum

Mandatum de consignando denegari non potest quotiescumque constat pecunias sequestratas spectare ad debitorem, d.5.n.2. *Dunozet Decano.* 12

Pecuniæ in banco dicuntur esse in dominio illius sub nomine cuius sunt descriptæ, ibid. n. 3.4.5. 6.7.& 8. 12

Cambia non debentur nisi ex pecunia numerata, & effectiuè non nisi debentur cambia, quò super cambiis negotiari possit, d.7. n.13 *Dunozet Decano.* 16

Pecunias negotiari promittens, ad id tenetur; alias ad interesse nec curatur, an fuerit negociata, d.101.n 9.*Bicchio.* 245

Pecunia dicitur extare, perinde ac si nunquam consignata fuisset, cum apposita est clausula, *Ad omne mandatum Domini*, d. 112. num. 3. *Celso.* 261

Pecunia si est in obligatione, illa venit restituenda, non autem quantitas, ibid.n.8. ibid.

Pecunia debetur rei, si ipsa res præstari non potest, ibid.n 9.

Pecunia otiosa esse non solet penes Mecatores, d.117.n.6.*Celso.* 269

Ex pecunia debentur fructus quando illa ex pacto debet inuestiri, ibid.n.12.*Celso.* 269

Pecuniæ fructus non possunt à creditore prætendi, quando non ad debitorem, sed ad illud spectat onus inuestiendi, d.117.n.15.*Celso.*

Pecunia alicui soluta incontinenti fit accipientis ita vt nullatenus condici, aut vendicari possit, d. 139 n.7.*Royas.* 302

Pœna.

Pœnæ secundo nubentium quoad successionem in bonis filij non habent locum nisi in prouenientibus ex paterna substantia, d.42.n.16.& 19. *Bicchio.* 113

Pœnæ secundò nubentium fauore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quam ex parte quæsitis, d. ibid.n.44. 114

Pœna incurri non potest stante bona fide d. 139. n.6. ibid.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ non est locus quando sumus in contractu nominato, etiamsi res sit integra, d. 149. n.18.*Verospio.* 318

Pensio.

Fructus præsumuntur à detentoribus bonorum percepti in illa quantitate ad quam ascendit annua pensio locationis per aliquod temporis spatium continuatæ, d.6. n 4. *Dunozet Decano.* 13

Primos conductor quando post solutionem pecuniarum in causa pensionis factam à secundo conductore continuat retinere rem locatam potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum, d.15.n.14 *Melzio.* 27

Peritus.

Relatio secunda periti, & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existente non vti noua probatio, sed cum validatio eius primæ delucidatio reputatur, d.58.n.6.*Verospio.* 155

Peritus ad certam peritiam, electus extendendo fines officij sui, nullam reddit suam peritiam, d 21.n.7.& 8.*Ottobono.* 53

Periti relatio extraiudicialis non valet, d.124.n.17. *Celso.* 266

Item si sit erronea, ibid.n.18.

In respicientibus peritiam mercaturæ, solet Rota sequi iudicium Mercatorum, d.111.n.18. *Bicchio.* 262

Peritos consulere valens, iuris ignorans non excusatur, d.101.n.13.*Bicchio.* ibid.

Periti relationis acceptatio, coactiuo de notabili errore non præiudicat, d.156.n.7. *Carillo.* 331

Periti circa solidationem computorum, quid agere debeant, n.8.9.& 10, *Ghislerio.* 325

Periculum.

Euictionis periculum solum excusat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compensatiuis, d.61. n.4. *Verospio.* 161

Periculum, seu risicum capitalis in se suscipiens simpliciter; intelligitur de periculo contingente extra naturam negotij, d.101.n.10. *Bicchio.* 246

Periculi omnis in se susceptio est illicita, & vsuraria conuentio, ibid n.16.

Periculum amissionis pecuniæ respectu nominatorum, *Stare del credere*, personæ prodest, ibid. n.25.

Periculi mutui contemplatione non dicitur accessisse fideiussor, nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, d.111. n. 2. *Bicchio.* 261

Persona.

Dictio supradicta est personalissima & restringit dispositionem ad personas contemplatas, nec vltra eas extenditur, d. 100. n. 4 *Cerro.* 240

Qui non renunciat sub pacto, vt certæ personæ constituatur, sed approbat voluntatem futuræ dispositionis iam sibi declaratam, non captat liberam tentandi facultatem, d. 100. n 14. *Cerro.* 241

Vna persona non potest, plurium vice fungi, d.104. n.5.*Bicchio.* 249

Potest tamen, cum persona consideratur ratione officij, quia cum vna persona possit habere plura officia, potest ea plurium vices repræsentare, ibid.n.6.

Personæ Mercatorum scribentium censentur repræsentatæ in personis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahunt, d.108 n.11.*Bicchio.* 258

Persona defuncti, etiam sine bonis, in hærede repræsentatur, d.107.n.21.*Bicchio.* 255

A personę obligatione, quæ gerit officium, regulatur illa fideiussorum in tali causa, ib.d.111.n.10. 261

A personis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit, non attenditur, d.168.n.13. *Royas,* 346

Permutatio.

Rescissa permutatione vnusquisque ex permutantibus redit ad sua bona, d.190. n. 1. *Royas* 368

Petitio.

Libellus, & petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & iudex in corpore sententiæ libello fauorabilis vnum dumtaxat expresserit, censetur etiam de secundo intellexisse, vt illi sententiam plenius conformaret, d.79.n.17.*Cerro.* 201

Pignus.

Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus id est de

de possessione rerum obligatarum,d.19.n.13. *Corrado.* 39
Executio mediante capitone pignorum non est necesse,quod præcedat ex primo decreto adiudicationem quotiescumque bona adiudicata repetiuntur iam supposita pignori,& hypothecæ ad fauorem creditoris, d. 66. n. 17. *Meltio.* 175
Aliud dici potest respectu adiudicationis pignoris prætoris,ibid.n.18. 175
Pignore conuentionali cessante præcedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, ibid.n.19.Autor.ibid. 175
Creditor sub obligatione camerali potest eligere vnum ex pignoribus debitoris sibi bene visum pro satisfactione sui crediti, d. 34. n. 14 *Cerro.* 92
Pignora pecunia soluta ipso iure ad dominium reuertuntur,d.35.n.30.*Peutingero.* 95
Pecuniæ etiam pignori dari possunt,d.5.n.8. *Dunozet.* 12
Excluditur possessio portionum ex petita eatundem intertinuatione,d.9.n.1.*Verospio.* 18
Plures.
Ex pluribus contrauenientibus attenditur solum contrauentio primi,nec defectus secundi habetur in consideratione,d.113.n.8. 264
Cum plures sunt obligati, hi non sunt inuicem fideiussores eiusdem summæ,nisi pro eadem persona, & eadem summa, apud eundem, eodem tempore,vel saltem contemplatione mutui periculi fideiusserint,d.111.n.2. *Bicchio.* 261
Positiuus.
Positiui loco aliquando lex adhibet superlatiuum, d.111.n.7.*Bicchio.* 261
Possessio.
Præceptum de discedendo è domo supponit possessionem in præceptore,d.11 n.4.*Meltio.* 20
Possessio titulata non titulatæ,præfertur in iudicio possessorio,ibid.n.6.Autor.ibid. 21
Sequestrum iudicis ritè,& rectè procedentis turbat possessionem naturalem,& ciuilem,ibid. n.7. 21
Possessor lite pendente non est remouendus à sua possessione,ibid.n.11.*Meltio.* 21
Possessio constitutarij compatibilis est cum possessione alterius,imo alium possidere supponit, d.16.n.11.*Bicchio.* 30
Immissio ex vtili Saluiano interdicto obtinetur probari extremis necessariis in possessione in reo conuento nec non creditor cum hypotheca,d.16.n.13.*Bicchio.* 30
Saluianum licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus id est possessione rerum obligatarum,d.19.n.3.*Corrado.* 38
In Saluianum cessante immissionis causa ex satisfactione crediti, illi qui possidebant sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem,& contra delegantem restitutionem datur actio spolij,d.81.n.1 *Otthobono.* 205
Confessio filiationis facta à Patruo constituit nepotem in quasi possessione filiationis contra ipsum confitentem, & illum pro tali denominantem,d.83.n.8.*Cerro,* 207
Immissus in possessionem auctoritate Iudicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri, d.84.n.2.*Royas.* 209
Locatio non probat possessionem, dum pensio non probatur recepta,d.97.n.5.*Verospio.* 233
Possessio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis & effectum sortitis,d.67.n.1.*Celso.* 177
Possessio apprehensa propria auctoritate, & sine citatione dicitur clandestina,& turbatiua,d.67. n.4.*Celso.* 177
Mandatum de manutenendo conceditur existenti in possessione ipsa probata, ibid. num. 3. *Celso.* 177
Qui interim debet in sua possessione manuteneri ibid.n 8, 177
Aditio hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum possessionem antequam fuerit actualiter apprehensa,d.59. n.9. *Corrado.* 158
Conductor agnouit possessionem ex parte locatoris,d.3.n.30.*Bicchio.* 8
Ius dominij superueniens administratori illico mutat causam possessionis ex iure administrationis in ius proprij dominij, & possessionis, d.4.n.13.*Meltio.* 10
Contumacia possessoris, siue detentoris bonorum satis excusatur ob quamlibet causam etiam probabilem,& coloratam quam habeter contradicendi,d.36.n.15.*Corrado.* 98
Sententia non purgat malam fidem possessoris, d 53.n.9.*Arguelles.* 139
Roia noo onerat bonæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt quando violenti non sunt,ibid.n.32.ibid. 141
Possessor malæ fidei est condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui potuerunt exigi restitutionem, quando debitores minus idonei aperiantur.ibid.n.55.ibid. 141
Possessor est citandus in iudicio immissionis,d.66. n.3.*Meltio.* 174
Possessor cum titulo est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,d.76.n.13.*Otthobono.* 196
Possessio debitoris in Saluiano Interdicto, probatur ex instrumento venditionis,d.119.n.4. *Albergato.* 272
Possessio rei conuenti in eo iudicio iustificatur ex instrumento locationis, iuncta sustentatione litis ibid.n.5. ibid.
Possessione anterior est manutenenda, d. 143. n.1. *Verospio.* 308
Possidens cum titulo eo magis venit manutenendus ibid.n.2. ibid.
Possessionem animo retinens potest obtinere manutentionem aduersus possidentem naturaliter ibid.n.6. ibid.
Possessio capta post interpositam appellationem excusari non potest à vitio attentatorum, ibid. n.7. ibid.
Possessio de tempore obligationis probanda venit, vt obtineatur in iudicio Saluiani,d.146.n.3.*Cerro.* 313
Possessio item aduersarij de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipsa litis sustentatione, ibid. n.4. ibid.
Possessio alicuius bene probatur,ex quo contra ipsum fuit obtenta associatio,d.148.n 6.*Corn.*317
Possessione bonorum locatorum data, pensiones præsumuntur à locatore exactæ,ibid. n. 7. ibid.
Ita vt sufficiat semel locata fuisse domus, nisi ex aduerso probetur, deinde domum remansisse vacuam

vacuam, ibid.num.8. ibid.

Possessor auctoritate Iudicis ritè & rectè procedentis priuari potest sua possessione, d.150.n.4. *Meltio.* 350

Possessio anterior alicuius probatur ex mandato, subhastatione, & deliberatione contra eum facta, d.172.n.1. 150

Possessio probatur ex instrumento adeptæ possessionis, d.172.n.2. ibid.

Possessio modernæ partis probatur ex sustentatione litis, quæ iunctis adminiculis sufficit in Iudicio reintegrationis, ibid.n.3. ibid.

Possessione quis priuatur mediante deliberatione rei possessæ facta à Iudice, ibid.n 4. ibid.

Possessor authore prætore iuste possidere censetur nisi de nullitate,& iniustitia sententiæ clarè doceatur, d.193.n.1. *Royas.* 370

Possessio ex actu nullo non potest validè acquiri, d.152.n.6. *Ghisilio.* 324

Possessio legitima in iudicio attendenda venit, ibid.n.6.

Possessio capta vigore mandati de adiudicando, non est valida, si non fuerit seruatis seruandis obtentum, ibid.n.15. 325

Possessio quando non dicatur considerabilis,ad effectum obtinendi in spolio, ibid.n.14. 325

Possessio si sit in certa ratione loci,& quotæ, non potest dici valida, ibid.n 15. ibid.

Et maximè ad effectum obtinendi aliquam reintegrationem, ibid n.16.

Possessor mediantibus sententiis contra eum prolatis, spoliatur omni possessione, ibid.n.17.

Possessionem quam quis acquisiuit authore Prætore, non dicitur spoliasse, ibid.n.18. ibid.

Et probari debet possessio rei controuersæ quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis, d.160.n.3. *Royas.* 338

Possessio rei conuenti in iudicio Saluiani probari potest ex litis sustentatione, iunctis adminiculis, ibid.n.3. ibid.

Possessionem domus accipiens titulo subcōdictionis, non potest intermittere possessionem locatoris, cùm pro eo censeatur possidere, dec.165. n.5. *Royas.* 344

Possessio probatur ex sequestrò petito contra possidentem, d.170.n.3. *Royas.* 347

Possessio probatur ex confessione aduersarij, ibid. num.4. ibid.

Possessor anterior, qui non habuit se pro spoliato venit manutenendus, d.170.n.10. *Royas.* 348

Possessio posterior rei conuenti in iudicio Saluiani probatur ex clausula *constituti*, in eius fauorē in instrumento apposita, d.174.n.5. *Royas.* 353

Possibilitas.

Possibilitas dedocendi non attenditur in iudiciis executiuis, sed quid fuerit deductum, d.141.n 4. *Royas.* 370

Possessorium.

Confessio qualificata partis recipitur in possessorio iudicio fauore possidentis absque vlla qualitate vitij, d.11.n.2. *Meltio.* 20

Probationes leuiores sufficiunt in possessorio iudicio ad consequendum mandatum manutentionis, ibid.n.54. *Meltio.* 22

Sequestrum præmittitur contra succumbentem in causa; non tamen in iudicio possessorio, ibid n 10.11. *Meltio.* 21

Interpratio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta vbi subdubia admittenda non est in possessorio summarioque Saluiani iudicio, d.59.n.16. *Corrado.* 159

Potestas.

Voluntas quandoque metitur à potestate, d.12. n.7. *Cerro.* 21

Praiudicium.

Sententia non potest transire in iudicatum contra non citatos, & super articulo iudicato interesse non habentes, nec illis vllum potest inferre præiudicium, d.54.n.8. *Corrado.* 145

Cedens iura non potest eis amplius vti super re cessa in præiudicium cessionarij, & causam habentium ab eo, d.19.n.15. *Corrado.* 39

Nati longè post obitum Ani non illis succedunt in præiudiciū alterius etiam remotioris tunc tēporis superexistentis, d 100.n.25. *Cerro.* 245

Præiudicium non fit tertio ex confessione facta inter debitorem, & creditorem; ne sit in eorum potestate creditores circumuenire, d.101. num.1. 245

Præcipuè cum est decoctorus, ibid.n.2.

Præsentia.

Præsentia vel scientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non est necessaria, d.62.n.26. *Arguelles.* 164

Præsentia partis supplet defectum citationis, d.66. n.15. *Meltio.* 175

Præsentia in actu stipulationis instrumenti arguitur ex verbis illius, d.126.n.10. *Royas.* 282

Prælatio.

Præfertur hypotheca tacita dotis anterioribus creditoribus, qui habent expressam in bonis quæsitis à debitore post ipsius dotis hypothecam, d.110 n.7. *Cerro.* 259

Cum de prioritate alterius,& potioritate apparet, exequi potest obligatio de restituendo in eum casum facta, maximè si in instrumento vigeat Cameralis Obligatio, d.115.n.2. *Celso.* 263

Præscriptio.

Præscriptio contra hæredem non inchoatur nisi ab aditione hæreditatis, dec.41.n.18. *Corrado,* 110

Præscriptionem opponens tenetur principium ac finem temporis necessarij pro eius complemento probare, d.41.n.19. ibid. 110

Præceptio interrumpitur ex actis, & instātiis iudicialiter factis etiam similibus præscriptioni, detrahendum est tempus pupillaris actionis illius contra quē prætenditur, d.41.21.22.ib.110.& 111.

Præscriptio non datur contra actionem non natam, neque intrat in vitam illius qui est in mala fide, d.57.n.4.5. *Peningero.* 154

Præscriptio Statutaria non habet locum in actione reali, d.33. *Onbobono.* 70

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem competit probabili ignorantiæ, ibid. num.7.

Scientia tutoris in illa re cuius implementi durat tempus post finitam tutelam non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela inde sequatur minori aliquod præiudicium, maximè in terminis præscriptionis, dec.33. n.11.& seq. *Onbobono.* 90

Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum & maximè in terminis restitutionis aduersus præscriptionem, d.43. num.17. 116

Præſcriptio ſtatutaria Vrbis, vel tricennatia ſuffragatur debitori dotis, d, 107. n. 7. *Bicchio*. 254
Præſcriptione poteſt debitor dotis liberari, ſed vir tenebitur vxori actione de dote, ib. n. 7. *Bicchio*. ibid.
Præſcriptio non habet locum in fundo dotali, ib. n, 10. *Bicchio*. ibid.
Præſcriptio oedum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis currit mulieri impeditæ, conſtante matrimonio, ibid. n. 12. *Bicchio*. ibid.
Præſcriptio ſtatutaria Vrbis, excipit in ventre creditum dotis, ibid n. 13.
Præſcriptionem etiam tricennariam excludit mala fides debitoris, & reſiſtit etiam eius hæredi ne præſcribere poſſit, ibid n. 14.
Præſcriptio non currit agere non valenti, dec. 108. n 8. *Bicchio*. 256
Præſcriptione triginta annorum tollitur debitum dotis, ibid. n. 11. ibid.
Præſcriptibile eſt, quod eſt alienabile, & pòſt remiſſibile, ibid. n. 12.
Qui præſcribi patitur, dicitur alienare, ibid n. 13.
Præſcribens ſimilis eſt ſoluenti, dec, 108. num. 14. 256
Præſcriptione triginta annorum omnes actiones tolluntur, ibid. n. 15.
Præſcribi non poteſt fundus dotalis, ex viri negligentia, ibid n. 16.
Præſcriptio non currit, ſtante mala fide præſcribentis, ibid. n 18.
Nec hæredis debitor poteſt præſcribere ob malam fidem, ibid. n. 19.
Ad præſcribendum dotis debitum, exiguntur triginta anni compleri, ibid. n. 20.
Præſcriptio ſtatutaria ſolutionis per lapſum triginta annorum ceſſat, quoties in contrarium vrget alia præponderans præſumptio, ib. 257.
Præſcriptio locum non habet contra debitorem ex propria confeſſione conuentum, ibid n. 23. *Bicchio*. ibid.
Præſcriptio inchoari non poteſt contra hæredem, qui hæreditatem non adiuit, ibid. n. 24. *Bicchio*.
Præſcriptio eſt fruſtratoria, ſi ex moroſitate in petendo creditum, præſumeretur ſolutum, d. 109. n. 18. *Celſo*. 258
Ad ſolutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum, deciſ. 121. n. 1. *Royas*. 275
Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. num. 2. ibid.
In cuius pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.
Præſcriptio non currit contra non valentem agere d. 121. n. 4. *Royas*. 276
Præſcriptio remanet interrupta per ſolutionem partis fructuum, ibid. n. 5. ibid.
Præſcriptio fundatur in negligentia, ib. n, 7. ibid.
in Præſcriptione quacumque iurium requiritur ſcientia, & illa eſt probanda, ibid. n. 9. ibid.
Præſcriptionis materia eſt odioſa, ibid. num, 10. ibid.
Præſcriptio ſemper & quando poteſt, eſt euitanda, ibid. n. 11. ibid.

Præſtatio.

ad Præſtationem ſuam annuam redimendam cogi non poteſt emphyteuta, deciſ. 122. n. 4. *Cerro*. 277
Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris directum dominium, vel annuam præſtationem cedat, d. 122. n. 10. *Cerro*. ibid.
Et aliud eſt, quod debitor canonis det facultatem redimendi, ſeque in poſterum liberandi ab annua præſtatione, ibid n. 11. ibid.
Illatio non fit ad diuerſa, ibid. n 12. ibid.
Præſtationem annuam exiſtens in quaſi, & poſſeſſione exigendi, agere poteſt ad ſolutionem, non obſtante pendentia litis, d. 131. n. 7. *Cerro*. 291

Præſumptio.

Præſumptio leg. ſcripturas C. qui pot. in pign. habeantur ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocham, d. 5. n. 9. *Dunozet*. 22
Præſumptio valida plurimum operatur ad mouendum animum Iudicis, d. 21. n. 11. *Otthobono*. 43
Paupertas ſatis dicitur probari, cum iuris communis præſumptioni conueniat, & veriſimilis admodum ſit, ac proinde ad perſuadendum Iudicis animum ſufficienter iuſtificatur, d. 22. num. 7. *Corrado*. 45
Simulationis præſumptio validè reſultans in actu, non eliditur per interuentum perſonæ diuerſæ, illi tamen cum quo ſimulatur coniunctiſſimè, d. 25 n. 14 *Corrado*. 50
Inſtrumentum ſecundum diuerſum à primo ſuper eadem re auget præcedentem ſimulationis præſumptionem, d. 22. n. 13. *Corrado*. 46
Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & iuris præſumptione pro actus veritate munito, præualet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d 24. n. 35. *Corrado*. 57
Probatio filiationis reſpectu progenitoris, cum ſit, vel impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones & coniecturæ admittuntur, cum iſtæ ſimul coaceruatæ, in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quoſcumque, d 83. n. 1. *Cerro*. 206
Actus diſpoſitiuus ad alium ab aliquo intentatus, quando ille poſtea abſtinuit deuenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum quæ illi præiudicare poſſit, quoad alia inde obuenientia, d. 15. n. 15. *Meltio*. 27
Præſumptio pro ſolemnitate actus non iuuat, quando controuertitur adhuc illius ſubſtantia, d. 17. n 9. *Corrado*. 34
Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, quando pro negatiua occurrit aliqua præſumptio, vt quando Pater puellæ erat pauper allegando potuiſſe dotem conſtitui aut ſolui in bonis liberis, illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet, d. 16. n. 22. *Bicchio*. 31
Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius reſeratur in alterum concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur demonſtrationibus, dec. 46. num. 5. & ſeq. *Corrado*. 122
Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter huiuſmodi fructus æſtimari ſolent, d. 56. n. 10. *Corrado*. 153
Præſumitur initus à ſocio contractus nomine ſocietatis, cum illud pertinet ad ſocietatem, deciſ. 102.

Præsumitur solutio facta vigore præcedentis negotij, cum post breue tempus ab illo soluitur, d.105.n.5.*Bicchio*. 251

Præcipuè si non constat aliud negotium esse initum, ibid.n.10.

Præsumitur tutorem, pupilli creditorem, sibi satisfecisse de debito, ex quo omnia eius bona administrauit, si tamen probetur transire ad eius manus præcisè, d.107.n.17.*Bicchio*. 254

Præsumitur cessio acquisita, & stipulata nomine proprio, quando ipse acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d.108.num.2. *Bicchio*. 256

Præsumitur renunciatio vxoris à viro promissa tunc esse facta, cum adsunt solutiones à socero factæ, & silentiuo longissimi temporis, ibid. n.5.*Bicchio*. ibid.

Et etiam subscriptio capitulis matrimonialibus ab vxore facta, in quibus fit renunciatio, ibid.n.26. 257

Præsumitur ex quietantia in modica summa, non defuturam fuisse etiam in maiori summa, si ea soluta fuisset, d.109.n.8.*Celso*. 258

Præsumptio non cadit, quem soluere voluisse magnam pecuniæ summam sine quietantia, ibid. num.9.

Nec quod quis voluerit soluere id, ad quod non tenebatur, ibid.n.10.

Præsumptio vna tollit aliam, & fortior tollit debiliorem, ibid.n.15.

Præsumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, est leuis, ibid.n.17.

Cum præsumitur solutum debitum ex morositate petendi, superflua est præscriptio, ibid.n.18.

Præsumitur creditor satisfactus ex re ad id accepta à debitore, nisi contratium plenè, & concludenter probetur, d.114.n.1.*Celso*. 266

Præsumitur etiam rem fuisse sufficientem, quæ à debitore accepta, fuit per creditorem vendita, vt sibi satisfaceret, nisi ipse creditor probet quid ex tota re fuerit retractum, ibid.n.6.*Celso* ibid.

Præsumitur semper fuisse reportatam quietantiam à soluente, ibid.n.9. 267

Nec sine ea præsumitur quem soluisse maximè quando summa soluta est notabilis, ibid.n.10.

Præsumitur solutio esse facta in causam debitam, dum nil aliud fuit expressum, ibid.n.12.

Præsumitur diuersitas rei ex diuersitate temporis, & ordine, ibid n.13.

Præsumitur ex immissione creditoris in bona debitoris, quod creditum fuerit extinctum per compensationem cum fructibus, decis.116.n.3. *Beuilaqua*. 268

Vel quod ea sint effecta diminuta, & illiquida, vt nisi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis constare, ibid.n.4.

Præsumit lex in soluente vsuram, ipsius coactam voluntatem, ne scilicet molestetur in sorte, d.17. n.4.*Celso*. 270

Non præsumitur Societas nisi probetur, dec.117. n.11.*Celso*. 269

Præsumitur solutio omnium partitarum etiam antecedentium, cum adest in quietantia verbum, *Pro residuo*, d.118.n.12.*Meltio*. 271

Præsumitur ex tali quietantia debitor totaliter liberari, ibid.n.2. 270

Præsumitur ex confessione pro maiori debiti parte, etiam veritas residui, ibid.n.5.

Præsumptio solutionis resultat ex diligentia creditoris in exigendo sua credita, ibid.n.6. 271

Et ex taciturnitate per multos annos, ibid.n.7.

Præcipuè in Mercatore, ibid.n.8.

Non præsumitur Mercator negligens in exactione sui crediti, ibid.n.16.

Præsumitur omnimoda remissio moræ etiam incursæ, ex receptione pecuniæ absque vlla protestatione, d.120.n.5.*Verospio*. 273

Præsumitur solutio facta in causam duriorem, si aliter non sit expressum per soluentē, ib.n.8. 274

Et ad normam obligationis, ibid.n.9.

Præsumitur accipiens litteras missiuas absque contradictione, consentire & approbare contenta in illis, ibid.n.2. 273

Præsumitur solutio esse facta in eam causam, quæ magis proportionata est in quantitate summæ pecuniæ solutæ, ibid.n.10. 274

Non præsumitur nouatio inducta in contractibus, qui compatiuntur ad inuicem, ib.n.13. ibid.

Præcipuè si voluntas contrahentium sit contraria nouationi, ibid.n.14.

Præsumptio *l.quintus ff. de donat.inter vir.& vxor.* cuius fauore intret, d.158.n.5 *Verospio*. 334

Præsumptio *l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* an intret in iudicio possessorio, ib.n.7. ib.

Pretium.

Æquitas leg. curabit, declaratur obtinere locum in casu, quo pretium penes emptorem pro securitate euictionis remansisset, d.16.n.3.& 4. *Verospio*. 162

Bona subhastata minori pretio illorum veri valoris, vendi solent, d.66.n.31.*Meltio*. 176

Litterarum pretium in *Status.vrb.lib.3.c.147.* taxatur ad baiocos quindecim pro qualibet, d.77.n.5. *Ottobono*. 197

Creditor recepto pretio rei hypothecatæ eiusdem rei commodum substantialiter consecuturum perinde, ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, d.19.n 9.*Corrado*. 39

Consensus præstitus venditioni fundi hypothecati, non præiudicat respectu actionis super pretio competenti, nisi iam consensum fuerit etiam distractioni pretij exinde redigendi, d.3. n.2.& seq.*Bicchio*. 6

Pro pretij restitutione agere potest emptor contra venditorem, aut pro rei consignatione, decis.113.n.5.*Celso*. 264

Pretium, non vt pretium, sed vt interesse, potest ab ipso venditore per emptorem repeti, re non tradita, vel euicta, ibid n.6.

Pretij ex quantitate, arguitur quantitas rei, d.136. n.16.*Royas*. 299

Pretij argumentum potest deuenire ex causa meliotamentorum & n.18. ibid.n.17. ibid.

Pretij varietatem recipit valor bonorum immobilium ex varietate temporum, ibid.n.18. ibid.

Pretia rerum quotidie variantur, non solùm ex tempore, sed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus, d.163.n.6.*Royas*. 340

Prætor.

Pignore conuentionali cessante, procedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, d.66.n.19.*Meltio*. 175

Primogenitura.

Ex quibus dicatur quis constituisse perpetuam primogenituram inter omnes in testamento expressos, & ordine successiuo vocatos, d.100 n.16. Auctore *Cerro*. 242

Primogenituræ dicuntur institutæ pro maiori agnationis conseruatione, ibid.num.18.& 19. *Cerro.* 242
Primogenituræ vinculum diuturna obseruantia declaratur, d.86.n.12.*Meltio.* 213

Princeps.

Opinio *Couarruuia* tenentis, hoc non procedete in Statutis conditis à principe habente iura Imperij, cum sint licita, & honesta reiicitur, d.73.n.25.*Arguelles.* 190

Priuilegium.

Priuilegium mulieri competens viro vergente ad inopiam, agendi vt dos ponatur in tuto pro alimoniis suis, & familiæ, personalissimum est, & nec ad filios transit, d.3.n.26.*Bicchio.* 8
Attentata petuntur reuocari via priuilegiata. Venientes autem ex alia via neglecta hac via attentator non gaudet illius priuilegio, d.37. n.4.*Dunozet.* 100
Priuilegium fisci non operatur vt qui nulliter emit subhasta adminium acquirat, decis.144. n.11. *Royas.* 309
Conquassantur priuilegia, quando mulier contrahit cum pupillis, d.179.n.4.*Royas.* 359
In priuilegium æqualitate, quando versamur, tunc potior est, qui agit de damno vitando, d.179. n.10.*Royas.* 359

Probatum. Probatio.

Quando probatio desumitur, ex sola assertione emissa constante matrimonio, priuilegia dotis non militant, d.71.n.18.*Bicchio.* 186
Confessio aduersarij quibuscunque probationibus præferenda, d.74 n.3.*Verospio.* 192
Quietantia à Procuratore sub amplissimis clausulis ad exigendum, & quietandum constituto peracta eandem vim probationis obtinet ac si ab eadem principali fuisset conscripta, itavt tanquam minùs legitima ad eodẽm impugnari nequeat, d.74.n 6. 192
Relatio periti, & calculatores de consensu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludentet doceatur, d.75.num.14. *Cerro.* 194
Exceptio apponi non potest à tertio nisi concludenter per eum fiat probatio, ib.n.15. 194
Probatio mandati facta per Testes nihil operatetur, nisi ad excusandum procuratorem à pœna falsi, & expensis, d.61.n.41.*Arguelles.* 164
Probatio mandati facta per Testes reum iuuare non potest si quando is cœperit postea à domino conueniri, ibid.n.42.& 46. 164
Probatio quæ respectu temporis dubia redditur attendenda, n.5. d.66.n.23.*Meltio.* 175
Statutum Bononiæ de probationibus, versic. *possit etiam probari per Testes*, declaratur non habete locum in ratione administrationis, dec.1.n.4.*Ottboboryo.* 4
Coniectura ex probatione contrariorum elidi tur, d.3.n.10.*Royas.* 7
Probatio oriens ex instrumento adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate monito prævalet Testi ipsum etiam simulatum deponenti, d.24.n.15.*Corrado.* 51
Probationes in arduis censentur sufficientes, quæ haberi possunt ac Iudicis animum inducere ad credendum talem esse veritatem, procedit conclusio etiamsi agatur de probatione negatiua, ibid.n.36. 51
Non admittitur probatio vnius Testis nec Testium de auditu contra declarationem solemniter factam in instrumento, dec.31.num.10. *Corrado.* 86
Probationes non admittuntur in illa instantia, vbi causa commissa fuit cum clausula *si quid exequendum*, d.10.n 8.limitatur, n.10.*Meltio.* 19
Debitor condemnatus quotiescunque nouas probationes facit non impeditur creditor quin nouis iuribus, & probationibus vti valent ad elidendam probationem iam factam, ibid.n.9. 20
Instrumentum facit probationem probatam, decis.15.n.3.*Meltio.* 28
Probatio versionis pecuniarum in causa instrumenti census expressa resultat ex vicinitate contractus censualis, & actus de quo fuit causa expressa, d.16.n.28.*Bicchio.* 32
Probationem non inducit legitima confessio extraiudicialis ad fauorem absenti pro quo nemo fuit stipulatus, d.20.n.4.*Corrado.* 41
Æquitate canonica attenta confessio etiam extraiudicialis ad fauorem absentis pro quo nemo est stipulatus plenam facit probationem, & Rota semper secuta fuit hanc opinionem, ibid. num.7.8.9.10.& 14. pag.41. & 42.
Probatio alienationis non deducitur ex instrumento non effectuato cum nullius sit ad hunc effectum considerationis, perinde ac si celebratum non fuisset, d.41.n.9.*Corrado.* 86
Probationes in materia difficilis probationis fiunt coniecturis, ac præsumptionibus Iudicis arbitrio pensandis, d.46.n.2.*Corrado.* 109
Ex nouis probationibus sententia potest iustificari quando agitur de illius cunfirmatione, non autem si agatur de manutentione eius; qui de tempore instituti Iudicij possidebat, d.36.n.18.*Corrado.* 99
In Iudicio possessorio leuiores probationes sufficiunt pro iustificatione Dominij cum de illo tunc non agatur principaliter sed incidenter, d.51.n 9.*Corrado.* 134
in Probationes exactissimè non requiruntur materiæ liquidationes, sed leuiores sufficiunt, d.53. n.31.*Arguelles.* 141
Liquidatio fructuum in materia euictionis stante ipsius temporis certitudine leuiores probationes requirit arbitrio Iudicis, d.56. n.12. 13.& 14.*Corrado.* 148
Relatio secunda periti, & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existenti non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur, d,58.n.6.*Verospio.* 155
Probatio identitatis bonorum est requisitum substantiale ad obtinendam immissionem vigore *l.fin.C.de Ed.D.Adr.toll.*86.n.9.*Meltio.* 211
Probatum, & admissum in præcedentibus decisionibus, superuacaneum est rursus ostendere, d.175.n.5.*Royas.* 354
Probatio sufficiens in cambiis non elicitur ex confessione, seu solidatione facta inter partes, ne sub prætextu tali, aperiatur via fraudibus, & vsuris, d.101.n.4 *Bicchio.* 245
Probanda sunt cambia à creditoribus, qui sunt actores, ibid.n.5.*Bicchio.* ibid.
Dans pecunias ad cambiũ, non tenetur probare illas fuisse ad cambium negotiatas, ibid.n 8.

Probanda est, per procuratorem executio mandati sibi commissi; alias condemnandus, ibid. num.9.
Probatur transmissio pecuniæ ad nundinas ob cambia, ex litteris reditus, d.100.n.1.
Ad effectum vt mandatarius condemnetur in certa quantitate, loco damnorum, & interesse, debet mandans probare quantum fuerit ex cambiis perceptum ab aliis, post illud mandatum susceptum, d.16.n.14.
Probatur ex solidatione creditum in summam quæ fuit firmata in solidatione, d.103.n.1.Celso. 148
Præsertim cum causa crediti fuit in solidatione expressa, ibid.num.2.
Probatur debitum ex solidatione, quoad summam in ea firmatam, ibid.n.1.
Probatur debitum, seu creditum ex verbo, Resto debitore, ibid,n.3.
Probat scartafaccium cum nundinæ sunt completæ, non tamen ante, d.104.n.1.Bicchio. 249
Probatur mandatum procuratæ per Epistolas: dum & per eas dari potest, ibid.n.7.
Probans mandatum adimpletum à se, potest agere contraria actione mandati, d.4 n.26. 8
Probatio solutionis cambiorum facienda est ab affirmante, non à negante, ibid.n.28. 8
Probatur solutio ex confessione partis, d.105.n.7. 251
Et ex quietantia, ibid.
Probatur transmissio litterarum cambij ex litteris reditus, d.106.n.5. Bicchio. 252
Probare pro tertio contra tertium non possunt litteræ mercatorum scriptæ ad extraneum, ib.n.9.
Probant tamen cum sint scriptæ ad ipsos contra quos agitur,& ab ipsis producuntur,ib,n,10. ib.
Probantur litteræ redditus ex eo quod Campsetius in nundinis recepit, acceptauit,& adimplenit litteras d'Andata, d.106.n.14.Bicchio. 253
Probatio talis, non est coarctata ad vnum, vel alterum probationis genus, ibid.n.15.
Probatio talium litterarum potest desumi ex copiis litterarum in libris Mercatorum registratis,quæ probant, ibid,n.16.
Maximè concurrentibus adminiculis,quæ efficiunt vt etiam in casibus habentibus à lege, vel statuto præscriptum certum genus probationis, aliud genus admittatur, ibid.n.17.
Probatio supradictarum litterarum potest etiam elici è libro nuncupato Scartafaccio, qui completis nundinis fidem facit, ibid.n.18.
Probantur etiam ex multiplicitate partitarum, etiam si non versemur in antiquis, ibid n.19.
Præsertim attenta punctuali earum distinctione in singulas ferias, cum annotatione temporum, & subordinata continuatione, ibid.n.20.
Probatio plena, vel saltem vehemens præsumptio deducitur ex litteris d'Andata, etiam absque recognitione, concurrentibus adminiculis,ibid. num.21.
Probatur creditum per instrumentum publicum, d.107.n,5.Bicchio. 1
Probandum est tantum peruenisse ad manus tutoris creditoris pupilli, quod potuerit sibi satisfacere,ad effectum vt excludatur à petitione contra ipsum pupillum, d.7.n.18.Bicchio. 254
Non probatur eum solum adiuisse hæreditatem,ex quo fuit per sententiam Iudicis declaratus hæres, & bonorum possessionem accepit, ib.n.20. Salgado Labyrinth. Credit. Tom.II.
Probationem non facit Apocha absque requisitis leg. scripturas, C qui potitior in pignor. habeat. d.112.n.5.Celso. 263
Probationem crediti indubitatam, & manifestam facit instrumentum publicum, d.114.n.1.Celso. 265
Et confessio partis in ipso instrumento, ibid.n.20. 266
Nisi Probetur contrarium concludenter, præsumitur creditorem fuisse plenè satisfactum ex re debitoris, per ipsum vendita ob satisfactionem, d.16.n.5. 265
Non probat testis deponens de suo interesse,& de se exonerando, d.16.n.11.Celso. 265
Probat benè instrumentum diuisionis contra diuidentes, & causam habentes ab eis, d.117.n.10. Celso. 269
Probatio rigorosa non exigitur in scripturis priuatis, quæ regulariter solent fieri absente parte, d,118.n.10.Meltio. 272
Probatio simplex resultans ex scripturarum comparatione admittitur in coadiuuanda finali quietantia per turricem facta, ibid.n.11.
Non probat testis de credulitate. Probat tamen in iis, quæ pendent à iudicio testatoris,ibid.n.12.
Probandus est status rei antiquæ, vt retentio meliorarnentorum detur, d.119.n.11. Albergato. 272
Ad probationem meliorameutorum requiritur iustificatio impensi, & meliorati, ibid.n.12.
Probationis gradum facit scriptura, & Epistola contra scribentem, d.120.n.6.Verospio. 274
Probabilitas valdè vrget ad præsumptionem inducendam, d.126.n.5.Royas. 281
Probatio incerta, & non concludens, non releuat, d.142 n.12.Bicchio. 306
Probationes superfluæ non sunt attendendæ, ibid. num.13. ibid.
Probationēs aliæ quando deficiunt, probatur scriptura per comparationem litterarum, d.186.n.2. Royas. 364
Probationes leuiores sufficiunt in summarissimo iudicio manutentionis, d.165.n.4 Royas. 345
Probatio, fructus non fuisse perceptos ad summam conuentam, cui incumbit, decis.183.n.4, Royas. 362
Requiriturque ita clara,& liquida probatio,vt nullo modo offuscari possit,d.190.n.5.Royas. 368

Processus.

Processus factus cum Procuratore pupilli à Tutoribus constituto ante litem contestatam sine Iudicis decreto non valet, d.28.n.7.Meltio. 77
Ex ipso processu veritas sentētiæ probatur in quo constat de iurisdictione mandantis,& citationibus ac obseruantia terminorum substantialium iuxta dec.Verall.262.p.2. d.54.n.1.Corrad.143.d.55.0.1.147.& d.86.n.3.Meltio.211
Relatio secunda potius & si post sententiam conformis primæ ante sententiam in processu existenti non vti noua probatio, sed conualidatio eiusque primæ dilucidatio reputatur, d.58.n.6.Verospio. 153
Processus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex vrbanitate, quam ex necessitate,& substantia causæ, d 95 n.4.Meltio. 229

Procurator.

Solutio pecuniarum facta agenti seu Procuratori non est ex causa habili ad transferendum in eam pecuniarum solutarum dominium,

blum, dec.5. num.1. *Dunozet Decano.* 12

Procurator in Iudicio non creditur quisquam nisi mandatum proferatur ita vt legi possit, dec.72. n.35.& 41.47.& 49. *Arguelles.* 187

Procuratoris declarati in Iudicio se nolle esse Procuratorem non inficit actum postquam est iam Dominus litis effectus, immo actore qui propterea validè contra ipsum persecutos fuit iudicium, d.77.n.13.*Otthobono.* 198

Procurator non dicitur qui onus sibi de mandato non acceptato, d.33.n.1.*Cerro.* 224

Procurator debet restituere domino etiam indebitè percepta, d.101.n.18. 246

Procurator, vt possit agere contra mandantem contraria actione mandati, sufficit si doceat mandatum adimpleuisse, d.104. n.26. *Bicchio.* 250

Procurator potest melius & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum, d.148.n.14.*Cornelio.* 317

Procurator habens mandatum imponendi censum super bonis ipsius principalis, multò magis potest agnoscere bonam fidem census iam impositi super rebus alienis, ibid.n.15. ibid.

Et si aliquando procurator, vel minister eiusdem personaliter citatus fuit. ibid.

Productio.

Productio calculi cum nihil ex aduerso fuerit appositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta tribuit ius quæsitum parti producenti, d.77.n.7.*Otthobono.* 197

Producens specialiter in iudicio litteras censetur approbare omnia in illis contenta, dec.20. n.2. *Verospio.* 273

Producens instrumentum, seu scripturam, illam approbare censetur, d.170 n.1.*Royas.* 347

Et tenetur illi stare; cum amplius impugnare non possit, ibid.n.2.

Prohibitio.

Prohibitio restricta ad certam personam non porrigitur ad alias, vbi etiam concurrit eadem ratio, d.25.n.9.*Cerrado.* 60

Prohibitio facta à Testatore de alienandis bonis, quæ fideicommisso supposuit non extenditur ad præiudicium legatariorum in eodem Testamento, sed videtur potius adiecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Testator in suo patrimonio sperauerat, dec.58.n.9. *Verospio.* 155

Prohibitio expressa alienationis in emphyteusi exercet vim præcedentis clausulæ *ad habendum,* d.78.n.13.14.15.& 17.*Corrado.* 200

Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in concessione apposita eneruat vires præcedentium clausularum, d.79.n.5.11.12.& 13.*Cerro.* 202

Promissio. Promissor.

Quamuis Promissio præcesserit confessionem dotis dum receptio à viro post eius decoctionem emissa in præiudicium Creditorum fidem non facit, d.3.n.1.*Bicchio.* 6

Vbi verba continent expressam obligationem reddendi rationem clarè conuincunt promissionem quod administrator reliquatum restituat, d.9.n.2.*Otthobono.* 13

An extinguatur promissio dote promissa per mortem matris si filia prædecedat, d.14.n.2. *Terracinen.* 24

Dos promissa, & non soluta ad effectum lucri habetur perinde ac si soluta fuisset, dec.18. num.2. *Albergato.* 36

Paupertas mulieris præsefert magnum inuerisimile quod notabilem summam, suum statum excedentem in dotem soluerit, vnde arguitur simulatio promissionis, d.22.n.8.*Corrado.* 46

Promissio præcedens dotis sequentis veritatis confessionem comprobare solet, ib.n.16. 47

Commodum cuius respiciat promissio dotis licèt sit facta diuersæ personæ ad hoc vt cognoscatur collusio, potissimum attendi debet, d.23.n.15.*Corrado.* 51

Promissió de inuestiendo inducit contractum, & idem operatur si inuestitura facta fuisset, & importat stipulationem, decis.29.n.12.& 13. *Meltio.* 80

Venditor asserens rem liberam ipsamque saluam seruare promittens potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium pro cautione, & identitate emptoris, donec liberatio sequatur, d.32.n.16.*Cerro.* 89

Promittens pecunias negotiari super cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad interesse; nec curatur an negotiatus fuerit, necne, d.101.num.7. *Bicchio.* 245

Promittens restituere capitale, intelligitur non de toto, sed de eo quod superest, ibid.n.21.

Promissores obligantur insolidum, ex verbo, *Cuiuslibet*, posito in contractu, d.107.n.6.*Bicchio.* 254

Promissio mariti de renunciatione vxoris ad fauorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis sibi deferendis dicitur adimpleta per matrimonium, iuxta formam dictæ promissionis contractum, & consummatum, ibid.n.15. *Bicchio.* ibid.

Et ex quo non contradixit, nec aliquid ex dictis hæreditatibus periit per spatium longissimi temporis, ibid.n.16.

Promittens vti principalis, principaliter, & insolidum, & sub Obligatione Camerali, constituitur principalis debitor, d.108.n.6. *Bicchio.* 256

Promissorem dotis non potest mulier constante matrimonio conuenire, nec respectu actionis personalis, sed solum vir, ibid.n.7.

Promissio de euictione quando fuit amplissima, tunc quælibet euictio promissa censetur, d.150. n.9.*Meltio.* 321

Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur seruare, quam ille, qui non promisit, dec.158. n.23.*Verospio.* 335

Proprietas.

à Proprietate verborum, quando sit recedendum d.140.n.19.*Cerro.* 340

Prorogatio.

in Emphyteusi, Prorogatio gradus concessionis in personas non approbatas, sine consensu non est admittenda, d.58.n.8.*Meltio.* 102

Protestatio.

Protestatio non emissa in actu receptionis pecuniæ, facit præsumere remissam fuisse quamcumque licet incursam moram, d.120.n.5.*Verospio.* 273

Prouisio.

Hominis specialis prouisio facit cessare prouisionem legis, d.157.n.9.*Panzirolo.* 333

Publicatio.

A publicationis solum tempore incipiunt ligare statuta, non quidem ante, d.112.n.14 *Bich.* 261

Pupillus.

Pupillus.

Pupillo non præiudicat confessio de recepto, voluntaria, & extraiudicialiter à tutore facta, decis.109.n.3.*Celso.* 257
Pupillorum res donare est tutoribus, & curatoribus prohibitum, ibid.n.7. 258
Pupillo nocere non potest simplex tutoris confessio, ibid.
Ex pupilli facultatibus præsumitur tutor creditor sibi satisfecisse, si probetur tantum ad eius manus ex ipsius facultatibus peruenisse, dec.107. n.16.& 17.*Bicchio.* 254
Quod amplia ad quemlibet administratorem in bonis domini, ibid.n.4.
Pupillo non infert præiudicium confessio de recepto facta à tutore, dum debitor non liberatur, d.118.n.4 *Meltio.* 270
Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confessionis concurrunt plures coniecturæ, ibid.n.5.
Otia regens tenetur reddere rationem, d.182.n.2. *Royas.* 362

Q

Qualitas.

QValitas vitij reiicitur à confessione qualificata partis in possessorio Iudicio, fauore possidentis, d.77.n.2.*Meltio.* 198

Quantitas.

Pro concurrenti quantitate solùm æris alieni ex fideicommisso detrahendi; tenet Alienatio bonorum fideicommissi, d.16.n.30. *Bicchio.* 32
in Quantitatis proprietario ex legato cum onere, vbi valor legati relicti, iniunctum onus excedit; causa onerosa non concurrit ad effectum repetendi solutum posteriori creditori, dec.18. n.rn.*Albergato.* 36

Quietantia.

Quietantia à Procuratore, sub amplissimis clausulis ad exigendum, & quietandum constituto, peracta: eandem vim probationis obtinet, ac si ab eodemmet principali fuisset conscripta: itavt tanquàm minùs legitima, ab eodem impugnari nequeat, d.74.n.6 *Verospio.* 192
Quietantia probat solutionem, d.105.n.8. *Bicchio.* 251
Quietantia si reperitur pro summa modica, etiam adesset in maiori summa si ea soluta fuisset, decis.109.n.8.*Celso.* 258
Sine quietantia non est verisimile quem soluisse magnam pecuniarum summam, ibid n 9. ibid.
Quietantia semper præsumitur reportata à soluente, d.114.n.2.*Celso.* 266
Et sine quietantia non est verisimilis solutio, præcipuè quando summa soluta est notabilis, ibid. num.10. ibid.
Quietantia facta à matre tutrice, & curatrice filiorum, cum debitis solemnitatibus, & cum verbis, *Pro residuo, &c.* præsupponunt omnimodam solutionem aliarum præcedentium partitarum, d.118.n.1.*Meltio.* 270
Et mediante tali quietantia censetur inducta omnimoda liberatio ad fauorem soluentium, ibid. num.2. ibid.
Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis potest cogi ad eam denuò reddendam, d.161.n.2. *Royas.* 339
Quietantiæ redditionum rationum habent statum validitatis, donec non datur de earum inualiditate, d.161.n.7. 268

R

Ratificatio.

PEr Ratificationem subsequentem contrahentis non conualidatur contractus nullus, nisi probetur prius in ipso plena scientia nullitatis, nedum facti, sed etiam Iuris, dec.8. num.10. *Ottobono.* 17
Ratificatio actus, semper continet in se conditionem, si aliàs firmus sit, & validus, ib.n.11. 17
Et ea ratione, quia ratificans potuit credere, obligationem fuisse validam, ib.n 14. 17
Ratificationem partis indicant molestiæ iudiciales ab vna parte cessantes, & quòd ampliùs acta impugnari nequeant, d.12.n.9.*Cerro.* 21
Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt specialis in actis requiratur, ibid.n.10. 21
De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur constare, d.152.n.2.*Ghisilerio.* 324
Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum, d.184.n.7 *Royas.* 363
Pro ratificationis exclusione satis est, dubitari posse de ignorantia facti, d.176.n.14. *Royas.* 256

Ratio.

Ratio prima in periodo restantis, licèt addita sit, & secunda ad eius corroborationem, præsefert contemplationem testatoris, ac dispositionis finalem, & præcipuam causam, d.46.num.32. *Corrado.* 123
Licèt ad hunc effectum sufficeret quod esset æquè principalis, & coniunctim adiecta, n.33. 123
Imo, & secundaria, n.34. 123
Eoque maximè vbi sunt commemorata merita filiorum, ob ætatis tenuitatem, nondum meritorum compotum, nisi Patris contemplatio suppleuisset, ibid.n.35. 123
Rationes expressæ, & cumulatæ in testamento facto à muliere, censentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent coniecturæ, ac verba, quæ non solum suadent, sed demonstrant; principium, medium, & finem ac totius dispositionis substantiam fuisse in præscripta contemplatione constitutã, ib.n.39. 124
Et propterea, licet aliàs veræ forent, cum tamen sic adiectæ censeantur in fraudem, ac circumscriptionem legis, attendi non debent, sed sunt reiiciendæ, ibid.n.40. 124
Ratione connexitatis, & indiuiduitatis concessio nulla in parte substantiali in totum corruit, d.95.n 42.*Meltio.* 131
Ratio semel reddita non debet amplius reddi, d 156.n 6.*Carrillo.* 331
Ad rationes iterum reddendas, vt quis cogi possit, debet constare de dolo certo, & euidenti, d.161.n.9.*Royas.* 339
Ad rationes reddendas tunc iterum, quis cogi non poterit, dum non tantùm constat de dolo certo & euidenti, ibid.n.10. 361
In Rationum redditione, quando censeatur sublatus omnis error, & quæcumque suspicio

 falsitatis

falſitatis,ibid.n.11. ibid.

Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt, d.161.n.1.*Royas.* 338

Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificante plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Iuris,n.9.& 14.d.176.n.5.*Royas.* 355

Ratiocinium.

In ſimplex ratiocinium reſoluitur epiſtola à teſtatore ſuper ſua diſpoſitione ſcripta: ita vt haberi debeat perinde,ac ſi ſcripta non fuiſſet,vnde ſi nouam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur,d.34.n.5.*Cerro.* 92

Reale.

Reale cambium dicitur quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas, d.106 n.4.*Bicchio.* 252

Recambium.

Recambium dicitur nouum cambium,d.106. n.1. *Bicchio.* 251

Recognitio.

Recognoſci poſſunt ſcripturæ ſine teſtibus factæ, ſi teſtes habeant notam manum ſcribentis d.105.n.1.*Bicchio.* 251

Pro recognitis haberi ſcripturas, poteſt Iudex decernere in partis contumaciam,ibid.n.2. ibid.

Super recognitione ſcripturarum priuatarum, teſtes quomodo deponere debeant, d. 118. n. 9. *Meltio.* 271

Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſiuis,& ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine vllius interuentu,ibid.n.4. ibid.

Recognitio ſcripturarum rigoroſa fieri debet in ſcripturis,in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes,ibid.n.6. ibid.

Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi dum ſcribitur,ibid.n.7. ibid.

Recognitionis materia manus ſcribentis, ab arbitrio iudicis pendet,ibid.n.8. ibid.

Recognitio manus ſcribentis,quando fit per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quando etiam coniunctim ſit facienda per comparationem,ibid.n.9. ibid.

Recognitio ſcripturarum per comparationem quando fit,prius debet conſtare de certitudinali alicuius ſcripturæ ad quam eſt facienda comparatio,ibid.n.10. ibid.

Fraudibus vt occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia, ibid n.11.ibid.

Recognoſcitur bene ſcriptura per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſeruantiam Rotæ,& maxime concurrentibus adminiculis,n.141.n.7.*Cecchino.* 305

Receptio.

Receptio ſolutionis ab alio, quam à debitore, regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam, d.15. n.12. *Meltio.* 27

Quod procedit etiam in receptione nouæ obligationis, deficientibus requiſitis neceſſariis ad nouationem inducendam,ex quo tunc cenſetur potius facta cumulatiue,ibid.

Receptionis confeſſio per tutorem non præiudicat pupillo, niſi pro ea parte qua fuit realiter ſoluta per debitorem,d.118.n.5.*Meltio.* 270

Recipiens litteras miſſiuas ſimpliciter,& ſine contradictione videtur conſentire, & approbare contenta in illa,d.120.n.2. 273

Ex receptione pecuniæ abſque vlla proteſtatione ſubſequuta,nota quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur,ibid.n.5.

Reconductio.

Reconductio rei locatæ intelligitur facta cum eadem penſione,& ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in primo contractu,d.15. n. 6. *Meltio.* 28

Reformatio.

Reformatio Pauli V. tit.de notariis Tribunal.n.37. § ad rogandum, *Diſponit quod Notarij teneantur ad damna,& intereſſe,ſi quid male ab eis geſtum fuerit*,d.16.n.1. 357

Reintegratio.

Poſſeſſio ad effectum reintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo iudicio contra eam per expoliantes inſtituto, mandatoque petito ac relaxato,d.36.n.23.*Corrado.* 99

Reintegratio iniuſtè ſpoliati, non impeditur niſi ius præſenti ſpoliantis euidenter conſter per confeſſionem partis, vel rem iudicatam, aut aliam æque indubitatam probationem, alias enim dici non poteſt conſtare de iure, vel non iure alterius partis, quamdiu contrarium probari valet,d.36 n.29. 100

Reintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam eius hæredi, n.15.d.171.n.14. 350

ad Reintegrationem agens probare tenetur duo extrema nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & iuniorem aduerſarij,ibid.n.13. 350

Reintegratio competit,quando Iudex nullus procedit,d.163 n.9.*Royas.* 342

Reintegratio competit contra ſpoliationem,d.187. n.2.*Royas.* 365

Relatio.

Relatio ſecunda periti,etſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti,non vti noua probatio, ſed conualidatio, eiuſque primæ dilucidatio reputatur, d.85. n.7. *Veroſpio.* 155

Adeoque pro adindicanda probatione iuſtitiæ ſententiæ admitti debet,ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta, ibid.

Relatio ſupponit relatum in referente,ita vt pacta in antecedenti inueſtitura, ad quam præſens relationem habet,cenſeantur in hac repetita:perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita, d.78.n.25.*Cerro.* 201

Legalis prohibitio per relationem ad antiquas inueſtituras, iuncta prohibitioni contrahentium explicitæ,ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deueniant ad aliam Eccleſiam,interdicit omnem,& quamcunque potentiam alienandi dicta bona vſque ab initio, ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d. 70. n. 12. *Cerro.* 202

Relatio periti, & calculatoris de conſenſu partium electi,facit probationem probatam,& omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d.32.n.15.& 17.*Cerro.* 89

Relatio reſtringitur ad immediate expreſſa, d.108. n.1.*Bicchio.* 256

Referri

Referri debent singula singulis.ibid.n.3. ibid.
Referri debet solutio ad causam expressam,d.112. n.7.*Celso.* 263
Relatio periti extraiudicialis non valet, d. 114. n 17.*Celso.* 266
Item cum est erronea,ibid.n.18
Relatio operatur vt omnes conditiones, & qualitates censeantur specialiter expressæ, & insertæ in datione in solutum,d.115.num. 7.*Beuilaqua.* 267
Relatio peritorum sine die,mense,& anno, nec in actis producta non est in consideratione,d.190. n.6.*Royas.* 368

Remedium.

Remedium subsidiarium restitutionis in integrum,catenus competit minori,quatenus habere non potest recursum contra tutorem, scientem & negligentem, occasione passæ præscriptionis,d.33.n.13.*Otthobono.* 90
Remedij *l. fin. Cod.de edict. Diu. Adr.toll.* interd. adipiscendæ, quod hæredi scripto competit, extrema sunt:exhibitio testamenti non aboliti, aut cancellati:docere de obitu testatoris, & de identitate rei,d.76.n.1.*Otthobono.* 195
Remedium vtilis Saluiani, competit contra possessores vigore hypothecæ,d.95.n.1.*Peutingero.* 229
Remedium subsidiarium non datur, quoties competit ordinarium & n.11. d. 139 n. 10. *Royas.* 302
Remedium possessorium non datur contra factum iudicis, nisi iniustitia,& nullitas sit ita patens vt nulla ratione possit velari, d. 150. n.6. *Meltio.* 320
Remedium reintegratorium non competit contra possidentem authore Prætore,ibid n. 10. *Ghisilerio.* 325

Remissoria.

Remissoria denegatur,tum ob vehementem suspicionem calumniæ, tum ob timorem subornationis testium,d.135.n.8. 398
in Remissoria petenda calumniæ vehementis suspicio arguitur, ex quo pluresrestes iam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum, ibid.num.9. ibid.
Remissoriam super eisdem articulis Rotæ,quando soleat concedere,ibid.n.10. ibid.
Remissoriam vt concedat Rota super eisdem articulis, requirit vt maior explicitus non sit in cortice verborum,ibid.n.10. ibid.
Remissoria quando datur super eisdem articulis, articuli noui quid comprehendere debeant, ibid n.12. ibid.
Remissoria non conceditur postquam testificata sunt didicita,d.135.n.13.14. 298
Quod procedit etiam si sint didicita testificata alterius partis solum,ibid.n.15. ibid.
Remissoria sine dubio conceditur, quando materia articulata est releuans,d.159. num. 1.*Royas* 336
Remissoria super omnibus articulis conceditur stante releuantia vnius articuli,ibid.n.12. 337
Remissoria datur in materia prophana in qualibet instantia,etiam sine fumo,ibid.n.13. ibid.
Remissoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non sit verum,ibid.n.14. ibid.
Remissoria conceditur sine retardatione executionis,ibid,n.17. ibid.

Religio.

per Religionis ingressum vltimi ex linea inuestiti, ipsa linea,ad effectum deuolutionis emphyteusis,non potest dici finita; dum saltem eius vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monasterium,d.79.n.7.*Cerro*,202. n. 2. declaratur,n.seq.

Remissio.

Remissio crediti contracti sapit naturam donationis, & eius effectum operatur confessio de recepto,d.109.n.6.*Celso.* 258

Renouatio.

Renouata, & continuata præsumitur locatio semel facta,eadem pensione, seu affictu:ex dispositione tam iuris communis,quam statuti Bononien.d.6.n.3.*Decano.* 13
Renuoationi emphyteusis vt sit locus res debet ad dominum directum esse reuersa,d.58. n. 19. *Meltio.* 156
Renouandi, nec alienandi in extraneos facultas non tribuitur in emphyteusi Ecclesiastica, vigore clausularum *Ad habendum, & in perpetuum* in inuestitura appositarum, quæ debent intelligi iuxta naturam contractus,cui adiciuntur,d.79.n.2.*Cerro.* 202

Renunciatio.

Renunciatio facta per fœminas dotatas, de omnibus bonis paternis,maternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex testamento, quam ab intestato, ac alia quauis causa prætendere possint,&c. clausulis amplissimis, & generalibus concepta. Resoluitur in pactum de non succedendo eisdem, in quorum hæreditate nullum ius, ob dotem receptam, nec competebat,nec competere poterat, d. 84. n. 8.*Royas.* 209
In renunciatione, non requiritur insinuatio, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæsita;super qua nullum ius, nec in re, nec in spe,renuncianti competebat, ibid.n. 10. 209
Renunciatio materna, non valet præiudicare filiis venientibus ex persona propria, ob præcedentiam matris, ibid.n.13.declaratur,n.14.
Eoque magis,dum renuncians promisit pro se, & hæredibus,n.15. 210
Renunciatio ab vxore facienda secundum viri promissionem in capitulis matrimonialibus adscriptam censetur facta,vel remissa stante longissimi temporis silentio, & iunctis solutionibus à socero factis, nunquam petita dicta renunciatione,d.108.n.25. *Bitchio.* 257
Et ex eo quod ipsa mulier dicta capitula subscripsit,ibid.n.26. ibid.
Renunciare iuri quæsito,& nolle acquirere paria non sunt,d.257.n.7.*Panzirolo.* 339
Renunciatio reuisionis computorum redditur nulla,si renuncians sit minor 25.annorum, d. 161. n 4.*Royas.* 339
Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo satis conuincatur,d. 171. num. 8. *Royas* 351

Repetitio. 352.

Repetitio cessat,ea causa secuta, ob quam causam quid datum est,d.114.n.7.*Celso.* 265
Repetitio non datur contra eum, qui suam recepit quantumuis ab alio, quam à suo debitore pecunias recipiat,d.189.n.3.*Royas.* 302
Repetitioni locus esse debet,si solutio ex falsa causa emanauit,ibid.n.4. ibid.

Repræsentatio.

Repræsentatio non admittitur in emphyteusi Ecclesiastica,sub hac forma,*pro se,Filiis,& Nepotibus*,d.38 n.3.*Meltio.* 10

Vna & eadem persona non potest duarum vicem repræsentare,d.104.n.5.*Bicchio.* 249

Repræsentatur defuncti persona per hæredem etiam sine bonis,d.107.n.21.*Bicchio.* 255

Reproductio.

Reproductio monitorij non requiritur de essentia,vbi pars citata comparet,d.86. n.4. *Meltio.* 211

Reproductio citationis , non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Iudicem de vera , & actuali executione monitorij, ibid.n 5. 211

Reproductio realis citationis deducitur ex productione facta à cursore , sub illis verbis : *facto realiter, ac tenoris , &c.* productionem realem denotantibus,ibid n.6. 211

Repudiatio.

Repudiatio,seu renunciatio commodi Hæreditatis vxoris,facta à vitrico,non potest tollere ius filiis primi matrimonij:ex *l.hac edictali* prouenicns : quibus non expectata alia ipsius acceptatione,statim illud defertur,d.46.n.21.*Corrado.* 122

Repudiatio huiusmodi præsumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonij ad priuandum illos lucro à lege delato , ibid. num. 22. 122

Repugnantia.

Repugnantia,vt euitetur, capienda est omnis interpretatio,d.154 n.9 *Bicchio.* 319

Requisita.

Requisita *vulg. decis.Caputaq.*260. per sententiam validam,reddunt,d.78.n.3.*Cerro.* 199

Res.

Legatarius in re legata,præfertur cæteris creditoribus testatoris,quando hæreditas est soluendo:secus autem , ea reperta non soluendo, d.34.n.9.*Cerro.* 92

Declaratur quod præferatur in re legata creditori chyrographario,non habenti hypothecam,n.12. 92

Res admodum intricatas , & litibus inuolutas, non tenentur discutere creditores testatoris, sed possunt se dirigere in rem legatam , etiam ad præiudicium legatarij,ibid.n.11. 92

De re emphyteutica melioramenta , non debentur, donec plenissime probatum fuerit,quid impensum,aut melioratum fuerit,d.35. n.32. *Peutingero.* 96

Res sponsæ à consanguineis sponsi transmissæ, quia ad vsum tantùm , soluto matrimonio , veniunt eius hæredibus restituendæ , d. 80. n. 4. *Arguelles.* 204

Licet sint res ad vsum solius mulieris aptatæ ,& conuenientes,ibid.n.5.ampliatur,n.6. 204

Ad rem difficilis probationis probandam,admittuntur testes etiam inhabiles , vbi non ita de facili possunt reperiri omni exceptione maiores , & veritas aliter haberi non potest, d.83.n.3 *Cerro.* 206

Vbi nec in re , nec in spe vllum ius renuncianti competebat super hæreditate incerta , & nondum quæsita,insinuatio in renunciatione non requiritur,d.84.n.10.*Royas.* 209

Res inter alios acta,vel iudicata, alteri nocere non debet,d.41.n 8.*Corrado.* 109

Rem controuersam,qua detinet, is possidere dicitur,ad effectum manutentionis,d.11.n.1.*Meltio.* 20.& qui rem exhibere , vel dimittere mandatur,n.3.

A re promissa,promissio formaliter distinguitur, d.14.n.8.*Terracinen.* 25

Rei locatæ retentio ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris , importat tacitum vtriusque partis consensum , ad continuandam, seu renouandam locationem , d.15. n.5.*Meltio.* 28

Rem locatam , quando continuat retinere primus conductor , post solutionem pecuniarum in causa pensionis, facta à secundo conductore, potest condemnari ad solutionem pensionum postea decursarum,ibid.n.14. 29

Quia rem censuariam non vendit venditor censûs,nec minùs eam possidet , tam post venditum censum quàm antea:& censum, quem vendidit, nullo modo possidet ipse, sed emptor clausula constituti apposita in instrumento census,videtur inepta,d.16. n. 2. *Bicchio.* 30

Rei censuatæ fructus capiendi propria auctoritate, clausula constituti ad fauorem censuarij , præbet ipsi facultatem,ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus census,ibid n.3. 30

Et illius facultatis vigore censuario competit associatio contra tertium possessorem fundi censualis,ibid n.4. 30

Rem ipsam dumtaxat , prout gesta fuit , testes distinctè exponere debent alias enim quando depositionibus interferunt talia,quorum cognitio, ac definitio ad Iudicem spectat : & sic videntur potius aliquod iudicium ferre; confusa eiusmodi depositio nihil concludit, d.17.n.8. *Corrado.* 33

Tum re ipsa,tum expressis verbis plenè probatur Aditio hæreditatis ex quolibet actu Iudicis declaratiuo, & ex actu per ipsum hæredem simpliciter gesto qui citra ius , & nomen hæredis fieri possit,ibid n.19. 34

Saluianum,licet sit interdictum adipiscendæ possessionis,est tamen de pignoribus,id est de possessione rerum obligatarum,d.19.n.3.*Corr.* 38

Rei hypothecatæ recepto pretio , creditor , eiusdem rei commodum substantialiter consequntus est,perinde ac si illam penes se haberet, ita quod finalem adiudicationis effectum obtinuit, ibid.n.9. 39

Super re cessa cedens iura,non potest eis amplius vti in præiudicium cessionarij , causam habentium ab eo,ibid n 15. 39

Æquitas *l.curabit*,semper admitti solet fauore domini rei venditæ, ac ipsius hæredum, quoties conuentum pretium cum graui eiusdem iactura,penes emptores,vel in totum,vel in aliqua sui parte permanserit , d.61. n.1.*Verespio.* 161

Quando agitur respectu certæ rei , & ad rem aliquam petendam,atque ad illius traditionem: limitatur conclusio,quòd duo concurrere debeant ad præsumendam fraudem , &c. d. 70. n.30, *Meltio.*184.quod recipit declarationem à n.præcedenti.

Pactum, quod res emphyteutica non possit deuenire ad manus mortuas operatur : quod nec minus in illa possit transferri pro assequenda

quenda æstimatione,d.78. n. 26. *Cerro*. 201.
Ratio. ibid.
Rei emphyteuticæ alienationis prohibitio in concessione apposita, eneruat vires præcedentium clausularum,d.79 n.5. *Cerro*. 202
Res acquiritur illis, ad quos negotium spectat, d.108.n.4. *Bicchio*. 256
Rei loco pecunia debetur cum res præstari non potest,d.112.n.9. *Celso*. 263
Ad rei venditæ consignationem potest emptor agere, vel ad pretij restitutionem, d. 153. n.5. *Celso*. 264
Re vendita non tradita, vel euicta, emptor potest repetere pretium,non vt pretium, sed vt interesse,ibid.n.6. ibid.
Rei alicuius intuitu, solutione permissa, ordo seruari debet vt primo res tradatur,& postea solutio fiat,ibid.n 7. ibid.
Res debitoris accepta à creditore, vt sibi satisfiat præsumitur sufficiens, nisi aliud fuerit exaduerso plenè probatum,d.114.n.5. *Celso*. 265

Res dubia.

Sententia contra vnum ex creditoribus lata, & in iudicatum lapsa,vel os claudit aliis, vel saltem magnum præbet in re dubia veritatis adminiculum,d.3.n.9. *Bicchio*. 7

Res iudicata.

In rem iudicatam sententia transit, causa appellationis per biennium non prosequuta:quo casu & efficitur deserta, nisi prorogata sint fatalia: perinde ac si nunquam ab ea fuisset appellatum,d.32.n.1. *Meltio*. 97
Res iudicata inducitur per secundam sententiam primæ conformem vigore statuti, de duabus conformibus: ac proinde secunda executioni demandatur,ibid.n.4 88
pro Rei iudicatæ Appellatione deserta sufficit, causam ad partes remitti, & impedimenta remoueri,d. 78.n.2. *Cerro*. 199
Rem iudicatam non impedit Appellatio, licet infrà legitima tempora interposita,cum non fuerit infra biennium prosequuta,d.84 n.1. *Royas*. 209

Reseruatio.

Reseruatio iuris tacita,in contractu non inducitur, vbi alterius iuris in eodem contractu facta est renunciatio expressa: quia id pariter, si voluissent,partes expressissent,dec. 38. n. 14. *Meltio*. 201
Reseruatio in cessione iurium est incompatibilis, & pro non apposita habetur, & respectu iurium expressorum nihil operatur,d.119.n.7. *Albergato*. 272

Restitutio.

Restituere tenetur vir fructus perceptos bonorum extradotalium, vxore dissentiente,d.1.n.17. *Otthobono*. 4
Restitutio in integrum aduersus præscriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ,d.33. n.7. *Otthobono*. 90
Remedium subsidiarium Restitutionis in integrum,eatenus competit minori,quatenus habere non potest recursum contra tutorem, scientem,& negligentem, occasione passæ præscriptionis,ibid.n.13. 90
in terminis Restitutionis aduersus præscriptionem,scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum,ibid.n.17. 91
Vtilitas,quæ prouenit ex transactione parti alter læsæ, non impedit rescissionem ipsius transactionis ex capite læsionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. Nec ideo inde recepta tenetur restituere,donec altera pars iustificet, legitimo iure ad se rem assignatam spectare, ex qua vtilitas fuit alteri percepta, d. 24. n. 21. *Corrado*. 55
Restitutionem in bonis maternis faciendam, non potest impedire exceptio requirens altiorem indaginem,d.31.n.12. *Corrado*. 86
quæ Restitutio comprehenditur, quando maritus stipulatus est in Instrumento dotis, eam restituere illis,quorum interest,ibid.n.13. 88
Quo casu,nullo modo retardanda,n.14. 88
Restitutio fructuum debetur,& mala fides inducitur per solam denunciationem factam emptori,quod venditor Dominus non erat,d.53.n.14. *Arguelles*. 140
ad restitutionem fructuum, non solum à die motæ,aut denunciatæ litis, sed ab ipsa occupatione;sufficit declarari,titulum fuisse iniustum, per quod,titulus reducitur ad non titulum, ib n.15. 140
pro Restitutione pretij solutionis, competens euictionis remedium,extenditur etiam ad damna, & interesse,d.55.n.12. *Corrado*. 148
ad Restitutionem pretij Rei venditæ, emptor iustam habet causam compellendi venditores, cæterosque obligatos,experiendo actionem pro rescissione contractus, ob hypothecam in re vendita detectam,quam liberam, immunem,& expeditam sub clausulla executiuis promisit manutenere Venditor; quamvis euictio actualiter sequuta non fuerit, d. 75. num. 13. *Cerro*. 194
ob commissam moram in Restitutione dotis, seu residui, ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relicta, ex dispositione *Statuti Vrbis lib.1.capit*.137.requiritur quod sit facta interpellatio Iudicialis, dec.82.num.4 *Otthobono*. 206
pro Restitutione dotis, quoties bona libera non supersunt, bona fideicommisso Ascendentis supposita tenentur vigore *Auth. res quæ, Cod. communia de legat*.d.91.n.9. *Verospio*. 212
Beneficium concessum sub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus, eo elapso, mora est imputgabilis, nec competit restitutio, d.95 d.35 *Meltio*. 232
Restituere debet Procurator domino lucra etiam indebitè percepta,d.101.n.18. *Bicchio*. 246
Restitutio facienda prioribus, & potioribus:ex propria promissione, potest illico cum de ea apparet in executionem deduci per iudiciale mandatum,maxime stante Obligatione Camerali in instrumento,d.102.n.2. *Celso*. 247
Restituenda est pecunia cum ea est in obligatione, non autem quantitas,ibid.n.8. ibid.
Restituere non tenetur fideicommissarios fructus, aut compensari cum creditis, Ipsos enim facit suos,d.118.n.6. *Bemlaqua*. 271
Restitutio in integrum conceditur stante iniustitia sententiæ qualiscumque illa sit etiam non notoria,d.125.n.1. *Royas*. 280
Restitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus & non maioribus,d.128. n.3. *Panzirolo*. 285
Restituitur etiam in integrum maior concurrente iusto

iusto & errore vel ex ignorantia facti vel ex noua & magna causa,ibid o.4. ibid.

Maiori succurritur per restitutionem in integrum, si adsit rationabilis causa,ibid.n.5. ibid.

Maior iusto onere ducta, vel ignorantia facti lapsus adeundo hæreditatem, primo aspectu lucrosam, si eam deinde reperiat debitis onustam, tunc auditur petendo restitutionem in integrum,d.128 n.6. 285

Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare,ibid.n.7. ibid.

Restitutio in integrum, ex qua causa concedatur maioribus,qui hæreditatem adierunt sine inuentario,ibid.n.8. ibid.

Maior non restituitur aduersus aditionem hæreditatis sine inuentario, nisi magna adsit causa, ibid.o.9. ibid.

Maiori cōpetit restitutio in integrum ex clausula, si qua mihi,iusta causa ex dictorinorum aduersus hæreditatem inconsultò aditam ib.n.10.285

Restitutio in integrum ex iusta causa ignorantiæ conceditur Maiori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatisquam prius repudiauerat, ibid.n.15. ibid.

Multo fortius concedenda venit maiori, si agat tantum de damno vitando,ibid.n.17

Maior aduersus aditionem hæreditatis sine inuentario aditam,restituitur ex iusta causa,etiam si post aditionem fecerit aliquem contractum, duinmodo nihil pereeperit, vel paratus sit reddere,d.128.n.19. 286

Maioribus 25.annis, etiam in contractibus, enormiter læsis, beneficium restitutionis in integrum ex iustis causis conceditur,ibid n.19.ibid.

Minor an restituatur in integrum, si paternæ hæreditati immiscuit,& maior factas pecunias hæreditarias exegit,ibid.n.22. ibid.

Maiores aduersum aditionem hæreditatis ex capite iustæ ignorantiæ non sunt restituendi, d.128.23. 286

Contraria tamen opinio est verior,suadente tamen aliqua insigni causa,ibid.n.24. ibid.

heredes cum ooo possunt iuuari beneficio inuentarij,æquum non est,vt etiam restitutio in integrum denegetur,ibid.n.26. ibid.

Quod sane durum admodum videretur quod simul & semel deuegaretur inuentarium,& restitutio in integrum, dum fuot sine dolo enormiter læsi,ibid.n.27. ibid.

à Restitutione pretij succedentis loco interesse, quando venditor excusari non possit, d. 136. n.15.*Royas.* 299

Retentio.

ex Retentione scripturarum scientia in fœminis non præsumitur:& maximè in terminis restitutionis aduersus præscriptionem, d. 33. n. 17. *Ottobono.* 91

Retentio non competit pro credito illiquido,d.47. n.7.*Royas.* 125

Excipitur in dote,in qua, vti priuilegiata, nulla considerari potest præsumptio satisfactionis ex fructibus perceptis,nisi constet, ad manus creditoris tot fructus peruenisse, ex quibus probabiliter satisfieri potuerit, ibid. n. 9. Ampliatur n.10. 125

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio pensionum ex parte locatoris important tacitum vtriusque partis consensum ad continuandam, seu renouandam locationem, d.15. n.5.*Meltio.* 28

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Ecclesiastica relinquantur, & deueniant ad aliam Ecclesiam:iuncta legali prohibitione per relationem ad antiquas Inuestituras; interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona vsque ab initio,ita vt nullo vnquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monasterio possint acquiri,& apud ipsum retineri,d.79.n.11. *Cerro.* 202

Et vbi emphyteusis Ecclesiastica non est transitoria ad extraneos,& in qua deficiunt solemnitates requisitæ, & Beneplacitum Apostolicum; Monasterium,etiamsi esset capax Bonorum in commnoi, nihilominus bona in eo comprehensa, ab ipso, nec prætendi, nec minoa retineri possunt pro sola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. n.10. 202

Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præcisæ quantitatis non constat, d.110.n.16.*Cerro.* 260

Retentio pro credito non datur, nisi redditum sit liquidum in substantia,& in quantitate, d. 116. n.1.*Benilaqua.*268

Retentio datur crediturí, quando ad eum bona peruenium ex eadem causa illius crediti pro quo vult retinere; secus,si ex causa diuersa,ibid. n 5. ibid.

Retentio melioramentorum vt detur, probandus est plenè, & concludenter status antiquus rei melioratæ,d.119.n.1. *Albergato.* 272

Retentio pro melioramentis non datur,quando illa mala fide facta fuerunt, & post monitoriom super immissione melioranti executum,ib.n.13. ibid.

Retentio pro melioramentis non datur nisi fuerit probatus status anterior rei, & an melioramenta fiot necessaria vel vtilia,d. 131. n. 11. *Cerro.* 291

Retentio nulla potest competere pro credito litigioso, ac illiquido aduersus creditum liquidum & certum,ib.n.15. 292

Retentio ratione hypothecæ in spolio datur solum pro vero credito, quando possessio fuit amissa ob culpam rei conuenti, alias secus, d.163.n.8.9.*Royas.* 341

Retractatio.

Retractare, ac impugnare potest Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumscripto Inuentarij beneficio,d.76. n.10.*Ottobono.* 196

Retrotractio.

Retrotrahi non debet confessio suspecta in præiudiciumerediturum medio tempore contrahentium,d. 102.n.11.*Celso.* 247

Reuisio.

Reuisioni computorum iudicialiter petitæ renunciari potest cum iuramento,d.161.0 3.*Royas.*339

Ricorsa.

Cambium nuncupatum, *con la Ricorsa*, cessante facultate cambiandi,& recambiandi, ac aliis requisitis est illicitum,d. 104.n.11. 249

Cambium,*con la Ricorsa*,quando contrahatur, ib. n.22. 260

Et quale verè dicatur cambium, *con la Ricorsa*, ib. n.23.& 24. ibid.

Litte

Litterarum cambij, *con la Ricorsa*, formula remissiuè, ibid.n.25. ibid.

Ritus.

Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos, dec.151. n.14.15. *Carrillo.* 323

Retractatio.

Retractare, ac impugnare potest Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumscripto Inuentarij beneficio, d.76. n.10.*Otthobono.* 196

Rota.

Decisiones plures Sacr. Rotæ circa materiam spolij, declarantur, d.36.n.17.*Corrado.* 98

Rota obseruat, relaxari literas executoriales pro executione sententiæ, loco mandati executiui, post sententiam, dec.41.n.23. *Corrado.* 111. & executio sic cœpta, impedit cursum præscriptionis, secundum opinionem, quam sequitur Rota, ibid.n.24. 111

Rota confessionem fictam non attendit, d.51.n.7. *Corrado.* 134

Eoque minus quando non fuit seruata forma, ibid.n.8. 134

Rota non onerat malæ fidei possessores in fructibus, qui percipi potuerunt, quand violenti non sunt, d.53.n.31.*Arguelles.* 141

Vel aliquo titulo colorato se defendunt, n.33. 141

Melioramenta sunt probanda secundùm formam traditam à Rota *in Romana Hæreditatis* 14. *Decemb.*1646. *à* §.*nec magis, vsque ad* § *nec minus suffragatur, corā Arguelles*, ib.n.38. 141

In melioramentorum æstimatione ineunda, multùm Iudicis arbitrium versatur; & ideò Rota mediam viam eligit, ibid.n.40. 141

Decisiones Rotæ referuntur, in quibus traduntur requisita, quæ concurrunt adhoc vt cambia, si non debentur vti cambia, debeantur saltem ratione damnorum & interesse, dec.60. n.10.*Peutingero.* 160

Decisio Verall. 260. *p.*1. sententiæ validitatem concernens, semper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta, d.69.n.2.*Verospio.* 180

Rotalis sententiæ iustitia, deducitur à Rota ex decisionibus in ea causa factis, dec.69. num.3. *Verospio.* 180

Rota potest declarare mandata A.C. quando ei à dictis mandatis commissa fuit causa appellationis cum clausula, *Si quid exequendum, &c.* decis.107.n.24.*Bicchio.* 255

Etsi de dictorum mandatorum iustitia constat ex integro mandatum relaxari potest, ib.n.25. ib.

Rota in respicientibus stylum, vel peritiam mercaturæ, iudicium mercatorum sequi solet; secus in dependentibus à dispositione iuris, d.111.n.28. *Bicchio.* 262

Rotæ stylo attento, decisiones supponendæ sunt, ibid.n.16. ibid.

Rota etiam præcedens cum facultatibus A.C. ei in commissione communicatis, dat paratam executionem instrumento, Camerali obligatione vallato, d.113.n.4.*Celso.* 264

De stylo Tribunalis Rotæ decisio in vna disputatione est supponenda; & non potest in dubium reuocari nisi partibus denuo super ibi decisis, auditis, reuideatur, d.116.n.7. *Beuilaqua.* 268

Rota vt concedat remissoriam super eisdem articulis, requirit vt maior explicitus non sit in cortice verborum, d.135.n.11.*Carrillo.* 298

Rota benignius agendo, ac sequendo suum stylum facilè in curia admittit nouos articulos, ibid.n.19.20. 299

Reus.

in Reo opposita exceptio in Saluiano, se non possidere: vbi mediantibus instrumentis locationum, cum receptione pensionum, vel aliis similibus probetur, non est attendenda, nisi iustificetur, d.59.n.7.*Corrado.* 157

Reus conuentus; an iustam habuerit causam contradicendi, debet cognosci, cum aliis requisitis, quando agitur de Cambiis, quæ non debeantur vti cambia; an debeantur saltem ratione damnorum, & interesse, post litem cum Aduersario contestatam, d.60.n.10.*Peuting.* 160

Rei conuenti possessio in Saluiano, probatur per instrumentum locationis, iuncta substentatione litis, d.119.n.5.*Albergato.* 272

Reus attenta compatitione personæ coniunctæ non dicitur contumax, vbi agitur in iudicio ciuili, d.151.n.10.*Carrillo.* 323

Rubrica.

Rubrica statuti continens orationem perfectam sola sufficit, & allegari potest ad decisionem causarum, etiamsi nigrum strictius loquatur, d.180.n.17.*Royas.* 361

S

Sacrificium.

Legatum, & si oretenùs dispositum, satis probatur absque scriptura & testium depositione si per testamentum ab Hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni demandetur. Eoque magis cum huiusmodi dispositio ad piam causam sit ordinata, & præseferat, non solùm suffragium Animæ legantis, qui legauit ea lege, vt Sacrificia Diuina celebrentur, verùm etiam exonerationem conscientiæ ipsius Hæredis, qui diutiùs defecit, atque distulit adimplere, d.20.n.1. & 2.*Corrado.* 40

Salarium.

Salarij creditum, ex quo reddatur turbidum, d.153. n.4.*Corrado.* 326

Saluianum.

ex Saluiano vtili Interdicto, Immissio obtinetur, probatis extremis necessariis, possessione. s. in Reo conuento, & credito cum hypotheca in Actore, d.16.n.13.*Bicchio.* 30

Immissio hæc conceditur etiam super fundo censuali, non obstante constituto in instrumento census apposito, n.14. 30

Constitutum non excludit, quin super eodem fundo oriatur hypotheca ad fauorem emptoris census, cui ideò competit etiam Saluianum Interdictum, n.15. 30

Saluianum Interdictum hodie potest intentari etiam super locis Montium, in locum fundi subrogatis; quia perinde est, ac si super ipsis locis montium fuisset ab initio impositus census, ibid.n.16. 31

Saluianum Interdictum non datur absque hypotheca, d.19.n.2.*Corrado.* 38

Saluianum, licèt sit Interdictum Adipiscendæ possessionis; est tamen de pignoribus, id est de possessione rerum obligatarum, ibid.n.3. 38

in Saluiano, cessante immissionis causa ex satisfa-

factione crediti, illi, qui possidebant, sunt proculdubio reintegrandi ad eorum pristinam possessionem : & contrà denegantem restitutionem, datur actio Spolij, dec.82.n.1. *Ottobono.* 205

Saluianum intrat, vbi est clausula constituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extraneis, d.85.n.1.*Celso.* 211

Saluianum datur etiam contra tertium titulum possidentem, ibid.n.2. 211

Et etiam pro consequendis bonis donatis, n.3. 215

Vtilis Saluiani remedium competit contra possessores vigore hypothecæ, decis.96.num.1. *Peutingero.* 232

Saluianum vt competat, quæ requirantur, d.119.n.1.*Albergato.* 272

Saluianum Interdictum non retardatur ex illiquido credito, ibid.n.10. ibid,

Saluiani vigore agitur contra tertios possessores, d.121.n.3.*Royas.* 276

Saluianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentes, seu obligatione Generali, d.146.n.13.*Cerro.* 313

In Saluiani iudicio creditum cum hypotheca iustificari debet, d.160.n.1.*Royas.* 337

Sanguis.

Sanguinis soli Hæredes veniunt Hæredum, & successorum appellatione, in materia emphyteusis : & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78. num.8.*Cerro.* 199

Satisfactio.

pro Satisfactione sui Crediti, potest creditor sub obligatione Camerali, eligere vnum ex pignoribus debitoris, sibi benè visum, dec.34.n.14. *Cerro.* 92

Satisfactus, vbi non remanet plenè Creditor, executione facta in vna re, potest ad aliam fieri transitus, d.73.n.21.*Arguelles.* 190

Satisfactum vsquequo plenè probetur creditorem, etiam post executionem, seu immissionem, aut assecurationem super vna re factam potest variari, & Index, & Iudicium, & remedium, & captura personæ, ibid.n.23. 190

Satisfactio præsumitur debiti, cum creditor accepit rem pro suo credito, nisi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.214.num.5. *Celso.* 265

Satisfactioni debiti sufficiēs fuisse creditur res debitoris accepta per creditorem, vt sibi satisfaciat, nisi concludenter probet quid ex tota re retractum fuerit, ibid n.6. ibid.

Satisfacit per cessionem nominis, debitor, si illud est verum, & de iure ipsi obligatum tempore cessionis, ibid.n.22. 266

Satisfactio præsumitur ex diuturna taciturnitate, & negligentia in soluendo, præcipuè si sit in Mercatore, d.118.n.8.*Meltio.* 271

Scartafacium.

Scartafacium durantibus nundinis non probat, dum possint partitæ variari, & contrascribi, d.104.n.1.*Bicchio.* 249

Scartafacium non probat litteras reditus, ante nundinas, d.105.n.18. 250

Sed benè, illis expletis, ibid.n.9. ibid.

Scientia.

Scientia tutoris sufficit ad præscribendum contra pupillum, d.33.n.8.*Ottobono.* 70

Scientia tutoris in illa re, cuius implementi durat tempus post finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela, inde sequatur minori aliquod præiudicium & maximè in terminis præscriptionis, ibid.num.15. cum seq. 90

Scientia tutoris post finitam tutelam, vti personæ priuatæ, non nocet minori, ibid.n.14. 90

Præsumptio scientiæ actuum successiuorum, qui fiunt domi & patent ex oculari inspectione, inducitur ex cohabitatione; secus est in actibus momentaneis, & in his, qui continentur in instrumentis, & contractibus, ibid.n.15. 91

Scientia in fœminis non præsumitur ex retentione scripturarum, & maximè in terminis restitutionis aduersùs præscriptionem, ib.17. 91

Scientia mandantis præsumpta, sufficiens non est, sed certa, & indubitata requiritur ad effectum, vt ad interesse cambiorum teneatur in casu, &c. d.60.n.7.*Peutingero.* 160

Scientia requiritur in præscriptione quacumque iurium, & illa est probanda, d.121.n.9. *Royas.* 276

Scientia certa, & Indubitata requiritur, dum agitur de magno præiudicio, nec sufficit præsumpta, d.174.n.25.*Royas.* 353

Scientia præsumpta pro ratificatione actus nulli non sufficit, d.176.n.7.*Royas.* 355

Scientiæ probatio resultat ex pluribus coniecturis simul iunctis, d.180.n.11.*Royas.* 361

Scriptura.

Scriptura id continere videtur, quod continet illa, ad quam refertur, d.12.n.1.*Cerro.* 22

Scripturæ amissæ beneficio, ad hoc vt quis gaudere possit, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitisse, eaque forma, ac tenore conceptam, vt, si realiter exhibere posset, illi omninò profutura esset, deinde verò casu amissam fuisse, d.17.n.14.*Corrado.* 36

Ad scripturam requisitæ solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur : nisi lapsu temporis triginta annorum, ibid.n.10. 34

Scripturæ amissio non præsumitur in eo, apud quē nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigisse probatus casus, quo perierint eius scripturæ, & ideò sic allegata non potest dici iustificata, ibid.n.14. 34

Absque scriptura, & testium depositione satis probatur legatum oretenus factum, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur, d.20.n.1. *Corrado.* p.40, fortius procedit in dispositione ad piam causam, num.seq.

In scriptura, clausula salutaris operatur, quod habeatur pro non apposito, quod describendum non foret, d.52.n.6.*Verospio.* 137

Scripturam producens, implicitè confitetur contenta in illa, d.92.6.*Bicchio.* 222

Scriptura priuata, si vera apparet, habet vim publici instrumenti, d.104.n.19. 250

Scriptura priuata adminiculis fulcita, idem operatur, ac publicum instrumentum, ibid.

Scripturæ factæ sine testibus possunt recognoscì per testes habentes notam manum scribentis, d.105.n.10. 251

Scripturam haberi pro recognita, potest Iudex decernere in contumaciam partis, ibid.n.9.

Scripturæ pars dispositiua attendi debet, dec.107. n.1.*Bicchio.* 154
Pro scripturæ priuatæ recognitione, quomodo testis deponere debeat, disseritur, d.118. num.9. *Meltio.* 271
In scripturis priuatis, quæ regulariter fieri solent absente parte, non requiritur rigorosa probatio, ibid.n.10. ibid.
Ex scripturarum comparatione deducta probatio admittitur ad coadiuuandam finalem quietantiam per tutricem factam, ibid.n.11. ibid.
Scriptura facit probationis gradum contra scribentem; & etiam Epistola missiua, d.120.n.5. *Verospio.* 274
Si scribentis factum proprium refert Epistola, seu scriptura, ea attendi debet, ibid.n.7. ibid.
Scriptura penes aliquem existens cum aliqua adnotatione, penes illum extitisse præsumitur, dum de statu præcedenti contrario non constat, d.116.n.4.*Royas.* 281
Scripturæ vera existentia ex quo non probetur, d 135.n 2.*Carrillo.* 298
Scripturarum existentia penes hæredes præsumitur, si constet fuisse penes defunctum, ibid.n.5. ibid.
Copiæ & Exempla quando præbeant sufficientem fumum ad præsumendam existentiam alicuius scripturæ, ibid.n.4. ibid.
Scriptura aliqua an sit originalis, necne quando sit superfluum quærere, d.141.n.8.*Bicchio.* 305
Scripturæ amissio ex quo datur iustificata, ibid. num.9. ibid.
Ex scripturæ retentione in hærede, licèt arguatur scientia dictæ scripturæ, non tamen concluditur scientia alicuius pacti in ea contenti, dec.174. n.13.*Royas.* 353

Securitas.

Pro securitate euictionis casu, quo pretium penes emptorem remansisset, dispositio *l. curabit*, declaratur habere locum, decis.61. n.3. *Verospio.* 121

Sententia.

Sententiæ, & decreta, quoad telam iudiciariam, & ordinem processus, iustificantur ex legitimatione personarum, & ex citationibus ad omnes actus substantiales, concurrente Iudicis iurisdictione, d.15.n.7.*Meltio.* 27
Sententiæ iniustitia, impedit constitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea specialiter excepta legitur, d.19.n.7.*Corrado.* 39
Citatio non coactiua, nec vllius roboris, contra tertium facta, non inficit processum, ac sententias, contra alios pro eorum particulari, ac distincto interesse, legitimè latas, dec.55. n.19.*Corrado.* 151
Sententia Iudicis præsumitur iuxta, decis.59.n.3. *Corrado.* 157
Et probatur valida ex processu, in quo fuerunt rectè seruati termini, & cætera omnia iudicij ordinem concernentia, iuxta, *dec.Verall.*261. ibid.num.4. 157
Sententiæ iam antea prolatæ, ad effectum impediendi executionem, protestatio asserens aliquid, nullius est momenti cum careat asserti iustificatione, ibid.n.8. 157
Contra sententiam Iudicis, ac eius auctoritate immissum manutentionis remedium, quibus casibus concedi soleat: & quomodo procedatur, ibid.n.19. 160
Sententiæ iniustitia attenta, Ægidiana constitutio exclusiua appellationis, in iudiciis omninò summariis, non habet locum, d.58.n.1. *Verospio.* 155
Sententiam legis offendens, nihil validè gerit, d.13.n.11.*Corrado.* 30
Sententia lata contra pupillum indefensum est ipso iure nulla, d.39.n.17.*Meltio.* 105
Sententiæ duæ, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tàm in substantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima; & dicuntur conformes, dec.32.n.3.*Cerro.* p.88. & subsequenter iottat dispositio statuti de duabus conformibus ad effectum rei iudicatæ, vt secunda executioni demandetur, n.4.
Sententia secunda confirmatoria primæ, etiamsi sit lata in Curia, tamen comprehenditur sub dispositione statuti fori primæ: quod proinde statutum seruari debet etiam in Curia, ibid.n 6. *Cerro.* 88
Sententiæ nullitas probatur quando lata est contra minorem, nulla præuia citatione, neque curatoris deputatione, d.28.n.1. *Meltio.* 77
Et minor restituitur, &c. ibid n.3. 77
Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg. *Res inter alios acta*, &c. d.62.n.18.*Arguelles.* 163
Sententia lata cum legitimo contradictore, ad quem causæ defensio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non vt exequi possit contra eos) saltem in consequentiam, ibid, num.19. 163
Sententiæ validitas, resultat ex actorum reuolutione, d.69.n.1.*Verospio.* p.180. decisio *Verall.* 260. huiusmodi decernens, semper in Sac. Rota fuit recepta, ibid.n.2. 180
Sententia excessiua, est iniusta, ibid.n.4. 180
Sententia in rem iudicatam transit appellatione per biennium deserta, vbi non prorogata fuerint fatalia: ac si nunquam ab ea fuisset appellatum, d.75.n.1.*Cerro.* 193
A secunda sententia, quæ concordet cum prima. Statutum Eugubinum appellationem prohibet, ibid.n.2. 193
Sententiæ, quando vna confirmat alteram, vtique secunda, tam in substantia, quam in qualitate, concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes, ibid n.3. 193
Sententiæ duæ, vt habeant vim trium, & constituerint tem iudicatam executioni demandandam, operatur *Statutum Eugubinum*, quod prohibet vlteriorem, quàm vnicam appellationem, ibid. n.4. Idque etiamsi posterior prolata fuerit in curia per *A. C.* n.5. 193
Cuius instantiæ est sententia, à qua appellatur, appellatio dicitur, de illius appendiciis, ibid. num.7. sui effectus, num.seqq. 193
Sententia lata in iudicio, vbi causa pendebat in alio Tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat possessio eius vigore capta, quæ perinde dicitur vitiosa, d.76.n.5.*Otthobono* 196
Productio calculi, cum, nihil ex aduerso fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta: tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam, d.77.n.7.*Otthobono.* 197
Sententia secunda lata, non potest validitas primæ controuerti, cum oppositio illius debuisset fieri ante secundam sententiam, ibid. num.16. 199

Sententia est valida, quæ habet requisita *vulg. decis. Caputaquen.*260. d.78.n.3.*Cerro.* 199
Ad sententiam citatio, non restricta ad primam diem, sed concepta cum clausula, *& deinde in antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias sequentes dies iuridicas, ibid.n.5. 199
Sententia intelligitur, & declaratur secundum libellum, & petitionem agentis, dec.79.num.16. *Cerro.* 201
Vt sententiam Iudex plenius libello conformaret, quando ipse libellus, & petitio continet duo capita ad fundandam intentionem actoris, & Iudex in corpore sententiæ libello fauorabilis, vnum duntaxat expresserit, etiam de secundo intellexisse censetur, ibid. n.17. Accedente præsertim clausula, *omni meliori modo*, ibid. apposita. 201
In sententia, clausula, *omni meliori modo*, apposita comprehendit omnem modum meliorem, quo sententia sustineri potest, etiam non expressum, ibid.n.18. 201
Sententiæ iustitia, & validitate attenta, appellatio, licèt infra legitima tempora interposita, cum non fuerit infra biennium prosequuta, non impedit rem iudicatam, d.84.n.1.*Royas.* 209
Appellans si causam non prosequatur, videtur ab appellatione recedere. Et facto proprio sententiam confirmare. Ac proinde illa exequi debet etiam instantibus hæredibus illius, ad cuius fauorem ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & iustitia sententiæ, d.86.n.2.*Melsio.* 211
Sententiæ validitas probatur ex processu, in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus, ac obseruatione terminorum substantialium, ibid.n.3. 212
Post sententiam à qua non appellauit, audiendus non est aliquis iterum super eo, quod in alio iudicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n.3.*Royas.* 218
Sententiæ instantia, & validitas, agnoscitur per transactionem super ea factam, ibid.n.6. 219
Vnde donec tam sententia, quàm transactio, per tres conformes rescindatur, ab ea recedi non potest, ibid.n.7. 220
Pro sententiæ validitate sustinenda omnis interpretatio sumi debet, vt inutilis euitetur circuitus, d.91.n.13.*Verospio.* 222
Sententiæ verba intelliguntur prout de iure, & ab eo interpretantur, decis.93. num.11. *Cerro.* 223
Satis est, quod per sententiam vsufructuarius teneatur præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri: cum stante lite, non teneatur ante rem iudicatam, & actualem vsusfructus consequutionem, ipsam offerre, d.93.n.12.13.& 14.*Cerro.* 216
Sententiæ iniustæ prætextu non potest Officialis Montis post illas emanatas, & executionem consummatam euitare releuationem Montis debitam, sed sibi imputet si tunc vocatus passus fuit Montem condemnari, d.112.n.17.*Bicchio.* 262
Sententiæ verba debent intelligi prout ius disponit, d.107.n.12.*Bicchio.* 255
Sententia ob non prorogationem fatalium remanet deserta, & transit in iudicatum, d.115.n.1. *Celso.* 264
Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, d.123.n.1.*Royas.* 277
Sententia difformis libello, & excessus est valida, d.130.n.2.*Cerro.* 292
Sententia etiam non conformis libello in iudicio summario, quale est Saluianum, ib.n.4. ibid.
Sententia non potest dici difformis libello & excessiua, si aliquid veniat accessione, & inest virtualiter in petitione, ibid.n.3. ibid.
Sententia transit in iudicatum, si appellatio infra biennium fuerit prosecuta absque prorogatione fatalium, d.148.n.1.*Cornelio.* 317
Sententias aliorum Tribunalium non exequitur Rota, nisi gustata earum iustitia & validitate, ibid.n.2. ibid.
Sententia lata sub die, in qua non cadebat citatio, perinde est, ac si sine citatione lata fuisset, d.151
Sententia potest ferri etiam post aliquot dies cadentis citationis, absque eo quòd illa reiteretur, vbi in die, quâ cadit citatio accusator Rei conuenti contumacia, ibid.n.7. ibid.
Et in hoc attendatur stylus loci circa tempus, quo illa promulgari potest, ibid.n.8.
Sententia lata pendente termino concesso ad probandum est nulla, d.131.n.16.*Corrado.* 327
Sententiæ nulliter, & iniustè prolatæ non prosunt, d.152.n.10.*Ghisilerio.* 325
Pro sententiæ iustitiâ, & validitate stat præsumptio, d.152.n.21.*Ghisilerio.* ibid.
Sententia ex processu debet iustificari, *ibid.n.21.*
Sententiæ nullitas, & iniustitia, à quo sit iustificanda, ibid.n.23. ibid.
Sententiæ validitas benè colligitur ex reuolutione actorum, d.133.n.1.*Corrado.* 326
Sententia in causa principali, quando non possit retardari ob nouas oppositiones partis, d.153. n.10.*Corrado.* 326
Sententia quando non possit dici nulla, si fuerit lata pendente termino concesso ad probandum, d.153.n.21.*Corrado.* 327
De Sententiæ Iustitia quando constat, ea venit confirmanda, etiam si sit nulla, quod procedit etiamsi pars contradicat, ibid.n.23. ibid.
Quod tamen procedit si obiecta nullitas non implicet totalem iurisdictionis defectum, vel non subsistens, vel saltem dubio probetur, ibid.n.24. ibid.
Sententia, quæ iusta dignoscitur, confirmari debet, ibid.n.25. ibid.
Sententia lata contra tertium possessorem, eo non citato illi non officit, decis.158.n.4. *Verospio.* 334
Solutionem factam in causam indebitam, lex interpretatur in causam debitam, d.159.n.4.
Sententia reintegratoria facit reintegratos veros possessores, & sic sunt manutenendi, d.163. n.16.*Royas.* 342
Sententia corruit, quando causa propter quam fuit lata, deuenit ad non causam, ib.n.17. ibid.
Sententia si fundetur super suppositis euidenter nullis, ipsa etiam sententia erit iniusta, ib.n.18. ibid.
Sententia notoriè iniusta nunquam transit in rem iudicatam, ibid.n.19.ibid.
Sententiæ validitas apparet ex reuolutione processus, d.169.n.13.*Royas.* 347
Sententiarum iustitia benè remanet comprobata ex decisionibus Rotalibus in causa factis, d.173. n.2.*Royas.* 352

Dum

Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi, d.178.n.20.*Royas.* 359

Sententia præſeruatiua iurium nihil tribuit, ſed tantùm conſeruat, quod aliundè competit probatum fuerit, d.191.n.6.*Royas.* 369

Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem quà cadit citatio, hoc tamen procedit, vbi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur, ibid. num.11. ibid.

Sententia iuſta & valida eſt ſonfirmanda, d.194. n.6.*Royas.* 371

Sequeſtra.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunque conſtat, pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, dec.5. num.2. *Decano.* 12

Sequeſtrum Iudicis, ritè, & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem, & ciuilem, dec.11. num.7.*Meltio.* 21

Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum, ibidem, num.8. 21

Sequeſtrum, vt odioſum regulariter eſt prohibitum, nec conceditur, niſi iure expreſſo permittente, ibid.num.9. 21

Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in iudicio poſſeſſorio, ibid. num.10. 21

Sequeſtrum iudiciale non priuat poſſidentem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Iudicis voluntas, d.170.n.5.*Royas.* 347

Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione, ibid.n.6. ibid.

Sequeſtrum, vt validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cogniti, ibid.n.7. ibid.

Sequeſtra valent docto de bono iure ſequeſtrantis, d.180.n.6.*Royas.* 361

Seruitus.

Seruitutem imponere non poſſunt periti in diuiſione, poſt adiudicatas vnicuique ſuas portiones, d.49.n.10.*Cerro.* 128

Procedit quando ſeruitus imponitur ex interuallo, ibid.n.11. 128

Secus autem vbi appoſita fuit incontinenti: tunc enim ſeruitus imponi poteſt, ib.n.12. 128

Signatura.

Signatura gratiæ, ſemper attendi, ac ſeruari debet, d.28.n.16.*Melsio.* 78

Signatura regentis, in reſcriptis Papæ merè gratioſis, nunquam attenditur, ibid.n.17. 78

Signatura Papæ potius attendenda quàm extenſio Regentis Cancellariæ, ſiuè agatur de materiis merè gratioſis, ſiue Iuſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe, d.29.n.15. *Melsio.* 81

Signum.

Demonſtratio, nihil aliud eſt, quàm ſignum adiectum pro maiori declaratione, dec.62.n.9. *Arguelles.* 163

Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, deciſ.78. num.27. *Cerro.* 201

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, d.83.n.5.*Cerro.* 206

Simulatio.

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licet ſit obligatione camerali munita, d.8.n.1.*Otthobono.* 16

Simulatio contractus conuincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum coniecturarum, ibid.n.2. 16

Simulandi cauſa ſatis deducitur, quando apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid.n.2.

Ad ſimulationis cauſam arguendam ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem, ibid.n.4. 16

Simulationis coniectura oritur ex actuum proximitate, ibid. n.5. Et ex inuèriſimilitudine, 6. & ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento, num.7. 17

Ad ſimulationis probationem inducendam, depoſitio teſtis, licet nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſeruit, ibid.n.8. 19

Simulatio, quòd licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus, ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid.n.9. 22

Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam coniugum diſparitatem, non raro iactari ſolitam, nullam habens veritatis ſubſtantiam, deciſa 2. n.2.*Corrado.* 45

Simulata præſumitur confeſſio dotis facta à viro quando non iuſtificatur aliunde: concurrenti maximè pro coniectura, inueriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, ibid.n.6. 45

Simulatio promiſſionis arguitur ex paupertate mulieris, quæ præſefert magnum inueriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſoluerit, ibid.n.8. 46

Ad ſimulationem coniecturandam pacta inſolida appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu, valde vrgent, vbi partes ſiue ipſarum altera, fuerit aliter ſtudioſa, ac ſollicita in ſe præcauendo, ib n.10. 46

Simulatio dotis oriens ex confeſſione dotis de recepto, facta à viro, non eliditur per iuſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè vbi fiat à diuerſa perſona, quam ab ea, ad cuius fauorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta, ib. num.111. 47

Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis iure permiſſum non eſt, conſtante matrimonio, ibidem, num.25. 47

Simulatum inſtrumentum, licet ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, ibid.n.31. 48

Simulatum inſtrumentum non poteſt curſu temporis conualidari, ibid.n.31. 45

Simulata confeſſio dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſæ dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, vt matrimonium cum illa honorificentius appareat, vel ad celandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam, ex diſpoſitione *Statuti*

vrbis lib. primo, cap. 135.d. 23. n. 1.& 1.2. *Cerro.* 49
Simulata confessio dotis, non habet executionem, ibid.n.3. 49
Simulationis coniecturæ, cum ex variis causarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciset resultent, non possunt certa omninò lege determinari, sed prudentis arbitrio, in singulis speciebus æstimari debent, ponderatis circumstantiis facti, qualitate personarum, & totius rei gestæ serie, ac præcipuè verisimilitudine, ibid.n.5. 49
Paupertas, ad effectum arguendæ collusionis in instrumentis dotalibus, satis dicitur probata ex leuioribus probationibus, etiam multis adminiculis constantibus, quæ iuris communis præsumptioni conueniant, & maximè verisimiles sunt, ibid.n.6. 49
Paupertas mulieris, & non viri, facit super inuerisimili præsumere confessionem dotis simulatam, ibid.n.8. 50
Probatio oriens ex instrumento, adminiculis, & iuris præsumptione pro actus veritate munito, præualet testi, ipsum esse simulatum deponenti, d. 24.n.35. *Corrado.* 57
Simulatio, ac collusio, nascitur ex insolitis, & inuerisimilitudine, d.70.n.22, *Meltio.* 184
Simulatus contractus est nullius momenti, & ipso iure nullus, d.71.n.20. *Bicchio.* 187
Simulatio probatur ex confessione partis & contrahentium, d.127.n.8. *Ghisilerio.* 283
Simulationis causa quando adest, tunc facilius præsumitur simulatio, d. 157. n. 15. *Panzirolo.* 333
Simulata ea omnia præsumuntur quæ fiunt in executionem actus simulati, d.157.n.16.17. *Panzirolo.* 333

Sitatio.

Sitatio ad formam statuti suffragatur, d. 180.n.14. *Royas.* 361

Situs.

Situs quando fuit venditus cum domo, si reperiatur quod d. situs est publicus, venditor tenetur ad interesse emptori, amplia, n.2.d.136. n.1. *Royas.* 299

Socer.

Socer videtur in subsidium obligatus tradere alimenta nurui, d.155.n.1. *Bicchio.* 330
Super matrimonij validitate litem agens socer tenetur præstare alimenta nurui, non secus ac filio, ibid.n.2. ibid.
Quod procedit etiamsi filius duxisset vxorem sine consensu patris, ibid.n.3. ibid.
Socer tenetur in solidum præstare alimenta nurui, si filius iam diu versatur in longiuquis partibus, ibid.n.4. ibid.
Socer quando dicatur præstitisse alimenta filio, & nurui, d.157.n.2. *Panzirolo.* 333

Societas, Socius.

Societatem obligare potest socius complimentarius, & omnes socij, ex eius facto in solidum tenentur, d. 30.n.1. 82
Societate etiam dissoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non est denunciata solutio societatis, ibidem numero 2. *Ghisilerio.* 82
Cur solum denunciatio requiratur, quando dissolutio euenit durante societate, secus ea finita, vel per mortem, vel per lapsum temporis, ibid.n.6. 82
Prout etiam pacta, vigore quorum inita est societas, & pro quanto tempore duret, alias sibi imputandum, ib.n.8. 83
Societate contracta inter duos mercatores simpliciter, etiam si post ea dissoluantur; alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, nisi faciat proclamare, & omnibus notificari, dissolutionem societatis, ib.n.12. 83
Societatis dissolutio non præsumitur, sed continuare creditur, quando contrarium non demonstratur, stantibus litteris oblatoriis indefinitè, prolatis, ibid.n.14.& 17. 83
Societas contracta cum hæredibus verificatur in vno tantum superstite, & per vnius mortem non finitur, ib.n.15. 84
an Societatem probent actus sociales, quæ nunquam apparet contracta, remissiuè. Sed &c. ib. n.16.17.18.& n.19. 84
Socius complimentarius potest obligare societatem, & omnes socij ex eius facto in solidum tenentur, d.30.n.1.& 2. 81
Etiamsi tacita renouatio contingat per mortem alterius ex sociis quando complimentarius palam negotiatur, ibid. n. 3. *Ghisilerio.* 82
inter socios creditum super aliquo negotio ex assignatione totius *negotij* cum *clausulis plenissimis* translationem dominij importantibus, ac omnibus iuribus actiuis & passiuis facta ab altero ex ipsis vel remanet extinctum, d. 58.n.3. *Verospio.* 155
Societas contractus exigit compensationem periculi suscepti dimittendo saltem assecuranti partem lucri ex pecuniis percipiendam, d.101.n.13. *Bicchio.* 246
Socius potest obligare consocium in solidum, d.102.n.1. 248
Socius censetur habere mandatum, & consensum tacitum ad obligandum consocium in iis, quæ spectant ad Societatem. ib.n.2. ibid.
Socius vt obligetur, sufficit, vt contractus sit factus intuitu, & contemplatione Societatis, ibid. n. 3. ibid.
Socius obligatur ex contractu inito per consocium nomine proprio, & non expresso socij nomine, ib.n.4
Sociali nomine est celebratus contractus, cum exprimitur causa ipsius, d. 102. num. 5. *Celso.* 251.
Coniectura quod socius contraxerit nomine proprio, non est adeo vrgens, quin tolli possit leuioribus probationib. ib.n.6. *Celso.* ibid.
Sociali nomine acquisitionem esse factam, probatur ex consuetudine, & obseruantia resultante ex actibus socialibus, ib.n.7.
Sociali nomine dicitur facta acquisitio, si merces acquisitæ pertinent ad artem, & exercitium Societatis ib.n.8.
Societas non dicitur finita per disdictam, si non constet eam fuisse executam, & reproductam, ib. n 9
Societas non præsumitur, nisi probetur, d.117.n.11. *Celso.* 269
Societas non probatur ex apocha imperfecta, & non obseruata, d.168.n.4. *Royas.* 346
Societas tacita non probatur per actus æquiuocos,

cos, & si aptissimè possunt referri ad alios titulos, ibid. n. 5. 8. 9 ibid.

Societas tacita nunquam inducitur, nisi actus sint omnino certi, & concludentes, & qui citra ius, & nomen societatis fieri non possunt, ibid. n. 6. ibid.

Socius conueniri non potest ex contractu celebrato ab altero socio, suo proprio nomine, & sub obligatione sui, & suorum hæredum, d. 168. n. 16. *Royas.* 346

Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi consocios, ibid. n. 17. ibid.

Socius quamuis in contractu non nominatus, tenetur saltem vtili actione pro contractu alterius Socij, si pecuniæ versæ fuerunt in eius vtilitatem, ibid. n. 18. ibid.

Versio est plenè & concludentur probanda cum qualitate tituli lucratiui, & locupletationis, d. 168. n. 19. *Royas.* 347

Socius neque actione subsidiaria tenetur ad debita socialia, si sit creditor Socij in maiori summa, quam importet rata socialis, ibid. n. 20. ibid.

Omnes Socij præsumuntur possidere suam ratam, d. 191. n. 5. *Royas.* 369

Non potest agi aduersus socium, nisi [illegible]lus calculatis omnibus partitis, d. 191. n. 2. [illegible] 369

Societatem esse factam contemplatione alterius desumitur ex correspectiuitate actuum, d. 195. n. 2. *Royas.* 171

Solemnitas.

Nullis indiget solemnitatibus otiens ex contractu obligario pupilli, quando non est noua, sed prouenit ex causa præcedentis obligationis, d. 15. n... *Meltio.* 27

Solemnitatum defectus non habetur in consideratione in actu pupillo vtili, & quando ipse non dat de nullitate: imo agit pro obseruantia contractus, ibid. n. 20. 27

pro Solemnitate actus non iuuat præsumptio, quando controuertitur adhuc illius substantiæ, d. 17. n. 9. *Corrado.* 34

Solemnitates extrinsecæ ad scripturam requisitæ non præsumuntur nisi lapsu temporis triginta annorum, ibid. n. 10. 34

Testator non potest derogare dispositioni in testamento factæ non adhibitis solitis solemnitatibus; &c. d. 34. n. 1. *Cerro.* 92

Vbi stylus, & consuetudo vigent, tacitam derogationem inducunt solemnitatibus à iure in subhastationis iudicio requisitis, d. 66. n. 21. *Meltio.* 175

Solemnitatibus non adhibitis in emphyteusi, clausula *ad habendum*, non potest extendere concessionem, d. 78. n. 12. *Cerro.* 200

Solemnitatibus concurrentibus à statuto requisitis præsumitur omnimoda validitas instrumenti, d. 100. n. 11. *Cerro.* 245

Ex omnium solemnitatum concursu omnia præsumuntur vera, itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressæ, ib. n. 19. 243

Solemne instrumentum, imò & insolemne à parto confessatum, & effectuatum, via executiua est iudicandum, d. 104. n. 18. *Bicchio.* 250

Solidatio.

Solidatio, & redditio rationis inter partes habentes principale interesse in aliqua re absque interuentu creditorum fieri potest, d. 65. n. 2. *Peringero.* 219

Solidatio probat concludenter creditum in summa, quæ fuit in solidatione firmata, d. 103. n. 1. *Celso.* 248

Probatur cum causa est expressa in solidatione, ibid. n. 2.

Solutio.

Mandatum generale sufficit ad electionem, in quam causam cedat solutio, quando creditum est determinandum, d. 12. num. 8. *Cerro* 21

vt Solutio crediti habeat vim solutionis in emptione, quid ad hoc requiratur, vt inducere possit nouationem, d. 14. n. 1. 24

Solutio dotis ad tempus dilata non operatur quod purè non sit promissa, d. 14. num. 7. *Terracinen.* 25

Solutionis receptio ab alio, quam à debitore regulariter non inducit liberationem ipsius debitoris, deficientibus requisitis necessariis ad nouationem inducendam: ex quo tunc censetur potius facta cumulatiuè, d. 15. n. 12. *Meltio.* 27

Confessio de recepto, non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad solutionem, factam de præterito tempore, d. 16. num. 27. *Bicchio.* 32

Solutionis modus inter emptorem, & venditorem variatus, nullum potest creditoribus præiudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem vllo pacto turbare, d. 32. n. 18. *Cerro.* 89

Solutionem æris alieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris, sufficit vera, & actualis solutio, vt proinde absque alia cessione super illis satisfieri debeat de concurrenti quantitate summæ persolutæ, d. 50. n. 27. *Cerro.* 132

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, d. 59. n. 11. *Corrado.* 158

Solutio fructuum post deliberationem decursorum in subiecta materia inducit approbationem calculi super quo fundatur, & ipsius deliberationis, d. 77. n. 9. & 10. *Otthobono.* 197

nisi ex Solutionibus præcedentibus laudemium solitum iudicari non potest, d. 90. n. 11. *Otthobono.* 220

Solutio in causam indebitam facta interpretatur à lege vt facta sit in causam debitam, d. 101. n. 6. *Bicchio.* 245

Per solutionem partis debitum acceptatum, amplius non potest impugnari, d. 103. n. 5. *Celso.* 248

Creditori cui facienda est solutio, sufficit negare sibi factam esse solutionem, ibid. n. 6. *Celso.* ibid.

Soluere quis sibi potest de stylo inueterato Mercatorum, d. 104. n. 4. *Bicchio.* 249

Solutionis mora non est causa licita contrahendi cambium, ibid. n. 12. *Bicchio.* ibid.

Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante solutionem probanda est, ibid. num. 28. 250

Soluens vigore alicuius mandati, pro summa soluta potest agere contraria actione mandati, d. 101. n. 4. *Bicchio.* 245

Solutio stante breuitate temporis, facta præsumitur in vim præcedentis negotij, ibid. n. 5.

Solutio probatur ex confessione partis, ibid. n. 7. 9.

Et ex quietantia, ibid. n. 8.

Solnendi onus habenti, cessio acquiritur, ibidem d.108.n.1. 256
Soluenti similis est præscribens, ibid. n.14.
Solutionis præsumptio cessat cum ex aduerso præponderat alia præsumptio, ibid.n.21. 257
Non solutio dotis certa est, cum promissor se debitorem eius agnouit in aliquo Instrumento, ibid.n.22.
Solutio dotis facta à socero, arguit factam renonciationem vxori promissam per virum, adiuncto silentio diuturno, &c. ibid.n.25.
Si de solutione vera non constat, non fit præiudicium pupillo per tutoris confessionem voluntariam, & extraiudicialem de recepto, d.109. n.3. 258
Quod ampliatur in quolibet administratore, ibid. n.4
Soluere velle nemo præsumitur, id, ad quod de iure non tenebatur, ibid.n.10.
Solutio referri debet ad causam expressam, d.112. n.7. *Celso.* 263
Solutio si fuerit promissa intuitu alicuius rei, debet seruari ordo, vt prius res tradatur, & postea solutio fiat, d.113.n.7. *Celso.* 264
Soluens semper præsumitur reportare quietantiam d.114.n.9. *Celso.* 266
Solutio non est verissimilis sine quietantia; maximè cum summa soluta est notabilis, ibid n. 10.
Solutio præsumitur in causam debitam, ibidem n.11.
Solutio debitoris de ordine creditoris, facta alteri, eum liberat à debito, ibid n.15.
Solutio præsumitur omnium partitarum, cum in quietantia adsunt verba. *Pro residuo*, etiam si facta sit à matre tutrice, & curatrice filiorum, sed cum debitis solemnitatibus, d.118. n. 1. *Meltio.* 270
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, d.120.n.1. *Verospio.* 273
Solutio adscribi debet causæ duriori, habenti vsuras, ibid.n.8.& 11. 274
Solutio facta censetur ad normam obligationis, ibid.n.9.
Solutio quantitatis proportionata ad vnum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diuersi, d.111. n. 10. *Verospio.*
Solutio, quæ fuit facta in certam causam, non potest deinde in aliam conuerti sine consensu partium, ibid.
ad Solutionum fructuum præscriptionem requiritur spatium decem annorum, d.121. n.1. *Royas.* 275
Solutionum fructuum præscriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. n.2. *Royas.* ibid.
In cuius pœnam talis præscriptio est fundata, ibid.
Solotio facta de ordine creditoris, periude est ac si ipsi creditori facta fuisset, d. 139. n. 5. *Royas.* 302
In vsurarum solutione præsumitur in soluente coacta voluntas, ne scilicet astringatur ad solutionem sortis principalis, d.159.n.6. *Royas.* 316

Soluere.

Soluere pro alio quilibet potest, d.133.n. 55. *Cornelio.* 295
Soluens præsumitur vt propriam tantummodò obligationem extinguat, d. 191. num. 8. *Royas.* 369
Confessio viri de recepto vrgentibus coniecturis fulcita probat veram dotis solutionem, d.91.n.4. *Verospio.* 251

Sors.

Sortem extenuant, cambia iniustè soluta, d.7. n.2. *Decano.* 15

Specie.

Si species non extat, & super alia re fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio speciei, d.163.n.3. *Royas.* 340
Speciei valor quando omnino sit liquidandus, d.163.n.7. *Royas.* 341

Spiritualitas.

Concesso iure decimandi, concessa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas, quod est temporale, sed ipsa spiritualitas quæ nequit segregari à iure decimandi, d. 95. n. 7. *Meltio.* 229

Spoliatus.

Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat professio, ac proinde reintegrari debet, d. 36. n.28. *Corrado.* 100
mediante Spoliati manutentione purgantur attenta, d.37.n.1. *Meltio.* 100
Spoliatus debet imprimis restitui, nec admittitur retentio, d.144.n.1. *Royas.* 309

Spolium.

Spolium iudiciale non dicitur attentatum, aut violentum nisi fuerit commissum cum vi expulsiua, d.72.n.3.4.5. *Otthobono.* 188
In spolio, vt obtineatur, quid sit necessarium, d.152. n.1. *Ghislio.* 324
In Spolio primum extremum requirit exactissimas probationes, ibid.n.3. ibid.

Sponsa.

Sponsæ per sponsum pretiosa localia vestes transmissæ non censentur donatæ, sed ad vsum duntaxat accommodatæ, vt sponsa gratia ipsius sponsi honorificentior, & speciosior incederet, d.80.n.1.2.4.5.6. *Arguelles.* 203

Sponsus.

Vide in verbo sponsa loco sup.citato,

Spurius.

per Spuriorum legitimationem, pater non potest priuare legitimam sobolem portione legitima, d.54.n.18. *Corrado.* 144

Status.

Status hæreditatis à partibus firmatus, in simul conuenientibus ex iudicis decreto, &c. omnino attenditur, d.24.n.36. *Corrado.* 57
Status hæreditatis coram iudice à partibus concordatus est attendendus, donec de errore concludenter probetur, d.45.n.2. *Meltio.* 119
Status hæreditatis deterioratio, causata ex bello, peste, & aliis accidentibus, quomodo probetur remissiuè, ibid.n 3. 119
Hominibus status est variabilis, d.178.n.12. *Royas.* 358

Statutum.

Statutum loquens de dote simpliciter, tam promissa, quam data comprehenditur, d.4.n.4. *Terracinen.* 10
Statutum vrbis cap.131.lib.1. simpliciter loquens quartum dotale deberi, intelligitur de dote, tam data, quam promissa, & non soluta, d. 18. n.1. *Albergato.* 36
Statutum vrbis lib.1.cap.135.ex particulari dispositione prohibet expresè donationes, non, solum inter virum, & vxorem, verum etiam inter sponsum & sponsam, præterquam in casibus à iure

iure permissis, d.55.n.22.*Corrado.* 47

Statutum idem præsumit huiusmodi iuramentum doloso metu extortum, quo casu nihil operatur, ibid.n.34. 48

Statuta vrbis fuerunt Apostolica auctoritate, in his etiam casibus in quibus iuramenti validitatem restringunt specialiter confirmata, ibid. num.49.

Ex statuto vrbis lib.1. cap.47. maiores 20. annis habebantur pro maioribus 25. annis, d.31.n 6. *Corrado.* 86

Statutum Engubinum prohibet appellationem à secunda sententia, quæ concordet cum prima, d.32.n.2.*Cerro.* 88

Statutum Beneuentanum excludit fœminas propter masculos, decis.33. num.19. *Otthobono.* 91

Statutum vrbis cap.52.lib.1.disponens bona Emphyteutica dari posse in dotem, cum non habeat verba vniuersalia apta etiam comprehendere bona Ecclesiæ, talia bona non comprehendit, decis.35. numero 26. 27. *Peutingero.* 95

ex Statuti dispositione Vrbis lib.1. cap.131. sub rubr. de lucranda dote, vsusfructus debetur patri ex hæreditate filij à matre obuenta, dec.46. n.17.18.19.*Corrado.* 122

Statutum Perusinum lib.5.Rubric.45. ab hæreditate matris ab intestato excludit fœminas dotatas ac descendentes ab eis stantibus masculis, & masculina descendentia, d.54.n.13. 14. 15. 16. *Corrado.* 144

Statutum vrbis, est auctoritate Apostolica confirmatum, prout constat, ex litteris sanct.memor. Gregorij decimitertij in princ. appositis, d.83. num.6.*Meltio.* 206

Statuto fieri potest vt omnia instrumenta publica habeant paratam executionem, dec.73.n.10.11. 18.14.*Arguelles.* 190

Statutum vrbis lib.1. cap.177. requirit, quod ad hoc vt debeantur interusuria dotalia mulieri relictæ ob commissam moram in restitutione dotis, seu residui fuerint facta interpellatione iudiciali, d 82.n.4.*Otthobono.* 505

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium successione attendi debet, & prævalet iuri communi in Territorio statuentium, decis.84. n.5.*Royas.* 509

ex Statuto Bononien. minor 25.annis non potest se obligare sine solemnitatibus ab eadem requisitis, decisione 98. numero 11.12. *Verospio.* 235

Statutum non vtens verbis aptis comprehendere personas Ecclesiasticas, præsumitur eas noluisse comprehendere, d.92.n.13.*Bicchio.* pag.176. d.100.n.11.*Cerro.* 241

Statutaria Vrbis præscriptio excipit in ventre creditum dotis, d.107.n.13.*Bicchio.* 254

Statutaria præscriptio solutionis per lapsum triginta annorum cessat, quoties militat contraria aliqua præponderans præsumptio, d.108.n.21. *Bicchio.* 257

Statuta non comprehendunt gesta ante eorum publicationem, d.111.n.14.*Bicchio.* 265

Statutum florentinum *sub. rub.29. de hæred. &c.* qui disponat, d.158.n.2.*Panzirolo.* 284

Statutum florentinum iubet, quod Inuentatio non obstante hæres creditoribus hæreditariis satisfaciat, d.16 n.25. 286

Statutum Vrbis *veter.lib.2.rubr.*18. iubet matri, vt omnia sua bona relinquat filiis, d.129.num.7. *Royas.* 287

Statutum si prohibeat matri, nec aliis quam filiis relinquat bona sua, ibid.n.13.

Statutum aliud est, quod promittat matri liberam dispositionem, & aliud si omnino inhibeat ei, vt possit tantum inter liberos disponere de rebus suis, ibid n.16. ibid.

Statuentes ex defectu iurisdictionis vltra, territorium non possunt disponere, ibid.n.17. 288

Statutum porrigit vires extra territorium quando inhabilitat personam subditi, non secundum quid, sed simpliciter, ibid.n.24. ibid.

Statutum Vrbis veter. *lib.1.rub.*58. non cunctatur in sola prohibitione faciendi testamentum à muliere, sed in faciendi illud cum consensu viri, &c. d.129.n.25. 288

Statutum prohibens ne mater non possit aliis quam filiis relinquere bona sua, cedit in publicam vtilitatem, ibid.n 27. ibid.

Statuentium obligatio est, conseruandi bonum publicum suæ patriæ, ibid.n.28. ibid.

Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem testandi, sed nisi fauore filiorum dicendum est fauorabile, ibid.n.32. ibid.

Statutum dum est valde odiosum, eget confirmatione Principis, d.129 n.33. ibid.

Statutum Vrbis veter *lib.1. rub.*58. prohibet mulieri disponere de rebus suis, nisi æqualiter inter filios, quare reputandum sit fauorabile, ibid. num.34. 288

Statuta illa reputanda sunt fauorabilia si emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate sexus, vel aliorum blanditiis, ibid n.35. ibid.

Liberari quis non potest se annexu proprij statuti, nec etiam per pactum, ibid n.31. ibid.

Statuti præsentia præsumitur, dec.176.n.6. *Royas.* 335

*Statutum Ancona rubr.*41. & 43. requirit in contractibus mulierum interuentum proximiorum, & decretum Iudicis, vltra cæteras solemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces, d.179.n.2.*Royas.* 359

Fallit quando statutum inhabilitat personas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas priuilegiorum, & proinde non intrat conquassatio, & semper contractus gesti cum quibusuis personis sunt nulli, & inualidi, d.179.n.5.*Royas.* 359

Statuto Pisauri cauetur citari debere domi dimissa copia ciues, vel habitatores, qui à Ciuitate recedunt, d.180.n.13.*Royas.* 361

Statutum loquens *de Ciue habitatore*, vtramque qualitatem requirit, d.180.n.15.*Royas.* 361

Ex statuto aliquo duæ sententiæ conformes habent vim trium, & transeunt iudicatum, & propterea exequendæ sunt, decis.187. num.4. *Royas.* 365

Statutum Vrbis *lib.1.cap.*47. disponit, quod completo vigesimo anno, minor habeatur pro maiori, ibid.n.5.*Royas.* 339

Statuta Vrbis habent locum in toto districtu, non existente alio statuto particulari, ib.n.6. ibid.

Stipulans.

Stipulanti facta donatio pro se, ac hæredibus, & successoribus extenditur ob verborum generalitatem ad filios etiam ex secundo matrimonio

nascituros, decisione 87. numero 4. *Ottbobono.* 214

Stipulatio.

Stipulatio pro omnibus, quorum interest, contenta in obligatione Camerali, non suffragatur nisi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis causam habentibus, dec.3.num.13. *Bicchio.* 7. & dec.14. n.1.pag.14. & dec.84.n.9.209. & dec.87.num.6.7. 214

Stipulatio nostræ releoationis ad indeionitates, quando dicatur commissa,d.146.n.2. *Cerro.* 313

Stylus.

Stylus ciuitatis Neapolis est,quod ad venditionem fiscalium, siue illorum adiudicationem procedatur nulla præcedente excutione, si illi sequestrati sint ad instantiam creditoruio, d.66. n.20.21.22. *Meltio.* 175

Stylus tantùm atteoditur, quantùm secundum consuetum ille seruetur, ita quod nihil vltra solitam obseruantiam suppleri possit, dec.151. n.12.13. *Carrillo.* 323

Stylus, seu consuetudo repugnans immunitati Ecclesiasticæ, nullo vnquam tempore præscribitur, ibid.n.16. ibid.

Subhastatio.

Subhastatio mobilium reddit immunes ab eorum restitutione hæredes,& successores vxoris,d.91. n.5.7. *Verospio.* 221

In subhastatione præsumitur mala fides eo ipso quod non fuerunt adhibitæ solemnitates necessariæ, d.144.n.13 *Royas.* 309

Subhastatio quando fuit nulla, ob impetitiam Iudicis, durius agitur contra fiscum, quam contra priuatum, ibid.n.20. ibid.

Subhastationem impugnans, tenetor ad restitutionem pecuniarum vna cuio vsuris, ibid.num.25. ibid.

Subhastatio, & deliberatio est nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor, d.172.n.6.7. 350

Subhastatio est iniusta, dum pro modico debito res magni valoris subhastarut, ib.n.10. ibid.

Subhastari non potest res pupilli magni valoris, pro debito paruo, maximè duio constat adesse bona minoris valoris & n.12. decis. 172. n.11. ibid.

De subhastationis inualiditate, quando constat, tunc non venit discutienda validitas, d.162. n.14. *Royas.* 341

Subhastatio quando dicatur euidenter nulla, decis. 163.n.1. *Royas.* 340

Item ex sustentatione litis, quæ sola sufficit,iuncto aliquali adminiculo, d.174.n.7. *Royas.* 353

Subscribens. Subscriptio.

Subscriptio simpliciter concepta ceosetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad eius limites restricta, d.98.n.1. *Verospio.* 234

Subscriptio simplex in literis cambij denotat obligationem proprio nomine contractam, ib.n.7. 234

Subscribens scripturam, vel Apocham approbat omnia in ea contenta, d.103.n.4 *Celso.* 248

Subscriptio attēditur in litteris, etsi per aliam manum scriptæ reperiātur,d.106.n.22. *Bicchio.* 253

Subscriptio facta ab vxore capitulis super renontiatione hæreditatis promissa à viro, inducit præsumptionem talem renuntiationem factam esse, d.108.n.26. *Bicchio.* 237

Subscriptio concludit varitatem subscriptionis factæ à tutore, non autem veritatem confessionis de recepto, d.109.n.13. *Celso.* 258

Substantia.

Processus per contradictas de stylo curiæ fit potius ex vrbanitate, quàm ex necessitate, & substantia causæ, d.93.o.4. *Meltio.* 229

Substitutio.

Substitutio facta in testameoto, licet in futurum, ac iocertum euentum collata, est considerabilis ad effectum, vt præsumatur contemplatione illius, cuius linea in propria & desceodentium personis vocatur, d.46.n.23. *Corrado.* 122.& decis.35.n.18.149. & d.16.n.2.130.& d.100.n.8. 240

Subtrahere.

Subtrahere non induit præsumptionem pro aduersario, d.142.n.1. *Bicchio.* 306

Subtractio cum arguat dolum, & sic non præsumitur,idcóqoe plenè, & concludenter est probanda, ibid.n.2. ibid.

Factum ipsum cum non præsumatur, ideóque probaodum venit, ib.n.3. ibid.

Successio.

in Successione fratris, sorores vtrique coniunctæ præferuntur fratri consanguineo,dec.84.n.3.5. *Royas.* 209

ad Successionem parentum æqualiter sunt admittendi filij ex quocunque matrimonio suscepti, d.87.o.2. *Ottbobono.* 210

Successor.

à Successoribus suis non potest impugoari alicuius confessio & causaio ab eo habentibus,d.20. n.3. *Corrado.* 41

Successorum,& hæredum appellatione,in materia Emphyteusis, veniunt soli heredes sangoinis, & sic descendentes ab ipsis inuestitis, d.78.n.8. *Cerro.*199. Et d.79.n.1. *Cerro.*202. & d.87.n.4. *Ottbobono.* 214

Sufficientia.

Ex concursu omniuio solemnitatum omnia præsumuntur vera: itavt dubitari non possit de sufficientia, & veritate causæ expressæ, decis.100.n.29. *Cerro.* 243

Suffragium.

Vide in verbo legatum, d.10.n.2. *Corrado.* 41

Summa.

Vide in verbo solutio,d.77.n.12. *Ottbobono.* 198

Summa litterarum Cambij quomodo probetur fuisse mandata, d.103.n.3. *Bicchio.* 251

Summa diuersa arguit diuersitatem partitarum, d.106.n.2. 252

Summa minor, inest in maiori, dec.145.num.19. *Cerro.* 311

Summariè.

Summariè procedit in tribunali A. C. in materia litterarum Cambij,non tamen ad denegandam appellationem etiam ad vtrumque effectum, & quoad relaxationem mandati executiui, d.104. n.10. *Bicchio.* 249

Summariè, simpliciter, & de plano proceditur inter, & contra Mercatores Curiæ, ob facultates A.C. ibid.n.15. *Bicchio.*

Suspensio.

Suspensione causæ, &c. purificata conditione,stipolatio committitur, d.140.1. *Terracinen.* 24

Suspenditur executio mandati per clausulam, *Si quid exequendum, &c.* donec appareat de eius iustitia, non vulnerata obligatione, d.109.n.2. *Celso.* 256

Suspicio.

Suspicio.

Suspicio non potest oriri, ex sufficientia, & veritate causæ expressæ, ex concursu omnium solemnitatum, &c. d.100.n.29. *Cerro.* 24

Suspecta confessio non habetur in consideratione; Nec retrotrahitur in præiudicium creditorum medio tempore contrahentium, dec.102. n.10.& 11. *Celso.* 247

Superlatiuus.

Superlatiuos quandoque pro positiuo ponitur in legib. d.151.n.7. *Bicchio.* 261

T

Taciturnitas.

EX taciturnitate eiusdemmet creditoris, qui licet alias diligens esse soleat in suis exactionibus, hanc tamen distulit post obitum debitoris, licet mandatum sufficiens habuisset expeditum, d.74.n.11. *Verospio.* 210

Taciturnitas per longissimum tempus, & solutio soceri arguunt factam renunciationem hæreditatis per vxorem promissam à viro, dec.108. n.25. *Bicchio.* 257

Maximè si ea subscripserit capitulis id continentibus, ibid.n.26.

Taciturnitas per multos annos, petendi credita, præsumit solutionem esse factam, dec.118.n.7. *Meltio.* 271

Tarditas.

Tarditas petendi est præsumptio leuis, d.109.n.17. *Celso.* 258

Tempus.

Inuentarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus solemnitatibus inata formam à lege præscriptam, vel municipali iure, seu legitima consuetudine approbatam, vt necessarium est, non prodest hæredi perinde ac si nonquam factum fuisset, d.17.n.3. *Corrado.* 33. ibid.n.10.

Obligatio concepta per aduerbium futuri temporis, est conditionalis, dec.62. num.1. & 2. *Arguelles.* 162

Beneplacitum Apostolicum aliæque solemnitates requisitæ in alienatione emphyteusis Ecclesiæ in extraneos non præsumuntur ex cursu temporis, nisi simul concurrat obseruantia, d.79.n.4.& 11. *Cerro.* 202

Statutum aliquid prohibens ad certum tempus, post illud concedere videtur, d.98.n.15. *Verospio.* 235

In legatis, & donationibus causa mortis tempus existentis conditionis inspicitur, d.99. n.51. *Decano.* 238. & dec.100.num.7. & 25. 240. & 243.

Tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, d.109.n.16. *Celso.* 258

Temporis futuri interesse non potest taxari sine vsura, etiam in Mercatore solito negotiari, d.117.n.9. *Celso.* 269

Tempus certum, quando fuit præfixum post dictum tempus, censetur denegatum, d.130.n.10. *Ghisilerio.* 290

Qui post lapsum tempus aliquid promisit, eo lapso tenetur, d.188.n.1. *Royas.* 366

Temporalitas.

Sola facultas percipiendi fructus decimales consistit in mera temporalitate, & potest pertinere ad laicos, d.95.n 9. *Meltio.* 229

Terminus.

Productio calculi, cum nihil ea aduerso fuerit oppositum post lapsum terminum ad dicendum contra iura producta, tribuit ius quæsitum parti producenti, præsertim post latam sententiam, d.77.n.7. *Otthobono.* 7. 197

Validitas sententiæ probatur ex processo, in quo constat de iurisdictione, mandatis, & citationibus ac obseruatione terminorum substantialium, d.86.n.3. *Meltio.* 211

A terminis, vel confinibus designantur bona stabilia, d.152.n.7. *Ghisilerio.* 314

Termini substantiales, quando fuerunt seruati, & reiterati, censentur reuocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes, decis.153. num.17. *Corrado.* 327

Non autem in terminis constitutionis Ægidianæ, vel alterius statutariæ dispositionis personas simpliciter inhabilitantis, dec.179. num.9. *Royas.* 359

Tertius.

Beneficium concessum si cosentiat tertius, potest alteri conferri ante præstitum concessum d.99.n.9. *Decano.* 237

Tertius soluendo pro alio censum extinguit, d.140. n.7. *Cerro.* 304

Tertius soluendo pro alio censum, cuius intentionis esse dicatur & n.21. ibid.n.10. ibid.

Tertius soluens inscio debitore, & stipulans ad sui fauorem cessionem, qualiter censeatur facta, ibid.n.11. ibid.

Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit sua, d.145. n.15. *Cerro.* 311

Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, in quibus reperitur; dicitur ratificasse omnia gesta in l.te, ibid.n.16. ibid.

Testamentum.

Legatum, etsi oretenus dispositum satis probatur absque scriptura, & testium depositione, si per testamentum ab hærede confirmetur ad effectum, vt à successoribus debeatur, & executioni mandetur, dec.20.n.1.& 8. *Corrado.* 40.& 41

Curator in testamento relictus non attenditur, nisi à minore petatur, & à iudice confirmetur, d.33.n.10. *Otthobono.* 90

Testator per epistolam non potest derogare dispositioni in testamento factæ, & perfectæ, d.34.n.1. *Cerro.* 91

Immissio *ex remed. leg. fin. Cod. de ed. Diu. Adr. Toll.* conceditur ad exhibitionem testamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens institutus sit hæres, d.85.n.8. *Celso.* 215

Testator.

Testatoris declaratio de solutione legati facienda ex certis redditibus non respicit substantiam legati prius facti, d.20.n.16. *Corrado.* 42

Tutor cui à testatore patre pupilli est simpliciter remissa, confectio inuentarij, & redditio rationum, non potest excusari à redditione bonorum, d.24.n.5. *Corrado.* 53

Iactatio Testatoris circa suam voluntatem ante conditum testamentum nihil operatur, d.26. n.11.& 12. *Corrado.* 66

Testator per epistolam, vel alium simplicem actum voluntatis declaratiuum, diuersimodè dispo-

tiendo non potest detogare dispositioni in testamento factæ,& perfectæ,d.34.n.1.& 2.5.13. 17.*Cerro.* 516

Testator instituens filios alterius, potest prohibere vsumfructum hæreditatis patri, dec.46.n.10. & 14.*Corrado.* 125

Testatoris voluntas legantis ad vnguem seruari debes, d.50.n.31.*Cerro.* 132

Substitutio personarum ordine superius expresso facta certiorem reddit testatoris intentionem, d.55.n.18 & 24.*Corrado.* 149

Fideicommissarij, & legatarij à testatore attenta iuris exæquatione æq; dilecti, dec.58. o.8.9. *Verospio.* 155

Interpretatio voluntatis testatoris ex coniecturis adducta est subdubia,d.59.n.15.*Corrado.* 159

Testator legans aliquam summam pro extinctione omnium eius debitorum, censetus pes huiusmodi dispositionem intellexisse de quibuscunque debitis, d.63.n.12.& 13.*Meltio.* 167

Testatos potest disponere de bonis hæredis,d.110. n.4.*Cerro.* 259

Testator remittens redditionem ratinnis, eam tamen reddete tenetur cùm censeatur remissa scrupulosa inquisitio,quoad culpam, non quoad dolum, d.182.n.4 *Royas.* 362

Testificata.

Testificata quòd fuerunt didicita,non est dubitandum, quando vtrique fuit datum summarium examinis, d.135.n.16.*Carrillo.* 298

Testis.

Testes ad aliquid deponendum requisiti,si vlterius supes negotium iudicium fesant,tanquam affectati reiici debent, dec.7.num.6.11.& 12. *Decano.* 15

depositio Testis licet nulliter examinati, cum sis pluribus adminiculis fulcita, & sit verisimilis plurimum inseruit ad inducendam simulationis probationem, d 8.n.8.*Ottobono.* 17

Puta producta absque citatione non dicuntur de actis, quamuis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario,& Testibus,d.10.n.13. *Meltio.* 20

Testes deponentes instrumentum fuisse factum, exprimere debent sic fuisse scriptum,& lectum; alias non facerent fidem,d.12.n.5.*Corrado.* 21

Testes huiusmodi necessarium est, quod fiat valdè periti,qui defectum instrumentorum,& litteras Notarij rogati cognoscant, ibid.n.6. 25

Testis affectatus non est integræ fidei, ibid.n.7. & 8. 21

Testes licet deponant de psoprio indicio, tamen si reddant optimam rationem scientiæ probantut, d.39.n.15.*Royas.* 105

Testes loquentes ex suo capite, nulla reddita ratione,non debent attendi,d.53.n.37. *Arguelles* 141

Testium dicta coadiuuantur ex adminiculis instrumentorum, d.1.n.3.4.5.11.12.13.& 15. *Ottobono.* 3 & 4.

Testis deponens de facto proprio etiamsi esset vnicus, plusquam semiplenam facit probationem, d.66.n.18.*Meltio.* 176

Testis dictum à causa scientiæ regulatur, dec.72. n.11.& 12.*Ottobono.* 118

Testes possunt recognoscere scripturam absque ipsis factam, si habeant notam manum scribentis,d.105.n.5.*Bicchio.* 251

Testi deponenti de proptio interesse,& de se exonetando non creditut, d.114 n.51.*Celso.* 266

Testes super recognitione scripturarum priuatarum, quomodo deponere debeant, d.118.o.9. *Meltio.* 275

Testis de credulitate non probat: Fallit tamen in iis, quæ pendent à iudicio ipsius testis,ib.n.12.

Testium contrarietates quando non sunt contra substantialia non attenduntus, d.145.num.10. *Cecchino.* 305

Testium dicta non sunt cauillanda, sed potius adiuuanda, ibid.n.51. ibid.

Testes deponentes super recognitione manus alicuius, sat est, quod omnibus simul iunctis characteribus, deponant de ea numer. 011. ibid.

Testes vt à falsitate, & mendacio soluantur, facienda est omnis interpretatio, ibid.n.12. ibid.

Testes aliqui si deponant de maiori summa, & alij de minori, in ista minori summa dicuntur omnes concordes, d.134.n.14.*Cerro.* 296

Testes examinati inter alias personas, non probant inter diuersas, d.145.n.13.*Cerro.* 315

Testes probant pro & contra hinc inde, & successores tam particulares, quam vniuersales, ibid. num.14. ibid.

Testium exceptiones quando fuerunt discussæ tam circa dicta quam personas, quid ex hoc sequatur, d.135.n.17.*Carrillo.* 298

Testium summarium simplex absque nomine testium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita testificata, ibid.n.18. 299

Testium depositionibus super interrogatoriis potius est standum, quam super articulis, d.154. n.15.*Bicchio.* 329

Testes examinati in iudicio csiminali probant etiam in iudicio ciuili,si agatur de eadem re, & inter easdem personas, ibid.n.16. ibid.

Testes examinati in iudicio criminali tunc probat etiam in iudicio ciuili,quando fuesunt examinati parte citata, secus si pro informatione Curiæ sine citatione, ibid.n.17. ibid.

Testes, vt probent publicam vocem, & famam, debent deponese quòd sic publicè,& palam ab omnibus diceretur, & crederetur, ibid.num.10. *Royas.* 346

Testes deponentes super publicâ voce,& famâ debent referre personas certas, à quibus audiuerint, ibid.n.11. ibid.

Et ideò non probant si asserans, quòd fama orta fuerit ex sermonibus incestis, variis, & contrariis,ibid.n.12.

Testes examinati in vnâ causâ, non probans in diuersâ, d.171.n.9.*Royas.* 349.350

Testes non concludentes, & tempora non distinguentes non releuant, ibid.n.10. ibid.

Testium depositiones dum sunt dubiæ, & quæ ad aliud referri possunt, non sunt attendendæ. ibid.n.11. ibid.

Textus.

Textus *in l.fœmina*, §.*illud,Cod.de secund.nupt.* restringit matris binubæ successionem in bonis filij prædefuncti ad solum vsumfructum, donec vixerit reseruata proprietate alius prioris matrimonij, d.42.n.6.*Bicchio.* 112. declaratur,n.11.

Textus dispositio *in dict. l.fœmina*, corrigitur per textum *in* §.*cum igitur Auth.de non elig.secund. nupt.* ib.n.13.& 26. 113

Textus *in* §.*hinc vos Auth. de nupt. declaratur*. & n.30.ib.n.22. 513

Textus

Textus correctio nunquam censetur inducta nisi expressim,ibid.n.39. 114

Titulus.

Titulus quando resolubilis est, facta resolutione fructus,omnes interim percepti restituuntur, d.53.n.17. *Arguelles.* 140

Titulus dotis non sufficit ad euitandam executionem contra tertium possessorem, lite pendente possessionem nactum, vbi interuenit fraudis suspicio,d.73.n.14.25. 190

cum Titulo possessor est legitimus contradictor ad impediendum iudicium executiuum immissionis,d.76.n.3. *Otthobono.* 95

Titulus dum non reducitur ad non titulum,ex eius defectu quis tenetur ad restitutionem fructuum,d.144.n.17. *Royas.* 309

Tractatio.

Multa tractantur,quæ non perficiuntur, d.104.n.6. *Bicchio.* 249

Traditio.

Traditio rei existentis penes creditorem nascitur ex consensu debitoris, ei in solutionem ipsam rem dantis, ac deliberantis, iuncta ipsius recipientis creditoris acceptatione,d.74. n.4. *Verospio.* 192

Transactio.

per Transactionem factam à viro alio nomine, non ex voluntate,sed ex mera necessitate, iura dotalia non censentur sublata,d.5. n.18. *Bicc.* 7.

Transactio, atque concordia semper potest iniri, vbi adsit quævis probabilis dubitandi ratio,quæ calumniam euidentem actoris excludat, d.25. o.3.4.& 11. *Corrado* 59

in Transactione verba ampla,& apposita, per quæ remissa fuit omnis causa,& omne eius, quod competere,posset, comprehendunt etiam iura ignorata,ibid.n.13. 60

Transactio omnibus controuersiis,& prætentionibus finem imponit,& agentem à limine iudicij repellit:ex quo obstat exceptio litis finitæ, d.40.n.1. *Cerro.* 107

Transactio emanata ex falsa causa, est ipso iure nulla,nec aliquem operari potest iuris effectum, ibid.n 3. 107

Transactio,quæ prætenditur nulla, seu inualida ex falsitate causæ,remanet in statu validitatis, donec, & quousque per tres sententias conformes rescindatur,ibid n.7.& 8. 107

Quæ requirantur ad transactionem , d.187. n. 34. *Royas.* 365

Transmissio.

Transmissio litterarum cambij pro extinguendo debito quomodo fiat,& quid importet,d. 180. n.6. *Royas.* 367

Translatio.

Vide in Verbo solutio,d.78.n.12. *Otthobono.* 198

Tribunal.

Tribunalis suprema reuocant sententias vbi in alris constat de illorum iniustitia,d.125.n.2. *Royas.* 280

Tributum.

Tributa,& Collectæ , quæ soluerentur ratione rei controuersæ à Victore,si non soluta fuerint,ratione particularis exemptionis , seu priuilegij à victo detentore , non debentur illi in restitutione fructuum condemnata excomputari,d.53. n.44. *Arguelles.* 142

Tutor.

Tutor tenetur reddere rationem Administrationis, & conficere inuentarium etiamsi, Testator hæc omnia ei remiserit,d.17.n.1. *Corrado.* 69

Tutor debet expendere secundum qualitatem,& conditionem pupilli,ibid n.9 70

Nec formam à Testatore præfixam transgredi, ibid.n.10.& n.11. 70

Tutoris scientia sufficit ad præscribendum contra pupillum,d.33.n.8. *Otthobono.* 90

Quo casu datur actio Minori contra tutorem nom.9. 90

Tutoris scientia in illa re,cuius implementi durat tempus post finitam Tutelam,non debet illi in negligentiam imputari, si finita tutela , inde sequatur minori aliquod præiudicium,& maximè in terminis præscriptionis , & n.seq.ib. n.11.90

Tutoris scientia post finitam tutelam, vel personæ ptinatæ non nocet minori,ibid.n.14 90

Tutor relictus filiis masculis nominatim non extenditur ad fœminas,ibid.n.16. 91

Tutor non datur pupillo existenti in potestate Aui paterni, & proinde superflua est eius petitio, d 42.n.49. *Bicchio.* 114

Mater quæ transiens ad secunda vota , non petiit à Iudice Tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad eius successionem , si filius maior factus, dum viueret mater, huiusmodi exceptionem non opposuit,ibid.n.50. 114

Tutor tenetur conficere Inuentarium , d.24.n.15. *Meltio.* 54

Tutor vbi Pupillus sit maior infante, & fari possit habeatque aliquod animi Iudicium ,non potest solus contrahere,sed requiritur,vt pupillus præsens cum auctoritate Tutoris contrahat , d. 43. n.21. *Ghisilerio.* 116

Sine Tutoris auctoritate , Pupillus conditionem implere non potest , neque potest se obligare, d.62.o.29 & 30. *Arguelles.* 164

Tutoris officium excluditur ex instrumento celebrato cum verbis *Proprio priuato, & principali nomine,&c.*d.107.n.2. *Bicchio.* 254

Dum ea important acquisitionem nomine proprio ibid.n.3.

Tutor acquirens cum bonis pupilli,ipsi acquirit,licet proprio nomine contraxit,ibid.n.4.

Tutor si sit creditor pupilli,ex quo omnia eius bona administrauit, præsumitur satisfactus de suo credito,ibid.n.16.

Sed hoc procedit , quando probatur ad eius manus peruenisse tot bona , ex quibus potuerit satisfieri,ibid.

Tutoris confessio extraiudicialis, & volontaria facta de recepto,non præiudicat popillo dum de vera solutione non constat,d.109.n.3. *Celso.*261

Quod ampliatur ad quemlibet administratorem, ibid.n.4.

Tutor,vel curator faciens quietantiam cum verbo, *Pro residuo* , præsumitur satisfactus de omnibus partitis debitis etiam anterioribus,d.118.num.1. *Meltio.*270

Tutor in actis producens librum tutelarem , si ex eo,non potest elici veritas partitarum non probatad sui fauorem,d.134.n.8. *Cerro.* 296

Tutor administrans gregem,& armenta,non solum tenetur restituere animalia, verum etiam fructus,& fœtus,ibid.n.11. ibid.

Et si tutor fortius fuit declaratus falsus, quo stante non potest dubitari de inualiditate totius processus & n.8.d.171.0. 350

Tutor quando vere non est talis, & fuit falsus declaratus,

declaratus, tunc ex eius actibus non potest aliquod præiudicium inferri pupillo, ibid. n. 9. ibid.
Tutor & quilibet administrator tenetur reddere rationem officij sui, d. 182. n. 1. *Royas.* 362

V

Validitas.

Validitas sententiæ probatur ex reuolutione Processus, in quo fuerunt seruata seruanda, d. 51. n. 1. *Corrado.* 133
Validitas sententiæ probatur ex ipso processu in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus, ac obseruantia terminorum substantialium iuxta *decis. Verall.* 262. d. 54. n. 1. *Corrado.* 43
Validitas sententiæ probatur ex reuolutione processus, iuxta, *dec. Verall.* 262. *part.* 2. d. 55. n. 1. *Corrado.* 147
Validitas sententiæ probatur ex processu in quo constat de iurisdictione mandantis, & citationibus ac obseruatione terminorum substantialium, d. 86. n. 3. *Meltio.* 211
Concurrentibus solemnitatibus à statuto requisitis præsumitur omnimoda validitas instrumenti, d. 100. n. 11. *Cerro.* 241
Validitas madati executiui probatur, quando ex reuolutione Actorum constat de solis citationibus, legitimatione personarum, iurisdictione Iudicis, & sic seruat. seruand. illud fuisse relaxatum, d. 4. n. 1. & 2. *Meltio.* 9
Validitas mandati insurgit ex reuolutione Actorum, in quibus apparet interuenisse omnia ad validitatem necessaria de quibus, & vulg. d. Caputaq. a 60. d. 5. n. 1. *Dunozet Decano.* 11

Venditio.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum, cum expressa reseruatione eius dominij, ac possessionis, vsque ad integram pretij solutionem, & interesse locat. sub annua pensione non requirit Domini directi consensum, alias in alienatione necessarium, d. 51. n. 19. *Corrado.* 135
Pacta executiua posita in instrumento venditionis iuxta formularium ac Stylum notariorum Ciuitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam iure pignoris retinendi pro defensione ac obseruantia conuenta, d. 55. n. 4. *Corrado.* 147
Valor rei probatur ex instrumento venditionis, in quo legitur illius æstimatio, d. 56. n. 5. *Corrado.* 152
Acceptatio facta in venditione ab emptore, ad aliam causam præter ibi expressam referri non potest, d. 61. n. 1. *Verospio.* 161
Consensus præstitus venditionis fundi hypothecati, non præiudicat respectu Actionis super pretio competentis, d. 3. n. 2. *Bicchio.* 6
Venditio probat dominium in venditore, & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, d. 4. n. 7. *Meltio.* 10

Venditor.

Venditor afferens rem liberam, ipsamque talem seruare promittens, potest in casu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec liberatio sequatur, d. 32. n. 13. *Cerro.* 88
Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d. 86. n. 13. *Meltio.* 213
Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus iuribus, & actionibus, sub clausulis obligationis executiuis: si postmodum detectum fuerit per illa fuisse hypothecam, iure merito condemnari potest ad deponendam summam pretij habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d. 75. n. 12. & n. 13. *Cerro.* 194
Venditor conueniri potest, vel pro rei venditæ consignatione, vel pro pretij restitutione, d. 113. n. 5. *Celso.* 264
Venditore rem non tradente, vel ipsa re euicta, potest ab eo per emptorem repeti pretium, non vt pretium, sed vt interesse, ibid. n. 6. *Celso.* 264
Vendens rem debitoris, vt sibi de credito satisfaciat, præsumitur in totum sibi satisfactus, & res esse sufficiens, nisi plenè probet quid ex tota re retractum fuerit, d. 114. n. 6. *Celso.* 265
Venditor recipiens pecunias, vigore ordinis sui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in subsidium illa restituere teneatur, & n. 9. d. 139. n. 8. *Royas.* 302
Venditor non tenetur de euictione, si ea proueniat ex natura rei, d. 150. n. 7. *Meltio.* 321
Venditor tenetur certiorare emptorem de natura rei venditæ, ibid. n. 12. 13. ibid.
Vendens habitâ fide de pretio, quis conueniri non potest, nisi prius discussis emptoribus limita, d. 123. n. 8. *Royas.* 278
Venditoris assertio dum reperitur erronea in contractibus onerosis semper obligat asserentem ad illius iustificationem, & alias ad interesse, d. 136. n. 3. *Royas.* 299
Quod maxime procedit stante peculiari promissione de præstando interesse in euentum contrarij, ibid n. 4. ibid.
Vendere quis non potest id, in quo nullum ius habet, d. 136. n. 14. ibid. ibid.
Venditio de diuersis rebus quando est facta simul, & vnicum pretium fuit constitutum, videtur vnicus contractus, & indiuiduus, d. 150. n 15. *Meltio.* 321
Venditori agenti ad solutionem pretij rei venditæ poterit opponi diminutio sortis, si emptor soluerit fructus recompensatiuos vltra debitum, d. 159. n. 7. *Royas.* 336
Venditor non debet prius tradere emptori rem, quàm pretium ei soluatur, d. 183. n. 5. *Royas.* 362
Venditor intimatis ei molestiis, tenetur emptorem defendere, quamuis in instrumento expressè obligatus non sit, d. 185. n. 1. 6. *Royas.* 364
Venditori incumbit defensio ratione euictionis promissæ, d. 185. n. 5. *Royas.* 364

Verbum. Verba.

Verba pro hæredibus, & successoribus in concessione emphyteusis Ecclesiasticæ comprehensa extenduntur solum ad hæredes sanguinis, & descendētes ab eis inuestitis, d. 77. n. 1. *Cerro.* 197
Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à cursore sub illis verbis, facto realiter ac tenoris, &c. productionem realem denotantibus, d. 86. n. 6. *Meltio.* 211
Verba in executionem præmissorum in instrumento apposita subsequente clausula, quantumuis alias vniuersales ad præmissum titulum coarctant, d. 3. n. 21. *Bicchio.* 8

Verbum

Verbum *rogo* aptum est quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in vltimis voluntatibus, d. 42. n. 45. *Bicchio*. 114

Verba *totum*, integrum & indimioutum, & similia apposita in donatione totalitatem significant, & voluntatem donandi officium totum vt totum comprehendatur, adeo vt veniat etiam ea pars quæ ad donationem non spectabat, & quam ad se spectare donator sciebat, d. 48. n. 6. 7. & 11. *Otthobono*. 126

Verba io diuisione apposita, mandarunt esse liberam, diuisam, & exemptam, &c. intelliguntus de libertate, & exemptione, consortio dominorum, non autem de libertate seruituris, si etiam postea seseruarunt, d. 49. n. 13. *Cerro*. 128

Verbom *quandoque* accipitur etiam pro *quandocunque*, & importat conditionem, d. 62. o. 3. & 11. 12. 16 *Arguelles* 163

Verba *prout quilibet similis emphyteuta de re simili conducta fuisse, & disponere potest*, apposita in contractu Emphyteutico immediatè post clausulam *ad habendum*, vires ipsius clausulæ eneruant, d. 35. n. 6 *Peutingero*. 97

Verbum, *Etiam*, est ampliatiuum, & ampliat etiam in materia stricta, d. 101. o. 23. & 24. *Bicchio*. 246

Verbum, *Aliquo*, est vniuersale, & omnes casus comprehendit, ibid. n. 25

Verba *Resto debitore*, apertè debitum demonstrant, d. 103. n. 3. *Celso*. 248

Verba *Ponete à nostro conto*, in litteris cambij non stant otiosa, sed efficacius mandantem obligant d. 104. n. 21. *Bicchio*. 250

Verba *In risposta del vero spaccio*, non congruunt litteris d'*Auiso*, sed litteris reditus, siue responsiuis, idē importantibus, d. 106. n. 8. *Bicchio*. 152

Verba *Proprio Priuato, & principali nomine facta, &c.* posita in instrumento acquisitionis cessionis per tutotem stipulato, excludunt nomen officij tutoris, 107. n. 2. *Bicchio*. 254

Et important acquisitionem nomine proprio, ibid. n. 3.

Verbum, *Cuiuslibet*, est distributiuum totios in singulos, & efficit, vt singuli promissores obligensur in solidum, ibid. n. 6. *Bicchio*. ibid.

Verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, ibid. n. 19.

Vesba sententiæ debent intelligi provt iua dispooit, ibid. n. 22. 255

Verba *diligenter administrando*, posita in instrumento locationis, accipiont interpretationem à subiecta materia, & natura locationia obligantis ad leuem tantum culpam. d. 111. n. 9. *Bicchio*. 261

Verba, *diligenter, & cum omni qua decet diligentia*, augent obligationem legalem, & obligant locatorē etiam ad culpā leuissimā, ibid. n. 19. 262

Verbum vniuersale, *Omnem culpam*, comprehendit etiam leuissimam, ibid. n. 21

Verba, *Pro residuo*, posita in quietantia facta à matre tutrice curatrice filiorum cum debitis solemnitatibus, præsupponunt omnimodam solutionem aliarum antecedentium partitarum, d. 118. n. 1. *Meltio*. 270

Et mediante tali quietantia, censetur inducta omoimoda liberatio ad fauorem soluentis, ib. n. 2.

Verba personalia restringuntur ad obligationem ad casum expressum, d. 133. n. 6. *Cornelio*, 295

Verba quando sunt clara, oon est opus coniecturis, d. 133. n. 12. *Cornelio*. 195

Verba, *cessit, concessit, & transtulit*, important veram dominij translationem & n. 13. d. 140. n. 5. *Cerro*. 304

Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam & o. 15. ibid. n. 14 ibid.

Verba enunciatiua, & ad alium probata ooo releuant, d. 141. n. 14. *Cecchino*. 305

Limitatur tamen id, quando teoor scripturas habetur in refereote, n. 14. ibid.

Verba quando dicantur dispositiuè, & deliberatè prolata, ibid. n. 15. ibid.

Verba omni ordioe peracto, quid inducant, d. 144. n. 9. *Royas*. 309

Verba temporis præsentis functionem temporis præteriti non recipiunt, d. 154. n 7 *Bicchio*. 329

Verba prædicantia de tota, & integra dote sunt limitatiua totalitatia in quantitate certa, & probant negatiuam quantitatia maioris, d. 175. n. 1. *Royas*. 354

Verba generalia restringuntur, & interpretationem recipiunt ab alijs verbis specialiter adiectia, d. 175. n. 9. *Royas*. 354

Quid important veba *del stare, del creditore*, d 189 n. 7. *Royas*. 369

Verba siue præiudicio seruant præiudicium in rebus non expressis, d. 189. n. 9. *Royas*. 367

Verisimilitudo

Verisimilitudo operatoa vt confessio attendi debeat in illis etiam casibus in quibus alias probaret, d. 20. n. 14. *Corrado*. 42

Veritas.

Veritas vbi constat non est attendendus error, d. 156. o. 1. *Carillo*. 331

De veritate aliqua non potest dici constare, dum de contrario apparet, d. 156. n. 10. *Carillo*. 332

Veritatis actus ab initio dum ex post facto fuit declaratus, tunc ille est atteodendus, d. 157. n. 12. *Panzirol*. 333

Versio.

Ordo solutionia faciendæ ad Sacrum Montē Pietatia directus cum ita quæ dirigit, debeat ibi illam summam concurrente postmodum translatione, siue versione. Partita ad fauorem illius cui solutio est destinata habet vim numerationia pecuniæ ad validandum actū vbi ea forma interuenire debet, d. 77. n. 12. *Otthob*. 200

Via.

Via executiua competit cootra tertium possessorē, ex prætenso titulo oneroso tam ratione vitij litigiosi, quam fraudis, d. 71. n. 24. *Bicchio*. 185

io Via execotiua potest variari, d. 73. n. 22. *Arg*. 190

Vicinus.

Filiatio probatur ex oominatione, tractatu, præstatione alimentorum educatione, ac communi sepultatione, & fama apud omoes, & signanter apud vicioos, d. 83. n 4. *Cerro*. 206

Vigor.

Obligatus sub conditione potest cogi vigore obligationis implicita conditione, d. 62. n. 5. & 7. *Arguelles*. 128

Vinculum.

Loca montium fideicommisso subiecta in extractione conuersa io aliorum locorum emptionē cum eisdē vinculis & oneribus, obtinet emptor omoimodam, & plenariam subrogationem, d. 86 n. 8. 10. & 12. *Meltio*. 211

Vir.

Donatio contemplatione Matrimonij, quando facta fuit Viso ac Mulieri pro seipsa, ac eorum filijs stipulantibus, de filijs ex eodem Matrimonio est intelligenda stipulatio.

Hæc

Hæc tantum opinio recepit distinctiones,& declarationes,d.87.n.6.*Ottbob.* *Virtus.* 214

Virtus dictarum clausularum,non expirat per mortem constituentis,d.43.n.5. *Ghisilerio.* 116

Virtus constituti quod expiret per decennium procedit ad effectum obtinendi manutentionem,non autem immissionem, ex alio iudicio possessorio,ibid.n 4. *Vita.* 116

Vita executiua rectè agitur vigore obligationis cameralis,cùm ea habeat executionem paratam, d.173.n.4.*Royas.* 351.352

Validitas sententiæ resultat ex actorum reuolutione iuxta Caputaq.d.260.p.2 193.n.2.*Roy.*370

Victoria Legis,& inuentarij,caret conficiens illud non legitimum,d.194 n.5.*Royas.* 371

Vitium.

Vitium litigiosum non contrahitur per solam litis pendentiam in Iudicio possessorio vigore interdicti *quorum bonorum*, non enim efficitur dominium rei ,d.71.n.1.*Bicchio.* 186

Vniuersitas.

Manusmortua ad effectum incapacitatis emphyteusis alienati prohibitæ, dicitur etiam Vniuersitas Ecclesiastica, & Laicalis, quæ nunquam moritur,d.78.n 28.*Cerro.* 201

Voluntas.

Vuluntatum dispositiones quando fiunt, ex mutua effectione sustinentur reciprocè vltimarum voluntatum,d.100.n.1.&.2.& n.12.*Cerro.* 240

à Voluntate partium circunductio citationis, non pendet, sed Iudicis,d.78.n 6.*Cerro.* 199

Voluntas testatoris legantis ad vnguem seruari debet, alias legatarius legatum amitteret, d.50. n.31.*Cerro.* 132

Testamenti omnes partes coniungi debent ac insimul considerati ad conuincendam voluntatem testatoris,d.55.n.19.*Corrado,* 149

Interpretatio Voluntatis testatoris ex coniecturis adducta subdubia est, ac plurimum controuersa,itavt constans, ac certa dici non possit,anteaquam fuerit per rem iudicatam approbata,d.59.n.15.*Corrado.* 159

Confessio emissa,quæ omnino pendet à voluntate confitentis ipsi præiudicat,d.83.n.12. 208

Testator per Epistolam vel alium simplicem actum voluntatis declaratiuum diuersimodè disponendo non potest derogare dispositioni in testamento factæ,& perfectè non adhibitis septem testibus,aliisque solemnitatibus adhiberi solitis,d.34.n.1.& n.2.*Cerro.* 92

Voluntatis quævis deliberata dispositio,seu verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, d.107.n.19. 254

Voluntas coacta præsumitur in debitore soluente vsuras ne molestetur in sorte,d. 117. n.4. *Celso.* 269

ad voluntatem declarandam, ea quæ deducuntur, suffragantur, licet ex interuallo deducantur, d.140.n.10.*Cerro.* *Vsusfructus.* 304

Lucrum dotale spectat ad mulierem superstitibus liberis quoad vsumfructum tantum, ex dispositione Statuti Vrbis *libro primo cap.* 131. d.24. n.11.12.& n.54.*Corrado.*& n.22.23. 117

Vsusfructus morte vsufructuarij finitur,d.27.n.21. *Corrado.* 71

Beneficiatus habens administrationem in vita æquiparatur Vsufructuario,d.85.n.5.*Celso.*210

Vsusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis dispositione acquiritur patri siue sint absolutè instituti,siue in proprietate non alio addito,nullum autem ius proprietatis ipsi regulariter acquiritur,d.86.n.9 *Corrado.* 211

Testator instituens filios alterius, potest prohibere Vsumfructum hæreditatis patri,ib.n. 10.211

Vsusfructus in quod vniuersaliter vxor à viro instituitur,in totum ei acquiritur in eius hæreditate: sicut in totum ipsa bona relicta vt proprium eius patrimonium ad eum spectabant, d.50.n.3. *Cerro.* *Vsura.* 130

Facultate recipiendi pecunias sub interesse cambiorum concessa sub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro Iustificatione Mandatarij,tum pro indemnitate mandantis, vt ille posset, vel pecunias aliunde sub leuioribus fortè Vsuris, vel aliter prouidendo grauiores Cambiorum euitare, vel ab eis demum se eximere,& liberare,d.60.n.6.*Pemingero.* 559

Vsuraria est conuentio quòd quis habeat caput saluum,alius caput fractum in cambiis, d. 102. n.27.*Bicchio.* 246

Vsuraria est susceptio omnis periculi,ibid.n. 26

Vsurarium est quod accipiens pecunias ad cambium habeat omne damnum, & dans totum lucrum,ibid.n.28

Vsura est, cum alteri, qui subit omne periculum capitalis,conceditur pars lucri,quatenus certam summam excedat, non autem si non excedat, ibid.n.30

In materia etiam de vsuris suspecta concurrentibus adminiculis, stantib. confessionibus maximè geminatis,& iudicialibus, d.106.n.13.*Bicchio.* 253

Vsurarij fructus,& indebiti,sunt in sortem computandi,d.117 n.2. 269

Etiam si spontè,& merè fuerint soluti,ibid.n.3.

Vsuram soluens præsumitur à iure coactè soluere ne scilicet molestetur in sorte,n.4.*Celso.*

Vsurarij fructus,& indebiti non debentur,non obstante quacumque conuentione contraria, quia non debet esse in potestate partium facere licitas vsuras de iure prohibitas,ibid.n.5.

Vsuraria,& illicita est conuentio, vt debeatur interesse pro tempore futuro,etiam in mercatore solito negociari,ibid.n.9.

Vsuris causa grauata,in ipsam vti duriorem præ cæteris solutionem factam fuisse præsumitur d.120.n.8.*Verospio.* 274

Vsuræ lucratiuæ non dicũtur,sed fructus recõpensatiui,qui debentur,quando pretium rei venditę non soluitur,d.183.n.6.*Royas.* *Vxor.* 362

Vxor semper habet actionem de dote contra virum alienantem rem dotalem, vel patientem eam præscribi,d.107.n.9.*Bicchio.* 254

Vxori constante matrimonio impeditæ nulla currit præscriptio,nedum ordinaria,sed nec longissimi temporis,ibid.n.12.

Post Vxoris mortẽ non possunt amplius exigi fructus dotales,quia cessant matrimonij onera,quorum ratione percipiuntur,*Alberg.*d.119.n.8.272

F I N I S.